

ספר

אבן שתייה

כולל שארות ותשובות

על ארבעה חלקי שלהן הערוך אשר תנן ה
אותי הצעיר אריעזר דון יהויא אבד
בקק לוצין ומלפנים אבד בויוון (בפלך קאונא)
בא"מ הרב המאוהג מהור"ד שבת נ"ו
אבד דקק דריססא

ודילנא

בדפוס ר אברהם צבי נ"ו בחדר נחום אליהו יצל קאצניעלינגבויען
בשנת תרנ"ג לפ"ק

ЗВЕНЬ ШЕСИЯ т. е. ФУНДАМЕНТНЫЙ КАМЕНЬ

Соч. Элизера Донъ—Гехан изъ Люцына

В И Л Ъ Н А

Типог. А. Г. Каценеленбогена, Нѣмец. Ул. д. № 379—20

הסכמות גאוני זמננו

ב"ה יום ג' י"ט אלול תרנ"א קאוונא

כבוד ידו"ג ה"ה דרב הגאון המפורסם חר"ף ובקי בחדרי תורה וכו' כש"ת
מה' אליעזר דון יחיא נ"י אבדר"ק לוצין יע"א שוכט"ס

אחד־שה"ט כאשר הודיעני מעכת"ר אשר ברצונו להדפיס שו"ת שלו על ארבע חלקי השו"ע וכן ה' למראה עיני מחברתו היקרה והוטבו בעיני וראוין להביאם בדפוס בעו"ה כי נאמרים בחריפות ובקיאות ובספרות ישרות בש"ס ופוסקים ובעו"ה יהנו רבים מן אורו והלומדים והחרדים לרב ה' יהיו מקבלים נחת מסנו ויביאו ברכה לתוך ביתם • וה' יהי בעזרו להפיצם על פני תבל • וכשיצא מן הדפוס ברשיון הצענוור הנני לקבל מן ספר היקר הזה באהבה וכבוד ובראו למען כבוד האי גברא רבא ויקרא ועצם יקרת הספר הזה • והנני לברכו בבברכת שנה טובה ובכתיבה וחתומה טובה כנפשו ונפש ידו דוש"ת :

יצחק אלחנן בהרב טו"ה ישראל איסר וצ"ל החופ"ק הג"ל

הנה איקלע לאתרון כבוד האי גברא רבא ויקרא ה"ה הרב הגאון המובהק החו"ב סוע"ה וכו' מה' אליעזר נ"י הגאבדר"ק לוצין יצ"ו בנו של הרב הג' החו"ב סוע"ה מה' שבתו נ"י הגאבדר"ק דק"ק דריסא יצ"ו (והתן הרב הגאון המפורסם המנוח מוה' אהרן זעליג וצ"ל ציוני שהי' ג"כ אב"ד בק"ק לוצין הג"ר בעה"מ"ס הנחמד הנקרא ציוני על שו"ת וחדושי גפ"ת) ואייתי מתנתא בידו הוא ניהו חבור יקר ונחמד רב האיכות ורב הכמות אשר זכה ה' לחבר שו"ת הנצרך להלכה ולמעשה על כל ד' חלקי השו"ע במה שהשיב לכל שוארו בדבר ה' זו הלכה למעשה וגם במה שפלל בחכמה ונשא ונתן עם גאוני וחכמי דורינו נ"ר בכמה הלכות הנצרך להלכה ולמעשה ומידי עיינתי בחבורו הג"ל בכמה מקומות ראיתי כי אחו צדיק דרכו לתרויב ולהעמיק הרבה בכל דין ודין שנשאל לפניו ולמצוא מקור נאמן ולשאוב מסקור ים התלמוד בבבלי וירושלמי ופוסקים ראשונים ואחרונים וצ"ל כל דו לא אנם ליה בדבריהם וצ"ל חד חד נחית לעומקא דדינא ומקשה ומפרק בד' הראשונים וצ"ל אשר נראים לכאורה באיות מקומות כסותרים וא"ו והוא בשכלו הישר מישב דבריהם ע"פ סברות אמתיות שיש להם יסוד בד' הש"ס ופוסקים וצ"ל ועי"ז הוא סברר כל הלכה והלכה שבא לידו עד בוריה כיד ה' המוכה עליו אשרי שלו ככה ומה' ישא ברכה ומבטחני שימצא חבורו הג"ל חן בעיני כל דודשי תושבי ושוטמו בו רבים והרבה הרעת • ולכן באתי להסכים כי ראוי חבורו הג"ל לארפוסו אדרא וחפץ ה' בידו יצליח להוציא חבורו הג"ל לאור הדפוס במהרה ע"פ רשיון הצענוור וראוי לקבל מהגאון המחבר הג"ל נ"י את ספרו הלו כשיצא מבית הדפוס במחיר אשר יושת עליו גם אנכי אקבל כל"ג ספר אחד מאת הגאון המחבר נ"י אי"ה במחיר אשר יושת כ"ר הכו"ח למען כבוד התורה ולומדיה יום א' טוב אלול תרנ"א לפ"ק

שלמה בלא"א מה' ישראל משה הבתן ולה"ה ס"ץ דפה זוויל גא

הקדמה

תורתנו הקדושה חיובה וקיומה לההוגים בה הכל הוא כרסכמה אחת דור אחר דור כי לא נמצאו בדברי הנביאים דבר ולא רסון מקורו בתורת משה כמו דאיתא בהענייה דף ט' וכן אין הנא אשר יספור ח"ו דברי נביא ולא אמירא דברי רנא (ועין בשו"ח יבין וכועו) רק בכל דור תבטיו וספריו כל הגיזום הוא אך להבין ולפרש דברי רבותיהם הקדומים להם כוסן ואף זאת לא ע"ד אמתה לכד רק עד אשר יהיישבו הדברים בלכבו וברעיתיו אשר כן הוא האמיתית כי לא נתנף דברו ח"ו כמו שמצינו בדברי חז"ל דבר זה מעט לא ידענו וכו' אך מעט מועד הוא גם זאת הוא רק מקוצר המשיג או כי הבאים אחריהם כשהעסיקו בה הרבה מצאו מעט (כעידוכין ע"ח) כי כלם נכוחים וישרים למצוא דעת אין בהם נפתל וכוה מפארים חכמת הראשונים כמו דאיתא כמד"ר שיר השירים פ"א (והנא כהוט' חגיגה פ"ו ר"ה שובו) שהיו חזרנים מהורה לנביאים ומנביאים לכתובים והיו הרבנים שמחין ננחיתן מסיני דעונם אחרי דכאמת הדברים מתאחדים ואין בהם שום שניו וסתירה כי כלם מסיני הם רק מעומק המושג נראין כאינן מתאחדים וע"כ כאשר הפלינו חכמתם אמרו שב"כ ה' שכלם חוק וכן שיש בכחם להשווה הרבנים וחיוכ זה הוא רק בהורהינו הקדושה אבל לא כן כוללתה כדברים הנבונים על יסודי הסבע אשר המעסיקים בהם שכלם חפשי לנשותו לתכונתו המזני ולנקודה העצמי בלתי מפריע וע"כ נקל הוא להרחיב ולתור בהם כידוע כי כל דבר שעבוד והכרח לזולתו מביא לידי קיטוח אך להורות על אמיתתן הוא דוקא כהנא ע"י קיבוץ והסכם ול"ו וכוה הוא הכלית החכמה כי ע"י ההסכם יחזרת הדבר לשרשה הנאמן ונודע שהוא אמת וזה הוא מה שאמר ר"א לר"י כן בתירא (נגעים פ"ט) חכם גדול אתה שקימת דברי חכמים ר"ל דכל גדר חכם הוא כאופן אם מהאחדים דבריו והם אמת דאם הוא שקר אף דעושין שורש ופרח כלככות המקבלים ההכרח הוא שאינה חכמה ע"ד חכם עדיף מנביא כי הוא קולע אל האמת ואחרי שמוסכם הוא מכל צד דדברי רבותיו אמתים הם בלי הפגנה ואף כי רחוק הוא מרעיונו העצמי כ"ו הוא עבור שלא הגיע עדיין להכליתו ואם מעמידם על מבוטם או חכם יהקרא כי השני האמת ואם בא לבטל אף שגראה ישרים ונכוחים לאוזן שומעה פ"ם אחרי שזאת הוא ביסול להקדומין מוכרח שלא הגיע עדיין להגיונו האמיתי וכיון יבין ע"כ אינו חכמה לכן אמר לו שרכם גדול אהה דוקא אחרי שקימת דברי חכמים :

וזה נ"כ מה שאמרו בשמיע משרע"ה מר"ע שדורש ע"ב קוץ וקוץ הילי תילים הלכות ולא הכין חלש דעתיה אשר אינו מוכן כ"כ על הנניו ככל אדם שאמר מי יתן והיה כל עם ה' נביאים וכו' והוא דהוא לא הקפיד על מה ששני מלכים ישהמיו בכתר אחד וזה אמרו פני משה בפני חמה שלא הקפידה על כתר הלכנה משא"כ יהושע שאמר אלרד ומידד מתנבאים כחנה דימו איהו להלכנה שהקפידה על כבוד החכה (עין בש"א פ' בהעדה) ולמה תרה לו כאן אך הוא אשר דברנו כי אחר ששמע שר"ע חרף מפי והכמתו רכה ועוקר הרים ושרתן וכ"ו עד כי כל דבריו מתקבלין הם על אוזן שומעת ואולי ע"י רב הפלפול יהא נוסה קצת מהקבלה ואף אם גם כלכו נראה הדברים אמת ע"כ הוא אמת המדמה ולא אמתי אחרי שהוא היפך ההתלשלות מהמקור ולכן חלש דעתיה עד ששמע משה רבינו שיסוד פלפולו וחריפותו מוסדרים רק על קבלת רבותיו שהיא אמיתית וזה הנקרא כסוף הוריות בשם מיני אחרי כי מקורם הוא מסיני או נתישבה דעתו אחרי כי שומר הוא הקבלה כי זאת החיוב על כל הוגה בעיונא תורנית להבין דברי זולתו מרבותיו הקדומים מדור דור עד המקור הנאמן תורת משה נאמן ביהו והוא חל חלפיה שהכל פונים אליו :

והדברים הללו הם השיבה נחת לאלו המתמרמים על ספרים המתחדשים חמיד באמנם איזה חדשות הביאו לנו הלא מבוטרים הם בספרי הראשונים אך אין סכס בדבריהם כי אמאי לא אמר רבי אילפא בדורו על ר' חייא ור' אושעיא ששטם כל דבריהם סמסנה (הענייה כ"א) שלא חרשו כלום ח"ו לדבריו הרי כל מה שחדשו כבר רסו רבינו הקדוש במשנה וכן על נביאים שלא חרשו על התורה כמאמר של ר"י (הענייה ט') דרסו הכל בתורת משה אבל האמה הוא כי כל חיובה וקיומה ותכליתה של תורתנו הקדושה הכל הוא רק להבין ולכאר דברים הנסתרים ואת ממש היא חידושה ועין הקדמת הרמב"ן לדיני גרמי שכתב ח"ל אבל יש אשר קולטם הראשונים מתמן ועתה צריכין נגרו להלמן ע"ש . וכבר המשילו דברי חז"ל (עין נצח ישראל פ' הספינה) לתגר שיש לו אבנים מכות חקוק בצורה נפלאה מאור כדקת הצויר ויתגר כהתבוננו כי מחכה והירידת תאבן המזויר והמבריק העין וגם מחמת רקת החזקיה או אפשר למי שאין לו כ"כ ראי' וכה להבים ולהתבונן בזה מה עשה הביא תחיכה של יגב או של כסף וחקק בה לצויר הנפלא בהמנה נמה וכראה להם וע"י שצוירו תבונתה ברסיונה נקל הוא אח"כ להבין ע"י כן גם הצויר הרק והכריר ע"ש ונראה דזה נ"כ כונה רבי יהודא כמד"ר ריש פ' ויקרא מתוך תשעה אספקלריות היו הנביאים רואים והיו כי באספקלריא מאירה ואינה מאירה יש בזה שני פירושים (עין ערוך ערך פ' וכעקיים שרש נ' פ' י"ג) כי יש מפרשים מאירה הינו מצוחצוח כמו הלזן זה נקרא אור ישר ואינה מאירה היינו כמו שלנו שהוכיכה מכות סכוחין ונקרא אור חזור שהאור שבה חזור אל הרואה ומכיס בה וזה הוא החלוק בין משה לכל הנביאים משא"כ ר' יהודא מפרש אינה מאירה ממעם רבי ועובי הוכיכה והבונה כי לא יכלו לקבל הוכחה והבהרות עד אחר תשעה התיריים וצמצומים והמבוארות להקדומים כוסן מה תעלושת הם להבאים אחריהם וסי אשר וכוה ה' לאחר עמל והגיעה לש"ש לפרשם ולבארם אף רק לאנשים כערכו זה הוא חלקו וגורלו וגם עליו נאמר הוכב שפתי ישנים הילך לדודי למישרים אחרי כי גם רבותיו נ"כ הם הם הבארים עד אשר חזר להסקור הנאמן תורתנו הקדושה לט' ספי התבונה :

הקדמה

והנה ידעתי כי ביוצאי נמצאו ספרים חרשים וגם ישנים אשר קדמוני באיזה ענינים רק מעיני היו נעלמים אך מי יוכל לבוא אחר כל ספרי קדמוני ובראי ולא שבין איש ידעה וסרה באחרניא ולהיות מן המודיעים סתויות נקיים וכי אסרתי כי הימים ידברו והם ישימו עידיהם אשר מצוק העתים ומשא הזמן כבוד הלומדים והסוברים חסד עבר והושל ערי עפר וא"כ איה איפה הוא אשר יבלה כל ימי עלומיו בעמל רב וביניעה בגידוד שינה וביעת אפים לנחול גיהנם פעמים ומה גם לחזק בספר בהעלם דבר מה שענינו ראו לעבור ח"ו על ל"ח ע"י ילקום משלי כ"ג וסתרם כמי אשר ימי עלומיו כבר עבר ומוכן לילך לארץ אחרת במעשי ארסה יהי' מושבו ורפיו בזהם ירו לעולם יהי' חקקה ושקרו לפני ב"ד של מעלה בפתע ידיו יהי' סעורשה ומה יענה עת כי יקצו ישיני עפר אשר מהם אליו דבר ינוגב ח"ו ומי הוא אשר ימשוך עליו חמא גדול כזה בחבלי השוא בלתי תועלת לכן כעת כל העוסקים בזה מתמא לשמה הוא :

זכור הענין אחרתי בסוף הדורות : כפיכח דרשב"ג ור"ג ור' מאיר : שרשב"ג רלה שיהא יזכר כבודו ע"ד חבדיו : ליתן לו כבוד יותר מהס' : ור"מ לא רלה עד שהתעורר מחלוקת בנייהס ע"ש : ויש להבין בזה טובא : חדא במאי פלגי : כי קשה מאוד לימר על הנדקים הללו שיתעורר מחלוקת בנייהס ח"ו בשביל כבוד המחמה : ומה גם כי רשב"ג נחשב (כ"מ דף פ"ה) שהיה עניו מאוד : שקרא על עצמו לגבי ר"ש שופל לגבי ארי' וגם מליט שם שרשב"ג רלה ג"כ לשמות היכר בין האב"ד ובין החכם : ור"מ לא חשב לזה : וגם בזה יש להבין במאי פלגי : עוד יש להבין דכירושלמי משנת בטורים הלכה ג' איתא שם דר"מ כל פעם היו כל הפס עומדין מפניו עד שהגיע למקומו : ואחרי שמעו הפס שאין מתיבין בזה : רק כשהתקם נכנס זה עומד זה יושב עד שמגיע למקומו : התחילו לפסוק כן לר"מ ג"כ : כיון שראה כן חרה לו וילא מניהמ"ד בכעס : ואמר משלין בקודש ואין שורדין ע"כ ע"ש : וא"כ באמס יש להבין על רשב"ג האך לא חש הוא ג"כ להא דאין מורדין : דהא דבין זה ליכא פלוגתא : וגם מה גופא קשה ג"כ על ר"מ : א"כ אך רלה להוריד לרשב"ג והא בנדרות דף כ"ח אמרינן שיש גם בזה מאוס משלין בקודש וכו' ע"ש : ומדוע לא חש הוא להוריד לרשב"ג כאשר אמר על עצמו דמשלין בקודש ואין מורדין : ואין לומר דבין שלא היה בקי במסכת עוקלין לא ראו להוריד לר"מ אלא שיש דא"כ האך עמו איתו מתחלה ועוד הא אמרינן בכתובות ד' ק"ב דאם מתלא מקום אבותיו ביראת השם אף שאינו ממלא בחכמה מ"מ הוא קודם לאחר וביראת השם לא מליט שיהיה להם תביעה פלוג' וא"כ אך ראו להורידו שלא כדע ועוד יש לרקק בזה הענין כי כאשר אמר להם בצל התלם ילו ופיישו לרשב"ג איל ר"ג ור"מ לא איל ואמר דברי הלכות לא משלין ולא שורדין , ואחרי לא אמר כן רבי נתן ועוד יש להבין כי בסוף הסוגיא בפלוגתא אי סיני עדיף היט מן שהוא בקי בהלכות הרבה אלא שאיט חריף כ"כ או עיקר הריס עדיף היט חריף ושטן ושלחו מתם דסיני עדיף מאוס והכל לריבים למרי דחמי והקשו האחרונים דהא אמרינן בסוגיא התם דרב יוסף היה סיני ורבה היה עוקר הריס : וא"כ היה לריב להזים הלכה כרב יוסף : ואחרי קיימא לן בכל דוכתי דהלכתא כרבה לגבי רב יוסף כר מאני תלם : ועוד יש לרקק הרבה בסוגיא זו :

וירתורין הכל בהקדם מה שהקשה הנכנס : יוקאל בסי' י"ג וכן הוא בסוף במגילה דף ס' דביתא ד' י"ג אמרינן חס אירע פסול בכה"ג וזינו אחר תחתיו וחל"כ האכסר הראשון שחזר לפבורו : וככהן השני האך דיע פלגי בזה ר"מ ור"י שר"מ סובר שהשני כל דין כהונה גדולה עליו ומשמש ע"ג המזבח במזוזה בגדים ככל כה"ג : ור' יוסי אמר שהשני אינו ראוי להיות לא כה"ג מאוס איה : ולא כהן כדיום מאוס משלין בקודש ולא מורדין : ופסק שם ר' יוחנן דהלכה כר' יוסי : והקשו בתמכרס הללו הא כלל לנו רבי יוחנן בכל דוכתי הלכה כהתם משנה : והבא הא סתם לט רבי במגילה ד' ס' כר"מ דהשני כל דין כהונה גדולה עליו : ואחרי פוסק רבי יוחנן הבא דלא כהתם משנה : וכה"ג פריך הגמרא כהנה דוכתי ע"ש בסוף שמשאר בקושיא : וגראה לתרץ ע"ש מאי דאמרינן כאן בצוף הסוגיא אחר ר' יוחנן פלגי בזה רשב"ג ורבנן חד אמר סיני עדיף וח"ל עוקר הריס עדיף ע"ש : והנה ר' יוחנן סתם בזה ולא ביאר לנו מי הוא הסובר דחריף עדיף : ומי מהס סובר שבקי עדיף : וגראה יותר שרשב"ג הוא הסובר דסיני עדיף ור"מ הוא הסובר דעוקר הריס עדיף משום קדושתו מפרש רש"י כאן שהוא בעל משנה וברייתא שהם כמו הלכה למשה מסיני : ורבי יוחנן גופיה קאמר גיטין ד' ע"ה דהלכה כרשב"ג במשנתו ותוכח בטוס' ב"מ דף ס"ט דה"ה בכריתא נמי הלכה כמותו ע"ש : וכירושלמי סוף ב"ב איתא הפעם שהלכה כרשב"ג במשנתו משום שהיה אומר הלכות קטנות ומסודרות חס הא נקרא סיני כמו שכתב רש"י הרי מוכח שפסק יוסף בהלכה : ורבי מאיר גראה לי יותר שהוא סובר דעוקר הריס עדיף והוא כי כירושלמי סוף אריות על הפלוגתא דסיני ועוקר הריס מי קודם קרא כירושלמי לסיני הסודרן (חס ממס כוונה כירושלמי ב"ב על רשב"ג שאמר הלכות מסודרות) וקאמר שם הסודרן קודם לסיפולין : ופירשו המפרשים שהסודרן הוא הסיני שהשנה מסודרת לו כמו מסיני : והפולפולין הם בעלי הפלגות שיש בו לפלוג' ע"ש : הרי דהסלמוד נקרא בשם עוקר הריס והמשנה בשם סיני : ובב"מ ד' ל"ג בזה דאכידתו ואכידתו רבו מפרש ר"מ רבו שאחרו שלמדו חכמה שהוא גמרא ולא רבו שלמדו משנה ע"ש : הרי מבוואר להדיא שר"מ סובר שעוקר הריס קודם למשנה שנקרא סיני וגם ר"מ עלמו נקרא עוקר הריס כדאמרינן בסנהדרין ד' כ"ד כל הרואה ר"מ בבית המדרש כאלו עוקר הרי הריס ומוחזק זה בזה ע"ש : לפ"ז מסתבר לומר שהוא היה משנה יותר המשלשל ולכן פסק יוסף בפלפול : וכן בסוגיא שלט מבוואר שר"מ היה סובר קושיאם אפיקתא ושד' לביה מדרשא דרשב"ג ומה שלא היו מפרגין בביהמ"ד היה מפרגין איהו והייס משום שהיה לו יתרון בפלפול ע"ד רשב"ג וטודאי לרשב"ג היה הפרגון בביהמ"ד : כמו שמתואר כירושלמי שם שהיו לו הלמס מסודרות והייס משום כיון דלדעוסי סיני עדיף לא היה עוסק כ"כ בפלפול ע"ד שאמרו ח"ל אי דייקין סולי האי לא הו מאני :

והנה בגללי בע"מ מבוואר שלל מקום שחזר משנה ענין משנה ד' אלשיך ב"י קבוגקי בסוטה הוא בין במשנה בין בכרייתא : אבל במקום שגבר משנתו ענין כהא דהלכה כרשב"ג במשנתו הוא משנה דוקא ולא בכרייתא פ"ן במה"ס : אמנם כירושלמי סוף ב"ב איתא שרבי אחי בר קרחה סובר שהלכה כרשב"ג אף בכרייתא : וכן מבוואר בטוס' ב"מ ד' ס"ט וכן הוא בש"ך ח"מ סי' קפ"א ע"ש : והשתחא מסורק קושיא המפרשים דאף דשלחו מתם דסיני עדיף : מ"מ יוכל לסיים דק"ל כרבה לגבי רב יוסף והייס דאחרי שהנחם דפלגי בזה רשב"ג ורבנן איהי מהס עדיף כמו שהביא ר' יוחנן במסמ ואכחט ג"כ כי רשב"ג הוא הסובר שסיני עדיף : גמאל לפי גרסא שלט דר' יוחנן שאמר שהלכה כרשב"ג במשנתו שהוא דוקא במשנה ולא בכרייתא כמו שבוואר בהללים או כמו שכתב הרי"ף סוף ב"ב דדוקא ה"בא דמסכתו שגמאל או הלכה במוסי : אבל לא בכל דוכתי הלכך בזה אפשר דלא ק"ל כרשב"ג ועוקר הריס עדיף : ולפיכך אף ק"ל כאלמודא דין ורבה כיון שהיה עוקר הריס הלכה כמותו משח"ג אחי ארץ ישראל סביר בפלמוד שלטם שהלכה כרשב"ג בכל מקום הלכך שלט מסמ דסיני עדיף אבל אף לא סמריק כל האי בללא סולא האי :

והשרא בזה לטובן הכוח של הקושיאם הללו בהקדם קושיאם בסוף במגילה דף ס' שהקשה דבב"ד מ"א אמרינן בבב"א גזחל

הקדמה

גדול שנמשח בשמן המשחה ששבר ע"י אונס ויש שם עוד כה"ג שהוא רק מרובה בגדים ולא נמשח בשמן המשחה שחלו שניהם
מה מטה מי מהם מטמא. ואמרינן מוכח שיטמא המשוח ששבר משום דפשוני לאו בר עבודה הוא ולא יטמא המרובה בגדים
שגם עכשיו בר עבודה הוא. ופירשו שם החכם והסוגיא חולא לביא דרבי יוסי ביומא ד' י"ג שסובר דמשוח ששבר אינו ראוי
להיות לא כה"ג משום איבה ולא כהן כדיוט משום מעלין בקודש ואין מורידן דאלו לר"מ שסובר שכשר לעבודה הא משוח ששבר
עדיף שהמשוח מביא פה הבא על כל המלות ומרובה בגדים אינו מביא כדליתיה ההם כבתיא ע"ש. והקשה הסו"א דלמאי יטמא
המשוח ששבר הא כל עיקר שהמשוח ששבר אינו עובד עבודה הוא רק משום איבה כדליתיה ההם כבתיא חז"ל אינו רק חשש
דרכן בעלמא ומה דמשוח ששבר מביא פה הוא מעלה של חורה. והשאה הא"ך מעלה של איבה דרכן דחה למעלה של חורה
של משוח ששבר שהוא מביא פה ולא מרובה בגדים ע"ש. ולי נראה דחשש לומר לביא דר' יוחנן דסברא דאיבה בלחמא הוא
ג"כ סברא דאורייתא דליתיה בירושלמי הוריות הלכה ג' כתיב אשר ימחה אותו בכן אחד מושחין ואין מושחין שני כהנים. ומפרש
עלה ר' יוחנן הטעם מפני האיבה שזה הוא איבה שמשתמשין שני מלכים ככהר אחד ויטאו לדי מחלוקת ע"ש. וזה הוא חשש
של חורה דהא תפיקין זאת מקרא. אלמא דסברת חשש איבה הוא חשש דאורייתא לביא דר' יוחנן. א"כ שפיר קאמר הגמרא
דיטמא בכן המשוח ולא משוח ששבר אף שהמשוח מביא פה הבא על כל המלות שהיא מעלה דאורייתא ומרובה בגדים אינו
מביא. מ"מ יש למרובה בגדים מפלה שהוא עובד עבודה והמשוח ששבר אף שכל קדושה כהונה עליו. מ"מ אינו עובד מן
החורה משום איבה הלכך מרובה בגדים קודם ואף שהחכם ביומא ד' י"ג כהבו נמי דחשש איבה הוא רק מדרבנן. וכן מובאר
ברש"י יומא דף ע"ג לא קשה דלא אולי לביא דר' יוחנן חז"ל הוא ממע הפלוגתא דפליגי תנאי בשאר דוכחא אי דרשינן טעמא
דקרא או לא (פיין יומא מ"ב ע"ב) והשאה ניחא למה פסק ר' יוחנן דרבי יוסי הי"ך הכלל שלו דהלכה כהם משנה. ובגמילה
הא פהם שם רבי כר"מ הינו משום דהא מובאר ביבמות ד' מ"ב דבסחם ואח"כ מחלוקת אף ר' יוחנן מודה דאין הלכה כסחם.
ולפי מה שיבארתי הרי הפלוגתא אי חיישינן לאיבה מדאורייתא אי לא זה תני אי דרשינן טעמא דקרא או לא כ' אי דרשינן
כטמא דקרא או חיישינן לאיבה ויש בזה חשש דאורייתא דמהאי פעמא אין מושחין שני כהנים כאחד וי"ן שדבר זה אי דרשינן
כטמא דקרא יש בזה פלוגתא בכמה משניות הגשיות לאחר הסחם שפהם רבי בגמילה דהא פליגי בזה בכ"מ לענין אלמנה עשירה
אח משכנין אחיה. וכן במס' פרה לענין אם מוליחין עוד פרה עמה ובבבא דוכחא הוי פהם ואח"כ מחלוקת. ובהו אין הלכה
כסחם. ולפיכך פסק רבי יוחנן בזה דהלכה כר' יוסי רק לא מטעמיה כמו שכתבתי לעיל. והלכך נמי כיון דלרבי יוחנן סברת
איבה סברא דאורייתא היא הלכך הא דאסור השני להיות כה"ג ולעבוד עבודה משום איבה הוא נמי מן התורה משו"ה המרובה
בגדים שהוא עובד עכשיו עדיף מהמשוח ששבר שאסור בעבודה ומורידן קושיא הטו"א. ובהו דלמאי נמי הי"ב קושיא הכ"מ פרק
א' מהלכה עבודת יוה"כ שהקשה שם למה לא הביא הרמב"ם דברי ר' יוחנן שפוסק להדיא שם ביומא שבהן גדול השני לאחר
שהוסבר הראשון אינו ראוי שוב לעבודה. ועין בבבא בתרא יוחא"ל סי' י"ב שדחתק בזה. אבל בלחמא ניחא כי הרמב"ם שוקך עלתו
על מ"ש בהלכות כלי הקודש ע"ד והוא מסוגיא דמיר טג"ל שאם פגעו במת בכן המשוח ומשוח ששבר מטמא עלתו המשוח
ששבר שאינו ראוי לעבודה ע"כ ע"ש. וזה ממש כר' יוחנן ביומא :

והנה יש להסתפק קצת בזה דאין השני ראוי להיות כה"ג משום איבה של ראשון הא"ך הוא הדין אם הראשון מוטל על
כבודו אם ראוי הוא לעבוד עבודה או נאמר דיון דתנאים אסורו שיב לא פלוג בזה ואם היינו לומר דמחילה
של הראשון מהי בזה היה אפשר לנו לתרץ כבוד קושיית המחברים על הס"ז בל"ח סי' ק"ג דהיה ראוי להא דאמרינן בכל
דוכחא דאין מורידן מקדושה חמורה לקלה היינו כל זמן שראויה לקדושה גדולה אבל אם אינה ראויה לזה רק לקלה אזי
מוכח להורידה לקדושה קלה לכל הפחות מלפניה בלא קדושה כלל והקשו עליו מהו"ג וז' דאמרינן דהשני אינו ראוי להיות
לא כה"ג ולא כהן הדיוט משום דאין מורידן ואמאי לא ניחא דיון שאין ראוי לשום קדושה מוכח לעשותו לכל הפחות
קדושה קטנה ולהיות כהן הדיוט אבל אם ניחא דע"י מחילת הראשון ראוי עדיין לקדושת הראשונה ניחא דהא עיקר הראיה
של ה"ג הוא מהא דמטפחת ב"ם שכלה עושין ממנה תרביצין למח וקשה הא מורידן אופה סקודתה אל"כ ע"כ כיון שאין
ראוי לשום קדושה אחרתא משו"ה מורידן לשי"י ניחא דהתם שאני שאי אפשר לעולם להיות ראוי וא"כ פריחה עמדה הקדושה
לגמרי והילכך כדי שלא לבוא לידי בזוץ מוכח לעשות ממנה לפחות קדושה קלה משא"כ הכא כיון דע"י מחילת הראשון ראוי
הוא עדיין קדושתו עליו ואסור להורידו אמנם מהמבואר בהסוגיא דיומא שם מוכח דלא מהני מחילה בין שאין המחילה לעולם
וחיישינן דילמא חזר בו ותייב עוד איבה ומשום הכי לא מליט בש"ס היתר להשני לשמש בעבודה של כה"ג אלא דוקא לאחר
מיבת הראשון מטעם שאו לא יבא לעולם לידי חשש איבה אבל מהיים אין היתר בזה ועיי' בעירובין דף פ"א בדין איבה דאף
דעכשיו ליכא איבה בזה חיישינן בשביל פהם אחרת ע"ש ובבבא בתרא חז"ל דחשש איבה יש בזה איסור מן התורה אינו בודאי
לא מהני מחילה עיי' בכבודות דף י"ח ע"כ :

והנה בהוריות דף י' אמרינן דמשוח ששבר מטמא ואח"כ חז"ל מ"מ מביא פה משא"כ נראה ששבר ואח"כ חז"ל אינו מביא
אלא כדדיוט וביאר הרמב"ם דפירוש המשנה שהטעם הוא משום דמשוח קדושתו יתרתא משאר כל אדם דלית ב' הוא
גרמא לו להביא פה הילכך אף ששבר מ"מ קדושתו לא פקע דמאן מקריא חידו מפלגו ומבחושו משא"כ נשים שרק גדולתו
מה שאמרים נהגו לו מרמזים זאת גרמא לו וי"ן שנתכבשה גדולתו משא"כ דיוט כדדיוט ע"ש וכמו כן לר"מ בעבודה בגדים
לחוד אף שאינו נמשח בשמן המשחה מ"מ כיון דלר"מ דיוט כדדיוט ע"ש וכמו כן לר"מ בעבודה בגדים
נמי פה משום דיון קדושתו הוא לשמים דנעשה כה"ג שוב אינה כשילה ממנו לעולם וכן כסנן סקן אורה בהוריות שם ומביא
ראיה לדבריו ע"ש ובמ"א בגמילה שם כתב ג"כ להסביר בדבר דלשי"י אם חידע פסול בהראשון וישוין השני פה שיפטר
הפסול מהראשון וא"כ לא נתקדש אל"כ לזמן מ"מ גם מנתנו לא פקעה הקדושה משום דהא נקרא קדושה הנוף ולא פקעה בכדי
במו דאמרינן בגדרים דף ב"ם שאם הקדש קדושת הנוף לזמן קדוש לעולם ע"ש ו"ל דהוה נמי הטעם של ר' מאיר ביחשקלמי
בגורים שהגאון לעיל שכשרט לשנות סדר הקדושה משניו יאל כפעם מביא ואח"כ מעלין בקודש ואין מורידן היינו נמי משום שה"ס
בין דפורטו יתרתא דלית בו גרמא לו בכבוד דמי ממנו למשוח לפרש הרמב"ם שקדושתו לא פקעה בכדי כהו קדושת הנוף :

וזה מתה היה הירטה בין רש"י ור' נתן ור' מאיר והיינו דפליגי בפרטי פדא כי רש"י איל לשיטתו שרי עדיף משוקר
הריס וגם סובר שחשש של איבה הוא פה ששם דאורייתא ור"מ פליגי עליו בפרטי חז"ל דלחז"ל לא חיישינן כלל כש שפוסק
בגמילה דף ס' דהשני יוכל לעבוד עבודה ולא חיישינן כלל לאיבה כמבואר שם בגמרא וגם הוא סובר דשיקר הריס הוא קודם
לסיני נמלא רש"י לשיטתו שהוא סובר שרי עדיף מהכל לריכין למדי דחייב והוא היה סיני דהא הלכה כמותו במשנה א"כ לו
בדאי' כהניאות ע"ש ד"ס ובמו בן ה"ס מסדרל כיון דר"מ אינו סיני ב"כ ואיש בקי ב"כ בקבלה של משגיח וברייטו' כמו הוא
אלי

הקדמה

אולי יטען ח"ו בזוה הלכה וכפיל את הרבים ואף כי הוא מריף שפי מ"מ הא בקי עדיף וגם כיון שהוא סובר ג"כ שהשם של איבה הוא חשם דלירייתא וגם לא מהני בזה מחילה כמו שכתבנו למיל משו"ה כאשר ראה שאין הפס עושין שום סיכוי בים לר' נתן ור' מאיר אמר וכו' לא בני למיעבד היכר בין ידי לירדו ולא אמר זאת מטעם דרוך אחר הכבוד ח"ו רק מטעם דכלא היכר אסור הוא מן התורה דאין שני מלכים משתמשין בכתר אחד משום איבה ואין לזה שום טעם כיון דמחילה לא מהני בזה והילכך לזה למעשה הפרש בהכבוד בין הנשיא לבין האב"ד ובין האב"ד להחכם ולא חשם להא דר' מאיר דמעלין בקודש ואין מורידן משום דהא עיקר חשם של ר' מאיר לא היה ח"ו בשביל כבוד המחזמה רק שהוא סובר דכתר התורה דומה לקדושת כה"ג שכוין שנקדש בכבוד זה אסור להורירו דדמי לקדושת הגוף דלא פקעי בכדי אמנם רשב"ג סובר דאפילו אם ימחא זשה נקרא קדושת הגוף מ"מ הא אפי' קי"ל כבית הלל שסובר בכור שהקדש טעום לא הוה הקדש אפילו בקדושת הגוף ולשיטתו הא ח"ו לך טעום יותר מזה שעברו על איבוד איבה שהוא אסור מה"ת וא"כ משולם לא נהקדשו לקדושה זו שהם ידעו שאסור לפשות ק לא היו עושין ואין לך עשיית יוהר מזה ועתה נבוא לבאר מה שהשיב נו ר"מ כי ידוע הוא שפעמן התמטת הגשיות יש שני איפטים אחד הוא מי שנתמנה מפני גדולתו בתורה ובחכמה וביראה באופן שאין גדול ממנו בכל החכמים ואם ממנו אצלו להיות נשיא ועוד יש שהוא בא מחמת ירושה שאביו היה ג"כ נשיא ולא הוא הדין שאף שיש חכמים גדולים ממנו וגם הוא אינו ממלא מקום אבותיו בחכמה מ"מ כל שממלא מקום אבותיו ביראת שמים הוא קודם לכל אדם בדאיחא בכתובות דף ק"ג ובשאר דוכתא וכבר הקשו המחברים הסתירה מהא דאמרין בפפרי דבמלך ושאר כל המטיס בישראל כיהם קודמים והובא ברמב"ם פ"א מהלכות מלכים פ"ש א"כ למה לט ביזמא פ"ב שכה"ג בנו קודם תיפוק לו דבכל התמטת בט קודם ושד דהא בפשות מלחמה אמרין דאין בט קס החתיו וכן מהא דהובא במ"א ס' ג"כ ס"ק ל"ג דבכל מימי התורה והוראה ורבותא ח"ו בני קודם משום דשגבה דתריס הם כתר מלכות וכוונה מורישם לבניהם אבל כתר תורה הפקר הוא ואין מורישים וכבר האריכו בזה המחברים והובא ג"כ בשו"ת ח"ס ח' א"ח שכתב שדוקא נשיאות שהוא כמו שלטונת שהם היו מורש דוד ונעשו כרשיין המלוכה לרדות כעם להדריכס נדרך היכר והיו מטעם שלטונת של מלוכה ולא מטעם התורה וההוראה וע"ש :

והנה לדעתו נפק"מ רבתי יש בין הנשיא שאינו ממלא מקום אבותיו בתורה וגם יש גדולים ממנו רק שבא מכה ירושה לבין מי שנתמנה מחמת שאין גדול ממנו בתורה כי מי שנתמנה מחמת ירושה יש חכמים גדולים ממנו ואם רשאיין ליהן כבוד להגדולים ממנו בתורה אצלו הכבוד ממש שנוהגים לו ולא שייך בזה איבה כלל דאיבה אין שייך-אלא בהשמות כהאמר החכם אין הקנאה מלי' אלא בהשוים משא"כ בזה שזה זוכה בהכבוד מחמת השלטונות והשדרה שבא לו ביחודה ואין לאחר חלק בזה כלל וזה זוכה בשביל הירשו וחבירו אינו בר הכי אין בזה משום קנאה וקפידא כידוע ועיי' ביזמא דף ע"ג כי לית לו איבה בדמותי' אבל בזמנה לית לו איבה הייט היכא דמחכמים בעבודה אחת תדע דהא הטעם דאין מושחין שני כהנים כאחד הוא ג"כ מבום איבה בדאיחא בירושלמי ואפילו הכי כהן ומלך מושחין בפעם אחת והיינו מטעם כי כל זמן שאין אחד ניגע לזמנתו כל חבירו לא שייך בזה קנאה ואיבה וגם כיון שאין הנשיא גדול בתורה כ"כ כמו החכם רק שבא מכה ירושה או די לו בזה בטהרה של הכבוד לו הגדולים ממנו ולא את' לאקטויי וגם הת"ח הגדולים לא את' ליה איבה כי הם יודעין שהכבוד שנתמנה להנשיא הוא רק בשביל שלטונות ולא בשביל תורתו ולא שייך בזה קנאה ואיבה כמו שנתמנה כבוד יותר למלך שאין בזה כיוון לה"ח רק אדרבה הפאהת הוא להם החרי שרואין כי הכבוד דבר יקר הוא והבא נמי דשוחא אמנם כ"ז בשאר נשיא אבל רשב"ג כיון דלשיטתו סיני עדיף והוא היה סיני ובקי יותר מהם כמו שכתבתי לעיל הוא לא רנה לוסת בהנשיאות מכה ירושה לתוד מטעם כי לשיטתו מניע לו הנשיאות וגם נאה לו הכל מכה שהוא גדול בתורה ג"כ יותר מהם והילכך בשראה שנתמנה לה"ח הכבוד שנתמנה לו שזה אסור מלד הדין כמו שאין מושחין שני כהנים כאחד כמו שבארתי לעיל הקפיד ע"ז מאד מטעם כי הוא היפוך הדין וע"ז קפיד מאד : אמנם ר' מאיר לשיטתו דמריף ועוקר הרים עדיף וא"כ לשיטתו ח"ו הנשיאות ראוי לרשב"ג מחמת עלמו כ"ה רק הכל מכה ירושה ושלטונות רק שעד כעת שחק שסבר שהוא נשיא רק מכה ירושה שהיה בנו של ר' גמליאל וביון שממלא מקום אבותיו ביראת שמים הוא קודם דאמרין בכתובות שם אבל אחר ששמע שרשב"ג ליה ליהן לו כבוד יותר מהם או הבין ר"מ בע"כ רשב"ג סובר שהוא ראוי להיות נשיא מלד עלמו מחמת שהוא גדול בתורה יותר מהם דא"כ מה איכפת לו או אמר לר' נתן בדקדיקא בנחם' עוקלין דלית ליה ואין הכוונה שלא למד עדיין עוקלין דהא כבר הוכחנו שהוא היה סיני שזה נקרא הכל מפני רוב נקיאות רק כי כבר אמרו ח"ל בצרכות כי בעוקלין יש הרבה חריפות והיא מטעם היותה חמורה בש"ס וביון שהוא אינו מריף כמו ר"מ לזה לבדוקו בעוקלין שיש שם הרבה חריפות ואם אינו יודע להביט כ"כ נאמר לו מי שיכול למלא כל גבורות ה' היינו להבין היטב גם עוקלין שהוא מריף לו ראוי להיות נשיא גם מלד עלמו אבל אם אינו יכול אינו ראוי לגשיותו מלד עלמו ואם ירנה לפחות מכבודיט היינו ע"כ מחמת שהוא סובר שהוא ראוי מלד עלמו וביון שהחמת אינו כן אזי נעבריה אם לא שיתרנה להיות נשיא מלד ירושה זאת רשאי רק שאז ממילא לא יפשות מכבודיו ואמר ר"מ עוד לר' נתן שהוא יחי' נשיא ואחי אהי' אב"ד ואף שאז יחי' ר' נתן נשיא מלד עלמו ויעטרטו ג"כ לפחות מכבוד של ר' מאיר בזה לא חש כי לשיטתו דלתיבה לא חיישינן ממילא הא אין ליריבין לעשות היכר בין לו לר' נתן חס הכבדא היה כ"כ חזק בעיניו עד שאפילו כשבא אח"כ בעל התלום ולידה לו לשיים לרשב"ג לא חש לזה ואמר דברי חלומות ח"ו פעלין וכו' והיינו מטעם כיון דלשיטתו היה הדין כבודו כמו שהוא סובר וגם כיון דלשיטתו ע"י חריפות יכולין יותר לברר הדין האמיתי ולהביע הציבור כפי דת התורה א"כ דמי זאת להא דאמרין בש"ס כמה חזקהא דלא משגחין בנת קול כי לא בשמים הוא משא"כ ר' נתן לא היה כבוד לו כ"כ דין זה רק היה משתפק הלקה כמאן הילכך לאחר התלום חל ושיים לרשב"ג :

והנה נתן הודה לשמו יתברך על כל הסיב אשר נטלני לנמור ספרי **אבן שתיה** שו"ה על ארבעה חלקי השו"ע .
כן לא הבלא רחביך ספני והעורני לנמור הספרים והכתבים אשר הכינותי ולרצואם לאור . גל עיני ואבישה נפלאות סתורחך .
דברי הבו"ח בחרש אלול הינ"א לפ"ק . **אליעזר** בדרב הסאוה"ג וכו' סתור"ר **שבת** דר' יחידיא ג"י .
ותב"ק לוצין ע"א .

שאלות ותשובות אבן שתיה

סימן א

ולי אחס עהגים ע"ש וא"כ יכול להיות שבאמת מחילה טש
צדיק וסברו שבמטה כזה שאין עכשיו מוטל על האדם יכולין
לעשות מחילה תחילה כדי שלא יחייבו. אח"כ בזה אין צוה
שום אישור כמו בטענה צוה רב קטינא קודם ששמש מהמלאך
ואח"כ באמת חזרו גם הם מזה. רק אחר שראיתי בח"ס חלק
א"ח ס' כ"ב שבאר ג"כ בקטינא על הא דמערמיין על הכבוד
דמבטח מהלכות שח"ל נהט ענה לכתחילה לעשות כן והאריך
נהט ענה להפסיד מתנות כהונה להערים על הכבוד ע"ש וגם
מפני שאר הקבוצות שיבארו כאלו אמרתי להך הכל באופן היותר
מהקבל והוא כי יש להבין עוד מהא דאמריק בקדושק דף ל"ב
לענין מלות קימה והידור לפני זקן ומבאר שם בכוונ' שאם
לאחר שכל הזקן אגלו הוא מעלים עיניו או נקרא רשב
ומפרש רש"י משום שהוא עובר על מלות קימה ע"ש רק אם
מעלים עיניו קודם שכל הזקן כדי שאם יבא הזקן לא יבאך
לקום לפניו בזה לא נקרא רשב ואין דיו כמו מבטל מלות
עבה ממש רק ע"ז נאמרה ויראה שם זה אסור אף שאינו
עובר על הקום והדרה מ"מ הוא עושה החבולות להפטר מתנות
כמו שפירש רש"י שם וזה ג"כ אסרה תורה ע"ש בכוונת הכי
מבואר דלפניהם ולבטח החבולות לפסור ממלה כזה שפירין
לא נהמיב בה ילפינן זאת מקרא שאסור וא"כ מה ה' אסור
רב קטינא מקודם בטענה תחילה להיות פסור מלילה וכן מה
היה דעתו כל דבי ור"י לענין מעשה הא מליט למילך וזה
במה מליט מקימה והידור בזה אסור דהא מה מליט הוא מ"ג
מדות שהורה נדרסה ועוד דהא אף לדברי המלאך שהביע לו
שבפירין ריחא מענין ממשע שאינו רק שונם בעלמא ובפירין
לפי' המהרש"א שם שאינו אלא לגדיקס להנן על חרס וקפה
מהא דקדושין המבואר בזה אסור מן התורה. וראיתי בפסד
שו"מ ס' ח' שהעורר מהא דמכניסין דרך גנות על הא
דקדושין ומכיון דחוק ורחוק מאוד וגם לא הניח כלל הירושלמי
מהא דרבי ור"י וגם לא מהא דרב קטינא ע"ש ואף דיש
לחלק דהאם אי לאו התחילה החיוב ממילא קאמי בבייא הזקן
אלו משא"כ הבה מ"מ מ"ל להם להקל הא חוק. והקפידה
התורה לעשות החבולות לפסור נפש ממטה ועוד יש להבין
מהא דפבחים ד' ט' דאמר ההם ר' אושעיא מצריב אדם על
פבואתו ומכניסו במוך שלה כדי שספי' בהמטו אכלת ופסור
מן המעשר והא חק ק"ל דכל היכא שבכר נקבע למעשה או
אשילו אכלת בהמה נמי חייב במעשר מן התורה כל שאינו
מכניסו במוך שלה כמו שכתבו שם התוס' ובפרש לשיטת רבינו
אפרים בובא בפסוקה הרשב"א ס' שח"א שאם הכניס התבואה
במוך שלה או מן התורה גם הוא עלמט מותר לאכול בלא
מעשר וחשי' אכלת קבע ובהמטו דנקם הוא לא חוקא ועי'
ברבינו יונה ברבטה צפ' אין פשמדין שמציא מהירושלמי
שאף לאחר שנתמרת ועבשה דנן יוכל להרכות עליהן חבן
לכתחילה כדי לפסור מן המעשר ע"ש וקפה ג"כ האריך התירו
לנו הכתמים לעשות כן לכתחילה להערים ולהכניסו במוך כדי
להפקיע מן מלות מעשר לשולס שאף אם יראה אח"כ למדן
ולאטל מהם קבע נמי יחי' פסור ממעשר לשיטת רבינו אפרים
ורבינו יונה. ונראה להך הכל נצ"י מה שיש לדקוק עוד
בזה מהא דאיתא ביבמות דף י"ח ע"ב מליד טביר סהה כהרשב
אמיס שיש מהם גבולין לכפי' אלויות ומחו שבולין האלויות
שאר האחים חולין ולא מייבמין ומפרש הגמ' פסוק דר' מהיר
טביר שאסור לגרוס לבטל מלות יבמין ודלמא אדמיכס מה
מיס אריך חת ואלו תלא מיה גבויס אלוים יאף שהיה

בשאלתי מרב א' על הא דאיתא במנחות דף מ"א
דאמר לו מלאכא לרב קטינא דהוי לביס
סדינא שהוא בנד שפסור מן הלילה ואמר לו סדינא
אתה לובס בקטינא וברבאל שהוא ג"כ פסור מלילה כסיהוא
לילה מה תהא עליה ואמר לו רב קטינא וכו' מענין על עבה
ומפרש התוס' כי בודאי יש עונם על צופול מלות עבה רק
הכוונה על עבה כזו דהא אם אין לו מלית של ארבע נפשות
אין חייב בלילה הילכך לא דמי לבאר מלות עבה כגון כוכה
או לובס שהתם החיוב מוטל על גוף האדם משא"כ בלילה כיון
שעכשו כל שאין לו הכנד דבר חיובא איש חייב בלילה הילכך
אפשר שאין מחויב להכניס נפשו ולהביא את עלמו ליד חיוב
ואמר לו המלאך כי שפירין כיון ריחא בשולס מענין אף על
עבה כזו והמענין הישב כסיהוא לפי פי' רש"י מבואר שם
במסקנא הדין כן שאף שאינו מחויב לקנות מלית של ד' נפשות
כל שאין לו מ"מ יש לו עונם מן המיסי על אבר לא הכניס
נפשו ליד חיוב ע"ש ופשטת הגמ' מבואר שבכל מלות עבה
כה"ג יש עליו עונם זו אם עושה החבולות לבטל מעליו המלצה
והקפה מ"מ זאת מהא דאיתא ברבטות ובגיטין ד' פ"א מה
בין דירות הראשינים לדורות האחרונים דורות הראשינים היו
מכניסין פירותיהן דרך שרקסמן כדי לחייבן במעשר ודורות
אחרונים מכניסין פירותיהן דרך גנות ודרך חירות כדי לפטורין
ממעשר שאין הטבל חייב במעשר עד שיראה פני הבית ומכונע
הרם שאין טונם בזה על השוכה כן וירושלמי פ' ג' דמטבחות
הלכה ח' איתא דרבינו הקדוש ור' יוסי בר"י היו מכניסין
פירותיהן דרך גנות כדי לפטורין מן המעשר ואם נאמר שיש
בזה חזק חכם טונם מן המיסי האריך אפשר להחמין על
רבינו הקדוש ור"י שיעבו החבולות ופירין להפקיע נפש
ממלות עבה ואף שאין מלות זו מוטלת עכשיו על גוף האדם
מ"מ הא בלילה נמי אין חובה עליו לקנות מלית של חיובא
ואשילו הכי יש לו עונם אם אינו מכניס נפשו לחיוב וברבאל
זי ממש שייך נמי לענין מעשר וקפה האריך הפקיעו נפש
הגדיקס הללו ממלה זו ואף בלא הותרו רק הליה ערמי
מ"מ הא אם היה מכניסו במיסי שהוא קבוע למעשר כגון
אם הכניסו דרך פתח הבית הכי נאמר עליו אשילו הליבם
ערמי מן התורה בלא הפרשה בדמותה במיסי דף י"ו וכמו
שכתב רש"י בבבלי ד' י"ז ע"א נמלא דבהאי פורהא שחיל
כלי הפרשה ע"י התחילה בטענה מפקיע נפשו מהמטו ואף
לפי החילוק שמחלקין התוס' בפירוק דף ס' דהא דבעידן
ריחא מענין על צופול מלות לילה הוא חוקא היכה
שהמנהג הוא שם ללבוס בנדים של ד' נפשות כי כן הוא
דרך הלבושה בלוטו מקום והוא מנהג שמנהג כדי לפסור
נפשו מלילה או נפש ע"ז אכל אם שלם לובסיס בנדים בלא
ד' נפשות אין מעניסי איתו ע"ש. ה"ג הא אין לך שפיר
גדול מזה להכניס התבואה בלא דרך הגג מה שאין בני אדם
טופין כן ויכר הערממו שהוא פיסה תחילה להפקיע מן
המלצה של מעשר וקפה האריך עשו כן רבינו הקדוש ור"י ע"כ :

והשברתי לו דכטבל קוביא זי לחדה היה אפשר להך
בפשיטתא דהא באמת איתא שם בירושלמי כתר
פירא דרבינו הקדוש ור"י שהכניסו הפירות דרך הגג אודמן
לפי מה כמא ויהיה הולא לרמזי להם כי לא שפיר עבדו וביקש
מהם שיטו לו מעט מן התבואה כמותר זדקה ונחם לו ואמר
להם בנתי' לחיובם שבשמים היינו המעשר לא ריחם ליהן

מיתרה לפלגה בלא חליה ויבוס מ"מ אבן לאדם לגרום שיכבול מניט המזהו והא התם כיון שעכשו אחיו הפני חי הרי אין המטה של יבוס יבמה הפני חל עליו והדרכה הוא אבן לייבס ביהם משום חמה אבן והפילו הרי חשבו חלו אח"כ יחי' המטה חל עליו ועשה ר' מאיר תקנה שלא יבטל המטה ממנו וכן מלאהו כספר קרן אורה ביבמות ד' מ"ו בכ"ב ג"כ בר' מאיר סיבב שאבן להיות גורם לבטל ממנו המטה הפילו אם עדיין לא חל עליו ע"ש וקשה הא אכן ק"ל דסתם משנה ר' מאיר והק' בנח"מ מעשה בני כוונת מערימין על מעשה בני וכו' דמשמע שאף לכהחילה מותר להערים כמו שפירשו המפרשים ואח"כ הא מפקיע ממנו בידים מלות החומש שהוא מ"ע דלדוריהו חוה הא אבן לר' מאיר ובמה נרע זאת מביטול מלות יבמין שאבן לר"מ הא בשניהן המטה עדיין לא חל עליו וז"ל אבן אלא משום לאחר זמן חמסם כ"ו ניחא ע"פ הירושלמי בפ"ט דמ"ש הלכה ג' על המשנה דכ"ד נוערימין ו"ל למה מערימין אחר ר' אלעזר מפני שנאמר בו ברכה ע"כ הירושלמי ופ"י ע"ש הפני משה והקרנן העדה ושאר המפרשים משום שה' קשה להירושלמי למה החירו כאן הערמה להפקיע מן המטה ואחר על זה ר' אלעזר משום שנאמר בו ברכה ה"ל דנקרא כתיב כי יבנה מתך הדדך כי לא תוכל שהיו כי יברך השם והוא יברך הוא מיתר לגמרי דהא אין זה ברכה בשביל המטה רק הוא נתינת טעם על לא תוכל להניח הפירות לירושלים משום כי יברך השם בהרבה פירות וא"כ אבן אכן לא ידעו כי אם יש לי הרבה תבואה הוא ע"י ברכה השם ולמה כתב לן התורה זאת משום הכי דורש מזה ר"ה שהתורה רמזה לן כי חף שיהיה עליך ליתן לי חומש כדעוין מעשה שני שלך מ"מ פעמים יש לך ברכה שאהה יכול להחזיק החומש לנפשו והייט ע"י הערמה כל מטרות כן פירשו ע"ש המפרשים ע"ש וכו"ל מניט נמי בתלמודא דידן והוא בבטורות ד' ל"ב לענין מעשה ברהם אבן במכירה ויתר האמר רב שמואל בר רב יוחנן שדוקא מחייס אבן במכירה אבל לאחר שדפסה מותר במכירה ויליף זאת מזה דכתיב בפ' ראה לא בכל אית נפשו תזבח ואכלת כפר חוזה דבר שאין בו ברכה מחייס אלא לאחר שחיטה הוי חומר זה מעשה ברהם ע"כ כנאמר והטובה הוא ג"כ משום דכאן כתיב תזבח ואכלת כפרה השם אשר נתן לך ובכרה זו נמי מותר כיון שאין זה בשביל המטה הילכך דריש לה הגמ' דהכחוש מיתן לן בזה כי חף מחייס אין לך ברכה זו של היתר מכירה אבל לאחר שחיטה יש לך ברכה זו שאהה יכול לנערה כמו בפ' רש"י ע"ש כזה נקרא ברכה בזה שיכול להביל לעצמו בשביל הגאון וכו"ל מניט לענין הכרזה הגאון אלא העניקה כל עבד עבדי שהגמ' דורש ע"י כמה דרשות והייט נמי משום דהכרזה הגאון שם לא קאי בשביל כפר המטה של העניקה רק הוא ג"כ נתינת טעם במאמר שם לך נדון אחר ליתן לו ומתאי טעמא כהנ המל"מ בפ"ק מבלות עבדים שאלה העניקה חייט מלות עבה המתן שברה בלדה שאין כ"ד מוחרין עליה חף שנאמר בו ברכה והייט משום דהוי ברכה חייט בשביל המטה רק הוא נתינת טעם ע"ש וכיון שהוא חף ליתר הילכך לא נאמרה אלא לדרשה וה"ל לענין הכרזה הגאון אלא עדין מעשה כיון שהוא מותר דריש ל' ר"ל למר שהתורה נתנה לו ברכה זו שפעמים יכול הוא ג"כ להטות מזה לעצמו כמו דדרשין ע"ש בבטורות .

מעשה דגן ואחת נועשה בהמה כמו שדרשו ח"ל בזה בכמה דוכתא ולבסוף כתיב כי יברך והוא יברך קאי על כל המבואר לעיל בפסוק והתם הא כתיב נמי מעשה בהמה הילכך עליה נמי קאי וגילה לן הכתיב שאף שאכרתי עליך מעשה בהמה במכירה מ"מ יש לך ברכה זו שאהה יכול ליקח לעצמו ולמטור הקרינים והנידון והעלמות והייט מטעמא שכתרתי לעיל כי האי כי יברך הוא מותר הילכך אחי לדרשא כן פירשו ע"ש הפני משה והקרנן העדה והא ללא פירשו בר"א קאי על הפסוק הגאון לעיל פ' י"ב בכל ארוח נפשו תזבח ואכלת כפר שמה דרשין ג"כ בבבלי בבכורות ד' ל"ב שמתר להבליע הגשר של מעשה בהמה כדמי קרניו ועמיו הייט משום דתלמודא דידן ע"ש הירושלמי ע"ש דרשו נפרדות לגמרי דתלמודא דידן קאי אליבא מאן דאבן שמעשה בהמה לא נאמרה במכירה אלא מחייס דוקא כדאיתא התם בסוגיא אחא ילפינן מחזבח ואכלת כפרה השם ר"ל שד כהן לא אכרתי לך שאבן אהה למכור אלא קודם זכייה דוקא אבל אם תזבח יש לך ברכה זו שלא היה לך מחייס והייט מכירה וכמו שהאריך ע"ש רש"י ע"ש מש"כ הירושלמי הא קאי אליבא תנא דר' ינאי שפיר שמעשה בהמה אבן במכירה לעולם כן חי וכן שחפ מן התורה והילכך ליכא למילף שום דרשא מהזבח דלדרכה דמהתם הא מוכח שיש חילוק בין מחייס לאחר שחיטה והלכך ע"כ מוכרחין לפרש שר"א בירושלמי שכל לפרש תנא דר' ינאי קאי על הכרזה הגאון אלא ע"כ מעשה והדן הוא ע"ש המפרשים הראשונים רק מה שהפני משה ע"ש משנה הפי' של ברכה לפי המסקנא זאת לא הבנתי כי ילפינן לפרש גם להמסקנא כן וכן מפרש ע"ש הקרנן העדה ע"ש :

דיוצא

לט מזה כי יברך הגאון כסוף הפרשה שקאי על עשר תעשר הגאון בתחילת הפרשה קאי ג"כ על מה שמרבינן מכפל הלשון של עשר תעשר שמיירי בשתי מעשרות א' מעשה דגן ואחד מעשה בהמה מרבינן נמי מוכי יברך שיש לך ברכה שאהה יכול להיות נגנה ג"כ לנפשו במבואר הכל בירושלמי אליבא דר"א והנה איתא בספרי פ' ראה על הפסוק זה של עשר תעשר אין לי אלא תעשר שני שבו דיבר הכותב יינין לרבות שאר מעשר מ"ל תעשר ע"י בב"מ ד' פ"ח וכן בירושלמי ר"ק דמעשרות מבואר ע"ש דדרשין זאת גם במעשה ראשון ע"ש נמלא לפי המבואר כאן בירושלמי דהוי כי יברך הגאון כהן לא קאי על מ"ש דוקא שבו דיבר הכותב אלא קאי חף על כל דמרבינן מעשה תעשר הרי מוכרח הוא לדבריהם דקאי ג"כ על מעשה ראשון ממילא מבואר כמו דילפינן ממי יברך לענין מעשה שני שהורה לו מן התורה לעשות הערמה להפקיע מלות החומש ה"ל דרשין לענין מעשה ראשון שמוחר לי לעשות חוזה התבולה שלא יברך לעשר מעשה ראשון והסתא ניחא הא דרבי ור"י שהיו מכניסין פירושיהן דרך נגות כדי לפטור מן המעשה . וכן ר' אבשיא שהיה מחרר להכניס כחוק שלה כדי שחיי' בהמה לזכנן ופטור מן המעשה וכן ר"מ חף שפיר שאבן לבטל מלות יבמין חף אם עדיין לא חל עליו מ"מ מורה שמערימין על מעשה שני להפקיע ממלות חומש הייט הכל מהדרשא של הירושלמי דכתיב כי יברך והתורה נתנה לנו רשות בזה וקאי על כל מה דמרבינן מעשה תעשר והסתא ניחא נמי קושייה דח"ס שהקשה מהא דמערימין על הכסדר האף החרו זאת חכמים להפקיע מלות החומש הייט נמי משום כמו דדרשין מהוי כי יברך שמוחר להערים במעשה שני כמו שפירשו בירושלמי ובתלמודא דידן בבטורות מהוי קרא של ברכה השם וכו' ה"ל איכא למידרש ממה דכתיב לעיל מזה פסוק ו' והבאתם שמה עולותיכם ואת מעשרותיכם והרזתו ידכם ובטורות בקרבם ולאגבם ינו' ושמתם בכל משלח ידכם וגו' אשר ברכך ה' אליהך והוא אשר ברכך נמי מותר הוא דהוא ג"כ אינו ברכה על המלוה וכן ראיתי בספר א' הגדפס מחדש על הירושלמי שם בפ"ק דמעשה שני שפירש דהא דר"א דיליף ממי יברך שמוחר לקדם בקרניו ובתלמודא של מעשה בהמה דיליף ממי יברך הייט

והנה לעיל בירושלמי פ"ק הלכה א' איהא שאף שאין מקדשין את האשה במעשה בהמה מ"מ הייט דוקא בבכר מביס דקדושי אשה דמיא להכירה ובמעשה בהמה כתיב לא יבקר ולא יגאל אבל יכול לקדש איהא בגדיה ובתלמודא של המעשה משום דהו מותר במכירה ומפרש ע"כ ר"ל משום דכתיב בו ברכה ומפרש הפני משה כי גם כאן כוונת ר"א כמו שפירש הוא עצמו לקח לענין הערמה של מ"ש והייט משום דכתיב כאן עשר תעשר ובשתי מעשרות הכתיב מדבר אחת

היינו נמי מהאי קרא ובס' ה' מצואר להדיא בכורות בקרק' ומה ילפינן ג"כ שגם בכבוד מותר להערים וכו' הו' :

הארבתו קת' בזה לפי שהיה צ"ח ח' א"ח ס' ס"ב אחר במקור בס' בדן הערמה של מכירת חמץ

הקשה לנפשו האריך התינו מכירת חמץ ע"י הערמה הא מצואר בירושלמי פ"ד דמ"ט שהבאתי לפיל דהא דמותר הערמה במ"ט הוא משום דכתיב ברכה וא"כ לענין חמץ דלא גלי לן קרא שהערמה מותר קשה האריך התינו הערמה ע"ש ודבריו שגבו ממנו כי מה זה קושיא הלא הם סוגים נפרדים לגמרי דהא במכירת חמץ לאו הפקעם מטה הוא הלא כל עיקר החקירה של הראשונים הוא לענין הערמה אי מהני או לא היינו מטעמא דנאמר כיון דסוף סוף הרי נעשה המכירה או המתנה והיא שהיא ע"י הערמה מ"מ כיון שנגמר ונעשה המעשה אחרת מה בעשוי עשוי ואם היינו אומרים כן או לענין חמץ בודאי היה מוטיל ואדרבא ע"י זאת היה מקיים המטה של חשיבותו משא"כ הוסיף לענין מעשר שני הרי בערמיותו הוא מפקיע נפשו ממנו פדיון ואף אם היה הדין שכל מעשה הנעשה ע"י הערמה הוא ממש כמו שנעשה בלא הערמה והמכירה שמוכר המעשר שני הוא מכירה ממש מ"מ הא מפקיע נפשו מהמטה ח"ה הוא קושיית בירושלמי האריך התינו לו למכור כדי לעשות ענדקי לפטור נפשו ממנו פדיון ופשוט הוא יובן מלאתי אה"כ בשו"ת בית אפרים ס' ל"ג שמתקן ג"כ באופן שכתבתי :

ויתור מזה קשה לי על הירובי שכתב שכונת בירושלמי להקשות על המשנה שאמרה כולד מערימין על מ"ט

דמיכת מהלשון שזה היה תקנת חכמים להערים וע"ז מחמה בירושלמי מה ראו על ככה לעשות תקנת זו ומשני משום דכתיב ברכה ר"ל גבי לא אוכל שאחו כתיב בו כי יברך והבטתה"כ שיהי' להם המע"ט מפני שהם לריבין להוסיף החומש היו מנעין מלפחותו והיו מוליכין השירות עלמין לירושלים וע"י זה היו מפסידין הברכה כי הברכה נאמרה על הפרוץ המע"ט דוקא יכיר בלא יפסידו הברכה הנלווה מו"ל הערמה לפדות בלא חומש כדי שיעלו המעשים לירושלים ויקבלו הברכה ע"כ ופ"י זה הוא שלא כשניי' מזה מה שכתב כי יברך הנאמר בקרא קאי על מציית פדיון מעשר הלא פשט הקרא קאי על לא הוכל שאחו הנאמר מקודם בקרא וכמו שפ"י רש"י בחומש ש"ס כי יברך

השם בהרבה תבואה עד שלא תוכל שאחו ולא הוצרך כאן ברכה כלל על פדיון מעשר שני' גם בעיקר הדבר שהיה הח"ס שדוקא כשפודה המעשר ומביא המעשר או מקיים המטה כתיקונו יש לו הברכה נושא"כ כשביא גוף הפירות לירושלים לאכלם הם בקדושת מעשר שני בזה אינו מקיים עריון המטה כתיקונו ואינו מקבל הברכה לא ידעתי איזה מלה זאת הלא בהכרח נוסף משמע להיפך דמהחילה כתיב עשר מעשר את תבואת זרעך וכו' ואכלת לפני ה' במקום אשר יבחר לשכן שמו שם וכו' היינו המטה של אכילה גוף הפירות בירושלים כדכתיב ואכלה שם שקאי על הפירות ואח"כ כתיב כי ירחק ממך הנוקוס ולא הוכל שאחו להביא הפירות לירושלים או ונתח בכסף והלכת אל המקום הרי מצואר בקרא שתיקר המטה הוא להביא גוף הפירות לירושלים רק אם אינו יכול להביא הפירות ההרתי לך גם פדיון' וכו"ל אמרינן בסוף פ"ק דכורות מטה יפודה קודם לגמיה פדיון דכתיב אם לא יפודה והפדה וכן מליית פדיון קודם למחש עריפת ג"כ מהאי טעמא דכתיב זאת פדיון אלא דכל דכתיב בירושל' יש לה דין קדושה להביא אחריה לכל הפחות לה סה"י פחותה ממה שהוכר אח"כ וכן מלתי להדיא בהרמב"ן בספר המטה שלו מליית קב"ח וכבר דקדק הכתיב במטה זו אם אי אפשר לו להביא הפירות מפני ריחוק הדקד יפודה אופן חס' באתר הכתיב כי ירחק ממך המקום כי לא הוכל שאחו ונתח בכסף ס"ט עור הרי תפירש יולח מפי הרמב"ן שמליית הכרת הפירות הוא קודם למטה פדיון וממה אני על עין הגדולה האריך התינו פ"ן בזה ודבריו הרמב"ן

הללו' ועיי' ברמב"ם בפ"ד מהלכות מע"ט הלכה ב' שכתב שכסף שיטל לחלל מעשר שני על כסף כך יטל לחלל אופן על פירות שיהי' מזה המין גופא והקשו הראשונים הובא בכ"מ שם הא קי"ל דאין מחללין מע"ט אלא על המטבע שיש עליו גזרה דוקא והאריך התינו הרמב"ם לחלל פירות על פירות שהוא דבר שאין עליו גזרה ועוד דבריו ש' הובא איתא שאסרו לחלל אפי' כסף על זהב משום דהבא לגבי כסףא פירא היו ולפי זה כש"כ שאין לחלל על פירות עלמין והאריך התינו הרמב"ם לחלל על פירות ותיירן. הכ"מ דדוקא אם מחלל על כסף שזה אינו אוכל או כשיק דוקא שיש בו גזרה ויולא בהולאה אבל כל המחלל על אוכל נוסף לא איכפת לן בכל זה ע"ש' וע"כ הטעם הוא משום דתיקר המטה להביא הפירות נוסף כדי לאוכלן שם בקדושה מצואר וכל שהביא פירות לא התמירה עליו החורה בהחילול הרי מצואר להדיא שמלות פדיון אין לה מעלה על הבאת גוף המעשר' ועיי' ברמב"ם ד' כ"ה פלוגת' של רש"י וחס' ארזה מן עדיף אם שרי' או להביא גוף הפירות של מעשר שני בירושלים אבל כ"ז דוקא בכסף שכבר נחלל אבל בחמילה בזה אין פלוגתא ע"ש ובודאי כשם שהברכה הנאמר בקרא קאי על פדיון המעשר כן קאי ג"כ אם מביא גוף הפירות גם המע"ט בירושלמי פ"ק דמעשר שני מצואר להדיא שהירושלמי סובר ג"כ דהאי כי יברך קאי על הבאת גוף הפירות דקאמר החס' פירות של מעשר שני אין ממשנין אותן ומשרש בירושלמי הטעם משום דכתיב בה כי יברך ואין זה ברכה להשכן המעשר הרי מצואר להדיא היפך דברי הגאון הזה גם דקדוקו שמקדקק מלשון כולד מערימין שזה הייתה תקנת חכמים להערים והוא מלתי לכתמילה אין זה כ"כ דיקדוק דהא מליט ג"כ כולד מפרשין חלה בטומאה והכונה ע"כ אם לריד לכך והכא נמי אפשר לפרש כולד מערימין על מ"ט היינו אם הוא לריד לכך כגון אם אין לו החימש או כה"ג אבל לא לדייק שהוא מלתי ותקנה להערים הילכך מה שכתבתי נראה לפי עיקר :

והשתא אחי נמי שפיר מה הי' סבר רב קטינא מחמילה

שאין אסור לעשות החבולות להיות פטור ממנו ליתא ומה עלה על דעתו לחלק בין זה לזה דקדושתו לענין מלתי קומה והיודו שמצואר שם שגם בכה"ל אסור לעשות החבולות לשלק מעליו המטה אבל שהח' ניחא משום דכבר נהנו הראשונים כלל הובא ביבין שמועה בענין מה מליט ובין אז והיקש שאף דאמרינן בכמה דוכתא בש"ס דהיכא דאיכא לאיכא לאיכא לקולא ויש ג"כ היקש כנגד לחומרא דמקשינן לחומרא חוסי מדה ברורה מן החורה לא דמחמירין משום ספק דאל"כ היכא דאיכא עוד ספק היה לו להקל משום ס"ס אלא כך גזרה התורה דכל היכא דאיכא שני היקשין לחומרא מקשינן מזה ודאי כמו שהאריכו בזה המחברים עיי' בזה בשו"ת העמיקים כלל ב' מ"מ כל זה הוא חזקא היכא דמרי מלמדים הם שוים במשקל א' אבל אם לענין א' יש מלמדים שנים ולענין אחר אין לו אלא חד מלמד או הפילו היכא דהמלמדים שוין מ"מ כל שיש סברא ללמוד מהקל או לא לחמירין אינו בללא דלחומרא מקשינן הובא כל זה בבאר יעקב בכללות הסוגיות שלו כלל ב"ה ע"ש שהאריך וזכירתי כן ממה סוגיות בש"ס' ועיי' בחולין ד' קט"ז תורש בשור וחומר וחוסס פי פרה דש' בה יזכיר חיה היה מחמילה סברת רב קטינא דלא ילפינן בזה ממלתי קומה והיודו שאסור לפסוק החבולות. כדי שלא יתחייב אח"כ בהמליה חזקא משום שיש מלמדין שנים עליו מעשר שני ובכור שכל כה"ג כיון שאין המטה מוטל עליו עדיין יכול לעשות ענדקי למישרר בש"ס' מהמטה ולא הי"ך כאן לאיכא לחומרא כיון דלקולא יש מלמדין יותר וגם מטעמה שכתבתי לעיל דתיקמה והיודו החיוב ממילא קאתי בלי שום מפשה והלכך שאל ממלאכה אפשר שגם על עשה כו' יש ג"כ טעם מן השמים וכמו שפ"י שם התינו ר"ל על עשה כו' אלוט מחייב לקטת מליית של ד' כנראה כל שאין לו כשו' שאיט מחייב להשתדל שיהי' פירותיו מייבט דוקא במעשר עד שהביא לו המלאך כי אף שגמלה אין השעב' של ביביל

כישול מניה זו חמור כמו שאר כישול מניה עשה ח"ו כגון סוכה ולגב שהחיוכ תוכל עליו חיקף לעשותן ואם איש עשה נקרא רשע כדליתא ההם בקידושין דף ל"ג אבל מניה זו איש כן רק זאת היא המדה בשמים שכל מי שאיש משהדל במלות כאלו או בעיקר ריתחא כשיש תגבורת מידת הדין ר"ל יענשו גם ע"ז השום שהם גרמו שאם היו מקיימן המלוה כתיקונה לא היה מרת הדין שולט כמו שפי' שם המהרש"א ועיין בהר סוף פ' שלח ולא יציין ממעשר דגז"כ הוא ומתוך הכל:

בענין זה יש לי מקום עיין בתוס' ונחיס ד' ט' ד"ה לחאי דאמר התם רב יתכן אם שחט זבח לשם מעשר בהמה נעשה פ"ו זאת כמו מעשר בהמה שהם מזהר אח"כ שוכר משום לא יגאל. והקשה התוס' תימא הדין חייב על לא יגאל אחר שחיפה הלא אמרינן בכבודו דף ל"ב דלאחר שחיפה איבוד מכירה אינו אלא מורכב פ"ט. וקשה לי מה מקשה התוס' הא מבוחר בירושלמי פ"ק דמ"ט שהכחשי שר' יונה וכן ר' יעקב סבדי דמעשר בהמה אסור במכירה מן התורה אפי' לאחר שחיפה ע"ש וא"כ הא אפשר לומר שגם רב יתכן שוכר כן והקשה כאן אליבא דהי תנאי ולא רחמי מי שהתפורר בזה וז"ע:

סימן ב

להרב הג"ל....

שאלה הא דמבואר בספר כטנת תכנים על הימנים הלכות יסודות ספנות שילוח הקדושה בזה להסנות ציצית. שאם פגע בקן אף שאין ברעויה כלל ליקח הבנים כיים חייב להודק במצה של שילוח ואם אינו מודק ג"כ בעידן ריתחא נענש עיוותי' וקשה דאזת ע"כ לא נאמר אלא לשיבת התוס' במנחות דף ס"א דיה הקדושה גרסי אלא ואו מבואר שאדם נענש כן הטמים כל היבא שבא מצוה לידו ואינו מקיימה אף הוכא שאינו מצוה חיובית כמו אכילה מצוה ולשמוע קול שופר אלא שהיא מצוה של רשות. עיי' ברסב"ס הלכות שבת פ"ה הלכה א' ס"ב כל שיש בידו לקיים ואינו מקיים או בעיקר ריתחא נענש עליו. וקשה דהא גם לשיבת התוס' אין זה אלא במצות עשה שבגופו שהוא בעצמו מרויב לעשותו ועלה דקקפתא דגבוי רביי בכו ציצית למאן דאית לי כהוא חובת גברא. אבל למאן דאית לי שהוא חובת מלוה מבואר שם שאינו מחוייב כלל להשתדל במצוה זו אף שאם עושה ציצית בבגדיו הבונונים אצלו בקופסא מקיים ג"כ מצות עשה כיים כיון שהוא סומא שיהם רשות ולא סונח על גופו דוכא לעשות. בזה אף בעיקר ריתחא ג"כ אינו נענש. והא שילוח הקדושה נמי לאו דמיא דהא בודאי יוכל לעשות שליח למצוה זו משום דהא ג"כ בכלל מצות שבגופו ולא על גופו. וא"כ לא דמיא בזה לציצית.

עוד הקשה אמאי לא הביאו כלל בעלי השיע כבדת התוס' דלדין דק"ל דציצית חובת גברא הוא אם אינו משהדל לקנות בגד של ד' כנפות נענש ונפקם במקום שהמטבג ללבוש בגדים כאלו או אם אינו לובש נענש משא"כ למאן דסובר חובת סליח אינו נענש ע"ז ולפי הסבואר בב"י יבש"ט מסמע דבזה אין חילוק בין אם הוא חובת גברא או חובת מלוה הישך דברי התוס' ע"כ:

תשובה אחרי רואי כי גם המחברים אשר כבר מהרסמו שם דרס ג"כ בזה הדרך אשר עפ"י שיטת תוס' מנחות מ"א מחייב איגש להדורי אחר גילית אפי' אם אין לו. ולשיטת רש"י דגרים אלא והדר בו מאוקמת' קמיתא אין לריך לחזור אחר גילית אם אין לו. עיי' בספר ארץ יהודה סי' ג"ד ס"ק א' שכתב כן להדיא אמנם לדעתו איש כן כאשר אבאר וגם כדי לתקן ד' התוס' שם ד"ה עכשיו על עשה שהמהרש"א גשאר נקטיא על התוס' וגם להבין למע לא יתחא להו להתוס' הדין הרי"ף ורש"י על קטיא זו והתיר לתקן בלחן אחר.

וגם להבין כמה פלגי רש"י ותוס' בזה דרש"י גורס אלא ותוס' לא גרסי אלא וכדי להבין את כל אלה מוכרח אני להיער ד' הש"ס ומתוך כן יתבארו הכל על נכון:

אמרינן

במנחות ד' מ"א אחרי שהביא שם גילית חובת טלית הוא קאמר ופליגא דמלאכה. דמלאכה אשכחי לרב קטינא דמכסי סודיא שהוא בגד שהין חייב גילית ח"ל קטינא קטינא סודיא אחת לובש בקייטא והרבנא בסיחא גילית מה תהא עליה. ח"ל ענשית על עשה ח"ל בעידן ריתחא ענשין אי אחרת בשלמא חובת גברא הוא היש דמחייב דלא קא רמי אלא אי אחרת חובת טלית היא הא לא מחייבא ופריך הגמ' אלא מאי חובת גברא הוא נהי דחייבו רחמנא כי מיכסי טלית דבת חובת כי מיכסי טלית דלאו בת חובת מי חייבו רחמנא אלא הכי קאמר לי' קלדקי למיפטר נפשי' מלית ע"כ בגמ'. ופירש"י נהי וכו' ח"ל אבל מי חייבא רחמנא לגברא לשהדורי בתר טלית דחובת ולאשכחי בה וכו' אלא הכי קאמר עלדקי למיפטר נפשי' מלית ע"כ מטויר מדברי רש"י הללו דמשקירא הי' ס"ד דמלאכה שוכר דיון דהובת גברא הוא חייב ג"כ לשהדורי ולהשתדל בזה ולקטת טלית של מטה כדי לכסות בו. ודמי מלוה זו למטות ולגב וכוכה שחייב להשתדל מן התורה עד שישיג מטה זו עד לכסוף דחסיק דאפילו אם ימא דחובת גברא ח"מ לא מיכסי שאם אין לו טלית של בת חובת איש לריך לחזור ע"ז לקטת אלא אפי' אם יש לו טלית של ד' כנפות מ"מ כל שאיש רואה למכסי בו' לא חייבו התורה גילית כן הוא הפשט בפי' רש"י. אלא דלפי זה הא קטיא על רש"י קושיית התוס' כאן דמה שאל רב קטינא ענשיתו על עשה הח לשם מה דכ"ד הגמ' השחא דהמלוה של גילית דמי ממש למטות מלה וכוכה לפי זה ודאי עונשין על מי שאיש מהדר אחר מטה זו ותידין התוס' שהכחשי שהטויה הוא אם עונשין על עשה כזו דאין מחוייב לקטת טלית של מטה אם אין לו תידון זה הא איש מספיק כלל לשיטת רש"י הדיא מבוחר בדבריו שישחא שוכר הגמ' ג"כ שמחוייב למהדר אחר מטה זו כמו כל המלות החיובות. אמנם לרש"י בלאו הכי יתחא קושיית התוס' והייט משום דרש"י חיל לשיטתו לפיל ד' מ' גבי סדין גילית ש"כ פיערין וכו' מחייבין מבוחר שם שרש"י סובר דהדין חייב בחוסי לבן אליבא דכולי עלמא ולפי זה באמת הי' קשה על רב קטינא הדין עבדי דלא ככ"ש ולא ככ"ה ומשום הכי מוכרחים אט לפרש אליבא דרש"י דטלית דרב קטינא בלחמא הי' בו חוסי לבן רק תכלת לא היתה בו ועיקר תביעת המלאך הוא על מה שאיש מקיים המטה כתיקוה זה הוא הניסוח הישינה דנרסיק גילית של תכלת מה תהא עלי' בעיקר תביעתו היתה על התכלת וכן ביאר רש"י גופא בתשובה הוכח בתוס' שבת ד' כ"ה ובמלחמות שם ע"ש לך ספיר שאל רב קטינא ענשיתו על עשה ר"ל כי האי שהי מקיים מלית גילית דהא אן ק"ל כהמנהג דתכלת איש מעכב הלכן וא"כ הרי מקיים הוא עיקר המטה ואמר לו המלאך שבטידן ריתחא יש עונש אפילו אם מקיים עיקר המטה רק איש מקיימה כתיקונה ולכסוף חסיק הגמ' שתובע המלאך ממש על אשר עושה עלדקי למיפטר נפשי' מלית ומה הוא העלדקי איש מבוחר כאן אמנם זה ביאר הרשב"א ושאר ראשונים דהמלאך תבע ממנו על שחילת קניש שבעת עקבה הסדין הי' לו לקטת במתוהו בגד שחייב גילית ולמה קנה בגד זה שפטר מלית זו ורש"י גרים אלא משום דיון דעכשיו סובר הגמ' דמה שגמר בו המלאך הוא משום דשוכה תחובות להיות שפטר ממטות גילית וגם הי' אם הוא חובת גברא מ"מ איש מחייב ללבוש בגד של גילית וכוין דעיקר תביעתו הוא משום שעושה תחובות ממילת סוב אין חילוק בין אם הוא חובת גברא או חובת מלא מ"מ ככל ענין יש ע"ז עונש משום התחובה לחוד. וכן הוא שיטת הרי"ף והרמב"ן והרשב"א ושאר סופקים כמאן לפי זה מבוחר שדעת הראשונים הללו שכל שאפשר לו לעשות המטה ואיש עושה אחת ואפילו אם עושה אחת אבל לא כתיקוה ואפלי

הם היא מהנמטה בהינן חייבית רק אם יש לו חייב ואם אין לו פטור בה בגין הכא למאן דלית לי' דחובת מנא הוא מ"מ בעידן ריהתא י"ש עליו עונש דהא מזה דהשיב לו המלאך בעידן ריהתא ענשין מזה אין הגמ' חזרה אף לפי המסקנא ופשוט הוא ע"י היטב כבוג':

בזיה מהינן ג"כ מה שהקפידו בתביעה הקודמת מ"ש וזה מהא דדרשינן בקידושין דף ל"ג מהפסוק של ויראת הנאמר אלל תקום והדרה שאסור לעשות תחבולות ליטער נש"א מהייה מליה אפילו אם עדיין אינו חייב בה ומבואר שהוא מן החורה ומה עלה על דעה רב קטינא שאין בזה עונש אבל השתא ניחא כי גם רב קטינא עשה שיקר המליה של ליתא וסבר שבשביל ההכלה לא יהי' עליו עונש כיון שאינו מעבד את הלבן עד שמתע מהמלאך שגם ע"ז י"ש עונש בן הוא שיטת רש"י אמנם החוס' אולי ג"כ לשיטתו שכתבו לעיל ד' מ' דסדן בליה למאן דפטר פטר לגמרי אפילו מחובו לבן ומאן דמחייב מחייב אפילו בתגלה הלכך ע"כ הדינא דרב קטינא לא היה בו ליתא כלל והילכך קשה להו מה זה שאל רב קטינא ענשיתו על עשה אמאי לא ויתרו שר"ל דוקא עשה כי האי שאין מחייב לקטנה ליתא אם אין לו ע"כ אבל ד' החוס' לכוונה המוסק מאד דהא השתא סובר הגמ' דכל דהמרינן שזלית חובת גברא היא או אפילו אם אין לו מחייב לקטנה וא"כ לא גרע מזות ליתא משאר עשה דהמבטלן רשע נקרה דדאי' בקידושין שם וקוביא ו מרמוז כהן במהרש"א רק שקייר כדרכו הטוב וע"ש ששאר בחימת על החוס' וחו כוונה הגליון כהן ג"כ לתרץ קוביא ו וכהב טבוח גופא פליגי המלאך עם רב קטינא אם הוא חובת פלית אי גברא אבל מה מאד רחוק זאת מפשט הפשוט שרב קטינא שאל לפי סברתו והמלאך לא הבין מה שאמר לו רב קטינא וכל זה דחוק מאד להמציין בהאגיא' לכן נראה לי דכוונה החוס' הוא משיב דמלינו בזה לפי שיטת האלפס ורש"י ושאר הראשונים למאן דלית לי' ליתא חובת גברא שני בכרות' לשיטת רש"י היה הסברא שאף מי שאין לו כלל בגד של ד' כנפית מ"מ חייב עליו להשתדל בזה להשיג בגד כזה וללבוש אותו כמו שהדום מחייב באכילת מלה וכה"ג והיינו מבינים דמפרשים מה דכתוב בקרא גדילים תעשה לד' כנפות מביסקא אשר תכסה בה ר"ל שאני מחייב אותך לכסות בו והאי אשר לבין חובת הוא' ועיי' רש"י בחומש פ' יתרו על פסוק אם מוכח אכניס וגו' ולפי המסקנא דהמרינן דאפילו אם יש לו בגד של ד' כנפות מ"מ כל שאינו מכסה בו אינו חייב בליה היינו מבינים דלפי האמה דרשינן דהאי אשר תכסה בו אינו חובת רק האי אשר הוא כמו אם תכסה ר"ל שאם תכסה בו או אתה חייב בליה ואם לאו אין וזהו חייב במבואר זאת בחידושי' רש"י שם ובאר פוסקים' אמנם דעת החוס' אינו כן כי מאחר דלא כתבה ההורה מזות ליתא בדרך לחיי שמחייב הוא ללבוש בגד עם ליתא כמי שכתוב בשאר מזות כגון ולקחתם לכם ביום הראשון או כסכות תשבו אי כל כה"ג והכא נמי הי' לירך לכתוב תלבש בגד עם ליתא או תכסה בבגד עם ליתא ואז מובן שדרך להשתדל לקטנה בגד כזה משא"כ עכשיו שחלי הכתוב מזות ליתא בבגד שיש לו שכתב גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך משמע דוקא אם יש לו כסות כבר והמי משע להא דכתיב ועשית מעקה לגבך שאין חייב לקטנה נג כדי לעשות עליו מעקה אלא אם יש לו חייב ואם לאו פטור והכי נמי כיון שחלי מזות ליתא בהכנסת ממשע ג"כ אם יש לו כסות חייב ואם לאו פטור ואין נפק"מ בין הס"ד דהגמ' להמסקנא אלא בפירוט הכתוב של אשר תכסה דמשיקרא היה סבור דאשר הוא לשון חובת שאני מזות לך שכל לך כסות זה אתה מחייב לכסות בו כמו שכתבו הראשונים שיש אשר הוא חובת חובת המסקנא היא אשר רשות בשתכסה בו מרעוץ או אתה חייב בליה אבל שיהי' מחייב לקטנה בגד של ד' כנפות זה לא עלה משולם אפי' לפי הס"ד דגמ' והשתא שפיר קאמר החוס' דהא דהכל רב קטינא ענשיתו על עשה ר"ל דוקא עשה כי האי שאין

בית

מחייב לקטנה פלית של ד' כנפות כל שאין לו משיב לשיטתם זה לא עלה משולם על הדעת לחייב לקטנה פלית דבת חובתא כל שאין לו ומתוך קושית המהרש"א אלא שגרינן את להבין היכא מיירי כהן דאי מיירי שהיה לו לרב קטינא בביתו עוד בגד חייב בליה וא"כ הא דהרא קושית החוס' לדוכחא מה זה ששאל ענשיתו על עשה אמאי לא הא השתא כובר הגמ' דכל שיש לו בגד כזה חייב מן התורה לעשות בו ליתא ולכסות בו ואם לאו עובר על עשה ממש כמו מחזה ואינו עושה שיש אומרים שב"ד של ממה מזהרין עליה כמו שהביאו החוס' בקוביא"ם ואם נאמר דמיירי שלא היה לו בגד כזה חייב בליה וא"כ מנ"ל להוכיח שמלאכה כובר דלית חובת גברא מדגבר על רב קטינא שמתע עמו בבגד הפסור מליה הא לשיטת חוס' כובר הגמ' גם משיקרא שכל שאין לו בגד של ד' כנפות אפילו אם הוא חובת גברא נמי אינו חייב לקטנה ולא שיקר הקפידה הוא על מה שאין מכניס נפשו לחזור ולהרהר אחר מלה ו כונו דאמרינן לפי המסקנא הא לפי זה דמי הא ממש כמו למאן דלית לי' חובת מנא דהא לדוד' נמי אם עשה בבגדיו ליתא ומניחן בקופסא מקיים מזות ליתא וא"כ אפשר לומר שגם המלאך סובר שהוא רק חובת מנא והא דנער על רב קטינא הוא על מה שאינו מכניס נפשו למטה ו כבלתא לשיטת רש"י ניחא דהא לפוס השתא סובר הגמ' דבשביל שאין מכניס נפשו לחובת המטה ע"ז לא היה המלאך מקפיד רק כל קפידא הוא בשביל שהחוב של המטה מוטל עליו עכשיו והוא פורק ממנו העול של המטה וזה לא שייך אלא אם נאמר שהוא חובת גברא ואז חייב לקטנה ליתא כמו שהוא חייב בטופר או כיוצא בו אבל למאן דלית לו חובת מנא כיון שאין החוב מוטל עליו עכשיו לא היה המלאך מקפיד אהי שפיר אבל להחוס' קשה' ואין לומר שהחוס' יתרו זאת כמו שחלקו לקמן בחוס' דה"ק זה אינו דהא מוכח מדברייהם דדוקא לקמן לפי המסקנא קשה להם זאת אבל עכשיו ניחא בלאו הכי וקשה מה זה הוכחה:

וגרמא לי דהחוס' אינם מפרשים כפי' רש"י דשיקר הוכחה שהוא סובר שהוא חובת גברא הוא משום דאל"כ לא היה מקפיד על רב קטינא כיון דהשתא לאו בר חובתא אלא לשיטתם שיקר הרא"ה הוא רק מהלבן דקאמר דמלאכה אשכח לרב קטינא דמכסי סדינא חמ"ק לא סריחא בקיטנא ליתא מה תהא עליה מבואר מזה שהאר שראה המלאך לרב קטינא שהוא מכסה בסדן או הקפיד עליו ואמר לו מה תהא בליה אבל לא קודם לכן והשתא אם נאמר שהוא סובר שזלית חובת מנא היא הא למאן דלית לי' חובת מנא בודאי כל שיש לו אפילו רק בגד אחד בקופסא עם ד' כנפות וליתא אז ע"ז זה מקיים המלה של ליתא ויכול או לקטנה שחר בגדיו ולכסות עמהן אף שהן אינן של ד' כנפות דהא המלה של ליתא כבר קיים בבגד שיש לו בקופסא וא"כ מה זה כשראה את רב קטינא מכסה בסדן אמר לו ליתא מה תהא עליהן שמה י"ש לו הרבה בגדים של ד' כנפות בביתו עם ליתא ומקיים המלה כתיקו ואף אם נאמר דמיירי שידוע הוא להמלאך שלא היה בביתו ובקופסא בגדים עם ליתא מ"מ לא היה לו לתלות הקפידא במה שראה שהבגדים שהוא מכסה אין בהם ליתא הא זה לא משלה ולא מוריד לגוף המלה כל שיש לו בביתו והכי הי' לי' להגמ' למימר לרב קטינא לא היה לו ליתא בכל בגדיו ואשכח בי' מלאכה וכו' שזו היה מבואר שכל הקפידא הוא על מה שאין לו ליתא כלל' אלא ע"כ מוכח מזה שהמלאך סובר שזלית הוא חובת גברא ולפיכך כיון שראה שאין לו ליתא בבגד שמכסה בו הקפיד עליו כי לא מיבעי אם יש לו בביתו בגד של ד' כנפות בודאי אם אינו לובשו הרי הוא עובר על עשה ממש כמו מי שיש לו בית ואינו עושה בו מחזה שאינו עושה בית לקטנה בית לעשות מחזה מ"מ אם יש לו בית עובר על עשה אם אינו עושה בה מחזה אלא אפי' אם אין לך פלית מ"מ מאחר דמשיק ששתיה גורה עליה שכל שיש לו פלית של ד' כנפות הוא מחייב לכסות בו דוקא ולא לכסות בבגד אחד ולא דמי למחזה שאינו חייב לרוב

בית

בניה חוקא וכו' והיו הקפידה התורה לכן שאל לו המלאך
 שפיר לית מה תהא עליה ולמה אין תהא מכניס נפשו למטה
 זו אשר רען הבורא הוא שארש יהי' מטובה בלית פד שאמר
 לו שפיר ריחא חמנאן חף על עשה כזה וכו' :

נמצא

לפי שבטת הגמ' בסתא הקפידה הוא על מה שאין
 מכניס עמו למטה זו פד לכנסו פרך הגמ' נהי רחובת
 גברא הוא הייט אס מכסה בו חייב בלית אכל אס איט רולה
 לכסות בו אין עליו שום חוב ע"כ ור"ל כיון שהוא קן שאפילו אס
 יט לו בגד של ד' כנפות נמי לא חייבתו התור' לכסות בו ולעשות
 בו לית טוב אין סברא לתר שאף מי שאין לו בגד כה חיובא יהי'
 עליו עונש על מה שאיט קונה בגד כזה והמי ממש למי שאיט מהדר
 לבנות בית לקיים בה מטה מוחה או משקה שבודאי אין עליו
 עינש ע"כ ור"ל לפי זה או חף אס נאמר שהוא חובת גברא
 נמי קנה למה גבר בו המלאך ומשני הגמ' דלטולס חובת גברא
 הוא ועיקר הקפידא הוא על דעבד עולדיק למיפטר נפשי מלית
 ר"ל מחבולת להיות פטור ממטה זו כמי שפי' רש"י והכוונה
 דלא כמו שהיו סיניס פד עבדו שהקפידא הוא בשביל שאיט
 משתדל במטה זו הי' אפשר לתר לפי התקנה רק הקפידא
 הוא על התחבולה מה ששטה מחבולת שלא יעבד לית כמו
 שפירשו הראשונים שבמקום הדיון זה שקיים היה לך לקטת בגד
 החייב בלית מוחות טוב וכו' כיון שאין לך כ"כ נפק"מ בזה
 ויכר שאין מוחות חייב עליו כלל וכוה בחמה יט קפידא בשמים
 זה הוא הפ' של התוס' והס לא גרסי אלא ולפי התקנה נהי
 מוכה המלאך שובר רמיה חובה גברא והסתא קנה להו
 שפיר דפי' זה מ"ל להמסקנה שסובר שהוא חובת גברא דהא
 עכשו לית לחומר דמריה וזה מהלבן כמו לפי הפ"ד זה איט
 דלהמסקנה הא אין זה הוכחה חשובה במכסה עלמו בשליה
 הפסוק מלית כזה הא ג"כ אין קפידא לפי הנוסקנה כל שאין
 לובש בגד של ד' כנפות בלא לית אלא ע"כ עיקר הקפידא
 היה על תחבולה ששטה מעיקרה בשעת קיימת הדיון דמקוט
 הפסוק היה לו לקטת בגד החייב בלית ויכר שהוא עשה
 תחבולת למיפטר ולהסתלק נפשי מהמטה ולפי זה ע"כ מוכרחין
 אט לתר שנס כביטו לא היה לו בגדים החייבים בלית דל"כ
 לא היה עליו שום חביעה דהא מה שאיט לובש בגד של לית
 בזה הא אין עליו קפידא דהא התורה לא חייבתו ותחבולת
 הא ג"כ איט עיבה דהא קנה בגדים עם לית אלא ע"כ ידוע
 הי' שנס כביטו אין לו לית ווא שפיר קפיד בשביל שהוא
 מהטה נפשי מהמטה וכיון שפי' מה שחכמה כההדיון בזה לא
 היה המלאך להקפיד עליו כל שום לו לית כביטו אלא הקפידא
 מה שאין לו כלל לית והילכך שפיר קנה להו להתוס' מ"ל
 החובה גברא הוא דלמה חובת מנה והקפידא הוא על הבגדים
 שהיט בקופסא ואמאי לא קנה בגדים החייבים בלית והיה מקיים
 המטה ובכשו איט מקיים וע"כ תירט דקפידא כו במטה שהינה
 חיובית רק מה שהוא עשה תחבולת בלא יעבד לעשות המטה
 בזה אין עליו עונש אלא במטה שהוא מוטל על גוף האדם ולא
 במטה שהיט מוטל אלא בנוש כמו שחילקו שם והסתא שפיר
 מוכרחין התוס' ג"כ לומר דלא גרסינן אלא דהא לשיטתם הי'
 אפשר כלל לגרוס אלא דבשלח לרש"י הא מעיקרה דקס"ד
 שכל בחובה גברא מחייב הוא לאהדורי אחר לית או יט נפק"מ
 רבוי בן חובת גברא לחובת עליה דבזה נרדף לאהדורי ואס
 חובת עליה איט חייב לאהדורי והגמרא היה סובר שכל עיקר
 קפידו על רב קטינא היה אמאי איט מהדר אחר לית כיון
 שהתורה לית לחאר אחר זה חלה איט שייך למאן דהיה לי'
 חובת עליה ומשום הכי בחמה אכ"כ דמסקין שבבניהם אין
 חייב לחזור אחריהו ועיקר הקפידא הייה בשביל התחבולה או
 בחמה אין חילוק בין חובה עליה לחובת גברא משא"כ להתוס'
 הא נס מעיקרה היה ידע שנס אס לית ח"ג נמי איט נרדף
 לאהדורי וחובת גברא וחובת מנה שיה בזה רק עיקר ההוכחה
 הוא מלבן של השבדא כמו שכתבתי לעיל ועיקר הקפידא הוא
 בשביל שהיט מכניס נפשו לחיוב המטה וכוה הא שזו בן הי'

חובה גברא או מנה וע"כ דנס מעיקרה ריבין לצוה לחילוק
 של התוס' בין אס המטה היה על גופו של אדם ובין אס היה
 בגופו כמו שחילק התוס' כאן ומה מוכחה דפי' לא גרסינן
 אלא ובכור הוא והסתא מתורן היט קושיית המהרש"א וגם
 ייחא בזה פלגי תוס' עם רש"י וגם על מה שרש"י גרסי אלא
 והתוס' לא גרסי והכל ייחא וכוה מתורן ג"כ על מה לא
 הביאו הפוסקים ובעלי הש"ע החילוק בין אס הוא חובת גברא
 שאו אס איט עשה לית ומכסה בהס יט עליו עונש כפידון
 ריחא ח' לאפוקי למאן דהיה לי' חובת מנה אין עליו עונש
 הייט משום דכל וזה חלי אס סדון חייב בחובי לכן או לא
 כמו שבארתי הכל באריות דלשיטת רש"י סדון חייב בחובי
 לכן או לפי פשטת הסוגי' מביאר דאחר דגרסינן אלא שזו אין
 נפק"מ בזה בין ח"מ לח"ג ובין שדעת הש"ע כפי' פ' ביה
 כהאלפס ורש"י ושאר פוסקים דסדון חייב בחובי לכן ממילא
 שזו אין לו הכרח לתקן לענין עונש בין חובת גברא לחובת
 מנה כנגד"ד בזה :

ועתה

נבא לדברי המסנה חכמים האף כי נוף הספר לא
 ראינו אך נאמק עלי המחבר בעל פ"ח שהביאו בספרו
 ביו"ד סי' רנ"ב כי היוצא לו מכל מה שביארט ששיטת רש"י
 ושאר הפוסקים הוא שאין חילוק במטה בין אס הוא מטה שהיא
 בעלמו מחייב לעשות אוהה ולא מהי בזה לעשותו פ"י לית
 כגון אכילה מזה והנחת תשילין ובין מטה שהוא יכול לקיימה
 ע"י אחר כגון עשיית המסקה שאף שיש דר כביטו מ"מ מקיים
 המטה או לית למאן דסובר שהוא חובת עליה שאף שאיט
 מכסה בו מ"מ מקיים המטה בכל וזה אין חילוק אלא
 החילוק הוא אס היה מטה חיובית שאי אפשר ליפטר ממנה כגון
 אכילה מזה וכו"ג או אס אינה מקיימה או אפילו איט מהדר
 אחריה כדי לקיימה רשע הוא כדיון כל מצטל מטה עשה ואס
 הוא ממטת הרשות כגון לית אס אין לו בגד של ד' כנפות
 או חף אס מודמן לו לקטת ואיט קונה מ"מ אין דרט כמו שובר
 פל מטה עשה ממש רק כפידון ריחא ח' נענש על מה שהיה
 יכול להכניס נפשו למטה זו ולא הכניס :

אבנים

שיטת התוס' ושאר פוסקים הוא דבמטה שהן רשות
 איט נענש פליהם אפילו כפידון ריחא ח' אלא חוקא
 במלות שהן בגוף האדם שהוא עלמו עשה אוהן בגופו כגון לית
 למאן דהיה לי' ח"ג שהוא עלמו מכסה בו בזה חוקא הקפידה
 התורה שכל שכל לידו ואפשר לו להכניס נפשו להתלבש במטה
 הבורא ואיט עשה נענש עליהו כפידון ריחא ח' אבל כל שהוא
 איט בליופן כזה כיון שהיט מניה שחינה חיובית איט נענש
 עליה לפולס :

ודנה

לענין גוף החקירה של הפוסקים כהדיון של שילוח הקן
 אס פגע בקן ואיט רולה לישול לא הכניס ולא האס
 אס מחייב להודק למטה זו או שיטל לנק לדרט נראה לי
 להוכיח מרש"י שהוא סובר שכל שהודמן הקן לידו או בכל ענין
 החיוב מוטל עליו להודק למטה זו לקיים מטת שילוח הקן כמו
 במלות השבת האברה ממש או כיואל בו שאף שהס ג"כ ממטת
 שאיט קבועת מ"מ כל שהודמן לידו מטה זו ואיט מקיימה שובר
 על עשה ממש הי"ג כאן ור"י ברורה לה מהא דחילין דף
 קל"ט על המשנה שאין שילוח הקן טהג כמקדשין ופרך הגמ'
 האי מקדשין הייט דמי הי' דחיי קן ואקדשי' הא אין אדם מקדש
 דבר שאיט שלו אלא דאצנהה לאס ואקדשיה והדרה לאס על
 האצנרוחיס הא מעיקרה אחייב לי' בשילוח וכתב רש"י ע"י
 הוא מעיקרה ר"ל הייט כמחילין ע"ס יט לבהן מי הכריחו
 לרש"י לפאר דלא כפשיטא דגמרא דמעיקרה האצנר שם הכונה
 הוא לאחר שהכניס להאס כלשון הגמ' שאו מדיון חילין הוא
 ומחייב בשילוח ונראה משום שהיה קשה לי' לרש"י קושיית
 הרמב"ם ושאר הראשונים שהקשו על הא דקאמר הגמ' דאצנהה
 לאס ואקדשיה ובה הי' אפשר לאצנהה לאס אלא אי"כ שובר על
 ל"ת של לא תקח האס על הכניס כדטקן לקמן במשנה אחר
 הכריעו מוטל אה האס ומשלח אה הכניס חייב ע"כ ור"ל שחייב
 הייט

רצון קנין ידיעה משום הכי לא מחזיק הגמ' כה"ג אמנם לשיטת
 שאר פוסקים ולא סבירי בזה סברה הר"ן י' להרץ כמו שכתבתי
 אליבא דרש"י :

זריאה גגם דעת הרמב"ם י' לטון קנה שהוא חזל ג"כ
 בשיטה א שאף אם אינו רוצה ליטול הגנים חייב
 בשילוח ומתורץ בזה קושיית הרמב"ם בפ' י"ג מהלכות שחיטה
 שהקשה על מה שכתב שם הרמב"ם שאין עשה דמטרע חזיה
 את ל"ת ועשה של שילוח הקן . והקשה הרמב"ם הא אין הל"ת
 ועשה באים בפעם אחת דבעת שטפל האם עדיין אינו עובר
 על העשה רק על הל"ת ולא תקח האם ואח"כ בטטל האם
 על הגנים אזי הל"ת כבר עבר ואין עליו אלא העשה . ומדברי
 הרמב"ם מובא שם באים בזה אחר אכל אם נאמר בזה
 ששיטת הרמב"ם ג"כ הוא שחייב בשהותן לידו הקן חייב הוא
 בשילוח נמלא בזה שאינו משלחה חייב נקרא מנבל עשה ואף
 שאין זה נקרא עובר על עשה מ"מ מכלל עשה בודאי נקרא
 וכן שנובליה ג"כ אז עובר על העשה והל"ת ועי' בבב"א
 ס' ל"ג :

היוצא לנו מזה שדעת רש"י והריטב"א והרמב"ן שתייה
 שילוח הקן הוא בכל ענין אף אם אינו רוצה ליקח
 לא האם ולא הגנים . ולפלא בשני על הגאון חר"י וגם הכשר
 ידוע נדרים שלא התעוררו כלל מדברי רש"י הללו ואין לומר
 כי הנא שאינו כפון שהוא רוצה להקדישן אח"כ אי"כ ממילא
 עתיד הוא ליטולן והליכך נחייב חייב בשילוח זה אינו דע"כ
 בכרת הפוסקים הסבורים שאינו חייב בשילוח אלא אם טטל
 הגנים דוקא הייט משום שם מפרשים הקרא שלא תשלח את
 האם וקרא את הגנים תקח לך אכל בלתי הכי אין אמה חייב
 והא זה הקרא והגנים תקח לך ע"כ אינו חייב בהקדש דהא
 מהאי קרא ממעמינן הקדש כדליתא התם וא"כ ממילא מוכח
 דהאי קרא דמחייב במלות שילוח ע"כ לא חייב בהקדש דזה
 אינו לקוחה לך והרי הוא כמו שלא נטל כלל ואמאי חייב חייב
 בשילוח קודם הגבהה הא נטילתו לאו נטילה היא אלא ע"כ
 דחייב בשפגוע חל עליו החיוב . ובספר ידוע נדרים מוכיח ג"כ
 מקידושין ד' ל"ד שדעת הריטב"א הוא ג"כ שחייב חייב נמלא
 לפי שיטת פוסקים הללו בודאי אין מקום לדברי הרמ"ח דהא כיון
 ברה"ה הקן ויכול לקיים המצוה של שילוח ממילא אי אפשר לו
 ליפטר ממנו וזו כמו כל מצוה חיובית ולא שייך ע"כ כלל בעיקר
 ריבוח נענש דהא זאת לא נאמרה אלא דוקא במצוה שיוכל
 ליפטר ממנה אבל לא על שאר מצוה עשה כמש"כ החוס'
 בזמנות שם . וע"כ לריבין אנו לומר דהוא חזיל לשיטת החוס'
 בחולין ד' ק"מ ד"ה שני וט' וכמו שהוכיח החוס' מדבריהם דהם
 סבירי שכל שאין בדעתו ליקח הגנים פטור משילוח . הן אמה
 כשהני נעלמי נראה לי שם מדברי החוס' אין כ"כ ראי' כי
 החוס' מוכיח זאת מהחוס' שם מפרשים דהלוצי בנ"מ שם
 קאי אם מונחם שני סדרי ביטוי א על ז והאם רובנות על
 הפליונים אם מותר ליקח הבינים החתומים קודם שילוח מטעם
 דהא אמר לקמן שזה איסור משום דמטיקרא לרץ לשלח האם
 והדר והגנים תקח לך או כיון דאין האם רובנות רק על הפליונים
 מותר ליקח החתומים . כן פירשו להאיצני בנ"מ ומהו הוכיח
 שאם נאמר שדעת החוס' הוא שכל שמואל קן לשר בכל ענין
 מטל עליו לטפל ולשלח האם מה אהר' ל' שיקח החתומים
 הלל אחר שיקח החתומים האם ע"כ נאמרה רובנות על הבינים
 הפליונים ומהחייב חייב בשילוח דהא השתא היא רובנות מתם
 על בניה כדרך כל קן ליטור שחייב הוא בשילוח אלא ע"כ דכל
 שאין רוצה ליטול הגנים אינו חייב כלל בשילוח והבא נמי הא
 אין דעתו על הפליונים ע"כ ח"ד . ולדעתו אין זה ראי' כ"כ
 משום דאצילו אי נימא שחייב בשילוח בכל ענין מ"מ הייט דוקא
 לענין שאסור לו לילך לרדס בלוצין שפ"י זאת יחבטל המצוה
 לנמרי אבל אם רוצה להתמחה קאת ואח"כ יקיים המצוה בזה
 הא אין זו איסור כלל ואף משום ורין מקדימין למנות פטומים
 נמי שאין זו ג"כ כגון האם אי אפשר לו בשם משום חיוב עשה
 ש"ש

היינו שהוא עובר על לאו של לא תקח האם על הגנים חזיה
 דרישא דמתניתין דליתא התם נמי כהאי ליבא חייב היינו שהוא
 עובר בלאו וה"ז דטוחא כביפא וכן הוא בנ"מ דמחזיק לה דעבר
 וקתלי' לאם וקאמר דלאו עבר ע"ש הרי מוכח דבליקוח האם
 אף אם אינו טטל הגנים מ"מ עובר על לאו וכמו שפירש רש"י
 גופא בחומש על לא תקח האם על הגנים שר"ל כל שהיא
 על הגנים אצילו אם אינו טטל הגנים וזה היה קשה לו להריטב"א
 בחידושו דהבא משמע דאי אגבהה לאם מטיקרא אינו חייב
 אלא בהעשה של שלח תשלח כמו דליתא כאלו בנ"מ דהא לא
 קאמר כאלו כמו דלמריק לקמן דכיון דקתלי' לאם עבר על לאו
 ממשע דכאן אינו עובר אלא על עשה ואמאי הא קעבר על
 לא תקח שהוא נמי לאו . והירץ הריטב"א בשם מורו הגדול
 דכאן חייבי הגמ' שלא נטל האם ע"מ לטות בה רק גם מטיקרא
 נטלה ע"מ להקדישה שאז אינה עובר על לא תקח האם וגם
 לאחר ההקדש פטור נמי משילוח רק שהקדישה הוא דהא לחייב
 בשילוח קודם שנטלן ע"ש . וזה ממש כוננת רש"י כי גם לרש"י
 היה קשה קושיא זו של הרמב"ם לך מפרש רש"י דהאי מטיקרא
 הכוונה הוא קודם הגבהה רק חייב כשמלאן דאז נחייב חייב
 במצוה זו והיינו ממש כמו שפירש הריטב"א . ובהו יחא מה
 שהיה קשה לי בסוגיא זו לפי שיטת הר"ן וב"ש בנדרים דף ל"ד
 שאם פגם בחפץ של הפקר והוא בחפץ ארבע אמותיו יכול
 להקדישו ואל עליו המה הקדש ע"ש לפי זה מאי פריך ביה הגמ'
 הוה קדיש הכי דמי הא מלי לאוקמי כגון שפגע בקן של הפקר
 והוא בחפץ ד' אמותיו שאז חל עליו ההקדש ואז לא היה קשה
 כלל מה שהקשה והא אין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו דהא
 כל שהוא בחפץ ד' אמותיו יכול להקדישו וגם לא היה קשה מה
 שמתקשה אח"כ כיון דאגבהה לאם לחייב בשילוח דהא עדיין
 לא הגביהה ואח"כ מלאחי שהתעורר בזה שהגהות הגאון בעל
 מצפה איתן וגאמר בקושיא ע"ש . אבל לסברה רש"י והרמב"ם
 שהבאתי ניחא דהא גם בשילוח נחייב ג"כ חייב כשמלאן ואינו
 יכול ליקח ובאמת לפעל על הא דלמריקן אי דחזי קן יאקדש'
 מפרש רש"י דמיידי דחזי במקום שאינו קניו ובאמת אם היה
 בענין שם בידו לקנות היה חייב נמי חייב בשילוח :

בזידון קושיא זו עדיין יש לה מקום אליבא דהר"ן גופא לפי
 מה שהקשה הר"ן בחידושו בחולין על הא דלמריקן
 הוה דעיקר שהבא את הנפש פטור משילוח דבפינן לקומחא בה
 ובשרת הרע מקרבך . והקשה הר"ן ליתי עשה ול"ת של שילוח
 ולדחי לעשה דבשרת ומדין בשם י' אומרים דעשה דבשרת
 חביב טפי עזה עלות מצוה לנטרו אבל שילוח אין המצוה מוטלת
 עליו דאם לא רצה ליקח הגנים פטור מלשלח ומהו הוכיחו
 האחרונים שדעת הר"ן שכל שאינו רוצה ליטול הגנים אין העשה
 על שילוח חל עליו לפי זה הא קושיא על הר"ן גופא דהא לפי
 שיטתו מלי הגמ' לאוקמי כה"ג שכל לתוך ד' אמות של הקן
 והקדישו שאז ההקדש חל ואינו חייב עדיין בשילוח . אמנם ד'
 הר"ן י' ג"כ לתרץ דהא יש להבין דהא קנין של ד' אמות הוא
 רק מדרבנן כדליתא בפ"ק דב"מ ד' יו"ד וא"כ האין יחייב
 קרבן משילה ע"י קנין מהו דהא מדאורייתא לא קנה כלל .
 אמנם הר"ן לשיטתו חזיל שהוא סובר בפיטין ד' ס"א וכן בפ'
 לולב וערבה גבי יטקא אקני' לא מקמי מנאור שם דכל שהגניס
 לענות הפשטות יכול להקנות לאכזי הלולב מן התורה ע"ש .
 וכן הביאו הפוסקים משמו הילכך הבא נמי כיון דרבנן תקיט
 קנין של ד' אמות או לשיטת מהו נמי מן התורה . אמנם בזה
 ג"כ שיטת הר"ן בתשובה ס' מ"ד והובא בח"מ ס' רל"ה
 דיוחמים אצילו אם הגישו לעינת הפשטות אם מסרו לנכסים
 מועטים לא עשה ולא כלום וכחו הפשט דכיון דקנין של קנין
 סה אינה מהני אלא מדרבנן הילכך במקום איסורא לא חייב
 רבנן ע"ש לפי זה אפשר לומר שהר"ן סובר בזה ג"כ כיון שפ"י
 קנין של ד' אמות שהוא דרבנן יחבטל ע"י זה המצוה של שילוח
 הקן הגם כי עדיין לא נחייב בה מ"מ כל כה"ג לא חייב

שיש לי והתום' מיירי נמי כה"ג שגריך דוקא להתחזיני ולא להפליגיני כגון שהוא לרדף לרשואה והתחזיני הם יומר טובים לרשואה או כה"ג וזכרונה שאח"כ ישלח את האם ויקח הבנים כדן רק שפשו נחון הוא ליטול הסדר ההחזון דוקא הילכך משום ביטול מצות שילוח הקן האין כהן רק האיסור משום שאסור ליטול הבנים כל זמן שהם רובנה עליהן משום גזירת הכתוב של שלח השלח והדר דוקא תיקח הבנים מה הוא חיובי בפני בלמה חפילו במקום שמקיים המצוה של שילוח וכוה מהתפק הגמ' בעמי סדרי בינים או כזה נמי שייך חיבור זה או לא חבל מ"מ מיירי שהמלוה רוצה הוא לקיים ופשוט הוא לשי"א הין מדברי התוס' רא"י כלל להדין של החו"י וכוה פרשתי יפה דברי רש"י שכתב ח"ל שני סדרי בינים קיימא זה ע"ג זה מהו אם נהטין ליטול התחזינה מהו מי היו האמצעים חלילה ופטור מלשלח או לא ושי"א ברשב"א ובריפ"ח מה שהקשו על רש"י כזה וממחן קן מפרש הש"ך בס' ר"ל"ב ס"ק י"ד שגם כונת רש"י הוא רה"ם שתיקח האביבי הוא אם רשאי ליטול הבנים בשעה שהאם רובנה עליהן והקשה הגאון בספר ידות נדרים דח"כ למה כתב רש"י אם נהטין ליקח התחזיני היה לו לכתוב אם נטל התחזיני כטובה זו מה יצא דמשמע דתלי בטובה היה לו לומר אם נטל התחזיני היו האמצעים חלילה ופטור משילוח ע"כ חבל לפי מה שביארתי נוחא כי אי אפשר לרש"י לומר שהאביבי הוא אם נטל התחזיני אי חייב בשילוח האם או לא דזה אינו משום דרש"י לשיטתו אינו ססונר שכל שפגע בקן ישר חייב בשילוח בכל ענין הילכך לאחר שפעה ונטל מה שגריך לו לא גרע קן זו משאר קן לומר שכל שרואה אינו חייב בשילוח לכן הוכרח רש"י לפרש שמייירי שצדין לא נטל התחזיני כי לאחר נפילה הא נחייב תיקח בשילוח ולא כתב נמי רש"י אם רזה ליטול התחזיני היינו משום שרש"י רוצה לסקן כי אחרי אינו משלח תיקח האם וליטול אח"כ הבנים לכך כתב בלשונו אם נהטין וכו' ר"ל שיש לו איזה טובה שהוא מוכרח ליטול כשת דוקא התחזיני ולא הפלוגיני והספק הוא אם רשאי לעשות ק כגון שכתב התוס' והאם ישלח אח"כ וברור הוא שקן הוא כונת רש"י לפי פי' הש"ך ולא כהחו"י והידות נדרים שפירשו פי' זה בדברי רש"י עיי' סס גמלא שמד' התוס' דחולין ג"כ אין רא"י שפסור הוא משילוח אכן מד' התוס' קידושין ד' ל"ד ד"ה העקה מוכח קלה שדעת התוס' הוא שכל שאין רוצה ליטול הבנים פטור משילוח כמו שהוכיח הגאון בעל אור חדש שם מדבריהם וא"כ אפשר לומר דח"כ ידברו חיל הכרת המ"ח שאף שאין דינו כמו מצטל מצות עשה ממש מ"מ בעידן ריתחא נענש על זה חבל לפי מה שבארתי לטיל גם זה אינו משום דלשיטתו אין זה גאחר אלא דוקא מצוה המושלם בטופו של האדם לנפשו בעלמא ולא מצוה התלוי על אדם ויכול לקיים זהה ע"י אחר ממילא לפי זה לשיטת הראשונים המפורשים אגליט לא שייכי כלל דברי המ"ח וכו' :

סימן ג

עוד לדביל...

לענין מה שכתב במלכות עשה שאין מתן שכרן בלין שב"ד מחזירין עליהן האין הדן אם כבר עבר על המצוה אם ג"כ ב"ד מחזירין ע"י כדי שיקיים עוד הפעם כשיבא לידו והאריך כזה הגה זה פשוט כי לאחר שעבר אין שום חיוב על ב"ד בדשוכה כרש"י חולין ד' ק"י ע"כ וכן מוצא בכמה דוכתא ופשוט הוא רק לפיין מצות עשה שמתן שכרה חללה שאין ב"ד מחזירין עליהן יש לי כזה מקום עיין בפוסקים כמו שאבאר ובכר האריך כזה קלה הח"ס בחלק ח"מ סי' קע"ז ולדעתו עדין לא ילא ידי חובת ביאור לכן מוכרח אני להאריך קלה הגה המ"מ פ"ג מהלכות עבדים הקשה לשיטת הפוסקים ודברי בכל מצוה שמתן שכרה בליה חפילו אם ב"ד רוצין להדקק בזה אין רשאיין ואפילו במלכות עשה שיש בה ל"ס ג"כ אינו

מואריין א"כ האין אמריין בחולין ד' קמ"א בשילוח הקן כההוא דגוייה לגדפי' דהאם כדי שלא תוכל לפרוח ועד' רב יהודה ואמאי והא שילוח הקן הוא מצוה שמתן שכרה בליה וכל כה"ג אין רשות לב"ד לכוף וכשאר בקשיא ע"כ ורואיין להגאון בעל לב ארי' שמירן דכלל זה לא נאמרה אלא דוקא במ"ע שהמתן שכר שלה הוא בעולם הזה והיינו ע"פ פי' רש"י בחולין ד' ק"י דהטעם דעל מצוה זו אין מקקין לו משום דלכך פי' התורה המתן שכר לומר אם לא תקיימנה זהו שגשו שלא תסול שכר זה ע"כ וסברא זו לא שייכי אלא בשאר מצוה שיש לו שכר בעוה"ז לכך די לו בטובה זה שלא יקבל שכר בעוה"ז ואין לרדף לשונם אחר חבל בשילוח הקן מביאר ששכר של מצוה זו אינו רק לעולם הבא וכיון שאינו מפקיד כלום בעוה"ז לכן לא שייך כ"כ סברה רש"י ועל הב"ד מופל לטוף אינו לקיים מצוה זו ע"כ והנה תירוק זה לבר שהוא ע"ד דרוש אינו מספיק ג"כ דהא הרמב"ם בפ"ט מהלכות תשובה פוסק כר' יעקב דשכר מצוה בחאי עלמא ליכא כלל וכן כתב הרמב"ם בשער הגמול שלו דהלכה כר' יעקב ואפילו הכי פסק הרמב"ם דעל מצוה עשה כוון אין ב"ד מקקין ע"י ברמב"ם פ"י מהלכות ממונים ועיי' קלות סי' ק"ז ס"ק א' וכן סובר הרמב"ם עיי' במלחמות פ"ז דב"ק ועיי' בב"י י"ד סי' רמ"ח הילכך תירוק זה טודאי אינו עוד תירוק וכתב ע"ז שזה תירוקין הוא עיקר והוא משום שיש להבין על רש"י שם שכתב הטעם משום דלכך פירש המתן שכר שאם לא יקיים זה עונשו שאין לו השכר ולכאורה קלה מיל' זאת דלמא כפשוטו שרלה השם יתנדך בהך מצוה לפרש השכר לומר דזו מצוה חו שכרה אמנם נכון הוא כי לקמן אמריין בשילוח הקן ומה מצוה קלה כזו שהוא כאיסור אמרה תורה למתן יטב לך והארכת ימים ק"ו למלות חמורות שכתורה ע"כ לשון המשנה ולכאורה אינו מוכן דח"כ למה בלמח פירשה התורה המתן שכר אלא מצוה חמורות הא יש ללמוד בק"ו משילוח הקן וע"כ לריבך אט לומר שלא בשביל המתן שכר כתב קן התורה דה ידעינן בק"ו משילוח הקן אלא כמו שכתב רש"י לומר שאין ב"ד מחזירין ע"י משום דזה עונשו שאם לא יקיים המצוה לא יהי' לו השכר ואינו שפיר דברי רש"י חבל לפי זה לא שייך סברא זו אלא בהמתן שכר הנאמר אלא המצוה חמורות חבל בשילוח הקן המתן שכר הנאמר בה' לגופא אינטריין שאף שהיא מצוה קלה מ"מ יש עליה שכר ושוב אין לו הוכחה שאין ב"ד מחזירין עליה דהא המתן שכר אלוטקך לגופא ולפיכך סדריין מצוה שילוח הקן לשאר מ"ע שכתורה שב"ד מקקין עליהן ע"כ ח"ד וגם תירוק זה אינו נראה לי דהא איחא בירושלמי הוף פ' המוכר את הספינה דליפין מקרא שיש חיוב על ב"ד למתן ממונים לקטם מי שהוא מרמה במדות ומשקולת ופירי' הירושלמי והא מדות הוא מ"ע שמתן שכרה בליה דכתיב בפ' כי האל למתן יאריסון יומך על האדמה וכו' ובמלכות כוון אין ב"ד מחזירין ע"כ מה שחירטו והנה בספרי איחא על פסוק זה ח"ל למתן יאריסון יומך זו אחת מכל מצוה שכתורה שמתן שכרה בליה והרי דברים ק"ו ומה גרונרת אחת שאין א' מהם בליה כאיסור דהא חסור לרמות במדה ובמשקל חפילו כ"כ כדאיחא התם נאמר כזה אריכות ימים שאר מצוה שיש בהם חסרון כים עכ"כ ע"כ :

דרי מוצא מהירושלמי ומהספרי שאף מצוה קלות שמהם ילפינן ק"ו למלות חמורות וא"כ לריבך סס לגופא מ"מ כיון שהמתן שכר כתוב בלין אין ב"ד מחזירין עליהן והדרה הקושיא לדוכתא אמאי עגד' רב יהודה במצוה של שילוח הקן ואף שיש לומר שכוון ששילוח הקן כתוב ברישא הילכך הוא אחרי לדין ק"ו ומדות ומשקולת דכתיב בהנה ולא לריבך לדין ק"ו אחרי לגופא למילף שאין ב"ד מקקין לה מטעם שמתן שכרה בליה זה אינו דהדר היה לן למילף שילוח הקן ממונות למיפטר ב"ד מלסוף ע"י דהיי מצוה קלה ממצוה קלה הילכך תירוק זה אינו :

ודנה ה"ך בח"מ סי' ק"ו ס"ק ה' רוצה לומר דכל הפוסקים מודים

בידים מ"מ עכשו לפני קיום העשה של תשלח כיון שהיא דק
 כשכ ואל תעשה שוב אמרין דכל שמתן שכרה כתובה אלגן חין
 ב"ד מוהרין עליהן כלל ומה מקשה הירושלמי ויוד קשה מה
 ישנו הריטב"א עם רבותיו בקושי הירושלמי דנאמת למה מתוך
 אגודתים על המדות הא היו מטה שמתן שכרה אלה ויודין
 הירושלמי דקמ"ל דב"ד רשאין להזקק הא סברא זו לית ליה
 להריטב"א ורבותיו כמו שהעסקתי לעיל ואם נאמר שהם סוכרים
 שדוקא לענין מדות ומשקולת גזירת הכתיב הוא שב"ד מוהרין
 עליה ולא בשאר דוכתא קשה אחת לא מתרין גם הירושלמי כן
 כמו שהקשיתי לעיל וראיתי בח"ס שם שנס הוא החשור על
 הסמ"ע בענין קושיא השניה שהקשיתי על הריטב"א ויודין כי חנן
 דרשינן בהכרח הנאמר אלל משקולת לא קאי על החטוי המוכר
 רק קאי על הכ"ד שאם יעמידו אגודתים להשניה מ"א או יתברכו
 הילכך חין זאת כלל ממעות שמתן שכתן אלגן ע"ש באריתות :

אבר קשה לי דהא לפי זה א"כ מלות משקולת ומדות לא
 היו כלל ממטת שמתן שכתן בלידן וה"כ למה לן כלל
 קרא ימלות מדות ומשקולת מובל על הכ"ד לשיין מ"א ואחרי
 לא ובעיה גרע זאת מכל מלות עשה שאין מתן שכתן בלידן
 שב"ד מוהרין להשניה מ"א וילשיין זאת מיקריב אחו דכתיב
 כימות דף ל' או מושמרת ועשיה דת"י כפ"ק דר"ה ולמה לן
 קרא בחנפי' נפשי' לזה ויוד למה נאמת סתמו הרמב"ם וכל
 הפוסקים ובעלי הש"ע בח"מ סי' רל"ג בעי' ב' שב"ד חייבים
 להעמיד ממונים שלא יהיו המדות מקולקלים ואם ירט רשאים
 לעשו מ"א ע"ש דמשמע דכידוהו תלי מילתא ואחרי כיון דלשיית
 הח"ס לפי דעת כמה רחשונים הוא מ"ע שאין מתן שכתן בלידן
 יבזה הא החיוב מוטל על ב"ד לעשו כראוי ולא ברעום תלי
 מילתא הילכך נראה עיקר שנס הש"ס דלן ב"ב סוף פ' הספניה
 שם מפרש גמי כהירושלמי ומ"מ ניחא הבל והוא כי מליט פלוגתא
 בין הרחשונים והוא בזה"ש ב"ב דף ח' ובמדרכי שם ובגמ"י
 דספר קנין סי' כ"ז היכא שיש בהמלאת עשה שמתן שכרה אלה
 ל"ה ג"כ הליך הוא הרין אי אוליין בחר העשה ואין ב"ד מוהרין
 עליה אי אוליין בחר הל"ם וכיון דבה ליכא מתן שכתן הילכך
 ב"ד מוהרין ודעת החוס' שם ושאר פוסקים דבכה"ג אוליין
 בחר הל"ם וב"ד מוהרין מ"א ומה דהמריין בכתיבות דף פ"ו
 דר"א במלות ל"ת וכו' ומכירי שם שכל"ם חין ב"ד מוהרין
 ע"א זה הוא דוקא בל"ת שכבר עבר עליה אבל כל שבה לעבור
 על ל"ת בזה ב"ד מוהרין חף חס הוא ממטת שמתן שכתן אלגן
 מבוס דכל מתן שכתן הנאמר אלל מלות לא קאי אלל על קיום
 העשה שבה ולא על הל"ה שבה אמנם דעת שאר הפוסקים הוא
 כיון זה המטה יש בה ל"ת והוא יתק אלל העשה שוב כל דינה
 כעשה ונמשך כדא מילתא מתח כמו שהארין בזה הריטב"א
 במסכת מכות דף ט"ו בשם הרמ"ה ע"ש ושי' בהשאלה
 כתובות ד' מ"ט משו"ה כיון שאין מוהרין על העשה משיס
 דמתן שכרה אלה חין מוהרין גמי על הל"ם שבה וסוכר
 הריטב"א וראוי בשיטתו שבוז נופא פליגי תלמודא דין
 והירושלמי שהירושלמי סובר שכל שיש ל"ת להעשה או ב"ד
 מוהרין בכל ענין חף היכא שמתן שכתן בלידן והגה במלאת
 של מדות ומשקולת יש בהם מלות דאיכא בה עשה ול"ת יש
 מהם שאין בהם אלל עשה לאוד כגון חס הוא שוקל במשקל שול
 או שובר בל"ת על לא יהיה לך כתיסך אבן ואבן גדולה וקטנה
 וגם שובר בפסח של אבן שלמה יהיה לך וכו' לא נאמר אלל
 דוקא באש עשה עול במדה או בשקל אבל היכא דאש מרמה
 כלל ואש עשה עול במדה רק שאיט מכריע טפה או שאיט טהן
 גירומיו בזה איט שובר על ל"ת כלל רק על עשה של אבן שלמה
 ולדק שמה דרשינן ב"ב דף פ"ט ומנין שאם אחר הריי משיין
 כמקום שמכריעין ולפחות לן מן הדמים או הריי מכריע במקום
 שמשיין ולהוסף על הדמים מנין שאין שומעין ל' חל אבן שלמה
 ולדק ע"ש והייט שבה הא חין עושה שם איסור גז דהא מנכה
 הא מן הדמים ואשילו הכי חס חין עושה במשקולתו כמו שבושן
 העילם

מודים חס ב"ד רולים לבוף רבות בידי ואין בזה פלוגתא ע"ש י
 יהקות הכוח צם מהרמב"ם והעור שהם סוכרים שאין לב"ד
 רבות בזה ע"ש וה"חם בח"מ סי' קע"א דהא ראי' של הקמה
 נמלא לפי דעת הש"ך שאין בזה פלוגתא יניחא בשבדה דרב
 יהודא דגנדי דהא היה לו רשות בזה חס חולה אמנם לדעת עדיין
 במחלוקת שניה כי מלאת ברטב"א ר"ה ד' וא"ו ח"ל תימא האריך
 כופין על הגדקה והא מלות עשה שמתן שכרה בלדה היא ותירין
 בירושלמי שאין ב"ד נעשין עליהן כלומר מוהרין הם לבוף אבל
 חס העלימו עיניהם מה חין נעשין ע"א כמו שנעשין על שאר
 מלות עשה חס לא כפשוטה ואמר מורי נר"י שגמרא דיוק לית
 ל' היא סברא אלא כל מ"ע שמתן שכרה כמוב בלדה חין ב"ד
 מוהרין כלל כדאמרין במסכת חולין וכו' וא"כ האריך משכנין
 על הגדקה ותירין רביט וכו' ע"ב הרי מובאר להדיא שדעת
 הריטב"א והר"ה שהיא פהם רבו כדוע הם סוכרים שאין ב"ד
 רשאין להזקק לזה כלל דאל"כ לא קשה מידי מהא דטופין על
 הגדקה דהא חס רטו כופין וכמו שתיירו החוס' ב"ב תירון זו ו
 והמה חין על הח"ס האריך נעלם ממנו דברי הריטב"א הללו
 וזה ממש כשיטת הח"ע בכו' ק"ו :

וראיתי בשע"מ פ' י"ב מהלכות אישות שתירין דוקא
 לגבי דקה או הכנס העטוי שאף חס שובר על
 לאו זה מ"מ הא לא יכול לבוא מעולם לידי מלקות דהא לאו
 שאין בו מעשה הוא חס דוקא אמרין שכל שמתן שכתן כתובה
 אלגן חין מוהרין עליהן כיון שאיט יכול לבוא לידי שונש אבל
 בשילות הקן כיון שיכול לבא לידי חיוב מלקות חס יבטל המטה
 בידיים כדאיתא במטת בסוגיא דקיימו ולא קיימו הילכך בזה ב"ד
 מוהרין חף שמתן שכרה בלדה ע"ש והגה חילוק זה חף הוא
 נטון מאד מ"מ עדיין איט מספיק אליבא שיטת הסמ"ע שם בסי'
 ל"ו ס"ק ע"א שאף בחבל בנד אלמנה או כלי אוכל נפש שאם
 נאבד המשיבין חייב ג"כ מלקות כמו בשילות הקן כמו שפסק
 הרמב"ם פ"ג מהלכות מלוה והיבא בח"מ סי' ל"ז סעי' יו"ד
 והפילו הכי פוסק הסמ"ע שם שנס בכה"ג חין ב"ד מוקרין לו
 מבוס דהוא מלות שמתן שכרה אלה ע"ש הרי להדיא דעת
 הח"ע דחף היכא שיכול לבוא לידי שונש גמי חין ב"ד מוהרין
 ע"א והדרא הקושיא של המ"מ מהא דרב יהודא לדוכתא
 אחרי גנדי :

ורנה הריטב"א בירושלמי לר"ה שם ובכתובות דף מ"ט תירין
 לקובעית החוס' והראשונים מהא דב"ב ד' ח' דמובאר
 שם כשיפין על הגדקה והא מתן שכרה בלדה הוא ותירין הריטב"א
 מביס דהא דרשינן כר"ה דף ו' לענין דקה ועשיה כאשר נדרת
 מכאן איורה לב"ד שיעשין וחק בזה לא נאמרה אלא בגדקה
 שגד כפיו מ"מ גלי רחמנא בזה ומינה ילפינן לשאר דקה
 ע"כ ע"ש ויש להבין לפי זה מה מקשה הירושלמי שם האריך
 ממנין אגודתים על המדות הא היו מטה שמתן שכרה בלידן
 שאין ב"ד מוהרין ע"א מה זה קושיא חס שאי דגלי קרא יהי'
 לך כדלפינן חס מה אבל בשאר דוכתא דלא גלי אמרין בנאמת
 דחין מוהרין דבשלמא לדין סברי לקי כיון דגלי קרא בחד
 דוכתא ועל מלות שמתן שכרה בלדה חין ב"ד מוהרין אמרין
 חנן שאין לחלק שוב בין מלות למטה אבל לסברת הריטב"א הא
 חייקן שיש מלות דנשקי מהאי כללא מבוס דהכתוב הפקיען ומלי
 למימר דהמטה של המדות גמי הפקיע הכתוב משאר מ"ע שמתן
 שכתן בלידן לומר שכתן ב"ד מוהרין ולומר שהירושלמי חלק על
 דרשה זו של הריטב"א זה דחק כיון דחין לט הכרה לזה ואין
 לומר שכוונת הירושלמי להקשות דאחרי לא ילפינן ג"כ שאר
 מלות עשה שמתן שכתן אלגן שב"ד מוהרין ממטת מידות דבשלמא
 ממלות דקה לא ילפינן כמו שכתב שם הריטב"א בר"ה דה
 עשה עליו כפרשת חוב שב"ד כופין משא"כ ממלות מדות
 ומשקולת אחרי לא ילפינן מזה לשאר מלות זה איט דחין זאת
 קושיא דם לומר דשאי מטה זו שהוא שובר עליה בקום ועשה
 שהוא שוקל או מודד כמדידה או במשקל שול בידיים משא"כ
 שאר מלות כגון כיבוד אב או שילות הקן שאף שכבר ביטל הל"ת
 גימל

מישאל ור' שמואל היו יחזי בסעודה קס ר' שמואל להחשיל
 באמצע הסעודה אמר לו ר' מישאל והא פכור דהא מלהפסיק
 דהא חנן אה החתילו חן מפסיקין וכל הפכור חן הדבר ועושה
 נקרא הדיוט אמר לו דהוא סוכר כרנן נמליאל דאמר לענין
 חנן שפכור מק"ש לילה הראשונה שהוא איש שומע לבטל מלכות
 שמים אפילו שעה אחת וע"ש צפני משה ויקרבן העדה והגאון
 בעל שלום ירושלים צביארו שמעריש שר' מישאל ור' שמואל
 פליגי בהא דאמרינן שכל הפכור מהדבר ועושה נקרא הדיוט
 אם דין זה טרג בכל אדם או אשכר דת"ח משרסם הוא רשאי
 להחמיר על עצמו ולא נקרא בשביל זה הדיוט שר' שמואל סוכר
 שרשאי להחמיר על עצמו ואם רואה וכה"ל תב דר"ן בסוכה
 פ"ט צבנדור דר' יוחנן בן זכאי שהביאו לו לשעום את החבשיל
 ואמר להם העלום לטכור דקמ"ל מחמיקין שאף דפרי פכור הוא
 מן הטובה מ"מ אם הוא ת"ח ורואה להחמיר על גפשו רשאי
 והוא דיעה או בש"ע ג"כ והפסח ינחא חמ"ש דאם ינחא דרב
 הונא בר ביזנא וכל גדולי הדור לא החזיקו נפשם לת"ח גדולים
 בדורם וסברי ג"כ כחוקי' שם נירושלמי שהפכור מהדבר ועושה
 נקרא הדיוט ומכ"כ חי סברי שם בר' מישאל דירושלמי שאפילו
 פ"ח נמי חן רשאין להחמיר על עצמן וא"כ בודאי חן עליהם
 שום קושיא חוץ לא יטב בטוטה דהא אסור להם לשפוט שם
 סוכה וחף אה היו רואים להכניס עדרם ע"י אחרים ולבוא למיר
 לעשות שם סוכה הא גם זה הוא בכלל כל הפכור חן הדבר
 וכו' משום דאף שעבדיו בעת עשיית המטה איש יכיר שהוא
 פכור מהמטה דהא עבדיו אינו שופק בשמירת עדרו מ"מ גם
 כה"ג פכור חן הדבר נקרא חן דמחמילה פכור היה כמו שמוכח
 החס מהירושלמי דאף שר' שמואל קם ממקום אכילתו והלך למקום
 אחר להפלה ושם הא איש יכיר כלל שפסק באמצע סעודה דהא
 בעת החפילה חן שם הסעודה ואפילו הכי אמר לו שאסור
 לעשות כן א"כ הכא נמי דכוותי' אסור להיחל להם עדרם כדי
 לעשות סוכה ואף אם ינחא שר' הונא בר ביזנא וכל גדולי הדור
 סברי כר' שמואל שם שאם רואים להחמיר על גפם רשאין רק
 שאין מברכין הא בודאי ינחא דהא מ"ט לומר דבאמת שם
 הגדולים הללו עשו סוכה בשדה רק שלא בידם לישב בסוכה
 משום שזה אסור להם מחשש ברכה לבטלה נמאל דשפיר קאמר
 הגמרא גמירי דמאפר קתאי ור"ל דאף אם ינחא דעשו סוכה
 החס מ"מ הברכה הא בודאי לא בירכו וא"כ אמאי לא בירכו
 בשמיני הפק שביעי אלא ע"כ מוכח משום דסברי דיתובי יחזינן
 וברובי לא מברכין ומתוך קושיא בעל המחבר הזה :

בפנים הבאתי דברי הרמב"ם פ"ה מהלכות ביאת מקדש
 שכתב שם שאף שלווה פוסל בקידוש ידים אפילו
 בדיעבד מ"מ יציאה מבית איש פוסל ושיקר סברתו של הרמב"ם
 בזה הוא משום דואת הוא איבעי דלא איפשטא בזבחים ד' כ'
 ע"י שם בכ"מ ול"ע קאת ביה כי זה לשון הגמרא שם בזבחים
 יציאה מהו שטועיל בקידוש ידים אה"ל לוינה לא פסלה דלא
 פירש מבית קדיש הקדשים אבל יציאה מקד"ק חן דפריש איפוחי
 משם דעמיה חן דילמא חן דבידו לחאר לא משא דעמיה ע"כ
 בגמרא מ"מ שפסע מזה דער כאן לא חבשי לן אלא למאן דאית
 ליה דלוינה איש פוסל בקידוש ידים אבל למאן דאית ליה דלוינה
 פוסל לא קמבשי לן לדדידה חן דלוינה פוסל יציאה בודאי פוסל
 וקשה א"כ הרמב"ם דפסק החס כרבי דלוינה פוסל בקידוש ידים
 ורגלים הא לדדידה יציאה בודאי פוסל ואמאי כשב דייציאה איש
 פוסל ויש לישב ול"ע :

סימן ו

בתישו רע"א בבי' ח' נשאל צמי שאין ידו משנת לקטח
 יציאת ותפילין וסוכה איזה חנן קודם ויהנה בהשאלה
 נשאל ג"כ על מ"מ וסוכה אמנם בהתשובה איש משלל רק
 לענין תפילין וסוכה ולוית שירה וכעת מלאחי במחבר ח'
 מגדולי

אלא ע"כ מוכח מהפסקת חן לא דמי להפסקת מעשה וגם
 מפסקת הגמרא דקאמר החס סוכה חן דלא מפסקי לילוח
 מימים כיון שזיכך יוס ראשון טוב איש מברך כל שבועה ע"ש
 והאיך אפשר שבכל שבועת הימים לא ינטרך למיטל לביה"כ
 או כה"ג וקושיא זו משם מקשה הגמרא גופא ביזמא ד' ו'
 לענין ל"ך והאיך קאמר הגמרא כאן בפשיטות שאיט מברך אלא
 פטם אחת כל שבועת הימים הא מוכרח הוא להפסיק בדבר
 הפטור מוכוה אלא ע"כ מוכח הוא מהפסקת מעשה לא דמי
 להפסקת חן גם צפיקר סברתו שרואה להשוות חס הך לפסקיו
 בטוטה שאו פכור הוא חן הטובה שמדמה וזה ללילה בליל
 שנתו שלילה מפסיק בליל הכי נמי בסוכה חס בנתיים הך
 לעסקיו נמי מפסיק יש לחלק כי הכא שאי דהא בידו שלא לילך
 לעסקיו משא"כ לילה ממילא הוא מפסיק וכה"ג מחלק הש"ס
 בזבחים ד' כ' לענין קידוש ידים מן הכיור דנפסל בהיסח הדעת
 ומבואר שם דאף אם ינחא דלוינה פוסל משום היסח הדעת היינו
 משום דאין בידו לחנן וזה דהא לילה ממילא קאמי משום הכי
 מסח דעמיה אבל אם יאל מעזרה אחר הרחילה חן שבידו לחזור
 לא מסח דעמיה וכן פסק הרמב"ם בהלכות ביאת מקדש פ"ה
 דייציאה איש פוסל בדפסד בקידוש מה"ס וכה"ג מחלקין השופקים
 נמי לענין חס שהה והפסיק כק"ש שיש חילוק שאם הפסיק
 בדבר שהיה או גברא דמי בענין שאף אם רואה לא היה יכול
 לקרות ק"ש וכו' נקרא הפסק ויחזר לראש וכן חס הוא גורם
 ההפסק ע"י מעשה שלו ואם ראה לא היה מפסיק ומאי קטמא
 פסק בתשובת מהר"מ מרוטנבורג הובא במ"א סי' ס"ה ס"ק
 ה' ובשניים שנתקדשו יחד בק"ש או בשאר מקומות שאסור
 להפסיק ופסק שבשביל זה לא נחשב האי הפסק לדיתוי והיחא
 הדעת להיות חזר לראש משום דבידים בכל עת אפשר נפסח
 ובדידהו הלי הדבר הילכך בן נחשב וזה לדיתוי והיחא הדעת
 ופ"י ב"ח וברא"ש צבנדור ד' כ"ב וכן מבואר להדיא ב"ט
 ב"י ח' ש"ב חילוק לענין הפסק חן אם מפסיק במעשה הפטור
 מהמטה וכן חס הוא מפסיק בזה שהוא ממילא קאמי ע"ש הרי
 להדיא מבואר היפך דבריו וגם ברא"י שהבאתי לעיל לדבריו
 מדברי הירושלמי יש ג"כ לדחות משום דאפשר לפרש מה דקאמר
 הירושלמי שבהלמוד פורה יש הפסק שינה לא גפרש כמו שפירשו
 המפרשים החס משום שאו איש עובד בטורה אלא כמו שפירשו
 בזה הראשונים משום ש"י שינה נעשה בדיה חדשה ע"ש הילכך
 לא נראה לי חילוק של המחבר הזה :

ובעיקר קיישינו נראה דאם ינחא דעמיה הפוסקים שכתבו
 שבכל מקום שמדד הדן הוא פטור ממנוה סוכה
 איש אף אם רואה להחמיר על גפשו ולישב בסוכה מ"מ פטור
 הוא מלברך [והארכתי בזה במקום אחר] ינחא הכל והוא דבידו
 גבמים בלילה הראשונה של טוטה יש בזה דעות בראשונים חס
 מברך עליה או לא ודעת הסמ"ק והרשב"א בשו"ת שלו ח'
 ד' סי' ע"ה שם בלילה הראשונה כל שירדו גשמים איש יושב
 בסוכה ואין רשאי לברך [ויש ל' קאת מקום עיון על הש"ס בסי'
 חר"מ ס"ק א' שכתב שאין לברך דעת הסמ"ק אפילו לס"ס
 עגון בטומטום בלילה הראשונה היכא שירדו גשמים שיש כאן ס"ס
 אולי הלכה כהסמ"ק ופ"ה דבלילה הראשונה נמי פטור מסוכה
 ואף אם הוא חייב מ"מ שחא היא אשה ע"ש ולולא דבריו היה
 נראה לי כיון שבס הרשב"א דעשו כהסמ"ק וגם איש שבע וי"ט
 לישב בגשמים ואפשר שכל שיש עוד ספק שהוא פטור מסוכה
 איש לריך לישב בסוכה בעת הגשמים ואולי גרם לו זאת לה"מ
 שלא ראה או שו"ת הרשב"א היה כי לא באו עדין בדפוס
 מיהו כל זאת דוקא לענין גשמים אמנם בהולכי דרכים בטוטה
 מבואר בפוסקים והוכיח ק ג"כ מרש"י בסוכה דף כ"ז שהס
 פטורין אפילו בלילה הראשונה ע"י באל"י סי' חר"מ ובש"ת סי'
 חר"מ ס"ק י"א וכן המ"א בפי' חר"מ ס"ק ס"ו שהוכיח שאם
 כל ימי החג לריך הוא להיות במקום שאין שם ישוב פטור הוא
 מלעשות שם סוכה ואף בלילה הראשונה נמי פטור ע"ש ובאל"י
 ס"ק כ"ג והפסח ינחא הכל דבידו נלמי פ"ק דשכס איתא דר'

הפני משה יוחא משום דמליח מווייה אף שהוא מלוי יותר דהא
 טהנת בשבת וי"ט משא"כ תפילין שאינו נהנה בשבת יו"ט
 מ"מ הא לא נחשבת תדיר כמש"כ כל הפוסקים וגם רע"א
 בהשוכה שם משום דהא אינו מחוייב לקטת בית כדי לכשוה
 מווייה בה' אמנם לשיטת ר"א בירושלמי שסובר דמלי דמי
 כתדיר ממילא לדידי' מווייה קודם משא"כ לתכמים דפליגי שם
 ואמרי יעמא נזיר ואל יעמא כהן גדול אף דק"ל דתדיר ומקודש
 תדיר קודם הייט ע"כ משום דסברי דמלוי לא הוי תדיר ואכן
 ק"ל התם כחכמים לפיכך פסק הרא"ש כאן ג"כ כרב הוגא
 דתפילין קודמין משום כיון דליכא במזוזה הפכרת דתדיר או תפילין
 שהם חובת הנוף הן קודמין . ומה מאד הי' נכון הדבר אי נימא
 דרב הוגא בשם רב יוסף בירושלמי דסיר הייט הך ממש רב
 הוגא גופא התולק בירושלמי סוף מגילה על שמאל והייט משום
 דהוא זיל לשיטתו דחכמים סברי דמלוי לא נקרא תדיר והלכה
 כחכמים ובין דסתמא דירושלמי בנייר הביא דברי רב הוגא
 וגם ר' יוסף סובר כן הילכך פסק הרא"ש כרב הוגא :

והשתא נחזור לדברינו כי לא מצני לשיטת הפני משה
 בודאי לא קשיא כלל קשיא המחבר מהא דשבת
 ד' קל"א שהבאתי כי ביבמות שם איל' הגמ' אליבא דרבא וגם
 אליבא דהלכתא דמלוי לא הוי תדיר וי"כ ממילא לית לא נקרא
 תדיר וספיר ילפינן מכלאים בלית דעשה דוחה לל"ת משא"כ
 בשבת ד' קל"א שם הרי כל הסוגיא אילי אליבא דר"א דסובר
 בירושלמי דמה שהוא מלוי דיט ממש כתדיר לכל דבר הילכך
 פריך הגמ' שפיר לשיטתו מ"ט חייב בליין לית לבגדו או עשה
 מזוזה לפחתו ולא ילפינן מסוכה שמכשירה דוחה שבת מלי אמרת
 סיכה נקראת תדיר הא לשיטת ר"א גם לית ומזוזה נקראים
 תדיר וע"ז משי הגמ' משום שבידו להפקירן והכוונה הוא
 כפשוטו כמו שמפרשים העולם כי עד כאן לא קאמר ר"א
 שמכשירי מזוזה דוחין שבת אלא היכא שאין בידו לפסור ממזוזה
 זו אבל היכא שבידו לפסור נשמו ממזוזה זו בכל טעמיה סיביל
 בזה לא קאמר ר"א שמכשירה דוחה שבת משום דהא כל עיקר
 ילפוחא מסוכה ומלובב והתם ליכא עשה למיפסד נפשי' ממזוזה
 זו אבל מ"מ נקראים הם תדיר אליבא דר"א כי אף שבידו
 להפקירן בכ"ז מלוי הוא ור"א סובר דמלוי נקרא תדיר ולא
 כהגאון המחבר הג"ל שנדחק שם בפשט הגמ' ומפרש שהמקשה
 והמהרץ חולקין בזה גופא אם לית הוי תדיר או לא ואין אנו
 גריבין לכ"ז כי גם המקשה סובר דלית ומזוזה לא נקראין
 תדיר רק לשיטת ר"א שסובר שמלוי הוי ממש לתדיר וההרצן
 לא פליג על כל זה :

נבוצא שלפי פי' הפני משה בודאי ניחא ואפי' לשיטת שאר
 מפרשים ורע"א שגורסין שמעמא כה"ג ולא מיר
 משום דסובר שמקודש והדיר מקודש עדיף מ"מ ניחא נמי קשיא
 הגאון משבת משום דהא ר' אליעזר הכיר בדבריו ג"כ מזוזה
 שאם עשה מזוזה לפחתו בשבת חייב לכך פריך הגמ' שפיר מ"פ
 דר"א דמחייב ואמאי לא יליף מסוכה שאם תיקן סוכה בשבת
 שפטור כמש"כ התום' שם מלי אמרת דשאיני סוכה משום דהוי
 תדיר משא"כ לית לא נקרא תדיר כדמוכח מהא דיבמות הג"ל
 מ"מ חינת לית מזוזה מלי איכא למימר דהא מזוזה נקראת
 מקודש כמש"כ הפוסקים ולפי גירסת שאר המפרשים בירושלמי
 דנייר מבואר שר"א לית לי' שפיר ומקודש מקודש קודם ור"כ
 י"ל דבאמת היה יכול הגמ' לתקן דבלית אם לייץ טליתו בשבת
 מחייב ר"א ולא יליף מסוכה לפסור משום דלית לא נחשב
 תדיר כמו סוכה רק שאלו היה עשאר הקשיא ממזוזה דאמאי
 מחייב אם תיקן מזוזה בשבת דהא מזוזה עדיפא אפי' מסוכה
 משום דהוי מקודש הילכך מתרן הש"ס מילתא דזוזה לתרווייהו
 ללית ולמזוזה והייט משום שבידו להפקירן ולא דמי לסוכה חיה
 מהפיק לתקן הקשיא הן מלית וכן ממזוזה וגם אפי' למאן דאית
 לי' בזבחים ד' ל"א דמלי שוה ממש לתדיר מ"מ מסורן הכל
 כתיירן הג"ל . ומעתה מסילק קשיית הגאון שהבאתי :

ואין

מנדולי ומנינו שהליתו סוכה נקראת תדיר לגבי לית וצ"ק
 היבחתו מיבמות ד"ה . דילפינן דעשה דוחה ל"ת מכלאים בלית
 יפריך הגמ' אשכחן דעשה דחי לל"ת גרידא ל"ת שיש בו כרת
 מל"ל דחי וכו' דנילף מחמיר שאני תמיד משום דתדיר . וכחצו
 התום' דהא ללא ילפינן משומר וכו' הלחם דחי שבת יש לומר
 משום דכולהו חשיבי תדיר כיון דהוי בכל שנה ע"כ . והקשה
 המחבר הג"ל ה"כ לפי זה האריך בעי הגמ' למילף מלית דעשה
 דחי ל"ת גרידא הא יש לדמות ג"כ דלית נקרא תדיר אלא
 ע"כ דבאמת לית לא נקראת תדיר כמו עומר ושחי הלחם משום
 דעומר ושחי הלחם יש להם זמן קבוע בכל שנה ע"ש נמלא
 לפי זה דעומר ושחי הלחם אף שהוא רק פעם אחת בשנה מ"מ
 כיון שיש לו זמן קבוע בכל שנה נקרא תדיר אף שאינו רק פעם
 אחת ח"כ מש"כ סוכה דמחייב בה בכל שנה שצעת ימים והאי
 דהיא נקראת תדיר לגבי לית ומכאן זה התעורר ג"כ בקושיא
 על הגמ' שבת ד' קל"א דאמרינן התם דאף שר"א סובר דמכשירי
 מזוזה דוחה שבת מ"מ מודה שאם לייץ טליתו בשבת או עשה מזוזה
 לפחתו בשבת מחייב ופריך שם הגמ' מ"ט ומשני משום שבידו
 להפקירן . והקשה המחבר הוה הא התום' הקשה שם דמלי
 פריך מלי שעתא הא מוכח מהגמ' דבשבתא בעלמא כל דלית
 לן קרא ללמוד ממנו דחי שבת או לא אמרינן מהבבא בעלמא
 דחי והכא הא ליכא קרא ומיילו דהוי ילפינן ממכשירי סוכה
 שדוחה שבת ע"כ . וקשה הא מבואר בתום' יבמות דעומר נקרא
 תדיר משום שקבוע זמנו בכל שנה ור"כ לפי זה כש"כ סוכה
 שנקראת תדיר ח"כ הדרא קשיית התום' לדוכתא מלי פריך
 מ"ט דר"א מה זה קוביא הא לית לי' ילפוחא דחי וממילא לא
 דחי וכו' דנילף מסוכה שאני סוכה דנקראת תדיר ע"כ ת"ד :

ואני אומר שאין כאן קשיא כלל כי ידוע הפלוגתא בזבחים
 דף ל"א אם מזוזה שהיא אינה תדירה רק מלוי הייט
 מליה שאין תדירותה חובה כעין שלמים שאם אינו מביא שלמים
 אינו סובר בעשה ומ"מ הוא מלוי תדיר שכל אדם מביא תמיד
 שלמים אם זה נקראת תדיר או לא . ולית מבואר בפוסקים
 שהיא נקראת מלוי המלוי ולא תדיר משום דכיון דק"ל דלית
 חובה מנא הוא הא אי בעי לא קנה בגד של ארבע כפופה
 ואף אם יש לו בגד כזה הא אי בעי מפקיר לי' או אינו לובבו
 הילכך לא נקראת לית תדיר רק מלוי לחוד כי רוב בני אדם
 ליבשים לית . והנה רבא שם בזבחים סובר דמלוי לא הוי תדיר
 ח"כ ממילא לדידי' לית לא נקראת תדיר . והנה בירושלמי
 דנייר פ"ז הלכה א' איבעי התם על המשנה שאם יש כאן מח
 שלריבין להעמא לו ויש כאן כה"ג ונייר מי מעמא קודם שר"א
 סובר שמעמא כה"ג ואל יעמא נייר ואמר ע"ז רב הוגא בשם
 רב יוסף אחי' דר"א כהא דתדיר ומקודש תדיר קודם ומבואר
 מזה שר"א סובר דתדיר ומקודש תדיר קודם כן הוא הגירסא של
 הפג"ז ומפרש שם שבהן נקרא מקודש שקודשתו חמורה מנייר
 ינייר נקרא תדיר שכן נזירות טהר בין בבית ובין בשראל וסאר
 מפרשי בירושלמי ומכללם רבינו ע"א בפי' המשניות שלו בנייר
 פ"ג גרים אישכא דר"א סובר מקודש קודם לתדיר ונייר נקרא
 מקודש לגבי כהן שכן מביא קרבן על עומתו ע"ש . וזה פשוט
 דמלות נייר אין זה אלא מלוי ולא תדיר דהא אין חובה עליו לנדור
 עלמו בנייר ואדרבא הא נקרא תופא ולא עדיף זאת מנדר
 להביא שלמים שקורא שם בזבחים ג"כ מלוי ולא תדיר והייט
 ע"כ משום דאין חובה עליו לנדע ואפילו מטת לית ומילה
 חשוב שם בגמ' למלוי ולא לתדיר ע"ש נמלא מבואר בירושלמי
 לפי' הפני משה ו"ל שר"א סובר שמלוי דמי לתדיר דהא מהאי
 טעמא הוא קודם למקודש ולפי' הפג"ז אמרתי שניחא מאד
 פסק הרא"ש ו"ל בהלכות תפילין וכן פסק הרמ"א ו"ל בהג'
 מזוזה שמי שאין ידו משבת לקטת תפילין ומזוזה יקנה תפילין
 ולא מזוזה חיה הוא פלוגתא דשמאל ורב הוגא בירושלמי סוף
 מגילה . והקשה בשירי קרבן שם אמאי פוסק הרא"ש דלא
 כשמאל הא שם איחא דתינח כוונת דשמאל ע"ש אבל לפי'

דלית

א"כ ממילא טוב פטור עליה אפילו מנגינה ואבירה ומה גם כי אפשר לומר שבכאן פטור אף להרא"ש שם דהא פיקר העצם של הרא"ש שחלק על רבתי ישי' הוא משום שזמן שטמן לו האחרון ע"מ להחזיר דמי לכל דמי תנאי המקבל לרדף לקיים ואם אינו מקיים התנאי או למפרע או בפקדון בידו שאסור ליגע בו ואם השתמש בו דמי כמו שזכרנו די בפקדון של חבירו שחייב אפילו בלתיסוף כמו שהאר"ך שם הרא"ש בזה ע"ש הא סכרה זו לא שייך אלא דוקא ההם שכבר התעסק בהאחרון וכן בביבדא דידן אש היה המעשה שכבר התעסק בו או שפיר אחריו כיון שלא החזירו נכסיהם המתנה למפרע ונעשה פקדון בידו והיו כמו שזכרנו די בפקדון אבל בביבדא דידן הא נאכד העליה קודם שהשתמש בו ולא שלח בו יד עדיין כלל א"כ לא שייך לחייבו משום שליחות יד הילכך ממילא טוב פטור עליו אף לדעה הרא"ש :

איברא דח"מ עדיין יש לעיין בזה דכבר נסתפקתי קצת בהא דק"ל בכל דוכתא דניחא לי' לאינש למיעבד מזהו בממונה כדליתא בא"ח סי' תל"ו ובשאר דוכתא הא"ך הוא הדק' אש גוף המטה ללאות בה מן התורה יכול חבירו בעלמו לקיים רק שאין בידו לקיים ההיחוד מטה דלפיכך זאת מזה אלי ואנחנו התנאה לפניו במזית או גם לענין זה נמי אמרינן דניחא לאינש דלעבד חבירו ההיחוד מטה בממוני' או זה לא נאמר אלא דוקא לענין גוף המטה אבל לא לענין היחוד המטה ועדיין לא מלאתי גילוי לרין זה להדיא אמנם מנר הסכרה נראה יותר דבזה לא שייך כ"כ ניחא לי' וכו' לא מנעי לשיטת האבירים דהדרגה של ואטוה להנארות לפניו הוא רק דרבנן וכן הוא דעת הה"ס' במנחות ד' מ"א ד"ה אין וכו' ואף שכבר חילק בזה בעל הכפות תמרים בפ' לולב הגזול וכן ביאר דבריו הה"ס בחושבו שם שיש חילוק בין ההיחוד בגוף המטה כגון סלית נאה והאחרון נאה שזה הוא מן התורה בודאי וכן אש בא להדר המזיה בחוק כגון לעשות מפה נאה לס"ת או חיק נאה שזה הוא רק מדרבנן ע"ש וה"כ לפי זה לכאורה אין ראיה מהתוס' שהם סוברים שהוא רק מדרבנן דהא גם הם בכה"ג מייירי להדר מבחוק לנכוע יפה שאין זה שייך לגוף המטה ע"ש מ"מ הא התוס' ע"כ לא סברי חילוק של המחברים הללו דאל"כ לא היו מקשים כלום על רש"י ברש"י פ' לולב הגזול שרש"י כתב שם דהיחוד דאחרון הוא משום זה אלי ואטוה התנאה לפניו במזית : והקשו התוס' ע"ז דהא היחוד זה אינו מעבד והוכיחו כן מהא דאגודה של לולב שאינו מעבד ומה זו הוכחה הא ההם אין ההיחוד בגוף המטה אלא ע"כ שהתוס' לא סברי חילוק זה וה"כ מוכח מדבריהם דע"כ דכל הדין דהיחוד מטה הוא רק מדרבנן וא"כ לשיטת הסוברים דבמטה דרבנן לא אמרינן כלל ניחא לאינש וכו' ועיי' בשו"ת בית יעקב סי' ט"ז א"כ פשוט הוא שהכא נמי לענין היחוד מטה כיון שהוא רק דרבנן בודאי גם בזה נמי לא אמרינן דניחא לי' וכו' אלא אף לשיטת רש"י שמתאר מדבריו בסוכה שם שסובר דמטת היחוד דלפיכך מלאכה הוא מן התורה מ"מ הא דעת רש"י בפ"ק דב"ק דלא נאמר הדין של היחוד מטה אלא דוקא לכסמילה שאם יש לפניו שני מטות ואחת מהודרת שליש או לרדף לקטות המהודרת אבל אם כבר קנה מטה אחת הכשירה עפ"י דין אף שהוא אינו מהודר כ"כ מ"מ טוב אף לרדף להחליק ולהסוף שליש כמו שביארנו הפוסקים דברי רש"י ועיי' בב"י א"ח סי' תרנ"ז א"כ לפי זה נמי לא שייך כלל לומר דניחא לי' לנחה לחבירו בממוט שביל היחוד מטה דהא לרדף דניחא לי' אינו מטה כלל על ההיחוד ואינו מושל עליה כלל לומר עוד ממילא טוב לא שייך כאן כלל לומר דניחא לי' לעשות מטה בממוני' דהא לחבירו ללא מטה הוא כלל ולרבר הרשות נמשך לו כיון שאינו מטה ע"ז דמי נמי ששאל סלית של גזית לנאה או לכל אותן הפעולות ממשות גזית דכדדודוהו לא אמרינן ניחא לי' וכו' כדליתא בשוסקיס וה"כ ה"ג דכוחא :

ובסברא זו תלמי הישב קודמת הגאון בעל יעושות יעקב בסי'

שעלה מחטו בליסטים מוין וכל כוונתו לפטור נפשו מחלטמין בשבטיה ואפי' תכלה או קני בשלל ומהו שיעור הנמ' שם בב"ק ד' נ"ו ולכסטים מוין ע"כ נגזר היה מכות דהא לית לו לש"ש טענה אחרתא לפטור עצמו מתשלומין אלא ע"ש טענת לכסטים מוין וקתני טלה כדבריהם ואח"כ נמלא הגנב א"כ מוכח דלכסטים מוין נגזר הוא ע"ש ענת' וזו נאמר דמחה מחמת מלאכה מהני נמי אף אם נעננה מחמת מלאכה א"כ מאי זה הוכחה הא ההם שוכר קתני וא"כ שפיר מני' לזוקמי' ה"ג כגון ששכר מהני בנחה לילך לדרך ידוע והוא מוין שבאיתו הדרך נעננה מחטו ומני' למיפקד נפשו כעצמה זו והוא לא עשה כן רק שילם הלכך אם נמלא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר אלא ע"כ מוכח דנגרבה מחט חייב אפילו אם נעננה מחמת מלאכה ולא כהמחבר היה שמתפק סה ולפי מה שכתבתי יש לדחות ג"כ דברי הקטות בסי' ש"מ שהוכיח מרש"י ב"ק דף ד' דאמרינן ההם לר' אשעיה דמי שלשה עשר אבות נזיקין אחאי לא הני בזן ונגזר בהדי אבות ועבדי רבנ' דהא קתני נמי שומר חנם והשואל ופירש רש"י רשס ככלל זה נמי כמיטן השומר טענה נגזר וכתב שם רש"י עוד דשאל דקמא הוא לאו דוקא דהא בשואל לא משתתף לה דפטור לא בעצמה נגזר ולא בטענה גזן דהוא חייב בכל ע"ש ומהו הוכחה הקטות דאש נאמר דרש"י סובר כסברת הרמ"ה הא משתתף לה נמי טענה נגזר בשואל כגון ששאלה לילך לדרך ידוע ועננה מחטו שאו פטור לשיטת הרמ"ה אלא ע"כ ולרש"י לא נקרא זה מטה מחמת מלאכה ע"ש אבל לפי מה שכתבתי דנגרבה ואבירה לא מהני מה שהוא מחמת מלאכה אין רא' מזה שרש"י חילק על הרמ"ה בזה דהא התם בגמרא בגיבנה קמירי אבל אש נאנסה בדרך אפשר גסם רש"י מודה שאלה שואל נמי פטור ע"ז :

בטמא לפי מה שבארש"י בהכרח הוא דלשיטת התוס' בב"ק ה"ל ולשיטת שאר הפוסקים שכתבו בשומר שכר חייב בגיבנה אף אם הגריבה היתה ע"י אונס נמור וההוכחה שלהם הוא מהא דב"ק דף נ"ו שנהבאר לעיל אז מוכרח הוא שהם סוברים דאש שאלו לילך בדרך ידוע ונגזר משם חייב כמו שהוכחתי א"כ כ"כ שיהא שואל ונגנבה בבית הכנסת ממילא עפ"י דעה הש"ע חייב הוא אפי' שאלה נאמר דלא קי"ל כהרמ"ה בזה רק שכה"ג לא נקרא מטה מחמת מלאכה בודאי חייב כאן אלא אף אם נאמר דקי"ל כהרמ"ה וכן באמת מוכח מדעת המחבר בסי' ש"מ להכריע כהרמ"ה מ"מ הא דעת המחבר בסי' ש"ז שש"ש חייב בגיבנה אף אם הוא בלונס נמור והיינו מחמת הוכחת התוס' בב"ק דף מ"ב ה"ל ומהו הא מוכח דע"כ לפי זה דנגרבה ואבירה אף שהוא מחמת מלאכה מ"מ חייב נמלא בדין דין חייב לשלם מתנאי' : אמנם מטעם אחר אפשר שיש לפטרו דהא עובדא דידן היתה בטלית של מטה : ובלית שאלה הא קי"ל דעמור מלגית משום כסימך ולא של אחרים רק דככל טלית שאלה סומקין על סכרה הרא"ש ובאר הפוסקים דאמרינן דכיון דשאלו כדי ללאת בו אמרינן דעמיה שאם אינו יולא בשאלה יהיה שלו במחנה ע"מ להחזיר כונא זאת בש"ע א"ח סי' י"ד נמלא לפי זה ה"ל דין זה בפלוגתא של רבתי ישיבה והרא"ש הוכח ברא"ש פ' לולב הגזול סי' למ"ד שדעת רבתי ישיבה שם שמהנה ע"מ להחזיר פטור המקבל עליה מחלטמין ואפילו מנגינה ואבירה נמי פטור בה דהא לא קיבל עליו אחריות וכבר שם זה הוא החילוק בין אחרון השואל שאין יולאין בו ובין מחנה ע"מ להחזיר שיולאין בו והיינו משום דבשואל כיון שאם נאנסה חייב לשלם א"כ עדיין כרשות הכפלים עימדה ואין לכס בגנבין זה כיון שהוא עומד ברשות הכפלים לא הי' בלכס תשא"כ במחנה ע"מ להחזיר שהוא פטור על אינסיין א"כ כרשותו עומדת ובלכס קרינן ב' ודעת הרא"ש שם שגם במהנה ע"מ להחזיר נמי חייב בלונסיין ואפילו במחנה מחמת גאלאכה נמי חייב ע"ש העצם נמלא לדין דקי"ל כרבתי ישיבה' כדליתא בח"מ סי' רמ"א הילכך בשואל סלית של מטה דאמרינן הקתא דניחא לי' במהנה ע"מ להחזיר כדי שיהל לנכד עליה

היה לו עדיין הפסד ממין א"כ גמר ומקנה לו במתנה ע"מ להחזיר והף שיש חשש חולי יאבד או נגנב ולא יהי' לו פסידא מ"מ זה לא מסיק ארעתי' כיון דשכשו' אין לו שום נפק"מ זה אינו דע"כ לא אמרינן קן דהא מבואר בנכונות דף י"ח דגם כה"ג נמי תלי בזה אי אמרינן נוחא לו לאינש וכו' או לא ע"ש . וגם אין לומר דע"כ נתן לו במתנה ע"מ להחזיר שלא יגרם לו איסור לבדך על פליית שאולה זה ג"כ אינו דהא אגן ק"ל שרשות לבדך אף על פליית שאולה ממש ואין זה אלא רק הידור מטה ובוה הא כתבנו דכל כה"ג לא אמרינן דניחא לי' וכו' הילכך חייב לשלם כגלג"ד :

אחר כתבי זאת מלאתי בש"ע הדרשות שהעשורר בזה ג"כ הגרע"א בהנאותיו וכתב דלדעת הרא"ש שסובר דאמרינן שנתן לו במתנה ע"מ להחזיר אפשר שפטר ג"כ באונסים ע"ש . אמנם לא הבנתי דבריו הק' במ"ש שם דזה שפטר באונסים הוא דוקא היכא שנתן לו במתנה ממש אבל כל שאמר לו בלשון שאלה חף דאמרינן שנתן לו במתנה ע"מ להחזיר הייט לענין ללאות בו המטה אבל לענין שאר דברים רואה שיהי' שואל ממש עכ"ד . ולא הבנתי דבריו בזה דהא אליבא דהרא"ש קיימת כי הוא חדש לן דין זה שהשואל פליית מליילא מחברו או קבעת לקדש בו אשה אמרינן שנתן לו במתנה ע"מ להחזיר כדאיהא ברא"ש חולין ד' ק"י ובפ"ק קידושין ולידד' הא אפילו במתנה ע"מ להחזיר ממש נמי חייב אפילו באונסין והוא הא אינו סובר כלל הדין המבואר בח"מ סי' רמ"א מדברי הרשב"ם שהטותן מתנה ע"מ להחזיר פטור מאונסין כמו שפסק להדיא בפ' גולב הגזול סי' למ"ד ע"ש וה"כ בלח"ה הכי נמי חייב ולשיטת ר' ישעי' שם שפסק שבמתנה ע"מ להחזיר פטור אפילו מנייבה ואבידה או בודאי כל דניחא דבשואל פליית ללאות בו ילא משום דאמרינן דנותן לו במתנה ע"מ להחזיר לרדד' בודאי פטור נמי מכל חיובא דשואל דאל"כ לא ילא כלל לשיטתו דהא זה הוא החילוק לשיטתו בין שואל אחרונ מחבירו שליט זולא בו ובין אש נותן לו במתנה ע"מ להחזיר שיואל בו משום דבמתנה ע"מ להחזיר פטור מאונסין משא"כ בשואל שחייב באונסים ואי ניחא שגם בזה חייב הא הדרא הקושיא לדוכתא אמאי נפיק בנתן לו פליית מליילא ע"ש ותראה שכן הוא . ועיי' בשו"ס משכנתא יעקב סי' מ"ה בהג"ה וראייתו בס"ח הנקרא ש"ד סי' קג"ב כתב כיון דעיקר דהוי מתנה ע"מ להחזיר הוא רק מכה לומדן דעת הטותן הלכך כיון דאחר הנאכד איכא כאן אומדנא להישך חודאי ע"ד קן לא נתן אמרינן דאומדנא משקיט מידי אומדנא ולא ידעיה מג"ל זאת והא להדיא מבואר להישך בשו"ס כפשות ד' מ"ז ד"ה כתב ליה דכיון דכבר זכה מכה אומדנא דמיכה חופה אף שמתה אח"כ ואיכא אומדנא להישך לא נתכפול ע"כ קן האומדנא דמשיקרא ואין חילוק בזה דלף חודאי מודיה לרדה הוי אמרינן קן רק דליכא חסם אומדנא אמרינא ע"ש במהרש"א הכי להדיא הישך דבריו והייט משום דכל האונסין הטלדין אח"כ אינן יכולין לבטל הקנין דמשיקרא גם הא דרב גידל כמה אשה טותן לבגד וכו' דהן הדברים האקנין באמירה משעם דבהדיא הגאון דמחמתרי גמיר ומקנה הוא הכל רק בארית אומדנא דבין להפוסקים דסבדי דהוי הגאון נחשבת לכסף או להני דסבדי דעדיפת מכסף דנקבה אף בדבר שאינו ברשותו עיי' בכ"ז באה"ע סי' נ"א ובפוסקים שם מ"מ הא לא היהא כאן קנין צדור והוא רק כי אמרו חול' דעת הטותן שפ"י הגאון או משתעבד נפשיה וכן ראיתי בשו"ס מה"ד סי' מ"ד שכתב ג"כ דהא דר"ג הוא משרת אומדנא ובריש פ' הגושא אמרינן דהא דפסק לון את כעשאו מיירי דנשתעבד ע"י אמירה בעת הנשואין וכדדב גידל ואשילי הכי אמרינן דאפילו אם מתה אשתו סיכף אחר החופה אף דאיכא אומדנא גדולה דע"ד קן לא נשתעבד מ"מ חייב לזונה כפי מה שהתחייב עליו אלמא דאין אומדנא מליילא מידי אומדנא ופשוט הוא ומה שהביא מהפוסקים מהרש"ם ור"מ סי' כ"א הוא פשוט גמור כי הוא לא דיבר מה מתנה והוא מיירי בראובן שמכר אחרונ לשמעון ע"ד שלא ימסר אצלו להקבל ולזמן עשה

כפי' י"ד שהקשה על התוס' בביב"ד מ"א בעובדא דר"ג חקנים הקיה אחריו באלף זוז ונתנו במתנה לר' יהושע ללאות בו ור' יהושע נתנו לר' אלעזר בן צוריו וכו' ורייקן ההם מזה דבמתנה ע"מ להחזיר אש החזירו ילא ואש לא החזירו לא ילא . ובתבו התוס' ע"ז א"כ מה שלא החזירו ר' יהושע לר' גמליאל ונתנו לר' אלעזר ב"ע היינו משום שדעת ר"ג היה קן מהחילה שלאחר שילאו כולם יחזירו לידו ע"ש . והקשה הגאון הזה דמי הכריחו לפרש קן ואמאי לא אמרינן כפשוטא דאשלו בבהמא נמי יכולין ליקח החתונ דהא אמרינן בכל דוכתא דניחא לאינש למעבד מטה במתנה היכא דליכא פסידא וה"ג הכי אח"כ החזירו לידו וכן הקשה קושיא זו על חידושי הרישב"א בסוכה שם שהוכיח משיבדא זו שלא החזירו לר"ג דוקא אלא שהוקנים נתנו מחילה האחרונ זה לזה ע"כ מוכח מזה דבמתנה ע"מ להחזיר יש רשות להחזיר אף ליתנו לאחר כפי הזמן שקיבל הוא רק שיחזירו אח"כ ליד הבטלים דאל"כ האך היה רשות בידם ליתן זה לזה ע"ש . וקשה עליו ג"כ קושיא זו דמה הוכחה זו מאחרונ שהוא מליה למתנה אחריתה היכא דליכא מטה הא הכא שאני מאחר דמליה היא אמרינן דניחא לי' לר"ג למטות מטה במתנה ע"ש . ואני מכבר תלמי' זאת כי שפיר הכריחו התוס' לזה וכן הריב"ם"א נמי מוכיח שפיר הדין שלו משום דבנכונות ד' י"ח י"ח שם פליגינא דהנ"ל אי אמרינן כלל האו סברא דניחא למיעבד מטה במתנה ור"ע הוא שסובר ההם דלא אמרינן כלל דניחא לי' ובעובדא דין היה ג"כ ר"ע שקיבל האחרונ מיד ר' אלעזר ב"ע ללאות בו א"כ שפיר כתבו האך עשה קן ר"ע הא הוא לשיטתו אינו סובר כלל הסברא דניחא לי' והילכך לרדד' שפיר הוכיחו דע"כ הוא או דמיירי שדעת ר"ג היה קן או שבמתנה ע"מ להחזיר יכול ליתן ג"כ לאחר כל משך זמן הוא . וכעת נראה לי עוד והוא עפ"י דברי ספר נחלת יעקב במשנה סוכה שם שהוכיח בכמה הוכחות דע"כ מיירי כאן שהיה להם עוד אחרונ אחר כשר רק שלא היה מהודר כ"כ ור"ג לקח בעד האלף זוז אחרונ מהודר ע"ש מה שהכריחו לזה נמאל לפי זה כיון דהיה לו אחרונ כשר לא לקח זה אלא רק בשביל הידור מטה לחוד ובהידור מטה הא לא אמרינן דניחא למיעבד מטה במתנה לכן שפיר הוכרחו התוס' והרישב"א לתקן על חקנים האך נהנו האחרונ זה לזה בלא רשות ר"ג כיון דאין כאן ניחוחא דמלוה ומתוך קושיא זו . ואין להקשות על דברי דהא באחרונ מליית הידור הוא מן התורה אליבא דר"ע וא"כ לכאורה לא שייך כאן הסברא שבחבתי לפיל שכיון שהוא דרבנן לא אמרינן בזה ניחא לאינש וכו' דהא כאן הידור הוא מן התורה זה אינו כי לבאורה לא יש להקשות למאן דאית לי' להדרשה של ואמרו הוא מן התורה בענין הידור מטה א"כ קרא באחרונ דבנין הדר הא בלא הכי בנין הדר מן התורה משום דכתב זה אלי ואנוהו אבל באמת הם שני ענינים לגמרי כי אי לא דכתיב הדר באחרונ הוי אמרינן דאפילו פתח מכבילה נמי כשר או אפילו עלתה בו חזית או כה"ג הילכך בעיקר הדר לפסול זאת ובנין דוקא שיהי' בו כשיער ולא יהי' בו חזית וכה"ג יא' אש אין בו חסרון הזה הוא באמת כשר מלך הדין אבל אכתי אף שיש בו כל המעלות הללו מ"מ יש עדיין חיוב אחר שאם יזדמן לו עוד אחרונ היוסר מהודר בפה מראה מזה נרין להוסיף שליש ע"י משום הידור מטה והידור זה כמה שגריך להוסיף על אחרונ זאת לכמה שוסקים אינו אלא מורבבן וכן מחלק בספר כש"א נמאל לדבריו שפיר מתוך הקושיא של בעל ישועות יעקב :

הילכך כנ"ד נמי כיון שיש לו פליית שכשר עש"י ד"ח רק שלקח בשביל הידור מטה הילכך כל שמתא שאם נתן לו במתנה ע"מ להחזיר או אש נגנב או נאכד יהיה השואל פטור לשלם א"כ ממילא ע"י המתנה מסתיד לנפשי' וכיון שאין זה רק הידור מטה הא לענין זה לא אמרינן דניחא לי' למיעבד מטה במתנה הילכך ע"כ אמרינן דלא נתן לו אלא דרך שאלה דוקא וחיוב בהמתיות כמו כל שואל ואין לומר כיון דבעת השאלה לא

ותביס הכי פסיר היא מבינה אצל הכיח דאזו מנרע הכנה
 חף דאזי מתקן ג"כ מ"מ ההם חשיב כבינה פ"ש נמלא לפי
 שיטה זו ר' יוחנן ור"ל דאמרי דדיו ע"ג דיו לא חשיב כחב
 לענין שנה ע"כ לא סברי כרב אחא בר יעקב דהא לדיד'
 בשאר דוכתא כל היכא דליכא ב' משום זה אלי ואניו נחשב
 לכהונה ל"ע ואמאי פסרי בדיו על גבי דיו אלא ע"כ ר"י
 ור"ל סברי בזה כרב חסדא ומשום הכי פסק הרמב"ם כרב
 חסדא אפילו לקולא דאזי נט כלל ושריא אפילו לכהונה :

מודו כל זמן שפיר לשיטת הרמב"ם אצל בדברי התוס'

בדואו אי אפשר לפרש כן כמו שכתבתי לפיל וע"כ
 לשיטת התוס' לריבין הו' לומר דרב חסדא פליג על ר' יוחנן
 ור"ל וסובר דגם דיו ע"ג סיקרא נמי לא חשיב כחב לפי זה
 הא איך הכרעה לפסוק בזה כר"י ור"ל כיון דרב חסדא חולק
 ע"ז נמלא דמשיטת התוס' לכאורה איך ראי' אליבא דהלכתא
 שדיו ע"ג סקרא יהיה חייב חטאת בשבת' מיהו לאחר הטיין
 נראה שגם לשיטת התוס' לית מאן דפליג על ר"י ור"ל בזה
 דדיו ע"ג סיקרא דחשיב כחב והכי מוכח להדיא מחידושי הרשב"א
 בגיטין דף כ' ד"ה הא וכו' שפירש שם כל הסוגיא כפי' התוס'
 דתבמיס ור"י לא מיירי אלא דוקא היכא דהתנן הראשון היה
 שלא לשמה והכתב השני נעשה לשמה בזה דוקא פליגי אבל
 היכא דהכתב שניה השני כמו הראשון בזה גם ר"י מודה דכתב
 השני לאו כלום הוא והא דבפ' הנונה כהנא ע"ג כתב דפטור
 דמוקמינן דלא כר"י ולא מוקמינן דמיירי היכא דאיך דוקא הכהב
 השני עדיף מהראשון הריבין כמו חירוק התוס' משום דמחתינן
 דפ' הנונה סתמא קתני דכתב ע"ג כחב פטור דמשמע ככל
 ענין ואפילו נחחדשה בו כוונה חדשה ע"ש ואפילו הכי בדיו ע"ג
 דיו פסק שם להדיא דחייב חטאת ומפרש הסוגיא הא דהשיב
 ר' יוחנן לר"ל וכי מפני שאט מדמין נעשה מעשה לא כפי'
 רש"י אלא דבשבת בלחמא חייב חטאת לפי"ז ע"כ ג"ל דהא
 שכתבו התוס' והרשב"א דרב חסדא סובר דכתב ע"ג כחב
 מכתב בכל ענין ר"ל בכל ענין הייט בין אם נחחדש כוונה
 חדשה בהכתיבה ובין אם לא נחחדש אבל מ"מ מיירי הכל
 שכתב בחמונה שיה אצל כל היכא דהתמונה מהכתיבה השנייה
 משונה הוא מתמונה דהכתיבה הראשונה וגם היא כתיבה מהודרת
 יותר מהראשונה וזאת איט נכלל כלל בהלכות של המשנה כהב
 ע"ג כחב וכל כה"ג ה' לריבין דהתנן לפרש כ"ג ע"פ שיטה
 זו ושי' במהר"ם שף בגיטין שם בתי' ד"ה דיו שכתב שאף
 לשון דיו ע"ג דיו נמי איט כולל חידוש הכוונה פ"ש נמלא לפי
 זה כיון דליכא מאן דפליג על ר"י ור"ל ודאי דהלכתא כותיביהו
 דדיו ע"ג סקרא נחשב לכהונה ממש וחייבין עליה חטאת :

הריב"א לפי מכל מה שכתבנו שדעה הרמב"ם והתוס' והרשב"א

והריב"א כדחידושי לשבת ד' ק"ג שדיו ע"ג נכע נחשב
 לכהונה לענין שנה וחייבין ע"ז חטאת נמלא לפי ביאור
 המפרשים שהבאחי לפיל דהא דאמר ר' יוחנן וכי מפני שאט
 מדמין נעשה מעשה הכוונה הוא דדוקא בשבת של שנעשה
 מעשה הכתיבה יהי' ע"י שיה' די בזה הלכך נחשב זאת למלאכה
 משא"כ בחתימות העדים דבעיק דוקא כחב יום של האחרונים
 ממש והכא בדיו ע"ג נכע עדיין לא נפתק מעשה הראשונים
 רק שהכתיבה האחרונה היא מחקן הכתיבה הראשונה וזה הא
 לא מהי בחתימות העדים דבעיק דכל החתימה יהי' מכתב
 יום לחוד הלכך לא מהי ואי כמו שביאר הפ"ג שם משום דכאן
 בחתימות העדים לא דמי לגע שכתבו שלא לשמה והעביר עליו
 קולמס לשמה דמהי דהתם ודאי כתב האחרון הוא העיקר דהא
 רוונה הוא לבטל כתב הראשון ולמחוקו ואיט רוונה שדך בו
 משא"כ בעדים שאינם יודעים לחתום בזה אי אפשר לט לומר
 שהם רואים לבטל כתב הראשון ודאי זה איט כיון דאי אפשר
 ליה לחתום בלבי כחב הראשון ע"ש מבוואר מזה דלולי סברא
 זו הו' אמרינן דדיו ע"ג נכע נחשב לכהונה בכל מקום הילכך
 נכ"מ

סיבה ג"כ דדיו ע"ג סיקרא נחשב לכתב לענין שנה הא לפי זה
 כ"כ התנינן דשנה דכתב ע"ג כתב פסיר אי אפשר לומר
 דמיירי בכל גוונא דהא בדיו ע"ג סיקרא בלחמא חייב ובין לרא'
 מיירי בכל גוונא הא הדיא קוביית התוס' לדוכתא אמאי קאמר
 רב חסדא דמתנינן לא אחיא כר"י הא מילן לאוקמי כר'
 יהודה ומיירי דהכתב השני איט מתקן כלום כיון דבלאו הכי לא
 מיירי מהנינן בכל גוונא אלא ע"ג מוכח מחירוק התוס' דרב
 חסדא סיבה דגם בדיו על גבי סיקרא נמי לא חשיב כחב' וכיון
 שכן בודאי לריבין להיות הלכה בזה כרב חסדא דהא הן בזה
 כרב חסדא קי"ל דלחיתא בלח"ע ס"י קל"א וכו"ד ס"י רש"י :

וה"ן להקשות דלפי זה יסתרו נמי פסקי הרמב"ם אהדדי

שהוא פוסק בפ' ג' מהלכות גירושין בנט שכתב שלא
 לשמה והעביר עליו קולמס לשמה שהוא פסול והייט כרב חסדא
 והא לרב חסדא מוכח שהוא סובר דדיו ע"ג סיקרא לא מהני
 כמו שהוכחנו מדברי התוס' ולהרמב"ם מהני וגם איך להקשות
 מ"ל להרמב"ם לפסוק כר' יוחנן בזה ולא כרב חסדא שהוא
 בתרא דר"ל דהרמב"ם מפרש שר' יהודה סובר דכתב ע"ג כחב
 מהני בכל ענין חף במקום שאין הכתב השני מחקן כלום וכן
 ס"ב ר' יוחנן רב חסדא והא דאמרינן הכא אליבא דר' יוחנן ור"ל
 דדיו ע"ג דיו לא הו' כחב לענין שנה הכל אחיא אליבא דרבנן
 דר' יהודה אבל לר' יהודה בלחמא הו' כחב וחייב חף אם הכהב
 השני איט מתקן כלום והילכך שפיר קאמר רב חסדא בפ' הנונה
 דמתנינן דהתם דכתב ע"ג כחב פטור ע"כ אחיא דלא כר'
 יהודה ולא לריבין לאוקמי מחתינן דמיירי בכל גוונא כי בדיו
 ע"ג סיקרא לא מיירי כלל מחתינן דבזה בלחמא נקרא כחב
 לענין שבת ל"ע וחייב עליה' ובהו אמרתי ג"כ ליתן פעם
 לדברי הרמב"ם פ"ג מהלכות גירושין ה' ד' שפסק בנט שכתב
 שלא לשמה והעביר עליו קולמס לשמה דאיט נט כלל והמיהו
 הראשונים אמאי איט פוסק כרב אחא בר יעקב בגיטין ד' כ'
 שביביר דאף תבמיס האחרים כהנא השם שלא לשמה והעביר
 עליו קולמס לשמה דאיך השם מן המבוחר הייט משום דבענין
 זה אלי ואניו נחשב לכהונה אצל בגיטין אפילו תבמיס מודים דכבר ויהי' לן
 לחיט לכל הפחות למחורא לומר דהו' נט ואכורה לכהונה ואמאי
 פסק דאזי נט כלל ובריא חף לכהונה' אבל לדבריט ניחא
 והייט משום דהרמב"ם מפרש דלא כהתוס' אלא כשיטה
 הריב"א כדודושו בגיטין דף י"ט דר' יהודה סובר דכתב ע"ג
 כחב חשוב כחב בכל מקום חף אם שניהם נכתבו בזהו כיון
 שניהם לשמה או שניהם שלא לשמה והוכיחו זאת ג"כ מהא דפ'
 הנונה דאמרינן דהא דקתני כתב ע"ג כחב פטור הוא דלא כר'
 יהודה ואמאי בלחמא לא מוקמינן כר' יהודה אלא דר' יהודה
 לא מיירי אלא היכא דהכתב הראשון לא נעשה לשמה והשני לשמה
 נעשה' ומה שהירטו התוס' משום דמתנינן מיירי בכל גוונא
 זאת לא ניחא לו להרמב"ם אלא ע"כ מוכח דר' יהודה סובר
 דכתב ע"ג כחב מהני בכל ענין ורב אחא בר יעקב דאמר ההם
 בגיטין דף כ' דע"כ לא אמרי רבנן דכתב ע"ג כחב לא מהני
 אלא דוקא לענין כתיבת קדושת השם משום דבעיק זה אלי
 ואניו נחשב אצל בשאר דוכתא הו' כחב לא תקאי לדיד' המשנה
 דפ' הנונה דאמרינן ההם דכתב ע"ג כחב פטור בשבת אלא
 דלא הו' כתיבה והא אחיא דלא כמאן דהא לדיד' בשאר דוכתא
 כל היכא דליכא משום זה אלי ואניו מהני כחב ע"ג כחב
 לבולי עלמא בשלמא לחילוק של התוס' דר' יהודה וחכמים לא
 מיירי אלא היכא דכתב השני טעוהו לשמה ניחא דמיטין למימר
 דהתם בפ' הנונה מיירי דהכתב השני איט מתקן כלום להכתב
 הראשון' אבל לשיטת שאר הראשונים דהפלוגיה דר"י ומכאן
 מיירי אפילו היכא דאיך הכתב השני עדיף מהראשון וע"ז קאמר
 ר' אחא ב"ר יעקב דבשאר דוכתא גם תבמיס מודים דכתב
 ע"ג כחב מהני ח"כ מחתינן דשבת כמאן אחיא וחירוק הריב"א
 דרב אחא בר יעקב יאמר דמתנינן דשבת דכתב ע"ג כחב
 פטור מיירי כתיבה סקרא על גבי דיו דהתם מנרע הוא הכהב

ג"כ • ולדעתו נראה כי המדרש והגדולה לא יפרשו כפי רש"י
 בבבא דף ק"ד שם משום שאסור לשהות כפר שאינו מונה אלא
 כפשוטו שהיה לו חיזה כפר שלם או שער מספרי וספרי
 הדיוטות והי' נכתב בהם דל"ת במקום ר"ש וע"י כן היה
 נשנה הענין של הספר או השער והיה מחוסר ביאור והוא
 שכל הגג של הדל"ת ועשה אותו ר"ש • וע"י זאת נתקן הילכך
 חייב חטאת כמו אחת על האריג דאמרין דחייב חטאת משום
 ש"י כן נתקן הדבר ושפוט הוא • אמנם הרשב"א והריב"ז א'
 מפרשים כרש"י דניירי ככפרי קודם הילכך שפיר קשה לבי •
 דהא לא אהני מידי בחיקון כו כיון דהוא חק טובות ואמאי חייב
 ויורטו שאין זה חק טובות ולפטר לומר שזה הוא ג"כ כונת
 הירושלמי כמה שהשיב ר"י לר"ל שר"י למד עם רשב"ל המסנה
 דפי' הבורה כתב על גבי כתב פשור עליה בשבת וע"י אמרו
 לא שט אלא בדיו על גבי דיו אכל דיו על גבי סיקרא הי'
 כתב וחייב ושפוט המסנה מורה דמיירי בכל ענין שכותב הן
 בכותב ס"ת והי"מ או גט או שאר ענינים דהאי סתמא קתני
 דלא הוי כתב ומשמע דמיירי בכל ענין כתיבה • וע"י חני ל"ש
 אלא דיו על גבי דיו אכל דיו על גבי סיקרא חייב וא"כ מוכח
 מזה דזה נחשב לכתיבה גם לענין ספרים וגי'ין דומיא דמתניתין
 דמיירי בכל גוונא אך כיון דלא נחטע ר"ל מר' יוחנן כהדיא דגם
 בספרים ובגיטין נמי מהני כהב כו הילכך שאל מר' יוחנן
 עדים שאינם יכולים לחתום מהו שכתבו להם בלבע וחתמו א'
 כתב השני כתב גם לזה אי לא והשיב לו ר"י שפיר ובי בשביל
 שאנו עוסקין בהלכות שבת ובה בודאי דיו על גבי לבב נחשב
 לכתיבה משום דמלאכת מחשבת אברה הורה נחיר אשה איש
 ע"י גפ כו דהתם הא כתיב וכתב ואפשר שאין זה כתיבה וגם
 ש"ס דילן נמי יש לפרש כפיגונן זה וכי מפני שאנו מדמין ואמרת
 סתם על המסנה דכתב על גבי כתב פשור שהוא חייב מיירי בכל
 עניני כתיבה ואמרת ע"י ל"ש אלא בדיו על גבי דיו אכל בדיו
 על גבי לבב חייב דמשמע מזה דאף אל עשה כן בספרים
 ובגט מ"מ לא אמרו כן אלא באומדנא בעלמא אכל לא לצשות
 משנה להלכה משום דהא אפשר לומר דאף דהי כתיבה לענין
 שאר דברים מ"מ לענין גיטין וס"ת אפשר דלא הוי כתיבה
 דהא לא אהני מעשי' גמלא לפי זה אין לנו שום רא' דדיו על
 גבי לבב יהי' נחשב לכתיבה אף כס"ת והי"מ והילכך כיון שהיא
 פלוגתא הפוסקים אין להקל בזה • כנלע"ד :

סימן ט

עוד בפנין המבואר לעיל מה שהת"ם מחלק שם בין היבא
 שקבלה השחרורית מהדיו שאז מהני העברת הקולמוס
 משום דלו יהא שדיו כהה היב בכלי והוכיף עליו דיו שחור
 והשחרו וע"י כן נתקן הדיו שבכלי ובשר ומה לי אם נתקן בכלי
 דאמרין מלא מין את מיט' ויעור להכשירו ס"ה והוא העש
 חס נהערב הדיו על המייר גופא נמי אמרין מלא מין את מיט'
 ויעור משא"כ בלבע שהוא איש מיט' לא שייך לומר כן ע"ש •
 ולדעתו לא נראה החילוק הזה מטעם דכל דמיא כסדרתו דאף
 על הקלף גופא שייך חערובות הדיו או בודאי אף אם נכתב
 בלבע נמי מהני זאת משום כי נראה ברור דלדעת הרמב"ם
 בהלכות ס"ת דדיו הוא איש מין בפני עצמו אלא כל דבר
 המשחיר נקרא דיו או בודאי הדין הוא אם נהערב לבב שחר
 מראות בדיו שחר מאחר שכתב שחור הוא כשר ורוא' לזה מהא
 דגרסינן בנזכים ד' ע"ש אמת רבא אמר רבנן כסעמא ואשור
 רבנן ברובא ואמור רבנן בחוואת' • והייט כל הכסל דליכא טעמא
 אזלינן הכס כשר חוואת' • וכן פסקו כל הפוסקים דבדבר דלא
 שייך ב' טעמא וגם לא כיון כפישייתו בשביל הפעם דק שפשה
 לכחמילה בשביל החוואת' או לכ"פ חוואת' מילפת' היא אף תן
 התורה ע"י בזה כפ"ה ח"ד ס' ק"ב ובפ"מ ס' ק"א שהאריבו
 בזה ואף שהוכחה המראה של הדיו קלה ע"י בלבע שחשפוב
 בהם מ"מ מה בכך הלא לא נהנה לנו החורה גבול להשתחית

כס"ה נמי או בכו"מ דהתם הא לא שייכי סכרת של המפרשים
 הללו משום דכאן הא באתה רועה הוא לבטל הכתב הראשון וגם
 הא בזה מהני נמי רק חיקון של הכתב הראשון ולא בעיקן שהי'
 חוקא כל הכתיבה משל האחרון בודאי נחשב הדיו הנא על
 הלכא לכתיבה חליבא דרולי עלמא :

אמנם

להלכה עדיין אי מסתפק בזה משום דלולא דבריהם
 היה אפשר לפרש דברי הירושלמי שהבאתי לעיל
 כפשיטו והוא דבשבת ד' ק"ד איתא תנא אם הגיה אות אחת
 בשבת חייב חטאת ופרוך הגמ' השתא כתב אות אחת פטור
 הגיה אות אחת חייב ומשני רב ששת כגון שכתב לגנו של ח"ת
 ועשה שתי ויג'ין דהוי להו שני אלויות רבא אמר כגון שנטלו
 לתנו של דל"ת ועשה ר"ש והקשו ע"י המדרש בפ"ש דגיטין
 וכן הוא בספר התרומה ובסמ"ג הלכות השילין דאמאי חייב
 הא זאת הוי חק הוכחה כיון שאינו עושה משהו כגוף האות ופסול
 הוא וחירטו משום דשבת שאני דהתם מלאכת מחשבת אברה
 תורה וכל מלאכת שבת במחשבתו של אדם הלוי וכיון שמתכוין
 לעשות אלויות אין קפידא בזה ענין שיטעה דהא התם לא
 כתיב וכתב ועל קרשי המשכן הוי עושין אבנ"ד לכימן ולא היו
 חושבין בזה ענין הן עשויות אכל במקום שנאמר וכתב כגון
 בגט ובספרים לריך שיכתוב גוף האלויות ולא שיהיו נעשים
 ממילא שלא ע"י כתיבה ע"ש • וכיון שכן הא בריו ע"ג סיקרא
 נמי מלין לומר כן דלעולם כתב העליון אף שהיא מייפה ומתקן
 כתב החתום מ"מ כל זאת לא נקרא כתיבה משום דבענין וכתב
 בספר שהי' הכתיבה הראשונה על הספר ממש אכל לענין
 שבת דלא כתיב התם וכתב רק שמתקן ילפינן והילכך כל
 כתיבה הכתיבה בתמונה אחרת והיא מעשי' נחשב לכתיבה
 וחייב עליה :

דן אמה שהיא בחידוש הרשב"א שם בשבת ובחידושי
 הריב"ז"א שהקשו ג"כ קיימתי המדרש זהא הוי חק הוכחה
 וחירטו שכל כה"ג לא נקרא חק הוכחה משום שאינו אלא כמפרדי
 בין שני אלויות דבוקות וכן לנטלו גנו של דל"ת ועשה ר"ש
 דמי לנפל דיו על גבי האות ומעבדו ע"כ • הרי לכאורה מנאר
 מדבריהם דדיו מלאכת שבת ודיו כתיבה ספרי קודם שזה בזה
 וכל דלא נחשב לכתיבה לענין ספרים אינו חייב על כתיבה
 ג"כ משום שבת וכיון שכבר הוכחה מדבריהם שהם סבירי דדיו
 פ"ג לבב נחשב לכתיבה לענין שבת לחייבו עליה חטאת ממילא
 ע"כ נחשב ג"כ לכתיבה לענין ספרים והי"מ מ"מ אין זה רא' •
 משיב דבאמה יש להבין האריך יעלה על הדעת לפשור בשבת
 פ"י כתיבה של חוק הוכחה דהא עיקר הפסול של חק הוכחה
 ילפינן מדכתיב וכתב ולא וחקק והא זאת לא שייכי אלא חוקא
 בספרים דכתיב בזה וכתב אכל בשבת דלא כתיב וכתב בודאי
 כתיבה ע"י חקיקה נמי נחשב לכתב וע"י כ"ש כפי' קב"ו ס"ק
 א' שכתב כן בפשיטות שכתב חייב על חק טובות ולא הביא
 פלוגתא בזה וגם בלאו הכי מה דוגמא הוא כתיבת שבת
 לכתיבה ספרים דבספרים בעיקר דיו וכאן לא בעיקר דיו וגם
 בכתב של סוהים הא דעת הרשב"א דחייב עליה טן החורה
 כמו שהביא הא"ר משמו בסי' ש"ו ע"ש הילכך נראה עיקר
 דגם הרשב"א והריב"ז"א מודה דחק טובות נחשב לכתב לענין
 חיוב שבת רק שהיה קשה להם משום דמשמע להו שחירוק של
 רב ששת ורבא בספרי קודם מיירי כמו שפירש רש"י שם שנטלו
 לתנו של דל"ת ועשה ר"ש וע"י זאת נתקן הספר שאשור
 לשמות שכל שאינו מונה וכן הא דאמרין לקמן הא דנשי ויני
 משמע אכל דבספרי קדש כמיירי והילכך שפיר הקשו דהא באתם
 איש חייב בשבת אלא ככתיבת שתי אלויות חוקא רק הכא אחת
 מייבוי בלות אחת משום חיקון הספר לכן הקשו דהא בזה
 עדין לא נתקן הספר דעדין הוא בפיטולו כמסיקרא משום
 חק טובות וכה"ג באתה הקשו המפרשים על המדרש הנ"ל
 שחירוק דבשבת חייב בכתיבת חק טובות דמ"מ מה מהני בזה
 כיון דהספר עדין לא נתקן ע"י זאת ע"י כ"ש באתה ע"י
 קב"ה סק"ג מה שחירוק בזה וע"י כ"ש מ"מ א"ח ס' ל"ב מה שחירוק

התם בזכרים בעל המזרח הוא רב ורב לשיטתו דבבר כר' יואל דמן במוט לא בטל כדאי' בפ' ג' ובשאר דוכת' לך לשיטתו מאחר דבבר בחלב שם א' הוא דוממה מחולק שם או אף שהבשר פסול להקרבה מ"מ כיון שכענש הוא ענין אחד עם האימונים לך לא חיין משא"כ לדין בסיק דוקא מין במוט תמם וזו דוקא לא חיין כן היה אפשר לתקן לר' הנגמרא' אמנם לר' הרמב"ם מוכח להדיא להיפך דהוא פסק בפ' ט"ז מהל' מ"ח דמן במוט מדאורייתא בטל כרוב ולא כרב והבא בהלכות מעשה הקרבנות פי"ט עסק המעלה הבהמה טלה בחוץ חייב מפני האימונים ואעפ"י שלא הפרישן אין הבשר של הכוזב חולק ע"כ' והיינו כרב בזכרים ד' ק"ו שם' כמו שכתב שם הכסף משנה' אלמא דמן במוט חיין לא תלי כלל בזמן במוט כגיל והלא כספר הג"ל:

וגם קשה הו"א רב' במוט ר"ה ד' כ"ו אמר לענין שופר שאם קדשו ותקפו בו יאל דמיירי דקדשו בזכרים מהו דמימא מין במוט חולק קמ"ל דאינו חולק ע"כ' וההם אם הוליא הכוזבת ועשה ממנו שופר פסול הוא כמו דלמא בש"ס סו' הקפ"ו הריל הדיא דלא תלי זו בזה כלל ולדעתו ברור הוא' הילכך חשב חליה אין כאן ובפרט כי אפשר לומר שהוא ג"כ בכלל כל לגאוסה אינו חולק דמשמע מד' הו"ס גיטין דף י"ט ד"ה מיתק הוא וכו' אמנם כבר כתבתי שנגוף הדבר הוא פלוגתה השיסקים הילכך אין להקל:

סימן

שאלה באחריות ובתיבה של ס"ת שנשתנה הדין בארבעה טוה:

תשובה הנה מדברי המ"ח בסי' ל"ב ס"ק ל"ט מביאר אם לא נשאר אלא החלוקה של הדין למוד פסול בלא היקון והפ"מ שם תמה מאי' אריא חלוקה דוקא הלא כל שכלה כל השתרות של הדין ולא נשאר רק ארום למוד נמי פסול משום דלא נתבטל שם דיו ממנו ודינו בשאר מיני לבעוים שפסול וכן בסי' ג' על הא דמבואר שם שאם כתב כהנה או בשאר לבעוין פסול כתב דה"ה נמי אם נשתנה הדין ונתחדש פסול ע"כ' אמנם הנ"ל אחריו חולקים עליו ומבשרין אף אם קפלה הדין ונשתנה המראה וכמו שכתב המחבר במתלה נכתב בדיו טוב לא איכפת לן שוב אף אם לח"כ מחמת רוב הימים נשתנה המראה לאחדשם ויפקר ראייתן הוא מד' הרמב"ם פ"א מהלכות תפילין שהוא חולק על דעת התוספות ושאר ראשונים שכתבו שדיו הוא שם פריש בפ"ע ממינס ידועים והוא לרין להיות יבש דוקא וגם לא כל הדברים כשרים ליה' אף שהם שחורים כמותו רק שיש דברים פרישים הכשרים ליה כמו שכתבו התוס' בזה בגיטין ד' י"ט אמנם דעת הרמב"ם שם אינו כן אלא דכל מין לבע שחור יהיה מה שיסיה כל שהוא שחור נקרא דיו ובשר לכתוב בו ולא נאמר כלל הלכה בזה ממה שיסיה הדין והקבה הרמב"ם שם נושיה לנפשיה לפי זה למה לן הלכה שה"מ נכהיין דוקא בדיו כיון דדיו הוא לאו דוקא ויתקן דעיקר ההלכה לא בזה אלא למצוה שאר לבעוים ע"כ' ומה הו"ס המ"ם ב"ה ז"ד סו' רכ"ו דע"כ כל שתחילת הכתיבה היה הדיו טוב שוב לא איכפת לן אף אם נשתנה אח"כ דאל"כ עדיין קשה לשיטת הרמב"ם למה לא נאמרה הלכה שהכתיבה נריכה להיות שחורה כמו דנאמרה הלכה לענין רעושה כמו דאמרין במנחות רעושה שחורות ה"ל למשה חסירי אלא ע"כ לך לא נאמרה הלכה כן דלא היה משמע דלעולם צעיק שיסיה החיות שחורות כמו כדעושה של תפילין דבעיקר לטולם שחורות לך לא נאמרה הלכה אלא שכתבת בדיו לאבטושיק דלא קפדין אלא על התחלת הכתיבה שיסיה בדיו ואם נשתנה אח"כ לית לן בזה ע"כ סו' ד' ולדעתו אי משום בדי לא אריא דלא יש לתקן קפויא זו בכמה הנפי' חדא דהא איסור בכנת ד' קפ"ו לענין חילוק כפריים חפני

של הדיו עד כמה יהיה ונראה ד' כ' אמרינן כי כתיבתו דדיו הוא פיהם רש"י קלוטת הדיו כשהג"ל מלא יורה שחוריות החרת למטה וכו' ומלמעלה אינו שחור כ"כ ע"כ ומ"מ נקרא בנמי' דיו והדע דהא לנפי' תכלה אי' לאו דכהב כלל תכלה לא היו היעין דבעיקר עיקר החלוקה בהלכות כדאמרין בפ' ההלכה דף מ"ב אלמא דסתמא דחילוף כל היכא דאיכא חותמא דתכלת מהני והכא לענין דיו כיון דליכא קרא כל דאיכא חותמא דשחרות' מהני' ולענין דם נמי אמרינן במנחות נהעירב במים אם יש בו מרעוה דם כשר לזריקה ואף שבידאי' נשתנה המראה קלת ע"י שחורות המים והיינו נמי' משום כי בזה חליין בחר החוהא ומאחר שהחותמא קיים נקרא דם ונקרא דיו ואין לומר דכאן הלכט עם הדיו נקרא מין בשאינו מיט זה אינו דהא הכל שם אחד נקרא דשניהם מיני' לבע הם ואף דיש לומר שם לוח' מ"מ הכל מין אחד נחשב כמו למר גמלים ולמר רחלים שטרפן זה בזה או פשתן וקנעוה שהם בעלים ברובא משום דנחשב למין במוט שכלל ביה ברובא ע"י' בזה כהו"ט פ"ט דכלאים ובחידושי רמ"א שם ובפ"מ א"ח סו' ט' ס"ק א' לכן לא מלאמי חילוק ברור בין זה לזה ואם זה יבשר גם זה כשר' וע"כ שהיכיר שם ג"כ התקירה של המחברים אם אינו פוסל משום חליה מחמת שהלכט משיק בין הקלה להדיו ובענין כזה כבר חקרו הפת"א בתבטותו וכן הגב"ה מהד"ק סו' א' ובמעט שטולם הסמינו שאין בזה פסול חליה או מחמת כל לגאוסה אינו חולק דלמא בפ' ג' ללב הגזול וכמה דוכתא או משום דמן במוט אינו חולק והח"ס חידש וכתב דאם אמרינן דחולק שוב לא מהיר בזה מה שהוא מינו משום דמיט שאיט כשר ליתו דבר חולק עשי מלינו מיט דק"ל דבת מיט מחריב ב' שאיט בת מיט לא מחריב ב' כדאי' בר"ם מכתב זכרים ומב"מ שאינו חולק היינו נשפיהם כשרים בזה אכל מיט שאיט כשר ענין לבע מנרש נרש מא"מ ע"כ':

ורא הנהגו דברי אדונינו בזה הל' גמ' משורבה היא להיפך והוא בזכרים ד' ק"ו דפרק שם והא הכשר שאיט ראוי להקרבה חולק בין האימונים למעברה והחמא אהר על העלים אשר על האם ומשני רב דמן במוט אינו חולק והא התם הכשר פסול להקרבה ואפ"ה נקראה מינו לענין חליה והיינו ע"כ משום דאמרין בחולק דף ק"ג ע"א דחלב מין כשר הוא לענין זה שחיבין עליו משום כשר מן החי אלמא כל דהו מיט בענין אחד אף שהוא פסול לענין אחר מ"מ ג"כ דיע כיון במוט ולא חיין ולא שייך ואת כלל לכת מנינה מחריב בה דהתם מיירי לענין שיהי' המיט יבטל לגמרי לחייו הלכך אמרינן מאחר שהוא ג"כ מיט מהו חיות שיבטל האחד משני חזירו הלא הוא ג"כ חשוב כמוהו ע"כ בזכרים לענין כלי בתוך התער משא"כ כיון דלא בעינן שיבטל הדבר רק שיהי' הכל כחדיבה אחת בזה לטולם מיט עדיף ונעשה כמו גוש אחת ולא חיין ע"כ בסוגי' והראה כי ברור הוא:

וקצת היה אפשר לתקן ד' רבינו והוא דאם נאמר דמן במוט חולק תלי בזה שהוא מין במוט לענין ביטול' וכן ראינו בסדר או כשפר ביה שלמה כ"י ע"א נמלא לפי מה שביאר הר"ן בגדרים דף ג"ב דר' יהודה דאיש ל' מין במוט לא בטיל משום דליק מדם הפך ודם השפיר אף שנמקום שזריכין דם השפיר פסול דם הפך ואפ"ה לא בטל דם השפיר בדם הפך והיינו משום דר' יהודה חילוק לענין עולם מאחר בזה דם חיה דם שוב לא איכפת לן מה שאחד פסול מ"מ נחשב מין במוט מאחר ששניהם נקראים דם לך כבר שכל מקום מין במוט לא בטיל אף שא' אחר והשני מותר משא"כ כחיותם סברי דלא מהני מה ששניהם נקראים שם אחד למוד והתם שאר דבניהם מתירין הם משא"כ חדיבה חיבור עם היקר אף ששניהם מין כשר מ"מ מאחר דלאחר היקר והשני חיבור לא חסין מין במוט ע"כ בד"ן ונאמר דלענין חליה נמי כן הוא דלר' יהודה בכה דאמרין מין במוט אינו חולק נמי נקרא מה שהוא מינו בעלם אף שיהי' כפסול וה"כ יב לר"ב הקוביא כי

מזני הדליקה דאמרין ההס דוקא היכא דכתובה בדיו המתקיים
 אבל כתיבת קנקתום דאינו מתקיים אין מליקין והקשו שם התוב'
 הא חזינן דקנקתום מתקיים יותר כדאמרין בטובה דאין נוהגין
 קנקתום דמנלה מהס דכתיב ומזה דבעינן כתב שיכול למחוק
 וקנקתום קשה למחוק ויתרו דמ"ח אינו מתקיים זמן רב כמו
 דיו רק שלפי שעה קשה למחוק מהס דנבלעו בתוך הקלף אבל
 אח"כ אינו עומדת על הקלף כמו דיו ע"ש לפי זה הא מהורן
 קושייתו של הח"ס דהא מצואר הוא בפירוש המשניות של
 הרמב"ם כפ"ג דטובה דקנקתום הוא מדברים המשחירים ע"ש
 נמלא לפי זה אלו הי' נאמר הלכה שצריכין לכתוב בדבר
 המשחיר היינו מכריזין אף קנקתום אף שהוא מדברים הנבלעים
 ותינוס מתקיימים הו"ל והוא משחיר הוה אמרין שהוא כבר
 לך בזה הלכה דיו דוקא שהוא מתקיים מלד עלמו ואין
 להקשות לפי זה למה לא הירך הרמב"ם באתח כן על קושייתו
 דלכן נאמר הלכה דנכתבה בדיו ולא נאמרה הלכה דנכתבה
 בדבר המשחיר כדי למעוטי דבר שחייב מתקיים היינו מהס
 דאינו לא בא הלכה של דיו אלא בשביל דבר המתקיים לחוד
 היה די להיות הלכה שהכתיבה בעינן מדבר המתקיים ודיו למה
 לן לך הירך שפיר דהלכה של דיו בא למעוטי שאר נכתיבים
 כל שהינם דיו ופסולין הוא באתח מתחת שהינם שחורים או
 מתחת שיש מהם שהינם מתקיים והכל נכלל בהלכה זו של דיו
 ואין להקשות הירך אפשר לומר קן בדברי הרמב"ם דהלכה
 של דיו הוה למעוטי קנקתום ג"כ הא להדיא כתב הרמב"ם
 בפ"א מהלכות תפילין ח"ל ואם כתב בני עפלים וקנקתום
 כשה"פ ע"ש הא פירשו שם הראשונים דהוה הרמב"ם הוא
 דוקא קנקתום עם עפלים אבל קנקתום לחוד פסול עיי' בדיואר
 הגר"א חו"מ סי' תרל"א ס"ק ג' ועוד יש ליישב קושיא זו מהס
 דיש לאמר דלכך נאמרה הלכה למ"מ דבעינן דיו לחיי למעוטי
 שחור שהיה שחמין או שחור או דמיה דשחור או במיה דאברה'
 דבעינן ק"ל בזה דקשר אף דגם החס בעינן דבר המתק'
 ובעינן הכתיבה לכל הפחות עיי' בפ"ג בס' קכ"ה סק"ב דהא
 כתיב בני פירות פסול מהס דאינו דבר המתקיים ואפילו הכי
 במיה דאברה' או בשחור כשירה מהס דמתקיים קלה משח"כ
 בט"ה אף שהוא שחור מ"מ פסולה מהס דבעינן דיו דוקא שהוא
 דבר הנתקיים הרבה לפי זה אולי לה הרמיה של הח"ס :

ג יב לתרן לפי מה שכתב הגנ"י סי' א' דדיו נקרא דוקא
 דבר שיש בו ממש ולא שחרות של מראה בלבד וע"ש
 שמביא רמיה מו"ד סי' קל"ח דאמרין החס שאם הי' נכב על
 ידו אינו חונף ואם הי' דיו חונף וכחב הש"ך בשם רבינו יוחס
 דדיו היינו טעמו מהס דהוא דבר שיש בו ממש ע"ש ובאתח
 קן מצואר בד' הרשב"א והוא בש"ע סי' קפ"א ס' ב' ח"ל היה
 אחד לנכב והיו ידיו נכבות אין לנכב חונף על ידו אף על פי
 שיש על ידו ממשות של נכבות לא היה לנכב אס היו ידיו
 נכבות ויש ממשות הנכב על ידו הרי זה חונף שהדיו הינו
 חונף והלא אינו חונף ע"כ הרי החתול נלכב ומסייס בדיו הלא
 דיו נמי נכב הוא רק שהוא נכב שחור ואם אין בו ממש כוודאי
 גם הוא נמי לא חונף וכן כתב להדיא הט"ז ביו"ד סי' קל"ח
 ס"ק ע"ז דשחרוריות נמי אס אין בו ממש אינו חונף ומה זה
 מסייס שהדיו חונף הא אס אין בו ממש גם דיו אינו חונף ואם
 יש בו ממש הא גם נכב חונף אלא ע"כ נלשן של דיו טפל אס
 יש בו ממש לכן נאמר הלכה פתם שצריכה להיות הכתיבה
 שחורה דאז היה משמע בכל מיד דמשחיר וכן הביאו האחרונים
 בשם ספר בני יונה דבעינן ממשות שהדיו יהיה עומדת על הקלף
 ואין לומר דבאתח קן הוא דלהרמב"ם מאחר דאית לי' שדיו הוא
 אינו דבר פרטי רק כל דבר שחור נקרא דיו או לדידיה אין נ"מ
 ואפילו אין בו ממשות נמי נקרא דיו והרשב"א ושאר פוסקים
 דמונה מדבריהם דדיו יש בו ממש הס אולי בשעת ר"ח דדיו
 הוא דבר פרטי ויש בו ממש זה אינו דהא לפי זה הא דאיהא
 בהיפספסא הוהא בכו"ע סי' קל"ח שהדיו חונף נאמר דלהרמב"ם

מיידי אף אס אין בו ממש א"כ מלי חילוק בין נכב לדיו הלא
 שחור נקרא נמי נכב כמו לנכב שחור הנאמר בכ"ק ובשאר
 דוכתי ולומר שהרמב"ם באתח חילק על הרשב"א ולדידיה
 אף נכב קלוב נמי חונף זה דוקא גדול ושד דלפי זה יבארו
 פסקי השו"ע זה לזה שהמחבר בס' ל"ב פסק ג"כ בהרמב"ם
 לענין דיו ואפילו הכי הביא בשו"ע ביו"ד ובה"ח דברי הרשב"א
 הנ"ל אלא ע"כ דגם להרמב"ם דיו הוא דבר שיש בו ממש וע"כ
 כן הוא דהא גם להח"ס קשה למה לא בא ההלכה בזה האופן
 שהחילה הכתיבה לריבה לדבר המשחיר ומו היינו יודעין
 שאם נתקלקל אח"כ שהוא כבר כמו כתיבה המה דלפינן מן
 וכתיבתו דמשמע בעת הכתיבה ומה יש פסול בירושלמי דאם
 אח"כ נעשה נקב בקלף ומחמת כן אינו מוקף גיול כיון שהוא
 נעשה אחר הכתיבה כבר אלא ע"כ כמו שכתב הוא בעלמו
 דבאס מהחילה נעשה הדיו מדבר שנכתבה מהר או אפילו בעת
 שחיריותו פסול ע"ש לך נאמר הלכה שצריכין לכתוב דוקא
 בדיו שהוא אינו מהקלקל מהר אלמא דאפילו להרמב"ם נאמר
 הלכה של דיו דוקא לדבר פרטי ולא לכל דבר המשחיר הדע
 דהא ברשותו של תפילין שנאמרה הלכה דבעינן שחורות אין
 נפק"מ בזה הוא משחיר אלא כל שהוא משחיר כבר ואפילו
 אס אינו עומד לזמן מרובה רק שיהי' שחור כעת הוא כבר
 והינו משעס כי שם לא נאמרה אלא הלכה שצריכה להיות
 שחורין והילכך בכל מה שמשחיר בני משח"כ כאן בא הלכה
 בדיו דוקא שהוא דבר פרטי המתקיים נמלא לפי זה אין לנו
 שום הוכחה להכשיר אס נכתבה אח"כ וראייתו במאור במס'
 מגילה שהוא חזיל נמי בזה כשיטת הרמב"ם דכל דבר המשחיר
 נקרא דיו וכחב שם דכל דבר שיש בו שחוריות מינין הרבה
 המשחירים נקרא דיו ע"ש לפי זה נמי אפשר לומר דלכך באה
 הלכה דבעינן הכתיבה בדיו שהיא שחוריות מינין הרבה ועיי'
 שערך ערך דיו שכתב שהוא לשון זוג שנים י' דיו
 הוא ע"ד דו פלוגין שהוא לשון שנים ע"ש ובוה נדחה ג"כ
 הרמ"ה של הח"ס ומה שלא הירך הרמב"ם קן כבר כתיבתי לעיל :

וראיתי בספר מים חיים סי' א' שמכשיר ג"כ בנתקלף
 השחרות של דיו אפי' נשאר אדום כל שנשאר ממשות
 של דיו כבר והביא רמ"ה ממוקף גיול דלפינן מכתובה תמה
 ואפילו הכי פסק הב"י בס' ל"ב סעי' ט"ו דדוקא בתחילת הכתיבה
 בעינן מוקף גיול וה"ל מאחר שהדיו הי' טוב שוב לא חיכפה
 לן אס נתקלקל אח"כ ע"כ ואינו אומר מש רמ"ה להישך אמת
 דהא החס גופא לא הכריע הב"י אירך לפסוק כי הב"י הקשה
 על הא דאמרין במנחות ד' כ"ט כשנכרדא דאיספק כרעא דה"א
 מחיבת העם בתפילין והמרין החס דאס נשחיר כשישור אות
 קטנה כבר והקשה הב"י הא בעינן מוקף גיול ומירך דלא
 אמרין קן אלא היכא שנדבקה האות בכתובה אבל היכא דאיספק
 נקב ולא נדבקה לאות אחר לא ועיי' הא דמכשרי בנפסק
 צניקב הוא דוקא בנפסק אחר שנכתב עכ"ל הרי להדיא איספק
 דהא לחירוק הראשון של הב"י עיקר החילוק הוא בין אס אינו
 מוקף גיול מתחת עלמו שדבך לאות אחר או מתחת נקב ובהירוק
 השני הוסיף דאף מתחת נקב נמי אינו כבר אלא אס נעשה אח"כ
 אבל שלא מתחת נקב היינו הדן המוכר במנחות דף ל"ד דבעינן
 מוקף גיול דלפינן זאת מכתובה תמה כמה שכתבו התוס'
 והרא"ש בגיטין ד' כ' בזה אין חילוק אף אס נעשה אח"כ נמי
 פסול וכן כתב שם להדיא רע"ק בחידושי ותוכיח קן מד' הט"ע
 גיפא מסי' י"ח וכן מצואר באה"ע סי' קכ"ה בס"ש דאף
 אס נדבק אחר הכתיבה נמי פסול ומש"ש ד' הט"ע דהא
 דמשמע דמיקל אס נעשה אחר הכתיבה היינו דוקא אס אינו
 מוקף גיול למטה כי כוה"ש מחלוקה בירושלמי כמבאר בתשובות
 רשב"א סי' תרי"א ע"ש כמו שנכתב א"י בסמוך בעמ"ס יב :

ורמיה לענין תפילין מרובעת דהא ג"כ הלכה למ"מ ק"ל
 שאם נתקלקל היינוט אח"כ פסול והקשה המהר"מ
 מרובעטריג הובלו דבריו בב"י ובט"ז בס' ל"ב ס"ק ל"ד דה"ש
 א"ת

זאת מלכות המצותין בסי' י"א שאם נחלקלו השיעור של הכנשיות
 אחרי כן כפרה בין שנשעת עשייתן היה כשיעור ומירנו שאני
 לזית דתיב ועדי להם לזית על שעת עביה לחד קפיד קרא
 אבל הפלין מרובעת הלכה למ"מ הוא הילכך כל שעה בעיני
 שיה' מרובעת ע"כ ולכאורה היה אפשר לפרש כוונתם שיעקר
 החילוק תלי בלשון בין אם הוא נאמר בלשון עבר או בלשון
 ביטוי משום הכי בלזית האחר ושבו שהוא לשון עבר אמרינן
 דכל הנשעת פשט אחת בהכשר שוב לא איכפה לן אף שחלקלק
 אחר ק' מתכ"כ בהלכה דתפלין מרובעת היא גאמרת בלשון
 ביטוי דלתיא במנחות דף ל"ה הגא הפלין מרובעת הלמ"מ
 ולשון זה לעולם משמע נמלא דאם נאמר דבהלכה למ"מ נמי
 סלי בלשון האך היא מקובלת אללו לפי זה בהלכה של כתיבה
 דיו נמי לפי המבואר אללו היא נאמרה ג"כ בלשון עבר כדלתיא
 בירושלמי בפ"ק דמגילה הלכה למ"מ שמתבין בדיו ולא נאמרה
 הלכה למ"מ שחיה כתיבה בדיו כמו שנאמרה לענין תפלין
 מרובעת ולפי זה היה לכאורה רצו' להפסיקם הללו דכתיבה
 דיו לא קפדין אלא על החלפת הכתיבה שיהי' בדיו ושבו אף
 שקפסה המרחה ושאר הדיוס נמי כשר' אבל באמת זה אינו
 דע"כ אין כוונת מהר"ם מרובענבורג ושאר הראשונים כן דאם
 נאמר דיעקר החילוק תלי בלשון קשה הא איתא בירושלמי שם
 ג"כ פסדה של ס"ה הלמ"מ קשרי תפלין הלכה למ"מ ולא
 נאמרה ג"כ ס"ה השורה הלמ"מ ודמי משם כהלשון הגאמר לענין
 כתיבה דיו ואפילו הכי קי"ל ביו"ד סי' רע"ח שאם לאחר ההפירה
 נקדשו ההפירות אפילו אם עדיין נשאר מחובר בשני תפירות
 בענין בחיבור כה נחשב לחיבור בכלאים ובשעת ושאף דוכחא
 מ"מ בש"ה לא מהני זאת וכתבו הפעם בשם הגאון בעל
 המחבר בני יונה משום דהתפירות של ס"ה אינו בשביל חיבור
 הירששה לחד אחין עלה כי בשביל זה היה באמת דיו אם
 בשאר רק שתי תפירות לחד כל שהוא חיבור ג"כ בשאר דוכחא
 אלא משום דהתפירות של ס"ה הוא הלמ"מ הילכך בעינן שיהי'
 רוב השיעור קיים ע"ש' וקשה הא הלכה של תפירות ס"ה נמי
 לא נאמר אלא בלשון עבר כמו הלכה של דיו וכיון דכבר נחפרה
 דין מה איכפה לן שנקדש אח"כ הא עיקר הקפידא לא היו
 אלא על שעת התפירה אלא ע"כ כל כה"ג בעינן שיהי' לעולם
 כן הילכך לענין תפירות בדיו נמי בעינן שקיים לעולם אפין
 לחלק דתפירות ס"ה בשני משום דכלא התפירות לא נקרא כלל
 ספר דמשמע במגילה ד' י"ט ומשום כן בעינן שיהיו התפירות
 קיים לעד דלכ"כ לא נקרא ספר וקריאת ספר הא לעולם
 בעינן זה אינו דע"כ מה דבעינן תפירות לאו משום ספר הוא
 דל"כ הלכה למה לן וכעין שהקשה הירושלמי גופא שם ע"ש אלא
 כוונת הגמ' במגילה שם הוא כן דמאחר דידעינן מהלכה למ"מ
 ששאר תורה לריבה תפירה וס"ה נקראת ג"כ ספר שוב ילפינן
 מזה מגילה ג"כ שגריבה תפירה דהא היא כמו כן נקראת ג"כ
 ספר אבל מ"מ עיקר התפירה דבעינן בס"ה הוא רק מהלכה
 אלא ע"כ מוכח מזה דכל דהוא הלמ"מ בזה לא דייקין אן
 האך נאמר מהלכה אם לשון עבר או בשאר לשון כי זאת אי
 אפשר לזכר לא מתוך הלשון של התלמוד ולא מתוך הקבלה רק
 מוכחש הוא דהתם בלזית נאמר להדיא ועשו להם שהוא לשון
 עבר הילכך כל שנשעת עשייה היו הכנשיות כשרים שוב לא
 איכפש לן מה שנשעת אח"כ מתכ"כ בתפלין מרובעת שהוא
 הלמ"מ וכל שהוא מהלכה הא אי אפשר לדייק האך נאמר
 ההלכה הילכך סתמא דמילתא לעולם נאמרה משום הכי לענין
 דיו נמי כיון שהוא מהלכה למ"מ בודאי נמי בעינן ג"כ שיהי'
 הדיו קיים לעולם דומיא דריבוע דתפלין או תפירה של ס"ה
 הדי לכאורה מוכח משום שאם קפד הדיו אח"כ פסולה שלא
 כדעת המכשירים בזה' ואלתו בל"א לאו דמסתפינה הייתי
 יאמר כי הקפידים של הראשונים בזה לאו קפידים היא כי כי
 נמה שתרעו לה לזית כיון דכתיב ועשו להם לזית לא קפדין
 אלא לשעת עשייה לחד לכאורה יש לסקפק ע"ז דהא אורחא
 דקרא לכתוב כן כמו דלתיא בפ' טוה ג"ח ואתה מדבר אל

כל חכמי לב ועשו את בגדי אהרן וכו' דהוא ג"כ לשון עבר
 ואפילו הכי קי"ל בזבחים ד' י"ח שאם נקדשו בגדי כהונה אח"כ
 הם פסולים משום דבעינן לכבוד ולתפארת אלמא לזמן ועשו
 לעולם נמי משמע גם הא איכא מאן דיליף מה דלזית ששפאן
 נכרי כשרים משום דכתיב ועשו להם אחרים ועשו להם כדלתיא
 במנחות דף מ"ב ולדרשא זו טפל יותר הלשון של ועשו שהוא
 מדבר לזולתו כידוע הילכך לולי דכריהם היה נראה לי לומר כי
 הא דבעינן שיהיו הלזית רחוק מהכנה שיעור קשר אצול זאת
 אינו מבואר בקרא להדיא רק ילפינן זאת מדכתיב על כנפי
 בגדיהם ולמטה משיעור זה אמרו לו רז"ל שזה לא נקרא כנף
 כדלתיא במנחות ד' מ"ב נמלא דשיעור זה של כנף הוא בכלל
 כל שיעורין שאמרו לו חז"ל ואלו' הוא ג"כ בכלל מה שאמרו
 שיעורין הלמ"מ וכן לענין לזית אמרינן נמי במנחות אין לזית
 אלא עקב ואמרינן תו' החס' ד' מ"א דרז פשא אחר הילכתא
 ארבע בתוך שלש שלזית יש להם ג"כ שיעור כמה יהי' אורכן
 וגם בני אצוב אמרו ששיעורו הוא ששה כדלתיא בגמ' ואפילו
 הכי אמרינן לעיל ד' ל"ח וד' ל"ט דכל השיעורין הללו לא
 נאמרה אלא דוקא מהחילוקן אבל גרדומי תכלת וגרדומי אצוב
 אין להם שיעור וכשר ג"כ בכל שהוא ע"ש לפי זה הי' אפשר
 לומר דזה הוא משום הטעם ג"כ בזה דנתקו מחושי הערב עד
 שלא נשאר בהכנף כשיעור ששאר הוא לאו משום דכתיב ועשו
 שהוא לשון עבר אלא נמי מהאי טעמא משום דהי בכלל אגרדומי
 כי מה לי אגרדומי הלזית גופא או אגרדומי הכנף ע"ש בח"ס
 שהתעורר ג"כ לזה ובפרט לפי שיטה מהרא"י בס' פ"ח שגם
 הטעם דלחרוג שנחבר כשר הוא ג"כ משום דהי בכלל אגרדומי
 ודמי לאגרדומי אצוב או תכלת הכי נמי לענין כנפות' והשתא
 ניחא מהא דתפלין מרובעת דאם נחלקלק הריבוע אח"כ פסול
 דהא ההם לא שייך אגרדומי כדלתיא במנחות ד' ל"ה ע"כ לענין
 גרדומי רעושות דעד כאן לא אמרינן דאם נשתיר כ"ש כשר
 משום גרדומין אלא בתשמישי מטה ענין לזית ואצוב אבל
 בתשמישי קדושה ענין תפלין ומכש"כ בקדושה ענמה לא נאמרה
 הדין של גרדומים הילכך לענין קילקול הריבוע לא שייך בזה
 כלל דין גרדומים ואם נאמר כה או ממילא בנתקלקל הדיו נמי
 הא לא שייך דין גרדומים ודמי משום לריבוע של תפלין
 דלא מהני בזה בזה שהיה יפה בתחילת העשי' מכל זאת אין
 לנו להקל עבד דעת הפ"מ כלל"ד דמתחת כן אי מסתפק קלח
 בשם שדי שכותבין כמחוח מכתוב היכא שקפסה ממש כל הדיו
 ולא נשאר רק הלכש של אדמונית אם נסון לתקן ולהעביר עליו
 קולמוס בדיו ומקום הספק הוא לי לפי הסכמה הח"ס בס'י
 רנ"ז שם דאם לא נשאר רחם הדיו בהשמות שגם"ה אסור
 להעביר עליהם בדיו משום דהי בכלל מוחק השם ח"ו שהוא
 בל"ת והיינו טעמא משום דקדושת השם אין נפק"מ בזה הוא
 נכתב אם בדיו או בשאר מיני לזכים והילכך כשמעביר הדיו
 על מקלח הוא קודם שמשלים את האות הוא מוחק מקלח
 מהשם' וכן כחז הפ"מ בס'י' ל"ב בס"ק ב' ע"ש והילכך הכא
 לענין שם שדי נמי כיון שאף לאחר שקפסה ממש הדיו מ"מ
 עדיין קדושת השם עליו וכשמעביר עליו בדיו קודם השלמה
 האות הכי הוא מוחק אותו המקלח ולא דמי לשאר השמות
 שנותר להעביר עליהם כדי לתקן דהתם היינו טעמא כמו שהביא
 הב"ב הטעם בס'י' רע"ז בשם הר"י אלכסנדריא דאם מוחק
 ע"מ לתקן אין בו איסור מחיקה ומאחר שכלא זאת הסיקין
 הם"ס פסולה הילכך מוחק הוא משא"כ לענין שם שדי דבאמת
 המחוח כשירה בלא זאת כדל"י בהגמ"י הובא בד"מ סי' רפ"ח
 ואף האחר הקדום פ' ואחתיק שהאחר מאל' לכבוד השם שדי
 מ"מ אין זאת מוחק המטה של מוחה וגם אין מבוחר דבעינן
 לזה דוקא דיו דהא דעת כמה פוסקים דאם ס"ה כשר בלא דין
 ולא בעינן דיו רק במגילה' ועיי' טוה' דף דף קפ"ו ובתנתיי
 הרשב"א שם ומכש"כ הכא שכבר נכתב השם בדיו רק שאח"כ
 קפסה הדיו מ"מ בין שנשאר רחם האדמונית אפשר לומר
 ששאר לב"ע וא"כ מאחר שמחיקה השם הוא ל"ה תמוז שטקין
 עליה

היה הגייל מקיפו מכל דר' כשר ואם לא פסול אחד ר' ועוד אחר
 דרב חסדא דרב ויהווייהו פליגי על שיטתיה דאשייאן בר
 גרבה. דבריא אמרין אהיא דאשייאן בר' יוחנן דהני פירי אח
 האותיות את הנא חגי כשר ואית הנא חגי פסול ר' ארז בר' ז
 בשם ר' יוחנן מ"ד כשר מלמטן מ"ד פסול מלמטן עון ארזיש
 תפארתט ארץ לריכה תפארתך לריכה פ"כ והשירי קרבן שם
 הביא דברי תשובת הרשב"א כמה שמפרש סוף הירושלמי בהא
 דעירוב האותיות כמו שנתתיק בהמך פירש הרשב"א והקשה
 פלוג תימה האך יפרש הא דאמריק הא דאחיא דאשייאן בר
 גרבה בר' יוחנן ולדבריו לא אחיא כלל בר' יוחנן ובהב על
 הרשב"א והב"ש שלא ראו רק הירושלמי דברשם בפ"ד דשם ליכא
 לא סוף הירושלמי ולא הוכרז שם כלל דברי דר' אשייאן בר גרבה
 ע"כ ואני תמה פלוג האך ממחר לכתוב כן על הרשב"א והב"ש
 ובאמת המשיך בתשובות הרשב"א יראה האך שהביא שם כל
 הלשון של הירושלמי דפ"ק דמגילה ודברי רב אשייאן בר גרבה
 ע"ש בסו' תרי"א רק שיש שם קמז שיטי בגירסא שהרשב"א
 בהשנה שם איט גורם בסוף דברי הירושלמי בגירסא דילן
 דירושלמי דילן אחיא רב ארז בר"ש בשם ר' יוחנן מ"ד כשר
 במלמטן וכו' והרשב"א גורם שם רב ארז בר"ש לחד ולא
 גרים בשם ר' יוחנן רק מחלה הזכר שם ר' יוחנן וכן
 בירושלמי דשם קאשטס דברכות ליכא שם ג"כ הגירסא ר' יוחנן
 רק רב ארז בר"ש שמתן בשם ר' יוסי ע"ש והשאה יתא כלל
 וזה הוא הפירוש של הרשב"א בירושלמי דמשקרא אחד שם
 דרב ורב חסדא דאמרי שכל לוח אף שכעת הוא איט מוקף
 קלף מ"מ אי לאחר גרירה יהי' מוקף קלף כשר הם פליגי על
 רב אשייאן בר גרבה משום דהוא אמר סתם יקב בתוך הלל
 של ב"ה פסול משמע דלא מהני גרירה ולדידה הא כל דלאחר
 גרירה ישחיר האות הוא כשר ואמרו דבריא דאחיא דאשייאן
 בר' יוחנן דהני פירי את האותיות הייט שאיט מוקף קלף איט
 הניא כשר ואית הניא פסול ומשמע להם דפסול ולא מהני שום
 תקנה ואחיא דאשייאן כמאן דאיח ליה שהוא פסול זה הוא
 שיטת של ר' יוחנן ואח"כ מסיק בירושלמי רב ארז בר"ש אמר
 מ"ד כשר מלמטן ומ"ד פסול מלמטן ור"ל דרב ארז בר"ש פליגי
 על ר' יוחנן שהוא סובר דהני הנאי פליגי בפירוש האותיות ורב
 ארז סובר דלא פליגי כלל בזה רק מאן דמכשיר מיירי שהעירוב
 הוא מלמטה דכין דכבר עמר האות בשדרות קודם שדבק
 לאות השני לא איכפת לן כמה שאיט מוקף קלף למטה ומאן
 דפסול מלמטה לפי שער שלא נעשה האות נפסלה
 גרע עפי' ופסול ולא מהני בזה גרירה כמו שביאר שם
 גושא בתשובה :

והשרתא לפי מסקנת הירושלמי הא דאשייאן בר גרבה
 שסובר שכל לוח שאיט מוקף קלף לא מהני ביה
 גרירה נחת מהלכה דהא רב ורב חסדא פליגי עלי' וסברי
 דמהני וגם לאקמתא דרב ארז בר"ש הא ליכא בהני הנאי
 דסברי כותיה הילך פ"כ לוח הילכתא כותיה בזה וגם פ"כ
 לריבין את לומר לפירוש זה של הרשב"א דהא דרב ורב חסדא
 דאמרי אי גריר ליה ואשחיר כשישור לוח כשר אין הסוכה
 דבני גרירה אלא ר"ל כל דאי גריר ליה או ישחיר שישור
 לוח ממילא כשר אפילו בלא גרירה משום דכל הארזי לבילה
 וכו' דאל"כ לסיסא הרשב"א דמפרש דכל שדבק האות ואיט
 מוקף קלף רק מלמטה כשר בלא גרירה משום האי טעמא דכל
 הראוי לבילה וכו' והייט כיון דכבר נעשה האות כתיקו שוב
 איט פוסל בו עתק. גייל א"כ הא רב ורב חסדא בשבדא דאית
 הגימ'ל מכלה הגייל למטה הא ג"כ כבר נעשה האות כתיקנה
 ואי אמרי לדידה בני בזה גרירה חקא הא אחיא דלא כחד
 מהני הנאי אלא ע"כ דמכחש ג"כ הא דכל דאשכר לגריר או
 כשר בלא גרירה משום האי סברא דכל הראוי לבילה וכו' :

בבוצא לפי ביאר ג' הרשב"א בירושלמי מטארא הא
 דהירושלמי.

עליה אפשר לומר שיש להחמיר בזה ומכש"כ לדעת הרדב"א
 ח"א אלה ע"ד דמחיקה השם לא הותרה בשביל חיקון אלא
 אם החיקון הוא להשם גופא עון אם נפל דיו על השם בענין
 שאין השם ניכר כלל ובלא חיקון נפסל השם גופא או מותר
 מחיקה חמילה דשחירה אכן משל המוצת דלא הותרו אלא אם
 הוא עשה חקא כדי לחקן עוף המוצת משא"כ במקום שהשם
 גופא כשר רק ההקנה הוא בשביל היריעה ולא בשביל השם
 אסור ע"ש היטב לפי זה ה"נ אין נכון. הן אמת שראיתי
 בהגב"י סו' קפ"א דעשתו שם עדין על גבי סקרא לא נחשב
 מחיקה לענין גמטא הקדושים משום דאין כוונתו רק לכתוב ולא
 לחקק ע"ש. מ"מ הא דעת הח"ם לאסור. וכן הוא דעת
 הש"ס בסו' ל"ב פ"ק ג' ע"ש. וגם דעת הגב"י איט מוכרח
 כ"כ למשיין וא"כ למה לן להכניס פלמטי בשפק ל"ח במקום
 שבהר בלאו הכי ובמחזקה שהעולם נוהגים בזה היתר וכו' :

סימן יא

שאלה בש"ח או בתפילין שאחר הכתיבה ניטל הקלף
 שבין אות לאות מהו :

תשובה הנה המחבר בסו' ל"ב סו' ע"א מחלק שם איט
 מוקף קלף ע"י נקב או איט פסול אלא דוקא אם
 נעשה כן קודם הכתיבה אבל מה שנעשה אחר הכתיבה כשר
 ובסו' י"ח שם היכא שאיט מוקף קלף ע"י דיבוק האותיות זו
 לזו פסק שאין חילוק בין אם הוא קודם הכתיבה או אח"כ
 ובכל ענין הוא פסול וזה תלי בפירוש הגמרא דמנחות ד' כ"ט
 דאיהא ההם כל לוח שאיט מוקף גייל מארבע רוחותיו פסול
 וכו' איחא הסם בשבדא דניקב הוא"ו של תיבות ויהרגו ואמרי
 שאם היטק דלא חכים ולא טרפס קורא אותו וא"ו כשר ואם
 לאו פסול והקשה הב"י הא אמרינן כל לוח שאיט מוקף גייל
 פסול ומאי מהני מה שהחטוק לומה שהוא וא"ו הא מ"מ עדיין
 איט מוקף קלף ויחיד דלא אימתר וזה אלא דוקא היכא דנדבקה
 לוח זו באתרה אבל היכא דנפסקה בנקב לא והכי דייק לישנא
 רש"י שם ועוד תירץ דהא דמכרינן בניקב ע"י נקב הייט
 דוקא בנפסק אחר הכתיבה ככיון שנהב כהונן שוב לא נפסלה
 מחמת הנקב אבל אם מחלה הכתיבה היחה שם נקב פסול
 משום דמשולש לא היחה מוקף קלף ע"ש מטואר הוא דאם מה
 שאיט מוקף גייל הוא מחמת דיבוק האותיות או אין נפק"מ
 בין אם נעשה קודם הכתיבה או אח"כ בכל ענין פסול אבל
 אם נעשה ע"י נקב איז אם נעשה אח"כ כשר הילך בניין
 דידן כיון שהוא ע"י נקב נמי כשר. אמנם ראיתי בגב"י סו' ע"ה
 שכתב שכל שניטל כל הקלף שבין לוח לוח דשו ממם כמו
 שדבק לוח לוח ופסול אף אם נעשה אחר הכתיבה ע"ש
 שהכריחו לזה קושית המחברים שהקשו דדברי הש"ס בחרי אהדי
 שבסו' ב' סו' ע"א הביא סתם בלא פלוגתא שנקב הנעשה אחד
 כתיבה אין זו משום איט מוקף גייל ואלו כשע"י פ"ו הביא דברי
 הירושלמי שאם יקב בתוך האות נמי פסול ושם בירושלמי
 היחה השבדא שניקב אחר הכתיבה אלמא דאף כה"ג נמי
 פסול וממחה כן מחלק דההם שאני כיון שלא נשאר שום קלף
 בתוך האות דהירושלמי מיירי שניטל כל חוט וכוון שכן דמי
 תמש כאלו נדבק לדדי האות זה לזה דמי כמו שדבק לוח
 לחבירו ע"ש :

רפ"י שדעתי דברי המחבר כסונים מאד כאשר אנארא וגם
 מחמת כי לדעתי קלח מאתרוים לא ילאו כ"כ ידי חובה
 ביאר דברי הירושלמי בפ"ק דמגילה לכן מוכרח אני להעתיק
 כל לשון הירושלמי ח"ל שם הלכה י"א ר' ועורה בשם רב יקב
 נקב פירטו של ה' אם גוררו ונשחיר שם ירך קמנה כשר ואם
 לאו פסול ר' ועורה בשם רב חסדא היה הגימ'ל מכלה את
 הגייל אם גוררו ונשחיר שם ירך קמנה כשר ואם לאו פסול
 ר' ועורה בשם אשייאן בר גרבה יקב. נקב באמט ב"ה אם
 יין.

הירושלמי סובר דבעינן מוקף גויל אף בתוך האות משום דאף
 גרמיה רב אשייחן בר גרמיה מהלכה מ"מ הא לא גרמיה אלא
 במה דאמר ר'א חזינן אפילו גרמיה בתוך האות אבל בתה
 דבעי מוקף גויל בתוך האות הא בזה לא גרמו דבריו ואדרבא
 הא לאוקימהא דר' יוחנן דרב אשייחן בר גרמיה אחיה כמאן
 דאמר דעיריב האותיות זו בזה פסול ולא מהני גרמיה הא מה
 מבוחר דהירושלמי סובר דהיקף גויל בתוך האות דמי ממש
 למוקף גויל לאות אלא דל"כ הא לא דמי הדין דרב אשייחן
 להדין של עיריב האותיות דהתם היינו טעמא דמאן דפסול משום
 שאיט מוקף גויל חוץ לאות משא"כ רב אשייחן הא מירי בתוך
 האות אלא ע"כ מוכח מזה דהירושלמי סובר דבזה דמי אין נפק"מ
 בין חוץ האות לחוץ לאות אלא בזה לחוד גרמיה דבריו רב
 אשייחן לפי דאוקימהא דרב אר"א בר שמשון משום דאין ק"ל
 דכל היכא דכבר גמר האות שוב לא איכפת לן במה שאינו
 מוקף גויל ובטובא דרב אשייחן הא מירי ג"כ שכבר גמר
 האות ע"כ ומ"מ נפק"מ גם לדיון בזה דרב אשייחן כגון אם
 מחמלה היב הנקב בתוך הקלף והא כח האות בהקלף סביב
 הנקב בפניו שאחר הכתיבה ב"א הנקב בתוך האות שכל כה"כ
 פסול הוא אליבא דהירושלמי והשתא עולין יפה דברי המחבר
 כי המחבר שינה בזה מלשון הסוד כי הסוד כתב ח"ל בירושלמי
 משמע שר"ך גם בפנים מוקף גויל הילכך אם ניקב כל טובו
 פסול ע"כ והמחבר השמיט הא הילכך ולא כתב רק הא
 דהירושלמי משמע גם בתוך האות בעינן מוקף קלף וכו' לא
 והיינו משום דלפי פירש הרשב"א בירושלמי הא באתת גרמיה
 דברי רב אשייחן מהלכה במה שאחר הנקב פסול אף לאחר
 הכתיבה אלא כל מה שנעשה בזה אחר הכתיבה לא איכפת לן
 וכבר ולא העתיק רק הדין מה שגשאר בירושלמי אף לפי המבארה
 לק לא כהב רק זאת שביירושלמי משמע שאף בתוך האות בעינן
 מוקף גויל משום דדיון זה באתת גשאר אף להמבארה ונפק"מ
 לדיון היב דנעשה הנקב קודם הכתיבה וכתב אח"כ סביב
 הנקב ועד עכשיו לא מירי המחבר עדיין בהחילק של איט מוקף
 קלף בין אם נעשה קודם הכתיבה או אחר הכתיבה עד כע"י
 ע"י וכן פסק מהלכה שכל שנעשה הנקב אחר הכתיבה הוא כשר
 אבל כאן עדיין לא מירי מהו רק בגוף הדין אי בעינן מוקף
 קלף בפנים או לא והא דהתחיל המחבר וכתב ואם לאהר
 הכתיבה ניקב בתוך האות דמשמע דמירי לאחר הכתיבה היינו
 משום דכאן כתב הדין המחבר בגמרא מנחות ד' כ"ט דמירי
 התם לאחר הכתיבה ומשום שרואה לסיים אבל ניקב רגל הימני
 פסול לומר דבזה פסול אפילו אם נעשה לאחר הכתיבה כמבואר
 הכל בגמרא שם לק כתב כלשון הגמרא ולפי שהדין של
 הירושלמי בניקב בתוך האות ה"י ג"כ בשני הפירושים בניקב
 טובא לאות לק כשהביא הדין של הגמרא מביא ע"י שביירושלמי
 מבואר הפירוש הראשון אבל מ"מ בגוף הדין לפי המבארה אף
 בירושלמי מודה דאם הנקב נעשה אחר הכתיבה הוא כשר חוץ
 ברור בטובת המחבר למציין בזה והשתא אין שום פתיחה וקושיא
 בדברי המחבר משע"י ע"י להשי' ע"י ומתוך קושיא ה"י כ"כ י"י:

איט מוקף גויל והוא הדין של הגמרא דמנחות ד' כ"ט שם שכל
 אות שאיט מוקף גויל היא פסול ולפי זה ע"כ מבואר הוא
 דהדין והפסול של איט מוקף גויל הוא בכל ענין בין אם הוא
 קודם הכתיבה או אח"כ ממילא לפי זה ע"כ מבואר הוא דכל
 שנעשה איט מוקף גויל רק ע"י נקב ולא ע"י דיבוק האותיות
 אין בזה פסול משום איט מוקף גויל דל"כ בטובא דרב
 דנעשה בזה"ו דויהרג אחרי הכתיבה הא איט מוקף קלף והשתא
 אין להדין דהתם שאיט שנעשה אחר הכתיבה היינו ע"כ זה איט
 משום דלפוס סבירא דהשתא הא בכל דין של איט מוקף גויל
 אין שום נפק"מ מתי נעשה אם קודם הכתיבה או אח"כ
 כמבואר הכל בב"י ולכל הפחות היה לו לכתוב בשם יש אימריס
 גם החילוק שכתבו המפרשים דהיינו טעמא שאיט שכל חסרון
 מוקף גויל הנעשה אחר הכתיבה משום דכל דין של מוקף גויל
 הוא משום דתיב וכתבתם ודשינן כתיבה תמה ולשון וכתבתם
 משמע דעיקר הקפידה איט תלי אלא על שמה כתיבה דוקא
 הילכך כל שנכתב בשכחות והיה אז מוקף גויל לא חיישינן במה
 שנתקלקל אח"כ ע"י פ"מ ס' ל"ב ס"ק ח' אבל לרד"י קשה
 דהא מהאי קרא גופא דכתיבה תמה ילפינן נמי שלא יכתוב
 אלפין עיינן כדאיתא בשבת ד' ק"ב ת"ר וכתבתם כתיבה תמה
 שלא יכתוב וכו' ביחון כשין דלתין רישין וכו' עד פרשה פתיחה
 כל מה שמבואר שם וילפינן זאת הכל מן וכתבתם והיינו אף
 שהאותיות הללו דומין זה לזה קלח כתיבה כמו שכתב הדרישה
 ביו"ד ס' רע"ד בשם ספר ברך שאמר שכל אותיות הללו אין
 בהם הפרש אלא מטע ופי לאו הדרשה של כתיבה תמה היינו
 דומיין דכין דהפרש בנייהם איט אלא משום וגם מתוך הענין
 ניכר דחיה האות היו אחינא שהוא כשר לבן ב"א הדרשה של
 כתיבה תמה לומר דאף כה"ג פסול הוא משום דמ"מ לאו תמה
 הוא ואפילו הכי הא ק"ל דר"י ע"י עמקום דל"א או כל כה"ג
 שאף אם נעשה בן אחר הכתיבה נמי פסול כדאיתא להדיא
 בעירובין דף י"ג ע"כ הרי מבואר דהאי ילפיהא דכתיבה תמה
 לפסול משמע א"כ ה"ה לענין מוקף גויל דג"כ ילפינן מהאי
 דרשא גופא בעינן נמי שיהי' לפסול מוקף גויל :

ג מה שפירש הב"י בחירונו קמח דמה דאמרינן שאם איט
 מוקף גויל פסול לא מירי אלא דוקא אם נעשה זאת ע"י
 דיבוק האותיות אבל לא אם נעשה ע"י נקב אין לפרש זאת
 כפשוטא דכל שנעשה ע"י נקב אין ביה פסול משום שאיט מוקף
 גויל זה איט דהא להדיא מבואר איפכא בשבת ד' ק"ח
 דאמרינן התם אחר רב הוגא כותבין תפילין על עור של טב
 טהור ופריך מתי קמ"ל אחר אביי מובא קמ"ל דהוא אחינא
 כיון דאית ביה מיקבי לא קמ"ל וכתב רש"י ז"ל לא נכתוב
 דרממנא אחר וכתבתם כתיבה תמה שלימה ולא מופסקות ע"כ וכן
 הוא בהדיא בחולין ד' ק"כ הרי להדיא דכתיבה תמה דלשינן מינה
 דבעינן מוקף גויל קאי נמי אם איט מוקף גויל ע"י נקב ג"כ
 גם בגוף הדבר יש לרדק קלח דמה שי"ך לומר שאם יש קלח
 נקב אלא האות שאין זה כתיבה תמה דהא האות הרי הוא נעשה
 כתיבין א"כ הרי גוף הכתיבה של האות הוא כתיבה תמה :

הירכך כראה לי כי עד כאן לא מחלק הב"י בין אם איט
 מוקף גויל קודם הכתיבה או אח"כ אלא דוקא אם
 נעשה זאת ע"י נקב אבל כל שנעשה זאת ע"י שחודקו
 האותיות או אפילו לפי חילוק השני של הב"י נמי אין נפק"מ
 בזה ובכל ענין פסול ובוה אין הסודין השני חולק על הסודין
 הראשון והוא עפ"י דברי חידושי הרשב"א במנחות הגדפם
 מחדש אשר לפי הגרסה לא רואו אותם מפרשי הש"ס כי הרשב"א
 כתב שם ד' כ"ט שגראה לומר דהא דפסלינן בגרבק את
 לחברתה משום שאיט מוקף קלף היינו דוקא שגרבקה רוח אחת
 טבו אבל אם לא נדבקה אלא קלח מהרות ולא כל הרוח לא
 מיפסל בהכי וכו' וכן ל"ל ע"כ משום דהא טרדא אין לפסול
 יותר בחסרון היקף גויל הנעשה ע"י החודקות האותיות מאלו
 היה שם חסרון קלף בזמנא אחת מארבע רוחות דהיינו היבא
 דאופסרא

ועכשיו נבוא ליתר דברי המחבר כי כשע"י י"ח כתב
 שאם נדבקה אות לאות בין קודם כתיבה בין לאחר
 כתיבה פסול ולפי דברי המפרשים מבואר דבדין זה קאי המחבר
 לפי פירוש הראשון שהביא בב"י דכל הדין של הפסול מחמת
 שאיט מוקף גויל לא נאמר אלא דוקא אם איט מוקף גויל
 מחמת דיבוק האותיות ואין נפק"מ בין אם הוא קודם הכתיבה
 או אח"כ אבל אם איט מוקף גויל מחמת נקב או בכל ענין
 כשר כמו שהבאתי לעיל לפי זה הדין של ס' י"ח קאי לחירוק
 הראשון של הב"י והדין של ס' ט"ז קאי לחירוק השני ע"כ
 בדבריהם אבל לולא דבריהם נראה לי זה לדחוק שהמחבר יסתום
 שני דינים סמוכים זה לזה בבתם אף שדין האחרון הוא סתירה
 לדין הראשון דהא לפי מה שסתם בב"י י"ח שהם נדבקו אות לאות
 פסול בין אם נעשה קודם הכתיבה או אח"כ והיינו משום שאו

כתיבה תמה בזה כיון שהאות אין לרשע עליו פסול לעולם דומה לר"ש ששאו דל"ח כמו שכתבתי בסמוך :

דיוצא לו מה שיש ג' חילוקים בדיון זה האחד היבא שנפסקה האות בענין שאין בכל חלק ממנו שיצור אות או חף שמהוד הענין ניכר שזה הוא האות האמיתי מ"מ כל שבנוף האות עלמו יש בו שינוי פסול הוא משום כתיבה תמה ואין חילוק בזה בין אם הוא נעשה קודם הכתיבה או אח"כ ופסול זה הזכר בנמרח בפירוש הפסול שלו הוא משום דבשיען כתיבה תמה כדאיהא במנחות ד' ל"ה הכפי הוא הסבר בנמרח מנחות ד' כ"ט והוא הפסול של אינו מוקף גי'ל וכו' יש שני פירושים האחד הוא פירוש הרשב"א והוא ראשונים דמכרישי דהאי פסול של אינו מוקף גי'ל מיירי שנעשה זאת ע"י דיבוק האותיות זו לזו והפסול הוא משום שש"י ק נעשה תמונת האות ופסול ג"כ משום שאיט כתיבה תמה ובשיטה זו חז"ל הבי' ג"כ כדאירוי קמא והילכך בין שהפסול הוא משום שאיט כתיבה תמה ממילא ג"כ אין נפק"מ בין אם הוא נעשה קודם הכתיבה או אח"כ כמו כל דמי פסולי משום כתיבה תמה ושיפת שאר ראשונים וגם מכפי המוצא בירושלמי מוכח ג"כ הכי דהאי אינו מוקף גי'ל המכר בנמרח מיירי שנעשה זאת ע"י נקב שיקב סמוך לאות או שהאות מכלה כל הקלף וכיון שכן הוא או ע"כ אין הפסול משום כתיבה תמה דהא תמה היא ומוכרחין אנו לומר לפירוש זה שיעקר הפסול הוא משום שאיט דרך כתיבה וממילא יש לנו הכרח מהגמרא שכל כה"ג אם נעשה זאת אחר הכתיבה הוא כשר מיהו חף שיטה זו לא פליגי על פירוש קמא הלא בפירושו של איט מוקף גי'ל דלשי פירש קמא האי אינו מוקף גי'ל מיירי ע"י דיבוק האותיות והם מפרשים דמיירי שנעשה ע"י נקב חלל מ"מ בעיקר הדיון מודים הם שכל שנדבוק האותיות כיון דלאן ידעינן שהאות אין לרשע ותמונתו עליו בודאי פסול הוא משום שאין זה כתיבה תמה ואף שאיט בכלל איט מוקף גי'ל המכר בנמרח מ"מ פסול הוא מסברא. משום שינוי האות או אפשר לומר שהוא ג"כ בכלל עירוב האותיות המכר בירושלמי פ"ק דמנילה שהוא פסול נמלא לפי זה בזהו של דיבוק האותיות או לתירוח הראשון של הבי' שהוא פש"י שיפת הרשב"א ושאר ראשונים ארי הוא בכלל של הדיון של איט מוקף גי'ל המכר בנמרח ואף דתירוח השני של הבי' מ"מ איט מוכרח שהם חולקים על דין זה דהא אפשר לומר שדיבוק האותיות הוא פסול משום כתיבה תמה וגם הוא בכלל פירוש האותיות המכר בירושלמי וכיון שיש לנו לומר דבדיון זה כולי טלמא מודה שהוא פסול בין אם הוא נעשה קודם הכתיבה או אח"כ ולא מליט בנמרח ובפוסקים מי שחולק ע"ז לכן סתם הבי' בס' י"ח וכתב סתם שבדיבוק האותיות פסול בין קודם הכתיבה ובין אחר הכתיבה ולא אוכל להבין מה היתה דעת המחברים בזה וכן מלאמי בחידושי רע"א בס' ט"ו בשם ספר דבר משה שהתירוח השני של הבי' אינו חולק על תירוח הראשון אלא הוא מוסף שיש אומרים שאף ע"י נקב נקרא גמי איט מוקף גי'ל וחילוי כיון שם למען שכתבתי :

והנה הסוד הביא ג"כ כאן דברי הירושלמי דנשיק שיה' מוקף גי'ל גם מבפנים והקשו עליו המחברים ג"כ קובי' זו שהקשו על הש"ע דכיון דהסוד מביא תמלא שיפת הירושלמי בנס מבפנים בעינן מוקף קלף ופסול כל שיעקב סוך האות אפילו אם נעשה הנקב אחר הכתיבה לפי זה הא כש"כ הוא שאם נקב מכתוב אפילו אם נעשה אחר הכתיבה בודאי ל"ך להיות פסול דהא מחוסר קלף מן לאות ממזר ויתר מסך האות וא"כ אמאי הביא הסוד מד דהין של נקב האותיות הפשוטות כגון ווא"ו או ט"ן שאם נשיק אות קשה כשר ואמאי כשר הא איט מוקף גי'ל במקום הנקב ע"י בא"כ ס"ק כ"ז והיה על הסוד אי אפשר לתרין כמו שתרמתי דברי הש"ע שאיט מביא דברי הירושלמי אלא ללמוד מה שנס' בפנים בעינן מוקף גי'ל ומ"מ לא מיירי אלא דיקא אם נחשר הקלף קודם הכתיבה זה היט

דאשקא בלמאט דמכשירין אגן אי איט משכב הקריאה כדאמרין בסמוך לענין נפסק הא"י דיהרצו דאי חינוק קורא אותו וא"ו כשר ג"ש בדבוקה הילכך אין לפסול אלא דוקא אם נדבקה כל הדוח וכו' פ"ב ע"ש ויש להבין מה מר"ח הרשב"א כדאירוי מהא דנפסק וא"ו דיהרצו כמה שכתב דהא מיירי שנפסק כל הדוח הא תתם כהא"ו גמי הא נפסק כל הדוח דהא חכר למטה כל ריחב של הא"ו מהיקף קלף ולדבריו שחשדון קלף גרע יותר מדיבוק האותיות הא הדרא קושייתו לדוכחא אמאי תתם כשר והכא פסול הילכך גראה ברור שדעת הרשב"א הוא דהאי פסול מחמת שאינו מוקף גי'ל לאו פסול מחמת עלמו הוא רק כל שיקר הפסול הוא מחמת שש"י וזה נעשה התמונה של האות ואבד שמו כמו שמדריך בלשון הרשב"א שכל הפסול הוא משום שנעשה הקריאה והיינו שש"י התדבקות אית זו בחברתה ונעשו שני האותיות כאות אחת ממילא ע"י כן הפסול דערתה ותמונתה המקובל אל"ט כי נעשה הכל כמו שצדוקה דיו ואף שמהוד הענין אטו יודעין שזה הוא האות מ"מ זאת לא מהני כל שנחשר לרשע של האות וזה שפיר ילפינן מכתיבה תמה דהא כיון שאין לרשע האות כתיקוט אין זה תמה ודמיה ממע לכל הא דלפינן בפ' הבינה שם מכתיבה תמה כגון שלא יעשה כפי"ן ביתי"ן או כל כה"ג והיינו חף שהתמונה הנכתובה דמיה קלת להתמונה העיקרית וגם מתוך הענין ניכר שזה הוא האות האמיתי מ"מ כל שבחמת נעשה הגורה של האות אין זה כתיבה תמה ופסול וכן כל היבא דע"י נקב נפסקה האות עד שבכל חלק ומלק ממנו אין בו שיפור האות או ג"כ חף שש"י התחברות ניכר שהוא אות זה מ"מ כיון שבחמת הוא מיפסק ואין גולמו כאחת גמי פסול מהאי טעמא שאין זה כתיבה תמה והיינו הך דינא המכר בשבת ד' ק"ח ובחולין ד' ק"כ שהבאתי לעיל :

אמנם אם הנקב אינו בלתי גופא רק סמוך לאות ממש כיון תלמטלה או למטה או מן הדרך בזה אין הפסול הוא משום כתיבה תמה דהא בחמת נוף הכתיבה תמה היא כמו שכתבתי לעיל רק שיקר הפסול בזה הוא משום דאין דרך כתיבה בדרך האות והגורה אמרה וכתב שיה' בדרך הכתיבה ואין דרך לכתוב הפסול לסיים האותיות סמוך ממש לכוף הקלף או סמוך ממש לנקב בלא גילויין קלת ודמי לכל בני דתן במנחות ד' ל' שפסולין הוא רק מפני שאין כותבין כן או כתיבה שחאל שפסול לכתוב פוסקים אפילו דעבד חף שאין לנו לימוד ע"י והוא רק מפני שאין דרך כתיבה כן והכא גרע פפי כיון ששינוי הניכר הוא ורא' לסברא זו מלאמי במדרכי סוף הלכות הפילין בשם רבינו שמשון ח"ל כל דוכחא דלא הוי כתב הכי מיפסולא מדפסיל ליה תלמודא כל אות שאיט מוקף ע"כ ולכאורה דברים הללו אין להם ביאור וגם מה שייכי זאת לאיט מוקף גי'ל וגראה שיש כאן קלת היסך הלשון וכן ל"ל כל דוכחא דלא כתיב הכי מיפסול מדפסיל תלמודא לעיל כל אות שאיט מוקף גי'ל וכוונתו הוא משום דדיבט שמשון סובר דכל שאין האות מוקף גי'ל אפילו אם נעשה זאת ע"י נקב שיקב סמוך לאות גם כן בכלל איט מוקף גי'ל הוי והא כל כה"ג ע"כ אין לפסול משום כתיבה תמה דהא בחמת כתיבה תמה היא וע"כ הפסול הוא משום שאין דרך כתיבה הוא ע"כ שכיח שפיר מה שכל מקום שאין דרך כתיבה כן הוא פסול עקב חן דלף או כל כה"ג חף דליכא קרא על זה לפסול מ"מ פסול הוא משום שאין כן דרך כתיבה וזה ברור בכוחה המדרכי מיהו פסול כזה לא אמרינן אותו אלא דוקא אם נעשה קודם הכתיבה או בעת הכתיבה שאו שייך לומר שאין דרך הכתיבה לכתוב סמוך לנקב או לבלות האות עם האליון אבל כל שבשעת הכתיבה היתה כתיקונה רק אח"כ נעשה נקב סמוך לאות בזה אין לפסול מהאי טעמא דהא כי כתבו בדרך הכתיבה כתבו והיה בכלל וכתבו וגם בנוף האות הא אין בו שום שינוי משום הכי כל שנעשה זאת אחר הכתיבה כשר משא"כ הפסול של דיבוק האותיות כיון שיש שינוי בנוף האות והפסול שלו הוא משום

א"י דהא טעור מסיים עם להדיא דלפי זה אם יקב טוך האות
פסול והיינו אפילו אם נעשה זאת אחר הכתיבה :

אמנם לדעתו דברי הטור נכונים מאד דהא הטור לא הביא
כלל הדין מה שהובא בש"ע סי' ע"ז שיש חילוק בין
אם יקב קודם הכתיבה או אח"כ ללאוד מה שחילוק זה נובע
בכל מקום שיקב האות רק לא הביא אלא הדין של יקב
האותיות הפשוטות והשאר נחא הכל אלא שלריבין אט להבין
מקודם הא"ך הביא הטור סהם מהירושלמי שאם יקב טוך האות
שהוא פסול והוא מומר דלשי"ן בר נדבה והא לפי המסקנא
משם נדמו דבריו מהלכה כמו שהבאתי לפי דברי הרשב"א
ופ"כ מוכח מזה שהטור אינו מפרש הירושלמי כמו הרשב"א
וגראה שהטור מפרש דברי הירושלמי פ"כ מה שראינו במרדכי
ר"פ הקומץ רבה שהביא שם הירושלמי דפ"ב דברטות דלחא
ההם עירב את האותיות אית תנא פני כשר וזאת תנא חרי פסול
אמר ר' יוחנן מאן דמכשיר למטלין ומאן דפסיל למטן וכו' וכתב
המרדכי והעטם של הירושלמי הוא משום דכל שדנדקו
האותיות ו' לזו דיתו כניטל אותו המקום שדנדק הילכך כל שדנדק
למעלה בראש של האות שאו היה חסר הראש של אות
כגון ראוה לו וא"ל או כזלז צו היה פסול הילכך נמי אם
נדבק שם בין שדיט כניטל פסול משא"כ למטה לאחר שיצור
של אות שאף אם ניטל משם כל שנשחיר צו כשיצור אות הוא
כשר משום הכי אם נדבק שם נמי כשר פ"כ ע"ג וכתבנין
בזה גראה שיש חילוק בין פירוש הרשב"א לפירוש המרדכי בהרמי
חיה בהגריטא וחדא בפירושא כי גירסת הרשב"א שם דהמימרא
דלשי"ן בר נדבה שאמר שאם יקב טוכו של ב"ת פסול אחר
זאת בשם ר' יוחנן ואח"כ ג"כ הגירסא הוא חבירא בשם ר'
יוחנן בר' יוחנן בל לתרין דברי לשי"ן רק שאח"כ דחה שם
רב אידו בר"ש הורק זה כמו שכתובת הכל לעיל ונדמו דברי
לשי"ן מהלכה אגסם לגירסת המרדכי והוא גירסת דין שדברי
ר' יוחנן שבל לתרין דברי לשי"ן שאר ג"כ לשי הנוסקנא
והמילא לא נדחה לשי"ן מהלכה טור יש נפק"מ בין הרשב"א
למרדכי בזה שהרשב"א מפרש דעירוב למעלה היינו שעתא
שהוא פסול משום שלא היה עדיין שם אות עליו קודם הפסול
גרע יותר משא"כ בעירוב למטה כיון שכבר נכשר האות שוב
אינו נפסל פ"י הדנדקות אכן שיבת המרהי היא דהיינו שעתא
שדינוק למעלה גרע מלמטה משום שהמקום שדנדק אות לאות
נחשב כניטל וחסר אותו המקום הילכך אם נדבק ראשו של
אות שאו חסר היה פסול הלכך נדבק שדיט כחסר נמי פסול
משא"כ נדבק האות כיון שהשם גם חסר כשר כי נדבק נמי
כשר מנאר מה שמהרדכי מפרש הירושלמי דפ"ק דמגילה דמתחלה
אמר שם דרב ששכר בניקב רגל של הא אם כי גריר ליה
כשחיר שיצור אות כשר וכן רב תפסא שאמר שאם הגימ"ל
כלה עד טוך הקלף מהני גרירה הם חולקים על לשי"ן שאמר
שאם יקב טוכו של ב"ת פסול ומשמע דלית ליה תקנתא ואמאי
הא לדידמו מהני גרירה בתוך הב"ת כדי שיהי' מוקף קלף
גם מצפנים וע"ז חידן דלחיה דלשי"ן בזה דעירב את האותיות
למעלה שפסול ולא מהני גרירה והיינו פ"כ משום שהגא זה
סוכר שיון שנקרא על אות זה שם פסול של חסר או לא מהני
גרירה למעומו אות משום דבשי"ן שהמיקון יהי' דוקא דרך
כתיבה ולא דרך חקיקה וכוונת הירושלמי אליבא דלשי"ן דניקב
בתוך הב"ת נמי למה דמאי והיינו משום שבין דמתוך הקלף
כתיב הב"ת מצפנים או אותו מקום שנחתך משם הוא ג"כ
כאלו הוא ניטל מעוף האות ואם הייתה ניטל זה החלק מהב"ת
או היה נדלדל פסול דהא נחשב כל התמונה של האות וכוונת
לשי"ן דה"ה אם ניטל כל טוכו או משכב כל חלק ויחלק מהב"ת
כאלו הוא נפרד מחבירו ואין לו התחברות עם האות דמי כאלו
הוא נחשב מהאות והלכך כיון דחוקק בעירוב האותיות שדין
כחסר לא מהני בזה גרירה לשווי' אות הוא נמי בניקב טוכו
של אות שדיט נמי כחסר לא מהני נמי בדידיה גרירה למעומו
אות כן היא הפירוש של הירושלמי לגישה המרובה :

היוצא לגו מפרסם זה לפי המסקנא אליבא דלשי"ן הא
ק שכל דיוק האותיות שדין כניטל או נחתך הקלף
בתוך האות סמוך ממש לכתב כענין שאם ינטל אותו מקום
ישתנה תמונתו של האות או פסול בכל ענין בין אם הוא נעשה
קודם הכתיבה או אח"כ כמובא מפרש המרדכי שם אבל אם
כשינטל אותו המקום ישאר עדיין שיצור אות בזה לא דיבר
כלום לשי"ן בר נדבה שם בירושלמי בזה וא"כ יוכל להיות שכל
כה"ג גם הוא סוכר כסוגיו דלין במנחות ד' כ"ט בניקב וא"ל
דיהרונן דאם נשחיר שיצור אות כשר ואף שאין מוקף גיול
מלמטה מ"מ כיון שנעשה האותיות אחר הכתיבה וגם לא נעשה
האות ונעשה זאת אחר גמר האות כל כה"ג אינו נפסל משום
שאינו מוקף גיול ולא סביר ליה כרז וכו' חסדא בירושלמי שם
דבשי"ן דוקא שאחר הגרירה ישחיר שם שיצור אות אלא כל
שנשחיר שם שיצור אות אף אם הוא כלה בסוף הקלף נמי כשר
והשאר אחי נמי שפיר דברי הטור כי אף שהביא דברי הירושלמי
שאם יקב כל חסו של ב"ת פסול מ"מ הביא נמי הדין שאם
יקב הוא אף כשחיר שיצור אות כשר והיינו משום דלשי"ן
הירושלמי דבשי"ן מוקף גיול אף בתוך האות או ממילא גרע
יותר יקב כל החוץ של ב"ת מנעסק רגל הה"ה או נעסק
הה"ה דהא צב"ת כל לז שחסר מהב"ת פסול וכוון
דירושלמי סוכר דמתוך הקלף דייט כחסר או כיון שנחתך
הקלף סביב האות מנעפס הרי נפרדו חלקו של הבית ופסול
משא"כ בגלגל הה"ה או בוא"ל דלחיה מקום שנחתך מ"מ הא
לשחיר כשיצור אות וכוון שנעשה כן אחר הכתיבה הוא כשר
והא דכתב הטור לפיכך אם יקב כל חסו של האות הוא לאו
דוקא אלא משום דפטמים לא נפסל ע"י נקב בתוך האות אם
נעשה כן לאחר הכתיבה כגון שהיא בלויקן שאף אם ינטל אותו
מקום שניקב מ"מ ישאר עדיין שיצור אות כגון אם הנקב הוא
בהתחלת הב"ת וגם משני שם סבירא בראשונים לומר שדוקא
אם ניטל כל חסו או דוקא פסול כמו שכתב חילוק זה בשה"ת
לכן כתב יקב כל חסו שאו לשי"ן הירושלמי טודאי פסול
כגלג"ד ברור בטוונת הטור ולא הננתי כלל טוונת בעל שירי
קרבן בזה מה ראה על ככה לפרש מדעתו דנעשה הישך פירוש
הראשונים אשר דבריהם ישר וסובב בפירוש הירושלמי ולכתוב עליהם
שכלם לא ראו הירושלמי דפ"ק דמגילה וגם צדוק השרות של
בעל שירי קרבן שפרש שירוב לוחות האמר בירושלמי
הטוונת הוא כגון שנכנס ראש הלמ"ד של שיטה התחבנה בתוך
חי"ת או ה"ה של שיטה העלויה גם זאת לא נראה לי דהא כל
כה"ג רבו הפוסקים הראשונים המגשרים כדליתא בשם' גיבין
ד' כ' ובש"ע או"ח סי' ל"ב סי' כ"ח ואין לומר דשיירי כגון
שנכנס ראש הלמ"ד בלוח' ו' ונעשה קוף או כל כה"ג שנעשה
אות חדש דבזה האופן יש פוסקים הפוסלים זה אינו הוא מסיים
שם הירושלמי כגון ארליט ותפארטו והיינו שמתחבר האד"ק
או החי"ו להט"ן וכמו שפירש שם השירי קרבן נופא והא כל
כה"ג שלא נעשה לוחא אחרת כשר אלא ע"כ כמו שפרשתי
שש"י שיטת הראשונים היא העיקר :

נבואה לפי מה שנאדתי לא מלאחי מקום לסברת הגב"י
שכתב שאם ניטל כל הקלף שבין אות לאות עד
שנשאר רק אייר למוד דייט בלול נדבק האותיות ו' לא ופסול
אפילו אם נעשה זאת אחר הכתיבה ולדעתו זה אינו כי מה
שהכריח אותו לסברא זו היא סתירת דברי הטור והש"ע הא
בבר תרלתי דבריהם כבוד וגם כיון דאין כוון עשוי התמונה
של האות וגם לא שייך בג"ג שנשאר חלק האות הילכך לדעתו
אין דייט אלא כמו גל נקבים הנעשים סמוך לקלף שיש חילוק
בזה בין קודם כתיבה או אח"כ כגלג"ד בשם זה ועדין ל"ב :

סימן יב

שאלה על הגנת תפילין של יד דבענין על הקיבורת
בין של ראש דבענין שיהיה חלקו ע"י השחי כראיה
בגמרא :

בגבירא יבש"ע ילפי הכבודא שמשע שאם יוצא אפילו מקצה
 התחילין חוץ למקום אינו מקיים בזה מצוה חפולין ואמאי
 לא נימא גם בזה רובא כבולא ונימא שכל שרוב מהתחילין
 הנהיגו בדיון שוב לא קפדין על המיעוט כפי בבל התורה
 כולה דאוליגן בתר רובא ע"ש :

תשובה שמעתי אומרים שאחד ממחברי הזמן החעורר

בזה ולא ראיתי הספר עדין ומה שרולים לחלק
 בעניני קבוע ושאר חילוקים לא נראה לי כלל כי על הכל יש
 להקשות מגמ' מפורשת בזכרם ד' כ"ז דתף דכתיב בקדשים
 יבאש אותו על ירך המזבח לפניה מ"מ אם היטה הבהמה רובה
 צלפון ומיעוטה בדרום כגון לר' יוסי כ"ד יהודא דלית לי' שם
 ד' ג"ח מחלי המזבח ולדרום דעו כדרום כשר דדוקא אם
 היטה מקלת הבהמה חוץ לפניה ההם דוקא פסול מביס דכתיב
 והביאום לשם עד שחאה כולה לפניו הכל היא צלפון והגלה
 בדרום כשר פ"ש ברש"י ד"ה הכינם ראשו וכו' ולקמן
 ברש"י ד"ה אכל וכו' ומה לי בין הא דכתיב על ירך המזבח
 דמהני אפילו אם אינו מונח רק רובא על המזבח ובין לאוה על
 ירך דלא מהני רובא הלכך לא נראה לי לחלק בזה והעיקר
 נראה לי דלא שייך כאן רובא דהא חנן במנחות ד' מ"ט שתי
 פרשיות שבמחזה מעבדות זו אח זו ואפילו אם חסר אות אחת
 מעבדת ופריך הגמ' מתי קמ"ל פשיטא שאם חסר אות אחת
 פסול וכה"ג דרשין לקמן לענין הפליק' ומפרש רש"י דהא
 כתיב ובהנהם כתיבה תמה משמע שלא יחסר והייט מבוס יסור
 הת"ם דרשין כמו דכתיב כתב חס וכה"ג דרשין בטאכס בבית
 כולם ולא בבית מקלחם עיי' נדה ד' מ"ז חי כמו דדרשין
 והביאום לפני וכו' הנאמר ברקרא י"ז עד שחאה כולה לפניו
 בזכרם כו' או בטאום אל אוהל מועד עד שיבא כולו לאוהל
 מועד ואם בא כולו לאוהל מועד רק שנייה של שערו ה' בחוץ
 ג"כ לא נקרא בא כולו כדליתא בזכרם שם או ולקחת דרשין
 שאם חסר כ"ש פסול דכתיב לקחה תמה והיינו הכל מבוס
 יתיר המ"ם ה"ג כיון דכתיב וקשרה לאוה על ירך דרשין לי
 לקמן ד' ל"ה דכתיב מתי קשרה תמה הכי נמי דרשין מזה
 קשרה תמה שישקור הכל על היד ואם חסר אפילו כ"ג מן
 הקשרה חוץ זה קשרה תמה ופשוט הוא ומתחת כן נראה לי
 שאפילו אם כל הקצילה של התחילין מונחין על מקומן רק קלת
 מהתיורה טולט חוץ למקומן הראוי להם עפ"י דין ג"כ אינו
 מקיים בזה מצוה הנחתן כי החס' לאחר דפריך הגמ' חסר אות
 אחת פשיטא שפסול ומשני לא נדרש' אלא לקו' של יו"ד ופריך
 הא נמי פשיטא ומשני לא נדרש' אלא דכתיב מוקף גויל ומפרש
 הרשב"א שם מה הוא ההפרש בין סברת התרין שהי' ניחא
 לי' דעל חסרון של קו' של יו"ד שוב לא קשה לו פשיטא ולדעת
 המקשה הא נמי פשיטא ומפרש שההרנן היה סובר דכיון דרובא
 של האוה נכהב כתיקו רק שחסר קלת ממנו היו תמינא
 דאוליגן בחד רוב האוה וכשר קמ"ל דאפילו הכי פסול והמקשה
 פריך דגם זה פשיטא הוא דהא מחחר דילפיגן זאת מוכתבם
 דכתיב כתיבה תמה שוב לא מהני בזה רובא דהאוה וכתיב
 דוקא כולו ואם חסר כל שהוא פסול פ"ש נמלא ה"ג כיון
 דסימורא של התחילין והריבוי של התיורה הוא הכל הלמ"מ
 כדליתא החס' במנחות ועל טולט נאמר וקשרהם על ירך שהי'
 קשרה תמה על ירך הכל כפי מה שנאמרה הלמ"מ שהי' כל
 הריבוי של התיורה קיים הלכך אם טולט מהריבוי לחוץ
 ואין כל הריבוי על היד אף שהרוב מהריבוי הוא על היד חסר
 כיון שחסר קלת מהריבוי חוץ זאת קשרה תמה דומיא דהא חסר
 קלת מהאוה דלא מהני מה שרוב האוה קיים משום דעדין לא
 נקרא תמה ה"ג לפני הקשרה דהא כשנייה דרשו חו"ל שהי'
 הקשרה והקשרה תמה מה כתיבה אם חסר כ"ש פסול אף
 בקשרה כן וגם הא לקמן ד' ל"ז מקשיגן אן כתיבה לקשרה
 לענין מה כתיבה ביחא אף קשרה כן או כמו דדרשין במנחות
 ד' ל"ז וקשרהם וכתבם מה קשרה כגובה אף כתיבה כגובה

חית

ג כלא"ה נראה לי דכל כה"ג לא שייך כאן דין רובא כלל
 דהא עיקר דין רובא מסנהדרין ילפיגן דכתיב ביה אחרי
 רבים להצות ופיי' בפוסקים דאפילו לפי המסקנא בחולין ד'
 י"א וי"ב מ"מ עיקר דין רובא מסנהדרין ילפיגן עיי' בגב"י
 מהד"ת סי' קנ"ד והלכך כתיב דומיא דסנהדרין והתם הא יש
 קיום ומליאות בפני שלמו בלתי סיוע מן המעוט דהא הרוב
 המסכימים לדעת אחת זאת הא אפשר להיות כן בלתי המיעוט
 כי אף אם לא היה המיעוט כלל היה ג"כ נגמר בדיעה כן
 וכן הא דילפיגן דאוליגן בכל התורה בחד רובא מתגלחת ראשו
 של מור במס' נזיר ד' מ"ב החס' נמי הרוב השמר של ראשו
 שניגח נחקים המעשה של הגילוח בלי סיוע מהמיעוט או לענין
 שחיטה או מילה או פסוקא או נמולה וכה"ג בכל התורה כולה
 כל היכא דמיט' דין רובא חוץ הרוב לריך לבוא להמיעוט יש
 לו קיום בלתי המיעוט ועל כל כה"ג אמרה התורה דהמיעוט
 הוא ספל ובטל ונגרר אחר הרוב משא"כ היכא דהרוב חוץ לו
 מליאות וקיום וביאור בלתי המיעוט כגון כנ"ד דהא אם חסר
 חיבה אחת מהפרשה אף שהוא מיעוט מ"מ ע"י זאת נתקלקל
 הפשט והביאור של הרוב כדומה בפסוק של ונספי מטר וגו'
 יחסר חיבת מטר או אף שהוא מיעוט מ"מ ע"י כן נפסד
 הטובה והביאור של כל הפרשה ובפרט הא חיבת כמה דרשות
 דדרשי חו"ל באם אינו ענין או בבא זה ולימוד על זה או בכל
 י"ג מדות שהתורה נדרשה או בכל כה"ג שגם הרוב לריך לבוא
 להמיעוט ובלתי המיעוט אינו קיום לא שייך כה"ג דהמיעוט
 יהי' בטל להרוב כיון דגם הרוב לריך לבוא להמיעוט ובלעדו
 חוץ לו קיום והעמדה אינו מן הדיון שזה יהי' ספל ובטל לזה
 והייט הכל משום דלא הוי דומיא דאחרי רבים להצות דילפיגן
 מזה דאוליגן בחד רובא הילכך הבא נמי כיון דעל כל ד' פרשיות
 כהיב והי' לאוה על ירך הייט שכל הכתוב בהפרשות יהי' כולם
 דוקא על ירך ודרשו חו"ל שהוא עגובה היד וכיון שמקלת
 מהפרשה היא חוץ למקומה הראוי לה לא מהני בזה מה שהרוב
 הוא במקומה דהא בזה לא אמריגן כלל עדי מיעוטא בחד רובא
 כיון דהרוב לריך לבוא להמיעוט ג"כ ובלעדו חוץ לו שום קיום
 אינו בדיון שהעיקר הא' יהי' נמשך וספל לעיקר השני וזה כלל
 גדול בכל דמי רובא :

ומהאי טעמא נראה נמי בעבורא שכל לפני הח"ס בא'
 שכתב ס"ת איה אחת שהוא חק תוספת בענין שהאוה
 פסול הוא מה"ס ואח"כ נעלם ממנו חיוב הוא האוה הפסול
 ולא ידע מקומו חיוב וחי אפשר לו להכירי בשום אופן ופסק
 שם שהאוה בטל הוא ברובא של הס"ת ע"ש ולפי מה שכתבתי
 נראה שכל זאת הוא דוקא לענין לקרות כי בלימוד משום דבזה
 המדין על כמה פוסקים הסוברים שמוחר לקרות בס"ת החסר
 וכמו שמחלק הר"ן כה"ג בפ"ג דמגילה לענין ס"ת שחסר ממנה
 יריעה פ"ש אבל לענין ללוח בו מלת כתיבה ס"ת כיון שחק
 טוהת הוא פסול מן התורה לא שייך בזה ביטול כמו
 שנאמרת כאן :

ועיין בא"ת מהרי"ט ח"ב שאלה לענין ראובן שמדד הגאה
 משמעון וזה כראובן הוא מקבל פרס מקופת הקהל
 ובתוך מעות הקהל ישט שם ג"כ ממשום שמעון ונשאל ע"ז
 המהרי"ט אם ראובן רשאי להטות מזה המזון אחרי שיש בהם
 פערבות ממון של שמעון ובתוך הפערבות חקר ג"כ אם שייך
 בזה ביטול שיחבטלו המעות של שמעון בתוך משות של הקהל
 והינא משם מדבריו כי כאן לא שייך כלל דין ביטול משום
 דעד כאן לא אמריק בראשור שבטל בתוך היסר אלא דוקא
 היכא שאם היו מפרידן את האיסור מתוך היסור היה נשאר
 היסור בהיתרו ודעיגן האך היא ע"ז אמריגן כיון שהיסור הוא

רבי י' לו כח ג"כ לבטל האיסור אף ששכחו הוא מעורב ואיט
 ניכר משא"כ הכא בתערובות מתוך של שמשך בתוך משנה הקהל
 הא בזה לא קנה המצות של קהל אם היחד בסמי עלמן דהא
 אין קפידא על טעם המצות אם הוא ממה שנתן שמשך בתוך
 היצפה או הקהל ואם היה רשות לשמשך ליטול חלקו ולחלק כפי
 דעתו אז היו יכולין הקהל ליתן לו גם משנה ומטבע אחרת כל
 שאין קפידא במשקל של המצות וגם גוף המצות מה שטמאם
 הכל להבדיל כמה ששמים כבר חלפו והלכו להם והעיקר של
 היצפה המקובץ איט צנוי אלא על הגאה המגיע מהמצות
 המקובץ שנתלה קופות של הקהל ובהנאה הא אי אפשר להפריד
 בין הנאה הבאה ע"י משנה שמתן או בין הנאה הבאה ע"י משנה
 הקהל וזיון שהיה"ר אין לו מציאות בפ"ע אין לו יחוס לבטל
 האיסור אף שהוא רוב ובכל פרושה ופרושה יד שמשך והקהל
 היה בזה הילכך לא שייך כאן ביטול ברוב ע"ש :

ובמבוא א תרצ"ו לנפשי מה שהיה קשה לי קצת בתורה
 ד' ל' דלמדין החס וזוהו מחיר שאסרה התורה
 להקריב האומר לחבירו הילך טלה א החס כלב זה וכן שני
 שותפים שחלקו אחד נטל עשרה טלאים ואחד נטל תשעה וכלב
 שכערו טולן אכורין להקריבה ומזיקי צמ' דמירי דטפי דמי דכלב
 מחיר מהני טלאים והאי שיפוגה שדי בטלוהו ופ"ש ברש"י
 התענוג דמירי דכלב טלה וטלה י' עשרה פטמים עגד הכלב
 וקשה אמאי היו זה מחיר כלב מן התורה הא נחבטל דמיו
 בזבוח בתוך דמי הטלאים ואף שיש לרחות דהאיכור איט רך
 חדרבן אמנם משפחות המטעה משמע דמה"ת ג"כ חסור
 בהקדשה דהא וכן קאמר משמע שהוא דומיא דרישא שאסור
 מן התורה וכן כתב להדיא התור"ט שם שגם בדין זה של בני
 שותפים נמי מן התורה חסור משום מחיר כלב ובלאחז המעיין
 היכב בכבודו ד' ג"י מבואר קן להדיא שגם בזה חסור הוא
 מן התורה וכן מבואר להדיא במ"א סי' קנ"ג סעי' קטן מ"ז
 דדוקא בהקדשות של ביה"כ איט רך מדרבנן אבל בהקדשות
 של מונח כה"ג התערובות אכורין מה"ת אף שרובא הניחא
 הוא ע"ש היטב ובפמ"ג שם אכן לה' מהרי"ט יחא דהא גם
 החס לא קני היתיר שם בפ"ע משולם כי על כל התערובות
 חל האיכור של מחיר כלב וכל כל אחד ואחד במקלו ואי אפשר
 לגררו משולם ובכל חלק וחלק של הטלה י' בו איכור שאי אפשר
 להיות ניכר בפ"ע וכל כה"ג לא שייך ביטול ברוב ופשוט הוא
 כי דברי מהרי"ט הללו לא שייכי כלל לדברי המרדכי ביבמה
 שרקקה דם או לגביית המתקבטת בשבת שהתעוררו בזה הכרז"פ
 בסי' ק"ג והנצ"מ מהד"ס סי' כ"ד כי החס מיירי שיש להאיכור
 והיתיר מציאות בשולם רך שאי אפשר לגררו ולהיכיר יהיה אבל
 מ"מ כלפי שמייה גליא משא"כ ינדן דמהרי"ט בלמח בפ"ע
 אין לו שום מציאות בשולם כלל דמי זאת לעבד של כמה שותפים
 שאחד מהם שיחיר חלקו שאותו העבד איכור בשפחה ובצח תורין
 משום ד' חירוד שט אף שהוא חלק מעט כנגד חלק העבדות
 שלו מ"מ לא שייך כה"ג ביטול ברוב זה הוא ממה שדין של
 המהרי"ט והדין המבואר בתמורה שבבאחי :

ודרך אגב אמרתי לתרין דברי התור"ט בתמור' פ' ו' משנה
 ג' מקשיא התמורה שהקשה עליו הגרע"א שם שהת"ח
 כתב ששני שותפים שחלקו זה נטל עשרה טלאים ואחד נטל
 תשעה וכלב שהעשרה טלאים טולס איכורים מה"ת משום מח"כ
 כל און שלא ביררו טלה א' כנגד הכלב וע"י הקשה הגרע"א
 וכחצ נפלאחי על כבודו הגדולה שבע"ח אינם בטלים זה איט
 אלא מדרבנן ע"כ ולכתורה הוא קושיא גדולה אמנם אחר העיון
 ניחא והוא ע"י מה שמבואר בפסחים ד' פ"ח בתמשה שנתערבו
 שורות פסחיים וגמלא יבלת בעור של א' מהם דאיכורים טולס
 באכילה והקשו המפרשים דלמאי לא יבטלו הפסחים ברוב
 דהא ארבע הם כוליה כשרים עי"י כ"פ בסי' ק"א אמנם יפה
 הדין בזה התור"ד בסי' ק"א חיה הוא הברית הגנה"ג הוציא בפ"מ
 סי' ק"ט דלא שייך ביטול ברוב אלא דוקא אם הספק טולד ע"י

התערובות ואם לא היה נתערב לא היה לט שום ספק דמיה
 דפנהדרין בשם רוב מוכין ומיעוט מחייבין או טולד לט הספק
 הדין עם מי אבל אם לא היו אלא המחייבין לחד או המוכין
 לחד או לא היה לט שום ספק עם מי הדין וזיון שהספק
 מולד ע"י תערובות של הדיימים בזה גלי לו התורם דלולין בתר
 הרוב משא"כ אם הוא בדבר שאפילו אם לא היה רק אחד היה
 לט ג"כ ספק זה כגון הכא בתערובות העורות הא הפסחים
 שעליהם איט דנין בהם הא לא היחה שום תערובות כי כל אחד
 מהחברה מכיר פסחיו ואפ"ה נולד להם הספק שחא זה העור
 הוא משמחו וקרנן שלו הוא הבעל מוס וזיון שיש על כל פסח
 ושם ספק בלא תערובות של התמשה פסחים בזה לא מצינו
 בכל התורה שיתבטל ברוב ע"ש שמיחא רח"י לטברא וזו עי'
 בנ"מ ח"ד סי' קמ"ז במחוק סברא וזו וכתב שכל כה"ג שהספק
 איט טולד ע"י התערובות או אף מן התורה נמי איט בטל
 ע"ש וכן מבואר בחו"ד גושא שהוא מן התורה ע"ש דו"ק
 נחלא לפי זה יודן דתמורה נמי ממש להא דמיה דהא גם החס
 אין הספק מולד מזה התערובות דהא אפילו אם כל טלה וטלה
 ה' צפוד בפני עלמן ויהי מחליף על תשעה טלאים אחרים
 וכלב אחד כל כמה שלא בירר טלה אחת כנגד המח"כ היה
 טולד הספק על כל טלה וטלה אולי הוא המחיר וכו' על כל
 אחד ספק דחוריייתא בלא תערובות וכל כה"ג לא שייך בזה
 ביטול ברוב ושפיר כתב בעל הת"ח שהוא ספק דחוריייתא על
 כל טלה וטלה ומתוך קושיא הגרע"א :

ורפ"י סגרת מהרי"ט שהבאחי לעיל תרצ"ו נמי מה שהקשה
 הבעל שו"מ ח"ד סי' קנ"ח בהא דלמדין בתמור' ד'
 ע"י שהגמ' רולה להוכיח דהא דלמדין חטאת שמתו בעליה
 תמות לא נאמרה זאת בחטאת ליבד ואפילו אם מתו בעליה
 נמי קריבה ומציא רח"י משעירי רגלים ורחשי יודשים שהם קרבן
 חטאת וזכין מתרומות הלשכה והאיך אמר רתמנא אייתינהי
 מתרומות הלשכה ללחא מתו מרייהו דהני זחי שנתו בתרומות
 הלשכה אלא לכו ע"מ גושוס דחין ליבד מחס' והקשה המוכר
 בזה מה זה הוכחה הא אפילו אם מתו מ"מ לא מתו אלא
 מקלת מהליבד וזיון התמות שבלשכה הוא מהאששים אשר חיים
 עדנה ואוליין בתר רובא אבל לשולם היכא דמתו כל הליבד
 כמו בשבטים שנה דגלות ככל דמייסי החס אין הכי נמי דדין
 מעות חטאת שלהם אף שהם של ליבד מ"מ דית דדון מעות של
 חטאת יחיד דלולין ליבד וע"ש מה שתיקן בדוקא גדול דהקטש
 הוא משום דכמות של אחרים לא שייך עליהם דין ביטול דלמדין
 כבילה ד' ל"ח אבל כבר כתב הע"ש בשמעתא ו' פרק ד' דכל
 זחא הוא דוקא במטת של הדיוט אבל מעות של הקדש דין
 איכור י' להם ובטלין שפיר ע"ש שהביא רח"י ברורה לזה גם
 מה שכתב משום דהיתר בהיתר לא בטל הא זה נמי במחליקת
 היא שטי' אמנם לדברי מהרי"ט ניחא דהא תרומות הלשכה
 נמי בשותפות של כל ישראל הניעשה במעות המקובץ בלשכה
 עיקרו הוא על הנאה הבאה מהמטות ולא על גוף המצות דהא
 דהא כל עיקר תרומות הלשכה נתקן שיהי' לכל ישראל חלק
 בקרבנות הגבור כדליתא בב"מ ד' נ"ח ובשקלים פ"ד איתא
 שגם שבר האומנים ולשון של זאורית משפיר במשפלת היתה
 נמי מתרומות הלשכה ואם היה קפידא בגוף המצות א"כ אם
 הודתו שנטט לשבר האומנין שלא במתנות ממשות וממטבע
 של אחד מהם או משמים מהם האם נאמר ששוב לא יהי' חלק
 להם בקרבנות הליבד וכן להליבד לא יהיה להם חלק בהמזיה
 של שבר האומנים הא זה איט דא"כ למה לו לתרום על השתד
 לגבות והכל הוא כדי שיהיה לסלם חלק בקרבנות הליבד וע"כ
 ז"ל שאף אם הודתו ולקחו ממטבע של אחד מהם על מטה
 אחת אמריקן שהוא חזקה ממשותיו לכל ישראל שיהיה להם
 חלק במשותיו וכנגד זה גם הם דוס לו שיהי' לו ג"כ זכות
 במשותיהם הנשאר בהקדשה נחלא שכחו אין לכל אחד חלק
 מבורר במשום הקדשה של תרומות הלשכה רק לכל א' י' לו
 חלק הגאה שיטל הוא להטט ולגוסת כפי חלקו כמה שיקט
 הגבירה

הנבאים והנאה ו משרתת היא וזוט נכרת וא"כ דמי חמש
 לדרך של מהר"ם במשנה של קופות הקהל ודבר אחד ממשיך
 של שמעון דלא אמרינן כה"ג שיחבטל משנה של שמעון ברוב
 משום דהשושנים לא נשבעו אלא בהנחת המשנה ולא בגוף המשנה
 והנאה של כל אחד אינו נכרת ולא שייך בזה הפרדה וכל
 שאין שייך הפרדה להיחר בפני עצמה בזה לא שייך ביטול
 ברוב משום דמי הדיח הגמ' שפיר האך מביאין שמירי רגלים
 שהיא משאל מתרומת הלשכה הא יש בזה גם משנה שכבר מחו
 הכפלים שלהם והיו להו משאל שמהו בעליה וביטול הוא לא
 שייך בלא דהא אין לכל אחד בהמשותף אלא מערובות הנאה
 זה בזה שהוא דבר שאי אפשר בפ"ע וכל כה"ג לא שייך בזה
 ביטול ברוב :

ובזה יחא לי נמי מה שהקשה המל"מ בהלכות מעילה ט"ז
 פ"ז על הא דאין ק"ל דרך ריבא דמטבע אינו בטילה
 הוא רק מדרבנן לפי"ו האך אמרינן בעירובין דף ד' דהכהנים
 אינם נוהגים בתרומות הלשכה משום דרש"י הו"ק קרא דהוי
 וכל מנחה כהן כלול תחיה לא תאכל והדן הוא שמתעשרת כל
 התרומות הלשכה מביאין ג"כ פומר ושמי הלחם שהוא נאכל
 לכהנים והוא אינו נותנין לתרומות הלשכה האך נאכל את העומר
 ושמי הלחם הא מנחה שלט לא האכל כהני אלא כליל תחיה
 והקשה המל"מ הא כבר נחבטל הקלים של כהנים כריבא
 של קלוי ישראל וע"ס מה שתיקן הדרשה של הכהנים הוא
 לזו דוקא כי אינו רק מדרבנן אלא לבחורה דוחק הוא דהא
 גמ' תיבא שבהכניס דורשים מקראו אל לעלמו משמע שהוא
 מן התורה וגם בהמורה ד' ט"ו שהבאחי לעיל מביא להדיא
 שהיא מן התורה אמנם לפי מה שביארחי לעיל פ"ו בסנה
 מהר"ם יחא משום דמשותף של תרומות הלשכה כיון שההיתר
 אין לו הכרה בפ"ע לא שייך בזה ביטול ברוב כלל ואין להקשות
 דהא לפי זה היה להיות נאמת הדן עם הכהנים שהם פשידים
 מתחילת הקל וחמאי ק"ל אכן שהם חייבים כמו שהביא רש"י
 שם ו"ל ולדין לית לן הך דרשא דהאי כליל תחיה במנחה
 כהן גרדיא נהיב אכל במנחת ליבור ול כהן רובא ע"כ הרי
 לבחורה מביא מרש"י להשיך דגם בזה אוליין כהן רובא
 ין באתה המל"מ שם הביא ג"כ דברי רש"י הללו לרתי"ו שזה
 ככל ברובא ע"ס אכל באתה אין זה קושיא כלל על דברי
 משום דהא יש להבין דברי רש"י מה זה שכח ולדין לית לן
 הך דרשא של כליל תחיה שמנחה כהנים אינו נאכלת חרובא
 הא בזה ליבא פלוגתא אי מנחה כהנים כליל הוא או לא רק
 שהכהנים היו רוצין לומר שהמשותף שלהם אינם בטלים והאן
 סביר לן שבטלים ומה זאת שייך להדרשא הא מינו למימר
 בגוף הדרשה אין בזה פלוגתא כלל רק עיקר הפלוגתא הוא
 אם הוא בטילה או לא ושוד מה זה שכח רש"י דהאי כליל
 תחיה במנחה כהן גרדיא נהיב דמשמע מזה דאם הבהן
 מביא בשותפות עם ישראל אף שהישראלים אינם רואים נמי
 נאכלת משום דכל כה"ג לא מייירי קרא וחמ"כ מסיים רש"י
 דמשום ביטול ברוב ע"כ מה שמעט אכל זה אין בלא ביטול
 ברוב או אפילו אם הוא מנחה כהן שאינה גרדיא נמי אינו
 נאכלת ויותר מהכל קשה לי למה לו לרש"י להביא סברה
 דרש"י על מה דאין ק"ל דהכהנים חייבים ליתן לתרומות הלשכה
 וכחך העשם משום דאוליין כהן רובא הלא אין דרשינן זאת
 מקרא ויש לו לימוד מפורש ע"ז והוא בירושלמי פ"א דשקלים
 הגכה ג' תני ר' עבי בשם רב המטנה מה השיבו חכמים כל
 הדרשא דכהנים שהם אומרים שאינם רשאים ליתן לתרומות
 הלשכה משום דמנחתם אסור לאכול ומתהרומה מביאין העומר
 שהוא נאכל והאן ק"ל שהם חייבים אמר ר' עבי שכן השיבו
 דהא חיינן במנחת יחיד שמהו בעליה בהלכה למ"מ הוא שהיה
 התח וחינה נאכלת והפ"ה במנחה ליבור שמהו בעליה נאכלת
 אלא מליט שיש חילוק בזה שאף שאינה נאכלת ביחוד למ"מ
 נאכלת בליבור ואמרינן דהאי הלכה למ"מ שחשאה שמהו בעליה
 אינה נאכלת ביחוד נאמרה אכל לא בליבור ט"ז מה דכתיב

במורה דמחזר כהן כליל דיקא ביחוד נאמרה אלא ילא בריר
 פ"ט הרי שיש לנו דרשה מפורשת שהכהנים חייבים בנתינת
 שקלים משום דלפינן בבבין אב מחשאה ליבור והוא הא
 הדן שאף במקום דלא שייך לומר אל כהן רובא ע"כ נגמ' ל
 נכלל לכל הליבור מהו מ"מ נמי אין מחשאה מהו כדאיתא
 בתורה ד' ט"ו אף כי החס לא שייך לומר אל כהן רובא
 וחמאי הביא רש"י בלא סברה דרש"י משום רובא וכן בגרמטריה
 בשקלים פ"א משנה ד' כתב ג"כ כהן רובא כרש"י דאין בזה כל
 ק"ל כדרשא דכהנים משום דדיקא במנחה כהן לבדו אמר קרא
 כליל תחיה ולא היכא שיש לו שותפות עם הליבור פ"ט הי"ע
 משם הדרשא אל בירושלמי ולא מסיים כלל הא דחסיים רש"י
 משום דאוליין כהן רובא והייט משום דאין לא לריין לסיא
 ליה כלל כיון דלפינן אתה מקרא דמנחה ויה לבחורה קריבא
 נחלה על רש"י לפיכך נראה לי ברור שגם רש"י כיון לדרשא
 בירושלמי דלפינן זאת בבבין אב מחשאה הליבור ויה הוא מביאר
 ברש"י כמה שכח ולדין לית לן הך דרשא דכהנים דהאי
 כליל תחיה במנחה כהנים גרדיא הוא וכו' ר"ל מאי דלפינן
 הדן של כהנים בתרומות הלשכה מחשאה כמו שהתם יש חילוק
 בין יחיד לליבור ה"ל לענין משותף הלשכה אך שיהיה קשה
 לרש"י מה זה כהן אב מחשאה דבשלמא במנחה הא ההם כל
 דין של יחידים בזה זה כמו זה ואין חילוק בין כהנים לישראלים
 דכל משאל יחיד דין הוא שימות וכל ליבור אינו כן משא"כ
 לענין מנחות הא ביחידים נושא יש חילוק דמנחה ישראל נאכלת
 ומנחה כהנים נפרת ואם היו אפילו מכל הכהנים יחד מביאין
 מנחה נמי נפרת וא"כ עכשיו שכתבנו משותף של קהל כהנים
 עם משותף של קהל ישראל מ"ל דאוליין כהן הליבור של ישראל
 זיל כהן הליבור של כהנים ולא דמי למשאל דהתם אין חילוק
 רק בין יחיד לליבור וע"ז הדין רש"י דאוליין כהן רובא
 ורוב הכהנים הם מלוחין במנחתם נאכלת וכו' כי אף לא
 ילפינן בבבין אב מחשאה רק לענין זאת שיש חילוק גם במנחות
 בין יחיד לליבור ושוב לאחר חינה ליבור נזיל זה ידעין ממקום
 אחר דכל התורה כולו אוליין כהן רובא הלבך ג"כ כהן אוליין
 כהן רוב הליבור שמנחתם נאכלת וקאי האי רוב על האששים
 בזה הוא דבר הידוע ויכיר בין כהנים לישראלים ולא קאי כלל
 על רוב המשותף והמעין בירושלמי יראה שמה שכחתי בריר
 הוא בכונת רש"י ומפורץ קושיא המל"מ ומהא חזי על ה"מ
 שם בס' ק"א שתיקן קושיית המל"מ בדרך חזק מאוד הא
 לדברי מהר"ם הוה שהביא ג"כ בתשובה שם מפורץ ברובא
 ולפי הגרסה השיאו כהנים מהר"ם לטובה אמרם ולרשעי מה
 שבארחי זה הוא הכהן ודין זה של מהר"ם דמי משם לפיכך
 של שני שותפים ויש לאחד ט שני חלקים ולבשני חלק אחד וזה
 שיש לו חלק אחד שיתר חלקו שאלו עבד אסור בשפתה מן
 התורה מחמת חלק החרות שלו אף שהמשחרר אין לו עבד
 אלא רק חלק משפט ולא שייך כה"ג ביטול ברוב כלל כיון שאין
 להיחר פירוד והפרש בעולם או על כל חלק וחלק אמרינן
 שמעורב ט מהכל כמו שביארחי לעיל והוא מקצוע גדול בדן
 רובא ורחין למי שאמר :

דריבא לט מה דכל שאין המכיל שהוא הריבא קנה שם
 מלאכות לעלמו או איכא שאי אפשר לו לסיים בלי
 המחכיל אין בכחו לבטל ולולאו אף שהוא ברוב ומבינה המשמש
 לפי"ו אישם הוא שייך ביטול בלוחיות של ס"מ או משל
 הנכתבים בפסול ונאכזו בתוך כס"מ ואין מביין בלא כל
 הלוחות של התורה משולבות הם ולוחות וכו' פ"ו בא זה
 לימוד ע"ז או באם אינו ענין לו ע"כ פירוב פרשתי והלוח
 שנכתב במקום אחד יש לו חלק ומיחר אף בלוח ובחינה
 שנכתב במקום אחר ע"כ דרשות חז"ל כמו בנקט שם יסת
 הנאמר בש' אומר מרומו כהן הדין של מקלל אחי ונאמר בש'
 משפטים כמו דאמרינן בשבטות ו' וכן לא תאכלו של הדם זה
 מחלוא אחי פסול בלוח אחת או נמרשו ונעטס קלקל בשפה
 מקופות פ"י פאחדין ס"ז כה"ג משום מספר שמילא הא כל
 מספר

חסרון של אות אחת מגיע ומפסיק הוא הסוגה הגלוי והנכונה
 של כמה אותיות ומיטת שנתורה ואם חסר אות אחת הרי כל
 המורה פסולה זה כלא זה אי אפשר וכל כה"ג שהרוב לרדך
 לבוא להמשיט וגם אין לו חליפות ניכר כפ"ע לא שייך בזה
 דגה ביטול ברוב הלכך פשוט הוא שאם אות אחת נהנה בח"ה
 או כל פסול ונאבד אין יוצאין בזה מנות כתיבה ס"ח ועיין
 כפ"ע או"ח כס"י תרנ"ח ס"י ז' בדיק חילוק במקלת היד ובס"י
 כ"ז ובזה"ע ס"י קל"ט ס"י י"ד ועי"ן בספר ד"ג ס"י י"ד
 וי"י בספר יד אליהו בדיק ס"ח פסולה שנחטבה ברוב
 כשרים ועי"ן ב"ג ס"י רפ"ט אין להאריך :

סימן יג

בפנים הבאה דברי הגמ' במיר מ"ב דאמרינן התם
 מוזמרי רחמנא מצוד יגלחטו טולו דוקא מכלל דכלל
 התורה טולו רובא ככולו מלתוייתא פ"ג הגמרא וכתב רש"י
 ע"ו וא"ה אדרבה יגלח מכלל התורה כולה כמו דקאן לא
 אמרינן רובא ככולו ה"ה בכל התורה נמי ותיקון משום דהו
 מיר ומאירע שני כתיבים האחד דכתיבה אמרינן לעיל
 שצריך לגלח כל השפיר ולא מהני בזה רובא ושני כתיבים
 האחד כחמד און מלמדן פ"כ וכלאורה דברי רש"י הללו
 המהיין הם מחד הוא כסמוך קפידו הגמ' לריטוחא דמיר
 ממאירע ליכא למילף דמאירע לרדך לגלח כל גופו ומיר אין
 לרדך לגלח אלא ראשו לתד ומאירע מזיר ליכא למילף דשתי
 מיר דקדבטו עינין לחס פ"ג הרי להרא מביאר גמ' דתרווייהו
 לריבוי וכל כה"ג הא לא הוי שני כתיבים וק"י"א ו הקשה הגאון
 בעל אורה משור ונשאר טקטיה אף הני תמה עוד דהאך הו
 מאירע עם מזר שני כתיבים דכתיבין בזה דוקא שגלח טולו
 היך מביאר הוא בקרא דמאירע לרדך לגלח טולו ולא שני
 כתיבה וזו מתיס דכתיב במאירע יגלח את כל שערו דמשמע
 כינו הא זה אינו דהא בהרבה ד' ג' אמרינן אמר ר' יוחנן
 מאה שיבטו להורות איך כתיבים עד שיבטו כולם משום דכתיב
 חס כל טדה יגלח יגנו עד שיבטו כולם דוקא ופירשין מאה
 דכתיב מלאכי ג' הגר כולו והתם הא אמרינן רובא ככולו
 ומסקינן התם דר' יוחנן כסידוחא דהך דכתיב כל מ"מ הסוגה
 הוא רובא לחד וע"ג היסד בסוגי' ובמהרש"א שם ד"ה אלא
 מאי וכו' והיולא ממש הוא דכל היכא דכתיב בתורה כל או
 כולי און הכוונה טולו דוקא אלא אפי' רובא לחד נמי מהני
 חס און היכא דירשין מתקום אחד דמהני אפי' רובא ענין
 התם בכנהדרין דירשין מלאחי רבים להטות דרוב נמי מהני
 ואפילו הכי כתיב כל פ"כ אחי לדרשא דכתיבין דוקא טול אכל
 בבהר דוכתא דכתיב כל או טולו הסוגה הוא רובא פ"ג ותראה
 ענין הוא פנול לפי זה יגלח כל שערו הנאמר במאירע אי
 לאו דהר ילפינן מצוד דכתיבין שגלח טולו הו אמרינן דכתיב ג"כ
 ברובא כמו בכל דוכתא דכתיב כל ובני אפי' ברובא ממילא
 הא ליכא ע"ז אלא חד קרא דמיר והדרא קושיא רש"י לזכותא
 אחאי לא ילפינן בכל התורה מצוד דלא אמרינן רובא ככולו
 ומה הטעם נמי איש מספק מה שכתב האורת משור שם
 דהני שני כתיבים יהי' הקרא הנאמר בליים והעברו חער על
 כל בקרם והיה זאת שני כתיבים עם מזר ע"ג דה ג"כ אינו
 מספיק דהא מכל הנאמר בליים נמי אי לאו דילפינן מצוד
 דכתיבין טולו הו נמי אמרינן דברובא פני' וכן ראיתי להדיא
 בפירוש הרא"ש בנעט"ס פ' י"ד משנה ג' על הא דחיסא התם
 שלשה מגלחין הגזר והמאירע והליים וכלם שגילחו שלא כחצר
 או ששיירו שמי שערות לא פנו כלום וכתב ע"ז הרא"ש וז"ל
 מצוד כתיב שער לא יעברו וכו' בליים כתיב והעברו חער
 וכו' ומאירע ילף מהם ושתי שערות מצוד עמא ילפי דגלי ב'י
 קרא ע"כ וקשה דהא הך דק דאמרינן שאם שיירו בהם שתי
 שערות דמעבד הא ככולם כתיב כל שערו אלא ע"כ דמתיבות
 כל לא מוכח מיד דכל משמע נמי דגני ברובא :

ואין לדחות ולומר דרובא כרי' דרוב איקא בגזר שם שהרוב
 מזה דרובא ככולו אינו לי' כר' יוחנן בהרבות דכל הוא
 דוקא כולו ולא רובא וזו אי שפיר מאירע ומיר או ליים ומיר
 שני כתיבים הא פ"כ זה אינו דהא יס להבין למה לו לרובא
 כרי' דרוב איקא למילף דרובא ככולו מצוד וכו' כעורה זו מה
 דאמרינן בפ"ק דחולין דילפינן רובא מאחרי רבים להטות או
 מהלמ"מ כמו שכתב שם רש"י דף י"ב אהנס כבר חילקו בזה
 המחברים שיש תרי עמיני רובא והתם בחולין מיידי הגמ' ברובא
 שחמישית הוא כשורך הרוב ומדין ביטול עע טו כי גם בפנהדרין
 דחולין משום דשיקר הפעולה הוא השסק והדיבור היולא מתייהס
 וזה הוא מצורב וכתבטל פ"ט היסד משא"כ הכא לא מדין ביטול
 ברובא ולא מדין כל דפריש מצורב קפריש אחיק עליה רק שאט
 רוצן למילף היכא שיש לשפט רוב ומישוט ושניהם קבועים
 והאורה לזוה עליט לפשוט מעשה בזה חס נאמר שאם עשה
 מעשה ברוב יהי' דיע ונחשב כאלו עשה מעשה ככולו חס לא
 ידעינן אלא מצוד דוקא דהי' לאו קרא היה אמרינן שאף שהאורה
 אחת שגלח את ראשו היה די בהמעשה הנעשה ברוב שיהיה
 דיע וזהו כמו שפשה המעשה ככולו לפי זה חס נאמר שכל
 הסוגי' במיר אולי רק חליבא דר' יוחנן שפיר שכל היכא דכתיב
 כולו או כל או לא אמרינן התם רובא ככולו מ"מ כל זאה
 לירדי' בלמח שפיר ילפינן מצוד דכלל האורה רובא ככולו אף
 כה"ג לפשוטו ככולו אכל מנ"ל לדין דהך כה"ג רובא ככולו
 דהא מצוד לא מצי למילף דתיכא למצוד אדרבא דגילה רחמנא
 במיר דלא אמרינן רובא ככולו ומינה ילפינן לכל האורה כולו
 כמו שהקשה רש"י ותיקון של רש"י משום דהו מיר ומאירע
 שני כתיבים זה הא אינו מספיק לרדך דהא לרדך ליכא רק חד
 קרא דמיר לתוד כמו שכתבתי בסמוך :

ולכאורה עלה על דעתי להדין דברי רש"י עפ"י הגמ'
 דכטוב ד' ע"ז דאמרינן התם דמגלח שניה
 של מאירע דיעינן אורח מהלמ"מ שמגלח טולו חלק כדלפת ע"ט
 ולפי זה קשה למה לן הקרא דכתיב יגלח את כל שערו דכתיבין
 שגלח כולו הא ידעינן זאת מהלכה למ"מ וכה"ג פריך הגמ'
 בשירובין ד' וזו משום דלרדך לכהוב קרא זה לכלל ופרש
 כמו דרשין התם יגלח את כל שערו כלל את ראשו ואת זקנו
 פרט וכו' מ"מ זה אינו דהא אפילו אי לא הו כתיב רק בזוים
 השביעי שגלח את שערו לתוד נמי היה כלל דכיון דכתיב שערו
 סהם משמע כל מקום שיש בו שער כמו דרשין כי יסן איש
 אל רעהו כלל והיינו נמי דכיון דכתיב סהם סלל כל הגמיטות
 או כמו דרשין בקדושה כ"ל ולקחת את המרגע ולקחת כלל
 המרגע פרט הכא נמי סהם שערו משמע הכל וא"כ האו כל
 דכתב רחמנא למה לן ש"מ הגא הוא דכתיבין טולו הא בכל
 הסורה רובא נמי דיע כמו טולו וכוה מיחא נמי קשיית בעל
 אורח משור שהקשה דהא לעיל עבדינן לריטוחא דכתיבין תרווייהו
 מאירע ומיר ולא הו שני כתיבים אבל לפי מה שכתבתי מיחא
 דשיקר ההוכחה הוא משום יתור התיבה של כל הנאמר אלל
 מאירע דלא אלמערך הילכך ע"כ אחי לדרשא למילף מזה דרובא
 דיע ככולו והסתחא מיחא נמי דהוכחה רש"י לפרש דהני שני
 כתיבים הם דוקא מאירע ומיר ולא כתב דהוא קרא דליים כמו
 שחפרש הא"מ משום דמקרא דליים אין שום רא' כי אף דכתיב
 בזה והעברו חער על כל בשרם מ"מ לדין דסבירי לן דאף
 היכא דכתיב כל או טולו מ"מ מהני נמי רובא ממילא שוב אין
 מקרא זה דליים רא' דלא מהני בדידכו רובא משום דאף
 דכתיב בזה כל מ"מ יוכל להיות דמהני רובא והילכך ע"כ הא
 דפסלינן גם בליים חס שייר שמי שערות הוא פשוט דילפינן
 ליים ג"כ מצוד ממילא שוב ליכא שני כתיבים דכתיבין טולו דוקא
 והלכך מוכרח רש"י לפרש דהני שני כתיבים הם מיר ומאירע
 ומתורן הכל :

מירדן עדין ל"ע כי בקדושתן ד' ל"ה פ"א בחס' שם ד"ה
 גלג

הלא לה"ד מטואר שיש פליגה בין רש"י ותוס' בניאר מה דאמרינן שני כתובים אין מלמדן דתוס' סברי שם דכל שני כתיבם הבאין כאחד לא לבד שאין מלמדן מהם אלא שהם ג"כ מגלים לנו הדין מהם לומר דבכל דוכחא אין לגשות כן כמו תוס' דמלא והקבל היו שני כתובים שכתוב חייבים במ"ע שה"ג וזוין דהיי שני כתובים ילפינן מזה דבעלמא ע"כ הם פטורים אמנם שיטת רש"י תוס' היא שן אלא דכל שני כתובים לא ילפינן מיניהו כלל לא הן ולא לאו ולענין שאר דוכחא השני כתובים כאלו לא נכתב כלל ע"ש וקשה לי לפי זה האין הוכיח הנמרא מדגלי רחמנא גבי מיר דבעינן כולו דוקא מכלל דכלל הורה טולו רובא ככולו ומפרש רש"י דמוכח משום דהו מיר ומלרע שני כתובים הא שיטת רש"י היא דמשני כתובים דאמרינן בכל דיבחה דלא ילפינן מיניהו מ"מ לא ילפינן מיניהו הדין ג"כ וה"כ מנ"ל ללמוד מזה בשאר דיבחה ויף שמבואר שרש"י מנזר אינו מורש"י מ"מ האין מהר"ן רש"י הקוביא שהקשה המפרש כאן אמאי לא אמרינן דמזיר ילפינן בעלמא דרובא היה לאו ככילו וז"ע ועיי' בנזחים ד' כ"ו ופשוט הוא דכל מה שכתבתי כאן לא שייך כלל להפליגה המבוארת בכמה דוכחא כש"ס אי דרשינן שערנו כל שערנו או לא והמילוק בזה עיין בהוס' הילין ד' פ"ח ד"ה ור"י יהורא וכו' ומנחות ד' י"א :

סימן יד

בשאלתי בענין חנוך הנזכר במלות חפילין שהמנהג הוא לחנכו כמו חרש אחד קודם שנת הי"ג כמו נכתב הת"א בסי' ל"ז הם נרדף לבדך או ג"כ על הפילין או מניחין בלא נרבה כי לכאורה נראה מאחר דעת בהע"ט הוא והובא ברמ"א בסי' ל"ז קודם י"ג שנים שלמות אין מניחין כלל ואסור לו להניח ואין זה בכלל מלות חנוך מבואר בבבב"ט גיפא ע"ג והילכך אפילו לדין מניחין בחירוש קודם הזמן מ"מ אפשר לומר דאין מנדינן משום דלולי דהין הוא עם הכבשה"ט שאז אסור לו להניח וממילא הרי הוא עדיין לא הגיע כלל למניח חנוך ודמי וזהו להא דחייא בסי' קכ"ח לענין נשיאות כפיס לקמן בלא הביא עדיין שחי שערות שכתב שם הת"א בס"ק מ"ח שאם הורה ל"ב את כפיו ולבדך שובר משום נרבה לבטלה ויף הם ששה יזהו משום מלות חנוך דמוכח תוס' ע"ש :

והנה תוס' בפסחים דף פ"ח ד"ה בה הקבו האין מאכילין הפסח לקמן הא קעבר הקמן משום אכילת פסח שלא למניו והר"י כיון דהא דאסור להאכיל דבר איסור לקמן ילפינן וזה מהא דכתוב גבי שרלים לא האכלום דדרשינן מזה לא האכילום להזהיר הגדולים על הקטנים הילכך בעינן דוקא דומיא דהתם דאין בהכילתו שום מילה הא בשביל מלות חנוך לא חוייבתי לן במה שהקמן עושה ג"כ עבירה כיון דע"י כן נמחק נמי בהמלה ע"ש לפי זה לכאורה גם כאן היה אפשר לומר כן דהא עיקר הענין שהוא אסור להניח הפילין קודם שנת י"ג הוא משום איסור של גוף נקי וכיון דאין עינין וזה בשביל לחנכו על להבא כשיהי' בר חיובא שוב לא חייבתי לן במה שהיא עושה עכשיו איסור אמנם ע"כ לא דמי להחם דאל"כ למא בחמתו החמירו הבעה"ט והרמ"א כאן כ"כ שיהיה דוקא בן י"ג שנה ויום אחד וכבר הקשה עליהם הנ"ח ושאר הפוסקים מפשטת הגמרא דסיכה דף מ"ב שם והא לכאורה גם מדברי תוס' קשה אבל בחמת לא דמי כלל דהא תוס' האב עשה הכל בשביל הקמן כמו שפישין בכל הפסחים דהא שחם אורו גם בעד בנו ומנה אורו ג"כ בכל המניין רק שמטיו של קמן לאו נטיי היא משום דשה נביה אבות לאו דאורייתא אבל עכ"פ אבי של קמן התנהג בפשטו כמו שפישין בשאר פסחים והילכך הו' כמו כל שאר חנין שמחנכן הקמן במלות שאף שהוא לאו בר חיובא הוא מ"מ מושל על האב לחנכו אמנם כל זה אם גוף המלה ששה כתיקונו כמו שפישין הכל ואי אף שיש עבירה ג"כ

מית

בעשיית הקמן לא אכפת לן דהא על עבירה של הקמן אין אט מלויין ועל החינוך הוא מלווה משא"כ כאן בחפילין מאחר שאין יכול לשמור עצמו היסב בנוף נקי הרי ממילא הא אינו עושה גוף המלה כתיקונו כמו שהכל עושין אותה בנוף נקי דוקא וכל כה"ג הא לא שייך בזה מלות חינוך כיון שאין מקיים החנוך כראוי ואדרבה יש חשש שלא יעשה ג"כ כשיהי' גדול ממילא אין כאן המלה כלל ולא נשאר רק איסור לתוך וילכך אין רש"י לעשות כן אמנם עדיין אין זה מספיק דמנ"ל להרמ"א לחלק כן מדברי תוס' פסחים הג"ל שבבב"ט בעלמא הילכך נראה לי עיקר בזה לתוך דברי הרמ"א עפ"י דברי הר"ן במדריס ד' ל"ו דמבואר תוס' שהוא חולק על סברת תוס' דהר"ן הקשה ג"כ קוביא זו של תוס' דאמאי מותר הקמן לאכול מהפסח שלא למניו והר"ן דכ"ז בראין להמנות אבל בקטנים דאין ראוי להמנות ולא בני הכי נינהו לית לן בה ע"ש הרי לכאורה מוכח מדברי הר"ן שאם היה על הקמן ג"כ האיסור של אכיל שלא למניו אזי היה אסור להאכילו בפסחים ולא היה מהני בזה מה שיש כאן נמי החזקה של חנוך דבמקום איסורא לא חקיט רבנן וכן תוס' נעצרים שם כתבו ג"כ בסברת הר"ן הרי מבואר מדבריהם דכל שפ"י המלוה של החנוך אט גורמין שהקמן יעשה איסור על ידינו אין בזה כלל משום מלות חנוך ואדרבה איסורא אית בזה שהקמן עושה איסור על ידינו הילכך הכא נמי כיון שחפילין בנוף שאיט נקי חיבורא אית ביה לית בזה משום מלות חנוך ולכאורה הוא סגד גדול לפסק הרמ"א עמד י"ג שנים שלימות אין בחפילין משום מלות חנוך יהיינו משום דחנוך דחפילין כיון שיש בה חשש איסור לא דמי לשאר חנוך דלא בעינן בזה בני י"ג שנים דוקא :

אמנם עדיין יש לפקפק בזה דהא לכאורה יש לדרקק על סברת תוס' והר"ן דמוכח מדבריהם דכל היבא דהקמן עבד ג"כ איסורא או אין בו משום מלות חנוך הא בר"ה דף ג"כ אמרינן אין מעבדין את החינוקה מלתקופה אחר ר"א אפילו בשבת ודעת הר"ן שם נוטה לפירוש רש"י שמפרש דבחינוק שהגיע לחנוך מימינו והילכך אף שבשבת אין בו תקיעת שופר ויש בו ג"כ איסור שבות מ"מ כיון שאם היה חול היה בו מילה או אף שעבדו אין בו מילה כלל אלא איסורא לתוך ומאחי טעמא בחמת דעת תוס' והרמ"א שם שכל כה"ג כיון שיש בו איסור בלא מילה אין בו משום מלות חנוך מ"מ דעת הר"ן הוא שאף כאן יש בו משום מלות חנוך ע"ש הרי מבואר דעת הר"ן שאף במקום איסורא נמי יש בו משום מלות חנוך ולפי זה הא קשה מאי טעמא תוס' בזה בזה קרבן פסח שלא למניו מוכח מדבריו שזיון שיש בהמלה איסור ג"כ אין בו משום חנוך ועוד הלא הדברים ק"ו דהא דעת הר"י בעל תוס' בפסחים שם דמשום מלות חנוך של קמן לאו אכפת לן במה דעבד איסורא ואוכל הפסח שלא למניו ואלו הכא לענין תקיעת קמן בשבת דעת הר"י והוא בתוס' ר"ה דף ג"כ דכיון דבשבת יש בו איסור לתקופה אין בו משום מלות חנוך וע"כ ז"ל דהכא לענין תקיעות של קמן גרע פפי משום דעכשיו כיון שהוא שבת אין עושה בתקיעותו שום מילה דלאו זמן תקיעה הוא כלל רק איסור לתוך ומשום הכי אין בו מילה של חנוך משא"כ לענין אכילת פסח כיון דהיום זמן אכילת פסח הוא אף שנעשה ע"י איסור מ"מ כיון שהיום זמן ועבד נמי מלווה יש בו חנוך כן שכתבתי אט לחלק דעת ר"י וא"כ להר"ן שסובר דהא בחפילת פסחים שאז זמן המלה ועושה ג"כ מלה אפילו הכי כיון שיש בו איסורא ג"כ שוב אין בזה משום מלות חנוך מכש"כ לענין תקיעת שופר בשבת בודאי היה לן לאסור לתוך בו הקמן כיון דעבד איסורא ואין בו מילה ואמאי לענין תקיעת בשבת כסב שיש בזה משום חנוך ולענין אכילת פסחים כחכ שאין בו משום חנוך וע"כ ז"ל להר"ן שדעהו לחלק דהכא לענין תקיעת בשבת כיון שאין בו רק איסור דרבנן ובאיסור דרבנן הא דעת כמה פוסקים דקמן אוכל איסור דרבנן אין מלויין להפרישו וכיון שמשום האיסור שהקמן עושה

עושה אין לריבין להפרישו דאין אלא מדרבנן שוב לא נשאר אלא המלצה לחוד דהא חיבור זה אצל קמן נחשב כאלו אינו כלל כיון דאינו מלווה ע"ו וכיון שיש בזה מלצה ממילא יש בזה נמי משום חטך משא"כ בפסח שלא למנוי כיון שהוא חיבור דאורייתא שמתוך להפרישו איבר הר"ן שכל מה"ג אף שיש בזה ג"כ מלצה מ"מ אין בו משום חטך :

לפי זה בדין דידן לענין תפילין נקמן שהיא משום חטש של גוף נקי נמי בזה חלי אם האסור של גוף שאיט נקי היינו החטש שלא יעניס בהם לביה"כ כמו שכתב רש"י בסוכה דף מ"ב הוא מן התורה או מדרבנן בעלמא דאם היא רק מדרבנן או כיון שבאסור דרבנן אין אט מטוין להפרישו ולא נשאר אלא רק המלצה של הנחת תפילין לחוד או ממילא מלצה למנוי משא"כ אם הוא חטש מן התורה או להר"ן אין בזה משום מלצה חטך ודאי בנשאלת חר"י ס' מ' שכתב שהוא מן התורה אמנם כתב שם הטעם משום דילפינן זאת מהא דאמרין בשבת דף כ"ב ושפך וכסה שלא יכסה ברגל שלא יהיו המלות בזויות עליו וכיון דילפינן זאת מקרא הרי הוא אסור מן התורה ע"ש' לפי זה הא סברא זו בפלוגתא היא שניה כי פלוגי בזה רש"י ותוס' כי מדברי רש"י בשבת שם דף כ"ב ד"ה דם מוכח שהיא מן התורה ועין היטוב ברש"י בילה דף ל' ד"ה הכל' אמנם מדברי התוס' שם ד"ה סוכה מבואר שכל החטש של בזיו מלצה אינו אלא מדרבנן וכן הוא להדיא דעת הר"ן בבילה דף ל' ע"ש' ממילא לפי זה אין לו עדיין ראי' ברורה לחלק בין חטך של תפילין לחטך של שאר מלות משום דלשטיה שאר פוסקים הבודרים דבזיו מלצה הוא מן התורה הא מוכח מדבריהם דחטך של תפילין דמי לחטך של כל המלות ואף אם הוא קודם י"ג שנים מ"מ כל שידע לשמור תפילין בר חטך הוא והיינו משום דסברי שאין אט חוששין חולי אינו יכול לשמור היטב בגוף נקי :

ולדעת הר"ן דמוכח מדבריו דכל היכא דאיכא אסורא ליה בו משום מלצה חטך מ"מ הא מוכח מדבריו בר"ה שהוא סובר דבשביל חטש של אסור דרבנן לחוד לא מבטלין המלצה של חטך וגם מוכח מדבריו דחטש במה שאיט יכול לשמור תפילין הוא רק חטש שמת יעבור איסור דרבנן לחוד וכבר בארנו דבאיסור דרבנן כדאי לא אמרינן אתי איסור דרבנן ודמי מלות חטך ולפי זה לריבין אט להבין בלמה דעת הרמ"א בזה מ"ש בשאר חטך של מלצה דלא בני בר י"ג שנה ובתפילין בני וע"כ לריבין אט למר שהרמ"א תושב בתרומתו לחומרא חולי הלכה הוא שהחטש של בזיו מלצה הוא מן התורה וחולי ג"כ הלכה היא שכל שע"י החטך עושה עבירה או אין בזה משום מלצה חטך :

והלכך כיון שכלן יש חטש של איסור ג"כ משום הכי החמיר בתפילין טפי כן נראה לי בדעת הרמ"א :

ולפי זה נראה דבדאי לריבין לרבך משום דלענין חטש ברבכה לבטלה אין אט חוששין לדעת בהט"ט כלל תדע דהא כסוד שם בחלק שני עפר ד' חלק הפסור והחיוז ח"ל וגרסינן במכילתא ושמרת את החוקה הזאה שומע אני אף קמיס כמשמע וכו' ח"ל ושמרתם לא אמרתי אלא בני שידע לשמור תפילין מכאן אמרו קמן היודע להטעם חייב בלית יהודע לפרוש ידיו לו תפילין וקמן היודע להטעם חייב בלית יהודע לפרוש ידיו חולקין לו תרומה בבית הגרטה וכו' ומדייק בהט"ט דהאי קמן ע"כ גדול הוא והוא חייב בתפילין מן התורה ג"כ כיון שהוא בני י"ג שנה רק שהמכילתא קמ"ל שכל שאיט יודע לשמור תפילין או אף אם הוא גדול בשנים מ"מ כל דין קמן יש לו לענין זה ע"ש שיעקר הדיוק שלו הוא משום דהני כל הני בהדי קמן היודע לפרוש כפי חונקין לו תרומה בבית הגרטה והתם ה' כעין דוקא בני י"ג שנים כדאמרין ביבמות וכן נשאלות כפי שנים כעין דוקא בני י"ג שנים כדאמרין בתגילה הילכך חייב נמי דקמי' ההם מיירי נמי כה"ג שם בני י"ג שנים ע"ש הרי מובאר מדבריו דגם מה דקמי' התם קמן היודע להטעם חייב

בלית יהודע לטעם חייב בלולב מיירי נמי כקמן בני י"ג שנה ג"כ דומיא דאיך דהא כולן בחדא בוגא קמיירי לדעת בעל העיטור ושפוט הוא ואפילו הכי בני י"ג לענין לית בקמן וכן בס' הרמ"ו לענין לולב לא הגיה הרמ"א כלום שיש אומרים דבעין דוקא י"ג שנים שלימות אף דלבעל העיטור קודם זמן זה יש בו משום ברבכה לבטלה כמו דאיכא בס' קב"ח לענין נשאלות כפי שנים והיינו ע"כ משום דהרמ"א סובר דכל שאין כאן רק החטש משום ברבכה לבטלה לחוד בזה אין אט חוששין לדעת בהט"ט כלל רק אט סומכין על רוב הפוסקים דסברי שאף קודם י"ג שנים נמי בר חטך הוא והיינו חו' משום דחטש ברבכה שאינה לריבכה לרוב הפוסקים הוא רק דרבנן ובאיסור דרבנן הא אין אט מטוין להפרישו כמו שכתבתי לעיל או כמו שכתב הפ"מ בס' הרמ"ו דכל שאנו עושין להתלמד להקטן או אפילו אם הוא עדיין אינו בר חטך מ"מ ג"כ רשאין לרבך עמו כדי להתלמדו הברכה ע"ש ואין חושש הרמ"א לדעת בעל העיטור אלא דוקא היכא דאיכא נמי החטש של גוף נקי שהוא חטש דאורייתא מכה גוף האסור וכל כה"ג כל היכא דאיכא אסורא סובר הרמ"א שאין בזה משום מלצה חטך כמו שהוכח לעיל מדברי הר"ן אבל משום חטש ברבכה לבטלה לחוד בזה גם דעת הרמ"א לפסוק כרוב הפוסקים דאף קודם י"ג שנים נמי בר חטך הוא לפי זה פשוט הוא ג"כ לדעת הרמ"א שאם עבר והיטין לקמן בזה שאיט יודע לשמור תפילין אפילו אם הוא קודם י"ג שנים כיון דאסורא דעביד הרי כבר עביד או אף לדעת הרמ"א נמי יכול לרבך משום חטך ברבכה שלא יענין לעולם בלא ברבכה דהא אט חוששין לדעת בהט"ט הילכך לדין כהן איסור אחר אין אט חוששין לדעת בהט"ט הילכך לדין נמי להמנהג הוא להיטין כמו חדש קודם שיה' בני י"ג שנים דכיון דאסורא משום חטש של גוף נקי הרי כבר עביד ואינו מתקן וזה כמה שלא ירבך או גם הרמ"א מודה דמוכח יותר שיבך בשביל חטך המלצה דהא לענין שאר מלות גם שיטת הרמ"א לפסוק כרוב הפוסקים דומן חטך הוא קודם י"ג שנים ומה דלא הכריע לענין גוף הנחה של תפילין שמתחילן אותו קודם היינו משום דחושש לאיסורא אבל לענין עטם הברכה דעתו ג"כ שמבך הילכך שפיר מבך כולל ע"ד :

סימן טו

שאלה במקומות שהמנהגים הם בין הבע"ב שיש להם ס"ח מיוחדת ויש לכל אחד מהם זמן קבוע שקורין בס"ת שלו דוקא ואירע שבעה שהחזירו לקרות בס"ת של ראובן נחלפו והוציאו ס"ת של שמעון אם רשאין להכניס הס"ת של שמעון להיך ההיכל ולהוציא הס"ת של ראובן כי אולי יש בזה כשום אין מעבירין על הצעות :

תשובה לענין מה שפילפלו בזה אם האסור של אין מעבירין הוא מן התורה או מדרבנן הנה הרדב"ו ח"א סו' תקכ"ט הביא דברי התוס' ביומא דף ל"ג שמתפרשים שם בזה דאמר רבא עברי תפילין של ראש קודם של יד אסור דרבא איירי בשעה שחולץ תפיליו ומניחן בתיק שלהם בענין שלא יבטלן לעבור על המלצה היינו שלא יבטלן דיד חללה בחוץ התיק ואח"כ של ראש למעלה דא"כ כשיבוא להניחם יבטל של ראש תחילה וימטך להעביר על המלות משום דשל יד יש להניחו תחילה לפיכך נרדף להניח בתיק של ראש תחילה ואח"כ של יד הרי מובאר מדבריהם שאף אם אירע שפגע בשל ראש תחילה מ"מ מניח של יד תחילה אעפ"י שמעביר על המלות וכתב הרדב"ו הטעם שנחתה זה מפני זה משום דמתן דמשי ומניח של ראש תחילה הוא עובר דאורייתא דכתיב וקשרתם לואות על ידיך והדר ולפוטפות בין עיניך והאי דאין מעבירין על המלות היא רק מדרבנן בעלמא והילכך דאורייתא עדיף ע"כ הרי מביאר הוא שדעת הרדב"ו שהוא רק מדרבנן אמנם מתבאר אחרים

אחרים כתבו צהיה מן התורה והביאו רמ"י מדברי החס"י וז"ל
 דף ל"ג ד"ה אין וכו' שהקבו על הא דאמרין בזכרים דף
 ג"א דברי הדם היו שופך על יסוד מערבי וקאמר העטס
 דכתיב אל יסוד מוכח העולה אבר פתח אורח מועד ויסוד מערבי
 כל מוכח הוי כנגד הפתח והשתא למה לן קרא ליה ואמאי לא
 נשקא ליה מדרש לקיט משום דאין מעבירין על המלות דהא
 צהיה קרן פגע ל"י ברישא ע"ש הרי מוכח מדברי החס"י
 שאיסור של אין מעבירין הוא מן התורה דלי ליה ליה לא קשה
 מידי דלי משום אין מעבירין לחוד לא היה אלא איסור דרבנן
 הלא ע"כ מוכח מזה דגם האיסור של אין מעבירין הוא ג"כ
 מן התורה ע"ש והוכחח הרדב"י מדברי החס"י שהוא מדרבנן
 יש לדחיה והוא דלקמן ע"כ אמרין אחר רבא ע"מ מהא דאין
 מעבירין על המלות דעבורי דרעא על טעמא אסור ופירש
 רש"י דקמ"ל באיסור להניח תפילין של ראש קודם של יד משום
 דכש יד פוגע חתלה ואם יניח של ראש קודם נמלא מעביר
 הוא על המלות והחס"י ע"ש הקבו שם פירש זה דמאי איריא
 מכיס אין מעבירין תיפוק ליה מהא דאמרין במנחות דף ל"ו
 כשהוא מניח מניח של יד ואח"כ של ראש משום דכתיב וקשרתם
 לאות על ידיך והדר לעטפת בין עיניך לבין פירשו פירוש אחר
 ע"ש והקשה הטורי אבן במגילה דף ו"א' כי אף לפירש החס"י
 עדיין קשה להיפוך דלמה לן במנחות שם למילף מקרא שמניח
 של יד תחלה ואמאי תיפוק ליה משום הוי עממא דאין מעבירין
 כמו שהקבו החס"י בסמוך על קרא דפתח אורח מועד שהבאתי
 לעיל והטורי אבן גופא הוסיף דכשינן הקרא של וקשרתם משום
 דלי מהאי עממא דאין מעבירין הוי המניח דאשילו הכי לריך
 להניח של ראש קודם משום דהוא מקודם יותר מכל יד כמו
 דאמרין במנחות דף ל"ד דתפילין של יד עושין אותן של ראש
 ושל ראש אין עושין של יד משום הכי אינטיקן והיו דתפילו
 הכי של יד קודם ע"ש ולכאורה תירקן זו מספיק על קושיא זו :

אמנם מדברי החס"י גופא מוכח דליחא ליריך זה דהא לפי
 דברי הע"א ע"כ מוכרחין הנו לומר דכל היכא דליכא
 קרא הוי האיסור של אין מעבירין וכו' לא דמי למלות העטס
 שהנה לעשות כל שהוא מקודם יותר מהמלות שהתחיל לעשות
 דלמה הרי הא דרשא קושיא לזכותא הוי וקשרתם למה לן
 לאקדמו של יד קודם תיפוק ל"י מטעם דאין מעבירין ופשוט
 הוא ויחלו מדברי החס"י ביומא שם מיכא להדיא דכדברי
 דהאיסור של אין מעבירין דוחה להמלות השניה אף שהוא
 מקודם יותר כשהכו שם בד"ה אין מעבירין דלא שייך האי חששא
 של אין מעבירין על המלות אלא דוקא היכא דכתיב למעבד
 החייבו שיה לן להקדים ההוא דפוגע ב' ברישא אבל היכא
 דלא עבדין אלא חד מלוה לא נמרינן מניה ונעבד למלוה
 שהיא הדיר ולא נעבד לשאינו הדיר עכ"ל ומצאנו בדברי
 הב"ה ס' קמ"ו ובמפרשים שם שטובת החס"י הוא דבאמת
 אפילו היכא דלא כתיב למעבד ההוא דפגע ברישא חתלה
 כדאמרין במנחות דף ס"ד לענין הבאת העומר שדרך להביא
 מן הקרוב דוקא משום האי עממא דאין מעבירין רק החילוק
 הוא כן שבמקום שאי אפשר לקיים רק מליה חדא ואם יעשה
 מליה זו אי אפשר לו לקיים שוב מלוה השניה או אפילו אם
 פגע בחד מלוה מ"מ אם המלוה השניה יש לה מעלה של תדיר
 רשאי נתיב מלוה זו ולהתחיל באחרת כיון דלהשניה יש לה
 המעלה של תדיר אבל במקום שישל לקיים שניהם ונדעו לקיים
 תדיריהו או לריך להקדים המלוה שהתחיל בה אף שהמלוה השניה
 היא תדירה ואם לאו הרי הוא עובר על אין מעבירין על
 המלות כיון דסוף סוף וקיים תדיריהו לריך לגמור המלוה שהתחיל
 בה ע"ש ובראה שכן הוא דלי לא תימא הכי אין שום חילוק
 בין היכא דאין דוחה לעשות רק חדא מלוה ובין היכא שכל לעשות
 שני מלוה דאין לומר דהחילוק יחי' דבחדא מלוה מחייב לעשות
 התדיר דוקא משא"כ בשני מלוה אי כתיב הוי עבד וחי כתיב

הוי עבד זה אינו דלי תימא הכי הוי ושמרתם את המלות
 דדרשינן מניה שאין מעבירין על המלות למאי איתא דהא לשיטת
 החס"י לא איתא אלא היכא דכתיב למעבד שני מלות והשתא
 היכא מיירי דאם המלוה שניה ביה היא כמעלה להמלוה שהתחיל
 בה תחילה הלא אפילו בחד מלוה נמי איכא משום אין מעבירין
 כדמוכח מדברי החס"י ואם המלוה השניה יש בה מעלה על המלוה
 הראשונה נגזן שהיא מקודם יותר הלא אז אין בה שום דין
 קדימה ויכול להניח אותה ולעשות את השניה אלא ע"כ מוכח
 מדברי החס"י דכדברי דהוי איסור של אין מעבירין הוא דוחה
 למלוה השניה אף שיש בה המעלה שהיא תדירא ובזכרים דף
 ל' לענין תדיר ומקודם איזה מהם קודם הוא איבעי דלא נפשט
 ע"ש ממילא לשיטת החס"י דהאיסור של אין מעבירין הוא דוחה
 להתדיר ע"כ דוחה נמי למקודם דהא דתדיריהו כי הדדי נינהו
 במעלה ופשוט הוא לפי זה הא דהרא הקושיא לזכותא הוי
 וקשרתם דלפינן מיניה במנחות דתפילין של יד קודם לשל ראש
 למאי אית תיפוק ליה מהא דאין מעבירין על המלות דמי
 אפילו מקודם :

הלכך נראה לי בזה דרש"י ביומא דף ל"ג ככז דהא דאין
 מעבירין על המלות ילפינן לה מדכתיב ושמרתם את
 המלות ודרשינן לה במכילתא שהוא לשון מלות דמלוה הבא לידך
 תשמור לעשותה היכא ע"ש ועיינתי במכילתא פ' בא איתא
 ההם שר' יאשיהו הוא דרדיש בן ובהב שם הגאון בעל זה ינחמנו
 בכאור המכילתא שר' יאשיהו דרדיש הוי ושמרתם את המלות
 לענין שאין מעבירין על המלות ע"כ אינו סובר הא דרבא
 דאמר בפסחים דף מ' דבמלה בעינן שמירה לשם מלה משעת
 קצירה ויליף לה ג"כ מהאי קרא דשמרתם את המלות והיינו
 משום דהאי קרא יתירה הוא ועיין היעוב באלפס שם דהעיקר
 הוא דכשביל חשב של איסור חזק לחוד לא בעינן כלל שמירה
 משעת הקצירה דהא ק"ל בליקא של נכרי חזם ממלא כדריבו
 מהם רק שהוא גזירת הכתיב לחוד דבעינן שיהיו המלות שמור
 משעת קצירה ולפינן זאת מושמרתם כמו שהקפידה התורה
 בשמירת מן השמאל וילפינן זאת חליבא דרבא מהאי קרא דושמרתם
 את המלות נמלא ממילא חליבא דרבא חין לנו שוב קרא יתירה
 למילף מיניה איסורא דאין מעבירין על המלות וכיוצא בזה רחמי
 להגאון בעל ז"י ר' יוסף שפיין הארבע לפי זה כיון דהאי דכדברי
 דאיסור של אין מעבירין הוא מן התורה העיקר הוא משום כיון
 דבמכילתא ילפינן זאת מקרא ע"כ הוא מן התורה כמבואר
 בדבריהם ח"כ ממילא לרבא דלית ליה האי דרשא כלל כמבואר
 לעיל ע"כ לדרייה האי איסורא דאין מעבירין על המלות הוא
 רק איסורא דרבנן כעלמא כיון דליכא ל"י קרא ע"א והשתא אית
 שפיר קושיא ה"א משום דדוקא לעיל הקבו החס"י שפיר דלמה
 לן הקרא של פתח אורח מועד תיפוק ליה משום אין מעבירין היינו
 משום דלעיל הוא סתמא דגמרא וגאמריה אליבא דכולי עלמא
 ואפילו אליבא דר' יאשיהו שהוא חידוש דין זה של אין מעבירין
 כדאיתא במכילתא ויליף זאת מהקרא כמו שפירש רש"י שם לבן
 הקבו שפיר כיון שאין מעבירין ג"כ הוא מן התורה אל פתח
 אורח מועד למה לן תיפוק ל"י מהאי קרא משא"כ כאן בעל
 הגמרא הוא רבא שאיכא דין זה מר"ל הילכך לדרייה לא קשה
 כלל למה לן האי קרא של וקשרתם דתפילין של יד קודם תיפוק
 ל"י משום אין מעבירין דהא השתא אליבא דרבא קיימין ורבא
 הא סובר דכל האיסור של אין מעבירין הוא רק מדרבנן ופשיט
 אינטיקן וקשרתם לומר שהוא מן התורה ונתורן הכל והשתא
 נסחרת נמי ראיית הרדב"י שהוכיח מזה דכדברי החס"י דאין
 מעבירין הוא דרבנן משום ד"ל דע"כ לא כתיב השם' ק' אלא
 חליבא דרבא אבל לרוב האוסקים דסבירי דלא בעינן שמירה
 משעת קצירה ודלא כרבא אז לדרייהו אייתר ליה הוי ושמרתם
 את המלות ודרשינן מיניה לענין שאין מעבירין על המלות ולדרייהו
 באמת הוא מן התורה וכדמוכח ג"כ מדברי החס"י ד"ה אין
 מעבירין שהבאתי לעיל :

ובר מן דין קשיית הרדב"י שהקשה דמאי כפשט בכל דהא
 תהילה

חילה מניח את של ראש ויטל את של יד אף שצבר על און מעבירין ומא' אילמיה הדרשא של וקשרתם לדחות האיסור של און מעבירין וגם קושיה הט"א דלמה לן קרא של וקשרתם היפוק לא משום און מעבירין לא קשה מידי וקושיה חדא מתרלחה בחברתא דבאמת האיסור של און מעבירין הוא מן התורה וכוון שכן היה הדין שאם עבר ונטל את של ראש חילה היה הדין שצריך להניחו חילה כדי שלא לעבור על און מעבירין לכן בזה הדרשא של וקשרתם והדר למטפה בין עיניך לגלות כהאי מחייב הוא להניח השל ראש ולעול השל יד ולא יחוש כאן על האיסור של און מעבירין ולדעתו הוא פשוט ולא הכניתי בראיה הגדולים הללו בזה בקושיהם :

דן אמה שראיה בט"א שם שכתב שהך אם כבר עבר על המילה שפגע בזה בראשונה והתחיל כבר במטה אחרת מ"מ אמרין כי עדיין לא פקע מנוט האיסור של און מעבירין ומחייב לחזור למטה הראשונה פ"ש שהוכיח זאת מהא דיומא דף ג"ח דאמרין התם אליבא דר"ע לענין הזהה שאם עבר מקרן המזבח שהיה מופל עליו להוות חילה משום שפגע בו ראשון והגיע להקרן השני והוא אזי להזאה הבניה לריך לחייה להקרן הראשון שפער ממנו אף פ"י כן מוכרח הוא לפנות לזר שמאל ועיבר על כל פינות שאחה פניה ההי' לימן משום דכיון דכבר נתחייב להוות בקרן הראשון אזי אף אם עבר ממנו מ"מ טוב לא פקע ממנו האיסור של און מעבירין פ"ש לפ"ז הא הדרה הקוביא לדוכתא דמאי אמרת דקמ"ל שאף שפגע כמ"ר קודם מ"מ לריך להניחו ולעול של יד ו"א דהא גם לזה לא לריבין האי קרא דוקשרתם. מטעם דכיון דעבר פעם אחת משום און מעבירין אזי לא פקע ממנו החיוב עד שיחזור ויניח השל יד וקרא למה לן :

אמנם לדעתו און זה ראיה כלל לענין דיהן דהא המזבח הוצב היה אמה על אמה מרובע גמלא כשצבר מקרן מערבית דרומית שם היה לריך להוות בהחילה והגיע לקרן מזרחית דרומית ושם היה הארבו אזי טוב לו המרחק של קרן דרומית מערבית לקרן מזרחית לפניה הילכך אמרין כיון שפגעו שיה לו המרחק ממילא טוב אית עובר עוד הפעם על און מעבירין דהא המרחק שיה הוא משה"ה אמרין דמועב לו ייתר לחזור להקרן שפגע בו בהחלה כדי לתקן מה שכבר עבר על האיסור של און מעבירין אבל בנידון זה שכבר נטל התפלין של ראש בידו והעבירה של און מעבירין במה שלא נטל השל יד זה כבר עבר ומלך לו אזי אי לחו הקרא הוי אמרינן שטוב ייתר להניח התפלין של ראש שבדיו משיעבור שני פעמים על און מעבירין הילכך בעינן וקשרתם שאפילו הכי חזר לשל יד וכדור הוא לדעתו :

דיוצא לטו מזה שדעת התוס' הוא דהאי איסורא של און מעבירין הוא מן התורה וכן נראה שהוא דעה הנמו' בהלכות תפלין שפוסק שם להלכה שאם עבר ונטל תפלין של ראש חילה מניחן ג"כ חילה קודם של יד משום דאון מעבירין על המזבח ודלא כדעת התוס' אלמא שהוא פוכר דאיסור של און מעבירין דוחה למה דילפינן מקרא דוקשרתם לאות על ירך וכו' דתפלין של יד קודם לשל ראש ואי לאו דאון מעבירין היא מן התורה הריך דוחה דרשה של תורה אל"א פ"כ הוא פוכר דהא דלענין של יד קודם אף דילפינן זאת מקרא מ"מ און זה אל"א בהחילה בעינן כן וכוון שאיסור של און מעבירין הוא איסור של תורה דוחה הוא למטה זו הרי מבוחר שהוא פוכר שזה הוא מן התורה :

וראיתי בח"ס ת' א"ח ס' קפ"ז שכתב דהאי מילה של כל פינה שאחה פונה תהא לימן דאמרין ביזמא ובכמה דוכתא הוא עדיף יותר מהא דאון מעבירין על המילה פ"ש הנה זה פשוט דהמטה של אמה פונה לימן בודאי אינו אל"א נדרבנן דהא ליה לן קרא פ"ו ולא ילפינן זאת אל"א מהים שפעה בלמה והים לאו כלי קודש הוא ולא כלי שרה למילך מיניה ואיט אל"א הסיכהה בעלמא וכן מיכה ממעטת מרות פ"ב דאמרין

התם כל הגמסין להר הבית נכנסין דרך ימין ומקיפין ויואלץ דרך שמאל חוץ ממי שאירשו שלשה דברים שהם חזורים על העקב נסוך המים והיין והפעולת העוף וכו' ואם נאמר דהחייב של פונה לימין הוא מן התורה הריך הכירו לו בשלשה דברים וכו' חימאל דאי אפשר בענין אחר ומשום הכי הכירו זה אינו דהא אמרין בסוף מסכת תמיד דכתיב גדול גם בשלשה דברים הללו היה מקור לימין רק כהן אחר היה מוסיף לו הרי מבוחר שיש עצה לזה ואם היה חייב דאורייתא מי החיר זאת לכהן הדיוט אל"א פ"כ שהוא רק דרבנן ולפי זה כיון שהקפת ימין שהוא רק דרבנן דוחה להאסור של און מעבירין ממילא מוכח שאון מעבירין נמי אינו אל"א מדרבנן ופשוט הוא לדעתו אבל באמה דברי הגאון הזה שגבו ממני דהמסיין בצבויא דיומא שם לפי המסקנא יראה להדיא דהפוך הוא אל"א האיסור של און מעבירין הוא דוחה להמורה של כל פינה תהא לימן פ"ש ותראה שכן הוא וכן הבעל פ"א בצבילה שם הוכיח ג"כ מסוג' זו דאון מעבירין דוחה לכל פינות וכו' והוא פלא הריך כתב להיפוך הלכך און להביא ראיה מדבריו לנידן דיון :

אמנם כ"ז אם יש לפניו שתי מלות לעשות והתחיל באחה או אם מניח אותה שהתחיל בה ורולה לפסוק במטה האחרת יש בזה משום און מעבירין מן התורה אמנם אם הוא בחד מטה רק שפגע בזה והוא מניח אותה עד לאחר זמן בזה נראה לכתובה שאיטו אל"א מדרבנן ומה שכתבו התוס' ביזמא דף ל"ג דהיכא דלא עבדינן אל"א חדא מטה אם עובר מעליה און בו משום און מעבירין הכוונה הוא שאין בו משום און מעבירין מן התורה אבל מ"מ איסור דרבנן יש בו מדע דאל"כ תקשה לדידהו הגמרא דמנחת ד"ס"ד דאמרין התם מלות העומר להביא מן הקרוב ואמרין דהיינו טעמא משום דאון מעבירין על המטה אלמא דאף כה"ג דלא הוי אל"א חדא מטה איכא גמי משום און מעבירין וכן הוא בפסחים דף ס"ד במחיר הקף הריקן ומקבל המלא מבוחר שם ג"כ דאף בחד מטה יש בזה ג"כ משום און מעבירין ועיי' במ"א בס' קמ"ז שהתעורר על התוס' דיומא שכתבו שכל כה"ג איכא משום און מעבירין גממרא זו דמוכח דאף כה"ג יש בזה משום און מעבירין וראיהו במתה"ש שם שהריך שטוונת התוס' הוא דהכא בלתי כיון דאיכא כנגדו סכרת דמדיר ג"כ אזי דוקא מחלקינן בין חדא מטה לתרתי מטה משא"כ במקום דליכא כנגדו הסכרת של תדיר אזי אף בחדא מטה נמי איכא ביה משום און מעבירין פ"ש אבל לא נראה כן כי המסיין בתוס' במגילה דף ו"א"ו שהביאו שם ג"כ התיירן שכתבו ביזמא שיש חילוק בין שתי מלות לחדא מטה ואח"כ הקשו לנפשם על פירן זה מהא דמגילה דמקרימין לקרות בחדר הראשון משום הטעם דאון מעבירין על המטה אף דהתם נמי ליכא אל"א חד קריאה ומאנות כן סתרו תירן זה פ"ש והשתא אם נאמר כסכרת של המתה"ש דדוקא היכא שיש כנגדו הסכרת של תדיר אזי בחדא מטה און בו משום און מעבירין אבל כשאדר דוכתא אפילו בחדא מטה נמי איכא בו משום און מעבירין א"כ לא הקשו כלום ממגילה דהתם הא און ב'י' כלל הסכרת של תדיר אבל לפי מה שכתבתי ניחא משום דמה שכתבו התוס' דהיכא דאית לריך לעשות אל"א חדא מטה און בו משום און מעבירין הכוונה הוא דאון בו משום און מעבירין דאורייתא אבל מדרבנן יש ב'י' ולפיכך ניחא הוהא דהתם דהתם מדרבנן הוא דאסור ולפיכך בעינן נמי האי קרא דלא פתח אורח משום כדי שיהא פלוג החיוב מן התורה לימן השיירי הדם דוקא על יסוד מפרבי ואף דכללוי הכי הרי הוא עובר על און מעבירין זה אינו דכל כה"ג כיון שהוא חדא מטה און בזה אל"א איסור דרבנן הילכך שפיר בעינן קרא לזה ומשום הכי נמי לא הקשו כלום על מה שחילקו בין שתי מלות לחדא מטה מהא דמנחות דף מ"ד דמבוחר שם דאף בחדא מטה איכא נמי משום און מעבירין משום דל"ל דהתם האי און מעבירין הוא רק מדרבנן דנזרו איתו און מעבירין של שני מלות רק בזה דמגילה כיון דכל עיקר קריאת המגילה הוא דרבנן ואיכא נמי טעמא לקרות בחדר

בחדר שני דוקא משום דמסמך גאולה לגאולה עדיף כדאיתא
ההם בגמרא הילכך כל שנאמר דבחדא מטא חזן זו מן התורה
משום חזן מעבירין לא מסבירין להו דגוריקן גם כאלו משום חזן
מעבירין לדחות הסברא של מסמך גאולה לגאולה וחתי שפיר
דברי התוס' :

אבות כ"ו בחדא מטא אבל בשני מטא נראה לי יותר שהוא
מן התורה ואפשר לומר דטלי עלמא מודה בזה כי
אף שכחתי בצמוך דמחן דליף משמרתא אח המלוא דבטיק
במירה משעת קצירה הא לדירה ליכא למילף מיניה על חזן
מעבירין על המלוא גם לדירה הוא גמי ולדרייתא משום דיל
דלדירה חזיקא קרא אחריתא מ"מ הוא כי ראיתי בחדשי הירושכ"א
ביומא דף ג"ט שהקשה ג"כ קשיית התוס' דלמה לן לומר דהא
דבטיק שרי הדם על יסוד מערבי משום דבי' פוגע תחלה ואין
מעבירין על המלוא הישוק לי' דכתיב בקרא בהדיא אל פתח
אהל מועד דהוא כנגד מערבי ותיק דחזן הכי גמי רק טעמא
דקרא קא נסיב תלמודא דהא דבטיק דוקא החס הוא משום
דחזן מעבירין על המלוא ע"ש ותיק סקן הא י' לנו עוד לימוד
מפורש מהקרא דחזן מעבירין על המלוא והילכך אשילו למחן
דמפיק לי' להאי קרא דושתרתא אח המלוא דבטיק השמירה
משעת קצירה מ"מ י"ל דהוא יליף האיבור דחזן מעבירין מהאי
קרא דאל פתח אהל מועד ו"ל ג"כ בזה דהא בפרש הירושכ"א
לכאורה איש עולה אלא לשיטת ר"ש דדריש בכלי תלמודא
טעמא דקרא והילכך דריש גמי הכא דהא דילפינן לשפוך שרי
הדם אל יסוד מערבי משום האי קרא דאל פתח אהל מועד
הוא מהאי טעמא דחזן מעבירין וממילא לדירה יכולין למילף
מזה גמי בכל דוכתא דג"כ חזן מעבירין על המלוא אבל לרבנן
דפליגי אר"ש ולא דריש טעמא דקרא הא לדירהו י' לומר דהא
דבטיק לשפוך אל יסוד מערבי גזירת הכתוב בעלמא הוא ולא
משום דחזן מעבירין ולפי זה שוב אין לנו ללמוד מזה לדוכתא
אחריתא דחזן מעבירין וכו' אמנם הא באתא דעת הרמב"ם
הוא דכל דהוא לחומרא ומסביר טעמא חזן ק"ל כר"ש דדריש
טעמא דקרא כמו שהביא הב"י משמו בה"ע ס' ט"ז ושי'
בתי"ט ע"ג מחכמת פרה נמלא לפי זה הא אפשר לתר
דהרמב"ם דהוכיח דבטיק משמירה משעת קצירה ומפיק לי' מהאי
קרא דושתרתא אח המלוא הוא כוכב דדרשין טעמא דקרא
רליף לה להא דחזן מעבירין מהאי קרא דאל פתח אהל מועד
ולרוב הפוסקים דלא דריש טעמא דקרא ולדירהו שוב אי אפשר
למילף מאל פתח אהל מועד הא הם סברי דלא בעינן שמירה
משעת קצירה כדאיתא בלש"ר פ' כ"ט ובש"ע א"ח ס' הנ"ג
וא"כ אייבור לדירהו איש ומרתא אח המלוא ודרשין מיניה דחזן
מעבירין על המלוא כדאיתא במילתא נמלא לפי זה הא לכל
הפוסקים י' להם ילפוחא מקרא דחזן מעבירין על המלוא וגם
י' להוכיח עוד מש"ס שהיא מדאורייתא דאמרינן בנבחים ד'
לא שאם י' לפניו קרבן שהוא חזיר כגון שולה וקרבן שאיש
חזיר שהדין הוא שזריך לשחוט את החזיר קודם והוא קדם
ושחט את האישי חזיר קודם דהמסקנת הגמרא שם וכן פסק
הרמב"ם דמקריב את האישי חזיר משום דאמרינן דבין דהתחיל
בה לריך לגומרה ופשיטת הגמרא משמע דמירי אשילו בלופן
שכחה איש שוסק כשהאיש חזיר בענין דחזן זו משום דחזן
מעבירין על המלוא דהא מדמה וזה הגמרא להדין שאם היה
לפניו שני תפלות של מוסף ושל מנחה בתחילתן של מנחה תחילה
ואח"כ של מוסף ומזה רולה הש"ס להוכיח שאם התחיל כשהאיש
חזיר איש לריך להפסיק מזה ולהתחיל בהחזיר ע"ש אלמא
דאשילו איש שוסק כהאישי חזיר מ"מ כיון שהתחיל בו שוב איש
מפסיק הרי מוכח דבמלוא חזיר איש לריך להפסיק ואילו ביומא
דף ג"ח אמרינן דבקרן דשעב כרישא לריך למיהב משום חזן
מעבירין על המלוא והם עבר על זה איז לריך לחזור וליפן עוד
על קרן זה דאחייב כרישא ע"ש אלמא דבמלוא של חזן מעבירין
עדיף פשי אשילו מלוא חזיר אף שהחזיר הוא בודאי מן התורה
הא ילפינן לה מקרא של עולת שבת וכן כתבו התוס' ביומא

דף ל"ב דחזן מעבירין הוא קודם מלוא חזיר מכל זה מוכח
דחזן מעבירין הוא מן התורה ו"ש מיהו כדון דיון לא לריך
לכל זה משום דאשילו דהא יומא דבפלאח האיבור של חזן
מעבירין הוא מן התורה מ"מ כ"ד לא היי בכלל חזן מעבירין
דהא כתב המ"א בסו' כ"ה בשם מהר"י מלט שאם היה בדעתו
ליקח העליה של חול וכו' לידו העליה של שבת מותר להניחו
וליקח העליה של שבת ואין בזה משום חזן מעבירין כיון שלא
היה בדעתו מתחילה עליו וע"ש בש"ס שהביא עוד פוסקים בזה
ולא דמי ללא נפל ההפלין של ראש קודם לשל ד שיש בזה
משום חזן מעבירין אף שגם החס לא היה בדעתו אלא על של
יד החס שאני דגם עבשיו רולה הוא להניח בכל ראש רק שזריך
להניח אח"כ אבל מ"מ בדעתו להניחו עכשיו והילכך כיון שבת
לידו תשילין של ראש הוא קודם ויש בזה משום חזן מעבירין
משא"כ במקום שלא היה בדעתו ע"י מעולם בזה חזן משום
חזן מעבירין :

ובסברא זו מלתא ג"כ דברי הגמ' שהבאתי לעיל שסובר
שאם נטל מתחילה תשילין של ראש אחר לו
להניחו ולישול תשילין של יד לפי זה תקשה הקושיא שהבאתי
לעיל דהאי דרשא דדרשין והיה לאות על ידכה והדר לטופשא
בין עיניך תשילין של יד קודמים לשל ראש למה לן תיפוק
לי' משום חזן מעבירין דהא כשפגע שונע בדרוש תחילה כמו
שכתב רש"י ביומא שם ולהגמ' הא אין לתרץ כמו שחירטע
לעיל דנש"מ יהי' לפעין אש פגע בשל ראש תחילה דקמ"ל דאשילו
הכי מניחו וטפל השל יד דהא לדירה בלמחא כל כה"ג מניח
השל ראש תחלה אבל לדברי המג"א יומא דנש"מ הוא היכא
שאין בדעתו להניח עכשיו אלא תחלה אחת כגון שזריך לזאת
לדרך ואיש יוכל לעכב עוד ע"ד שכתב בסו' כ"ו ובמ"א ס"ק
ח' שאז רשאי להניח רק תפילה אחת ואח"כ אם יש לו פנאי
מניח השני והיה בדעתו להניח השל יד לחוד ולא היה בדעתו
על של ראש דכיון שכל כה"ג שלא היה דעתו עליו חזן זו
משום חזן מעבירין הילכך אף אם פגע בשל ראש תחילה מניחו
וטפל תשילין של יד כשכיל האי דרשא דוהי' לאות על ידכה
והדר לטופשא ביה עיניך :

ובין יומא גמי מה שהקשו בזה דאיתא בשו"ע דף כ"ב
בהיהו ארמלתא דהוה בהכ"ס כשביניהו וכל יומא
הוה אחיא בני מדרשא דר' יוחנן להכפל ומשכחה ר' יוחנן
דשפיר עבדה משום דאיכא שבר פשיעות והקשו ע"ז דאמאי
משכחה וכו' כיון דאיכא בהכ"ס כמוך לה הרי עבדה
על חזן מעבירין על המלוא ותיין בהגהות בעל כרכי יוסף בעין
ישקב החדשות שהירץ משום דבית המדרש יש בו קדושת יסודא
מבנהכ"ס הילכך כיון שהיא רולה לעשות מטא שכתבת או לית
ביה משום חזן מעבירין על המלוא והוא ע"ז שו"ת הח"ס ס'
ק"ו הובא בא"ח ס' ז' בדברי האחרונים ע"ש אמנם לא נראה
לי מירוח זה חדא מה נעשה בהפוסקים החולקים ע"ז וסברי
שאשילו אש רולה לעשות המלוא ביומא נלוא מ"מ יש בזה ג"כ
משום חזן מעבירין כמו שכתב שם הרדכ"ז ושד דהא בעל
המעשה זה היה ר' יוחנן ור' יוחנן הא טובר כמעלה ד' כ"ז
להיפוך דקדושת בהכ"ס עדיף מקדושת בהמ"ד ולפי זה הא
קשה יותר מה ואת דקאמר דשכר פשיעות עם קדושת בהמ"ד
בין דאיכא פירוי דמי להא דחזן מעבירין על המלוא ע"ש
בפירושו הלא אדרבא דהא אשילו במלוא שות יש בו משום חזן
מעבירין על המלוא ומכ"כ הכא דאית בי' תרתי שקדושת
בהכ"ז עדיף יותר ושד הא אשילו אש היו מלוא שות ג"כ יש
בזה משום חזן מעבירין ואמאי משכחה ר' יוחנן יותר מה קשה
לי על כפרתו שכתב דשכר פשיעות עם לירוח המלוא מכלל
הסברא של חזן מעבירין לפי זה מה יעשה בהגמרא דמנחות
דף ס"ד דאמרינן החס דמטא השומר הכניח מן הקרבן לא
מלא מן הקרבן מביא מן הירוח ומפירש בהגמרא דהשעש
הוא משום חזן מעבירין על המלוא ואמאי הא החס גמי שבר
פשיעות יש וירוח קדושת בהמ"ד הא לא מהני כלל לר' יוחנן
דאדרבא

דאזרנא לדודיה בהב"ם עדין במבואר במגילה וכוה הקביתו
 נמי על בעל שבות יערב בחודשיו לעין יערב במסכה בוטה
 בהקדמה ג"כ על הוי דאזרנא דאזרנא לבי כניסתא דר' יוחנן
 הא קצורה משום זרזין מקדימין למעוה וכוה שיש בהב"ם סמוך
 לה היה לה להחללל בסמוך משום זרזין מקדימין למעוה :
ובן הקשה על הא דאמרין בברכות ד' ח' דאסור לעבור
 לפני פתח בהב"ם בעשה שהעבור מתפלגין משום חשדא
 וזי חיבא פתחא דאזרנא שרי ואמאי הא קעבר משום זרזין
 וכו' והירן משום כיון דאיכא נמי שבר פשיעות ליה בזה משום
 זרזין וכחכ שבוה מותרן נמי הקיפא שהקשה הב"י והע"ז
 והמ"א בס"י חרפ"א לענין נר תוכה דאמרין דבית שיש לה
 שני פתחים לריך להדליק בשני הפתחים משום חשדא דבני
 מחא שיאמרו עליו שלא הדליק נר תוכה ומ"ש בזה דברכות
 דזי חיבא פתחא דאזרנא לבהב"ם לא חיישין לחשדא דאמרין
 דבתיא לישול ואמאי לא אמרין ג"כ בזהי דדליק אכל עשוי
 ניחא משום דאין לא תשרין ל' דאמרין דעשה כן בשביל
 המעוה של שבר פשיעות ע"ש ולדעתו גם זה אינו מספיק דמה
 ההם בבר תוכה דלא חייגין ב' דעביד דאסורא כלל כמה שלא
 הדליק כאן דהא מדד הדין די נפתח אחד ואפילו הכי חיבא
 חשדא דאינו חושש על מעוה חכמים ואמרין דבדואי לא דלדיק
 מכש"כ בבהב"ג דחוק דעבר על אין מעבירין על המעוה
 ועביד דאסורא בדואי יש מקום לחשדו שאין חושש במעוה ולא
 יחסלל כלל . ועיין בלבוש בס"י חרפ"א ולפי מה ששאר שם
 הא"י דבריו מתואר הוא שכל מקום דחייגין דעביד דאסורא יש
 ענין לחשדו שאיני חושש למעוה ע"ש הילכך חילוק זה אינו מספיק
 ואין לומר כי ההם מירי שבעת שהלכה לבהב"ג של ר' יוחנן
 לא היה לריכה לעבור ע"כ בהב"ם שלה ע"כ שבהב"ג הסמוך
 לה היה לנר מותרותיה הלכה לנר מערב או כיוצא בזה בענין
 שלא היה לריכה לעבור ע"כ המעוה זה אינו דהא כאן נזכר
 בגמרא דהיה בהב"ג בשביבותיה וחסם שביבותיה הנזכר בש"ס
 הוא בקרוב ממש דאמרין בחוקת הבתים מתן מסהיד אבתי
 שיבנה והם ידעי ביתחא ובלילה ועיין ברמב"ם ובש"ע ח"מ
 ס"י ק"מ שכל לשון שיבנה שזכר בגמרא קורא לזה הרמב"ם
 בלשון שבויה וחסם שבויה הוא ערך שלשה בתי דאזרנא
 בכהיבית ובשאר דוחתא לפי"א הכא נמי דזכר לשון שיבנה
 מיירי נמי בסמוך כמו כל לשון שביבותא דאזרנא בש"ס ועוד
 הא מצה ביומא ד' ס"ז שאם יש לכפוי מעוה שיכול לעשייה
 בסמוך לו יבא מעוה שהיא רחוקה ממנו קצת יותר מזו או
 אפילו אם עדיין לא פגע בהמעוה הסמוכה לו ולה הגיע עדיין
 אצלה ח"מ כיון שהיא סמוכה לו יותר או אם מיחה ושוסק
 בהמעוה הרחוקה קעבר משום אין מעבירין ואף שאין ביניהם
 אלא הרחק קצת דאמרין חסם נמתן דמיס של עולה שהיא
 טתן אהון ברישא מרחיטא לשוניה ופרין הגמרא ויחיב ברישא
 מערבית דרומית והדר מרחיטא לשוניה ומפרש החוס' בזבחים
 דף ג"א דיעקר קושיית הגמרא הוא דקעבר על מעוה אין
 מעבירין משום ששעטלה על הכבש או הקדן של מערבית
 דרומית סמוכה יותר מסקן של לשוניה מרחיטא ע"ש והא ההם
 כשעטלה על הכבש עדיין לא פגע בהקדן של מערבית דרומית
 כי הכבש היה רחוק מן הקרטה דאזרנא כפי' בתרא דמחית
 ואפילו הכי נקרא זה מעביר על המעוה כיון שקקן זה סמוכה
 לו יותר מהקדן השני ואף שאין ביניהם אלא רק מרחק מעט
 וא"כ מכש"כ הכא שיש בזה משום אין מעבירין אכל לפי סברה
 המ"א ומהר"י מלכ"ז שכל שאין דעתו לעשות מעוה זו אין בזה
 משום אין מעבירין ניחא משום דהתם בבויה הא תחילת הליכתה
 לא היתה אלא כדי ללכת לבית המדרש של ר' יוחנן לחוד ולא
 היה בדעהה כלל לילך לבהב"ם הסמוך לה וכיון שכן כל מה"ג
 אין בו משום אין מעבירין דמי למי שמונה לפניו העלית שרשאי
 להעביר לפניו וליקח התפילין כיון שאין בדעתו על העלית וגם
 ה' יוחנן גיבא כי שאלה וראי יש בהב"ם בביבנתך לא משום
 אין מעבירין על המעוה שאלה רק משום זרזין מקדימין למעוה

לכן אמר לה והא עברת על מעוה זרזין והיא ג"כ שפיר השיבה
 לו דהא עיקר המעוה של זרזין הוא משום חביבות מעוה להראות
 שהמעוה חביבה עליו והכא נמי כיון שאני מרבה עלי בעוורא ואין
 אני חושש על מרתתי ואני עושה זאת רק הכל בשביל המעוה
 כמו שפירש רש"י בב"מ ובאשכנז שם הכי אין לך חביבות מעוה
 יותר מזה משא"כ לענין החשש של אין מעבירין על המעוה
 בזה לא היה מהני סברא זו כיון דליפנין זאת מקרא ואסור
 אפילו במקום דלא שייך משום זרזין והשחא ניחא נמי הא
 דברכות שהבאחי לעיל משום דכיון דהתם מיירי שיש שני פתחים
 להבכ"ג אזי באתחא אזורין אןן שחילת הליכות של זה לא
 היתה אלא דוקא כדי לבטח בשחיתא האחריתא משום איה טעם
 שיש לו ואזי הא אין בו משום אין מעבירין משא"כ לענין מעוה
 העומד דמיירי שחילת הליכתו הוא להביא את העומר מאזוה
 מקום שחזמן להם והילכך כל שפגע בו ברישא לריך לישול
 משם ואם לאו הכי הוי בכלל אין מעבירין ובאתחא גם התם
 הוה בחילתה היה דעתו דוקא לישול מהמקום הרחוק מאזוה
 טעם שהיה להם אזי גם שם לא היו עוברים על האיסור של
 אין מעבירין :

ודרך

אבן ראיהו בח"ס ח' א"ח ס' כ"ט על הא דבב"ג
 קב"ב דא"י נתחלקה בכספים דכתיב בן רב למעט .
 ופרין אהו בשופטני עסקין שימכור חלק קרקעו השוב בעד
 כסף . ומבני אלה לקרובה ולרחוקה ופירש רש"ב"ם קרובה
 לירושלים ורחוקה מירושלים . דהקרוב טתן מעוה להרחוק מתחת
 היתרון שיש לו שהוא קרוב . והקשה ע"ז מהא דטעוה וב"מ
 דאמרין אליבא דר"י דהיי' ביחו סמוך לבהב"ג אין זה ברכה
 משום דאם הוא רחוק יש לו שבר פשיעות ומ"ס יעלה בדמים
 להרחוק מירושלים הלא יש לו שבר פשיעות בעולתו לרנל ע"ש
 שמפלגל בזה . ותמתי על דבריו . דמשמע שפירש שהיוקר
 של הקרוב לירושלים העיקר הוא משום שקרוב לו יותר לעלות
 להגל' ולהביא בעורים ושאר מעוה השייכים לירושלים ולבהמ"ק .
 אבל תמיהא הוא דלפי"א דמיירי כאן בשכר מעוה הלא קשה יותר
 ויותר קושיה בגמרא וכי בשופטני עסקין להחליף מעוה השל
 בריו כסף . ומי הוא שיש לו להעריך שכר מעוה כנגד דבר שכל
 ונבזה . חכום המעוה שיש לו ולרובו אחריי עד סוף כל הדעות
 יחליף בעד דבר עבר ובב"ל . ואף כי אדם יכול למכור המעוה
 שיעשה מתאן ולהבא ויעלה השכר להקונה . כמו שהוכיחו
 הראשונים מהא דחולין פ"ז ברבי שקנה מעוה ברהמ"ז מההוא
 גיגא עיין בש"ג פ' החובל . וכן הוא ביו"ד ריש ס' רמ"ז .
 נו"מ מעונה ובזיון הוא . ועי' בסוטה כ"א על הפסוק חס יתן
 איש את כל הון ביתו בזהבנה בוי יבזו לו . דמיתחא עלה עובדא
 דשבנא שביקס מהלל לפגז לו בשכר לימודו בעבור שעבד
 בעצרו בפרקמטיא וילא ב"ק ואמרה חס יתן איש את כל וגו'
 ע"ש וכיון שהכחוש מגנהו בשביל זה בודאי אין לך שופטני
 גדול מה' . וא"כ לא חייב הגמרא כלום . וגם כמה שר"ל
 דלר"י דאית לו שכר פשיעות או מי שקרקע שלו רחוקה
 מירושלים שזה יותר מהקרובה . ולדעתו גם זה אינו כי בודאי
 העילוי של ש"פ אין זה דבר החלט' הגע עומך חס בא לידו
 מעוה עוברת ואם היה הביהב"ג סמוך היה יוכל לילך לבהב"ג
 ולקיים אחר כך ג"כ המעוה . ואם הביהב"ג רחוק אינו יכול
 לקיים שניהם . הלא כה"ג בודאי מוטב לו שיה' הביהב"ג סמוך
 לו . וכן אם היה לריך בערפ"ל למול את בנו ולשחוס פסחו
 שאם הוא רחוק אי אפשר לו לקיים שניהם דלא בודאי יותר טוב
 לו שיה' סמוך . ומה דאמר ר"י דיש לו שכר פשיעות זה הוא
 רק כלפי רב דרדיש ההם ברוך אחא בעיר שיה' ביתך סמוך
 לבהב"ג . ע"ז אמר ר"י שאי אפשר לפרש כן משום
 דפעמים יש טובה להיסק ג"כ ששהוא רחוק משום שכר פשיעות .
 לכך דריש הקרא לרשעה ואחריה . אבל להעלות שכר זל"א מתחת
 כן בעת חלוקת הארץ ודאי לא שייך זאת משום דפעמים הא
 עדיפא ושעמיס לפיכך . ומה דקאמר הגמרא . לקרובה ולרחוקה
 ומפרש הרשב"ם הקרובה לירושלים הוא כפשיטא דעיר
 שמרשלה

המחלוקת רבה היא ולרובין תמיד לבוא שם אזי כל הבתים והקרקעות הסמוכים לעיר מאת ביום הרבה יותר מהרחוקים המוס עירחא דלורחא והולאות הדרך וש אנשים אחרים שאין מקשידין כ"כ ע"ז דנחא לו יותר במעות שקיבל ודבר כזה מלוי הוא אלל ב"א כידוע וע"ז קאמר הגמרא דבכספים הפלוה ובשטו הוא ע"כ בנין דידן כיון שגם מחחילה לא היה דעוהו רק על כ"ת האחרת משום הכי אפילו אם עכשו הזמן לידו ס"ה זו מ"מ יכול להניחה ולפולח אותה שנרובה לו כשה ואין כזה משום אין מעבירין כולל ע"ד :

סימן ב

שאלה במזבא שאירע כמה פעמים בשבת בעה קריאה התירה נמצא נגיעה באות לאות או דיבוק באות לאות אם להחייב ס"ה אחרת וכמה חילוקי דינין בזה :

תשובה הנה הא"ר בס' קמ"ג כתב בפשיטת שאף אם הנגיעה הוא בתחלת האות מ"מ אין להוליא ס"ה אחרת משום דבזה מכיני אק על הפוסקים החולקים על הרשב"א בתביעה ס' תרי"א שכובר שאם הנגיעה היא בתחלת האות לא מהני גרירה אלא דכלל בוגא מהני גרירה ולא הוי חק תוכית דתרי"א בס' ל"ב ס' י"ח וגם סמכין על הרשב"א בהשוכה שכחב שכל מקום דמהני גרירה אזי אף אם לא גריר עדין נמי כשר משום דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבה בו ממילא לפי זה אם אירע כן אזי אפילו קודם גרירה מותר לקרית בזה ואין לרין להוליא כ"ת אחרת ע"כ :

אמנם האין מהר"י מליסא בסידור שלו חולק עליו וכתב דזה הוי כתרי קולא דתרי אהדי דהא מבואר בס' ל"ב הלך דהו הפוסקים מהלכה את הירושלמי דש"ק דמנילה דמחלק שם בין אם הנגיעה היא בראשו של האות שזו לא מהני גרירה משום דהוי חק תוכית ובין אם היא בסוף האות דמהני גרירה דהוי זאת משום דמהלגודא דידן מנחות ד' כ"ט משמע שאין חילוק בזה דהא סתמא קהני ההא כל איה שאין מוקף גויל פסול ופירש רש"י היט שנדבקו אות לאות משמע מזה דכל דיבוק תחתית זה לזה דיני שזה בין אם הדיבוק היה למעלה או למטה ובין דלמטה מהני גרירה ה"ה למעלה נמי מהני ע"כ ע"כ והשתא אם נחא ג"כ דכל היכא דבני גרירה אף קודם גרירה נמי כשר מהאי טעמא דכל הראוי לבילה וגם נחא דגרירה מהני בכל דיבוק א"כ האין יבדשו הגמרא הנ"ל דכל איה שאין מוקף גויל פסול לא לעולם לא יהי פסול דהא בכל דוכתא אמרינן כל השומר לגורו כגרוד דמי ודוחק לומר דמיירי כגון דאף אחר הגרירה לא יבטיר שם שיטור אות וכו' ע"כ :

נראה מדברי הגאונים הללו שלא היה לפניהם או בדפיהם ספר חידושי הרשב"א מנחת הגדפם מחדש דאלו דהו אותי לא היה הגאון מהר"י חולק על הא"ר וגם הא"ר לא היה לרין לגבב לירוק הפוסקים בזה כי ההימר שלו מבואר הוא שם ברשב"א להדיח על הא דאמרינן כל איה שאין מוקף גויל מארבע רוחותיו פסול כתב ע"ז הרשב"א דנראה לומר דמאי דפסול בגדבק אות לחברתה שזה הוא דוקא אם נדבקה רוח אחת כולו מרחשה לפופה אלל אם לא נדבקה רק קת מהרוח לא מיפסלא כהני וכו' ומסיים שם הילכך אם אירע ק בשעת קריאת הסורה שנמלא דיבוק קת אות לאות כל שדחוק נורת גוף האות נכרת אין להוליא ס"ה אחרת ע"כ הכי להדיח מבואר שנבביל דיבוק אות לאות כל שלא נדבק מראשו לבושי אין להוליא ס"ה אחרת הילכך נראה כנוד שאל אירע כן בחול והוא נענין שאי אפשר לו לגרור כגון שאין לו צמה לגרר או כל כה"ג כשר בלא גרירה ומסיים הקריאה בס"ה זו אק אם אירע זאת בשבת יש לעיין בזה כי אף שכחב

הע"ז בס' ל"ב ס"ק י"ח בשם הכ"ח שאם נמלא גיעה כס"ה בתקום שמהני גרירה או אפילו אם נמלא זאת בשבת שאז אין רשאין לגרור מ"מ אין לרין להוליא אחרת כיון שמעיקר הדין הא יש להס"ת הקנה של גרירה רק איסור שבת מונח עליה שהוא איסור הבא מנר אחר הילכך נקרא זאת ראוי לבילה וכו' פ"ט מ"מ בנין דידן היכא שהדיבוק הוא מראשו של האות יש לעיין בזה דהא כיון דעיקר תמיכת ההימר הוא עפ"י חידושי הרשב"א שהבאחי וכפי הנראה שיטת הרשב"א הוא לכאורה דכל היכא שאי אפשר לו לתקן כעת אף שהמניעה ליה בא לו מחמה איסור שבת או שאר איסור מ"מ בשביל זאת לחוד נמי איט ראוי לבילה הוי והוא דבשבת ד' ק"ד איהא תנא איה הנייה איה אחת בשבת חייב ופירך השתא כתב איה אחת כבוד הנייה איה אחת חייב ונושטי רב שעת הכא בחמי עסקין כגון שנטל לבגו של ח"ת ועשאו שני זיינ' רבא אחר כגון שנטל לבגים של דל"ת ועשאו רי"ש וכתב רש"י ע"ז שנטל לתניה של דל"ת ואף שאין כאן רק הגבה אות אחת מ"מ חייב הוליא וזה תיקון הספר הוא דהא אסור לשבות ספר שאיט מונה ע"כ והמתכרים הקשו ע"ז דמ"מ אחמי שני משום מהקן הא עדין לא תיקון כלום דהא אסור לקרות בו משום דתיקון כזה הוא חק תוכית שהוא פסול וצ"י בד"מ אה"ע ס' קכ"ה ודירא דע"כ לריבין לומר דרש"י אינו מפרש דהסוגי' מיירי בס"ת לקרות בו בליטור או בתפילין ומחת אלא מיירי בשאר ספרים עיי' בפ"מ בס' ל"ב אמנם הרשב"א בחידושו שם לא נחא ל' בזה דהא סתמא דמילתא הכח דתביעה בס"פ או בתו"מ מיירי ולכך הכריח מנח קוש' זו דע"כ לריבין לומר דכל כה"ג שנטל לתניה של דל"ת ועשאו רי"ש אין זה חק תוכית משום דמי כנפל דיו על תחתית ומעבירו ע"כ וכן כתב ג"כ המרדכי בריש פ' הקימן דכל כה"ג לאו חק תוכית הוא ע"כ :

והנראה אי נחא דהרשב"א והמרדכי סברי ג"כ כשבתת הפ"ז דאף שאיסור שבת מונח מלגורדו מ"מ ראוי לבילה הוי והא שיטת הרשב"א בתשובה דכל היכא דמהני גרירה או כשר אף בלא גרירה מהני טעמא דכל הראוי לבילה וכו' אם נמלא שהרשב"א והמרדכי סברי ג"כ בזה כה"ג שנבביל איסור שבת ראוי לבילה הוי ח"כ קשה אחמי כשנטל לתניה של דל"ת ועשו רי"ש חייב אחמי חייב מה עשה בזה הא הס"ת כשירה היחה בלאו הכי ומה שמחוק לענין שאסור לשהות ספר שאיט מונה בשביל זאת הא איט חייב לשיטת הרשב"א דל"ג האין מוכיח הרשב"א מהסוגי' דכל כה"ג לאו חק תוכית דהי לאו הכי אחמי חייב הא חייב משום תיקון הספר שאסור לשהות ספר שאיט מונח אלא ע"כ הרשב"א כובר שנבביל זאת איט חייב ועיקר החיוב שלו הוא בשביל שתיקן הספר לקרות בו והא הכפר בלאו הכי מותר לקרות בו משום כל הראוי לבילה אלא ע"כ מוכח מזה שגם אם איט יכול לתקן בשביל איסור שבת המונח עליו נמי איט ראוי לבילה הוי :

נמצא לפי זה אם הוא בשבת לכאורה לריבין להוליא ס"ה אחרת אליבא דכולי עלמא דהא לשיטת רוב הפוסקים דמפרשים דהא דאמרינן דכל איה שאין מוקף גויל פסול מיירי אפילו אם נדבק קת מהאיות הא לרדסי מוכח מהגמרא דננדבק אות לאות לא אמרינן ביה כל הראוי לגרירה כגרוד דמי אלא בעיקר גרירה דוקא כמו שהוכיח הגאון מהר"י הנ"ל שהבאחי לפיל ולשיטת הרשב"א דמפרש דהאי איט מוקף גויל הנאמר בגמרא מיירי דוקא דנדבק כל הרוח של האות אלל בשביל גיעה לחוד אפילו אם היא בראש של האות נמי איט פסול ואיט לריבין להוליא ס"ה אחרת מ"מ הא אפשר לומר דהטעם הוא בזה כמו שכחב בתשובה שכל השומר לגרור כגרוד דמי וכן שכן הא דעת הרשב"א דבשבת לא אמרינן כגרוד דמי א"כ ממילא אם אירע כן בשבת לכאורה לריבין להוליא ס"ה אחרת אליבא דכולי עלמא מיהו ראוי זו יש לדמות כי ע"כ בלאו הכי לא ש"ך החס

הוא ושי' בספר דברי חיים בקונטרס מים חיים של פ' ג' שמביא ראי' מדברי האוס' תולין ד' פ"ג ד"ה אין צילה שהקבו גם הארץ עמאים משלמים קדושתיהן והא איש ראי' לטמיה וכל מי שאיש ראי' לצילה צילה מעבדתו וזמירלו דשמה י' שום יסור דתולין לא בעיקר אפילו ראי' לטמיה ע"ש ומה קוביא דהא כל כה"ג שפעלם בר טמיה הוא רק בשביל איסור לחוד איש יכול לסמוך הא ראי' הוא אלא ע"כ שדעת האוס' שגם זה איש ראי' נקרא וכן נראה שכן הוא דעת הא"ח סי' ל"ז שהוכיח דמי שאין לו זרע שפסול הוא מתפילין של יד דמ"מ חייב הוא בשל ראש ולא אמרינן דהך דק"ל תפילין של יד איש מעבד של ראש זה לא נאמר אלא דוקא היכא שאם רצה להניח היה יכול אבל בגידים כיון שאיש יכול להניח השל יד היה לנו לומר ששאר חף משל ראש מהאי טעמא דכל שאיש ראי' לצילה צילה מעבדתו והכיח דלא אמרינן כן מהא דרש' פירושין דאמרינן האם דהך אם איש יטול להניח תפילין של יד משום חילוף מ"מ חייב הוא בשל ראש ע"ש ומה זה הוכחה הא האם בחילוף יכול הוא להניח רק שאיש ראי' בשביל הכנדי כהנה שפלו ודמי למחיקה בשבת שרק ארי הוא דרביע עליה משא"כ גידים שמלך פלמו איש יכול להניח תפילין אלא ע"כ מוכח שסובר דדמי להדדי הישך מסברת הא"ח בסי' ל"ב הג"ל ושי' ברשב"ם ב"ב ד' קנ"ז ד"ה בשבת אמרו דלא ראי' להקטע וכל שאיש ראי' לצילה וכו' :

ונראה ברור כי תודאי לא נעלם זאת מהט"ו כי כל זאת פלוגתא הראשונים הוא רק שדעתו הוא כיון שדעת הרמב"ם בתשובה ושאר ראשונים שבשעת הדחק מותר לברך על ס"ת שיש בה טעום כדאיתא בסי' קמ"ג ומשום הכי חף האק לא ק"ל כן מ"מ כל שיה עוד היסר לזה שוב פמדין על הרמב"ם משום ס"ם שמא הלכה כהרמב"ם ושמה ס"ת כשריה היא וברור הוא נמלא דברא וזו לא שייך אלא אם אירע כן בחול ואז אפילו אם נדבק בראשו של אדם שמתאר בתשובה הרשב"א שהוא פסול ולא מהני אפילו חיקון משום חק תוכות מ"מ לפנין להוליא ס"ת אחרת אמרינן ס"ם שמא הלכה כהרמב"ם ושמה הלכה כהרשב"א כדחזיוו במנחות שאף אם נדבק למעלה נמי כשר ע"י גרידה ושוב כיון שהוא בחול אמרינן כל הראוי לצילה וכו' וכן אפילו אם נמלא זאת בשבת אבל לא נדבקו רק למטה בכוף האדם בזה נמי כיון שפ"כ פסול זה אפילו היכא דאי אפשר לחקן איש אלא מדרבנן כמו שהוכחתי לעיל דאם היה מן התורה הייט ע"כ הסעם משום דאין זה כתיבה תמה ופסול זה הא אפילו דיעבד פסול כמו שמואר בפ' הטובה וכל פסול דיעבד הא לא אמרינן ביה כל הראוי לצילה וכו' כמואר הכל לעיל אלא ע"כ דאיט פסול אלא מדרבנן ושוב דרבנן סומיין על הרמב"ם בתשובה ועל הפוסקים דסברי דכשביל איסור שבת ראי' לצילה הוא משא"כ אם נדבק בראשו של אדם וגם הוא בשבת הא בזה לא שייך ס"ם זה משום דיש כבוד זה ס"ם להחמיר דהא שמא ק"ל כהרשב"א בתשובה שלו שכל שדבק האדם למעלה לא מהני ביה אפילו גרידה משום חק תוכות וע"כ הוא פסול דארייתא דאי איש פסול רק מדרבנן לא שייך בזה לצאת משום חק תוכות עיי' ד"מ אה"ע סי' קכ"ה ואפילו אם ימא דהלכה כדחזיוו דאיט פסול משום חסרון מוקף גול אלא דוקא אם נדבק כל האדם אבל משום מקלה האדם אפילו אם נדבק למעלה נמי איש פסול מ"מ שמא הייט דוקא ע"י גרידה מיה בחול אמרינן כל הראוי לצילה וכו' משא"כ בשבת שמא הלכה דכה"ג לא היא ראי' לצילה ואף שס' כדחזיוו בת"כ שאין לריכין להוליא ס"ת אחרת שמא גם הוא בחול דוקא מיירי ולא בשבת ואף שכנז השני שמא הלכה כדחזיוו הרשב"א או ע"כ אפילו אם ימא דכשי גרידה דוקא מ"מ איש אלא פסול דרבנן כיון דבחול אמרינן ביה כל הראוי לצילה וזה לא אמרינן אלא דוקא אם הוא רק דרבנן כמו שכתבתי למיל מ"מ לא שייך כחן שפיקא דרבנן לקולא שמא הלכה דהך בשבת נמי אמרינן ראי' לגרידה ברור דמי זה איש כיון שיש כחן שפיקא

אברהם נשיק הדבר שחדש לנו בעל הע"ו והבאים אמרו הסכמו ג"כ לדבריו שכיון שרק איסורא דרביע עליה הוא לחוד מעבדו מלגשות דבר זה הוא ראי' לצילה נקרא ושי' כן בשם הב"ח יש לי לפיין בזה מוצא דהא כי המעיין ע"ה ע"כ בסי' ל"ב יראה שהב"ח לא החליט זאת להלכה אלא אדרבא מסתפק שם בדבר זה אם כל כה"ג ראי' לצילה הוא או לא ונשאר בזה בספיקא ע"ש ועוד כי לדעתו דבר זה חלי בציולי רבנן והוא כי בטובה ד' ל"ח לפיין חי אמרינן בכל דבר שומע בטובה יש פלוגתא בין הראשונים בני שטומד או בעיה שומע כרובה או כל דבר שבקדושה במקום שאיש נקי איש היה רוצה בעלמו לעשות איש רשאי מחמת איסור אם אפילו כה"ג נמי אמרינן ובר"ן בטובה שם של כה"ג שאיש יכול לעשות מחמת איסור לא אמרינן האם שומע בטובה וכמו שסעם משום דלא אינו ראי' לעשות וק"ל כל מי שאין ראי' לצילה צילה מעבדתו עיי' פ"ח א"ח סי' ק"ד שביאר שם דבר זה וכן הביא הא"ח בסי' ו' בשם רבינו אברהם ב"ד הגמא הובא בטבלי לקפ שכל שאיש יכול לעשות מחמת שהמקום איש נקי או כל מקום שיש איסור לעשות לא אמרינן האם שומע בטובה ושי' דמ"מ בסי' ק"ד בני שידיו מסונפות ושומע חביו שנייך ונחמין ללאם כדרכו שיש סברא ג"כ שאיש יתן בזה משום שומע בטובה מהאי טעמא דאיט ראי' לצילה כי ע"כ הוי מוצא מכל זה שאף אם מלך שלמו יטול לעשות איש הדבר רק איסורא היא דמעבד פלוי נמי אינו ראי' לצילה

הא כלל הסברא דראוי לצילה והא כחבו התוס' בקדושין ד' ג"ב ובשאר דוכתא דראוי לצילה ככלול דמי לא אמרינן אלא דוקא היכא לא נאמר הדין בלשון ליווי כמו במנחה דלא משנה אלא ובללא את המנחה אלא רק נאמר מנחה בלילה או כל כהאי גוונא שלא נאמרה בלשון עיטוב בזה דוקא אמרינן שאף שדיעבד איש מעבד דבר זה דהא לא כתיבה התורה זאת בלשון ליווי מ"מ ראי' לאוטו דבר בטיין וכן ביאר דבר זה בהשב"א גופא בקדושין ד' כ"ה דהאי דינא דר' ירח דכל הראוי לצילה לא נאמרה אלא בדבר שריכין אופיה לכהילה ושום סא נמלא האם כרי"ש שכתבו כדל"ה או בשני זיינין שהם כמו ח"ת דבר זה הא פסול אפילו דיעבד דהא חסר כחן האדם כדאי להיות וכל כה"ג חף במהני חיקון מ"מ קודם חיקון כדאי פסול לא אמרינן כחן כל הראוי לצילה חף שהרשב"א בעת שם מדמה זאת לדיבוק בין שתי אוחיות או לריו שפסל על האדם והאם הא אפילו קודם החיקון נמי כשר מהאי סברא דראוי לחקון כמו שכתב בתשובה מ"מ ע"כ ל"ל דער כחן לא נמנה זאת הרשב"א אלא לפיין זה דמהני גרידה ולא אמרינן דמי חק תוכות אבל לפיין כמה דהאם אמרינן דהשומד לגרודו בברור דמי בזה לא מדמה כלל מהאי טעמא דכתיבנא וברור סא ומה שכתבתי מביאר הוא שדעת הרשב"א הוא שדיבוק הוה למטה חן בו אלא פסול דרבנן והילכך חף אם הוא בשני שתי אפשר לגרוד כיון שהקו של האדם הוא דק מלך ואם יציר שם יתקלקל האדם מ"מ איש פסול אלא מדרבנן ואף שסא איש מוקף גול למטה וכל אדם שאיש מוקף גול פסול הא משום כתיבה תמה כמו שכתבו התוס' בנייין ד' כ' וכן סא להדיא ברור וי"ד סי' רע"ד שפסול זה הוא משום כתיבה תמה ופסול זה הוא מן התורה ומעבד אפילו דיעבד כדאיתא בבב"ד ק"ג מ"מ כל זאת אם נדבק כל האדם או לכל הפחות אם הדיבוק הוא למעלה אבל אם נדבק למטה איש פסול אלא מדרבנן ולא לפיין זאת כלל מכתובה תמה דאל"ת הכי חף חף הרשב"א כחן על הסברא של כל הראוי לצילה שזאת לא נאמרה אלא בדבר שאיש מעבד דיעבד וכתיבה תמה הא אפילו דיעבד מעבדת אלא ע"כ דגם זאת כתיבה תמה הוי מן התורה נמלא שאין מזה ראי' כהרשב"א חולק על סברת הב"י ויכול להיות שגם הוא מודה שכל המעבד מחמת איסור לחוד עדיין ראי' לצילה הוי :

אברהם נשיק הדבר שחדש לנו בעל הע"ו והבאים אמרו הסכמו ג"כ לדבריו שכיון שרק איסורא דרביע עליה הוא לחוד מעבדו מלגשות דבר זה הוא ראי' לצילה נקרא ושי' כן בשם הב"ח יש לי לפיין בזה מוצא דהא כי המעיין ע"ה ע"כ בסי' ל"ב יראה שהב"ח לא החליט זאת להלכה אלא אדרבא מסתפק שם בדבר זה אם כל כה"ג ראי' לצילה הוא או לא ונשאר בזה בספיקא ע"ש ועוד כי לדעתו דבר זה חלי בציולי רבנן והוא כי בטובה ד' ל"ח לפיין חי אמרינן בכל דבר שומע בטובה יש פלוגתא בין הראשונים בני שטומד או בעיה שומע כרובה או כל דבר שבקדושה במקום שאיש נקי איש היה רוצה בעלמו לעשות איש רשאי מחמת איסור אם אפילו כה"ג נמי אמרינן ובר"ן בטובה שם של כה"ג שאיש יכול לעשות מחמת איסור לא אמרינן האם שומע בטובה וכמו שסעם משום דלא אינו ראי' לעשות וק"ל כל מי שאין ראי' לצילה צילה מעבדתו עיי' פ"ח א"ח סי' ק"ד שביאר שם דבר זה וכן הביא הא"ח בסי' ו' בשם רבינו אברהם ב"ד הגמא הובא בטבלי לקפ שכל שאיש יכול לעשות מחמת שהמקום איש נקי או כל מקום שיש איסור לעשות לא אמרינן האם שומע בטובה ושי' דמ"מ בסי' ק"ד בני שידיו מסונפות ושומע חביו שנייך ונחמין ללאם כדרכו שיש סברא ג"כ שאיש יתן בזה משום שומע בטובה מהאי טעמא דאיט ראי' לצילה כי ע"כ הוי מוצא מכל זה שאף אם מלך שלמו יטול לעשות איש הדבר רק איסורא היא דמעבד פלוי נמי אינו ראי' לצילה

סימן יז

נשאלתי באחד בחוקן קודם שפח קחח מפורג עם רעל שהכינו כמד עכברים ומפורג עם מים ובכח לכבד קודם הפסח ויש גם כיום חזון או יותר כי דרך הוא לערב בו קחח ובורחי כגון נחמון וזה אחד מהלמודים לומר שאין חזון לכבד מפעם רבא בודאי ע"י התפוחות נפסל קודם הפסח מאכילת כלב מחמת המי ראש שנחפרג בחובו וכמו שכתב הרמב"ם בפ"י מהלכות מ"א ח"ל או שערב דברים מרים כגון מי ראש ולענה ואוכל כשהן מרים הרי זה פסור ע"ש הרי מביאר מדברי הרמב"ם שאף שהמאכל מלך עלמו מופסע ומבובח הוא מ"מ כיון שאיך ראוי לאכילה מחמת תפריבות הדבר מר בחיובי פקע נמי שם איסור מיניה משום דכל איסורין ילפין מנבילה דבעינן ראו לאדם דוקא לפי זה מכש"כ הכל דהא סנה לאכלו דודאי אין לך אין ראוי לאדם יותר מזה ומחילא פסור הוא מלכבד כדאיחא בפ"י תמ"ג בחזון שנפסלה קודם ומה שפסור מביאור ע"ש :

והנה עלה על דעתי לומר דכאן לא רמי לדברי הרמב"ם מביס דדוקא הפס דעכשו איך ראוי לאכילה כלל מחמת שהוא מר או מופסע ואי אישילי אש הפורג לזה הוא המי ראש ולענה שביטו מ"מ לא איכפת לן בזה כיון דעכשו נתקלקל גוף הפסע מפא"כ כאן הא בלחמ גוף הפסע לא נתקלקל כי מתקנין זאת דוקא שיה' מבוטח ומופסע פירוש רין שהוא מטובן לאכילה א"כ כבביל זה יטל להיות שפדין לא פקע שם איסור מיניה ולבאורה יש להביא ראייה לזה מהא דאמרינן בחולין ד' כ"ח דבהמה שהבישה נתח דמופתת משום טריפה ואסורה משום סכנות נפשות והשחא האם ימא דבהמה שהבישה נתח ומתה מחמת כן שלא יחי' בה דין נבילה שלא יפחא וכן האוכל ממנה לא יחי' חייב עליה משום נבילה הא זה לא שפסע ואדרבה הא להדיא מבוחר להיפך דהא הראשונים הקשו שם בחולין דבלחמ טפמא מלי בהבישה נתח מופרת היא משום טריפה הא בהמה שהבישה נתח בודאי אינה יכולה לחיות עוד והא ק"ל כל שאין כמותו מיה טריפה ומירא שלא אסרה תורה טריפה אלא דוקא שיש בה סדרון ויטרי משהר בפ"ח ומחמת זה אינה יכולה לחיות כגון יקוב חסר או יותר משא"כ הבישה נתח הנס כי היא אינה יכולה לחיות מ"מ כיון שאין בה סדרין כל כה"ג לא איכפת לן במה שאינה יכולה לחיות ואין דינה רק כמו מסוכנת בעלמא דשרי ע"ש בחידושי הרשב"א והשחא חי ימא דבמה דאיכא סנה לאכלה אף שהוא מופסע ומבובח מ"מ כיון דאי אפשר לאכלה משום סנה נקראת ג"כ אין ראוי לאדם ופקע שם איסור טריפה ונבילה מינה א"כ מה מקבו אחאי אינה אסורה משום טריפה שיפיק ליה דכלאו הכי כיון שנפסלה מאכילה פקע לה מינה איסור טריפה מן הסורה ובפירע למאן דאית ליה שכל שהוא אינה דרך אינלמן אי אישילו איסור דרבנן נמי אין ביה אלא פ"כ מוכח מזה דכל דגוף הפסע לא כשהנה רק אריה דרבע עליה המונעו מלאכול כבביל כן עדין לא פקע שם איסור מינה ממילא כדדן דדן נמי חייב לכבד :

ועוד לפי פנרת הל"ח בפסחים ד' כ"ד כביאור שיטת הרמב"ם צפרק ח' מהלכות מ"א שדעתו שם שכל הדברים האסורים בהגאה כגון ערלה וכיוצא בו שאם עבר ובהגה מהם אין לוקין ע"י וכחנ שם המ"מ הפסע לזה משום דהגאה לגבי איכלה נקרא שלא כדרך הנחתן והיינו מאחר שדבר זה שומדת הוא לאכילה שהוא דבר היותר יקר ויותר מופל מהגאה שהוא שלא ע"י דרך האכילה הילכך הוי כמו שנהנה מדבר שהוא שומד רק להגאה והוא נהנה מזה שלא כדרך הנחתן והי הוא נופח הפסע כהניח חלב של שור האסקל על גבי מחמו שהוא פסור משום כיון דסתם חלב שומדת הוא לאכילה שהיא דבר שיש ביה יותר תועלת וזה ממילא כל שאיך ששהה כן רק שאר הנאחח נחשב הכל כמו שלא כדרך הנחתן ע"ש ופ"י חידוש

דארייחא לא נקרא וזה ש"ס כדאיחא ביו"ד סי' ק"י ככלל ש"ס ע"ש :

ועוד הא דעה המחבר בס' ל"ב שאף בחול נמי לא סמיקין על האי סנהא בראוי לגרר וכו' אלא בעינן גרידה דוקא ע"י כמ"א שם ס"ק ג' ובפ"ח ובמהל"ה שם ובמ"א ס"ק כ"ז שם והילכך כיון שיש כאן חשש דארייחא אין להקל מחמת ש"ס ז' :

ואין לומר בזה כי נסמך הכל על הרשב"א היינו במה שכתב בחידושו במנחות שם דאף אם נדבק למעלה נמי כשר יאף אם ימא דכונסו הוא בגרידה דוקא מ"מ שוב סמיקין על הרשב"א גופא בחידושו בסוכה ד' ל"ח שסובר שאף אם השומע שומד במקום האסור לו להפסיק מ"מ אמרינן ביה נמי שומע כעונה והיינו ע"כ מביס דאף כה"ג ראוי לנבילה נקרא כמו שכתב הר"ח בפ"י ק"ד וח"כ הוי שפיר ש"ס שחא הלכה כהרמב"ם ושחא הלכה כהרשב"א בזה בכל דבריו זה אינו דהא כבר כתב הר"ח בפ"י ז' שהדן כל שומע כעונה לא דמי בזה לשאר דברים ויטל להיות שאף אם בשאר דוכתא כל שאיך ראוי לפסוה וזה לא מהני מ"מ לענין שומע כעונה כל אמרינן שאף שאיך ראוי לפסוה נמי כעונה דמי ע"י שם שביאר בזה היטב סברתו ואי הבאתי ג"כ קצת ראוי לדבריו מדברי התוס' כי בסוכה ד' ל"ח שם הסכימו שאף אם הוא שומד במקום שאיך יטל להפסיק מחמת איסור מ"מ אמרינן ביה שומע כעונה ע"ש ואשילו הכי הקשו התוס' בחולין ד' ע"ג ובשאר דוכתא אחאי שחא"ס מלחמי קרבנותיהם הא אין ראוי לסמיכה ומה זה קשיא הא כל כה"ג ראוי לסמיכה הוי כמו דאמרינן לענין שומע כעונה אלא ע"כ שדומע כעונה שאיך כמו שהילך הר"ח נחמא לפי זה אין ראוי מהרשב"א שסובר בזה ג"כ כסברת התוס' :

סידה לענין הלכה נראה דככל ענין שנחמא הדיבור כין למעלה הוי למטה ואשילו אש אירע כן בשבת נמי אין להיחא אחרת ואח דהא בלחמ דעה המרדכי גריס פ' הקומץ דבה דכל האי פסול של אינו מוקף גייל כל זאת לא נאמרה אלא בתפילין או במנחת דוקא ולא בס"ת הובאו דבריו ככ"י בפ"י ל"ב והילכך אף דאין לא ק"ל כן מ"מ אפשר לומר דכל זה היינו לענין גוף הס"ס בלא לחת בה מלות כתיבת ס"ת וכה"ג אכל לענין להוליא אחרת בזה יש לסמוך על תשובות הרמב"ם ושל החידושי הרשב"א שהבאתי ואין לריבן להוליא ס"ת אחרת דלא כהגאון מהר"י וממה אינו על מה לא הביאו כלל דברי המרדכי בזה אמנם אש נחדבקו האויחוח מראשן לסיפן בזה אי מסתפק כיון שכל הפוסקים חולקים בזה על המרדכי ובפרט כי כבר הארכתי בתשובה אחת שפסול זה לא שייך כלל לכתיבה תמה רק הוא פסול בפני עצמו שנתנה האות ונטשה הכל כמו שפירש דיו הילכך בזה נרדף לי עיין וכן אש אירע זאת כבמית הקדושים כיון שדעת המרדכי שם ששומת הקדושים בעינין גס כמ"מ מוקף גייל הילכך אש נדבק האוחוח למעלה בשמות הקדושים אף דמוחר לגרר בנתיים כדאיחא ביו"ד סי' רפ"ו מ"מ אש אירע כן בשבת יש להוליא ס"ת אחרת כגלפ"ד בערבים הללו ויחי' כמ"א כלל ל"א :

ויש לי קצת ענין במנחות ד' ג"פ ע"כ דאמרינן תסם במנחת חופא שלא ישים עליה כמן ואם נתן פסול ובלבונה לבתולה לא יתן ואם נתן כשר והא דכשר בדיעבד בלבונה ילפינן תסם מדכתיב כי חסאת לומר שאשילו אש נתן עליה בלבונה נמי כשר והא דפסול בשמן ילפינן תסם מדכתיב הוי מישפח ואמרינן ומה ראיה לפסול בשמן ולהכשיר בלבונה שובל אי בשמן שאי אפשר ללוקמה ומכשיר אי בלבונה שפסול ללוקמה וקשה לי דהא בודקשים בעינן דוקא שינה עליו הכתוב לשבב וא"כ לא לבטח כי חסאת היא וזה ממילא ידעינן דבשמן כיון שאין ראוי ללוקמה פסול ובלבונה כיון שראוי ללוקמה כשר בזה דאמרינן לענין בלילה של מנחה הראוי לנבילה אין בילה משכנת בו ואם אין ראוי משכנת בו ופסול ויש לישב :

לנו הלל"ח כ"ו לא נאמר אלא דוקא שם עכשיו ראוי היא
לאכלה משום הכי שייך שפיר לומר דריון דשביק הגאה היוהר
חשובה ושמה ביה הגאה הגרוש מזה אזי היא שלא כדרך
הנאמן משא"כ היכא דעכשיו טוב איש ראוי עוד לאכלה כגון
שמן של מ"ש שנעמא ונתקלקל ואיש עומדת טוב רק להדלקה
או כגון משקה היוצא מדבר איסור וכבר נעשה המשקה איש
אחריון להיך דאחור עכשיו טוב איש ראוי לאכלה רק לשאר
הנאות או כל שאר הנאות שבו נקרא כדרך הנאמן כיון ששוב
איש עומדת לאכלה ואדרבה אם איכל זאת הוא פטור משום
דריון שאיש ראוי לאכלה איש אם איכל מזה נקרא שלא כדרך
הנאמן כיון שאיש עומד עכשיו לאכלה וזה הוא העשט של
הרמב"ם בעירוב דבר מר ואכלה שהוא פטור משום שאו כיון
שאיש ראוי לאכלה איש אכלה בזה נמשכ לשלא כדרך הנאמן
ואין הכי נמי שאם היה נהנה בדבר זה מהדברים שעומדים
לכך היה חייב כיון דעכשיו הוא כדרך הנאמן ע"ש ולפי הנחה
וז' אמרתי שיש לתקן ג"כ קושיא המ"ח בסימן הס"ו ס"ק ח'
שהקשה על הרמב"ם שפסק שמתיר לעשות מלוגמא מחמתן הא'
איתא בפסחים ד' ל"ט לא ילעום חטים ויניח על גבי מחמו
בפסח ע"ש מה שחידן אמנם לפי הגמרא של הלל"ח נראה דהא
איתא בבבובות ד' ל' דאחר הלעיסה טוב איש ראוי עוד לאכלה
למי שראה וזהו ע"ש ממילא כיון שלעם את החטים ופלט אותם
טוב איש ראוי כ"כ לאכלה ועומדת יותר לשאר הנאות משום
הכי אם עשה ממנה מלוגמא חייב דעכשיו זה הוא דרך הנאמן
משא"כ הרמב"ם מיירי בחמתן העומדת עדיין לאכלה ועשה מזה
מלוגמא או אחריון שפיר שדין שיש בידו לעשות הגאה היוהר
חשובה שהוא אכלה ועשה הפחות ממנה היו שלא כדרך הנאמן
ופטור עליה ובהו י' להתקן נמי הקושיא שהביאו שם ע"ז
מסירושלמי פ"י משבת דאיתא התם האי גומרתא סכנתא היא
וטתני עליה חמתן בפסח דטובה מזה דדוקא משום סכנתא החירו
אבל בלאו הכי אסור ואמאי והא קי"ל דכל איסורין שלא כדרך
הנאמן מותרין ל' לחולה אף שאין ט' סכנה אבל לדברית כדא'
משום שיש לומר דהירושלמי מיירי אפילו היכא שהחמתן נשתנה
עכשיו ואיש עומדת טוב לאכלה והילכך בזה רשואה היו כדרך
הנאמן ומשום הכי לא שריק אלא במקום סכנה דוקא עכ"פ
היוצא לנו מזה שהך דבבבובות דברים מרים בעיני שפסק
מאכלית אדם מ"מ אם כמו שהיה עכשיו עומדת לשאר הנאות
ונהנה ממנה אם היא מאסורי הגאה עובר ע"ז לפי זה הכא
נמי כיון שעכשיו עומדת הא להגאה וזהו שחיקנהו בשבילה
אף ששוב איש ראוי לחמל הדם מ"מ עובר עליה עיין בהוב'
חולין ד' ק"ב ד"ה אלא שהקשו ל"ל והנפש לרבוה הנהוה חמתן
שהוא חייב חיפוק לו דהא נהנה ומירעו דבהנאה לית ביה כרת
ע"ש ולכאורה זה דלא כבבבובות הרמב"ם וכפי ביאור הלל"ח
דהא לירידהו לא קשיא מידי דריון דסברי דכל דבר שעומד
לאכלה איש שאר הנאות שנהנה מזה נהנה כמו שלא כדרך
הנאמן לפי זה הא אינעפידן לן והנפש כגון היכא שבידים המחה
את החמתן או כיוצא בו בענין שהוא ראוי לשחיה ומ"מ
אם היה רואה ג"כ להקפות ע"י האור או באופן אחר בענין
שהיה ראוי לאכלה היה יכול ג"כ לעשות שאו בשאר הנאות חוץ
מן האכלה היה פטור משום דהו שלא כדרך הנאמן לכן אינעפידן
והנפש לרבוה הנהוה לומר דאף דאין חייב משום נהנה מ"מ
חייב הוא משום שחיה והייט משום גזירות הכתוב דחייב הוא על
השחיה כמו על האכלה מיהו וזהו י' לישב ע"י קושיא המגיה
במל"מ פ' י"ג מהלכות שנגות שהקשה על התוספות בפ' כל
שעה ד' כ"ב שהקשו שם וא"ת י' הנהנה מחמתן בפסח בכרת
דהא כתיב כל האוכל חמתן וכרתה והאי לא יוכל אחריון
דהו איסור הגאה ומירעו שיש חילוק בין היכא דכתיב כל אוכל
להיכא דכתיב לא תחמל ע"ש והתעורר ע"ז מדברי התוס' חולין
הג"ל דמוכח מדבריהם דקרא דהנפש אחי לגלות ג"כ דבהנהוה
ליכא כרת דחל"כ הו' והנפש למה לי ועיקר החידן לזה מלאהו
בספר נ"י להנאמן מהר"ם מליבא בחולין ד' ק"כ בהנהוה שם

שהתוס' בפסחים קאי אליבא דר' אבהו שם שסובר דכל איסורין
שכתורה אין לוקין עליהן אלא כדרך הנאמן דוקא ואם היח
חלב של שור הנסקל על גבי מחמו פטור אבל התוס' דחולין
אזלי אליבא דרב נחמן שם בפסחים דליף איסור הגאה בחמתן
ושור הנסקל משום דכתיב אגלם לשון לא יאכל בקמ"ץ דרשיון
מזה הנאה המביא לידי אכלה וכמו שפירש רש"י שם דסחם
הנאות הם מביאין לידי אכלה דהא מוכרין אותו וקוין בעד זה
דבר מאכל ע"ש ור"ל לא יאכל שלא תעשה שום דבר בזה
מהדברים שיכולין למכור זאת ולקטת דבר מאכל לפי"ז בכל ענין
אסור ע"ש וכן מסתברא ג"כ דהא עיקר העשט הוא מה שאיש
חייב שלא כדרך הנאמן כתבו הפוסקים שהוא משום דכתיב
אכלה ונטיטן שיאכל דוקא דרך אכליתן וכן הגאה נמי מאחר
דמאכלה יליפטן זאת בשיק חוקא דומיא דאכלה משא"כ לחוק'
כיון דלאו תלשון אכלה חשיק לה רק שכל הגאה המביא לידי
אכלה עובר עליה וא"כ ממילא כל הגאה המביא לידי מאכל אפילו
ע"י חבולה נמי חייב עליה דהא מ"מ מביא לידי אכלה הוא
ופשוט הוא דאף דהתוס' כתבו שם שאין נפק"מ בין ר' אבהו
לחוקי' הכונה הוא דמהאי דרשה דנפקא מלא יאכל בזה אין
נפק"מ אבל במה שאמר ר' אבהו לקמן ד' כ"ד דכל איסורין
אין לוקין עליהן אלא כדרך הנאמן זה לא שייך לפלוגתא זו וע"ש
בהגהות שכתב שאף איסור ששנתנה ונחשפה טעמו דבשאר איסורין
מותר כמו שכתב רבינו יונה בבבבובות דבשר נבילה שנתערב בדבש
מותר משום דדרך הדבש שמהפך כל מה שנתערב ג"כ לדבש ומ"מ
לענין איסור חמתן אליבא דחוקי' נם זאת אסור דהא מ"מ נהנה
הוא מחמתן אף שהוא ע"י חבולה הא לחוקי' אין נפק"מ בזה
דריון דמביא לידי מאכל הוא ע"ש לפי"ז כאן אליבא דחוקי'
ודאי עובר הוא כן עלה על דעתיה מהחילה אמנם אח"כ התעורר
לי רב גדול אחד דכחא שאני דדמי וזהו לטופת שאור שיחוד
לישיבה המנואר בפסחים ד' מ"ה ואמרתי כי אחו הלדק דהא
כתב התוס' שם דהאי טופת שאור מיירי שראוי עדיין לאכלה
ואם היה אוכל היה חייב כרה ואפילו הכי איש חייב לבער
והעשט הוא כדאחריון בחולין ד' קכ"ט שכוין שיחוד לישיבה
נעשה כמו עץ כעלמא וביאור הדבר מלאהי בלב ארי' שם שהוא
משום דריון דחמתן מדאורייתא כביכול בעלמא כפי דליפין זאת
מחשבתו שהשנהה בלב היו השכחה הלכך האי שאור נמי כיון
שיחודה לישיבה קודם פסח לא גרע זאת מהשכחה שבלב ע"ש
שהארריך בזה ואף שבתולין שם אחריון נמי לענין פומחה כן
כגון בית שסיככה בורעים בעלו מתורה אוכל ג"כ מהאי טעמא
דכשמיש מעשה עץ שימש החם נמי בפומחה הא אשכחן דמהני
בהו ביכול כמו במתנת המשמש את הקרקע או את העץ
כדאיתא במכבת כלים ומחאי טעמא לא אשכחן בבבבובות
בבבובות דכשמיש מעשה עץ שימש אלא דוקא בהני דברים דמהני
בהו ביכול אבל לא בשאר דוכתא הילכך דין כל יראה של חמתן
לא יליפין משאר איסורין בזה משום שיכול ליהוה שאף שבשאר
איסורין כל כה"ג אסור באכלה ובהנהה מ"מ בחמתן איש עובר
על כל יראה דמדין ביטול אחיין עלה ואף דהבבבובות שם לא אזיל
רק אליבא דרשב"א אבל אף ק"ל דבניטין דוקא שייחב בניטין
הייט משום דבלאו הכי לא הו ביטול' אבל כל שמכטל ע"י
וטו"י במכרש"א שם ד"ה טופת ומראה שכן הוא ועיין ברה"ש
לענין כרים שמכבסין אותן נקמח מבואר שם שכוין שחידוהין
הם לישיבה בטלו מתורה אוכל לענין ביטור ומסיים שם הרא"ש
ואף שבטופת שאור בעיני דוקא טח כביטת האם מ"מ טפי ע"ש
ומוכח שם דמיירי אפילו אם איש נפסל מאכלה סבב עדיין והיינו
משום דע"י מעשה זה נהבטל מתורה אוכל והאי בכלל תשביחו
הנאמר בתורה נמלא בנין דין נמי כיון שטירב האוכל בכס
המוה הרי אין לך השכחה וביטול מדבר מלאים יותר מזה הילכך
בדאי איש עובר ע"י משום כל יראה וגם לענין שאר איסורין
כה"ג היכא שמלך עלמו הוא לשבח רק שבר אדם אין אוכלין
לו זו מחמת סכנה וי פקע ע"י איסור נבילה או טריפה מחמת

לזריכה רחילה ושפשוף כהב שב וז"ל ואחר כן מצעיל אוהה דהוי כחליטה ע"ש . וגרלה ברור כי הוא רואה לתקן בזה הקוביא שהקטיב כי הגעלה זו כלן מה פניה כיון שלא נבלע בפנמיות הנפה והלכך מתרץ זאת לנפשו והוא הגעלה הוא רק בגדר חליטה לתוך . והייט כי אף אם נשאר לאחר רחילה ג"כ מטע קמח הדי ע"י הגעלה נעשה חליטה שאינו מחממה עוד . אבל מן חטטה כי לא הבנתי דבריו בזה דהא כל פיקר הדן של הנפה הוא מהכלבו שהבאחי לעיל והוא כהב . וז"ל לרץ לשפוף וזתה היטיב במים ולא יסמך על הגעלה . כי אין זה פיקר דלא נבלע רק בלוקן ואח"כ מעגילה מחמת מה שנהנו ע"כ . הרי מבוחר בדברי הכלבו שנתחילה רוחנין וזתה במים ואח"כ מעגילה ולדברי הח"א דהטעם הוא משום חליטה מאי מהני חליטה אחרי שכבר נתחממה הקמח ע"י מי ברחילה וזו מה יפסל בה חליטה הלא כבר נתחמך הקמח ומוטב היה להס לתקן הגעלה כתחילה ואח"כ הרחילה וזו היה קלת מקום לדבריו . משא"כ אפשר הא לא שייך כלל בזה הסברה של חליטה . הלכך נראה לי לתרץ הכל עפ"י מה שרציתי בד"מ בס' הג"א שכתב שם על דברי הכלבו שהובא בסמוך . וז"ל וק כהב מחזיר"ל דאין להגעיל הנפה ומיהו הש"צ בפ' כ"ש כתוב להגעיל הנפה והגו כמחזיר"ל עכ"ל הד"מ . ומובן מדברי הד"ס והכלבו והמחזיר"ל והש"צ ע"כ היירי כבגון אחד דהא הביא דהש"צ בפ' כ"ש פליג על הכלבו והמחזיר"ל . ופיניתי בהש"צ בפ' כ"ש שם . וכשב בזה"ל וגרלה בעיני שהנפה והכברה של עוד שטמן בהם תתן ככל ימות השנה בדרך שרילין לתת בהם שגונות ומרחות בשעת הולאתן מן החטור אסור להשתמש בהם כסכה בדבר חס עד שיגעילן ברווחין . כדרך שבלעו האסור כך לריכין לפלוט עכ"ל הגר רואה דהש"צ לא מייירי רק כנפה כזו שמתחמין בה לפעמים בחמים ג"כ . ולפי זה בודאי הכלבו נמי מייירי כנפה כזו כמבואר בדברי הד"מ שהבאחי :

והיטה מבוחר נמי כמה דפליגי הפוסקים בזה שיש מסירין הגפה בלא הגעלה ויש מלריכין דוקא הגעלה . והייט משום שיש פלוגתא בין הראשונים כי דעת הר"ף והרמב"ם ושאר פוסקים דכלל כלים האלכיס אחר רוב השמיטין והייט כי אף אם לפעמים משתמשין בה ברווחין מ"מ כיון שרוב פעמים אין משתמשין בה אלא בטמן הולבין אחר רוב השמיטין ואינה לריכה הגעלה . אמנם דעת החו"ט ט"ו ומרדכי פ' כ"ש ועוד פוסקים סוברים דחוששין ג"כ למה ששתמשו בה לפעמים והלכך כל ששתמשו בה אפילו פעם אחת רוחח אף שרוב השמיטין של הכלי הוא בלוקן אפילו הכי לריכה הגעלה כדאיתא פלוגתא זו בס' הג"א ודעת הכלבו הוא לפען פיקר הדון ג"כ כרוב הפוסקים דחולקין בזה רוב השמיטין . והנה רוב השמיטין של אפה הוא בליקן שמהלך בה קמח רק שפעמים משתמשין בה ג"כ הם היינו להניח בה שגונות חמים שמיאלין מן החטור כש שכב המרדכי בפ' כ"ש שם . וכמו שהמנהג עכשו ג"כ לעשות ק לך קאמר הכלבו שפיר כי הגפה לריכין לרוחח וזתה יפה . ואינה לריכה הגעלה רק לחומרה בעלמא חושש ג"כ להשיסקים דסברי דכל דפעמים משתמשין בה ברווחין אף שרוב השמיטין בטמן מ"מ לריכה הגעלה ג"כ . והמחמירים בלא הגעלה הייט משום דסברי כהפוסקים דלא אלוין בשר רוב השמיטין שהם בטמן :

נמצא לפי זה בכיום של רחיים דאין השמיטין לשלם אלא בטמן דוקא לא שייך בה הגעלה כלל ואפילו לכתחילה ומחוי טעמא אף המחזיר"ל שהוא מן המחמירים בזה ולא מהני הגעלה כנפה וככים של רחיים לא הוייר ג"כ התקנה של הגעלה בכיום של רחיים רק שכתב וז"ל מאחר דהקמח הולך דרובו בן חוסי השפי להערב טרוב ואין יולא אפילו ע"י רחיים הרי לך זכר כלל הגעלה רק כיום וכתב בלשון אפילו משמש חליטין דכיוסם מדיפתא מסול . והייט משום דלא שייך כאן דינא של הגעלה משום מחמ"ש הייט דאם לא חיישין שגדבך בין החוסיין אי די ברחילה לתוך ואודרכא רחילה טוב יותר כתי שכתבתי לעיל

זה נקרא שלא כדרך הנאסו או לא יש לעיין בזה ואף שבהמה שהיטשה נחש מוכח מהגמרא שחייבין עליה משום נבילה יש לחלק עפ"י דברי החו"ט בס' ק"ג שמחלק שם בין נבילה שאין רחוי לנבילה חייב עליה אם התקנה עוד עד שנטשה רחוי וא"כ הא אין רחיה מהגמרא דהתם נפק"מ כגון שחזר ותיקן בעינין שהין בו כנפה עוד בלחלתו שבו חזר ונטשה אוכל השא"כ לחטול כך אין רחוי וקלרתי בזה כעת :

סימן יח

שאלה על מה סומכין כעת בכמה בתי רחיים של מים שהם שוחנין קיסחא רפיסחא על הבים של רחיים שבוהנין בו כל השנה תבואה להוכח וזה הוא היטוך הדון המבואר בש"ע והם אומרים כי הבים שנתחדש בעה שהוא של משי ודק מאד יטולין לנקות אותו היטב בהספרק הסהרוק לכך לא בן כים הרחיים המובא ברמ"א שהיו עב ואי אפשר לנקותו בשום אופן משום הכי הצריך הרמ"א לקנות חרשה דוקא אם יש לסכוך על דבריהם בשעה הדחק או לא ע"כ הובן השאלה :

תשובה אף המבואר בכלבו היבא בס' ה"א וכש"ג פ' כל שפה דכנפה לריכין הגעלה בחמין דוקא מ"מ נראה דאף הם מודים דכיום של רחיים הגעלה לא מעלה ולא מוריד . וכל היבא דאי אפשר לקנות חדשה או אפילו לכתחילה סני ברחילה היטיב לחוד ולא בעינן בה הגעלה כלל והוא משום דיש להבין מה שייך הגעלה כאן כלל . הלא פיקר הגעלה אין פעולתה אלא בשעה מוטעת דוקא כי אם שנתה הרכה או גרע יותר כי היא חוזרת ונולעת מה שפלטתה כדאיתא בפוסקים . וגם פעולתה היא לפלוט מה שכתוך וכפנמיות הכלי וכ"ז לא שייך אלא דוקא כלי שנתהושה בה בחמין . והיא נקי מלכלוך . רק שיש בלוע כמותה משא"כ כנפה או כיום של רחיים ששתמשין הוא רק בטמן ולא נבלע כלל בפנמיות רק הכל נסרך ונדבק למעלה הלא בזה אין הגעלה שהיא דוקא בזמן מוטע וכן פועלה בה מחומה . ואודרכא יותר טוב בה רחילה ושפשוף וזן רב בטמן כדי להסיר הדבק בה למעלה ולדבר זה לריכין דוקא מים זונקין בידוע והגעלה בזה אינו מעלה ואינו מוריד . וזה הוא ממש שגונות הכלבו שכתב וז"ל הגפה לרץ לדרקך בה מאוד וכו' וישפשוף אותם במים יפה ולא יסמכו על מנהג הגעלה לפי שאינה כהן פיקר לפי שלא נשתמש בהם בחמין ע"כ וכונתו מבוארת כמו שכתבתי . ומחוי טעמא באתת לא הזכירה הגמרא כאן כלל התקנה של הגעלה . וכן יש להוכיח סברה זו מגמרא דפ"ד ד' ע"ה שם . לפעין שקלן דפיין ולובין של גת של יין נסך דר' יוסי סובר דמגעילין ברווחין או חולטין במי דמים ורשב"ג סובר ההם דמיתן תחת הציטר שמימיו מקלחין י"ב שעות ע"ש . ויש כמה ראשונים שסוברין דאין הלכה כר' יוסי בזה ולא מהני הגעלה בזה רק דוקא מתיחן תחת הציטר שמימיו מקלחין . הובא זאת בס' ביו"ד ס' קל"א . ויש להבין מה טעמא דידה בזה הא קי"ל בעלמא דהגעלת תמין מועלת יותר מטק . וכן התעוררו הפוסקים בזה אבל לדבריו ניחא משום דהתם כיון שלא נשתמשו בהם רק טמן ולא נבלע בתוך הכלי רק נסרך על גב הכלי בזה רחילה ושפשוף עדיף מהגעלה הילכך מניחה תחת הציטר שמימיו מרדעין כי ב"ב שעות שהוא זמן רב מדיח מה שלחמלה וכתוך הכלי הא לא נבלע כלל . ואף לרוב הפוסקים שפסקו כד' וסי שרריכה הגעלה דוקא הייט משום דהדשין והעקלים אין בהם לכלוך רב על גביהם כי הם של פן וקשים הם ולא נסרך בהן היין . משא"כ בכלים ונגדים של שער וזמר או הכיטום הרבה בטמן שוטל בהם יותר מהגעלה שהיא בזמן מוטע כמו שכתב הכלבו . הלכך לכאורה אין כאן מקום להגעלה :

וראיתי בח"א כלל קכ"ה לאחר שכתב שם כל דיני נפה

לעיל ואם חייבין שנדבק בין החוץין או מה המה הגעלה לכך
 כתב באמת הרמ"א דלא נהגו בהגעלה כנסם של רחים הייט
 ג"כ מאחר שחששו לדברי מהרי"ל הלכך באמת לא מהיג"כ
 הגעלה. והוא דלא כתב דלא מהיג"כ כיכוס הייט משום
 דהרמ"א רצה לכלול הכל בהדי נפה וכנפה הא בעינן הגעלה
 לכך כלל וכתב על כלם דלא מהני הגעלה:

ולכאורה

היה נראה לי עוד כי אף למהרי"ל והרמ"א
 שכתב שלא נהגו להגעיל כוס של רחים מ"מ
 כאן שחולקין כל העמים אשר נתפרו ונתחברו אל הארצו של
 הכים ולא נשאר רק הארצו למד בזה אף המהרי"ל והרמ"א
 מודה דמהי כיכוס. דהא כתב הרמ"א בס' הג"ח ס' י"ח
 ח"ל ונהגו שלא להשתמש הנפה ע"י הגעלה וכו' ואי הכים של
 הרחים לא מהני ליה הגעלה ושקים טהרים כהם היור ע"י
 כיכוס ע"ש י"ט להבין טעמא מאי נשתנה דיע של השקים מכים
 של רחים ואי נשתנה דכדדודיה לא מהני אפילו הגעלה ובשקים
 מהי אפילו ככוס למד הלא שריה מיני ארצו הם וגם תשמעין
 שיהי. ודאיחיו בח"י בס' תנ"ג ס"ק כ"א שחולק דשקים שאני
 שמתכבסין הייט כמשמש היד זה בזה כדרך שרוחלים בגדי
 לכן שמשפטים זה בזה והלכך מתכבסין יפה משא"כ נפה שהיא
 משוך של דפנים אינו מתכבסת יפה ע"ש וע"כ הייט נמי טעמא
 של כים הרחים כי כשהיא משוך על העצים או גם היא אינה
 מתכבסת כמו נפה כיוצא משא"כ כשמסירין אותו מהעצים ולא
 נשאר רק הארצו למד או מעשרו ממש כמו שק שיכולין לשפשו
 ולכבסו כמשמש היד בפנים ובחץ והלכך לכאורה בזה האופן
 גם המהרי"ל והרמ"א מודים בזה דמהני הגעלה:

דק מאוד ומקנן אוי"צ ע"י משרקת המתוקן לכך והאומרים בעלי
 הרחים אמרים שזה מנקה יותר מרחילה. וכן ראוי כי אחרי
 השריקה היסב לא נשאר בו מאומה מאבק הקמח וכ"כ נעשה
 נקי שאף אם משפספס עליו גם בגד שחור לא נכר שום לבטויות
 על הבגד וזה בחינה גדולה שלא נשאר בו מאומה מהקמח.
 וא"כ היה נראה לכאורה להקל משום דכל כה"ג מביקין אף
 על המרחיח עין ועל הבקויאח דמה לו נקיון זה או נקיון
 הנעשה ע"י רחילה דהא רחילה דמהני הוא נמי מלד שנתבררה
 אלגטי שאחר רחילה לא נשאר בו מאומה ח"כ הלא נמי דטווחה
 וכה"ג כתב החוס' בגדה דף נ"ו ד"ה בודקת דאף דמקובל
 אלגיו דשכעה סממנים דוקא מעבירין על הכהם לבטלו מתורת
 כהם ולא זולתו מ"מ כיון דחויק אף דע"י ככוס טוב הולך
 הכהם בלא שכעה סממנים הלכך מהני נמי ככוס. ויותר מזה
 יש סברא בתוס' ע"ז דף פ"ה ד"ה כיתחא דאף אם נבלע
 אישור רוחח בתוך הבגד שאף דק"ל בכ"מ כבלטו כן פולמו
 ואם נבלע ע"י רוחח לדיק הגעלה כדומחין דוקא ואם לא לאו
 כלום הוא כדאיחא כדכחיס ובע"ז שם וילשיק זאת מקרא דכל
 דבר אשר יבא באש תבעירו באש מ"מ אמרין דכל זאת הוא
 אם נבלע בתוך כלי משום דלא אין הדרך שיזלא אלא ע"י
 הגעלה רוחחין דוקא אבל אם נבלע בבגד או אפילו אם נבלע
 ע"י רוחחין אמרין דיואל ע"י כיכוס הייט משום דאין דעיין
 ע"י כיכוס גדול יולא גוף האישור ע"ש הרי להדיא דאפילו
 היכא דהתורה סעידה לט שרביין הגעלה של רוחחין דוקא
 להשליטת האישור מ"מ כל דחויק אף דנפלט האישור ע"י דבר
 מה אמרין דאמריין אף עליו בקויאוח והתירו ע"י שחבלה
 זאת ח"כ מכש"כ ככה"ג דלא בעינן אלא שיהי נקי מקמח וכיון
 דחויק דנקי מ"מ טוב לא אכפת לן עוד בזה. ועיין בסור
 בס' תנ"א שהביאו שם בשם רבינו יחיאל משא"רש לגבין פריכות
 העבדים שלשן בהם כל השנה דלא מהני בזה הגעלה. וכתב
 ע"ז הב"ח ח"ל נראה דהוא תומרא חדש שכתב דאי אפשר
 לנקרן והלא פינטו רוחח שמנקרין אותן הייט עכ"ל הב"ח הרי
 שמיני על רבינו יחיאל מהאי הוכחה של מרחיח העין שלט ואי
 אמרין דלא סמכין כ"כ על מרחיח העין האף מביא ראי'
 מזה להשיג על רבינו יחיאל. ובפרט להקל אולי הראי' טוב
 אותו אלא ע"כ דכל כה"ג לראות אם הוא נקי גם אף סמכין
 על בקויאוחט של מרחיח העין שלט ושפוש הוא:

אך

מה שיש לעין בזה הוא עפ"י דברי מהרי"ל שהבאחי
 שכתב ע"י המדעד של הנפה או הכים של רחים נכנס
 הקמח בין חוסי השפי לטחי הערב לפי זה הא אין ראי' כ"כ
 שהמרחיח העין שלט שלא נראה למעלה הקמח דשחא נשארין
 הם בין חוסי השפי להעבר ואינן נראין. ומ"מ אין להקשים
 דא"כ האף סמכין בשעת הדחק על הרחילה או הגעלה ולא
 חיישינן אולי נשאר בין החוסיים. משום ד"ל דהתם שאני דהא
 כתב המרדכי בפ' כ"ג שיש רע לומר דהיכא דאיכא קשרים
 בשקים דזריקן להחיר דומיא דאמרין בע"ז ואיזה בזה קיפרא
 שרי ליה וע"ז כתב המרדכי דלא דמי דהתם מתחילה היין ללול
 וכנסם בשומק ואח"כ ע"י הניגוב שהוא עב ע"י החפר איט
 יולא משא"כ כאן דמי הכביסה ללולין הם וכנסם ג"כ בין הקשרים.
 הרי מפורא הוא מהמרדכי דטבע של הרחילה כמים ללולין
 שהם נכנסים ומנקים ג"כ מה שחתה החפירות והחוסיים והלכך
 טוב לא חיישינן מה שכתב ע"י המדעד בין חוסי השפי להעבר.
 כי אמרין דע"י הרחילה יולא הכל משא"כ ע"י משרקת הא לא
 נכנס כ"כ בין החוסיין. קן אמת שהתה"ד בס' קט"ו חולק על
 המרדכי ובזה שכל היכא דאיכא קשרים או חוסיין או אמרין
 דאף מים ללולין ג"כ לא מהני ליה ומביא ראי' לזה מהא דנדה
 ד' ג"ז לענין כהם הנמלא בחלוק אחר כביסה דאם הכהם
 כסיפרא או כזויח אין חוקתו נחכבם ע"ש ועיין בתוס' משמע
 דאפילו ברחילה הייט אינו מתכבס בפירא. ופיפרא פירש
 רש"י דהוא קמטים כדרך שששן בחלק. וכזויח סתם המחבר
 בס' תנ"ג וכו"ז ק"י שלא מהני הרחילה מה שהשפי מכה
 על

אמנם

המהרי"ל כתב השעם דלא מהני הגעלה בנפה ובכים
 הרחים משום דהקמח הולך דרכו בין השתי להעבר
 ודבק שם ואיט יולא ע"י כיכוס ע"ש. והטובה הוא שפ"י
 הפשוט וגדוד נכנס הקמח ונרחק בין החוסיין ע"ש. ונראה
 בדבר שזה הוא השעם של הרמ"א שמתמרר בנפה ובכים של
 רחים ומסיר בשקים הייט משום דשקים ליה לה נעטע והלכך
 אמרין דכיון דהקמח אינו נכנס בין החוסיין רק הם מלפעלה
 משום הכי מהני כיכוס משא"כ כים של רחים. וכזה יחא נמי
 דברי הג"ח בס' תנ"ג ס"ק ח' שכתב שם דריני השקים שכוון
 לקטת חדשים ומביא ראי' ממש"כ הרא"ש בפ' כ"ג בשם אבי
 השורי כמשנה ששרו מעט מורסן ושפשו כהן אווחא כפסח
 ואסרו משום דאיש צעיר נקבים ואמרין בחולין דף ק"ב ווי
 אית בו פילי אשור וכש"כ בשקים שעשו נקבים בארינו ודאי
 כדבק שם הקמח ואסור ע"י כביסה והקשה שם הח"י ו"ל לא
 ידעתי למה מתרחק הביט לחמו ואיט מביא ראי' מנפה. שמביא
 הרב עלתו לעיל בס' תנ"א בהג"ה דלא מושיל בזה הגעלה
 ע"כ אבל לפי החלוקה של המהרי"ל גופא הא אין ראי' כלל
 מנפה וים של רחים לשקים משום דהתם איכא נעטע משא"כ
 בשקים הא לים בזה נעטע. ואף דהרמ"א מחמיר שם ג"כ
 כסלים וכתב שדינס כנפה ואף בזה לא מהני הגעלה. אף
 דכזה ג"כ לא חייך נעטע הייט משום דסלים של פן יש ריח
 גדול בין השתי להעבר והלכך אף בלא נעטע כל שמתמרחין
 שם נכנס הקמח בין השפי להעבר ואי אפשר לנקותן בדלומתין
 לענין חביה או חם משא"כ שקים או כל דבר שהוא ארצו
 משפתן או למד או כל שאר דבר ארינה כיון שהשפי מדובק
 הרבה להעבר או אין חוששין שחא נכנס החמץ בין החוסיין
 אלא דוקא היכא דאיכא ג"כ נעטע כמו שכתב המהרי"ל. ומשום
 הכי מוכרח הו"ל להביא ראי' דלא מהני כיכוס בשקין מהא דחולין
 ולא מנפה וים הרחים וסלים הלכך כל שלא בשעת הדחק
 אי אף כה"ג שתיקטו בעמך שיכול לשפשו הייט כידיו מ"מ
 אין להקל ע"י רחילה או הגעלה משום דלא דמי לשק כמו
 שכתבתי. אמת בשעת הדחק יכולין להקל ע"י רחילה ומביסה
 הייט אף בלא הגעלה כמו שכתב:

אך

לענין מה שנתחדש כעת כים רחים חדשה של מפי והוא

על הערב כי הבא מטובה ומיהודק הרבה יותר מקמח הגעשה
 ע"י הבגד לפי זה אם ימלא דחושפין או שחא ע"י הגעשע
 נכנס שם הקמח אזי לא היה מהני אפילו רחילה אלא ע"כ דאין
 לא חיישין לזה כלל ולפי זה הא מהני נמי סריקה מ"מ יש לומר
 עדיין דלא דמי סריקה לרחילה משום דהא זה שכתב המהרי"ל
 שמחמת נטודת הרחים נכנס הקמח בין החושפין לא לדבר כדור
 כתב זאת רק מפסיקא חושפין אט ליה שחא נכנס שם מעט
 מהקמח הלכך כל שרוחפין אח"כ היטיב יש לומר שהוא מותר
 מסיב ס"ס ספק שחא לא נכנס שם הקמח כלל ואלף אם נכנס
 שחא הלכה היא בהמדרי והמהרא"י בפסקיו ס' קס"ו וכן
 במ"א בס' תנ"א שעל ידי רחילה של מים ללוים פולט אף
 מה שבתוך הקשרים וכיון שהוא רק חשש של איסור משהו
 מחירין בזה ע"י ס"ס אכל ע"י סריקה לחוד כיון דליכא האי
 ס"ס שוב אפשר לומר שאף בשעה הדחק נמי אט חושפין לדברי
 מהרי"ל הנה שחא נכנס בין החושפין והלכך לא מהני בזה מה
 שגראה נקי מבחוק מיהו לענין דינא היכא דאי אפשר לו גם
 לרחו כי האומנים אומרים שהוא מתקלקל הרבה ע"י רחילה
 וגם הוא שעת הדחק אפשר כי לא להקל ע"י חיקון של הסריקה
 היטיב כי לדעתו נראה שמהרי"ל לא ימירי אלא אם רולה לשחון
 בפסח גופא ולא קודם פסח או דמיידי היכא דאפשר להשיג בכל
 כיס רחים חודש דלכ"ב לכאורה הא אין מקום לתומרה או דכל
 חשש זה שחא נכנס הקמח בין החושפין אין זה אלא ספק דהא
 יכול להיות שלא נכנס לשם כלל רק הקמח הלך דרבו דרך נקבי
 הנפה והכיס של רחים וכמו שבאמת לא חששו לזה שאר
 הפוסקים ואם ימלא דמיידי קודם הפסח א"כ מה בכך הא
 אפילו אם נשאר שם מעט קמח מ"מ הא נחבטל כבר קודם הפסח
 ואף שעת המהרי"ל בשבועה דאף לה בלא נמי חוזר וניטור
 מ"מ על הרמ"א קשה האך פוסק בזה בהמהרי"ל הא דעת
 הרמ"א בס' תמ"ו ותנ"ג דקמח בקמח שנחבטל קודם הפסח
 בששים מותר לאשת בפסח וליט חוזר וניטור ועוד הא אם אשה
 קודם הפסח חסם גם המהרי"ל גופא מודה דאיט חוזר וניטור
 כמו שביאר הפ"מ דבריו בס' הנ"ג במ"א ס"ק ב' ואין לומר
 דחושפין אט שחא נתייבש הקמח הנשאר בין החושפין ואלו לא נחבטל
 משום דאי ריטו כיבש בלא שחוזר וניטור כדאיתא בהם הא גם
 זה איט דהא זה איט אלא חתן טוקשה דנפקה מחמת הויעה
 ועוד הא לא גרע זאת מקמח ומים ששושין הסופרים לדבק
 ניירות שכתב המ"א בס' תמ"ב דלא הוי אלא חתן טוקשה ע"ס
 והא דעת המהרי"ל הוא שחתן טוקשה אפילו בפסח גופא בכל
 בששים ואפילו שלא בזמנו דהא תדמה לה לחתן דרבנן שיהי במ"א
 בס' תמ"ו ס"ק ה' וא"כ כאן שחא אלא ספק אם ישט שם מעט
 קמח או לא הא לא הוי אלא ספק תערובות משהו חתן טוקשה
 קודם הפסח שהוא מותר לכלי עלמא הלכך נראה יותר דמהרי"ל
 לא מיידי אלא בזאפן שהוא רולה לשחון בפסח גופא או אפילו
 קודם פסח רק שרולה לאפיה בפסח והמהרי"ל חזיל לשיטתו
 שסובר דאפילו לה בלא חוזר וניטור ואלף כה"ג נמי איט אלא
 חומרא בעלמא החמיר המהרי"ל בזה אבל לא מלך הדין כי
 אחיקו רישותא לא מחוקין וכן כתב להדיא הא"ר בס' תנ"א
 שהמהרי"ל גופא לא החמיר אלא לבתחילה אבל קודם פסח
 ובפרט לריון דק"ל דכל שגעשה ונעטרב ע"י השחינה איט
 חוזר וניטור ותוחר לבתחילה לעשות כן כמו שכתב הפ"א
 בס' תנ"ג או בודאי כל שמנקין אותו היטיב בענין שאין נראה
 עליו שום קמח והוא בשעת הדחק או אפשר לומר דגם
 המהרי"ל והרמ"א מודים דאין בזה שום חשש וגם דהא לא
 גרע זאת מנפה ואדרבא נפה חמיר יותר כמו שכתבתי לעיל
 ואפילו הכי ק"ל דבשעת הדחק שאין לו נפה חדשה מותר לנטוח
 הקמח אף בנפה ישירה ע"י שיפוף והנעלה אפילו בפסח כמו
 שכתב הא"ר והח"י בס' תנ"ג ס"ק נ"א ששעת הדחק כדעבד
 דמי ע"ס

וראיתי כדאורי הגר"א שזין על המהרי"ל בזכחים ע"ס
 וכונתו דשם מביאר דשעתן שחולמו גרה שחא

יב

משום משקה פיה ולא מהני רחילה ופירש רש"י משום דדרך
 הרוק שזכנס הרבה בפסחן וא"כ הכא נמי חיישין לזה שהחתן
 נדבק הרבה בתוך הכיס של הרחים ע"ס מ"מ נראה דאף
 לפי סברא זו ג"כ לא הוי אלא ספק איסור ולא ודאי משום
 דמאן לימא לן שבאין נכנס הרבה כמו שס' אולי יש לדמות
 כיס של רחים לחתן של זב דאיתא שם בנפולא דמהני הדסה
 שלשה פעמים ובודאי פשוט שהוא ג"כ לא החמיר אלא
 מספיקא ועוד דהא כתב החוס' והג"א סוף ע"ז דספק הוא
 אם נדמה איסור לפסחן שצווה גדה ע"ס הלכך אפילו לפי
 סברא זו מ"מ אין כאן אלא רק ספק איסור משהו קודם הפסח
 וכיון שנקו אותו היטיב בענין שהבקיאותן ואומרון שלא נשאר בו
 עכשיו כלום מאבק של הקמח בודאי באסור קל כזה כדי הם
 הכי בקיאותן לשמוך עליהן בשעת הדחק ועוד נראה לי בזה דהא
 כיון דעיקר השעשע של המהרי"ל שהחמיר בכיס של רחים הוא
 משום דע"י געשע של הרחים חושפין אט שחא נכנס מעט קמח
 בין החושפין והוא ע"ד דאמרינן בחולין ד' מ"ט מירבל הוא
 דרכיל ומפרש רש"י דע"י געשע הדרך לכטס כ"כ בשומק
 עד שאח"כ אין יכולין להוציא משם ע"ס והכא נמי ע"י הגדנד
 נכנס בין החושפין ולפי זה אפשר לומר כפי מה ששמעתי
 מהבטומנים הנקראים כי הטעם הוא שאחר שמתקן התבואה
 לתוך הרחים או חיקף בהחלתה העחינה ע"י כח התבואה של
 העחינה או הדרך הוא שהתבואה הבא באחרונה היא דוחה
 לחין את התבואה הראשונה ומנקה אותה מהרחים וכה"ג
 מליט במסכ' מכשירין פ' ב' משנה ג' לענין מי שפיטח סמאים
 שירדו לתוך מי גשמים אי אפילו אם המי שפיטח הם כ"ס
 ומי גשמים הם מרובים מ"מ לא מבטל להו המי גשמים
 הצהורים למי השפיטח והקשו שם הג"מ והחמ"ס דאדרבה
 היה לן למימר כשנפלו המי שפיטח למי גשמים קמח קמח
 בטל והירטו דכיון דהמים הילכים ויגרים הלכך המים הבאין
 באחרונה הם שוטפים את הראשונים לתוך ע"ס ועיין כה"ג
 בר"ש במס' ערלה פ"ג משנה ז' בכלים שסכן בשמן מוח וחזר
 וסכן בשמן טבור שר' אליעזר סובר אחר הראשון אי בל וכתב
 שם הר"ש שהדרך הוא שהסיכה האחרונה מוציא ודחה לתוך
 את מה שכתב בראשונה ע"ס הלכך הכא נמי אפשר לומר כיון
 דק"ל בכל הכלים שדרךן תשמישן כן הוא פליטתן לפי זה אם
 קודם העחינה של הקמח פסח נטחטו שם על הרחים מיני
 קטניות הרבה או שאר מיני תבואה שאין בהם חשש חמין
 ולגיהן זאת עד אחר הפסח יש לומר דאמרינן כשם שבלט
 ע"י הגדנד כן נמי פלט ע"י הגדנד ואף שמעיקרא טחטו בו
 יותר מעכשיו מ"מ לא אכפה לן בזה כמו דמליט ג"כ לענין
 דפין ולולבין והעקלים שאף שבלטו בהם ע"י כבישה שבכשו זמן
 רב ואפילו הכי אמרינן שם שאם מניחן שנים פשר שעות תחת
 הליטו שחמיו מקלחים יוצא מהם כל מה שבלט והיינו משום
 דאמרינן כשם שבלט ע"י הרדיפה המסקה הכא נמי פליט ע"י
 רדיפה המי גשמים ומכ"כ הכא דלא הוי רק טען ויבש וכן
 כתב להדיא הגחלת שבעט בשבועה דע"י השחינה הדרך היא
 שנתקנת הרחים וכיון שמהרי"ל גופא לא החמיר אלא לבתחילה
 כמו שכתבתי לעיל בשם הא"ר וגם י"ל כי גם עכשיו לא נכנס
 מאומה לתוך הקמח וכה"ג כתב הרדכ"ז בח' שני אלפסיק"ק דפעם
 אחת רקוד על נפה קמח לפסח ואח"כ נמלא בנק בנפה והבנק
 היה בשעת הריקוד והחיר בסברא זו דאחזיקו איסורא לא
 מחוקין ואמרינן אולי לא נחשיר מהבנק לתוך הקמח אף
 שנמלא בנק ממש מכ"כ להשט רחוק אולי יש שם קמח כל
 דהו ומטריף לזה אולי לא נתחמך כלל הכיס דהא דעת רוב
 השוקקים דלא חיישין ללחיתה רק במקום שחרין החמין כמו
 חצי יום להסיר הקליפה שלהם נמלא לא נשאר לן רק פסח
 ספיקא בתומרא של מנהג של המהרי"ל וקריב ג"כ לומר שעל
 כיס כזו אשר נחחדש כעת והוא דק מלאד והוא של מצי ובדבר
 כל דהו נעשה נקי לא כהכיס הרחים הישן שהוא היה עב מלאד
 וקריב לומר שנכנס בין החושפין משא"כ שלט וגם

וגם

גַּם אִשָּׁר לומר דהא באתם קמח קמח הוא לה בלח
 דלביעת הרמ"א לא חמירין בזה חחר ונישור - ולפי זה
 הא דחמיר כ"כ בנים של רחים היינו משום דחובש שמא
 נבאר שום פירור נתייבש שיה איתו בטל כהוך הקמח כמו
 שכתב בס' תמ"ז ס' ז' וה"כ לפי מה שפסק הח"י ובאר
 מחזקנים דבפירור דק מילוד שנחשב כדבר לח אז ריטו ג"כ
 כמו לח בלח והכא נמי בנים זה של משי בודאי אי אפשר
 שידבק הם רק פירור דק מן הדק שאינו ריטו חלל כמו לח
 בלח שנחבטל קודם הפסח והילכך ביה יכול להיות שאף הרמ"א
 מודה שאין בו כוס חשש :

גַּם בנזף הדבר שחידשו הפוסקים דבאיסור שיש לו הכרה
 בשלם רק שאי אפשר לבררו אין לו ביטול כמו שהאריך
 בזה ה"פ"ו בס' ק"ד וזוהו הטעם עלמו החמירו בפירור יבש
 שנחשב כקמח שאינו מחבטל לשלם כמו שכתב הח"י בס' ה'כ"ו
 מלח"ה בשם נש"ה ע"ה אפרים הראשון ס' פ"א שהוא
 חילק על סברא זו וכתב דגם בכה"ג מחבטל ובודאי בעל
 הח"י ושארי הפוסקים לא ראו זאת ועיי' בללה"ח ח' י"ד ס' ה'
 ע' הילכך מכל זאת נראה דבשעה דחוק קלת יש להקל כנלע"ד :

סוּבֵן י"ג

שאלה בחולה שאין בו סכנה שהרופאים ציוו עליו לשתות
 מי אורז שנקלה מקידם כהנור עד שנחרכו הרבה
 ומסכים שנבטלו האורז והחוקי שם מעט נגררים של תבואה
 מחמישת הפנינים ועתה ברקו בהקלויים ולא נמצא בהם מהגרנרים
 רק שיש ספק אולי מחמת שנקלה הרבה כהנור עד שנחרכו
 אי אפשר להבירם וגם השתמישו מהם קודם הפסח אי רשאיין
 לשתות מהם בפסח :

תשובה הנה הרמ"א בס' תמ"ז ס"ק ג' הביא בשם מרדכי
 הארוך על חיישים שנחבקו שנחשבו בין חיישים
 כבדים ואינן ניכרים שאם אכלו מהם מקלת קודם הפסח מותר
 לאכלם בשם כחמ"כ ב"ד ס' ק"י באיסור שנחשב כרוב
 היתר יבש ביבש ונפל אחד מן החפצות לים אזי הותרו כולם
 לאכלן שנים שנים וכו' ע"כ וראיתי בשם מק"ח שם בס"ק
 ג' שהרבה להקשות בזה על המרדכי וכתב שח"ן אין ב"ד כלל
 לומר שח"ן שמה שאכל קודם הפסח היה הכל מן האיסור
 משום דבכלמ"ה חסם בס' ק"י דמיידי בלא נחשב רק חתיכה
 אחת של איסור או אפילו שנים נחתיכות של היתר או שיד
 שפיר לומר דמה שגפול אפטר החתיכה של איסור דהא אפשר
 שידמן בן שלא נפל רק האיסור מש"כ כלן בחישים חמולים
 הרבה שנחשבו בין שאר חיישים אין זה סברא כלל לומר שכל
 החישים החמולים שבהכרי נחבטו כולם למקום אחד ומהם דוקא
 הכל קודם הפסח הא זה הוא מהדברים שהחיש מחמש זאת
 והביא רא' לזה מפ"ג דמעשר בני דאמריין במעות מפטר
 שנחשבו עם מעות חולין שאם נלגן וחשקן בחשניו אמריין
 שמה שנאבד מן המעות ההפסד הוא לפי חשבון ומפרש התו"ם
 הטעם משום דבשהם צוללים אי אפשר לומר שידמן לו בחשניו
 דוקא טלו של מעבר בני ע"כ והכא נמי דכותא ע"כ :

ולדעתי נראה כי דברי המרדכי צריכים הם ומתחלה
 נכבד בראיות ברורות כדברי המרדכי והמ"א
 ואח"כ נתרן הקושיא של המ"ח - ביבשלאמי פדק ה' דתרומות ה'
 ד' איתא על המשנה סאה תרומה שנפלה למאה סאה חולין
 והגביה ונפלה למקום אחר שר' אליעזר אומר מדמעת כתרומה
 ודאי דאמריין דתרומה היא שעלפה וחכמים אומרים אינה מרמעת
 חלה לפי חשבון אמריין עלה אחר ר' אלעזר והוא שנפלה למקום
 מדומע אחד סכר ר' אלעזר למחר חולין של משה נעשה
 חרישין וכו' ע"כ ומפרש השני משה דהא דוקאמר והוא שנפל
 למקום אחד הא קמ"ל לאפוקי אם נחשב סאה תרומה כרוב

חולין ואח"כ נפלה סאה מההערבות לבי מקומה דאינו מרמעת
 כלל משום שאז בכל אחד מהמקומות חולין דמעת מן החולין
 נפל לשם ולא מן התרומה שנחשבה ע"כ הרי להדיא מבואר
 שאף ב"ד דק כמו הנבואה ויחזק בו שנחשבה חולין ג"כ
 ואמריין שנפרד כל היחיד מן האיסור ונפל למקום אחר כמו
 שכתבו המרדכי והמ"א ואף דהתם לא ק"ל כירושלמי בזה
 היינו מטעם אחד משום דכיון דהספק נעשה על שתי הקופות
 בפעם אחת קי"ל דכל כה"ג לא חולין בשאני אומר כמו דאיתא
 ב"ד ס' ק"א בשתי קדירות של היתר ולפניהם שתי חתיכות
 אחת של היתר ואחת של איסור ונפל אחת לתוך זו ואחת לתוך
 השני שניהם אסורות משום כיון דנריכין אלו לקלקל אחת מהם
 שוב לא חולין בשום אחד מהם כידוע אבל מ"מ זאת בודאי
 ילפינן מירושלמי זה שיש מילואות לומר שאם תבואה של תרומה
 שנפלה לרוב חולין יודמן פעמים בדרך נפלה למקום אחד
 יתפרד ממנה כל החולין דוקא חליה למקום זה וחליה למקום
 אחר אף שהוא בודאי דבר זר ורחוק אפילו הכי חולין בזה
 ויתר מזה איתא בנמק"כ בפ' הערל ד' פ"ב בנפל סאה מי
 פירות למקום ואח"כ נפל סאה מן המקום למקום אחר אמריין
 ג"כ שאני אומר ונפלה למקום אחר ע"כ שהיה המעשה
 שנפרד מן המים והשאל למקום אחר ע"כ שהיה המעשה
 בעשרים פעמים עשו כן ששפטו סאה מי פירות למקום ונפלו
 סאה מכל התערבות אפילו הכי חולין הכל שכלל העשרים
 פעמים שאז מן המקום לא פעם ולא נעם בזהמים רק נחבטו
 כל המי פירות למקום אחד וזהם נכנסו לתוך הדלי אף שהוא
 בודאי דבר רחוק דהא הדריך הוא שכל ידי השפיה והשאיבה
 יתערבו המי פירות אף שהם קוין וקיימו עם המים ואפילו
 הכי חולין אלא ע"כ דכלל מקום שיש לו לחלות אף שהוא
 בדרך רחוקה מאד אפילו הכי חולין והייט מקום דהא באתה
 אין לו סברה רחוקה יותר מהא גופה דאיתא בש"ס בנחשבה
 חתיכה של איסור בהרבה חתיכות של היתר ונפל אחת מהם
 דאמריין דהחתיכה של איסור נפלה אף שהדן והסברא להיפוך
 דהא קי"ל כל דפריש מרובא פריש והיה לן כאן ג"כ לומר דודאי
 החתיכה שנפרש ונאבד מן הרוב הוא ושל היתר נפל ואפילו
 הכי חולין אלא ע"כ דהטעם הוא כמו שכתב הרשב"א שם
 מאחר דמן התורה כבר הותרו דהא נחבטל ברובא רק
 שהחכמים החמירו בזה הילכך חולין בכל דבר שיחולין לחלות
 אף שהוא דבר רחוק מאד ויותר מזה קשה לי כי לכאורה
 הנאון בעל מק"ח הוא אומר דברי עלמו מכאן למה שכתב
 הוא בעלמו בחו"ד שלו בס' ק"י פ"ק כ"ח במה דאמריין חסם
 שאם נחשב חתיכה של איסור לתוך של היתר ונפל אחת מהם
 שהותרו טלס דמ"מ נריכין לאכל הנשארים שנים שנים כדי
 שיה' ג"כ בעת אכילתו חתיכה אחת שהיא ודאי של היתר וכתב
 ע"ה החו"ד שה"ה אם נחשבו הרבה חתיכות של איסור ונפלו
 לים או נאבדו או לריך שיאכל מן היחיד כ"כ בפעם אחת כפי
 מספר החתיכות שנפל ע"כ הרי להדיא שהוא סובר ג"כ שאפילו
 בהרבה תערבות חולין ג"כ בטלם נחבטל למקום אחד ונאבדו :

ובן יש להוכיח זאת מרביעי שמעון פ"ה דתרומות משנה ז'
 דאיתא התם סאה תרומה שנפלה למאה סאה חולין הגביה
 ונפלה עוד סאה תרומה והגביה ג"כ הרי זה מותרת עד שתרבה
 תרומה על החולין היינו עד שיפול יותר מחמישים סאה של
 תרומה אבל עד מחלה על מחלה שרי וכתב ע"ה הר"ש אף
 דביבמות ד' פ"ב בשתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה
 ולשניהם שתי סאין אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו לתוך
 הקופות חולין דתרומה לתוך תרומה נפלה חולין לתוך של
 חולין וקאמר ע"ה ר"ל דלא חולין אלא עם הקופות שבהן נפלה
 יש בהם רוב כבוד מה שנפלה בהם ואף אם לא היה בהם
 רק תרומה דרבנן אפילו הכי נחשבין רובא ור' יוחנן אומר דחס
 לא היה רק תרומה דרבנן אזי לא בעינן רובא לפי זה הכא
 נמי בכלמ"ה לפי שפיר חלל לר"ל שסובר שאף בדרבנן בעינן
 רובא

דיבא דתמי' כרי הכא חפילו עד מחלה הא כיון שנחפר חמישים
 סאה הרומה כבוד המאה באה של חולין וככל פעם שנפל
 התרומה לקח סאה מן החולין הרי לא נשאר רק חמישים סאה
 חולין וחמישים סאה תרומה וחמתי תלין להקל אליבא דר"ל.
 והידן דהכא שאני משום שאף שלקחו חמישים סאה מהקופה של
 חולין מ"מ כיון דככל פעם שנטפל מן הקופה מניה ג"כ סאה של
 תרומה הילכך אי אפשר דככל סאה שהוא מנביה שלא יעלה
 עמו מן התרומה ג"כ הילכך גם כאן איכא רוב היתר ע"ש
 ולכאורה יש להבין כאן דהא מקשינן בימות שם על ר' יוחנן
 שביבן דבדיבן לא נטיין רובא ממקוה שיש בה ארבעים סאה
 מכוונה ונקח סאה מים שאובים ונגל סאה כשר עד רובא מחי
 לאו דנטיין שישתיר בהמקוה רובא אף דמים שאובים אינו אלא
 מדרכין אלמא דוקא דבדיבן נטיין רובא ומשני לא דלא נשקול
 רובא ואיבעית אמר שאני בשתי קופות דאיכא למימר שאני
 אומר אבל במקוה כיון שהוא דבר הנכבד לא שייך כאן שאני
 אומר ששכמה שנטפל הסאה נטפל דוקא השאובים כיון שכולו
 מעורב הוא הילכך נטיין דוקא דלשתייר בהמקוה רובא ע"ש
 בגמרא והשתא לפי תירוק השני שבגמרא דמיירי דוקא כגמרא
 רובא התיך רבב רבבו שמשון דאפילו ר"ל ששכתי קופות נטי
 רובא מ"מ כנהן סאה ונגל סאה מודה שגמר עד מחלה משום
 דמהמחא ככל סאה הנבואה שהוא נטפל אי אפשר שלא יעלה עמו
 מן התרומה ג"כ ואיכא רובא עד מחלה והא חפילו במקוה
 שהוא לח בלא וכו' והערה ש"מ כל דליכא הסכרה של שאני
 אומר לה מצטרפין אלא אם נטפל פחות ממחלה דוקא ולא
 כמדין על הסכרה שכל סאה אי אפשר שלא יהי' שם ג"כ
 מן השאובים ונשאר רוב שהוא היך דברי הר"ש ח"א ע"כ
 לדיבן הו' לומר לדעת הר"ש שסובר דבתרומה שאני דהא
 ההם בדבר יבש דוקא מיירי כמו שהוכיחו הסו' בחולין ד' ק'
 ע"ש ה' הלך כיון שכבר נשפלה בהמחאה חולין נכבד כרוב שוב
 תלין ככל מה דיכולין להלות ואמרינן דהך סאה שהנביה היא
 היתה בילה של תרומה ולא נהרע בה מהחולין כלל כמו בכל
 דבר יבש דאמרינן שאני אומר דליכא רובא שנטפל רק שחולין
 כיון שנטפל הרבה פעמים מחמירי' אולי כהנשל נהעבר ג"כ
 מהחולין הילכך עד מחלה כיון שיש כאן רוב היתר כמו שכתב
 הר"ש אמרינן שאני אומר דהסאה שנטפל היא היתה בכל פעם
 הכל של תרומה אם לא כשנטפל רוב תרומה בזה לא רנו להקל
 כ"כ להמיר על האי סכרה דליכא רובא דנטפל משא"כ במקוה
 שהיא דבר לח בלא או אף דאיכא רובא כנגד המים הפסולים
 מ"מ מאחר שהנביה הסאה הראשונה ההם נודתי אי אפשר
 כלל לומר דהמי פירות לחוד הוא שנטפל דהא לח בלא הוא
 הילכך לא תלין דליכא רובא דנטפל משום הכי נטיין שישתייר
 רובא דוקא הרי להדיא מבוחר מהר"ש שאפילו בתבואה ובתבואה
 תערובות כמו ההם שנחפרו כמה פעמים חפילו הכי תלין
 דבל האיכא נפרד והוא שנטפל ומה שכתב הר"ש שכל סאה
 שהנביה אי אפשר שלא יעלה עמו מן התרומה אין זה סתירה
 לדברי דהא לפי מה שכתבנו ע"כ עיקר היתר הלי דוקא
 כמה דאמרינן שכל פעם שהנביה תלין שהוא הכל מן התרומה
 רק דטוונת הר"ש הוא דבאמת תלין הכל והכא לקולא דמעיקרא
 תלין שהתרומה הוא שהנביה אמנם כ"ל לא שייך אלא דוקא
 היכא דאיכא רובא דהיתרא הילכך עד מחלה דאיכא עדין רובא
 דהיתרא תלין דמה שהנביה היתה הכל של תרומה אך אמ"כ
 כשנטפל חמישים סאה תרומה ואיכא רובא דהיתרא אינו אלא איכא
 דר"ל לא היינו תלין כמה שנטפל תרומה הוא כיון דליכא רובא
 דהיתרא הילכך אוליין שוב לקולא ואמרינן דכמה שנטפל מעיקרא
 היה ג"כ משום מהחולין וממילא איכא כאן רובא דהיתרא והיינו
 הכל כמה שכתב הרשב"א רובא כיו"ד ס' ק"י דמאחר דמן
 התורה כבר הותרו שוב תלין ככל מה דיכולין לתלות ואוליין
 הכא והכא לקולא משא"כ בדבר לא אי אפשר כלל לתלות
 שהמים השפולים נפרדו מן הגשרים והכי נשקול לטון הר"ש שם
 דלמדין תרומה כהן ח"ל דאכל סאה שהנביה אי אפשר שלא

יעלה עמו מן התרומה עכ"ל ולא הזכיר הלשון לפי חשבון ולענין
 מקוה כהן ח"ל דאכל סאה שמעלה אי אפשר שלא יעלה מן
 הפירות לפי חשבון עכ"ל הרי שכאן הזכיר לפי חשבון והיינו משום
 דבכל אוליין לפי חשבון וזה ברור :

למדין שהביא החו"ד עוד ראוי מפרק שני דמספר שני דאמרינן
 ההם שאם כלל וחפן הוא לפי חשבון אלמא דחפילו בדבר
 יבש ממש מ"מ אם נחפרו הרבה חשבינן לפי חשבון ע"ש
 המעיין בירושלמי שם יראה כי אורכא מוכח מתאן כדברי
 המרדכי והמ"א כי ז"ל הירושלמי ר' יונה בשם ר' יוחנן אין
 בילה אלא בין ושמן לבד ר' יוחנן אמר עד כתיבם בבליה
 מחמיתין פליגי על ר' יוחנן דתנן אם כלל וחפן לפי חשבון ומפרש
 הפני משה דהקוסיא היא חפילו על ר' יוחנן אבל בלמה על
 חוקיה בודאי קשה דהא הוא סבר אין בילה אלא בדבר לת
 ומכאן הא דבר יבש הוא ואמאי הוא לפי חשבון אלא חפילו
 על ר' יוחנן נמי קשה דקס"ד דמיירי במטבעות גמות יסור
 מכתיבם ומשני דעל ר"ל לא קשיא דהא הוא מוקי לס דמיירי
 במטבע דקה שהיא רק כית ע"ש הרי להדיא מוכח מן הירושלמי
 לפי הפני משה דהא דאמרינן שאם כלל וחפן הוא לפי חשבון
 הוא דוקא אליבא דר' יוחנן דאית ליה בילה גם בדבר יבש
 והילכך לא שייך כלל לומר דמה שנטפל היה מן המעשר דהא
 כבר נכללו משא"כ לחוקי' הא לית הילכתא כלל כהא מצינו
 אלא חפילו אם כלל וחפן נמי ההפסד הוא לחולין ובאמת הוא
 פלוגתא דתנאי אי יש בילה בדבר יבש או לא עיי' ר"ה י"ג
 וא"כ כיון דאין ק"ל כחוקי' דאין בילה רק בדבר לח ע"כ דלא
 ק"ל דאם כלל וחפן הוא לפי חשבון :

אמנם כל זאת הוא רק לפי פירוש הפני משה בהירושלמי
 אמנם הרמב"ם בודאי אינו מפרש כן דאי לא תימא
 הכי יסחרו דברי הרמב"ם האדרי דהא הוא פסק בפ' שני
 מהלכות מעשר שני כפשוטו של המשנה דמ"ש שאם כלל וחפן
 הוא לפי חשבון והוא עלמו פסק בפ' י"ג דתרומות הלכה ד'
 כחוקי' בירושלמי דאין בילה אלא דוקא בדבר לח והיינו כשחולא
 דהיה לו כן בר"ה ד' י"ג וכן הראב"ד סובר ג"כ דאין בילה
 אלא בין ושמן בלבד כמו שכתב להדיא בפ"א מ"ש הלכה ח'
 ומ"מ משמע הכא שמודה בזה להרמב"ם דבהנכללים הוא לפי
 חשבון ע"ש הרי לפאורה מוכח מזה דעת המק"ס :

איברא גם מדברי הרמב"ם והראב"ד אין ראוי ומסתמא
 לדיבן אטו להבין דבפירוש הרמב"ם על המשנה שם
 בפ"ש דמ"ש כמה דחיתא ההם זה הכלל הנכללים לפי חשבון
 שהרע"ב מפרש שם כפשוטו שהיו כבר נכללים והרמב"ם מפרש
 על הא דהנכללים שאם כללן דמשמע שבידים שייבן ולא שהיו
 מעורבים ממילא וע"ש בחו"ס וגם גוף הירושלמי לדיבן אטו
 להבין לדעתם דהא לכאורה מבוחר ההם שאם אין בילה בדבר
 יבש אזי גם הנכללים אינם לפי חשבון היך פסק הרמב"ם
 והראב"ד הלך גראה דהם מפרשים הירושלמי כמו שהבד
 מפירוש הקרבן העדה שיש חילוק בין בילה דמאלו ובין בילה
 הנפשה בפיונה בידים שאו אמרינן שיש בילה והשתא קשיא
 הירושלמי אולי דוקא לר' יוחנן לתוד כמו שמוכח לשון הירושלמי
 שם והיינו משום דהוא סובר דעד כיה נכללים ממילא ואין
 לדיבן דוקא בילה לערבן בידיים ובמצינו מ"מ אם כלל וחפן
 הוא לפי חשבון דמשמע מה דדוקא בעינן שיכלל בטובה בידים
 אבל לחוקי' לא קשה כלל משום דמלין למימר דמה דאמר שאין
 בילה אלא בדבר לח מיירי בבילה דממילא דוקא אבל היכא
 דמערב בידים גם הוא מודה שיש בילה אף בדבר יבש ומה
 משני פתח לה עד כתיבם פי' דמיירי במטבעות גדולים ויתב
 מצינום הלכך אף לר' יוחנן בעינן שיכלל בידים דוקא ע"ש.
 וזה פירוש מרווח יותר כי לפירוש הפני משה הוא דחוק קמ"ט
 דמקשה לר' לאוד ובאמת לחוקי' כ"ש דקשה עפי' והשתא
 שפיר פסק הרמב"ם כהמ"ש שצריכין שיערב בידים משום דכין
 הוא סובר דאין בילה אלא בדבר לח כחוקי' ע"כ מידת שיה
 דנטיין

דכטיק דוקא כלל וחסן בידים וגם הראב"ד יפרש בן זה הנראה
 לי לדעתה והשאה מתוך צד קשיית המק"ח מהא דהגבלין
 לפי חשבון רק שריתין אט להבין מקודם דהאך אפשר לומר
 דהרמב"ם והראב"ד טובים דהיכא דמערכ בידים אזי אמרינן
 ריש בילה אפילו בדבר יבש הא להדיא מוכח מדבריהם אפסכא
 והוא כפ"א מהלכות מ"ט לענין פול המלרי שהשירשו מלקטן
 לפני ר"ה ומקלקטן לאחר ר"ה שהדין הוא שאין מעשרין מפירות
 של שנה זו על פירות של שנה אחרת וכילד הוא ששה לומר
 גרע בתוכו ומעשר מה על זה ופליגי במרחא ר"ה שם בטעם
 הדבר חד אמר משום שיש בילה אף בדבר יבש והילך אמרינן
 שבודאי נתערב היבש ומעריש מכל אחד על פירות שנה שלו
 וחד אמר שהטעם הוא משום דכפול המלרי זולין אחר גמר
 הפרי ולא זולין כאלו אחר הפרשה כלל הילך כיון שנמחו
 בשנה אחת משום הכי מעשרין מה על זה ע"ט במרחא והנה
 הרמב"ם כתב בפול המלרי ג"כ שטוב גרע בתוכו רק שחייבים
 הטעם משום דזולין אחר גמר הפרי ע"ט והוא לומר גרע
 הא הוא עושה הגלילה והחשינה בידים כמו שכתב רש"י להדיא
 בר"ה ד' י"ג שהוא בלילה יפה וא"כ למה מסיים הטעם משום
 דזולין אחר גמר הפרי היה לו לסיים משום שיש בילה אלא
 ע"כ מוכח מדבריו שאף בגלילה הנעשה בידים מ"מ כל שהוא
 דבר יבש לא אמרינן בזה שיש בילה וא"כ לכאורה הוא היפוך
 ממה שכתבו בשו"ת הרמב"ם הילך נראה שזה ברור הוא
 שהרמב"ם מחלק בין בילה הנעשה בידים ובין הנעשה ממילא
 כמו שהוכחו לפיל מפרש הרמב"ם גופה רק שטוב דמ"מ
 כ"ז לא מהני רק במעשר דרבנן אבל לא במעשר דאורייתא
 וכמו שחילק המל"מ פ' י"ד מהלכות מעשר שאף למאן דאית
 ליה שביבש אין בילה מ"מ דבר דרבנן יש בילה ומוכיח זאת
 מהא דהק"ה דמסכת דמאי משנה ה' העני שנתה לו פלמי
 דבילה מהני מכל אחד ובתמרים ובגרוגרות גולל וטעל אלמא
 שיש בילה בדבר יבש והיינו פשוט בדמאי שהוא דרבנן סמכין
 על בילה וטוב הרמב"ם דלדא דוקא דמאי אלא ה"ה בכל
 מידי דרבנן מהני בילה אף ביבש והשאה יוחא הכל משום
 דהרמב"ם אויל לשיטתו שהוא טוב ב"ט דתרומות דכלל מיני
 זרעים וקטניות חייבים בתרומה ובמעשר מן התורה והוא מן
 הירושלמי פ"ק דמעשרות דלפיטן זאת מקרא ולא נתמעט רק
 מעשר ירק לחוד שהוא רק מדרבנן לכך כפ"ק דמעשר שני
 דהתם לענין אורו ודומן מיירי שהוא מן התורה משום הכי
 לא מהני התם בילה ולא התיר הרמב"ם אלא משום הסבירא
 דהכל הולך אחר גמר הפרי משום דכיון דמעשר הוא מן התורה
 לא מהני בזה אפילו בילה בידים ומה שהקשה המל"מ מפ"ט
 דתרומות בזויה יקק ששם פטורים ממעשר שנתערבו ביחי
 חייק שחייבים הם במעשר דהדין הוא שאם אין לו פירות ממקום
 אחר מפריש עליהם תרומה ומעשר מיניה וביה ע"ט והוא התם
 בתרומה דאורייתא מיירי ע"ט אלמא דאף בדאורייתא נמי
 אמרינן שיש בילה גראה דלא קשה מידי לפי מה שראיתי במה"מ
 פ"ח דתרומות דפול שטעמיה לא מהני בזה ביטל מאחר שאפשר
 להקן להשריש עליה ממקום אחד וזהו זה להיכא דאפשר לברור
 האיסור ולקטט שם איש ככל מן התורה ועי' בר"ן פ"ק
 דטובה דמי נמי למה שכתבו הראשונים בתערובות חתן שאין
 בו כוח כנדי אכילת פרי דאף דמאורייתא כרובא כולל ומותר
 באכילה אפ"ה טובר פלוג משום כל יראה דהא מ"מ רואה
 הוא החמין וה"ז אשכ"י שכתבו איסור הטבל מ"מ המטה שבו
 לא נתכבט וחיוב מדאורייתא להשריש ע"ט וא"כ יוחא דהא
 לשון הרמב"ם כפ"ט דתרומה הוא כן נתערב דבר שחייב במעשר
 בדבר שפטור ע"ט זה הלשון מוכח דמיירי שהחלין היא הרוב
 כיוצא משום הכי אם יש לו פרנסה ממקום אחר הרי ע"ט
 ההפרשה ממקום אחד אט יסלק להפריד את האיסור הלך
 נעשה הכל דאורייתא משא"כ היכא דלית ליה פרנסה ממקום
 אחר ואי אפשר לתקן ולברור התרומה ממילא נתכבט הטבל
 מדאורייתא ונעשה דרבנן ודברבנן הא מהני בילה אף ביבש

הילך מפרש מיני' וביה משא"כ ביה דפ"א ממ"ט כפול המלרי
 דמהני לגבור גורט אפילו היכא דאית ליה פרנסה ממקום אחר
 דהא הגמרא התם לא חילקו ביה ומשמע דמיירי בכל גזונא
 וכן אפילו היכא דנתערב מחלה ביה ומשמע דמיירי בכל גזונא
 כדמוכח בגמרא התם דמיירי בכל אופן ובכל כה"ג כיון שהוא
 מן התורה הא לא סמכין על הסבירא של בילה לכן כתב
 הרמב"ם שפיר דהא דמהני כהא בילה הוא רק משום דזולין
 אחר גמר הפרי דהא בילה לא מהני כאלו והשאה יוחא נמי
 המשנה דמ"ט ביה דהגבלים לפי חשבון משום דהתם נמי אין
 בו משע דאורייתא כמש"כ הגה"מ בסו' רל"ב משום ממנ"ט דאי
 מיירי שהחלין הוא הרוב הרי אז כפל המעשר ברובא ואף אז
 יוחא דמיירי דהמעשר הוא הרוב אז אפילו מחלה על מחלה
 מ"מ כיון דכלאו הכי לריבין לחלו ולומר אם זאת הוא המעשר
 הרי טוב ואם לאו הרי התעורר הללו מחוללים על אלו כמו
 שכתב הרמב"ם שם והרע"ב כפ"ט שם ח"כ כיון שאין כאלו
 שום משע תקלה של איסור דהא ממנ"ט לא יאכלו ככאן איסור
 כיון שכבר נתחלל ואין כאלו רק משע הפסד ממון של מעשר
 שני אבל משע של חילל קדושת מ"ט אין כאלו וכיון שקס סמכין
 אף על בילה :

וראיתי במה"מ שם שדעתו הוא שהרמב"ם טובר שאף
 באיסור דאורייתא נמי יש בילה מן התורה ואפילו
 בדבר יבש רק החכמים אחרי שראו שפ"ט הטעם אין כ"כ בילה
 בדבר יבש אמרו שאין לסמוך על הבילה אלא בדבר לח דוקא
 שנכלל יפה אבל לא בדבר יבש ע"ט ולדעתו דבר זה אין לו
 פירות כלל הלא ובי מקרא ילפינן זאת שיש בילה בדבר יבש הא
 אין לזה שום רמז במקרא שנאמר שהוא גזרת הכתוב להפריד
 רק החכמים התמירו ואסרו הא השיקר השעם ולאמרינן שכן
 התורה יח בילה בדבר יבש הוא ע"כ משום שרלו שהדך שכן
 שכן דבר יבש הטעם הוא להחבלל וא"כ למה חזרו אח"כ ויתמירו
 בדבר שאין בו משע הילך מה שכתבו בביאור דברי הירושלמי
 ובפירושו דברי הרמב"ם והראב"ד לדעתו הוא השיקר :

אמנם כ"ז שכתבו הוא רק אליבא דתנאי ואמוראי
 בירושלמי דמ"ט שם אבל ר' יוחנן בירושלמי שם
 בודאי טובר דגם בדבר יבש יש בילה אפילו מדאורייתא כל
 שהדבר הנכלל לא יח' גדול יותר מזה כדמוכח שם ובבבאי יוחא
 לי מה דאיתא בח"מ סו' קפ"ז סו' ו' בשנים שהטילו לפים זה
 מנה זה מאפיס והדיווח דק"ל שהריוח הוא לאמנע והוא מן
 הש"ס וכתב על זה הרמ"ה והובא בש"ע שם בשם יש מי שאומר
 שאם עגבו מהמעטות אזי חולקים הם לפי ערך המעטות והקשה
 שם הש"ך דלמה כתב הש"ע כפ"ט שם שמי שאומר הלא תוספתא
 ערכה היא ע"ט ששאר בקושיא אבל לפי מה שכתבתי יוחא
 משום דהא התוספתא איתא ג"כ בירושלמי פ"ד דב"ק הלכה
 ח' ומקשה שם הירושלמי מהא דתניא בתוספתא אחריתא בבית
 ועליה של שנים שפלה שחולקים בעלים ובאבנים ואיתא התם
 שאף אם לאחד יש יותר אבנים מהשני ועגבו אז נאבד
 ההפסד הוא לאמנע ולא חמרינן שיה' לפי ערך וחיך הירושלמי
 שיש חילוק בין מעט דקדים הם וגבלים היבש הילך אם
 עגבו ההפסד הוא לפי חשבון משא"כ אבנים גפיס הם ואינם
 נכללים משום הכי ההפסד הוא לאמנע דהא לא ספק השקול
 אם הוא של זה או של זה הילך חולקין ע"ט והשאה מוסיף
 קושיא הש"ך משום שה' קשה לו להרמ"ה דהא אף ק"ל בדבר
 יבש אין בו בילה לפי זה הא מעט ע"כ ג"כ אין נכללן ואמאי
 במעטות ההפסד הוא לפי ערך ויחא ליה בזה כי ידוע הוא
 דסתמא דירושלמי היא נשנת אליבא דר' יוחנן כיוצא ור"י הא
 טובר באמת בדבר יבש עד כיתים הם נכללים הילך אליב'
 אחי שפיר חילוק של הירושלמי משא"כ לדין הא אכתי נשאר
 קושיית הירושלמי במקומה מ"ט זאת מאבנים הילך הוי אמרינן
 לדיןן אין לסמוך על תוספתא זו קמ"ל הרמ"ה דאפילו הכי
 הילכתא כהתוספתא זו אלא שיש חילוק אחר בזה והוא עפ"י מה
 שכתב

שכתב הה"ד בס' ש"ד והוא ברמ"א בח"מ סי' רל"ב שיש חילוק בין דבר שמקפידים עליו שלא יתחלק באחריות ובין דבר שאין מקפידין עליהם בדבר שאין בו קפידא לא שייך בזה כל דפריש מרובא פריש או כל קטוע כמחלה על מחלה דמי ע"ש נמלא לפי זה שפיר מתורן קושיית הירושלמי דהתוספתא דמבואר שם שהתפסד הוא לפי ערך מיירי באבנים או בכל דבר שיש בו קפידא להחליף באחרת והתוספתא אמרייתא מיירי בדבר שאין בו קפידא משום הכי ההפסד הוא לאחלופי וכוון שאין חילוק זה מבואר בירושלמי לך בתב רמ"ה והטור בשלשון מסהכר"ה וכן הש"ס בשלשון יש מי שאומר כיון שאין דבר זה מפורש להדיא :

ובזה מתורן נמי דברי הרמ"א בח"מ סי' רל"ב בשנים שהפקדו חלל אחד ונגנבו במחלק שם הרמ"א בין חפצים המקפידים עליהם שלא יתחלפו ובין אין מקפידין עליהם שלא להפסד הוא לפי ערך והקשה הגה"מ שם דלפי זה היה לו להירושלמי צ"ק שם לחלק בפשיטת בחילוק זה כמו שכתבתי בסמוך ולמה לו להירושלמי לחלק בין אבנים גסים לדברים דקים ע"ש אבל לפי מה שכתבתי נראה משום דהירושלמי הוא אליבא דר' יוחנן דאית ל' בעלמא בילה בדבר יבש בדקים אבל לא בגסים והילכך לדידה הא אין תירוק מסטיק יותר מזה כיון שהוא בעלמא אית ל' חילוק זה בדוכתא אמרייתא מש"כ לרד"ן דאית לן הא דר' יוחנן מוכרחין אלו לבוא לחילוק של הרמ"א ופשוט הוא :

והשתא דאמין להכי שוב אין כאן קושיא מה שהקשה המק"ח ממ"ש דאמרינן התם דהגלוקמים הם לפי חשבון ולא מבני פירוש השני משה שהבחייל לעיל הלא אדרבא מוכח מהירושלמי גופא דדוקא למאן דס"ל שיש בילה בדבר יבש או דוקא אמרינן דהגלוקמים הם לפי חשבון מש"כ לרד"ן הא ליחא להמיתקן כלל כי הוא פלוגתא דתנאי כמו שכתבתי לעיל אלא אפילו לדעת הרמב"ם שהוא טוסק כהא מהניטן נמי ניחא דהא לפי מה שביארנו דעת הרמב"ם הוא דבמדיד שהוא מן התורה לא אמרינן שיש בילה בדבר יבש אלא הא הי סברא דבילה הוא רק ספק ופעמים אינן נכללין ולא סמכינן ע"ז רק במעבר דרבנן או במשנת מ"ש שאין בזה שום נפק"מ לענין איסור והיתר כמו שכתבנו במתוך :

אבל במה שהוא מן התורה אמרינן דהדרך הוא שאין דבר יבש נכלל והילכך שפיר פסק המרדכי שאם נאכל מהחייטין קודם פסח שתלינן דמה שאכל היה מן המזומלין משום דכיון דמן התורה אין בילה וא"כ הא אפשר האי מילואות דאיתרמי שיפול ממין אחד ולא יפול מן השני כלל וכיון שקאף שהוא דבר רחוק מ"מ כיון שהוא דרבנן וגם אפשר שיזדמן כן הליגין ולא עדיף זאת מחתיכה אחת של איסור שנתערבה ברוב היתר ונפל אחת מהם שאף שעל פי סברא דאורייתא היה לן לומר שההיתר נפל משום כל דפריש מרובא הוא אפילו הכי אמרינן שהוא מן האיסור היפך הסברא דאורייתא אלא דתלינן לקולא בכל מה דאפשר והייט ע"כ הסברא הוא דכיון דמדאורייתא ברובא בטל איז בעלילה כל דהו מוקמינן על דינא דאורייתא הכא נמי לענין בילה בדבר יבש מוקמינן ארינא דאורייתא שאין בילה ותלינן כמו בעלמא ואף דבשאר דוכתא אמרינן שיש בילה הייט דוקא היבא שאטו בלין להקל במידי דרבנן כמו הא דמ"ש או בשאר דברים אבל לא שיהי' מזה איה שומרא וזה לא מצינו נמלא שאין מזה שום סתירה לדברי המרדכי ונראה לי עוד שגם הראב"ד יפרש הירושלמי כמו שפירש בה הרמב"ם וזאף שפ"ק דמטער חולק על הרמב"ם וסובר שגם מטער אילטת נמי הוא רק מדרבנן ואיט חיוב מן התורה במטער רק תירוש ויזהר לתור ולפי זה הא קשה באמת אמאי לא מהני בילה בפול המלבי דהא מוכח מדבריו שגם הוא לא הויר לטבור גורט לתוס' אלא משום דהי גמר פרי יש לומר דלא דמי שאף שמתערר אילטת הוא רק מדרבנן מ"מ מטער קטנייה הוא בודאי מן הסודא כדאיתא להדיא בפ"ק דמטערות בירושלמי שם משום

הכי פסק שפיר דכפול המלבי שהוא מין קטניות לא מהני ביה בילה כנלמ"ד סה :

עוד הקשה המק"ח על המרדכי והמ"א התרומה פ"ה משנה ז' דאמרינן התם טאה תרומה שנפלה לפחות ממאה חולין והגביה ונפלה למקום אחר מדמעת לפי חשבון ולדברייהם הא קשה לשיטת ר"ח בבי"ה ד' ג' בדבר חסוב שנתערב ברוב היתר ונפל מהתערובות למקום אחר שסובר ר"ח שמוחר לאכול התערובות השניה מפני משום ס"ם שמה מה שנפל להתערובות השניה היתה הכל מההיתר ואף אי תימא שהאיסור נפל שם שמה מה שהוא אוכל הוא רק היתר ע"ש לפי זה הכא נמי אמאי מדמעת לפי חשבון הא גם כאן איכא ס"ם זה שמה מה שנפלה מן הקופה לשניה הוא הכל חולין ואף אי תרומה נפלה שמה מה שהוא אוכל עכשיו הוא חולין ואמאי אמרינן התם אף לאכול מעט מעט או אפילו לשני בני אדם הי איכא ס"ם אלא ע"כ בדברים דקים והרבה כמו בתערובות תבואה לא אמרינן כלל שהאיסור נפרד מן היתר וחשיבין עדיין הכל כאלו הוא מתערב הילכך ליכא כאן ס"ם עכ"ד :

ולדעתי לא קשה מידי משום דלענין זה באמת חלוק תרומה משאר איסורין תרע דהא איתא בירושלמי פ"ד דתרומות הלכה ז' אמר ר' אצירא בשם ר' פדיה תרומה ודאי אורבת עד מאה ופסיקא אורבת עד חמישים ומפ"ש הרמב"ם בפ' י"ד מהלכות תרומות שמיירי בגון בתאנה של תרומה שנפלה לתאנים של חולין ואח"כ נפל תאנה אחת לים או שנאבדה התאנים הנשארים דין ספק תרומה להן משום שיש כאן ספק אם היא שנאבדה מן החולין ולזה קורא הירושלמי זאת ספק תרומה והדין הוא שאם ישנו כאן חמישים תאנים של חולין אז שרי לאוכלן ואם לאו הרי אלו איסורים ע"ש ויש להבין הא חק קי"ל דאף בדבר חסוב כל שנתערב בהיתר בחופן שיש בההיתר אפילו רק מעט יותר מן האיסור ונפל מן התערובות למקום אחר ונאכד איז מותרין לאכול הנשארים מעט מעט או בשני בני אדם אפילו בפעם אחת משום ס"ם כדאיתא בנבחים ד' ע"ד וכו"ו בפי' ק"י ואמאי בעינן הא דוקא חמישים ובפחות מחמשים איסור אף לשני בני אדם אי לאכלן שנים שנים אף דאיכא כאן ס"ם אלא ע"כ דבתרומה דאיסור מיחה החמירו בזה ולא סמכו על ס"ם כי האי ותמילא לא קשה נמי על שיטת ר"ח שאובר דאיכא נפל מן התערובות למקום אחר מותר לאכול התערובות השני שנים שנים משום ס"ם ואמאי אמרינן לענין תרומה שאם נפל מן התערובות אורבת לפי חשבון ולא מהני לאכול שנים שנים זה איט דתרומה שאני דהא חזינן דאף לענין הנשארים שההיתר שלפון מבואר בש"ס בשאר איסורין משום ס"ם ומכל מקום בתרומה לא הקילו מכש"כ הס"ם שחדש ר"ח בודאי דבתרומה לא ספקין ע"ז והיינו משום דבתרומה אם היא תרומה ודאי בעינן שיהי' בההיתר מאה ואם נפל סאה אחת מהם שאז נפשה תרומה ספק בעינן מחלה מזה שהוא חמישים ובלאו הכי לא שרינן אף דאיכא ס"ם ע"י תערובות ונכרד הוא לדעת :

ואין להקשות בזה על פירש הרמב"ם בירושלמי דבאמת סממא מאי שנאלו התאנים הנשארים אמרינן כל שיש בהם חמישים תאנים שרי והייט משום דכיון שנאכד אחת מהם ולא ידעינן אגן אי פרומה היא שנאבדה או חולין דיק כספק תרומה ודי בחמישים ומ"ש מהני תאנים הנפגדים מהתערובות ונפלו למקום אחר דמתערבין בזה לפי המדומע כדאיתא בתוספתא שנפלה בסמוך כסאה תרומה שנפלה לפחות ממאה והגביה ונפלה למקום אחר דאמרינן מדמעת לפי חשבון ואמאי לא אמרינן ג"כ דהאי סאה שהגביה הרי הוא ג"כ בכלל ספק פרומה דהא לא ידעינן אגן אי תרומה היא שעלתה או מהחולין היא והיה לו לומר ג"כ דדי בחמישים כעדה כמו בספק תרומה של הנשארים אבל באמת לא קשה מידי כי בכל אופני תערובות בשאט מטערין לפי המדומע איז ממילא התשפן מטון ממג"פ דאי מיירי המסנה שנתערב בפנין שהתרומה שנפלה סיה רוב

נגד הולין ואח"כ נכל מן המדומע לתיקום אחר או צדאי
 בעיני לשער כפי המדומע וארבעה הא זה לא נקרא כלל ספק
 תרומה תמים דלולין בטר רוצא ואמרינן כל דפרים מרובא
 הוא דפרים משום הכי לריבין לשער כפי המדומע ואף אם נחערב
 מחלה חולין ומחלה תרומה הא זה הוא ממש הדין של הירושלמי
 דשפיקא בפלה בחמשים קדומה שנפל עשרה שאין של תרומה
 לתוך עשרה שאין של חולין והגביה טאה אחת ונפלה למקום
 אחר או בשאט משערין לפי המדומע הא איכא כאן חלי טאה
 תרומה יחלי טאה חולין ובשאלה מלרדך כנגדה מזה חלי שאין או
 ממילא טאה שהגביה מן התערובות שהוא ספק תרומה בפילה
 היא בחמשים שאין ואם נפל טאה מן התערובות ונאבדה שאו
 הנשארין דין נמי כספק תרומה ולריבין שיהי' בהם ג"כ תמישים
 שאין נגד התערובות נמלא ממילא דא ודא אחת היא לפי זה
 צהי שני אופני הערובות צדאי לא קשה מידי ואף כי נחערב
 מעט תרומה בהרבה חולין או צדאי לא קשה דלמאי לא די
 בחמשים כנגד הטאה שנפלה לתערובות השני משום דהא ארבעה
 הוא דכשנלטרך חמשים כנגדה איזיה' חומרא יתיר מכפי הביעור
 של חשבון המדומע כמובן ומה שבאמת הקילו כאן ולא נחט ג"כ
 להטאה שהגביה דין של ספק תרומה שילטרך כנגדה חמשים
 כאין היט כמו שחלק הר"ן בש"ק דבילה דהתערובות הראשון
 הוחק בה היסור. בתפילה כשנפל בה התרומה משא"כ
 ההערובות הגביה היא הכל הוחקה באיסור משום דאפשר לומר
 שהטאה שהגביה היא הכל חולין ולדעתי צדור הוא צדעת
 הרמב"ם וגראה טאה שהראש"ד בחולק שם בפ' ו"ד דתרומות
 על הרמב"ם ומפרש הירושלמי דלא כפרש זה מ"מ לא קשה
 ג"כ קושית המק"ח מהא המדומע מדמע לפי חשבון משום
 דהא שיטת הראש"ד הוא דלא כר"ח בזה ואף בשאר אישורין
 נמי הדין כן שאם נפל איסור לרוב היתר ואח"כ נפלה חתיכה
 אחת מהתערובות לקדירה שניה אוסרת ובעינין דוקא שלשה
 הערובות כמבואר מדבריו בפ"ו מהלכות ע"ז הילכך לדידיה
 נלחו הכי ניחא היגוף לנו מזה שאין לקיימת המק"ח מקום
 בזה הן לשיטת הרמב"ם והן לשיטת הראש"ד :

ביה"ט צדאי שיספיק האיר עד למחר צדאי לביה"ט : וצדאי
 תורה חקר בדברי החוס' בילה ד' כ"ב ד"ה המחזק של
 שמחש ומכסה אור של הגר אף שאין מכבה ממש מ"מ זה
 נקרא ג"כ מכבה ובה האריך ל' שהרא"ש חולק על החוס'
 וכוונתו נפשו על הרא"ש ולכן חמד למשך הפתילה לתוך הכלי
 ביו"ט ע"כ ח"ד לא כן דעתי כי בנידן דיון יש כאן איסור אחר
 חמור יותר ואסור לכלי עלמא בהקדס כי זאת ידוע כי המכבה
 אפילו כל שהו נמי חייב כמו שכתב הרמב"ם בפ' י"ב מהלכות
 שבת הלכה ב' ח"ל המכבה כל שהוא חייב אחד המכבה את
 הגר ואחד המכבה את הגתלת של עץ וע"ש . ובזבחים ד' ז"א
 אמרינן בזה של חמד דכתיב ביה אף חמד לא חכבה שכיבו
 במקלת לא שמה כינוי ומפרש שם רש"י משום דלא קפיד קרא
 אלא שישאר אף חוקד על המזבח כדכתיב אף חוקד ועו' משמע
 דחי לאו האי קרא או אפילו לענין כינוי של מזבח נמי היו
 כינוי במקלת שמה כינוי וכן מבואר להדיא בירושלמי פ' כירה
 הלכה ז' הובא בתוס' וברא"ש שבת ד' ק"ב על הא דאמרינן
 ההם גר שנתן על פי העבלה מסלק את העבלה והיא כבה
 אחר ר' יוחנן קרוב הדבר היה לבוא לידי חיוב חטאת לשמו
 משום מצטיר ולאחריו משום מכבה ופרשו המפרשים שהטונה
 הוא שאם דרך נפילה של הגר נחקרד השמן אל הפתילה זה
 מצטיר וחי לאחריו שנתרחק מהפתילה או היו מכבה ואף
 דהתם מיירי שא"ש מתכבה אלא מקלת מהפתילה מ"מ חייב
 ופשוט הוא וחי"כ הכא נמי לענין הלאחפנין דל מהכא מה
 שכתבה האור הכי ידוע מלכת כלי זו שכברולין לכבות ממשוינן
 הפתילה לתוך שפופרת של כזול העצוי לכך וע"י זאת קושן
 האור מהפתילה ואם ממשיך מעט חי מכבה מעט מהפתילה
 כי האור נתרבה מאת מקלת הפתילה וחי"כ היו כינוי ממש
 דהא קי"ל המכבה כל שהו חייב והחוס' בבילה הא לא מיירי
 התם כלל במכבה אפילו מקלת מהפתילה דהא החוס' לא מיירי
 רק שמתפק מחשמן והטבע הוא שכל מה שיש שמן יותר
 צהי חי האור עלמנו מבהיק יותר והוא עושה שאין מבהיק
 כ"כ כמו שיש שמן טוב ושמן עבד שזו אירו מבהיק חו אורו
 כזה ומ"מ האור בהפתילה נאחזת בזה אבל במקום שהאור
 נכבה במקלת מהפתילה בזה לא מתפק אדם בשלם כי צדאי
 יש בזה משום מכבה כמו שמבאר מדברי הפוסקים שהבאתי
 ובה הפ"י בפ"ו תיק"ד ס"ק ד' כ"ב שאם ממשיך הפתילה
 מרשמן כדי לחזור ולהטות השמן שכל ידו זה יתרבה השלכת
 מותר מאחר שטובה וזה לנודך הדלקה פ"ט יש לי בזה מקום
 עיון רב חדא הלא דברי הפ"ו מפורשים בהרא"ש ואף יותר
 מזה כי זה לשון הרא"ש בפ' המביא סי' ז' מסיד ראש הפתילה
 שנשרף ונעשה פחם ומחשיך את הגר ואע"פ שפילו לארץ והוא
 כבה מותר כמו שמועד להדליק את הגר להשתמש לאורו כמו
 כן מותר לכבות מה שמינע הדלקת הגר פ"ט ח"ל הרשב"א
 בשער עה"ק שלו מייחזן את הפתילה בין ציד ובין ככלי להסיר
 ראש הפרק אף שמכבה וכ"ל שמכבה לנודך מותר כמצטיר לנודך
 פ"ט היו מבואר מדברי הראשונים שמועד לכבות בשביל הדלקת
 הגר וחי"כ קשה טובא על הפ"ו חדא כי למה כתב בלשון גראה
 דמשמע דהוא מעלמו המליח דין זה הלא זה מבואר בהרא"ש
 ובכרמ"א ועוד שכתב שאין זה מכבה ממש משום דאפילו לא
 היה מקרבו לא היה מהכבה דכשיעט למקום השמן היתה
 מדלקת ממילא ע"ש משמע שמכבה ממש שלא היה דולקת
 מחליץ רק ע"י מעשה היה איסור משמע דהוא עושה כן ומחזין
 ביבעיר אח"כ ע"י כמו שכתב הוא בעלמו ובאמת בזה מותר
 אף אם הכבה כמו התם במכבה הפחם לגמרי ואפילו הכי שרי
 כמו שכתבו הגדולים שכל כצוי לנודך הדלקה כהדלקה דמי :

עוד קשה לי דברי הח"א כאן ס"ק ב' שלא התיר להסיר
 ראש הפתילה שנשרף אלא ע"י שיני דיקא משום דכתיבה
 לא אמרינן כי מותר וכו' הלא הגדולים הללו מחזיקין בלא שיני'
 ויותר מזה יש להבין דברי מהרי"ל הובא כאן בא"י ס"ק ה'
 כהנא

הילבך בנידן דיון כיון שכבר אכלו הרבה מהם קודם
 הפסח תלין דמה שאכלו של איסור אכלו ועוד

מלרף לזה שכבר חרבו וחסן קודם ומן עד שאין דיון לאכילה
 אדם ואף שבהחזן הא בעינן דיקא עד שאינו ראוי לבלב
 כדליתא בפסחים ד' מ"ה מ"מ הא כבר הקשה הר"ן שם ח"ל
 וכי תמצ' מ"מ הא מנבילה שהיו ראוי' לגר לאו נבילה היא
 ונעל"פ הא שרי אפילו בפסח ניפא י"ל דהכא בחזן באטי
 ברה"י לחמן בה עשיית החרות והכי היתה בנמרא דהא שרי
 נמי לא חוי לאכילה ואפ"ה כיון שראוי לחמן בה עשיית החרות
 שוברין עליה ע"ש נמלא מבואר הוא בר"ן דחמן היה בזה
 לבאר אישורין דכל שאינו ראוי למאכל אדם פקע איסורא מיניה
 ובה דהחמירו כאן הוא משום כיון שראוי לחמן בה עישה אחרת
 נקרא עדין כש איכל עליו ממילא בנידן דין כיון שאין ראוי'
 לחמן בה עשיית החרות וגם איש ראוי' למאכל אדם צדאי
 אין שוברין עליה ואף להרא"ש בפ' כ"ש שמיסר חמן שחרבו
 לאכילה התם כמו שכתבו המפרשים הטעם דמאחר שכעת
 הוא רוצה לאוכלה אמרינן דאחשיבה ומתשבתו משוי' לי לאוכל
 ואף דמתכבת שטעוה אמרינן כטעוה שלא איכל ואכל עפר
 פסוד היט משום דאכלה צדאי לא הוה רק מאחר שהוא רוצה
 בזה לא עדין מהנאה ולא נאבד לו אלא רק משום הנאה ע"ש
 נמלא בנידן דיון כיון דלא ערבו צדאי רק ממילא נחערב
 הילבך אף להרא"ש נמי שרי דהא לא אחשיבה וגם אין לו
 הנאה מנקי החמן כנלע"ד :

סימן ב

בזה שאלו חי מותר להקטין צדאי האיר של הלאחפנין של

ככה ו"ל כהם כל ביהכ"ג די הפער לו לתקן פמאטיס של
 ציהכ"ג בעיד שהן דולקין דבגניעמו יפחית מהן השמן ודוקא
 כשכבה יחיד ויתקן ודיליקו ע"כ וינחתו מעטם דכשמה שגמביה
 קלת מהפחילה אזי מכבה משום שנפחת השמן מהפחילה והוא
 חילק על הדן של הפ"ל כמו שכתב כאן הא"ר ע"ש וקשה היאך
 יפרש הגמרא שמבואר שמוזהר להסיר הפחם אף שהוא מכבה
 כמו שכתבו הראשונים אבל כד מצינו שפיר ניחא הכל עפ"י
 דברי הרמב"ם בפ' ד' מהלכות יו"ט הלכה ג' שכתב שאם כיבה
 את הגר צו"ש לוקח כמו שארנו את הבגד ע"כ והיינו שהרמב"ם
 סובר שכבינו לא אמרינן בו מחוץ כמו שכתבו הפוסקים דאי
 אמרינן בו מחוץ שוב אינו אכזר אלא מדרבנן ולא שייך בזה
 לוקחן והנה הא דמרינן להדליק את הגר צו"ש בשביל הנאתו
 יש לימרים שהוא משום מחוץ שהתורה הבטחה לטורח כותרה
 נמי שלא לטורח והשתא אי ניחא שהרמב"ם סובר ג"כ כשברא
 זו או בודאי לשיטתו סובר שכבינו לא אמרינן בו מחוץ א"כ
 בודאי קשה עליו מהגמרא בילה ד' ל"ד ומבואר דמותר להסיר
 הפחם מהגר ולכבות בשביל הדלקת הגר ולסבירי דלא אמרינן
 בזה מחוץ היאך מותר לעשות כן ואפילו אי ניחא שהרמב"ם
 סובר שהדלקת הגר הוא בכלל אוכל נפש ממש והלכך כינוי לטורח
 הדלקה הו' נמי בכלל אוכל נפש ממש דמותר בלא מחוץ
 מ"מ קשה הא לשיטתו שפסק בפ"ד מהלכות יו"ט והובא דעתו
 בעור ובש"ס סימן תק"ד שאפילו אם ראה ביהו שנשרף וכן
 קדירתו כששרף ואם ימחין ולא יכבה אזי תשרף הבית והקדירה
 ולא יהי' לו מקום לישוב וגם לא יהי' לו מה לאכול אפילו הכי אסור
 לכבותו ולדין לישב בחוץ ברעב ובחוסר כל ע"ש וכענין
 המצויים שהרמב"ם סובר שכבינו לא הותר כלל אפילו בשביל
 איכל נפש כמו שכתב בפלגו שם שכבינו ע"ד דמי לבנין בית
 ולארינן בנד שלא הותר צו"ש כלל ובעברא אגומרא יפרש נמי
 כמו שכתבו לקמן עין בזה בפ"מ ס' תל"ה ובפ"מ בפתחה
 להלכה יו"ט שכתב שהרמב"ם אסור כינוי אפילו לטורח אוכל
 נפש אם לא בכניו ולאחר יד וא"כ היאך מותר הגמרא לכבות
 בשביל ביאר ייתר הגר וכו' עדיף זאת משריפת קדירתו וכו'
 שצריך לומר חוץ ברעב ואסור לכבות והלכך נראה שהרמב"ם
 סובר דהבית פחמים אינו רק הפך מכבה דאלי לא יכבה
 וכן מלאתי בספר ראש יוסף בהסכת בילה ד' ל"ב שכתב שם
 בקולר ו"ל והרמב"ם ע"ד מהלכות יו"ט שכבינו אפילו באוכל
 נפש אסור ל"ל דזה היינו הסרת הפחם לאו כינוי מקרי ע"כ
 ע"ש ויחסי פירשו לפלגמי הכונה ע"ש שכתבו החוס' והרא"ש
 שבת ד' ק"ג במפיל נחלה לארץ אין זה מכבה ע"ש והיינו
 משום שאין ברור שמכבה ע"י זה והכא נמי סובר הרמב"ם
 שכתב שמפיל הפחם לארץ אינו ברור כ"כ שיכבה ע"י זאת ודמי
 זאת לדבר שאין מחבין היכא דליכא פ"ר דשרי והשתא ניחא
 הכל כי הגדולים הללו המהרי"ל והט"ו והמ"א לא ראו לסמוך
 על הרא"ש בזה שמוזהר לכבות להדיא לטורח הדלקת הגר משום
 כיון שטיקת הוכחת הפוסקים הוא מהסרת הפחם דשרי ומחילא
 כאן לשיטת הרמב"ם הא אין ראוי מהסוגיא הילכך לא סביר
 ע"י לחוד רק בלדוק עוד סברה להסיר :

שם הפ"מ טנחו ע"ש הילכך אינו מותר אלא ע"י לירוק שני
 הטעמים ועמה נכון נמי דברי המ"א ס"ק כ' שכתב שאין להסיר
 הסרת הפחם אלא ע"י שיטו וכזה ח"ל והכי מסתבר דהא כינוי
 לא שרי אלא לטורח אוכל נפש ולא אמרינן ביה מחוץ וכו' ע"כ
 וכבר הקשיט שזה היפך דברי הרשב"א והרא"ש אמנם טנחו
 מבואר שגם לדידה היה קשה קושיתו על הרמב"ם שאסור כינוי
 אפילו בשביל אוכל נפש והא"ך שרינן בגמרא לכבות הפחם
 וניחא ל' משום שהרמב"ם יפרש דמייירי ע"י שיטו חו' מדקדק
 בדבריו כמה שכתב דהא בכיניו לא אמרינן בו מחוץ והיינו
 אם ניחא שהדלקת הגר לטורח לא הותר אלא משום מחוץ א"כ
 שוב אסור לכבות הגר בשביל הדלקה דהיי' בכיניו לא אמרינן
 מחוץ הילכך ע"כ דהא דמרינן בגמרא להסיר הפחם אף שמכבה
 היינו דוקא ע"י שיטו ואף שמשמע קלת מדברי המ"א שפרש
 כן בדברי הרא"ש אמנם האמת אינו כן כי הרא"ש מותר להדיא
 אפילו בלא שיטו כמו שמבואר מדבריו ק הוא ברור טנח הט"ו
 והמ"א ומה עמוק עמוק דבריהם הקדושים והשתא ניחא נמי
 דברי מהרי"ל שאסור למשוך הפחילה מהשמן כדי לנקותו ולא
 קשה עליו מכיניו של פחם משום שהוא יפרש נמי כמו שפירשו
 לדעת הרמב"ם :

דיוצא לו מדבריו הללו שלא הותרו המחברים לכבות בשביל
 הדלקה אלא באלו האופנים כמו הסרת פחם שאפשר
 שאין זה מכבה ממש ודמי לגמלת שמנער מהשכלא וגם דוקא
 ע"י גיטי וגם אינו מחבין לכיניו וגם עשה כן כדי להאיר
 היקף כמין לעשותו וגם למשוך הפחילה לא שרי אלא דוקא
 בהני האופנים שאינם מחבין לכיניו והיי' דבר שאינם מחבין וגם
 הוא דוקא באופן שכתבתי וכן יבעיר מחיליו שזה לא הו' כינוי
 לדעת הרבה גדולים ועודכן כן בשביל להאיר חוקק כמו דאיתא
 בגמרא לגריו תשובא אבל אם חסר אחת מכל אלו אופניו אסור
 וא"כ המה אקרא להסיר למשוך הפחילה לטורח הלאמפ"ץ ע"י
 כלי העשו' לכך להקטין האור בשביל שיהי' לו למחר שהוא
 מכבה בדיים מקלת הפחילה שזה הו' כינוי ומחבין לכיניו
 וכיניו זה אינו מבעיר א"כ ממילא רק ע"י משעה אחרתא
 במחשך הפחילה מהשמן וגם אינו עשה כן כבדי להרבות
 האורה היקף זהו היסור גמור ולהרמב"ם שפסק בפ"ד מהלכות
 שגגות שמלאכה שאין לריבין לגופא חיבין עליה הכא נמי בר
 מלקות הוא ולדין הוא איבור גמור חו' הוא ממש מכבה במקלת
 כדי לחוס עליו להדליק לאחר זמן שנמשך כסותר על מנת
 לכבות במקומו שאסור כמו שכתב זה בסמוך :

והנה מעלתו הביא בשו"ת שלו שזה היה בהלמפתן של
 ביהכ"ג ורובה לטורח זאת להיות ולדעתו נהפך הוא
 כי מטרות של ביה"כ אסור כינוי אפילו אם הוא לטורח הדלקה
 ממש ואף בשעת מעשה גופא אף להרא"ש ואף שלא מלאכי זאת
 מבואר לדעתו מוכרח כן כי הרא"ש בבינה פ"ש הלכה י"ש הקשה
 דלמאי לא הותרו לכבות הגר בשביל בעילת מטע דהא בשביל
 מלוא מותר ע"י מחוץ וא"כ ניחא כמו שהתירו כינוי לטורח אוכל
 נפש הכא נמי יתירו כינוי מחוץ שהוא לכבות בשביל גריפת
 התירו או שלא הישרף הקדירה הותרו נמי בשביל בעילת מטע
 ויתרן ו"ל שכבינו זה חסיד כמו מכשירי אוכל נפש ע"כ
 ומבואר טנחו שאף שהוא בעלמו הותר לכבות בשביל הדלקת
 הגר או בשביל אוכל נפש ולא אמרינן דהו' כמכשירין
 שאסורין אפילו באוכל נפש ממש מדרשה דהו' ולא מכשירי
 היינו שהרא"ש הכריע לנפשו כי בלאת כינוי הגר כיון
 שהוא לדין לכבות לא הו' מכשירי אוכל נפש כמו שכתב
 הוא בעלמו בפ' המצוה שבשם שהוא להדליק הגר כן מותר
 לכבות בשביל הדלקה רק שדעתו שכתבם שהוא להדליק הגר
 בלא מחוץ עגון באוכל נפש ממש או אפילו בהדלקת הגר
 לטורח או הותר הכיניו ג"כ אבל במקום שלא הותרה
 המלאכה אלא משום מחוץ בזה לא הותרו הכיניו ונתנו ע"י
 דין מכשירי אוכל נפש ופשוט הוא שזה טנחו ומחוקק
 בלשונו שכתב ח"ל שכבינו זה חסיד כמו מכשירי אוכל נפש
 ומחוקק

ועבישו ניחא לברר דברי הט"ו כי הותר להמשיך הפחילה
 קלת מן השמן וכזה כי לא הו' כינוי מחד כי אפילו
 לא היה מקרינו אל השמן לא היה מהכבה כשיגע למקום השמן
 וכוונתו הוא ע"ד שיסת הר"ף והרמב"ן כשברא אגומרא שכל
 כינוי שאינו שומד ונשאר כזה רק שאח"כ יבעיר מחילא זה לא
 חסיד כינוי כיון שלא נעשה מלאכתו כאשר נאריך בזה בשמוך
 אמנם ע"י לחוד אינו רולה ג"כ לסמוך דהא רש"י ושאר פוסקים
 סבירי בשם זה חסיד כינוי לכן לירוק עוד הטעם וכזה שהרמב"ם
 אינו מפרש כן ואף שאין לא ק"ל בזה שהרמב"ם וסבורין
 שכבינו לטורח אוכל נפש מותר כמבואר בסיומן תק"מ מ"מ חושב
 ג"כ הט"ו אולי הדלקת הגר לא הו' כ"כ כמו אוכל נפש כמו
 שמהפך הוא גופא בזה בבי' תק"ב ס"ק ג' וכפי מה שביאר

ומדויק בתיבת זה כי דוקא בבטילה מטה שחט נקרא אוכל
נפש ממש נתנו לכיבו דין של מכשירי אוכל נפש וברור הוא
שזה טעמו וע"ש בקרבן נתנאל ס"ק נ"ו :

היוצא לנו מדברי הרא"ש שכל דבר שלא התיר אלא משיש
מתוך צוה אסור כיבו ולקמן בפ' כ"ב כתב הרא"ש
וה"ל מטרות של ביה"כ לא מיקרי נר של בטילה דלשם מזהו
ולשמה יו"ט מדליקין אותו ושרי ע"י מתוך כמו האלף קטן
ולילג וס"ת ע"כ הרי להדיא דנירות של ביה"כ לא התיר
הרא"ש אלא משום מתוך כיון ללא ללודך אכילה נעשה וא"כ
כיון שלא התירו אלא משום מתוך ממילא אי הכיבו בהם
רק כמכשירי אוכל נפש שאסור צוה כיבו כמו בבטילה מזהו
ומה מאוד מתוק לפי"ז דברי המהרי"ל שכתב שמש של ביה"כ
אסור לתקן הנירות של ביה"כ יש למר שבטובה כתב
בביה"כ שבוה אסור לתקן אפילו ללודך הדלקה ובוה ניחא
הקושיא על המהרי"ל מהאי דהסרת הפסח דמתואר בגמרא
דמותר שהקשיטו בסמוך וגם מתוך קושיא הא"ר שהקשה
מהמהרי"ל הוה על דברי הש"ס ס"ק ד' ולפי מה שביארתי
ניחא דמהרי"ל מירי צניעות של ביה"כ דוקא :

ובאמת קשה להתיר למשוך הפתילה לתוך הלאמפטן של
ביה"כ אפילו בעת הדלקה גופא דהא אין לנו מי
שמתיר לכבות בשביל הדלקה אלא הרשב"א והרא"ש והא
הרשב"א אישר אפילו כהדלקה נירות של ביה"כ כיון שאין
אלא לכבוד בעלמא כמו שכתב המ"א בש"ק י"ג והרא"ש
אסור בהם הכיבו א"כ בודאי יש לפקפק ולאסור למשוך
הפתילה אפילו בעת הדלקה וכו' התיר בביה"כ למשוך ולכבות
להניח השמן על מחר חוה ודאי אסור דהא אפילו כיבו
בשביל איכל נפש ממש לא התירו אלא בשביל אוכל נפש שרריך
היבך בשעה שמתקן האוכל ולא לכבות מעט וזן קודם תיקון
האוכל כמו שכתב המ"א בס' תקי"ז ס"ק ח' ע"ש וא"כ כש"כ
לכבות שלא בשביל אוכל נפש בשביל להאיר למחר זה ודאי
אסור ומכ"כ לכבות בידים הלא אפילו אם נריך לכבות בשביל
שלא ישרף קדירתו לדעת הפוסקים שהתירו כל כיבו ללודך
איכל נפש ממש מ"מ לא התיר אלא דוקא לזרוק האש לחיך
אבל לא לכבות להדיא כמו שהובא במ"א בס' תקי"ד ס"ק
ג' והא"ך נחיר לכבות להדיא לתאר שלא בשביל אוכל נפש
בודאי פשוט שאסור :

ור"ה כתר רולה לרמות דין שטו להא דמי' תקי"א בבישרא
אגומרא שדעת כמה פוסקים שאין זה חשוב כיבו
כיון דלבוף הוא מצביר ומדמה מה ששם מצביר ממילא למה
שכאן מתוך הפתילה לבסוף בידים לא כן יודי כי לא קרב
זה אל זה כלל וכדי לכבד הדיבר וגם קלה מחודש צוה נעתיק
הפגועתא של הראשונים צוה בבילה ד' כ"ב אמרינן דמותר
לעשן פירות בעשן של בשמים ואף שמתחילה מכבה קלה כי
כן הוא הדרך כשמפורן אכנת הכולל על האש מכבה קלה
מ"מ מותר מדי דהו בישרא אגומרא ומשרש האלפס וכן
הרמב"ן והרא"ש שטעם הגמ' הוא שזה מותר אפילו שלא
ללודך אוכל נפש ממש משום דכיון שחיק מצביר מה שמכבה
לא הו כיבו ונראה ביאור הדבר ע"ד מה שאמרו במסכת
שבת ד' ק"ג שאיט חייב בשבת אלא על מלאכה שכיולא צו
מתקימה אבל אם איט קים לא הו מלאכה מחשבת וה"ל כיון
שאין קיום לכיבו זה לא נקרא כיבו גם אפשר עוד לאמר
שהטעם כמו שכתב הסו"ט בשבט ד' ל"א ד"ה ויותר שמכבה
בעין דומיא דמשקן של כיבו אמרינן דהו כהכיבו יש לו קום
אבל לא מה מצביר חיקם אגמס שיטת רש"י ושאר פוסקים
שאף כיבו כזה הו ג"כ כיבו וכן הוא שיטת הש"ס כמו
שמפרש המ"א בס' תקי"ז ס"ק ט' ע"ש היטב בהסוגיא נמלא
לפי זה חרבה הרי מלאך מנורא שבינו דיק אסור דהא
ידוע הוא שגמא שמפורן הבשמים על הגחלים איט מכבה
בולו אלא רק קלתי כי כן הוא הדרך וגם אם היה מכבה

כולו לא היה תור ומתלהב וכן הוא גלשון בהמאור בבילה
שם וו"ל שהאבק של הבשמים בשעת וריקתו מכבה קלה
ואפילו הכי דעת רש"י ושאר פוסקים שגם זה נקרא מכבה
ולא התירו אלא בלכול נפש דוקא משום שאי אפשר בלאו
הכי כמו שגורס רש"י בשבת ד' קל"ד הלא לא אפשר וכו'
ע"ש וגם הוא דבר שאין מחטין ואפילו לשיטת האלפס שמחיר
אפילו שלא לאוכל נפש ממש וחשוב שאין זה כיבו הייט דוקא
החס שאח"כ מצביר טפי ממילא בלא מעשה ואין זה מלאכה
מחשבת וגם מצביר חיקם טפי כמו שכתבו הפוסקים ואין זה
שיך כלל להלאמפטן שאיט מצביר אח"כ אלא ע"י מעשה
חוה דמי ממש לסתור ע"מ לבטא במקומו דהיאח להדיא
בשבת ד' ל"א בשבט ר"י שם ולמכבה ען כדי לנחם עליו
להדליק לאחר זמן כמו שכתב רש"י בבילה שם ופשוט הוא :

ובסברא זו חירטתי קושיא חסורה שהקשה בעל שער
המלך בפ"א מהלכות יו"ט על הפוסקים דסביר
דכיבו לא אמרינן מתוך היאך יפרשו הגמרא בכחכות ד'
דקאמר שם כיון שצו"ס מותר משום מתוך אלא מעשה
מותר לעשות מוגמר צו"ס מתוך שהתירה הבערה ללודך
הותרה נמי שלא ללודך ע"ש :

ומה קושיא הא מוגמר אי אפשר אלא ע"י כיבו וכיבו
הא לא אמרינן צו מתוך ע"ש והיא קושיא רבתי
מאוד עוד הקשה הלח"מ פרק ד' מהלכות יו"ט על הסוגיא
דבילה ד' כ"ב דאמרינן החס דמוגמר אסור משום מכבה
ופריך הגמרא וימא מר מפני שמצביר והקשה הא חרבה
מכבה חסור מצביר לשיטת הרמב"ם דבמכבה לא אמרינן
כיה מתוך ואיכא אסור דאורייתא משא"כ מצביר אמרינן כיה
מתוך והוה רק אסור דרבנן ויש לישב שני הקשיות בחדא
מחא שפ"י דברי הגמרא בשבת ד' ל"א דאמרינן לרי' יוסי
ולר' שמעון דסביר דכל מכבה הוה מקלקל ומפרש רש"י דאף
אם מכבה משום דכחם על הגר או על השמן או על הפתילה
מ"מ נקרא בכלל סותר ומקלקל וכל המקלקלן פטורין רק
בפתילה אם רולה לחזור ולהדליקה ומכבה אותה חשוב סותר
ע"מ לבטא במקומו ע"ש היטב והנה כ"ל לא נאמר אלא
אם הוא חייב על הבערה אבל במקום שהוא פטור על
הבערה או פטור ג"כ על הכיבו לסברא זו משום דאמאי
חייבו על הכיבו הא מקלקל הוא והוא בכלל סותר ומפני
מה חתה רולה לחיבו שהוא רולה לבטא הא צנין כיה הוא
פטור וא"כ ניחא הכל משום דהסוגיא שם קאי אליבא דר'
שמעון ור' יוסי דסביר דמצביר מוגמר אסור ואמר ר' הונא
ע"ז טעמא מאי מפני שמכבה ופרך לו רב נתמן וימא מר
מפני שהוא מצביר ר"ל קודם שהודעתו שמוגמר יש בו
משום מצביר אי איט חייב גם על מכבה משום דהוה מקלקל
ווי' לך לומר מחלה האסור של מצביר אמר לו תחלתו
מכבה ויטו מצביר ותרייהו הוה כיה רק אלא קמא נקט
כמו שפירש רש"י שם משא"כ בכחכות שם קאי הסוגיא בדבר
שאיט שוה לכל נפש דפטור על הבערה משום מתוך פריך
שפיר אלא מעשה מותר לעשות מוגמר צו"ס מה אמרם
לאסור משום כיבו זה איט דהשתא סובר דמכבה הוא בלחא
בכלל מקלקל ואיט אסור אלא אם פושה כדי להצביר דהו
סותר ע"מ לבטא אבל אם הבריך מותר אי באתירה אין בו
איסור כיון שהוא מקלקל וסכא נמי כיון שהבערה מותר
משום מתוך או הכיבו נמי מותר ק י"ל מיהא כ"ל אליבא
דר' שמעון ור' יוסי אבל לשיטת הרמב"ם שפסק דמלאכה
שאין לריבה לגופא חייב עליה או חייב על כל מכבה ולריך
אסור מדרבנן כמו שכתבתי לפיל :

עוד הביא כתר דברי ר' הוסי' בילה ד' כ"ב ד"ה המסופק
שסברת הוסי' דכמה שמחיש לזרו של הגר אף
שאיט מכבה ממש הו בכלל מכבה והו דהמסופק מותר
חייב משום מכבה הוא נמי מהאי טעמא דמכבה מאור של

הני כי הממשים שלנו לא שמשי דמהר"ל הם וישמטין להקל
חבל לא להחמיר חבל הנלס"ד כתבתי :

סימן בא

נשאלתי כמי שהניח עירוב חליות בערב ז"ע הסמוך
לשבת ויזכה. אוהו ע"י אחר בשביל בני החצר
כדון עירוב ואח"כ רוצה לעשות כזה העירוב עירובי חבולין
ג"כ ולזכות בו לכל בני החצר ויש בו ג"כ עשור שמספיק
לעירוב חבולין דהא מטואר הוא שיכול להניח שיהיה בידו
ומברך על שניה ברכה אחת כדאיתא בס' תקנ"ז בש"ס שם
וכן הובא ג"כ בהגהות רע"א בס' שס"ו ועין בשו"ת בנין
עולם סי' קכ"ט שחולק ע"י זיהו לכאורה נראה דכ"ז הא
לא מיירי אלא שמחלה בעת הויכח היה דעתו לעשות כיה
עירובי חליות וגם עירובי חבולין יחד משא"כ בנין דרון
הא מחלה לא היה דפשו של הנוכח רק לזכות בשביל ע"ח
לחוד וכן היה דעת הנוכח וז"ל אפטר לרמות זאת להא דאיתא
בבבלי ד' י"ט כהוא גברא דאמר ליה הכו ארבע מאות זוז
לפלוגי ולגביב בתי דאמרינן ארבע מאות זוז שקיל וברתא
חי בתי נביב וחי לא בתי לא נביב ומדמה הגמרא זאת
להאומר ה"י עלי הודה וחלף בה ידי חגיגה דמסקין דדור
הוא וחי יולא והמפין שם ברש"י מבוחר הוא דהקטעם הוא
מזבס דכין דאמרינן לנבזה במסירה להדיוט דמי וגם צבדא
דהוא גברא דאמר הכו ד' מאות וכו' מיירי דהוה שביב
מרע דבריו ככתובין וכמסורין דמי הילכך אמרינן הדיק
משאמר זכה ההקדש או המקבל המהנה כמה שאמר וזבב
חיט יכול לחזור בו ע"ש לפי זה הגא נמי מאחר דק"ל
דזיכה לחזרו ע"י אחר בזב חין הטותן יכול לחזור בו כדאיתא
בפ"ק דגיטין ועיין בחו"מ סי' רל"ה ממילא הא זכו בו מחלה
כל חש"י החלז בכל העירוב והוי שלהם ואנן ק"ל דהבא
לערב על חזירו משל חזירו בעינן דוקא מדעתו כדאיתא
בעירובין ד' פ' וס"ט ברש"י ד"ה לריד להדיעו וכו' ועיין
בגיטין ד' כ' בנזק לה טס של וזב ואמר לה התקבלי גיטך
והתקבלי הוצתך דמהי אלא משום דלא זכתי פדון
בהגט חבל אם כבר זכתי אז לא מהני שיב אמרתו משום
דחיט יכול להפקיע זכותו של חזירו אחר שכבר זכו בו מייה
י"ל דהכא שאני דהא ק"ל המקביל בעירובין חין עירובו
עירוב ואמרינן בעירובין ד' ס"ח אחד מבני מטי שביקש יין
ושמן ולא נתנו לו בטל השיחוף ממילא ביה"ש בעת קניית
העירוב אם היה המוכר רוצה לאכול קלת מן העירוב היה
רשאי כיון שהוא שותף ג"כ עמהם לפי זה יכול ג"כ להקטע
ביה"ש זאת בשביל ע"ח כי מה להם לבני המבוי אם לוקח
לעצמו או מוכר זאת ג"כ להם שיהי' לע"ח ומינו דמי בעי
זכי לנפשיה זכי לאחריתא וכן נראה להלכה :

סימן בב

נשאלתי בהולכי רבבים בסוכות אי בשאר אושנים
שהוא פפור כן הסיבה מצד הדין רק שרצה
להחמיר על עצמו ולישב בסוכה האך הוא הדין לענין
הברכה אם רשאי לברך או לא. ואף שאם ירד גשמים
מבואר להדיא בס' תרל"ט בס"ק ס"ק י"ח שאם רוצה לברך
אין רשאי לברך. ההם שאני משום דרמי לעבר שמזנ כזב
לרבו כדאיתא בגמרא וכה"ג מחלק הח"י בס' תע"ב ס"ק
י"ד משא"כ בכל הני דלא שייך סברא זו. אפשר שרשאי
לברך ג"כ. ע"כ ח"ר :

תשובה לכאורה דין זה תלי בדברי החוס' והרא"ש
בפ' כל הבשר ד' ק"י דין פליט שאלה
הגמתיקן שם כמי ששאל פליט בלא לזית מחזירו שהדין הוא
שהא

הגר והרא"ש דהב בחייב נזוס גרס כיצו והאריך כה"ר בזה
ש"רא"ש חולק על סברה החוס' והנה מחלה עלה על דעה
ג"כ בדברי החוס' במחליקה שורה כי החוס' שם בד"ה חין
מכבין את הנקבה נהבו שאכור לכמות את האור ביו"ט
ע"ש ואנן ק"ל שמוחר לכבית את האש בכלי או בעפר אם
איש מכבה ורמתי לומר שהחוס' אולי לשיעור כי ידוע הוא
כשמכבים את הנחלים בעפר או בכלי או חפילו אם איט
מכבה הנחלים מ"מ מכחש בזה את האור שאינו מכהיק כ"כ
הילכך החוס' לשיעורו חולקין על החוס' כזו וסבירי דלא
קרה מכבה אלא מכבה ממש שמכבה גוף האש משא"כ בזה
שאלש כה"ר בהנחלים שלאחר שחלקין את האש חזר
וטער כבחיילה רק שהאש מחזיק את האש שלא יתפרד
כחומר ומכילה הנחלים מהר וזה יחזיק החוס' בידוע ולפיכך
לדין דלא סבירי לן כהחוס' לכן פסק הרמ"א בס' תק"ב
ששהיה לכבות האש אם אינו מכבהו אמנם הדריגא כי כי
לדעתו נהפוך הוא שגם הרמ"א סובר כסברת החוס' שגם
זאת נקרה מכבה בהקדש דברי הגמרא דאמרינן התם שמעיה
דשאל זקף לה לשרגא ביו"ט וברך לו רב יהודה מהא
דהטתן בנן בנר ט' חייב מטיס מכבה ובתני החוס' ברא
דהמסתפק חייב היינו משום שמכבים קלת מהגר והרא"ש
כתב שהיה משום גרס כיצו והחוס' כתבו דגרס כיצו שרי
ומשלגתה זו יולא עוד פלוגתא בין החוס' והרא"ש בנר של
שעה הנקרא קנדיל"א כי החוס' לשיעור נהבו שם שמהיה
פעמא ויחזר לחתוך נגר של שעה אף לאחר הדלקה ואף
בזמם שוכה נגר מהר מ"מ גרס כיצו שרי אמנם הרא"ש
לשיעורו שוכה נגרם כיצו בנזק הגר אכור לפיכך כהב סביר
של שעה אכור לחתוך אחר שדולק ע"ש כדכריהם והנה
הרמ"א בס' תק"ד פסק כדעת החוס' שמוחר לחתוך נר
קנדיל"א לאחר שדולק כדעת החוס' בילה הנ"ל וכמו שכתב
שם הרמ"א ס"ק ה' וכן הוא בבבלי הגר"א ח"כ ע"כ הרמ"א
מפרש בזה דאמרינן המסתפק מוטמן בזכר חייב הוא לא
משום גרס כיצו כדעת הרא"ש דהא הוא סובר דגרס כיצו
מותר בכל ענין וז"ל הא דאמרינן דהמסתפק ממנו חייב
הוא כסברת החוס' שמחשש היתיה של הגר וחיט מאיר
כ"כ הרי להדיא שהרמ"א אומר ג"כ מה שמכבה הגר וחיט
מכהיק כ"כ וכן פסק ג"כ הגהות מיומני פ"ד מהלכות יו"ט
וכן הוא הי"ט בפ"ט דבילה סי' כ"ח וכן פסק הב"ח בס' ה"ס
ה"ס והפ"י בבבלי ד' כ"ב כתב שכן הוא ג"כ דעת הרמב"ם
יכתב בסובר שחייב חתמה בשביל וזה שמכחיש את האור
ע"ש נמלא בכל דעת הגדולים הללו כדעת החוס' ובאמת
לא מלתי מי שחולק על סברת החוס' ובגוף הדין גם
הרא"ש מודה להחוס' וחיט חולק עליהם אלא בפירושה
דשעמא בחיוב של המסתפק מהשמן ואין להקשות היאך
היגר הרמ"א לכמות הנחלים באשר אף שכתב אם אינו
מכבהו מ"מ הוא מכחיש את הנקבה האור יש לומר שהחוס'
לא כהבו כן אלא בנר הדולק כדי להאיר ויש בו שלהבת
משא"כ הנחלים הנעשים לנבל בהם ואין בהם שלהבת החור
להאיר חין בזה היסור משום מכה האור וגם הוא בשביל
אובל נפש שקיל יומר נמלא לפי זה בממשך הפחילה לחוך
הלאמפץ יש בזה חרי איסורי מרא שמכה האור וגם כמה
שמכבה את הפחילה אחת תורת העולה בדין הלאמפץ
כשעה שהוא מדליק חי אפשר שמוחר להמשך הפחילה
לחוך השופרת כדי ללמס האור ויש לסמוך בזה על דעת
הרא"ש והראש"א שכתבו שמוחר לכבות בשביל הדלקת הגר
אמנם להמשך הפחילה לחוך הכלי כדי שיספיק לו הגר עד
למחר זה היסור גמור ולדעת הרמב"ם אכור מן המורה
כמו שביארתי לעיל וכל זאת כהלאמפץ שמדליקין בזה
שהוא בשביל לרמי חפילה חבל בואתן שמדליקין בניה"כ
לריכין ללמס בעת הדלקה שלא יתפרד לכבות הפחילה וידוע

שהוא פסור מן הצדית אפילו מדרבנן כל שהוא קודם לשלשים
 ויום הארץ הוא ארץ אם רצה להחמיר על פלוני ולברך או
 רשאי לעשות כן ע"פ שיפת ר"ח שסובר שגשם אף שפסור
 הן פתחה עשה שהזמן גרמא מ"מ אם רטנס לברך רשאים
 לפסות כן ואלו הם ברבם לבטלה וכו' נמי דכוחא ורח"כ
 דחו זאת משום דלא רמי ליה דהתם במתע עשה שהזמן גרמא
 אף שגשם פסורות מהי מ"מ אגשים חייבים ויכולת לומר
 יצונו דהא הרי היה על הגשם משה"כ במלית שאלה
 דלא מלט ע"ז חוב לאדם ארם לא ע"ך בזה ברבם כלל
 ואח"כ חסר רמ"מ לעשות ר"ח המברך על פליט שאלה לא
 הפסידו אהנם הגמ"ט בהלכות לעית כתב בשם חכמי
 הרמב"ם דהמברך על פליט שאלה הו' ברבם לבטלה ע"ש
 נחלא דיוק דין נמי לכאורה כהא מלי' לבישת התום
 והר"ש א' חמ"ק דאף דכ"ג טלי עמלא פסורין ממעות טובה
 מ"מ יכול לחייב נפשו ולברך ולבישת הגמ"ט ושאר פסקים
 י' בזה משים ברבם לבטלה :

והנה להלכה ז' ק"ל בזה הכתוב והר"ש ז' כיצת

הגמ"ט לא מליט בזה הכתוב בשפסקים כי פלוגתא
 י' לא הובא כלל בש"ס ואף שה"ח כ"ס י"ד ס"ק ה' הביא
 דברי האמ"ס והר"ש הללו שהמברך על פליט שאלה לא
 הפסיד כמו נשים שמברכות על מלות עשה שהזמן גרמא
 ע"כ מ"מ נראה לי כבוד דלא להלכת כתב כן לשמך על
 סברא א' לומר חז"ל דמ"ל לו להדריש שלא כדעת הגמ"ט
 ושאר הפוסקים וכלל הפסות היה לו להביאם ולהשיג עליהם
 ושור דלקמן פ"ד ר' כתב שם המחבר שחידד לישול פליט
 על מליט של חבירו ולברך עליו והוא מדברי הר"ש שחלק
 דהא דחמ"ק עלית שאלה פסורה מן הצדית כל שלשים
 יום זה חייב שאל עלית בלא לעית משום דהתם לכת
 ניתוח דמליט כיון שאין זו לעית והיינו דהן שביא המחבר
 כ"ס ז' מה"כ ה"כ שטעל עלית עם לעית של חבירו או
 חמ"ק דמשום דניחא ליה לאיכס למיפטר מליט במחומי דגמיר
 ומקנה ליה במתנה וחי דהן המטוהר בש"ס ד' והקשה
 המ"א ע"ז בס"ק ח' שם דמ"ס זה מלובב דק"ל לקמן כ"ס'
 דחמ"ט שאסור לישול לולב של חבירו ביום ראשון ולברך עליו
 יצרון דהבא שאר דאף דפסור מליט מ"מ רשאי לברך
 כמ"ס לישול דדמי לגשים שמברכות על מלות עשה שהזמן
 גרמא ע"כ ודבר זה לכאורה אין לו ביאור דהא לבישת א'
 דכבדו דאף ה"כ דפסור הוא מליט מ"מ אם הולך רשאי
 הוא לברך בה לפי שעה ו' גם בלובב כן וה"כ הדיח
 הקוביא לחכמא מ"ס זאת מלובב אהנם המ"א קולר כאן
 כתיבן דדרשו הכ"ס וכוונתו מטוהר דכחמא אשכר למר
 דאינו יולא בזה לא מלות לעית ולא מלות חמ"ט כיון שלא
 נתן לו כפירוש במתנה רק שלפנין לעית לא איכפת לן
 וחמ"ק כיון שהוא חובת מלא וכל זמן שאין לו עלית של
 כח חובת פסור הוא מן הצדית משום הכי רשאי לישול
 עלית של חבירו ולברך עליו דהא כמה שאיט מקיים מלות
 לעית כתיקט לא איכפת לן כיון דהוא חובת מלא ומשום
 ברבם לבטלה חמ"ק ג"כ דהן כאן משום דגברא יכול לחייב
 נפשיה בזה ולברך אף שהוא פסור מדר דהן פסור דדמי
 לגשים שמברכות על מלות עשה שהזמן גרמא הילכך אין
 זה ברבם לבטלה משה"כ לישול חמ"ט של חבירו שלא מדעתו
 אסור משום דאף אם ניחא דכיה שיה אחרון לעית שישל
 לחייב נפשו לברך אף שאיט חייב ברבם מ"מ מה נפק הא
 מלות חמ"ט חקקתמא דגברא מינה לקיים התניה וכו'
 שטעל האחרון בלתי רשות חבירו ה"ל איט מקיים המלות
 כתיקט ומכיל מלות חמ"ט זה הוא כונת הת"א ופסות
 הוא והשתחא אם ניחא שבינת הת"א בס"ק ה' לשאוק מתע
 כדעת התום והר"ש שטעל לחייב נפשו ולברך על עלית
 שאלה אפילו הי"כ לכתב הסברא ניחא לאיכס לבישת
 מלות במחומי כיון הי"כ השאל עלית בלא לעית דהו' לא

שיך הסברא דניחא ליה לאיכס וכו' מ"מ יכול לחייב נפשו
 ולברך א"כ הא לא השיל המ"א כלום במחומי כמ"ק ח'
 משום דהא פדיון דברי המחבר אינם מחולקים דלמחי כס'
 ג' בשאל עלית שאינה מליטת פסק עם המחבר שאינו מברך
 כדלויחא כמ"י נוסח ודלמחי כס' ד' בלקח עלית מליטת בלא
 ידעת חבירו מברך דהשתחא אין לומר דהתם שאני כיון דלויחא
 ניתוח דמליט חמ"ק דהמיר דגמיר ונתן לו לשם מתנה הא זה
 איט דהא דעת המ"א דבשכיל סברא א' איט יכול לברך
 כמשיבא מדכדו כמ"ק ח' וחי משום דכונן המחבר דלמחי
 הי"כ דפסור הוא ע"פ הדין לברך מ"מ יכול לחייב נפשו
 ולברך א"כ אח"כ בשאל פליט שאיט מליטת אין מברך עליו
 והתנין כמ"א יראה שיהא בא לתוך אליבא דהמחבר ג"כ
 אלא ע"כ דכונת המ"א היא דהא כס' ד' הי"כ שלקח
 עלית של חבירו שלא מדעתיה כיון דלויחא הוא חבירי דהא
 דהא כמה פסקים סוברים דחמ"ק דמשום דניחא לאיכס
 לחמ"ט מליט גמיר ומקנה לו במתנה גמורה ויכול ג"כ לברך
 ואף להפוסקים החולקים ע"ז דסברו דלא חמ"ק דגמיר ונתן
 לו לשם מתנה מ"מ הא איכס נמי דעת כמה פוסקים
 דסברו דאף במקום דפסור לגמיר מ"מ יכול להכניס נפשו
 לחיוב ולברך והיינו כמו ש"ס שחיבי ב"מ משה"כ לענין אחרון
 איט חיישין שח"ל ק"ל דכל כה"ג לא חמ"ק דניחא לאיכס
 וכו' וז"ל מבטל ה"ח מליט אחרון ונראה כבוד דגם מה
 שהביא דברי התום והר"ש בס"ק ה' טוונתו נמי בזה
 לעשות הקדמה כדי שלא יאחרו פסקי הא"ס מלאן לסי'
 חמ"ט וכן דרטי כמזה מקומות למי שבקי קולר דכדו נחלא
 לפי זה גם מדברי המ"א נמי אין הכרח אם יכול לחייב נפשו
 לברך במקום שהוא פסור מברכה :

ק"ל מה שכתבו דברי המ"א חמ"ק ג"כ קושיות רע"א
 בהגותו של שפסקה על המ"א ה"ך כתב שמשום
 הני פסק המחבר שרשאי לקח עלית חבירו שלא ברשות
 ולברך עליו משום דדמי בזה לגשים שישלות לברך על מלות
 עשה שהזמן גרמא הא דעת המחבר לקמן סי' י"ז דלא
 כהתום בזה וגשים אין יכולת לברך על לעית ע"ש אהנם
 לפי מה שכתבו דברי המ"א ניחא כי כונתו שדוקא כאן
 שיה כמה ראשונים שאיכס דחמ"ק ג"כ ניחא לאיכס
 למיפטר מלות במחומי בזה דוקא כמ"ס על התום והר"ש
 שרשאי לברך ומה שכתב המ"א כמו גשים ר"ל דהא
 שיפת כמה ראשונים דגשים יסלין לברך על לעית ג"כ הילכך
 הבא כיון דלויחא נמי הסברא דניחא דמליט ויכולן לברך
 נחלא דיוק דיוק לכאורה מלי נמי כגלגלמא א' של התום
 והר"ש והגמ"ט שכתבו :

מ"ה עדין יש לתקן מהתם דלית שאלה אף שיהא
 פסור מליט מ"מ הא בשל הפליט ניחא וכן כל מי
 שהשליט שלו הוא חייב להשיל זו לעית הילכך אשכר שיך
 לברך על פליט כמו ולונו דהא יש מי שמתע עליו דמי לגשים
 שמברכות על מלות עשה שהזמן גרמא הי"כ והגשים כה"ג
 חייבים וק"א האי ולונו על כלל ישראל כמ"ס התום
 והר"ש שם משה"כ בהלכי דרטיס כטוטת או כל כה"ג
 דכילי עמלא פסורין ואין מי שחייב כה"ג או אשכר למר דכל
 כה"ג לבייל עמלא אין רשאי לברך ולגי' זה נמי אם היה
 שואל עלית מחב"ט או מנגדו דלאו כר חובת בעלית הא
 אשכר למר דאף לבישת ר"ח נמי אין רשאי לברך כיון דלויחא
 מי שחייב לברך על פליט א' לא שיך למר עליו ולונו וכו'
 חלנתי מה שפסקה הגמ"ט חמ"ק ע' מטה לראמ"ט כס'
 ע"ז משלית ללי המקדש שכתב שמתעל של כה"ג היה נחלק
 לביי כמות מח"ק הגמ"ט ע"ז למטה ע"ס וע"ז היה המעיל
 חייב בעלית ומח"ט לא פשו זו לעית ולפי דעת הרמב"ם
 כפסוק ולא כמות של אגשים הכי נמי ורשאי כמות ולא
 כמות של הקדש הילכך פסור המעיל מליט ומי' כמ"ס
 ג"כ ס' ה' שפסקה הא לאחר שלשים יום חייב הוא לכל הפחות
 מדרבנן

ונסס' בזה יש סכרה שכלים לבדך מסא"כ ביחא שהא
 חטוה רק חסמים נדחה ענן כל הפסוקים חסרה מה אסור
 לו לבדך לטלי פלמח והא לשירוש זה מוחז דכל הפסוקים
 דאברי שחנן אס רזוה לקרות קורא לית לה סכרה א' :

מיהו כל זאת הוא לשיטת הרי"ף והרמב"ם אהמס ומה
 הרא"ש גם ושאר פוסקים הוא דהלכה כרשב"ג
 שחנן חף אס רזוה לקרות נמי איט קורא ע"ש ממילא לשיטה
 בעל החידושים בביתאור הירושלמי שס שסובר שחנן אס רזוה
 לקרות איט קורא הוא סובר כחוקיה בירושלמי שס שהסאור
 מן הדבר ועשה נקרא הדיוס וה"כ הרא"ש שפסק כרשב"ג
 ע"כ סובר שנקרא הדיוס וכוון שכן הרי ממילא לפי מה
 שמוכח מדברי הפ"י בס' תרל"ט ובאר פוסקים שכל היחא
 שאס מחמיר על נפשו ועשה נקרא הדיוס או אס מנך
 ג"כ הוי ברכה לבטלה הכי נמי כנרד דין אסור לו לבדך
 ואס יבך הוי ברכה לבטלה :

היוצא לט מה שפיר דין לבטל ספר החידושים חלי זא
 בפלגותא של הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והנה
 לענין גוף הלכה כהך מילתא דאמריי שכל הפסוק מן הדבר
 ועשה שנקרא הדיוס לא מליט הכרעה מפורדת בזה בפוסקים
 כי כמה פעמים מליט שהמחמיר בזה חטוא עליו ברכה
 ובכמה מקומות אמרינן שהא נקרא הדיוס כמו שכתב הח"א
 בס' ל"ב ס"ק ח' בשם הב"ש ע"ש ומלמתי להגאון כפסרו
 שמה חלי' כפ"ק דברכות שהשעור ג"כ בזה וכתב שהחילוק
 הוא : בין אס הדבר שהוא רזוה להחמיר הוא מליט בעלמ
 רק שכמה לא הגריכוהו ההכמים לעשות מטה או מחמת
 טעמים שיש להם או אס עשה מטה או חף שהא פסור מ"מ
 וקבל עליה סכר מסא"כ דבר שאין בעלמ מטה ענן הסיבה
 כליל שמה או שרטיט ספרים וכו"ג שזאה בעלמ אינה שום
 מליט מחמת פלמו רק שהגריכוהו חכמים בשביל לישות
 הכתיבה או כדי לישב דרך חידושים או בכל כה"ג כל שפסרו
 חיובו מלעשות אס הוא עשה נקרא הדיוס כיון שאיט מקיים
 שיש מליט בעשיה או ע"ש באריות דאבדא או נמא ג"כ
 בירושלמי הרי"ב"א קידושין ד' ל"ה ח"ל : על הא דאמרינן
 ההס גדול המטוה ועשה ורביט הגדול ז"ל פירש שהמלוח
 אין להנחת הסס יתבך המלוה אלא לזוטותי ומי שהא
 מלוה מקיים בגירות המלך ולפיכך שכרו הרבה יותר מזה
 שלא קיים מליט המלך מ"מ חף הוא ראוי לקבל סכר
 שהרי חשוב לבד וכו' הכמים עלמו לעשות מלוח השס יתבך
 ודוקא במלוח שזוה הש"י לאחרים שיש לו בקן רטן אכל
 הצופה משלמו מלוח שלא ליהיה בהם התורה כלל או היא
 שאמרו וכו' שנקרא הדיוס ע"כ הובאו דבריו בשו"ת שו"ת
 ח"ד ומה מאד מסוינים דברים הללו לדברי הגאון בשניח
 אליהו שהבאתי :

מיהו כל זאת הוא הכל לדין שאין לט הכרע ברורה
 האך לפסוק אס כהרי"ף והרמב"ם שפסקו כחכמים
 דרשב"ג שחנן אס רנה לקרות קורא או שהלכה הוא כהרא"ש
 שפסק כרשב"ג סס כדאיתא פלגותא או בסור ובב"ב כח"מ
 ס' פ' וכו"ד ס' שמ"א אכל שיטת הרא"ש גופא אינה
 ק דהוא פוסק כרשב"ג כמטאר כהרא"ש סוף פ"ש דמס'
 ברטת ואו הדין הוא שאף בדבר שהוא מליט בעלמ מ"מ
 כיון ששכשו פסרו ואיט חכמים איט אס עשה זאת נקרא
 הדיוס כמו שכסב הרא"ש להדיא בריש פ' מ' שמה לענין
 הא דאמרינן ההס דמי שמתו חטל לפניו שפסור מכל המלוח
 האצורות בתורה וכתב לבנין שאף אס רזוה להחמיר על נפשו
 נמואל שנת בלא הבדלה : חף אס רזוה להחמיר על נפשו
 איט ראוי והביא ע"ז הירושלמי שהפסור מן הדיבר ועשה
 נקרא הדיוס ע"ש הרי להדיא הדין דברי הרי"ב"א והשגת
 אליהו שהבאתי אלא חף אס מקיים עכשו דבר שהוא בעלמ
 מלוח ע"מ כן שהא פסור ממה נקרא הדיוס אלא ע"כ
 דהרא"ש

מדרבנן והאך סכרי של מלוה דרבנן יתיר כן שפיר
 הפסס מה דלאחר שלשים יום חיוב הוא מדרבנן אלא מאס
 שנראה כטל והכא לענין חטל לא שייך זאת דמיכר הוא לכל
 דכל הקדש הוא ע"ש אהמס לשיטת ר"ח שסובר שישל ארס
 לחייב נפשו במלוה חף שהוא פסור ויטל ג"כ לבדך מליט
 וכתבו הפוסקים דלשיטתו מקיים ג"כ מלוח דרבנן ביה דהא
 לא אמרינן אלא גדול המלוה ופוסה וכו' אכל מ"מ חף מי
 שאיט מלוה ועושה נמי מלוה עושה בעשיהו ועיי' בחידושי
 הרי"ב"א בקידושין ד' ל"א : ח"כ לסכרת ר"ח מי שיש לו
 מליט שאלוה ביה ד' כנפית מלוה לחייב נפשו בעליית ולבדך
 עליו וח"כ אמאי לא עשו לזיית בהמשל אכל לפי דבריו
 ניחא כי חף לשיטת ר"ח מ"מ לא שייך וליזנו אלא דוקא היחא
 שיש אחד שחייב במלוה זו או שייך וליזנו מחמת ערבות
 ובעליית שאלוה הא חייב בו בעל המליט מסא"כ במשיל שאין
 שיש ארס חייב בו לא שייך בו כלל וליזנו הילכך אין רשאין
 כהן לבדך :

עוד אפשר לחלק נידון דין בעליית שאלוה עש"י דברי
 הח"ס אברהם בהלכות מוזה שחקר סס ג"כ לענין
 מוזה בסוכר בית שקודם שלשים פסור הוא מן המוזה אי
 רשאי להחמיר על נפשו ולבדך ועל קביעות המוזה בתוך
 שלשים יום אי לא וכתב סס הסכרה : כיון דלאחר שלשים
 יום יהי חייב חפסר לומר דדמי לקנן שאף שפסור ממלוה
 ח"מ יכול לבדך הוהיל וח"י לכלל חיוב והכא נמי דכותא
 ע"כ נמלא חילוק זה שייך נמי בעליית שאלוה דההס נמי
 לאחר שלשים יום יהי חייב לכל הפחות מדרבנן מסא"כ כנידון
 דין דלשולס אי אפשר דאחי לכלל חיוב יכול להיות דלכזו
 עלמא אין רשאי לבדך הילכך אין להביא ראיה מסלית
 לנידון דין :

ובירושלמי ע"ק דשבת איהא : דר' מישא ור' שמואל
 הוי יחזי כסעודה קס ר' שמואל להפסל
 באמנע הסעודה אמר לו ר' מישא והא פסור חמה מלהפסוק
 דהא תנן אס החמילו אין מפסיקין וכל השעור מן הדבר ועשה
 נקרא הדיוס אמר לו : דהיא סובר כהך גמליאל דאמר לענין
 חנן שפסור מק"ש לילה האשונה שהיא איט שומע לבטל
 מלכות שמים אפילו שעה אחת וירושלמי או הובא ג"כ בסוף
 פ"ג דברכות רק שס איחא קתא כנוסח אמר וביאר סס בעל
 ספר חרדים : והוא בדפוס דעאמיר דרבנן גמליאל שחמר
 איט שומע לכס לבטל חמתי מלכות שמים חפילו שעה אחת
 ורבנן דאמרי שחנן אס רנה לקרות ק"ש קורא הס פלגי
 לבמרי על הא דתני חוקיה ההס שהפסור מן הדבר ועשה
 נקרא הדיוס אלא שהרשות ביד ארס להחמיר על פלמו חף
 בדבר שהוא פסור בו מלך הדין ע"ש היטב נמלא להרי"ף
 והרמב"ם כפ"ד מהלכות ק"ש שפסקו דהלכה היא כחכמים
 שחנן אס ירנה קורא ק"ש איט ממילא אין הלכה כחוקיה
 שנקרא הדיוס ולפי זה מוכח ג"כ מזה שרשאי לבדך ג"כ דהא
 פלגותא או של החכמים ורב"ג הובא סס על העיבדא דר'
 שמואל בר יוחנן שהפסל חפלת י"ח ברכות כשעה שהיא
 פסור מלהתפלל ועי' מסקינן בירושלמי דעבד כר"ג שסובר
 דאף שפסור מן הדבר מ"מ יכול להחמיר על פלמו אלא
 דכיון שיכל להחמיר על נפשו יכול לבדך ג"כ דאל"כ האך
 בידך ר' שמואל י"ח ברכות כשעה שהיה פסור אלא ע"כ
 מוכח דרבנן גמליאל והחכמים דאמרי חנן אס ירנה לקרות
 קורא הוא לאו דוקא חנן אלא ה"ס בכל דוכתא שהוא פסור
 מ"מ אס רזוה להחמיר על נפשו לעשות המטה יכול להחמיר
 ולבדך ג"כ ולא הוי ברכה לבטלה כמו ר' שמואל שביך
 כשעה שהיה פסור נמלא לשיטת הרי"ף והרמב"ם שפסקו
 כחכמים ולפי ביאור הספר חרדים או כנידון דין נמי חף
 שהוא פסור ממלוח סוכה מ"מ אס רזוה להחמיר ולבדך הרשות
 שיה' [וכוה נדחה נמי מה שחמלק הנ"ל הלכות סוכה ס'
 ג' דדיקא נהס או שומא דאיס מליטס כלל חרזיס לחייב

זוה המטה של בסיסית תבני ומקיים ע"י זה המטה דאורייתא
 והילכך שפיר מנכר: משא"כ מזה הא ילפינן בפסחים ד' ק"כ
 מביים תבני עגרת דהוי דבר שהיה בכלל וילא מן הכלל
 ללמד על כל שעת ימים שאין בו חיוב לאכול מזה הרי
 התורה הפקיעה מהמטה ובמו שביאר זהה רש"י ע"ד כ"ח
 ע"כ ובפירט להירך בעה"מ לךך מנכרין על הסיכה ולא
 על מזה משום דחי אפשר לו להיות שלשה ימים בלא שינה:
 וביארנו המפרשים טעמתו: דכיון דליוה התורה לישב ולאכול:
 וליבן: בסוכה ועל שינה ע"כ הו אפשר לומר דהטובה שאם
 ידעה לא ישן כלל דהא הו אפשר לו בלא שינה ובבית אביר
 לו לישן א"כ ע"כ הלוי ורטון הנכרה הו שינה דוקא בסוכה:
 ע"י בשו"מ ב"ל ה' מ"ו: וכיון שכן אס לאכול בבית ועושה
 ביתו קבע וסוכתו עראי הרי מבטל בידים מזה סוכה
 וממילא שוב אין נפק"מ בין מזה או למטה אחרת ובפירט
 כי התענין בירושלמי שבה שם ובירושלמי מביאר: דליהא
 לחילוק זה גם מה שהביע שם על הגר"א כמה שרובה לומר
 דגם באכילת מזה כל שבטעו יס בו נמי קתא מלוג: נעלם
 ממנו דברי החוקרי שם בכתב י"ב כהג"ה הובא בח"כ י"ד
 ה' ק"א ומה דלמד הגמרא אי בני לא אכל היטו שהוא
 מהמטות שאין חובות אכל מ"מ נלוה יס בעשייתה: ויש
 הרהר כולא בו ע"י רמב"ם פ"ה מהלכות שבת הלכה ה'
 ואין להאריך כעת ואולי נשמע שאני דכיון שהוא פטור אין
 לו לבטל עיני יו"ט לאכול במקום גשמים: ע"י במ"א ה'
 תרל"ט ס"ק י"ו:

סימן כג

נשאלתי טרב נדיל בסוכה ד' ל"א בפלוגתא דחבבים
 ור' אליעזר: בסוכה גזולה דר' אליעזר סובר
 דאין אדם יוצא בסוכה גזולה וחבבים סברי שיוצא: וקאמר
 התם הגמרא דזה דוקא סיירי בגזול קרקע של חבירו וינשה
 סיבה: אבל אם גזל עניים וסוכך בהם גם ד' אליעזר מודה
 שיוצא בה רק שמשלם לו דמי עניים כלכד: וספרש שב
 רש"י: שהוא מתקנת השבים ע"ש בכל האגו' וע"ו הקשה
 הרב נ"י: והא ר' אליעזר הוא מתלמידי ב"ש: וב"ש הא
 ליה להו האי הקנה בלל כדאיהא בניסין ד' ג"ה דב"ש ליה
 להו הקנה פריש בלל: וכה"ג מקשה הירושלמי בכמה דוכתא
 היכא דנושה דר' אליעזר פליג על כ"ש פ"ד בירושלמי: ור'
 אליעזר לאו מתלמידי ב"ש הוא ע"י בירושלמי פ"ה מסכת
 תרומות הלכה ד' ע"ב:

והשבת לו לדעתו אין כאן קושיא דהא חיוב בירושלמי
 בניסין שם על האי פלוגתא דב"ש וב"ה בתקנית
 מריש אמר ר' אליעזר לא פליגי ב"ש וב"ה אלא בשגזל לקורה
 ובנלוו צננין: ולא התקינו אכל אס גזלו וסיפיהו קנאו בשיטי
 ורק דמיס הוא חייב: ע"כ בירושלמי: והנה בצ"ק ד' ל"ד
 פליגי הפס אבוי ורביא אליבא דב"ש דחביי סוכר דשיטי מעשה
 איט קונה אליבא דב"ש ורביא פליג וסוכר באפשר דגם ב"ש
 סברי דשיטי מעשה קונה: והנה יס להבין ר"א בירושלמי
 כאן שאמר במריש הגזול שבנלוו צננין שאס שיפיה ועשו בו
 שיטי מעשה קנה האריך הוא סוכר אליבא דב"ש דאס נאמר
 שהוא סוכר זיה כרביא דשיטי מעשה קונה אליבא דב"ש א"כ
 מאי קמ"ל כאן דוקא במריש הגזול שיטי קונה הו במריש
 דעת ב"ה וכמה תנאי דאפילו בלא שיטי מעשה נמי קני: וא"כ
 אין רטוחא כ"כ אי ב"ש סוכר דע"י שיטי מהי: ויותר היה
 לו לר"א לאשמעין דין זה בעלמא אליבא דב"ש דסוכר שבני
 קונה דהא שיפיה הו שיטי נסור שאיט תזיר לכרייתו כדאיתא
 בצ"ק הכס: הילכך ע"כ ל"ל דהא ר"א בירושלמי באמת
 סוכר זיה כחביי אליבא דב"ש דשיטי איט קונה רק דקמ"ל
 דאף דבעלמא סברי ב"ש דשיטי איט קונה וגם סברי דלא
 סקני:

דהר"א וב"ש שפסקו: כרשב"ג: הם בעצמם חולקים על סברא
 זו של הירושלמי וה"א שהבאתי אלא שערין יס להחשוד
 על דא"ש נופא למה בעלית שאלה שהוא נמי פטור מזילית
 ואין בו שום חיוב אפילו הכי פסק הר"א דהמנכר לא
 הפסיד: ותמחי בני שמה לו מה שפטור מכל המטות פסק
 שהר"א להחמיר על עולמו ולהחייב במטה נקרא הדיוט:
 וכל שנקרא הדיוט הא קי"ל דהמנכר ג"כ הו ברכה לבטלה:
 מיהו לפי מה שחלקתי לעיל נחא: דהסם בעלית שאלה
 כיון שבעל העלית נופא חייב בעלית הילכך יולין כולי עלמא
 לנכך מחמת ערבות: משא"כ בדבר דכולי עלמא פטורין או
 באמת אין רשאין לנכך: אמנם גם לדין לענין הלכתי נמי
 שדין יס להבין מה: אס כשמוך על נ"הא ומילוק של
 הירושלמי והטעם אליהו שהבאתי והו מדברי הלכ"מ בפ"ט
 דמס' ברכות והובא ג"כ במ"א ס' ע' ס"ק ה' להלכה בני
 שפסקו בלרי לומר שהוא פטור מק"ש איי אף אס רולה
 להחמיר ולקרות נקרא הדיוט ע"ש הרי לכאורה היפוך סברת
 של בעהלים הללו: אלא אף אס מקיים דבר שהוא מטה
 בעלמא כיון שהוא פטור מזה נקרא הדיוט: ועדיף
 דהסם ה"א והו עפ"י סברת הירושלמי שהבאתי שכתב
 דמבוס הכי רבוי להחמיר ולהחייב נשבו במטות אף שהוא
 פטור מהס מבוט דכיון שמתבטל לבד רולה להכניס נשבו
 במטות הסם והכרך מקבל סכר ע"ו ע"ס: וא"כ ממילא
 סברא זו לא ייכי אלא אס עוסק בדבר הרשות: ומאי עסקו
 ועוסק במטה משא"כ היכא שפסק במטה אחת ומחמת שהו
 מטה זנה פטרו אותו מק"ש ומחפילה או מסוכה או אס
 מחמיר על עולמו ומתפלל או יושב בסוכה נקרא הדיוט דהא
 כאן לא שייך לומר שהוא רולה לקיים מטות הנכרה דהא שפיר
 יכל לקיים מטות זו שהוא עוסק בה וע"ו אמרינן כל הפטור
 מן סוכה וכו' נקרא הדיוט: והבאתי שפיר פסק ה"א בסו'
 ע' בנקרא הדיוט: דהא הם מיירי בעוסק בלכ"י ליכור
 ומביאר בירושלמי שדיע כח"ת הילכך כיון שפטרו אותו מק"ש
 ואס חלה להחמיר על עולמו יותר מדברי חבבים במקום
 שאיט מצויה כלום דהא בלאו הכי מקיים הו מזה משום
 הכי דיט כהדיוט: ועפ"י סברא וחילוק זה אפשר נמי לתרץ
 דברי הר"א שאלו יתקרו דכריי מפ' מי שמת להדין של עיית
 שהילכך הבאתי לעיל: משום דהסם צפרק מי שמתו מיירי
 בעוסק במטה אחרת לשמור מזה משא"כ בעלית שאלה
 שאיט עוסק במטה אחרת הילכך שפיר פסק הר"א שאלה
 רולה להחמיר על נשבו ולנכך רשאי: נמלא לפי זה אפשר
 לומר דהס הר"א מודה זיה לסכרה הירושלמי והטעם אליהו
 שהבאתי הילכך לענין נידן דין נמי נראה: שאס מה שפטור
 מבוטס הוא משום שהוא מהולכי דרטיס: או שימרי גטת
 ויולא בו מדבר הרשות או אף שחלד הדין היא פטור ממטות
 ביבה הדיס דנטינן השבו כעין תדורו כדאיתא בגמרא מ"מ
 זיה אס רונה להחמיר ולהכניס נשבו במטה רשאי לנכך ג"כ
 ומקבל עליה סכר משא"כ אס הפטור הו משום שפסק
 במטה אחרת או הו שפיקא דדינא: דלשיטת הרי"ף והרמב"ם
 רשאי לנכך ולשיטת הר"א שואתה פיסקוס איט מנכר:
 כולג"ד בדין הללו: וע"י בשו"מ ח"ד ס' י"ה סתב:
 שדוקא לענין מטות סוכה כחכ רמ"א: שנקרא הדיוט משום
 שאס חלה אינו אוכל ואיט חייב בסוכה הילכך הו כמו
 דבר ארשות ומשום הכי המחמיר זיה הו הדיוט: אבל לא
 בשאר דוכתי היכא דהו מטה או לא נקרא הדיוט ע"ש: ולא
 נראה חילוק זה: דודאי ישיבת סוכה נחשב למטה דהא
 מנכריק לכתב בסוכה וכמו שחילקו הפוסקים בין מנכרין:
 שמנכרין עליה כל שבטעו ובין אכילת מזה בפסח שאין מנכרין:
 והייט פסוס דליפינן מכוטות חטט כעין סדורו: בכל שבטע
 המיט מחייב הו לפשות ביתו וסוכתו קבע כדאיתא
 בסוכה כ"ח: הילכך כל שהגיע זמנו של אכילה: ואיט אוכל
 בניטו רק בסוכה: ועושה דירה של הסוכה לקבע הרי מקיים

תקני שים תקנה במריש הגזל מ"מ היבא דליבא תרתי היט
 תקנת השנים וגם שינוי איז קונה אפילו אליבא דב"ש וכה"ג
 כתבו החוס' לעיל ד"ה ולקצוהו ובהנה בצרכה ד' ל"א שם
 על הא דקאמר הגמרא דבגל עמיס וסיקך בהם גס ר'
 אליעזר מודה שיואל בצרכה זו מפרש שם רש"י משום דקנהו
 בשינוי מעשה ושינוי השם ומשום תקנה השנים ט' ע"ש ונראה
 דמה שכתב רש"י דליבא כאן שינוי מעשה הוא ממה דליבא
 כירושלמי על הלכה זו דסתמא דמילתא קושרין את הסכך כדי
 שישיבו צובה כמו שפירש שם הפני משה ושינוי השם הוא
 משום דמשיקרא נקראו פליס והשתא פסול צובה הוא שינוי השם
 כדמובח בב"ק ד' ס"ו דדוקא מריש לא הוא שינוי השם משום
 דגם אח"כ נקרא מריש כדליבא החס בגמרא משא"כ צובה
 הילכך כיון דליבא כאן ג"כ תרתי שפיר קאמר דבגל עמיס
 טלי פלמא מודה דיואל בטובתו ולא שייך להקשות ע"ז והא
 ר"א מתלמידי ב"ש הוא שסובר דלא חיקטו תקנה במריש דכאן
 כיון דליבא נמי שינוי מעשה או שינוי השם איז אפילו ב"ש
 מודה דמהני ופשוט הוא :

והנה טרצ המכר ראה לחדש צובה דלפי מה שכתבו החוס'
 בשבת ד' ג"ח ע"א ד"ה אע"פ לענין כפה שחקטו
 לספרים דליבא הגאה של ס"ת דאכור לתשמיש של הדיוס
 מחשבו למעשה והוי ע"ז זה שינוי מעשה לפי זה י"ל דלפי
 מה דקי"ל דלא נתקדשה הסוכה עד שעת ישיבה הילכך אחר
 שיושב בה ונאכרה משום קדושת טובה דהא חל עליה חיבור
 הגאה כשם שחל על התנינה כדליבא בגמרא שוב אמרינן
 ג"כ דהוי חיבור הגאה שנתחדשה נחשבת לשינוי מעשה ממש
 כמו שכתבו החוס' בשבת שם ומשום הכי קונה כאן אה
 המריש אפילו לר"א מה"מ ע"כ ת"ד ולדעתו אין זה כלום כי
 אף שחידש לן החוס' דליבא הגאה משוי לו כמו שינוי מעשה
 ממש מ"מ לא לכל מילי כהבו כן דבדלוי לענין קנין גזילה
 לא נחשב זאת לשינוי חדא דהא הוי שינוי החוזר דלאחר סוכות
 הרי הותרו ממילא וכל כה"ג דממילא חוזר לקדמותו צובה
 לפולי פלמא לא הוי שינוי עי"ו ת"מ כ' ס"ג ובשפסקים
 שם ועוד הא דכרי התוס' הללו לכאורה תמוה מאד וכבר
 התעוררו צובה המפרשים דא"כ אמאי בגול חמץ ועבר עליו
 הפסח אומר לו הרש"ל הא הוי להו חיבור הגאה דהוי שינוי
 מעשה לשיטת החוס' וכן יש גורמין שם בב"ק י"ן ונתנסך
 אומר לו הרש"ל ואמאי הא הוי שינוי מעשה ע"ש שאבאר
 בהנאה עי"ו בשו"מ ח"א סי' קמ"ה ומה שחירך שם משום
 דכיון שאבאר בהנאה ממילא הא לית בו קנין דליבא הגאה
 לא מצי אינש לאתקטיי עי"ו ר"ן גרמ"ס ד' פ"ה ולפי"ל לא
 שייך לומר דהגזלן קנה החפץ ע"י חיבור דהא דליבא
 מצי קנה ע"ש אבל לא נראה לי חירך זה כלל דהא דליבא
 הגאה לא חל עליה מכירה וקניה אין לנו לימוד בפ"ע ע"ז
 רק עיקר הטעם הוא משום דכיון דאכרה רחמנא להטת מזה
 שוב אמרינן דאי עביד וקנה לא מהני כמו שכתבו צובה המפרשים
 עי"ו בהשיבת רע"א סי' קכ"ט ד"ה וכוונתו וכן כתב בהה"מ
 באה"ע סי' כ"ח ע"ש וא"כ הא להדיא ליבא בתמורה ד'
 ה' פ"א דאף מאן דאית לו דאי עביד לא מהני מ"מ לענין
 לקטת בשינוי כ"ע מודה דצובה אי עביד מהני וילפינן זאת
 מקרא ע"ש וגם הא בשינוי דממילא בודאי ג"כ לא שייך
 צובה אי עביד לא מהני דהא לא עביד מידי רק ממילא קאמי
 ועי"ו בנה"מ סוף הלכות הפקר בשם הרשב"א צובה דע"ז של
 נכרי דמדאצבנה קני' ועוד קשה לי דהא בניסיון ד' ג"כ לענין
 הפלוגתא דרז ושמואל במנהג' דרז אחר החס דהוי מנסך
 מנסך ממש ושמואל אחר דהוא מערב ואמרינן החס דהייט
 קטמא דרז דמחייב ולא אמרינן דקלב"מ משום דמשעת הגבהה
 דאצבנה ע"מ גבולו מחייב הוא צבנה למוין ומחייב צבנשו
 לא הוי עד דמנסך ליה ומפרש החס דהייט טמא דשמואל
 דאחר דמנסך ממש פטור משום דקלב"מ שסובר דכיון דעל
 שעת ניסוך גופא אינו חייב משום שאי קלב"מ ממילא דמיא

האי ניסוך שריא מנסך כאליו נסכי אחר דמה לי הוא ומה לי
 אחר כיון שהוא פטור על ניסוך זה והילכך משום הגבהה
 נמי אינו מחייב משום דמיא אחר לו הכי שלך לפניך כיון
 שהוא חזק שאינו ניכר כמו אם נסך אחר שהוא אינו נסקד
 דבודאי מצי הנפקד לומר לו הרש"ל הכי נמי אם נסך אינו
 אף דבידים קמנסך מ"מ כיון שהוא פטור ע"ז משום דקלב"מ
 דמי כמו שעשו אחר ע"ש וקשה הא שמואל סובר בב"ק ד'
 ל"ד דשינוי קונה וללשון ראשון שם בתמורה מביאר דמאן
 דאית ליה שינוי קונה ע"כ אית לו נמי דאי עביד מהני והשתא
 אי נמא דליבא הגאה מה שאבאר אח"כ דמי לשינוי מעשה
 אמאי פטור שמואל במנסך ממש הא כיון דאצבנה לבס גזילה
 כמו שפירש רש"י שם קנאה ואח"כ בשינוי או ע"ז שאבאר
 בהנאה נחשב לשינוי מעשה א"כ מה בכך שפטור על ניסוך
 מ"מ הא בשחנה הגזילה ע"ז מעשיו ושוב הא אינו יכול לתר
 הרש"ל כדליבא בסי' שס"ג ועי"ו סימב בתוס' ניסוך ד' ג"ג
 פ"ב ד"ה גזלן ואמאי פטור שמואל כאן במנסך ובודאי לא
 עדיף הוי שינוי הגאסר בהנאה ע"ז הניסוך ממה שאבאר
 הסוכה ע"ז ישיבתה בה ולשמואל הא ליבא למדלא משום דאי
 עביד לא מהני דהא לדידיה הא מהני והלכך נראה לי דדוק
 דדברי החוס' הללו לא נאמרו חלא רק לענין טומאה דוקא
 אבל לא לענין גזילה והגם דבגמרא בב"ק ד' ס"ו מודה הגמרא
 קנין של גזילה לקנין של טומאה כבב"ב דשורות של בעלי בתים
 פ"ש זה הוא דוקא לענין חס מתעבה משמאן דהחם בעינן
 בעלים דוקא דהא מתעבת אמריס לא מהני לשווי כלי או לענין
 ליטור לפשוטו כלי וצוה דוקא משום הגמרא דליבא דקני בגזילה
 להיות שלו אי קני נמי לענין טומאה להיות טמא דמתעבתו
 נחשב צובה כבעלים אבל לענין להוויאח מידי טומאת דק"ל
 דאף כלי בעלי בתים אינן יולאין מידי טומאת אלא בשינוי
 מעשה זה לא שייך כלל לקנין גזילה אלא אף שנקרא שינוי
 מעשה ליינן טומאה מ"מ לא נקרא שינוי לענין גזלן חדש
 דהא בב"ק ד' ל"ד שהבאתי לעיל אמרינן החס אליבא דאביי
 דב"ש סברי שינוי אינו קונה וב"ה סברי דשינוי קונה וחילוי
 בפ' ל"ד דמסכת כלים משנה ב' איתא החס לענין שינוי מעשה
 בכלי לבגלה מטומאתה ב"ש אמריס משיחבל בה ויפחות לורחה
 או הוי שינוי וב"ה סברי דגם זאת לא הוי שינוי עדין עד
 שיפחות לורחה ויחברנה בדלת ע"ש הרי דחזין דב"ה מחמיר
 לענין שינוי עפי מבי"ש היפך סברת אביי וגם הוי שינוי דחבלה
 ופחותות לורחה זאת לא מהני לענין גזל דהא הוי שינוי החצר
 לברייתו ועוד דהא דעת הרמב"ם פ"ו מהלכות ס"ס דתשמישי
 קדושה דהייט מעפחות של ס"ת דהוא כפה המבואר שם שאם
 מוכרה בשביל לקטת ס"ת שהיא קדושה מעולה איז גס היא
 פלמא יולאח לתולין וכן הוא דעת הטור וכן הוא דעת הש"ע
 ביו"ד סי' רפ"ב סעי' פ"ו דלא כשיטת הרמב"ן הובא במ"א
 סי' קנ"ג ס"ק י"ד שסובר שכל תשמישי קדושה אף ע"י מכירה
 ע"ז וב"ה מ"מ לא פקע קדושה מינייהו ועי"ו במ"א הלכות
 נדקה ובי"ש סי' רפ"ג שהשכים ג"כ דע"י מכירה צו"ה במעמד
 אנשי העיר פקע קדושה מהם וא"כ לפי"ז הא הוי שינוי החצר
 דלא מהני אלא ע"כ דלא ילפינן שינוי דגזל משינוי דטומאה :

ועוד נראה דגם בעיקר החלוק שחידשו לט בתוס' דליבא
 הגאה שאבאר נחשבת לשינוי מעשה אין זה מוכרח
 לומר ק אליבא דר"א דהא עיקר ההכרח שהכריחו לתוס' להדי
 סברא זו הוא רק משום דהיה קשה להם דכאן אמרינן כוונ
 של בהמה שחיקטו לדלת אע"פ שקבע וחברו במהמריס טמא
 ולא אמרינן דבטל אצב דלת שהיא כקרקע שאינה מקבלת
 טומאה וחילוי בסנהדרין ד' מ"מ אמרינן דכשה היא מעשה
 והיא ראוי למדרס שאם הפקטו לספרים טהור מן המדרס
 שהוא בטל להספרים אלמא דע"י יחוד בטלם בטל ממומחהו
 הראשונה וזה הכרחים לחלק דהתם שאני משום כיון דנאבאר
 בהנאה בשביל קדושת הספר חשוב בשינוי מעשה ע"ש אבל

עמון חזק רשאיין לאכלו מ"מ בין דמו לאחריני לאכלו שפר דמי הכא נמי הא קי"ל להמבעל חיבור במיד אינו חסור אלא להמבעל עמון אבל לא לאחריני ולפי"ז דמי ממע לתרומה ביד ישראל דנפיק ביה ולכאורה היה אפשר לומר דהאי דנא יהי' לו מקום עפי"י סדרת טו"ת הרשב"א הו"א בש"ע סי' הרמ"ט דהמודר הנאה מלוב אינו יולא כי ביום ראשון דבעין לכס והא לאו דידיה הוא דהא אינו רשאי לאכלו וגם חסור הוא בהנאתו ואף שמ"מ מותר הוא לאחריני מ"מ לא מהני זאת מצום דבעין שיהי' רחוי לאכילה ולהנאה להבעלים עמון ע"ש ולפי דברי הרשב"א ע"כ ל"ל דהא דאמרינן בסוטה שם דאחרונ של תרומה טהורה מותר לישול יפרש הרשב"א דמיירי דווקא בתרומה שהיא ביד כהן משום דהתוי' ל' לאכילה ולהנאה אבל לא כשהוא ביד ישראל ופליג בזה על פירוש דש"י קן היה נראה לכאורה אבל לפי האמת א"ל לפרש קן בדברי הרשב"א דהא הוא עמון כרג שם בתשובה סי' תשמ"ו דהמודר הנאה מלוב לא נפיק ב' ולא אמרינן דנפיק ביה משום הואיל דאי בעי מתשיל על גדרו דלא אמרינן ביה הואיל ומביא ראי' מהא דאמרינן כאן דאחרונ של תרומה לא יסול וסתמא קמי וסתם תרומה הנאמר במשנה מיירי שהתרומה הוא עדיין ביד ישראל וכיון שכן אמאי לא אמרינן הואיל דמי בעי מיתשיל עליה והדרה לטיבא אלא ע"כ דלא אמרינן הואיל כה"ג ע"ש הרי להדיא דהרשב"א יפרש המשנה דמיירי דהתרומה היא ביד ישראל ופ"ה אמרינן הסם דבתרומה טהורה נפיק ביה אלא ע"כ דווקא באחרונ שאבד בהנאה שאין ב' דין ממון בזה דוקא מלר"ק הרשב"א שיהי' רחוי לו דוקא ולא מהני מה שהוא רחוי לאחריני אבל היכא דאחרונ מותר בהנאה רק בהפסול שלו הוא בזה שהאבד באכילה בזה כל דאית ביה היתר אכילה אפילו לאחריני נמי מהני דומיא דתרומה טהורה שהיא ביד ישראל וכן מלאתי להבעל נה"מ כספרו נחלת ישקב מ' סוכה שחילק ג"כ בין דין איסור הנאה שהפסול הוא משום דבעין באחרונ שיהי' לו דין ממון בזה לא מצינו מה שיש לאחריני ביה דין ממון דבעין שיהי' לו לעמון וזאת של ממון ובין הא דבעין באחרונ היתר אכילה בזה מהני אפילו אם אינו מותר לבעלים עמון אלא כל שמוהר אפילו לאחריני די בכך ע"ש. וגם נראה שאף רש"י גופא מודה להרשב"א שבגדה מלובו אינו יולא כי כן הוא בעירובין ד' ל' אמר רב הונא שבועה שלא אוכל ככר זו מערבין ביה ככר זו הרי עלי חזן מערבין ביה ומפרש רש"י דברישא מערבין ביה כיון שלא נדר אלא מאכילה אמרינן אף דלא חזי ליה מ"מ חזי הוא לאחריניא משא"כ ככר זו עלי הרי כל דבר הנאחו אבד עליו ע"כ ע"ש וקשה נמי הא גם בככר זו עלי שרי הוא לאחריני אלא ע"כ דבאיסור הנאה בעינן דוקא שיהי' רחוי לבעלים עמון ולא מהני בזה מה שראוי לאחריני ואף דבעירובין מסקינן דאף בככר זו עלי נמי מערבין היינו מבוס דעירובין דרבנן הקילו כמו שחילקו בזה הראשונים לענין הואיל אבל עכ"פ חזין אליבא דרב הונא שיש חילוק בזה בין איסור אכילה לאיסור הנאה ה"ל לירדן דבאורייתא טלי פלמא שדו שיש חילוק בזה :

וי"א להקשות דבאמת טעמא מצי הא מבורר בגמרא דבין הא דבעין היתר אכילה באחרונ ובין הא דבעין היתר הנאה תרתייהו ילפינן זאת מלכס דכתיב הסם ולמה זה נשחנה דין היתר אכילה מדין היתר הנאה וזהו תד לכס קאי אטוליהו ואמרתו ליישב זאת עפ"י מה שהלכתי קשיית הכפות המרים במש' סוכה הובא בה"ס ח' א"ח שהקשה למה לן כלל הקרא דולקחתם דילפינן מזה דבעין לקימה לכל אהר ואחד ואין אחד יולא בלקיחת תבירו תיפוק ליה שהיא מזה שגופו דומיא דהנחת תפילין או ישיבת סוכה וזוהי הא קי"ל דלא מהני ע"י שליית כמו שמחלק החיים ר"ד במש' קידושין דדוקא במטות שכל נוש כמו עשית התפילין או עשית משקה ויה"ג וזוהי דוקא מהני ע"י שליית אבל לא במטות שגופו ע"ש

כל זאת הוא רק אליבא דין אבל באמת לר"ח גופא לא לריבין אנו לכל זאת כי לשיטתו אינו אפילו בוג של כהנה שחיברו לדלת נמי בעלה וטעמה דהא הית ליה בדרך של נחומין שחיברו לכיתלו ששהיר מיד והתם בדרך של מחבת מיירי שהיתא כפ' ט"ו דכלים משנה א' ע"ש. א"כ ממילא לרדיה גם בוג של כהנה שחיברו לדלת נמי טעור מיד דהא גם דלת דינו כמחבר לקרקע כדאיתא במסכת כלים פ' י"ח משנה ב' ע"ש ועיי' בבב"ד ס"ז מה דלת דקבוע וע"ש ברשב"ס במשנה ד"ה דלת וע"ש בת"י"ט שכתב שם שאין מקבלין שימאה הדלת ואפילו קודם שקבשו וכן הוא הדין כי בכל מקום שחילת עשייתו נעשה כשגיל מחבר לקרקע או לכ"ש ואפילו לרבנן דפליגי על ר"א בדרך של נחומין מ"מ בזה מודים שאינו מקבל שימאה דמד כאן לא פליגי אלא דוקא היכא שיעקר תשמישו נעשה כשגיל דבר הלש ר"ק שאח"כ חיברו למחבר לקרקע כיון בדרך של נחומין אי בוג שחיברו לדלת בזה דוקא פליגי דלרבנן מתמא ור"א לא מתמא אבל לא כל היכא שנעשה מתחלה לכחם ה"ל הקרקע והסוגי' דשבת בוג שחיברו בדלת שמקבל עומאה חולי הכל אליבא דחכמים דר"א שיי' כפ' כ' דמסכה כלים משנה ד' בהרשב"ב ותרמה שכן הוא יעיי' בזה בבב"י מהד"ק ח' יו"ד סי' ק"ד ונמה"ח סי' קל"ח וכוון שכן הא אליבא דר"א חין לנו שום רחוי שחיברו הנאה מחשבו לשינוי משנה אפילו לענין עומאה דהא לרדיה אפילו בוג של דלת דליבא חיבור הנאה נמי בגל הוא לדלת אלא דטעמא דידיה לחי משום דאיסור הנאה נחשב לשינוי מעשה דהא התם ליבא שינוי מעשה וגם בלתי הכי תירוצו אינו מספיק בסוגיא דסוכה שהבאתי משום דאי אמרת דהיינו טעמא דר"א בגל עליה וסיק בהם דיולא מבוס דבין דבישיבתו בזה בוג נאסרה בהנאה דמי וזה דהא לשינוי מעשה א"כ לפי סברא זו האף אמר רב מתון שם דלת דאמר ר"א חין אדם יולא כסוכה גזולה מיירי בשתקף חבירו והולילו מתוכו ור"א לטעמיה דאין אדם יולא בסוכתו של חבירו הלכך ה"ל קרקע חינה גזולה הוי סוכתו של חבירו דהא לא קנה חינה וזו קרקע גזולה הא סוכה גזולה ה"ל ע"כ בגמרא ילפי סברא זו מה בכך הא השתא חן אליבא דר"א קיימיק ור"א באמת הא סוכה דקרקע גזולה כדאיתא בבב"ד ד' ק"ו והיבא כאן ברשב"א וגם הא סוכה כסוכה השודים דמחבר לקרקע כקרקע דמי וכוון דאין אמרינן דאיסורה הנאה כשינוי מעשה הא קא קני הקרקע והסוכה כשינוי מעשה ואמאי אינו יולא כסוכה זו אליבא דר"א אלא ע"כ דהית לא כחב כלל לשינוי מעשה ופשוט הוא גלגל:

סימן כד

הפ"ט נסי' תרכ"ז הביא שם בדין אחרונ האבד באכילה וביטלו במיד ברוב אהרונים כשרים חי כשר ללאת כי או לו ועיקר שפיקא נראה לי משום דהא קי"ל דבמטות חזן כי משום חזן מבטלין איסור לכתחילה כמש"כ הט"ז כאן דהא שיקר העשם שקיסו חכמים בזבזת איסור במיד שאף בדיעבד אסורה לו הוא מבוס דאם לא יאסרו עליו יבוא לבטל כל הליטורין נמי שכתבו הפוסקים וכ"ז לא שייך במטות דבין דרונה לעשות מטות בודאי לא יעשה ע"י עבירה הלכך במטות מותר לבטל אפילו לכתחילה איסור בהיתר ומהאי טעמא מבטלין לכתחילה ספק פסול ברוב ספק כשר ולפי"ז באחרונ נמי ה"ל שרי לבטלו ברוב כשרים מ"מ מסיק לאיסור והיינו משום דאחרונ כיון שהוא פומה לאכילה ג"כ הית ב' נמי מסיב חזן מבטלין וכו' וממילא חסור הוא באכילה וכוון שכן לא הוי ככלל לכס ואין יולא כי ה"ל הוא ביטור דבריו אמנם בעיקר הדברים אינו מבין למה החמיר כ"כ בזה דהא בסוכה ד' ל"ה ח"א דאחרונ של תרומה טהורה מותר לייביל ולבכר עליו והבן שם רש"י דאף ישראל נמי נפיק ב' הואיל ומי לכהן לאכילה לכס קרינן ב' ע"ש הרי מבורר הוא דאף דהבעלים

ע"ש וקרא למה לן וגרעה להרץ זאת עפ"י מה שמקשה עוד
 בזה דלמה כאן ציינן שיהי' בהאחרון דין ממון והיחר הגאה
 לבעלים עלמון והיינו משום דילפינן זאת מהאי דרשה דלכס
 ומ"ש האי לכס דכתיב גבי אחרון מהאי לכס דכתיב גבי יו"ט
 אך אשר יעשה לכל נפש הוא לבדו יעשה לכס ואפ"ה קי"ל
 החס דאפילו לרב חסדא ליה ליה הוואיל מ"מ סובר דמוחר
 לבשל ביו"ט בשביל אחרים אף אם הוא אינו לרדך בשביל עלמון
 יהא דכתיב לכס לא בא למשע אלא המבשל בשביל עכו"ם
 ע"ש הרי מבואר דלשון לכס לשון משותף הוא וקאי ג"כ על
 של אחרים ולא דוקא על המבשל עלמון ואמאי לענין אחרון
 דרשינן דהאי לכס קאי דוקא על הבעלים עלמון הן אמה שדעתה
 המהר"ז הוא והובא בש"ע א"ח סעי' תקל"ז סי' כ' שמי שנדר
 להצטנות ברה"א אסור לבשל בשביל אחרים אפילו לזורך בו
 ביום ומסיים המהר"ז ואין להחירו לבשל משום הוואיל דאי בעי
 היה יכול לשלול על נדרו דלא אשכחן דמוחר לבשל לאחרים
 בשביל הוואיל אלא היכא דמוחר לבשל בשביל עלמון בלא הוואיל
 וכו' ע"ש בגמ"א ס"ק כ"ב מ"מ אין זה רק מדרבנן כמו שמשמיע
 שם ודמי כמו שלא הניח עירוב תבשילין שאיט מבשל לזורך
 אחרים משמע שהוא רק מדרבנן דהא הכחה העירוב הוא רק
 מדרבנן אבל מן החורה מותר לעולם לבשל בשביל ישראל
 אחר וגם על דין זה גופא פליג המע"ז ומחיר כמו שהאר"ך
 בזה הא"ר בס' תקל"ז ויאלו הכא באחרון שאין בו דין ממון
 לבעלים אף כיס בו דין ממון לאחרים פטול הוא מן החורה
 כדמוכח בדברי הפוסקים וכו"ג נמי הקשו הראשונים על הא
 דאמרין דעיסת השופעים חייבת בחלה מן החורה והא בחלה
 צייקן נמי לכס כדאמרין כאן בצוטה ומ"ש מאחרון של שותפין
 דלא קרינא ביה לכס עיין בחידושי הרשב"א סוכה ד' ל"ה :

ד"ה לפי וכו' מ"ס הוי אמינא דהאי היחר הגאה והכילה דבצינן
 באחרון לרדך להיות לבשל האחרון דוקא גופא ולא מהאי כלל
 מה שהוא ראוי לאחרינא משום הכי כתיב לכס דמשמע מזה
 דמהני נמי מה שראוי לאחרינא דק משום דהאי לכס קאי על
 ולקחתם מוכח אפ"כ דבצינן דוקא שיהי' ראוים לבעלים עלמון
 וכיון דמקרא מוכח הכי והכי משום הכי חילקו בזה דהיכא
 דהאחרון הוא מותר בהגאה רק שמחובר היחר אכילה בזה
 אמרין דהסברא הוא כיון שבאמה בר אכילה הוא לאחרינא
 יגם לדדידה הוא ראוי למוכרו ולקטתו בעדו דבר מאלל והגאה
 משום הכי ראוי לאכילה קרינן ב' וכמו שבבב רש"י בפסחים
 ד' כ"א ד"ה לא יאכל וכו' וסחם הגאון לדי אכילה הם באים
 שלוקחים בדמים דבר מאלל והלכך מסתמא האי לכס דמוכח
 מזה דמהני גם מה שראוי לאחרינא ע"כ על זה קאי דמקיים
 בכלהו לכס הראוי לכולם משא"כ היכא דהאחרון אסור
 בהגאה בגון במודר הגאה מן האחרון או כל כה"ג או אמרין
 כיון דלדידה לא חיי אף שהיא חיי לאחרינא מ"מ בודאי
 מסתברא דע"ז קאי האי לכס האמורך לולקחתם דילפינן מה
 דבצינן שיהי' ראוי לכאור"א וכיון דאינו ראוי לבעלים עלמון לא
 קרינן ביה לכס ולא כפיך ביה ומתורץ הכל כן אפשר לומר
 ביה מיהו יהי' הא"ך שיהי' עכ"פ מבואר דגם הרשב"א שכתב
 דבאיכור הגאה באחרון לא מהני מה שמותר לאחרינא מ"מ
 מודה הוא ג"כ דבאחרון של תרומה טהורה אף שהוא ביד
 ישראל ולא חיי ליה לאכילה מ"מ כיון דחיי לכס ואלא ביה
 נמי הישראל והוא לכאורה היפך סברת הפ"מ שהבאחי :

בזירין עדיין יש לומר כי בעלמא גם הרשב"א מודה שגם
 בהיחר אכילה דלריבין אנו באחרון לרדך שיהי' מותר
 לכולי עלמא ולא מהני מה שמותר לאחרינא דחייא ממש לרין
 היחר הגאה דלא מהני ההם ג"כ מה שמותר בהגאה לאחרינא
 והא דהאחרון של תרומה טהורה כשר אף לישראל אף שאין
 ראוי להבעלים עלמון שאני החס והוא לפי סברת הרשב"א
 בעלמא כי בסוכה ד' ל"ה אמרין דאחרון של דמאי כשר משום
 הוואיל דאי בעי מפקר נכס' וחיי ליה והקשו תוס' תיטק ליה
 משום דחיי לפני וכל שחיי לפני יולא בו אף עשיר כמו בתרומה
 טהורה ביד ישראל וע"ש מה שחירט בזה וכו"ג ממש איתא
 בשבב ד' קכ"ו לענין מפנין תרומה ודמאי בשביל אורחים וגם
 הקשה תוס' ג"כ קושיו וז' ותיקלו ממש כמו שחירט בסוכה
 אמנם הרשב"א בחידושו ע"ס סירך דתרומה שאני דהא בעל
 כרחיב לרדך ליתן איתו לכהן מש"ה אמרין ביה שסיר כיון
 דחיי למי שלרדך ליתן לו יולא הוא ג"כ משא"כ דמאי שאם
 רולא אינו סתם לפני כלל ע"ש וגרעה דתירוק זה של הרשב"א
 מספיק ג"כ לסגויא דיקן והוא דהרשב"א סובר דאף שבדין
 היחר אכילה הנאמר אלל אחרון כפי אף אם אין היחר אכילה
 אלא לאחרים מ"מ היינו דוקא אם הוא עומד מוכן בודאי
 לאחרים בענין שקרוב לוודאי שיבוא לידם הלכך אז שסיר קרינן
 ביה לכס לכל דרכי הגאון ומשום הכי באחרון של תרומה
 טהורה שהפריש ישראל הוואיל וע"כ מוכרח הוא ליתן לכהן
 כדי לקיים מצוה אמרין שבודאי יתן לו וממילא עומד הוא
 האחרון זה לאכילה למי שלרדך ליתן לו משא"כ באחרון של
 דמאי מאחר שכעת הוא עשיר הכי הוא אין ראוי לאכלו בעלמון
 וליקט לאחר ג"כ אינו מחויב וגם יכול להיות שלא יבא לשום
 אדם כיון שאינו מחויב בדבר משום הכי כל כה"ג נקרא אינו
 עומד לאכילה לפיכך הוכרח בגמרא לומר טעם אחד משום
 דאי בעי מפקר נכס' וחיי ליה לעלמון וכל דחיי לבעלים גופא
 לאכילה אז בכל ענין הוי בכלל לכס נאמל דתיקן דין נמי להא
 דמאי כי אף שהדבר שנתבטל במיד הוא מותר לאחרים
 באכילה מ"מ כיון שאין המבטל מוכרח הוא ליתן להם ויטל
 להיות שלא יבוא למלם לדי אכילה לוא היחר אכילה מיקרי
 כן יטלן לתרין לכאורה דברי הפ"מ :

אך עדיין יש לדקדק בזה דהא חסם בצוטה חסום
 דהיינו

וגרעה לתרין הגל משום דהכא שאני דר' כתיב ולקחתם
 ומה ילפינן בגמרא ד' מ"א מולא כתיב ולקחתם
 דבצינן דוקא לקיחה לכל אחד ואחד כמו דדרשינן בגמרוה
 מיספחתם דבצינן ספירה לכל אחד ואחד וע"ז קאי האי לכס
 כדכתיב בקרא ולקחתם לכס הלבך כיון דולקחתם לחוד קאי על
 כאור"א ממילא האי לכס דכתיב אללו דילפינן מזה דבצינן שיהי'
 שלו דוקא לתריוהו להנאה ולאכילה קאי נמי לומר דהאי הגאה
 בצינן ג"כ לכל אחד ואחד ולא מהני ליה מה שראוי לאחרינא
 וקלה מהבב"א זו מרומה הוא בחידושי הרשב"א סוכה ד' ל"ה
 ד"ה בשלמא ע"ש והבב"א מתורץ נמי קוים הכפית תמרים
 שהבאחי משום דהכא באחרון כיון דכתיב ביה ובאמה
 המשמעות של לכס לחוד הוא משמע יותר שאף היכא שכולם
 משותפים הם בזה מ"מ כל שהוא ראוי לאחרינא מהני נמי
 בעד דדידה כמו הלכס דכתיב גבי יו"ט דילפינן מזה דמוחר
 אחד לבשל בעד חבירו משמע כיון דלא כתיב לשון לך הילכך
 אי לא הוה כתיב כאן ולקחתם דילפינן מזה דבצינן לקיחה לכל
 אחד אלא היה כתיב קחו לכס הוי אמינא שכאן מהני אף אם
 אחד לוקח בעד חבירו ואף שהיא מלוא שבטופו מ"מ הכא
 שהני כיון דכתיב לכס משמע שכולם שוים בזה ואחד יכול לזכות
 בהמלוא בשביל חבירו ג"כ כמו לכס דכתיב גבי יו"ט משום
 הכי אינטרדך כאן האי ולקחתם דגם כאן בצינן דוקא לקיחה
 לכל אחד ואחד והשטח מתורץ נמי מה שהקשיט מ"ל לחלק
 בין איסור אכילה דמהני אף אם שרי לאחרינא ובין איסור
 הגאה דבצינן דוקא שיהי' מותר בהגאה לבשל באחרון עלמון
 והיינו משום דהא עדיין יש להקשות למה לן למכתב לכס דמאי
 משמע יותר דמהני אף לקיחה אחרים ומתמה כן אינטרדך
 למכתב ולקחתם דבצינן דוקא לקיחה לכל אחד ואחד לא לכתוב
 לכס ווא לא בצינן נמי ולקחתם דממילא ידעינן דבצינן לקיחה
 לכאור"א דהא מלוא שבטופו היא ולא מהני ע"י שליח ומזה
 הכריתו ג"כ ע"כ יש חילוק בין היחר אכילה להיחר הגאה
 והיינו אי כוה כתיב ולקחתם לך פרי טן הדר אז ניה דלשון
 לך משמע נמי שיהי' לך לכל לרדך כמו שמבואר כאן בתוס'

בזאתים הבאים ליטול זאת מביטו וזאת גיפאל נחשב לו הגאה ותשיב מחמת כן שהוא שלו דהא לאחרא חן רשות למחמת וזו יש רשות :

ודנה כל זאת לא שייכי אלא דוקא בזאטורי הגאה לכל העולם כגון בערלה וכה"ג משא"כ כנודר הגאה מדבר אחד הא בזה כתב הרשב"א בנדרים ד' פ"ה שהמותר הגאה מדבר אחד נעשה זאת הפקר לכל וזו שרונה יטול ליטולו ואין כידו למחמת דאם מוחה הא גם זה הגאה הוא לו ע"ש הלכך מה"ט שפיר לא חשיב זאת בכלל שלו ולא הוי בכלל לכס הנאמר באתרוג לכך פסק כנודר הגאה מלולבו דלא נפיק ביה משום דלא חן לו בו שום זכות עיין שם בדבריהם וזה בלמה תירוק מספיק לשהירח דברי הרשב"א ומעשה גם מדברי הרשב"א גופא מובאר להיפוך דכיון שיש רשות כידו למחמת באתרים שלא ליטלו וגם הוא אינו עומד לשריפה יולאין ביה וגם בגוף הדין של מודר הגאה מלולבו אף שהרשב"א בתשובה סי' השמ"ז כתב שאין יולאין בו מ"מ בתשובה שלו ח"ד מסתפק בזה ע"ש הלכך כיון שמדברי רש"י ודא"ס מובאר להדיא דכל שיש היתר אכילה אפילו לאתרים נקרא היתר אכילה וגם מדברי הרשב"א נמי אין ראוי שחולק על זה הלכך לולי דברי הפ"מ היה נראה לי שאם חן לו אתרוג מהודר כזה טעל איצו ומכרך עליו כנלע"ד :

סימן כה

נשאלתי בהד"ם של מצוה שנקטם ראשו בעורו בסחיבר באמצע הקיץ ואח"כ נהגדלקצת לאחרי הקטיסה ועתה אי אפשר להביר אם נתבסה הסוס הקטיסה אי לא :

והשבתי דאף לדענן פסול של חסר שהוא משום לקיחה תמה אינו פוסל אלא דוקא אם נעשה חסר לאחר שחלשו מן המחומר אבל אם החסרון נעשה מתחלת ברייתו כשר כמו שהוכיח הח"ה בסו' ל"ט מן הש"ס דפ' לולב הגזול ע"כ מ"מ הא פסול של נקטם בדם איתא בירושלמי שם שהוא פסול משום הדר שכיון שנקטם ראוהו חן זה הדר והפסול שהוא מחמת הדר הא קי"ל דאף אינו מהודר מעיקרא נמי לאו הדר מיקרי כמו שמבואר שם בת"ה וכן מוכח מדברי רמ"א בסו' תרמ"ח וקולא יש להוכיח כן ג"כ מרש"י בסוכה ד' ל"ג על הא דבעי ר' ירמיה ההם נקטם ראשו של הדם משיו"ט ועלתה ביה סמרה ביו"ט מהו כתב רש"י ע"ז ועלתה ב' תמרה משגלגד משום דתכלוש נמי פעמים שפולה בו המרה ע"ש והנה זה פשוט מה שהולך רש"י לבאר כל אלה וגם לא יחא ליה לפרש הנקטם במחומר ועלתה בו תמרה ג"כ במחומר ואף דבלא"ה אפור לקטן ציו"ט מחומר מ"מ הא נפקא מינה לענן שאר ימי החג או אם אח"כ נקטן ממילא וכה"ג היינו משום דהא עיקר מלתא דר' ירמיה הוא במה שמתפק אי אחרתן יש דיתוי אלא מצינו אי לא וכו"ל לה שייכי אלא אם כבר התחיל במלוה ועשה בה אחיה הדין ואח"כ נשכל ושוב חזר וניתקן בזה שייך להסתפק אם יש דיתוי אלא מטת אי לא אבל במקום שלא עשה עדיין שום התחלה בהמטה או אף אם נשכל מ"מ כל שחזר והאכסר כשר ולא שייך זאת כלל להאיבעי של נראה ונראה כמו שכתב רש"י להדיא לקמן ע"כ ד"ה הכי גרסינן ע"ש ומשום הכי הוכרח רש"י לפרש כאן דמיידי שנקטם לאחר שנתלם שאו עשו הסתלה בהמטה רק שלא יתי' קשה לן האריך עולה המרה בתלם משום הכי הניד לט רש"י שפעמים כשנתלם נמי סלקא ופשוט הוא והשתא אי נימא דגם פסול של הדר אינו אלא אם נעשה אחר שנתלם מן המחומר אבל אם אינו הדר מעיקרא משעה שהיתה במחומר אינו פסול ממילא לפי זה נמי הא דאמר רב הונא נקטם ראשו ועלתה בו תמרה כשר ע"כ מיידי נמי שנקטם בטוחו הלש. דהא במחומר אינו פוסל נקטם וא"כ למה הפתח רש"י לא

דכ"י כמחא דאינו יולא באתרוג של פכל משום דכיון דלריך להפריש מחמת תרומה במד הכהן הוי חלקו של כהן משורב באתרוג ודמי מחש לאתרוג של שותפין שאין יולאין בו ע"ש נמלא לפי"י האתרוג של תרומה מתע צוודאי חן יולאין בו דהא כל האתרוג אינו שלו שריך ליהנו לכהן ולפ"י ע"כ הא דאתרוג דיואל הוא באתרוג של תרומה מיירי דוקא בתרומה שבה ליד כהן וזכר ומכרו להשראל או שירשו מאבי אמו כהן שאו חן לריבין ליתט לכהן וכן מובאר להדיא בפרש"י לבעל הנה"מ דמיידי כה"ג וכמדומה לי שראיתי שמפרשים כן כונת רש"י בסוכה ד' ל"ה ע"כ ד"ה הרי וז"ל ישראל נמי נפיק ביה אם לקחה מכהן וכו' ע"ש והיינו נמי משום דאי נפרש כפשוטא דמיידי בתרומה שהפריש ישראל מפירותיו הא לאו דידיה הוא אלא של כהן והאריך יולא בו ישראל הרי משרש דמיידי התענה בתרומה שהיא בא מיד כהן להשראל ותרומה כזו הא חן ישראל חייב ליתט לכהן ודמיה בזה מחש לדמאי שאם רונה אינו טעט לשום אדם ואפילו הכי אמרינן בגמרא דזה נקרא היתר אכילה וע"כ הוא משום דאתרוג דאם היה טעט לכהן היה הכהן רשאי ללבו כשכיל זה לחוד נקרא היתר אכילה אף שהכריחה כידו שלא ליתט לו וא"כ סברא זו הא שייכי ג"כ בנידן דידן דהא אם המכטל רונה ליתט לאחרא רשאי הוא האחר לאוכלו ואמאי לא הוי זאת היתר אכילה מיהו זאת היה אפשר לתרן משום דהא ע"כ הרשב"א פליג בזה על רש"י ותי"ס והוא צוודאי מפרש הגמרא כפשוטא דהאי אתרוג של תרומה מיידי ישראל שהפריש מפירותיו דאלת"ה הדין הוכיח הרשב"א בתשובה דנכטיל האי סברא דאי בעי מיתשיל עליה לא הוי בכלל לכס והוכיח זאת מהא דחן יולאין בתרומה טמאה ולא אמרינן דיואל משום דאי בעי הוי מיתשיל עליה והדרא לטיבלא ע"ש והשתא אי נאמר דהרשב"א מפרש דמיידי מהניחין בתרומה שלקחו או שירשו מכהן הא כל כה"ג אי אפשר למתשיל עליה כדאמרינן בנדרים בפ' הטרד מן המבוסל אלא ע"כ מוכח מהרשב"א גופא דהוא מפרש דהאי תרומה מיידי ישראל שהפריש מפירותיו לפי זה שפיר יש לומר דהרשב"א מודה לנידן דידן שהמכטל אינו יולא באתרוג זה שביטלו במזיד :

ואין להקשות באמת טעמא מאי יולא ישראל בתרומה שלו הא לאו דידיה הוא אלא דכהן הוא כמו שכתבנו בשם התוס' וכו' תימא משום דבעי מיתשיל עליה נחשב כדידיה הא הרשב"א אינו סובר סברא זו כמבואר בתשובה הג"ל וזוילי י"ל דהרשב"א סובר כיון דקו"ל דמתחמת כהונה גזולת כדאיתא במולין ד' קל"א ואם אכלו לתרומה או שהפסידו פסור מלבלם הלכך כיון דהאי תרומה מעיקרא היה שלו וגם עכשו אי אכלו אי הפסידו חן עליו שוב תביעה וגם אפשר בשאלה הלכך חשוב הוא שיש בו דין ממון כן אפשר לתרן בזה :

אמנם לענין הלכה ל"ט בזה דהא המפרשים הקשו סתירה דברי הרשב"א אהדדי דבתשובה כתב דאם נודר הגאה מלולבו לא הוי שלכס וזוילי בחידושו בסוכה ד' ל"ה כתב על הא דאתרוג החס דבאתרוג של ערלה חן יולאין בו משום דלא הוי לכס כתב ע"ז דלא משום דערלה אפור באכילה ובהגאה לא הוי שלכס דהא מידי דהוי דידיה וברשותו שלכס קרינן ביה רק כונת הגמרא הוא במה דקאמר דחן בו היתר אכילה היינו משום דערלה והרומה עמאה לשריפא קיימא וכדתיי מתחם שיעוריה וזה נקרא חן בו היתר אכילה ע"ש שהאריך בזה הלא להדיא מובאר היפוך דשאר איצורי הגאה דלא לשריפה קיימי נחשב בשלו :

אמנם יפה תירן בזה בנה"מ בח"מ סי' רע"ג וכן הוא בהגהות של הגאון אברהם חלומים בח"מ סוכה שם והוא דלריבין אף להנין סברא הרשב"א בזה כמה שכתב שאיסור הגאה חשיב שלו דמה הוא שלו כיון שאיסור לו בהגאה ומה זכות יש לו בדבר האיסור לו באכילה ובהגאה וז"ל שהסברא שלו בזה דמ"מ מאחר דפדבר מומח הוא ברשותו ויש לו גם לימחמה

שעמא משום דכיון דניתי שבת לדמות אלל מילה היא ואבדויהוי
 נתנו לדמות כמו בהקצרת חלבים ואברים של שבת דכשרים
 כל הלילה שלאחריו ואפילו הכי נקדשים הם בשבת ענמו משום
 חצוב מלוא בשעתה כדאיתא במנחות ד' ע"ב אף דמה שאין
 רבאין להניח עד הלילה בודאי אינו אלא מדרבנן דהא ליבא
 קרא ש"ו ואפילו הכי אמרינן מאחר שהותרה בשבת היא
 וחביבותה היתרו הכי נמי לענין מילה אמרינן דהיא וכל הדורה
 ניתנה לדמות לעשות המלוא כהידור ועיי' בגמ' א' בס' ג"א
 וג"ב נו"ה :

אמנם בעיקר הדבר מה שנראה מדברי המהרש"א שדעת
 התוס' הוא דכל עיקר הדין של ואטוה במלות הוא
 רק מדרבנן יש לענין בזה משום דהא כל עיקר הוכחתו הוא
 מדברי התוס' שבת ד' ק"ד ר"ה אמר רב חסדא וכו' על הא
 דאיתא ההם במשנה כתב על גבי כתב בשבת כתיב משום דה
 לא חצוב כתיבה וכתבו והתוס' שם דהא דאמרינן בגיטין ד'
 כ' כתב גב שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לכתוב לשם יתב
 לפלוגתא דר"י והתוס' דמחא דמחא התסוין לכתוב את השם יתב
 יהודה ולא הייל בו דל"ת מעביר עליו קולמוס ומקדמי וע"כ
 משום שסובר שכתב השם נחשב לכתב ומחילא בגט נמי כשר
 והתוס' אומרים אין השם מן המוכרח וע"כ לדדוהו כתב השם
 לאו כתב הוא והילכך בגט נמי פסול ואמר ע"ז רב אחא ב"י
 דעד כאן לא קאמרי רבנן אלא לענין כתיבת השם משום
 דבעינן זה אלי ואטוה הילכך דה"ל לאו כתיבה היא אבל לענין
 גט כולי עלמא מודה דכתב השם הוי כתב עד כאן בגמרא
 והקשו התוס' לפי זה מתניתין דאמרינן דכתב השם ל"ה נחשב
 לכתב כמאן איתא הא לר"י הפילו בשם הקדש נמי נחשב כתב
 השם לכתב ולרבנן הא בשאר דוכתא דלאו בשם הק' גס הם
 מודים דהוי כתב ואמאי פטור דמתניתין בכתב ע"ג כתב וכתב
 ע"ז המהרש"א והא דלא רעו התוס' לומר דמתניתין מיירי
 בכתב בשבת שם הק' של ס"ה שלא לשמה והעביר עליו קולמוס
 לשמה דפסול לרבנן ואיתא מתניתין כרבנן משום דמשמע לכו
 דכשבייל זה דבעינן בשם הק' זה אלי ואטוה מ"מ לא תפסל
 מן הפורה ומן התורה כתב השם הוי כתב ואמאי פטור ע"ש
 הרי מוכח מדברי המהרש"א דכל פסול של ואטוה אינו רק
 מדרבנן אבל באמת לולי דבריו הק' אין זה מוכרח כ"כ משום
 ד"ל דהתוס' אזלי לשיטתם דרבי"י משום דבעינן ואטוה והתוס'
 אחריו היבש פסול ומכרש רב"י משום דבעינן ואטוה והתוס'
 הקשו ע"ז ומביאין ראיה דכל פסול של ואטוה אף שהוא מן
 התורה מ"מ אינו רק לכתיבה ע"ש ולפי זה הא אין אינו
 מוכרחין להירך של המהרש"א דהא באמת יעילין אטו לומר
 דהחוב של ואטוה לכתיבה בידאי הוא מן התורה ומ"מ הקשו
 התוס' שפיר מתניתין כמאן איתא ולא מצי לאוקמי דמיירי
 בכתב שם הק' שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה דהא
 ההם עיקר החשש משום דבעינן ואטוה כדאיתא בגיטין ודרשה
 זו הא אינו אלא לכתיבה אבל כדעבד אינו פוסל וא"כ אמאי
 לענין שבת פטור הא כדעבד נחשב לכתב אבל לכתיבה היא
 אפשר לומר דאין הכי נמי דהאי ואטוה דלריבין אותו היא
 מן התורה :

וראיתי לכה"ס בחידושי בלוב הגול שהקשה על התוס'
 שכתבו דאטוה אינו מעבד האך נעלם מהם
 כוניה דגיטין ד' כ' דמשמע שם כדעבד קולמוס על השם בלא
 נכתב מחתלם לשמה שהוא פסול משום דבעינן ואטוה אלמא
 דכשבייל הדרשה של ואטוה פסול אפילו כדעבד ע"ש ובגוהו
 הוא לרב אחא בר יעקב דאמר ההם דהייט שעמא דרבנן
 דאמר שאין השם מן המוכרח הוא משום דבעינן זה אלי וגו'
 הרי דכשבייל סברא זו אף כדעבד פסול זה הוא תוכן כוניהו
 אבל אין זה קושיא דבאמת לאוקמינן דרב אחא בר יעקב אינו
 פסול כלל ועיי' בסעבות רש"א בס' פ' שבת כן להדיא דקוה
 לאוקמינן דרב חסדא פסול כדעבד אבל לאוקמינן דרב
 אחא בר יעקב שהוא משום ואטוה אינו באמת אינו אלא לכתיבה
 אבל

ולא פירש דמיירי בתלום עד צעי דר' ירמיה ה' לו לרש"י
 לפירש תיבך על מימרא דרב הוה גופא דמיירי בתלום ובתלום
 נמי בלקא ביה תמרי ומדלא פירש רש"י התם כלום ע"כ מוכח
 דהתם אין נפק"מ בזה מאומה כי אף אם נקטס במחזור
 נמי פסול מיהו כל זאת חי ידעינן דלא פלה מפני הדם כלום
 על מקום הקטימה עינן שחתכו תיבך לאחר הקטימה מן
 המחזור אבל בנידן דידן כיון שנתגדל כבר הרבה לאחר הקטימה
 א"כ ע"כ עלה על מקום הקטימה מעני הדם גופא ובודאי
 לא נרע עני הדם מעלתה בו תמרה דהא כל הטעם דכשר
 כעלתה ביה תמרי משום דתמרי מיני דהדם הוא לפי"ז מכש"כ
 עני הדם גופא דמינו ממש הוא בודאי כשר ואין לומר כי
 אף שדאיט שהדם נתגדל הרבה לאחר הקטימה אבל מ"מ
 מאין לומר לן דהידול הוא מלמעלה שמה מלמחא רבי וכמי
 דמסקין בזיר ד' ל"ט לענין שער של ראשו וגופו דמלמחא
 רבי ע"ש ומחילא הא לא נכתב מקום הקפוס זה אינו משום
 שדוקא לענין שערות אמרינן כן משא"כ לענין אילנות אדרבה
 דרכן כשהם מתגדלים מלמעלה הם רבו כמו שכתב רש"י
 להדיא בכריתות ל"ה ד"ה קורא ח"ל רך של דקל כשענפו גדלים
 בכל שנה ושנה כדרך כל האילנות הנוסף בשנה זו רך ובשנה
 שניה מתקשה ועשה כעין וכן הוא בעירובין ד' כ"ח ע"ב וכן
 ידוע הוא לכל ולפי זה ודאי פשוט הוא כדכשר כנלפ"ד :

סימן כו

ע"ד הידור מלוא אם הוא מדאורייתא או דרבנן פלגי בזה
 הפוסקים ו"א שהוא מדרבנן ו"א דגוף ההידור הוא מן
 התורה רק מה דאמרו הידור מלוא עד שליש האו חשבון של
 שליש הוא רק מדרבנן כדמוכח מהב"י בס' תרנ"ו ועיי' בש"א
 סי' ג"א וג"ב והנה דעת המהרש"א בשבת ד' ק"ד ששיטת
 התוס' הוא דהאי דרשה דואטוה דילפינן מינה התנאה לפניו
 במלוא הוא רק מדרבנן ע"ש ולכאורה מוכח ג"כ בתוס' מנחות
 ד' ל"ב ד"ה הא שכתבו בשם ר"ת דס"ת לא צעי שירטוט רק
 משום זה אלי ואטוה נהגו לשרטט ואח"כ הקשו אמאי לא
 ילפינן דבעי שרטוט כס"ת כגו"ש דכתיבה כתיבה ממוחה ע"ש
 הרי מוכח מדבריהם דאי לא צעי שרטוט רק משום ואטוה
 אז אינו אלא מדרבנן דאל"כ מה אולמיה האי מהאי וכו"ג ממש
 הוכיחו הפוסקים לענין אין מעבירין על המלות דהוא רק
 מדרבנן מדברי התוס' יונת ל"ג ד"ה אין עיי' לשיל תשובה ע"ו
 ולפי מה שנראה דהידור מלוא דבעינן בקרבנות הוא מן התורה
 נעטע דילפינן זאת מאחד המיוחד שבעדרו יומא ל"ד היה ניחא
 בזה הקושיא חמורא שיש כאן והוא דלענין גילין שאין מעבדין
 את המילה דיש בזה נמי משום ואטוה ואפילו הכי קי"ל שאם
 פירש מהם בשבת אינו חוזר עליהם אף דבחול כה"ג חזר
 עליהם מהאי קרא גופא דואטוה ואף אם כבר פירש מהם
 דגן היא דעת רוב הפוסקים עיי' ברא"ש שם בשבת ד' קל"ג
 ובגור ח"ד סי' רס"ו ע"ש הרי מובאר הוא דכשבייל ואטוה
 אין חזרין ע"ז בשבת ואלו במנחות ד' ס"ד אמרינן דאפילו
 בשבת אם שחט הכתובה אמרינן ליה לכתחלה זיל וכו' וישחוט
 השמינה משום הידור מלוא ומלמתי קושיא זו בספר יד שאל
 סי' רס"ו ומחלק שם משום דמילה בשבת אינו רק דחוייה ולא
 הותרה משא"כ לענין קרבן ליטור ק"ל דשבת הותרה ע"ש אבל
 אין זה מהפיק דהא דע"ז התשב"ץ הוא דמילה בשבת ג"כ הותרה
 וכן היא דעת האחרונים אבל לדברינו ניחא משום דקרבן שאני
 דכתיב קרא דבעינן דוקא מהודר והתם באמת ההידור הוא
 מן התורה ומשום הכי חזר עליהם אפילו בשבת משא"כ לענין
 גילין שאין מעבדין המילה הא לא מלטי קרא ע"ז כפ"ע דבעינן
 דוקא מהודר רק דילפינן זאת מואטוה דהוא רק מדרבנן הילכך
 בשבת אינו חוזר עליהם ואין נסתקפת דאם הדרשה דואטוה
 הוא רק מדרבנן א"כ הדין י' סברא כנמרא דאף אם פירש
 חוזר וכן הוא באמת דעת הבה"ט כהילכות מילה ו"ל דהיינו

אבל בדיעבד אינו פוסל י והוכיח גם מדברי החוס' ר"פ לולב הגזול שמבואר מדבריהם דהאי ואטרו אינו אלא לכחילה ועוד נראה דלפסק דמור שנס המהרש"א מודה ליה שבשביל ואטרו אפילו מדרבנן גמי בדיעבד אינו פוסל מדר דקשה לומר דהמהרש"א יכתוב בפשיטת היפוך דברי החוס' דהיינו לולב הגזול המבואר גם בפירוש שבדיעבד אינו פוסל ועוד מתורן בזה ג"כ מה שיש להחשור עוד על המהרש"א דמוכח מדבריו דכל דמן התורה היו כהן אזי אף אם נדרבנן לא היו כהן מ"מ כיון דמן התורה נמשך כהן השני לכחן חסוב מלאכה לענין שבת וחייב אף דמכשיו אינו כזה כלום דהא פסול הוא מדרבנן והא דאמרינן בשבת ד' ע"ס דהמולא בשבת שטר שאינו מקיים והלוה מודה שכתבו למאן דחית ליה מודה בשטר שכתבו לר"ך לקייש פטור משום דלא שוב מדי וקטבו המפרשים הא חסם לענין מטלת מיירי וקיום שמדות הוא רק מדרבנן דמדאורייתא כמו שנקראה פדוקה דמי והוי שטר מטלת והמאי פטור ואף אם הלוה עיטן מויף הוא ג"כ דעת כמה פוסקים דקיום הוא רק מדרבנן וגם ליכא לאוקמי בשטר שגסל דקיום הוא מן התורה דההם לכילי עלמא נאמן לומר שרע ובאמת עיקר הפירוש הוא כנו שכתבו גם משום דבשבת בשביבות תליא מילתא וכיון דעכשיו אינו שוב כלום יחי' מאיזה טעם שיהי' מ"מ שההא אינו שוב כלום משה' פטור עליו ועי' בשפר ב"י הגדש מחדש ב"י כ"י ואף שיש לחלק קלה בין מלאכת הולאה לבאר מלאכות מ"מ נכ"י נראה יותר לומר שגם המהרש"א טובר כנו שגראה מדברי החוס' דריש לולב הגזול וכמו שפירש רע"א דברי רב אחא ב"י שכל שהוא מן ואטרו אינו פוסל כלל בדיעבד ומותר אפילו לכחילה ומה שכתב המהרש"א ח"ל דמהם זה אלו יאטרו לא מהכבר שיהי' פסול מדאורייתא הכונה הוא לומר שמהאורייתא בודאי אינו פסול בדיעבד ובאמת לכחיה החוס' אף שמדרבנן גמי כשר רק כיון שיש בזה פלוגתא בין רש"י וחס"י לא נחית בזה דהא קובייהו בללו הכי מתורן נמלא דהם גפרש דהמהרש"א קאי על דיעבד יוכל להיות שלכחילה גם המהרש"א מודה דהמיוז של ואטרו הוא מן התורה ואף שהיא קלה דיוק בדברי הוהרש"א מ"מ בעיקר דברי החוס' בודאי יש לפרש כן ופשוט היה דמא לא שייך כלל להא דמבואר בחוס' בנמה דוכחא דבדאורייתא אין חילוק בין לכחילה או דיעבד וההגבל בזה קל להצין ויחן להלריך בחופן מדברי החוס' דבזה אינו נעשהרם הם היורה מטה הוא מן התורה או רק מדרבנן וממילא לפי"ו גם דהאי' שבבאורייתא מדברי החוס' דנמחות ג"כ אין רחי' לומר דהדרשה דזה אלו ואטרו אינו אלא מדרבנן משום דהשתא מלין למימר שהיא מדאורייתא והא דכתבו מפיקרא דהאי דבני שרעוט היא משום זה אלו ואטרו ואח"כ שוב הקשה היפוך ל' משיב דלפינן כתיבה כתיבה ממחה דמיוכח מיה לכתיבה שהוא מדרבנן דהל"כ מהי חולמיה האי מהתי רי"ל דנפק"מ לענין דיעבד דאי לפינן מזה אלו ואטרו אינו אף דלכחילה כשיקן זאת מן התורה מ"מ בדיעבד שרעוט אינו מעכב משא"כ אי ילפינן שרעוט מכתובה כתיבה אזי אף בדיעבד גמי פסול הוא בלא שרעוט :

בירדן הדיעבד"ח בסוכה ד' מ"א כתב להדיא דכל האי דלפינן מואטרו הוא הכל רק מדרבנן ע"ש ונראה שוב להוכיח שגם דעה רש"י כן משום דהא שיטת רש"י הוא כרוס לולב הגזול דהא דריב פסול הוא משום דכתיב זה אלו יאטרו התנאה לפניו במות ע"ש הרי מבואר הוא שכובר שמשום ואטרו פסול הוא אפילו בדיעבד וה"כ יש להקשות לרבה דהיינו לקמן פרי עין דהרי הנמנה באתרוני שהיה לבן מהודר למה ליה תיפוק ליה דכלל מטה כשיקן מהודר משום דהיינו ואטרו אלא ע"כ משיב דתי' מואטרו לחוד וזי' לא היו אלא איסור דרבנן לחוד הילכך דריש רבא כתי' עין דהרי שהוא לבן מהודר וכיון דהיינו ע"ו קרא בפ"ע דשקן לריבין דוקא נהודר משום הכי אם הוא יבש שהרי ממש היורה פסול היא מן התורה :

בבבא תרלתי קושיה הח"ס גם בחידושי' שהקשה לשיטת רש"י בסוכה גם שסובר דפסול דריב הוא משום ואטרו וסובר ג"כ דואטרו מעכב הוא אפילו בדיעבד לפי זה לרב אחא בר יעקב דכבר בניטין ד' כ' דהיינו טעמא דחכמים בכתב הכסם שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה שאמר שאין הכסם מן המוכתר ע"כ המונה שהוא פסול אפילו בדיעבד דהא ילפי' זאת מואטרו ולשיטת רש"י הא וזה מעכב אפילו בדיעבד ח"כ לקמן ד' ל"א בפלוגתא דר' יהודה ודכמים בדרייתא ביבש שר' יהודה משכיר ודכמים פסולין והמר רבא מחלוקת בלולב שר' יהודה סובר דלא מקשינן לולב לאתרוג ודכמים סוברים דמקשינן דמה אתרוג בני הדר אף לולב כן אבל באתרוג ד"ה פסול משום הדר ע"ש ובאמת זה דוחק דהא בדרייתא סתמא חיתא יבש פסול דמשמע דמיירי בין בלולב ובין באתרוג כמו שכתב הרמב"ם ע"כ הא לשיטת רש"י יותר היה עוז לו לרבה לומר דכל אחד אול לשיטתו דלר' יהודה דואטרו אינו מעכב בשום מזה כמו שכובר בכתב שם הק' שלא לשמו הילכך לדידיה גם יבש כשר בין באתרוג ובין בלולב משא"כ דכמים הא סברי דואטרו מעכב הוא בכל המנות הילכך לדידהו פסול הדר הוא ג"כ בין באתרוג ובין בלולב ומדלא מוקי רבא הכי משמע דואטרו אינו מעכב ע"ש אלא לדידי לא קשיא מידי משום דלקמן ד' ל' רובה רבא לאוקמי המשנה של לולב הגזול שהוא פסול דמיירי דוקא ביום הראשון והפסול של גזל הא לכילי עלמא מן התורה הוא דהא לפינן זאת מלכס דארייתא חסם בנמרה והפסול אשר הוא משום והיינו הא אמרינן דהוא רק מדרבנן ורבא הא סובר דריב דמיא דגזל קמני מה גזל פסול מן התורה אף יבש פסול הוא מן התורה דארייתא חסם בנמרה מביס הכי לא רבה רבא לאוקמי הפלוגתא דר' יהודה ודכמים דמחלוקתם תלי בזה דריב דואטרו משום דזה הכל הוא רק מדרבנן ורבא הא רובה לומר דמהנייתין יבש דמיא דגזל קמני ולרבה הא הפסול של גזל הוא מן התורה לכך מוקי פלוגתייהו דפליגי חי מקשינן לולב לאתרוג אי לא ממילא למאן דמקיש אזי אף ביבש גמי הוי פסול דאורייתא אמנס רש"י במתנייתין רובה לפרש המשנה הליבא דכילי עלמא אף למאן דלא דריש הדר לבין הידור לכך מוכרח רש"י לפרש דהכברא הוא כשכיל ואטרו ובאמת אינו פסול רק מדרבנן וברור הוא :

ג בעיקר הדבר שרבה הח"ס לומר דר"י דליה ליה ואטרו לענין העברת קולמוס על הכסם היכא שלא נכתב לשמה אינו סובר ג"כ כלל דהרבה של ואטרו לא ידעתי מנ"ל זאת דהא באמת מלין למימר שפיר דעכלמא אפילו בס"ה גיפא גמי דריש ר' יהודה ואטרו התנאה לפניו במות רק דהכא סיבך ר' יהודה דבמה שהעביר הקולמוס על הכסם באמת לא ביטל בזה כלל המטה של התנאה לפניו משום דגם זאת נאה הוא לדידיה אבל בדרך שאינו נאה או גם לדידיה אסור משום ואטרו ולכאורה מוכרח הוא לפי שיטת הח"ס בס"י ל"ג ס"ק ז' דהפסול של ואטרו הנאמר בניטין ד' כ' שהבאחי לשיל עיקר הפסול הוא משום דע"י שמשכיר הקולמוס על הכסם נעשה כמטמר וזין זה נאה ע"ש וכן כתב הקרבן העדה בירושלמי פ' הבונה וכן הוא להדיא בשבועה ר"א סי' ע' והרי לקמן ד' נ"ד חיתא בנמרה דכלל האוכרות גם ר' יהודה מודה דלא מהני העברת קולמוס ומה דאמר ר"י משכיר עליו קולמוס ומקדשו לא קאי אלא על אוכרה אחת דוקא ע"ש והשתא לשיטה הנדוליס הללו דכל פסול של מטמר הוא משום דכשיקן ואטרו וכיון דמיכח הוא דר"י מודה בפסול של מטמר הרי מבואר להדיא דגם ר' יהודה חית ליה האי דרשה דואטרו רק שסיבך דנאוכרה אחת הרי עדיין נאה הוא והכא גמי דכוחה הן אחת שדעת החוס' הוא ע"כ דפסול של מטמר הוא לוח משום ואטרו דהא לשיטתם מבואר הוא דכל דלפינן מואטרו אין זו פסול אלא לכחילה ומטמר הא מבואר שם שפסול אפילו דיעבד אמנס קשיעת הח"ס דאזיל אליבא דשיטת רש"י והאי שפיר

שפיר יכולין לומר כמו שכתבתי ולא קשה כלום ופשוט הוא :

ונראה לי כאלו התחיל במלואו והוא אינה מהודרת כ"כ ואח"כ הודמן לזה יותר מהודרת דפליגי בזה הפוסקים הי מחייב להחליף או אינו ראוי וראיתי בשו"ת שבו"י סי' ל' שדעתו שאין להניח הראשון ועיקר יסודו הוא מדברי הגמרא דייחא ד' ו' דאמרין התם דרב ששת סוכר דסומאה דחוויה היא בניבור ולא הותרה וקאמר מנח אמרנה לה דהניח היה עומד ומקריב מנחה העומר וטמאה בידו אומר ומביא אחרת חסיה ש"מ דחוויה היא דלי טומאה אחרת אחרי אמר מביא אחרת הא די לנו במקמיחא ע"ש ו' ואם היה דהיבא דהיבא לפניו מלוא מן המוכר או אף שהתחיל בה כבר חזר ופוסק א"כ מאי ראייה היא זו דהא מלינו למימר לדעולט טומאה הותרה ומה דלדיך להביא אחרת הוא בשביל מלוא מן המוכר משום דהא קי"ל דלכתחילה היבא דהיבא טהורין ועמאין טהורין עבדי טמאין לא עבדי הרי דהיבא הידור בטהורין ומה זה הוכחה דעימאה לא הותרה אלא ע"כ מוכח דמשום מלוא מן המוכר אין לבזוז המלוא שהתחיל בה ע"כ :

ולדעתי אין זה הכרח משום דהא במנחות ד' ל"ה איתא שם בהשגחה אחת שחי הגחם והחת לחם הפנים ליבתי בחון ואשיתין בפנים בשורה ובגמרא איתא ע"ז הא גופא קשיא אמרת לשהן מכתון אלמא דמדה היבש לא נהקדשה דלי אחרת נהקדשה הא בכך נהקדש קמח של לחם הפנים בשטה שנהנו בהמדה ובין שנהקדשה אכור להוליו לחון אלא ע"כ דמדת היבש לא נהקדשה ואח"כ קמחי ואשיתין בפנים אלמא מדת היבש נהקדשה ובהנו שם התוס' דעיקר ההוכחה דלי אמרת דמדת היבש של הפשרון נהקדשה א"כ ונגיח מילתא להוליו דבר שנהקדשה בחון ע"ש והנה לעיל ד' ב"ז מובא שם שהעומר היה לריך נמי להקדשו מדה היבש כי קודם הקדשו היו נוטין אותו בעשרון ע"ש והנה בדרייתא ביומא שם הני היה עומד ומקריב מנחת העומר וסתם הקדשה הנאמר בגמרא משמע נמי הקדשה והנחה או שאר הקדשות שמקרבין אלל המזבח כי קן הוא הלבון של הקדשה ועיי' בנזחים ד' ע"א וביומא ד' ב"ז נמא לפי זה ע"כ נהקדש העומר בהעשרון והשתא רב ששה לביטו מוכיח שפיר אליבא דהילכתא דקי"ל דכלי היבש מקדש כמו שפסק הרמב"ם בפ"ג מהלכות פסולי המוקדשין דאם נהקדש בכלי טוב אכור להוליו איהו הבראי ולפסולו והשתא מוכיח רב ששת שפיר דלי אמרת טומאה הותרה החון מביא עומר אחרת ועושה איסור בהעומר שנהקדש כבר אלא ע"כ דחוי' היא ולא הותרה ואי מחייב להביא דוקא מן הטהור זה הוא טוונת רב ששת נמא לפי זה במקום דלא טייך האי סברא אין לנו שום רא' דאין מחייב להניח המלוא הראשונה בשביל הידור השניה ואין לבטל ע"ז יבד :

אמנם לדעתי תלוי זאת נמי בפלוגתא זו שהבאתי והוא עפ"י מה שכתב רש"י במנחות ד' מ"א הטעם דאין מותרין לזניה מצד לבגד שהוא משום ביזוי מלוא שבראה כמו שמכזה הטעם הראשונה ובפרט היבא דע"י קן גומזין אותו אח"כ כמו שכתב הרשב"א בפ' גני העיר דהוה היה הטעם של אכא שאול שליוה את בניו בשפת פטירתו התירו תכלה מאנפולגי שלי משום שסוכר שיש בזה ביזוי מלוא לגטו לזניה של מלוא שהם ראין עדיין למזותן ע"ש :

ובן כתב רש"י במנחות ד' מ"א הטעם על הא דאין מותרין לזניה מצד לבגד שבראה כמו שמכזה הטעם הראשונה והבא נמי את מניח מטה זו בשביל האחרת הו' כמו בזין למלוא הראשונה וזה נחתה טעם האוסרין בדאיתא בדברייהם דאל"כ באתמ אחאי לא יעשה המלוא אשר היא מהודרת שפ' יבנה הפוסקים מסתפקים באיסור של ביזוי מלוא אם הוא מן הטהור או לא אבל באתמ יש שהוא מן הידור כגון היבא דהיבא רק ביזר לתוך בלא שבייה מטה כמו

שכתב הרמב"ם בשמונה פרקים נעטס דהלואש על המכה הוא משום בזין שאין לו חלק לעה"כ ובשו"ת יבין ובזוז מביא תבב בהנהגה השם באותיותיו דחייב הוא ג"כ משום ביזוי ח"ו או במאחד כתבי קודש דעובר משום ל"מ אבל כל כה"ג ששטה מלוא ובפרט שרולה לפשות מלוא מהודרת יותר והיא שהיא רק מדרבנן כדמוכח להדיא מדברי האוס' שכת' ד' כ"ב ד"ה פוסה וראיתי בפנ"י בבילה ד' ל' שהוא רולה לומר דבין דילפק זה מושפך וכסה דרדשינ בנה ששפך יכסה שלא יהיו מלוא בדייה עליו ע"כ הוא מן הטהור וכן כתב הש"א בס' מ"א ע"ש מ"מ בודאי גם טונתם אינו אלא שהוא אסמכתא על דארייתא אבל לא מן הטהור משום כדמוכח מדברי האוס' שהבאתי וכן בגמרא חולין ד' פ"א איתא שם על האי דרשה גל וספק וכסה תניא איך וספק וכסה מי ששפך הוא יכסה מעשה בחדש אחד ששפך ובה אחר וכסה וחייבו ר"ג ו' והזבים משום שכל ממט המלוא ע"ש וכיון ששעה ר"ג עובדא והפקיע ממון בשביל דרשה זו עלמה של וספק פ"כ מוכח דהיא דרשה השניה עיקר היא ולפי זה בודאי מאי דילפינן מזה עוד דלא יכסה כרגל אין זה אלא אסמכתא דאל"כ מנ"ל לדרוש תרתי מחד קרא ומכ"כ ביזוי בזה שרק מניח המלוא הראשונה כדי לעסוק באחרונה זאת לא מלינו כלל בגמרא להדיא לאיסור ועיי' בדברות ובסוכה דילפינן מקרא דעיסק במלוא פטור הוא מן המטה היבא דלי אפשר לעשות שניה משמע דמשום ביזוי לא חיישין ישיביו הוא ו לפי"ז אם נאמר בזין זה של הידור מלוא דילפינן זאת מואטוה הוא מן הטהור או נדחה ביזוי מלוא שהוא רק מדרבנן כגון הידור מלוא שהוא מן הטהור ו ואין לומר דהי דהשגשג של ביזוי מלוא הוא רק מדרבנן מ"מ הא קי"ל דכלל שזאל חעשה העניווד חכמים דבריהם כדאמרין ביבמות ד' ל' יש סברא דלאי דוקא מאי דאחמר התם לחוד אלא ה"ה בכל כולא בזה כמו שכתב רבינו יונה בפ"ק דברכות על המבנה וחכמים אומרים עד חלות וכו' דמשום סיג לתוך אם לא קרא עד חלות שוב אינו קורא ע"ש והבא נמי הרי את נמא שכתב שמניח המלוא שהתחיל בה הו' בכלל ביזוי מלוא כמו שכתב הרשב"א בפ"ד דמגילה וכן הח"ל או הרי הביזוי עושה הוא בידים משום משא"כ במה שאינו מקיים ההדור זה הוא רק בשב ואל תעשה דהא אינו עושה כלום וכל כה"ג הא קי"ל דש כח ביד החכמים לעקור אף דבר שהוא מן הטהור זה אינו דע"כ כהן לא אמרין קן דהא גמרא מפורשת היא במנחות ד' ס"ד שאפילו אם כבר שחם הקרבן מ"מ את אסמכתא מלוא שמניח יותר מניח את הראשונה וטבל את השניה כמו שהביא שם הח"ל כהשוכחו ואף את נאמר שמשם אין רא' לומר מלוא כה"ג משום דהתם שאני דכתיב את הכנס האחד דרדשינ מיה אחד המיוחד שבעדרו כמו שהובא לעיל ולא ילפינן מינה לזוהא אחרתא מ"מ עכ"פ זאת ידעינן דכהן לענין שחם של ביזוי מלוא במה שמניח מלוא הראשונה בזה לא הסמידו דבריהם במקום מנוה דאורייתא דאל"כ גם כהן האין מניח הראשונה בידים וע"כ דכהן לא משו חכמים לזה הילכך בכל מלוא ממי ד' אמרין דהידור מלוא הוא מן הטהור או בודאי בדה דרבנן מקמיה דאורייתא ופשוט הוא :

אך לשיטת הרשב"א ורש"י ובש שגראס פשוטה דברי המאירש"א דמשמע מדבריהם דכל דין הידור מלוא דילפינן זאת מזה חלי ואטוה אינו רק דרבנן וכיון שכן לכאורה אין לנו רא' ברורה שראין לגרום ביזוי מלוא בשביל ואטוה דמאחר דשניהם מדרבנן הם א"כ מאי אולמיה האי מהאי' מיה דבר נהוג עלמא שאין מקפידין ע"ז וכל שמזדמן להם מלוא הותר מהודרת מניחן הראשונה ונישלין השניה ובודאי סוגי' דעלמא כמו שכתב לעיל דכל כה"ג אין זאת בכלל ביזוי מלוא כלל דהא אינו מכוה המלוא גופא ח"ו ואפילו להחליף ירשה שחינה מהודרת כ"כ באתמ ממי טונתם להחליף ואף שהוא טרם גזירה לדבר שנקדשה וזה הוא יותר בכלל בזין השניה כמו שכתב הרשב"א בפ' גני העיר ומכ"כ בידיעה שהיא קדושה

מונח מ"מ כבר נהוג העבד להחליף וקולת יש להוכיח כן מרש"ג
 ג"כ אף שהוא טובר דהיחוד משה הוא רק מדרבנן מ"מ דוחה
 החשב של ביזוי מצוה בוד הוא ע"פ מה שהביאו ראי' דמיתר
 להניח מצוה זו בשביל מצוה מהדרת יותר מחס' סיפריים והובא
 ביו"ד סי' ר"פ ששכיל יריעה אחת שלריבין להחליף מחליפין
 עוד עמה שני יריעות בשביל הידור הס"ת והשני"י כח"כ
 סי' ל' דוחה ראייה זו מסוס דהתם שאני דכיון דאיכא שינוי
 בשה"ת עלמה בין יריעה אחת להצטרפה מחזי כמיתר כל הס"ת
 הילכך לא קפדין על ביזוי כתבי הקודש ע"ש - עכ"פ הרי
 חזינן דבשביל חשב של מסמך און אנו משניחין על חשב של
 ביזוי מצוה - והנה רש"י בפרה"ד ל"ג כתב דהפסול של מסמך
 הוא בשביל שאינו הדר - דאי דסיק דפסול דמיתר הוא ממש
 הידור וכבר כתבנו והסמך משייח רש"י שמוכר דכל דין של
 הידור מצוה ילפינן אצט מסוס דכתיב זה אלי ואניו לפי"ו
 ע"כ מבוחר הוא דפסול מסמך הנאמר בס"ת הוא נמי מסוס
 דכתיב ואניו הוא דלש"י רש"י הידור ואניו הוא מילתא
 היא הרי מוכח מרש"י ששביל ואניו מותר להביא כהני

קדש לירי גניזה וממילא מכש"כ בדבר שהיט כ"כ ביזוי בודאי
 שרי ומדברי הספר חסידים סי' תתע"ט למדתי עטס נכון
 לזה והוא ע"פ דברי המ"א בסו' המ"ו ס"ק ב' בשם הש"ה
 בשכח לבצר חמץ קודם הפסח דיוליא החמץ ע"י נכרי ואף
 שהיא איסור שבות מ"מ אחי עשה דרבנן של תשביטו ודחי
 ל"ה דרבנן הילכך הני נמי אחי עשה של ואניו דרבנן ודחי
 הל"ה על ביזוי מצוה או כל תשביט שהיא נמי דרבנן ע"ש
 היטב בספר חסידים :

מעתה

יש סעד גדול להמנהג שמניחין המטה שחניה
 מסודרת בשביל המהדרת מסוס דהא לשיטת
 הפוסקים דסבירי דהידור מצוה הוא מן התורה בודאי אפי'
 דאורייתא ודחי החשב דרבנן ועיי' בספר ב"ש אחרון שכתב
 בפשיטות שהוא רק התורה ואף לשיטת רש"י שהוכחתי
 שהוא טובר שהוא מן מדרבנן מ"מ הא מוכח מדפשו
 ג"כ שהוא טובר שמטות ואניו דוחה לחשב של ביזוי מצוה
 ומצוה לזה דעה הש"ה והמ"א שהכחתי הילכך בודאי שפיר
 עבד כנל"ד :

יורה דעה

סימן כז

לש"ב הרב ג"י ...

מה ששאל לענין עבד שגשח ע"י הסימנים הנזכרים
 בפוסקים והיה לו כל הסימנים אשר יכולין לסמוך
 עליהם להניח לשוחמו אליבא דכולי עלמא רק שלאחר שחיטה
 אמר עד אחד שהוא יודע בחד שזה העגל נשחח בתוך שבעה
 לילדתו אם יש להאמין להעד סמך שמבואר בכל המחברים
 שג"י סימנים הללו עומדין אפילו לכתחילה הרי ע"כ עד
 שפך הוא זה ה"ד :

תשובה

לכאורה מהגב' ב"מ דף כ"ח דאם אחד אומר
 סימני האבירה וגם השני אומר סימני ומביא ג"כ
 עד אחד שהוא שלו אפילו כפי האמין דעד אחד כמאן ליתא
 דמי ויהי' מונח עד שיבא חליבו אלמא דעד אחד לחוד גרע
 מסימני דהא ע"י סימני מחזיקין האבירה וע"י עד אחד לא
 מהני אפילו אם מסייע לו הסימנים ואינו יכול העד להכריע
 נגד הסימנים שסתם הדין וכן הוכיחו הפוסקים מזה באמה
 דע"י עד אחד לחוד לא מהדרינן אבירה דאל"כ ול הסימני
 מכאן הא נשאר ליה עד אחד וא"כ ה"ג לענין העגל הסימנים
 שנמלאו בו מנחשין להעד טוב און העד נאמן כן היה נראה
 לכאורה אבל באמת זה איס רק כמאן העד נאמן יותר והבשר
 אסור דהא באמת דעת הר"ן בפ' ג"ס דעד אחד באבירה נאמן
 לומר שהוא של פלוני והא דמוכח מכאן דעד אחד אינו נאמן
 אם מסייע לו הסימנים היינו הכל עפ"י מה שהסביר לנו
 הר"ן גופא בפ' האשה רצה דנאמנת דעד אחד בכל מקום
 דליכא דמכחש ל' הוא מן התורה דלפינן לה מקרא ע"ש רק
 היכא דאיכא דמכחש ל' ביה אינו נאמן משום דכלל הוא
 דעד אחד בהכחשה לאו כלום הוא ואינו קא רק לשבועה נמלא
 דלא קשה עליו מהא דב"ס דהתם שאני דהא איכא דמכחש
 ל' דהיינו השני שביא ב"כ הסימנים ואמר שהוא שלו ועד
 א' בהכחשה הא לאו כלום הוא אבל היכא דליכא אחרונה
 דלאמר ידי הוא לוי עד אחד נאמן אפילו באבירה עיי' ו
 במחברים שהאריט נפרש זה נמלא לפי זה אדרבה הא יש
 להוכיח מהר"ן דעד א' נאמן יותר מסימנים משום דהא לענין
 סימנים אמנעים הוא נפיל דלא אישש"י בניינן דף כ"ו ובכ"מ
 עס אש היא דאורייתא או דרבנן ומש"ה נבט לא מהדרינן

אלא דוקא בסימן מובהק היינו נקט בנד הות פלוני בסימן
 זה הוא מן התורה אליבא דכולי עלמא אבל סימן אמנעי לא
 מהני נבט כדאיתא התם בגמ' והא דמהני באבירה ומחזיקין
 אפילו בסימן שאינו מובהק למאן דלית ל' סימני מן התורה
 היינו טעמא כדאמרינן בב"מ ד' כ"ח דחכמים אמדוהו דעת
 בעל אבירה דניחא ל' בזה משום דמיתר אמר כ"ע לא ירעי
 סימני מובהקים ידעו והא ידעו ייבטל סימני ידעו ושקילנא
 ע"ש והכוונה הוא שאף דסימנים דרבנן וע"כ דאין זה דבר
 ברור וא"כ הא יש חשב דלמא גס אחר מתרמי ואמר סימן
 כזה מ"מ און אמדינן שדעת בעל האבירה הוא שחכמים יתקני
 תקנה זו בעולם ואף שלפעמים ע"י זה יהי' להם היזק שבל
 אינן אחרונה וכוון ג"כ אח הסימן ויהבא ל' מ"מ אמרינן
 דבשביל שהוא חשב רחוק וקרוב הדבר שאינן אחרונה לא ידעו
 ליה הסימן הלכך אף אי מתרמי וידע מ"מ מחלי ל' כי היכא
 שיהי' תקנה זו בישראל ע"ש ברש"י ועיי' בר"פ המפקד :

ולפי

זה קשה דהא כל זה לא שייך אלא בסימני אבל
 להחזיר האבירה ע"י עד אחד לא שייך בזה סברה
 הגמ' כלל לפי"ו יש להבין לידן דמסקא לן סימני אם הוא
 דאורייתא או דרבנן האין פסק הר"ן דמהדרינן אבירה ע"י
 עד אחד הא ההס לא שייך לומר דניחא ל' לבטל האבירה
 אלא ע"כ מוכח מזה דדעה הר"ן הוא דעד אחד דיע כמו
 סימן מובהק ממש שהוא מן התורה אליבא דטלי עלמא להחזיר
 אבירה אפילו בלא טעם דניחא ל' לבטל אבירה והילכך
 מה"כ מחזיקין נמי עפ"י עד אחד זה הוא דעת הר"ן
 ופשוט הוא :

והנה

הסימני של העגלים הפכינו כל הפוסקים האחרונים
 שהם אינן רק מדרבנן כי אין דין בסימן מובהק רק
 כמו סימן אמנעי עיי' בתב"ש עס ובידאי כן הוא דהא סימן
 מובהק כתב בס"ש בזה"ע סי' י"ז ס"ק ע"ב בשם המ"ב היינו
 שהוא דבר זר ומפולג ולא נמלא אלא בחד מיני אלקו ואו
 נק' סימן מובהק ומשום הכי לא מיישין אולי נפל חזן כזה גם
 ממש אחר ואיתרמי כסמנא כיון שסימן כזה אין שכיח
 כלל והוא דבר זר הילכך לא מיישין לזה אבל כל שאין הסימן
 כה"ג לא נק' סימן מובהק והני סימני דעגלים נמי בודאי הא
 לא דבר זר הוא כי ידוע הוא דמתרמי הסימן לפעמים אפי'
 תיך שבעת ימים ולא פדיפא מסימן אמנעי דמהפסק הגמ' אש
 הוא

הוא דארייתא או דרבנן והילכך בודאי עד א' עדיף שאם נאמן
 נסרין אפילו במקום דבטיחן סימן מובהק ממש משא"כ בהר
 גגלים הא לים כבו סימן מובהק רק סימן אמצעי הילכך בעד
 עדיף ומכאן הסימני :

ואפילו לביטת הריטוב"ל בטיחן דף כ"ז במשנה של האביא
 גט דטובר דפ"י עד אחד אין מחזירין אבידה
 לבפלים וכן הוא דעת כמה ראשונים מ"מ הא הייס טעמא
 משום דגזירת הכתוב הוא דכתיב לא יקום עד אחד באיש לכל
 עון וגו' שלא נחנה התורה נאמנות לעד א' למחנן אלא לענין
 שבטת למוד אבל לא משום גריעותא דעד אחד והילכך באמס
 לענין איסור והיתר שהתורה האמינות יוכל להיחז שהוא נאמן
 יותר מסימנים . דהא דאיט נאמן לענין מחנן ע"כ לאו משום
 גריעותא דעד הוא הדט דהא לענין אבידה ק"ל דמחזירין
 אבידה לטורבא מרבנן כטביעות עין אם אומר שהוא שלו ואם
 הוא אומר שהאבידה הוא של אחד אזי אפילו אם הוא מכיר
 כטביעות עין נמי איט נאמן ח"ל הריטוב"ל שס על הא דנאמן
 טרבא מרבנן כטביעות עין אומר רבינו נר"י דדוקא בדבר
 שהוא שלו אבל דשמעינן דאומר דבר זה של פלוני הוא וזית
 ל' טביעות עין כזה איט נאמן משום דזה עדות הוא כיון
 שמייד לאחרינא ובעדות לא מהימן לטורבא מרבנן טפי מע"ה
 ע"כ וקשה מה זה סברא וכי לאחרינא מיגרע גרע ולאו ק"ל
 הוא לענין נאמן לומר שהוא שלו ולא חשדינן ל' למשקר
 מכש"כ שרין להיות נאמן על אחרים אלא ע"כ דגזירת הכתוב
 הוא דעד א' אינו נאמן לענין מחנן אבל לא משום גריעותא
 דעד ובאמת באיסור והיתר דהתם דהא א' נאמן או גם הפוסקים
 סללו אפשר שמורים ג"כ לסברת הר"ן דעד א' עדיף מסימנים
 ואפוא פלוגתא לא מפשינן :

וכן מביאר חילוק זה מד' הב"ש בסי' קל"ב כי בשליח המביא
 גט ואבד ממנו ומלא אחד ק"ל לדין דלא מחזירין לו אלא
 בסימנים מובהקים דוקא כדאיחא התם בגמ' דף כ"ז למאי נפק"מ
 לאחזריי גט אשה בסימנין דאם סימנין אינן מן התורה לא
 מהדרין בלא סימנים מובהקים ואפילו הכי פסק הב"ש שס
 כפ"ק י"ג דדוקא להשליח לא מהדרין אלא בסימן מובהק
 משום דלאו עד הוא דנוגט בעדות הוא בשביל שגרו או בשביל
 קפידות של הכפל אבל אם אינו אחרינא אומר שהוא מכיר
 אז הגט או מהדרין להשליח אפילו בלא סימנין מובהקים ע"כ
 הרי מוכח להדיא דעד א' דינו כסימנין מובהקין דהא לענין
 חרות הגט לא מחזירין אלא ע"י סימנין מובהקין ואפ"ה ע"כ
 עד אחד מחזירין אפי' בלא סימנים כלל . הן אחת שראיתי
 בשפ"ר ב"מ סב ובהוראת גיטין שהקשו על הב"ש בזה דהא בריש
 גיטין שרין בגמ' במביא גט ממדנה"י דנאמן השליח לחוד לומר
 בפני נכזה וכו' ואמאי לא בעינן שני עדים ורש"י פי' ההם
 ש"ס לחוש טמא לא שלחו הכפל בגט זה רק הוא בעלמא לקח
 גט זה מלאי אחד ששמו כשם הנכתב בגט זה ומשני הגמ' כיון
 דאמר מר דהשליח לרין ליתן הגט בפני שנים או בפני שלשה
 מעיקרא מידק דייק ולא אחי לחרושי נפשי' ע"כ בגמ' והא
 התם דחשש זה טמא לקח מאחר ששמו כשמו הוא השם רחוק
 ואפילו הכי לא הימני' רבנן אלא לשליח דוקא משום דמעיקרא
 שידק דייק אבל לאיני אחרינא דלאו שליח דלא שייך אלטו
 הדיק דייק לא הימני' מכש"כ הכא דאיכא חשש גדול טמא זה
 הגט שנמלא הוא של איש אחר שאבד כמו כן גט כזה בודאי
 כל שליח שליח איט נאמן כמו בחזרת אבידה שאין עד א'
 נאמן ע"כ ה"ד . אבל באמת לא על הב"ש לחוד קשה זאת כי
 הלא גם הרמב"ן בחידושו שס כתב בהב"ש בזה ע"כ אבל
 באמת יראה הכל כי מה שהקשו הלא גם באבידה עד א' איט
 נאמן זה בודאי לאו קשיא היא כי לכד מה שאפשר לומר שדעת
 הב"ש הוא בזה כהר"ן שאבד שער א' באבידה נאמן הוא
 אלא אפילו אם נימא שער א' באבידה איט נאמן מ"מ הא
 לפי מה שמקשה בין מחנן לזכור והיתר ג"כ יתחא דהא זה
 דמי לז"ה שזס עדישא עד אחד מסימנים מטעם שכתבתי

ומה שהקשו עד הלא לפני דבר דבר ממחנן זה לא קשה כלל
 כי דוקא לענין חמילת האחיבה מיד הכפל ליד השליח או מיד
 השליח ליד האשה שכן שפ"י זאת עמדה עיקר הגירושין
 בזה דוקא בעינן שני עדים חמילת דמחנן אבל לענין חשש טמא
 נחמלן גט זה באחר זה לא שייך כלל לעוף האחיבה של הגירושין
 וכזה שזה גט לשאר אישורין שער א' נאמן וכה"ג כתב הרא"ש
 בפ"ג דקידושין סי' י' שאין לרירין עדות נמוטי שליחות של
 קידושין וכזה ע"ז דלא דמי להא דאמרין דאין דבר שבערזה
 פחות משנים וכן בקידושין בעינן אגיס מה"ט דלפינן דבר דבר
 ממחנן משום דזה דוקא בגמר הדבר שהיא נאמרת על כל העולם
 בזה בעינן שנים משום דלפינן דבר דבר ממחנן אבל למידי
 שליח לקדשה דמי לשאר שליחות דעלמא דאין לרירין עדים ע"כ
 אלמא דכל מידי דלא שייך ממש בעיקר הקדושין והגירושין שיה
 גיטין וקידושין לשאר אישורים א"כ כש"כ סברת הגט דזה
 מילתא אחריתא היא בודאי דמי לשאר איסור והיתר זה ממש
 כוונת המ"מ פ"ג מהלכות גירושין שכתב דהייט טעמא שמחזירין
 לשליח הגט כט"ע משום דזה דמי לשאר אישורין כמבאר
 ברמב"ם בפ"ח מהלכות ט"א פ"כ ואכא בכ"י בס"י קל"ב והייט
 ממש כמו שכתבט דהכרת הגט מילתא אחריתא היא זה לא
 ילפינן דבר דבר ממחנן . ומה שאזר טמא איני על האגלים הללי
 בעל הב"מ והט"ג מה דלא על כזה להקדים על הב"ש על
 מה שכתב שאם מלא אחד נאמן כט"ע שהקשו עליו אמאי
 נאמן הא אין דבר שבערזה פחות משנים ואמאי לא קשה ליה
 על הגמ' גופא והא מביאר בגמ' שס דפי' סימן מובהק מחזירין
 הגט בלא עדים ואמאי מחזירין הא לסברתם דגם חזרת הגט
 דמי לרבר שבערזה לא ה' לט להחזיר אלא ע"כ עדים דוקא
 ולא ע"י סימנים ודמי ממש להא דאמרין בחולין דף ל"ו דאלו
 באו בנים ואמרזו פלוני דהאי סימנא גירש את אשתו לא מהני
 אלא בעינן עדים דוקא ואמאי אם נאבד מן השליח מחזירין
 לו בסימנים לחוד אלא ע"כ דהכרת הגט לא שייך כלל לגוף
 הגירושין דבעינן שנים דוקא . ועיי' בתום' חולין שס ד"ה פלגיה
 ובר"ף בפ' החולין לענין אישתמזגע וכו' ותבין . עכ"פ היולה
 לט מדברי הרמב"ן והמ"מ והב"ש שער א' דינו באיסור והיתר
 כמו סמנין מובהקים ממש ועדיפי מסימנים אמצעים וסדאי
 מכש"כ דעדיפא מהני סימנא דעגלים אשר אין לזה שדש
 כש"ס ולכל היותר אין דינם אלא כמו סימן אמצעי כמו
 שכתבתי במחברים :

ועוד ראוי בחזרה לזה מהא דיו"ד סי' פ"ג וסי' פ"ז לענין
 ביני דנים דאמרין בגמ' חולין דף ס"ד דלא סמכין
 על סימנים ידיהו שהם מדג טהור משום דלא ברירה סימנין
 ידיהו כ"כ ואם הביאין אדם המוחזק בכשרות ונאמן ואמר
 שהולין מדג טהור או שהביאים הם משוף טהור אזי אפילו אם
 אט מולאין בהם סימני טומאה מ"מ אם הוא אדם נאמן ושחוק
 בכשרות ואומר שהם משוף טהור או מדגים טהורים שסא
 העש"י וכן הכרו"ס שהוא נאמן אף שהוא מכחש הסימנים דהא
 הסימנים מראין לט שהוא של טמא ע"כ הרי להדיא דעד א'
 עדיף מסימנין ואף להש"ך והפ"ח שחולקין וסוברין דאעד איני
 נאמן להבשיר הייט כמה שכתב הפ"מ שס משום דטובר דאף
 דאמרין בגמרא דף ס"ד דאיכא ביני דטורבא דמילא לדיניה
 הייס זה אפשר שיזמן שטורב מליד ביאים בדמות של יונה אבל
 זאת אי אפשר משולם שזונה יסי' מליד בדמות של שורב וא"כ
 מאחר שהביאים יש להם התמונה והסימנין של ביני שורב ע"כ
 הם של שורב ובהדי שקריי נינהו וכן בשוברי דנים חשש הש"ך
 לשיטת ר"ס בחולין דף ס"ד שסימנים של שוברי דנים הוא מן
 האורה וכבוד סימנים כו עד אחד איט נאמן אבל כבוד סימנים
 אמצעים משמע שהכל מורים שער א' נאמן יותר :

ודרך אגב ראיתי בספר בלא יחזק סי' ט"ז שאיכתי מהש"ך
 דסי' פ"ג הג"ל שער אחד איט נאמן עד הרוב משום
 דהא אמרינן בנכירות הרוב דנים בעינן משריין ממילא מטבאר
 תדעו

מתי אחרת שמה חלה לה הוכחתי זה וזה לא היו אלא מיעוץ
 וכיון דמחמתין מיירי נמי בעד א' הא יש לט הרוב שמכח
 את העד אלא ע"כ מוכח מתוך שער א' נאמן ג"כ עד הרוב
 אף ברובא דליהא קמן ואין להאריך בזה כעת עכ"פ מבוחר
 הדברני דעד אחד עדיף מסימנים הגאמרים בנמ' צדיק עוף
 טוהר ובדברים וכו' זה פשוט הוא דלא עדיפא הני סימנים
 של העגלים שהמילוי האחרונים מדעמם מסימני דנים הנאמרים
 ומשפטים בנמ' ואש"ה אמריקן התם דעד א' האומר היפוך
 הסימנים הוא נאמן מכש"כ בסימני העגלין ודלי' העד נאמן :

ד'ן אחת כי מלאמי צ"מ החדשים כבשו שנדפס שם כלל
 אחד מדוני סימנים ומכח בשם השיטה מקובלת צ"מ דף
 כ"ח שכתב על הא דאמר רבא התם אהל' סימנין דאורייתא
 סימנין וסימנין יצא סימנין ועדים יתכן לבעל העדים סימנין
 וסימנין ועד א' עד אחד כמאן דליהא דמיא וימא הא דנקט
 אהל' סימנין דאורייתא אף שדין זה שייך אף אי סימנין הוא
 דרבנן משום דבעי נמי למימר סימנין וסימנין ועד א' העד
 כמאן דליהא דמי חס לא שייך אלא אי סימנין דאורייתא אבל
 אי סימנין היה דרבנן אי העד עם זירוף הסימנין הי' מכריע
 ליתן לבעל העד ומה הוכיח הפ"מ דנושע מזה דאפילו אם
 סימנין אינו אלא מדרבנן מ"מ אם לא היו הסימנין מסייע לבעל
 העד לא היה העד נאמן אף בסימנין חלופי דהא התם ע"כ
 בסימנין איננו מיירי דסימנין מובהק לכלי עלימא הוא מן האורה
 ע"ש וזה הוא היפוך דבריו אמנם מה אפשר כי לא הבנתי
 דבריו דהא לפי מה שכתבתי לעיל אין סוס ראי' מבוטא א'
 דהתם הא בהכרח צ"מ מיירי וכל היכא דליהא הכתשה אי
 עד אחד נממן ללו כלום הוא וכמו שהאריך בזה הר"ן צ"מ
 האומר גם לכאורה דבריו סותרים מו"ד בי' פ"ג שהבאתי
 לעיל שכתוב שם בעד אחד עדיף מסימנין גם מה שמקשה על
 הפ"מ שזיכה מדבריו שאם אין אחר שמכח סימנין אי עד
 אחד נאמן במיליה ואמאי הא שני עדים בעיני ע"ש ובאמת
 הא דברי הפ"מ הם דברי הר"ן ממש דפ' ג"ה שהבאתי הילכך
 אין להתיר הכשר אמנם לענין הכלים יש לגדד עפ"י סברת
 האחרונים שזה הסימנין מכריעין שהולד לא נפל הוא וא"כ אף
 אם אינו מואמנין לדברי העד שהוא עדין בתוך שבעה ימים
 אבל מ"מ כיון דחזינן בו הסימנין ע"כ כבר כלו לו חדשיו
 דבתוך שבעה חדשים לא נמלאו הסימנין הללו גם יש כאן סברת
 הנכ"י דככל מן הנג לכ"ע לא חיישינן לשמא לא כלו לו חדשיו
 ולא שלגי רשכ"ג וחכמים אלא דוקא בחד מעלמו והבא נמי
 לענין עגל כנפל מן הנג דמי ויש לגדד בזה להקל כנל"ד :

סימן כח

נשאלתי ע"ד הסנהג בערים לקנות עגלים מנכרים
 הבאים וסודיעין לישראל שנוולד לו עגל בתפונה
 זו היינו אדום או שחור וכה"ג ואח"כ ספרהן הישראל שגנה
 ימים סמוך הגדלה של הגברי ואם פוצא בו הסימנים כפי מה
 שאמר לו קונין מסנו ושחשקן איהו אי שפיר למיעבר דבי
 או לא ע"כ רובן השאלה :

תשובה הנה דעת הרא"ה בנכר בדה"ב ד' ק"ו ובי"ש
 פ' ג"ה סי' ל"ג וכן בשו"ת פני' סי' פ' ובכמה
 דוכחא פסקו להלכה דכל מילתא דעבידא לאיגלי נכדי נאמן
 אפילו אם אינו מכל"מ ע"ש ולפי זה אפשר דכאן נמי כולל
 מילתא דעבידא לאיגלי מ"מ כדן רידן לכאורה לא נקרא מילתא
 דעגל"ג משום דעד כאל לא התירו השופקים הג"ל משום האי
 סברא דעבידא לאיגלי אלא דוקא שאם יתברר היפוך כפי
 מה שאמרתי אי לא יהי' לו שום התנגלות למה אמר קן כמז
 נ: דלא' שהציא: מהא דאמרינן בענין בשפרא פרסאה דלא
 ידעינן למקריא מקריקן לכברי במסל"מ ומגביען צ"י ממונה והיינו
 משום דהתם אם ימלא היפוך כפי מה שאמר הרי יתברר חיקף
 ולא

דמישט דניס י' שמולדין ג"כ מה שאין מיין וא"כ האך
 אמריקן שאם יש בהעבר דנים סימני סומאה אין עד כשה נאמן
 למר שהאין מדד סהור ואמאי לא מהימן אפלי זה הדג העדין
 העוברין ממה שאנו ע"כ כיון דרוב דנים משריעין
 נחמן אינו נאמן עד הוכי ע"כ דבריו ולפי מה שכתבתי אין
 זה ראי' הנשים דהש"ך משום לשיפת ר"ה וסאלר שופקים דסימני
 פוצרי דנים הם מן האורה וכיון דהני סימנין הם מן האורה
 יהי' ע"כ שהם סימנים מובהקים ממש דלי' לאו הכי לא הי'
 מהני כמבואר בנמ' וכל סימן מובהק כחצו הפוסקים בשעינן
 שיהי' דבר זר מאלד שאנו מתרמי אלא אחד מיני אלה כמו
 שהבאתי לעיל וא"כ ע"כ הר מיעוט דלא שכתב כלל דיינו
 נכילו וכל כה"ג אין עד אחד נאמן ובה יתחא ג"כ תירולא
 דר' אפי' שמתקן בצפירות דף ו' שם הנושע של דג טמא
 שצלב דג פהור וכו' משום דרוב דנים במינס משריעין ויש
 להבין דהא חזינן בכמה דוכחא דסתמא דגמרא שהיא רבינא
 ירב אפי' מהדרינן לאיקמי סתם משנה כר' מאיר כדאמרינן
 להראי בענין דף ד' והכא רב אפי' גושא אמאי נאוד מתירולא
 של רב ששה ורב פפא ורב נחמן ומוקי' לסתם מחמתין דלא
 כר' מאיר אלא ע"כ דסובר רב אפי' דהיי מיעוטא דמיעוטא
 שאף ר' מאיר מודה בזה ויצד וזה לא הבנתי דבריו דהא
 לפי הנחתו שכתב מקודם לתוך על הקיפוא של הפנ"י והנכ"י
 במהד"ק חלק אה"פ סי' ס"ט למה בתקלין שרוב בשר טריפה
 נאמן עד אחד על חתיכה שהיא כשרה ואמאי הא עד אחד
 אינו נאמן נגד חתיכה וכש"כ נגד הרוב ועיקר התירוק היא
 משום דכיון דהיכא דניכר האיסור אז לא אזלינן בתר רוב רק
 אמריקן כל קבוע כמתלה על מחלה דמי וא"כ ה"ג כיון דלדידי'
 לא שייך למייל בתר רוב דהא ניכר אללו האיסור והיהיר וכוין
 לדדידי' אין כאן רוב המכחישו הילכך מהימן ע"ש ממילא הא
 סברא זו שייך ג"כ לענין ביני דנים דהא כיון דיש מיעוט
 דנים טהורים שגם הם משריעין הבינים צבני ראשי כדן אי
 חזין ממש כמו ביני דנים טמאין וכן להיפוך כדאיתא בנמ'
 יענין שדבר זה נמלא לפעמים דנים ובפופית שבעלם ומטורב
 היא בדנים ובטיפות השמים וזהו נקרא ג"כ התרבות כמו
 התרבות חתיכות ממש וגם יש כאן דין קבוע כמו שכתב הר"ן
 בכילה יעני' ה"ח ה"ג ומ"א סי' ל"ב ס"ו ויפין במל"מ
 סוף פ"ח המעלה נמלא לדבריו העד שהיוגר שחבר מקום אחד
 ששם יש טוף טהור אחת שולדת בינים בסימני של טוף טמא
 תמילא לדדי' הא ליכא כאן רוב כלל דהא אללו ניכר היתה
 כיון שהיא יודע שהבינים הללו טהורים הם והיי' ממש לתקלין
 שיש שם רוב בשר טריפה ומיעוט כשירות שמתקן עד אחד
 לומר שזה החתיכה היא כשרה והבא נמי היכא דהש"ך או
 הדג קבוע בתקוות היה לו להיות נאמן וי"ל :

נשאלתי אמרינו להציא קולת ראי' בעד אחד נאמן גם נגד הרוב
 מוכסה ד' ו' דאמריקן התם סופה שיש לה עדים
 במדינת הים שינתה אין הים בודקן אותה ואנכר לן עיינין
 ממחמתין דקתמי מי שכלו לה עדים ואלו אסורות מלאכול
 בתרומה כ' ומוקמינן לה שכלו העדים לאחר שחיה שינתה
 ולי' אחרת שאף שיש עדים במדה"י הים בודקן לה ולא שינתה
 הים ממתינן אותה הכא דלא מהה איגלאי מילתא דסהדי שקרי
 מינה אחר רב יובק לנשלל אימא לך מים בודקן אותה ומה
 שלא מהה אימור דהתם תלי לה ע"כ בנמ' וכתבו שם התם'
 ד"ה ובבא לה עדים ואמרו שנתמאה דלא' דוקא שני עדים
 אלא ה"ה בעד א' נמי מיירי מחמתין ע"ש והשתא הא ע"כ
 הא דזכות תולה במים המים היינו ע"ד המיעוט והאודמנות
 דאל"כ מה היה תועלתה של המים המרים העדין לתור שטייה
 ג"כ בשפיקא עימדה כמו קודם שזה כיון דרובן לא הפילו
 מחמתין הוכיח תולה אלא ע"כ שדור' המעים במים הטהור וטולה
 לקן וכסום היה ולי' אמריקן דער אחד הני' של לנאמנין חז
 הרוב א"כ הורא הדוק של הנמ' לזכותה דאי' אונת דסיפה
 שהלך בעלה למדה"י הים בודקן אותה הרי כהר' שיקני הוא

ולא יהיה לו או שום התגלות למה קרא היפוך כפי מה שנכתב בהשטר אבל במקום שאף אם אח"כ יחברו היפוך כפי מה שאמר לא יתפוס בסקרו בזה לא מילטי שהי' נקרא עבירה לאינלווי כמו בעבודת דין שאומר שטול לו פגל לבן מה בנק כי אף אם אח"כ לא ימלא אלו העגל יכול לומר כי מה שהמר אחת היתה רק שאח"כ נגנב ממט או נאבד ממט העגל ולא נהפס ביה לסקרן הילכך הפסד דבזה לא שייך מילתא דעבירה לאינלווי :

והנה ב"ד כי ק"ז סעי' ג' והוא מהגמ' אמריקן הסם דעד אחד נאמן בליכוסין אמנם דוקא להיות כי ההורה האמינהו דילפינן לה מוספדה לה או משאר דוכחא וכחב ע"ז הרמ"א מיהו בדבר דליכא לברורי עגון שאמר לו אחד בא וז"לך הילך מנסבין ייך לרדך לחוש לברורי ע"כ והוא מהתוספתה קידושין דף ס"ה והנה לפי פשוטא משמע דטוונת הרמ"א הוא דבין דליכא לברורי אזי נאמן העד אף לאסור אף אם המנסך כבר הלך תמס וכן מנואר בתוס' במקור של דין זה אמנם הס"ז בס"ק ה' מפרש דברי הרמ"א שהטוונת הוא שבוין שהעד רוצה לברר האיכור ניכר שקושטא קאמר רק לענין זה לתוד שרריכין לילך אחרינו אבל אם באמת הלך ולא מלא שם המנסך אזי אין כאן איכור כלל ע"ש ולכאורה דבריו תמוהים דמיו הכרחו לפרש כן ולהילוי דברי הרמ"א מפספס ולהקל ואמאי אינו מפרש בפשוטא דאף דאמריקן דעד אחד אינו נאמן להחמיר ואין מאמנין לפי אם אמר לאחד נפל דבר איכור לתבטילך או פלוני הנסך ייך מ"מ אם העד אמר לו בא וז"לך הילך שפלוני מנסך ייך אזי אמריקן מאחד דלרדך לעלות על דעתו אינו יסויה לו הכע"כ וילך הויכח והם לא ימלא כמו שאמר יתבדה ויתחוק לסקרן אמריקן דעידתי קושטא קאמר מסיס דמילתא דעבירה לאינלווי לא משקרי אינטי אלא ע"כ הוא אשר דברנו דזה לאו מילתא דעבירה לאינלווי משום דהא העד יכול להתגלל שאמת היה דבריו רק בכתובך כך חזיל המנסך לעלמא יקן דאינו כספר שו"ת שיבת ליון ס' ל"ח ע"ש לפי זה יודן דיוק נמי דכופתי דעו"ף דהא בזה נמי יכול לתקן דבריו שבחמה טולד לו עגל בזה רק שאח"כ בינתיים נגנב או נאבד :

דאגס לרדידיה הי מילתא דעבירה לאינלווי משום דכפל דבר שאי דאך עליו סם עד כלל דאין אדם חסיד על שמה אפילו במילתא דעבול"ג אבל במקום שהמכחיש הוא ג"כ עד הא כל כה"ג שוב לא שייך להאמין לזה יואר מהה דהא לשניס הי מילתא דעבול"ג ויותר מהה קשה על הס"ך כנאן לענין זה אמר לו אחד פלוני מנסך ייך ובא וז"לך הילך דע"כ בס"ק כ"ד שאפילו אם מכהישו עד אחד ויותר שאין פלוני מנסך מ"מ זה האומר שהוא מנסך נאמן ע"ש ואם נאמר דהוא מסיס מילתא דעבירה לאינלווי כמו שפנה על דמס השיבתי ליון כדלף קשה יותר דהא כמו שהוא דעבול"ג למי שאומר שפלוני מנסך כעת ייך ומשום כן אמריקן דקושטא קאמר ע"כ הוא מילתא דעבול"ג למאן דאמר שאין פלוני מנסך ודאבדא האומר שפלוני מנסך ייך אינו כ"כ מלדעבול"ג כי לא יתפוס על שקרו דאמרקן שמה בתוך כך הלך המנסך משא"כ הצי דאמר שאין פלוני מנסך אם נלך וגמלא היפוך דבריו אין לו שום התגלות על דבריו ומאי אולמי' דהאי מהאי אבל המסיין בש"ך בח"מ ס' ל' ס"ק י"ג ובאו"מ שם יראה כי הס"ך אינו מפרש כלל הסוגיה דקידושין לענין בעל מוס שאמר עד א' בא וז"לך הילך עמך שהיא משום מילתא דעבול"ג כי כאן לא שייך כלל דין של עבול"ג רק דמיירי דאחד אומר לכהן יש לך מוס בא וז"לך הילך לברר הדבר והשני אינו רוצה לברר בזה אחרותו חכמים שבוין שהעד האחד רוצה לברר הויכח אכן סהדי דהאמת אהו אפילו עד עד המכחישו מה עדיק ממילתא דעבול"ג כי מילתא דעבול"ג נקרא עגון אם אמר זה הנייה אכל משוף פלוני המזוי אללני ויש בדידתי לגלות ולברר הדבר אבל מ"מ העד נופא האומר שהוא משוף פלוני אינו מביקש מאמת שהוא רוצה לברר אבל במקום דהעד נופא רוצה לברר זה עדיק עפי ממילתא דעבול"ג הילכך שפיר הקשה כאן הס"ך דהא הכא מיירי שאמר לו בא וז"לך הילך שפלוני מנסך ייך והוא רוצה לברר ובמקום שהעד רוצה לברר דעלוי נאמן ולא קשה כלל קושיית השיבתי ליון דזה לא הוי מילתא דעבול"ג מסיס דלא יתפוס בסקרו שיכול להתגלל שפלוני המנסך הלך לו חס אינו כי כאן לאי משום דדעבול"ג אחיין עלה אלא רק משום דבין דהעד רוצה לברר והאי קושטא קאמר ופשוט הוא למסיין בזה נמלא לפי זה גם מודברי הס"ך אין דאי' בסופר ש"ך נקרא דעבול"ג דהא הכא אין הנכרי מבקש לברר רק שאין אמריקן דמילתא דעבול"ג לא משקרי אינטי ואפשר דהיינו דוקא היכא דשייך מירחא שלא יראה כסקרן משא"כ היכא דיש לו התגלות לתקן דבריו או אינו נאמן :

ואם כה נאמר היינו יכולין לתקן ג"כ בטוב קושיית הכ"ש בס' קס"ט סעי' קכ"ו ו' דאיחא ההס שחם נשים משדדים על ריבוי שפרות או שיש לה דידים נאמנת אף היכא דליכא חוקה דרבה עגון שלא סגינה לכלל שמיס דאל לא שייך לומר חוקה כיון שהניג לכלל נשים הניג לכלל סימנין מ"מ כיון דאמרי שיש ריבוי שפרות נאמנת משא"כ היכא דנשים אמרי דליכא רק שתי שפרות אינן נאמנת אלא דוקא היכא סגינה לכלל שמיס דאי איכא חוקה דרבה שהקשה הכ"ש אמאי אינן נאמנת חשי' היכא דאמרי דליכא אלא שתי שפרות הא היה מילתא דעבול"ג לבדוק ע"י נשים אחרות וסורן סם בדוחק כמו שכתב הכ"ה סם ע"ש אבל לפי חילוק הג"ל נכח מאד דהא אט ק"ל דחיישינן שמה גשרו השפרות כדאיחא בש"פ אה"ש סם ופי' במהרי"ש מ"א ס' מ"א דהאי חשש שמה גשרו הוא בגדר רוב שפונא עבדי הוא דהשפרות טפרות ואף לקולא מנסרפיין ססברא של גשר היכא דאיכא עד ססיקא להקל עגון אם חלך ליבממו שהי ספק יבמה ולא מלא לה סימנים כל סגינה לכלל שמיס אמריקן דשפרות משום ס"ס שמה לאו יבמה היא ואס"ל יבמה היא שמה חליפתה חליפה היא שהיא גדולה ואף שאין לה סימנין אמריקן גשר ופי"ו במי כדה דף מ"ח וגם זה פשוט וכל דחיישינן שמה גשר שוב אין חילוק בין לאמרי או לאמן מרוביה דהא לא מליני דילוק בזה בש"פ וששום הוא וז"ל רמא קושיית הכ"ש מאד דע"ה

אמנם ראיתי טור סם כספר שיבת ליון שהניח דברי הס"ך בס' קס"ז ס"ק כ"ד שהקשה על הרמ"א למה כתב בלשון ים אומרים הלא ש"ש ערוך הוא בקידושין דף ס"ה שחם אמר לו בא וז"לך הילך פלוני כהן שהוא בעל מוס ועובד עבירה אמריקן דבין שיכול לברר דבריו העד נאמן אפילו להחמיר וע"י הקשה השיבתי ליון ג"כ דלא דמי להחם דבשלמא בעל מוס אם אמר לו בא וז"לך הילך המוס שלך אזי אם לא ימלא בעל המוס יתחוק לסקרן הילכך שפיר הוי מילתא דעבול"ג לנך נאמן משא"כ לענין דעו של הרמ"א שפלוני מנסך ייך שיכול לומר פלוני המנסך חזיל לעלמא לא הוי מדע"ל ואיני נאמן אלא להחמיר לענין זה שרריכין לברר ע"ש לפי זה נ"ד הא חלי בהפלוגתא של הס"ו והס"ך דלהט"ז כיון שיכול להתגלל לא הוי מילתא דעבול"ג ולהס"ך כל שהעד רוצה לברר הדבר או לעולם נקרא עבול"ג :

אמנם לדעתי נראה שגם מהס"ך אין ראוי לג"ד וגם דבריי נטוים מאד מקושיית הבעל ש"ש דהא החם בקידושין ד' ס"ז לענין אם אומר העד בא וז"לך הילך המוס שלך אמריקן דהא נאמן אפילו במקום שאמר מכחישו ויותר שאין ט מוס כמו שכתבו החוס' סם וז"ל יש להבין מה שייך לומר סם להאמין להעד שאומר שהוא בעל מוס משום דהוא מילתא דעבול"ג העד אחד נאמן הא כיון שאיכא כאן עד א' ויותר שאין ט מוס הרי גם להאמר יש כאן מילתא דעבירה לאינלווי ומאי חזית למיול בחר הא דאומר שיש ט מוס דל בחר הא דאומר שאין ט מוס בלמא אם אין מכחישין אותו אלא הכעלים לתוד והוא מילתא דעבול"ג אזי העד נאמן ולא שייך כאן לומר ג"כ מאי חזית למיול בחר העד אל בחר הכעלים

דמותה של שרי שצדקה לא נקראת מילתא דעבול' ממש דאז
 איך מתייראין למר שקר אלא לא ימלא הפצחה אח"כ יעגל
 שנחנך ק נשור (אחר כחבי וזה כתב לי רב אחד שראה כעין
 זה בספר יושפת יעקב ושמתיו שכונתי לרשמי):

איברה שכל זהו הוא לשיטת שאר פוסקים: אגמ' דעת
 הרמב"ן בחידושי' לנדה דבאמת הא דנשים נאמט
 על שערות הוא משום דעבירה לאגלי' ע"י נשים אהדות: וכן
 כתב להרא הריב"ש בס' קנה' ומשמע מדברי הרמב"ן דנשים
 נאמט בכל מקום בין לקולא עון לענין מילון לומר שקטנה
 היא וממאנת ובין לחמרא והייט ע"כ משום בכרה זו דהיי
 מילתא דעבירה לאגלי' וקשה הא זה לא הו' כ"כ עבול'ג'
 דישלן להתגלל ולומר דאח"כ נשור וע"כ נראה דבאמת פלוגי
 בזה הסברה גושא שישת אר פוסקים דכל שיש לו דבר להרין
 נפשי' אלא יחסום בשקרן לא נק' עבירה לגלי' אבל דעת
 הרמב"ן דאף היכא דיש לו התגלות אח"כ מ"מ נק' עבירה
 לאגלי' והשתא היכא להכי שיש בזה פלוגתא בן הראשונים
 הילכך מאחר שהסמינו כמעט כל הפוסקים שחשש של עגל
 הנחש בתוך שמה הוא רק איסור דרבנן אח"כ שוב יכולין
 לסמוך על שיטת הרמב"ן ושאר פוסקים דזה נקרא עבול'ג' וגם
 נכרי נאמן:

ולאחר החיוב מלאמי בתשובת רע"א בס' ל"ב לפנין
 הכרת אחי המה ביבמה ומביא מהא דק"ל בעגונה
 דעד מפי עד נאמן ולא חילקי חכמים דמשמע דבכל מקום נאמן
 הש"י אף שבשעה שאומר לפנינו משם העד כבר מת העד
 הראשון מ"מ מהי: וכן בהא דמלא כהוב פלוני מת דפלוגי
 בזה בירושלמי ואית דאמר אפילו בשטר שאיט מקויים נמי מחירין
 את אבמו אף שאיט יובלין להכחישו אלא דמ"מ נקרא מילתא
 דעבול'ג' מיהו יש דומין ראי' זו משום דחוקא בעיגונה הקילו
 דהתם ש"ך נמי הסברה של אשה דייקא ומנסבא משא"כ בשאר
 דוכחא אפשר דה"ג לא נקרא עבול'ג' אגמ' דעת כמה
 פוסקים בשיטת הרמב"ם שסובר דנפשטא האיבטי ביבמות
 דנשמח דעד אחד נאמן בעיגונא הוא נמי משום דהוי מילתא
 דעבול'ג' ולא משום דייקא ומנסבא כמו שהארין בזה הכ"מ
 בהגהות גירושין: וכן מפרש המהרי"ט בס' מ"א קן בדעת
 הרמב"ם ע"ש נמלא לפי זה הא בעיגונא נמי הא דעד אחד
 נאמן התם איט אלא משום מילתא דעבול'ג' ואפילו הכי ק"ל
 דאפילו עד מפי עד נאמן אף שכבר מת העד הראשון ואיני
 מתירא שנוא יחשיט ואפילו הכי נקראת זה עבול'ג' והייט כמו
 שכתב שם העטם רבינו ע"ה שחכמים אמדוהו הטבע של בני
 אדם שאין רגונס לומר דבר שיתברר אח"כ היפוך דבריהם אף
 שיהי' להם התגלות על דבריהם כגון בעד המפיד מפי עד שמת
 פלוגי והעד הראשון כבר מת שמשאין אה אשתו אף שאם יבא
 בפלה יוכל לומר אני איני חייב בדבר רק פלוגי אחר לי כן
 מ"מ אין רטט של אדם שיתבטלו דבריו דאף דאיט שקרן ממש
 מ"מ מחזי כשקר וכל כה"ג אין אדם רוגס ואמרינן בודאי קושטא
 קאמר והיי' זאת בגדר חוקה כמו כל חוקות האתמים בש"ס
 והמשין היטב במהרי"ט סי' פ"ה יראה שסוגנו גם כן אלא
 שקלר שם מאד:

ואנכי שישתי סמוכין לדין זה מהא דנדה דף ס"ח דאית לי
 לר' עקיבא חובה שבדקה עלמה יום ראשון ושביעי
 ושאר ימים בנתיים יום בדקה דאין לה אלא יום שביעי לאחד
 והתנה עוד ששה ימים ומביאר העטם בפוסקים שכברת ר"ש
 הוא דשובר שורה או זכה כיון שנעשה פעם אחת נדה או זכה
 מלאורייתא היא בחוקת פמאה עד בהכפור הנקיים לפיטו ואף
 שכתבו הוה"ש בריש גיטין דנדה לא נקראת חוקת פומאה זה
 הוא הכל שלא אליבי' דר"ע כי היא בוכר דנדה נקראת חוקת
 פומאה ע"ש נדה בפ' הרמב"ם על המגנה ובאלי' רבה שם
 להגר"א ובנב"י סי' מ"א ובניה מאיה שם שיי' היטב בדבריהם
 ושתא שכן היא נמלא לפי זה לשיטת ר"ע האך ירשו אליבי'

הא דאיהא נמאנה נדה י"ג המרשה והשיטה אם יש לנס נשים
 פקחות מחקטת יאמן וכן יוכלת בתרומה הא לר"ע אחר
 שסחאקו בסופאה אאך אשה נאמנת ע"י: ואף שדעת כמה
 ראשונים שאף היכא דאחזקת איסורא נמי עד אחד נאמן מ"מ
 אם נאמר שנס ר"ע סובר כן אח"כ קשה על רוב הראשונים
 דכברי שבמקום חוקה אין עד אחד נאמן מנ"ל לנו וזהו הא
 כיון דמוכח מר"ע שסובר שער אחד נאמן אפילו כנגד החוקה
 ובש"ס אין מבואר מי שחולק עליו היה לן לפסוק ג"כ כיהי
 ואף דכתיב נדה וספרה לה שאשה נאמנת לענין נדה זה הכל
 היא לעגמה לענין תרומה וקדשים או אפילו לבעלה אבל אשה
 לחברתה ע"י לא נאמרה וספרה כדאיתא בפוסקים: ואין לומר
 כיון דאי אפשר בענין אחר שאני זה איט דכל בדאורייתא לא
 סמיכין על סברת של אי אפשר: ומה קשה לי נמי על הסמי
 יפות פ' מטרע שפוקה להמה לן הקרא של וספרה שאשה נאמנת
 לענין נדה היפוק לי' משום דאי אפשר בלא הכי: ודמי למה
 דאמרינן בקידושין דף ע"ג נאמנת תיה לומר זה יאל ראשון
 לענין כביר אף שבדין נחלות בעינן שנים: וע"כ שייט משום
 דאי אפשר בלא הכי ע"ש: ודבריו אינם מובנים לי דהא להדיא
 כתב שם הר"ן דנאמנת החיה הוא רק מדרבנן משום שאי אפשר
 בלא הכי: והב"ש בס' ד' ס"ק ע' הקשה דלמה לו להר"ן
 טעם זה תיפוק לי' דכל היכא דליבא לא חוקת איסור ולא חוקת
 היתר או עד אחד נאמן בכל מקום פ"ש מה שחירן שיש חילוק
 בין עדות איש לעדות של אשה שהשה אינה נאמנת אף היכא
 דליבא חוקה כעדה אלא משום האי בכרה דאי אפשר והפני'
 שם חירן דטונת הר"ן הוא דהן אחת שכל מקום דליבא חוקה
 המתגדה עד אחד נאמן מ"מ הכא כיון דבכלל יוחסין הוא לומר
 זה כהן חה לוי הוא וק"ל דעשו מעלה ביוחסין כדאיתא בפ"ק
 דתשובות לענין כמה דברים וא"כ הכא נמי היה להו לתקן שלא
 נאמן לאשה אחת ע"י חירן הר"ן דכאן לא עשו מעלה משום
 דאי אפשר נמלא לכלל הפירושים בר"ן מבואר דלא סמיכין על
 הסברה של אי אפשר אלא במקום דהעד איט מגיד להחוקה
 או דבר דרבנן אבל בדאורייתא וגם היכא דליבא חוקה כעדה
 לא סמיכין כלל על סברת זו דאי אפשר: וכן מבואר בכמה
 פוסקים שכל סברת זו שאי אפשר בלא הכי לא סמיכין
 בדאורייתא אלא דוקא בעירוף שור טעמים: עיי' בריב"ש סי'
 קנ"ה ובמרדכי פ' מלות חליטה סי' מ"ח שלא סמכו על בדיקת
 נשים בשערות משום האי סברה לתוד שאי אפשר ע"י אנשים
 כמו בבדיקות נדה בשופה ומרשה רק בעירוף משום דהוא נמי
 מילתא דעבול'ג' ע"י נשים אחרות: גם בלא הכי הא שם נדה
 דף י"ג דמתקנין את המרשה ע"י פקחות לאכול בתרומה זה
 נקרא אפשר דהא אפשר בחולין כדאיתא בגמ' אלא ע"כ הייט
 טעמא דנשים נאמנת כאן הוא ג"כ משום דעבירה לגלי' ע"י
 אחרים שיבדקו אותה עוד כמו בשבדא דריב"ש שם וא"כ יש
 להבין הא הכא יש להם התגלות טובה שלא יתבדו כגון אם יאמרו
 שמלוא דם והיא עמאה ואח"כ ימלא שהיא טהורה יכולין לומר
 שאח"כ נתקנת וכן להיפוך יכולין לומר השתא חזירי ואפילו הכי
 סמיכין על נשים לבדוק התרשות הן לקולא והן לחמרא אלא
 פ"כ אפילו במקום שלא יתבדו מ"מ נקרא עבול'ג' משום דאין
 טעם של אדם להפיד דבר שיהיה נראה בעיני בני אדם שהוא
 שקר כמו שכתב המהרי"ו ורע"א ה"ל ולענין איסור דרבנן
 בודאי נקרא זה עבול'ג' ותוד דהא לענין הכרת שם האיש ושם
 האשה בנס סמיכין על כתב שממלא כתוב שכן הוא שמת אפילו
 אם הוא איט מקויים כדאיתא ביה"ע סי' ק"ב והתם שלא
 במקום עיגון מייירי דהא במקום עיגון כותבין אפילו אם אין
 מתירין והא כהב שאיט מקויים בודאי איני יכולין להכחישו דהא
 אין יודעין מי כתבו ואפילו הכי כיון שהכרת האיש והאשה איט
 אלא דרבנן סמיכין אף ע"י ותמרינן כיון דהוא מילתא דעבול'ג'
 לא משקרי הילכך כנ"ד נמי כיון שהוא איט איסור דאורייתא
 נראה דיש לסמוך בזה ולומר שהנכרי נאמן: מיהו לשיטת
 הריב"ש"א בעינין דף ב' ובקידושין פ' האומר ולשיטת הגי' בע'
 האשה

האבה רבה ושאר ראשונים שכתבו דהיינו טעמא דלא ילפינן
 מוספרה לה שער אחד נאמן באיסורין הוא משום דהתם אי
 אפשר שאין הבעל יכול לידע אימתו זמן וספרה ח"כ אפשר
 לתרץ קצת דנהי דר"ע לא יליף בשאר איסורין מנדה היינו
 משום דהתם אי אפשר ור"ע הא היה ל"י בכמה דוכתא אין
 דנין אפשר מאי אפשר עיי' יבמות נו"ו מה"כ בדדקיות של
 חרשת וכוונה כיון דזה נמי אי אפשר שפיר ילפינן מינה גשמים
 נאמטת' ואף דנאכילת תרומה נקרא אפשר דהא אפשר
 בחולין כדאמרינן בכמה דוכתא יש לומר דבזה אין אי חושפין
 כיון דקטן אוכל נבלות הוא רק מדרבנן כמטינן על גשם או
 אפשר לומר כיון דנחט להם נאמטת לענין איסור גדה נאמטת
 הם לכל מילי' אמנם לכיצת הראשונים דלא מחלקין בזה יש
 קצת ראי' ונ"ע :

סימן כט

עוד להרב הג"ל ...

מה בחשב כח"ר עוד מטעם כי אף אם נאמר שמאחר שאין
 בטעם שאמר שגולד לו עגל לבן או שחור כיון שהיא מילתא
 דעבד לגלויי נאמן בזה מ"מ כיון דחייבא ובומקא לאו סימן
 הוא כלל כדאיתא בפ"ב דב"מ ור"מ ור"א מאחר דלא בצעה האומר
 לו הנכרי שגולד לו עגל כזה לא הלך לראות היקף רק לאחד
 ימים הרבה ממילא שוב יש חשש שמה העגל שאמר לו הנכרי
 כבר מכר לו העכו"ם וזה עגל אחר הוא שגולד והוא עדיין
 בתוך שמונה ואף שיש לו הסיומיים כמו שאמר לו או הנכרי
 דהיינו שהוא לבן או שחור הא בלמה זה לא הו' סימן כלל
 והסברה של מילתא דעבדא לגלויי הא כבר חלק והלך לו מהלך
 שבער כמה ימים מאחירת הנכרי וכי לשלם יבמור חותמו זה ה"ד :

ולדעתי

זה חזי דכל דאמרינן דהנכרי קושטא קאמר
 שטלף לו עגל כזה שוב לא חיישין שיהא עגל ההוא
 מכר וזה אחר הוא' ור"א מפרישת לזה מהשו' הרמ"ש היב"א
 בש"ע הר"ע סי' י"ז שאם נכרי ח' אמר שנתלוה עמו יהודי
 אחד ומה וזה עדים שידעין שיהודי פלוגי נתלוה עמו ומהמיה
 הם לא ידעי מוחותיה אפילו הכי מוטריפין העדות שהאמרים
 שיהודי פלוגי נתלוה עם הנכרי עם הגדה הנכרי שהאמר
 שהישראל שנתלוה עמו מה ואין לריבין להקדו מן הנכרי אם זה
 הישראל שינא עמו מכאן מה או שמה זה האיש הלך לדרט
 ונתלוה עמי אחר ואותו אחר מה מאחר דהנכרי אינו אומר
 להדיא שישראל שינא עמו מאן מה בדרך הלל אמרינן זה שנמלא
 זה הוא שינא' ע"כ בשו' הרמ"ש' וה"ג דשוה"א' הן אמר
 שהט"ו שם הקשה על דין זה מבינה דף' בוימן שחורים ומלא
 לבנים' או בוימן בחור הקן ומלא חור' לכן דחיישין להחלפה
 פ"ג אבל בלמה לא דמי כלל דהתם כיון דאיכא רישותא דלא
 נמלא במקומן כמו שהנחן חיישין ואולינן בחר רובא דעלמא
 ואמרינן דפדיש מריבא דעלמא מבוס דרוב וקרוב הולבין אחר
 הרוב משא"כ בעיבדא דתשובות הרמ"ש כיון דליכא רישותא לא
 חיישין כלל' וכן תירץ בפפר מה"ל שם ס"ק ס"ג לפי זה
 בג"ד נמי כיון דליכא רישותא לא חיישין למידי ואדרבא אם
 נזיל בחר רובא דעלמא בודאי אין חשש דהא רוב ולדות אינן
 נפלים כמש"כ החוס' ביבמות דף ל"ו ובבבבבות הילכך לא
 חיישין להחלפה' וכן בבבבבות ד' כ"ד אמרינן באם נאכד בעל
 מוס אחד בין שאר בהמות שלא ראינו אוקן אם יש בהם מוס
 או לא ואח"כ נמלא בין בהמות בעל מוס אחד לא חיישין
 שמה לא זה הוא שנאכד רק אחר היה שם שהיה לו ג"כ מוס
 אלא כל דאין רישותא לפדיש אמרינן זה היה שנאכד זה הוא
 שנמלא' ולא דמי להא דאמרינן ביבמות דף קפ"ו באם מלא
 פירות בכלי וכהן עליה שם הרומה דאמרינן הרומה היה בה
 ואח"כ פינן והניח בה חולין אלמא דאף בשאר איסורין אמרינן
 דנחמלקי ואף להקל כמי התם דאמרינן חולין הוא דשמי התם

כמש"כ החוס' שם שכן הדרך הוא להתליפן מטעם דהא מחלפה
 נמי הניחן בהכלי כדי להשתמש וליעול מהפירות לזרטי ולהניח
 הח"כ פירות אחרות משא"כ היכא דלא שייך סברה זו לא
 חיישין כלל להחלפה מטעם דבאין נמלא וכו' כי דוקא אם היה
 הדבר של ישראל שהפקיד אליו מי שהינו נאמן אי יש חשש מליפין
 והתם לא שייך הסברה של באין נמלא וכו' משום דכל היכא
 דאיכא בעל בחירה הידוע לטתא דהבר מקדמותו לא אמרינן
 סברה זו כמו כל חוקה העשו' להשתנות דלא נקרא חוקה
 משום דכל מקום שיש הבש בשא עשה אדם וזה נשכיל אזה
 כוונה שוב לא מהני לא רובא ולא חוקה כמו שהוכיחו הפוסקים
 מהא דפרכינן בסוף יבמות באם שניש שמת' איש פלוגי משיאין
 את אשתו ופריך הגמ' דילמא לרה היא ע"ג ומאי קושיא הו'
 לן למיזל בחר ריבא דעלמא דלא לרות הם ובשרים הם לטוות
 זו אלא ע"כ כל שיש חשש ביהם רותה לטעות וזה נשכיל דבר
 מה שוב חושפין אי בכל אינן ולה מהני הסברה של כט"ה
 משה"כ לומר בהנכרי החליף בלי בשלו בזה אין אנו חושפין
 כלל כמו שכתבו הפוסקים בסו' קו"ח ולכך ברוב עמדי ישראל
 מותר לקנות בשר אלל נכרי אם הוא במקום שמכריחין אם נמלא
 טריפין במקולין והיוס לא הכריזו וחשילו הכי אסור להפקיד
 אללו הפילו במקום שרוב טבחים הם ישראל עיי' היטב בש"ך
 שם ס"ק ח' הלל ע"כ היינו טעמא משום דהו' חיישין דעבד
 כל טריפין דאפשר להחליף בשכיל הנהו ולא מהני או רוב
 העפחים כברים שבעיר משום דאמרינן דהוא עושה את עלמא
 ככוונה מן המישוט בשכיל הנהו כמו שזכרשין לרה אמנם כל
 זהו אם הפקידו אללו אמרים אבל כוונה שהוא שלו התם לא
 חיישין כלל שמה החליף' וכן איתא בשו"ת סבו' ח"ג סי' ע"ב
 שהאל שם על הביחטיים אלל נכרי ונוניחן הכבר אלל הנכרי
 בחותם אחד אמאי מהני דהא קי"ל ביו"ד כו' קל"א דאם הוא
 עדיין של נכרי ילה כהן לו החקבלתי לא מהני מותם עד שיהי'
 יושב יבמבר' ותירץ דכיון שהכבר הוא של נכרי נופא לכת
 חשב של חליפין דחיי' איכא למיזה שיהא הכבר בשר היה שמן
 ולקח הכבר כבר לעלמו והחליף בכחוס הא כיון שעדיין לא
 קיבל המעות בעד הכבר יודע היה שכפי ערך שומן של הכבר
 קן הוא המקח והדרעון של המעות' אל"כ אם יחליף בכחוס
 לא יתן לו יותר מבייה או לא יקח כלל ומה מרווח בזיופה ע"ש'
 וה"כ ה"ג כל דאמרינן שגולד העגל כפי מוס שאמר שוב לא
 חיישין להחלפה כי מה יריות בזה הלא הקונה כפי שיהי של
 עגל היה משלם ולבמא החליף בכדי הא קי"ל דלא חיישין
 כדאיתא ביו"ד וגם אין לחוש שמה ביהו קך היה נלך לו העגל
 למאכלו ואכלו זה עגל אחר הוא ובימא של חזרה ובומקא
 הא לזה סינן הוא זה חזי כי כבר כתב הח"ל בסו' ל"ט שלה
 אין אנו חושפין אם לא שהלך הנכרי במקום שאין לו מה להטל
 ועשה כן בשכיל רעבון אבל לולה זאת לא חיישין לזה' וע"כ
 עוד שכתב העטעם כי ידוע הוא שהנכרים קונים בשר יותר בזול
 מישראל וא"כ מיה לי לרה הוא להבנים נפשו בפסיקא אולי
 יהודש זאת ליהודי ולא יקנה ממנה כלל והכח נמי כאן הלא
 יבדאל אחר לא יקנה ממנו כיון שלא ראה את העגל ובמא
 מכר לנכרי לא חיישין כמו שכתב הח"ל והשו"ג גם יש לזרף
 לזה הסברה שכתב השו"מ בסו' רי"ב שכל פסולי עדות אם
 משידין קודם מטעה שאין נפק"מ בעדותן נאמנין והוא מהשו'
 הריב"ש' ואף שהשו"מ שם הולק ובתב שלא נאמרו דברים הללי
 אלא אם הוא בהורות עדות אבל כל שאיש נאמן אלא מוס
 משל"ת אינו נפק"מ אם אחר קודם המעשה או אח"כ ע"כ
 אבל לא ידעתי למה כתב כן כ"כ בפשיטתא הלא מדברי כמה
 פוסקים משמע דבאחיה דמיתגא נמי מהני משל"ת' עיי'
 בזה"ש סי' קנ"ו ובאחרונים שם והיינו משום דאמר כן קודם
 המעשה כמו שכתב הרי"ף בפ' החילין נמלא לוי מה שבארתו'
 וגם דעת השו"מ הוא להחיר' זה בדרוף סינן שיעים חכמה
 מן המחברים פומכים ע"י לחוד הילכך בלתיף הכל ית'
 להחיר כגלע"ד :

סימן ל

עוד לדרך הג'...

מה שהקשה בסוגיא דב"מ ר' ל"ח דאמרינן החס הוא אומר סימני החוט של הגס והוא אומרת סימני החוט ינתן לה וקיל ומרי בגמ' מאי סימנא קאמרת בחוט חילמא בחזרה וסומקא למא ביהדי דנקיט לה חזאי אלא האמרה מדה ארטי ורחט ע"כ בגמ' ויש להבין דמשמע מה דאם היה בחוט דלא שייך בסגרה דבהדי דנקיט סאי הייט סומקין על סימני חזרה וסומקא והא לפיל בוף כ"י אמרינן דהא ללא סומקין על סימני כליים בענוטת או בלצורה מיירי בחזרה וסומקא הרי מוכח דלא סומקין על סימני של חזרה וסומקא אפילו במקום דלא שייך כלל לומר בהדי דנקיט חזאי עכ"ל :

ולדעתי אין זה קשיוא דהא בסוגיא זו נחלקו בו הר"ף והרא"ש דעת הר"ף דאף להאשה אין מחזירין הגט אלא בסומקין מובהקים דוקא כמו בכל איסור דאורייתא ואין מחזירין אלא דוקא בסומקין מובהקים :

אמנם דעת הרא"ש שם דאף כן די בסומן אמלעי משום דכיון דק"ל דאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת משום דאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה והא דאינה נאמנת כן הוא משום דהגט מסייע לה מעיזה ותשם זה אינו אלא איסורא דרבנן הילכך מהני אפילו סימן אמלעי כן ביארו הפוסקים טונה הרא"ש ועין בב"ש נס"י קנ"ג וא"כ בלמתי י' להבין דעת הר"ף בזה ואין לתמוה שהר"ף סובר דכיון דהגט מסייע לה אזי יכולה היא להעזי אפילו מדאורייתא נמי אינה נאמנת הלאך בפנין סימן מובהק דוקא דאי אפשר לומר כן חדא דמג"ל הא להר"ף הא בעמרה בכשעיה לא הזכירו אלא היכא דעדים קמסייעין לה אזי מעיזה אבל מנה ליה למימר דגם היכא דהגט לתוך מסייע לה לא תהא נאמנת אפילו מן התורה וטוד להגירסא שלט בר"ף בגיטין דף ס"ד בסוגיא דשליש גרים הר"ף כיון דהבעל והשליש קא מסייעין לה מעיזה ומעיה והא החס איכא נמי עס גמיה לריבין אט לבוא במה שהבעל והשליש מסייעין לה שיעקף ליה בשביל שהגט מסייע לה :

הרכך נראה דבשביל שיש של הגט לתוך אזי אפילו לדעה הר"ף מ"מ סברא זו אינו גורם אלא דהוי רק איסור דרבנן לתוך אבל מדאורייתא נאמנת מכה חזקה שאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה והא דבטי דוקא סימן מובהק נראה משום דהר"ף סובר בזה כשיעור הרא"ש בהשגחה דאף באיסור דרבנן מ"מ כל שיש לו שורש מן התורה בפנין דוקא סימן מובהק לגמרי והכא עדי כיון דבאנו בזה להחיר אשה איש שהוא דבר דאורייתא אף שהאיסור בזה אינו אלא מדרבנן מ"מ כשיקן סימן מובהק דוקא ועיי' בזה בחשובות רע"א סי' ק"ז שהגיה פוסקים הסוכרים כן :

ובזה יחא מה שהקשו האמצעים על הגנ"י בהע"ז סי' כ"א שהקשו אמאי תצדיק בתולין ד' ל"ז דכביעת עין עדיפא מסמינים חוט דאלו תמצו שרש פלוגי דהאי סימנא קמל גברא לא קטליקו ל' וזילו אט מכירין אותו ככביעות עין קטליקו ל' ע"כ בגמ' והקשה א"כ האין אט מחזירין ענוטה ע"י סומקין דהוא איסור אשת איש והא זה הוי חיוב מיתה ב"ד ותיקן דהחס הא ליכא דקמכחיש להסינונים והילכך שפיר סמכין על סימנן משא"כ היכא דאיכא גברא דקא מחכיש כגון דאמרי דפלוני קמל גברא דהחס הרומח מחכיש לכו לא סמכין על סימנים רק על פ"ע דוקא משא"כ בענוטה דליכא מי שמכחיש ע"ש והקשו עליו עיי' בהפ"ר ד"ח ח"ב אה"ע סי' ה' מסוגי' דב"מ הג"ל דההה מטואר דהר"ף סובר דלא מהדרין לה הגט אם תומרת סימני החוט אלא בסומן מובהק דוקא א"כ ע"כ סובר דכל דהגט מסייע לה אזי אפילו מדאורייתא

נמי אינה נאמנת מכה חזקה דאינה מעיזה את בעלה דאל"כ למה ליה סימן מובהק והא די לה בסומן אמלעי אלא ע"כ דסברת הר"ף בזה דכאן דהגט מסייע לה אפילו מדאורייתא נמי אינה נאמנת ואפילו הכי כל דאיכא סימן מובהק מהני אף דאיכא כן הבעל דמכחיש אלמא דאפילו במקום שהכחשה מהני נמי סימן מובהק עיי' בדבריהם אבל לפי מה שבארנו דגם להר"ף הא דאינה נאמנת הוא רק מדרבנן יחא אמנם הרא"ש אף שהוא ג"כ מן הפוסקים הסוכרים שאם עיקר האיסור הוא מן התורה אזי לפולס בפנין סימן מובהק כמו שמוכח מחשובותיו שהובא בפ"ר וכמו שהגיה שם ג"כ רע"א משמו מ"מ אין להקשות עליו האין כתב כן שסתמך לה בגט אפילו ע"י סימנן אמלעים והא בפנין סימן מובהק משום ש"ל דהרא"ש סובר דאם אינו מסייע לה אלא הגט לתוך אזי מלך הדין אפילו איסור דרבנן ג"כ אין בו משום האי סברא גופא דאינה מעיזה רק חשש בעלמא הוא שמה ע"י שהגט מסייע אפשר שהיא מעיזה קלת לפיך הפקיס שכל שהיא תומרת סומקין אפילו הם אמלעים סמכין עליה שהיא קושטא קאמרה חיה גופא ה' התקנה בזה להאמינה ע"י סימנן הללו וכן מטואר סברא זו להדיא ברא"ש בב"מ שם למעיין בו ועראה לי ראי' ברורה לזה מד' הרא"ש בגיטין פ' האומר סי' ח' בסוגי' דשליש תומר לגירושין דהרא"ש מפרש שם הסוגיא דמיירי בשליח לקבלה שהיא מתגרשת ח"קף בקבלת השליח כדמוכח התם בהרא"ש ואפילו הכי כהב שם ח"ל ואפשר כיון דאין מסייע לה אלא השליח לתוך אינה יכולה להעזי ותאמנת לומר גרשתני ע"ש וקשה הא כיון שהגט יולא בפנינו והיא תומרת שסגרה בו הא מסייע לה הגט וכל היכא דמסייע לה בגט הא דעת הרא"ש בב"מ דהיא מעיזה ומעיה ומכ"כ הכא דמסייע לה ג"כ השליש אלא ע"כ דעת הרא"ש כיון דלא מצינו בגמ' רק היכא דעדים מסייעין לה אזי היכא דמסייע לה הבעל והשליח אזי יכולה להעזי הילכך שוב אמרינן דכל היכא דליכא כל הני לא אמרינן דמעיה רק משום תומרת בעלמא חששו חכמים בזה והחס בגיטין הא קאמר הגמ' הלשון שהוא נאמן לתוך שלא גירשה וא"כ ע"כ מלך הדין היא אינה נאמנת דאי משום תומרת בעלמא לא שייך לומר שהבעל נאמן דהא אי פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר תהי' מקודשת לכך הקשה שפיר על הני דגורסין דהבעל נאמן דמשמע דנאמן לגמרי ואינו מגורשת כלל ואמאי דאפילו אם השליח מסייע להגט מ"מ מלך הדין כל שאין הבעל מסייע ג"כ היא אינה יכולה להעזי ואין הבעל נאמן רק מכה תומרת בעלמא כמו שמוכח מדבריו בב"מ שם :

דיוצא לנו דדעת הרא"ש הוא שאם אין מסייע לה אלא הגט אז מלך הדין היא נאמנת מכה החזקה שאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה רק משום תומרת בעלמא התקינו חז"ל דכשיקן ג"כ סימן ומש"ה מהני אפילו סימן אמלעי אף דלא מהני כן בשאר איסור דרבנן שיש לו שורש באורייתא משום הכי שפיר קאמר הגמ' מאי סימנא החוט דקאמרה אלימא בחזרה וסומקא ואף דאין זה סימן בשאר דוכתא מ"מ הא כיון דמלך הדין בלמתי היא נאמנת משום חזקה דאינה מעיזה רק משום תומרת בעלמא הילכך די אפילו בסומן כו מ"מ הא יש חשש אחר דילמא ביהדי דנקיט לה חזאי וממילא הא אין זה כלום ודמי כמו שלא אמרה סימן כלל ומה הישיל חכמים בהקנתן ומשני אלא במדת ארס ורחט נמלא דלא קשה כלל מלעיל ד' כ"ז דהחס הוא איסור דאורייתא ממש אז אפילו בדבר דרבנן שיש לו עיקר בתורה בוס לא תהא סימן של חזרה וסומקא משא"כ היכא דאינו אלא תומרת בעלמא מהני אפילו סימן כזה :

בבבא לפי שיטת הרא"ש ודאי יחא קשיוא זו ואפילו לשיטת האלפס שסובר דכחא דב"מ שהיא תומרת סימני החוט ג"כ אינה נאמנת אף מלך הדין והילכך כשיקן סימן מובהק דוקא נמי יחא קשיוא של כס"ר דהא כבר הכחתי דאף

דאף להאלפם שהיא אינה נאמנת אלא כשימון מוכהק דוקא
 מ"מ אינה חסורה להגשא אלא מדרבנן וז"ל כחא משום דהא
 גריסין אטו להבין בסוגי' לגירסת הרי"ף דגריסין אלא בנקב
 בלז אוח פלונית מי מכריח זאת להתרין הא עיקר הקושיו
 לא ה' אלא לפי מה דפ"ד דהיא לא יהבה הסיומן של האוס
 אלא רק במה שהוא חזיר או סומק וע"ז פריך דילמא פהדי
 ונקיט חזיר וע"ז היה לו לתרץ דמיירי שאלמנה סימן אחר
 שאי אפשר לה לרעות פהדי דנקיט בעון נקב קמן בשעיה
 פלוגי או כה"ג בדבר שאי אפשר לרעות אוחו דבזה לתוד די
 היה לו לתרץ קושיית המקשה ולמה לו להזכיר הסיומן הזוטר
 מוכהק שהוא מהי אפילו אי סימנין דרבנן כיון דהמקשה לא
 מיח נאון אי סימנין הן מן התורה או מדרבנן ונראה לתרץ
 עפ"י דברי ה"מ שם שהקשה שד קושיא בסוגי' ו פ"ט
 ד"ה אילימא ומתמת קן מפריש דהגמרא פריך פירכא דהיכא
 בה חידוש ומשי"ג כ"כ שיטיח דהיח בו חידוש והייט משום דאלילט
 לא נפשטא האיכבי אי סימנין דתוריייתא שאי מהי אפילו סימן
 שאיט מוכהק לגנורי אי סימנין דרבנן ובעינין סימנין מוכהקין
 לעמרי דוקא והשתא בין המקשה ובין המתרץ רואים לפרש
 דברייהם אילינא דטלי עלמא נמלא דכוותה המקשה הוא כן
 דאפילו אח"ל סימנין הוא מן התורה ולא בעינין סימן מוכהק
 מ"מ חזירא וסומקא לא מהי כלל והמתרץ רולה ג"כ להמליח
 לו חזירן שהי' אילינא דכ"ע דהייט נקב יש בלז אוח פלונית
 חיה מהי אפילו אי סימנין דרבנן משום דכיון דלריך לתרץ
 הקושיו של דילמא פהדי דנקיט חזיר מתרץ לו בלופן היוהר
 מושיל חזיר משום דבזה מתורץ הקושיו שהקשה ועוד שהוא
 עמך דמהי ג"כ אילינא דכ"ע ע"ש כ"מ מה שמפרש בשם
 הראשונים והשתא אף אי נאמר כן עפ"י שיטת הרי"ף משום
 דבדבר זה אס בלזיסור דרבנן שמקור האיבור הוא מן התורה
 אס מהי בזה סימן אמלעי או בעינין דוקא סימן מוכהק נחלקו
 סה הפוסקים והפנ"י ציטעין שם הביא כמה ראיות מן הגמ'
 שדי כסימן ביטוי ורע"א כסי' ק"ז כתב שדבר זה אי אפשר
 לפשוט מהגמ' ומביא ראשונים שדעתם דבעינין דוקא סימן
 מוכהק ע"ש וז"ל אפשר לומר ג"כ עפ"י סברת ה"מ שבה
 נמי מהשתקא לבעל הסוגיא בנ"מ וכל אחד רולה למר אילינא
 דכ"ע לכך פריך המקשה מה סימנא קאמרה בהחוט אילימא
 דחזירא וסומקא ונאמר בלמח דבכל איבור דרבנן אפילו שיש
 לו עיקר בדלוריייתא מהי אפילו סימן אמלעי ומה דלריכא סימנא
 איט אלא חומרא בעלמא משום דהיא נאמנת מזה החוקה
 שאינה יכולה להעמי ודי אפילו בחזירא וסומקא הא זה איט
 חיה איט כלום משום דילמא פהדי דנקיט חזיר ולא הוי סימנא
 כלל והמתרץ השיב דמיירי בנקב בלז אוח פלוגי הייט חזיר
 דדונה לתרץ גוף הקושיו של המקשה וגם בזה הוא מסתפק
 ג"כ אולי כיון דלחן מסייע לה אלא הגם לתוד יכולה להעמי
 ואף אס הוא איבור דרבנן מ"מ כיון שיש לו עיקר מן התורה
 בעינין סימן מוכהק הילכך חוקי לה בנקב בלז אוח פלונית חיה
 מהי לטלי עלמא וכיון דלפי גירסתא זו גם לבעל הגמ' מסתפק
 אי די כסימן אמלעי או בעינין דוקא סימן מוכהק לכן פוסק
 הרי"ף דבעינין דוקא סימן מוכהק ולכן נמי קאמר סתמא דגמ'
 לעיל דחזירא וסומקא לאו כלום הוא אפילו במקום דלא שייך
 פהדי דנקיט ל' חזיר משום דהתם מיירי בלזיסור גמור :

והשתא כנ"ד נמי לפנין העגלים כיון שכבר אכחתי שיש
 כאן כמה חסידים להחיר ואיט אלא חומרא
 בעלמא בודאי יש ללרף כאן הסיומן של חזירא וסומקא
 שאמר הגכרי :

עוד נראה לי לתרץ הקושיו בל כח"ר וגם הקושיו של כד"ח
 שהקשה על הגכ"י שחידש דכל היכא דליכא דמכחיש
 אי אפילו בלזיסור שיש בו מיתוס ב"ד נמי סמכין על סימנין
 מוכהקים והקשו ע"ז משיטת הרי"ף כ"מ ד' כ"ח דהתם
 מזה דהרי"ף סובר דאפילו היכא דליכא דמכחיש נמי מהי

סימן מוכהק כמו שהבאתי לעיל אבל עפ"י גירסת הרי"ף
 ופירושו שסובר שאס היא חומרת סימני החוט לא בעינין סימן
 מוכהק מיחא כי הא"ח כסי' ס"ה ס"ק י"ב כתב דהיכא דליכא
 כנגד האומר הסיומן האמלעי רובא המגיד אוחו או סימן אמלעי
 דיע כמו סימן מוכהק משום דדוקא בלזידיה שכל העולם נמסין
 ג"כ כספק שמה מהם נפל וכן הא דלא קאליק ע"י סימן הייט
 נמי מהאי טעמא משום שיש רוב אנשים שנכנסין כספק זה
 שמה הם היו הרולחין וברובא דעלמא מלי שיהיה בהם כמו
 ק סימן מה משא"כ היכא דליכא הכתשה אלא בין שני אנשים
 לתוד או סימן אמלעי דיע כמו סימן מוכהק משום חיה איט
 מלי שהסימן יהיה שזה אלא שיהיה יחד ע"ש שהגריך בזה לכך
 הכא נמי כ"מ בביא דהיא אמר סימני החוט וזוהי חומרת ג"כ
 סימניו כיון שאין כאן הכתשה אלא בין האשה ובין בעלה סלכך
 עלה על דעת המקשה שאף סימן גרוש נמי מהי משום דהיא
 כיון דליכא רובא המגיד מעלין ל' חד דרגא ומסימן גרוש
 נעשה סימן אמלעי כמו לשברת הא"ח שבה מסימן אמלעי
 נעשה סימן מוכהק לכך פריך שאף אס ריחא קן מ"מ דילמא
 פהדי דנקיט חזירי' ולאו כלום הוא ואף סימן גרוש נמי לא הוי
 ומשיי אלא במדת ארבו וכו' ובה מתורץ נמי הקושיו של
 ה"ח על הגכ"י משום דהתם כיון דלחן הכתשה אלא בין האשה
 לבעלה מהי סימן מוכהק להרי"ף אף אס הוא בדיני נפשות
 (ול"ע דלכאורה ד' הא"ח הללו הם עד הרי"ף והר"ש והסור
 והש"ע אה"ע סי' קנ"ב דהא לשיטת הרי"ף ביה דסימני החוט
 בעינין דוקא סימן מוכהק אף דליכא רובא דעלמא המעדת לזה
 ואף לדעת הרי"ף שסובר דמהי אפילו סימן אמלעי מ"מ זה
 הכל היכא דליכא נמי הסברא של החוקה דלחן אשה מעיזה
 פניה בפני בעלה אבל לולי זאת לא מהי סימן אמלעי והא
 להא"ח מהי כיון דליכא רובא המגיד ונ"ע) וע"י כסמ"ע
 בח"מ סי' רס"ו ס"ק ס' שכתב שבראשונה קודם שנתרצו
 הרמאים היו מחזירין אבידה בסימנין של חזירא וסומקא ע"ש
 הכי להדיח שזה נמשך לסימן מן התורה אפילו להחיר ע"י
 אבידה א"כ גם כאן יש ללרפו לפנין העגלים לסימן ע"ז כמו
 שכתבתי לעיל :

עוד הבאתי לעיל ד' הפנים יפות פ' מטרע שהקשה למה לן
 הקרא של וספרה שאשה נאמנת על נדה חישוק ל'י
 דאי אפשר בלאו הכי וכל שאי אפשר בלא"ה או עד ח' נאמן
 כמו דאמרינן בקידושין שלשה נאמנים על הבטור חיה וכו' וע"ז
 תמהתי דהיכן מליט כש"ס כפרא זו שיהי' עד ח' נאמן מן
 החורה משום הסברא דאי אפשר בלאו הכי וע"ז הביא כה"ר
 דברי ה"מ בכתובות דף ע"ב שכתב שלפיקר גדה נאמנת על
 טבילתה משום דאי אפשר בלא"ה דמנין להבעל לידע ימי וסחה
 ע"ז ותמהתי על דברי ידידי כי דבר זה לא היה לריך להביא
 ממרחק בלא דבר זאת מבוחר הוא בדיחשי הריטב"א בציטעין
 ד' ב' ובקידושין פ' האומר וכן הוא בג"כ בפ' האשה רבה אבל
 כ"ז איט מספיק לתרץ הקושיו כי התם הטובה הוא רק דרך
 דחי' שאס אט בלחן ללמוד שיהי' עד אחד נאמן בלזיסורין
 מודה אמרינן שאני נדה דאי אפשר בלאו הכי אלא אי לא
 גילה לט מן התורה שער אחד נאמן או מסברא לא הוי דשפיק
 דנאמן אפילו במקום דאי אפשר בלאו הכי והא דחיה נאמנת
 על הבטור הא כתבתי בשם ה"רן שהוא רק מדרבנן . הן אחת
 שראיתי בתשו' הרא"ש כלל כ"ב שכתב הא דאמרינן בקידושין
 ד' ע"ד שלשה נאמנין על הבטור חיה התם משום דגלי לן קרא
 יכר יכירט לאחרים שהאב נאמן עליו אף שהוא קרוב ויחד
 וע"כ דהייט טעמא משום שאין כאן אחר להעיד אלא הוא ולפיק
 מיני' דה"ה חיי' או אוח נמי נאמנת האיל כיון דלחן אחר
 יוכל להכירן ע"כ ע"ש . ח"כ משמע דחיה נאמנת מן התורה
 מ"מ נראה ברור דלחן זה אלא מדרבנן שער דלחן נאמר דסברא
 זו מהי אפילו מן התורה ח"כ הא מהאי קרא דכיר לפיק
 מינה נמי שהאב נאמן למר על בט שהוא ממזר ואפילו הכי
 ק"ל דאוחו אינה נאמנת ולא דרשינן כלל בזה טעמא דקרא
 לומר

לומר משיח דתין מי שיכיר והואיל דהאב נאמן ה"ה האם נאמנה
 אלא כ"כ שאין זה אלא מדברין וביד אפילו אם נאמר שכוונת
 הראש"ש שהחיה נאמנה מן התורה מ"מ הא משמע מדבריו דאי
 לאו דכתיב יכיר מסבירא לא הוה אמרינן שנאמנת אף דאי אפשר
 בלאו הכי וזה היפוך מסבירת הפרס יפוט ול"ע וצ"י כפי'
 המשניות להרמב"ם בפ"ק דב"ק על ההבנה של שם כסף
 ובפני ב"ד ע"ש :

סימן לא

בזה השבחה על התשובה ולפיל לרב אחד ח"ל מה שכתב זה
 דבמילתא דעבדא לאגלויי משם נאמן נכרי אפילו להקל
 ואף אם אינו מכל"ם לכאורה הסבחה הפוסקים דאפילו בגילוי
 מילתא בעלמא שהוא עדיף ממלחא דעב"ג מ"מ כל שהוא לקולא
 אפילו ישראל אינו נאמן ומכש"כ נכרי כמטואר בב"ש סי'
 קג"ה ס"ק כ"ג דתוך הפרק כל זמן שלא הגיע לכלל שנים
 אין הגמים נאמנות לקולא לומר שהיא יכולה לנאמן אף שיש
 לברר חיקף אם האמנה אהם וזה הוא שיטה הרי"ף והרא"ש
 והב"מ ובה"ע סי' קמ"ג הובא שם בדברי האחרונים
 בשם כמה תשובות שאם אשה אומרת שנתגרשה בב"ד
 של פלוני אף שיטולן זאת לברר אם האמנה קן מ"מ כל
 שאין לה מעב"ד שנתגרשה אינה נאמנת עכ"ל המה אפי'
 מה זה מביא מגם שהוא דבר שנפחה דלפינן דבר דבר
 ממשותף ולא מהני בזה כלל עד אחד אפילו במילתא דעב"ג משום
 דדמי למשון ובמתן לא מהני הסברא של מלחא דעב"ג הדע
 דהא דעה הרמב"ם וכן הוא שימת רוב הפוסקים דהא דעד
 אחד נאמן בעגונה הוא משום דהוה מילתא דעב"ג כמו שהאר"ך
 בזה הב"מ פ"ג מהלכות גירושין מ"מ לא מהני אלא בעגונה
 דיוקא שהקילו בה האמנים אבל לא בשאר דבר ערוה וכן לפינן
 נמשון נמי לא מהני כמו שכתב הרמב"ם בפ"י מהלכות נחלה
 שאף שמתירין אותה להישא עפ"י עד אחד מ"מ אין הירוש"ן
 יירדן לנחלה עפ"י עדות זו ע"ש ואף שהוא מילתא דעב"ג
 ה"י במשון לא מהני וזה ה"ה בכל דבר ערוה דלפינן דבר
 דבר ממשון משא"כ בשאר איסורין וכן כתב להדיא הריב"ש
 בסי' קג"ה דאף דכל דבר איסור מהני מילתא דעב"ג מ"מ
 בדבר ערוה לא מהני כמו דלא מהני בדמי ממנית משום דלפינן
 דבר דבר ממשון ע"ש אבל בשאר איסורין אפילו אם הוא איסור
 כרה מ"מ מהני מלחא דעב"ג ומביא רא"י מהא דעד נאמן
 בקידוש התודע כמו דאמרינן בפ"ג דר"ה וכמו שכתב הרמב"ם
 בהלכות קידוש התודע שאם אמר העד פלוני ב"ד קידשו
 את התודע נאמן ומהקנין את המועדות על פיו אף שיש בזה
 איסור כרת כגון חתן בפסח או יום הכיפורים והייט משום דהוה
 מילתא דעב"ג דהא אמר שנתקדש בב"ד של פלוני ויטולן
 להקישו ע"ש ותמה אפי' על כ' ידיו הלא הזכרתי את הריב"ש
 בדברי והא"ך לא עיין כי ומה גופא יש להוכיח ג"כ דגם שאפי'
 דהא בשאש האמרה נתגרשה בב"ד של פלוני לא מהני אף
 דהוא עב"ג כדאיתא באת"ה סי' קמ"ד ובעד אחד שאמר
 קידשו ב"ד פלוני את התודע נאמן אלא ע"כ דגם שאפי' עיין
 בהשואות הרדב"ן הובא בפ"ת בסי' קמ"ב ס"ק ז' וע"ש היעב
 שמתוך מדברי הרדב"ן שבובר בשאש את האמרה נתגרשה בב"ד
 של פלוני לא מהני אפילו אם עד אחד מסי' כדבריה ואפי'
 שסק הרדב"ן בעלמא בסי' גכ"ו דהא נכרים ואומרים שכל פל'
 שיש לו שנייה הוא ודאי כן ח' ימים כומיין עליהם משום דהוא
 מילתא דעב"ג ולפינן גם אינו סומך על סברא זו והייט ע"כ
 משום דגם שאפי' שהוא דבר שנפחה ובעיני שני עדים חוקא
 יידיה רא"י וזאת אפשר לרדות קלם עפ"י דברי הריב"ש שכתב
 שם עוד בראשו השוכה שיש חילוק במילתא דעב"ג כי פעמים
 ש' מלחא דעב"ג דמהני אפילו לפני משון כמו שטרף פרסאש
 מקרקע לנכרים ומגבינן כי כדאיתא בגיטין ד' י"ט והייט משום
 ידודאי יפגלה הדבר בקרוז ע"י אנשים אחרים ע"ש ובה

תירגתי קשיית הח"מ בח"מ סי' ל' ס"ק י"ג שהקשה על הכ"י
 והד"מ שהביאו בשם המהרי"ק שאם אחד ואמר אני ארלך ואברר
 ערוהי שהוא נאמן והוא מגמירא דקידושין ר' סי' והקשה והא
 התם לענין איסורא מיירי אבל לפני משון מוזמן אין חילוק בין דבר
 שיכול להתברר או לא ע"ש אבל לפי דברי הריב"ש נראה דכבר
 בררתי לפיל דכל דהעד בעלמא מנבש מאתא שג"ך עמו והוא
 רונה להראות לו ולברר הגדוה וזה עדיף מפי מדבר שבידא
 לגלויי משלמו ואין העד גופא מנבש לגלות הדבר ושפוט הוא
 עיי' לפיל בספונתו וא"כ מאחר שהריב"ש כתב דמלחא דעב"ג
 טוב מפיקא אפילו משון א"כ כש"כ היכא דהעד בעלמא רונה
 לברר הדבר חיקף בוודאי נאמן אפילו לפני משון הלכך היכא
 דהוא חד מחייב שטפה וכמו שהסכים שם ה"ה ודברי הב"י
 והד"מ נכונים מאוד נמלא לפ"י לא דמי ג"כ קידשו ב"ד פלוני
 את התודע לנתגרשה בב"ד של פלוני משום דנקידוש התודע אף
 אם ב"ד שקידשו הלכו מהעיר או משו מ"מ הא כבר נתפרסם
 הקידוש בכל ישראל שב"ד מוסרין זה לזה שקידשו את התודע
 ועדיף טפי אפילו משטרף פרסאש משא"כ בנתגרשה בב"ד של
 פלוני הא יכול להיות שלא יתברר הדבר לשולם כגון אם נתוך
 קי הלכו הב"ד או משו הלכך אין זאת כ"כ מילתא דעב"ג
 ומש"ה אינה נאמנת ובה לא דמי להא דהתיר הרדב"ן באם
 נכרים ואומרים שכל עגל שיש לו שנייה הוא כן ח' ימים דנאמרים
 משום דעב"ג הייט נמי מהאי טעמא דהא דבר זה אפשר
 לשולם לברר זאת ע"י פגלים אחרים ולא דמי לנתגרשה בב"ד
 של פלוני מיהו יש להוכיח עדיין דאיסור והיה שאפי' מדברי
 הירושלמי בפ' אמר להם הממונה דאיתא התם אמרה להם אשה
 טול פלוני בשבת מלין אותה על פיה ר' אמי מל על פי גשים
 דאמרי השמש ה' על הארץ וטול בשבת ופירש הקרבן עדה
 וכן משמע בפני משש שם שר' אמי מביח זאת מהא דאמרינן
 התם שאם העד ואמר ברקאי הייט שהאיר פני המזרח סומיין
 עליו משום דהוה עב"ג וזה הוכיח ר' אמי דה"ה אם גשים
 ואומרים שפלוני טול בשבת קודם שקיעה ואומרים שהיו שם כמה
 אנשים שראו כן וכן פירש להדיא הגאון מהר"י כבר בספרו
 דרך אמת תשובה א' דמיירי כה"ג שאומרים שהיו עוד שם כמה
 אנשים ואמרינן שאם אמרה אפילו אחת נאמנת משום דאפשר
 לברר ע"י אנשים ע"ש בתשובה והנה זה דמי משם לנתגרשה
 בב"ד של פלוני דהא ג"כ כאלו אפשר שהאנשים ילכו מכלן ואפי'
 נאמנת אפילו אשה אחת משום דאפשר לברורי אם אמרה אחת
 ובגם לא מהני זאת אלא ע"כ משום דא"ה שאפי' וגם לפרוש
 זה מוכח דהא דסומיין על עד אחד שאמר ברקאי או קידשו
 ב"ד פלוני את התודע שנאמן משום דעב"ג דלאו דווקא כה"ג
 שאפי' אפשר שלא יתברר חיקף אלא ה"ה אפילו אם יש אופן
 שלא יתברר מעולם כגון הכא שאפשר שאנשים הללו שאמרה
 האשה ילכו מכלן ולא יתברר מעולם מ"מ עד אחד נאמן דאל"כ
 הא"ך הוכיח ר' אמי דין שלו דגשים נאמנת לפני מילה מהא
 דעד אמר האיר פני המזרח הא התם בוודאי יבלין הדבר
 לברר חיקף את האמם אמו משא"כ במילה אלא ע"כ דאין
 חילוק בזה ובכל נזנא נקרא עב"ג נמלא לפי דברי הריב"ש
 ולפי מה שביארתי או מגם בוודאי אין קשיא לרין דין גם
 מה שהקשה כח"ר ממילאן דרוב הראשונים טוברים דלא פמייק
 בדקידוש שערות ע"י גשים אף שאפשר להתברר כנה בזה נמלא
 פלוגתא בראשונים אם מילאן נקרא דבר שנפחה או לא עיין
 במדרי"ן פ' מלות מילה דעת בזה ע"ש והנה בב"ש בסי'
 קס"ט ס"ק ד' הביא סברא אחת שדקידוש שתי שערות לא
 הוה כלל מלחא דעב"ג משום דלריכין לבחוק כל הגוף וזה
 קשה מאוד למלא שתי שערות בכל הגוף הלכך אף אם לא
 חמלא השערות מ"מ לא תתברר בזה משום דאפשר לומר
 שהראשונים מלאו לא ושכשו קשה למלא ע"ש זה שלא כדברי
 הריב"ש שם בתשובה שכתב שדקידוש שערות הוה מילתא דעב"ג
 לבחוק ע"י גשים אחרות לפ"י גם ממילאן לא קשה כלל מאפי"ש
 דאם נאמר דמילאן הוה דבר שנפחה א"כ בוודאי נאמן דהא

הטעם דאך בלאו האי עממא שרי עיי' בסומן שי"ד בט"ו ס"ק ה' והא דכחב הרי"ף בהכרת אחי כמה שאם יש תשדא בדבר אינו נאמן הוונה שאם חזינן איזה רישותא שיש כאן חשש טעות כמו שהביא שם הרא"י מהאי טורבא מרבנן דאזיל לקדושי אשה ע"ש ותראה שכן הוא ומה"ע לא הביאו זאת לא בטור ולא בט"ע כה"ע כה"ע ס' קס"ט והייט משום שזה פשוט דלא מהני ועוד הא כבר כתב הקו"ג בס"כ ס' ק"ב דבהכרת אחיה דמיסתא שהוא מן האב זה לא נקרא מלמא דעבל"ג כ"כ משום דמי יכול לבדר זאת ולהכתיבי ע"ש וגם התם הוא דבר ערוה הלכך אין רא' כלל מזה לנידן דידן :

(ג) הקשה עוד הא קי"ל בסי' ז"ח דלא סמכינן בנפול איסור לחוך היקר אלא על נכרי מסל"ח דוקא ואף שהוא מלמא דעבל"ג דהא תיבא אכלינן אפי' התבטיל היה וחיך יעטם אוכל ונראה אם אחת אמר שאין בה טעם של איסור או לאו ואש"ה לא סמכינן על סברא של מלמא דעבל"ג אלא בצירוף הטעם של מסל"ח אכל משום עבל"ג לחד לא סמכינן עוד הקשה מהא דיו"ד ס' פ"ג וסי' פ"ז שיש אמרים התם שאם נכרי אומר דהני בינים משוף פלוגי ופואר הוא אין סומכינן עליו אף דהוא עבל"ג אלמא דלא סמכינן בנכרי על סברא דעבל"ג לחד ע"כ ירדתי הנה דבר זה לא נעלם ממני בעת כותבי החשובה כי הבאתי שם דברי הרא"ה בדב"ה ד' ק"ו והתם הרי עיקר פלפולא בהא דקפילא דסמכינן עליו וכן הפ"י בסי' ח' שהבאתי ג"כ מפלפל שם בהא דביי עוף סהוד ע"ש אבל באמת נידן דידן ג"כ הוא בכלל מסל"ח כי מה שהנכרי בא אלל הישראל ואמר לו שטלד לו עגל לכן היום אין לך מסל"ח גדול מזה כי כל גור של מסל"ח הוא שהנכרי אומר שלא ע"י שאלת הישראל וה"ל הלל הנכרי בא בעלמו וסיפר לו שטלד לו עגל כזה הרי זה מסל"ח ממש ורא' לזה ממנחת ד' מ"ב דאיתא התם הלווקח עליה מלייולת מן הנכרי מן הסגר כשירה דאמרינן דלא מרע נפשיה ובודאי מישאל קנה מן הדיוט פסולה ופירש רש"י ז"ל דשמה הוא בעלמו לבע אפלת ונפשה שלא לשמה ע"כ והקשה השו"ת פנ"ב בס"י ח' אמאי קלא אפי' רש"י הטעם משום דחיישינן דהוא תכלת הוא אלא קלא אינו כמו שפירש רש"י לעיל ותידך דלאו רש"י כתב לעיל דק"מ אפי' בהא דתכלת אינו נקחת אלא מן המומחה ככד וז"ל הו"ל הו"ל ואין לה בדיקה אם קלא אינו נקחת אלא מן המומחה ע"ש משמע דאם ה' לה בדיקה היה ניקחת אפילו שלא מן המומחה משום דמרתת שמה יחבדר ע"י בדיקה שזה אינו תכלת והלכך כאן דאזלי הסוגיא אליבא מאן דאית לי' שיש בדיקה לתכלת מפרש רש"י הטעם שאין לוקחין מן נכרי הדיוט משום שמה עשה שלא לשמה אבל משום קלא אינו לא חשש דהא אפשר ע"י בדיקה יע"ש שהובית להלכה דכיון שיש בדיקה לקלא אינו קונין מנכרי הדיוט ע"ש וקשה הא אין קי"ל בנפול איסור להיחר לא במדינן על הנכרי שאומר שאין בו טעם אלא בצירוף מסל"ח דוקא אף דהתם שייך גמי הסברא של מרתת כמ"כ הפוסקים ביו"ד ס' ז"ח אלא ע"כ דהתם שאני פשוט דמה שבא הנכרי ואומר לו יש לי עליה שקריה מישאל קנה ממני זה הוא גופא בכלל מסל"ח לכך נאמן התם טפי וא"כ מ"כ בעגל שהוא דבר שאין שייך דוקא לישראל בודאי כיון דהנכרי בא מעלמו ואומר לו שטלד אללי היום עגל זה הוא מסל"ח ממש ועוד אף אם לא ה' מסל"ח ממש מ"כ במקום דאיתא ג"כ מלמא דעבל"ג חוץ מהני אפילו מסל"ח כל דהו ורא' מפורשי' לזה מהא דק"ל דכל עיקר מסל"ח הוא דוקא שהנכרי אומר שלא ע"י שאלת אכל כל שהישראל מתחיל לשאל ממנו לא נקרא מסל"ח בדאיתא בכל פוסקים ראשונים ואחרונים ובש"ע אה"פ ס' י"ו וא"כ האין בטעמא איסור דסמכינן על נכרי מסל"ח שנתנן לו לטעום התבטיל אם מרגיש טעם תלב או לא והא זה הו"ע"י שאלה ואף שאין יודע שאיסור והיחר תלוי בזה מ"מ כל שמתחיל הישראל אין נקרא מסל"ח וקושיא ה' הקשה הבעל תו"י בס' ז"ו

בדבר שבערוה ילפינן מממון דלא מהני גילוי מילמא ואם נאמר כשיסת הפוסקים דמילמא לאו דבר שבערוה מ"מ יש לומר דסברי כשיטה שהביא הכ"ש דהיי שערות לא נקרא מלמא דעבל"ג וניחא הכל :

(ב) עוד הקשה כת"ר דאף אם נאמר דזה היה מילמא דעבל"ג מ"מ הא הנכרי טעם בדבר כדי שיקנה ממני העגל וכמדי דאית לי' טעם או לא מהני עבל"ג כמו שכתב הרי"ף בפ' החילוק גבי איסתמדענהו דלמיה דמיסתא הוא דעד אחד אינו נאמן לומר שהוא אחיו של מת אלא א"כ אין כאן חשש ניגע ומחד אכל אי לא הכי אינו נאמן ע"ש והא התם הא ג"כ עבדא לאיגלוי אם הוא אחיו או לא ואפ"ה כל שהוא טעם אינו נאמן ובודאי אין חילוק בין איסור דאורייתא או דרבנן וא"כ אפילו אי נוגע דעגלים הוא איסור דרבנן מ"מ כל שהוא טעם לא מהני עבל"ג ע"כ ת"ד :

ורתמה אני על חכם כמותו האריך כתב כן בפשיטות מהכרח דנפשיה היפוך המבואר בהפוסקים עיין בה"ע ס' ק"כ בב"ש ס"ק ה' לעינן הא דאמרינן בגמרא שאין כותבין גט אלא א"כ מכירין האיש והאשה שאם שליח שהביא הגט אימא שהיא מכיר אותן אף שהוא נוגע בדבר שאם לא יהיו הגט אי יפסיד שבר השליחות מ"מ כיון שהוא מלמא דעבל"ג נאמן אף שהוא נוגע וכן הסכימו לדבריו כל הבאים אחריו ע"ש הא להדי' היפוך אדברי כת"ר שיח' ונכחי הקשיתי להיפוך על הב"ש והפוסקים דהא בסי' קל"ב לעינן שליח שגאבד ממש הגט דאמרינן בגמ' ובש"ע דלדורבא מדרבנן מהדרינן בט"ע ואם השליח אינו טורבא מרבנן לא מהדרינן ליה בט"ע וכתב שם הרשב"א והר"ן בביטין פ"ג דהייט טעמא דחיישינן שמה כשביל שלא יפסיד שכרו יאמר שמכר הגט אף שאינו מכירו ומפרש שם הב"ח והב"ש בס"ק י"ב דאין הטובה דחיישינן שישקר במוד כשביל הפסד שכרו זה אינו כי לזה לא חיישינן רק שהבניה היא דאין חיישינן שמה כשביל שהוא נוגע בדבר והוא יודע שאבד גט כזה מורה היחר לנפשו שזה הגט בודאי זה הוא שאבד ומה"ע באמת אם עדים מעידים שלא חתמו אלא על גט אחד שיש בו שם זה הנמלא בגט ושם יש בו החתימות של אותו אנשים והוא יודע שהעדים הללו לא חתמו על הגט שהביא הוא רק שגט ג' שלו חתמו עדים אחרים בשמות הללו הרי ע"כ זה הגט שנמלא אינו של השליח דהא העדים הנמלאים על הגט לא חתמו כ"א על גט אחד שיש בו שמות הללו ואו לריבין אני לומר שהשליח אומר במזיד דבר שקר בלא הוראת היחר לזה לא חשדינן לי' אף שהוא ניגע בדבר מ"מ לזה אינו חשוד אינו ע"ש והא התם לא הו גילוי מילמא כלל משום דדבר זה אי אפשר להחכרר דהא לא ידעינן אם הוא זה שאבד וגם התם יש חשש איסור דאורייתא ואפ"ה לא חיישינן שישקר כשביל הפסד שכרו וא"כ למה לריבין כאן להטעים דהי מילמא דעבל"ג וע"כ לריבין לחלק כפי מה שביארתו בתשובה אחרת דלהחזיר הגט שגאבד לא הו בכלל דבר שבערוה רק זה דמי לשאר איסורין והבאתי רא' דהא קי"ל אם עדים אמרו פלוגי דהאי בימנא גירש את אשתו לא מהני כמו שכתב התוס' בחולין ד' ל"ו ואלו בגם שנמלא מחזירין ע"י סימנין כמו דאמרינן בביטין אלא ע"כ דזה דמי לשאר איסורין וע"ש שהארכתי בפרט זה ובשאר איסורין באמת קי"ל דטעם כשר להעיד בערני איסור והיחר הלכך התם גמי השליח נאמן אף דלא הו עבל"ג משא"כ לענין הכרת האיש והאשה אף דהוא דרבנן מ"מ דמי לדבר ערוה ובהו כל שהוא טעם אינו נאמן אלא משום דהו עבל"ג ולא כמ"כ כת"ר דטעם פשוט אפילו הוא ישראל ואפילו כבאר איסורין דהא חזינן הכא דכשר ויחר מזה מלינו בכערות ד' ל"ו דאף במי שהוא חשוד על הדבר מ"מ במלמא דעבל"ג נאמן אף שהוא טעם בדבר כדאיתא התם שנאמן הדין לומר הראיתי בבור זה לחכם ואמר לי שיש בו מום ואוכלין על פיו ואין לך נוגע יותר מזה ואף דבגמרא אמרינן התם דהייט טעמא דקדשים בתנן לא הו אכל מ"מ אין זה עיקר

ול"ו ותיקן הכל היבא דאיכא ג"כ מלתא דעב"ג אזי מהני אפילו מכל"מ כל דעו ע"ש ומת"ס המיר שם בנכור במקום דהיה מהירא הנכרי תלוי יתבררו דבריו והחיר בלרוף מסל"ת שהיה ע"י הלאה והביא ג"כ הרא"י משיטת נכרי דמהני מכל"ת אפילו ע"י הלאה אף שלא מהני בכל דוכתא וגם כהא דסי' פ"ו אם הי' הנכרי מסל"ת בעיני שאין בו חשש להכשית מקחו אומר כן היה נמי מהני אם הי' אומר משוף פלוני וביחיר הוא הלא דהפוסקים לא מירי בהכי ועוד דהא באמת גם בנכרי שאינה הבינים הללו הם משוף פלוני ופיהור דעת הרמ"א בסי' פ"ו שנאמן משום הוי טעמא דעב"ג והש"ך שם כתב בס"ק ד' שכן דעת הרבנו שופקים והסכים שם כן להלכה וה"ל אדרבה הרי הכרעת הרמ"א והפוסקים דהף בחיבור דאורייתא נאמן הנכרי משום מילתא דעב"ג ואפילו להמחמירין שם ג"כ לא דמי לערך דין משום דכבר הקשה הרשב"א שם הובא בס"ז שם ס"ק א' דאמאי חמירין שהם אמר הבינים משוף פלוני וטורח נאמן משום דמירתת והא חמירין בנמרא דאיכא ביניה דעורבא דדמי ליונה וה"ל יטול הנכרי להתגלגל דהבינים הלא באמת של טוף פיהור ואף דלא דמי הא יש לימד שכעת כשהנה התמונה של הבינה דהא עבירה דנשתנה וה"ל אף שעכשיו נראה שאינו ממין זה הא יטול להיות שעכשיו ילדה בהמונה אחרת דהא איכא דעורבא דדמי ליונה כדאיחא בנמרא ד' ס"ד הא נמי יטול להיות שהוא של יונה שהיא המיא לעורבא ותיקן הרשב"א משום דכשנטיין בהם היטב המלא שינוי קלף ואפשר להתברר והוי מדעב"ג ע"ש וה"ל לפ"י אפשר לומר דהמחמירין פוצרין בדאמת מה"ט לא נקרא מלהא דעב"ג דהא יטול הנכרי עלמנו לתקן הבינה נכונה עכשיו ולבד זאת הא הפס דאורייתא הוא והלבך החמירו בו מבא"כ כאן שהוא דרבנן בוודאי כמסקין על רוב הפוסקים והכרעת הרמ"א והש"ך בסי' פ"ו דגם נכרי נאמן במילתא דעב"ג ועיין בסוף סי' קי"ט כולל ע"ד :

עוד להרב המזכיר על הטעם הנבחר בהשגיח שם הכאמי כונה רחוקה שאף במקום שיש לו לתקן נפשו לומר אחר כן מ"מ נקרא מילתא דעב"ג משום דטעם בני אדם שאין רעונם שיסתרו דבריהם אף שיש להם התגלות על הגדה ודמי חוקה זו כמו שאר חקוקה והבחינה שם כונה שופקים הכוברים כן וענה בזהו לתקן ממה שהשיע עלי הדב הנ"ל וזה תוכן דבריו דהא איחא ביו"ד בסי' קכ"ט סי' ג' דהא הוא מעביר חביה של יין ממקום למקום אף אם הוא מהירא במ"א יראה הישראל האף שהוא נוגע בהיין ויהי' נהב"ש ע"ז מ"מ כאן מיישין שמה נגע ואף שהבטיח להישראל שלא יגע מ"מ לא ירא שמה יהי' נחפס בשקרו משום שיכול להתגלגל ולומר שרלה להחזיק החביה שלא יפול והוא הנממרא ע"ש הרי להדיא דהיבא שיש לו התגלות או אינו מהירא שמה יתפוס בשקרו ע"כ ת"ד :

ואג"י אומר לא כן ידדי כי אין כל אנפין שרין בזה דבוודאי קשה לאדם לומר דבר בקר בפיו מה שנעשה ואינו נעשה משום דמקום בחי"ש חולי יתגדה בעיני הכריות ממה שישנה הכשתחו כמה שהבטיח היבא שיש ביהו לתקן נפשו למה עשה כן כמו הבא שיכול לומר לא שנית ממה שאין לי ליגע בהיין רק כשהיין מוכרה בלא יכול החביה ולא כוונתי בשביל ליגע בהיין זה דבר המסתבר ובהכרח זו חרלתי היטב דברי פשוט הרשב"א בספר ט"ו סי' ה"ל וה"ל שהקשה שם הקושיא של הראשונים כהא דאמרין כשנעשה ד' מ"א שחף דק"ל המלוה את חבירו בעדיש אין לרין לפיכך שיעדים מ"מ אם הניח לו אל הפרעני הלא יעדים אינו נאמן לומר שפרעני בלא גדים והקנה הרשב"א יחיד ל"י ח"ו נאמן לומר פרעניך במינו דפרעניך בעני פלוני ופלוני והלכו למדנה"י והירך דהא אחר לי פרעניך בעני פ"פ יתמו בלמה אינו נאמן משום דאמרין הדין לפרק ירחיק ערותו ונה לומר בלמה פרעניך בעני פלוני ופלוני והלכו למדנה"י נמי אינו נאמן משום

דמהירא אולי יבואו ויכחשו אותו ע"ש והקבנו עליו האף כתב בפשיטות דהא לא הוי מינו הא חנן קי"ל מודה בשטר שכתב לרין לקיימו וכתבו הדין בכתבות ד' י"ח דר"מ דסובר דאין לרין לקיימו לא קשה עליו אמאי אינו נאמן הלוה לומר פרוש במינו דמזויף כיון דאין השטר מקיים משום דאין זה מינו דמהירא לומר מזויף שמה יבואו העדים ויכחשו אותו ע"ש נמלא חנן דק"ל כרבנן שמודה בשטר שכתבו לרין לקיימו משום דנאמן במינו דמזויף לא ס"ל הסברה שמהירא שמה יהי' מוכחש מהעדים ע"ש א"כ הדרא קושיא לדוכתא לדין דזה נקרא מינו אמאי אינו נאמן לומר פרעניך במינו דפרעניך בפני פ"פ והלכו למדנה"י מה אמרת שאין זה מינו שמתפחד שמה יבואו העדים ויאמרו שלא פרע הא בשטר לא מיישין שמה יבואו ויאמרו שהשטר הוא מקיים שמו יאריך לפרוע וגם יתברר ויחא לו לומר פרוש שאו לא יתפס בשקרו אלא ע"כ דאף בה"ג נמי נחשב מינו ומירלתי שיש חילוק בין הא אומר שעשה רעשה כגון לומר פרעניך בפני פ"פ והוא יודע שזה אינו אמת כל כה"ג בוודאי מהירא שמה יבא ע"י העדים ואין זה מינו אלא זאת תכל לאדם לומר שדבר זה לה"מ שאו יש לו התגלות שאף אם יתברר שהי' הדבר יכול לתקן נפשו שכעת כהו דבר הממוי בב"א משא"כ לומר שעשה זה הדבר לפני פ"פ או שהוא עלמנו עשה זאת ויתברר שקרו בזה אדם מתפחד יותר כי אז אין לו התגלות ששכח כי זאת אין בגדר שכחה ובעניי מינו קי"ל שאף בחילוק קל כל שאינו שזה הענינה שטופן ענה להמינו לא נחשבת למינו כדאיחא בדימי מינו והפ"ה נחשבת זאת למינו ואינו חושש שיפסם בשקרו משום שיכול לומר ששכח א"כ כש"כ בזה שיכול להתגלגל שמתפחד שלא יפול החביה ככה שאסור לו ליגע ונגע ופשוט הוא :

(ב) עוד הקשה על מה שהבחינו דברי הרמב"ן בחידושיה לגדה שכח שאפילו היבא דליכא חוקה דהניעה לכלל שנים נאמנת נשים לומר שיש לה שערות או אין לה וסמכין על בדיקותין בין להקל לומר שאין לה שערות ויטלה נאמן או להחמיר משום דהוי מילתא דעב"ג ואף שאין הדבר יכול להתברר כ"כ שיוכלו לומר שנשאו אחרי בדיקותין דהא ריבין נשירות בהם השערות כמש"כ הפוסקים אלמא דאפי' כה"ג נוקרי נמי מילתא דעב"ג וע"כ כ' ח"ל תמה אזי על מר הא לא אשכחן שכתב הרמב"ן כן אלא במילי דרבנן לענין מילין או חליה ודקה לאחר זמן משום חוקה דרבא אבל באופן שלא הוחזקו בשנים לא מצינו דסובר הרמב"ן דמהי בדיקה הנשים משום מלתא דעב"ג ואף כהו מר דאף החולקים על הרמב"ן מודים בזה הדבר שאיסורו מדרכב הא עיקר פלוגתא של הפוסקים הוא רק בדבר שהוא מדרכב עכ"ל כת"ר :

והנה זה גרס לו שאין ספר הרמב"ן ח"י והא לך לנן הרמב"ן דע"כ כל הבדיקות וכו' אפשר דלח"ק נשים נאמנת בין לפני הפרק בין בחוטי בין לאחריו משום דלאו עדים הוא אלא גילוי מילתא בעלמא הוא והא נמי להא דמיא ובכה"ג אפי' נשים נאמנת וכדאמרין בפ' התולין ואשתמועידנה אפילו קרוב ואשה נאמנת משום דגילוי מילתא בעלמא הוא ועדיפא מינה משום דמילתא קמן הוא לאגלויי הלבך נשים נאמנת בין להקל בין להחמיר והלכה כח"ק לפי שהוא פסח ברייתא ור"י ור"ש יחדוהי ממה פכ"ל הרמב"ן הרי להדיא כמו שכתבתי וכן היבאו דברי הרמב"ן בספר דברי אמת להאמן יאחז ככר בענין גיטין סי' י"ח המחמיר הריב"ש והביא שם דברי הרמב"ן והריב"ש וכתב שמדבריהן מבוחר שהנשים נאמנת על סימני אף בלא חוקה דרבא שאמר דכיון שהגיע לכלל שנים בלא לכלל סימנין ואפילו בלא זה נמי נאמנת ואפילו להקל בשל טורח נאמנת ועיין בכנה"ג סי' קכ"ה ד"ה כלל השלה שהביא שם ג"כ דעת הרמב"ן והריב"ש ומהריב"ל שפרשם בדברי הרמב"ן שפוסק כח"ק בגדה ד' מ"ח שאסור שנים נאמנת בבדיקותן אפילו להקל בשל טורח אפילו במקום שאין משיע להם שם דבר

דבר משום ודעל"ג ע"ש הרי להדיא דעת הגדולים הללו שאף להקל בכל יורה נשים נאמטה ולא כמ"כ כח"ד שדוקא בדרכן סומך הרמב"ן על הנשים ולא בדאורייתא כי נהפוך הוא. ומה שכת"ר דוחה עוד משום הרמב"ן אינו חושב כלל להא' חשב דשמא נשרו השערות משום הכי לשיטתיה הוי מדעב"ג משום שאם יאמרו שמלאו הוי בעדות והא"כ לא ימלאו אין להם התגלות ששכרו דהא לדבריו לא חיישין לנשרו עכ"ד לא כן יודי כי ארבעה הראוי' עלי הוא להיפוך והא' אי אמרי הנשים שלא מלאו בה סימנין תלא במיאון ולהרמב"ן הא נאמטה הן לעולם בין בחוך הפרק או אחר הפרק דהא פסק כח"ק שם דכל הנשים נדקות ע"י נשים נמלא אש הוא ביום דמישלם זמניה של קטנות ולריכה לבוא ליד נערות והנשים אומרות שמלאו בה שתי שערות אבל הם קטנות שאין בהם כדי לקרן בלפורן וזה הוא השיעור של שערות כדאיתא בפוסקים נמלאו שמו תלא במיאון לשיטה הרמב"ן והראשונים משום דהוא מדעב"ג ע"י נדקות של נשים אחרות ומה זה עב"ג דהא אפ"ל בסימני נערות כח"ד רש"י בקידושין ד' ע"ט דכל היום היא עשויה להשתטות וכל שעה ובעה יום חשב ששפחה מנערה לסתרה ואמרינן כי ברנב וז' נולדה לה סימנין שלא היו בה עד עתה משום דקיון שהיא ביום דמשלם הנערות או מליי הוא שבינע וז' יולדו לה הסימנים אף שלא ה' לה עד עתה וא"כ מחש"ל לענין אש יש לה שתי שערות רק שחבר קת מהשיעור של קדימת הניפורן והוא ביום דמישלם הזמן דודאי יש חשב שמה עכשיו נהגדלו ונעשו כשיעור א"כ מה זה מלהא דעב"ג והאך סימנין על הנשים להקל כהלא במיאון הא לא נהפשו בשקדים משום שאף אש ימלא חמ"כ שהשערות גניעו לשיעורן הרי יכולות לומר שכמה נגדל קת דמה שיעור יש בזה אלא ע"כ דגם זאת הוי מלהא דעב"ג וזה רח"ו זכונה מאוד הן אמה שראיתי במהרי"ט סי' מ"א שחפלה שם בדין הנאמנות של נשים בשערות ומחמט שם מדבריו דזמן מועט אפשר להתברר ע"י נשים אחרות ע"ש אבל נראה שהיא לא קאי אלא לשיטת הפוסקים דאין בדיקת הנשים ומהי אלא לאחר הפרק ולחשיבה שאלו יש החשב של נשרו וזה אפשר לומר שבזמן מועט אין הדרך לנשור אבל ביום דמשלם זמן הקטנות ונכנסה לנערות הא מבורר בסוגיה דקידושין לענין סימני נערות דהפילו בזמן מועט מחנה ונהיה סימנין חדשים וא"כ נכ"כ סי' כ' להיו' שבזמן זה נהרבה השער כל הוי דהא במשהו בעלמא שיתגדל השער נעשה גדולה כי מי נתן לנו גביל בזה וא"כ שפיר נובח דגם זה הוא מלהא דעב"ג :

דבר משום ודעל"ג ע"ש הרי להדיא דעת הגדולים הללו שאף להקל בכל יורה נשים נאמטה ולא כמ"כ כח"ד שדוקא בדרכן סומך הרמב"ן על הנשים ולא בדאורייתא כי נהפוך הוא. ומה שכת"ר דוחה עוד משום הרמב"ן אינו חושב כלל להא' חשב דשמא נשרו השערות משום הכי לשיטתיה הוי מדעב"ג משום שאם יאמרו שמלאו הוי בעדות והא"כ לא ימלאו אין להם התגלות ששכרו דהא לדבריו לא חיישין לנשרו עכ"ד לא כן יודי כי ארבעה הראוי' עלי הוא להיפוך והא' אי אמרי הנשים שלא מלאו בה סימנין תלא במיאון ולהרמב"ן הא נאמטה הן לעולם בין בחוך הפרק או אחר הפרק דהא פסק כח"ק שם דכל הנשים נדקות ע"י נשים נמלא אש הוא ביום דמישלם זמניה של קטנות ולריכה לבוא ליד נערות והנשים אומרות שמלאו בה שתי שערות אבל הם קטנות שאין בהם כדי לקרן בלפורן וזה הוא השיעור של שערות כדאיתא בפוסקים נמלאו שמו תלא במיאון לשיטה הרמב"ן והראשונים משום דהוא מדעב"ג ע"י נדקות של נשים אחרות ומה זה עב"ג דהא אפ"ל בסימני נערות כח"ד רש"י בקידושין ד' ע"ט דכל היום היא עשויה להשתטות וכל שעה ובעה יום חשב ששפחה מנערה לסתרה ואמרינן כי ברנב וז' נולדה לה סימנין שלא היו בה עד עתה משום דקיון שהיא ביום דמשלם הנערות או מליי הוא שבינע וז' יולדו לה הסימנים אף שלא ה' לה עד עתה וא"כ מחש"ל לענין אש יש לה שתי שערות רק שחבר קת מהשיעור של קדימת הניפורן והוא ביום דמישלם הזמן דודאי יש חשב שמה עכשיו נהגדלו ונעשו כשיעור א"כ מה זה מלהא דעב"ג והאך סימנין על הנשים להקל כהלא במיאון הא לא נהפשו בשקדים משום שאף אש ימלא חמ"כ שהשערות גניעו לשיעורן הרי יכולות לומר שכמה נגדל קת דמה שיעור יש בזה אלא ע"כ דגם זאת הוי מלהא דעב"ג וזה רח"ו זכונה מאוד הן אמה שראיתי במהרי"ט סי' מ"א שחפלה שם בדין הנאמנות של נשים בשערות ומחמט שם מדבריו דזמן מועט אפשר להתברר ע"י נשים אחרות ע"ש אבל נראה שהיא לא קאי אלא לשיטת הפוסקים דאין בדיקת הנשים ומהי אלא לאחר הפרק ולחשיבה שאלו יש החשב של נשרו וזה אפשר לומר שבזמן מועט אין הדרך לנשור אבל ביום דמשלם זמן הקטנות ונכנסה לנערות הא מבורר בסוגיה דקידושין לענין סימני נערות דהפילו בזמן מועט מחנה ונהיה סימנין חדשים וא"כ נכ"כ סי' כ' להיו' שבזמן זה נהרבה השער כל הוי דהא במשהו בעלמא שיתגדל השער נעשה גדולה כי מי נתן לנו גביל בזה וא"כ שפיר נובח דגם זה הוא מלהא דעב"ג :

עוד

כהן כח"ר וגרסה לתרן דברי הרמב"ן דס"ל דבאמה הוי מלהא דעב"ג משום דהא שתי שערות לרין להיות במקומן גימות א"כ אש יאמרו על שתי שערות לריבין להפיד ג"כ על גומות ואש יבדקו אח"כ ולא ימלא גומות יתברר ששקר הפידו עכ"ד במכ"ב שנג בזה דהא אש נתיח לו שחרמב"ן מיירי לענין אש הנשים אומרות שהביאו השערות שזה נקרא עב"ג וע"י חכב בה"ר שאין יכולין להתגלל שנשרו משום דא"כ ה' נמלא גומות מ"מ זה אינו כלום דהא קי"ל דשתי שערות אפ"ל בגומא אחת נמי מהי משא"כ גומות בלא שערות בעינן דדוקא שתי גומות כדאיתא בש"ס ובש"ע סי' קנ"ה נמלא אש יאמרו הנשים שמלאו שתי שערות בגומא אחת או מחזיקין לה לגדלה ועכשיו לאחר הבדיקה שנמלא גומא אחת בלא שערות הא יסלן לומר נשרו וא"כ מה זה שכתב כח"ר שאם לא ימלאו גומות ע"כ שקר הפידו מה זה שקר הא לא לריבין להפיד רק על גומא אחת וגומא הא נמלא ואפ"ה לא מהי כיון שאין זו שערות וששום הוא ונפרס שכתבתי ששקר הראוי' הוא מהא דבשם אומרות שלא מלאו בה סימנין שזה אי אפשר להתברר כש שכתבתי לפ"ה הא לא שייך כלל דברי כח"ר :

(ג) **הקשה** עוד על מה שכתבתי שבסימן פ"ז דעה הרמ"א והש"ך והרבה פוסקים שאם נכרי אומר שהוא

שקרוי הדבר שהוא מרוב העופות שהן טהורין הלכך נכרי
נאמן משא"כ בזה דבר ק"מ סימן ק"ט דאין לו הוכחה אחרת
שהחבור אומר אמת רק באתה רוצה להמוך על מה שאומר
סקנה ממומחה פלוני וא"כ לא היו אלא מלתא דעבד"ג וזוה
אין חבור נאמן עכ"ד זה דבר שכלי וזה הירך אמנם כ"ו לא
שיך רק לתירוץ של הר"ן אבל התי"ב הא נהבו שם שעיפות
טמאים הם הרוב וא"כ הדרא סתירה הרמ"א לדוכחא ובאמת
כשאי נטמאי לא ידעתי כלל מה החדרה של קובית הש"ו והש"ך
מס' פ"ו דהא דין זה שכתב הרמ"א מסימן ק"מ שדבר שהיא
איבור דאורייתא לא מהני בזה שאומר סקנה מפלוני הוא
מהרשב"א היבא במ"מ פ"ח מהלכות מ"א הלכה י"ד שכתב
שם שאם הוא חסוד לאכול מהדברים שהיו הרבים מקילין בו
דיט כמו באינו נאמן וחסוד נמי על חליפין ואין משקידין אלו
אלא בשי חיהמות ע"כ ממילא דבאיש כזה לא מהני נמי אם
אמר שקימתי ממומחה פלוני דמה בכך הא יש בו חשש של
חליפין הלכך לא עדיף מכל איבור דאורייתא שמשקידין אלא
חסוד שחבד להחליף שאסור בלא חיהמות בכל דבר שלא נבעתן
העין דלא שיך בו הכרת של עב"ע והלכך שפיר קאמר הרמ"א
על המחבר שכתב שם שאם אמר לחסוד לאכול גבינה של נכרי
שהוא רק איבור דרבנן קנה לי גבינה ואמר ממומחה פלוני
קניתי נאמן משום דאינו חסוד להחליף וא"כ ליכא שום חשש
דהא בזה שאמר שקנה מן ממומחה זה וודאי אמת דהוא מלתא
דעבד"ג וצ"ח החליף בשלו בזה לא חסוד כיון שאינו חסוד אלא
על איבור דרבנן לא קיימין בזה להחלפה והשתא פ"ו כתב
שפיר הרמ"א שכל זאת אינו טהג בחסוד על איבור דאורייתא
משום הא שזו יש חשש חליפין וא"כ מה מהני שקנה מן המומחה
הא יש חשש שמה החליף בשל עלמו משא"כ בס' פ"ו שהוא
מזכר משלו אז לא שיך חליפין דהא הקונה לפי בוי' של מקח
משלם כמו שהבחינו לשיל בשם השיבתי ח"ג ונ"ע על קושיות
נמצא לפ"ו שפיר מוכח דבמלתא דעבד"ג נאמן:

הוכחה שלי לנ"ד שפיר מוכח תהא דביני של עוף פלוני משום
דאף אם נאמר דהרמ"א בס' פ"ו סתך על שיטת הרשב"א
והר"ן דסתם בינים איך אסורים אלא מדרבנן משום דאוליין
בתר רוב עופות שהם טהורין מ"מ הא לדעת התי"ב רוב
עופות הם טמאים ואפ"ה הכריע הרמ"א דהנכרי נאמן א"כ
ה"ה בנ"ד לענין עגלים שרוב הפוסקים וכמעט כולם מסכימים
דהא דאסור לשחוט עגל בתוך שמונה ימים היא רק מדרבנן
הלכך לפי הכרעת הרמ"א והפוסקים בס' פ"ו נאמן ג"כ כאן
אם הוא מדעבד"ג ובחור הוא יחולק לנו מכל מה שכתבתי שכן
יש כמה סברות להחיר חולא מה שהוא מסל"ת בלירוף מילתא
דעבדרא לאיגלו ועוד עפ"י שיטת הר"ף ב' החולק שכל שאומר
קודם המעשה מסכיין אפילו על שפחה ועבד דכל קודם המעשה
לאו עדות הוא ועיין בפ"ח בס' ק"ג שהביא כמה פוסקים
שאפילו נכרי נמי נאמן כל שאומר קודם המעשה עוד משום
שאושר הנכרי הסימן שהוא חסוד או סומק וכבר האריכו בזה
דאף דאמרינן בנמרא חסוד וסומק לא בוי סימן זה הוא דוקא
אם יש הכחשה בין האנשים או במלואה שיש כנגד רוב אנשים
שיש חשש שמה מהם אבל בזה בעיני סימן טוב משא"כ במקום
שאין לריבין לברר אלא בין שני אנשים ואין הרוב מנגד לזה
אז מהני אפילו הסימן של חסוד וסומק ועיין בזה בפ"ח ס' י"ג
פ"ק כ"ג וה"ג הרי ליכא הכחשה וגם הא ליכא רוב המנגד
דהא רוב הכהמות ולד מפילא ילדן וגם לירוף סימן של שיניים
הלכך במקום שהמנהג יטולין להמוך על הגאון ר' חיים כהן ועל
הש"מ שמחירין כולל"ד:

סימן לב

עוד להרב הג"ל ...

ע"ד הח"ס ח' יו"ד ס' קי"ב שכתב בפשיטות שכל היבא
דלא מהני מסל"ת כגון היבא שיש חוקת איבור כמבואר
בש"ך יו"ד ס' ל"ח אז אפילו יש אומדנא המסייע להמסל"ת
מ"מ לא מהני ואפילו אם הוא רק איבור דרבנן ע"ש ועיין
בחו"מ ס' ל"ז מבואר להדיא היפך דבריו ע"ש דאפילו לענין
בטור ומסתמא ה"ה בעגלים הנקחים מן הנכרי שאף דלא
מהני מסל"ת לחוד מ"מ אם יש לזה אומדנא מהני ובודאי לא
ראה דברי החו"מ בזה שאם היה רואה אותו היה מביאו ולפלא
על האחרונים המעתיקים שהביאו דברי החו"מ ולא הביאו שכנגדו
חולק עליו ע"י פ"ח בס' ש"ג] ומלבד זאת לא הבנתי דברי
ח"ס בזה שמה שמביא ראייה לדבריו מס' ק"ל שכתב שם הרמ"א
דלא מהני אומדנא ע"ש וקשה לי הלא החס לא חוזר כלל מסל"ת
רק אומדנא לחוד וזה באמת לא מהני אבל בלירוף מסל"ת
מכ"ל דלא מהני ולכאורה נראה דזה חלו בפירוש הגמרא בב"ק
ד' קי"ד ע"ב בזה דאמר רב אשי אין מסל"ת נאמן אלא בעדות
אשה בלבד ופריך ל' רבינא מהא דאנן קטן מסל"ת נאמן לומר
מכאן ילא נחיל של דבורים זה אלמא דמסל"ת נאמן בכל דוכתי
ומשי שאני נחיל של דבורים דקנין דרבנן בעלמא הוא והדר
פריך מאחד שאמר במסל"ת כשהיה טיטק היה אוכל בתרומה
והאמיט ומקי לה נמי בתרומה דרבנן ע"כ בגמרא ויש מן
הראשונים שמפרשים הא דאמרינן דנחיל שם דבעינן דוקא
שיהו בעלים מדרפס אמריהם ואומרים שהנחיל שלהם הוא
משום שאו שרגלים לדבר שקוטטא קאמרי הרי נשי וקמני עיין
בפר"ח ס' ס"ט ס"ק מ' וביש"ש ב"ק שם שהביא כן בשם
הירושב"א וא"כ יש להקשות דהא בתרומה מסקינן כל שהוא
תרומה דרבנן מהני מסל"ת אפילו בלא שום לירוף אומדנא ולמה
נחיל של דבורים שהוא ג"כ דרבנן בעינן דוקא שיהי ג"כ
אומדנא ועל מסל"ת לחוד לא מסקינן:

ומצאתי שהעשורין ג"כ בזה מהכריע ולא העלו חילוק
בדור אבל לפי הנחה זו יחא שפיר משום דהאי
דינא דנחיל של דבורים חוקי לה כירושלמי פ"י דב"ק הלכה ב'
דעירי

(ה) ולענין מה שמפלט כח"ר בדברי הר"ן שכתב דלכן
לא אזלינן בתר רוב עופות שהן טהורין משום
שיש ג"כ מקלה נבילות ומקלה טריפות ואיהרע לה רובא וזוה
פילפל כח"ר אם הוא דאורייתא או דרבנן בזה כבר דברו
המחברים והכו"פ בס' ט"ו ס"ק ג' כתב להדיא שהוא מדרבנן
וכן כתב הפ"מ בהקדמה להלכות שחיטה ע"ש והכי מסתברא
דהא אפילו היבא דאמרינן סמוך מיעוטא לחוקה דחוקה סבירא
דאורייתא הוא ואפ"ה כתבו הראשונים בסוף יבמות ד' קי"ט
דהוא רק דרבנן וא"כ כש"כ סמוך מיעוטא למיעוטא וליכא
חוקה המנגדת להרוב בוודאי אינו אלא דרבנן וראי' ברורה
לזה מדברי הרשב"א שבדברי הר"ן שם הם מהרשב"א שגם הוא
בחדושו תירך קן דלהכי לא מחירין הבינים ולא אזלינן בתר
רוב עופות שהן טהורין משום דמטרפי נמי המיעוט של נבילות
וטריפות ולאו הרשב"א בעלמו כתב בסוף יבמות על המשנה
במי שהלך בעלה ולרחה למדנה הרי זו לא הנשא ולא קטייבס
משום דהוא ספק אם ילדה לרחה ופטורה היא מיבוס או לא
והקשה הרשב"א אמאי לא תהיבס הא היא בחוקה יבוס קיימא
וא"כ אף שרוב נשים מהפטרות מ"מ הרי יש מיעוט שאינם
מהפטרות וגם יש מיעוט מפילות והוי פלגא ופלגא עד הרוב
שמהפטרות ומלכרף הפלגא להחוקה דקיימא בחוקה יבוס
ואתייבס ותירך דלא אמרינן דמלכרף המיעוט לחוקה אלא
היבא דהמיעוט מרע להרוב כגון המיעוט דמפילות דמאוחו
חלק הרוב שמהפטרות בא המיעוט מפילות ומרע אוהו זה מהני
ומלכרף בזה חוקה משא"כ מיעוט שאינו מהפטרות הוא אינו
יטול חלק מהרוב של מהפטרות רק שהוא עומד כנגד המיעוט
כזה אינו מרע להרוב להלכרף עם החוקה ע"ש הרי להדיא
שמיעוט שהוא עומד כנגד הרוב מתעלם לא נחשב מיעוט ללכרף
אפילו עם חוקה וה"ג הרי המיעוט של עופות טמאים הוא נמי
כנגד הרוב מהם א"כ משא"כ שאינו מלכרף עם מיעוט מיעו

הייתי שהחיל של דבורים הלכו ונתו כשדה שלו שאם היו של הפקר היה קונה איתן מפני דרכי שלום ע"ש כפ"מ שמפרש בן להדיח רק שהקטן או האשה הם ממל"ת שהחיל יאל משדה פלוני כעבר וזה בזה נמלא שאין וזו להשני בהדבורים הלכך חף שהנפלים מדרפין אחריהם ומסתמא כוען ברי שהם שלהם מ"מ הא לא גרע מכל מלאה מ"מ מהי מה שזה מוען ברי שהוא שלי ויחף שהמוליא טוען שמה מ"מ הא לא אמרין בזה ברי ושמה ברי עדיף כמו שהאריכו המחברים עיין פ"ה סוף פ"ק דהגיטות ומכ"כ בזה דהא בכל מלאה כתבו החוס' שהמוליא לא נקרא מוחק משום דממנ"פ זה החפץ אינו שלו ע"ש אבל בהני דבורים חס בלא מהפקד איז וזה בזה הבטל הדדה שבאי חללו ח"כ נקרא הוא מוחק נמלא שהקטן והאשה הממל"ת שהדבורים בלי משדה של חבירו באין להוליא מיד המוחק והטן הא ק"ל דחף דבדרבנן הדין הוא דממל"ת נאמן מ"מ היבא דבא להוליא מחוקה אינו נאמן כמו שהאריך בזה הש"ך בס"י ל"ח וקל"ז הלכך בעינן שיהיו הנפלים מדרפים אחריהם כבוד נעשה נמי אומדנא דמיבא שהיא שלהם חס מהני בנדרוף ממל"ת אפילו כנגד החוקה משא"כ בזה דמרימה דשם ליבא חוקה כנגד הילכך כל שהוא ממל"ת אפילו ליבא אומדנא המשייע להם נאמן וח"כ לפ"י יש ראייה לכבדת החיי' דאומדנא עם ממל"ת מהני בדרבנן קפילו חס הוא נגד החוקה וכן מוכח מדברי הפ"ח דבנדרוף אומדנא מהני שהוא הסכים בס"י ס"ג ע"כ ל"ג לביטע הפוסקים דנכרי ממל"ת אינו נאמן כלל אפילו בציבור דרבנן וגם היבא דלא אחתוק איבורא והא דאמרין בנ"מ דבדרבנן נאמן ממל"ת זה הוא דוקא באשה או בשאר פבול' עדות אבל עש"ס לפילם אינו נאמן חף בממל"ת :

אבן קשה לי הא האם חיבא נמי בפעם משום דהו מילתא דעבד"ג חס נמרפאית וגם הא האם מיירי ברופא חומן דחיבא נמי הסבדא של זאמן לא מרע אומנאו כמו דאמרין סבדא זו בס"י קנ"ה לענין רופא וסבדא זו מהני אפילו בציבור דאורייתא כמבואר בס"י ל"ח וע"ש כי גם הוא בעצמו לא רלה לסמוך על סברתו עכ"פ המחבר והרמ"א וכל גדולי הפוסקים מפרשים כפשוטא דמלפריין הסבדא של עט"ס הנקווחא קפדי לממל"ת וחף שזה אינו חללא בגדר אומדנא דהא מבואר בפ"ו דלא ק"ל כסבדא זו דהא רב ובמיהל הלבחא כרב באיבורא ולחיבא דאמרי שם או חליבא דכ"ע לא אמרין דאנקווחא קפדי ואין זהה חללא כמו חוקה לחוד שמסתמא עשה כן וחפ"ה מלפריין זאת לממל"ת ח"כ לכאורה ה"ה עינן דיון גם כל דבריו אינם מובנים לי דהא כל עיקר ראייה של הטוען ביהודה הוא שרופא להביא מזה הוא לענין עגונה שאם יש רגלים לדבר איז מהני אפילו בלא ממל"ת הלא זה הוא ממש הבוגיא דסוף יבמות דשם היה ג"כ עדות של הנכרי שלא היה ממל"ת ממש ומלפריין לזה האומדנא וח"כ למה לו להביא ראייה מסוף סי' ס"ג ואם כוונתי אפילו היבא דליבא אומדנא גדולה רק כל שיש רגלים לדבר מותר מנ"ל זאת לענין עגונה הא בגמרא שם לא הוזכר אלא אומדנא גדולה דחוקה גם בלא"ה אכן לא ק"ל בן דהא מבואר בס"י י"ז סי' ט"ז דחף אי חיבא אומדנא דמוכח טובא וגם הגדה הנכרי נ"מ כל שאינ ממל"ת ממש לא מהני אלא דוקא לענין זה שאם נשאת עפ"י ב"ד לא חללא ע"ש :

ואף כי לכאורה אפשר לדמות הראייה שהבאתי עפ"י דברי תשובות רע"א סי' ל"ג כפשוטו שהוכיח שאף דאמרין בכל דרבנן היבא דליבא חוקה איבור ממל"ת נאמן מ"מ כל זאת היבא שכל עיקר האיבור הוא דרבנן אבל חס גוף האיבור מן התורה חף שטבשו הוי דרבנן איז אין ממל"ת נאמן ח"כ לפ"י אין ראייה מחיל של דבורים וכן מכלים של נכרי ומדס שבישלי דכ"ז אין להם עיקר בדאורייתא מ"מ הא חזין דחף היבא דלא מהני ממל"ת לחוד מ"מ פ"י צירוף אומדנא מהני וגם מוכח בן מחשבות מהר"ק ומהר"ס סי' ק"ל שמפרש הבוגיא דסוף יבמות כשודא דפינדקית שהוליאה להם מקלו וס"ת שלו שבאמת לא היה שם ממל"ת ממש דכל שהוא ע"י אלה שאמרו לה איזה חבירו אין זה ממל"ת רק כיון שיש אומדנא שמת מלפריין לממל"ת גרוע ודינו כמו ממל"ת ממש חללא שהאומדנא לחוד לא מהני אלא דמלפריין ול"ז :

אך זאת יש להבין כי לכאורה נחלק השיטה של המחבר והרמ"א חס' ס"ט לס' קכ"ב כי בס"י ס"ט משמע פשיטא של המחבר שבנכרי המשמש בבית ישראל לא סמכין כ"כ על הסבדא של ממל"ת חף דחיבא ג"כ האומדנא שמקפיד על הנקיות כדאיבא בב"י גופא ודעת הרמ"א שם שמהני ממל"ת ולפי ביאור של הש"ך הוא משום דמלפריין נמי האומדנא של נקווחא ע"ש נחלף לפ"י ששיטת המחבר הוא דלא סמכין כ"כ על ממל"ת אפילו בצירוף אומדנא ודעת הרמ"א להקל דסמכין ובס"י קכ"ב לענין כלים הניקיים מן העכו"ם איז להמחבר סמכין על ממל"ת כיון שיש שם אומדנא שנראך הם כחדשים והרמ"א מחמיר שם בזה חף דחיבא אומדנא וח"כ קשה דברי המחבר והרמ"א אהדדי ולחלק בין האומדנא ילומר דלהמחבר אומדנא זו טוב וזו אינו טוב ולהרמ"א הוא להיפך זה דוחק גדול דאמן מפ"ס בזה :

והעיקר מה שנראה לי כי באמת בזה דסי' קכ"ב האומדנא יותר חוקה מהא דסי' ס"ט מאלתר דאיז ראיין הכלים כי הם חדשים ואין לך אומדנא טיבה מזה ומהאי טעמא המחבר חף דבס"י פ"ט לא סמוך על האומדנא אפילו בצירוף ממל"ת מ"מ בס"י קכ"ב מתייר מחמת סבדא זו משיב דהאומדנא היא יותר חוקה רק מה שהרמ"א המחמיר בלאן הוא עפ"י דברי הב"י בא"ח סי' פ"ג שכתב שם לענין האיבוי בפ"ק דנדרים אי יש חמנה לביה"ב או לא שהרמב"ם חמיר לכהחילה

וי"י להקשות עליו הא כתב הרשב"ה והיבא בב"ע סי' קכ"ב דכלי סעודה שבדי נכרי נאמן בממל"ת חס אימור שחדשים הם הלמא דממל"ת נאמן באיבור דרבנן חמס הוא בעלמו היקן זתא מביס דהאם הא מיירי שגרהה לו ג"כ שהם חדשים רק על זה לחוד לא סמכין משום דמיירי בכלים ידקדקוה או הדמיונה שמהמששים בזה ואינו ניכר כדאיבא ההם הלכך פ"י לחוד לא סמכין רק בצירוף של ממל"ת ע"ש הרי להדיא דעשו שאף דאומדנא לחוד אי ממל"ת לחוד לא מהני מ"מ כל דחיבא שניהם יחד מהני הלכך כל דחיבא אומדנא שהעגל נולד זה שבטת ימים ואיבא ג"כ ממל"ת הפקר נאמן וכן צו"ד סי' ס"ט לענין נכרי המשמש בבית ישראל ואמר שהדין הכבד לאמר מליחה נאמן בממל"ת וכחש שם הש"ך בס"ק מ"ג ומ"ז דחף דכל היבא דאחוקא איבורא אין ממל"ת נאמן וה"ג הרי היחוקה שערין לא הודת מ"מ כיון דחיבא נמי הסבדא דהאם נכרי על נקווחא קפדי אמרין שודאי הודת וסמכין על הממל"ת שלו אלא דחף דעל סבדא זו של נקווחא קפדי לחוד לא סמכין מ"מ ע"י צירוף ממל"ת סמכין וראיה זו מלמתי בספר ב"ש סי' ל"ד הנדפס מחדש :

וראיתי בטעם ביהודה חלק אה"פ סי' ל"א שמפרש שם דברי הסמ"ק שממנו הוא המקור של הדין זה דאמרין כיון דהעט"ס יודע מהנן של ישראל שצריכין דמא לאמר המליחה הוי נמי רגלים לדבר שבודאי הדיחו וכל דחיבא רגלים לדבר טוב סמכין ע"י לחוד כיון שאיט רק איבור דרבנן דשם שמלח הוא רק דרבנן ע"ש נמלא לפ"י אין ראייה לסבדא דין ממש דיכול להיות דחיבא דאומדנא לחוד לא מהני או אפילו בצירוף ממל"ת נמי לא מהני והתם שאני שהאומדנא לחוד נמי מהני אבל מה אעשה כי לא הבנתי דבריו כלל בזה כי העיקר הראיה שלו היא חס' ח' דאמרין התם דחף חס החוקה להיות רואה דם מ"ת ורופא עש"ס נתן לה רפואה ואמר שנתרפאה מ"ת חסורה עדין לבמה כיון שהחוקה רואה חס לא עיכרין הדברים שאומר לחס כגון שנתמעט דם בחקתה ודס ווסתה הרי דחזין דכל דחיבא רגלים לדבר סמכין אפילו היבא דליבא ממל"ת ע"ש :

למחילה יהי הויא ספיקא דרבנן דק"ל דחולקין לקולא מ"מ
 י"ה היא דיקא לבנין דיעבד אכל להכניס נפשו למחילה בספיקא
 ז"ל שהיא רק מדרבנן ג"כ אשור פ"ש ו"א"כ ה"ג דהא י"ט בזה
 שלמחילה בהאשמוס בתמי דחמירין ככ"ק כס בחב"ל"ת נאמן
 בדרבנן א"ה הוא דוקא נקמן וכחשה או אפילו כשכ"ס נמי
 וי"ט בתיק זה ברור כ"כ הלכס כמאן הלך בדיעבד בדבר שכבר
 נשבע התם לחמירין כיון שהיא דרבנן או אפילו אם היא ספיקא
 הנהה כמאן מ"מ הא ק"ל ספיקא דרבנן כפלוגתא דרבוהא
 הולק לקולא ומוה הכשע נמי מחיר הרמ"א בס"ס"כ כי התם
 ה"כ כבר נכסה המעשה והוא בדיעבד משא"כ בס" קב"ג כיון
 שהיא לא לקיט למחילה מן הנכרי לא עבדין ספיקא דרבנן
 לכחילה וזה הוא סברת הרמ"א שהחמיר בס" קב"ג כיון שהוא
 חזק לקיט למחילה נמלא לכו"נ נידון דיון נמי למחילה אן
 לקיט מן הנכרי אמנם אם לא ידע מזה וכבר קנה ומכש"כ
 אם שתי כדתי הוא החו"י לטמך עליו להחיר בדיעבד ע"י
 המחילה ומחיל"ת חנוס כ"ז דוקא אם הנכרי הביא לשוק אכל
 לקיט מהכפר אבוד כמו שכתבתי לט"ל כולל"ד :

סיבון לג

שאלה לענין עגל אשף אין לו בלל בהשמיטין הבורקס
 כשביאר בפס"ס וגם אינו גידול כ"כ רק שירוב
 הבקאים בזה אוס"ס שפיראוו והסונתו נראה כמו בן שלשים
 יום או יותר ונתה יודיענו אם לפסוק בזה על הבקאים כי
 אף שביאר בספר בית אפרים שאם הוא בקי בטבע גידול
 הקמלים של סדינה זו וברור ל"י דלא שכיח שיהי פחות מבן
 ששה ימים גידול כ"כ יש לפסוק עליו ע"ס פ"ט משמע שזה
 דוקא בנדרף סיבון אבל באן דליכא סיבון אם יש לפסוק
 ע"י לתוד ע"כ תובן השאלה :

הטובה לדעתו נראה שיש לגדר בזה להחיר כי ה"ס
 דנמנחות קאמר כחמא דגמרא שיש בן שנה
 הנדחה כשתיים מ"מ להלכה אינו בן דהתום' בנכח' ד' פ"ה
 הק"ו ע"ז ממש' קדושין ד' ג"ה דחמירין התם בהמה הנמלח
 בן דווליס למגדל עדר אם היא נקבה הקריב שלמים ופרך
 הנמח' למח' חמלח היא שהיא נמי נקבה ומבטי חמלח בה
 נמח' והשכח בה שתי בנים ע"כ בגמרא הרי מטאר הוא
 ב"ב להכיר בין שנה אחת לשתי בנים ומידעו דהתי שנים הנאמר
 בנב' קדושין הוא לאו דוקא אלא ר"ל בגמרא בן שלש או בן
 ירכע שזה ודאי יכר בין בן שנה לבן חמש ע"כ :

אמנם הרמב"ם פ"ו מהלכות פסולי המוקדשין העתיק מהם
 שאם נמלח נקובה בה שתי שנים מקריבה שלמים
 ולא חייבין שח' חמלח היא דמחלה בה נמח' ומה שמלא היא
 בה שתיים הרי מטאר להדי' דגם בין שנה לבן שתי שנים נמי
 יחלם להכיר וסוד דע"כ להרמב"ם אי אפשר לפרש שנמלא
 לאחד שתי שנים הי"ט בה שלש או ארבע כמו שפרשו התום'
 דהא דיון זה שנמלא בהמה כבאן מיירי שהיא בהמה דקה
 דהא פריך דלמח' חבס הוא ואבס אינו בא אלא מן האן
 דוקא וסוד דהא ההם כחמלח יחיד מיירי שבהה מן הנקבה
 וחמלח יחיד ג"כ אינו באה אלא מן האן כדחיתא כפסוק
 ונמנח"ס פ"ח מהלכות משה"ק שם והרי הרמב"ם פסק כס
 הלכה ג"כ כחמלח דמס' פרה פ"ח דקרבנות כל לאן חייב
 כדיון אלא עד שתי שנים אכל אחרי בן פסולין להקריבה משום
 שמקריבין וכן פ"כ ו"א"כ להרמב"ם אי אפשר לפרש בלל דהא
 דחמירין דנמלח בה שתי שנים מיירי בה שלש דהו פסול הוא
 לזכר שלמים אלא פ"כ דהו שנים הנאמרים שם הם שתי
 שנים ממש הרי מטאר דהרמב"ם סובר שיטלין להכיר בין בן
 שנה לבן שתי שנים וזה דלא מהנין הג"ל כהכר סתם שאין
 יכולין להכיר בין בן שנה לבן שתיים :

עוד נראה יורה דעהמ"ס דאפ"ל אם אחר הוא בן שנה

בלמה והבטי הוא בן שנה ושלשים יום נמי אפשר להכיר דהא
 קי"ל שנה הנאמר בקרבן הוא שלשים יום מיום שנולד נחשב
 לבנה ואם הוא שנה שלימה עם שלשים יום הוא נחשב לשתי
 שנים כדחיתא בנח' פרה ובשאר דוכתא ו"א"כ הרמב"ם נמי
 כדכתיב שאם נמלח בה שתי שנים מקריבה שלמים ולא חייבין
 שח' חמלח היה מסתמא מיירי נמי כיון שתי שנים הנאמרים
 בשלמים שהם שנה ושלשים יום שזה נחשב נמי לשתי שנים
 דהא סתמא קאמר משמע דמיירי בכל גוונא של שתי שנים
 הנאמרים בשלמים הן אם הם שתי שנים שלימות וכן אם הם
 שנה ושלשים יום ו"א"כ קשה הח"ך מקריבין אותו שלמים דלמח'
 מה שנמלא הוא חמלח שנאבדה והיה שנה שלימה ו"א"כ אין
 הפרש אלא בשלשים יום וזה הא או אפשר להכיר אלא פ"כ
 דגם אם אין הבדל ביניהם אלא בשלשים יום נמי יטלין להכיר
 ואין לדחוק ולומר דהגמרא בקדושין שחמרה דאשכח בה שתי
 שנים הי"ט דוקא שתי שנים שלימות שאז כיון שיש הפרש שנה
 חמימה יכולין חט להכיר אכל אם אין הפרש ביניהן אלא
 בשלשים יום זה אין יטלין להכיר ואף דגמרא סתמא קאמר
 שתי שנים דמשמע השנים הנאמרים בקרבן שהם שלשים יום
 מ"מ הכה שאז דהא חייב מפרשים ביומא דוקא דהאי דהאי
 שתי שנים הוא לאו דוקא אלא שלש וארבע א"כ אף אן נאמר
 לשיטת הרמב"ם דמיירי בשתי שנים שלימות שזה אינו כ"כ
 דוקא זה אינו דכשנמלא התום' מוכרחים לפרש בן משום הקושיא
 שהקשו מוכח' ד' ע"ה שהם מביאר שבין שנה לשתי שנים
 אי אפשר להכיר ו"א"כ יש הכרח לפרש דהאי שתי שנים הוא
 לאו דוקא ואמרינן דסוגיא דקדושין סימך נפשו על הסוגיא
 דנכח' ש"ע"י זה ההכרח לנו לפרש דהאי שתי שנים הוא לאו
 דוקא אלא הסוגיא יותר משתי שנים ו"א"כ ספירת הסוגיות
 מרמז לנו חילוק זה כמו שהוא בכל דוכתא בש"כ אכל לחלק
 דהי שתי שנים דמיירי הנמח' בקדושין הם שתי שנים שלימות
 והסוגיא דנכח' דחמירין שיש בן שנה שגדלה כשתיים מיירי
 בשנים של קרבן שהם רק שלשים יום כ"ז היה להגמרא לפרש
 כיון שאין לו מכירה לחלק בזה ואין לומר שבה נמח' באמת
 ג"כ קושיית התום' ונאמר דנכח' דחמירין דאי אפשר להכיר
 מיירי בשתי שנים הנאמר אלא קרבן שהוא שלשים יום ושתי
 שנים הנאמרים בקדושין היא שתי שנים שלימות ו"א"כ מתוך
 בזה ג"כ שפיר הכתיבה של הסוגיא דמי ממש לדברי התום'
 שמהרשים דבקדושין דחמירין שתי שנים הוא לאו דוקא זה
 אינו משום דהא אף כדחילוק זה מ"מ עדין אינו מתוך קושיית
 התום' משום דנמנחות ד' ב' חמירין של ר"ס שסובר דכל
 מנחות שנקמט שלא לשמה כשיחמ' ואמרינן דהייט טעמא של
 ר"ס משום דסובר דמחשבה שלא לשמה אינה שכל אלא דוקא
 אם אינה ניכר שחובב כגון בשוחט או זורק חמלח לשום שלמים
 שהתם הוא זריקה אחת ושחיטה אחת לשתיהן משא"כ במנחה
 אם מקריב מנחה כוללה לשם חריבה שזה היא כוללה או חריבה
 ח"כ ניכר שהוא מחוב אינו פסול ופרך הגמרא אלא מנחה
 לר"ס אם שחט אשם לשם פסח נמי לא יפסול ומשני איכא בן
 שנה דחמירי כגון שחט' פ"כ בגמרא ואם אחת שיש חילוק דכשתי
 שנים שלימות י' להכיר ח"כ הדרא קושיא לדוכתא שאם הקריב
 אשם בן שתי שנים שלימות לשם פסח לא יפסול שניכר שבה
 נכריס הדכריס שהוא מחוב אלא ע"כ שגם זה אי אפשר להכיר :

ונראה שזה דחוקו להאמ' בנכח' שם לאוקמי דשתי שנים
 הנאמרים בקדושין הוא לאו דוקא אף דהו דחוק
 גדול לומר דשתי שנים הוא לאו דוקא ולא פירטו כמו שחירלו
 ע"פ הרמב"ם משום דחירין זה אינו משיק על הקושיא
 מהנחות ואף שלא הביא' שם כדכריס הנמח' דמנחות מכ"ז
 דרך אכזר רע לתוך שלא יקשה ג"כ ממנחות נמלא דחילוק זה
 של התום' מוכרח הוא לחלק בן אכל כל אן שאין לו הכרח
 לזה ביהדי הסוגיא של הגמרא דשנה ושתי שנה הנאמרים שם
 היא שדך כל השנים של קרבנות שהוא כ"מ שלשים יום ואם
 ביה

החום' בנדה יביכמה דהא דאין אמתין על עד יום שמימי האו
 הכל דרבנן דמן הארצה אלין בחר רוב ילחח שאין חפלות
 רק דרבנן החמירו למשום החפלות ובדרכן סמכין על הכרה
 שלט וא"כ כיון שגראה לט שהוא גדול כמו על של ד' או תוסה
 שנוטת אף שאין בו שום סימן מהסמינים שנתנו המחברים מ"מ
 יש ללמד להקל בזה :

ועוד נראה לי כי אף להתוס' נמי ע"כ מוכרחים את לומר
 ג"כ כמו להרמב"ם דהא יש להבין על תדולוס שמימי
 כאן שחמלא בן שלש שנים או ארבע דהא תינה אליבא דרבי
 מאיר דאית ליה בפ"ק דפריה דער אשילו בן שלשה גאים או
 ארבע או יותר נמי כשר אבל לחכמים דאית להו האם דער
 איט כשר אלא עד שלשה שנים א"כ ה"ק קבשים או פדים שהם
 בני שניים נמי איט כשר לאחר שעבר זמן דהא כשר נמי לא
 לאחר בקרה להדיא שהוא בן שלש שנים רק שהגל חגי בלשין
 בני אדם וכוין שכן מאחר דאיתא במשנה פר בן שלש ובכשים
 בני שנה ואילים הן בני שתי' ומאחר דאיתא בפ"ק דאין זה לא
 פסולים א"כ ה"ה בכשים וכו' ופליגי דאין נפק"מ בין זה לזה
 כמו שכתב הב"מ בהלכות מעה"ק הלכה י"א וא"כ ה"ק נאמן
 המשנה אליבא דרבנן דמלא בהמה שמקריבה שלמים דלמא
 חטאת היא והכל ליכא לתרן דמלא בה שלש דהא לרבנן בני
 שלש פסולים הם להקריבה ואין לומר דהתוס' מפרשים דחכמים
 לא פליגי על ר"מ כדעבד אלא לכתחילה קאמרי דבעין בני
 שלש ור"מ לפירושי מלתא דחכמים קאמי כמו שיש מפרשים בן
 זה איט דשיטת התוס' ביומא ד' ס"ה ע"ב ד"ה משום
 דהחכמים פליגי על ר"מ וסבירי דער לאחר שלש פסול ולפי"ק
 פסק הרמב"ם נמי בן משום דהלכה כדחכמים לפ"י ה"ק יתרו
 החכמים המשנה במלא בהמה ואין לומר דחכמים לא סבירי
 כלל המשנה זו דא"כ קשיא הילכתא אהלכתא דקיי"ל הלכה
 כהתוס' משנה וגם קיי"ל דיתיר ורביס הלכה כרבים לפ"י שלמים
 לאחר בני שנים פסולים וא"כ ה"ק יקריבו אותן בתוך שתי
 שנים דלמא חטאת הם הלבך נראה דסברת התוס' הוא דכתיב
 דקידושין אלא אליבא דר"מ והייט משום דבירושלמי שקלים
 פריך התוס' נמי הקושיא שהקשה הגמרא בקידושין וליחוש שמא
 חטאת הוא ובמא' אשם הוא ומשני משום דאלוין בחר רובא
 והיה קשה להתוס' דלמא לא חשני ג"כ הגמרא דידן בן יוחאי
 ליה משום דלעיל כסוגיא מוקמינן אליבא דר"מ הלכך רובא
 הגמרא לאוקמי כל כסוגיא אליבא דר"מ ולר"מ אין זה הירוח
 דאלוין בחר רובא דהא ר"מ חושש הוא למיעושא ולכן משני
 דמיירי שנמלאת בה שתי שנים וקולת מזה כתב המקנה ג"כ
 ע"ש נמלא לפ"י שפיר כתבו התוס' דה"י שתי שנים הוא לאו
 דוקא משום דר"מ חיל לשיטתו במס' פרה דמכשר אשילו בן
 ארבע או חמש שנים ע"ש משא"כ לחכמים בלמא נהדן דה"ן
 אט חוששין כלל לחטאת ואשם משום דאלוין בחר רובא בהן
 שולות או שלמים או נהדן כמו שכתבתי לפיל דכיון דהא אינו
 אלא חמש דרבנן סמכין שפיר על הכרה שלט :

וראיתי כספר שפ"מ בהלכות פהמ"ק שם שכתוב בשם
 גדול אחד שהקשה על התוס' ונחיס שפירט דה"י
 בת שתי שנים הוא לאו דוקא אלא מיירי דה"י כש שלשה דמ"מ
 קשה עדין מרישא דמקשינן שם זכרים מקריבין שולת ופריך
 ההם ודלמא אשם הוא ומשני אשם הוא בן שתי שנים ואשכח
 בן שנה והא האם נמי קשה דלמא בן שנה הוא דמחמי
 כשתיים והאם לא שייך תירוח התוס' כלל והש"מ פריך ח"ל
 דוודאי מה דלמריק בגמרא איבא בן שתי שנים ומתחיי בשנה
 היט וודאי דבן שנה גדול דהייט כבן ט' או עשרה הישם אכל
 דבן שנה קמן דהייט כבן ט' או כבן ט' חודש פשיטא דה"י
 דליבא בן שתי שנים ומתחיי כבן שנה וא"כ איבא לתימר דמ"ש
 דנדרשא שם ואשכחא בן שנה היט בן שנה קמן כגון חודש ימים
 דמיקרי שפיר בן שנה אלא מילתיך בלשם בן שתי שנים אשם
 פת"ג בגמרא חטאת כד נחתה קשיא ליה שער דדלמא קריבין
 זה

היה בן השניה בקדושין לתבוב השתי שנים של הקרבן לא כמו
 השבתי: בכל דוכחא היה הגמרא מרמז לט אלא ולא לתבוב
 שחמא אלא ע"כ דגמרא סומכה שפאן הוא ג"כ כמו כל הבנים
 של כל הקרבנות שהם שלשים יום הרי מוכח מכאן שאף אם
 אין בן רק הפרש שלשים יום בין זה לזה יטלן להביר ג"כ .
 ומדברי הרמב"ם צוודאי מוכח בן כי הרמב"ם סובר בפ"ק
 גהלכות מעה"ק דשלמים שהם יותר משתי שנים דקיי"ל שהם
 פסולים או אם נכנסה מעט בשנה השלישית הוא ג"כ פסולה
 כמו שכתב שם הלכה י"ג וא"כ לפ"י הא יש להבין בגמרא
 דקאמר שנמלאת בהמה בה שתי שנים מנ"ל שהיא שתי שנים
 הא נמלאת אחתה ולא ידעינן יום הולדה ומנין לן שהיא שתי
 שנים אלא ע"כ שחט רואין אותה ולפי דעתנו נראה ככה שתי
 שנים והבטחא אם נאמר דמיירי שנמלאת בשוף שנה שנייה אחתי
 הקשה דלמא נכנסה מעט בשלישית ולא היא פסולה משום
 שער שנתה וא"כ ה"ק מקריבין אותה שלמים והא נמלאת
 בהחילה שנה שנייה שמה חטאת היא שהיה לו שנה שלמים
 וא"כ מה נצלו נתיי חכמים בזה להביר אלא ע"כ דסמכין על
 שהם שנים הגמראים בכל מקום שהם שלשים יום שנה יש הכול
 גדול להביר ופ"י ברמב"ם ש"א מהלכות מעשה"ק שכל מקום
 שמיירי בשנים שלמות מוכיר בפירוש שלימות והכל קאמר שהם
 שנים והייט משום דמיירי כאן בלמא כהתוס' שנים הגמראים
 בכל מקום לפי"ן קרבנות :

דיוצא לט מזה דלענין דינא לא קיי"ל כהא שאי אפשר
 להביר פין בן שנה אחת לבן שתיים ולענין קישית
 התוס' מוכחים לקיחשין לשיטת הרמב"ם הגה לכאורה היה
 אפשר לומר דשפת הרמב"ם הוא משום כיון דבזבחים ד' ע"ה
 יב שם נמי תירך אחר ואפשר לומר דהרמב"ם יתירן כלאחר
 תירוח אבל זה דוחק כיון דבמסקנא אחרין תירוח זה שיש בן
 שנה הגראה כשהיים וגם הוכירו עוד בן במנחות צוודאי גם
 אכן לריבין לפסוק בן הלבך נראה שיקר בזה כי כבר הקבו
 הפ"י ובאר מחכמים כסוגיא דקידושין דמתי פריך הגמרא שישמש
 דלמא חטאת הוא או אשם הוא ה"ק קיי"ל בכל התורה כולה
 דאלוין בחר רובא ורוב בהמות תולין הם וה"ק אם נמלא בין
 ירושלים למגדל עמד ששם הקביעות של בהמת קדשים מ"מ
 ניול בחר רובא דלמא רוב וקרוב הולכין אחר הרוב וגם
 כיון בהמות הנמלאים הם הם של שלמים ולמה לן לחוש שמא
 חטאת או אשם הוא ופיקר התירוח הוא כמו שכתב הפג"י שם
 שהוא הכל מדרבנן משום דחיישינן אולי יתבאר אח"כ ע"י
 הכעלים שאלו זה הבהמה היתה חטאת ואו י"י גנאי למוכר
 שהקריבו עליו קדשים פסולים וכשכיל זה חששו חכמים ע"ש
 מאלא לפ"י יחא הכל דהתוס' במנחות פריך שאשם שחממו לבס
 פסח נסמך על הכרתיי שזה איט פסח ואו השחיטה היה
 כשירה ונקריבו ע"ג המזבח לשם אשם ע"ז מהר"ן שפיר כיון
 שזה איסור דאורייתא להקריב פסולין על המזבח הלבך בזה לא
 סמכין על הכרה שלט משום דאיבא בן שנה הגראה כשתיים
 וכשכיל הכרה שלט לא הותרו לעבור על איסור דאורייתא וכן
 בזבחים דקאמר שם שכל הקדשים יטלן להתעבר טרן מחטאת
 ואשם שזה זכר חיה נקבה ופריך והא עולה עם אשם נמי אף
 יטלן להתעבר שזה בן שנה וזה בן שתיים וא"כ אחאי לא חשיב
 במהותין נמי וזהו ע"ז תירך שפיר שזה יוכל להתעבר דאיבא
 בן שנה דמיחיי כבן שתיים וא"כ נפק"מ כגון כהתעברות חד
 בחר שאו אם נתעבר חטאת בלשם יטלן להביר אבל חטאת
 בשלה אין סומכין על הכרה כיון שאו י"י איסור דאורייתא
 דהא התעברות חד בחר הוא מן התורה והמשנה מילמא פסקתא
 נקש דחטאת בלשם אשם אף יטלן להתעבר מה"כ אשמת
 בשלה אף ששם נתעבר בענין זמן התורה היה ככל אשמת
 שאו יטלן לנמוך על הכרה שלט אלא מ"מ החתא לא יטל
 למינקש נמי שולת וחטאת דהא פשיטא יטלן סן להתעבר
 חטאת בקדושין כיון שהוא הכל רק חמש מדרבנן כשלמא
 הוא שפיר סמכין על הכרה שלט נמלא כנ"ד נמי דהא דה

זה חמלה גדולה היינו קרוב לשנה זה מחלף שפיר צבת
 שחיים לכן הולך לתוך דבת שחיים הוא לאו דוקא פ"ב נראה
 לייחתי דסתם שנה הנאמר בקדשים הם שלשים יום וא"כ
 ברישא שפיר קאמרין דאשכחנה בת שנתה ר"ל שנה של קרבן
 שהם שלשים יום וכיון דאשכחנה בת שנה שנה שנה שנה
 ותושב א"כ יש הפרש שנה ביניהם זה יכולין להכיר משא"כ
 בשיפא דאש נאמר דמה דאמרין ואשכחנה בת שנה שנים היינו
 שהם שנים של קרבן שהם שנה ותושב א"כ חיישין שמה חמלה
 היא והפרישו אותו קרוב לשנה ואין הפרש ביניהם אלא ערך
 חודש זה אי אפשר להכיר וא"כ פ"ב גרידן לפרש דהיי שתי
 שנים לא מיידי בשנים של קרבן והם לאו דוקא וא"כ שוב
 אמרין דהוא לאו דוקא והכוונה כל זמן שהקרבן כשר היינו
 כבן שלש או ארבע כן נראה כינת הגאון היה דאל"כ אין
 ביאור לדבריו כלל כמובן אמנם לדעתו זה אינו מספיק להרך
 הקושיא דהא כבר הוכחתי ממנחת ד' ג' שאי אפשר לחלק
 כן דאל"כ לישך אשכחנה בן שתי שנים בלילות ששחמו לשם פסח
 ירנה כמו שהקשיתי לעיל ואין להקשות דסוף סוף גם על חידוך
 היום' גמי קשה דהיה להגמירא להקשות אליבא דר"ש ג"כ אלא
 מטעם הקריב אשכחנה בן שלש שנים לשם פסח זה ניכר שהוא
 אינו פסח דהא יש הבדל רב ביניהם ירנה זה אינו קושיא
 דהא מלין למימר דר"ש בלכותם ס"ל דכל יותר משתי שנים
 פסול או סבר דאשכחנה שנתו פסול הוא כחשאת והתוס'
 הא אולי פ"ב אליבא דר"ש דהא ל' בפ"ק דפרה דגם בן
 חמש כשר אבל זה בודאי קשה מסתמא דגמירא דקאמר התם
 במנחות מסבירא דנפשי' שיש בן שחיים דמיהו כבן שלש הלכך
 מיתלקי האשכחנה בפסח הא משכחת לה דלא מיתלק כגון אש הוא
 בן שתי שנים שלילות אלא פ"ב דגם זה מיתלק ועוד קשה לכוון
 קן בדברי התוס' דא"כ למה להם לעקור הגמירא דקידושין
 מפשטא לגמרי ולומר דשתי שנים היא לאו דוקא אלא הכוונה
 שלש או ארבע הלא יותר טוב היה לפרש דהיי שתי שנים
 מיידי בסוף שחיים שיש הבדל שנה ביניהם זה יכולין להכיר
 שפיר לביטתיה' אלא פ"ב שרעת התוס' דהך בהבדל שנה ג"כ
 אין יכולין כ"כ להכיר :

לענין קרבן עכ"פ חייב חזק דכל סימנין לחד לא סמנין
 והקשה שם התוס' א"כ האך סמנין חזק מל השנים הבאין
 לכינוי לחלוק על סימנים לחד או אם אחד בזה על השניות
 דנהרגין פ"י סימנים אפילו ליכא מי ששמיד על שסמיהו ושמה
 קבטים הם והסימנין הוא רק שומא בעלמא וחיילי התוס'
 דמיידי דהם גדולים בקומה או סמנין שפיר על הסימנין פ"ט
 הרי מוכח להדיא דהך דלא מהני לט הסימנין אפילו מן התורה
 ואפילו אם הגדת האב מסייע ג"כ להסימנים מ"מ כל שנראה
 לט פ"י גדלותו שהניע לכלל י"ג שנים סמנין פ"י אפילו בלא
 הגדת האב אף לענין שושנין הרי מבוחר מנאן דסמנין בזה
 על הכרה ולא אמרין יש בן שנים עשר הנראה כשלושה עשר
 ואף אם יש סימנים הא הסימנין לא מהני לן מידי בזה אפילו
 מן התורה וא"כ משכ"כ לענין סברא דרבנן בודאי יש לסמוך
 על הכרה שלט ואף שיש לחלק קלה בין הכרה דארס להכרה
 דבכמה משום דארס כיכר גמי בבבלו אם הוא גדול או קטן
 וקלה ראי' לזה מניסין ד' פ"ט דאמרין התם הריא דנפק קלה
 עלה דאיךדשא לקטן הנראה בגופו בגדול אמר רב מרדכי
 לרב אשי עדיין לא הניע לפגות ראיין חקרי לב זה אף שגופו
 ארוך הוא מ"מ ניכר פ"י מעשו שערין הוא קטן פ"ט מ"מ
 הא מדברי התוס' מוכח דעל קומה לחד סמנין ועוד דמה
 סימן הוא להכיר פ"י הנבחו והא איכא קטן חריף או להיפוך
 ועיין צבא בתרא ד' ק"ה במעשה דרבנן שם שפעם הכירו
 למינן ופעם היה נראה לו היפוך והתם בניסין הא מיידי
 סמנין אותו שהוא קטן כמ"ס רש"י שם רק מחמת חשש של
 קול קידושין הואיל והוא נראה בגדול פ"י אמרין דאך חשש
 בקול כי כאשר יבדוקו הדבר לא פ"י מעשי' שנראה כמו קטן
 יאמרו שודאי עיינו רבין ב' ונבדור להם שהוא קטן וא"כ
 דמי לקלא עם אמחלל שאין חוששין לזה אבל בעלמא אין זה
 סימן כלל ופשוטי הוא :

היוצא לט מה דאש נראה לרוב בני אדם שהוא בן שלשים
 יום או יותר יש להחיר אפילו בלא סימנים אמנם
 כ"ז הוא אם הנכרי הביא לטוק אבל לקטת בנייתו יש להחמיר
 וחילוק זה ראיתי בספר ר"ח חלק יו"ד והוא עפ"י דברי הר"ן
 בפ"ק דבינה בזה דאמרין שם שתרנגולת אינה יולדת בלילה
 כתב דשמנין דמותר ליקח בילה מנכרי בליל יו"ט הראשון לפי
 שרובם של זכרים שאינם יולדים אלא ביום ואוליך בתר הרוב
 וכ"ש אם הנכרי הביא להישראל אבל אם אול הישראל לבית
 הנכרי הו"ל למקום קביעות ואסור משום כל קבוע כמחלה על
 מחלה דמי וה"ג כיון שההיתר הוא רק משום דרוב בבתיה
 ולד מעליא ילדן אבל מ"מ יש מיעוט גמי משילות הלכך במקום
 הקביעות קשה להחיר ועי' במ"א בס' תק"ג ובה' ל"ב ס"ק
 ס"ז יע"ש כנלפ"ד בזה :

סימן לד

שאלה בבהמה של ישראל שדחתה בכפר אצל נכרי אחר
 ונשבה ואב בצוארה וניכר כמו נקב בושם ועדיין
 היא חיה והבעל הכפר רוצה לקנותה כרי דאבלה אי יש בזה
 חשש משום דהריאה כמנחא בריסולא רמי ויש בזה משום
 אבר מן הדיו כראיתא בפוסקים :

תשובה אף שבפרט זה כבר דברו בו המחברים הרבה
 מ"מ גם חלקי אמרה נפשי מה שיש ללמד בזה
 צבא דהחירא ומחילה נבאר קלה אם האיבור של מכירת דבר
 איסור לב"ג אם הוא מן התורה לדין זה הוא רק איסור
 מדרבנן . כי מבוניא דפסחים דף כ"ב צביסקא דר"ג דאמר
 מנין שלא יושע כוס יין לגזיר ואמר מן החי לב"ג וסי' ויליף
 זאת מקרא מוכח להדיא שהוא איסור מן התורה ע"ש . אמנם
 הגאון בעל הפ"י הראשון בשו"ת שלו חלק יו"ד סי' ג' וחלק
 אה"ע סי' מ"ג החליט שם להלכה ששיטת רש"י הוא דאין
 ק"ל

ועל קושייתו שהקשה מה נעשה ברישא בעמלה בן שנה דילמא
 בן שחיים הוא נראה משום דבירושלמי שקלים פ"ד
 אמרין דהגזי' ב"ד הוא דכל הקדש שהוא ספק אם הוא אשכ
 או עילה או לאחר שהומם מקריבין בדמיה עולה ור' זעירא
 בדובלמי בלמח מתרין בזה הקושיא שמקשינן בקידושין דלמא
 אשכ היא ולא מתרנין שם כלל כמו שפירך הגמירא דין
 בעמלה בן שנה רק שכיון שהוא ספק השקול אם הוא עולה
 חי לא או תנאי ב"ד הוא שמקריבין אותו עולה וא"כ סברי
 התוס' דהך לסתמורא דין דסברי להו היבא דאיכא ספק
 השקול אין מקריבין ע"ה ולא סמנין על תנאי ב"ד מ"מ היבא
 דנראה לט פ"י הכרטיט שהיא עולה לזה בודאי מהני תנאי
 ב"ד להקריבו עולה הלכך לא קשה להו כלל מהרישא משא"כ
 בשיפא בעמלה נקבה שמקריבין אותה שלמים ובה לא היה
 הגזי' ב"ד כלל לכך הקשו שפיר הא איבא בן שנה הנראה כבן
 שחיים אחרי כחבי זאת מלאתי בשו"ת של אדמו"ר בעל התניא
 סי' י"א שכתב ג"כ קלה כן ושמחתי בטונתי לדבריו :

עוד נראה לי להביא ראי' דמה שנראה גדול מילתא היא
 וסמנין על הכרטיטו מהא דקידושין ד' ס"ג דאמרין
 התם שאם אמר בני זה בן י"ג שנה נאמן לענין נדרים ולקרנן
 אבל למכית ולפושטין אינו נאמן ומפרש התם רש"י דמיידי דהביא
 סימנין רק דחיישין שמה הוא עדיין קידם הזמן ואו אמרין
 דהיי סימנין הוא רק שומא בעלמא פ"ט ומבוחר בם בסוגיא
 וכן פירשו המפרשים דשיטת הגמירא היא כהן דהך מדאורייתא
 בני חיישין שמה שומא בעלמא הוא כל דלא ידעיין שהניע
 לכלל שנים והלכך אין האב נאמן על השנים וע"ש בפ"י שנתן
 ששם למה אין האב נאמן מן התורה לענין פושטין כמו שנתן

לעורך ע"ו או שהוא משום ל"ע וקאמר הגמרא דנפק"מ הוא היכא דאית ל' לדיד' נמי מהדברים האסורים דאי אמרת משום הרווחה אסור ואי משום ל"ע הא כל היכא דאיכא לדיד' ליה ב' משום ל"ע ע"ש בכוכי' . והשתא אי נימא דאף היכא דאיכא לדיד' ויכול ליקח בעלמו מ"מ אס מושיט לו יש בזה איסור דרבנן א"כ הא ליכא שום נפק"מ בין הטעמים דהא מצוהר בסוגיא שם דלהטעם של הרווחה או אין צו אלא איסור דרבנן ע"ש והשתא אי נימא ג"כ דהיכא שיכול בעלמו לפטות האיסור יש בו נמי בהטתן לו איסור דרבנן משום ג"כ ממילא הא שוב אין נפק"מ בין הטעם של הרווחה להטעם של לפני עור אלא ע"כ מוכח מזה דאז אין צו כלל משום ל"ע ואפילו איסור מדרבנן ג"כ לית ב' ע"ש . אמנם דעת כמה מחכמים שגם בזה מ"מ איסור דרבנן יש צו טיין בר"ן ובש"ס הרלב"ם סו' קכ"ו שפסקו להדיא כך . אבל לפי מה שכתבנו ניחא ואין רציה מהתם דהא התם בב"ג איירי דאפילו אס הוא בתרי עברי דנהרא שאינו יכול ליקח בעלמו מ"מ אין צו אלא איסור ל"ע דרבנן לחוד והילכך היכא שיכול ג"כ ליקח בעלמו או אמרינן דגחית חד דרגא ואפילו איסורא דרבנן אין צו אבל בישראל דהיכא דהוי אפרי עברי דנהרא אסור צו מן התורה ב'איסור של ל"ע הילכך היכא שיכול בעלמו ליטול מ"מ איסורא דרבנן אית ב' (והקל"ט ל"ע' לפי שבאר של הגאון הזה להבין שם קושיית הגמ' דפר"ך וכל היכא דאית ל' לדיד' ליכא איסור והא תניא ר"ג אמר מנין שאסור להושיט כוס יין לכיר וכו' הא יש לומר דר"ג באמת אינו אסור האי דרשה דרב יוסף דעמד והתירן משא"כ לדידן אינו אסור אלא מדרבנן .

יש ליישב :

ובזה ניחא נמי הא דאיתא בכוף פ"ק דע"ז דרשב"א אומר לא ישכיר אדם שדהו לכותי מפני שנקראת על שמו וכותי עושה בה מלאכה בחוה"מ ופר"ך הגמ' מאי איכא משום דנקראת על שמו חיפוק ל' משום לפני עור דהא כתיב אסור במלאכה בחוה"מ . והקשה הגאון הג"ל דמאי פריך לימא דנפק"מ היכא דאית ל' לכותי שדה של עלמו דאז משום ל"ע ליכא ומשום דנקראת על שמו איכא . אבל לפי מה שכתבנו ניחא משום דהמפרשים הביאו בשם פ"ר מלות חיפוק דאף מי שמכשיל חיפירו רק בחיבור דרבנן שאם תבירו שערב ע"ז לא עבד אלא איסור דרבנן מ"מ המכשילו עבר על ל"ע מן התורה משום דהא ק"ל דאף מי שטותן עלה שאינה הוגנה לחיפירו נמי עובר משום לפני עור מן התורה כדאיתא בה"ב פ' קדשים והובא ברמב"ם שם . ור"כ בודאי מי שמכשיל לחיפירו באיסור דרבנן לא עזיף ממי שטותן לחיפירו עלה שאינה הוגנת במילי דעלמא שטותן מן התורה על לפני עור א"כ כש"כ מי שטותן לו עלה לעבור על דרבנן שחייבין עליה מיתה בידי שמים בודאי עובר על לפני עור מן התורה ע"ש נמלא לפי זה המכשיל לחיפירו באיסור עשיית מלאכה בחוה"מ אף שהעושה גופא אינו עובר אלא על איסור דרבנן מ"מ המכשילו עובר על ל"ע דאורי"י . הילכך גני כוהאי נמי כיון דכל דין בישראל והמכשילן אס היי בתרי עברי דנהרא היה צו איסור של ל"ע מן התורה הילכך אפילו היכא דאית שדה לדידו שאז אינו דמי לתרי עברי דנהרא מ"מ עדיין איסור דרבנן של ל"ע ישט גביהו . ולפיכך פריך הגמ' שפיר דלמא לו הטעם משום דנקראת על שמו חיפוק ל' משום ל"ע מה אמרת דנפק"מ היכא דאית ל' לכותי שדה אמרינא זה אינו דהא מ"מ איסור דרבנן יש צו בכל גומא :

ק"ל כרב יוסף דהיי מסכת ע"ז שסובר דכיון שלא קיימו את הכבש מלוח עמד והתירן הילכך כיון שעכשיו אין מלווין הן על מלוה זאת משום הכי אין בהכשלתן משום לפני עור מדאורייתא משום דכיון דעתה הא אפילו אס עושיין הם אינן מלווין עליהם אין זה מכשול ממש דעיקר האיסור של ל"ע קאי דוקא אמי שמלוה במלוה זו או ע"ז גם אהנט מלוין שלא להכשילו ע"ש שהאריך בזה . ולשיטתו ע"כ נריכין לומר דהא דר' נתן שסובר שהמושיט אבר מן החי לב"ג עובר מן התורה בל"ע ע"כ ל"ל שהוא סובר כדאיך אמוראי בפ' שור שנגח ד' וה' דפליגי על רב יוסף וסברי דלא היתירם כלל ודרשי לקרא למילתא אחריתא . ולפי שבאר זו היה מקום לתרץ קושיית המראה פנים בירושלמי פ"ג דמחילי הלכה א' שהקשה שם על הרמב"ם שהשמים לגמרי הדין של ר"ג שאסור להושיט אמת לב"ג ע"ש שנשאר בקושיא . ורצינו בהנהגות הגאון בעל יפה עינים במסכת ע"ז שהביא ג"כ קושיא זו ומירן ששיטת הרמב"ם היא דלא כרש"י הג"ל רק שגם עכשיו ב"ג מלווה על שבע מלות הילכך כיון שכן הוא הא מילתא דפשיטא הוא שיש כאן משום לפני עור ומשום הכי לא הביא הרמב"ם זאת בספרו משום דפשוט הוא ע"ש . אבל דבר זה אין לו שחר בכל מלות מן הל"א ר' נתן אף שע"כ גם הוא סובר שלא התירן הרמב"ם זאת בספרו משום דבטתן דאפילו הכי לא סמך נפשו ע"ז והמר גן ג"כ הדין שביבטין בב"ג על ל"ע ולא סמך עלמו על שהוא מילתא דפשיטא והאיך נאמר שהרמב"ם יסמך ע"ז בזה שר"ג לא סמך ועוד דאין זה מילתא דפשיטא דבבב הקשה הת"ש בפסחים דף כ"ב דלמא לו לר' נתן למיתני חרתי המשיט כוס למיר ואבר מן החי לב"ג ולא די ליה בחדא מהכך . והיר"ד דס"ד אמינא שכיון שעל ב"ג אין אהה מלווה במ"ע של הוכח חובות ה"א שאתה מוזהר למסור ג"כ דבר האסור ע"ש שיש ע"ז קרא בפ"ע אלתא דאין זה כ"כ פשיטא דהוי אמינא באפ"י שהוא מלווה ע"ז מ"מ אהה מותר ליטול משום כי לא אסרה התורה ליתן לחיפירו דבר איסור אלא דוקא היכא שאתה מלווה להפרישו מאיסורא אבל היכא דאין ענין מוטל המלווה של הוכחה אהה רשאי להושיט לו ג"כ . אמנם לפי ה"ש פנ"י ניחא דהא באמת גוף הדין ממש שהמכשיל לחיפירו עובר משום ל"ע מן התורה ומתקב זאת בכלל ל"ע שבתורה זה הדין הא הביא אותו הרמב"ם בפ' י"ב מהלכות רולח ע"ש . ומה שלא הביא הדין של ב"ג היינו משום שסובר ב"ג דשיטת רש"י שאלוהי אין בזה איסור מן התורה רק איסור מדרבנן לבד ודין זה הא הביא אותו הרמב"ם כמה פעמים בספרו שם . וכן בפ' י"ב מהלכות רולח כתב שאסור למכור להם דברים האסורים להם והוא המסוגיא דפ"ק דע"ז וזה הא הדברא רבואה יוהר דאפילו מכירה שיכול להשיג זאת במקום אחר ואפילו הכי אסור ומכ"כ נתינה . והיינו משום לפני עור אבל מ"מ לדידן הוא רק איסור דרבנן לחוד . וכן בפ"א מהלכות כלאים כתב הרמב"ם שאסור להניח לב"ג להרכיב לו אילנות של בלחים ומפרש המל"מ שהוא משום ל"ע שב"ע מלוה על הרכבת הילן ואפילו הכי לא כתב ששובר ע"ז משום ל"ע והיינו נמי מטעמא הג"ל כי לדידן ליכא בו לאו רק איסור דרבנן בעלמא ואף שבפ"ע ופ"א מהלכות מלכים מביא כל המלות שב"ג חייב עליהם היינו משום דמעוטב לא פסדן רק מקבלת שדר כמו דאיתא התם בגמ' אבל מ"מ לפני עור . ליכא בזה כמו שביאר שם הפנ"י באריכות :

ולפי דבריו יש לי לתרץ מה שראיתי בספר אבני מלואים במגינה דף י"ג שחקר שם על הא דאמרינן בפסחים ד' כ"ב ובע"ז דף י"א דעיקר האיסור של לפני עור הוא דוקא בהרי עברי דנהרא בענין שאס לא היה טותן לו לא היה יכול ליקח בעלמו אבל אס גם זולתו יכול בעלמו ליקח אין בזה משום ל"ע . ומסתפק שם אס יש בזה לכל הפחות איסור דרבנן או אפילו איסור דרבנן נמי ליכא כיון שיכול ליקח בעלמו ופשיט לגמרי . זאת ממה דמבני להו בפ"ק דע"ז דהא דאסור למסור להם לרבי ע"ז אס הוא משום הרווחה שיש לו הרבה דברים

הוא ש' ודולה לעבור במזד א"כ מה לפני עיר איכא הכא הא
 אם היה רוצה יטל לקטת אלל אחר ולא הו' כחרי עברי
 דנהרא ובה ליכא משום ל"ע כדאיתא בפ"ק דע"ז ע"ש
 ור"ח'י' במקנה שפירן עש"ט' טוכר דזוקא כחבר מן התי או
 כגום זין למיר דסחם כיון דלא הו' כחרי עברי דנהרא ויכול
 התייר ליקח בעצמו ולא לרדך לאחרינא כלל הילכך אין על
 המושם משום ל"ע אבל במקום שאין יכול ליקח בעצמו רק
 שיש אחר שרצה להושיט לו הכוס וקדם זה והושיט או אמרינן
 כיון דסוף סוף איש יכול ליקח בעצמו רק שרדך לבוא לאחרינא
 בזה אמרינן דלא פקע מיני' דיד' עדיין הללו דלפני עיר
 ע"ש' והנה באמת סברה זו מחכרת היא במל"מ פ"ד מהלכות
 מלוה ע"ש' אבל מ"מ לכאורה עדיין אין זה מספיק דהא מיכא
 מתוס' תגינה דף י"ג דמשום האי סברה שיכול להשיג זה הדבר
 מנכרי או בכל ענין אין צו משום ל"ע אפילו היכא דאיש יכול
 ליקח בעצמו וא"כ ה"נ הא יכול ליקח בהמה מן הנכרי' ואין
 לומר דרש"י יסבור דאף ככה"ג איחא מבוס ל"ע א"כ הדרא
 קושיית התוס' שם לדוכחא דלמה לן קרא לאסור ללמוד תורה
 לכ"ג תיטק משום לפני עור וע"ז חידלו שיכול ללמוד מכ"ג
 אחר דלא ליכא צו משום ל"ע אבל לרש"י דגם זה אסור קשה'
 אבל לפי דבריו ניחא משום דלרש"י בלא"ה לא קשה קושיית
 התוס' דהא סברי לן דליכא ל"ע אלל היכא דמכשיל לו בדבר
 הא לא היה מכשילו היה מקבל סכר ע"ז אבל חס מכשילו
 בדבר שאינו מקבל עליו סכר אף שמכנישו לעונש בזה איש
 עובר על ל"ע הילכך צריך קרא לאסור ומתוך דברי רש"י
 ומיהו בלא"ה לא קשה כלל קושיית התוס' בקידושין שם על
 רש"י כי רש"י סובר כשיטת שאר פוסקים דאף בלא כחרי עברי
 דנהרא מ"מ אסור מדרבנן משום ל"ע והילכך קנשתן ל' דעבר
 על ל"ע מדרבנן ופשוט הוא :

היוצא

לט מדבריו דלפי הנראה שיטת רש"י והרמב"ם
 דאלולי ליכא ככ"ג איסור על ל"ע מן התורה
 אמנם מהמב"ק בל"ח סי' רס"ז משמע שהוא סובר שגם אלולי
 יש ככ"ג הל"ה של ל"ע' וכמו שהביא שם המראה פנים
 בירושלמי פ"ג דמחיל' וכן נראה דעת הרמב"ם בע"ז דף ו'
 והנה ר"ח'י' במחברים שהביאו בשם שו"ה' אמינת שמואל שיש
 לימר שכל שעבדו אין צו איסור על ל"ע רק שאח"כ יולד
 האיסור אפשר לומר שאין צו מבוס ל"ע כיון שעבדו בעת
 הנתינה אין צו איסור ואנכי לא ראיתי הפער הזה ועל חיזה
 ענין כתב זאת' ולדעתי נראה להוכיח שגם הרמב"ם סובר כן
 והוא נחידושו בסוף פ"ק דע"ז דאמרינן ההם שאסור למכור
 שדיו לכתי משום שהכתי עשה בה מלאכה בחי"מ והיא
 נקראת על שמו ופריך הגמ' דמאי אריח דנקראת על שמו
 תיטק ל' משום ל"ע ומני חדא ועוד קאמר' והקשה הרמב"ם
 האין שכן בגמ' העשש של ל"ע שהוא מן התורה וקראו אידך
 העשש שנקראת על שמו שהוא רק חשש דרבנן בעלמא משום
 מראית העין למד' ומיזן ח"ל משום הרוב טוקים לייח' והרי
 במלאכה של חי"מ וכו' אלל שיש חייבים דלא לייחא ואנן
 מעיקרא כי אמרינן כותי לא לייח קס"ד דכל כותי לא לייח
 ולהכי פריקן תיסק ל' השום ל"ע דהשלמא לדידי כותי נמי
 לייח ומתדרינן חדא ועוד קאמר חדא דל"ע לנייעוש טוחים דלא
 לייח לא חיישין דלכות דלייה ליכא משום ל"ע ומעיקרא כי
 חדרטו לו השדה מכנט על הרוב דלית וכו' לא לייח לנכיק
 אמרינן דלבו אכסו ומיהו איכא משום שנקראת על שמו עכ"ל'
 ולכאורה דבריו ממוהים כי הדרא קושיא לדוכחא דאם נמא
 דעיל כתר רוב כותים לייח' והרי ח"כ טוב ליכא בזה נמי
 חשש דנקראת על שמו והשטח עשה בה מלאכה ב"ע' מלאכה
 דהכתי לייח ח"כ טוב לא יעשה בה מלאכה בחי"מ' ונראה
 לי ביאור דבריו ככ"י דברי רתנונה שחיל' יג"ל הוא' דק"ל
 בכל התורה כולו דאלוין כתר רובא והאיסור בכל כתר מ"מ
 היכא דסוכר האיסור אח"כ אי קף חס עברי נהכסל מ"מ התי
 לאיסור והוא מדרש'מ' פ"ב דערלה והובא ג"כ ב"ד סי' ל"ח'

והנה דעת הר"ן בפ"ק דסוכה דכה"ג אף מדאורייתא איש בעל
 וחף למתן דאית ל' היכא דמכשיל האיסור ברובא או גם
 האיסור חוזר להיחר כידוע שיפת הרא"ש בזה ושא"פ מ"מ כל
 שהוכר האיסור חוזר וגאחר מן התורה וגם ק"ל היכא שאינה
 יכול להכיר האיסור או ג"כ אפילו קודם הכרה נמי אינו בעל
 כדאיתא שם לענין חלב שנפל לחיך ההכשיל ומכשיל שפירקן
 ליתן מים לוניס כדי להקפיה החלב והייט כיון שיכולין לברר
 האיסור לריכין אנו לברר ובדאמרינן ע"ק דספחים לענין כדיקא
 חמץ לשאל' וכו' וכן הוא בדוכחא טובא מיהו כל זמן דלא
 הוכר האיסור מה דאמרינן שאינו מכשיל חו' וגם דלא חולוין
 בתר רובא זה הוא רק מדרבנן מאחר דעדיין לא הוכר האיסור
 כדאי' בפוסקים' ומאי' עממא גם כהא דחלב אם הוא באופן
 שאם ירצה להקפיה החלב יתקלקל ההכשיל איש מחייב
 להקפיה והייט כיון דמדאוריית' כבר הותרו אף שאפשר להכיר
 האיסור זה רק מדרבנן אסור הילכך במקום שפירא לא גזרו
 עיי' בט"פ שם וזה הוא כוונת הרמב"ם דטהים רוב מהירין
 הם במלאכה חו"מ הילכך מדאורייתא חולין כתר רוב המהירין
 ומותר לחוכרו רק דרבנן חשבו כשבייל שיש מיעוט שאינו מהירין
 ואולי באמת יתברר הדבר שכותי זה הוא איש נהדר ואז יהיה
 הוכר האיסור שכותי זה הוא איש מן הרוב וכל שהוכר האיסור
 הא לא חולוין בתר רובא' אמנם כל זאת הא לא שייח' אלל
 דוקא באם שאח"כ כשהוכר האיסור אז יהי' אסור הילכך בזה
 השטח חכמים מעיקרא ואמרי' דככה"ג לא חולוין בתר רובא
 אבל במקום דאף כשהוכר איסור שנחשב על יד' ב' סוס
 איסור כגון שאזו יהי' התערובות שכל"פ או כה"ג מותר פוסקים'
 ולא חיישין מה שיבבר אח"כ כמו שמוציא הגל בפוסקים'
 ועיין במל"מ הלכות חמץ ומזה כמה שמתוך שם ד' הרמב"ם
 לענין טוחח הכשיל הילכך ה"ג לענין החשש שנקראת על שמו
 חשבו חכמים שחא יתברר הדבר שכותי זה איש מן המהירין
 והוא יעשה בה מלאכה ואז הישראל יעבור על האיסור של מראית
 העין הילכך גם מעיקרא חשבו חכמים ולא חולוין בתר רובא
 כיון דאפשר להכיר האיסור משא"כ לענין חשש של ל"ע שאף
 כשיבבר האיסור והכתי יעשה בה מלאכה מ"מ הישראל לא
 יעבר על ל"ע כי עיקר האיסור של ל"ע הוא דוקא שבעת
 הנתינה היה צו איסור כדור משא"כ כגון שבעת הנתינה אין צו
 שום איסור מן התורה משום דמן התורה הא חולוין בתר רובא
 ואמרינן שהוא מן הרוב המהירין וכיון דלא אין צו איסור הילכך
 אף שאח"כ טרע האיסור אמרינן דעכשו לבו אכסו אבל מעיקרא
 היה מן הרוב ודמי כמו שנוגד איסור מחדש' ואף שזה האיסור
 גרם המוכר במכירתו הא באיסור של ל"ע לא קעדין ע"ז
 כל דבעת הנתינה לא היה צו איסור כדור והילכך גם חכמים
 לא חששו לזה כיון דאח"כ כשהוכר האיסור לא עביד איסורא
 משא"כ החשש של שנקראת על שמו שזה האיסור על המוכר
 הוא לשלם אף לאחר שילא מרשותו הילכך כיון שאפשר שיבבר
 ויהי' ניכר האיסור לא חולוין כה חכמים בתר רובא וחששו
 למיעושא כמו בכל דוכחא דלא חולוין בזה כתר רובא כן הוא
 לדפתי כוונת הרמב"ם חה כדור למשיין היסב בדבריו וזה
 ראי' גדולה לכפרת הא"ש שהאיסור של ל"ע הוא דוקא אם
 הוא בעת הנתינה :

בבב יש לתקן ג"כ דברי הב"ח בל"ח סי' קס"ב הובא
 במ"א שם שמחלק בין הא דאין טוחין פח לאחד אלל
 ה"כ יודעין בו שנתל ידיו אבל בל"ח הכי אף נוחין לו ובין אם
 יודעין בו שאינו עובר כדכתי' דרשאי ליתן לו' ולכאורה אף
 פעט מטפיק לנחיק וכמו שהקשה שם הח"א' ואף שרבינו יוסף
 כתב דהם העשש משום מלות דלקה מ"מ בודאי עשש זה לחוד
 איש מטפיק ש' לא שייך בזה לומר שביחא העשש של דקה
 ודחה הל"ט של ל"ע' עיין בפ"מ כס' קס"ט שהעיר בזה'
 כי לפי דעתי לא שייך כלל לומר כן משום דאף דנדקא איכא
 נמי הל"ה של ל"ע וקפין ידך וכו' כמש"כ התוס' מ"מ כתי' איכא
 נמי מ"ג של הוכח חוכים כמש"כ במתן המלות לאתח"ל מ"מ
 ר"ה

ר"ה ח"ל : ייגע להביא החופא וכו' אבל אגמט מזויס שלא
 נצווב זולתו מזומחט לחטא וכו' פ"ט ואין לך מחטא יחור
 מזה שנתן לו דבר איסור לאכול הילכך בודאי עובר על הפעה
 של הוכח הוכיח ואין עשה דוחה עשה : ובה נדחה גמי מה
 שראיתי בספר כ"י ס' כ"ט שחירן קושיית האום' בשבת דף
 ג' ר"ה בנא דרישא וכו' שהקשו שם למה דפשו העני ונפל
 מחוך ידו של כשה"ב פמור ומותר הא קטבר משום לפני עור
 ותיקן עש"י דברי הרב עטרא כפ"ק דשבת שכתב שקמ"ל שאף
 שבעה"ב מקיים משה נדקה מ"מ חייב פ"ט : והשתא ניחא
 דכיון דבעה"ב מקיים בזה מלוח נדקה חיי דוחה לל"ת של ל"ט
 אבל בחמת זה אינו דגם החס' בל"ט איכא עשה ול"ת כמו
 שכתבתי הילכך נראה עיקר דברי הר"ח הוא ג"כ כפי שיטה
 זו : ובה אמרתי ג"כ פעם הרא"ש שדברים פ' השותפין והובא
 בב"י ח"מ ס' קנ"ו דחייבין עמי למכשול חבירו בליסור
 ממכשול דנפשו בליסור והיינו משום דיותר ראוי לקטם הנתן
 מכשול לחבירו ממדיח עצמו ליד מכשול משום המכשול לחבירו
 איח ב' לפולס עשה ול"ת : ועל כרחק היינו עממא החס'
 בל"ח משום דנפ"י כל שאינו טפל אח ידיו עושה תיקו האיסור
 פ"י נחיתו דומיא דמוסר כוס לסיר משח"כ בבריה"ל דבעת
 הגהינה אין עושה לו שום איסור כי אז עדיין אינו משל עליו
 החיוב של ברהמ"ל עד אחר שחלל ונשתנה הדבר הנתון
 מקדמותו והיבטי היה ע"י המקבל או אין בזה משום ל"ט :
 לפי זה משח"כ דלס מוכר לגכרי דבר שפכשו הוא היתר
 גמור לו רק שאח"כ ע"י שישהיה הדבר ברשות הנכרי יה'
 או האיסור בזה לא שייך ל"ט ולה דמי להא דאסור לוכתר
 לבטיי בזה בחול שחא יעשה בזה מלאכה ביו"ט אף שצדין לא
 הגיעו יו"ט לא דמי דהא החס' לא נעשה שום שינוי בנזק הדבר
 הנמכר רק היתן ובהמשא ממילא קא ערבה כי מחוסר זמן לא
 החוסר מעשה הוא בראמירין כמה דוכחא : משח"כ היתר
 דהשתא לית בו בים איסור רק ע"י שישהיה הדבר הניתן או
 ע"י שישהיה דעת הנותן ומעיקרה קודם השינוי לית בו' שום
 איסור אין בזה משום ל"ט ומיהו לעממא נמי לא דמי לה"א
 דאמירין כפ"ק דפ"י דאסור למכור לעמודי דבר איסור אף
 כהם הינם תבואים לאכול רק שהם תבואים למכור משום ששם
 שחא ימכור לאחרים ויעבור על ל"ט אף דעכשו אין בו שום
 איסור התם נמי כיון דכלא שום שינוי בנזק החפץ הנמכר וגם
 כלאו שום שינוי בנפלים יה' חל עליו האיסור אח"כ הילכך
 גם עכשו אסור למכרו לחסוד דהא על חפץ זה מונח עליו גם
 עכשו האיסור של ל"ט : ונראה עוד שהריטב"א והב"ח חז"י
 נתי לשיטתם דבסוף ח"ג ד' פ"ג אמרין דבר יהודה אמר רב
 סובר שאסור להלוה משום כלא עדים משום שחא יכפור ויעבור
 על ל"ט ור"ל אמר דהטעם משום דגורם קללה לפלמו והחור"ט
 בפלפולא חריפתא שלו היכיח שם שהריטב"א אינו שסך כרב
 יהודא שיש בזה משום ל"ט : וזה קשה דהוא היפוך הגמ' הג"ל
 וגם כל הב"ח קשה שהוא מביא בח"מ ס' פ' דנת"ל הליה
 מעשה אין חשש משום ל"ט משום שהוא בודאי לא יכפור וזה
 הוא היפוך דברי הרמב"ם והש"ע שמואר שם שגם בח"מ
 איכא חשש של ל"ט אבל לפי מה שביארתי ניחא משום
 דפליגי המפרשים בפשט הגמ' שם שדעת הלח"מ ברמב"ם
 ע"כ מהלכות מילה שאין הטובה הא דאסור ללוח כלא עדים
 שחא יכפור במדד רא"כ גם אם מלה בעדים מאי מהני דהא
 עדין אם ירלה יוכל לטעון פרעתי רק"ל המלה אח חבירו
 בעדים אין לריך לפרש בעדים אלא הטובה הא שחא יכח
 הדבר שמה ויח' גרם שיכפר משח"כ אם ילה בעדים הא
 העדים יכירו אותו פ"ט : אמנם שאר מפרשים פרטי כפשוטי
 שיכפר ממנו רק שאם יהו עדים על הטובה לא יה' לו כל
 קו הפכה לומר פרעתי : כיון בל"ח ס' ע' ונראה שבה פלוגי
 כי הריטב"א מפרש כהלח"מ שהחשש הוא שחא ישתכח חוקא
 אבל לכפירה לא חייבין וכיון שן הוא הא אין האיסור בעת
 הליה רק אח"כ ובה שיטת הריטב"א היא דכל שאין האיסור

של ל"ט נעשה חיד לית בי' משום ל"ט דמוכח מדבריו
 בסוף פ"ק דפ"י ולפיכך סובר שבאמת ר"ל ודינא שם דאסרי
 משום גורם קללה לנפשו לא סביר כרב יהודא רק שבה"ג אין
 בזה משום ל"ט : אבל הב"ח מפרש כשאר המפרשים שהטובה
 הא שחא יכפור תיקב שמה שייך ל"ט אבל משום ששמה
 כיון שאין העבירה בשעת מעשה הא לשיטתו ג"כ אין בזה
 משום ל"ט והילכך יה' קשה לו דחיתא שאר איכא אבל טרבה
 מרבנן מה איכא לחומר הא בי' ליכא חשש כלל של כפירה
 ולכן לשיטתו מוכרח לומר בלחמ' שבת"ח אין בזה אלא החשש
 של גורם קללה וכו' אבל ל"ט לית בי' :

א לאו דמסחיפיה הייתי אומר דאפ"ל היכא דליכא זיס
 שינוי בדבר הנמכר או היתן להב"ב או להשאלא רק
 שצדין לא הגיע הזמן של האיסור כגון מצוה שיהא לטרי
 בחול שיש בו משום ל"ט שחא יעשה בזה מלאכה בחוה"מ ח"מ
 כיון שצדין לא הגיע הזמן אין בזה רק איסור דרבנן משום
 דבעינן דוקא דומיא דכוס יין לגזיר שאיסור הוא תיקב ומיד
 בעת הגהינה כדכתוב בקרא לפני עור לא חתן ממכשול ולא גרע
 האי לא חתן דכתיב אלא ל"ט מהאי גהינה דכתיב אלא מדיקן
 דק"ל החס' דלס הגיחו היכא דסוף החמה לבוא עליו או אם
 פחה עליו פיתקא דמיא ומח בכה שני אף שבודאי סוף החמה
 לבוא ככאן מ"מ פסור וכן למדין כדאיתא בסנהדרין דף ע"ו
 והיינו כיון דכתיב כאשר יתן מוס וכו' בעיקר שייקו בעת מעשה
 גופא אבל לא כמה שיוק פ"ט שאמר קן יבא כאן החמה הכל
 נמי כיון דכתיב לא חתן אינו עובר אלא אח"כ טתן לו
 תיקב המכשול :

ב וזה מחיוב קושייה הריטב"א בסוף פ"ק דפ"י הג"ל שהקשה
 דלמה שכתב הגמ' של ל"ט שהוא מן החמירה והיכיר טעם
 שהוא נקרא על שמו דוחא לא היו רק איסור דרבנן לתוד'
 משום דבאמת דגם ל"ט זה שיעשה בזה מלאכה בחוה"מ היא
 נמי רק מדרבנן כיון שאין האיסור מוכן לפרט תיקב : ובה
 ניחא נמי דברי בעל הייסור הובא צמוד אל"ח ס' חמ"ד דגון
 שנטבע בנהר שמתיר למכרו לישראל קודם פחה מעט מעט
 אף בלא הודעה שנתחמן משום כיון שמוכר לו רק מעט מעט
 תלין שהוא קונה וזאת לאכילה ובודאי יאכל וזאת קודם פחה :
 והקשו עליו הגדולים מ"ט וזאת מביאה נבילה שאינו אסור רק
 מדרבנן ואפילו הכי אסור למכרו לגכרי שחא יחזור ומכור
 לישראל ולא תלין שכוין שהוא מופש : בודאי לבינו הוא לריך
 ולא יבוא למכרו אבל לפי מה שכתבתי ניחא כי ראיתי בסמ"ג
 במלוח ל"ת מלה קס"י שכתב שבכלל אהרה של ל"ת דלפני
 עור הוא שלא ימכור דבר איסור לגכרי שחא ימכור לישראל
 ויעבור משום ל"ט פ"ט : הרי מבואר להדיא מדבריו שאיסור
 מכירת דבר איסור לגכרי הוא משום לאו דלפני עור עכ' בה' :
 וגם בהקדס הא שכתבו הראשונים והבא ביו"ד ס' ק"ט ובס'י
 ק"י דבספק איסור דאורייתא שנתערב בשמים של היתר רק
 שהוא מדברים תבואים שאינם מתבטלים לפולס כגון בריה
 יחתיכה הראייה להחכר אף דהא דרבנים חשובים אינם
 מתבטלים הוא רק מדרבנן והא מן החמירה אין חילוק בין
 דברים חשובים או לא ח"מ לא אמרין כיון דהא ולא נחבבל
 הוא רק מדרבנן וכיון שיש כאן ספק אם יש בזה איסור כלל
 או לא סי' לכו ספיקא דרבנן ולקולא זה לא אמרין משום דכיון
 דעיקר הספק טלד לו כדאורייתא ואף עפ"י נגלוג נעשה שוב
 דרבנן בזה לא אמרין ספיקא דרבנן לקולא אבל אם יש ספק
 אם דבר זה שנתערב הוא דבר חשוב או לא כיון דעיקר הספק
 טלד לו בדבר שהוא רבנן זה לא אמרין דייט ככל ספיקא דרבנן
 דאלין כה לקולא פ"ט : מה הוא סבתו כספ"ט לפני חתן
 משום שהוא סובר ג"כ דכל שיש למכור איסור של ל"ט שהוא
 אסור דאורייתא משום ל"ט כגון שהאיסור הוא מיק לפני
 תיקב או אפ"ל אם טו איסור הוא רק מדרבנן כגון כליה
 נבילה שאינה אסורה רק מדרבנן מ"מ כיון שאיסור של ל"ט
 נעשה תיקב של כה"ג אם היה איסור דאורייתא היה צונו'
 מש"ל

בלאו הכי אין בו משום ל"ע דהא סברי דלרב יוסף דעמד והמירן שוב מן התורה אין בהם משום ל"ע . ולהריטב"א ושאר פוסקים ללא סברי חילוק זה מ"מ הא מנאר דלרדה מין דעכשוו אין בו איסור רק שהאיסור יהי' אח"כ ג"כ אין בו מדאורי' משום ל"ע ולהסמ"ג הא אין כאן כלל האיסור של אבר מן החי . וכיון שכן שוב נחשב איסור דרבנן שמכין בזה על הסמ"ג ושאר פוסקים דסברי דנקובת הושט לא הוי אלא טריפה לחוד וממילא הא אין בבני המטיים משום איסור של אבר מן החי ושרי למזכרו :

סימן לה

בשיעור כאיסור הגאמר לענין טריפות ולענין אחרונ שכתב הרשב"א הובא צו"ד סי' ל"ד דלק עכשוו אין אט בקיאלן בשיעורו כמה הוי . ועיי' בט"פ שם שהוא ערס ג"כ לשער כמה הוא ולרפתי יש קלח סמך לבאר השיעור מדברי רש"י חולין ד' נ' ע"א . ד"ה בלחש חוליא שכתב ח"ל חוליא הוא שלש טבעות רבועות אחת אין עוגל בו כאיסור וכו' עיי' ש"ס מנאר מד' רש"י דכטעמא אחת אין עוגלת בו כאיסור והשתא נחוי אקן דע"כ אי אפשר לומר שכונת רש"י הוא משום דהגמ' מסתמא מיירי בכל בע"ח ואף בקטנים ובהם בודאי בטבעת אחת אין עוגלת בהם כאיסור אבל בבהמה ביטנית אה"נ דאפשר דעוגלת בה כאיסור הא זה איט דע"כ הגמ' לא מיירי בכל בע"ח דהא כתב רש"י לעיל ד' מ"ה לענין נקבה כנפה דבני הגמ' כשפא מתי כתב ח"ל לענין חסרון גרגרת דעוף דליכא למימר בגרגרת דידה כאיסור ע"כ . והרא"ש העתיק ד' רש"י דליכא בגרגרת דידה' כאיסור כמה הוי שיעורא ע"ש נמלא לפי זה דע"כ אי אפשר לפרש דהגמ' מיירי בכל בע"ח דא"כ אף אם נפרש דחוליא הוא שלשה טבעות נמי לא נרתיח מזה מירי דהא בבב"ח הקטנים כמו עופות וכיוצא בו הרי אפילו בכל הגרגרת אין בו כאיסור כמו שמנאר מרש"י ומהרא"ש ומכש"כ בשלשה יבשות לחוד אלא ע"כ דרש"י מפרש דהסתמא מיירי הגמ' בבב"ח ביטנים דבגדולים ממש הא ג"כ אי אפשר לפרש דאל"כ הא בראש גדול בודאי אפשר לאשכוחי שיהי' עוגל בטבעת אחת שלו ג"כ כמו איסור אלא ע"כ דרש"י רונה לפרש דמיירי הגמ' בבהמות המורגלים אלא שיש ופשוט הוא אלא דכטעמא אחת של בהמה ביטנית אין עוגל בו כאיסור והתם בדרך מ"ה אמרינן אמר רבב"ח ניטלה הימנה רעופה מנפרפה לאיסור ופי' רש"י שאם ניטלה רעופה לארצה ויש בו חסרון אי כד מעגלה הוי כאיסור טריפה וכן הוא הלכה נמלא אם נישא שכתב טבעת של בהמה ביטנית יש בה שיעור כאיסור הא נמי אם ניטלה ונקדרה ברוחב של טבעת עד קרוב לחצי בענין שאין בו משום נחיר רובא של גרגרת לרחבו נמי מנפרפין עד כאיסור וכש"כ הוא מהתם א"כ מנ"ל לרש"י לימר דחוליא הוא שלשה טבעות דאל"כ בחוליא אחת איט עוגל בו כאיסור מנ"ל זאת דהא לשולם אימא לך דחוליא איט רק טבעת אחת רק שמסתמא לה שנקבה לרוחב הגרגרת ומ"מ אין בו רובא אלא ע"כ דאף כה"ג איט מתעגל בו כשיעור של איסור ולאכתי מדדתי זה השיעור בבהמה ביטנית ומלאתי שהוא קרוב לשיעור משכב גריזתיק של כסף שלט :

סימן לו

נשאלתי בסירכה שיואל מבין החיותך של אינא וראבה השני נשדך אלא לזנה שאללה סמך לחוד וקודם שראה הש"כ היטב אם הגד השני הוא על החוד ממש או תחת החוד בא הנכרי הששוק בהולאת הפרש והמטיים וקדע בסירכה ממקום שהוא ופחה נפל ספק אלא הש"כ אם הסירכה היתה תחת החוד והכי סירכה כסדרן או היתה על החוד ממש והוי סירכה שלא כסדרן והא דבני הלכה ע"י מישור וגם הא דהשני שקדע

הטוב ל"ע מן התורה הילכך אף שהוא רק באיסור דרבנן מ"מ בזה אמרינן כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון ויש בזה משום ל"ע דרבנן ואף שעכשוו הוא ג"כ ס"ס שמה יאכל הנכרי בעלמו ואף אם ימכרנו שמה לא ימכרנו לישראל מ"מ הא כתבו הראשונים דאין עושין ס"ס בידים והיטב ביאר דבר זה המהרי"ט בחלק יו"ד סי' ד' דהעטם הוא משום דכל ס"ס הוא מבח רוב משום שאם היה רק ספק השקול או היה מחלה ליהיר ומחלה לאיסור ועכשוו נגם בהמחלה הטובה לאיסור יש בו ג"כ עוד ספק הרי שלשה חלקים להיתר וחלק אחד לאיסור והוי רובא להיתר כמו שכתב הרשב"א בתשובה הילכך כמו דאין מבעלין איסור לכתחילה ברוב הכי נמי אין עושין ס"ס לכתחילה דמיה למבטל איסור לכתחילה ברוב . אמנם כל זאת לא נאמר אלא דוקא במקום שהאיסור נעשה תיכף שיש בזה ל"ע דאורי' משא"כ היכא דעכשוו בעת המכירה איט עושה שום איסור רק שהאיסור יהיה אח"כ שאו אין בו משום ל"ע דאורי' אף דהמטיים אסרו גם זה משום ל"ע כל שיש ספק אם הוא עובר מזה הא ל"ע דרבנן או לא ומכש"כ היכא דאיהא ס"ס אם עובר או לא בודאי דמי זאת לכל ספיקא בדרבנן דקי"ל דהיכא דאיהא למחילא לקולא חלין הילכך גם הכא חלין והמירין דלא ימכור לישראל . ובה רחא נמי הקושיא שהקשה בשו"ת שו"י ח' נ' סו' כ"ג ששאל שם על הא דאיהא בש"ע או"ח סי' ש"ז שמוהר לקרות באגרת שהביאו לו בשכת משום שמה יש בהם טורף והקשה השואל שם התינו שהמקבלו מותר לקרות בו מהאי טעמא אבל האידך מותר היותו לכתוב כיון שהוא יודע שאין בו שום טורף וגם הגיע ליד חבירו בשכת הרי מכשילו ועובר משום ל"ע ותימן משום שיש כאן ס"ס שמה לא יבוא לירו עד אחר השכת ושמה לא יקראו בו בשכת . ורחיתי בספר ב"ש שהקשה עליו מ"ש זאת מהא דאין מוכרין אפילו איסור דרבנן לב"ג במח יחזור וימכור לישראל אף דאיהא נמי ס"ס שמה יאכל בעלמו או שמה ימכור לנכרי אחר ע"ש שגשאר בקושיא . אבל לפי מה שכתבתי יחא משום דהא זה ממש סברת בעל השיעור לענין מכירת חמץ לנכרי קודם פסח שכיון שעדיין לא הגיע הזמן של איסור אף שאח"כ יאסר לית ב' משום ל"ע מן התורה ואף דהתם לא קי"ל בזה כבעל השיעור מ"מ הכא עדיף טפי כיון שגוף האיסור אף כשהגיע זמן איסורו נמי איט רק מדרבנן וכיון שיש כאן ס"ס להיתר שרינן :

דיוצא לט מכל מה שכתבתי ששיטה רש"י וכן טובה דעה הרמב"ם דלפי מה דקי"ל כרז יוסף שעמד והתימן ליה ב' בב"ב משום ל"ע מן התורה רק איסור דרבנן לחוד יב ב' . אמנם מהסמ"ג ומהריטב"א מוכח דגם עכשוו יש בהם משום ל"ע מן התורה . אך דעת הריטב"א הוא כי כל שעכשוו בעת המכירה או המחירה לית ב' עדין האיסור רק שהאיסור יהי' אח"כ ע"י מפשה של הטובי עלמו לא איכפת לן בזה . והנה מנאר בפוסקים הטעם שנקובת הושט אסור למטר לב"ג הוא משום דחושקן איט לשיפת הרמב"ם שסובר שנקובת הושט הוא נבלה מטיים הילכך דמי כמתן דמנת בדיקולא ויש בו משום איסור אבר מן החי כדאי' בחולין דף ל"ב . ועיי' בתב"ש סי' כ"י . אבל להסמ"ג שסובר שנקובת הושט לא הוי אלא טריפה לחוד ולא נבילה ושחיטה מטהרחה או אין איסור במכירת בני מטיים לב"ב לאחר ששחטה כדאיהא בכל הפוסקים שם . והנה זאת מנאר הוא ג"כ דכל זמן שהטימן עדין משורה אפילו במקלות לא אמרינן דמתאן דמנחי בדיקולא דמיא ואין להבני מטיים דין של אבר מן החי . וכפרסם היכא שמינן אחד עדין קיים לנמרי בזה בימת הרשב"א הוא דאמרינן הכי תרי סימנין יקיי מהדדי . עיי' בח"ס חלק יו"ד סי' י"ח רק כשחטה הבהמה אמרינן מיהא עישה ניטול כדאי' בחולין ד' ע"ג ואז נאסרו בני מטיים משום אבר מן החי אבל עכשוו כשחיה עדין היתר הוא נמלא לפי זה כמעט לכל שיטות הראשונים אין כאן האיסור של ל"ע דאורי' דלשיטת רש"י והרמב"ם דלא מחלקי בהאיסור של ל"ע בין אם הוא חיקף או לאחר זמן הא לרדה מן התורה

קראת האבן בקרב כשפירס ולא בינך והנה בגוף השאלה
 עלה בידו להכשיר רק שאחרים היו המדווחים בזה מחמת
 כי באורו משמח היה גם ש"כ אחר שראה זאת בעת שבדק
 ה"ר"ב מחילה רק שכעת הלך לו ואמר כי אולי האחד ראה
 שהסידרה היה בחוד ממש וכשיבא יתברר שאלו דבר איסור
 ירדין להמתין עליו ומדמין זאת להא דמבואר בזינת ארס
 שער הקטוב כפי' ג"ד לענין בהמה הלועפת שאף שיש ס"ס
 לענין הכשר מ"מ אסור לאכול החלב אפילו לדעת הפוסקים
 כבאף כי ק"י דמתקום שיש ס"ס אין לרדין לברר מ"מ כ"ו
 לא נאמר אלא אם הכדיקה לדידה להיות בידים דוקא ואי
 עומד להכביר ממילא כגון כשמש הנף כסיף ס' ק"י אבל
 במקום שאפשר שיחבר הדבר ממילא לאיסור כגון הכא
 כשישחט בהמה ויראה שערופה היא בזה אסור לכ"ע ומביא
 רא' מהא דאסורו כבאף גדה בזה שבדקה בשביעי שאסור
 לזא עליה שמה הראה ותפטר אף עמן החורה היא פטורה
 וה"ט משום דכל דבר שיכול להיות שיחבר שפטה איסור למפרע
 בזה לא מהני ס"ס ע"ש וכה"ג כתב השב"י ת"ב ס' ס"ט
 בני שבלת לחבירו בשר על שנת וז"ט יודע אם מלוח הוא
 או לא ולא מהני על הסברה שהוא ספק איסור דרבנן כיון
 שאפשר שיחבר ממילא שאלו דבר איסור וה"ג אולי יתברר
 ע"י האחד שראה ג"כ שהיה הסידרה מזיד ואלו הגלגלי מילתא
 למפרע שאלו דבר איסור זה היה ה"ד ושי"י מס' ב"מ ד'
 ל"ח דחיישין שמה עשין המפקיד הרומה על מקום אחר וקרא
 אח"י לא מיקמין העכל על חוקתן אבל לסברת הב"א יראה
 דהתם נמי חיישין שמה ממילא יתברר הדבר להיפך ע"י הבע"ל
 וזהו לא מהני על חוקה אחת לדינא נראה כי אם ימתין
 על השני ויהי חשב הפסד שיחלקל הכשר אינו לרדין להמתין
 וזהו אף הב"א מורה משום דהא הביאו עוד רא' לזה מדברי
 הש"ך בסו' ק"י ס"ק ל"ה שהקשה מהא דאמרין בזכמים דף
 ע"ד כספק טריפה שנתעברה בחוק הזכרים שרטי ער שיחזקו
 ימוקף לה הגמ' כספק דרוסה שנתעברה שאז אי אפשר להסירה
 ולא אמרין שיה' מותר כל אחד מהם משום ס"ס שמה בהמה
 זו שאני טעל לתו מספק דרוסה היא ואף אם ימא שהיא מהספק
 שמה בהמה לא נדרסה כלל ומדוך דיון דכתב שם רש"י
 דהיבא דאיתחזק ספק טריפה הין מנביטין אותה למורה מהם
 הקריבנו נא לפתקן וכו' הילכך חיישין הו' שמה ממילא לאחר
 שחטתה ומלא רישותא ויהיה ביון למוצא ע"כ וזוה הוכיחו בכל
 שיש חשב שמה יתברר האיסור ממילא שלא ע"י מעשה התם
 לא מהני לא על ס"ס ולא על חוקה ואסור ע"ש :

פ"כ ר' יוחנן בירושלמי סס אינו חושש לזה שמה יתברר ממילא
 אח"כ שפטי איסור אלא כל שיש רובא להסירה שרין רק
 שלפי זה קשה הליך באמת יתכן ר' יוחנן שהגיה דכחיס ד'
 ע"ד שם דאמאי אמרין התם בזכמים שנתעברו הא איכא ס"ס
 להסירה כמו שהקשה הש"ך והשתא הא לא שייך כלל היתרון
 של הש"ך משום דחוששין הו' שמה יתברר אח"כ שהיא טריפה
 ויהי' גנאי לקדשים דהא ר' יוחנן אינו חושש לזה ברמזות
 בירושלמי שהבאתי וע"כ אם הו' רועין להשוות סברת הש"ך
 שיהי' ג"כ הליבא דר' יוחנן לרדין הו' לחלק ולומר שיש נפק"מ
 בדבר דהיבא שאין הו' לרדין לברר רק ספק אחד אחד ותיקף
 כשיחבר זה הספק או יודע דעבדי איסורא בזה לא אולין
 לא בחר רובא ולא בחר חוקה וגם לא יבאר ס"ס כגון בזבה
 שכל שהראה היום הרי איגלגלי מילתא למפרע דעבדי איסורא
 שבה על זבה או בבהמה ספק דרוסה שנתעברה בין הזכרים
 האזו ג"כ אם נמלאת טריפה הרי תיקף נתברר שהיבא דבר
 פסול לעזרה או בשוכה דבעל כ"א ביה אמרין כיון דברבר
 זה עומדת להכביר ממילא לא מהני כיון על רובא וס"ס אבל
 כל היבא דע"י ד' אחד עדיין לא יתברר הדבר לאיסורא בזה
 כיון דשביעי הוא היבא נאמר דהא איכא רובא או ס"ס רק
 דהו' חוששין אולי ממילא יתברר היתוך בזה אמרין כיון דגם
 על היתוך להיפך איכא ג"כ כמה ספיקות שלא יתברר הדבר
 להיפך הילכך מוקמין דאמאי ואין אי חוששין לזה ומא"ה התם
 נמי בירושלמי בהמה הנמלאת קאמר שפיר ר' יוחנן דאין הו' אינו
 חוששין שמה היא חזקת או חשב משום דהתם הא איכא נמי
 כמה ספיקות על גוף הכיבוד דשמה לא יבואו הפגלים כלל
 ואף אם יבואו כמה בהמה יאמרו שהוא שלמים או עולות או
 שווא יאמרו שהוא רק חולין הילכך ככה"ג כיון דלדא כמה
 ספיקא אם יתברר הרי ממילא הא קרוב הדבר שלא יבוא
 מעולם לדי בירור מהם הכי כל כה"ג לא חשו חכמים כלל
 להמתין כיון דחזקת הדבר שיחבר וזו"ה כה"ג נמי כיון דיש
 ג"כ שני ספיקות על גוף הכיבוד כי אולי גם השו"ב לא ראה
 יותר מאהו ואף אם ראה אולי גם בעיניו היה הכיבוד מחיטוף
 האונה באופן שכסירה וכיון כה"ג דחיק הדבר שיחבר אין הו' אינו
 לרדין ג"כ להמתין עד שיחבר ואף שנתלוצצו דין בקדושתן
 לא תירבו כר' יוחנן בירושלמי שם יש לומר דהגמ' דידן רולה
 לחוקתו אליבא דכ"ע אף למתן דחושש למויעטא ובר מן דין
 כי גם בתיקף דה"י שהביאו שם מוצה שאסורה לבוא עליה
 בשביעי לפיכך מהם שמה תראה היום אף שהיא בחוקת
 טרורה מ"מ כיון שהאיסור יכול הוא להכביר ממילא חיישין לא
 הבתי דהא אמרין בנדה ד' ע"ו דכל הנשים בחוקת טרורה
 לבבלין הן ומוהר לבוא עליה בין אם היא ערה או ישיבה
 ע"י ואמאי אין הו' חוששין נמי שמה כשהיא נערה שאמר לו
 שהיא עמאה והא דבר זה עומד להכביר תיקף וגם ממילא
 אלא ע"כ מוכח מזה דכל שיש לפניו היתר ברור מזה חוקה
 או רובא טוב לא חיישין שמה יתברר להיפך ואף בדבר שצמדת
 להכביר ממילא והא דחוששין מהו' שמה כבשיעי שלה
 אף שהתם ג"כ יש חוקת היתר יש לחלק זאת עש"י ד' הגמ'
 והתום כפ"כ דיבמות וכפ"א דוכתא שבהו שאף דק"ל דלשמה
 מה לא חיישין מ"מ לשמה ימות חיישין והחילוק בזה הוא משום
 דהא דלא חיישין שמה מה הפעם הוא משום דקיימין הדבר
 על חוקתו הראשונה שהי' חו הילכך אם נאמר שמה הרי עקריק
 הין לחוקה קמייחא חו לא אמרין משא"כ לשמה ימות הא
 בזה לא עקריק הין תיקף החוקה דמשיקרא רק שאש חוששין
 אולי אח"כ יהי' נעשה איהו דבר השותרת החוקה בזה או
 חוששין ע"ש בדבריהם והילכך הכא נמי לענין זבה בשביעי שלה
 שהתם הוא החשב שמה הראה אח"כ ואלו תבאר ספדתה
 משיקרא ואיגלגלי מילתא שבה משיקרא על זבה וכיון דהתם
 הוא על להבא דמיה ממש לשמה ימות דחוששין משא"כ בנדה
 ד' ע"ו דהתם עיקר החשב הוא שווא כבד ראה זה דמי ממש
 לשמה חו דלא חיישין ובהב"א וי' לדמות נמי מה שראיתי

בספר בים יתק ט' ל"ז אמרתי ג"כ רח"י שכל דבר שמועד
 להחזיר ממילא שלא ע"י פטטה בזה לא אמרתי ג"כ שפיקא
 דרבנן לקולא הוא דקדושין דף מ"ה דאמרתי הכא בקטנה
 שנתקדשה לדעת אביה ואח"כ הלך אביה למדנה"י ופטרה
 ובטחה שאינה אובלת בגרומה המים המיישין שמה יבא אביה
 וימחה על בנישולין וזו לא תהי' רק ארוסה וארוסה זרה אינו
 אובלת בגרומה ואף דק"ל דמן התורה ארוסה אובלת בגרומה
 והא דאינה אובלת הוא רק גזירה מדרבנן כשלמא כדאיתא בגמ'
 ואפילו הכי לא אמרתי דהו' רק פיקא דרבנן ולקולא משום
 דאולי קשיבא אביה יסרלה על בנישולין אלא ע"כ כיון שיש כאן
 התעש שיסביר ממילא דעבדי חסירה לא כהכין כל פיקא
 דרבנן שהוא לקולא . אמנם לפי החילוק שבחבתי גם משם אין
 ראי' לג"ד משום דהתם שאני שהתעש הוא על להבא מביס
 שמה יבנה דעמו ויבא וימחה אצל כל היבא שהתעש הוא
 מדובר העבר התם פמכין על החוקה ואמרתי ג"כ שפיקא
 דרבנן לקולא מיהו כ"ו במקום הפס"מ דוקא אבל בלאו הכי
 אין להקל משום כי סגד גדול מלאחי לדברי הכ"א בחידושי
 הרשב"א בחולין דף ט' שהקשה שם למה דבקינן אחר פריפות
 הריאה ולא סמכין על הרוב בהמות שזן כשירות ומביא התם
 בשם רבו הוא רבינו יונה דהשעם הוא כיון דהסירכא ניכרת
 היא מיד ויולד לבוא לדי מביול כי שמה איש אחד כיכר
 אח"כ הסירכא נשהי' בתפירות ויהי' נגזר משא"כ בשאר
 פרישות על נקבים שהם דק"ל דאפשר להחזיר כ"כ האיסור
 הילכך לא חשבו להם ע"כ הכי חזקן דסברה רבותיו על
 הרשב"א הוא דכל דבר שיש חשש שמה יתברר הדבר שאכל
 דבר איסור והבירור יהי' ממילא שלא ע"י מפשה אדם חשו
 לה חו"ל ולא סמכין כחן על רובא אף דגם התם הא יש כמה
 פסיקות על הבירור כי אולי לא היחה שם כלל סירכא ואף
 אם היחה אולי לא יתברר הדבר ממשום מ"מ חשבו הילכך
 ה"ל דכוותא אבל במקום הפס"מ אין לריבין להמתין כלל ע"ד
 אח"כ מלאחי כמ"מ ח"א ע"פ שטתה ג"כ להחזיר רק שלא
 הביא שום ראי' לדבריו לפי"ו בדו"ה י"ג לגדד להקל בזה :

סימן לו

הראשונים הובא ג"כ בח"ס שם ועיי' ביש"ס פא"ט סי' ס"א
 וגם זאת מביאר הוא דאף ר"מ דחושב למיטעא מ"מ לשמא
 נתרפא אינו חושב והכי מוכח מת"ש : חולין ד' כ"ח שהקשו
 לשיטה זו דלפטן נקב יש לטעם בדיקה אף מבחון אם כן מה
 פריך ור"מ היבא אכיל בישאל דילמא ע"י בדיקה מבחון ע"כ
 ומה זה קושיוא הא התם כסחם כסחם בהמות מיידי הילכך לר"מ
 דחייש למיטעא הא יש לחוש נמי שמה חזקן רב ניקב ונתרפא
 ואינו ניכר דהא לכמה פסיקים אף בלא מחש נמי מיישין לשמא
 נתרפא אלא ע"כ מוכח דאף אם חישש ר"מ שמה במקום נקב
 שחם מ"מ לשמא נתרפא אינו חושב ואפילו הכי היבא דלחזיר
 דיישוחא חוששין אלו לשמא נתרפא ואינו ניכר לפי"ו מכש"כ שמה
 במקום חזקן נקב היחה דאי לאו הסברה משום דאי אפשר היה
 ר"מ חושש לזה אף דבדקינן כל האיברים והם שלימים מ"מ
 היה חושש שמה בזה החלק המיעט שבעד הסכין שם אחרמי
 הנקב כדאיתא בחולין דף י"א לפי"ו מכש"כ היבא דלחזיר
 דיישוחא כדאיתא לריבין אט לחוש שמה במקום החזקן נקב היחה :

והנה הראש"ש בפא"ט סי' ג' הקשה כיון דחשט אין לו בדיקה
 מבחון לענין דרוסה רק מצפנים היבא מכשירין ע"י
 בדיקה מצפנים דילמא אי הוי מלי למידקיה מבחון הייט
 מוליחין הארס וכופו לחמלל אף מצפנים : והירך דהקילו בספק
 דרוסה הואיל ואי אפשר בענין אחר ע"כ ומתמה ע"י דמה
 תירוק הוא זה הא הוא פיקא דאורייתא ולחומרא : עיין בפרי"ח
 סי' ל"ג : ובח"ס שם חזקן כיון דאמרתי בחולין ד' ל"ג דסימנים
 קשים הם אלא דרוסה הילכך בספיקא הלין לקולא ע"כ .
 והסתימו טולם למירוק זה לפי"ו ע"כ מוכח דהא דכתבו החו"ס
 ביבמות ד' ל"א ובחולין מ"ג דלכך חשבו לספק דרוסה ולא
 אמרתי נשחטה הותרה משום דרוסה שכיחא הילכך חשבו ע"כ
 ע"כ לא קחי' רק אשאר איברים לה על הסימנים דבסימנים
 הא גם דרוסה לא שכיח דהא בספיקא הלין בזה לקולא וא"כ
 יש להבין אחרי כןמה שגדרסה אין לה הקנה בבדיקה מפטט
 דחוששין שמה נדרסה ג"כ בסימנים ולהפס' אין לו בדיקה מבחון
 וחוששין שמה במקום חזקן של הבכין דרכה כדאיתא בגמרא
 וכו"ד סי' ג' ואמאי חוששין הא כל תשש של דרוסה הוא
 רק ספק דהא אפילו דאוי דרוסה נמי מהני בדיקה מה"ע וכיון
 שבדוק כל המקומות וגמלא שלם למה לנו למיחש לתשש רחוק
 כזה לומר שהארי כיון ודרם דוקא במקום חזקן בל-הסכין הא
 דרוסה בסימנים מילתא דלא שכיחא הוא ולמה לט למיחש
 למילואות רחוקה כזו ומה גם כי כאן איכא נמי ס"ס כמו בנידן
 דין לפי מה שהבדירו המחברים דס"ס כי האי דשמא לא היה
 כאן אפילו ספק איסור ואף אם היה כאן איזה ספק שמה
 יהיה הוא עיי' בבא"י ח' אה"ע סי' ח' שהאר"י שם בפרט זה
 והכא נמי שמה לא נעפ כלל התם ואף אם נעפ שמה לא הטיל
 ארס ודמיו בזה ממש לנידן דין שמה לא הגיע שם הסירכא
 ואף אם הגיע שמה לא ניקב ואפילו הכי אסרינן התם וע"כ
 דהיינו טעמא דכל דאיתירע לריבין אט לידע בבירור במקום
 שכלתה הריעותא וכל דלא ידעט חוששין אט למקום חזקן אף
 שהוא מייטעא דמיטעא נעפ ערך של כל הכפ"ח כמו דעששין
 בארי דדא ודא חתם היא והכל הוא השעם כמו שכתב הרשב"א
 והמהרש"ד ס' ל"ח דכל היבא שקרה מקרה היינו איזה ריעותא
 ולריבין לדקדק אחרים אף הוא ומה הוא ולא הספיקו לבדוק
 בזה לא מהני חזקת היתר של סבהמה דהרי ראינו ריעותא
 וילאחיה מחזקת סחם בהמה דאין בהם מקרה כזו וכיון דבהמה
 אי ילאת מכלל בריעות לריבין בדיקה הואיל ודלא נבדקה מריפה
 ע"כ ולא דמי להיבא דלא בדק רק עור הפנימי של השט אף
 ה"ל בדיק החיטין מ"מ כשר סוכר הראש"ש דהתם שאני דאמרתי
 סתמא דמילתא שאם היה הארס שולט בעור החיטין מסתמא
 היחה מחפשט ג"כ קולא בעור הפנימי משא"כ הכא דעששין
 שמה בארסו מקום היחה עיקר הסירכא כמו שכתב הפ"ו בס' :
 ל"ט ס"ק יוד :

נשאלתי בסירכא שלא כבודן שסמוך אצלה ממש נחתבה
 הריאה ע"י כפיין שלא בסתובין וגוף הסירכא
 עברה ע"י כו"מ רק שנשחטין אצלו הסירכא היתה ג"כ על
 סקם התחך כי אין ביניהם הרחק כלל ובקצה סהבודקים רצו
 להכשיר משום ס"ס דאלי לא הגיע שם הסירכא כלל ואף
 אם הגיע אולי היה עוברת ע"י סו"ס כמו שעברה כל הסירכא
 דגם : את ס"ס נקרא בידע ועדן ואת יותר בספק נב וספק
 חיחוק הבבואר כסוף סי' ל"ח דאמרתי נשחטה הותרה ולא
 רפי' לנפשא מיה במוליא ולא הספיקו לבדוקה אם הגיע למקום
 הרץ שריפה כדאיתא בס' ס"ד דהתם אם היה סים זו בתדין
 היה מריפה כמש וכל דאין כפק רק על גמר המעשה לא אמרתי
 נשחטה הותרה משא"כ הכא אף אם ניטא דסירכא כזו היתה
 ג"כ על מקום החתך נבי כשר דהא עברה ע"י סו"ס : וגם דבר
 דחוק הוא לחיש שכל עיקר הסירכא יהי' דוקא על שפת קפן
 כזו של סקם התחך וחלינן במצוי ע"כ ח"ד :

והשברתי כי לכתובה הא חזקן דאף לדין דלא ק"ל
 כר"מ דחושב למיטעא מ"מ כל היבא דאפילו
 ריעותא הרי אטו מחמירין אף זרה מר' מירר דהא איכא פלוגתא
 בגמרא ובפוסקים ביטב לו קון טובט אי חיישין שמה נתרפא
 הנקב ואינו ניכר ודון הפוסקים וגם המחבר מכללם חוששין
 לזה כדאיתא בב' ל"ג וכמה פוסקים סוכרים דלאו דוקא טובט
 דהיי כמו ספק בבחיטה חיישין אלא ה"ה בשאר איברים אי
 לאו משום יכשאר איברים היבא היחה דלא נתרפא דא"כ היה
 נשאר במקומו ל"קא כמו שהבא הרשב"א בתה"א עשר בני ושאר

יזרתי מזה מלינו בכסדות ד' כ"ה לערך נהמה בעלה מוס
 שנחשבה כרוב בהמות המזימות שגברו מקודם
 המזימן והח"כ בדיק ומלא בהם בעל מוס אחת חושש המס ה"ק
 ואישר כל הבהמיה עד שיבדקו כל אחד ואחד אם אין בה מוס
 ולא תלין בזה שנמלאת במוס היא הבעלת מוס שגאבדה דהא
 כל העדר לא הוזקו בעלי מומין משום דאמרינן דאגב דמגמי
 אהדרי שכיחא בהו מומא הילכך אם לא בדקו והקריבו פאולים
 כ"ס ויש להבין הא אם לא היה מתעצב בהם הבעל מוס לא
 היה בהעדר מוס חשש מוס כמה דמגמי אהדדי דהא כל שורים
 נגמתי אהדדי ואפילו הכי אין אנו חוששין לבוס דבר מעשם
 דמוקמינן לכן על חזקתו דבדוקין הן וגם רובם אין בהם מוס
 לפי"ז אף שעכשיו נחשבו בהם בעל מוס אחר מ"מ כיון דמוכה
 שם דאי לאו האי סברא דמגמי היינו מוליין דהאי בעל מוס
 שנמלא הוא הוא שגאבד וח"כ כמה נחוסף לטו איסור עכשיו
 לחוש במה יש שם עוד בעל מוס כיון דבעלמא אין אנו חוששין
 לזה ומה לירוף ושייכות יש כאן הני תדתי רישותא להדדי אלא
 ע"כ כל דהוליד כאן רישותא של התעוררות של הבעל מוס
 אינו יולא מהרישותא עד שיתברר לנו דבירור דלא היתה בהם
 אפילו שחר רישותא דלא שייכי כלל להאי רישותא ולא סמכינן
 בזה על החזקה ואף דלא ק"ל כהאי אוקימתא וגם מוליין מקדשים
 לא ילפינן מ"מ הכי מוכן דסברא היא דע"י איהי רישותא
 מחזיקין אפילו מאיסור לאיסור אחר ומכ"כ בלוחו איסור נמלא :

רישותא מחיים או לא נמטאר כחשונת הרא"ש כלל כ' סי' י"ג
 וא"כ הא בשניהם י' החמלת מפסה המדקף ואינו חסר רק הגמר
 ודחוק לומר כי באמת לשיטת הרא"ש גם בסליחא כ"ר כי
 המעיין בפוסקים יראה דלא חלי ואח כלל בסוגיא א וגם דהא
 מחמיא שנמלא מחוב נקרא שכיחא איסורא עיי' סי' ט"ז ואחאי
 הדירו כאן עפי' הלבך נראה דהכא שאני משום דהא אפילו
 עבר המחט משני לדדים מ"מ כל דליכא קרע דם כ"ר לפי"ז
 לא דמיא לכוליא דהתם המונלא שמאלט אם היה ידעין שגניע
 עד המריץ היה בודאי טריפה נמלא דהרישותא וז' כפי מה שח"ח
 לפנינו אינו חסר בה רק הגמר אם הלכה עוד עד המריץ או
 לא וכל כה"ג דלא ידעין ברור המקום שכלתה הרישותא טריפה
 כיון דליכא כמה לתלות כמו שכתב הרשב"א בחשונה מש"כ
 במחט החמוב בביה"כ ולא נמלא בפניו קרע דם הרי או אף
 אם נאמר דעברה גם מעל"ע מ"מ כל דליכא ק"ד הוא כ"ר
 רק שאנו באין לומר שיהיה בה עוד רישותא מחודש היינו ק"ד
 מבחין בזה אמרינן אדרבא דמסתמא כמו שנמלא חפניס בלא
 ק"ד קן הוא מבחין דהא הכא לא שייכי דלא חסר רק הגמר
 דהא חסר ג"כ דבר מחודש וזוה תרנתי היטב ג"כ מה שהקשו
 דהאיך אפשר לפרש בדברי הרא"ש שאם נמלא המחט מחוב
 חפניס ואין יודעין אם מחוב הרבה עד שיולא מדר השני או
 לא וגאבד שיהי' כ"ר והא כתב הרא"ש שם סי' ד' דאפילו לחאן
 דלא חייב לקוץ וכו' מ"מ אם מולאין נקב בפניו יש לחוש שגם
 החלוץ יקב אם לא שדוע שיקב ע"י חולי ובחזקתו אינו יקב
 שום חולי ע"ש בסו"ג משמע דליריץ לידע ברור שלא יקב
 גם החלוץ אבל מספיקא טריפה אבל לפי מה שכתבתי יראה
 דהתם בושט הא ליכא שום הוכחה מדלא נמלא ק"ד דהא בושט
 אמרינן אוכלין ומשקין דתקוהו וכיון שכן האי נקב שנמלא נקרא
 ההחיל מעשה הטורף ואינו חסר רק הגמר דהא אם נמלא
 נקיב מעל"ע טריפה אף בלא ק"ד מה"ע דחאיסא בסו"ג ל"ג
 מש"כ בביה"כ כמו שכתבתי יוחין להקשות א"כ למה לא תירך
 הרא"ש שם בן דברי הר"ף : משום דהתם הא לענין חשש שמה
 הבריא מיירי ע"ש היטב ונראה לי עוד שאף הת"ש שחולק על
 הש"ך דביאור הרא"ש ומפרש דהא דהחיל הרא"ש בגאבד המחט
 או הודח ונמלח מיירי דוקא דלפי האומדנא נראה לו שלא
 עברה המחט מעל"ע אבל בלאו הכי טריפה ע"ש בסו"ג מ"מ
 מ"מ אפשר שגם הוא מודה להחילוק שכתבתי רק דהוא חיל
 לשיטתו בסו"ג מ"מ ס"ק י"ד שכתב שאף בביה"כ גמי שייך שם
 הסברא דאכלין ומשקין שטפוהו להק"ד וחולק שם על הש"ך
 בס"ק י"ד שסובר דבביה"כ ובתמסם ליכא כלל הסברא דאכלין
 ומשקין שטפוהו ע"ש הלבך לשיטתו גמי כל שנמלא מחוב ולא
 נבדקה טריפה דהא אינו חסר רק גמר הדבר לידע המקום
 שכלתה רישותא וז' דחזקין אבל בלאו הכי אפשר שגם הוא היה
 מודה לסברא שכתבתי לפי"ז בתיקן דיון גמי דהא באמת כל
 הסברא כפי מה שהיתה לפנינו היא עברה ע"י מו"מ ואף דלא
 ידעין המקום שכלתה הרישותא מ"מ אין לט להחזיק יותר ממה
 שנפטיט ואמרינן בודאי כמו שז' הלכה ע"י מו"מ קן אם היתה
 שם עוד היתה גמי עוברת ע"י מו"מ וגם כיון דלפי הגדרתן של
 הטורקים ולפי בקיאותן אמרו כי לפי האומדנא רידעו בודאי לא
 היתה מכלבך כי אולה נקל והיו בכלל שכיחא איסורא טפי כמו
 שהארבתי בזה במקום אחר וכתו דאמרינן לענין ביה"כ ה"ה
 דאיכא אומדנא דלא עברה כל המחט דמומר במקום הסבר"מ
 ואף שכתב הט"ז בסו"ג מ"מ שכל מקום שאנו ליריץ בדיקה זה
 נקרא שכיחא איסורא טפי וא"כ ס"ר גמי כיון שהסברא היתה
 ליריכה בדיקה הוי בכלל שכיחא איסורא טפי מ"מ הכא כיון
 דאמר בדיקה שהיא עברה נקל הרי חילא מלכתא למפרע
 דכאן היתה שכיחא היתרה טפי ולפי"ז אפשר לומר דכאן :
 הרשב"א מודה דש"י דהא כספק אם הוא בגב או בחיטוף שרי
 גם להרשב"א משמע דבהא לא נקרא החמיל מעשה הטורף
 דמחוסר לחיטוף לאו רישותא היא כפי שביארו זאת המחברים
 הלכך הלא בני מאחר שאח"כ עברה הסברא נקל הרי חילא

וברברי הרא"ש שהבאתי מלוחי אח"כ בספר עה"כ סי'
 ל"ג שהעורר ג"כ דמ"ש דמהי בדיקה לעור
 הפנימי של וטט למוד ולא חיישין לחלוץ וכספק דרוסה חיישין
 מאי במקום נקב שחש וע"ש שמתוך זאת בדרך רחוק וגם
 בנה הירולו על היסוד דנקיבת הושט הוי ספק בשחיטה אבל
 באמת רוב המחברים הכריעו דלא הוי רק ספק טריפה הילכך
 לא נראה לי דבדיו בזה גם י' עוד לחלק דהא באמת הקשה
 הרא"ש חילוי מהי בדיקה לושט חפניס בדרכה שמה שלט
 הארבה גם מבחין ואינו ניכר וסורף כיון דהי אפשר בלאו הכי
 הקילו בספק דרוסה והנה מלשון זה משמע דרק משום דחק
 דהי אפשר בלאו הקילו החכמים לפי"ז בנהמה דניסוסף בה עוד
 חשש דהא גם עוד הפנימי גמי מחוסר בדיקה הוא במקום החתך
 אף דבעלמא לא היינו חוששין כשכיל זה למוד מ"מ ע"י ירוף
 הוי בכלל הרי קולא דלא מקלינן כ"כ עיי' בסו"ג סי' ג"א ובתוס'
 נדה סו"ג לפי"ז הכא גמי כיון דדעת כמה מהמחברים דכל שיש
 חתך סמוך ממש להסורכא מעכב הוא הבדיקה עיי' ת"ש ריש
 סי' ל"ז רק דבמקום הפסד"מ סמכינן דמהי הילכך הכא
 דנחוסף עוד חשש שמה היתה הסורכא על מקום החתך ג"כ
 ואחילת הרישותא מחיים הוי ג"כ כמו תרי קולי דלא מקלינן
 טלי הא :

דילתא

מיהו ככ"ו במקום הפסד"מ יש ללמד להקל בזה והוא עפי'
 דעת הש"ך בסו"ג מ"מ ס"ק כ"ה שמפרש שם דדעת
 הרא"ש וע"ש כחמש שנמלא מחוב בביה"כ וגאבד או נלקח המחט
 והודח או נמלא בפניו שאי אפשר לידע אם היה שם קרע דם
 או לא דאפילו הוי ליכא אומדנא דלא עבר המחט מעל"ע רק
 הוא ספק השקול מ"מ כשר ע"ש היטב שכן הוא ביאור דבריו
 ועיי' בנכ"ה לענין מחט המונבל בדורקתן ועיי' בשי"ת מוס
 חיים סי' כ"א י"ז שמפרש ג"כ הכי והחיר שם בהפסד"מ ויש
 להבין דבאמת מ"ש זאת מזה דסי' מ"ד בסליחא שנמלא בה
 מונלא ולא הספיקו לבדוק אם הגיע למקום חרץ או לא עד
 שגאבד דפסק בהמהר"ש בסו"ג ל"ח והמהר"ב וכל הכאים
 אמריהם דטריפה אפילו במקום הפסד"מ ומ"ש והא דא דא
 אחת היא וזקן לומר דהכא אחילת הרישותא מחיים הא גם
 החיבות המחט נקרא רישותא מחיים מש"כ האוס' בחולק שם
 ומכ"כ הסופקים דשמה אח"כ דחק ועבר היינו על בוס החיבה
 שנקב מעל"ע אבל תחלת החיבה הא הרי רישותא מחיים כמו
 שכתב המח"ס ע"ש וגם הא הרא"ש אינו מחלק כלל בין

דילתא

מילתא דלא רישתא היא ולא הסתיל בה מעשה האובד הלכך במקום הפסול"מ יש ללמד להחזיר הארכתו בזה לפי שראיתי בספרי הבודקים המחמירים בזה ע"י כש"ך סי' ל"ט ס"ק ס"ג וס"ד והגלג"ד כתבתי :

סימן לה

ע"ד הירכא דבוקה מתוך לימין במקלה שעברה ע"י מישוך קל ואח"כ ע"י משמוש ומיריב של הבודקים חזרה הלימוק למרחא הריאה ממש רק בע"י כן נקדע הקרום במקום הלימוק סמוך להסירכא ומחמה הקדע אי הפכה להבחין היטב אם מבלבד הנת הסירכא או לא וידוע היה הנעשה הקדע ע"י הבודקים הנה מה שזונה לאכזר וזה ממש דמציקרא הרי היא בחוקת עריפה מכה הסירכא והלימוק ואח"כ הרי היא נקובה לפניט ומדמה זאת להמחמ"ש שהביא הש"ך בריב סי' ל"ז לדעתו לא י"ך וזה כן ממש דחף בלמקה כולה דלריכה בדיקה מדיי דגמרא מ"מ כל שבדק אותה בבדיקה שלה יחזרה לקדמותה לא מגניחין על נקב כלל חדף דה"ל לרוב המחברים לא מחזיקין בטריפות מחיבור לאיבור והף לשיטה רש"י בבילה כ"ה ובבאר דוכפא דמחזיקין מחיבור לאיבור היינו הוקא מחיבור הבר מן החי משום דהתם בעינן משכה המתיר היינו שהשיטה וזו יחמר דנשחפה כראוי כמו שביאר בזה הרשב"א ביבמות ד' ל' משא"כ בטריפות והף בחיבור חכר עלמנו ג"כ לא מחזיקין ועיי' בספר ע"א ח' י"ד שביאר מבכורות ד' מ"ג דהלכה הוא דחייבין שמח נהפך וברוחו לנקבותו והיינו דבאיותו אבר דאיתרע חייבין ובהנחת ככר קדמו בראי' זו בשו"ת ב"א סי' מ"ב חמנ"ס גמ' ח"ן ריאה כמו שכתב בספר ד"ח סי' ע' דהתם הא אסתלד הריעותא מבטן אמו ולא היה מבולש שום חוקה ועיי' בב"א כללי דיני ריבא ומקד"ה סי' כ"ב ואין להחזיר לפי"ו הבא נמי אפשר מחיבור למקה שהוא מהבב שאינו מתק על הלב לאיבור נקב לא מחזיקין ועוד דהא לא הוכחו לא בגמרא ולא בביבקים דאחר הנחת הריאה בפושטין ויטרו לגממה אם מבטלה או לא וגם דע"כ מוכח כן דחינה לריכה בדיקה כלל דלעיל דף מ"ו בריאה דאויבא דמייחין מ"א ומחזיקין בה אמרינן דבקיורי לא מוסס דמטרישי לה ומפרש הר"ן דחף אם היה שם נקב בוסס אוהו ולא מחלק בם בגמרא בין בקייטא ובין בסיווא ולפינן למקה אמרינן שם ד' כ"ה דבקייעא מוהבין לה בנים קרים והא"ך מהג' בזה נייס קרים חילי יש שם חינה נקב והמיס הקרים כותמים אוהו ועיי' בת"ש סי' ל"ו ובבבאר מחברים שכתבו שאם הגיעו אוהו בפושטים לא מהג' שוב הבדיקה מטעם דהפושטין מרכיין אותה וע"י בדיקה כזו אולי לא יאלתה עדין מחמת למקה ע"ש ולא חבשו כלל שמח יוסס הנקב חף דמים חמים לטולי עלמא סופחין הנקב וכיון דאיתרע כ"כ אחזי לא חשבו לזה אלא ע"כ דלא איכפת לן בזה רק כל דאולה לה הלימוק ע"י השירה חף דמבטלה מ"מ כשירה לפי"ו ה"ה בלמקה אונה שלימה ומכש"כ למקה מקלתה למחן דמחזיר חף דבזה לא החברה הבדיקה של הנחת פושטין מעל"ע רק מניחין אותה בנים או יתן מים לתוך הקנה וממשהם בזה עד שחמור לבדיחה כדאיתא שם מ"מ בודאי לא חמיר בזה למקה מקלתה מלמקה כולה וכן כתב השמ"ח שם ס"ק פ"א דמהפכרא דבלמקה אונה לא מחמירין כ"כ בבדיקה כמו בלמקה כולה ע"ש ומכש"כ דמחזיר כן להב"ח שם שמפרש כל הסוגיא דחיותה דמיירי בין בטלה ובין במקלתה והא דאמר רבא יבשה מקלתה מדיפה לא בעי לאשוקי למקה דבעינן בה דוקא כולה רק מפני שבהאדומה מחלק רבא בין מילתה לכילה קמ"ל דביבשה ח"ן חילוק אבל ה"ה בלמקה נמי ח"ן חילוק בין כולה למקלתה והף על למקה מקלתה נמי נאמרה הבדיקה של פושטין מעל"ע ע"ש לפי"ו בודאי שון הף לגמרי דכל שעברה הלימוק חף שנעשה אח"כ ע"י השירה חזה נקב לא איכפת לן בזה לפי"ו לא גרע עינן דין מדין סירכא על גבי אטום

ויכרה ע"י מ"מ ואח"כ קרטו סמוך ממש למקום האטום וגמנש שם רוח ובלבן בענין דע"י כן ולא מחשה אטום קי"ל דלא אמרינן בזה המחמ"ש של הש"ך מטעם דאמרינן דאחר דעברה הסירכא ע"י מ"מ הותרה האטום של הסירכא ואח"כ כשקרטו וילא הרוח אינלא מילתא למפרע דלאו אטום הוא עיי' בת"ש סי' ל"ו שעי' כ"ב ובלב"ש ובפ"מ הבא נמי כיון דאולא הלימוק הרי אינלא מילתא למפרע דלאו למקה היא והף דנעשה ע"י זה נקב לא גרע מאטום ומכש"כ לפי מה שביאר הגהות נקה"כ וכן הוא בת"ש ס"ק פ"ג בביאור דברי בה"ג דמשמא דידיה דהחמיר בלמקה אונא אחח לחוד חף דנגמרא משמע דבעינן דוקא למקה כולה וגם בדיקתו אינה כלמקה כולה ואחזי לא כתב נמי הבדיקה של הנמרא לשהות מעל"ע בפושטין ומג"ל לו לחדש בדיקה חדשה ע"י שיחט מים בקנה וטרינו משום דבה"ג לאו מכה למקה אחי עלה אלא רק מכה חמש של אטום והנמרא מיידי בדוע שאין זה אטום והא דלא מהני ג"כ הבא לקדעו הקרום ולראות אם מבטן כמו דמהני באטום משום דס"ל דדוקא כשיש אטום במקום אחד לחוד והריאה כולה יכולה לפשות מלאכתה או בעינן רק לראות אם יש לה חיות גם במקום הזה וכיון דחזיק דאית בה חיות אפילו אם בחייה היכה נשחפה כן מ"מ אין בכך כלום אבל אינה שלימה אטומה חף דרואין בזה חיות מה בכך הא בפילה היא ממלאכתה כיון שאינה יכולה לפשות פעולתה הרי היא חסרה הלכך לריבין בדיקה ע"י מים ומירוס אולי יפתחו בה הכמטות ע"ש היטב ממילא לפי שיטה זו בלמקה רק מקלתה אי בודאי כל שנכנס בה רוח חף שעי"כ נקדע מ"מ לא איכפת לן בזה דהא דמי וזה לאטום לפי"ו לפי מה שהסביר לנו הת"ש וכן הביאם אחריו דהיינו שמשא בריאה שהיתה בה מראה או שאר רישותא שנמלא בה קודם שנפוחה ואחר שנפוחה הלכה הריעותא ונקדע במקום הריעותא דמדיפה דעיקר העטם הוא משום דאז יש הוכחה שעי' חולי וריעותא שיש כאן בבדיחה נקדע והא סברא זו לא שייכי כלל בלמקה ובפרע בלמקה מקלתה דהתם ח"ן קריעת הקרום ראי' על חולשתה כמו דאמרינן באטום וראיתי בספר עי"ו"ד סי' ק"ה שכתב להלכה דלמקה מקלתה וריעותא עליה חמיר יותר מלמקה אונה שלימה מטעמא דלמקה מקלתה חף שהיא חסר מ"מ דמי האי חקלת לקמט וסירכא ע"ג קמט דמדיפה משא"כ בלמקה אונה שלימה דאם נחשב היא אונה כחילו היא שלימה וקיימת הרי כסרה ואם נחשבת כחסרה הרי ממילא ח"ן כן אונה וא"כ ח"ן הסירכא על הריאה דהא ליבא כן אונה ע"ש אבל במחכ"ת הוא דברים של מה בכך וכי על האינה אט דעין הרי עיקר אטו דעין על כל הריאה וא"כ חף לפי האי גז דע"י הלמיקה חסר כן אונה מ"מ הא חסרון שלה מניע עד גוף הריאה וא"כ הא יש כאן סירכא על חסרון דג"כ הוי תרל"ר ופשוט הוא ועוד דהא עיקר מטעם חמש אטום חזינן עלה כמו דמוכח מלבן בה"ג שם וגם מה שמביא מש"ך סי' ס"ב לא י"ך לזה כלל הילכך בודאי למקה מקלתה קל ספי מאונה שלימה כמו שכתבו המחברים י גם בלאו הכי נראה דכל המחמ"ש של הש"ך לא נאמר אלא דוקא הריב דקודם הגשיחה נראה רישותא המטריף לנמרי מזד עלמו כלי האטרפות עוד רישותא אחרייתא כמו מראה וכדומה אבל לא ע"י תל"ר דהא אי אפשר לדמות חוקן הקרומים לאחר מיתתה כמו בחייה כמו שכתב הכוז"ב והת"ש וקרוב הדבר שאם היתה כן נפוחה בחייה היה כיה ג"כ הריעותא והקרומים היו נשחפים קיימים כמו שכתבו המחברים וא"כ הוי להו ספק תרל"ר דאלין בזה לקולא עכ"פ ליבא כן משום מחמ"ש והף דהתם באטום החמירו משום תרל"ל דלא מהגי מ"מ היינו משום דאטום כ"א שלא נבדקה עריפה מדיי דגמרא אבל למקה מקלתה הא דעת הלב"ש סי' ל"ו ס"ק קמ"ד דחף רישותא כ"כ נמי לא הוי וזו אכזר אלא אם יש עליה סירכא דבוקה ולא מטעם תרל"ל אלא משום דאז אפשר לבדוק אי מבטן או לא דהא הלמיקה אינה עולה בפשיחה ע"ש ויבליך בזה עינן דהסירכא עברה בקל והבטן שנמלא אח"כ

אני במקום הסיכוי וזוהי יב לכמוך במקום הפסד"מ על הפוסקים
 דכל סירכה בעברה ע"י מ"מ ותי אפשר לבדוק עוד כשר בלא
 בדיקה ובש"ב הכא שהמקרה כבר חלק והלך לה ואף למש"ב
 הנב"י מהר"ת סי' כ"ג דסירכה במקום מקולקל הרי היא חסירה
 מנר הדון לבד מטעם חר"ל משום דכל עיקר הטעם של היתור
 של מ"מ הוא כמש"ב הר"ש"ס דסירכה גמורה ע"י המיעוץ היא
 מחזיקת יותר ומדאזלה ע"י המיעוץ מהסתמא אינו אלא הפסטה
 לימה לתוד וכ"ז לא שייכי רק אם היתור תחתיו בריא אבל כל
 שיש לקולקל בעור הריאה או אומרין שהיא סירכה גמורה ומה
 שפברה משום שאין לה אחיזה יפה ע"ש ובחמא כסברא זו יש
 ג"כ בזה"ל להרשב"א בית שני שער ג' מ"מ הבא כיון שאח"כ
 עברה הנמקה המרינן דאינלאי למפרע דגם מטיקרה היה הקרום
 של הריאה בריא ורז"ל לזה מהא דסירכה דבוקה על בועה
 ועברה ע"י מיעוץ דלא מהני חבל אם אח"כ ע"י נפיתה עלה
 ונחשבה הבעיה כבשר מותר עיי' ח"ש סי' ל"ט עיי' מ"ו ואמאי
 לא המרינן דעריפה משום גוף הסירכה דהא אפשר לומר דהיא
 סירכה גמורה ומה שפברה ע"י מיעוץ משום דמתמחא היה
 היחה נחזות יפה ואף דאמרינן דמתמחא גם בחיי הבהמה יהיה
 ג"כ נפיתה כן ואז היחה הבעיה מטוסה כבשר מ"מ מה בן
 ה' בנה המיעוץ יהיה הסירכה רק על חלקת הבעיה וכך
 עברה ע"י מ"מ אבל בהמה היא סירכה גמורה הלא ע"כ דכל
 כה"ג אמרינן דאינלאי מילתא למפרע דגם מעיקרא בעת המיעוץ
 היה הקרום בריא ורז"ל בספר ב"ע כ"י ע"ו שהשיג על הלכ"ש
 ודעתו שגם למקח בידי שמים ואף מקלח נמי רישותא הוי ע"ש
 אבל לדעתו אין דבריו מוכרחים ובפרט בעיקר הר"י שהביא
 שם מחולקין דף ג"ה מהא דרבנ"ח דאשכח דיכרי דלמקי ריאה
 דדחי דאזיל וסחיל בני מדרשא ומה מסתפק הא כיון דספיקא
 היא המרינן נשחפה הוהרה הלא ע"כ דכל למקח היא רישותא
 ולכך היה רבנ"ח מסתפק ע"ש שהארין בזה אבל נעלם ממנו
 לפי שעה דברי הרשב"א בזה"ל ע"ש ש"ג דהוא מביא ראי'
 מזה דכל היכא דתחיל רישותא וליכא כמה לתלות אסור וז"ל
 דלא הליגין להקל אלא בשם לפנינו ממש לתלות בו כבא ואז
 ונכל יכו' או בידא דשחחא אבל ככ"מ שגמלא ענין הטורף ולא
 ידעני עניניו אין חולין בו להקל ומביא מהא דספק דרוסה ומהא
 דרבנ"ח דספק בידי שמים או ע"י אדם ואפילו הכי לריכה
 בדיקה ע"ש הלא אדרבה מביאר היסוד דבידי שמים אין בו
 רישותא כלל דאל"כ לא דמי לשאר דוכתא כגון בספק אם
 הנפורן מהכותל דמביא שם דההם הלך השני כשר לגמרי הלכך
 בנידן דידן כיון שאין שום החמלה רישותא שייך כאן וכל עיקר
 דחששו בזה הוא או מטעם שיפת הב"ח או חשש יבש או אטום
 וכיון דחזרה לאיתנה וגם הסירכה עברה בקל יש ללמד להקל
 בזה כי זאת הוי בכלל שכיחא התירא טפי ושיי' בחולין ז"ה
 ואף ברוב שהוא רק עש"י אומדנא נמי רוב מיקרי כמו לענין
 ביה"ב דם"י מ"מ ע"ש בש"ק ל"ג עיי' בשו"ת ב"א סי'
 למ"ד דאם לפי אומדנא נראה שהתוכי היא קטנה אף דלא
 ידעין ברור מ"מ נקרא שכיחא התירא טפי ע"ש שהארין בזה
 ועיי' בחוס' חולין מ"ג כהא דדרוסה או ישב לו קץ בושט הוא
 שכיחא איכורא הא החס נמי האו רוב לא נראה לנו רק כי
 עפ"י אומדן דשהיט הוא כי ארי כשנכנס או הקץ נחברר לנו
 עפ"י אומדנא שפ"י רוב הם מזיקים ומזה זאת נקרא שכיחא
 איכורא טפי לפי"ה ה"ה להיפוך היכא דעפ"י הבקיות ואומדן
 הדעת נראה לנו דאין כאן איכור הוי בכלל שכיחא התירא
 טפי הלכך במקום הפסד"מ יש ללמד להחיר בזה כנל"ד :

סימן לט

גשאלתי ע"ד נגלד פורתא והיה עליו קרום פרום ורואו
 תחת הקרום הפרוס שקרום השני של הריאה
 הוא שלם ויח"כ נקרא הריאה ותי אפשר לבדוק עוד ובהשקטו
 בין דעת המחברים היא בדדיקה מראית העין מטעם בזה

אפילו בדיעבד וא"כ יכול להיות מאחר שהקרום מכסה על
 הנגלד אף שהוא דק מ"מ אינו נראה כ"כ ואולי יש גם ג"כ
 נקב דק מאוד ואינו נראה ועיי' במ"א סי' תל"ג לענין בדיקה
 חמץ דאף דמהני בדיקה כנגד אריכה שבכית מ"מ אם יש שם
 חלון של זכוכית לה מהני בדיקה מטעם שאינו נראה כ"כ יפה
 בחורין ובסדקין ועיי' בשב"י ח"א סי' קכ"ו בדון ראי' הדוק
 של יבמה או בקידוש לבנה כנגד חלון של זכוכית מחלק שם
 דכל שהוא רואה דרך החלון ענמו זה מהני בכל מקום אף
 היכא דבעינן בדיקה חורין ובדקין והתם בדיקה דהמ"א שאי
 דהזכוכית הוא המסתיר מול השמש בזה אינו נראה יפה ע"ש
 שהארין בזה מיהו החיס מעיד שדרך הקרום סודאי אינו
 נראה יפה כ"כ אמנם מה שז"ל בזה הוא דהרשב"א בזה"ל
 ד' ל"ב בריאה דאגליד כולה הביא דברי בה"ג דלריכה בדיקה
 וכתב ע"י הרשב"א וז"ל ורואו לתוס לדבריו אעפ"י שלא נראה
 כן מן הגמרא משום דכשירה לגמרי משמע ואעפ"י שמיני
 כשירה במתנין והפילו הכי לריבין בדיקה מ"מ אין דרבן של
 אמוראין לשהם אלא לפרש ע"ש מביאר מדבריו דאי לא דחיט
 לן הבה"ג דלריכה נפיתה אן הוי אמרינן דכשירה לגמרי משמע
 ואינה לריכה שום בדיקה אפילו מראית העין כדמוכח מדבריו
 ע"ש ויש להבין הא שיפת הרשב"א נחמט שגמלא בביה"ב
 אפילו מלד אחד וכן ביבש לו קץ ביבש דאם נאכדו ולא בדקו
 הלך השני אם עברה המחט או לא עריפה משום דכיון דתחיל
 מעשה הטורף ואין הספק רק בהגמר אסורה מספיקא לפי"ז
 הכא נמי כיון שניקב ויטעל כל הקרום העליון הא אין לך
 התחלה מעשה הטורף יותר מזה ולביטע הרשב"א הא כל כה"ג
 לריבין בדיקה מדינה ואם לא בדיק עריפה וכן מוכח מדבריו
 דאי לא דחידש לן הבה"ג דבעינן בדיקה אן מסברא הוי
 מכשירין בלא בדיקה כלל ואמאי כמה עדיף טפי מביה"ב ואף
 לדחוק ולומר דכוונת הרשב"א הוא דכיון דאמר רבה האי ריאה
 דאגליד באהיגא בומקא משמע מהלשון ידועין אן ע"י מראית
 העין דלא נגלד רק קרום העליון וזה מרומז ג"כ בהלשון של
 אהוגא בומקא וז"ל דמ"מ מנא ידעין זאה דילמא ניקב ג"כ
 קלח של קרום השני אלא ע"כ ז"ל בדקין היבט ידעין כבירור
 שלא נע כלל בקרום השני ורבה היא גופא קמ"ל דההא מגן
 א"כ הא שפיר יכולין לפרש ג"כ דרבה מיירי בדקין שפיר
 ע"י נפיתה שאין נקב בקרום השני רק הא קמ"ל דהתאה מגין
 וגם מלשון הרשב"א עצמו מוכח כן דהב"ג ואף שבלשון המשנה
 איחא כשירה ולריכה בדיקה מ"מ אמורא לרדך לפרש דבריו
 והיכא נוכר במשנה לבון כשירה שלריכה בדיקה נפיתה והא
 באלו כשירות ליכא שם בוס דבר שלריכה בדיקה נפיתה כ"א
 בדיקה מ"ע לתוד יש שם כגון הכרס והקריכה וכו' שלריבין
 מ"ע הרי לא ניקבו לתוח' אלא ע"כ כוונתו על סמם בדיקה של
 מ"ע הרי מוכח מזה דבנגלד עור העליון סביר לו דאין לריבין
 בוס בדיקה וא"כ קשה מ"ס זאה מושט וכיה"כ ואין לומר
 שהרשב"א סובר שיש איזה חילוק ביניהם ז"ל דלפיל ד' ל"ב
 בדן סירכה הלוייה כתב הרשב"א שם ח"ל ואינו דומה לישב
 לה קץ בושט או לספק דרוסה דהתם תחיל בה מעשה האוסר
 אלא שאט מסופקים אם נגמר המעשה אבל בזה אין כאן שום
 הזכחה איכור שאפשר דבאה סירכה זו מחמת ריבין ולא מחמת
 נקב וכו' ועוד דהוי ס"ס ספק מחמת נקב ספק איש מחמת
 נקב ואת"ל מחמת נקב שחא קרום העליון לבד ניקב וממה
 סירכה זו נמשכת ע"כ הרי מביאר מדבריו הרשב"א שאם לא
 היה כאן הספק שני במא אין כאן נקב כלל או מטעם ניקב
 קרום אחד לתוד היה דיני ממש כמו ישב לו קץ בושט או ספק
 דרוסה דקרינן בה תחיל מעשה האוסר וא"כ אמאי מביא כאן
 בנגלד אף בלא בדיקה כלל גם בנזק הדבר של בדיקה מ"ע אינו
 יודע מה טיבו דמאחר דלביטה זו בדיקה מ"ע משכחא אפילו
 בדיעבד מטעם דחיישין לנקב כמו דחיישין בושט וכביה"ב וא"כ
 הא כל כה"ג שאינו מקום ידוע ק"ל דאין לא בקראין בבדיקה
 זו עיי' ש"ך סי' ל"ג ס"ק ח' והא אפילו בושט דבר ידוע
 דהשתיה

בשמו הפני' בסוגי' דכתובות ד' ט' ממילא לשי' זה כיון דדס
 כבישלו היא רק מדרבנן ודברבנן הא לא שייך הסברה של
 חד"א הרי הכשר מותר לו ג"כ לאכול:

אמנם קשה לי עדיין לכמוך ע"ו כי המעיין בדברי הראשונים
 יראה כי אין הכרח שהם טוברין בן והוא שהרשב"א
 בתה"כ הקשה על הפוסקים שכתבו שכל ס"ס שהוא שלא ע"י
 הערבות חייב מותר משום ס"ס והקשה והא אמריק בפ"ק
 דכתובות האומר פ"פ מלאתי נאמן לאוסרה עליו מאי עמא
 דבייא אלפשי' ח"ד ומקשי הגמרא אמאי ס"ס הוא ספק תחתיו
 זינתה וספק באונס וכו' והא תוס' אין הספק ממה מערבות
 ואפילו הכי אט דעין אותה בס"ס להקל וע"י תירק הרא"ה דאף
 אם ימא דכל כה"ג לאו ס"ס ממע הוא כיון דלאו הוי ע"י
 מערבות מ"מ כיון דהוא ס"ס מהני לענין זה דלא הוי אלא
 איסור דרבנן וכיון דאין רבנן ראו להחמירו על פיו לאסור עליו
 אשמו משום ח"ד כיון דאין כאן איסורא דאורייתא ע"כ ומה
 הוכיחו שדעת הרא"ה הוא דבאיסור דרבנן לא משויא אלפשי'
 ח"ד - אבל יש לדחות רא"י זו ע"פ המבואר בסיסקים דלא
 שייך ח"ד אלא היכא דבעת דיבורם או לפי דיבורם היה האיסור
 ברור או להיפוך במקום שהוא יודע ברור שאין בו איסור כלל
 כגון האומר על אשתו שהיא זינתה והוא יודע שלא זינתה והוא
 אומר בן משום שהוא רוצה לאסור אשתו עליו או ג"כ שאת
 עליו משום ח"ד אבל לא הוא רוצה לאסור על נפשו מחמת שהיא
 אינו בקי וכוונת שיש בו איסור בזה יש כבדא בסיסקים
 שבכ"ג כיון שהוא ע"י טעות לא שייך בזה כלל ח"ד - ע"י
 בזה בבכ"י אה"ע סי' ע' וכו' ע' ובכ"ס ז"ד סי' קפ"ה וע"כ
 ז"ל לשיטתו זו הא דאמרינן בכתובות ד' ט' דפרק מאי קמ"ל
 ר"א דהאומר פ"פ נאמן לשוי אלפשי' ח"ד הא הניחא חדא זימנא
 האומר לאשה קדשתך והיא אימרת לה קדשהני הוא אסור
 בקרובותי' והיא מותרת בקרובותי ומשני מהו דמיאם ההם מיקם
 קיים לו אם קידש או לא הילכך נעשה עליו ח"ד אבל הכא
 לא קיים לו בפ"פ קמ"ל ע"כ הגמ' וגריבין לפרש לשיטתו זו
 דהטובה קמ"ל ר"ל דבאמת גם בפ"פ קיים לו בבוה דאי לא
 קיים לו הא במקום ספק לא משוי עליו ח"ד - אמנם יש פירוש
 אחר בגמ' הובא בבכ"י חלק ה' סי' ז"ג דמפרש קמ"ל ר"ל
 אף שאפשר שבאמת לא קמ"ל בגיה זו"ג כיון שהיא איסור
 דאורייתא או אפילו מספקא נמי חיישין דלמא קיים וברך
 היא שפיר וחיישין לחומרא ע"ש לפי זה הא אפשר לומר שגם
 הרא"ה מפרש בן כפי' השני הילכך שפיר קאמר דכל שיש ס"ס
 כיון שהוא רק איסור דרבנן טוב לא מלי משוי אלפשי' ח"ד
 במקום ספקא כיון דאסור נשאל לא קיים לו בפ"פ לא הוי בכלל
 חד"א אבל במקום דקיים לי' או יכול להיות שאף באיסור
 דרבנן נמי שייך חד"א:

עוד הביא רא"י מד' הנמ"י ביבמות ד' קי"ב שמפרש התם
 ביבמה שאמרה אחר שלשים יום שלא בא עליה היבם

שהדין הוא שמבקשין ממנו שיחלוץ לה ומקוי לה הגמ' דמיירי
 שהגט יולא מת"י ולפיכך אין כופין איתו ליבם דכיון שנתן לה
 גט אסור הוא ביבום מדרבנן מטעם דיון דלא בנה וכו' ומפרש
 הנ"י דמיירי שהיבם אומר שכבר בעלה וזה הגט אשר ת"י היא
 גט גמור והיא אומרת שעדיין לא נבעלה וזה הגט הוא רק גט
 יבמין' והקשה הגמ"י לפי זה אמאי לאתחיל שלשים יום אין כופין
 אותו לחלוץ מאי איכפת לו בחליטה הא לדבריו שכבר בא עליה
 ופטרם בגט זה אינו מסביר כלום בחליטה זו ואמאי לא נכוף
 אותו ג"כ לחלוץ בשלמא בכל יבום אין כופין על חליטה שהוא
 אומר שרוצה יוהר ביבום אבל הכא הא לדבריו כבר יבם איתה
 ופטרם בגט ושבו אינו מסביר כלום בחליטה והיה לנו לכוף אותו
 יש לומר שהוא יכול לעטות שאף שנתן לה גט אינו אסור
 להחזירה דהא כיון שבעלה הרי היא כאשתו לכל דבר שמארה
 בגט ומחזירה ואלף שהיא אומרת שיה הגט הוא גט יבמין ואסורה
 עליו מ"מ אולי תחשיבו ותודה לדבריו שהאוג גט גמור אבל אם
 יחלוץ לה אסורה עליו לפיכך ע"כ והקשה דפ"א שם האין
 יוכלה

דשפחה מועט לא סמכין על בדיקתו מטעם דעיניו משוטטות
 ואי אפשר לדקוק היטב א"כ מכש"כ היכא דניעל הקרוס של
 ח"י ריאה חבור הגדול שלריה להיות עיניו מביטות בכל הבטח
 הרב הוה בודאי כל כה"ג אין אטו בקיאות ובפרט בריאה דאף
 בזמן הגמרא נמי לא סמכי כ"כ על בדיקת מ"ע כדמוכח מהא
 דריאה דאיושא דאפילו אי ידעינן המקום דאיושא וחזינן דאין
 שם נקב בקרוס העליון אפילו הכי אינו כשר עד דבדיקין
 בנפיקה ע"ש וכמו שכתבו המחברים מטעם דקרומי הריאה הם
 דקים ונכסה הנקב או הסדק ואי אפשר להכיר אם לא ע"י
 נפיקה הרי אף במקום ידוע לא סמכו חו"ל על בדיקת מ"ע
 והאין נכמוך אכן ובפרט בשטח גדול כזה הלבך נראה דנגלד
 שאני כיון דלא האכר בגמרא כלל שלריבין בדיקה כמו דהוכחו
 לענין מחט שנמלא בריאה או בביה"כ ע"כ ז"ל דקים לכו לחו"ל
 משום דהדרך הוא של הריאה דפעמים נקלפים הימנה קרומים
 הרבה ומ"מ אין זה ההמלח חולי כלל כי בן דרבה לפעמים ע"י
 סבה קלה משא"כ בשאר איברים ידוע הוא דאיהו בא רק ע"י
 חולי הלבך לריבין יודע בבידור שלא נגע החולי בקרוס השני
 כמו שכתבו החו"ס בחולין ד' כ"ח ומה דהולרבו בנגלד מ"ע
 לא משום חשש שחא יש שם בקרוס השני היזה נקב קטן או
 סדק דהלא לא חיישין רק דאיהו למיחש שמה בפעם הראשון
 שריבין אטו שזה המקום משובה וחסר בו הקרוס הא יש חשש
 שבאיתו הפעם עלמו יעיל בפ"א גם הקרוס השני ולא היה
 כאן נגלד כלל אבל כל דחזינן אח"כ שלא נעשה בה רק מטעם
 נגלד בעלמא שוב לא חיישין שחא יש שם נקבים או סדקים
 קטנים רק לכחלה נמי בכל דוכחא דאיהרע קלת אבל בדיעבד
 כל דחזינן דאין זה רק נגלד בודאי שוב אינו מטעם בדיקה זו
 ואף בנגלד כולה דבדיקה היא חיונית מדברי כה"ג מ"מ כתב
 הרא"ה בס' ל"ו ס"ק ואל"ו דאין לריבין רק לראות פן יש
 ריעותא ניכרת לפנינו ע"ש והיינו ע"כ מטעמא דכתיבנא וכן
 כתב בספר בנין שלמה סי' ג"ה רק מה שמכריע שם לכבדא
 זו מהא דמורגא על מקום הנגלד כשר והא איתו המקום מחוסר
 בדיקה אלא ע"כ דלא בעינן בזה בדיקה כ"כ ע"ש' אי מהא
 לא איהיא משום דמי יאמר דהתם נקב המורגא היה שם ג"כ
 הנגלד שחא היה שם שלם רק המורגא נקבה בני הקרומים
 כנגדה אף לפי מה שכתבתי מוכרח הוא נעלה לשי' ביהאי נמי
 כיון כיון דאפילו דרך הקרוס המכסה לנעלה נראה שהקרוס
 השני בן הריאה קיים ע"כ בודאי כן הוא דהא בזה אם לא
 יפעלו כל השני ערות לגמרי עפ"י רוב אינו מטעם הראיה מה
 שמכסה למעלה הקרוס ולשחא נמלא שם אינו נקבים או סדקים
 קטנים להא אין אטו חוששין הלבך שפיר מהני בדיקה ובפרט
 הא יש פוסקים דסביר דבדיקת רא"י ג"כ אינו מטעם הלבך
 במקום הפסד"מ יש להקל' וכן מלאתי אח"כ בספרי הבודקה
 שהביאו ג"כ בשם מחברים שהתירו בזה ואף שמדברי העו"ז סי'
 ל"ו לא נראה כן מ"מ בהפד"מ יש להקל כנגד"ד:

סימן ז

שאלה

באחד שאמר על בשר שנהבשל האין שהוא יודע
 ברור שהבשר לא נמלח בקודם ואח"כ חוזר בו ואמר
 שפעם בזה שנתחלף לו בבשר אחר או יכול לחזור בו בלא
 אבהלא או לא:

תשובה הנה צדין שיה אלפשי' חתיכה דאיסורא אי גס
 באיסור דרבנן נמי אמרינן בן או דוקא באיסור
 דאורייתא אמרינן ואת בזה לא דיברו הפוסקים מפורש רק את
 זאת ראייתו האין שהביאו מדברי הרא"ה בפירו' ד"ה קפ"ו
 שהיא סיבר שבאיסור דרבנן לא שייך ח"ד כלל' והאיתי בתשי'
 רפ"א סי' נ"ט שמייחה כבדא זו ג"כ להנ"י בפ' י"ג מיבמות
 ע"ש ולפי דאיתו שם יש להוכיח שגם הרישב"א סובר כן כי
 דברי הנ"י הם ממע דברי הרישב"א בחיובו שם וכן הביא בן

יכולה לחזור הא כבר אמרה שהיא רק נט לויקתה ואל"כ כבר שוי' הנפשי' ח"ד ושוב לא מני לחזור בה י ומה היכיח בדעה הנמ"י שבחיסור דרבנן ליה ב'י' מבוט שויא חד"א ע"כ אמנם גם ראי' זו יב לחמה דהא קי"ל בכל מקום דמביי חד"א מ"מ מהני המתלה לחזור בו כדחיהא בכהיבות ד' כ"ג ואל"כ יב לפרש כתיבת הנמ"י הוא שהיבס אומר חני יודע בידאי ביה הגע אבר ת"י הוא נט גמור רק שהיא חסרת נפשה עלי צמה שהיא אומרת שהוא נט לויקתה ובידאי יש לה חזיה המתלה על מה שהיא אומרת כי ואלא לא אהן לה חלינה חוי ע"כ תהי' מוכרתה להויא' התמלהל משהי ותהי' מותרת לי הילכך ליכני רונה בחלינה לחסרה עלי י וכן רהויי בספר ק"ג בפ"ג דיבמות ככתב בעין זה ע"ש נמצא לפי זה אין סוס ראי' מדבריו הנמ"י שבחיסור דרבנן לא שייך זאת ובאמת הוא לפלה על הנאון הוא הדין בנה יסוד על ראי' בזה י וקצת יב ליישב דבריו עפ"י ד' הב"ש בסי' י"ב ושאר פוסקים דמתלהל לה נהני חלה דוקא בתוך שלשים יום אבל לאחר כן לא מהני המתלה וההס' בהשגיח דאמרין סהם אחר שלשים יום מצדדים ממנו ממשע דמירי בכל ענין הפילו לאחר כמה ימים ע"כ דף קי"ג ובזה הא לא מהני המתלה הילכך שפיר הוכיח מהנמ"י דבחיסורא דרבנן לא מביי עלי' דנפשיה חד"א כן יש ליישב קנה י אבל מ"מ עדיין אינו מספיק דהא דעת הרמ"א בשת"י סי' ב' שאף לאחר שלשים יום נמי מהני המתלה ואל"כ הא יכול להיות שגם דעת הנמ"י כן י יעוד לפי מה שהסתימו הפוסקים שאם המתלה הוא בטעין שלחיה להאריך שלשים יום או יותר אז מושיל המתלה חף לאחר זמן כפי הדין ואל"כ הא אפשר לומר דכאן מירי נמי שהבעל יודע ג"כ מזה ובטוח הוא שאתר זמן היתה לדבריו ונמוך המתלה יותר משלשים יום ובסמוך נביא ראי' שפ"כ מוכרחין חני לומר שאין מדבריו הנוק"י ראי' לדן זה :

ק"י גרסה הדרכה כי לבחורה מיכת מהנמ"י שהי' צדיקה דרבנן נמי שייך חד"א והיא מקודשת ד' ס"ה בסעיף דקדשתי הדין דביבא התם דהא דהא נאמר בקרובות' הוא מבוט דבוי' עליו ח"ד כדחיהא בכהיבות ד' ט' ואפילו הכי אמרינן שם שהוא חנוך קדשת' והיא אומרת לה קדשת חלה בתי שהוא מותר בקרובה האם והבת י והנה מותרת ג"כ בקרובי דהא לא שויא עלי' חד"א מבוט דהא הנה אינו אומרת שהיא קדשה ופירך הנמ"י הא הו למה לי הא בבה זויש ללמוד ג"כ מהדביח ומבני חופשיך הדי' מדלורוי' הימני' רחמנא לאב על בתי שקדשה הלכך מדרבנן הימנה נמי לדידה ותאמר ביה צדיקה קמ"ל ע"כ בנמ"י והנה' אי נאמר דכל דהוא רק חיסור דרבנן לא שייך בזה חד"א הא הדרת' קושיית הנמ"י לדוכתא הא הו למה לי וחי' להבטועין שאין הנה נאשרת ע"י חמירה האם שקדשה הא דין זה חף עכשוו נמי לא ידעין זאת ממשנהיטו דהא יש לומר באמה בעלמא אם בוא עדים והמרו שהאם קדשה את בתי הכי היא מקודשת מדרבנן והכא שאני כיון שאנו באין לאברהם עפ"י דיבורה מחמת דשויא עלי' חד"א ביה הא לא גרע מכל חיסור דרבנן דלא אמרינן בו דנאשר מבוט חד"א וכיון דהאם חזרה בו ונאשרת את עצמה נאמנת ויכולה לחזור ואף להסוס' י"ע שם שפירש דהא ביה בעננה או בנדולה מירי מ"מ הא כבר ביארנו דבריו הפני' והמקנה דע"כ דדוקא על סיפא דמתניין כתב כן אבל בזה דלעיל מיני' כבומה קדשת' והיא אומרת לא קדשת חלה את בתי מירי בבה קטנה דוקא ע"ש והא קדושי קטנה הוא רק מדרבנן ואל"כ הא אפשר לומר שבאמת אם האם היה מביאה עדים שהיא קיבלה קידושין בעד ביה חף שאין עדים יודעים שזה היתה ברצון הבת מ"מ היא נאמנת בטענה ברטונה כמו שהאב נאמן משת"כ היבא דליכא עדים רק אין מבוט חד"א אחינן עליה הא זאת לא מהני חף כבאר חסירה דרבנן אלא ע"כ מוכח מטעמי' ז דהך צדיקור דרבנן נמי שייך חד"א והנהא שפיר קאמר הנמ"י מהו דהימא דמדרבנן וחי' נאמן האם שקדשה לבתה קטנה ותהא אברהם עפ"י דיבורה מבוט חד"א :

ובזה קשה לי נמי על דברי הגאון רע"א שם שהביא שדעת הפנ"י הוא שבחיסור דרבנן לא שייך חד"א הלא מדבריו הפנ"י כאן מביאר להדיא שסובר שגם בא' דרבנן שייך חד"א ויעיינתי שם בפ"י בקובות ד' ט' וראיתי שכתב זאת לענין בעל שאמר שראה ביה דבר מכושר או שחזר ע"פ ביה כתב בכל שנאמר שהוא דרבנן לא שייך ח"ד ע"ש זה ממש כעין בברית הרא"ה אבל כבר כתבתי שאין מזה ראי' לשאר חיסור דרבנן דהתם שאני כיון דהאי גברא שבא להכיר לדידי' נמי כפך הוא הילכך צין להטעם שהד"א הוא מבוט נדר או מבוט הודאה בע"ד הכל לא שייך זאת כלאן דהטעם משום נדר דמי ממש להרעיט לחמוריו המבואר במיר דף ל"ב דלא חל עליו לא נדר ולא טירות כיון שהספק זה לא יוכל להקביר מעולם ועי' בגדרים ד' י"ח בר"ן ע"כ ד"ה כפך וכו' וגם מחמת הודאה בע"ד נמי אין כאן כיון שהוא עצמו מסתפק בדבר כדליתא סברא זו בפוסקים משת"כ היבא דחיסור הוא ברור כמו בקידושי קטנה או חף שהוא מדרבנן מ"מ נמי שייך חד"א לדעתו כמו שמבאר מדבריו כאן ד' ס"ה וברור הוא :

ובזה תרתי ד' הר"ן סוף גדרים שהקשה שם ג"כ קושיית הראשונים הא כיון שאמרה טמאה חני לך שויא נפשה ק"ד והאיך אמרו חכמים בנשנה אחרונה שאינה נאמנת י ותירץ אחרי שראו חכמים שרוב נשים אומרות כן כביכול שנתנו עיניהם באחר הפקיעו רבנן לקידושין מינה ונמצא בעת שנבעלה פנוי' היתה ואינה נאשרת ע"י זה לבעלה ולפיכך ל"ל בלומרת טמאה חני לך ומכשר נבעלת' דאם נבעלה לגהין חו לממזר הא בזה הפילו אם היא פנוי' נמי נאשרת ע"כ י והקשו האחרונים ע"ז דהא לקמן מייתי הנמ"י תרי עובדא דתחת לקמ' דר"ג ובהם והתם הא לפי הגדרתה היא נאשרת מפסול לכהונה ושם באיך כן מיירי ואפילו הכי חמירה רב נאמן והתם הא לא שייך הפקעת קידושין ע"כ מה שחירטו אבל לפי דבריו ניחא דהא התם הו"ו מסתפקת שחא בעלה בא עליה והף שעתה אומר הפעל שהוא לא בא עליה ואל"כ ע"כ אחר בא עליה מ"מ הרי עדיין היא בפסק שחא הוא חני חנוך אמת וכל שהוא כפך חל הנאשר לא שייך בזה לא נדר ולא הודאת בע"ד י ומלתי חת"כ שגם הת"כ אה"ע סי' ל"ח מביא תירוק זה בשם הגאון ר' מרדכי פאסקו ושמתי רק מה שדוחה שם תירוק זה דא"כ למה אמר ר"ג בכל הכי עובדא דאברו מותרת מבוט עיניה נהנה באחר תישוק לי' דכלאו הכי הא כאן כיון שהיא אינה יודעת מהחיסור רק ע"י הגדת הבעל שהוא לא בא עליה מחילה אין כאן חד"א כלל ע"ש שכתב שעתה קמה וגם נכבה הקושיא הוא על מקומה ולדעתו אין כאן חפילו ההתלה קושיא דהא חפילו במקום דלא שייך כלל שויא הנפשי' חד"א ונאמן לחזור בו בלה המתלה אבל עכ"פ תורה בעינן אבל כל זמן שמועד דיביירו ויאמר שהוא יודע שזה חסור או חפילו דל מלאן הכבדא דשוי' הנפשי' חד"א וגם חפילו אם היה מוסר מודעה קודם ע"ד שכתב הס"ז ביו"ד סי' קפ"ה והיה שואל מנ"ד כדת מה לעשות היה ג"כ ב"ד מורין לו שאם אהה יודע שזה חסור הכי אברהם לך וגם חפילו אם ב"ד הו מתיירין לו נמי אינו מותר כל שהיא יודע שזה חסור : ועי' בכריתות דף י"ג ועי' ברמב"ם פ"א משגות הלכה ח' הילכך הכא אחרי שהבעל יודע בעצמו שלא בא עליה בעת ההיא והיא טוענת שאי' אחד בא עליה והיא עדיין עומדת בדיבורה שאחד בא עליה הלכך אם היא הייתה נאמנת הייתה אסורה לבעלה חפילו בלה הסברא חד"א דהא לא גרע מאשטו שינתה בעד ח' כל דהוא מתימן אסורה עליו וה"ג הא מתוך דבריו שניהם יש כאן חיסור ברור ואל"כ היא הייתה אסורה על בעלה ולכך שפיר אמר רב נאמן דהיא אינה נאמנת משום הטעם דעיניה נהנה באחר וחו מחילה אין הבעל מחייב להאמינה ואמרינן שהיא משקרת ויילכך לא דמי לאברהם שינתה בעד ח' רק שאם הו' כאן הסברא של חד"א בזה לא הו' מהני מיה שהיא משקרת דהא היא נאמנת חפילו כנגד עדיש כדליתא

כדאיהא ביי"ד צטיבדא דהאיה ענח טעשה סימן בראש הכנש
 שהיא מריפה דלא מהני תה שערין מכחישין חימו משיס שהיא
 נאמן על ענמו יותר מעדים מ"מ הא ע"ז מהני מאחר שהיא
 ג"כ חינה יודעת מהאיסור רק ע"י הגדה הבעל בזה לא שייך
 חד"ה . ותמה אני על הגאון הזה מה ראה על דכה להקשות
 זאת חכרני שראיתי בספרו שהוא כתב ג"כ זאת בפשיטות שכל
 זמן שהוא אינו חוזר בו איסור אף בלא הסברא דחד"ה ושכחתי
 כתיב המקום . ובה תמה אנכי ג"כ על השו"מ מהד"ת סי' ע"ז
 שהקדש ג"כ צענין דה ומביא ג"כ ראי' מדברי הר"ן נדרים
 ד' ע"ז שכתב שהגדת תשמישך היא איסור הוא משום שאין
 מאכילין לאדם דבר האיסור לו והא הגאון תשמישך שהוא איסור
 בה הוא רק דרכן דהיי דבר שאין בו ממש כמו שכתב שם
 הר"ן . והא דהמריק שו"מ חד"ה כתבו הפוסקים שהוא ג"כ
 מהאי טעמא שאין מאכילין לו דבר האיסור הרי מוכח דאפילו
 באיסור דרבין שייך חד"ה ע"ש אבל לא קרב זא"ל כלל דהא
 ההם היא נדר ממש דש לו התרה עפ"י בלבה וכן לא מהני
 המחלף וגם ההם באשה מהני הפרת הבעל משא"כ חד"ה אפילו
 לדעת הפוסקים שהוא משום נדר מ"מ הא לא מהני בה התרה
 נדר ולא הפרת הבעל רק דוקא חירה עם המחלף צענין והחילוק
 הא מצוהר הוא בפסרי הפוסקים ואין להאריך בזה . ועיי' בח"ס
 חלק אה"ע סי' ק' ותמה אני וכו' לא ידענו שבגדלים יש כל
 יתל מדרבנן כדאיתא ההם בשגיח אבל נאמנת הם ענינים
 נפרדים לגמרי ואין להאריך בזה כי החילוק שחלקתי דבראה
 בה דבר הטוער שאני משום ש"ע הגדה טעיה נאמנת עליו
 ברור הוא :

ויותר מזה מביאך הוא בדברי הריב"ח ביבמות ד' ק"ב
 וכן הוא ביבמות כמה ראשונים שם ביבמות שאמרה אחר
 שלשים יום שהיא לא נכפלה עדיין וגם יולא תה' והיא אומרת
 שזה הגט נתנה לה לזקתה והיבט אומר שכבר בא עליה וזה
 הגט הוא גט גמור מ"מ לריב"ה היא עוד גט וחילולה . והקשה
 הריב"ח א' ועוד ראשונים אמאי היא אינה מותרת לעלמא חלילה
 לחיד בלא גט דהא הן לדברי היבט שאומר דזה הגט הוא גט
 גמור לביאתו והן לדבריה שהיא אומרת שהוא לא בא עליה גט
 היא מותרת בלא גט וא"כ גט זה מה שייב' . והיר"ט שכיון שהוא
 אחר שלשים יום שאז היא נחוקת שבא עליה הילכך מותרת
 אינו טענתו שהיא איסור שבא עליה ולא ממילא היא לריב"ה גט
 ולדבריה שהיא אומרת דזה הגט הוא רק גט יבמות ושויא עלי'
 חד"ה אינה מותרת לעלמא בלא גט ע"ש בחידושי הריב"ח א'
 והג"ז זה פשוט שאם אמרה שעדיין לא בא עליה ואח"כ חרה
 בה ונאמנת המחלף מספקת לדבריה בודאי יכולה לחזור בה דהא
 מה דנאמרת לשוק בלא חלינה הוא משיב דשיח אנפשי' חד"ה
 כמו שפי' שם רש"י ובכל שו"י חד"ה היבט דלא עבדה מעשה
 איז מהני המחלף . וכן מוכח שם מהסוגיא דדוקא אם חוזר בו
 סהם ואמרת לא בעלתי לא מהני מאחר שכבר הודה שבעל אבל
 אם היה נטון המחלף היה מהני עכ"פ מוכח מהסוגיא זו שאף
 שפ"י אחד מהם לחוד אין שום איסור רק האיסור נעשה ע"י
 הגדה והדאית כל שניהם מ"מ ג"כ נעשה ע"י איסור גמור
 ואסורה בלא המחלף הילכך ה"ג כיון דע"י הגדה הבעל והאשה
 ע"י שניהם יש בזה איסור לבא עליה כיון שאינה חזרת עדיין
 מדבריה משום הרי שפיר לריך ר"ג לומר דאמרינן עיניה נתנה
 באחר ולא סגיבין על דבריה כלל והילכך היא מותרת לבעלה .
 ועוד בלאו הכי אין ראי' מדברי הפנ"י כלל דהא הוא כתב זאת
 לענין אם ראה הבעל בה דבר מטוער ובה הא קי"ל דאף אם
 יש עדים . ודבר מטוער כל דליכא קלא דלא פסק אז אפילו
 מדרבנן נמי אינה אסורה עליו רק מלמא לגרשה כדי להוליא
 היכשהו מחוק ביטו שמא על להבא חונה עליו ג"כ ודינה
 כחאלתו שאיט מפורש כמו שכתבו הפוסקים וכמובאר בש"ע
 סי' ו' סעי' ט"ו . והוא מההרמב"ם שאם הוליאיה מבעלה צענין
 דבר מטוער וממ קודם שגרשה מותרת אף לכהן לכתחילה .
 יאב היה בזה אינה טעם וזאת הדרך היא נוספת לכהן לכתחילה .

ועיי' בתשו' רע"א סי' ק"ח שהאריך בפרט זה והביא כמה ראיות
 שאין בזה שום איסור לקיימה כל שהוא בלא קלא דלא פסיק
 והמשנין שם בפנ"י יראה להדיא שהוא מירי בדבר מטוער לחוד
 בלי קלא"פ שכתב ח"ל דהא אם ראה הבעל בעלמו הדבר
 מטוער לא מייחסר כמש"כ כל הפוסקים ע"כ אי נימא דמירי
 בליכא ג"כ קלא דלא פסיק הא שיטת הר"מ והנאות מיימוני
 בהלכות אישות סי' כ"ה . וכן הביא שיטה זו ברא"ש בפ"ב
 דיבמות שהיא נאמנת ע"י ראיית הבעל דבר מטוער עם קלא"פ
 אלא ע"כ שהוא מירי בלא קלא דלא פסיק . והילכך כיון שאני
 אלא מלמא בעלמא נאמן בזה איסור לקיימה ממילא אין
 שייך לגרש כלל חד"ה ופשוט הוא :

ונראה לי להביא עוד ראי' לדון זה מהא דאמרינן בפ"ק
 דע"ז הנשאל לחכם ואמר לו לא ישאל לחכם ויחיר
 ומפרש הראב"ד והרמב"ן והרשב"א והריב"ח א' בחידושי שם
 והובא בר"ן שם דלא משום כבודו של חכם האוסר אמרו כן
 אלא הוא מזד דדין שיה החכם שאסרו שיה לזה חתיכה
 דאיסורא והילכך אפילו אם הוא בעלמו מוכר טעיה בזה בשקול
 הדעת אינו יכול להחיר מה שאסר משום ח"ד ע"ש . ויש להבין
 מה טעם הוא זה והאריך יכול החכם צפיו לחוד לעשות חד"ה
 על אמרים ונפרט היבט שהוא ענמו מודה שטעיה בשקול הדעת
 ופ"ש בדבריהם שלשיטתם הוא איסור מזד הרין ולא משום תומרא
 בעלמא . ונראה שסברתם הוא עפ"י ד' הרא"ש בפ' המקוץ
 סימן י"א שכתב שאם מוסר דבר לחבירו לשומרו איז אף במקום
 שאין להשומר מגו מ"מ נאמן עליו לחוסרו מחמת כיון שמסרו
 בידו וסמך עליו נעשה הוא ממש כמו הבעלים גופא ובידו
 לאסור . והפנ"י בגיטין ד' ע"ז ביאר סברא זו שיש לומר שאפילו
 אם הבעלים יכחישו נמי איסור וכזה הענין שכיון שמסר הטהרות
 לידו וסמך עליו א"כ מעיקרא האמינו וסמך עליו שאם יאמר
 שהוא אסור שיה' נעשה איסור כדאשכחן בבעל שאומר לפקדון
 מסרו לידו הגט והפקדן אומר לגירושין דהפקדן נאמן לרב
 חסדא ואף שהוא דבר שבערובו צענין שיה' ויהיו משום דהמיני'
 וכמו שכתב שם התוס' שמך עליו ונאמר ויהי' כמו שאומר
 כיון שמסרו לידו ועשו אותו לבעלים וסמך זו היא מן התורה
 דהא ילפינן זאת מכה"ג ביו"ט שאין שם אדם ונאמן לומר
 שהוא פיגול ולאסור על הכל והיינו כיון שסמכו עליו זה ממש
 הטעם של שיטת הראשונים נחכם באמר שכיון שמך עליו על
 כל מה שיאמר אז דמי לנפקד שאומר לגירושין שהבעלים נתרצו
 לזה שאז יהי' לגירושין אף אם לא נתן כלל לגירושין והכא נמי
 סמך על הדיין שיהי' כפי מה שאומר ופיז של הדיין יהי' ממש
 כפיו של הבעלים ענמן הילכך כל שאומר שיה דבר אסור הוא
 דמי כמו שהבעלים אמרו שהוא אסור ונעשה חד"ה עליו ונאסר
 מזד הרין כן הוא סברת של הגדולים הללו וברור הוא . וכן
 מלאתי שכתב כן מההרשב"ך בחידושי לכה ד' כ' ושמתני טעונתי
 לרשות . ודרך אגב ראיתי שם שהקשה לבערת המפרשים על
 הא דפוק נדרים באומרת עמאה אני לך שאינה נאמנת ולא
 אמרינן דשויא עלי' חד"ה משום דמשועבדת לבעלה א"כ קשה
 מאי פריך הש"ס בגדה מחכם שאמר אין חבירו רשאי להחיר
 ד"ל דשאי התם דמירי בבעלים בשלשם ולכן שייך לומר כיון
 דבאין לשאל לחכם זה וסמכו עליו הרי חלה הארצות ושוי'
 אנפשי' חד"ה אבל בגדה דהאשה באה לשאל בזה לא שייך לומר
 שוי' אנפשי' חד"ה כיון דמשועבדת לבעלה והרי הבעל לא נשאל
 לפיז א"כ בזה לא חל הארצות על הבעל ולא נאסר עפ"י דיבורו
 ע"ש . מה אינו קושיא כלל דהא כבר כתבו המחברים דבאשה
 שאמרה שהיא נדה בזה לא שייך כלל שהיא משועבדת דהא נענת
 נדתה היא אינה משועבדת לבעלה ולענין זה היא כבעלים ממש
 לקבל עליה האיסור כפי הגדה החכם ואז ממילא נאסר בה
 הבעל ופשוט הוא עיי' בפ"י בנתיבות ד' ס' . ומלא לפי זה
 בודאי לא עדיף חד"ה מה שהדיין אסר עליו מחד"ה שהוא
 מקבל עליו על ענמו . וא"כ מאחר דהתם הא קי"ל שאפילו
 באיסור דרבנן נמי אין חבירו רשאי להחיר כדאיתא בפוסקים

אבל אינמלך לא הי' מתירא בזה ע"ש נמצא שבאמת אנשים הללו היו נזהרים מוטת רק יחזק טעה בזה ואחר כן כי ארצו לו הימים וראה שהם נזהרים מוטת כמו שפירש"ש עם אחר מעשה אין לי לשמור עוד מאחר שלא אנאסו עד דה וכו' ח"כ זה שהי' מתירא מהם היה זה טעות מציקרא וטענת היא עדיף מאמתלה וסילכך מהני אף לאחר זמן מרובה אבל אמתלה לאוד יכול להיות שבאמת אחר שלשים יום לא מהני ויהי' הא"ך שהי' עכ"פ זאת מבוחר מכהה פיסקים שנאמן לומר שטעה ואף שמה פוסקים חולקים ע"ז כי דוקא אמתלה נאמן לטעין אבל לא טעית וגם ל"פ קלה נחשב שאמר לטענת הראשונים שהבאתי מ"מ הכא כיון ששכחו הוא רק איסור דרבנן דרם שביטלו אינו אלא מדרבנן וגם זה הוא דבר המצוי לטעות בזה שמחלף חמירה בחמירה יש להקל ומותר גם היא בעלמא לאכל כולל ע"ד :

סימן מא

שאלה ביאגדעם האדומים לאור הריקוח חריקי אותם דהייך בלי שיהיה שם הרבה מים פשרית בשר שנתארמו מחמת הדם של חבשו ונתערבו הרבה סחסי שיירה עם הביאגדעם וספק הוא אם יש שם פשרים והוא הפסד"מ :

תשובה אחרי שהיא הפסד"מ אמרתי כי אולי יש לגוד בזה עפ"י שיטת הראשונים דסבירי דרם שמלחו אינו איסור רק מדרבנן והטעם הוא מפני שזו אינו ראוי להקרבה כדאיחא במנחות דף כ"א לפי זה הי"ג כיון שנחשב בזה הרבה מים דאינו ראוי נמי להקרבה לא הינו בזה ג"כ רק איסור דרבנן לחוד ואף שסבירא זו לא נמלחה לא בש"ע ולא בדברי אחרונים אכן מלאתי כן להודו בספר איסורי והיתר כלל ו' ס' י"ט וכו' כ' שפסק על הלכה דרם שנתערב במים אפילו אם אין ששים במים נגד הדם מ"מ מאחר דאינו ראוי להקריבו ע"ג מוכח שוב אין בהם רק איסור דרבנן לחוד ומבואר שם ג"כ דהיי' אדמומיות הגעשה במים ע"י שריית הבשר קודם מליחה אינו איסור רק מדרבנן מהאי טעמא גופא דזאת אינו ראוי להקרבה ומיירי שם אף אם אין בהמים ששים שאם יש ששים נגד הדם כתב שם בכלל י"ח דבלאי הינו מותר במים דהיום נחבטל הוא במים ע"ש ונראה שהאו"ה מפרש דהא דתנן במסנה במנחות דף כ"ב דרם שנתערב במים אם יש בו מראה דם כשר להקרבה דמבואר הוא דע"י טערוכות מים לא נפסלה מפרש הוא כמו שפירשם החוס' שם ובסופו ד' ס"א ע"ד ד"ס מביא דמיידי דוקא הי' בו ממשות כל דם ולא רק מראה דם לחוד ע"ש :

מיהו אי לאו דברי האיסור וההיתר הי' אפשר לרמות שאף ראוי מהחוס' לג"ד משום דאפשר לפדש דמה שכתב החוס' דמשום מראה דם לחוד לא נחשב לרם מיירי היכא דאיכא במים ששים נגד הדם ומ"מ הוי אמתא דלא בטל משום דכיון דנשתנה המים למראה דם דיון לכל מיני כדס קמ"ל דאשילי הכי לא נאכר בשביל כן אבל כל היכא דליכא ששים במים נגד הדם זה נקרא מראה דם ממש ואכפור מן הפירה ואם נפרש כן דברי החוס' שתורן קושיא רע"ה בהנהיגו בסופו ד' ס"א דהחוס' במנחות ובסופו שם הוכיחו דבפיין דוקא מראה דם ממש ולא סגי במראה אדמומיות לחוד מהא דאם איתא דבמראה אדמומיות כל דהו נמי דיט כדס ח"כ הא"ך כוכי ר' יהודה התם דמין במיט לא בטל מהא דלא בטל דם השעיר שהוא מיטת בדם הפך המרובה וע"כ הוא ממש דמין במיט לא בטל ומה ראוי היא זו הא שאני התם דכיון שאם היה של פיר מים היה בודאי ניכר בו המראה דם השעיר וכיון שאם היה מים היה בו מראה דם משום הכי לא בטל וא"כ מ"ל לכוזיח מזה דמין במיט לא בטל אלא ע"כ דבפיין דוקא מראה דם ממש והילכך אם היה דם הפך מים או ע"י דם השעיר לא היטה בהמים מראה דם ממש משום הכי כוכי ר' יהודה שפיר דע"כ הוא משום דמין

יכן מוכח מהראב"ד גיפא שם שהוכיח מדקתני כסיפא שאם היו שניהם בבה אחת וש' חוסר וזה מתיר הולכין אחר הגדול יבדילא לא קתני כן ע"מ שברובא היכא שהחוסר אכר קודם יבדילא אפילו אם הבני גדול ממיט בחמה ובמנין ויגיה שם כסיפא איתא ר' יהושע אומר בכל תורה הלך אחר המחמיר ובעל כופרים הלך אחר המיקל וזה נשנית על הכיפא היכא דהיו שניהם בבה אחת ולפי הוכחת הראב"ד הא מבוחר דברייה שבא השללה תחילה לפני החוסר או אין חילוק בין דברי ספרים לדברי תורה וכן מבוחר עם המקושא שהקשו מפ' אין מפזרין דאיחא בהם דנפיק שיפורי דרבא ואמר ודרב הונא ושרי ויאקבו והא אין חכם ראשי להחרי מה שאמר חבירו והתם הא לא היי אלא איסור דרבנן כדמוכה התם בסעי' וצ"י בר"ן שם ד' מ' שהיא מפרש דהפליגתא דרבא ורב הונא הוא ברג הנקרא חילק דאיחא במסנה ד' ל"ה והוא סולתניות וכתב שם רש"י שיש לחוש לאחד מאלף בנייהם שמתערב בכן דבר עמא והתם במסנה הא לא חביב אלא איסורא דרבנן וכפרט הכא שחזי בו קלפי וחבשו שמה בא מתקום אחר שדנבך מדג אחר כשר וכל זאת היט אלא איסור דרבנן דמדאורייתא אמרינן כאן נמלא וכו' וגם אין דרך למלוח דג עמא עם דג פהור משום דגג טהור לריכא מלחא רבה כדאי' סברא זו בר"ן ובדריעב"ל כאן וא"כ מה מקשה הראב"ד מהתם אלא ע"כ שבוה אין חילוק בין דאורייתא לדרבנן הרי מבוחר להדיא שגם בחיבור דרבנן אמרינן שי"א נשפי' ח"ד והשתא ע"כ מוכרח הוא שגם מהגמ"י פ"י"ג דיבמות נמי אין ראי' שהיא סיבה דדרבנן לא אמרינן ח"ד דהא דברי הגמ"י הללו הם מהריעב"ל שם במדועשו כנראה למציין שם יורה"טב"א הא ע"כ סובר דדרבנן נמי שייך ח"ד כמו שהוכיחו מדבריו וא"כ ע"כ לריבין לומר דהתם שאני וכמו שחלקתי לפיל' וכן מבואר דפה הב"ש בפי' קמ"ו ס"ק ט"ז שגם בדרבנן שייך ח"ד וכן מוכח מהנהרי"ט ח' א' ס' קמ"ח וקמ"ב וכן הוא דעה סג"ל ס' ק"ד וכן פסק הסב"י הא"א ס' ק"ג וכן הוא דעת המקנה בקידושין ד' ס"ה שכתב דהא דאמרינן קדשתי איתך שהיא איסור בקרובותיה שנאכר אף בשניות כהיה רק מדרבנן וכתיב זאת לדבר פסו ע"ש וכן מבואר וזה נכמה פוסקים הילכך לדעתו אין לסמוך על סברא זו להקל מיהו בדין דיון אסבר להקל מטעם שכיון שזאת טענה בדמיוט על כשר אחר הריבה שם בזה הא דעה כמה ראשונים בכל היכא שאמר טענה זה גופא אמתלה היא ולא לריך לאמתלה אחרתי וכמו שפירש הספר התרומה והמדדתי הא דהקטנות ד' כ"ב בחמה עמא הינו שהטובא היטה שמהחילה אמרה עמא הינו והח"כ אמרה עורה הינו ואמתלה בלה היטה זאת גופא טענה שסברה שזה הי' הרגשה דם נדה וטענה בזה שהיתה הרגשה אחרתא זאת נחשב ג"כ לאמתלה ע"י בחו"ס ס' ב' ס"ק ע"ז וכן באמת סברא ניתנה כן דהא כדמים שגידו עדותן כתיב רוב המחמיר האין יכולין להודר כן אפי' בהמתלה כמו שהאריך בזה החו"ד בס' קפ"ה וכן פסק הח"ס בחלק דה"ע ס' ע"ז ואפילו הכי קי"ל שבטענות יכולין לטעיה נאמן לומר שטעו ואין בזה משום חזיר ומגיד כדאיחא בח"מ ס' כ"ט בס' א' והוא מהירושלמי פ' יו"ד דבביעית וא"כ מכש"כ כבעל דבר גופא שנאמן לומר שטעה במידי דטעית ועיי' בש"ך ח"מ ס' פ"א ס"ק כ"ו וכוה אמרתי ע"ד הדרוש כמה שהוכיח הח"מ בהשו' ס' ב' דאמתלה מהני אפי' לאחר שלשים יום והוכיח זאת מנחך ודבקה בשטתו את עטמו לפני אבימלך באחריו לו אחיחי היא ואמ"ג שהחוק כמה ימים כדכתיב ויחי כי ארצו לי הימים והחוק לפני כל שהיה היחיו ואחיהו אכור לב"ב ואפי"ה שמש עמה אח"כ אלמא דאמתלה מהני אפילו לאחר שלשים יום ע"ש אמנם שיטת כמה פוסקים דלאחר שלשים יום טוב לא מהני אמתלה עיי' בה"ע ס' י"ט ויש לומר לשיטתם כי ההם הא פירש"ש בפ' יירא על הפסוק ויאמר אבימלך הנה ארצי לפניך אבל פרשה אחר קח אשתך ויך שהיה מקודא מפני העם שהם שטיפו וימה

דמן נמיט לא בטל דאל"כ יבטל דם השעיר בדם הפר פ"ט
 והקשה מה זה דוגמא תערוכה דם הפר עם דם השעיר
 לתפירות דם עם מים הא דם הפר עם דם השעיר הוא מין
 במיט דלית ביה הסברה דאמרינן בעלמא דעצם כעיקר הוא
 מן התורה והילכך שפיר פוכיח ר' יהודה מזה דע"כ הוא משום
 דמין במיט לא בטל משא"כ אם היה דם הפר מים משום הכי
 אינה בטילה בו דם השעיר וכיון דעצם כעיקר הוא מן התורה
 כעיקר דוקא שיהיה במים ס' כנגד הדם כמו בכל איסורין
 שבתורה ע"ש אמנם אם נאחר דכונת הים' הוא בזה
 שחילק בין מראה דם מתעב למראה ארומות לחוד מיירי הכל
 כדלמא במים שמים ומ"מ יכול להיות שיה' בו מראה דם מתעב
 משום דכן הוא המכב של הדם שיש נכחן להפוך אפילו הרבה
 מים למראיתן אבל כל שאין בו שמים אז בכל ענין אסור מחורן
 שפיר קשיא זו משום דכיון דמייירי ביותר משמים וביחד משמים
 הא אין בו משום טעם כעיקר ולכאורה מבוחר שם ג"כ מדברי
 הסו"מ דמייירי אפילו בדאיכא שמים דהא הביאו שם עוד ראי'
 לזה דנטינן מראה דם מתעב מהא דאמרינן בפ"ו דמקואות
 שלשה לוגין מים ונפל לחוקן קורטב של יין ומראיתן כמראה יין
 אלמא דאפילו קורטב יין נכב בשלשה לוגין ומכש"כ דם דסומך
 טע' בודאי נכב בשלשה לוגין מים ע"ש ונמאכח צ"ב ד' ל'
 אמרינן דקורטב הוא אחד משמנה שבשמינית הלוג ממילא קורטב
 הוא פחות מחלק מאתיים משלשה לוגין ואפילו הכי יש נכח
 הקורטב של דם לשטות המראה של המים אמנם חלבון הים'
 בנפשו שם שכתב דנטינן מחבות הדם מתעב משמע מזה שכל
 שאין מחבות הדם נמש' אזי אף שאין בהמבטל שמים נגד הדם
 ע"ש איש ראוי להקרבנה וגם איש עובר עליו מן התורה וגם
 מהראי' של התום' שהביאו מהא דדם הפר ודם השעיר מוכח
 ג"כ דכברי שאפילו אין במים שמים נגד המ"מ כל שאין
 בו מחבות של דם לא נחשב דם לענין הקרבה משום דהא
 התם דם הפר בודאי הא אין בו שמים כנגד דם השעיר כדמייירי
 ההם ואפילו הכי מבוחר הוא ביה' באם היה דם הפר מים
 ונחשב בו דם השעיר שוב איש ראוי להקרבה אף שאין בהמים
 שמים וא"כ מכש"כ לענין מי שריית הכבד בודאי אינה נחשב
 דם לענין הקרבה וממילא אין בו איסור דאורייתא כמו דם בשל
 ואף שיש לחלק בזה משום דהתם דדם שבישלו כיון שנתהנה ע'
 ניטול אזי אשכח לחזיר לקדמותו משא"כ היכא דלא נתנה רק
 ע"י תפירות מים דכיון דאם נהיבף כאן עוד דם עד שיה'
 ניכר בו מחבות הדם מתעב או תחזור לאיסורו הילכך גם עכשיו
 לענין איסור אכילה כל דין דם עליהם ובענין זה מחלק הגמ'
 במנחת ד' כ"ה בין הקפת הדם בזה' דלא הדרה וצין הקפה
 נחמה והדרה לקדמותה מ"מ ע"כ זה איש דאל"כ לענין כיוסוי
 הדם דק"ל דמו ואפילו מקלט דמו נמי חייב בכיוסוי כדלמא
 בפ' כ"ה ואפילו הכי ק"ל ג"כ דכל שאין בו מראה דם מתעב
 טעור מביטו אף שאם נטוסף אח"כ בו דם חייב הוא בכיוסוי
 לחזן דהיי' לי' אין דיתיר אלל מלת כדלמא בנבחים ד' ע"ח
 אלא פ"כ כיון שמשוין אין בו מראה דם מתעב לא נחשב זאת
 כלל לים והתם בירקנה בתמה שהי' דהתם זה הדם ממש חזר
 הוא לקדמותו בלא שום מעשה אחר בעולם הילכך כיון דכא"ה
 מבוחר להדיח שכל כה"ג מן התורה אין דיט כדכ' ולהפסקים
 דכברי דם שגלגל הוא רק מדרבנן לא מלטי כהו כדלמא מי
 שחלק ע"י יכיון שיש כאן ספק אולי היה ג"כ שמים נגד הדם
 דמו לך נשפך באיסור דרבנן הנביא' כה' ל"ט וכיון דהוא
 ג"כ השכ"מ יש ללמד להקל בזה :

סימן כ"ב

בזה שאלה בחתיכות בני מלוח שנפל ליד הוילא מהבנה
 בזה הנלמא יסלקה חיבף ויוד' ענין בלא שיהי' כול
 בזה לדין דברי סוף מה שכתב הניר ג"כ לא באשר עליו ואף
 שהת"א ב"י ס' כתב שמה שכתב הניר נאמר מיד ואין שיטה

לדבר מ"מ אם לא שיהי' כלל אין לאסור והרמ"ה לא אחי אלא
 לחטוף דלא ענין כאן שיפור שיתן על האור ויחמיל להרתיח
 אבל אם לא שיהי' כלל יכול להיות שגם הרמ"ה מודה שאיט
 נאסר וכן פסק החמודי דניאל הובא בפ"ח סי' ק"ה ס"ק ח'
 בנגז איסור חם בהיתר חם איט נאסר אלא ח"כ שיהי' קלח
 אבל אם סילקן חיבף איט נאסר ויחזק ראייתו שהביא שם
 מוכח דאפילו באיסור דאורייתא מתעב נמי איט נאסר חיבף ע"ש
 לפי זה מכש"כ כאן צ"ב שהאור רק איסור דרבנן בודאי אם הוא
 באופן שעתה אלל הנפילה להניח והגביה חיבף ומיד יש ללמד
 ג"כ להקל בזה וכן יש להביא ראייה לזה מהא דליתא בחולין
 דף ק"ח בתלם כבדא עלוי בשרא דשרי משום דמשרק שריק
 ולא חילק הנמ' שם כלל בזה בין אם חתיכס הכשר התחטונה
 רחבה הרבה וחתיכות הכבד היא קטנה ומגעת באמצע ואמאי
 לא אמרינן ג"כ דחיבף כשנפל הדם על החתיכה נאסרה דהא
 כל כה"ג איט שריק חיבף ופוד דהא חזין אן דככל פעם
 שטפל דם על חתיכה משתהה שם קלח עד דשריק וטפל כידוע
 ואפילו הכי כיון שאין הדרך לשהות שם זמן רב רק שבזמן מה
 שריק ויטל אמרינן דלא נבלע ח"כ ק"ו הדברים כג"ל דהא הי'
 כבדא של משרק שריק לא נאסרה ואת לענין שאר איסורין
 דהתם הא לא אמרינן כלל על סברא דמשרק שריק כמש"כ רמ"ן
 בפ' כל הכשר בסוגי' לזב הובאו דבריו בכ"י יו"ד סי' ע"ב ולא
 נאסר אלא לענין איסור של דם ויוד דוקא אלמא דדם איט
 נבלע כ"כ מהר כמו שאר איסורין מכש"כ באם סילק חיבף ומיד
 דזאת מהני אף לענין שאר איסורין דאמרינן דלא בלט בזמן
 מועט כ"כ בודאי בדם דמהני בה הכבדא דמשרק שריק ח"כ
 מכש"כ בכה"ג אמרינן דלא בלט :

אמנם

אם תחב כף של היהר לקדירה של איסור רוחח או
 מכשר חלב וכה"ג והן בו שמים אף שהוילא חיבף
 ומיד מ"מ אין ללמד בזה להקל כי אף שנוביא שם ראי' מהא דנבל
 טיפה חלב על חתיכה רוחח של בשר ואין בהחתיכה שמים אמרינן
 התם דאם יעשור חיבף הקדירה אזי הייתה ג"כ חתיכה זו ולא
 אמרינן מאחר דק"ל אשכח לשמחו אבוד וא"כ האין חותרה
 החתיכה אלא ע"כ דבזמן מועט לא נאסרה כלל פ"ש
 והא התם בביבול קא מיירי ואפילו הכי בזמן מועט איט נאסר
 מ"מ נראה לי דגם החמ"ד לא החזיר הלא דוקא ביום
 בלי ראשון שהסירו מן החזיר או יבש ביבש אפילו רוחח מתעב
 בענין שאין בו כח בהבלוע ללאח מחתיכה לחתיכה דומיא דהתם
 בגלל טיפה חלב על החתיכה שאין נכח רחימות של החתיכה
 להוילא הבלוע מתנה לחתיכה אחרת אבל ביטול מתעב או בודאי
 נאסר חיבף ומיד כמו שכתב הרמ"ש והראשונים בזה דכיון
 בשר שנפל לחין יורה של חלב רוחח שהחלב נאסר מיד ואין
 שיפור לדבר והיטו משום דהתם בביבול ממש מיירי דאז נבלע
 חיבף ואף שכתב הכי"ף הובא בפיר' או"ח סי' תנ"ב לענין
 היתלה ח"ל דמשהי' ליה לנזא' בנו יורה עד דפלט' אלמא דאף
 פ"י רחימות ביטול מתעב נמי איט פילט חיבף י"ל דהתם מיירי
 בהפלה דנטינן שיפוט הכל הילכך לריבין לשהות קלח אבל
 ההמלה הפליטה בודאי מחיל חיבף וגם בנזף דברי החמ"ד יש
 לפתק דמי יודע כמה הוא שיפור הפליטה ואולי כרגע זו נפלט
 מן האיסור לחון היתיר וכמו שנאמת כתב כן החזיר בשם
 הוצי' העזרי ח"ל ומי יודע לשפך כמה הוא שיפור הפליטה
 ע"ש ואף דבעלמא יסולין לשפך שכל שהיא פחות מכדי שיפור
 של יעשור הקדירה אז בודאי עדין לא נבלע בהחתיכה דאל"כ
 האין מהני טיב כיעשור וכמו שהוכיח החמ"ד מ"מ הא גם בזה
 הלא הכל חלוי כפי מהירות של היעשור דמי למ"ש הר"ן הובא
 בש"ך בס' ז"ח ס"ק ס' שכל כה"ג יש לתעב שכל אחד יעשור
 כמה שנראה בעיניו ויהיו כל האיסורין הכל רק כשפך איסור
 לחוד הילכך כל כה"ג אין להקל בזה כלל ע"ש מ"מ כדדן דיון
 דיון שהוא רק איסור דרבנן וגם ה' דמת' ה"ש"ש שגם ככנס
 צליל כתיבן שיפור כגיטה דיקא הילכך כל שידע כחור שלא
 שיהי' כלל יש ללמד להקל' מהו כדי קליטה בודאי גם כאן
 נטינן

שהש"ך סוכר שהמורה"ל חיל בשמית הא"ה יונא כאן בש"ך ס"ק ה' שסוכר שכל זמן שהלב סגור ולא נפתח או לא מהני כלל המליחה שמלתו את הלב אפילו לבשר הלב פנמו חסיה שלא נמלח לד הפנימי של הלב והילך מאחד דכל פיקר הטעם של הש"ך צ"ב כ"ב שכתב שם שאם נמלח הלב מחילה או מנטרף כל הקדירה לבטל הלב הוא משום כיון דעכשו אף שוב דם בבשר הלב הילך מנין הוא על הדם שנחללו שאיט נבלע כ"ב מהר בהעוף יותר מנבחר הקדירה ודמי בזה לדם הורדין שכוין שבהם עלמן אף בהם דם אינן מניחין לבטל מחילה בהש"ך הילך לשמית מהר"ל והוא"ה דסבירי דכל דהלב סגור לא מהני להו מליחה ממילא הא איכא מנין כאן דם בבשר הלב פנמו וליכא מידי דמנין על הדם שנחללו משום הכי אין מנטרף הקדירה לבטל הלב כששים משא"כ לדין ללא קי"ל בזה מהא"ה אלא דאף אם הלב סגור מ"מ מהני מליחה לבשר הלב פנמו הילך ומילא גם כהא לא קי"ל כמהר"ל אלא דכל דמלח הלב מחילה או אף אם הוא דטוק בעין מ"מ כיון דשוב ליכא דם בבשר הלב דמי מה לנין הורדין שמפסיקין הם על כשר הש"ך שלא נבלע בהם מחילה כן נראה לפרש דעת הש"ך :

אמנם לולא דעת הש"ך כיון דכרי הא"ה בכלל ט"ו שכתב שם שה"ך אם נמלח הלב מחילה מ"מ בעין ששים כנגד כל הלב ולא די בששים נגד דם שנחללו דעת הש"ך הוא דטעמא הוא משום שסוכר שכוין שהלב סגור הרי לא נמלח עדין לד הפנימי ע"כ אבל קשה לי דהא לפי הננה וז' באו"ה יס' דכרי סוהרים זה את זה דהוא ענמו בכלל כ"א היצר שם נמלח הראש בלב ואף שלא בקט איתיה ואף שנס שם יס' חלל א"כ הרי לא נמלח לד הפנימי חלמא מבוחר הוא שהא"ה ענמו אינו חסם לזה כלל לכן נראה שבפרט הא"ה היא ע"כ דכרי המורה"ל והוא"ה ב"ט' ב"ק ס' ע"ו שכתב שם במילא כשר בתוך העוף לא מהני או מליחה להעוף וכהכ שה"ך לדעת הפוסקים דמהני מליחה אף מלד אחד לתוך מ"מ האם ירע כי המליח כשר במכשפים משכב הוא הפליטה של לד חוץ ע"כ וישיבו בהעטע הוא כיון שנתמלא מנפשים בכור מה בעין שאין שם חלל משכב הוא השלמה ולא דמי לבשר הראש שה"ך דהתם ג"כ העטם נופא גיס המוח של הראש המלאים הם כל החלל של הראש כדאיחא בפוסקים ואי"ה מהני כשר מליחה התם בליט שה"ך שהעוף אינו ממוכר כ"כ גם הכשר מ"מ כל דבר שהיא מחולקת ומחויבת כן נחשב להרובע אחת הדעת דה"ל"כ שה"ך באחת בני נקייבם השלש והקדום למליחה כמש"ל מה"א צ"ב' ע"א הא המוח המניח בתוך הכשר והעטם של הראש הרי הוא אינו ממוכר להם כלל ודמי לבשר האברים הממוכרם בתוך העוף כמו הריחה והע"ל לדא בלקי לזה מליחה ע"י מליחה הדפנית כל שלא מלתן כשר ענמן ואמאי מהני כאן מליחה כשר הראש המוח יוק הקשה הש"י שם צ"ב' ע"א ס"ק ג' וע"כ ל"ל שמוח בליט שה"ה נחשב הוא חיבור קנה להראש והילך הראש שהפגש והמית שבו נחשבים הכל לחיובם אחת לענין זה נמי נחשבים כאחת שאיט משכב המליח של המוח כל הפליטה של כשר הראש משא"כ בדם שנחלל שהוא אינו כלל כשולדשו כי כתיב כש"מ ליכא כלל דם בחלל הלב רק שאח"כ בעת השמירה מהקבץ הדם בחלל כדאיחא בכריפות ד' כ' ובפוסקים והילך מיל"ה הדם שבחך חלל הלב כיון שהוא ג"כ איט מחולקת דמי מתם כמו שאר מילי כשר או שאר דברים שנמלח בתוך חלל של טוף או בשאר אברים התולגים דק"ל זה מפני הכלייה שאיט מניח לפגוש הדם מהמחיצה החיטונה האם נמי בדם שנמלח בחלל הלב משכב הוא ג"כ שאיט מניח לפגוש אף הדם שבבשר הלב ענמה ויילך כיון שעדין ישט להדם כבשר של הלב ממילא הא ליכא מידי דמנין על הדם שנחלל הלב הנבלע מיקף כהעוף כמו כל איסור דטוק לפי זה הרי מבוחר הוא שדעת מהר"ל והוא"ה ג"כ הוא שה"ך איכא נמלח הלב מחילה מ"מ ג"כ

בעין משום דאף שהגביהה חיק מ"מ עדין דטוק בה הדם האם דומה יעד שמדית ממנה הוצר בתוך כך נבלע הוא בתוך החריכה כך כיון דעכשו מה שדבוק ע"כ הוא רק משחו בעלמא ח"כ דמי כמו סיכה לחמירין בפסחים ד' ע"ו דאינו אוכף רק כדי קליפה וה"ל דמוחא :

סימן מג

שאלה בלב הדבוק לחתיכת עוף באופן שאין בודחתיכה ששים כנגד הלב ונמלח כך ואח"כ נהבשלה עפה בקדירה ג"כ ובצירוף בפה שבקדירה עם חתיכות העוף יש ששים כנגד הלב מהו :

תשובה הנה הש"ך צ"ב' כ"ב ס"ק ח' הקשה נו"ס דטורדין חמירין שאם נתבשל העוף בלא נטילת הורדין אף שהוא דטוק בעוף מ"מ לא בעין ששים בעוף נופא נגד הורדין רק שכל הקדירה מסייע לבטל האיסור ומ"ש בלב דק"ל שאם הלב דטוק בעוף ואין בו ששים כנגד הלב חמירין דניף העוף נעשה נטילה ובעין ח"כ ששים בקדירה נגד כל העוף והורדן דנין דאין בורדין נופא הם רק מה שנוכח בתוכן הילך מפסיקין הם שאין נבלע מחילה מהם בהעוף רק מהשטע הפעם בכל הקדירה בזה משה"כ בלב הא"ה לו דם של ענמו ג"כ מנחך וכיון שהוא דטוק בהש"ך נבלע בו מחילה ע"כ וזוהו הוכיח מה"מ ושאר החזונים שהם נמלח הלב מחילה שאו אף בו ג"כ דם של ענמו ממילא הא דינו ממש כטורדין דלא חמירין בו איסור דטוק ע"כ :

אמנם מדברי מהר"ל היכא כפ"ו צ"ב' ע"כ ס"ק ט' מבוחר להדיא שסוכר שה"ך אם נמלח הלב מחילה נמי חמירין ח"כ שכתב בלב בלב שמתאם בתרנוול שלם רק שהיה חזר בו הראש וההגלוס שנמלח ונתבשל עמו ואסר מהר"ל את הכל משום שסוכר שאין בעוף ששים כנגד לבו אלא דוקא כשהיה שלם כראשו וברגליו ובאר הקדירה אינו מנטרף לבטל כיון שהוא דטוק בעין הילך חמירין ח"כ ע"כ הרי להדיא מבוחר הוא דעת מהר"ל שה"ך אם הלב נמלח קודם הניכול מ"מ כל שהוא דטוק בעין אף הקדירה המטריפה לבטל והחוק לפרש שהמהר"ל מיידי כיון שה"ך מלחו אכל בתקום שמוכר הלב שם לא מלחו דהא סתמא קאמר ומלחו היה העוף שם הלב ומסתמא מיידי כדורך כל מליחה שגולחין הכל ונס בכרי הט"ו שם בס"ק ד' מבוחר להדיא שמפרש דכרי מהר"ל דמיידי מלחו הלב ג"כ שהוכיח שם מדברי מהר"ל אלא שהוא סוכר דעת הפוסקים דסבירי דהא דבעין ששים בעוף כנגד כל הלב היינו אף כנגד כשר הלב ולא סגי בששים כנגד דם הלב לחיד דמיידי אפילו אם נמלח הלב ומנחך ע"כ הרי להדיא במפרש דמהר"ל מיידי אפילו אם מלחו הלב מחילה ואפילו הרי סוכר דאף כשה"ל נמי חמירין ח"כ ובעין ח"כ ששים כנגד כל העוף וכן מוכח מה"ש כפ"ו כ"ה ס' מ"מ שכתב שכל היכא שכתבו הפוסקים סתם טוף שנכתב שם לבו ע"כ הכוונה הוא שגמולה גם הלב עמיה כדרך סתם מליחה לקדירה לבד בהמור ובהמחר מוכרחים או לפרש שה"ך שכתבו סתם שאם נישלו הלב בלא קריעה דבעין ששים כנגד כל הלב מ"מ הם מיידי שלא נמלח הלב מחילה אמנם כל זאת היכא דלא הוכירו מליחה כלל רק ביטול לחוד אבל היכא שמבוחר בהש"ך דמיידי מלחו העוף עם לבו או ע"כ הכוונה שגמולה גם הלב ע"כ באריכות נמלח דמהר"ל שכתב ג"כ שנמלח ונתבשל עמו ע"כ כוונתו ג"כ שם הלב נמלח מחילה ואפילו הרי פסק דאף כשה"ל נמי חמירין ח"כ והוא היסוד דכרי הש"ך והחזונים צ"ב' כ"כ :

ונראה שדעת הש"ך היא דכל שאין דם בבשר הלב ענמו רק דם הכעט ט' לחוד בזה לא חמירין ח"כ רק

דבר אסורין לשלם הילך חמור אישורא דדתי לאסור אף
 ספזון מש"ל באיסור קל שהחמירו הכתוב היבא שאין מלי
 לו כ"כ היבא מה לא החמירו בטעמו להיות כעיקרו דהא לא
 דמי למקדו והילך כיון שהכלוט בהכלים אין בהם אלא טעם
 לחמור לא יזימה החמורה להגשילו בבביל אישור קל מה :

עוד תירגמי בזה מה שהקשה הכו"פ בס"ל ג' בפ"ק דחולין
 שזוהי להוכיח דחולין בחר רובא ומביא הגמ' שם כמה
 ראיית דמי לה ואמאי לא הוכיחו מהא דהתירה התורה חלב
 של כל בהמה ולא חיישין דילמא הבהמה טריפה וחלב של
 טריפה אסור מן התורה . עוד הביא שם קושיא דש"י על
 האותן שאסורין לחבול הבשר בלא בדיקה של הבהמה ואמאי
 לא סמכין על רוב בהמית כשרות הן והאף חבולת אחרת
 מחלבה ע"ש מה שחייך בזה ולפי מה שביארתי יחא דהא כבר
 כתב המל"מ בהלכות יו"ט דהא דחייש ר"מ למיטעא היינו
 דוקא במלוא ל"ה שלוקין עליהן אבל במ"ט אף ר' מאיר מודה
 דלא חיישין למיטעא . והבואו דבריו בספר נחלת יעקב מהנאמן
 ר' אברהם האימון . ועוד הוסיף שהף לדין שמיטע בהמה
 דוכחא שהחמירו לחוש למיטע המלי היינו גמי משיש דלוי חששו
 לדברי ר' מאיר שכובר בכל מקום דחיישין למיטעא הילכך
 כיון שהיא מלי כגון כמים שאין להם טוף הוי כגפלו וכיוצא בזה
 גם הני החמירו לחוש לדברי ר' מאיר אבל במקום שגם ר"מ
 אינו חושש למיטעו או אף במיטע המלי גמי אין הני חוששין
 כי כל כה"ל אין אלו לריבין להחמיר יותר מדבריו ע"ש היב"ב
 וא"כ מתירין הכל דהא עיקר מה שהגמ' רוצה להוכיח דחולין
 בזה היבא היינו לאשויי מר"מ דחייש למיטעא כדאיתא התם
 בסוגיא . הילכך מביא הגמ' דאי' מראשו של שלח ומשמיטה
 דלא חיישין שמה במקום נקב שחייט שהיא איסור שיש בו מלקות
 דלר"מ חיישין התם למיטעא ואין לא חיישין משא"כ בחלב
 של סתם בהמה כיון שאין בו מלקות הא גם ר"מ לא חייש
 למיטעא וא"כ אין בודאי לא חיישין . וע"ש בדעת שאר ראשונים
 אינו כן . אבל לשיטת הרמב"ם יש לומר כן . ובהו מחורן גמי
 קשיית רש"י מאחרתו חבולת מחלבה היינו גמי משיש דהא דלריבין
 לבדוק הריזה היינו משיש דחיישין למיטעו המנוי כדי לחוש
 לדברי ר"מ וזה לא שייכי אלא בלאו שיש בו מלקות אבל לא
 לענין חלב שאין בו מלקות הילכך לענין החלב חולין בחר
 רובא אף שהיא מלי :

סימן בוד

ג"כ אינו מנין על הדם שכתבנו שלא ישי' נחשב ואח לאסור
 דבק . גם כשיקר דברי הש"ך בס"י כ"ב שהחליט דלא מבטי
 למאן דהיה לי' בחולין ד' ל"ז דקרום של הטלית מנין על חלבו
 שלא יבלע כבשר הטלית או בודאי אמרין שהורידן ג"כ מניין
 על הדם שבהם שלא יבלע בהפיק אלא אשילו מאן דהיה לי'
 התם בגמ' דהקרום אינו מנין היינו דוקא בקרום של הטלית
 שאינו כ"כ חזק אבל הורדים הם בודאי מפסיקין בין הדם
 להבשר לא הכנתי דבריו הקדושים כי הלא להדיא מביאר להפיק
 בד"ן בפ' ג"ה על הא דאמרין התם בטלית שהקרום מפסיק
 כתב ואפשר לכתבא וי יוכל להיות שגם הורדין מפסיקין
 פ"ט הוי להדיא מביאר בהר"ן דלא מבטי למאן דהיה לי'
 בטלית שאין הקרום מפסיק הכא בודאי אינו מפסיק אלא אשילו
 למאן דהיה לי' התם מפסיק מ"מ בירידין יש ספק אם מפסיק
 והוא לכאורה היפוך סברת הש"ך שכתב דכאן לטולי עלמא
 מפסיק ובין שכן א"כ מכש"כ דהלב בודאי אינו מפסיק . ועל
 קושיית הש"ך הא כבר תירתי המפרשים בכמה פנים וא"כ כיון
 דמדברי הט"י מביאר להדיא שהף היבא דנמלא חלב גמי דמי
 כמו אישור דבק ל"ט להקל בזה :

שאלה בפיה שנשחטה ונסמא בה סירכא טגב לחיותך
 בענין שנטרפה ובחזק שליחה ימים לשחיטתה
 ביצלו החלב ויש הרבה חתירות של המאכלים והקדירות אם
 יש איזה סברות לצדד בזה להחמיר כי להפיק הכלים היא
 הפסד סרובה :

תשובה ידוע הוא דברי הרמב"ם בפ"ג מהלכות מ"א
 שכתב שחלב של בהמה שמה יבליט של טוף שמה
 כיון דהק מריבויא דקרא קחתי אין לוקין עליהם ע"ש . ולפי
 זה בודאי הוא הדין לחלב של טריפה גמי כיון דאין איסור בחלב
 אלא משום דהוי ככלל ליר דלשיק מהמתאיים או ממל גמל
 כדאיתא בכשרות ד' וא"ו ממילא בוב אין ליקון עליהם ג"כ כי
 היא חיל לשיטתו בהרשים דכל דהתי מריבויא אף שהיא אסור
 מן התורה מ"מ אין לוקין ע"ו . וכבר כתב הגמ' בהדורה
 הנעל ב' ס"ו דטעם כעיקר אף להאן דהיה לי' שהוא מן
 הדיעה מ"מ כיון דלא ידשיק זאת אלא מנישיל בלי מדון או
 מחשבת דכתיב אלא חזר ובעיק דומיה דהתם שהיה איסור לאו
 אבל לא באיסור שאין בו מלקות או באיסור עשה ע"ש לפי זה
 ה"ה בחלב של טריפה . ובהו תירגמי מה שהקשה הפרשת דרכים
 דרש דהך הקידש על הרמב"ם בהלכות מלכים שכתב כשהיו
 ישראל נלחמים עם הגוים עמהם הותרו להם לחבול דבר איסור
 אם אין להם דבר הישר דכתיב ובמים מלאים כל עוב דרכו
 חכמים דהוא כהלי דחזרי והקשה דמשמע מזה ב"א יש להם
 דבר הישר אסורים לחבול דבר איסור א"כ נשאר קשיית
 הרמב"ן פ' מנחת שהקשה שם אמאי לא יזימה החמורה להגשיל
 בלי כיתון ושיג שהיו מקודש לעבודה דמדון כמו שזוהי החמורה
 להגשיל בלי מדון ותיקן הרמב"ן משיש דכיון שהותרו להם
 אשילו כהלי דחזרי א"כ הוי או כמו הישר ויזימה לדידהו הילכך
 אין לריבין הגעלה ע"ש אבל לדברי הרמב"ם שגם במלחמות
 סיוון ושגו לא הותרו להם דבר איסור אלא כשהיו מלי להם
 הישר אבל כשיש להם הישר אסור כמו בכל איסורין לפי זה
 לאחר המלחמה היה להם להגשיל הכלים ע"כ . ובי"י בספר
 ישר"ד סוף חלק שני אבל להכרת הנכ"י ניהא משום כי כל
 דבר שאינו כמו משרת ושרצים או גישלי מדון לא אמרין בזה
 כשם כעיקר וא"כ הכא גמי כיון דלא דמי למשרת דהתם אין
 לי הישר לגשיל אשילו אם אין מלי לי דבר הישר אם לא
 במקום סכנה אבל כל דבר איסור שהוא איסור קל שהחמירו
 הכתוב במקום שאין מלי לו כ"כ דבר הישר כל כה"ג לא מניט
 לחילוף אלא ממשרת ומחשבת דאמרין בזה טעם כעיקר משום

וראתי בספר בא"י סו"י א"ד שהקשה על סברת הגב"י
 הגמ' מדברי האוס' בנבחים ד' ל"ז ד"ה ניח וכו'
 כי בפסחים יבמיר ד' ל"ז דרוגה לגמור שם דטעם כעיקר הוא
 מן החמורה ממשרת קאמר הגמ' דלא ילפינן מזה משום דהוי
 משרת ומשאת שני כתיבים הבאים כאחד משרת הא דאמרין
 ומשאת משום דכתיב יקדש להיות כמותו שאם נגע בפסול חסביל .
 והשתא לפי מה שכתב החוס' בנבחים שם דהא דאמרין בחטאת
 שאם נגע הכי הוא כמותו קחי על כל פסולין אף שאין לוקין
 עליהם ע"ש . וא"כ לפי זה לא הוי משאת שני כתיבים
 דמשאת אינטרדך למילף דאמרין טעם כעיקר אשילו באיסור
 שאין לוקין עליו אלא פ"כ דהין חלקך בזה ובכל ענין אמרין
 טעם כעיקר ע"כ :

ולדעתי אין זה קושיא כלל דהא לפי סברת החוס' דקדש
 דכתיב בחטאת קחי גמי על כל פסולין שבקודש
 א"כ ממילא קחי גמי על מחוסר זמן ומחוסר זמן הא אינו
 נפסל אלא משום לאו הבא מכלל עשה כמש"כ הרמב"ם בפ"ג
 מהלכות איסורי מוצא והיינו משום דכתיב שבעת ימים יהי'
 החת חמו וכו' הא ללו הכי פסול וכמו שהביא שם הוא בטעמו
 דברי הרמב"ם הללו . וא"כ הא בלאו הכי קשה אמאי קאמר
 הגמ' דמשאת ומיר הוי בני כתיבים הבאים כאחד דילמא
 אינטרדך משאת לומר דאשילו באיסור שאינו אלא בלאו הבא
 מכלל עשה אמרין בזה גמי טעם כעיקר ובהו לא שייך סברת
 המחבר דהו משום דגם זה הויה פשוט לפגמי דאין חילוק ואף
 בזה

כעיקר מניעולי מדין או חן בטעם כעיקר חלל איסור עשה לחוד לפי זה אמרו היו נזיר ומעלה שני כתובים הא כל עיקר הטעם הוא דהו שני כתובים מבוס כיון דמניעולי מדין ילפינן לכל התורה כולו דטעם כעיקר חבור ולפיכך היו נזיר ומעלה שני כתובים ואמרו לא נימא דגם הקרא דמעלה לריבין בשביל טעם כעיקר דאילו מניעולי מדין לחוד ילפת או חן בטעם כעיקר חלל איסור עשה דהא לא כתיב חלל מעבדו בלא שהא חטא חלל עשה הילכך כעין חטאת ללמוד דטעם כעיקר איכא נמי ל"ת ומרוויחו דריבי דתי כתיב דמעלה לחוד או היו אמרינן חולין מקדשים לא ילפינן כדאיתא ההם בגמ' ואי אמרינן קרא ממילא לא נשאר לנו לענין היחר מעטרך לחיסור חלל חד קרא כל נזיר לחוד ואז לא היו שני כתובים ואמרו קאמר הגמ' בפשיטת דנזיר ומעלה מרוויחו קאי על היחר מעטרך לחיסור והווי ש"כ וטעם כעיקר מניעולי מדין ילפינן לכל התורה כולו אבל לדברינו נימא שכבר הקשה התוס' במד' ד' ל"ז ד"ה ור"ע טעם כעיקר וכו' דמאי מקשה מנ"ל לר"ע טעם כעיקר דילמא לית ליה כלל טעם כעיקר ויחרו אי לא דשמעין מקרא דחריגא לטעם כעיקר לא אי מוקי הקרא דמשרת להיחר מעטרך לחיסור משום דטפי מסתברא לאוקמי הקרא לענין טעם כעיקר ע"כ ואף אי נאמר לשיטת הר"י מאורלייטש דסברת הגמ' הוא דעד כאן לא אמרינן דמסתבר יוחר לאוקמי לטעם כעיקר חלל דוקא אי לא אמרינן דקאי על טעם כעיקר לא יח' או בטעם כעיקר שום איסור כלל חפילו איסור עשה והילכך מסתבר להגמ' לאוקמי הקרא על טעם כעיקר חלל כל דיענין מקרא דחריגא בטעם כעיקר שאסור חפילו אי לא ידענן רק על איסור עשה לחוד מ"מ הו לא מסתברא להגמ' לאוקמי קרא דחריגא ג"כ על טעם כעיקר כדי לחייבו בל"ת כי די לחייבו בטעם רוחר מסתברא לאוקמי הקרא דחריגא על היחר מעטרך לחיסור כדי יהיו שני כתובים הנצחים כאלחד משום דמסתבר להגמ' דטעם כעיקר וביחר מעטרך לחיסור אי אפשר לעבוד עליהם בחיסור ל"ת הילכך טעם כעיקר דמסתבר יוחר לחיסור כמ"כ החוס' שם ילפינן מכלי מדין לעבוד ע"כ בטעם וממילא חבור נמי בכל דוכחא ויחר מעטרך לחיסור שאיסורו קל יוחר לא ילפינן מינה כלל בדוכחא דחריגא משום דהו שני כתובים חבל זה חן כדברא כלל לאוקמי חד קרא ללמוד ממש על טעם כעיקר שמוכרין ע"כ בל"ת כדי בל"ת יח' שני כתובים משום דזה ויהי פשוט להגמרא דטעם כעיקר חלל יבא בה ל"ת

כן נראה לומר לביטת מהר"י מאורלייטש :
עוד הקשה הגאון המחבר הזה על סברת הגב"י מובנים ד' ע"ה דאמרינן ההם מהמנהג העובד עשה ממישים ואירו דאם יב בו טעם מזה דיוצא ידי חובתו בפסח שיש להוכיח מהו דכל עתה טעם חף שיש רוב מנין אחר מ"מ הוא דאורייתא דהא אמרינן הכא שכל שיש עתה טעם מהמישים חף שהרוב הוא מן האורז מ"מ יוצא חובתו בפסח ע"ש. ואי נימא כדברא הנ"ל בכל הדן של טעם כעיקר לא נאמר חלל בחיסור שיש בו מלקות דוקא ולא בחיסור עשה מנה לא להוכיח דאי טעם כעיקר דאורייתא דאז ע"כ גם באכילת מלה יוצא בה דהא חזיק אגן דלאו בכל דוכחא אמרינן טעם כעיקר ח"כ ה"ג נימא דלענין מצות מלה לא אמרינן כי' טעם כעיקר חלל ע"כ דאין לתקן בה ובין שמליט בחד דוכחא שטעם הוא כעיקר ממש שוב אמרינן קן בכל דוכחא ע"כ ת"ד. וגם בה חן שום הבנה על הגב"י דהא קי"ל בפסחים ל"ה דכל שיש בו משום כל חאלל חמץ חט יולאין בו משום מלה חבל חט חן בו משום איסור חמץ חן יולאין בו משום מלה וכן קי"ל דעל אורז חן שוברין עליו משום חמץ דלא כר' יוספן ב"ר ז"ל חן יוצא דהא י"ש כאן מישים חטים ורוב אורז ונתחמלה לא חלוקין בחד טעם החמץ רק היו חלוקין בחד רוב האורז ולא היה חייב משום חמץ ממילא לא נפיק משום מלה דהא יבא משום כל חאלל חמץ ומאחר דאמרינן דקפיק בה משום מלה ע"כ יב בו משום חמץ לפי"ו ממילא נוכח דטעם כעיקר נשאר איסורין חבור דהא

זהו המי לכל חבורין דאמרינן בהו טעם כעיקר הא זה בודאי אינו דהא בחולין ד' ק"ב ילפינן שם בכמה דברים שהסורין הם שאלו חף היולא מהן נמי חבור ע"כ וחפילו הכי פסק הרמב"ם ונאמר פוסקים דעל דבר שהיו חבור חלל משום לאו הנה מכלל עשה בזה לא אמרינן דהוילא מזה יהי' כמזה ויהי' חבור ומאוי טעמא חלב חדר מותר להרמב"ם חף שבשר אדם נמי חבור משים לאו הבא מכלל עשה דכתיב חט זה החללו ולא צבר אדם. עיין בר"ן בש' חטפ"י וחפילו הכי היולא ממנו מיהר. ע"י' כש"ך סי' ע"ט ס"ק ד' והיינו משום דלא מליט בקרא דהוילא מן הפמח חבור חלל בחיסור שיש בו מלקות אבל בחיסור עשה כיון דליכא קרא ע"כ לא ילפינן מאיסור לאו מתע' ח"כ חף חס נניח להחמיר הזה שלטעין טעם כעיקר חבור חף חס יולא מדבר שאין חיסורו רק בלאו היולא מכלל עשה מ"מ בזה הא חזין חן מהרמב"ם ומהפוסקים בזה אינו פשוט כ"כ לחיסור וח"כ לכל הפחות יהי' להגמ' למיעבד בזה לריבוייה דמעלה חלוקין לטעם כעיקר חפילו בחיסור שאיט חלל לאו הבא מכלל עשה כדי שלא ללמוד מאיסור היולא מן הטמא דקי"ל ההם שזה לא נאמר בחיסור לאו הבא מכלל עשה ואז לא יח' חטאת ומשרת שני כתובים הנצחים כאלחד. ועוד דהא חזין דיותר יש לדמות איסור לאו לחיסור כרת מאיסור עשה ללאו כמו שכתבו המחברים דחף דאמרינן כיבמות ד' ק"ט וכמה דוכחא מכדי הא דאורייתא והא דאורייתא מה לי איסור כרת ומה לי איסור לאו מ"מ בחיסור עשה לא אמרינן קן. ע"י' כש"ך ח' ח"ה סי' כ"ה וח"כ הא חזין שם בחולין דף ק"ב דקאמר דאמרינן למיכתב בחלב ובחמץ דהוילא מהם חבור ואמרינן נמי לכתוב כבבילה ולא ילפינן מחמץ ומחלב מבוס שכן כרתה משה"כ כבבילה בלאו ע"כ הכי חזין דכעין קרא בפני שלמו ללאו ולכרתה ולא חכמין להו לשני כתובים הנצחים כאלחד וח"כ מכש"כ דאם הווי שני כתובים לחיסור אחד שיש בו לאו ולחיסור שני שאין בו רק חיסור עשה בודאי לא היו שני כתובים הנצחים כאלחד משום דעשה מלאו לא ילפינן וכה"ג איתא בגמ' בכמה דוכחא דאמרינן חבבין חיסור לאו חיסור עשה מנין. ע"י' כיבמות ד' ג"ה וח"כ ח"ה קאמר הגמ' בפשיטת דמעלה ומעלה הווי שני כתובים ומאוי טעמא לא ילפינן מינה בדוכחא דחריגא הא חלוקין חטאת לחיסור עשה הילכך נראה דאדרבה כמות נופח הוא ראי' לכרתה הנב"י והפוסקים והיינו משום דהי' פשוט לבעלי הגמ' ההם דבאיסור שאין בו מלקות בזה לא אמרינן טעם כעיקר חן דלא דמי לגייעולי מדין ומשרת לפי זה ע"כ ל"ל כי ילפינן טעם כעיקר נמי מחטאת ע"כ דהוא דוקא כעיקר איסורי חטאת היינו פסול ביהר מי פסול או שאר איסורין שיש בהם מלקות והילכך הווי שני כתובים ומוכרת הגמ' לאוקמי הקרא דמעלה דקאי לענין היחר מעטרך לחיסור והיינו נמי בחיסור מלקות דוקא דהא אי' לזו הכי לא שייך כלל לירוף בזה דהא חני שיעור ממילא הוא חבור מן התורה. והיינו חף בהקרא דכתיב יקדש להזח במוא קאי על כל הפסולים מ"מ מה דילפינן מינה לענין איסור חמץ ויחר מעלה ע"כ לא קאי חלל על עיקר פסול של חטאת לחוד. והילכך הכי נמי אי אמרינן דקאי על טעם כעיקר לא קאי חלל על עיקר פסול של חטאת ומשום הכי הווי שני כתובים הנצחים כאלחד :

ובזה נראה ג"כ היעב מה דבאורייתא קשה לשיטת רבינו יוסף מאורלייטש בחולין דף ג"ט ונשאר דוכחא דלר"ע שבור טעם כעיקר הוא מן התורה מ"מ חן בו איסור לאו חלל עשה לחוד והיינו משום דילפינן ומה מניעולי נכרים וכן הא לא כתיב חלל בלשון עשה ומה אבד יבא בלאו הפעילו בלאו וכיון דמיה ילפינן טעם כעיקר חן בזה חלל איסור עשה ע"ש. וקשה דהא הגמ' בפסחים ד' מ"ה קאמר לר"ע דילוף טעם כעיקר מניעולי מדין אייחר לו משרת ומעלה לענין היחר מעטרך לחיסור והווי להו שני כתובים ולא ילפינן מינה לדוכחא דחריגא ע"כ. ולכרתה הר"י מאורלייטש דכל דילפינן טעם

דכא חזן דמי לבאר איבורין מנחא דעיקר היכחת הגמ' הוא מאיבור של חזן אבל לא ממזנה עשה של מזה ופסוק הוא :

דיוצא לט מדברית ששיפת הרמב"ם ושאר פוסקים דעל חלב של בהמה עמאה וטריפה אין לוקין עליהן .

וממילא לסכרת המחברים לא אמרין בזה טעם כעיקר . אמנם דעת ה"ה דאף על חלב בהמה עמאה וטריפה לוקין עליהן . עיי' בפ"מ כס"י פ"ו ס"ק א' וגם דעת רש"י גראה נמי שדעתו כסכרת ה"ה' דאל"כ לא היו מקשה על חזן שאוסרין לאכול בלא בדיקה מזה דמזרין לאכול החלב בלא בדיקה הא לפי שיטת הרמב"ם הרי לא דמו איבורין זה לזה דהא האו איבור מלקוח ובה לא היו אלא איבור גרידא כמו שבארט ב"ק וע"כ משמע שדעת רש"י הוא כחוס' דגם על חלב של בהמה עמאה וטריפה יש בזה מלקוח מ"מ בנידן דיון לפי מה שהכריעו הפוסקים דאפילו החלב הנבלע בבלי אין דעו אלא כמו טעם בעלמא . ואף דחלב הוא לגול מ"מ לא נחשב כבעין רק לטעם בעלמא ועיי' במ"י סי' נ"ה יש לגוד בזה דהא ידוע הוא הפלוגתא של הראשונים אם יש סירכא בלא נקב או כל סרכות ברות ע"י נקבים דוקא וכהבו הפוסקים שיש נפק"מ ג"כ מפלוגתא זו לטנין הא דאיחא כס"י פ"א בבבא פרה ונמלא סירכא שיש איבורים כל החלב מה שנחלב בתוך שלשה ימים משום דהא מה שנמלא הסירכא הוא כמו הוגלד פי המכה והחם הוגלד המכה הוא בשלשה ימים הילכך אוסרים כל מה שנחלב בתוך שלשה ימים . מיהו כ"ז לא שייכי אלא להשיטה דסכרי שאין סירכא בלא נקב דהנקב הוא הנגבה ובין בעלה קרום ונסחם ע"כ לריבך לזה שלשה ימים משא"כ להפוסקים דסכרי שיש סירכא גם בלא נקב הא יכול להיות שלא היה כאן מכה כלל ממילא לא שייך כאן לומר אם הוגלד פי המכה כדוע שהיא שלשה ימים קודם שחיפה דהא אין זה ראי' משום דמה שנמלא כאן הסירכא אין זה כלל גלד של מכה דהא לא היה כאן מכה מעולם וא"כ הא יכול להיות כהמון לשחיפה נעשה הסירכא והין אוסרין להשיט . עיי' בכרו"פ ובפ"מ ס"י נמלא לפ"ז כ"ד לא לשיטת הרמב"ם בחלב של טריפה לא אמרין בזה טעם כעיקר אף למאן דסובר טעם כעיקר הוא מן התורה ואף אם נהט לחוש לשיטת החוס' שגם בחלב של טריפה איסור בו טעם כעיקר הא שיטת החוס' שיש סירכא בלא נקב וא"כ אמרין דהבהה סמוך לשחיפה נעשה הסירכא . ואף ששיטת רש"י הוא בחלב טריפה לוקין עליה וגם אין סירכא בלא נקב מ"מ הא לשיטת רש"י אין זה סירכא שלא כסדרן דהא בעינן דוקא שיהי' אינה אחת מפסקת בניהים הילכך כיון דלרוב הראשונים אין כאן איסור וגם שהוא הפסד מרובה לכן כל הכלים שאי אפשר בהגעלה ושיש בהם ספק אולי לא השתמשו בהם אלא בבלי שרי יש לגוד להקל . ועיי' בלבושי שרד בתירושי דגים שלו שלא כתב קו והגלג"ד כתבתי :

סימן בזה

שאלה בידי של כשר כחוש שיצא מעצמו לאחר מליחה והרחח ונפל להבשיל של חלב ובוראי יש שם רוב רק שיש ספק אם יש בו ששים או לא האך הדין של החבשיל והכלים :

תשובה . אף שכבר זה ממש מטאר הוא בתו"ד סי' נ"א ס"ק ט' שהוכיח מדברי החוס' חולין דף ק"ב ד"ה רובע שהקפו למה לן הקרא של העמאים לאסור לרין ורובעין וקייפן למאן דאית לי' טעם כעיקר הוא מן התורה וליף לה ממשרת לפי זה למה לן העמאים לאסור רובעין וכו' תיפוק לי' מהים טעם כעיקר . ויורלו דעיקר הדרשה מבוט לרין קהתי דמזרין לפי' בליר דגים דיעה בעלמא הוא קמ"ל דהכא איסור ע"ש לפי זה בב"ה דבשעמא הלי רחמנא וכיון דליר אינו רק זיעה בעלמא הילכך אינו אוסר בהליר של בשר מן התורה

ע"ש נמלא אם נמלא קו אוי ממילא כיון דזה לא היו אלא איסור דרבנן הא קי"ל דכל איסור דרבנן אם יש רוב ונכפף אוליין להקל בדאיחא כס"י נ"ח לפי זה בנידן דיון נמי יש להקל :

אמנם קשה מאד לסמוך על סכר' זו לומר והנה להאריך בדין ליר אם הוא רק זיעה בעלמא או לא כבר האריכו בזה הרבה המחברים כדוע דבריהם לכל . רק בזה קשה לי דהרי כתב ה"ה"כ האריך בדניי תערובות בית דביעי שער א' ח"ל העמאים לאסור לרין ורובעין וקייפה שלהם כל אילו איבורין מדאורייתא כבשין ואפ"ל דאמרינן ליר זיעה בעלמא הוא ה"מ בליר של דגים וכו' ואפ"ל דגם בדגים מרביעין בחזרת כהנים לאסור לרין זה הוא רק אסמכתא בעלמא כי עיקר קרא אהא לרובעין וקייפה שלהן ע"ש . וכן הוא להירא בחידושיי שם הרי חזינן שהרשב"א סובר דרובעין וקייפה של דגים עמאים הם איסורים מן התורה . וכבר האריך בזה הבאר יעקב בסוף חלק או"ח דמ"ל זאת לחלק בדגים בין לרין לרובעין דהא מחד קרא נפקא לן כי ז"ל התורה כהנים פ' שמיני על הפסוק ובקן הוא אחא לאסור לני לרין ורובעין וקייפה שלהן ע"ש . והוי ממש דומיא להדרשה דלפינן העמאים דהכני' גבי שרצים דדרשין נמי לאסור לרין ורובעין וקייפה שלהם והתם הא לרין איסור הוא מן התורה . וא"כ מ"ל לומר דבליר יש חילוק בין ליר של דגים לליר של שרצים בעלמא להתיי' יש לומר דכל הפסוק דלפינן מיני' בדגים עמאים לאסור לרין ורובעין הוא רק אסמכתא בעלמא אבל להרשב"א שהוא סובר דדרשה נמורה היא לפינן רובעין וקייפה שלהן א"כ מ"ל לחלק לפינן לרין וע"ש דמסקי שפ"כ אין זה אלא מהסכר' דקיי"ס להו לחו"ל דבליר של דגים לית בהו משא' ואין אלא זיעה בעלמא הילכך ע"כ אף שרובעין איסור הוא מן התורה מ"מ לרין אינו אלא אסמכתא בעלמא משא"כ ליר של שרצים ושאר איסורין של תורה קי"ל להו לחו"ל דיש בהו טעם ממש והמי לרובעין ע"ש . לפי זה שוב אין לט לחלק בנידן דיון בין רובעין לליר שלהן . ונראה שגם בד' החוס' יש לטון קו כי מה שכתבו בדף נ"ט שהדרשא דדרשין בחזרת כהנים העמאים בדגים לאסור לרין ורובעין הוא אסמכתא בעלמא זה לא קי"ל רק אוליין ע"ש . ויהיט נמי משום דקיי"ס להו לחו"ל שאיר של דגים אין בו טעם הילכך אין ראי' מזה כלל לליר של בשר וגם לפי מה שהביא שם בבאר יעקב מהורה כהנים פ' שמיני דאיחא שם לפינן דגים מדכריב חת זה האכלו לרבות עיבור הנכבש עם העמא שהוא מותר והייט קרא להתיי ליר של דגים עמאים לפי זה נמי אין ראי' מדברי החוס' שבר של בשר ג"כ אינו רק זיעה בעלמא משום דלפ"ז הא יש לפרש כיוצא התיי' כפשוטה ויהי' שהקבו למאן דאית לי' טעם כעיקר הוא מן התורה א"כ למה לן העמאים לאסור לרין ורובעין וע"ז תירלו דעיקר קרא לליר אהי ר"ל דכיון דהגיס מיטע בליר של דגים הרי חזינן דהתורה לא סמכה על סכר' חזית לומר שגמאר שהוא זיעה בעלמא וא"כ הוי אמינא שאף ליר של בשר אף שיש בו טעם משום מ"מ נמי שרי דהא לפינן זאת מליר דגים שמו"ג אף שיש בהם ג"כ טעם משום הילכך בעינן העמאים לאסור וא"כ אין לו ראי' שיר של בשר אינו רק זיעה בעלמא ובפרט להפוסקים דסכרי שאף רובעין כל דגים הוולאים ע"י צישול נמי שרי . ועיי' ביו"ד כס"י פ"ג ובבב"י מהר"ק ח' יו"ד סי' כ"ז והרי אנו חזינן דרובעין כהי' יש להם טעם משום ואפילו הכי התיירו התורה וע"כ לפי זה תירלו לא תלי כלל אם הוא זיעה או לא רק הכל תלי בנידן הבהוב שבדגים התירה התורה הליר ובבשר איסורו אבל באמח גם הליר של בשר טעמו מבינח כמו הרובעין הילכך הוי אפשר לסמוך על סכר' זו לומר להקל באיבור של תורה . ונראה לי עוד שגם התו"ד בהקל בזה הייט משום שחיל לשיטתו כס"י ק"ה ס"ק ב' שחדש מאחד דבחולק דף ק"ב מגריך הנמ' ילפוח' כלל איסורין שבתורה שהיולא ממנו איסור הילכך דברר דליכא לימוד לאסור התקשה היולא מזה או בדריהו לא אמרין בהם טעם כעיקר לכילי עלמא ומשום הכי בהדומה נמי דליכא קרא לאסור

לאבד היולא מהם לא אמרין ביה גמי עעם כעיקר אבירן מן התורה ע"ש שהאריך בזה והילכך אף שבכבר נתלבד אבירן מעם כעיקר לג"ע מ"מ היינו דוקא אחר שכבר בלע הכבר מהחלב מונס ונעשה חתיכה של איבור או אביר אף העעם היולא מחתיכה זו מסיס דלפינן ואת מערלה גדוהיא בפ"ג כ"ג או משאר איבורין שאביר היולא מהם משא"כ בחתיכה אשר הישר שמוצאין ממנו הירד פרס שקיבל מעם החלב ע"ל לא מלינו קרא לאביר היולא מתן הילכך בזה מעם שלו אינו אביר אלא נודבקין י וכן דליתו בח"ס סי' פ"א לענין הגביטת הנעשה מלחלומות שמוצאין מהקיצה שכתב ג"כ סברא זו מיהו נס בזה יש לשיין דלכאורה כמה שחדש שבהרומה דליכא קרא לרבות לרין ורועבן אינו בזה לא אמרין מעם כעיקר זה תמוה דהלא נמרח מפרשת היא בזבחים ד' ל"ו דאמרין התם אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים לריבה מריקה ושיפיה דברי ר' יהודה ור"ס אומר דקדשים קלים לא בני מריקה ושיפיה ומסקינן דפליגי בהאי קרא דכתיב בחר מריקה ובטיפה סככ"כ אבל אהת דלוחה מיעיטא היא ר' יהודה סובר דאחי למעט תרימה ור"ס סובר דאחי למעט קדשים קלים וכש"כ תרומה ופירך גמ' דתרומה לא בני הנעלה והא תנן קדירה שביטל בה תרומה לא יבטל בה חולין והא שביטל בנ"ט ומסקינן דנס בתרומה בעינן הנעלה מן התורה ע"ש דהי דהיא דנס בתרומה מעם כעיקר אביר אף דלא כתיב בזה קרא לאביר לרין ורועבן ועי' בבב"ב כ"ג ל"ח מיהו קושיא זו לא חדשה היא כי זה הקושיא מונס הקטו חכמי לומל להרמב"ם בפ"ט מהלכות תרימות שפסק בס' קדירה שביטל בה תרומה אינה לריבה הנעלה כלל רק שיפיה בליגין וזה היפך מהגמ' דזבחים שהכתיבו במצוה כס שריבה הנעלה י וע"ש בבב"ב מה שהשיב להם כיהי סינך על המכנה כבוקף מכנת תרומות דהמשרה מנד לנד מטיף שלשה פסין הרבינו ומיהו וכו' דמצוה כס דבהרמב"ם בעלמא יולא התרומה מן הד ע"ש בבב"ב אבל מ"מ עדין אינו נוספיק הדין ואת דמה יעשה בסוגיא זו שנובחר להדיא בקדירה של תרומה לריבה הנעלה דיקא ולכאורה עלה בלבדי לתקן זאת משום דדין זה איס בתרומה אביר היולא ממנו או לא תלי זה אי אמרין בכל התורה כולה דין מינה ומיהו או דין מינה יאירי באהרא דאי אמרין דין מינה ומיהו או יליגין מציבורים דאביר היולא מתן ואם לאו מותר היולא מהם כמבואר זאת בחילין דף ק"ב ע"ש היעני והנה בספר דל"ג הוכיח בס' בדרוש ז' סב"ש סובר דכל התורה כולה אמרין דין מינה ומיהו ע"ש ור"ל לפי זה אי תרומה דמי ממש לשאר איבורים דכתיב בזה הנמחים לאביר לרין ורועבן ו והנה סוגי' דזבחים הא חילי ג"כ אליבא דר"ס כמבואר שם הילכך באמת אליבא דירי' מסקינן דקדירה של תרומה לריבה הנעלה מן התורה אימנ' הרמב"ם לשיטתו שפסק בפ"ט מהלכות שביעות וכן בפ"א מהלכות תרומות כמאן דסובר דין מינה ואירי באהרא הילכך לדירי' הא ע"כ לא דמי תרומה לבאר איבורין שאלמר כהם הנמחים לאביר לרין ורועבן לפיכך פסק לשיטתו דקדירה של תרומה אינה לריבה הנעלה דדין דלא נאמרה בה הנמחים טוב אינו אומר בה הפליעה כן אפשר לתקן דבריהם :

בירדו עדין אף במספיק בזה לתקן ד' האמורים שבהרומה כיון שלא נאמר בה הנמחים לא אמרין ביה מעם כעיקר בלא הקשה עליהם מסוגיא דזבחים שהכתיבו אבל מ"מ עדין הינו מספיק לתקן בזה ד' הרמב"ם בפס"ו מהרומה הנ"ל משום דהא מבואר גמ' דחולין דף ק"ב שם דבתרומה של תירוב וילמר או לג"ע אמרין ביה דמסקה היולא מהם אביר מן התורה ולפי הנחה כל המכריס הנ"ל כולל סוגיא מתן אביר הוא מן התורה או נס טעמן גאמר מן התורה וח"כ לא הי' לו להרמב"ם שם לסתום דכל קדירה שביטל בה תרומה אינו לרין הנעלה הא יש קדירה שביטל בה תירוב וילמר כיהי לריבה הנעלה וכו' לו חלקן בין אס ביטל בה מחמת

המיניס של תרומה בלא אינו לריבה הנעלה וכן אס ביטל בה תירוב וילמר כל תרומה בלא לריבה הנעלה בעלמא גמ' דזבחים שם כסיר מסקינן כהם שהקדירה שביטל בה תרומה לריבה הנעלה ולא מחלקין בין אס ביטל בה תירוב וילמר או שאר מינן מבוס דההם הא קאי הסוגיא אליבא דר' יהודה ור"ס וכבר הוכיח הנב"י שם שר' יהודה סובר בכל מקום דאמרין דין מינה ואירי באהרא ע"ש ור"ס נאמר דכיונת הגמ' הוא כן דלר' יהודה באמת מוקמינן הא דקדירה של תרומה לריבה הנעלה נפק"מ בזה ביטל בה תירוב וילמר ולה"ש מייירי בכל הקדירות והכרייהא אזלי אליבא דר"ס דכתבינן לשל אכל הרמב"ם כיון שכתב היפך המבואר גמ' דכתיב נאמרה לריבה הנעלה והוא כמב' שאין לריבה הנעלה היה לו לבאר חוה אינו מייירי בכל מיני תרומה אלא במבבל שאר מינן של תרומה דוקא י הילכך נראה יותר לתקן הסוגיא אליבא דהרמב"ם מבוס דכבר הקשה הב"ב בפ"ג ל"ח למאן דאחי ליה דעעם כעיקר היא רק מדדבק א"כ מה מקשה כס בזבחים למאן דריבה איהא למעט תרימה מהא דקדירה שביטל בה תרומה אס ביטל בה חולין בנ"ט אלאה דנאמרה הקדירה ע"ש ומה קושיא הא זו ע"כ למאן דאחי ליה מעם כעיקר דרבנן א"כ הא דאמרין דאס ביטל בה חולין הוא רק דרבנן א"כ מה מקשה ע"ל מקרא ורא דבטיק ע"ל קרא למעט הינו מעמלא דלא עמא דהוא ג"כ בגלל קודם שריבה דוקא הנעלה ומה דאמרין דקדירה שביטל בה תרומה לא יבטל בה חולין הא זה הכל אינו אלא מדדבק ע"ש מה שהירין בזה אכל להעתי שרמב"ם יתקן זאת כפשיטא דהא הסוגיא דזבחים אזלי אליבא דר"ס ומבוס בפ"ד דף ס"ו דר"ס סובר מעם כעיקר אביר מן התורה ע"ש וכן כתיבו שם התיב ד"ה יתירך דר"ס סובר מעם כעיקר הוא מן התורה והילכך אליבא דירי' כל היכא דליכא מיעיטא למעט תרימה אינו בירחי לריבה הקדירה הנעלה מן התורה כל שהיא כן יומי דהא הוא סובר בפ"ו שם דקדירה כס יומא לא פנמה כלל והילכך כיון דאפשר לאירוחי המשיע של איהא דקאי לענין הכשיפה של אחר הנעלה דבטיק זאת בקדשים ולא בתרומה מבוס דמי מוקמינן המיעיט ע"ל ולא לסתור הכלל של ר"ס דסובר דכל קדירות שנהבסל בהם איסיר לריבין הנעלה כיון דאפשר לומר דהמיעיט של אותה לא קאי אלא על ענין אחר וממילא הא חין לו מיעיט כהדיא לחלק תרומה משאר איבורין שבהרומה אבל הרמב"ם אזיל לשיטתו שפסק בפס"ו מהלכות מ"א דעעם כעיקר הוא דרבנן או לשיטתו באמת לא קאי כלל מקדירה שביטל בה תרומה דהתם לא משום הבלוט אסירי רק משום הצטין שבהוך הקדירה כמו שביאר שם לחכמי לומל אבל הנעלה אינה לריבה וירי' ודקדירות א"כ איהא ל"ל למעט תרומה מהנעלה הא בלאו הכי לא לריבה הנעלה כיון דבטיק כעיקר הוא דרבנן דיש לומר דלא עמא דנס זה נקרא קדש כמו דדרבנן בפ"ט עשרה יומינן דקדש קדשים קאי גמי על תרומה דדרבנן התם לא במידי דנקרא קודם כיהי תרימה ולא במידי דנקרא קדש קדשים ע"ש הילכך בעינן איהא למעט ובין דהסוגיא דזבחים לא קאי אליבא דהלכתא הילכך שפיר סמך הרמב"ם על הא דסוף תרומות דאמרין התם דדי בהרכיבו ומיהו לחוד משום דקדירה של תרומה לא לריבה הנעלה כלל ואשילו מדדבק י נמלא לפי זה א"כ הראב"ד ושאר שפסקים דקדירה של תרומה לריבה הנעלה מן התורה אף דהראב"ד מודה להרמב"ם בפ"ט מצבושט ובפ"ט שם דאמרין בכל דוכא דין מינה ואירי באהרא וכן בפ"א מהלכות תרומה גמי שהיק ל' הראב"ד להרמב"ם דלא ילפינן תרומה מצבורים לכל מלי ע"ש ממילא לפי"ה הא חין לו טוס לימיר שבהרומה לאביר היולא מהם יאשילו דמי אמרין ביה מעם כעיקר אביר הלכך ה"ה דניס ומצביס יטול להיית שאף דליכא ביה קרא לאביר היולא מהם מב"מ אמרין גמי כריבט דיהי מעם כעיקר לא כמו שרומה התו"ד להדיא ממנה ויהי אף היעני של דניס ומצביס

ותנבים עמאים היואל ע"י ביכול אבל באמת רוצה היואל ע"י
 ביכול לא דמי לרובת היואל מהס ע"י עלמו כמו שחילק הרא"ש
 בברכות פ' כ"ח ס' י"ח דיותר יולא העטס ע"י שדיה ומכ"כ
 ע"י ביכול מאלו סתם הפרי עלמו ע"י כ"ג ע"י א"ח ס' ר"ב
 ובמ"א ס' ק' כ"ג ממילא לפי זה יכיל להיות שאף בדברים
 שהיואל מהס ע"י סחיסה מותר מ"מ מה שיואל ע"י שריה
 וכנשיה נמים אכור : לבד ליר דנים דק"ל להו לחז"ל דה"ט
 הלא ישה בעלמא אבל לא לענין ליר בשר הילכך אין לסמוך
 להקל אף בבביל טעם זה :

ובר מן דין לה הכנתי דברי החו"ד בס' ל"א דהא דמתקן
 שם דליר בשר היואל ע"י מליחה אינו זיעה משום דהוא
 מקבל טעם ממש של בשר משא"כ ליר שזאל שלא ע"י מליחה
 הוא רק זיעה בעלמא ע"ש הא כיון שהוכיח בן מסבנת התוס'
 שכהבו דעיקר קרא של השמאין לא נזכרה הלא בבביל לירן
 שלא נמא דהוא זיעה בעלמא כמו בדנים : ולפי הכנתי הכוונה
 הוא ב' התוס' שבאמת הוא זיעה בעלמא ודמי ממש לדנים
 רק שהתורה אכרתו בטמאים משום גזרות הכתוב והטמאים
 אבל לענין בשר בחלב שבטעמא תלי מילה או אמריק כיון
 דזיעה בעלמא הוא אינו אוכר א"כ לפי זה היה לו להחזיר גם
 הליך היואל ע"י מליחה דהא מיירי שם להדיח אף בדנים
 שנמלחו וע"י קאמר הנמ' דזיעה בעלמא הוא ולדבריו הא
 דזיעה דהכי קאמרי התוס' שגם ליר בשר הו זיעה בעלמא
 כמו ליר דנים : וחז"ל לפי זה הא גם היואל ע"י מליחה היה לו
 להחזיר אם נפל לחלב ופי' הימא דע"י מליחה יולא יחד העטס
 הרי ממילא ע"כ לא דמי ליר בשר לליר דנים שזיר של דנים
 אפילו ע"י מליחה לא היי אלא זיעה בעלמא וליך של בשר
 ע"י מליחה ע"כ יש בו טעם ממש וא"כ הא אפשר שאליר של
 בשר אפילו בלא ע"י מליחה נמי יש בו טעם משוכח : מיהו
 בחוקים הפסד"מ אפשר לגוד בזה עפ"י ד' המרדכי בפ' ג"ה
 בדעתו שם שאף ליר של ערופה ונבילה כיון דליכא קרא אינו
 חסיר אלא מדרבנן ואפי' היואל ע"י מליחה ולא חסרו מן התורה
 הלא דוקא ליר של בהמה טמאה או של נבילה טיף טהור או
 של ברעים דלפינן זמא מקרא ע"ש א"כ אף דלא ק"ל כוה"י
 בזה כדאיתא בזה דוכתי היינו חבוס דלפינן כל שאר
 חיסורים בחיבור הבא מחלי מברלים ומזהמה טמאה לבד ליר
 של דנים חבוס דלאו גידולי קרקע הם או משום דיש בהם
 משיט כדאיתא הכל בפוסקים : והמרדכי אינו סובר בן אבל
 זמא עכ"פ חזין שהמרדכי מפרש הא דאמריק כה"י ליר דזיעה
 בעלמא היא דלאו על ליר דנים לחזר נאמר בן הלא אף על כל
 ליר אפילו על ליר בשר והי דלשאר הפוסקים חסרו ליר בשר
 היינו רק משום דהא גזרת הכתוב היא לאכור אבל מ"מ בזה
 מדעת המרדכי שזיר אפילו של בשר הוא ג"כ אינו אלא זיעה
 בעלמא בזה הא לא מליט שחולקין עליו וכשנרא ז' כתבו התוס'
 בפסחים ד' כ"ד ר"ה אלא לפי זה אפשר לומר שבשר בחלב
 כיון דבטעמא תלי מילה אינו אוכרה החלב מן התורה הילכך
 כדאי הם הגאונים בעל התו"ד והח"ם לסמוך עליהם בטעם
 הדחק וכל הכלים שאי אפשר להגטיל מותרים הם לאחר מעל"ע
 וכל זמא אם הכשר היה כחוש אבל בכשר שמן ל"ע עדיין
 והנלע"ד כהנתי :

אדרי וכתבי זמא מלאהי בכפר הנדפס מחדש שם אה"י
 ס' ל"ט בחלפת הכוונה חקר ג"כ לענין ליר היואל
 מהכשר לענין ליכור ככ"ח : ומדבריו שם משמע שלא ראה
 ההח"ם שהכתי והוא רוצה לומר דגם ליר היואל מבשר בחלב
 שכשר נאכר נמי אינו אוכר ועיקר סברתו הוא כיון דחזין
 בדנים דליכא קרא לאכור לירן ק"ל דמותר וא"כ מכ"כ
 ככ"ה דחידוש הוא בודאי אין ללמוד מהטמאים : ואין מותר
 וכהו דהיינו טעמא דהמכביל בני חלב פטור משום דהו לא
 היי אלא בכלל לירן ולגבי ככ"ח לירן מותר מן התורה משום
 הכי המכביל בהם פטור וכחז טהו טעם נטון מאוד ע"ש -
 אמנם לדעתו פתוחין מחד דבריו להסיר ליר היואל מחסיכ

הנאכר ע"י ככ"ח שהיא עממה אכרה בהנאה מן התורה והיואל
 ממש יהי' מותר אפילו באכילה זה הוא הימא : ומה שבכח בלא
 מליט קרא ככ"ח לאכור היואל מן זה אינו דהא כהבו התוס'
 בפסחים ד' כ"ד ע"כ ד"ה הלא דאף המסקה היואל מותרים
 וענבים נמי זיעה הוי כמו מבקה היואל מותרים ודמינטי רק
 דזירח הכתוב הוא בערלה דעל מבקה של זיתים וענבים לוקין
 עליהן משום ערלה ע"ש : וא"כ כיון דהא דכ"ח אכור בהנהגה
 ילפינן זמא מערלה וחמץ בפסח כדאיתא בפסחים שם ובחולקין
 ממילה כיון דבערלה אכור זיעה היואל ממנה וכן בחמץ לרוב
 הפוסקים וכן בכלאי הכרם : עיי' בח"ל ס' כ' שמוכח שם שגם
 בכלאי הכרם אכור זיעה היואל מן : א"כ ה"ה ככ"ח ועוד
 הא אין ק"ל ליר מדיפה אכור מן התורה כדאיתא בס' ע'
 וז"ל : ואיכור אכילה של בשר בחלב הא ילפינן מגזירה שיה
 נאמר כאן ונאשי קדש הוינו לך ונאמר ההם וכשר בשדה ערפיה
 לה האכלו מה ההם אכור באכילה אף ככ"ח אכור באכילה
 ממילא ילפינן כמו דהתם אכור לירן ה"ה אף ככ"ח נאכר לירן :
 גם מה שרולה לומר דהיינו טעמא דמותר מי חלב מן התורה
 משום דמי חלב אינו חלא ליר בעלמא וזיר היואל מן דבר שהוא
 כשר לאכילה לא מליט שאכרו הכתוב ע"ש חמה לוי א"כ הא
 דק"ל דמי חלב מכשיר כדאיתא שם בסוגי' וכו' וא"ו דמכשירין
 ע"כ היינו טעמא הוא משום דק"ל דגם ליר של משקה מכשיר
 כמו המשקה גופא וא"כ אמאי במחול היואל מן השמן פליג ר'
 שמעון לעיל וסובר דאינו מכשיר כמו השמן עלמו : וכחזי שם
 ה"מ והרא"ש דהיינו טעמא משום דמחול אינו חלא מי פירות
 בעלמא והיינו ליר של השמן : ולשיטתו אמאי לא פליג ר"ש על
 מי חלב דהא שניהם הם ליר היואל ממשקין בעלמא לשיטת
 הראשונים והרא"ש בחולין שם ד' ק"ד וכו' ו' דמכשירין דבאמת
 מי חלב יש בו טעם חלב הילכך דעו בחלב ממש לכל דבר רק
 שלפינן ליכור ככ"ח החיבור התורה משום דדרשינן בחלב חס'
 כמו בלא מן האם מעורב עם האוכל נמא דק"ל להו לחז"ל
 דבמהי חלב עדיין נאכר בו טעם החלב משא"כ במחול של השמן
 סיבר ר"ש דבחותן המים אינו נרגש טעם השמן אבל לדברי
 המחבר הזה שבובר דגם בני חלב אין בו טעם של החלב כלל
 קשיא מ"ש זמא ממוחל של במן : ודאיתו בח"ס ס' ע' שהקשה
 מ"ש מי חלב דלא נחשב כמו מים ומכשיר כמו החלב גופא
 ובגלילתא דמחא היינו מים המתמלין מים ועששים לגל אמריקין
 בחולין פ"א שאינו מכשיר את הורעים : ומיך דמני דדרשינן
 בחלב חס' למעט מי חלב ה"ג בענין דם הראוי לכפר על בני
 המחצת ע"ש אבל לא היקין עדיין מהא דמחול של שמן דהתם
 ליכא לתרן בן אבל לפי מה שחלקתי נמא משום דהכל חלי
 בטעמא וק"ל להו לחז"ל דבגלילתא דמחא לית בזה טעם של
 דם כלל : גם בלאו הכי לא קשה כלל דהא ילפינן בנדה מקרא
 דדם בעינן הדום דוקא וזו לאו הכי לא נקרא כלל בשם דם
 דבעינן דם חללים דמזו ילפינן שם נקרא משקה לענין הכשר
 ורעים ובעינן דומיא דהתם שהוא הדום משא"כ חלב שהוא משקה
 ילפינן מן ותשחת חס' טו בחלב וכו' ע"ש ומי נאכר שלא היה
 שם רק מי חלב דגם זה נקרא חלב : ועיי' בנדה ד' י"ט לענין
 דם ירוק :

ונראה דהרמ"ש מוכרח לפרש דהטעם דפטור בני חלב
 הוא משום דבעינן בחלב חס' והיינו משום דחזיל
 לשיטתו בתשובותיו ס' ל' שהוכיח מפ"ש דמכשירין דאמריקין
 פהם דזיעת של מים טמא מכשיר את הורעים : ומזה הוכיחו
 הרא"ש ושאר פוסקים דכיון דחזין דזיעת המים נחשב משקה
 כמו נוף המים לענין הכשר א"כ ה"ה שאם טמא מחצת של חלב
 דוחא פחה בשר והזיעה עולה למעלה אוכר ג"כ מן התורה
 כמו סיפה של חלב שגפלא על בשר משום דזיעה העולה מחבביל
 דעו כמו נוף החבביל ע"ש : נמלא להרא"ש ילפינן רין בליעת
 ליכור והימר מהכשר ורעים וא"כ ה"ג כיון דאשכחן במשנה בפ"י
 דמכשירין ונמ' חולקין ד' ק"ד דמי חלב נקרא חלב לענין הכשר
 ארעים א"כ לפ"י ע"כ נחשב זה לאוכל ג"כ לענין ליכור דהא
 גרמ"ש

ע"י מליחה מ"מ אינו חוסר כיון דליכא קרא למישר ע"כ פ"ט.
 וזה לכאורה סעוד לדברי הפוסקים המהירין צריך של בשר לענין
 ב"כ אבל לדעתו זה תמימה חדא דהא בחלב מטואר להדיא
 בחולין ד' ק"כ שנין חסור מן התורה דלישין מנפש לרבות את
 השותה ע"ש כמה דעביד הנמ' האריותא דלמה למיכתב
 הטמאים לאסור זרין ליגמר מחלב ע"ש ברש"י. הרי להדיא
 מבואר בנמ' דזיר חלב חסור מן התורה גם מה שזוהה לתרן
 וזה בדברי הרמב"ם הוא ג"כ שלא דהא כתב שם הרמב"ם
 בפ' ט"ו שם הלכה ל"ד וז"ל וכן בשר דג טמא מלוח שנבלל
 עם דג שהוא נאסר מפני זירו ע"כ הרי להדיא שאפילו צריך
 דגים שבודאי אינו חסור מן התורה להרמב"ם כמו שכתבו
 הפוסקים משמו והיינו משום דחלל דגים ליבא קרא לאסור אלמא
 אפילו היכא דליכא לאסור מ"מ כיון מהדרבנן אסרו זרין לחריק
 בו מליחה אסרת ח"כ כש"כ בחלב בודאי הו"ל לאסור אלא
 ע"כ אין בחירון זה משום לסתוך עליו. וגם מד' הא"ד גופא
 בסי' ק"ה שם משמע דהדרשא דהטמאים לאסור זרין נאמד
 אפילו לענין זיר היוולא מבשר כשר לענין איסור ב"כ כל שילא
 ע"י מליחה ע"ש ופ"י בשו"מ מהדורא ד' סי' קכ"ה שאסור
 ג"כ בזה הילכך הטיקד כמו שכתבתי לעיל שכל התבטול אין
 שום היסור רק על הכלים יש ללמד להחיר אחד מעל"פ כנלפ"ד:

סימן ב

ע"ד המי חלב שלטו שאחר שנחתמן החלב מעמידן אותן
 בתער חס קלת ועי"כ נקפה ונפשה גבינה והמי חלב
 נשאר בפ"ע אם גם זה נקרא מי חלב לענין אם נשפך תחת
 קדירה של בשר או כה"ג כי יש רע לומר דלפי מה שכתב
 הרא"ש בסוף פ' כ"ה ובש"ע סי' פ"ז דמי חלב היוולא ראשונה
 מן הגבינה חסור מן התורה כחלב ממש ואין נקרא מי חלב
 אלא הני דאחר שפושין הגבינות מבטלין הנסיונא והאובל קף
 למעלה ומה שנשאר תחתיו זהו מי חלב והכא נעשה הכל בפסם
 אחת עם הגבינה וגם לא נתבטל הלכך להרא"ש הוא חלב ממש
 לדעתו אינו כן דהא יש להבין לשיטת רבינו שמחה שם ברא"ש
 דהיינו טעמא דמי חלב כרי משום דכתיב בחלב אם כמו שילא
 מן האם מעורב עם האובל ולא כשנפרד מן האובל ע"ש לפי"
 הא אין נפק"מ בין נסיונא היוולא ראשונה מן הגבינה או לא
 הא שניהם לא דמי לחלב דהא משורב עם גוף האובל וכן
 הקשה הפר"ח בסי' פ"א ומהמת חומר הקושיא ע"כ ל"ל דאין
 הכוונה דבפי' כמו חלב האם מתש דהא האו"י הם ללו דוקא
 הוא כמו דלמרי' החס בסוגי' רק דהכוונה הוא דלר"ך להיות
 כמו דדרך להיות כל חלב שיש בו חולל וגם פסולת אבל מ"מ
 יש ג"כ מין חלב כחוש שהאובל בו מטט הוא ולא אחי רק
 לאסורי' היכא שאין בו שום אובל מטעם דחלב כזה לא נמלא
 כלל בדדי הבטהה כמו דמבואר שם בלשונו ע"ש והפר"ח הקשה
 עוד דמנ"ל לחלק בזה הא מאחר דלענין הכשר זרעים ק"ל
 דכל מי חלב מכשיר כדאיתא בפ"י דמכשירין ואין לנו שום
 לימוד ע"י רק מהא דכתיב ותפתח את נאד החלב ותסקוה אלמא
 דחלב הו' משקה כדאיתא התם בטוספתא הובא בר"מ ובר"ש
 שם ולפי"י מי חלב דמבשר ג"כ ע"כ מטעם חיה נמי חלב נקרא
 והתם אין מחלקין בין מי חלב היוולא מהגבינה לו מההסיונא
 פ"ט ע"י בח"ס ח' יו"ד סי' ע' וע"ל מה שמחלק בזה. לרש"י
 נראה דכלא הכי לא דמי הכשר זרעים לרין בב"מ והוא פ"י
 מה שהקשו המתבטלים סתירת הירושלמי שבת בפ' כ"ג הלכה ב'
 דמבואר דמעטן דית כמבטל ובפ' הטורד מן המבטל לא נפסחא
 אם דית במבטל וסירט משום דכאמת ממשן הוא בכלל טולדה
 של מבטל הלכך בשבת דמרבין תולדות חייב על משושן ג"כ
 משא"כ בב"כ או בבבול נכרים דליכא בכו דין טולדת בזה
 מעושה אין דית כמבטל ע"י בהנחה ירושלמי שם ובתוס' בטרות
 כ"ה ד"ה אחר הלכך הכא נמי הו"י מי חלב קף דלאו בכלל חלב הוא
 מ"מ טולדה דחלב הו' מש"ה לענין הכשר של שבתה המסוקים

הרא"ש מהמה להו להדדי. ולפי זה מוכרחין אנו לומר דהא דמי
 חלב אינו דית כחלב לענין ביטול ב"כ ע"כ הטעם הוא משום
 גזירת הכתוב דבפי' חלב אם דוקא. לפי"י לירין דק"ל ביו"ד
 סי' ג"כ דיעשה היוולא ע"י ביטול אסרת התבטול. והיינו ע"כ
 ג"כ מתענה דמכשירין שם דמבואר שיעשה מכשיר ממילא לירין
 נמי ע"כ הא דמותר מי חלב הוא משום גזירת הכתוב ולא
 כמש"כ המחבר הזה שהוא משום דלא הו' אלא זיר בעלמא
 דזה אינו דע"כ חק לא סביר לן כן. גם בעיקר הדין שחידשו
 האחרונים שזיר של בשר כיון שנעשה זיר קודם שקיבלה טעם
 של חלב אין בזה משום איסור ב"כ מן התורה משום דליכא
 למילף מהטמאים לאסור זרין כיון שזרין היסור הוא אפי' מוספק
 בזה מאד דהא לפי מה שכתבו הראשונים דיעשה של התבטול
 כיון שהוא משקה לענין הכשר זרעים נחשב נמי משקה או
 איכל לענין איסור והיסור וא"כ כיון דק"ל בר"מ שבובר דמותר
 היוולא משמן אש"י שאין בו מהשמן כלום מ"מ דיתו כשמן ממש
 לענין הכשר כדאיתא שם וא"כ לפי סברה הראשונים או גם לענין
 איסור והיסור דיתו כמו השמן חף שאינו אלא זיר בעלמא כמו
 שכתבו המפרשים שם שהוא מים שחורים היוולא מהשמן הרי חף
 שא"כ אזכר היסור מ"מ דיתו כמו ממש והיינו כמו שכתב הפ"מ
 בסי' פ"א הבין דגילה לנו התורה ב כמה דברים שזרין כמותן
 מש"ה לחריק כן בכל דוכחא אפילו צריך של בשר או של חלב
 שדעם ג"כ כחמ"ש. וכן יש להוכיח וזהו גופא דאסורין אנו
 דיעשה של דבר איסור כי באמת ידוע לכל שהיעשה הפולה מכלי
 הם אין בו טעם כמו אוחו הדבר שמבטלין והחוש. מעיד ע"י
 שלם יעטם אדם יעטת תבטיל לא ירגש בו טעם כ"כ וטעמו יותר
 קלוש מטעם של זיר וזה בדוק ומטעם הוא וא"כ כיון דאילוטרך
 לט קרא של הטמאים לאסור זרין דמשמע דאי לאו קרא לא היינו
 לזכרין לפי זה היעשה דליכא קרא מנ"ל לאסור וע"כ לרבי' אנו
 לגמר דכיון דבשר ידעין מהטמאים בכל היוולא מהן אסור אינו כל
 היעשה מהן אפילו היעשה אסורין וכיון דאשכחן בב"כ דגם בהיסור
 אסורין יעשה וע"כ היינו מהטמאים ממילא ה"ה זרין נמי אסור
 וב"כ יפה כדכתיב לעיל צריך של בשר בספק נשפך שאין להחיר
 התבטול רק הכלים לאחר מעל"ע כי באמת אפילו מדברי
 האחרונים אין לנו מי שמהיר בזה. ואדרבא דהא כתבו המחברים
 דהא דלא ילפינן זיר דגים דאסור בזה הגד מטולחו דהא
 לחריק בחולין דף ק"כ שם דכל איסור הבא מחילוי ולפי' כמה
 הגד מתמן וזכרנו שאינם ידועי קרקע. ע"י בבאר יעקב סוף
 חלק ה"ח והאפילו הכי אסורין אפי' זיר דגים ואף שהגמ' קאמר
 להדיא על זיר דגים שהוא רק זיעה בעלמא והיינו ע"כ כיון
 דלישין בגבולת עוף סחור ובשרים ובשאר דברים זרין חסור
 או אינו אלא גילוי מילתא דבכל איסורים דינס כממש ולא
 פרכי'ן בלוב ח"כ ה"ה זיר של בשר עם חלב נמי אסור דהא
 לא מליטו כלל בשום דבר שזירו יהי' מותר ופשוט הוא. והת"ם
 בעלמא בסי' ע' כתב שדעתו שאף זיר גופא נמי אסור מן
 התורה כדעת החסו' בפ"ד ד' מ' ע"ש ומולק על הש"ע והפוסקים
 שכתבו צריך דגים אינו אסור אלא מדרבנן. וא"כ כש"כ שזיר
 בשר חף שהוא עדיין היסור מ"מ בודאי אסור דהא כבר הוכחתי
 לטיל מכתה ראשונים שזיר של בשר טעמו משוכת ואינו נקרא
 זיעה. ומה שזיר להחיר בסי' פ"א אינו אלא לספק בעלמא
 ע"ש. ומדי דכרי בזה לא אוכל להבין דכרי בב"מ בתשובות
 הישנה בהקשה שם קושיות הב"ב בסי' ע' וק"ה שדברי הרמב"ם
 סותרים אלהי שפ"ז מהלכות מ"א כתב שאין מולחן חלבים
 עם הכשר וכו' ומשמע שם דדוקא לכחילה אסור לעשות כן
 אבל בדעיבד אינו אסור ובפ' ט"ז שם כתב שבשר נבילה מלוח
 שנבלל עמו בשר שחוטח הרי זה נאסר. וסורין דע"י מליחה
 אינו יולא אלא זרין ולא גוף הטעם כדעה כמה ראשונים והילכך
 בכבילה דלישין מהטמאים לאסור זרין ורובן משום הכי אסור
 בשר נבילה את הכשירה משא"כ בשאר איסורים כיון דהאיסור
 עלמי אינו מפעפע במליחה והזיר חף שהוא טח לבטל אפי'

כיון דמרבין בהו דין תולדות כדאיחא החס כמשנה והוא מקרא דכתיב כל משקה כדאיחא החס כמשנה מרבין נמי מי חלב כמו דמרבין נמי מי רגלים או משקה היואל מהחוסס דהוא ככלל תולדת המים או תולדת החס כדאיחא החס משה"כ בניסול צב"ח הא ליכא החס תולדות הלכך אינו חייב על מי חלב וההס תלי הכל כשהו עליו שם חלב הגבינה ולא תולדות רק דעתה הרא"ש הוא דנסובא היואל מן הגבינה כיון שיש בו עדיין קלת שחטות חלב כחם מיקרי ויא ככלל חלב החס אבל כל דירעטא שלא נשאר בהמי חלב כלום איך נפק"מ בין המי חלב היואל ראשונה מן הגבינה או הנעשה פ"י ביסול או לא אלא העיקר בזה כל דלא נשאר בהמי חלב מאמה מהחלב יחי' בכל איפן שיחי' הו ככלל מ"מ וחי' ללא דמסחפיחא הייתי אומר דהרא"ש מיייר בהגבינה הנעשה פ"י קצה כי כן הוה דרך פשיית רוב הגבינות המזכרים בגמרא ובפוסקים ובהו בלמח נשאר אח"כ חלב ממש כי כן שמעתי מהאומן המושין הגבינות אבל הגבינות שמושין בהצ"ב בנייתן רוב פעמים לא נשאר בהמי חלב מאמה מהחלב הלכך כשנשאר ולא הספיקו לראות אם נשאר בהם ממש חלב אחר הביסול או לא יש לצד להקל בזה ובשיקר סברת הרא"ש והחולקים עליו בזה כתבתי בתשובה בסמוך כנלפ"ד :

סימן ב

שאלה בפה שנאפה בתנור וסמך להפה בהפק שני לבנים עמד שם קיריה רוחה עם בשר ונשפך מהרושב לחוך נובא שהיה שם בתנור ולא הגיע מהרושב להפה רק שהבא הויעה עלה עד הפת ובודאי היה הד פולדה בהויעה האך הדין של הפת ההוא :

תשובה : הנה מחילה עליה בדעתי ללמד כהן מה שיש סברא לומר דלא אמרינן דיעה איכר אלא של משקן דוקא אבל לא של אובלין כמו שהביא הפ"מ בהנהגות או"ה שלו שהוכיח כן מהרמב"ם והילכך ה"ג כיון שאין כהן אלא משום איסור היעשה ואף שיש כהן ג"כ רובע מ"מ הא המים והדיוטב מלד עלמן איך בהם איסור רק עיקר האיסור הוא משום הכשר והבשר הא הו ליכל שאין יעשה אחרת ודמי ממש למקפה של גריבין המבואר בנדר ד' ל' שאין היעשה של הגריבין מכשר שמה הוכיחו שאין יעשה האכלת אכור והחם הא המקפה פ"כ היא נחבילה במים ואפילו הכי לא חוליק בחר המים אלא אחר הגריבין הכא נמי דכוהא :

אמנם קשה לי מאוד לטמך על היחר זה כי עיינתי במקור של הדין ברמב"ם פ"א מהלכות פ"א ובגמ' דמזיר דף נ' וראיתי כי לא מחמת שאין יעשה האובלין דין כאובלין אחינן עליה דהא יעשה אובלין לא שייך כלל לענין הכשר דהא אינו מכשר אלא כשמה משקן רק דההס מיייר בניסול היבור לענין טומאה דכל דבר שאינו ממוצק וטולדת לאחוריה או שאין להתבטיל יור לא הו איסור להדדי ועיי' בפ"ג מואהלות לענין דס קרוש אם הוא חיבור ולא שייך כלל לאיסור והיחר וכן מוכח מש"פ סי' ק"ה ובהלכות פסח סי' תנ"א דאין חילוק בזה ודברי הפ"מ לא הבנתי כשהו כלל לכן איך ראונו לסמוך פ"י : איכרא מה שכתבתי לי בזה הוא דהא עיקר המקור של זה דיעה אחרת הוא משהו הרא"ש כלל כ' והוכיח כן מפ"ס דמכשירין דאמרינן ההס דיעה המרתן אם היה המרתן עמאה גם היעשה ממשאה וכן אפילו של מרתן לאחוריה מ"מ היעשה מכשרת לקבל טומאה וכן אמרינן ההס צ"ה בהלכות סו"ה מגסה קדירה טומאה אם היעשה ידיה מחמת הקדירה נעמאו ידיה אלמא דיעה נמשכת כמשם הילכך לענין איסור נמי אוסר פ"כ ע"ש :

ולכאורה דברי הרא"ש כהן אינם מוכיחים כ"כ כי מה שייכות הוא הכשר טומאה לענין איסור ויהיה של אבילה הא ק"ל בכל דוכחא דאיסורא טומאה לא ילפינן

כדאמרינן ביבמות דף ק"ג לענין חליה בסגול המוכר ופי' רש"י שם משום דכל הלכות טומאה חידוש הם ומחידוש לא ילפינן וכן כתב הרא"ש בבביות סי' ח' לענין דג שהיה שבלב דג שחא דאף שלענין טומאה נחשב כמטבול מ"מ לענין איסור לא נחשב כמטבול משום דלא ילפינן איסור ממומאה פ"ט וכן לענין גטוק חיבור דק"ל דטומאה אמרינן דהו חיבור ובשאר איסורים לא הו חיבור . עיי' ט"פ בס"ק ק"ה ס"ק ח' . ועיי' במשילה ד' פ"ו : ויחר מזה קשה לי מ"ל להרא"ש לחדש דין כזה דהא אף חזין דיעה של כל דבר איך לו כ"כ טעם משוכח כמו ליר היואל מכל דבר והמשם משיר ע"ז ואפילו הכי לענין ליר של איסור בעינן קרא לרבות ליר של דבר איסור כדדרשין הטמאים לאיסור לין ורובין וברגים דליכא קרא בלמח מותר לירן וא"כ מ"ל לחדש דין כזה מדעתא דנפשי' הא יש לומר דדוקא בטומאה אמרינן כן ולא בשאר איסורין . ועיי' במשכנות יעקב סי' ל"א שהקשה ג"כ על דין זה . ונראה דהרא"ש לשיטתו יש לו הכרח בגמ' דכאן ילפינן איסור ממומאה והוא דהרא"ש חזר לשיטתו בחולין דף ק"ד שהביא מחילה דעת הרמב"ם שאמר מי חלב באבילה משום כיון דליכא קרא להיחר כמו חלב טוב אסור משום אכר מן החי : והרא"ש דחה זאת משום דהא אמרינן במשכח מכשירין דמי חלב מכשיר אלא פ"כ דיינו ממש כחלב לכל מילי רק לענין איסור של בשר בחלב שאני משום דבעינן בחלב אם כמו שילא מהנהמה מעורב עם האוכל פ"ג והיינו משום דסברת הרא"ש הוא דהא ק"ל דאין מכשיר הורשים אלא שבעת משקים לחד ותו לא ומהאי טעמא אמרינן בחולין ד' פ"א דללמח דדמא דהוא המים שנתהוו מדם כשהוא נקרא אינו מכשיר את הורשים ואף שדם הוא מהמשקין המכשירין את הורשים מ"מ הכא כיון דליכא מראה של דם ואין חייבין עליו משום דם אינו מכשיר ג"כ אלמא דכל דלא נחשב משקה לענין איסור והיחר אינו מכשיר ג"כ ואמאי מי חלב מכשיר (ועיי' בח"ס סי' פ' שהעורר בזה) אלא פ"כ דבלמח מי חלב עדיין יש בו הטעם של חלב דמי למי דם הילכך מכשיר נמי את הורשים רק לענין אבילה שאני דבעינן בחלב אם דוקא נמלא לפי זה מוכרח הוא דהא דאמרינן דאף היואל מן השבבת משקין נמי מכשירין הם כמו המשקין גופא מ"מ בעינן דוקא שיחי' בהם הטעם של המשקין דאי לאו הכי אינו מכשיר וזהו בלמח הטעם של ר' שמעון בפ"י דמסכת מכשירין סובר דמוהל היואל מהשמן אינו מכשיר ולא דמי למי חלב דמוהר ר' שמעון דמכשיר אף שמעון הוא ג"כ מהמשקין המכשירין והייט פ"כ משום דבמוהל איך בו טעם של השמן וא"כ לפי זה יש להבין למה יעשה של המשקין מכשרת אלא פ"כ משום דבלמח דיעה של משקין יש בהם ג"כ הטעם של המשקין גופא והילכך שפיר מוכיח הרא"ש מכלן דיעה כל דבר איסור כל שהיה טולדת ביעה אסור דהא מהכשר זרשים חזין דיעה המשקין פ"כ יש בהם הטעם של גוף המשקין דאל"כ לא היה נחשב כמשקה להכשיר הילכך ממילא ג"כ לענין איסור והיחר נמי כל זמן שהיה טולדה ביעה בעינן שיכול להכלם בהיחר אחרת דהא יעשה יש בה פ"כ טעם משוכח . נמלא דלשיטת הרא"ש יש לו ההכרח בגמ' דיעה אחרת כמו גוף הדבר . אמנם זה הכל לשיטת הרא"ש אבל הרמב"ם ושאר פוסקים הסוברים דמי חלב אסור באבילה משום דבר היואל מן החי הרי פ"כ מי חלב אינו ככלל חלב דהא חלב היחר לו הכחוש שאין בו משום דבר היואל מן החי וא"כ הא דמי חלב נחשב כמשקה לענין הכשר זרשים אף דלא הו ככלל חלב היינו פ"כ משום דלא גרע משאר חס המכשירין משום דהכשר זרשים פ"כ כמשקה הראוי לשיטת חס כמש"כ הח"ס בס"פ ומה לי מים הטבבין מקרקע או מאיזה דבר שיחי' שהוא מים מכשיר . ועוד דהא לא גרע ממי רגלי בהמה שמכשרת נמלא לפי זה שוב איך הכרח לומר דיעה של כל דבר דייט כמו דבשר שיואל ממנו היעשה והא דמכשרת הוא משום דלא גרע ממים שמכשיר את הורשים א"כ שוב דדרינן לכלל האמור"ב בס"פ יבמות ד' ק"ג ואיפסקא כן להלכה דאיסור טומאה

משפחה לא ישיגו ואמרינו דאדרבה מדלא חשקו זאה אלא כפומאיה אבל לא בנא"ה וגם ליכא קרא ע"ז כמו שיש על ליר הילכך מסבירא אמרינן דיעה און בו ממס' וכן המשכטה יעקב חולק ג"כ בזה על הר"ש ע"כ נמצא בג"ד י"ב בזה ס"ס חרד דשמח זעה אינה אוסרת כלל וגם הא י"ב פוסקים דדוקא דבר און הקבל זעה אבל לא דבר חס משום דהטבט הוא שמוס של הרשימה מעכבת מלקבל זעה כמו שכתב הר"ש בנשוא' כלל כ' ס"ס וכן פסק הכ"פ להלכה בסו' ק"ה ס"ק ח' ואף גלדידי ל"ע בזה מהשו' הריב"ש סו' קכ"ה דמבואר שם להדיא דאפילו נחס לחוק חס מקבל זעה מ"מ מידו ספיקא לא נפקא והילכך הו' בזה ס"ס להכשיר' ואף שיש חשש בזה משום דנכלט בחרשית ההטר ונכלט דחף בהפת כחש"ל הכ"ך בסו' ל"ז זה אינו חדא כיון דנשפך הרוטב לחוק גומא עמוקה מהפת הרי אינו מפעפע למעלה דרך הלכזים של ההגור וגם בודאי שם אין הלכזים חמים' וגם הא דעה הח"ס בהשמוטו סו' ר"ז של חלק ח"מ דכל לבינה בפני עצמה אפשר דנחשבת ככלי בפני עצמה ואינו מפעפע מקדירה לקדירה ע"ש ומתורף לזה דעה הבית הפרים בסו' ל"ז שחולק על החו"ד בסו' ל"ה והענין ההכרע שאף אם נפל דבר על הקדירה בשעה שישול לא האמרינן דהקדירה מקובר הוא עם המאכל והיכף נכלט להוך החכשיל הלא אמרינן דמהחילה נכלט בהקדירה ואח"כ בהחכשיל וא"כ הו' נעכ"ט והכא נמי הו' נותן עכ"ט דמהחילה נכלט בחרשו הקטר ואח"כ נכלט בהפת ועדיין הוא היתר :

וראיתי בספר בשר יצחק בסו' ע' שהביא ראי' להחוי"ך דזה לא הו' נותן עצם כנ"ס מהא דחולין דף ק"א דקדירה שביטל בה תרומה אוסרה כנ"ס כמו שפסק הרמב"ם בהלכות תרומה ולא חילקו בין תרומה דרבנן לדאורייתא א"כ לפי שיפת הפוסקים בהרמב"ם שסובר דהגיס שעלו בקערה דמותר להכול כבשות מיירי אפילו כהכשיל קשה אמאי אוסר הקדירה את החולין הא י"ב ספק אולי לא נכלט התרומה ממס גקדירה אלא ע"י המיס וא"כ הו' טען טעם כנ"ס ואף שיש לומר שהקדירה קיבלה העצם מגוף התרומה שלא ע"י המיס מ"מ הא אינו אלא ספק וספק דרבנן לקולא אלא ע"כ דמה שבאוך הקדירה הוא מקובר עם הקדירה ונחשב לטעם אחד ע"כ ת"ד ותמיהני על הגאון הזה הח"ך הביא ראי' מהרמב"ם בדבר שהרמב"ם בעלמו אינו סובר כן שגרי בפס"י מהלכות תרומה הלכה י"ב אינו פוסק שם כנמ' זו דקדירה שביטל בה תרומה אוסרת החולין שנחשבטל בה משום הכלישה שנכלט בקדירה רק עיקר האיסור הוא משום הכפיש שיטט על הקדירה ומחמה כן פסק שם שאם רחן הקדירה החילה אפילו במיס לוגיס שוב אין הקדירה אוסרת החולין ע"ש וככ"מ מה שהשיב הרמב"ם לתכתי לוגיל בזה וא"כ אין שום ראי' מהרמב"ם לנידן דידו' כלל והוא פלא' ואף שהראב"ד באמה חולק על הרמב"ם וסובר דגם הנלוט מהקדירה של תרומה נמי אוסרת החולין מ"מ אין ראי' לדין שלו כי אפשר שהראב"ד סובר כשיפת הריב"ך בסו' ל"ה ע"י ביטול אוסרת נותן טעם כנ"ס' גם כשזוכה אחרת סוכתו שמוכרת לומר לשיטה אחת דהא דקדירה שביטל בה תרומה מיירי כביטול בה חירוש וליה של תרומה דוקא שיי' כשזוכה מ"ז וא"כ בודאי אין ראי' מה לענין יתכן טעם כנ"ס דהא חסם לא הו' אלא טעם אחד הילכך מכל האי שעתא ומתורף לזה סברת הפ"מ דנאובל לא אסרינן כלל משום זעה' וגם הוא הפסד מרובה י"ב להחיר הפת לאכלן עם חלב כנלע"ד :

סימן מח

שאלה בבשר של בהמה גסה שנחערב בה תרומות בשר של בהמה דקה מין בשאינו מינו ונתהבה לחתיכות קציעות וקידם הביטול טרע שהבהמה דקה נטרפה ואי אפשר להביירה' וגם כבר לקיף קצה סודותיכות ואכלו אותם קידם

שטרע התערבות וגם לאיר שטרע התערבות נישלם הסמיה כל החתיכות בקדירה אחת לצורך סעודה בריית י"ב ספק ג"כ אולי יש שישים בהיהר נגד האיסור האך הדין של האובל והכלים שנחערבו :

תשובה לענין פרט הראשון שגבל אחד מהם כשגם וטרע קודם שנתכשל' הנה בזה הכינוי הפוסקים ממה"א ד' קי"ז שסובר דהא דאמרינן בזכמים שאם נפל א' מהם לים הותרו כולן לא נאמר זאת אלא דוקא כמין במיט אבל לא כמין בשאינו מינו' ועיקר ההוכחה הוא מהא דהביא הרשב"א שם בחחילה דעה הרמב"ם ורש"י דהא דאמרינן יב"ש ביב"ש במל כריב האי רוב הוא לאו דוקא אלא ר"ל כריב' והיינו ששים וכחכ ש"ס נתערב יב"ש ביב"ש פחות מששים ונפל אחד מהם לים י"ב בזה פלוגתא אי תלינן דהאי דנפל דאיסורא הוא או לא משום שיש אומרים דלא תלינן שאיסורא נפל אלא כנהערב בחדת מששים רק שאסור משום חרל"ל או כיוצא בו או תלינן ב' אבל כל זמן שאין בו ששים אף שמדאורייתא כבר נכיל מ"מ כיון שנחערב בפחות מששים או אף אם נפל אחד מהם לים לא תלינן ב' לומר דהאי דנפל דאיסורא הוא דנפל' וכתב ע"ז הרשב"א דלפי מה שבארתי לעיל דכל יב"ש ביב"ש אם אינם מדברים החשובים נתכשל כרוב אפילו מדרבנן א"כ ממילא לא שייך כלל לחלק בזה ולפרש הגמ' דזכמים דמיירי כמין במיט דוקא דהא זה כללו הכי אפילו אם לא נפל אחד מהם לים הא כבר היתרו ע"י ביטול כרוב התערבות ע"כ בהרשב"א ע"ש' ימיה הוכיחו דמשמע דוקא משים דכיון דמין במיט נתכשל כרוב הילכך טוב לא משכחת כלל להאי דינא' ממילא דמין בשאינו מיט דלכ"ע אף ביב"ש בעיני ששים או בזה להיס אומרים דלא תלינן דהאי דנפל דאיסורא הוא אלא כנהערב ביהר מששים ה"ל ככה"ל נמי לא תלינן ע"י כפ"מ בסו' ק"ט ס"ק ח' שכתב שהפילו במקום הפסד"מ יש להחמיר בזה' וכן החו"ד בסו' ק"ט כהב נמי שמהדברי הרשב"ה כאן מוכח דכיון שזיטו מינו לא תלינן כנפל אחת מהם ע"ש' אמנם לא ידעתי כוונתו כי החשיין כחה"ה יראה שאף שמהחילה כהב כן נמ"מ לא כהב זאה אלא כנגד שיפת הראשונים שהביא מהחילה' אבל הוא בעלמו מסיק לבסוף דהעיקר תלי בזה שכל שנחשבטל מהחילה מדאורייתא אף שמדרבנן עדיין לא נתכשל שוב אמרינן שאי אומר וחולין דהאי דנפל דאיסורא הוא אפילו אם נחערב בפחות מששים' וא"כ ממילא לשיפת הרשב"א ולדין דק"ל בסו' ק"י דהא דאמרינן בזכמים כנהערב חביב בחביות או חלכה בהארים מיירי אפי' כנהערבו בפחות מששים מ"מ כל שנפל אחד מהם הותרו כולן הרי חזינן אן דלא קי"ל כשיטה הראשונים דסברי דלא תלינן בשאינו אומר אלא כהתערבות של ששים דוקא אלא ה"ה אפילו כנהערב בפחות מששים והעיקר העצם הוא משום דכיון דמן הותרה כבר נתכשל שוב אמרינן בכל דוכהא שאי אומר ממילא ה"ה יב"ש ביב"ש ביב"ש מיט נמי תלינן דהא זה נמי כבר נתכשל מן התורה ע"ש סיב"ש ותרחה שכן הוא :

ואין להקשות בד' הרשב"א למה מדחה דברי הראשונים שכתבו יב"ש ביב"ש כנהערב בפחות מששים ונפל אחד מהם לים דלא תלינן וכתב הרשב"א ע"ז דלפי מה דק"ל ביב"ש ביב"ש ככל כרוב אפילו מדרבנן אין מקום לדבריהם כלל' ויותר מה כהב כשזוכהו לדין לא שייך כלל הדין של הראשונים ע"ש ואמאי הא יש נפק"מ רבתי כנהערב יב"ש ביב"ש מן בשאינו מיט ונפל אחת מהם לים דבזה אף לדין בעינן ששים וא"כ הא יש מקום לדברי הראשונים דבזה אם אין ששים לא תלינן' ונראה משום דהרשב"א חיל לשיטתו בזה שכתב בחשיבה סו' רכ"ה שהביא שם הגמ' דזכמים ד' ע"ש דאמרינן הנה אחרו רבנן כרובא ואחרו רבנן כשעמא מין בשאינו מיט כשעמא מין במיט כרובא ע"כ הגמ' וכתב הרשב"א דזה ע"כ מיירי בדבר הנכלל דוקא ולענין דאורייתא מיירי דמין במיט כדבר הנכלל מדאורייתא די כרובא וצנן כשאינו מיט בעינן ששים דמי מיירי כדבר

דבר יבש האך אמרו דמן בשאיט מיט בעשתא וזה מן בשאיט מיט ביבשות ניכר הוא האיסור בתוך היתרה ואיסור הניכר אין מחירין אותו בששים ואף לא באלף פ"ד' הרשב"א ופ"ט שמכח סברה או מוכיח מזה כמה דינים וקשה דמאי זה הוכחה וזה שפיר מלי מיירי דבר יבש ומה שהקשה הא דבר יבש באיט מיט ניכר הוא הא משכחת לה בליטן כהנהו הפוסקים בש" ק"ט שפירך לחיובות קטנות ואיך ניכרין או כנגזילה המחירא אלא ע"כ משום הרשב"א לא רגה לחוקמי הסיניא במחלוקת רחוקה רק כפשוטו דנתערב מחיבה הניכרת מחילה בשאר חייבות וכפשוטא דגמרא כהנהיר חבית דאיסורא הדיע ברוב חביות של היחר ומשום הכי נמי ליט רוגה הרשב"א לחוקמי הסוגיא דחבית דנגפיל אחד מהם ליש דחלין דאיסורא נפל מיירי בזמן בשאיט מיט דזה אינו דהא ניכר הוא מי נפל אס דאיסורא או דהניחא וליכך כחז שפיר לדידן לא שייך כלל סברה הראשונה ואף למשכחת לה דלא דעינן מ"מ הוא לא רגה לחוקמי הסוגיא כמילתא דחיקא נמלא לפי סברה זו דגם בזמן בשאיט מיט כל שנאכזר אחד מהם חלין לקולא הילכך כג"ד נמי הא יש להקל דמאי אמרם הא תמס בעינן דוקא בלא לאכיל כל התערובות בפנים אחת כדאיסור בזבחים שם ובש"ע סי' ז' ובאן ע"כ נאכל הוא בפנים אחת זה אינו דהא עיקר הטעם הוא אלא כדי שיהי' ס"ס כמו שכתב הרא"ש בפ"ג ו"ה ויטעו דאמרינן שמה האי דנפל דאיסורא היטה ואף אס של היחר היטה דלמא האי דאכל פכשוו דהיתרה הוא ע"ש והילכך הנה דאיסור בלאו הכי ס"ס היינו שמה יש כאן ששים ולא נאסרה משום ואף אס האמר שאין כאן ששים דלמא האי דנפל דאיסורא היטה ולא הוי ס"ס משם אחד משום דכל היכא דהספק הראשון מחיר יותר מן האחרון ככה"ג אמרינן ס"ס כדאיסור בכללה דש"ע ע"ג :

ואין לומר דהאי ספק שמה דאיסורא נפל לאו ספק מעליא הוא משום דכיון דהיתרה היא הרוב אמרינן כל דפריש מריבא דהיתרה פריש ואיסורא ברובא היתא כדאיסורא תמס כפרק התערובות ואף דבעלמא מלמדין זה לספק ספיקא היינו דוקא בתערובות מין במיט דכבר נהביל מן התורה ברוב ואיני אלא חיובא בעלמא הילכך שפיר חלין כלל דבר מבח"כ כהן כיון דיש בזה חשב איסור דאורייתא משום טעם כעיקר לא מלמדין זאה אפי' לב"ס זה אינו דכאן מותר לב"ע דהא שיטת הרא"ש בפ"ג ו"ה וכן הוא דעת כמה ראשונים בכל דבר כהנכטל כדר מן התורה וגם אין עליו איסור אפילו מדרבנן כיון יבש ביבש מין במיט שנכטל ברוב או אמרינן שגם האיסור נהפך להיתר ונעשה הכל היחר גמור ומותר לבטלן כל אחת ואחת בש"ע אפילו בלא במיט ואפילו בפחות משה"ס ואף בש"כ כועט טעם דאיסורא מ"מ לא חיכפת לן כיון שטדע התערובות ונכטל אפילו מדרבנן נעשה היחר גמור ולא דמי למין בשאיט מיט יבש ביבש שאף שמה התורה נכטל ברוב ונעשה היחר גמור מ"מ כהנכטלן נעשה איסור מן התורה משום דתמס עדיין לא נקראת שם היחר על התערובות דהא מדרבנן עדיין איסור אכל כל כנקרא שם היחר אפילו מדרבנן כיון אמרינן דאפילו האיסור גיפא חזר להיות וא"כ ה"ל הא דעת הש"ך הוא בסי' ק"ג דיעב ביבש אפילו מן בשאיט מיט דכעין ששים מ"מ כל שיש ספק אס יש כאן ששים או לא אמרינן כיון דמן התור' ברובא בטל א"כ הוי ספיקא דרבנן ומותר לאכול כד פ"ט ו"א כ"ה ה"ג הרי נקרא על התערובות כזה שם היחר ומחילא לדעת הרא"ש והאר' פוסקים אמרינן שוב שגם האיסור נהפך להיחר ומותר אפילו אס נהבטל בשאיט מיט זא"כ ה"ג מותר ואפילו לריבוי י"א כ"ה פ"ב שחלק על דברי הש"ך הללו (ודע כי דברי ריבוי פ"א הללו לריבוי חיקן וגם המפיקים עיי' בפ"ה סי' ק"ט נחמי טעית למעיינן כי זה לשון השולח יבש בשאיט מיט שנתערב ונאכזר קלח מהתערובות ויש ספק אס יש שם ששים ע"כ השולח ונראה שפוט שאין טווחו כנאכזר ממש בענין שיש בליה דהאי דנפל דאיסורא הוא שהיא כעין שחילתא זה אינו

דא"כ אחרי לא הויה התערובות התחריס כנאכזר לחוד עיי' בפ"מ בסי' ק"א אוח נ"ב שהביא שם פוסקים המסירין כנאכזר לחוד והגאון לא הויה מזה כלל וכל שיקר פילפולא שלי הוא בענין אחר ע"ש וזהו לא נחית לזה כהנכטל משום דהוא מיירי שחריב כמודד או כה"ג שמשום זה אין להחיר כלל ולא זכר שנאכזר אלא משום שפ"י זה עולד לטו הספק אס היה מחילה ששים כהתערובות או לא ופשוט הוא למעיין שם) היינו משום דמירי דליכא הספק השני שמה האי דנפל דאיסורא הוא רק ספק אחד לחוד שמה היה שם ששים או לא אכל כנידן דידן שכוין שקודם הביטול נודע שני הספיקות ביחד ואז היטה עדיין רק איסור דרבנן וכאיסור דרבנן הא אמרינן בפ' התערובות ובש"ע בסי' ק"א דאפילו ספק זה שמה האי דנפל היטה של איסור נמי מלמדפין לס"ס ולא אמרינן הא דפריש מרובא הוא א"כ ה"ג הרי מחילה קודם הביטול נקרא על התערובות שם היחר לגמרי אפילו מדרבנן וכל שנקרא שם היחר או לדעת הרא"ש והגדולים אמרינן שגם האיסור מותר להיחר הילכך טוב לא חיכפת לן כמה כהנכטל שיה ויטען דהא כבר הותרו אפי' מדרבנן :

ואפיקו לשיטת הרשב"א כה"א שסיכר שיבש ביבש שנכטל חד כחרי לא אמרינן דנעשה היחר יאס שוב ביטלן ברובא איסור כל שאין ששים ממש דשוב נעשה עם הרובע שלא במיט ואיסור מן התורה עד ששים ע"ש הרי אף שנהבטל מקודם אפילו מדרבנן ואפילו הני לאחר הביטול איסור עוד פד ששים מ"מ כג"ד אף הרשב"א מודה שמוה"ר ואחרת שיש לט"ג כ"ה מדבריו כי כהנ הג"ש הובא בסי' ק"ט בלשיטת הסמ"ג כהנ שיש להחמיר ביבש שנתערב במיט אף שהוא אינו מהרבנים שחשובים מ"מ לא יאכלם ארוס אחד א"כ לפי זה ע"כ ז"ל דסביר להסמ"ג שאין האיסור נעשה היחר לפי זה אס ביטל כל התערובות בקדירה אחת וליכא ברובע ששים כעד האיסור נאכזר הרובע מן התורה משום טעם כעיקר ע"ש נמלא לפי זה ע"כ הרשב"א נמי סיכר כן משום דהא גם הוא סובר שאין האיסור נותר לגמרי וכן כתב להדיא הש"ך בסי' ק"ט דעת הרשב"א ואפילו הכי סובר הרשב"א שכל שטדע מהחילה התערובות מותר לבטל א"כ בשהי קדירות משום דהו' על כל קדירה ספק אס יש בו האיסור או לא ע"ש הרי דסובר הרשב"א דאפילו נוד חשב איסור של טעם כעיקר נמי מותר כל שטדע מחילה ויש ספק הילכך כג"ד נמי כיון שטדע מחילה ויש ג"כ ספק אלוני יש שם ששים נמי שרי ועוד הא דעת הא"ה כלל כ"ז סי' י"א להדיא דיעב ביבש אפילו מן בשאיט מיט שנתערב פחות משה"ס ונפל אחד מהם כשוגג וכחבטל ה"ז כ"א אף דודאי ליכא ששים מ"מ שרי כל שטדע התערובות מחילה ע"ש ואף דבזה אפשר דלא קיל טוחי' משום ד"ל דהוא אלויל לשיטתו סובר שיבש שלא במיט שבעינן ששים אין הטעם משום שמה יבטלם ויחן טעם ויהי' חסור מן התורה כזה אינו שגם אס יבטלם לא יהי' חסור מן התורה כיון שכבר נהבטל כמו שהביא הש"ך משמו בסי' ז"ח מ"מ כנידן דידן כיון שיש עוד ספק שמה יש שם ששים וגם כבר נפל אחת מהתערובות יש לסתור עליו להחיר הילכך לענין הלכה יש ללמד כזה :

ומדברי הרשב"א והא"ה אמרתי פירפוס נאה לתרן קשיית החוס' בפ"ד ר' ס"ד שהקשו דהכא כסוגיא אמרינן דמאן דחית לי' שאפילו קדירה שהיא בת יומא מ"מ פוגמת פורחא ואפילו הכי ליתא התורה להנעיל כלי מדיון א"כ ע"כ מוכח מזה שטתן טעם לפגם אכזר דאל"כ למה לן הגעלה הא הוי נטל"פ וכפפחים פ' א"ט אמרינן דמאן דחית לי' דקדירה בת יומא נמי פגמה פורחא הוא סובר ע"כ דלא אמרינן טעם כעיקר הוא מן התורה דהא מהיכא ילפינן טעם כעיקר מהא דאמרה התורה להנעיל כלי מדיון וזה הא חידוש הוא דהא כל טתן טעם לפגם מותר והכא חסור ומחידוש לא ילפינן ע"ש כסוגיא וקשה דהא מין דחית לי' דבלי בת יומא נמי פגמה הוא סובר בפ"ד דבאחם

רק שיצטרף סיל לחוד ומחמת מירדת יו"מ לא היה אפשר לו
למלוך יותר והתירו לו לצורך יו"מ כדאיתא בס' ס"ם ועתה
נשאר לו סבשר וז גם לאחר יו"מ אם רשאין לאוכלם כך או
לא אף כי סבואר בפ"ם ביו"ר סי' צ"ד ס"ק מ' שכל דבר
שאנו מהרדין לצורך יו"מ או שבת או אפילו אם נשאר לאחר
יו"מ או שבת נמי מותר ספני שאסרינן הואיל ואחר
אשתרו ע"ש . ס"ם י"ד דכל זאת הוא רק היבא דישב ליבא
דחוק כמו בעובדא דפ"ם ע"ש . אבל היבא דאפשר לתקן זאת
אתר יו"מ כגון הבא דאפשר לטלוח יוד . דמהני זאת לכמה
פוסקים אפשר דצריכין לתקן ע"כ ת"ד :

תשובה : לכאורה יש להבין דברי הפ"מ . האלפי המסקנא
צקידותין דף כ"ח לענין כהן ציפס חואר דאסור
בביאה שניה לטולי עלמא ולא אמרינן הואיל ואשתתרא אשתרא
וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מהלכות מלכים . ואף דהאס אסור
דאורייתא הוא מ"מ מנ"ל לחלק בין דאורייתא לדרבנן . ונ"ל
דפעמא דידיה הוא מאחר דאיבא עוד לישנא שם בגמרא דרב
מחיר הפילו ביאה שניה משום הואיל ואשתתרא ט' הלכך באסור
דרבנן במכין חקן על הוא לישנא . כמו שכתבו התוס' ע"ז
דף ז' דכל היבא דאיבא חרי לישנא בגמרא אס הוא דבר דרבנן
במכין על המיקל ע"ש . וזוה מתורץ נמי ד' המנ"ל בס' פ"ח
ס"ק ד' שכתב שם לענין אשה נדה דק"ל שמתרת לילך בימים
נוראים לכה"כ כדאיבא התם שאז מותרת היא נמי להתפלל
רמו לדבר מיבמות ח' גבי מטרע דאמרינן הואיל והואר ליבנס
לעזרה לנרעוהו הואר נמי לקרו ע"ש והת"ם ח"א בס' ס"ה
הקשה עליו דחין הידון דומה לרמייה דהתם כניסה לעזרה אמה
היא כי אינו נכנס בני פעמים חד כשכיל לרעוהו ואורך כשכיל
קרוי וכן אחוה אבה ושהי אח כדארל יבמה דביבאה אחס עבדי
בני איבורים הילכך אפשר דאמרינן הואיל והואר אסור אחר הואר
נמי אסור השני כיון דבתרא מעשה נעשו שניהם משא"כ הכא
מנ"ל למימר הואיל והותרה לכתום לכה"כ והותרה להתפלל זה
לא שמעט וכו' וכן מבואר לקמן סי' קס"ח בעיקר ד' הואיל
והואר לבלוע הואר בכל הכעודה אבל מ"מ אינו חלף איבאר אחד
איבאר ביאה מקדש או אכילה פ"ג הילכך אמרינן שפיר מה לי
כולו מה לי מקצתו אבל הכא ב' ענינים המה לגמרי כניסה
לכה"כ שהוא איבאר בפני עצמו והפילה שהיא ג"כ בפני עצמה
זה לא שמעט ע"ש . אבל לפי מה שהתבתי יוחא בהקדמ דהא
דעת התוס' הוא ביבמות ד' ס"א ובתמורה ד' כ"ט וכממה
דוכחא דחין כהן לוקה משום אנה על נכרית אלא ח"כ נכסלה
מקודם או לאחר שנתגיירה הוא שייך בה משום וזכה לא יקח .
ועיי' בב"ש ס' ו' ס"ק פ"ו . והמ"א בס' קנ"ט ס"ק מ"ח כתב
שגם דעת הרמב"ם הוא כהתוס' בזה ולא כהב"ש שם והנה
דעת התוס' והרמב"ם דביאה ראשונה ביפת תואר מותר לבוא
עליה חף במלחמה ואף קודם שנתגיירה ואח"כ מביאה לביתו
ומגיירה כמו שכתבו התוס' שם ד' כ"ב . והרמב"ם בפ"ח מהלכות
מלכים פסק שמוחר לבוא עליה בין בתולה ובין בשולה כמו
דאיבא בגמרא גם זאת יודע דהא דאמרינן התם ללישנא קמא
דרב דכהן מותר ג"כ ביפת תואר כביאה שניה הייט ע"כ לאחר
שנתגיירה דביאה שנייה במלחמה קודם שנתגיירה לכ"ע אסור
כדילפינן לקמן מזהבאהה אל תוך ביתך שלא ילמדה במלחמה
וכן פסק להדיא הרמב"ם בפ"ח שם :

והשרא לפי מה שכתבנו קשה האך פסק רב שם בלישנא
קמא שהכהן מותר ביפת תואר אפילו ביאה שנייה
משום הטעם דהואיל ואשתתרא והא כביאה שניה גולר איבאר חדש
שלא הואר מעולם הייט איבאר אנה שלא היה עוד כה דהא
בשולה ליבא עדיין איבאר של זונה עד אחר שנכעלה או שנתגיירה
אלמא שאפילו לענין איבאר אחר לגמרי וזומן אחר ג"כ אמרינן
הואיל ואשתתרא ואף שיש לדמות קלח משום דאמרינן הייל וחייל
היתה בשולה מקודם היה נמי מותר בה ולא ה' מותר כביאה
שניה ג"כ משום הואיל והואר לכן אפילו עכשו נמי שלקחה
כצ"ל

שגם נעל"ם נמי אסור מהא דכלי מדק וא"כ לדידי' מה שזוהה
הותרה להגטיל כלי מדין חין זה חידוש כלל דבאמת חף שאז
הכלים הם לפגם מ"מ טעם פגם נמי אסור עכ"ד . ועיי' בספר
נהלה יעקב במסכת פ"ו מה שתיירן בזה . ולדברינו יוחא דחין
ק"ל ביו"ר סי' ק"ט דיבש ביבש שנתערב מין כשאינו מייט
שכתבטל מן התורה כרוב מ"מ מדרבנן אסור עד ששים וכתבו
הראשונים דהטעם הוא משום גזירה שמה יבבלס ויתן טעם
ולא יהי' אסור מן התורה . והסבירו רוב הפוסקים שלאחר
הביבול לא הפסור ונעשה איבאר דאורייתא . ואף שכתב הר"ח
בש' ג"ה לפינן מין במיט שכתבטל שאף אס מכשלים אח"כ
באינו מיט נמי מותר פגום דלא אשכחן דדבר היתר יאסר
פליטה ולהיפך מיט שזיר של דג טמא חף שהדג אסור מ"מ
זירו מותר וא"כ ה"ג אחרי שכבר הותר אינו חוזר ונאסר ע"ש
מ"מ זה הוא דוקא מין במיט שאף שהוא טעם אח"כ האיבאר
ה"מ עדיין אינו יודע אס זה הטעם הוא מהחתיכה האסורה
לא מחתיכה של היתר אבל במין כשאינו מיט כיון שהם פעמים
נפרדים רק שהטעם אינו מורגש כיון שהוא ביבש אבל לאחר
הביבול כיון שאז נרגש הטעם היו כהוור וגברר האיבאר וטעם
מקומו היה והיבא דהוורר האיבאר אז אסור מן התורה ולא מהני
ביבול כמו שכתב הר"ן פ"ק דאסור לענין סכך פסול ע"ש ודמי
זה לנתערב איבאר בהיתר ואח"כ הגירו אח האיבאר כע"ש כי
מה לי הכרה של פ"ע שדודאי חוזר לאיסורו ובין הכרה של
הרגשה הטעם . ועיי' בפ"ח כפתיה להלכות הערובות . אמנם
דעת האו"ה הובא בש"ך בס' ל"ח ולפי מה שביארהו לעיל
נראה שגם דעת הרשב"א הוא כן שכל שכבר נתבטל מן התורה
אינו לא משגיחין על הרגשה הטעם אמרינן שאף הטעם הוא
דמי ליואל מן הבהור שהוא פגור שהי' האיבאר כבר הותר .
ולא דמי להכריח גוף החתיכה שבין שאין מבידין החתיכה גופא
והיא עלמה מותרת או הטעם שלה נמי מותר זה הוא תובן
הפלטגחא של הפוסקים . והנה הרמב"ן בפ' ממוה כהן דהא
דלא יייתה התורה להגטיל גם כלי סיחון ועגו כשם שזוה התורה
על כלי מדין משום שאז הותרו להו נמי כהלי דחורי משא"כ
במלחמת מדין לא הותרו . אמנם הרמב"ם בהלכות מלכים סובר
דגם אז לא הותרו אלא בשעת כיבוש מלחמה גופא וגם אס חין
מלוי להם מה לאכול . ועיי' בזה בספר פרשת דרכים דרוש דרך
בקודש . וביערת הדבש סוף חלק שני אבל לאחר כבוש חזרה
וגאסרה . נמלא לפי זה לכברת הרמב"ם אז הבלוע שבקדירה
דמי אחס ליבש ביבש שלא במיט שכתבטל כרוב ואח"כ נתבטל
שדעת רוב הראשונים שבין שאח"כ מרגישין אט הטעם חוזר
לאיסור ונעשה איבאר דאורייתא הילכך הכי נמי בכלי החון ופוג
לאחר המלחמה כיון שזו אסור א"כ כשמרגישים הטעם של
האיבאר כוב חוזר ונעשה איבאר נמלא לפי זה אפשר לומר דבזה
פליגי הבוגיא דע"ז והבוגיא דפסחים דבוגיא דפסחים סברי
כרוב הפוסקים שכל שמרגישין טוב הטעם לא מהני בזה מה
שכבר נעשה היתר משום דחוזר לאיסורו לפי זה לכברת הרמב"ם
היו צריכים להגטיל גם כלי סיחון ועגו ומדלא אמרה התורה
אז להגטיל ע"כ שגם כלי בה יומא נמי פגמה שורהא וטהן
טעם לפגם מותר א"כ ע"כ מה שזוה התורה להגטיל כלי מדין
הוא באמת חידוש דהא גם כלי מדין הם לפגם כמו כלי סו"ע
ובין שהוא חידוש הא ק"ל דמהידוש לא ילפינן משא"כ הבוגיא
דע"ז סברי ככברת שאר פוסקים דכל שנעשה פעם אחת היתר
שוב לא איכפת לן בזה שמרגישין אח"כ הטעם הילכך מה שלא
זוה התורה להגטיל כלי סו"ע הוא מחד הדן דהא הוי היתר
משא"כ כלי מדין שקיבלו טעם של איבאר אז חין חידוש מה
שגליהם צריכין הנעלה ואף שקדירה בה יומא נמי פגמה מ"מ
לפינן באמת שגטיל"ם אסור ומתורץ קשיית התוס' :

סימן כט

שאלה באחר שטלח נשאר לצורך יו"מ ולא נשתתרה בטלוח
ב

הדבר מודה לאבי ע"ש בדמיונה לא אמרין מה לו חד דמיה מה לו תרי דמיה :

וְהַיְהִי הרשב"א פסק בפשוטו בס' תרפ"ט דשבת הוא רק דמיה אלל חולה ולא האמרה ע"ש לך לשיטתו אוסר שפיר בנישול נכרי לחולה בשבת דהא לא שייך כאן הו"ל והוא משח"כ לענין פת פלטר משמע שבויר דהא הותרו כמו שמדייק שם בלשוננו לכן אמרין בזה שפיר הו"ל והותרו ובוה אמרתי דבר נכון לתרין דברי הש"ע בסוף ס' ק"ג שפסק שם דלא כהרשב"א רק כהרא"ה שאם נישל נכרי לחולה בשבת מותר אח"כ לכולי עלמא ו' והרא"ה כתב שם הטעם בזה משום דכהן אינו אוסר בשביל עכו"ם דליכא כהן גזירה דחטאת כיון דליכא היכר דשבת הוא ו' ומקשה הש"ע בס' ק"ג וכו' ק"ג דהא בסוף ס' ק"ג כתב דלא כהרא"ה דהותרו בדבש שאף בו כ"ג גזירה דחטאת אלא בכל מקום אוסר משום חטאת ולא מהני היכר ע"ש שנשאר בקושיא ו' ולפי מה שכתבתי אפשר לתרין בטוב משום דהמחנך אינו לשיטתו שהוא פוסק בא"ח ס' ש"ח ס' י"ד דשבת הותר אלל חולה לך האחר בנישול נכרי בשבת לחולה משום דכהן לבד ההיכר של שבת שייך נמי הסברה של הו"ל ואשכחא וכו' הילכך סמכין שפיר על הרא"ה דכל היכר דליכא היכר לא אמרין משום חטאת משח"כ בס' ק"ג דהא הא תסם ליכא כלל הסברה דהו"ל והותרו ולא נשאר רק הסברה של היכר לאוד ועל זאת לבד לא סמכין ו' ובוה מתורין נמי הקושיא הטניה מ"ס ק"ג לענין פת פלטר דלא אמרין תסם הו"ל ואשכחא היינו נמי משום דהמחנך חרתי בני סברה אשכחא ונס הסברה דליכא היכר וצפה פלטר הא ליכא היכר ו' ומתורין דברי המחנך ו' ונס אפשר לומר שהש"ע ג"כ סומך עלמו על הרשב"א בזה דכל דבר שמותרין בשביל כבוד שבת הוא בכלל הותרו ו' כן היה אפשר לומר אבל מ"מ עדיין אינו מספיק לתרין בזה דברי הרשב"א חדא דא"כ למה האריך כ"כ וכתב משום דלא להוי מלחא דרבנן כחובא והאריך בזה חיפוק ל' משום דאמרין הו"ל ואשכחא ו' ויותר מזה קשה דהא ע"כ אי אפשר לומר כלל דהרשב"א סומך נפשו בזה על האי סברה דאשכחא מטעם דלא הוי רק איסור דרבנן דהא הרשב"א אוסר בחולין ד' פ"ה ד"ה מקלפת ספרים דכלל איכא דאמרי אף אם פליגי באיסור דרבנן הלכה לעולם כאיכא דאמרי לתומא ע"ש לפי זה משכ"כ הכא ביפת תואר דפליגי באיסור דאורייתא בודאי הלכה כאיכא דאמרי אפילו לתומא דלא אמרין הו"ל ואשכחא משום דהוא אינו נמי בשיטתו של הראשונים המבואר בהרא"ה פ"ק דע"ז שכל מקום קי"ל כאיכא דאמרי לתומא אפילו בדרבנן ו' ולדעתי זה הוא נמי טעם של המחנך שהחמיר בפת פלטר משום דהוא אינו לשיטתו שחושש בס' י"ל לענין בן פקודה להאיכא דאמרי שם במילין דבעינן תרי תמיכות דוקא אף שהוא איסור דרבנן והילכך לענין הו"ל ואשכחא נמי לא סמכין ואף שלטנין מה שמטאר בחולין דף י"ז נושא סמכין באיסור דרבנן על סברה של הו"ל ואשכחא כדאיתא ביז"ד ס' רי"ח תסם שאני והחילוק קל להבין ע"כ מבוואר לו שהרשב"א אינו סומך על סברה אשכחא וא"כ ע"כ עיקר טעמא הוא משום דלא להוי מלחא דרבנן כחובא וכן כתב להדיא סברה א' הרשב"א בנה"ד ריש פ"ק דלך במעשה לפעם שבגדה גזרו סומאיה בין סופה שטמאה ברה"י ולא הלכס בטומאה א' כדרך שאר סומאות סופה שטמאה ברה"י דוקא משום דלא להוי מילא דרבנן כחובא דהכא כיון דאיתא ו' ודאי עמאפה בטמאות ברה"י ובין ברה"י וכשענפה בטמאות ברה"י עמאפה אלאמא בטומאה מחוקת וא"כ כשענפה ברה"ה טמאה סומאה שלה דמטיקרא היקן פריה ע"כ הרי מבוואר להדיא שהרשב"א אוסר דבשביל סברה א' לאוד שלא יס' דברי חכמים כחובא מכריע לט לחלק בין דאורייתא לדרבנן לפי זה הדרא הקושיא לדוכחא הא במבשל בשבת נמי איכא הא סברה כל זמן שאין מבשל אחר מותר ניפל ההבדל חוזר להיתרו וא"כ אמאי אוסר הרשב"א ואף שיש לחלק קלח בדוחק אבל האמת יורה דרט דסברה א' שלא יס' דברי חכמים כחובא

בפת שלא היה עליה איסור ונה אמרין נמי הו"ל והותרו מ"מ מה נעשה באבי דמות ל' בתמורה ד' כ"ט דכל טמיה חשילו נכפלה מקודם נמי אין עליה איסור ונה עד אחר שנתגיירה הא לפי זה לא הותר לו מעולם איסור ונה ובודאי זה דוחק גדול דנאמר דלאבי לא נאמר כלל הלישנא קמא ועוד דאדרבא לפי הנראה כל הלישנא קמא הוא חליבי' דאבי' דהוא בובר בוצחים דף ל"ב הסברה של הו"ל ואשכחא משח"כ רבא משמע ההם שחולק על הסברה של הו"ל ואשכחא ע"ש הרי מוכח להדיא דמותרין אפילו איסור אחר לגמרי מה"י סברה דהו"ל ואשכחא ו' ואין לומר דהתם שאני מחזר דהשתרא הביאה של נכרות שיש בו משום קנאין פוגעין בו הותר נמי הביאה של איסור ונה משח"כ כאן הרי תפלה לא אשכחא לה עדיין מעולם וקדושה תפלה לתרין קדושה ברה"ה לתוד נשא"כ ההם הכל איסור ביאה נקראת זה איס דהא בודאי תסם נרע כי הרי שם איסור אחר לגמרי הוא כי מטיקרא לא הותר לו אלא איסור שאף בו לא ואח"כ הוא רולה לעבור איסור ונה שיש בו לא ונס הוא בזמן אחר דביאה ראשונה היחה במלחמה וביאה שניה היא בנייתו והא לא דמי להא דהותר לזרעתו הותר לקריין דהתם נעשה בפעם אחת והאריך מדמין לזה איסור אחר הלכך ע"כ ל"ל דהכוונה היא בהאי הותרו דהכי קאמרין הו"ל והותרה הותרה להבהן לגולל כהונוהו ביפת תואר לענין איסור אחד דאית ביה אמרין דהותר נמי לגולל באיסור אחר דאית ביה וכפא נמי אמרין הו"ל והותרה טומאתה נגד קדושת ימים טראים בחדא קדושה דאית בה הותרה נמי בחיך קדושה דאית ב' והכא עדיף טפי דהא נעשה הכל בפעם אחת ואף דלא קי"ל כהאי לישנא היט משום דיפת תואר הוא איסורא דאורייתא פסקין כלישנא בחרא לתומא משח"כ כל היכא דליכא רק איסורא דרבנן בזה הדריק לכללו של הראשונים בפ"ק דע"ז דכל כה"ג קי"ל כהאי לישנא דאילו לקולא ומותרין היטיב דברי המ"א :

אמנם עדיין יש להבין דברי הפ"מ מהא דאיתא ביז"ד ס' קי"ב כע"ד ל' לדעת המותרין ליקח פת מפלטר נכרי אם הגיע שם פלטר ישראל הרי פת של פלטר נכרי אסורה ומפרש הרשב"א במה"כ דמייירי אף בהפת שכבר תסם חתת יד ישראל הקונה מ"מ כל שבה אח"כ פלטר ישראל נאסר הפה שהם ת"י וכן מפרש הש"ע בסוף ס' קי"ד ע"ש הרי להדיא דאף באיסור דרבנן נמי לא אמרין הו"ל ואשכחא אשכחא ו' וכן מלחתי אח"כ קוש' ו' ביד שאלו ס' רי"ח ונשאר בקושיא ו' ועוד יש להבין כי אף הרשב"א במשמרתה הביט שם שהתיר הפת של הפלטר נמי קאיא שבה שם ח"ל פת פלטר אינה כבבילה שנאמר עליו במקום סכנה מותר בל לו על שולחט כשר שטופה חור ונאסר דהתם איסור דאורייתא הוא משח"כ כאן כיון שהותרו הותרו ולא נעשה מילי דרבנן תוכא ועל שלתן אחד נאסר וחור והותר ונאסר עכ"ל ויש להבין דהוא עלמו כתב לקמן ע"ג בנכרי שבישל לחולה בשבת אוסר דהוא השבת אף להחולה נושא ח"ל חלילה וחס שאף לחולה נושא לא הותר אלא בשבת האורך הא בחולאי שבת חוזר לאיסורו חומה לגבילה שהתירו לחולה שיש בו סכנה שאם הגריא נאסר לו וכל דמיקון לו רבנן בעין דאורייתא חיקון עכ"ל הרי להדיא להיפך דאף בדרבנן דבישול הנכרי בשבת אין בו רק איסור דרבנן אפילו הכי לא אמרין ב' הו"ל והותרו הותרו ו' מיהו לענין דינא יוכלין לתרין בטוב משום הרשב"א לשיטתו אינו דבוצחים ל"ב פליגי אמורתי חד סבר דוקא היכא הותרו דאמרין הו"ל ואשכחא וכו' משח"כ היכא דלא הוי רק דחייה או אמרין להא אדחאי ולהא לא אדחאי וחד סבר איפכא ומשמע שם דהלכה דדוקא היכא הותרו או אמרין הו"ל וכו' דהא לא קי"ל כדב יוסף דאמר רובן טמאי מתיב ונעשה זבים הו"ל והותרו לשיטתא מת הותרו לביבתן והיינו משום דסומאיה לא הותרה רק דחייה ודלא כדבא תסם דאמר איפכא ומכ"כ להתום' ביבמות דף ח' ד"ה רבא משמע שם דרבא ג"כ סבר כאביי רק שאמר חיפכא מהסתברא היינו הסברה טעיה להיפוך אבל בנזק

כדאי ואיננו לא שייכי רק אם חכמים רולים לתקן בזה הענין
 גופא וליתו מהתקף למקום אחר או אין דרכם לתקן בענין
 שיהי' בו חשב חוכא ואיננו ומסב ויהר שלא יתקנו כלל זה
 התקנה משיקטו בענין שיש בו חוכא עיי' חוס' נדה ד' ס' לענין
 בני שבילין משא"כ במקום שהתקנה והדן הוא במקום אחר רק
 במחילא מהתקף נ"כ למקום אחר או אדרבא אמרינן כל דתיקון
 רבנן בעין דלדורייחא תיקט ולא משגיחין כלל לחוכא הדוגמא
 פה של גלטר דתיקט תקנת חכמים הי' שפת פלטר יהי' אסור
 במקום שיש שם פלטר ישראל ובמקום שאין שם פלטר ישראל
 יהי' מותר וכיון שתיקט תקנתם בענין פה היה צלופן זה הלכך
 ביב אין סברא לומר שחכמים יתקנו מחילה ועיקר תקנהא מלחח
 שיהיה בו דרך חוכא ואיננו ומסב להם יותר שלא יעשו בזה
 התקנה כלל וכן לענין מעל"ט שנגדה שתיקט תקנתם היה לגזיר
 פומאה על מעל"ט שנגדה והלכך נמי אין סברא לומר שתיקט
 התקנה שיהי' דבריהם כחוכא ומשום הכי תיקט שחטמא בין
 צרה"ו ובין צרה"ד משא"כ לענין ביטול נכרי לחולה בשבת שם
 האסור והתקנה של ביטול עכו"ם לא לענין חולה נאמר רק זה
 הדין בכל מקום נאמר והתקן שביטול נכרי וביטול שבת הוא
 אסור רק לענין חולה מקילין כמו שאר אסורין שמקילין לענין
 חולה הילכך טוב אמרינן כל דתיקון רבנן בעין דלדורייחא הדיקון
 ובשביל חשב חוכא שיהי' במקום זו אין לנו לשטת הדין הנאמר
 בכ"מ וכל דתיקט רבנן בעין דלדורייחא תיקון זה ברור לדעתנו :

לן הענין דיכא עשה של פסח וידחה עשה דוישלחו תיפוק להו
 דכלאי הכי מיתר הואיל ויהיה וכו' ו"ל דעל מחנה ליה שיעבד
 בו הילכך לומר שיבא עשה יכו' ע"ש שהיולא מדבריהם דלא
 שייכי הכשרא של הואיל ואשתרא אלף שאם תיקודס נאסרה כמו
 יפת תואר או דמותה ואח"כ הותרו או שייכי לומר האי סברא
 של הואיל והותרו אבל אם משולם לא נאסר דבר זה או לא
 שייך הואיל והותרו דהא לא התירה הותרה משולם דבר זה
 כיון שמשולם לא נאסרה הלכך לא שייך בזה לומר הואיל והותרו
 היהרוע"ט והכא נמי בשומאח"ט ע"ה דהא אילו היה נוגע ע"ה
 מקודס הרגל או באחא לא היה נטערת ברגל כדמוכח אם
 בגמרא והיינו דתקן במחטתין הפותח חביתו ברגל דדוקא אם
 היה התלה ברגל גופא והיינו משום דחילת' גזרתם בשעה
 שגזרו על שומאח"ט ע"ה לא גזרו ואח ברגל כי אף שהגלי
 מקבל שומאה כמו שמשאר רש"י שם אבל ברגל גופא פתיחה
 זו לא נאסרה משולם ע"ש בסוגיא לכך לא שייכי לומר הואיל
 ואשתרא דהא לא נשתרא אף שלא נאסרה והע"ה חזיר
 לכתחילה ליגע בהמשקה רק בלא דוחק וכל זה שלא הותר
 רק שלא נאסרה הא ככה"ג לא אמרינן הואיל והותרו משא"כ
 לענין איסורין שאט מקילין בשבת הא בחול הוא אסור ואל
 עליו שם איסור וגם בשבת גופא אסור לפשות כן לכתחילה רק
 בשבת שבת הותרו הילכך טוב שייך הסברא של הואיל ואשתרא
 ובכורר הוא :

נמצא

לפי זה דברי הפ"מ לריכין עיון דהוא מיירי ההם בביטול
 בקדירה של בשר שאינו צ"ו ואח"כ החב בתיבו קף של
 חלב צ"ו שהאיסור זה של נטל"פ שהוא אסור לכתחילה הרי הוא
 צ"מ נאמר ואנו באין להסיר בשביל כבוד שבת ה"כ טוב דמי ממש
 לדין של הרשב"א בביטול לחולה בשבת דלא אמרינן כיון דאשתרא
 אשתרא לפי זה קשה על הפ"מ בין לשיטת הרא"ה ובין לשיטת
 הרשב"א לכן נראה דער באן לא הויר הפ"מ משום
 שבת של הואיל ואשתרא אלא דוקא אם הותרו מהחילה בביטול
 דבר מטה אבל לא אם הותרו בשביל הפסד גורובה ועשה
 אח"כ הפסד מועט או כיוולא בו יהוא עפ"י חרובי הרשב"א
 בקדושין שם דף נ"ח שהקשה לשמילא דליכר ביה הותר ביאה
 שניה מ"ש מאשה אח במקום יבוס דשרי הפילו ביאה שניה ולא
 אמרינן מטה דרנחא עליו עבד ושהה קמה באסור אשת אח
 וסדר דההם מטה הוא ובמטה אין סברא לומר דבביאה שניה
 חדרר לאיסורא אבל יפת תואר לחו מטה היא דמי למי שחאו
 בולמים שמחליקין לחו עד שיחירו עיניו ומשם ויליך באסורא
 קאי ה"ג מציאה רחשונה נתקדרה דשהו וטוב אסור בביאה
 שניה ע"כ ולפי המשקלא אליבא דהלכתא אף רב סבר כן
 ולפי זה אחי שפיר דברי הפ"מ לדין דהותרו בשביל כבוד שבת
 ה"כ הותרו בשביל מטה דהא יש אומרים דכבוד שבת הוא
 דלדורייחא או אפילו להפוסקים דהוא דרבנן מ"מ כיון דנטל"פ
 הוא רק אסור דרבנן והותרו בשביל מטה של שבת טוב אמרינן
 הואיל ואשתרא כמו ביבמה וכה"ג כחבו הפוסקים הענין על
 הא דתבואר בא"ח ס' קס"ח וביו"ד ס' קי"ב לדין דהותר
 לבטע על פה של נכרי הותר בכל הכשרה דהטעם הוא נמי
 גשום דליבא כאן כבוד שמים דהו אינו כבוד שמים שיבטע
 עליו מהחלה משום מטה המוילא ואח"כ יחדל משום אסור
 לכך אמרינן הואיל ואשתרא הלכך הכא נמי דמותה דאין זאת
 כבוד שמים של שבת שיחדל אח"כ בחול בשביל האסור כן יש
 ליישב דבריו ואין להקשות מזה דאמרינן סוף חגיגה לענין
 פומאה ע"ה שהותר ברגל ואעפ"כ היו משבילין כל הגלים לאחד
 הרגל וכן המחיל את חביתו ברגל לא ינמור לאחד הרגל ולא
 אמרינן הואיל והותרו כדמחא ההם דף כ"ו ויש ליישב זאת
 עפ"י דברי החיים ונחיה דף ל"ב שהקשו על הא דאמרינן
 מטורע שאל שמינו של בערב הרגל וראה קרי שמכניס ידו
 לעורה משום דיכא עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה דוישלחו
 ושלא דאמר דהואיל ויהיה לנצטתו הותר לקריו לפי זה למה

ובזה

יבאר היטב מה הוא החילוק של בין רבי אמור' יצחק
 נפחא שם כי לכאורה אין בו ביאור ולפי מה שכתבנו
 נוחא כי חד מהם היה סבר שאף אם נשמא קודם הרגל בזה
 רגל ומטהרתם רק שמתקף אולי לכתחילה אין להביאם על
 הרגל והא דקמני הפותח חביתו דמשמע שפוח כעס הוא
 לאו דוקא רק דנקיט בשביל סיפא והכ"א לא ינמור ואיך ה"כ
 לו כי דוקא שלא נשמא מקודם רק עכ ברגל גופא או לא
 אברו לכתחילה משא"כ אם קודם הרגל נשמא לא הותרו
 פומאה זו אף ברגל :

אננים

יש לדקדק מד' הירושלמי ע"כ דמתי' והוצ' בתיב'
 בחולין פ' בהמה המקשה דבשבת שואלו לע"ה ויכלי
 על פי' ולמל"ט הולרך לעשר ולא אמרינן הואיל ויהיה יב'
 מלאהי קיבוי' זו בספר י"ט שם ופ"ג לריכין לחלק דההם
 שאני דיש תקנה לעשר ויהיה דליבא הקנה לח סמכי על הסברה
 של הואיל ואשתרא לפי זה בנידן דידן נמי מחיה שיש תקנה
 גס עכשו למלוח עד כשיטור לריכין לפשות כן כולל"ד :

סימן ג

נשאלתי ע"ד רבים קטנים הנעסקים שסביאין אותן באן
 והם נצולו ע"י עכו"ם ואופן צדייתן הוא : יש
 ליה הנורים גדולים ואחר התקה נותנין שם תול ובחזקן עליהם
 סלח וע"י רתיחית החול והסלח ראין הם לאביאה אם יש בזה
 משום בש"ג :

תשובה הנה ע"ד מה שכתבתי לו שיש סברא לומר דעל
 חולדות האש לא גזרו עליו משום ב"ג וכה"כ
 שאל מנ"ל זאת הנה לא להלכה אמרינן כן רק לספק בעלמא
 כי בירושלמי ע"כ פ"ט הלכה ח' איתא דרבי אבא סורמיתין
 של נכרי והקשה מ"ש זאת מלאהי והייט ששופך מים דוחמין
 על קמה וע"כ ק נחשבל ושרי והכא נמי התירמסין אחר ר'
 יוס' הלום מחוסר מנשה יד' האור הוא ובחב' שהפירש דבמה
 שביטול הנכרי הכים אין בזה חשב דהא לא גזרו על מים משיש
 ב"ג כדליתא סוף פ"ט דמס' פ"ו ומה שכתבנו אה"כ הירושלמי
 על הקמה הא אין שם האור חתם הכים וע"כ שמשקין דה"ל
 מליס הוא מים דוחמין ממש דמתי' הלום דלגלי כ"ג וכו'
 פ"ק דמלה ע"ש וא"כ יש להבין לשיטת ר"ח דחיים ליה בשבא
 דף מ"ב דעירוי בכלי ראשון מבטל ממש והכרשע השיסקים
 דלדעתו מבטל הוא מן האורה ע"ה הכלי ראשון ממש דהא
 מנעלין

מגשילין נמי ע"י שירי אשילו לכלי רחשן עין כע"מ סוף סימן
 ע"ה ל"ה הא הר' זאת תולדות אר' מהם והאמי שיתר כאן
 הלא ע"כ בביטול ע"כ לא גזרו בו בתולדות פאור והנה
 לכאורה יש לדמות ראו' זאת משום דכאן בע"ז בעל המיתרה
 דכפיין מטעה ע"י האור הוא ר' יוסי שהיה אחד רבי וא"כ
 אפשר לומר דר"י חל לשיטתו דירושלמי פ' כירה הלכה ה'
 פלגי' החס ר' יונה ור"י לענין עירוי בבהה או לענין אסור
 בב"ח אם הוא מבשל או לא ור' יוסי סובר החס דאף לענין
 בב"ח ג"כ אינו מבשל ולפי"ז הא לרדיהו שיה ממש ביטולי נכרים
 לשאר אסורין דאף בבאר היסורים נמי לרדיהו אינו מבשל אבל
 אין ה"ל לר' יונה דפלגי על ר' יוסי החס וסובר דעירוי הוי
 ביטול לענין בב"ח ויכל להיות לרדיהו הוא הדין דהוי ביטול
 לענין ביטול נכרים אבל זה דוחק דא"כ מגלג לר"ח להכריע
 כר' יונה דעירוי מבשל כיון דר' ור' יוסי שם בצ"ח סוכרין דאינו
 מבשל ויחיד ורבים הלכה כרבים אלא ע"כ דביטול נכרים שאני
 משום דהכא דביטול ע"ס"ם בעינן דוקא הנטעה ע"י האור ממש
 ועוד הא המרדכי והא"ו ור"פ הכריעו דהלכה כחוקי' וב"ק
 בצ"ח ד' ל"ח דבמליחה אין בו משום כ"כ מהא דירושלמי שהבאתי
 דאין אסור אלא ע"י מטעה האור ולא כהא"ז דפוסק כר"י שם
 ע"י בחו"ה כלל מ"ג דין י"ד ואפילו הכי לענין עירוי או מבשל
 הו' לא לא הכריעו בזה הלכה כמתא' ע"י במרדכי סוף פ"ש דע"ז
 הרי מביאר דהוי חילוק בין הירושלמי הילכתה עינהו דבעינן
 אור ממש דה"ל"כ הא אין ש"ק וזהו כלל למליחה רק הכא שאני
 דעירוי ללא כלים הוא ועוד נראה דאף לר"י בע"ז שם שסובר
 שאף מליחה נאסר בש"ג ולא בפי כלל הנטעה ע"י האור דוקא
 מ"מ יוכל להיות שבדרך דין מודה דמותה והוא ע"ד שיטת
 הר"ן בסוף פ"ז שסובר דהמולח בשבת חייב משום מבשל והקשו
 עליו מהא דק"ל דהמבשל בתמה או בחמי עכריא פסור משום
 דבעינן חס דוקא או תולדות דאש ע"י כפר"ת ס"ח וע"י כנכ"י
 מה"ת מ"ג שהסביר דשיטה זו סוברת דלא בעינן בזה דומיא
 דמקדש אלא לענין זה למד דכמו דהתם מצינו דמאחר דהסממנים
 נמתו ע"י ביטול והייט כיון דמרכבו ונתחמתו ומחקט ע"י כן
 נחבב למלכה ה"ה כל דבר שנחקן ע"י איזה פעולה חייב
 הלך מחלל שנטעה ראוי ע"י מליחה הוי נמי תולדה דביטול
 כיון דדרך היקוטו כך הוא והא דשעור במבשל בחמי עכריא
 או בחמה הוא רק משום דלאו אורחא לבשל בזהו אבל מליחה
 כיון דאורחא הוא בחמת היה חייב ע"ש ולכאורה סברא זו
 נשחית כן דחוקן דלא הקפידה הטורה דביטול דוקא דהא למאן
 דחית ליה בשתן דהשטרן זה הוא ביטול חייב ע"י מה שהשטרן
 לימד וכן להיפוך למאן דחית ליה דשתן אין בו משום ביטול אף
 שהדחתו נמי פסור כדליתא התם בשבט וכן בכל דבר שהדחתו
 גמר מלאכתו חייב ע"י הדחה למד כמו דליתא התם כסוג'
 והא דמבטחא ביטול הסממנים במקדש היה ביטול ממש כדרך
 ביטול כל הסממנים ואמאי חייבין ע"י הדחה במים פוטרין למד
 והא לא הוי דומיא דמשק ומזה הוכיחו שיטה זו דלא בעינן רק
 בע"י איזה חימום יתקן האוכל ואו חייב אף שנטעה שלא ע"י
 אש רק כל שאורחי' לסקן כן נקרא מבשל ונראה לי קצת שגם
 שיטה רש"י בשבט ל"ט הוא כן שכתב שם על הא דאמרין שאם
 ביטל בחמה שרי ח"ל דאין דרך ביטולו בכך וכו' וקשה לדמה
 לא המרס כפסוקא משום דלא הוי דומיא דביטול סממנין דמשקן
 אלא ע"כ שדעת רש"י הוא דלא יזכרת לן בזה וכל שנתבשל
 בחמה אופן שיה' ילפינן מביטול סמנין דמשקן רק עיקר הטעם
 כאן הוא משום דאין דרך לעשות קן ולא הוי מלאכת מחשבת
 ומש"כ רש"י ומהו בלואר לא מיתלפת וכו' טעונה הוא דאמאי
 לא גזרין ג"כ הכא כמו דגורין בה"ח ופשוט הוא וע"י היטב
 ברש"י שם ד' מ' ע"כ ד"ה אפשר ובמקום הראוי וכו' ובהו
 יחיא לי נמי בע"ז שם דחוקי' סובר דבמליחה לא גזרו משום
 כ"כ ור"י סובר דגם מליחה נקרא ביטול לענין זה וקשה דהכא
 ומבטע דחוקי' סובר דכל דלא הוי תולדות אור לא נקרא ביטול
 ור"י סובר דהוי בכלל ביטול והא היפוך מצינו בירושלמי פ' כלל

גדול הלכה ב' במבשל בשבת בחמו עכרי' דחוקי' פסור משום
 דבעינן תולדות האש ממש ור"י מחייב פ"ש ב' בשלמא על חוקיה
 לא קשה דאפשר שסובר דחמי עכריה כיון דשערת פתחו דגיטס
 נקרא חמי אור כמו דאמרין בשבת ד' ל"ט אלא על ר' יוחנן
 קשה אבל לדברי יוחא משום דעיקר טעם דר"י שסובר דבעינן
 דוקא שיה' דרך ביטול בכך וסובר דחמי עכריא אין דרך לבשל
 כמה שכתב הג"ח הג"ל וכמו שהוכחתי ג"כ מרש"י משא"כ
 ע"י מליחה הא חוקין בכל יום דכמה מחללים שפיקר חיקון
 הוא רק ע"י מליחה דוקא ולא ע"י ביטול כדודע הילכך סובר
 דעל מליחה גזרו בו משום כ"כ ובהו יחיא לי ג"כ מה דקשה
 לכאורה לר"י שסובר דאף במליחה ג"כ גזרו בו משום כ"כ
 האין יתכן קושיה ירושלמי בע"ז שם מה שהקשו מרבי שאוסר
 תורמסן של נכרי על ר' יהודה הנשיא דהוא נמי רבי שאוסר תלוז
 דהא לשיטתו שאוסר מליחה ליבא לתרומא טוב כמו שחוקן שם
 דבעינן מטעה אש דוקא דהא לרדיהו לא בעינן כלל מטעה אש
 ואף דבאמת ר"י פלגי גם כן על הא דתורמסן דהא הוא מחיר
 לוחן כדליתא בע"ז כ"ה מ"מ האין יתכן הוא אליבא דרבי ודחוק
 לומר דלא יזכרת לו אי רבי פלגי עליו גם כהא דבעינן מטעה
 האש זהו דוחק גדול כיון דלא מצינו בזה פלגותא כהדיא בודאי
 לריבין אטו להבנות דפתן' ועוד הא הא"ז ור"פ דסברי דאף
 במליחה יש בה משום כ"כ האין יתירו הם דברי רבי שלא
 יפתחו ול"ז אבל לדברי יוחא כ"כ האין יתירו משום דמלושה בקמח
 שאני דלאו עיקר ביטול שלהם הוה דהא עיקר החיקון של קמח
 הוא ע"י ביטול ממש או אפיה הלכך כה"ג לא גזרו משא"כ
 תורמסן דהו' הוא דרך ביטולו לר"י אפשר כדכין דידן נמי
 דהא ידוע דהוי דגים קפנים עיקר חיקון הוא דוקא ע"י ביטול
 ממש כדודע ודחוק זה במה שארפץ לוחן על החמל הוא רק
 משום שלריבין זאת לקיזם אבל מ"מ עיקר טעמו המשובח לא
 נעשה רק ע"י ביטול ממש דומיא דמשון שלא נעשה ג"כ רק
 למען יעמדו ימים רבים אבל מ"מ אין זאת עיקר היקוטן לאכילה
 הילכך כה"ג לא גזרו בזה משום כ"כ ק אפשר לומר לכאורה :

והנה בירושלמי פ' הסדר מן המבשל מבטע החס משון
 מהו בשבת משון מהו משום בב"ח מהו משום
 בשולי כותים ולא ליפספסא והקשו המחברים דהא בירושלמי פ'
 כ"ג אמרין דהמשון יש בו משום מבשל ע"י פ"ח ריש סו'
 פ"ז שדעתו דבאמת מה שמסתפק כאן נפספסא כ"ג דמשון
 יש בו משום ביטול אמנם ראיתי בהגהות של הגאון בעל שו"מ
 שם שמחלק בזה משום דמשון הוא רק תולדה מביטול האש
 הילכך לענין אסור שבת דמרבין בה תולדות חייב ג"כ על
 משון משא"כ ביטול בב"ח או ביטולי פס"ס דליכא החס כלל
 הדין של תולדות משום הכי פסור החס על משון ע"ש כ"ה הרי
 מביאר להדיא שדעתו דב"כ לא גזרו על תולדות אש ע"ש כ"ה
 וכן ראיתי בספר שם ארי' סו' כ"ב שהרבה להקשות על מה
 שאני אוכלין הטקער והא הבוריקעם נחשבול חמלה ע"י נכרים
 והביא שרב גדול אחד הדין לו משום דהם נחשבול רק ע"י הכל
 היוולא והוי דומיא דהמבשל בעטן דאין בו משום כ"כ והמחבר
 הקשה עליו דלא דמי דהא חוקין דחייב בשבת על תולדות האש
 כמו בינה בלד המיחם דחייב ובעטן לא נפספסא אם הוא חייב
 או לא אלמא דעטן גרע הוא מתולדה ע"ש אבל לפי מה
 שכתבתי הדין הוא עם המשיב' משום דהו' בודאי אין מסתפק
 הירושלמי אם העטן הוא פ"ח או לא דהו' ברור להם דה"ל
 הוא דכיון דחוקין דהוי עטן מחמת ומבשל האוכל עד שנטעה
 ראוי לאכילה ע"כ הוא מחמת יסוד האש המוליד את העטן
 דאל"כ איזהו אב דדייה ע"כ האש הוא וע"י כמד"ר יזכה פ'
 ח' מובלא דקיסין כמה עטן עושה וע"ש גירסא כי בעלים
 יבישים הוי טלו עטן :

רק דהתם נכרים מירי הירושלמי בהכי דברים דביטול עדיף
 במו ומסתפקי' אולי ע"י העטן אי זאת בכלל מקלקל כדרך
 דברים העשין למעטן ופסור משום דהוי בכלל מקלקל' וכן
 בב"ס

מאד להכחול מ"מ לא דמי לדופן עב שהבלוע יולא ומחשפט ככל הכלי דהתם הא חד מין הוא משא"כ היכא דהוא משני מינים דמי ממש לשתי קדירות ויע"י במכתב' כלים פ"ג משנה ה' דהיפול כלי חרס הבריח וכן בפופל כלי מחכה כל שאין הכלי לריך להטיפול נחשבת כשני כלים ע"ש בר"ש ועיי' בימות ק"ג ובשנת קי"ג ור"א' מפרשה לזה מדברי התוס' של אבר והתוס' ע"כ ד"ה קוניה שרש"י מפרש שם שהוא יפיו של אבר והתוס' הקשו ע"ז דמה נפק"מ אם הוא כולו של אבר או הציפי לחד ומפרש שם המהרש"א רטובת התוס' הוא להקשות דכין דאש ה' כילו של שופרת ה' מהי הגעלה מזה. ודיט ככלי מסחית הילכך טוב אף אם הוא רק מלופה על החרס נמי מהי הגעלה וכן פסק להדיא הסמ"ג בהלכות חזק ומלא שבה מהי הגעלה אף היכא דבלע ברותחין ע"ש וא"כ יש להבין התם ג"כ דהא מהחילה בלע החרס שמבחוץ את האיסור שנחשבל בו ואח"כ הא קי"ל דכלי חרס אינו יולא ע"י הגעלה דהא כלי חרס אינו יולא מידי דפיז לעולם אלא ע"כ צ"ל דבאמת לא נבלע כלל בהחרס שמבחוץ כיון שבפנים הוא מלופה בשאר מינים דמי ממש בזה לשתי קדירות הגעפה זו בזה ולא בלעי מהדדי והכא נמי לא בלע לך הפנימי מהחיון. וכן מלאחי א"כ בסוף ספר בית אפרים סי' י"ט שמתקן ג"כ בין מין אחד לשני מינים רק כי לא נחית למה שכחתי שזה הוא ממש הדין של שתי קדירות הגעפות זו בזה שאין נאכרת משא"כ אם מחפה במיט או נעשה גוש אחת דמי ממש כמו שנעשה בן מחילה ברייתו שאו אשילו אם הדופן עב מאד מ"מ עובר הפליטה דרך כל הדופן כמו שחילקו בזה השפ"ק עפ"י מה דק"ל שאין הבלוע יולא מהחיתה לחתיכה אשילו אם החתיכה שנבלע בה האיסור היא דק מאד משא"כ באתו חתיכה גופא קי"ל דאפי' אם היא גדולה הרבה מ"מ האיסור הבלוע שבה מתפשט בכלו כי כן הוא הטעם כמו שכתבו בזה הראשונים. וזהו ממש כוונת המהרש"א שם בחוס' ד"ה קוניה ע"ש. הרי מוכח מזה דאף אם נדבקו השתי קדירות ע"י אומן מ"מ כל שאינו נעשה כך בתולדתו בתחילת עשייתו דינן כשתי קדירות שאין אחרות זו את זו. וכן יש להוכיח מדברי מה"ר הובא בביתור הגר"א בס' י"ב ס"ק כ"ה שכתב הטעם דשתי קדירות הגעפות זו בזה שמתירות הן הוא משום דמי לשתי חתיכות דק"ל דאין מפשפט מזו לזו. כדליתא בפ' כ"ה ע"ש. והנה הא התם קי"ל דאשילו אם ע"י הגליה נדבק החתיכה של היחר אלא החתיכה שיש בה האיסור מ"מ ג"כ אמרינן שאין הבלוע יולא מזו לזו דהא כזה לא נק' איסור דבוק כמש"כ הש"ך בס' פ"ב ס"ק י"ז דאם ע"י הביטול נשמתק הלב ונדבק אל העוף מ"מ לא נקרא בשביל זה איסור דבוק. וכן הסכימו כל האחרונים וכתבו הטעם משום שכל שאין נעשה כן בתולדתו לא היו איסור דבוק ע"ש בתו"ד. ומכש"כ לענין שתי קדירות משום כי יותר מתפשט הטעם מחתיכה לחתיכה ממה שמתפשט מקדירה לקדירה. כמו דאמרינן לענין איסור שמן הנבלע בחתיכה שיולא מחתיכה לחתיכה אף בלא רופב ובשתי קדירות אף באיסור שמן נמי קי"ל דאיש יולא מזה לזה. כדליתא אף בס' ק"ה א"כ בודאי אמרינן שכל שאיש נעשה גוש אחת אף שהם מדונקים זה אל זה מ"מ אין הבלוע מתפשט מזו לזו. וזה"ל ראיתי בח"ס ה' מ"מ סי' ר"ז שכתב שם בזב חלב וא שותן בפטר המצואר בס' י"ז שאם הוא נעשה כחמרים שלט העשים מלבנים או כל לבינה בפ"ע נחשבת כקדירה בפני עצמה ואיש מפשפט מזו לזו ע"ש. הרי אף שהמים מחבר כל הלכרים ונעשה ככלי אחת מ"מ כיון שהלכרים נעשים כל אחד בפ"ע ודינס ככלי חרס כיון שנשרפו באש והמים אף שמחברם אח"כ מ"מ לא איכפת לן בזה ונחשבת כל אחת כקדירה בפ"ע. ונראה דאף רש"י שם צט"ז ובשאר דוכתא שחלק על סברת ר"מ וסובר דאם יפיו נעופרת או בבדיל מ"מ דין ככלי חרס הייט משום דבאמת דמילתא שהציפי הוא דק מאד ואיש יכול לעמוד בפ"ע ובשילהי היא לגבי הכלי חרס כי אי אפשר לציפי דק כזה לחשוב לכלי בפ"ע כמו שכתב מה"א סברת זו בסוף סי' תכ"א חבל

בכ"ח. וכה"ג ראיתי בהנהגות במל שום ירושלים שם שמהרץ בזה הסתירה מירושלמי דכ"ג הנ"ל להירושלמי דהגורד מהמבול. ולדעתו מוכרח הוא דנחיתה בילה בלד המוחס דחייב ממוס מבשל הייט ממוס דזה אירחא דהא צבינה ד' כ"ג לענין מוגמר על גבי חרס שהסיקו דהוא ג"כ תולדה אש כתב שם רש"י דליכא כאן ממוס מבטיר ממוס דהוי הבטירה ע"י שינוי והתם הא קאי רש"י למאן דחית לו דהבטירה שלא לנודך חייב עליו ביו"ט ע"ש בתוס' ד"ה על וא"כ מ"ש צבינה בלד המוחס דחייב חסאת אלא ע"כ דהייט אורחא' ואין להקשות דלפי מה שכתבו דתולדות האש לא גזרו כלל דין ב"ג א"כ מה קמבעי לכו בירושלמי אי במשטן יש בו ממוס צ"ג תיפק לו דאף אם נאמר דעשן דייט כח"א. מ"מ הא בח"א לא גזרו בו ב"ג י"ל משום דכל היכא דמזכיר תולדות האש מיירי דליכא שם האש כלל עיי' בירושלמי פ' כיזר טולין דכל תולדה מיירי הכל דליכא האב גבה והכא גבי העשן אם לא היה בו הטעם ממוס דאין דרך ביקול בדרך היה אפשר לומר דכיון דכל זמן דהעשן עושה פעולתו או ע"כ האש אללו ומחמתו א"כ אפשר דדיט כאש ממש ולא כתולדה וכעין זה מחלק הירושלמי בפ"ג דע"ז הלכה י"ב בהסיק בענין איסור את ההגור דאמר רב חסדא אם להסיק מותר ואם לעשן אסור. וע"ש במפרש השום דלהסיק בעה הגאה כבר כלה האיסור ואם לעשן שהוא לגמר הכלים ע"י העשן נחשב יותר האיסור בעין:

וי"ט לי קלה עיון בדברי האו"ה כלל מ"ג דין ט"ז ח"ל. דגיס. משושנין שפיטן נכרי ונאכלין כך חיין וכו' מותרין ואף דבפ' כ"ג חשיב מעשן בכלל אופה מ"מ לגבי ב"ג לא גזרו וכו' דהא אשילו אפייה לא היו בכלל ביטול מדאיתמרך לגזור על אפה אף שכבר נאכר שלקות דגזירה פה הוא מ"מ דבר שגזרו תלמידי שמאי והלל ושלקות קדמה בזה הרבה ע"ש ופשטת לשוט משמע דאפייה קל הוא מביטול והיינו ממוס דאפייה לא היו רק תולדה דביטול כמו דליתא בירושלמי פ"ק דשבת ושאר דוכתא. וקשה דהא כבר כתבו כל הראשונים בשם הגאונים והובא ג"כ בטור ובשו"ע סי' קי"ב וכן האו"ה עלמו מביא זאה ג"כ בכלל מ"ד דין ט' דכ"ו הוא דוקא בפסח של נכרי עלמו אבל פה של ישראל שאפה נכרי היו לגמרי בכלל שלקות ולא הותרו מעולם ע"ש לפי"ז הא ליכא שום קולא באפייה יותר מביטול ועיי' בת"ה להרשב"א שכתב דלא גזרו ביטול עמוס אלא דוקא ע"י תולדת האש דמשמע לכאורה דאף על ח"א נמי גזרו אמנם המעיין שם יראה דלא נחית לזה כלל רק כלפי שיבת ש"פ דסברי דאף דעל מליחה גזרו נמי ממוס ב"ג כתב דלא גזרו רק ע"י ח"א ומיירי כגון באפייה או בלוי דזה נמי תולדה מיקרי אבל לא מיירי במידי דלא אורחה ע"ש ותראה שכן הוא:

סימן מח

נשאלתי ע"ד הכלי ברול הסופים סבפנים הנקראין ציונועם שכתב הח"ס בחלק י"ד סי' קי"ג דלא סרטי ברו הגעלה משום דהישעין להישע שבפנים שהוא נעשה סורס ע"ש דאיך הוא הדין אם נבלע בהם רופב של איסור סכרוץ ע"י האור שאו אפשר שכתפשט הבלוע בבולו והוא באופן שאין במה שבתוך הכלי ששים אם סרטי לזה הגעלה:

ונראה לי דכל שלא נחשבל נצוט רק שנשפך מבחוץ אי אף אם נשפך הרבה בענין שאין בתוך הכלי ששים כנגד מה שנבלע מבחוץ מ"מ מהי הגעלה כל שמכניס גוף הכלי בתוך מי הגעלה והייט ממוס דאם נאמר דהישע שבפנים היא נעשה ממירי חרס כמו שחושב לזה הח"ס א"כ הא הברול מבחוץ פס הציפי שבפנים דמי ממש. כשני כלים דהא החוץ הוא של ברול והפנים של חרס והילכך דמי ממש לשתי קדירות הנושעין זה בזה דק"ל דאין הבלוע יולא מזה לזה כדליתא ביו"ד סי' ז"ב ס"ח הילכך ממילא נס בתחילה כשנפל על הדופן מבחוץ לא בלע כלל הפנימי ואף שאט רואין שהציפי שבפנים דבוק

אבל צ"ל שהשפיעו שפנים הוא עב ויכול לעמוד בפ"ע כמו
בראש כמה שפנים אף רש"י מורה בזה שנחשבת לכלי בפ"ע :

ובזה נראה נמי מה שהקשה הפ"מ כפי' חכ"א ס"ק כ"ז טל
האוסרים כלי חרס המנופים לו כלי מחכות שחיפן
בנדל ש"ס מחטר שמתו עליו ט"ס המבואר כפי' חס"א דמהני
בלא שפלה מטעם דהסיק חפסיק והבא נמי אמאי אין הליפו
חפסיק ש"ס שחילק משום דהתם נפנס הבלוש ע"י שזאל דרך
סביב - ולכאורה זה דמוק חדא דהא השוקקים כתבו דעיקר
סביב הוא משום שאין הבלוש יולא מדופן אל דופן - ועוד הא
דקדוקא המנופים למחן דאוסר דלא מהני בזה הגעלה הא
אוסר אפילו אם הם אינן בני יומן שכבר נפגמו כמבואר הם
אבל לא הנחבאר נראה דהתם הא בעינן להסיק כעשירי אלכס
במחבר שס' וזה באמת נחשבה ככלי בפ"ע מח"כ חופיו בדיל
האוסר דק וקלוט נחשבת רק לכלי א' - נמלא ככלי וז שהשפיעו
הוא צ"ע כי בו מתאזן לכל השפיעות דיע כעני כלים דלא בלגי
מחבר - ועוד הא יש לנרף לזה ג"כ הסברא דהני כלים שיע
הם יולא בלגי כמו דאיתא בפ"ע ח"ח ס' ח"א לענין כלי
הברש - ומי' בפ"מ ס' ק"ג ס"ק י"ז לענין כלי פארעלאייט -
ומי' ב"מ ח"ד ס' ל"א שהוא מרף התם ג"כ לענין
הפארעלאייט הסברא דשיע הם ולא בלגי - ובפרט ב"ד בודאי
ש' גלף סברא וז השיע משום דהא עיקר הטעם דלא סמיכי
על סברא וז הוא משום דאט חוששין לדעת ר"י ב"ס ר"ה
במלך בפסחים דף ע"ד שחולקין על דעת רש"י שסובר בחולין
ד' ק"ט דאף למסקנא נבאר נמי הסברא דשאר לב דשיע אלא
דמבר דלפי המסקנא נראה זאת ע"ש והילכך לא סמיכי נמי
למלך נגלו זכוכית וכיוצא בו משום האי טעמא דשיע ולא בלגי
ע"ש בס' ח"א בשיע הרשונים לפי זה ב"ד הא יש להקל לכולי
בלגי דלשיע רש"י דמוכח מדבריו בע"ז שם דהיפוי בטל
הוא לפי הכלי הלא לרד"י מותר משום דשיע הוא ולא בלגי
השיע התום' דלא סברא דהא סברא דשיע הא לרד"הו בלאו
כך שער משום דסברי דאפילו לפי קלוט נמי דיע כעני כלים -
הילכך לענין הלכה נראה שכל שלא נחשב האוסר כחומר אף
אם בלגי ע"י האור ואף אם נאמר דע"י האור בודאי מתפשט
הבלגי ככלי מ"מ כיון שנכלע מחמת מהני להו הגעלה ככלפ"ד :

סימן נב

בשאלתי לענין מה שנהדרש כעת במין דבק והוא נעשה
בבשר סמא ונוהגין אוהו בתוך המשקה והטבע
של זה הרבק שהוא מצליל המשקה וסוריד הפסילת למטה
תם זה ניסם ונשאר בהמשקה עד שאין ניכר מקובו איה אם
דמין לעשות כן לבחילה משום אין במהלך אוסר לבחילה :

תשובה : הנה אף שזאל בזה נאלך כבר הנב"י במהדו"ק
ס' כ"ז ע"ש מ"מ הא התם לא מיירי בענין
שחיסור נשאר שם אלא ששולחן אותו מהמשקה ולא נשאר
אלא פלטה משא"כ ב"ד נשאר שם גוף האוסר - וגם הא
האחרים חולקים עליו בכמה סברות שכתב שם מ"מ לדעתי
נראה להמיר מטעם אחר והוא דכיון דהאומנים אומרים שזה
אינו שום טעם כלל רק שמכיר הוהמא של המשקה הילכך
אף שזאל שם גוף האוסר מ"מ אינו אוסר והוא דאמרין
בע"ז דף ל"ח על המשנה שכבין שדרק לתם בזה אין מותר
בהנאה אמר חוק' לא שט אלא שדרק אבל בידוע שמתין
בכס ין אוסר אפילו בהנאה ופריך הגמ' מ"ש ממורים לרבין
שדות שטין בזה הסתי' ין ואפילו הכי מותר בהנאה ומשני
הסם לבגורי ויהמא הוא ופי' רש"י דכיון דלא נעשה אלא לעבורי
והמא היו כמאן דחולל לאיבוד ושרי ע"כ :

ודנה עדין אינו מבואר אם הכוונה הוא שהמורים מכלה
לבמיר טעם היין עד שמתר אפי' בשתי' ואין בו כוס
היסוד הו' שתימא כי רק לענין אוסר הנאה הקילו מהאי טעמא

דחולל לאיבוד אבל לא לענין אכילה - אמנם מדברי הירושלמי
פ"א דתרומה מבואר להדיח שאף באכילה שרי דאיתא התם על
המשנה שמתר ליתן יין של תרומה לתוך המורים אמר ר' יוחנן
דמתניתין איתא כרבי שמאי יין של תרומה לתוך המורים רבי
מתיר ור"א ב"ד בשמון אוסר לפיכך אם עבר ונתט בו רבי אוסר
לורים ופירשו המפרשים דרבי דמתיר ע"כ לא סבר דהוא לפיכך
והמא דר"כ ה' אוסר ליתן להמורים משום איבוד תרומה אלא
ע"כ סובר דהיין למתוקי טעמא עבדי ואיטו מלבד התרומה
לפיכך אוסר לורים כדן תערובות תרומה אבל ר"א בר"ש
שסובר שאוסר ליתן היין להמורים משום דלעבורי ויהמא הוא
סובר שכבר נאבד טעם של היין הילכך מותר לורים ע"כ
בירושלמי שם - וכן פי' הר"ש שם נמלא מבואר מזה דכל
דאמרין דהאיסור הוא אינו אלא לעבורי ויהמא מותר אפי'
באכילה - הן אמת שא"כ לפי דברי הירושלמי הללו ע"כ מבואר
שאין הדין כר"א בר"ש דהא המשנה דמיתין יין של תרומה לתוך
המורים ע"כ לא איתא כר"א בר"ש דהא הוא אוסר ואין ק"ל
כסתם משנה וז כמו שפסק הרמב"ם פי"א מהלכות תרומה לפי
זה ממילא ע"כ שוב לא ק"ל כר"א בר"ש כמבואר כ"ז בירושלמי :

איברא דלפי זה קשה הילכתא אהילכתא דהא אן ק"ל בע"ז
שם כחוקי' דיון למורים הוא רק לעבורי ויהמא
כמו שפסק שם הר"ף והרא"ש וש"פ י"א כ לפי שיטת הירושלמי
אליבא דחוקי' אוסר ליתן יין של תרומה לתוך המורים משום
דמאבד התרומה כמבואר שם להדיח והא אן ק"ל כסתם משנה
דמותר וגם ק"ל כחוקי' והאך נאחז החכל בפר' ראשו והא לפי
שיטת הירושלמי הו' תרתי דסתרי' - ונראה לי למר דחוקי' אינו
מפרש המשנה דתרומות כר' חייא בשם ר' יוחנן וכחוספתא
דידי' רק באדרך חוספתא שמיבא התם בירושלמי על המשנה
שאין מתנין דבילה ונרונרת של תרומה לתוך המורים משום
דמאבדן ותני עלה אבל טתן הוא דבילה ונרונרת לתוך המורים
כדרך שמתנין חבלין ופירשו המפרשים דהא דאוסר ליתן דבילה
של תרומה לתוך המורים משום שהדרך הוא שנחבבל הטעם
של הנרונרת והדבילה בשם המורים זה אוסר משום איבוד
תרומה ע"ש בפני גפרש כי שבירייתא אינה חולקת על המשנה -
אמנם לדעת חוקי' נפרש כי שבירייתא אינה חולקת על המשנה רק
שיחולק בין אם הוא זרק דבילה או אוסר משום מאבד
התרומה אבל אם אינו זורקין רק הוא אוכל הדבילה של התרומה
גופא עם המורים בזה אין אט חוששין מה שכתב הטעם של
הנרונרת לתוך המורים כיון שכן דרכן לתם אותן לתוך המורים
הו' דומיא דתבלין כמו שנה שביא שם בירושלמי דאף דפילג
כל הטעם שלו לתוך המורים לא איכפת לן בזה כיון שהוא
אוכל הכל הדבילה וגם הטעם הגפלט ממנה זה ממש הטעם
דמתיר ליתן יין של תרומה לתוך המורים אף שנחבבל הטעם
של היין לתוך המורים מ"מ כיון שדרכן ליתן אותן לתוך שריים
וגם לובלין אותן עם המורים אין בזה משום הפסד תרומה
כמו שביא שם מהבלין רק שנחבלין הדרך להבלין אותן לתוך
ואפילו הכי שרי כיון שדרק כן כדאיתא התם בירושלמי משא"כ
בדבילה ובמורים שאין דרכן לזרוק אותן לתוך אף אם זורקין
היי בכלל הפסד תרומה אבל כל שאין זורקין אחרים כיון שדרק
כך דמי ממש לתבלין של תרומה שמתר אף שמפסיד אותן :

ונראה לי עוד דמה דאיתא אח"כ שר' חייא בשם ר' יוחנן
אומר דהמשנה לא איתא כמאן דאמר דיון לתוך
מורים אינו אלא להעביר הוהמא הוא בתורת פלוגתא על
התוספתא דלעיל והבי דייק לישנא בירושלמי למשין שם - ובה
נראה דלכאורה שם בע"ז דף ל"ח הובא לישנא דפליגי שם ר' יוחנן
על חוקי' וסובר דאף בידוע שמתין בו יין נמי מותר - ויש להבין
חדא כדאזכר סברא פליגי דהא לישנא דמתניתין כחוקי' דייקא
דלא נאמר רק כבשין שדרק לתם בזה יין שמתר דמשמע דוקא
בדרקין למר הוא דההיא אבל לא בידוע ור"כ מאי סברתו לפלוג
על חוקי' רבו כלי ראי' ולהאיא המשנה מפשטא - אבל לפי מה
שכתבתי

כרבי שסיבך דיין של תרומה שטחן לתוך מוריים אסור לזרים
 א"כ חף של דמיה נמי לירך להפריש ואי כר' אליעזר בר"ש
 דמהיר לזרים חף בודאי אינו לירך להפריש יומיק לעולם כרבי
 ולא גזרו על הערבות דמאי הרי להדיא מביאר מהקנה הירושלמי
 דלא אמרינן שכבר בעל הטעם של היין וכמו שפסק הרמב"ם
 ג"כ וכן הוא ג"כ חסוקת הש"ס דילן בחולין שם וא"כ הדרת
 הקיביל לדוכתא דאק קי"ל כחוקי' דין במוריים הוא לפגרי
 וזהמא : ומביאר בירושלמי פ' בבל וצפ' י"א שם דכל לעצור
 וזהמא או אין אסור אפילו בתרומה מתעטב כמבואר לעיל :

הילכך

נראה דהרמב"ם אינו מפרש כלל דאם הוא לעצור
 וזהמא או נתפסל הטעם לגמרי ר"ל הוא מפרש
 הכונן ע"ד שכבד הוא בעלמו בפי' המטעם פ"ב דערלה ח"ל
 כשילוש אדם עיפה בשאר והחמין הנכלל אפילו יהי' אותו שאר
 פחות מכשיעור כיון שנתפסמה פעולתו נחשו לו ולא נחשו לא
 לתאה ולא לתאחיים ע"כ : וכוונתו מביאר דאף שאין נרנש הטעם
 של השאר כלל בהעיסה מ"מ כיון שיתכר הפעולה הייט שפ"י
 כן נהפח העיסה וכיכר הגבחה ע"כ השאר כזה נמי אינו פעולה
 לאפקי' שלא ימא דהא דלמורין אט המהכל ומחוקי' הוא תבוס
 שפון שיש לו כח גדול לחמין או נרנש הטעם אפילו בכל דהו
 לכך ביאר לנו שאין כן כי לא בשביל הנפוח טעם אמי אימרינן
 אלא רק בשביל שיתכר בו הפעולה שנתחמק ע"כ כן לכך אסור
 כן הוא ביאר דבריו : וכן מפרש להדיא הפ"ח בס' ל"ח ע"ש :
 לפי זה יפרש הרמב"ם דהיין בהמוריים לעולם אין טהמין בתוכה
 אלא מטעם בעינין שיש בהמוריים שיטור לבטל את היין רק כהא
 פליגי חוקי' ור"י דר"י סיבך כי היין למחוקי' טעמא הוא הייט
 שאף שאין גוף הטעם של היין נרנש בהמוריים מ"מ ע"י היין
 הטעם הוא שהיה מופיע הטעם של המוריים ואף שאין מרגישין
 אנו הטעם של היין בהמוריים מ"מ המוריים גופא נתפלה טעמה
 ע"ד מלח שמחמיק את הכבד והילכך כיון שיתכר ונתפדסם
 פעולתו בהמוריים נאברה המוריים דמיו ומת' לשאר של תרומה
 שכבד הרמב"ם שאף שאין הטעם נרנש מ"מ נאשר מחמת
 הפעולה משא"כ חוקי' כוכר דהיין אין עושה שום פעולה בגוף
 המוריים רק שמעביר את הוזהמא לתוך הייט שהללל ממנה היה
 השמרים וזה הפעולה אבל גוף טעם של המוריים לא נתעלה
 י"ד זאת אפילו מחמת דלמורין דלאו מלהא הוא כיון שאין
 כהן הנרנש טעם חדש ומש"כ כהן כי אף החווקא לא נתעלה
 רק כמו שאר המכבה והילכך כיון שיש קאן שיטור ביטול לכן
 מותר המוריים בהגאה ומ"מ מותר ליתן יין של תרומה לתוך
 המוריים כיון שאין מאחד גוף הטעם של התרומה וכל מקום
 שהוא עומד מאחד הוא עומד משא"כ ר"א בר"ש הוא סובר
 בהמוריים מאחד גוף הטעם של היין הילכך לדידי' אסור ליתן
 יין של תרומה לתוך המוריים : אמנם אכן לא קי"ל כן רק
 כשכרת חוקי' והילכך אחיה לדחוקי' ואחיה לשתם טענה דתרומות
 ולא סביר לן כהתוספתא שמביא ר"י בירושלמי ואין הכי נמי
 דלשכרת חוקי' מותר נמי לזרים כל שיש בהם כדי לבטל ולכך
 לא הביא הרמב"ם בשום מקום שיהן של תרומה קנאל למוריים
 שיהי' אסור לזרים משום שאסור כיון דלא קאי אלא לעצור
 וזהמא ולא למחוקי' טעמא או כיון שיש בהמוריים שיטור כדי
 לבטל נתפסל היין של תרומה ומותר לזרים : והוא דמוכח מדברי
 הרמב"ם פ"ג ממעשר ומהש"ס חולין ד' וזו' דאם נתערב יין
 של סבל ודאי במוריים חייב להפריש נראה לי שהוא עפ"י מה
 דלמריק בהמות ד' ל"א במעשה דר' שמעון שוירי שנתערב לו
 קנאל בחולין שבה לגרי ר' ירפין ואמר לו להפריש עליו מן השוק
 שיש בוה שני פירושים ברש"י פי' הראשון שחייבי שנתערב לו
 סבל של דמאי בחולין והילכך ליה לו נמי לקטת מן השוק שהוא
 נמי דמאי ולהפריש עליהם מקום אחד : ועוד פי' שם דמרי' כיון
 בשביל ודאי ואפילו הכי שרי מדאורייתא ופטיור מן המדומה כיון
 שנתערב ברוב חולין הילכך מן התורה כבר נפסל ופטור היה
 מתרומה ומעשר רק מדרבנן אמרו דסבל אינו בכל ברוב וכוון
 שאינו

בכתבה נחא כי העיין בתוספתא פ"ח דתרומה בפליגתא דרבי
 וה"א בר"ש לא הוזכר שם כלל דפליגי אס מותר ליתן יין של
 תרומה לתוך המוריים או לא ולא זכר שם רק הסיפא היינו
 באם נתן היין לתוך המוריים אס מותר לזרים או לא ורק ר"י
 היה לו בקבלה שנס בזה פליגי רבי ור"א בר"ש : וכן מבואר
 בירושלמי שם בר"י היה חני לה האי פלוגתא ע"ש הילכך ר"י
 לשיטתו שהי' לו בקבלה שר"א בר"ש אסור ליתן יין של תרומה
 לתוך המוריים משום דכל דלא עבדא אלא לפגרי וזהמא הוא
 בכלל הסכד תרומה ממילא לפי זה אסור מחמתין דתרומות
 דהסד שמוחר ליתן יין לתוך מוריים ע"כ לא סביר הסבירא של
 עטור וזהמא דאי לאו הכי היה אסור משום הסכד תרומה :
 נמאל לפי זה ע"כ הוכרח לומר בע"ז ד' ל"ח שם דכבשין חף
 שידוע שמתנין בהם יין נמי שרי ולא כחוקי' דאל"כ תקשה עליו
 ג"כ הקיביל שמקשה שם הגמ' על חוקי' מ"ש ממוריים דברי
 אפילו בידוע שמתנין בו יין ולדידי' אי אפשר לתוך משום דהסד
 לעצור וזהמא דהוא ע"כ אינו כוכר כן דאל"כ הא ר"י סובר
 דהלכה כהסד ומנה ובהם מבינה דתרומות כוכר דלא אמרינן
 לפגרי וזהמא הוא משא"כ חוקי' לא היה מקובל בידו כלל
 דפליגי בזה רבי ור"א בר"ש הי מותר ליתן יין של תרומה לתוך
 המוריים כמו שהוא בתוספתא דיון רק היה לו בקבלה התוספתא
 דנפיל דכל דהו זרק התרומה לתוך לא יזכפת לן בגיטול
 הטעם של התרומה נמאל לפי זה או אפילו אי אמרינן לעצור
 וזהמא מ"מ מותר נמי ליתן יין של תרומה לתוך המוריים הילכך
 מפרש מחמתין דע"כ כפשתא דליכנא דהשמע דוקא בדרבין לחוד
 הוא דברי אבל לא בידוע דאו אסור :

והשתא

לא קשיא כלל הילככה אהילכתא דאף דקי"ל
 כחוקי' דין לתוך המוריים אינו אלא להעביר
 הוזהמא מ"מ קי"ל כסתם משנה דתרומות שהאמר ליתן יין לתוך
 המוריים ומותר אח"כ אפילו לזרים בשתי' משום דכבר נתפסל
 טעמו לפי"ד בידן דיון נמי כיון שהאומנים אומרים שהטעם של
 הדבוק היה שהוא נימוס ויורד למטה עם הוזהמא והשמרים והוא
 בפלמו כלה וכפסד ואינו נרנש ממנו בהמשקה שום טעם הילכך
 לפי דבריהם דמי ממנו ליתן של איסור לתוך המוריים או לכלל
 של איסור לתוך לחנה חליבא דר' יהודה בהרומות פ"י שכל שאינו
 אלא להעביר הוזהמא או האיסור גופא חחר להיות היתר ומותר
 אד"כ לאכול חף גוף האיסור : ואף אם נאמר שאין לנו לסמוך
 כ"כ בזה על האומנים מ"מ כיון דהשבתן בגמ' דוגמא ליה שיש
 כמה מימי דברים שע"י שמתנין אותן להללל המשקה הם כליים
 ונתפסל טעמן לגמרי הילכך גם זה לכל הפחות מדי' שיקרא
 לא נפקא אולי גם בזה הוא כן כפי הגדה האומנין וז"ל כיון
 דכאמרו הא יש בהמשקה השיטור כדי לבטל הטעם של האיסור
 ואין כהן רק משום אין מבטלין איסור לכתחילה ודין שאין כהן
 אלא רק בשק איסור הא כבר כתב הרמ"מ והש"ך בסו' ל"ב
 וכן הסכימו הפוסקים דכל דאין רק ששק איסור אין בו משום
 אין מבטלין איסור לכתחילה וה"ה הא יש לומר שאין כהן ששם
 של איסור כלל וע"י' בתשו' רע"א ס' ר"ו :

איברא

דכ"ז הוא לסכרת רש"י ובאר מפרשים שכתב דכל
 לעצור וזהמא הו כנאבר או יכולין לפרש כמה
 שכתבה אבל דברי הרמב"ם פ"ג מהלכות מעשר הי אפשר
 לפרש כן שכתב דהמרת יין לתוך המוריים אס הוא של דמאי
 פטור מלהפריש עליהם משום דלא גזרו על הערבות דמאי אבל
 אס הוא של ודאי חייב לעצור ע"ש והוא מהגמ' חולין ד' ו'
 והשתא אס נאמר דע"י המוריים כבר כלה והלך כל הטעם של
 היין ז"ל אחאי אסרו בודאי והא לא נרנש זהה מין של תרומה
 דמותר אח"כ לזרים חליבא דר"א בר"ש ולומר דהרמב"ם אינו
 ששק כחוקי' ומולק על כל הפוסקים זה אי אפשר לומר מכמה
 טעמים : ויוד דבירושלמי פ"א דמאי הלכה ג' מביאר ג"כ
 להיפך דהיהא הכס הקונה יין למוריים חייבים בדמאי והתפסרות
 פטור מדמאי ומייב בודאי : ושרך בירושלמי מה אק קיימיקן אי

כפרוסה לי שהוא שריפה ועגור בו הקצב ואמר שאינו כלום ואמר
הרים לנברי ונראה מסנו שריפה לכבוד הבשר לישראל רק
שאח"כ לא הניחו לו השוחטים ע"כ השאלה :

תשובה . הנה נחשו' הרא"ש כלל כ' נשאל על פנה
שנמלח טריפה ח"י שחיס ושלש פעמים חי מהני
לו קבלת דברי חבירות חי לא . והשיב כי כאן לא שייך להחזיר
קבלת דברי חבירות כי ענין חבירות הוא דברי פרישות שאמרים
ניהגים וזאת ואחרים אינם טובים ולא מחמת רוע לבס רק
לדעתם אין בזה שום חיבור והילכך אחר שמקבלים עליהם דברי
פרישות ומבטיחים לנהוג כדרך החברים מאז והלאה היו טובים
עליהם והא לא חיתרו לעבור במודי אבל בענין הפרישות
שהוא מטיקור הדם והכל יודעין אותו וטובין בו זה שלא תש
לבדוק ולהאליא טריפה מח"י אם עשה במודי רשע הוא בעיניו
ואף אם מקבל עליו להיות זהיר מאלו ולהבא אין מאמינין אותו
עד שיקבל עליו התשובה המוטורח בפ' ז"ב שילבש שחורים וילך
למקום שאין מכירין אותו וכו' ע"כ ד' הרא"ש . והנה הרא"ש
התחיל בדבריו שהוליא טריפה שחיס ושלש פעמים ומה הוכיח
האחרונים והסכימו כי טוונת הרא"ש הוא דעדי מרי וזמנא אמריק
אולי שונג הוא אבל אם עבר יותר משתי פעמים אמריקן בודאי
מזיד הוא . גם דעת הח"ס דאם ספק אם היה שונג או מזיד
אזי אם כי בו חימוד ממנו אמריקן בודאי דהוא מזיד . וכמו שכתב
הראשונים מהא דפ"ק דחולין בבהוא עבחה דניפק טריפה מח"י
משמע רק פעם אחי והעבירו ולא דע כשונג והייט משום דהחם
מיידי דהיה שלו ואית ב' משום חימוד ממנו משום הכי אף בפעם
אחת לריבין לרזן לחומו למיזיד . אמנם מהשו' שרש"ב משמע דאף
היכא דעובר על האיטורין המפורסמין לאיסור מ"מ משמע
מדבריו דאפשר דמהני נמי דברי חבירות שכתב בספ"ו סי'
חל"ה . שאם הוליא טריפה מח"י פעם אחת ושחיס לריבין
לדקדק אם מהני קבלת דברי חבירות אם לא ואם ראית שדוונג
ומתאנח על עבירה שגא לרזן אזי מקבלין אותו ע"ש . ושוד
כהב בחשונה אחת דעבד שחלש בסרסות אין לו תנאה עד
שילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתכסה שחורים
וכו' ותקנה זו איחא בגמ' סנהדרין בפ' זה בורר וההקנה של
קבלת דברי חבירות איחא בבכורות . ובכל זה כתב טולס דאין
חילוק בין איסור דאורייתא לדרבנן . וראי' מעירובין פ' הדר
בהואו דנפק בשבחה בחומרטא דמזיזתא . ולכמה מפרשים לא
היה שם אלא איסור דרבנן משום דהוא תכשיר ואפילו הכי דע
אותו לפסול ע"ש . נמלא בידן רידן אף שנכשל באיסור דרבנן
מ"מ לריד דוקא נמי לילך למקום שאין מכירין אותו וכמבואר
בשק"ו זה בורר דאי לחו הכי איט מתכשר עדין כן היה נראה
לי לכאורה . והנה הר"ן בפ' זה בורר הקשה על סבירא וחילוק
זה של הרא"ש שכל היכא שהוא מעיקרי הדת לא מהני קבלת
דברי חבירות . מהא דאיחא בבכורות דהתשוד למטר תרומה
לשם חולין מהני נמי קבלת דברי חבירות והא הפס במזיד מיידי
וגם הוא מעיקרי הדת ואפ"ה מהני קבלת דברי חבירות ולא
בעיק דוקא שילבש שחורים ויחזיר לזירה בדבר תשוב :

אמנם לדעתו על הרא"ש לא קשה כלל משום דהרא"ש
כתב בפ' זה בורר על הא דאמר רב מחנן התשוד
על העריות כשר לעדות אשה : דהקשה החס' מ"ש מאלב נבילות
לתאבון דפסול . ומסיק דלישנא דתשוד הוא הייט היכא שלא
ראית שעבר עבירה רק הקול יונח עליו אבל לא ידעט דבר
בכור . וארבעים כהנסי' דקאמר הגמ' דמשמע דמחייב מלקות
לא בשביל העבירה הוא אלא הייט משום דתלקין על לא טוביה
השמועה ע"ש הלכך לפי"ו לא קשה מהא דבטרות דהתם הא לא
מיידי אלא בחשודים כדאיחא במשנה ובגמ' . וכן הוא בזה"ע
סי' מ"ב . וכן הוא בזה"מ סי' ל"ד דחילוק לענין נאמנות במתן
בין שעבר על עבירה מתא וכן רק תשוד בעלמא והייט בשביל
חילוק של הרא"ש ה"ל . אמנם ראיתי כי על דבר זה נשאל
ג"כ בעל העבודת הפרוסי שאלה ט"ו . ומסיק שם שאין מעבירין
איתו

שאיט חייב בתרומה ומשעבד רק מדרבנן הילכך יכול להפריש
עליהם תרומתי ע"ש ברש"י ופירשו המפרשים והשלגותא בין שני
הפירושים הוא בזה דהפי' הראשון אינו רוצה לפרש דמיידי
במכל דאורייתא משום דאזי היה חייב מן התורה להפריש מן
התערובות ולא היו ראויין להפריש דמחי משום דלא ה' דמחי
להא דאיחא במ"מ פ"ד מהלכות חמץ בנהערב חמץ במלה בענין
שנתכשל לגמרי והכל מותר באכילה מ"מ כל שהאיסור הוא בענין
רק שאינו ניכר לוקין עליו משום כל יראה וכל ימלא . וביאר
המפרשים שהוא ע"ד דלמריקן בבכורות דף כ"ג בטומאה
שנתכשלה בטורה שאף שנתכשלה לענין פיימחת מנע בגון נבילה
שנתכשלה בשחופה שאף שאין תמימה בנגע דהא אין נגע
בנהבילה בפני עולמה מ"מ תמימה במשא דהא מ"מ טשא הוא
אח כל העומאה הכי נמי עובר הוא על כל יראה דהא נמלא
ברשותו הכות חמץ . עיי' בדבריהם ופיין בהר"מ פ"ה מהלכות
תרומה שכתב שגם דעת הרמב"ם הוא כפי' הראשון של רש"י
שאם נתערב עכל ודאי ה' חייב להפריש מן התורה משום דאף
שנתכשל גוף הטבל מ"מ המטה של הפרשה לא נתכשלה דהא
מ"מ חלק של כהן יהי כאלו בכל מקום שהוא הילכך בודאי עכל
לא הקלו בתערובות משא"כ היכא שנתערב תרומה כיון שיש
בהתערובות שיפור כדי לכשל התרומה הותרו הכל לזרים דהא
מלות הפרשה כגד קיים ואין כאן אלא איסור אכילה לזרים ודמי
לשאר איטורין שהם בכלים כל אחד בדינו רק שרידן להרים
מדרבנן משום גזל השבט כן הוא שיטת הרמב"ם אליבא דחוקי'
ולדבר זה התעורר לי לחזי אבי הרב נ"י נמלא לפי זה אין ראוי'
לדין דידן לומר שפי"ו שנתכשה לעבורי וזהמא אינו טוקן טעם
משום דנחתא אפשר דטוקן טעם רק כאן מיידי שיש בו שיפור
הדי לכשל הטעם . מ"מ לענין דינא יש להקל כג"ד ג"כ עפ"י
פברה הטובי' סי' כ"ו ועפ"י סברת רע"א בסו' ג"ז ואף שכתב
נשאר גוף האיסור בחוך המשקה מ"מ יש ללמד ג"כ עפ"י סברת
החוס' בחולין די' ה"ב ד"ה הכי וכי' שכתבו שאף שניטף הבוהן
הרוחה מעורב עם הדם מ"מ אינו נאסר הבוהן מחמת הדם
שהו ביקחין בדבר בע"י המלח גריר הדם לשוליים ואינו נבלע
כלל בהבוהן אף שהוא רוחח ע"ש . ועיי' ביו"ד קכ"ב לענין
החביות שמושחין אותן בחלב הרי שמיט כיוולא ביה שיש דבר
שהטעם שלו גורם שמשחך האיסור מההיפר ואינו מניח לבלוע
בו רק שגבר למטה וא"כ הכא נמי כיון שהאומנים אומרים
שהטעם של זה הדבך הוא ג"כ רק לגרר הזוהמא למטה ואינו
נבלע כלל בחוך המשקה והילכך מאחר שמיט כיוולא ביה לכן
גם זאת לכל הפחות מדי' ספיקא לא נפקא ושוב יש לסמוך על
ההימר שכתבתי לעיל כהלל"ד :

ל הבנתי קצת דברי הר"ם והר"ב בפ"י דתרומות שכתבו
הא דר' יהודה מתידי בכלל של תרומה שנתט לנחה
משום דלעבורי וזהמא עביד דמיידי דוקא בלא נמוח בכלל ע"ש .
וקשה לי מנ"ל להו זאת דהא מבוואר בירושלמי: שם ובפי"א שם
דכל דהוא לעבורי וזהמא או מותר אפי' אם האיסור מעורב
מתא עם ההימר . ושוד קשה לי דלמריקן התם בירושלמי רבנן
דקיטורין אמריקן דר' אבהו אמר ר' יוחנן שסובר דכל איטורין
משערין אותן כאלו הם כלל וכן הא דתקן דגים שנתכשלו עם
קפלוטות של מש"ש והשבייתו השבח הוא לפי חשבון דלא כר"י
דהוא סובר דאינו טוקן טעם כלל בדגים ע"ש . ומחי קשיא
דלמא מיידי התם בכלל שנימוח שהוא טוקן טעם וכו' :

סימן ג

שאלה . ל"ד קצב א' שהיה לו בשר שנשחט ביום א'
בבוקר וסבר איהם ביום ה' לעה ערב ואושרים
עליו ינם סובר נכשל בזה והוא בתנצל עבשו ששבח סתחת
שורי' מירוד כי בנו ה' או חלה גדול ר"ל . גם העיד עייז
עד א' הוחזקו בכשרות שבעת שנטל החלב מהכרם וסבה"כ
כזא דמסרת נקב שהונלה פי הסכה ודראה לו את הנקב ואמר

איתו ידי בקבלת ד"ה ופיקר לחוד ופיקר לחייתו מדברי הרמב"ם
 בפ"י מהלכות מ"א בכתב שכתב שנמלא אחריו חוסיין או
 קריים של חלב מלחודין אותו ומזוהרין אותו שלא יזלזל באיסורים
 חבל אם נמלא חלב כשעורה מעבירין אותו וכו' והיינו פ"ב
 משום דכיון דחוסיין וקרומים הם רק איבור דרבנן לחוד די
 באזהרה בעלמא . הרי מוכח מהרמב"ם שבאיסור דרבנן אין
 מעבירין אותו רק מזוהרין לחוד ואפילו אם הוא טבח למכור
 לאחרים י"ש בו חשש של חימוד ממון נמי הדין כן . וכן מפרש
 הת"ה הובא בב"י סי' ס"ד דהגמ' בפ"ג ג"ה ד' ל"ג בטבח שנמלא
 אחריו חלב דלמירקן דמעבירין אותו מיירי בטבח המוכר לאחרים
 פ"ב . ואפילו הכי אם נמלא אחריו חוסיין וקרומים דהוא רק
 דרבנן ח"ן מעבירין אותו ודי באזהרה לחוד פ"ב ח"ד . אבל
 מ"מ לרפתי קשה להמוך על כבדא זו לחוד חדא דהא כהב
 הג"א בפ"ג ג"ה ס"ח ל' חבל זה מיכר חלבים בחוקת שומן
 או טריפה בחוקת כשרות מחמירין עליו יותר משני שהוא מויד
 וכו' עד שיקר למקום שאין מכירין אותו ויחזור אכידה בדבר חשוב
 פ"ב . הרי משמע ומוכח שמתקן בין טבח שנמלא אחריו חלב
 שלא ניקר יפה למוכר חלב משם משום הדיבא דלא ניקר יפה אינו
 כ"כ מויד כי יוכל להיות שפ"י אזהרה שגגה נעשה זאת כדמדה
 לו שניקר הכל ושוב אין בו חלב וזה הוא באמת דבר המנוי ולכן
 לא החמירו עליו התשובה המבוארה בפ"ז זה בורר ומשום הכי
 נמי בחם לא נמלא אחריו חלב החוסיין והקרומין שהוא רק איבור
 דרבנן לא החמירו עליו כ"כ ודי לו באזהרה לחוד מאחר דאפשר
 לומר דבעלמא ממנו והוא סבר שכבר ניקר הכל . וכה"ג מחלק
 הראב"ד הובא בר"ן שם דהא דטבח שנמלא חוסיין לא פשע
 כ"כ וא"כ לפי"ו הא דרעבא מיכח מכלן להיפוך דדוקא ככאן
 מיקל הרמב"ם באיסור דרבנן משום דאפשר לומר דשגגה היא .
 אבל זה מוכר להדיא בשר טריפה בחוקת כשריה אפילו אם
 אינו אסור אלא מדרבנן מ"מ משמע דמעבירין אותו ג"כ ועוד
 קשה לו לפ"י המג"א ושאר מפרשים שכתבו שאם מכביל
 להבירי חפ"י באיסור דרבנן דאף דחבירו לא עבר רק על איסור
 דרבנן לחוד מ"מ המכביל עלמו עובר על איסור דאורייתא של
 לפני פור משום דלא גרע זה מה שמכבילו באיסור ומאכד נפשו
 בעלמא רעה כזו מכל הנותן טעם רעה לחבירו שהוא עובר על
 לפני עיה מן התורה והיינו מאחר שרצה להכביל לחבירו בדבר
 מה עובר על ל"ע ומכש"כ אם דולה להכבילו בדבר איסור .
 ובאמת כן מוכח כן ברמב"ם פ"י ב"ב מהלכות רולח שכתב שם
 וז"ל וכן כל המכביל עור בדרך והשיאו עלה שאינו הוגנת לו
 הי שהחוק יודי עובדי עבירה שהוא עור ואינו רואה דרך האמת
 משני האות לבו זה עובר בל"ע שנאמר וכו' פ"ב הרי
 להדיא דאף בעלמא הוגנת או מכשילו באיסור עובר בל"ע
 ואין לו טעם שאינו הוגנת יותר מזה בזה שמאנה אותו וטוהן
 לו עלה שאכל מזה שהוא מותר ובאמת הוא אסור . ולפי"ו יש
 להבין דהא פסק הרמב"ם והובא בח"מ סי' ל"ד בטבח שהוליא
 טריפה מתי' הפסול לעדות . והקשה הב"מ הא קי"ל דאינו נפסל
 אלא"כ עובר על ל"א שיש בו מלקות וכאן לא עבר אלא אלא
 של ל"ע ומפני זה הא לא נחמד להעיד שקר . ומירקן הסמ"ע
 דהכא מיירי בטבח שמוכר לאחרים ואף שהוא אינו אוכל ממנו
 מ"מ מאחר שממחה חימוד ממון רואה להכביל לאחרים אמריקן
 שבכביל הגאח ממון יעיד ג"כ שקר פ"ב הרי מבוחר מהרמב"ם
 לפי ביאורי הסמ"ע דאם עובר על לפני עור שבכיל חמדם ממון
 רבט הוא ופסול לעדות וא"כ לפי"ו מאחר שכתבו התפרשים
 דאפילו באיסור דרבנן מ"מ המכביל עיבר מדאורייתא משום לפני
 עיר ממילא ה"ג מאחר דאיכא בלון חמדם ממון ולפני עור הרי
 שבו הא נעשה פסול מן התורה ולא מהני לו אלא התשובה
 המכרת בפ"ז ולכל הפחות לאותו דבר בודאי הא נפסל ולא
 מהני לו אזהרה בעלמא . ולשיטה זו בודאי קשיא גדולה היא
 על בעל העבודת הגרשוני . ואף לומר שהוא מפרש ד' הרמב"ם
 דהיינו טעמא דטבח שהוליא טריפה מתי' דפסול לעדות אף
 באין בו מלקות הוא מטעם שכתב הב"מ שם משום כיון דמוכר

טריפה חוקה שהוא אוכל בעלמו ממנו וא"כ עובר על ל"א גמור
 פ"ב זה- אינו דהא כבר דחו המפרשים דברי הב"מ בזה וגם
 באמת אינם מובנים לי ד' הב"מ בזה דהא איכא בנכרות ד'
 ל"ז במשנה בזוהר בשר ועודע שהיא טריפה שמה שאכלו אכלו
 ומה שלא אכלו מחזיר הלוקח הבשר והם יחזרו לו הדמים ומבוחר
 שם ברש"י דמיירי דוקא שהמוכר ידע שהוא טריפה . וכן מפרש
 להדיא הב"י בפ' המוכר פירוש והובא בש"ך יו"ד בס' קי"ט
 והפרימו כן כל הפוסקים פ"ב . והפרישה והסמ"ע בס' ר"ל ד'
 הקשו האף יחזרו הבשר לבעלים והא איכא למיחש שחא יאכל
 ממנו ועובר על לפני עור כמו דאסור מה"ט להשיע אכר מן
 החי לכו"ג ומירא שאפ"ג שחשוד הוא למכר ולעבור על לפני
 עור מ"מ אינו חשוד לאכול פ"ב שכל הבאים אחריו הפרימו
 לזה . ולדברי הב"מ קשה מאחר שדעתו שפיו שמוכר חוקה שהוא
 אוכל ממנו וא"כ האף קאמר המשנה יחזיר לו הבשר הא הלוקח
 יעבור על לפני עור ודמי ממש למושיע אכר מן החי לכו"ג ואף
 שמוכר לו ואינו נוטח בחנם מ"מ גם כזה איכא איסור מדרבנן .
 עיי' במ"א סי' שמ"ו ובש"ך בס' קב"א והי לן לומר שיקבור
 או יעשה חקנה אחרת כגון דלמירקן בנכר דהלוקח לריק לקבור
 בעלמו חסור לו להחזיר להבעלים שחא יחזור וימכר לישאל
 אש"כ דלא אמריקן דהיא חשוד לאכול ולפי"ו ע"כ שוכרחין אט
 לחלק כפי סברה הסמ"ע דמאחר דכבביל הגאח ממון עובר
 על לפני עור נעשה פסול מן התורה ממילא כג"ד נמי הא
 נעשה פסול מן התורה . מיהו י"ל דניין דידן אפשר דדמי בזה
 ג"כ לטבח שנמלא אחריו חלב ממחה שלא ניקר יפה דלמירקן
 דלא חשוב כ"כ לפושט משום דעיי' הפעוה כמו שכתבתי לפני
 והיינו משום דכאן נמי שייך הסבדא לומר שלא עשה במרד ובמטל
 רק בשוגג ומהני לו ג"כ קבלת ד"ח והוא דהא דעת הב"י הוא
 בפ' כי"ד הרנל והובא בא"ח סי' ק"ח נמי שלא התפלל בעוד
 שיש לו זמן להתפלל מפני הסבד שפדיין ישאר לו זמן אחר שיגמר
 העבך ואח"כ לא היה לו פנאי חשוב אונם משום שהאדם יכול
 לפסוק נפשו שיקיים המצוה המוטלת עליו אח"כ פ"ב שכן הוא
 הדין בכל דבר חיוב שמוטל על האיש יוכל להניח עד שיבא לו
 פנאי ולא חיישין שחא יכחזר ועבור הזמן . והנה הר"ן בפ' כל
 הנשבעים מביא שם קושיא בשם הרשב"א דשבעות העדות
 דקי"ל דבעינן שיעבור עליה במויד דוקא מנא ידעינן זה דהא
 אמריקן בכתיבות ד' ל"ג עדים וזממין דבעי החראה נתיי בזה
 אימת נתיי כהו מעיקרא אמרי אישחלון הפתאה וא"כ ה"ג
 בשבעות העדות יכולין לומר שכתבו העדות פ"ב . ומחלק הר"ן
 דבאמת אם טבל לומר שכתבו הליק שכתבו והכא מיירי שידע
 שלא שכת כגון שנעשה המעשה מקרוב בעינן שודאי לא שכת
 לפי"ו ה"ג מאחר דכמה שלא מלח ח"כף הבשר בזה אין עליו
 אשמה כמשום דסבר שפדיין יש לו שחא דכש"כ הגמ"א וא"כ
 כאשר כלתה השלשה ימים הא באמת יכול להיות שנשפחה ממנו
 ונחמלק לו שמלח בשר אחר וסבר שג"כ מלח בשר זו וכל היכא
 שיש לתלות שלא לפסול אדם תלין והארכתי בזה בתשובה אחרת .
 ודמי למקור שנמלא אחריו חלב שפליקן שלא עשה כן במויד
 וכמו שכתב הראב"ד שם . ואף שמוכח שם שהרשב"א לא ס"ל
 זאת וסובר שאינו נאמן לומר שכתבי וכמו שביא הש"ך בשם
 בס' ל"ד מ"מ בניין זה אמריקן דכיון שבשר ששהה שלשה ימים
 הוא רק תומרא בעלמא שוב סמריקן על הר"ן ויאר הפוסקים
 שנאמן לומר ששכת וכמו שכתב הב"מ שם לענין פסלה כיון שהוא
 דרבנן סמריקן על הפוסקים שסוגרים שזה משיב אונם וה"ג
 דכוחות . עוד יש סבדא להשערו כאן כי נחבדר שפסל היה
 חלה בט חלי שיש בו סכנה והוא מהגלל שמתחם הסבדא נשכת
 ממנו חה הא משיב אונם גמור כדמוכח בפ' האומרים ולרס"ז
 כמה פוסקים הא דטבח אינו נאמן לומר שגג הייתי הייט טעמא
 הוא משום דגם שוגג גופא נריקן כפרה דאיכתי לי' לעיגאג שלא
 יבא לידי מכשול והלכך בזה גופא שכתב מכשול פ"ב בשוגג מרעי
 נפשו' דאינו חושש כלל באיסורים וכו"א לא לא שייכי אלא בשוגג
 דוקא משא"כ כאן דאונם הוא הא אונם רחמנא ספדי' ואף כפרה

לא בני דמינן פירי מקרבן נמלא לפי שנתנו שאומר שמחמת
 אינם שכן לא מרבי נפשו כלום הילכך מכל הקד שנתנו נראה
 דבי לוי בקבלת ד"ח והואוירי על להבא מבוס דהא בלאו הכי
 דעה הרמב"ן הובא בחידושי הר"ן ש' זה נודר דעובדא דההס
 כהניא כחא שהחמירו עליו ליתך למקום שאין מכירין אותו
 ולהחזיר אבדה בדבר חשוב מייר דוקא בממונה על הליביר
 דמאחר שמוטו רבים עליהם מחוייב הוא להיות זהיר במלאכתו
 ויהר משאר אינשי דומיא דאמרינן האי שחלא שחלא אימנא
 כחמירין ושימדיהם הם משא"כ בשאר שבה פני בקבלת דברי
 חכירות ע"ש ועל שובדא השתת שהפיד עליו העד שרנה
 להעלים הנקב הנמלא ככה"כ נראה שאף לדעה הי"ש והפ"ש
 דשכרי דכל היבא דהפד נאמן אלאו ונכרין דברי אמת לריבין
 לחם לדבריו מ"מ כנ"ד נראה דאין חשש מבוס דהא כאלו עדיין
 לא הולא הכריעה מה"י רק רנה למסור ואולי גם אם לא היינו
 איסורים עליו גם הוא בעלמו לא ה' מוכר ואף שהש"ע כס"ו
 ל"ד ס"ק ע"ו כתב שבבביל שרנה למסור אף אם עדיין לא
 חזר מחמת שלא הגדו לו אחרים נעשה ג"כ פסול ע"ש וכן
 הוא בח"ש האמנם לכאור' דברייהם אינם מובנים לי דנאמנה למה
 יבטל בבביל רגון בעלמא הא לא נעשה רשע ורא' ברורה
 לזה מד' הרא"ש בפ' המדיר דאמרינן שובדא על דת דמפסדת
 כרובהה היב דמי כגון מאכילתו שאינו מטישר ופריך הגמ' אי
 דדע נפריש והקבה הרא"ש מאי קיבילא אין ודאי הוא ידע
 ובאמת פריש אבל מה כדן היא היחה רונה להאכילו את האיסור
 כי היכה כפריה שהוא אינו יודע הילכך יוליה בלא כחובה
 שלא מאכילט פסע אחרת כשלא ידע וי"ל דרנה להאכילו ואלו
 אבל אינה יולאה בלא כחובה דמאי אמרה אם ה' רנוקן לאכיל
 הייתי מונעך ע"ש הכי להדיא שבבביל הרגון עדיין לא נפסל
 דאל"כ אין לך שובדא על דת ויהר מזה דהוא מתיירא להיות
 עמה פן תכשילט באיסור כיון שהיא חסודה לאכיל דבר איסור
 אלא ע"כ דבבביל י"י לתוד עדיין לא נפסל האדם ועוד רא'
 לזה דאמרינן בב"ק ד' ק"ח כהם חבט השומר לנגב והורה
 בשנייה שאם השומר לא נכדע לשקר אוי הודאות הנכד לשומר
 הודאה היא ונפטר מכפל מאחד דלא הוחזק כפרן אלא הבעלים
 אמרינן הניחא לבעלים דליהוד השומר כידם משא"כ אם הוחזק
 כפרן אמרינן דלא ניחא לבעלים וכפי ההם רבא עמוד לשבט
 בבביל ולא הניחוהו מזה אם שבביל זאת הוחזק לכפרן אלא הבעלים
 אי לא חיקו הרי משמע חלשון הגמ' דזה פשיטא שבבביל הרגון
 לתוד לא נעשה פסול מזה דהין רק עיקר הספק הוא אולי שוב
 אינו נאמן אלא הבעלים דאל"כ בלאו הכי הא כבר נעשה פסול
 לשביעה לכן נראה דנס להשת"ע אינו פסול בודאי אלא רק
 מספיקא וכה"ג אמרינן בכחובות ד' ל"ו דהיולא מבוס שם רע
 אין לה קנס ולא פיעוי ומאקמינן לה בגמ' דאחי ב' הרי ואמרי
 לדידהו תכפתינהו באיסורה ע"ש אלא דבבביל רגון לתוד לפסות
 איסורא ואף שהמטעה מהאיסור היה ע"י אחרים מ"מ ג"כ לא
 נעשה פסול ודאי ומדמה לה הגמ' לשכרי ריעא והתם אינו
 אלא ספק כדמוכח התם ואין להקשות לפי"ד דהיא פסולה מספיקא
 א"כ בחמת למה אינה מספדת כחובהה באם נחנה לו שאינו
 מטשר ואף שלא אכל עדיין דילמא היחה מאכילתו ויכול הבעל
 לומר שהוא מתיירא להיות עמה שמה מכשילתו באיסור ואף
 שאינו אלא ספיקא מ"מ הא הבעל מוחזק הוא ורמא המט"ה
 ל"ל מבוס דהוי נחנה יודע אם פרעה"ך דהא נחתיב לה כחובה
 ולא דמי לנסמיהו בזמן הזה דליכא מיס המאריים לבדוקה דק"ל
 דמפסדת הכחובה ואף דהוי ג"כ אינו יודע אם פרעה"ך מ"מ
 תפסדת כחובתה משום דאמרינן מאחר כהיא יודעת שאם תפסדה
 שוב אי אפשר לבכר הילכך שפסה בעלמה כמה ננסהיה ולפי"ו
 הא פכרא זו שיבי ג"כ כאלו ואמאי לא הפסידה כחובהה וי"ל
 דמ"מ ההם שאני משום דהסתירה נפלא הוא חטא גדול הילכך
 גם לפי דבריה חטאה משא"כ הכא אי לפי דבריה לא השאה
 כלל כי יוכלה לומר שלא עשהה זאת אלא משחוק בעלמא ואם
 היה רונה לאכיל לא היחה מניחו מבוס הכי אינה מפסדת כיון

כחובתה כן מוכרחין אט לתרין אליבא דהבמ"ע ופי' במיר ד'
 כ"ג כהנה שמרה במיר והיכר לה בעלה והיא לא ידעה
 והיחה שיתה יין אינו פושטא ארבעים ד"ל אומר תספוג מ"מ
 ומבואר מדברי התוס' לפי"ל כ"ב ד"ה לעולם דרבנן ספרי אפילו
 ממטות מרדות ע"ש ונשמע דכל כה"ג אין ע"ו שם פסול והא
 אין לך הוכחה גדולה מוי שרנה לעבור על איסור דאורייתא הילכך
 כיוון דיון כיון דליכא כאן רק עד אחד והוא מכחיש לי אין כלין
 בית מיוחס כנלע"ד :

סיבון נד

שאלה בשבח שמכר בשך עניל באמרו שהיא אמת שבעת
 ימים ואח"כ נהביר ששקך דבר אם נאמן עוד
 לסכור שאר בשך כשר או נאמר מרפקיר ברא חשוד נסי
 בשאר איסורין דכוחא :

תשובה נרסינן בכחורה ד' ל' החשוד לדבר חשוד חשוד
 לדבר הקל והחשוד לדבר הקל אין חשוד לדבר
 החמור החשוד לשביעית אינו חשוד למעשר מ"ע שביעית לא כפי
 חומה ומעשר כפי חומה החשוד על המעשר אין חשוד על
 השביעית מ"ע דמעשר יש לו פדיון שביעית אין לו פדיון וכו'
 החשוד בדאורייתא חשוד על דרבנן החשוד דרבנן לא חשוד על
 דאורייתא ע"ש בסוגי' והנה כאן אינו מטואר רק לענין מחמור
 לקל או להיפך אבל זאת עדיין אינו מטואר בחשוד באיסור אחד
 אי חשוד הוא לאיסורא דטוטה או לא כיון שמ"מ הוא שם איסור
 אחר ואף ששה הוא בחומר מ"מ הא אינו שזה בשמו עוד זאת
 יש לבאר אף בהדברים שאור חשוד עליהן כגון מחמור לקל או
 לר' מאיר דס"ל שם בסוגי' ובעירובין ד' ס"ט דהחשוד לדבר
 אחד חשוד לכל החורה כולה אם זאת הוא מן החורה או אינו רק
 מדרבנן אבל מן החורה אינו חשוד הוא לאיסור אחר ולכאורה
 יש להביא רא' מהא דחולין ד' ה' דאמרינן התם מפס האין
 פרע לתומר שאין מקבלין ממנו קרבן ר"ש בן יוסי אומר משום
 ר"ש אשר לא תפסינה בשגגה ואשם השב מידעו מביא קרבן
 על שגגתו אינו שב מידעו אינו מביא קרבן על שגגתו מ"י
 ביניהו ואמר רב המטעה בתומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם
 איכא ביניהו דלח"ק אינו מביא קרבן דהא מומר הוא ולר"ש חייב
 דהא מדס שב מידעו הוא וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהלכות
 מטעה הקרבנות בזה כר"ס דמומר על החלב מביא קרבן על
 הדם והנה חלב ודס איסורין שוין הם לגמרי כמש"כ התוס' בחולין
 שם משום דהא שניהם כדדת הם ועולין לגבוה וגם שניהם
 גאמרו בלאו אחד כל חלב וכל דס וכו' וממילא החשוד לחלב
 בודאי חשוד הוא ג"כ על הדם כדאיכא כפושקין והשתא אם
 נאמר דמה דאמרינן בכל דוכחא דהחשוד לדבר אחד הוא חשוד
 לאיסורא דטוטה הוא מן החורה א"כ לפי"ו ע"כ היא אינו שב
 ג"כ מידעו דהא חשוד הוא ע"ו מן החורה ור"ל להרמב"ם
 שסובר ג"כ דבקרבן כפיין דוקא שיה' שב מידעו אמאי סובר
 דמומר לחלב מביא קרבן על הדם הא מן החורה לא שב מידעו
 הוא אלא ע"כ מוכח מזה דהא דנעשה חשוד לאיסורא דטוטה
 הוא רק מדרבנן וראייה כפסר קין אורה במסכת הוריות שגביא
 ג"כ דהא דחשוד הוא לאיסורא דטוטה הוא רק מדרבנן ומוכח
 זאת מהא דר' מאיר שסובר דמומר לדבר אחד דהוי מומר לכל
 החורה כלה א"כ האין מקבלין קרבנות משאש ישראל והייט
 מומר לשאר עכויות כמו שמתפרש רש"י שם בחולין ד' ה'
 דשכשים אלו המורדים הא אמרינן התם בסוגי' דמכס כל להליא
 אח המומר דאין מקבלין ממנו קרבן כבלי פלמח ולר' מאיר
 הא כיון שהיא מומר לדבר אחד הוי נמי מומר לכל החורה כלה
 והאין מקבלין ממנו קרבן אלא ע"כ דהוא רק מדרבנן ע"ש
 מיהו עדיין יש לדמות את הרא' שכחנט משום דהא יש להבין
 דכאן רבב הרמב"ם שאם הוא מומר לעבירה אחת אפילו אם
 הוא להכעיס מ"מ מביא קרבן על עבירה אחרת ולא תחב
 כמומר

ביותר לכל התורה כולה ואילו בהלכות הפילין פסק דומה להנשים לדבר אחד פסול הוא לכתיבה הפילין חבוש דלית בכלל קשרה וכתב הר"ן בפ' הכולל להרמב"ם פסול הוא מן התורה פ"ט הרי להדיא מביאר דכל דעובד היא להכשים הפילו אם אינו חסוד רק לדבר אחד מ"מ חסוד הוא לכל התורה טלה ויא"ב הבי' מביא קרבן הא' אינו שב מדיעתו הוא כיון דאף מדאורייתא נמי נפסל :

ד'הנה הרמב"ם בפ"ד מהלכות רולח כתב שמימר להכשים אף רק לדבר אחד היו בכלל אפיקורס ע"ש והקשה הג"מ שם דא"כ אמאי מומר לדבר אחד מביא קרבן להרמב"ם ה' כיון שהיה אפיקורס הרי הוא בכלל מומר ומומר הוא הנחשט מקרבן מדעתו מכס להיליא את המומר ומחמת כן רולה לומר דה' דכתב הרמב"ם דמומר לדבר אחד דהוי אפיקורס הוא רק מדרבנן ע"ש אבל לדעתו זה אינו דה' להדיא כתב הר"ן דהיא מן התורה הלכך נראה שבאמה יכול להיות שגם הרמב"ם סיכ' דהחסוד לדבר אחד וחסוד הוא לדכוסא אף מן התורה ולפי"ז החסוד בחלב אינו שב מדיעתו הפילו מחסוד דכ מסוס דה' היסורא דכוסא וה' דמביא קרבן על הדס סובר הרמב"ם כיון דלמרינן שם בחולין ד' ה' מן הבהמה להביא צ"א בדומין לבהמה מתין אמרו שיקבלין קרבן חפופי יבראל ע"כ נגמרא ורש"י פירש בזמא ד' ל"ו דפשיטס היינו להכשים והנה זה ברור דרשט כזה אשר ביונתו להכשים את הכורא יתברך הפילו אם היא רק בעבודה אחת מ"מ כיון דפקיר הוא כלי הא' בודאי חוקה היא שחיו מחמתן בדברי תורה כלל כיון דהוא עובד להכשים והשט כזה בודאי אינו שב מדיעתו אף מכל עבירות שבתורה דמה איכפת לו בהדיעה כיון שרלוו להכשים ואילו הכי מביאר נגמרא דמביא קרבן והיינו ע"כ מכוס דה' הנה נדרה הכריב במקבלין ממנו והטעם היא כדי שיחזור בהכונה בהמרינן התם נגמרא ולפי"ז ה' י' להבין באמת אמאי חין מקבלין קרבן מהאי עממא ג"כ קרבן מחינת לכל התורה כולה ה' ג' כיומא כזה נמי ע"כ הסבדא טולא יחזור בתביבה אלא ע"כ דהתם ג"כ נזירה הכריב היא מדכריב מכס דרשט מיה להיליא את המומר כזה שאינו מביא קרבן נמלא דהכין נזירה הכריב הוא הן מה שמומר להכשים לדבר אחד מביא קרבן יגס ה' דמומר לכל התורה אינו מביא ולא איכפת לן בזה דלית שב מדיעתו ואלא כר"ס והאי דכיה דרשטין משב מדיעתו מביא קרבן על שנתו לא חוקי לה הרמב"ם לענין חסוד להכיל חלב שמביא קרבן על הדס מכוס דזאת ליקף לה הרמב"ם מתן הבהמה כדלעיל רק דמיקי לה למה דרשטין בפ"ג מחסכה שביעות להיכא טעיה דדן נגון כגבצע על הכר בלא לאלכו ומלעשר עליו והכלו דהיט כזה בודאי שב מדיעתו נקרא כיון בלא עבר אלא מחמת טעות וכמו שהביא הרמב"ם וזה ג"כ בפ"ג מהלכות שבוטות :

ד'פ"ו עדין חין רח"י מהרמב"ם דמה שהוא חסוד לרשותא הוא רק מדרבנן ולפי מה שכתבתי י' לתרן מה שהקשה הרמ"א בס' ל"ט ס"ק ג' על הרמב"ם שפסק שמימר להכשים לדבר אחד פסול אף לכטוב הפילין מכוס דלא היו ג"כ בכלל קשרה א"כ בחולין שם דמקשה נגמרא על ה' דלמרינן דמון מן המומר והמנסך את היין דלון מקבלין ממנו קרבן דלמאי חין מקבלין ממנו ה' לא היו מומר רק לדבר אחד ומחמת כן מוכרח נגמרא לזיקמיה דהכונה הוא חין מן המומר לנסך את היין והשתא לדברי הרמב"ם מ"י דוחקיה דנגמרא לזיקמיה כן ואמאי לא חוקמיה כפשיטא דהוי מומר מיירי להכשים ע"ש אבל לפי מה שכתבנו לא קשה כלל להרמב"ם דה' אימא התם שבדייתא דמקבלין קרבנות חפופי יבראל וסובר הרמב"ם כזה ג"כ ברש"י דפשיטס היינו להכשים וכמו דלוחא ג"כ בחזא שם ומחלא לפי"ז ע"כ הוא י' חפער לתקן בין להכשים י' לא :

ד'ראיתי במהר"ם הלגוי ככטרות פ"ד שמביא שם שפסקים הסוכרים שהחסוד לדבר אחד אינו חסוד אף

לאיסורא דכוסא ע"ש יכן מביאר הוא בחודש הרשב"א בחולין ד' ד' שכתב ח"ל ויומר לאחת מכל מלית השס חין מש"ו ומחיל שנה בפרהסיא שיחט בית לבין עלתו כלא כדריח סבין וכי" ע"ש חיון ממי שחשוד לנאשו דבר ומחשט שס אהף אם הוא חסוד במידו להבילה כגון איכל חלב או דס אהף ג"כ ל"ה מ"מ כל שאינו חסוד ללוחו דבר ומש נלמן אף שאינא איסורין שיין הם וכן מביאר בהשבוית הרשב"א בס' הר"ל חרפ"ו ע"ש וכן הוא מביאר בב"י בס' קי"ט כ' לאחר שהביא סס השבוית הרמב"ן בס' ק"ט שכתב שאפילו החסוד לדבר אחד אינו חסוד אפילו לכל ממנו שהקשה עליו מהא דתקן ספ"ה פד כמה דהחסוד על השביעית חסוד הוא על השהרשו ומפרש שמה נגמרא חסוס כיון דחסוד הוא על דלורייתא ג"ש שחסוד הוא על דרבנן אלמא דהחסוד על החסוד בודאי חסוד הוא על הקל ותירן הכ"י שאפשר שדעתו הוא שלא אמרו כן אלא מדאורייתא לדרבנן שיש הפרש רב ביניהם דהא מן התורה שרי לגמרי היא אבל אם שניהם הם מן התורה או שניהם הם מדרבנן או אפילו מחסוד לקל נמי אמרינן דאינו חסוד ע"ש והמביין בב"י יראה דלא חשבי אס' כז' להעיד ולארינא בודאי אינו חסוד אלא אפילו אם כז' להעיד כדנפשיה נמי נלמן אף מחסוד לקל דהא הכ"י התם כז' לתרן הסוגי' דפ' עד כמה שלא יהי' קשה מיה על הרמב"ן והתם הא מיירי אף אם כז' להעיד כדנפשיה ע"ש הרי להדיא דלדעה הרמב"ן אינו חסוד אף לאיסורא דכוסא ית' לתירוק השט שם בב"י מ"מ מביאר דדוקא מחסוד לקל היא חסוד אבל באיסורא דכוסא לעולם אינו חסוד ע"ש היטב :

ד'א"י להקשות א"כ למה להגמרא ליתן עטס כמעשה ובשביעית שיש בכל אחד חומר מה שאין בחסודו ומזה הכי החסוד ע"ז אינו חסוד ע"ז סיפוק לי דכלתו הכי דאפילו הם שיש נמי לה חסוד על איסורא חרפינא דהא אפילו בדכוסא נמי אינו חסוד י"ל דכונת נגמרא לה כז' רק לומר שלא נחמד שהאיסור השני הוא קל מן הראשון והחסוד על החסוד הוא חסוד הוא על הקל לכך קאמר נגמרא מה שאמה רולה לומר שחין שהוא חסוד על מעשר אינו נלמן על שביעית מכוס דמעשר כשי חומה ובשביעית לא כשי חומה דהוי מחמיר לקל דכ"ה ה' חסוד ע"ז הני חומר לך שאינו חסוד על שביעית משיס דהא י' ג"כ חומר בשביעית מה שאין כנועסר דשביעית ליה לה פדיון ולו ממילא לא היו זאת מחמיר לקל אבל באמת ה"ה בלא זאת ואפילו באיסור דכוסא כל שהוא שם איסור אחר אינו חסוד לי ופשיטא הוא ע"ש מביאר הוא שביעית הרמב"ן והרשב"א שאף לאיסורא דכוסא נמי אינו חסוד ודע כי תשובה זו מהרמב"ן היא אף שדעתה היא בהשבוית הרשב"א ס' ה"מ מ"מ של הרמב"ן היא :

ד'י"ד נראה לי דאף לשיטה הרמב"ם שהוכחט שאוכר דהחסוד לאיסור אחד חסוד נמי לדכוסא ובלאמת טכח ג"כ מדכרו כפי' המסנה שלו כפ' עד כמה מ"מ נראה דכ"ז אי ידפינן כדכור דהאיסור השני הוא ממנו דכוסא אבל אם הוא בלחץ שיש אינו ספק אולי כהיסור השני חסוד הוא מהאיסור שנתבד עליו גם הרמב"ם מודה דמספיקא חלין לקולא ולאמרינן דלית לאיש הנה כהיסור השני חסוד חללו והחסוד לקל הוא אינו חסוד על החסוד ופדע דהא ש' אנשים כזה חסוד על השביעית זה חסוד על המעשר מותר ליקח מזה שביעית ומזה מעשר ופליק מספיקא דלוח עבל חסוד מכוס דלית בו שין מימה ולוח שביעית חסוד מכוס דלא מרי' לה פדיון ומח"ל לן להקל כ"כ וכי באיננהא לכז' יתביקן ואלו' נהפוך הוא וזה ממילא שריהן חסודין הם אלא ע"כ כיון דכל ישראל הם בחזקת כשרות משי"ה כל היכא דאיכא ספיקא לזקמין נגמרא על חוקיה ובמה דלחישת איחוש ובמה ללא איחוש לא איחוש :

ד'נ נראה דהא באמת ספ"ה הרן סודו פסול חסוד הוא יומר משביעית דשכל טון מימה הוא פשאל"י שביעית ואף שביעית לא מחייב לה פדיון מ"מ מה כד' הא כיון דה"ל דהחסוד לחמיר חסוד לקל ולאן ידפינן דשכל הוא חסוד זהה ח"כ

א"כ מנ"ל לן לומר דהאי גברא לא ידע דין זה ואללו טבל הוא קל יותר משביעית ואמאי לא נאמר דגם הוא יודע זאת ובפרט אי דישינא אגן שהחשוד הוא עלמא יודע דהוה וכו' לן חשוד לחומר דנעשה חשוד להקל ובפרט אם נאמר דהוא מן החירה הוא הוי ספיקא דאורייתא אלא ע"כ כל היבא דאיכא ספיקא ויש לחלוח לקולא הלינן ולפ"י נראה נמי דלכשיה פוסקים דהחשוד לדבר שהוא קל בעיני האדם אף שהוא חמור מלד הדן מ"מ ג"כ אינו נעשה ע"י חשוד לדבר שהוא חמור בעיני אדם אף שעפ"י הדן הוא קל יותר כדאימא ביו"ד סי' קי"ט והיינו כי לשיטה זו שיה ממש חומר וקולו של בני אדם לחומר וקולו שהוא מלד עלם הדן א"כ היבא דמסתפקא לן בהאי גברא אי איסור זה חמור לי מחמת דבטי חומה או כה"ג או דאיסור אחר חמור לו משום דליה עדין חשוד לאחרינא ה"ה נמי אם יש לן ספק בהאי גברא לחוד או בכל העולם נמי איזה דבר הוא חמור בעיני בני אדם מחמת כי יש בכרמא לכאן ולכאן ג"כ נריכין אטו לזול להקל ורייטו הכל מהאי טעמא דמוקמינן לגברא בחוקת כשרות הלכך בניין דהוה נמי כיון שיש ספק אי שאר איסורין חמור לו העגלים קודם שבטע ימים אי לא מספיקא חולין לקולא ולא נעשה חשוד לאחרינא :

עוד נראה לי דאף בחשוד לאוהו דבר ממש מ"מ אם הוא אומר כרי שהוא מתחרט על מה שבכר ועשה תשובה אף שהן מחמירין אוהו פד שיטתא תשובה כפי המבואר בפ' ז"ב מ"מ ביב היו נכסל אלא מדרבנן אבל מן התורה כבר הוא דהא דהא מדברי התוס' בב"ק ד' ק"ח ד"ה הרי כפילא שנהבו שאף אם נהכרר עליו שבשבע לבקר כדי להכניס ממון מכירו מ"מ מה שפסול טייד לבצועה לא הוי זאת רק מדרבנן ע"כ והיינו דסברי דאף חשוד לאוהו דבר עלמא מ"מ אינו פסול אף לאוהו דבר רק מדרבנן ועוד דהא אמרינן בקדושין בפ' האומר ד' ס"ג דהאומר להשה הרי את מקודשה לי ע"מ שיש לי מנה שנירין דוקא לברר שהיה לו המנה בעת הקדושין אבל כל י"י שאינו מבקר לא הוי רק ספק קדושין אף שהוא אומר כרי ש' ה' לו ובמקדש הוי שהוא לדיק ק"ל דאף אם הוא רשע גמור מ"מ אם הוא אומר עשה תשובה כיון שהיא אינה יכולה להבטיח הוי ודאי קדושין עיי' בב"ש סי' ל"ח ס"ק ג"ה ועיי' ברבינו ירוחם ברעמו הוא שאף אם גזל מחבירו והגזילה עדין היא בידו מ"מ אמרינן שמה הכנים ברעמו לחזור לו הגזילה ע"כ והיינו טעמא שאף שהיה בחוקת רשע מ"מ לא שייך כה"ג לומר דמספיקא מוקמינן אינו על חוקת הראשונה כמו דאמרינן בע"מ שאני עשיר באם היה מוחזק בעניי אף לא הוי אפילו ספק קדושין ולא אמרינן אולי יב לו איזה עושר ממון כמו דחיישינן בע"מ שיש לו מנה ורייטו מטעם דכיון שמוחזק לנו בעני מעמדין אוהו על חוקתו הראשונה ולא הוי אפילו ספק קדושין מ"מ כהיה בחוקת רשע נהמן בעשה תשובה והיינו כמו שחילקו הפוסקים עפ"י דברי התוס' בריש גיטין שכחבו שאף דעד אחד אינו נאמן עד החזקה מ"מ היבא שהוא בידו נאמן והכא נמי הא בידו לעשות תשובה וכל כה"ג נאמן אף עד החזקה עיי' במקנה באה"פ סי' ל"ח סי' ל"א ולפ"י ע"כ ל"ל הא דק"ל במומר לאכול חלב ואכל בשוגג דאינו מביא קרבן מטעם דאינו שז מידעמו ע"כ אי משום דחומר שאני או דמיירי דעדין עומד במרדו כגון שאוכל עדין האיסור ואומר בפירוש שאינו מתחרט ע"י אי משום חומר דהבשחולק בעורה מחמירין מספיקא משא"כ היבא דהוא חייב בטובה והוא מוחזק לרשע ואומר שטעם עשה תשובה ואינו רשע כדאי נאמן כיון שהוא בידו כמו דאמרינן לענין קדושין והלכך בניין דין נמי כיון דלא נגמד רק באיסור מכירה העגלים קודם זמן הלכל הפוסקים ואף לדעת הרמב"ם כפי מה שביארו הפוסקים דבריו הוא רק איסור דרבנן לחוד הלכך לא מכניי לשיטה הראשונה המפרשים דהא דאמרינן בכשרות דהחשוד לקל באינו חשוד לחומר הכונה הוא מה שהוא חמור מלד הדן או גדולי נאמן הוא על שאר כשר שיש בו חשש איסור דאורייתא

דאח משנה שלימה שנינו החשוד על דרבנן אינו חשוד על דאורייתא וריב הנכרפים הם ע"י סירכות או שאר נקבי האיברים שיש בזה איסור דאורייתא ודאי או ספק דאורייתא ואף שיש ג"כ חומרות שאט מחמירין אף שפיקרם ג"כ מדרבנן כמו שה' במישע קמא דקה או כיואל בו עיי' ת"ש סי' כ"ג ס"ק ט' דהא הא הוי איסור דכוחא מ"מ בשביל זה אין לנו לפוסלו מלהיות נאמן משום כיון דרוב הפרישות יש בזה חשש איסור דאורייתא דע"י אינו חשוד ובשביל המיעוט שאין בזה רק איסור דרבנן אין לט לחוש כיון דהוא מילתא דלא נכיתא לא חיישינן ליה חדע דהא מהאי טעמא מומר לחיבובן מותר לאכול משמיטתו היבא דבדקו לו סכין ולא חיישינן חולי הדמתן לו איזה חשש של שה' או כיואל בו והיינו משום כיון דלא נכיתא לא חיישינן ליה ואף אם יודמן דבר שהוא ספק איזה חומרא וחולי הוא ג"כ איסור דכוחא מ"מ מאחר דהא דחיישינן לשי לרבותא הוא רק חשש דרבנן לחוד ולדעת הרמב"ן לשי חירות הראשון של הכ"י אינו חשוד כלל לרבותא וכן הוא דעת הרשב"א ולדעת התוס' הא הוכחתי שאפילו לאוהו דבר עלמא אינו רק דרבנן והא דחשבינן לו אינו שב מידעמו הא מיירי הכל עדיין עומד במרדו אבל אם אומר שהוא מתחרט על מה שנעשה אז לא הוי רק ספק חשוד הלכך הכא אפילו אם מסתפק לט איזה איסור חמור עליו אינו רק ספיקא דרבנן ומאדק ליה דאינו נכסל בזה רק פעם אחת דלדעת כמה פוסקים נאמן לומר שוגג היינו ועוד דהא דעת עוד פוסקים שאם לא רלה להכשיל לחבירו רק באיסור דרבנן לחוד נאמן אה"כ לומר שוגג היינו ודי לו בהזכרה בעלמא עיי' ברמב"ם פ"ו מהלכות מ"א מכל הלין טעמא יש להכשירו ולהחירו לאומנתו לכד בעגלים שנכסל בזה שוב אינו נאמן הארכתי בזה לפי שראיתי במשנתו יעקב יו"ד סי' ו"א שחידן שם הקושי שהקשו הפוסקים על הרמב"ם בפ"ד מהלכות שחיטה והובא זאת ג"כ ביו"ד סי' ב' דאף מי שהוא רק מומר לדבר אחד שאינו מעניי שחיטה מ"מ אין לשחטע אם לא ע"י בדיקה סכין החלה והקשו עליו מהא דאמרינן בגמרא דאם עגנבו גדין ותרנגוליו ומלאן שחטין שהם מותרין אלאה אף שחשוד הוא על הגניבה מ"מ לא נעשה בשביל כן חשוד על השחיטה והא לדברי הרמב"ם כיון דחשוד לגניבה הרי לרדך הוא בדיקה סכין דוקא ותירך המ"י משום דהא אינו חשוד בכבירות שהבאתי לעיל דרייטו טעמא דהחשוד לשחיטה אינו חשוד למעשר משום דשביעית לא בעי חומה ומעשר בעי חומה וכו' משמע דלאו היינו טעמא היינו אמרינן דהחשוד ליה הוי נמי חשוד לאחרינא הלכך בכל שאר איסורים שלא נזכרו בגמרא הפירש ביניהם חיישינן חולי האיסור האחר שאט חיישינן עליו הוא קל אללו יותר מהאיסור שהוא חשוד עליו והחשוד לחמור הא גדולי חשוד הוא לקל ומשום הכי שפיר פסק הרמב"ם דהחשוד לדבר אחד לרדך בדיקה סכין משום דחיישינן שמה בדיקה סכין קל אללו יותר מהאיסור שהוא חשוד עליו משא"כ גניבה יודעין אט שהוא קל בעיני אדם כדאמרינן רוב בגול והלכך דמי זאת לשביעית ולמעשר דאמרינן דהחשוד ליה אינו חשוד לאחרינא משום דהוי מקל לחמור דאינו חשוד ע"כ שכתב שמכאן הוליא הרמב"ם דיי דמלרדך בדיקה לחשוד לשאר עבירות משום מאחר דלא ירעין כהא קולא ותומרא חיישינן דמפקר כהא פקר גם באידך לכד מהני המפורשים בכשרות שם דמיטע טעם בכל אחד להקל ע"כ הרי להדיא מביאר מדבריו היפך ממה שכתבתי שכל מספיקא תלינן להקל ומדבריו מביאר דכל מספיקא מחמירין ונעשה חשוד אף למילתא אחרינא דלא ידעין אם הוא חמור אללו או קל והגם לענין שחיטה היה אפשר לישב קלח משום כיון דמספיקא הוא אמרינן בהמה בחייה בחוקת איסור עומדת וחיישינן חולי דיי שחיטה קל אללו יותר מהבדב שהוא חשוד עליו אך מדבריו נראה שגם שאר איסורין ג"כ תלינן מספיקא לחומרא אבל לדעת דבריו בזה תמוהים מאוד כי לכד מה שהוכחתי לעיל היפוך דבריו הא הרשב"א והרא"ש והכ"מ ושאר גדולי הפוסקים שכתבו שדוקא לענין בדיקה סכין לחוד נכסב

בדואה דם ממש דהתם מלוי ג"כ שנתת הראי' נכחם ג"כ החלוק
 שלה משא"כ הכא דלא חזוי מנופא רק ע"י בדיקת העד
 שהנטיסה לפנים ובלא העד לא רחמה מחזמה לא דמי וזאת כלל
 למכה שבגיפה או לדם נדה היכא דמשפחה משפחה ודק ללכך
 החלוק משא"כ היכא דבא הדם ע"י החבולה אין האדך כ"כ
 ללכך והכי מוכח מדברי הא"ח שהביא בבד"ה סוף ס' ק"ז ע"ש :

ולכאורה עלה בדעתו בעיקר הדבר שכתבו הפוסקים דב'
 ימים הראשונים לא תלין נתיב כתיב בימי נדה
 שראתה בהם דם לא מיירי שזה החלוק היתה עליה בעת ראיתה
 חלה דמיירי שהיתה רק עומדה מחמת שראתה כבר דם עיה
 דאף דבזה ק"ל דבשאר כתמים תלין מ"מ בשלשה ימים
 הראשונים לא תלין אבל אם זה החלוקה עצמה היתה עליה או
 על חשה אחרת בעת שראתה הדם מנופא ע"י בדיקת העד
 ופשתתה אותה וטבלה ואח"כ לבשתה אותה וכתב שלשה ימים
 דראיתה נולדתה כחם או אפשר דלכתיב עלמא תלין כנדה ואחרית
 דבשעת אחת נכתב העד והכתובות וכמו דק"ל לענין הגזלתה
 חלוקה לבשתה הכתם והא"כ לבשתה דלא תלין כחם שזמנה
 בבשתה הכתם מטעם כיון דלאו מנופא חזוי לא תלין כדאיתא
 בש"ס ד' ס' ואשילו הכי ק"ל ע"ש ד' ג"ח למלאתה כחם למטה
 מהתנור ולא נזדקקה וכתם למטה מהתנור אמרינן דכשם שהעליון
 מלמעלה בא כן בא התחתון והיינו משום דתלין דבכת אחת
 נתלכטו כדאיתא בשפסקים ועיי' בש"ך ס' ק"ל ס"ק ל' הלכך
 הכא נמי תלין דהעד והכתובות בפעם אחת נכתמו ועיי' בפ"ח
 ס' ק"ל ס"ק י"ד מה שהביא בש"ס שו"ת בית אפרים :

ולכאורה יכ ראי' לחלוק זה מן הש"ס משום דהא ק"ל
 דימי זיבה ושומרת יום כנגד יום הם בחוקת
 עומדה עד שהשומר את יום המחרת כדאיתא בד' ל"ט ע"ש
 ברש"י שפי' להדיא דשומרת יום היא למחר בחוקת עומדה
 והא דאמרינן דכל אחד עשר יום היא בחוקת עהרה מיירי
 היכא דלא ראתה אבל כל שראתה היא בחוקת עומדה ע"ש
 ובודאי דחוקת עומדה זו חומר יותר מחוקת עומדה של שלשה
 ימים הראשונים של ספירתה נקיים דהא באמת אין מקור לה
 מהש"ס כמו שכתב הד"מ בסו' ק"ל הובא בש"ך ע"ש ס"ק
 י"ג ובפרט לדין דמחילין להפוך הנקיים אחרי השלמת העינות
 ודאי דאינו רק חומרא בעלמא משא"כ שומרת יום הא מנופא
 דהיא בחוקת עומדה ופשוט הוא והנה כנדה ד' ג"ג אמרינן ר'
 חגיגה בן אבטיגוס אומר כתמים אין בהם משום זכ ושעמים
 שהכתמים מביאין ליד זוב כיוד לבשה שלשה חלוקות הבדוקות
 לה ומלאה עליהם כחם או שראתה שני ימים וחלוק אחד ה'
 הן הכתמים המביאין ליד זיבה ופרד' הגמרא השתא שלשה
 חלוקות דלאו מנופא חזיא חיישינן שני ימים וחלוק אחד דשרי
 הימים מנופא חזיא מבעי ומשני מהו דתימא כל כי האי נזנא
 מביא קרבן וגאכל קמ"ל ע"כ הגמרא ופירש רש"י בד"ה או
 שראתה זכ' ובשלישי לבשה חלוק ומלאה בו כסס ע"ש ויש להבין
 דמי הכריתו לרש"י לפרש שביום השלישי אחרי שני הראיות לבשה
 החלוק ולמה לא מפרש דמיירי דזכ החלוק עצמה ה' עליה ג"כ
 בשעה שראתה מנופא ועיי' ברמב"ם פ"ז מהלכות א"צ דמנופא
 מדבריו דמפרש דרישא בלבשה שלשה חלוקות ומלאהם עליהם
 כתם דמיירי נמי דלבשתן בפעם אחת ולפי' מעש"כ בראתה שני
 ראיות מנופא ואחת בחלוקה בודאי עומדה אף שהחלוקה הייתה
 עליה בעת ראיתה וכשפשתתה נדה פ"ג מנופא דמיירי שלבשה
 ה' חלוקין בפע"א כמו שהביא הכ"מ פ"ט מא"ב :

סימן נה

נשאלתי באשה שלבשה לבנים והתחילה לספור שבועה
 נקיים ובתוך ימי ספירתה בדיקה עצמה בעד
 הברוק לה וחייב אתר הבריקה מצאה דם עליו וסתרה ספירתה
 וקודם הלילה בדיקה עצמה מחדש והיתה פזורה רק הבטנת
 לא בדיקה או כי סמכה על מה שבריקה אותה בפעם הראשון
 וראתה כי היתה לבן ונקי ולא החליפה הכתובת והתחילה
 לספור שבועה נקיים מחדש ובפעם השני ביום השלישי לספירתה
 מצאה ע"ה הבטנת כתם גדול אי יכולה להלות ולומר שהכתם
 היה ג"כ טהור בעת שבריקה את עצמה בפעם הראשון ונמצא
 על העד ונימא כי היכא דמצאה על העד כמו בן אם היתה
 בודקה הבטנת היתה טהורה ג"כ זה הבהם ותלין הקלקלה
 במקלקל או לא ע"כ :

התשובה לדעתו נראה דלא תלין כי לא מצבי לשיטת
 הפוסקים דסכרי שאף במכה שבגיפה ממש ואף
 אם מכהה מוגילה דם ג"כ מ"מ בשלשה ימים הראשונים לא
 תלין דדם מכה הוא הכי נמי ג"כ לא תלין וכמו שכתב הש"ך
 להדיא בסו' ק"ל ס"ק ג"א דלא תלין כחם הנמלא בחלוקה
 בשלשה ימים הראשונים כמה שבשעת החלוק בימי נדה ע"ש
 אלא אשילי לשיטת הפוסקים דתלין מ"מ נראה דהיינו חוקא
למד

אמנם מדברי רש"י מנופא שנס הראתה מפרש דמיירי בשלשה
 ימים וע"כ נ"ל דהכריתו לפרש כן דלא"כ לא הו' פירך
 הגמרא מידי השתא שלשה חלוקות אמרת ממה שני ראיות וחלוק
 אחד מצביי הא תלין לומר שפיר דהא קמ"ל שאף שראתה מנופא
 מ"מ לא אמרינן דתלכך האי חלוק מהראי' שבגיפה וזאת הא לא
 ידבק

ידעין מהרש"א דהתם הא לא ראתה מאומה לכך הוכרח רש"י לפרש דמיירי דלא לבשתי החלוק אלא עד למחר ולא היטה החלוק עליה כלל בעת שראתה מנושא אלה דלפי"ו הא י"ס להבין דלמה באתם לא משני בגמרא ק אלא ע"כ מיכא מזה שזכר היה החלוק עליה או באתם הייס תולין שמנושה נכחם החלוק ג"כ וכיון דכבר הוכחש דשומרת ז"ס לא גרע משלשה ימים הראשונים כל ימי ספירה ממילא הו"ל מוכח מזה דהלוקין בימי גדה קן היה כדלעילא :

להא דפי"ו י"ז במלא כהם למעלה מהחגור אבל לפי מה שחלקנו לא דמי להתם דשאני התם דלא שייך כלל הטעם דגיירות כתיבם כיון דע"כ עברה ולאו אדעתיה ומדברי הש"ך בפי"ו ק"ל ס"ק כ"א מבואר להדיא דלפי"ו הו"ל דמי"ו מנושה וגם אפשר למחר דבפעם אחת נכחם הכתובות מ"מ לא תלין ע"כ כמה שהביא מפי"ו מ"ד :

ועתה נטול ליתר דברי כח"ר הנה מה שמשלל בדברי רש"י ותוס' ונחמם כ"ז א"ש וזה בימי ספירה נקרא חוקת סהרה או היא בחוקת טמאה כזה כבר האריכו הגב"י והס"ט והס"ד והס"ט עיין בדבריהם רק דרך עיוני אמרתי על דברי הח"ד בפי"ו קפ"ו ס"ק ה' שכתב ח"ל אפשר לומר דלפי"ו א"ש היא בחמט ספירת שבועה נקיים אחר שלשה ימים ג"כ היא בחוקת טהרה מטעם דשומרת בחוקת שחשיר לאיתו יום דומיא דאמרינן ביבמות ד' ל"א אשה זו בחוקת היתר לבוק ואף שהשפק ארבע בח"י הבטל וכ"כ הרמב"ן הובא בפי"ו ק"ף דלפי"ו נרדפה להבטלים לתורין מטוב דבחוקת היתר שומרת ע"כ :

ורדעתי אין ראוי מדברי הרמב"ן דהא ידוע הוא הקוביא שהקשה בעל כעמים ראש בדברי התוס' חולק ד' י"א ד"ה ויתא מפרה דכתבו שם דכל חוקה שאין לה שעה ידוע ומבוררת לומר דהשתא חילול לא נקרא חוקה לפי"ו האריך אמרינן דכל הנשים לבטלן דין שעתן ולא משמאין למפרע אלא לטהרות לתוד מטוב דכל לבטלה מוקמינן לה בחוקת טהרה ואמאי הא הו"ל חוקה שאינה מבוררת דלמא א"ש טולק דיו ראתה כמו שכתב רש"י בשמנה ריב גדה וכן הקשה האריך סמדינן על בדיקת העד היכא שהיא בחוקת טמאה ולא חיישינן נמי דלמא עם טולק ידיה ראתה דהא זה הוי חוקה שאינה מבוררת אלא ע"כ מוכח מזה דגם חוקה שאינה מבוררת נמי מהי ועיקר התיורן הוא מטוב דסמדינן על הריב דרוב נשים ח"ן דרין לראות עד הופת והוי חוקה הבא מזה הריב דמהי ח"ף א"ש ח"נה מבוררת כי מתמה הריב נקרא מבוררת כי הריב מבוררת כמו שכתב שם רבינו שמעון ואף להי"ט דלפי"ו שם בזה על ר"ש מ"מ ברוב גמור מודה ופגדה הוא רוב גמיר והנה שיטת הרמב"ן והרשב"א בחולין שם דח"ף חוקה בלא נאצרה מ"מ כל שבה מזה רוב מהי מ"מ כ"ז הוא דוקא היכא דלא איתרע אחר"כ אבל כל היכא דליתרע והרשימה י"ס לה ק"ס וכן שאלו מוכרחין לומר שילא נועט מחוקתה כיון בבבא שגמלא בזה סרנא דמי אפשר ביה לומר הפגדנה על חוקתה דהא ודאי נפקא מחוקתה ולי אהה יודע לבדר מתי אלא להלחט בזמן ידוע חוסרין איהה למפרע ע"כ :

אנשים להלכה בודאי זה איש ולארכא הא לכאורה י"ס להביא ראוי להיפוך דלא תלין מטוב דהא באתם חק' לא ק"ל בזה בר' חגיגה כמו שפסק הרמב"ם בפ"ט מהלכות א"ב דלפי"ו א"ש לא לבשה רק טולק אחד כל השלשה ימים ואח"כ נמלא עליו כהם על שלשה גריסין או היכא דחזוי מנושא חרי ימיא ומלאה ג"כ על החלוק מטמאה מטוב שפק יבנה ומשמע הנהם שאף א"ש זה החלוק פגמה היה עליה בעת ראייתה נמי לא תלין שכתב שם היתה לבשה חלוק אחד ובהנה עליה שלשה ימים ואח"כ מנאחה עליו כהם אחד גדול שיפור שלשה כתיבם הרי זו שפק וזה ואח"כ כתב מלאה כהם על חלוקה היום וראתה דם אח"כ בני ימים או שראתה בני ימים וביום השלישי ראתה כהם הרי זו שפק יבנה ע"כ ולא תלין א"ש לבשה חלוק אחד או לא מתמע דמיירי חזיה דרישא דבחלוק אחד מיירי וחפילו הכי לא תלין כהם בימי ראייתה ואמרינן דהוי איתא בחלוא יומא חזוי וגם מהא טעם נמי י"ס להוכיח קן דהא בלבשה חלוק אחד כל השלשה ימים כיון דחיישינן בכתמים מטוב ז"כ ע"כ אמרינן דמנושא חזוי וא"כ אמאי לא אמרינן דממנ"ס ה"ו לא חזוי מנושא אמאי חושש פגמא ז"כ ולי מנופה חזוי אמאי לא אמרינן דבפעם אחת כהם ח"ף דלא תלין כהם בבית כמו דק"ל דהם השלילה תלוקה לבטלה כהם ואח"כ לבטלה היא לא תלין היינו דוקא מיכא דלא שייך התם לומר דבפעם אחת גמלא ח"ף דלתינן כהם בבית אחר כמו דאמרינן במלא כהם למעלה מהחגור וכתם למטה מהחגור דאמרינן דבפעם אחת נחללנו וא"כ הכא נמי אמאי לא תלין אלא ע"כ מיכא מזה דבשלשה ימים הראשונים לא תלין ח"ף היכא דחזוי מנופה [אמנם עדיין י"ס להבין דהא בזה דמלאה כהם למעלה מהחגור וכתם לנטיה המבוררת מבוררת ג' י"ס ובז"ד ס"ו ק"ל דתלין דכשם דהעלין בא מעלמא קן החתוקן משמע ומבואר שם שאף א"ש הוא בשלשה ימים הראשונים מ"מ נמי תלין אבל באתם לא דמי להתם מטוב דהא עיקר הטעם שהחמירו תשמיש בכתמים הוא מטעם דאמרינן שם ד' ג' מ"ט כיון דנאפוד לא פסקה בשוק של כתיבם לא עברה הוי דם מהיכא אחי ע"כ וסברא זו לא שייכי אלא דוקא בכתמא היכא דליכא סהרה לבבא זו מטמ"כ היכא דנמלא כהם למעלה מהחגור ולא מורדקה דהתם כיון דחזוי כהם כו"י אפשר לו לבוא מנופה וע"כ לרד"ק לומר דעברה ולאו אדעתיה והלבך כיון שקן אמרינן דהוי איתא בזה כפעם ע"כ לא נכסה כלל בגדר גזירות כתיבם שגורו על כתיבם כיון דכדידה ליכא הטעם של הגזירה דהא ע"כ עברה ולאו אדעתיה ומוקמינן איהה על חוקתה דמייקרא מטמ"כ בזה דלבשה שלשה חלוקות ומלא עליהם שלשה גריסין כיון דהתם למא ראוי להיפוך ממילא הא שייך התם הסברא דהגמרא דהוי דם מהיכא אחי הלבך כיון דליתרע הוי איתא חיישינן נמי דלמא כתיב ימי חוי וחוששנן נמי מטוב ז"כ וחילוק זה נכון הוא :

אנשים מדברי רמ"א מפור' דלית לו חילוק זה שכתב בפי"ו ק"ל ס"ק ב' בזה דק"ל שא"ש השלילה חלוקה לבטלה כהם ואח"כ לבשה ומלאה בזה כהם דלא תלין ככעלה כהם וכזה דמיירי דהא דלאחר שחלה כהם נמלאה בו כהם לבשה החלוק האחר ומלאה בו ג"כ כהם דלית נמלאו שני הכתיבם יחד או אמרינן כמו דבא כהם בחלוקה או מנופה או ששברה ולאו אדעתיה ה"ל מזה המקום עומה בא ג"כ על חלוקת חכרתה שאלה ע"כ יהי"י כי היא מדמה זאת

והנה כהם א"ש הוא יבש בודאי י"א ג"כ מחוקתו א"ש וכן דהא כשילא מהגוף היה לח ואף בכמה לח דעת ההוב' בדה דף ג' דפעמים ניכר שהוא מקודש ועיין בדה ד' מ"ג לפי"ו הא אין ראוי מהרמב"ן דהא הרמב"ן לא מיירי אלא לענין בדיקת חורין וסדקין בימי ספירתה בענין ששכחו לא ראתה מאומה ולא איתרע בשם כלל הלבך אמרינן דהיא בחוקת היתר לענין זה ואף שהיא חוקה שאינה מבוררת מ"מ הא שיטת הרמב"ן הוא דכל חוקה הבא מזה ריב כיון דלא איתרע לא בעינן שחיה מבוררת מטמ"כ כבטורא דהח"ד דנמלא כהם או דם בימי ספירתה דאיתרע החוקה דהא נמלא וליט ידוע מאיזה זמן הוא רק שאנו רוצין להלחט דם זו במכהה מזה דמיקמינן איהה בחוקת סהרה מתמה חוקה הבא מזה ריב הלבך כיון דליתרע הא ק"ל דבחר חוקה כי הוי לא תלין כיון דלפי"ו מבוררת :

יוד הביא מפור' ד' ס"ו דאמרינן משחקק לבידה או ספקא שלו נמי טמא ומפרש דבא לא תימא ספק חזוי שפק לא חזוי אלא ודאי חזוי שפק מחמת ע"ו שפק מחמת יבנה כיון שנוקק לפומאה ספקא טמא ומפרשים הוב' דמיירי שגמלא כ"ז וגם יבנה רק שלא מדע א"ש בא הש"י לבדה והיבנה לבדה ויבחר שבועה ימים או שבא בפעם אחת ולא פתרה רק יום אחד

אחד ע"כ י"ח פירושו כפשוטו שהיה ר"ח חזק רק בלילה
 יודעת אם היא יזכה או ש"ו הלל ואולי משום שכה"ג היינו
 חילין להקל והיינו משעמל דלית לו חוקה עברה חף שהוא
 בימי ספירתו ע"כ ודרעתי אין שום ראי' מכלן כמו בנכחוב
 בשמך ולכחורה גמלה בין דלפי'א דרבה קיימין ולדידיה יומר
 ומהכרח לומר שהוא סובר דגדה נקרא אחחוק איסורא דהא
 עיקר ראי' המחברים דגדה בימי ספירתה לא נקרא אחחוק
 איסורא הוא משום דאל"כ התיך היא נאמנת תוך שבועה על
 ימי ספירתה הא עד אחד אינו נאמן נגד חוקת איסור אלא ע"כ
 דלא הו' חוקה איסור והיינו כמו במחלק היום' ריש גיטין וכפי
 מה שביחורו בזה המפרשים משום דגדה ח"כ דהחוקה להיות
 רוחה ג' או ד' ויום מ"ח לא החוקה שהיא כד לעולם והלכך
 כי אמרה בשבועה מלרשות אין זה סתירה להחוקה של ראייתה
 בין הדבה לפסוק ולא דמי לחוקת אבה איה דהתם בין
 דהתקדשה לדין היא בחוקה עד שיודר לך עולהה מחוקה
 הראשונה מש"כ כהן הא דרבה לפסוק ממילת ויהי שהיא לרובה
 שכלה וזה הא מחובר מעשה וכל בלא עולה עדין היא
 בעומתה מ"מ הא לזה מהני מה שבדה לטובל עיי' באבני
 מילואים שב"מ ס"ג ובש"ס ג' פ' י"א והא דלא מפרשי
 דברי היום' כפשוטו משום דחוקה שהיא עומדת להתבטל לא
 הו' חוקה כמו בכתב ה"מ כ"ס' ס"ז ס' ב' דחוקה חייב
 לא נקרא כ"כ חוקה משום דכל חי עומד הוא למות ומהאי
 עומה הוא ג"כ דעה המתה"ע כ"ס' מ"ח דחוקת קטנית לא
 נקרא חוקה משום דכל רגע ורגע הולך וגדול ע"כ היינו משום
 דהא באמת רבים חולקים על סברא זו עיי' בש"ג"ה החכם ס' י
 י"ד י"ח' בתום' גדה ד' ב' ד"ה דאיכא דמיכח שם דעת
 התום' הוא סוף כה"ג נקרא חוקה כמו שהניח הכנ"א שם לכך
 הוכרחו לפרש דהמילוק הוא דהתם דמה באומרת עכשו בשפיה
 שבועה נקיים לא היו וזה נגד החוקה משום דמה שידענו מקודם
 דהיתה דם קודם הו' ימים אותה ראי' אינה נוקת ואינה נורמת
 עתה לחיבורה אחרי עובר שבועה ימים דמשום היתה ראי' לחוד
 ממילת מותרת עכשו בין בעברו שבועה ימים והלכך אין אמירתה
 שבעלה סתירה להחוקה עיי' בזה בחיבורי רע"ה ס' ע"ו יומה
 הוכיחו דע"כ אין לגדה חוקה עומדה דאל"כ התיך נאמן עד
 אחד נגד חוקה ונראה דהך שמחלקין ימים' בין חוקה עומדה
 דגדה לבחר חוקת לא לדבר החלט' שהנין כן אלא רק משום
 דכפי לחיבורא אליבא דהיא דלית לו דעה אחד אינו נאמן נגד
 חוקה אבל אין הכי נמי דלמחן דלית לו צנמרא' דעד אחד נאמן
 חף בחקים חוקה אין הכי נמי דיכול להיות דסובר דגם גדה
 נקרא חוקת עומדה ובלאות הא דרע"ב"ה בחידושו שם וכן כמה
 רחובים לא נחא' להו בחילוק של היום' ודעה דהא הרשב"א
 בחידושו לגיטין מביא שם ג"כ החילוק של היום' דגדה בימי
 ספירתה לא הו' בחוקת עומדה ואפילו הכי בחידושו לגדה ד'
 ה' ממשע דסובר שגם בימי ספירתה נקרא חוקה עומדה והיינו
 משום דהרשב"א בתשובה ס' ע"ו סובר כמחן דלית לו צפ'
 אמרו לו דעד אחד נאמן חף במקום חוקה ולדידיה הא יותר
 מסהכרא דגם גדה הו' בחוקה עומדה רק דילפיך מוספיה
 לה דעד אחד נאמן חף כה"ג ומרבה נראה יותר שהוא סובר
 ג"כ דעד אחד נאמן חף נגד החוקה דהא דעה כמה ראשונים
 דלמחן דלית לו דוכותיה הוא מן התורה או הא דחסור לטוב
 עליה בעת הוכחה הוא מן הודאי ולא ממחמת ספק לתור וכן הוא
 ג"כ שיטת היום' כגדה ד' ע"ו ד"ה אפילו ולא כדמשמע שם
 מרש"י דלא הו' אלא ספיקא ע"כ ובתכו שם המפרשים דלשיטה
 זו זמן הוכחה דמי כמו רוב משום דע"פ רוב אמרינן דאורח צומת
 צה והנה אין קי"ל דחף אם דרבה של חבה זו זמן וסתה נמשך
 זמן מה מ"מ ג"כ נאמנת בעת הוכחה לומר שהיא שפורה חף
 שהוא נגד החוקה והתם הא לא שייך כלל החילוק של היום'
 הנ"ל משום דאין הגדמה שבעלה סתירה לחוקת ראייה דהא כהן
 הגדמה שהיא סתורה הוא ממש כנגד החוקה של אירח צומת צה
 ואפילו הכי היא נאמנת וכבר הוכחתי מדעת היום' שהך חוקה

השומרת להתבטל נמי הו' חוקה הלל ע"כ עפ"י סברת היום'
 נוכח דלמחן דלית לו דוכותיה הוא מן התורה סובר דעד אחד
 נאמן חף אם הוא נגד החוקה והנה הרשב"א במשמרת היות
 ד' קמ"ד וכן הוא דעת הר"ם בפ"ט דשבועות דרבה לית לו
 דוכותיה הוא מן התורה נאמל לפי סברת היום' בניטק ד' ב'
 שם ונגדה ד' ע"ו הא אין לנו הכרח ברור דרבה סובר דגדה
 בימי ספירה לית לה חוקת טהרה דהא מלינו שפיר לומר שהיא
 בחוקת עומדה ומה דלחמנת משום שהוא סובר דעד אחד נאמן
 חף שהיא נגד החוקה וי"כ מי הכריחו להיום' במד שם לפרש
 בדברי רבא שהוא סובר דגדה לית לה חוקת טהרה אבל באמת
 לדעתו דברי היום' הם כפשוטם וכונתם הוא כפי דברי הר"ם
 בפ"ט דמשכת וז"ס נאמנה ב' שהקשה על הא דהמר רבא שם
 לא תימא ספק חוה אלא ודאי חוה ספק ממחמת ע"כ ספק ממחמת
 יזכה דפשוט הלשון של רבא משמרי דמיירי ברהה יזכה רק בשפק
 לו התיך ברה יזכה אם ע"י קמי או שבה מעלמו כן מורה
 הלשון שדאי חוה ספק דהתיך ראי' של יזכה בלא מחמת ע"כ וכו'
 וע"ו הקשה הר"ם דמה בכך שבה היזכה ממחמת ה"מ הא זה
 לא הו' חלל רק כמו חוגם והיא מהשבועה דברים שבדוקן את
 ה"מ היא ברה' שלשית קי"ל דאין שדוקן אורו ואלף אם דלח ע"י
 אינו נמי עמא וזה משום ה"ה קשה להו להיום' וע"ו הירנו
 דמיירי ברהה ע"ו ויזכה רק ללא יזכה אי לחודיה אי ובתור
 שבועה או דבהדי ע"כ אחא ויזיט סותר רק יום אחד וכן ממש
 תירך שם הר"ם וברור הוא למחן שם נאמל לפי"ה הא אין שום
 ראי' מדברי היום' שהם בחוקת טהרה ואין לאוכוח מרבה נאמל
 דלמה באמת לא מוקי לה להא דספיקא עמא דמיירי ברהה ויזיט
 יודע אם הוא יזכה או ש"ו י"ל דרבה רבנא קמ"ל דלא מצבי
 אם ספק לו מה חוה או שדאי בין שדוקק לטומאה משפיקא
 חמרינן דעמא אלא אפילו שדודיה רבא קרי חף שדרכה של
 קרי שהיא נשתנה ונעשה כמו לוכן בינה דמה"ס שדוהה קרי
 חינה מעמא ביזכה מעל"ע ע"כ כה"ס מבנה ג' הו' אמרה
 דכה"ג לא חמרינן דספיקא עמא בין שים כהן דבד סמיכת
 קמ"ל דאפילו הכי נמי עמא ושור בין דחת הפשר להכיר
 כדלחמרינן שם בסעי' דזה דומה ללוכן בינה המורה י"ח הא
 ממילת לא שייכ' ביה ספיקא לפרש דמיירי ברהה מדתוק וה"כ
 נאמל ולא ידעי מה היא זה ה"ה חוקת לו לרבה להוקמי כן
 ובכ"ז כתבי היום' כגדה ד' י"ז ד"ה ודס וכו' שהוכיחו שם דהם
 העליה הוא עיזר אפילו הכי הוא מחברע מיני דמים שבמאיים
 דהל"כ אחאי חמרינן דהם שבפירות חוקת ספק עמא נחו או הו'
 ע"כ מצביע מיני דמים הו' לא דוחק לומר דמיירי דנאמל ע"כ וה"כ
 דכונה משום הכי מפרש רבא דמיירי ברהה ע"כ ונש יזכה רק
 דהספק הוא חי בפעם אחת או לת דהו חי הפשר לספר ופשיט
 היא בחופן שאין מכלן שום ראי' דבימי ספירת נקיים היא
 בחוקת טהרה :

בציקר הוכחה של הא"מ ש"פ שהוכיחו דגדה ע"כ לא
 נקרא חוקת איסור דאל"כ התיך נאמנת בתוך ימי ספירה
 הא אין עד אחד נאמן נגד חוקת איסור ע"כ ג"כ לדעתו אין
 מזה ראי' לנידן זה חדא דהא מבורר מחידושי הרמב"ן בניטק
 שם וכפי מה שביאר הש"ס ור"ו ס' י"ח וכן הוא בפ"ט שם
 דבאמת י"ס לגדה חוקת עומדה רק מאלתר שבידה לטובל הלכך
 חוקה גרופה הו' לענין זה דמהני כה נאמנת אפילו דעד אחד
 וגם דהא דעה הרשב"א בתשובה ס' ע"ו וכן הוא דעה כמה
 ראשונים דעד אחד נאמן אפילו היכא דאחחוק איסורא ואינו
 ביזו משום דסברי דקי"ל כתיך לישנא דפ' אחאי לו לפי"ה לדידיה
 אם נאמר דנאמנת דעד אחד ילפינן מדה ע"כ מוכרחין אי
 לומר דגדה אחחוק איסורא נקרא ואלף לשיטת שאר הפוסקים
 דהיכא דאחחוק איסורא אינו נאמן מ"מ הא כתב הרע"ב"ה
 בחידושו לגיטין שם דהיינו עממא ללא ילפינן מדה משום דאין
 דנין אפשר משאי אפשר ואף שזה הוא פליגתא דהנ"ל ביבמות
 ד' מ"ו ובכמה דוכתא מ"מ הא כבר הכריעו דעד כהן לא פליגי
 אם דנין אפשר וכו' אלא דוקא כהא בנ"ל למילך בנ"ל או בדיקא
 אבל

הכל לא בזה מליט כי בזה לכ"ט אין דין חסד משאף חסד נמצא לפי סברת הרמב"ם הא שפיר י"ל דגדה נקרא החזק אישורא רק ולא ילפינן מדה מטעם דאין דין משאף חסד וזה דעד אחד נאמן הא יש לזה שאר לימודים כמו דחיתא בירושלמי והוא ברש"י חולין ד' יו"ד ח"ל רכל יחיד ויחיד נאמן דכתיב וזכחה מבקרך ומלאךך ואלכו הכהנים על ידן וכו' נמצא הא אין כאן הגנה על הנב"י שסובר דגדה הוא החזק אישורא ודאיתו נב"א שער בית הנשים סי' יו"ד שהביא שם ג"כ דברי רבי הנבי"א בזה"ע סי' ס"ט שגדה נקרא החזק אישורא והקשה עליו מחידושי הרשב"א שם ד' ב' שכתב ח"ל דאשה בחוקה טעורה עומדת והא דאמרין בסוגי' אשה הואיל ושכימי בה דמים כתיבה בדוקה דמי היינו דוקא לענין טעירות ומשים חומרה דמפרות אבל ודאי לענין בעלה כיון דהפסיקה בטהרה בחוקה זו קיימא ע"כ :

ולדעתו לא קשה מזה מיד על הנב"י דהא לפי הגנה הנב"א דבריו הרשב"א הרי יסארו דבריו אהדי כי לקמן בד' ה' כתב ח"ל כיון דאתה מלריכה בדקה בימי ספירה או בתהלתה או בסופה לכל מר כדאיתא לו כדאיתא לקמן בגמרא הרי היא בחוקה טעורה ע"כ הרי מבוחר שדעת הרשב"א שאין לחלק בין קודם שהפסיקה בטהרה ובין ימי ספירתה ע"ש אבל בהנהגה לא דמי כלל משום דההם בריש משלתא הא מיירי הרשב"א בגדה שלא ראהה רק פעם אחת ואתה רוצה לטמאה למפרע עד שעה פקודה בעת שהיא יתה עדיין בחוקה טעורה הלכך כהב שפיר הרשב"א דזה נקרא חוקה טעורה דהא ודאי מעיקרא קודם שראתה טעורה גמורה יתה משא"כ בד' ה' הא מיירי בזבה גמורה שהיא לריכה ספירת שבעה נקיים הלכך כיון דאתה מלריכה נקיים כדי להולאה מחוקה טעורה דמעיקרא לפיכך בעינן טהרה טעורה לגמרי ופשוט הוא :

ויודע נראה כי אף לדברי האבני מלוחים דגדה לא נקרא החזק אישורא מ"מ הכא בנידון דין אף לשיטתו נמי לא תלינן משום דהא כבר הקבנה הוא עלמנו בספרו ש"ס וכן הוא בפנ"י בקדושין ד' ס"ה דהאין עד אחד נאמן בחוקין שיש שם רוב כבר עדיפה לומר על כשר זה שהוא כשר הא אין עד אחד נאמן עד חוקה ומכש"כ נגד רוב דעדיף מחוקה וטולס חירלו דלא שייך ליתר דחולין בחר רוב אלא אם הוא ע"י תערובות דאו הא גם לגבי ידידי גופא נתערב וגם הוא נריך לבוא לבדר המיעוט וזכח הרוב הלכך אמרין דחולין בחר רובא אבל כל היכה לדרידיה עדיין לא נתערב הדבר לא שייך כאן רובא דהא כיון דהיא מביה היתיר הרי לדריה עומד הוא עדיין בפני עלמו שלא בתערובת הלכך שפיר נאמן ע"כ בדבריהם ולפנ"י הא סברא זו לא שכיח דוקא חסד טעורה יודע ברוב הדבר משה"כ היכה דהעד עלמו מחוסר בהדבר הא לא שייכי סברא זאת וכן ל"ל נמי לשיטת הראשונים דפסקי כדורך לישנא דכריתיה דעד אחד נאמן אפילו כנגד חוקה היינו נמי מהאי טעמא נשים דהא עיקר הטעם דחולין בחר חוקה הוא משום דילפינן זאת מילא הכהן מן הבית לענין נגעים הלכך בעינן דומי' דההם שהספק אם נתקבנה הגנע או לא הוא לכ"ט אף להעד אחד משה"כ בעלמא דעד אחד נאמן כנגד החוקה היינו נמי מאחר שהוא יודע ביורו הדבר הרי לדריה הא לא החזק כלל לפנ"י בניין דין שנמצא הכהן ואין ידוע מתי נעשה זאת אם באופן שהאברה או לא הלכך כיון דהספק הוא להעד עלמו או לכ"ט אפשר דאיתא נאמנת וההם לענין ספירה שבעה נקיים שאני דהא היא ואמרת כרי :

ויזהר שהקשה כח"ר דאמאי בני בדקיקה פעם אחת בתוך שבעה נקיים הא כבר הכריע הפ"מ שאף לדעת הרמב"ם שספיקא דאורייתא לחומר הוא רק מדרבנן מ"מ כל היכה דאיתא לבחרי אף להרמב"ם הוא מן החירה וא"כ הכא נמי הא אפשר לה לספור עוד שבעה נקיים ומלא אמרין הכי ע"כ ענין התורה היא בחוקה טעורה לגמרי וכת"ד שלפל הרבה בסברא זו אבל באחת אין שיש דאי' מזה כי לבד בסברא זו

נמצא חנה גדולה כ"כ בדעת הרמב"ם דהא עיקר הוכחה הפ"מ הוא ממה שהקשו דח"כ האין ילפינן בחולין דחולין בחר רובא מראשו של עולה דלא חייבין שמה טריפה היא והא להרמב"ם בלא הכי לא חייבין משום דחפילו הפיקח הי הוא נמי מדאורייתא מותר ומהו הוכיחו דהכא שאני כיון שאפשר לבדר ע"י בדיקה לא חולין לקולא אבל ז"א כי לבד שכבר חירלו המתכבדים הרמב"ם בדרכים אחרים עיי' בטורי אבן בצוף מסכת חגיגה ובכ"פ סי' ק"י הכל בנידון דידן לא שייכי זאת כלל לאפשר לבדורי משום דכל דבר שלרירין להמהין ומן מה והימים הראשונים יפלו לא שייכי זאת לאפשר לבדורי דהא יפסיד הימים הראשונים והכא נמי חס חלערך עוד ספירת נקיים הרי תפסד מה שהפדה וכה"ג אמרין ביבמות ד' ס"ז באשת כהן שמת והייתה מעוברת שאם הייה בניס וזכרים יאכלו העבדים בתרומה משום דכענד הגפלים והנקבות הוי ליה זכרים מיעוטא ולא חיישין להו וקשה הא אפשר לבדר ולהמהין עד שחלד אלא ע"כ דהא לא מקרי אפשר לבדורי וכן מבוחר בכמה דוכחא ואין להאריך :

ג מה שמלפל לענין רוב התלוי במעשה ותמה על הא דרוב מלא"ש מומחין הם הא תלי במעשה בזה עירב כלאים כי מלבד דהא דהוי רוב הוא רק מדרבנן כמו שכתב בשו"ת העמקים סי' י"ב הא בלא"ה הרי רבא דסובר רוב מלא"ש מומחין הוא סבר בכפירות דגם רוב ההלוי במעשה הוא רוב ורבינא דסובר דלא הוי רוב ה"ג סובר דלא אמרין רוב מלא"ש מומחין הם וכמש"כ התוס' ביבמות ד' ק"ט וכן הוא דעת רוב הפוסקים מלבד הרא"ה שכתב דאף רבינא סובר דרוב התלוי במעשה לא הוי רוב מ"מ דיעבד אמרין רמלא"ש מומחין הם והוא דעת יחיד וגם הוא סובר דדיעבד הוי רוב ולחנם מפלפל בזה כי בעיקר הדין בודאי לא תלינן ולא שייך זאת כלל לחוקה טעורה דהא באמת לא מליט בש"ס כלל בסופרת שבעה נקיים שהתלה את כתמה בדבר שחולין בו כחמים וכל דעי התליה החכרת בש"ס לא מיירי אלא בטהורה ודאי יאי לרא דחידשו לט הפוסקים דאף סופרת שבעה נקיים תלינן ווסכרא היינו אומרין דלא תלינן דהא מבקינן בגדה ד' ס"פ דחלתן או עינן בעינן לכ"ט משום דספורין בדוקים ומיחוקין לפיטו בעינן כדאיתא ההם לפנ"י חס נמצא כהם בימי ספירתה אף שיש לה כמה לתלות מ"מ ספורים מומחין עדיין לא הוי דהא אף לב"ש דס"ל בריש גדה דכל הנשים דין שעתן מ"מ בכתמים הוא מחמיר כדאיתא בש"ס משעמא דבשוק של טבחים לא עברה והלכך אם נמצא כהם איתרם בדקיקה ומהאי טעמא מסתפק התוס' ד"ם ד"ה תולה אם טמא קל ענין סופרת מקלות או כולה רק שלא טבלה אם תולה בלא שפדה כלל ומהאי טעמא נמי כתב הח"ג הובא בכו"מ מעיל דקה סי' ס"ז שאם יש לה מכה המולא דם המיד מ"מ כל שהיא בספירת שבעה נקיים אף אם הוא לאחר שלשה ימים של ימי ספירתה נמי איט תולה במכתה ומביא רא' מדאמורין בנגעים דכל ספק נגעים דין שנוקק לטומאה ספיקא טמא אף זו כיון שפכשו לריכה נקיים ספק הם נקיים ספק אינן נקיים העמידה על חוקה שאין כאן נקיים וכן כתב הס"ט בסו' קל"ו שאף לאחר שלשה ימים ג"כ לא תלינן מטעם דבעיקר ספורים לפיטו ואף למחן דלא בני מ"מ ספורים מומחין בודאי בעינן ע"כ והלכך אי לרא דחידשו לט הראשונים שאף בשבעה נקיים נמי תלינן כחמים בכל דבר אק מסברא לא הוי ידעינן זאת משום כיון דרוב דמים הם מן המקור ואף אם יש כמה לתלות מ"מ מירי הפיקח לא נפקא הלכך בחלתה טימאה דוקא מקילין משום דאמרין כל מספיקא לא מחזיק לה טומאה משא"כ בסוף טומאה אף אם יש כמה לתלות מ"מ לא תלינן וכה"ג מחלק הפ"מ ריש גדה רק שהראשונים אמרו לט דגם בכה"ג נמי תלינן משום דאמרין שאף בימי ספירתה מ"מ כיון דלא ארגשה חולין דהאי דם מעלתא אחד והוי ג"כ רובא להיתר והם אמרו לנו דהאי סברא לא אמרין זאת בשלשה ימים הראשונים משום כיון דעדיין לא נהיה המקור לגמרי שלולה עדין

עדין לרשות וכיון שכן בספירה שבעה נקיים כיון דבעינן שיהי' בדוקים לפנינו הא כל כה"ג כיון דלאו בדוקים הם בודאי לא מהני ועי' ביש"ע ס' ק"ג שכתב דבשלה ימים הראשונים שהיו בחזקת מציין פתוח דמי וזאת לחזקת הגוף ע"ש וזאת בפ' המדיר ד' ע"ב בחוס' ד"ה אבל שחזקת הגוף יפה כמה שאף אם היא חיתרע מ"מ דוחה היא חזקה אחרתא אף היכא שהחזקה היא לא חיתרע ע"ש לפי"ו בתוך שלשה ימים דהוא בכלל חזקת הגוף בודאי אין לה חזקה פתורה כלל ואף דלא הרגשה מ"מ הא ק"ל דראי' אף בלא הרגשה פתור' ליומא מיהא וראי' הא יכול להיות שהוא ספיקא דאורייתא ולא דמי לתחילה ראי' דלאו כיון דלא הרגשה הוי ספיקא דרבנן משא"כ לענין הסורה כיון דליומא פתורה אף בלא הרגשה ממילא הא הוי לה ספיקא דאורייתא וכן כתב הס"ט סי' קנ"ו ס"ק ל"ג ע"ג :

אטו ללחוחי זכב ע"ש וביינו אף דכ"ה פלגי החס וסברי דאינו פתור רק יום אחד והלכה ככ"ה הוא רק משום גזירת הכתוב דסברי דש"י דפתיכא בהיכא אינו פתורה רק יום אחד כדאמרין בגדה כ"ב אבל בזה גם כ"ה מודה דכל שלשה ימים הראשונים חוששין אטו ללחוחי זכב ומהו הכיורא דגם חזב חיישינן ונשים דין דין וזכר להם עיין בדבריהם והא החס ע"ב פתור ג' ימים מעל"ע דהא ספירת ונבנמי מהחילין ממחרת יום שפסק בו כדאיתא החס בנ"מ וברמב"ם פ"ג מהלכ' מחוסרי כפרה ו' ובמשנה איתא הרואה קרי ביום השלישי. פתור הרי עברו שני ימים שלמים ואפילו הכי חוששין אטו שמה יש כאן זכב ובודאי כל ש"ש כאן זכב הרי ממילא פתור גם יום זה ולריך להתחיל לספור מיום המחרת דהא אפילו אם רואה ביום השביעי פתור הכל כדאיתא סוף גדה :

ולענין

הדיוק שדייקו מדאמרנו הלשון כל שלשה ימים דמשמע טול זה לאו דוקא הוא וראי' לזה דהא בגדה דף מ"ב אמר רבא דהמשמעה כל שלשה ימים אסורה לאכול בחרומה וכן הוא לשון הרמב"ם פ"א מהלכות תרומה . ובאמת פמחים אינה אסורה רק שני שגונות כגון אם שמה ביום א' אסור לערב מותרת בחלת ליל של יום שלישי כדאיתא ברמב"ם פ"ה מהלכות אה"ס ובכ"מ כאן משום דאמרין מקלף היום כטולו ובגוף הדבר כהא דמקלף היום כטולו לא נמלא מה כלל ברור . ואף כי לכאורה מהא דאמרין ערכין ל"א לענין מוכר בית בבתי ערי חומה דלריכין החס קרא יתירא דחשבינן לה מעל"ע מכלל דבשאר דוכחא דליכא קרא להכי אמרין כהא דמקלף היום הוא כטולו . ואף לשיטת החוס' שם דלפינן בכל דוכחא ג"כ מבתי ערי חומה מ"מ הייט דוקא היכא דכתיבה בקרא שנה אבל כל דלא כתיבה אמרין דמקלף כטולו . ומה"ס אבייב"כ הרשב"א בנדרים דף ס"ג דבמסכת לו בית לשנה אין חדש העיבור בכלל . מאחר דבבתי ער"ח לריכין קרא לרבות חדש העיבור מכלל דבעלמא אין חודש העיבור בכלל ע"ש וה"ס לענין מקלף היום כטולו . וגם דעת הרמב"ם פ"א מהלכות עירובין דאף כאן לא בעינן שעות ואמרין מקלף היום כטולו מ"מ הא איכא כמה דוכחא דלא אמרין כהו . מקלפו כטולו כמו כהא דחולין דף כ' בהגלד פי הפכה בידוע שהוא שלשה ימים לפני שחיטה וחשבינן החס דוקא מעל"ע וכן לענין עירוי וכבוש ג"כ לא אמרין בו מקלפו כטולו וכן כהא דבטרוח תרעולא יולדת לכ"א יום או לענין בשר ששהה ג' ימים כטולו פשינן מעל"ע ועוד הרבה כיוצא בו . ובשאר דוכחא לא בעינן מעל"ע כגון הא דיבמות דף ק"כ אין מעדין אלא עד שלשה ימים וכן הא דאמרין בשבת ח' שלשה ושבעה עיין בשו"ע או"ח ס' תר"ו . גם לכאורה קשה הא רבי סובר במ"ק דף ע"א דאפילו בימים אחד דליכא כלל קרא ע"א מ"מ נמי לא אמרין בו מקלף היום כטולו וא"כ מאי פריך בעירובין ורבי מעל"ע מנ"ל ומשני תקא ל' מתמימה ע"ש ומה זה קושיא דהא רבי אית ל' שם דבכל דוכחא לא אמרין מקלף היום כטולו . וכל חספד ימים האמורים בכל מקום הם דוקא שלמות מיהו זאה יש לתרין משום דהחס במ"ק מירי לענין חופה ביום שלשים בהשלמה מי חופה אי די במקלף יום אחד או בעינן כל היום חזיתא דמקלף יום שלשים דאבילות דמירי החס אבל לא מירי כלל בהשלמה ימי החופה דהחס בודאי אמרין מקלף היום כטולו . מה דוקא גדול למד דר"ח קבל המצוות דוקא בת השמשה וכיון שכן הוא הוי להו חרי מקלף היום וזכר סובר רבי דלא אמרין כמו דאמרין בפסחים כ"ה . ולכאורה היה נראה לתקן עוד דר"ל לא נאמר אלא על לשון תורה כמו כל הני דמביא החס בעירובין דלפנין הכל מקרא אבל בכל הני דאמרי רבנן והזכירו בדבריהם מספד ימייה בזה ליכא האי כללא אלא פמחים בעינן שלמות ופמחים אמרין מקלפו כטולו משום דלשון תורה לחוד ולשון חממים לחוד ורבי הא לא מירי אלא רק כמה שהוא לשון חממים . מיהו בנדר דף ע"א לא משמע כן דהא רואה הם למינן שלשים יום דמיר דאמרין כהו מקלף יום כטולו השבעה ימים דאבילות אף דמיר לא נכתב

ועוד

יש לומר כאן כי אף להפוסקים דמקלין אפילו בשלשה ימים כל היכא דידוע דמכתה מוליא דם כדאי' בס' קנ"ו מ"מ הכא אף לירדוהו לא תלינן משום דהתם לענין מכה יש שם הסבדא דא"כ לא חוכל לטהר לפולס כדאיתא בס' קנ"ו לענין כמה פחות מכנרים משא"כ הכא לא שייכי סבדא זו דהא מי הכריחה שלא להחליף תלוכה וכה"ג כתב הדג"מ בס' ק"ל ס' ל"ד לענין בדיקה עלמה בעד הבדוק לה והניחמה חמת הכר ולמחר נמלא עליו דם דק"ל שאת משוך עמא דחזקתה שהוה מן הקטוע ואם עגול ואין בו כנרים סהר דאמרין שאין זה כ"א דם מאכילת ע"ש וכתב שם הדג"מ דבזה לא תלינן כל שהיא בתוך שלשה ימים הראשונים ואף דק"ל דבפחות מכנרים תלינן אף בשלשה ימים הראשונים היינו משום דהתם אי אפשר להזהר משא"כ כאן הא אפשר לה להזהר ולא להיחמו חמת הכר הלכך לא תלינן ע"ש ויכנה האחרונים חלקו עליו מטעם כיון דהוה פחות מכנרים לא היתה מטעם בכלל גזירות דתמים דהא על פחות מכנרים לא גזרו וכיון שכן טוב אין לחלק בין תוך שלשה או אחר"כ ובין אם אפשר להזהר לבין אם לא אפשר להזהר כיון דעל כהא כזו לא גזרו מטעם משא"כ בנידון דין כיון דנמלא הכחש יתיר מכנרים הרי הוא בכלל גזירת דתמים בודאי שייך האן החילוק של הדג"מ דכיון שיש כאן תקנה יש להחמיר גם לפי מה שכתבתי בסמוך בשם הס"ט דכתי' יש חשש דאורייתא משום דראי' אף בלא הרגשה פתורה ה"מ ליומא יש מקום לדברי הדג"מ משום שיש לומר כי עד כאן לא גזרו על פחות מכנרים רק בהחילת ראי' שזו הוא ספיקא דרבנן דהא בלא הרגשה אינה עמאה משא"כ בימי ספירתה היכא דמשייבה פתוח כגון בשלשה ימים הראשונים וגם היא פתורה ליומא מן האורה אף בלא הרגשה וכיון דהוי ספיקא דאורייתא אפשר דאף בפחות מכנרים נמי חיישינן כיון דליכא כאן הסבדא דאי אפשר לה להזהר וכתיב דין בודאי אין להקל כן נלפ"ד :

סימן נו

במה שאלת כמה דאמרין בי"ד ס' קנ"ו דנתקן שלשה ימים הראשונים של ספירה שבעה נקיים לא תלינן כתמים כמה דתלינן בשאר הימים . ושאלת אי הני הלחא יומין מעל"ע בעינן או דגם כהו אמרין מקלף היום כטולו לא ידעתי מה זה שאלה דעל מקלף היום הראשון של ספירה שבעה נקיים בודאי לא שייך כאן מקלף היום דהא ספירה זכר וכן לידן בכל השנים מהחילין הם מיום המחרת כדאיתא בגדה ב"ט ובש"ע וא"כ הא ליכא כאן מקלף היום וממילא גם מקלף יום השלישי של ספירה נמי לא שייך בזה דא"כ למה כחבו הסה"ח והפוסקים שלשה ימים הא ליכא כאן רק חרי זמא ופשוט הוא . וגם דהא פיקד החקור לרין זה הוא ממסכה וזכ"ס פ"א משנה ב' דאיתא החס הרואה קרי ביום השלישי של ספירת יומו וזכ"ס אומרים סובר שני ימים ומפרש שם הר"ש ופוד ראשונים דהשעם הוא תמים דער אוחו הזמן אין הדרך שבהם המציין של זכב וחוששין

כלל אלני מספר הימים ר' רק בדרך רמז דלפינן מהיה בגימטריא שלשים אלמלא דלא חלי וזה כלל כלשון וגם הא מקשינן דלמריחא לדרבנן ואף דהגמרא מדרש שם שאני אבילות שהיא דרבנן היינו לימר דכיון שהיא מדרבנן אלוין בזה לקולא אבל מ"מ משמע דאי לא הכי לא משמע שום חלוק בין לשון תורה ללשון חכמים ע"ש בהגויא ועיין בשו"ת כנ"י ס' ג"ס שהוכיח שם דשבעת ימי המשחה של חתן לא יבטין לי' מעל"ע מהא דררשינן במילתא פ' משפטים לפנין עבד דכתיב אש יום או יומים יעמוד וכו' אש על יום פסור על יומים לא כ"ש אלא יום שהוא כיומים ואיזה זה מעל"ע עיין רש"י פ' משפטים משמע דסתם יום אינו מעל"ע ע"ש והא שבעת ימי המשחה אינו אלא מדרבנן עיין ברא"ש פ"ק דחובות ס' ה' הרי מטאר דהין נפק"מ בזה :

ועוד דהא בלחמ פלוגתא דתנאי היא בכבורות כ' אי אמרינן כלל מקלה היום ככולו ומטאר שם דמאן דליה לי' אי חשילו מקלה יום הראשון נמי לא אמרינן דהוא ככולו רק דבעינן מעל"ע ממש ע"ש הי"ב ברש"י ובגדה דף ל"ח אף דהא לא סבר כלל קצנה של שנים רק ימים אחד ואשילו הכי בעינן מעל"ע ל' דרדאו קשה היא קרא דכתי ערי מומה למה לן ומכש"כ דקשה לשיטת הראשונים דסברי דמדגלי כאן בדי' ערי מומה דבעינן מעל"ע דוקא מכלל דבכל דוכתא לא אמרינן בהו מקלחו והא הני תנאי איית להו דבכל דוכתא לא אמרינן בהו מקלחו ככולו ומוה קשה לי נמי על הח"ס ח' יו"ד ס' שח"ג שהחליט שם דכל היכא דליכא רק מספר ימים לחוד לטלו עלמא אמרינן בהו מקלחו ככולו והא בכבורות ובגדה ליכא שם רק מספר ימים ואשילו הכי איכא בזה פלוגתא אי אמרינן בהו מקלחו ככולו או לא אף הא יש להבין כי ראייתו מהא דחולין דף פ"א נכונה היא מאד והוא קולר שם בתומן דאמרינן ההם דר' אפטרירקו דמי כתיב והיה שבעת ימים תחה המו הא לילה חזי וכתיב מיום השמיני והלאה ירדה מים השמיני והלאה חין לילה לא הא כיצד לילה לקדשה יום להרצאה ויש להבין כי לילה מהן דכר שמי' והף דקרא סתמא קאמר שבעת ימים יהי' תחה המו והו לה ומשמע אשילו שלמו בלילה מ"מ חין זה קוביא כ"כ להוכיח מזה דין חדש דכיון דחין ידעין מביים לוחו דביום לריבה להיות ההקדשה דוקא אמרינן שבקא לקרא ומוקי' אנפשי' דמיידי היכא דשלים השבעת ימים בפלגא דיומא או בלפרא דהא הכתוב לא בא דין לאחמשינן דקודם שבעת ימים אביר להקריבו ומ"ל לחדש נזה דין חדש אבל בלחמ תחה מביים דכיון דק"ל דאמרינן מקלה יום ככולו מים או כל יומא שתד ע"כ ההכרח הוא שכלתה השבעת ימים בבוקר דוקא וזה שהי' קשה לר' אפטרירקו דכיון דכתיב מיום השמיני וכו' ע"כ אינו ראוי אלא דוקא ביום דל"כ לכתוב אחרי כן ירעה ע"כ בופשי"ס י"א או משמיני והלאה ירעה דהא קרא ביומא קמיידי והשפא הא יהי' עם אחו יומא משבעת ימים דהלילה הא נחשבת היא מיום השמיני וע"ז מתרין דבלחמ יש כאן שני זמנים ומשמע דבדין זה ליכא מאן דפליג :

ולפיכך נראה לחלק דכל כלל זה דמקלה יום ככולו לה נאמר אלא דוקא היכא דהזמן שנחנה התורה לזה הוא רק בגדר גזירה הכתוב בלא טעם כגון הזמן של שדה אחוה וכו' ערי מומה או שבעת ימים יהי' תחה המו או ביום השמיני ימול או הזמן של מכה עבד דאינו רק גזירה הכתיב דהא ק"ל דאשילו הא אחזרוה למייה אחר מעל"ע נמי פסור אף דבכה"ג באיש אמרינא או אשילו בעבד כל שהוא אינו שלו חייב עליו מיסה כמי שכהב דהמב"ס בפ"ע מהלכ' רוצה הלכה י"ג וכן כל כה"ג דהוא בגדר נזה"כ בזה אמרינן דמקלה היום הוא ככולו משא"כ כל היכא דהזמן הוא ענין טעם שהזמן הוא הגורם לדבר זה בזה לה נאמר דהו כלל דמקלה היום רק וזוה תלוי הכל כפי הבקויות והקבלה של ח"ל דשמיים אמרינן ברו ג"כ מקלחו ככולו ופעמים אינו עגמר הדבר רק ע"י ימים שלימים והלכך בזה דכתיב מעל"ע או בעיניו ג' ימים דהעיקר אינו בזה אלא כדי להוציא הבלוע מהכלי ואין ידעין שכל מה ששהה המים

יותר כהכלי הם מוציא יותר הבלוע מהכלי וכן בזה דהין מעידין עד שלשה ימים דהטעם הוא דבזמן הזה הדרך שנשחנה זו הפנים כדלחמא במ"ד בראשית פ' ס"ה או בשיעור קליטה של חבואה או כל כה"ג שהזמן אינו בא אלא כדי לעשות הפעולה שלו וכל שהזמן הוא ענין טעם בזה לא סייד ילפוחא מקרא וגם בזה ליכא כלל אלא הכל תלוי בבקויות של החכמים כי פעמים די במקלחו ופעמים בעינן שלימות דוקא וגם כל הפלוגתא אי אמרינן מקלחו ככולו הוא רק היכא דהזמן הוא משפח טעמי כמו התם בכבורות שהוא כובר שהטעם שאינה זולת בפחות מחמשה חדשים שלימות ובחמט יכול להיות דבעלמא היכא דהזמן גורם במקלת היום או גם הוא מודה דדי במקלת היום ואמרינן בו מקלחו ככולו :

ובזה מדויק לי היטיב הגמרא דמ"ק דף י"ט דאמרינן התם הקובר את מתו שלשה ימים קודם הרגל בעלה הימנו גזרם שבעה שמה ימים קודם הרגל בעלה הימנו גזרם שלשים אבא שאל אומר כשם שמקלה יום שלשה כך מקלה שבעה מטל גזרות שלשים ומסיק דפליגי במקלה יום ככולו דמ"ק סובר דלא אמרינן מקלחו ככולו ואבא שאל סובר דאמרינן מקלחו ככולו ע"ש ויש לדקדק דלמה תלי אבא שאל מקלה שבעה במקלה שלשה הא ע"כ לרבנן בודאי יש אחי חילוק בין מזה שלשה למטות שבעה ע"ש בהוס' ד"ה שחזור וכו' וא"כ הריך מדמה אבא שאל זל"ג וגם בחיזה סברא פליגי אבל לפי מה שכתבתי נוחא והוא כי השת"א בסי' י"ג הוכיח דהא דאמרינן ביבמות חין מעידין אלא עד שלשה ימים דלא חשבינן להו מעל"ע והוכיח זאת מהירושלמי פ"ג דנו"ק דלחמא ההם דמ"ק סובר דאבל היכא דהין לי' מה לאכול מותר ביום השלישי לעשות מלאכה בלעננה ובר קפרא חוסר אף ביום השלישי טעמא דבר קפרא מהא דסבינן בשם ר' לוי כל תלתא יומא שייחא נפשא על גופא סברא דהיא חזרה גבי' כיון דהיא חזא דלחמא חזא ויהוה דאפויי שבקא ואולא לה ע"כ והלכך כיון דלענין אבילות אמרינן דמקלה היום ככולו ע"כ חזינן ג"כ דמקלה יום השלישי נשחנה ג"כ פניו ואין מעידין ע"ש ויש לדקדק דהא אדרבא מזה מוכח להיפך דהא מבוחר בפסקי תוכ' שם ס' קנ"ו ובהמ"ו דביום שלישי חסור במלאכה ואינו מותר אלא ביום הרביעי דוקא ועיין במלכת משה ס' ז' ובהגהות רש"י ביו"ד ס' ש"פ וכן הביאו בשם גינת ורדים דטלס הסכימו דכאן לה אמרינן מקלה היום ככולו וגם קשה על כמה מחברים שהסכימו דהין מעידין חייב במקלה יום השלישי הא מכתב מבוחר להיפך וגראה משום דהא בלחמא דמ"ק שם בירושלמי וכן הוא במ"ל שהבאתי בסמוך פליגי על בר קפרא וסברי דאף כאן לענין מלאכה נמי אמרינן דמקלה היום ככולו לפ"ז יפרשו השב"א והפוסקים דגם דמ"ק סובר דהני טעמא שהחמירו בשלשה ימים הראשונים הוא נמי מהלך טעמא דירושלמי משום דנשחא שייחא עד שנשחנה זו פניו רק דמ"ק סובר דחייב בהחללת יום שלישי נשחנה פניו ואין זאת פלוגתא במציאות דהא מציט פלוגתא כה"ג לענין השרשה ובהאי פלוגתא דמ"ק וב"ק פליגי בזה נמי הפוסקים ביום שלישי של אבילות אי אמרינן בו מקלחו ככולו או לא ומשום הכי הכריעו בלחמ דכל היכא דליכא מזה דבר או אמרינן מקלחו ככולו עיין במלכת משה ס' ד' והלכך כיון דהין הכרעה בזה משום הכי לענין ענונה כיון שיש בזה משא דאורייתא חייבין אט לת"ק דבר קפרא דכבר שאף במקלה של יום השלישי נמי נשחנה פניו ומשום הכי חין מעידין ונפ"ז יש לומר דבזה נמי פליגי חכמים ואבא שאל במ"ק שם והיינו דפליגי בתרתי חדא בזה גופא אי אמרינן לענין שבעה דמקלה היום ככולו דמ"ק סובר דלא אמרינן ואבא שאל סובר דאמרינן כדלחמא דהם בגמרא ועוד פליגי בזה ג"כ דמ"ק סובר כחכמים דבר קפרא דגם במקלה של יום השלישי נמי החליל להשחנה הוא ינשחא שבקא ל' ואולא לה ע"כ והלכך כיון שיש בזה טעם משום הכי אף דבעלמא לית להו מקלחו ככולו היינו משום דהתם הא חין הזמן גורם הטעם אבל האבילות של שלשה ימים הראשונים כיון דכאן

דבאן ה"כא שעתא מבוט שניו זיו פניו ואנן ידעינן דבאן דה
 הדרך הוא להבנתו טוב לא חיפס לן בימים שלימים כיון שהוא
 ענין טבע והגלות משא"כ אבא שאלו סובר ככה קפדא דאיו
 גמחה רק עד אחר שלשה ממילא ע"כ הא דאמרין דאפילו מקלח
 יום השלישי מבטל מחמו גזרת שלשה השעם הוא רק משום
 קדושת הגל הקלו עליו ואמרו דמקלחו בזה ככולו וגם עולה
 לבתן ולכאן הלכך קאמר שפיר דלטעמא דירי כמו דמקלח יום
 שלשה מבטל גזרת שבעה הכא נמי מקלח יום שבעה מבטל
 מונט גזרת שלשים והבחה ניחא נמי הא דר' אשעריק משום
 דהא כתבו החוס' במנחות דף ל"ו וכן כתב המל"מ פ"ג מהלכות
 איסורי מונח דהך דלרבינן סביר' שבעת ימים סתם אבא הוא
 לאי משום כדי להוילא מחשב נפל כי אשילו היכא דדעינן דלאו
 נפל הוא לרבינן להמתין משום גזרת הכתיב ע"כ וכיון שכן הוא
 בזה כ"ע מודה דאמרין בזה מקלח היום ככולו :

ורפ"י מה שחלקתי בזה ים לדחות הראי' של הנב"ז בזה"ע
 ס' מ"א לפינן הא דהן חשידין אחר שלשה ימים שהוכיח
 דלא בעינן בהומעל"ט מהא דשלשה ימים של קליטה בשפחים
 דף ג"ס דגם בזה לא בעינן מעל"ט וכן בשפר מה"ל אה"ע ס'
 י"ז ס"ק ק"י הביא ג"כ ראי' מה ובאמת אין כ"ז מספיק משום
 דבדבר שהזמן הוא הגורם בזה בעינן ליכא שום כללאל אלא תלי
 הדל בהנתיקת של הדבר ופעמים בעינן שלימות ופעמים מהני
 אף מקלח היום :

ג הדין של הח"ס ג"כ הו"י מוכרח הוא דהא החס הוא
 עיבדא בעינן שחז ביום ל"א ללידתו פרום שהגניט עשה
 שטלד כי באופן דליכא עדין שלשים יום שלימות וע"כ כתב
 דבמספר הימים לית דין ולית דין דהן מחבבין בשות ומביא
 ראי' מהא דבעת ימים שסתם אמו ולפי מה שבארתי אין כאן
 ראי' דהחם הא אשילו ידענו דכלו לי מדבוי מ"מ נמי לרבינן
 להמתין שבעת ימים משום גזרת הכתיב כמו שכתבו החוס' ובה
 הא לכ"ע אמרינן מקלחו ככולו משא"כ בזה דבעינן שית' שלשים
 יום זה הוא רק מטעם חשש נפל כדאיתא בשבת קל"ה ובגדה
 מ"ד וכיון דהיא משתא טבע העולם הא בזה באתא איכא פלוגתא
 אי אמרינן מקלח היום או לא גם ל"ע קלה לפי מה שכתב
 התה"ד ס' רנ"ז והובא בש"ע י"ד ס' סל"ה להענין אבילות של
 י"ב חדש לא אמרינן בו ביום אמרינן כל י"ב חדש מקלח היום
 כעילו כמי דאמרין ביים שבעה ובלשים מטעם משום דהחם
 הספירה הוא לפי הימים משא"כ כאן כיון דלא הוכירו ביום
 הקום שג"ד ויש רק כל הספירה הוא לפי חדשים או היו אמרינן
 מקלחו ככולו היו שרינן במקלח מהחדש של בניס עשר והא ודאי
 הו' חפשי ובע"כ כ' נמי הנב"ז מהד"מ ח"ח ס' פ"ד לענין
 הפרשה דל' ימי שאמר הזמן של הפרשה שני שבושת לא
 אמרינן בו מקלחו ככולו מהני ע"כ ויש להבין מהא דערבין דמזבח
 דלא כהה"ד אלא אשילו היכא דליכא מספר הימים נמי אמרינן
 דמקלח היום ככולו דל"כ קרא בבבוי פרי חומה למה לי לרבות
 דבעינן מעל"ט הא כאן לא נאמר מספר הימים רק עד מלאח
 לי שנה אלא ע"כ מיכא דאף כה"ג נמי אמרינן מקלח היום ככולו
 והלכך נראה דהן כוונת הה"ד דבכה"ג לא אמרינן לעולם
 מקלח היום אלא כוונתו דהאי כללאל דמקלח היום לא נאמר
 אלא דוקא במספר הימים אבל כל היכא דליכא זמן לא נאמר
 האי כללאל אלא פעמים אמרינן בה מקלחי כעילו ופעמים בעינן
 בזה שלימות ולכך לענין אבילות נמי לא ילפינן אבילות דשנים
 עשר חדש משבעה ושלשים ובהו הרמתי נמי הקוש' שהקשתי
 מרבי משום דאף דבעמלמא היכא דהיכא החס מספר של ימים
 סיבר רבי דלא אמרינן בזה מקלחו ככולו מ"מ כאן לרבינן קרא
 לזה משום כיון דהן כאן מספר של ימים וה"כ ליכא כאן כלל
 בדבור הלכך גרידן קרא דכאן בעינן מעל"ט דוקא לפי"א חפשי
 הכא נמי כיון דילפינן ואת מפדויין דבן החדש ספירה כדאיתא החס
 חפשי נמי דכאן לא אמרינן מקלחי ככולו מיהו דעת הרדב"ז
 נח"צ ס' תנ"ר הוא דגם היכא דלא נאמר מספר של ימים רק
 חדשים ובהו נמי אמרינן מקלח יום ע"כ ועוד דהא דעת סב"מ

דגם התה"ד לא כתב זאת רק לענין אבילות עיין בא"ח כ"ח
 היבטת ס' ב' עוד חפשי לומר משום דהא אלוה' דרבי באת
 קי"ל דשלשים יום בשנה חשוב שנה ואשילו מאן דלית לו מקלח
 יום ככולו מ"מ בזה מודה דהא ילפינן את מקרא כדאיתא
 בר"ה דף י"ד רק החס בבבוי פרי חומה שאני כיון דכתיב עד
 מלאח לו שנה משמע שנה שלימה אבל מ"מ הו' אמרינן דכ"כ
 לא אמרינן בזה ולא בעינן לכה"פ מייס ליום אלא דדי ביים
 אחד לחדש השנים עשר דהא גם זה ילפינן החס מקרא דיוש
 אחר בחדש מבזבז דאף דכאן כתיב עד מלאח מ"מ די לרבות
 דלא אמרינן כאן כמו בכל דוכתא דשלשים יום בשנה חשוב שנה
 אבל תרתי מג"ל לכך בעינן כאן תמימה לרבות דלרבינן מייס
 ליום דוקא עכ"פ אין מכאן ראי' לשאר דוכתא ועיין בכנ"י ס'
 ג"ע שהוכיח מהמכילהא פ' משפטים הוכיח כרס"י שם יום או
 יומים וכו' אלא יום שהוא כיומים הו' אומר זה משל"ע משמע
 דאי לאו הכי הו' אמרינן דמקלח היום ככולו ע"כ ובאמת אין
 מכאן שום ראי' דהא באתא פליג החס ריה"ג ע"ז ועיין בתה"מ
 גם שדבדבוי מחורן ג"כ הספירה מרש"י פ' משוח בהנ"א אביה
 איתה מיום אל יום דהחם מוכח להיפך ודברי הבנ"י הללו
 היו בהפלים או מדברי הח"ס הג"ל גם פלא הוא כי כל דבריו
 איתא בבב"י י"ד ז' :

אחר כתיב זאת מלאחי בשו"ת י"מ ס' ג"ה שמתקן דכל
 היכא דכתיבא בקרא ואשילו אי ליכא רק רמו לחד
 ענין בזה דבהמה דקה יולדת לחמה חדשים דילף בירושלמי
 ממספר ירחים המלאינה או כל כה"ג ביה אמרינן דמקלח כעילו
 משא"כ היכא דליכא רמזא בקרא בזה בעינן דוקא טול' והאריך
 שם בזה אבל לא נראה לי כלל חילוק זה חזא דהא דר"א
 יום דאשה יש לזה נמי רמו בקרא דלפינן זאת תיתן לה השם
 הרין כדאיתא בגדה ל"ח ואשילו הכי לא אמרינן החס מקלחי
 כעילו ומאי אילמי לימוד זה מהא דירושלמי וגם מה שכתב דכל
 היכא דליכא רמו בקרא או בעינן דוקא מעל"ט ומתחת בן
 חילוק על דברי התה"ד ידשו"ע ח"ח ס' תרי"ז שפסקו דהני
 תלתא יומא דחי' דמחליין עליה שבת לא חשבינן מעל"ט ולדעתו
 כיון דליכא ע"ז רמו בקרא בעינן מעל"ט דוקא ודומה דברי
 התה"ד והש"ע מהלכה ונאמרה גם מדברי הר"ן בחיובו
 לגדה דף ל"ח מצוהא בן כדעת התה"ד ומלאחי זאת כספר
 על"ג על מה דאמרין החס דחשידיס הראב"ט לא ה' משמק
 אלא מרביעי בשבת ואילך שלא יביאי לידי חילול שבת ופירש
 רש"י דמילוי שבת חישינן שמה תלך ברע"ג ימים וגיב הלידה
 בשבת והר"ן מפרש דאפילו אם נאצברה חיבוק במולא"ט
 חישינן נמי דשמה תלך ביום החמישי ואו יד' יום שלישי של
 לידה בשבת דמחליין עליה שבת כדאיתא בשבת דף קכ"ט ע"ג
 והשפא אי נימא דחשבינן מעל"ט הלא אף בשבת פלוג' ג"כ
 סה' אסירה לשחם מהאי פעמא דאו תלך ברביעי ויה' החלה
 שבת בחוק שלשה של לידה אלא ע"כ דלא בעינן כזה מעל"ט
 וזה ראי' נכונה היא וגם מדברי הרא"ש בפ' משנן משמע נמי
 דעמתי ברשת החס' ועיין בש"ח בפ' מרובה ס' ע"ו והלכך
 בירדאי אין לדחות כסנרא בעלמא דברי התה"ד ומה שכתבו
 נראה לי עיקר רק שיש להבין קלה לפי"א מה פריך בשבת
 דף פ"ז על ר"ע בשלמט ע"ז שסובר דבעינן חשה שוטת ואם
 ינאחה מקלח עונה ראשונה נותנין לה מקלח ממעשה השפית וקשה
 מ"ע דר"ע וכסב רש"י ו"ל ומסיכא למד דעל שוטת קפיד קרא
 הא ימים כתיב וקי"ל מקלח יום כעילו ע"כ ולפי החילוק
 שכתבתי הא אין זה קושיא דהא עיקר הפרישה היתה כדי שלא
 חשלים ותטמא ואולי ר"ע סובר דהטעם הוא דאיו מארחת
 רק אחר חמשה עומט שלימות וכל כה"ג הא לא אמרינן מקלח
 ביום ככולו ויש לישב :

ומסיים שם התה"ד דאף דכפי הסגל אמרינן דחייק
 שחלה קודם המילה בעינן להכרחא שבעה ימים
 מעל"ט אלא רכל מיד דבבראם אגוף מעל"ט בעינן י"ל
 שיש חילוק בין חולה אגוף הבא מחמת לידה ובין חולה אגוף
 דמלמא

דעלמא ע"כ . והנה אין מטואר כאן החילוק בין חולה דעלמא לחלה דילדה ומלאחי כו"מ ב"ח שם שכתב שפעם החילוק הוא מניס דבלידה י"ל ביון שהחלישות הוא מטעם שנפתח לו המקור להוילד דם טמא ג"כ כדחיתא בעמדה הלך ביון דלשכחן לעצמן ספירה ימי טומאה וימי סהרה דבימי תלי רחמנא ולא בעינן מעל"ע הלכך כלל שאר דברים התלוי בפתיחת המקור לא בעינן מעל"ע ע"כ לפי"ו היה אפשר לומר נמי בנין דיון כיון דמפיק החמירה של שלשה ימים הראשונים הוא משום דהו עדיין מצויה פתיח וביון דהוא מחשב פתיחת המקור הא כל כה"ג אחריו בזה מקצת הייס ככולו . אמנם לפי מה שמלקתי לשל אין ראוי מזה כלל כי כונת החס"ד הוא דמאחר דמוכה מהמחמה דבחולי מחמת לידה לא חשיבין מעל"ע ע"כ דירשו חו"ל שצ"פ טבב הדך הוא דחולי כו הנה מחמת לידה הדרא ברי בעמקת יום השלישי או השביעי דהא כל שהוא איט דרך חוב ומזה לא נחש בו חממים כלל בזה רק דתלי לפי נקיאות' לפי"ו יוכל להיות דבאן חוששין אן כל שלשה ימים מעל"ע :

סימן נו

שאלה ע"ד השומעים שהיו סבוכים ביניהם וקיבלו עליהם לקיים כפי אשר נאמר להם אמחו בי תלחא וקיבלו זזה בשביעה והאחט הגדט להם דעמיט שמהיזם והלאה היו דוקא שנים בכל שמיטה סן בשבוע והן בדקות ונמשך כן זמן מה ועתה הם רוליס להחיר להם התקנה בדקות באמרו כי היא גזירה שאין יוכלן לעמוד בזה ורב אחד כתב לי חו"ל . של"ע כיון שהחירו להם בדקות אפשר שהיא נדר שהותר מקלותו הותר כולי כמציאר בגדרים ד' ס"ו וש"ו חו"ל יתבטל לגמרי התקנה מיה עדיין ל"ע כיון שלא נשכחו בפירוש שלא לשחוט גשוח ודקנה זכ"ל חלף נשכחו לייח מה שיאמרו הני תלחא רבין אפשר דהיא ככלל מה דחיתא בס' רכ"ט ס' א' חו"ל ואין דברים הללו אמורים חלף בגדר לפעמי אכל אם נדר לחבירו או נשכח לפרעו או לעשות מלאכה והחיר לו חבירו מקלותו לא הותר כולו ומ"מ כדיון י"ל דלא דמי להחט משום דהחט הוא לעובד חבירו ויכול לימר על הכל הריני כאלו נתקבלתי וה"ה שיכול לומר על מקנתו הרי כאלו נתקבלתי והפאר נאשר באיבורו משא"כ כנ"ד דאי אמרינן כיון בלא נשכחו רק לסמוך עליט והי' הכל תלי בידט נשילם להקל ולהחמיר ולבטל כל הפסק זה בודאי אין סברא דנאשר שני אנשים שנשכחו לקיים כפי מה שיאמרו הני תלחא שיהי' השוח בידם להוסיף על כל מה שהגידו בפעם הראשון וכיון שהגידו פעם אחת שוב אין בידם עוד להוסיף כמו דחמרינן כדיריט לענין פסרה בה"מ ס' י"ב ע"ש בפ"ה ס"ק ט"ו ודוגמא לזה בקדושין ד' ס"ד באמרה ע"מ שירלה אבא תלי הכל באמירתו בפעם הראשון והלך כיון באמרו להם הפסק שגריבין שיבוי שיש דוקא הן נבטוח והן בדקות אם יחירו להם בדקות ממילא יתבטל כל השנוטה מחמת נדר שנבטל מקלותו וכו' וגם אין להם רשות להחיר בלתי דעמיט ע"כ ח"ד :

וזאת אשר הבנתי כי נמה שרלה לומר דהשומעים אינן יכולים להחיר השטעפה בלתי רשותיט זה אינו אלא אף אם הייט משככים ע"כ שלא להחיר מ"מ אם הם רוליס להחיר היתרון היאר ולית דחשניה כן בזה אף שנשכחו מחמלה לסמוך הכל עלינו חשום דהא לא מלינן דכפינן דעת חבירו אלא דוקא היכא דנשכב על דעת חבירו בשביל טובה שגעה לי ולכמה טובקים אף גם זאת לא מהגי מה שגעה לו הטובה ממקום אחר אלא בעינן דוקא שגעה לו הטובה בשביל השטעפה עיין בס' רכ"ח ש"ך ס"ק פ"א ואף לדעת הרמב"ם דלא בעינן בהשטעפה יחי' בשביל הטובה מ"מ בעינן שיהי' לתועלת חבירי הכל לילא זאת לא בעינן דעמיט כלל רק שידרפט שהוא מתיר נדרו בשביל חסד כמטואר הכל שם ס' ח' ואין לומר דהחט לא חייבי רק כסממא אכל היכא דמי שנדר על דעתו מיחה בפירוש בלא להחיר בלתי רשותו יכול לחמות זה אינו והי' תפירשת ליה

דהא כה"ג ש נפ' השלח סי' י"א הויחז שאם נדר על דעת חבירו מהגי הארה בלא דעמיט מהא דקי"ל דלשה על דעת בעלה היא טודרת ואפילו הכי יוכל החסד להתורה אף בלא דעמיט ע"כ והייט דהר"ש סובר דהא דאמר רב פנחס כל האוררת על דעת בעלה היא טודרת זה דמי מחש כמו אם הייתה אומרת על דעת כן אזי נודר ע"מ שירלה בעלי וכמו שפירש רש"י בניין דף פ"ו דהוי כמו שאמרה ע"מ שירלה בעלי דאלת"ה רק דהכונה היא רכיון דנשאת היא סומכת על בעלה ונתרוקקה רשות לבעלה זה אינו דא"כ למ"ד דמופלא הסמוך לאש נדרין קיימין מן האמרה האך יבוא גשוזין שלה שהוא רק גשוזין מדרכנן ויעקיע נדר שהוא מן התורה עיי' בגדה ד' מ"ז אלא ע"כ דהי כמו תנאי מחש ואפילו הכי דעת רוב הפוסקים הוא דאף אם נדרה וקיים לה בעלה יכולה ג"כ להחיר אלא חכם וכן הוא דעת כה"ג בפירושו לנדרים שם ועיין בתשובה רע"א ס' ג"ד והייט מחש כמו נידן דיון דהא החסם ההיקס של הבעל דמי מחש להחסכס שלט ומוכה מדברי הפוסקים דאף היכא דהבעל עומד עדיין בדבריו הראשונים ורולה עדיין בההיקס אפילו הכי יוכל החכם להחיר הכא נמי דכוחא וכן יש להוכיח ממדרים ד' ס"ט לפירש כה"ג מנין שמשפרש שם בני דרנא חי יש שאלה בהקס דהסוגה הוא שאם בעלה היקס לה הנדר אם יכולה היא להחיר אלא חכם ואח"כ בני רבא ואח"ל יש שאלה בהקס יש שאלה בהפר אז לא . ור"ל היכא שהפר לה בעלה ועתה מתחרט הוא על ההפר ורולה הוא להחיר זאת אלא חכם ועתה הרי ע"כ הוא רולה דוקא בהנדר שנדרה ואינה רולה בהחירה שלה וא"כ למה אמר לדבר פשוט דכה"ג יש שאלה בהקס הא דומיא דהכא היכא דהיא רולה רולה בהחיר חכם שלה או אף גם בהיקס אין שאלה וגם אחאי לא מבטי לי' בהקס נופא היכא דעדיין עומד בהקמתו ואין רולה להחיר וכה"ג מדייק החס' בכמה דוכתא אלא ע"כ דבכל ענין מהגי התרה שלה וכן מוכח מדברי פמדרבי בפ' כירה ס' חס"ו שהביא ראוי שהחיר חכם מהני אף לאמר ההקס של הבעל מדברי רש"י פ' המדיר לענין מה דאמרינן החס דהיכא דנדרה איחי והוא שתיק בודאי מסנא סנא אוחה כתב ע"ז רש"י וכיון שכן לא תבקש שוב פתח לנדרה משמע מזה שאה היחה רולה יכולה להחיר ע"כ :

ודנה המעיין ברש"י שלט ליתא שם בע"כ הני חיבות שהביא הגמ"ר משמו רק לעיל ע"א כתב שם רש"י כפי מה שהביא המרדכי כאן ונראה צדור שגבירסת הגמ"ר היה כתוב גם כאן כן עכ"פ מטואר דהגמ"ר איט מחלק בין שתיקה להקמה דאל"כ האין מביא ראוי מזה דמהגי היחר חכם אף לאמר ההקס והא החס בגמרא לא מיירי רק בשתיקה אלא ע"כ דהוא סובר שאין חילוק בזה דכיון דע"י שתיקות הבעל נתקיים נדרה שוב אין חילוק בין שתיקה להקמה בפירוש וכדעם שאר הפוסקים דלא מחלקי בזה כמטואר בס' ר"ד ע"ש והא החס כיון דהיא סברא דמסקנא סנא לה עדיין א"כ ע"כ גם פתה איט רולה בהחירה שלה ואפילו הכי מוכח דמהגי היחר שלה ממילא לשיטת הפוסקים מדמי נדר ע"ד חבירו ללשה שעל דעת בעלה היא נודרת בודאי גם כאן מהגי היחירה אף היכא דחבירו מסכב מלהחיר ופשוט הוא ואף לדעת הפוסקים דלא מהגי היחר אחר הקמת הבעל וכתב ע"ז בס' ג"ד ס"ק כ"ו דהפסם הוא מאוס דנודרת היא ע"ד מ"מ י"ל ג"כ דדוקא החס אמרו כן מאוס דדרך אשה שהיא סומכת הכל על בעלה . ודמי כמו שהתנה בפירוש שאם יקיים לה בעלה שלא יועיל לה שום היחר בלתי רשות בעלה וכן מוכח בניינן שם דף פ"ג דאף בכה"ג נמי מהגי היחיר במלא דגם בניין דיון יש להם היחר אף בלתי רשותיט :

ואין לומר כיון שאמרו שםם נשכטים על דעמיט ולאחט הייט שלשה שזה נקרא רבים והי כש נדר ע"ד רבים דלא מהגי בזה התרה כמו שכתב הש"ך בס' רכ"ח ס' פ"א ע"ש זה אינו דהחט ה"ל פי"י שמתחלה הולחי מניו את גוף השטעפה ואח"כ הוסיף ואמר שזה השטעפה היא ע"ד רבים הלכך אמרינן דכחוספה

דכונספת הדברים בא להתחייב ענשו שכלא דעתא לא יהי' לו
 היאר חונמא דלמריק החס בש"ט שאס הוסיפו חומרות כנון
 כיצו נרות או ע"י קהלות רחוקות שאז אינו ניתר בשאר חרמות
 והיינו הכל מהאי טעמא כיון שהוסף עוד דברים על השבועה
 אמריק דכונספת היחה שלא יהי' לו היחר להשבועה משא"כ
 כאן הא לא הוסיפו שום דבר בשבועתם רק אמרו סתם שאנו
 נשבעים כפי מה שיגידו להם אי"כ אין עיקר כוננתם רק על
 הגדה שלט אבל מ"מ לא אמריקן שבשכל כן יבטלו דעתם לנמרי
 אללעי שכלתי רשות שלט לא יהי' להם היחר ז"א כיון שאין
 כאן הוספת דברים על נוף השבועה ועיין במדרכי פ' השולח
 בזה דעיקר הכעס החס משום שהיה סובר בנדר לישנא יסורא
 דלטפו קאיתי :

זאף אם היה לו הפק אולי בשן השבוע משחמצ נמי שהס
 סומכים עלינו בכל דבר וביטלו ג"כ דעתם אללעי
 כמו בכל נדר בעל דעת רבים מ"מ כל שיש לתרין שני הלשויות
 שלא יסתיירו זל"א חי בנדריה דין הוא בזה דהולכיך להקל וראי'
 מפורשת לזה מהא דאיתא בש"ט סי' רכ"ח ס' מ' והוא מהשבויה
 הרשב"א באס שהשביע את בני שלא להלות בלי רשות שמעון
 ולוי וכול להלות ברשות אחד מהם ע"ש והקשו שם כמה קשיזות
 והעיקר מה שהקשו כיון דקי"ל דאס נדר בחרם שהוא ג"כ לשון
 החספהק אולי כונתו היה בחרמו של יואשילו הכי אוליין לחומרא
 וא"כ הכא נמי כיון שיש לו הפק הי מבמע שניהם יחד או כל
 אחד בפני עצמו נמי היה לן למיזל לחומרא ע"ש בט"ז אמנס
 כל הבאים אחריו חילקו בזה מבוס דהתם בנדר בחרם אין בו
 שני משמעות כאחד דאי נאמר דכוננתו היחה על חרם שלים
 הרי אין כאן נדר כלל הלכך אוליין לחומרא משא"כ בזה
 דתשובת הרשב"א הרי אנו יכולין לפרש דבאמת כוננתו היחה
 בלשון השבוע על הני בני משמעות ומפרשיקן גנייהם יחד דהיינו
 אי לא ימחה השני אז די בחדא ומפרשיקן הלשון שכוונתו היחה
 ברשות אחד מהם ואם השני יעכב בפירוש זה מפרשיקן הלשון
 של ראובן ושמעון דכוננתו היה שניהם יחד הלכך אוליין לקולא
 עיי' בח"י כן הסכימו לחלוק זה כל הבאים אחריו הלכך בניקן
 דין נמי כיון שיש לפרש הלשון דלא כנמי עלינו רק בנוף
 השבועה אבל לא שלא יהי' להם היחה בלתי דבורית כמו דמחמע
 מפטט לשון כל הכהבים ואף אם נאמר דלשון הכתב מורה היחה
 דכוננתו היה ששבועו על דעתו ודיט כמו נדר בעל דעת
 רבים שאין לו התרה עד שיחמרטו בו הרבים בזה אף אנו
 נאמר דכיון דמחממע לתרי אפי' נפרש ג"כ שהי משמעות היינו
 שכל שיחמרטו בני השותפים יחד להתיר להם את השבועה אז יכולין
 להתיר בלתי רשות שלט אמנס אם אחד מהם לא יתראה להתיר
 אזי אין רשות להשני להתיר בלתי שנתרנה ג"כ אנתט על היחר
 וע"ש דדין גנים שבבטו יחד לעשות דבר אחד ואין לחלק דדוקא
 היכא דהו דומיא דלישנא דקרא או אמריקן כן דהא ילשיקן זאת
 מאבזו קילל כמבואר בפלוגתא דר' יואש' ור' יונתן בב"מ ד'
 ל"ה משא"כ היכא דהוא רק לישנא בעלמא לא אמריקן כן זה
 אינו כי המציין בדבריהם שביטלו שם מההקדשי לי בוז ובוזו
 משמע דאין לחלק בזה ע"ש בח"ל ס' ד' הלכך כאן כיון שיש
 לתרין התרי לישנא אוליין לקולא ומה גם כי ידן דין עדיק
 טפי משום דפשוט הלשון משמע שלא היה טונתם שיהי' זה כמו
 נדר בעל דעת רבים' וגם בר מן דין הא כל דמחמריקן בהני
 לישנא דמחמע לתרי אפי' כמו בנדר בחרם או כה"ג הוא רק
 משום דדיינין בזה כולט כע"ה כדאיתא בס' רכ"ח והא כ"ז
 לא נאמר רק לענין אם רולה להתיר דבריו בלי שום התרה
 ענו בחרמו של י' או כה"ג דבזה מחמריקן בע"ה שלא יבוא
 להקל בנדריה בלא התרה כלל אבל היכא שנוף הגדר רולה הוא
 להתיר רק בלא לפרש כונתו אם היה בדעתו שהגדר יהי' ע"ד
 רבים או לא בזה כל שהיה אין ע"ה בודאי נאמן לפרש כונתו
 וכמו שהביא הש"ך שם בב"ק ג"ח באס אמר שהוא טור על דעת
 גדולים וקנינים או אם אמר על דעת רבים ולא פרש ואמנס
 גאממן לומר אשנרא דלישנא הוא וטעמו היחה רק על רוב הקהל

למוד לפי"ז מכש"כ בניקן דידן שנאמנים הם לפרש דבריהם שלא
 היחה כונתם שיהי' כמו נדר בעל דעת רבים .

ב"ז הוא לרווחא דמילתא אבל כבר כתבתי לעיל שכאן בלאו
 הכי אין דיו כמו נדר בעל דעת רבים והשתא ממילא לא
 שייכי כאן כלל כל הפלפול של כח"ר אס יוכלין אט להוסיף עוד
 עליהם ולקיים מקלתו ולבטל מקלתו' וגם מה שמקר בהדין של
 רבינו ירוחם בס' קב"ט באס נדר על דעת חבירו אז גם כה"ג
 אמריקן נמי דגדר שהותר מקלתו הותר כולו אי לא כיון שתלי בדעת
 חבירו והכא נמי הא הגדר היחה על דעתני וגם מה שהביא מדברי
 הרמב"ם שמחלק בין אמר לזה ולזה בוא"ו ובין בלאו וח"ו וכן אס
 אמר האניס וענינים עלי ובין אם אמר מאניס ורמונים דבשני מיין
 לא אמריקן היחר כולו והכא נמי לענין עצלים וגסות בניקן דין
 לא שייך זאת כלל דהא לא נשבעו שנשחיתא גסות ודקום יהי'
 יחד חיהת אנו מקבלים עלינו כפי מה שיגידו לו הני שלשה
 דאו היה מקום להספהק בזה משא"כ הכא הא עיקר הדבר לא
 הזכירו כלל בהשבועה רק שאמרו דרך כלל שהס נשבעים
 שבעניני שחיתא ובהסדר של השחיתא ימטוט עלינו ואנתו הגדו
 להם האדך לעשות ושבועה זו שבבטו רק לסמוך עלינו זאת הא
 בודאי יכולין להתיר בלתי דעתנו כמו דאיתא להדיא בש"פ ס'
 רכ"ח ס' כ' וכיון דקי"ל דהתם עוקר החדר מעיקרו א"כ פיקק
 שיתירו את חלחת השבועה שבבטו לקיים כפי מה שנאמר להם
 אנתט אז ממילא גם מה שהגדו להם נמי בטל דכיון דהבטל
 העיקר בטל נמי הטפל ועי' ברי"ף"ש הובא שם בש"ך ס"ק ל"ה
 בקהל שעשו תקנה שכל שטר בלא יהי' נעשה ע"י סופר העיר
 יהי' פסול ונעשו כמה שטרות שלא ע"י הסופר ופסלו אותן
 ואח"כ נבטלו התקנה ע"י היחר חסם שעוקר החדר מעיקרו
 אז ממילא כל השטרות שנבטלו החרין להבשירן למפרע והכא
 נמי אף שבכר הגדט להם הפשרה שלט מ"מ כיון שהיחר להם
 שאין לריבין לסמוך עלינו ממילא הגדתיט לאו כלום היא והותרו
 הכל בין בנסות בין בדקות אמנס אם ירלו להתיר המקלת
 מהקבלה שקיבלו לקיים הגדתיט היינו דמה שקיבלו על עצמם
 לייית לנו בכל עניני שחיתא בעת יאמרו בהיחר בעל גסות
 ישאר השבועה ועל דקות יתירו להם הקבלה שקיבלו לסמוך
 עלינו בזה הא בודאי אין ספק שיהי' בכלל נדר שהותר מקלתו
 וכו' כיון שהכל שבועה אחת היא ויהי' שייך זאת כלל לרברי
 הרמב"ם והריב"ש שבבועה שלא אוכל האניס וענינים ויהיחר
 האחד דיש בכרח דלא הוי בכלל נדר שהותר מקלתו ז"א דהא
 קי"ל בשבועות ד' כ"ו דדוקא כשאמר את חסין פת ששורין פת
 כוסמין עלי אז חייב על כל אחת ואחת אבל אם אמרם אמרו
 לי שתה יין חלב ודבש ואמר שבועה שלא אשתה אינו חייב אלא
 אחת ולא נחשב כמו גפרטיס א"כ מכש"כ הכא כיון דכללו בכחב
 אחד שהס נשבעים על כל דבר הנשחיתים בודאי הוי כלל וכיון
 שהיחר מקלתו בודאי הותר כולו וא"כ ממילא יהי' בטל כל
 התקנה ומה הועילו בהתקנה שהתקינו להם ובגדון דין בודאי
 אין כח עוד להוסיף ולגרוע עוד וכן כתב להדיא הב"ב בס'
 רכ"ח בשם תשובת הרא"ש ולחנם הביא כח"ר מח"מ ס' י"ב
 הלכך אם נראה שהשבועה שהי' עדיין קיים בגסות ולבטל בדקות
 אין לנו ענה רק כאשר אכתוב אי"ה לקמן :

ב"ז פשוט הוא רק ממה שאני חספהק בזה הוא דהא יודע
 שפלוגתא דרבה ורבא בנדריס דף כ"ה בראה אותן אוכלין
 חאריס ואמר הרי עליכם קרבן ואח"כ נמלא שאבזו ביניהם ואמר
 אלו הייתי יודע שאבזו ביניהם לא הייתי טורד דלא הוי נדר כדאיתא
 התם במשנה ובזכר רבה דבשיקן דוקא שאח"כ יחליק דבריו ויאמר
 אלו הייתי יודע שאבזו ביניהם הייתי נאמר פלוני ופלני אשיקן
 ואבזו מותר דכיון שהחליק בלשונ מכלל לפרש דמי יותר לגדר
 עשות ולרבה לא בענין שיחליק דוקא ולדיקן מה שסיקא דדינא
 הוי כמו שכח שם הרא"ש ולדעת כמה פוסקים אין חליק בין
 נדר שניתר ע"י פתח או ע"י מרעה בטולם בעיקר דוקא החלטה
 אז אמריקן כיון שהותר כולו כותר מקלתו אבל בלאו הוי לא
 אמריקן כן עיי' בש"ז ס' רכ"ט לפי"ז מאחר דאללעי הא לא

היה החלפה רק החידו סתם בשמיטת דקות ח"כ הא שוב לא שייך סוף למר הוטר טלו הן אמת שהרא"ש בפ"ג דגדרים הלכה ה' כ"ג ח"ל ונ"ט לרבה ארס שגדר משני דברים בשך ויין שלא היו לפניו והזכיר שניהם בין בשעת הגדר בין בשביל לפני חכם ומלא חרטה על אחד מהם מי אמרין הכא מידה הוטר כולו בין דלא שייך כאן החלפה וכו' או דילמא וכו' ואין חילוק ע"כ ידחיקו שם בק"ל שהקשה על רבינו יוחנן והב"י שהעתיקו כל דברי הרא"ש הללו ולא השגיחו שיש כאן ע"ס דהא פשיטא דפליגי בשמונחים לפניו נמי יש מקום לשאלת הרא"ש ע"ש שמשמע שציקר הספק של הרא"ש הוא אי דבר שניהר בחרטה בלא פתח אי בעינן בזה החלפה או לא וע"י מביא הרא"ש חכם הרמב"ן דע"י חרטה לא אמרין כלל הוטר כולו ע"ש וחמה אזי על דבריו דהא בזה נופא פליגי החוס' והרמב"ן ששיטת הסתם הוא דאף גדר שמתר ע"י חרטה נמי אמרין בו הוטר כולו דהא חרטה לא אמרין דמתר כולו אף שיש כאן החלפה כמו שכתוב בר"ן ד' כ"ז וא"כ מה זה שכתב הרא"ש כיון דליכא כאן החלפה הא להרמב"ן אפילו החלפה נמי לא חכמי ובוד מה שייך ע"י הלשון ונ"ט כיון דפליגי בזה החוס' והרמב"ן ולא היה לו להרא"ש דק להביא פלוגתה וכו' לא כדרכו בכל דוכתא ושור דהא דעת הרא"ש נופא לקמן ד' ס"ו דאף היכא דמתר ע"י חרטה מ"מ כל היכא דליכא החלפה אמרין דמיה טלו ע"ש ומכ"כ שפירש זה הוא היפוך הש"ע והפוסקים דהא ב"ן זה אי גדר שהוטר ע"י חרטה אמרין בו הוטר כולו או לא הובא פליגתא זו בש"ע ס' רכ"ט והפסיקא של הרא"ש הביאו הפוסקים זאת לדין בפני עצמו אלמא דלא תלי זה בזה בכל הלכך נראה דכוונה הרא"ש הוא כפשוטא ע"י מה שכתב שם ד' כ"ה בפירושיו דלא אמרין הוטר כולו הלא דוקא אם מחלף מכלל לפרט או מפרט לכלל וע"כ בד"ה אלו הייתי יודע שכח נמי ח"ו והראה עליהם ואמר לזה ולזה אסורים וכו' והיינו דאם הדברים שאחר על עצמו הם לפניו או שייך להחליף מפרט לכלל כגון במחלתה הראה ואמר על כל פרט ופרט זה אסור עלי וגם זה וזה וכו' אמר דרך כלל כל הדברים שנבדלו אסורים עלי לבד דבר זה שהראה או שפירש וא"כ מאחר שגינה מכלל לפרט אי להיפוך אזי אמרין שפיר שהוטר כולו חכום זה דמי לגדר טעות כיון שיש שינוי בעיקר הלשון בין זה שאמר החלה למה שאומר עכשיו כמו שביארו חילוק זה הרא"ש והר"ן שם משא"כ היכא דלוקח נפשו משני דברים או מחלף בלא היו לפניו כגון בשך ויין ופרט והזכיר שהוא אסור נפשו בשבך ויין סתם כיון שלא היו לפניו ממילא הא לא שייך שוב להחליף ולומר כלל כי היכא יאמר שהכל אסור עליו חוץ מיין כי על היכא קאי שיהי' חל עליו לשון בכלל דהא לריך להחליף דבריו מכלל לפרט או להיפוך כשבא לחכם להחיר והאריך שייך סה החלפה משא"כ כשחוסר נפשו מדברים פרטים והם מומחש לפניו או שפיר שייך לומר דרך כלל כל זאת המנהג לפני אסור עלי לבד ממין זה וכן יין אסור עלי לשלם חוץ משנת וי"ט ומשום הכי מסתפק הרא"ש כי אולי כיון שאין שייך כאן החלפה בחמת לא בעינן כאן החלפה ופשוט הוא כבונת הרא"ש :

לפ"י בעיקר דין נמי שאמר עליו בדקיה ובנסות שלא היו או לפניו והח"כ למן מריבה כשבאו לפני חכם להחיר הא לא שייך בזה החלפה דהא ד' יאמר שאם הייתי יודע הייתי אומר שהכל אסור עלי לבד מדקות מה הכל שייך כאן הא לא אבר נפשו רק חכמי שני מנייה לומר לפני נ"ט גם בעיקר דין לא בעינן כ"כ החלפה מ"מ הא עדיין לא נפיק זאת מספיקא ובה הרא"ש מסתפק תולי אף כה"ג לא אמרין הוטר כולו מיהו עדיין י"ל בזה דהי"ס א"ל ק"ל כדבא דלא בעי כלל החלפה ואף אם יאמר דהלכה כרבה ובעינן החלפה תלי היכא רמיזר ע"י החרת חכם או אף לרבה לא בעינן החלפה גדולתא בפוסקים והיי ס"ס להקל יאף דגדרים דהיא בכלל דבר סיל"ו לא מהני ס"ס לרבה פוסקים מ"מ כדאין היה מביאה ובכנועה הסמינו כמעט

כל הפוסקים דלא היו דשיל"מ כיון דאין מלוה לאיתשולי כדאיתא בס"י כ"ג אלא דעדין אי מסתפק להיפוך דלולי לא אמרין כאן הוטר כולו משום דהא כאן ליכא פתח להגדר שלהם רק חרטה לומר ואף שכתבו הפוסקים שאנו עושין פתח מגוף החרטה דאמרין לו אינו יודע שמתחרט היית טורד והוא אימר לא וזה הוא גופא הפתח מ"מ הא ק"ל דע"י לומר אין סימכין רק בלירוף היש פוסקים דסברי דחרטה לומר נמי מהני אבל להפוסקים דסברי דבעינן פתח דוקא הא לא מהני פתח כו ע"י בס"י רכ"ח ס' ואל"ו וע"ש בס"י ס"ק י"א לפי"ו הא יש כאן ס"ס להחמיר דלולי ק"ל כדבא דכלל ענין בעיקר החלפה דוקא ובחמת כן הוא דעת רוב הראשונים ואף אם הלכה כרבה אולי אף לרבה לא מהני אלא דוקא החס שיש טעות בעיקר הגדר שאלו היה יודע שאבא בניהם לא היה אומר טלכס או היכא דמתר ע"י פתח אבל ע"י חרטה לא מהני אף לרבה כמו שכתב הרמב"ן להדיא בפ"ג דגדרים הובא לפיל וכן פסק הדברי ריבזות ס' נ"ה וכן הוא דעת הסו"ד וכ"פ לפי"ו הא היו ס"ס להחמיר דלא אמרין הוטר כולו :

ובאמת בעיקר הדין שכתב הש"ך שם ס"ק ד' דלא בעינן החלפה רק היכא שמתר ממילא בלא החרת חכם כמו הדין של בית הלל במשנה דגדרים ד' כ"ה שכשעה שגדר לא ידע כלל שאבא ביניהם דהוי טעות בעיקר הגדר ואי זאת בכלל מדרי שגגות אבל כל היכא דליכא כה"ג רק בעינן דוקא הוטר חכם כמו הדין המבואר שם בגמרא ד' ס"ו שגדר מבשר ויין ואמריו לו אלו ידעת ששבת וי"ט בנתיים לא היית טורד זה הוא הדין של ר"ע שם בגמרא החס כיון דליכא טעות בעיקר הגדר דהא הכל יודעין שכל שנה יש בו שבתות וי"ט ומשום הכי בעינן דוקא הוטר חכם בזה לא בעינן החלפה כלל ע"ש אבל דבריו אינם מובנים לי דמג"ל לו כך דהא רוב הראשונים כתבו דבעינן דוקא החלפה הלא הם הרמב"ן והר"ן והריטב"א והג"א והב"י ודברי ריבזות וכן מוכח להדיא דעת הרא"ש בפ"ג דגדרים ס' ח' וכמו שהוכיח הקב"נ שם להדיא ובחמת כ"י גרס לו שלא היה לפני הש"ך דהו"א הריטב"א והג"א שגדפבו בעת כי קן מבואר שפ"ג להדי' ולעתי י"ש לכוונת כן ג"כ מהירושלמי פ"ג דגדרים הלכה ב' דזוהא ההם ר"ש בר לקיש בעי קומי ר' בא ר' עקיבא להסיף על דברי בית הלל דתנינן עד שבא ר"ע ולימד גדר שהוטר מקלחו לשבת וי"ט הוטר כולו אמר לו מה אם המן גדר שהוא לריך חקירת חכם את אמרה בטל מקלחו בטל כולו כאן שאין לריך חקירת חכם לא כש"כ ר' יוסי משם ר' הילא משום גדר טעות שאילו היה יודע שאבא ביניהם לא הייתי טורד ע"כ וע"י בפני משה שהוא מפרש הא דאמר הירושלמי מה אם המן הוא ג"כ קושיא דמה קמ"ל ב"ה הלא כש"כ הוא מדברי ר"ע ש"ש אבל הוא דוחק דהא דברי ב"ה נאמרין קודם דברי ר"ע וא"כ אדרבא הא שפיר מוסקף ר"ע ויחד נראה שהוא חירוק וכן משמע מדברי הקרבן הפגה שם והיינו שהקשה לו מה מוסקף ר"ע על ב"ה דהא היינו קך דשניהם סוברים שגדר שהוטר מקלחו הוטר כולו והשיב לו כי מדברי ב"ה לא ידעין אלא רק דגדר טעות שאיט לריך שאלת חכם בו אמרין שבטל מקלחו בטל כולו אבל בגדר שריך חקירת חכם לא ידעין עדיין עד שבא ר"ע ולימד דאף בכה"ג נמי אמרין בטל כולו והשאל ר"ע פוכא אשמועינן מה דלא היו ידעין זאת מדברי בית הלל כן הוא ביאור מה שאמר שם מה אם המן שהוא חירוק י"ל הקושיא אכן כ"ז הוא אי אמרין דב"ה נמי מיידי דלאחר דרשע לו שאבא ביניהם אפילו הכי רוצה הוא עדיין שהגדר של אמריו ואפילו הכי בטל הוא כל הגדר והיינו ע"כ השום דאמרין דכיון שהוטר מקלחו הוטר כולו עד שבא ר' הילא והשיב דאיט כן אלא דעת הלל לא מיירי כלל בזה חכים הוטר מקלחו וס' רק דב' ימירי שאמר אלו הייתי יודע שאבא ביניהם חו לא היה טורד כ"ז אפילו מאחרים והלכך הי גדר טעות בטל ומשום הכי לא שייך זאת כלל לגדר שהוטר ונקטו וכו' כן הוא פשטא של הירושלמי והשאל את נאמר כדעת הש"ך

חבל היונה מפיו וכו' ובענין שחקיים הכל וא"כ מ"ג מהא דנדר מטולס והיא אביו ביניהם והוא לא ידע דבעין החס החלפה דוקא והא חרוביו הוא מאי ד' נדרים שחזרו ונחמו חבל אבן לדבריו נחמו מאוס דנחמו להירושלמי דמפיק לה חבל היונה מפיו וכו' או נחמו חף בהאי דינא דאביו ביניהם נמי לא בעין החלפה ק' היה נראה לכאורה אך מדברי הרמ"א לא משמע ק' שבס' רל"ב ס' א' הביא שם דברי הירושלמי שאם בעל לגבי אחד בעל לגבי השני ולא הזכיר שם דבעין החלפה ובס' רכ"ט פסק שם דבעין החלפה דוקא ויש ליישב ורשמי במהרש"ם ס' ל"א שכתב שדעת הרמ"א הוא דלא בעין החלפה כלל אבן דבריו נגזרו ממנו כי הלא מדברי הרמ"א שכתבתי מוכח להדיא להפוך ול"ע:

ובעיקר הדין כדי ללמד לכל הדיעות וגם שלא תחטט כל התקנה שהתקנת להם כי זה ברור דהני שני השומרים שנשבעו יחד שלא ישחטו זכ"ו זה הוא בודאי דנו כמו שנשבע ע"ד חבירו וכמו שכתבו הפוסקים הטעם בזה משום דהא כל אחד לנפשו אינו לריב כלל להשבעה דהא יכול לקיים דבריו חף בלא שבעה וא"כ ע"כ עיקר שבעתו היחה כדי שעי' וזה גם חבירו יבעט וזה הוא הטעם של שנים שנשבעו זל"ג שדתי כמו שנשבע ע"ד חבירו כמו שביארנו בזה הפוסקים לפי"ד הכא נמי הא הגד ש' ר' ארי' שו"ב אונס רעוים כלל בהדיה של השבעה והשבעה היחה על דעתם וא"כ יכתוב כה"ר להגד השני שיפשו ק' שיקבלו עליהם עוד השני הגדדים בשבעה שלא יכתבו גסות זבל"ו ואח"כ יחירו את האיסור שקבלו עליהם גם על דקות ואלו ליכא כלל החשב של כה"ר משום נדר שהותר מקלמו וכו' והחבטל התקנה שלנו דו"ח דממ"פ אי לא חמרינו בזה הותר בלוה"ה לא עשו בהשבעה השניה בלוה"ה דאין שבעה חלה על שבעה ואם דגם כאן חמרינו דהותר בלוה"ה כשחמרינו הראשונה חוי ממילא חל עליהם שבעה השני' כדאיתא בגמרה ובס"ע ס' רכ"ט ורל"ח ואלו לא יבעלו התקנה וזה הוא הנכון:

בפנים כחצויה דלביעת הירושלמי דלפינו נדר שהותר מקלמו חבל היונה מפיו או לא בעין החלפה כלל אמרנו דבזה נוסחין נמי קובייה הול"מ פ"ד דגדירוס וכן הקשה בספר פ"ד דרוס כ"א דנמי מהתפק הה"א בגדר משני דברים שלא היו לבנו בעיני דלא שייך בו החלפה אי חף כה"ב חמרינו נדר שהותר מקלמו או לא והא בירושלמי פ"ה דברכותיה חזר שם בחליהו נגדר לחאבא אה יס' על ומערי כי חס לפי דברי רמ"א לא הותר חלו רב הגדר של מטר לחוד ואחמרינו דמ"מ הותר נמי הגדר של כל משעם דהותר מקלמו הותר בלוה"ה ש"ס והא דהם ג"כ בין דהוא שני דברים שאינן לפעו לא שייך בו החלפה אבל לפי מה שכתבתי לא קשה כלל דהירושלמי לשיטתם לא בעין החלפה כלל ומדברי הירושלמי דברכות כהל"ה הבאתי רמי' למה דכתב ה"ר בס' רס"ו בשם מהר"מ דכל הפלוגתא דר' יהודה ור' יוחנן בב"מ ד' ל"ד ובשאר דוכתיא דמקלל אביו ואמו אי משמע שניהם כאחד או כל אחד בפני בלמו דכ"ז לא נאמרה הלא דוקא בלבן תורה אבל בנדרים חוי כה"ב דהלי בלישנא דב"א לא נאמר כלל זה ופי' בתשובת רמ"א ס' מ"ו שהאר"ך בזה ולפי"ד הא יס' להביא רא' לשיטת מהר"ם דחמרינו בנחמות ד' ל"א דהיבא דכתיב וי"ו היבא דלא לריבא כהאן דכתיב יחזו דמי ומשמע דוקא שניהם כאחד וע"כ ברש"י שכתב ונבי אביו ואמו אפ"ג דכתיב ואמו ברי"ו מ"מ לא משמע יחזו משום דהסם לא אפשר בלא וי"ו דהיבא ליכתוב ומקלל אביו אמו דמי משמע אביו קילל את אמו ע"כ משמע דמי לאו הכי היה די לכתוב ומקלל אביו אמו בלא וא"ו ואלו אם היה נכתב בוא"ו כדי לחמרינו כמאן דכתיב יחזו דמי ויהי משמע דוקא שניהם יחד ח"כ הכא דכתיב אה יס' על ומטר בוא"ו כמאן דכתיב יחזו דהייט שנשבע שלא יס' שניהם יחד אבל על אחד מהם אינו מקפיד וא"כ מה מקשה הירושלמי היבא הותר אדרג על כל הא כין שהותר הגדר של מטר או משלל לא נשאר רק

ה"ך דנגדר שהותר ע"י פתח לא בעין בו החלפה כלל ה"כ מה מקשה הירושלמי הא ר"ע אינו מוכיף כלל על דברי ב"ה דהא דינו של ב"ה לא שייכי כלל לדנו של ר"ע דבדנו דב"ה כיון דלא בעינן היסר חכם לריבין דוקא החלפה מב"א"כ דינו דר"ע כיון דיתהר ע"י חכם לא בעינן בו החלפה כלל ואין לומר כי באמה לדעת המקשה שם בירושלמי היה סובר דלפולס בעינן דוקא חקירת והיחר חכם ואף דינו של ב"ה נמי לריבין דיקא פתח משום הכי היה סובר דגם בזה לא בעינן החלפה מב"א"כ הגדולים הללו לדין דכדרי דבהדין של ב"ה כיון שיש טענה בעיקר הגדר ולא בני חקירת חכם או דוקא בעינן החלפה מב"א"כ היבא דיתהר ע"י חכם לא בעינן החלפה זה אינו דהא בודאי אי אפשר לומר שדעת המקשה היה ק' דהא מבנה בלימה שנינו בנדרים ד' כ"ה דארבע נדרים הותרו חכמים ואמת מהם הוא הדין של ב"ה הכי להדיא מבואר דבדין של ב"ה לא בעינן התרח חכם כלל וכן לדעת ה"ך מה זה דקאמר חסם בירושלמי מה אם חמון נדר שהוא לריב חקירת חכם את חמורה נדר שבעל מקלמו בעל כולו כאן שאין לריב חקירת חכם לא כש"כ ע"כ והא לפי שיטה זו חף זה כש"כ ואדרבא דהרי במקום שריב חקירת חכם לא בעינן החלפה ובמקום דאין לריב בעינן החלפה דוקא ח"כ לריב היסר חכם עדיף טפי:

בזה הפער לומר חיה הלי בזה דהא איכא שני טעמים על הא דחמרינו נגדר שהותר מקלמו הותר כולו חמ"ה הא דהיה בירושלמי בריש פ"ק דנדרים מבוס דכתיב כלל היונה מפיו יפשה חס מהקיים כולו או חל הגדר ואם לאו אינו חל הפיו מקלמו יעוד יש טעם בני היבא ברא"ש בנדרים ד' כ"ו משום כיון דאינו מהקיים כולו דמי וזה נגדר טעיה דחמרינו דאדעתא שלא יתקיים כולו לא נדיר ע"כ יבאמה מוכרח הרמ"א לטעם השני משום דמהא דכל היונה מפיו וכו' ליק' בספרי שם מה דהשבע על הכבר שלא יאכט בלא יתן דמי הנחתו להקדש והרמב"ם בפ"ג מהלכות נדרים כתב כי מיה דמי היא שהנדרים חלים ג"כ על דבר מזה וברע"ב"ה ברוביה איתא דמה ליפין דבנדרים חלוקין אחד לבין ב"ה ולפי"ד הא ליכא למילף מיה לגדר שהותר מקלמו וגם בירושלמי רוב נדרים מוכח דלא ליפין חבל היונה הלא דיקא היבא דהיבא יתירא ע"כ הלך לריבין אינו לטעם השני שהביא הרמ"א והנפק"מ בין שני הטעמים פיי' ב"ב ס' רכ"ט מה שכתב בזה ולדברי הנפ"מ יס' לענין זה אי בעינן החלפה לטעם הירושלמי דליק' וכל היונה מפיו יפשה או שבוט היה הדין חין נפק"מ אם היה החלפה או לא כיון דלפינו וזה מקרה דבעינן שיהקיים דוקא כולו ח"כ מה לי בהחלפה כיון דנזירות הכתיב הוא דנגדר לא חמרינו שחלקת יתקיים ומקלל יחבטל נבא"כ להכפרה הרמ"א שם דהטעם הוא דחמרינו שבודאי לא היה רעוט בשם הגדר שיתבטל מקלמו וכיון שכן הוי בכלל נדרי שגזרו ואחמרינו דאדעתא דכן לא נדר בזה שייך שפיר סברת רבנא דאמר דכ"ז לא נאמר הלא דוקא אם החליף לטוט כפי מה שאמר החלה ואינו ממעיד דבריו שאמר שחללה שעי' וזה יש גילוי מילתא שחיי חסן בהלכות שאמר בהלכה דמי יסר לנדרי שנגזרו כמו שביאר בזה הר"ן שם מש"כ"ה היבא שלא החליף ולא יכיר כ"כ הטענה או לא חמרינו שבעל כולו ח"כ לפי"ד הפער שהירושלמי חיל לשיבוה דמפיק לו חבל היונה מפיו וא"כ שוב חין נפק"מ בין החליף או לא לרב סובר הירושלמי דכל היבא שהיו לריב חקירת חכם עדיף מב"א"כ לדין הא באמת חין החלפה לקיבית הירושלמי משום דהיה ר"ע לא שייכי כלל לדעת דב"ה כמו שכתבתי:

ובזה נחמו נמי מה שהיה קשה לי הא איהא בירושלמי שרק ג' הלכה א' לענין נדרי ורזון שאם נבד חסן לשני נגדר שהיו פותח הנוקח מן סלע ופעם הגדר היה חסב דלחחר ויהי' וזה נדר נומס ולבטי לא יס' רק בנגדר נדרי ורזון חמרינו כיון דבעל חלל אחד בעל נמי חלל הכי ולא בעינן שם החלפה כלל הייט משום דלפינו

רק טל לחוד וע"ז לחוד הם לא נשבע אלא ע"כ מוכרח
בנדרים שהוא תלי בלשון ב"א לא ש"ך וזאת כ"כ לפלוגתא דר"י
י' ויחזן וי"ל גם בלאו הכי דברי רש"י הללו ל"ע מפ"ד :

סימן נח

נשארתי ע"ד שנים שקיבלו עליהם בשבועה כרת שלא
להוביל בשר כשר לעיר אחת ועכשיו עברו על
השבועה באמרום כי אנוסים היו בחמת בני הקצבים של העיר
ההיא הכריזום לזה כמה שלא רצו לשלם להם סעודה המגיע מהם
ובפה סלא אפרו כי אם יזבילו עוד בשר כשר לעירם או יבפרו
להם לגמרי החוב וזאת הכריזו להם לישבע ברצונם ועתה
מסתפק כת"ר אם נאמנים הם עוד על בשר כשר כי אולי
היו וזאת בכלל עיבדי שבועה המביאר ביו"ד סי' א' שפסולים
הם לכמה פוסקים ע"כ ח"ד :

תשובה לדעתי אין עליהם טום פסול דהא כתב כת"ר
שלא היה היכולת בידו להכריחם לשלם להם הכי הרי
זה ממש נדרי אונסין המבואר בנדרים ד' כ"ז וכו"ד סעי' רל"ב
סי' י"ד דאף לכהנלה נמי שרי דהא הן נדרין לתרמין וכו'
ואין לחלק ולומר דהתם מיירי במי שחיתוק לכך וגם כי כן מורה
הלשון מוכסין או הרגין דמשמע שחיתוקין הם כדק משא"כ בשאר
אינשי שאין מחמתן כדק אפשר לומר דאחריון בזה עבד אינש
דגוס ולא עבד כדאיתא בב"ב ובפ"ל כל הנשבעין ד' מ"ז זה איש
חדא דלענין שבועת אונסין אין נפק"מ בזה כדמוכח מדברי
הגמ"י טוף הפלגה הובא ביו"ד סי' רל"ב סי' ט"ז במי שאונסין
אחריו עד שיכבד שיתן לו סך ממון יהיו שבועת אונסין שכתב
ללא דמי בזה להא דפ' הנוקין בסיקריקין דאחריון דאונס אינשי
גמיר ומקמי התם הא בידו להרגו דהא כבר הרגו מהם משא"כ
כאן עבד אינש דגוס ולא עבד ע"ש הרי להדיא דאפילו היכא
דשי"ך הכנרה דגוס היו נמי שבועת אונסין ועי' בח"מ סי'
שפ"ח סי' ח' דלהליל ממוטו היו שייך בזה הכנרה דעבד אינש
דיכול לומר מתירא חכי שלא יזיקני וכו' ע"ש ועוד בלאו הכי
לא שייך כאן חילוק זה דהא יש להבין דגבל מקום אחריון דהא
דאינש ממון היו אונס הוא דוקא במיין הרבה כמו שכתב
הריב"ש הובא ביו"ד בס' סי' י"ב וגם ע"ז יש חולקין ובדברי
דלא נקרא אונס ע"ש ולענין הא דמדרין לאונסין ק"ל דאין
חילוק בין אם נזקק ממוטו ממון רב או מעט דהא לא מליט
בגמרא חילוק בזה וכ"כ להדיא מההרשב"ם ח' יו"ד סי' ק"ט
שאף אם אונסין אותו רק על פרוטה נקרא ג"כ נדרי אונסין
ע"ש אמתם החילוק הוא פשוט משום דהא נדרי אונסין לאו
כלום הוא יש בזה שני טעמים חדא מביא דילפינן זתא מקרא
דכתיב האדם בשבועה פרס לאוטים כדאיתא בשבועות כ"ו והייט
שיה' לבו מיושב עליו וברשותו עלמו כמו שפירשו הראשונים
עיי' שם בהגמ"י ועוד יש כעס בזה משום דאונס רחמנא
שפרו וילפינן זאת מלנערה לא תעשה דבר נדרים כ"ז ולריבי
תרווייהו והייט היכא דבעת הנדר לא היה לו שום אונס רק שאטו
באין לפוטרו מחמת האונס הנלד לו אח"כ שאז אי אפשר לפוטרו
משום האדם בשבועה דהא בעת שנדר היה בדעת מיושבת רק
שאט רולין לבטל נדרו ודאיתא דהכי לא נדר הלכך
בעיק דוקא אומדנא דמוכח מוכח היינו אונס ממון רב משא"כ
נדרי אונסין דמיירי שבטת הגדר עלמו היה לו אונס ולא עשה
זאת בדעת מיושבת דפסירין אותו משום האדם כבב"ב בזה אין
חילוק בין רב למעט דהא מ"מ הוא נדר שלא לרטי ועל נדר
זה לא חייבתו התורה כמבואר כ"ז בפוסקים הלכך בידן דין
נמי כיון דאחריון במכות ד' ב' מעידין אט בליט פלוני שחייב
לחבירו חלקו זוז לשלם מתקן ועד שלבים יוב וכו' ונמלא זוממין
לומדין כמה אדם רוצה ליתן שיהי' בידו חלקו זוז וכו' וכן הוא
בח"מ סי' ע"ג טעל הכתשת זמן מחייבין אותו לישבע והייט
חבוס דזאת נחשב כמו ממון ממש כמו שכתב המהרי"ט ח' ח"מ

סי' ק"ה ועיי' בקטופ סי' ע"ג שם כמה שמחלק בין זה לזה
דמבטל מיטו של חבירו נמלא כמה שהוא תובע מהם משותף והם
אינם משלמין אותו ח"כ הרי זאת בכלל הפסד ממון יחשב והלכך
היי' לזה בכלל אונס ממון ועוד דהיי' אינשי דין נמי כמחמתן
לכך והוא לפי מה דק"ל דכל שיש לו לשלם והוא משהה
המשלומין הוא עובר מיד על ל"ח של דבריהם אל חתמר לרעך
לך ושוב כדאיתא בב"ב מ' ד' ק"ז וכתב הגמ"מ פ"א מהלכות מילה
הלכה ג' דלאו זה נאמר ג"כ לענין הגלואה והלכך כיון דחייבין
דהיי' גברי לא קפדי ע"ז ועברי הרי הוחזקו דעבדי חיסורא
בזה משא"כ בגזים דלא עבד עדיין חיסורא כמה דגזים וכו'
והשתא לא נאשר לנו אלא כמה שלא ביטל השבועה בלב כדאיתא
התם בגמרא דבני' לחשוב שאיטו חוסר רק על יום אחד לחוד
והכא הא לא חשב מאומה מ"מ גם זה איטו כי לרטי פשוט
הוא דהא דנעינן בנדרי אונסין ביטל בלב הוא הכל רק מדרבנן
דהא כיון דהפטור של נדרי אונסין הוא משום דנעינן האדם
בשבועה וחי לחי הכי לא חל ממילא בודאי שוב אין לחלק בין
אם ביטלו בלב או לא וחדע דהא בנדרי אונסין הבאין ע"ז
אונס של הכאה ויסורין פסק המרדכי בפ' הנוקין וכן הוא שם
בש"ע סי' ט"ז ובש"ז שם ס"ק כ"ט דלא נעינן בזה אף ביטול
בלב כלל אף דגם שם לא ידעינן זאת רק מילפוטא דהאדם
בשבועה אלמא דהא דמלרבי ח"ל הביטול בלב הוא רק מדרבנן
וכן מלמתי להדיא בתשובת רלב"ח סי' כ"ז דהוא רק מדרבנן
והנה יש פלוגתא בראשונים משבועות ד' כ' וכ"א הובא בח"מ
סי' ל"ד סי' ה' דמהה פוסקים סוכרים דהא דעובר על השבועה
נפסל מיירי דוקא בעובר בשבועה דלעבר כגון שנשבע שאכל
ולא אכל דאו בשעה שנשבע ילא שקר מפיו אכל לא בשבועה
דלהבא כגון שנשבע לעשות חיזה דבר ולא עשה דיון דבעה
השבועה לא ילא השקר מפיו לא נפסל משום דאחריון דאח"כ
לבי לאשכח לעבור והלכך הכא נמי כיון בלא עבדו רק על שבועה
להבא דהא דפלוגתא דרבוותא וכיון דכל עיקר הפסול דידהו
הוא רק מדרבנן שוב אחריון דנעינן דרבנן קולא ולא נפסלו
מספיקא וגם כבר הכריעו הפוסקים דפלוגתא דרבוותא שדבר
פשי מספיקא דנוק המעשה ומש"כ בידן זה דאפשר לומר
שאף אם היה עובר ממש על נדרו איטו נפסל לאו"ה רק מדרבנן
עיי' בזה בפר"ח ובתב"ש ובח"ד סי' א' והכא נמי כיון דלא
היה רק כמו מרמי ליתר שהטילו עליו דאיטו נפסל רק מלד
קנס ובודאי כה"ג היכא שהוא אונס לא שייך כאן קנס :

ואין לומר כיון דכאן אין האונס מהממון עלמו דהא נוק הממון
הם חפזים לשלם רק שאין חפזים שהם יזבילו הכשר
כשר וכוה הא אפשר שאין כאן כלל הפסד ממון דמי יאמר
שירוויחו ואולי גם יפסידו וכל היכא דליכא הפסד הא אין זה
בכלל נדרי אונסין ז"ל דח"מ כיון ששכחו האונס הוא כמה שהם
רוצים לכפור המעית אף שז"ה יטלים הם לתקן בדבר שאין בו
הפסד ממון מ"מ כל כה"ג בחר עיקר הדבר אזלינן כמו שמבואר
בדברי המרדכי פ' הנוקין הובא ביו"ד שם סי' ט"ז במי שאונסו
לחבירו ויסרו ממני יסורים ע"ז המרדכי דכיון שיש כאן יסורין
באומה קבלה ממש וכהו ע"ז המרדכי דכיון שיש כאן יסורין
אפילו ביטול בלב נמי אינו לרי"ך וכהו עוד וואן לומר כיון דהכא
הרי יש בידם ליתן המעוט שקיבלו על פלגמין וינגלו או מהיסורים
ור"ל א"כ הא לא הוי רק אונס ממון דנעינן לזה ביטול בלב
דוקא ז"ל דהא אחריון בשבת ד' פ"ח על הא דכפו עליהם הר
כניגית דמכאן מודעת רבה לאורויחא ומה מודעת שייך כאן הא
בידם לקיים המצות אלא ע"כ דבהר עיקר הדבר אזלינן דכל
שאיט עשה צרעונו חשוב אינש הכא נמי כיון דעכשיו מיסרו
ביסורין אף שיכול להגלל מהו ע"ז ממון מ"מ בחר עיקר הכניסה
אזלינן ע"ש הכא נמי כיון ששכחו רילים להפסידן ממון אף
דבהו יכול להגלל נפשו ע"ז דבר שאין בו כ"כ הפסד מ"מ בחר
עיקר הכניסה אזלינן :

ודג"ה דעת המהרי"ק והובא ג"כ ביו"ד סי' רל"ב סי' י"ב דאם
נשבע

נשבע כד שפ"ן כן יניט לו חזיה טובה זה לא נקרא
 בשמות אונסין והביאו רח"ו לזה משבועת משה שנשבע ליתרו
 דהכיב ויחל משה שנשבע לו שלא לשוב עוד למצרים ואף דהיה
 נאנס שבח משה ולא רצה יתרו ליתן לו כהן עד שנשבע לו
 ואפילו הכי אין זאת שבועות אונסין כיון דהוא רק בשביל קבלת
 טיבה לחוד ע"כ וכתב עוד ואין להקשות מדברי המרדכי הנ"ל
 והנמ"י סוף הפלחה שכתבו שאף אם אמר בשבועתו על דעת
 המקום מ"מ כל שהיה באונס אין מתם שבועות וז' חרע דאשכחן
 כשהביע משה את ישראל אמר להם לא על דעהכס אני משביע
 אהכס כ"א על דעת המקום ועל דמתי אפילו הכי אמרינן
 בשבוע ד' פ"ח מלמד שכתב עליהם הר כגינת והמר רב אחא
 בר יעקב מתקן מודעה רבה לאירייהא דישלון לומר אטסיס
 הייט לקבלה ואמר רבא הדר קבלה בימי אחשורש והקשה ר"י
 דאחאי לא אמר הדר קבלהו בשבועות מואב מדעתן והירין דהתם
 נמי היו יריאים שמא לא יביאם לא"י שהיה להם ליכנס לאלתר
 וכו' אלמא דמוכח שאף מיטת השוב נמי נקרא אונס וי"ל דהתם
 שאני דא"י מוחזקת היא מאבותיה והלכך אין זאת מיטת טוב
 רק דארבא הוא טעל מהם מה שזכו בה כבר ע"כ והאלמא
 דברי המהרי"ק הייתי אומר כי לבחורה מההבדל יזמר שדעה
 המרדכי והנמ"י אינו כן כי זה פשוט שאם היה דעה התום'
 היפוך זה לא היה המרדכי כותב בפשיטת היפוך דעת התום'
 ולא היה מביא דברייהם כלל ובפרט שפיקר ראייתם הוא מדברי
 ר"י וסתם דברי הפוס' הם ג"כ מדברי ר"י כידוע והמעיין
 בתום' מגילה ד' ו' משמע לבחורה דלא כמהרי"ק בזה דבשבת
 ד' פ"ח שם הקשו על הא דאמר רבא דהדר קיבלהו בימי
 אחשורש ח"כ במגילה ד' ו' דאמרינן דאסתר ברוה"ק נאמרה
 וליף לה שמואל מדכתוב קימו וקיבלו וכו' קיום למטה מה
 שקיבלו למעלה ומביא שם הגמרא עוד ראי" ע"כ ואמר רבא
 לטולס אית להו פירכא לבר מדשמואל דלית ליה פירכא והשתא
 לדברי רבא דכאן הא לשמואל נמי הית לו פירכא דהא דרשינן
 האי קראו דשמואל להא דהדר קיבלו בימי אחשורש ע"כ :

והנה לדברי מהרי"ק יכולים אנו לתקן קושית התום'
 בפשיטות דכוונת הגמרא הוא דלכולהו אית להו פירכא
 אף לשיטתם כגון הא דלי"פ דאסתר ברוה"ק מהא דכתוב ובבבא
 לא שלחו את ידם דמנא ידע זאת אלא ע"כ דברוה"ק נאמרה
 ע"כ שפיר הקשה הגמרא דלמא פריכותי שלחו דהא אין להם
 הטיבה ע"כ דלא הוי פירכא הכי משא"כ לענין דרשה דשמואל
 לא שייך בזה לשון פירכא משום דלשמואל עלמא אין בזה שום
 פירכא דהא כב"ב ד' קי"ט בננות ללפחד אמרינן שנטל שני
 חלקים בשביל שהיה כבוד ופרך הגמרא והא ראו' היא ואין
 הבטור נוטל בראוי ומשני רב יהודה משמיה דשמואל ביסודת
 אהללים דהיה מוחזק רבה אמר ארין ישראל מוחזקה היא הכי
 מבוחר דשמואל לית ליה דא"י מוחזקת והשתא לשיטת מהרי"ק
 ואליבא דהר"י ע"כ לשמואל הקבלה שקיבלו האורה בשבועות
 מואב קבלה גמורה היא כיון דלא היה שם רק קבלת טובה
 לחוד חה לא הוי אונס וכיון שכן ע"כ לשיטתו אי אפשר לו
 לדעת מהאי קיטו וקיבלו דהדר קיבלו בימי אחשורש דהא
 לדריה לא דריכא להו לקבלה וז' כיון דכבר קיבלו בע"מ משום
 הכי דריש שפיר להאי קרא להא דאסתר ברוה"ק נאמרה כדן
 אמר רבא שפיר לבר מדשמואל ר"ל כמו דסיבר שמואל בעלמו
 דא"י איט מוחזקת ממילא דלית לו פירכא ומה יפה כעת גירסת
 הנ"ח דגריס ההם בשבת רבה אמר הדר קיבלו בימי אחשורש
 ולא רבא והיינו כי רבה כיון דלית לו כב"כ שם דא"י מוחזקת
 היא וא"כ הקבלה בשבועות מואב לא היתה קבלה מעליהא משום
 הכי הולירו לקבל עוד בימי אחשורש משא"כ רבא יכול להיות
 שסובר כשמואל דא"י איט מוחזקת משום הכי קאמר שפיר
 דלשמואל לית לו פירכא והשתא לפי הנחה זו ע"כ מוכח דהתום'
 לא סברי להו כהבנת המהרי"ק במרדכי דהא התום' במגילה
 ד' ו' תירלו על קושית זו שהבאתי דשמואל תרתי יליף לה מהאי

קרא דקימו וקיבלו חדא דהדר קיבלו וגם הא דאסתר ברוה"ק
 נאמרה ע"כ ולסתרת המהרי"ק אליבא דברי הר"י במרדכי
 ע"כ סברי להו דהיינו טעמא דקבלה דערבות מואב לא היתה
 קבלה משום דכיון דא"י מוחזקת היא הוי כמו שאנשו להם כמה
 שהוא כבר שלהם אבל אי לא היתה מוחזקת היתה הקבלה
 דערבות מואב קבלה ולא היו לריבין לקבל עוד בימי אחשורש
 וא"כ הליך כתבו התום' דשמואל יליף מהאי קרא תרתי הא
 זה אי אפשר אליבא דשמואל דתרי קבלה למה לן אלא ע"כ
 דדעת התום' בזה דלא כהמהרי"ק ולפי"ז בודאי קשה לומר שדעת
 הר"י בשל התום' יתי' היפוך מזה ולכל הפחות היה לו להמרדכי
 להביאם לכן נראה לי שדעת המרדכי הוא דאף זאת נקרא
 שבועות אונסין כיון דכבר יבשו וזרחו והלכו במדבר כמה שנים
 והכל בשביל הבטחה של א"י שהכניס להם זאת הטירחא והעמל
 נקראה ג"כ הפסד דומי' דאמרינן בב"מ דף ע"ז דבהלבו
 השועלים ולא מלאו דכיון דזרחו הוי התחלה חבו בשבין מנד
 הדין אף למאן דלא ראיין דיני דגמתי משום דהתחלה הוי קנין
 וגם נקראת הפסד כמה שמפסדין ערקו ועמלו והעיקר הוא
 תלי בזה דנעשה בהכרח כי כל דבר הנעשה בהכרח ורואין
 להפסידו ממונו או אפילו טירחמו וע"כ כן הוכרח לישבע לא
 נקרא האדם בשבועה ולא דמי לנשבע בשביל קבלת טובה
 מחבירו דהתם הוא רוצה לישול מחבירו משא"כ היכא דחבירו
 רוצה לישול משלו או בכל חופן נקרא אונס הלכך בניין דירן
 נמי כיון שהם מכבר עסקו בעסק זה של הבאות הכשר עד
 שהרגילו העסק והריוחו בזה כמה פעמים ועתה רואין להפסיד
 להם וליקח מידם זאת בע"כ אין לך אונס גדול מזה ועיי' ב"ב
 ד' כ"א לענין שאני דגמי דיהבי סייארי ועיי' בפר"ד דרוט
 כ"ב שהאריך שם בדברי מהרי"ק ותמה שם על המרדכי
 שהבאתי לעיל מהא דגריס ד' כ"ז דאמרינן התם דבניין חוקא
 ביטל בלב ג"כ ולפי מה שכתבתי בשם הרלב"ח דביטול בלב
 הוא רק מדרבנן לא קשה מידי דמשום דהוי ספיקא דרבנן
 אזלינן בו לקולא :

ודכאורה היה אפשר לומר דהוא חזיל לשיטתו כמה שכתב
 במ"ל פ"י מהלכות עדות שצמקום פלוגתא
 דבינתא לא שייך בזה לומר אוקמי אחוקה דמאי חוקה שייך
 כאן דבשלמא בספיקא דגוף הדבר דלא ידעינן שובדא היכא הוי
 בזה שייך לומר דמוקמינן דדבר על חוקתו ובודאי לא נשתנה
 הדבר מקדמותו משא"כ בספיקא דפלוגתא וכו' נאמר דבשביל
 החוקה ישמנה הדין הלא לדעת הפוסל איתו איט משביח כלל
 בהחוקה דהא הוא שוקר החוקה ומהאי טעמא פסק שם המ"ל
 במי שעבר על איסור דרבנן ודאי רק שאנו מסתפקין אם באיסור
 דרבנן בעינן חימוד מתמן או לא דמ"מ פסול הוא מדרבנן ולא
 אמרינן בזה ספיקא דרבנן לקולא כיון דאין הספק על גוף
 הפעולה אם נעשה או לאו אלא הפעולה כבר נעשית ועיקר
 הספק הוא אם פסלוה חכמים ע"י פעולה כזאת או לא וכיון
 דלמאן דפסלו מויתרו מחוקתו ממילא לא שייך לומר אוקמי
 אחוקה והוי כמו שיש כאן ספק אם זאת הוי חוקה או לא דלא
 מהגי מידי לפי"ז שובדא דידן נמי כיון דודאי עבר על איסור
 דרבנן דהא לא ביטלו בלב רק שאני רוצין להכשירו משום דשמא
 קי"ל דבשבעה דלכא אית נפסל מוקמינן איתו על חוקת
 כשרות הא במקום פלוגתא לא אמרינן כן :

אמנם בניין דידן לא שייך זאת משום דע"כ לא אמרינן
 זאת אלא לענין עדות ממון דהתם בברי וברי אמרינן
 אוקי ממונא על חוקתו לדעת הר"י והרמב"ן כמבואר בת"מ
 סו' ל"ד סעי' כ"ח דלא אזלינן בתר חוקת כשרות של העד רק
 בתר חוקת התמון אזלינן והלכך בספיקא דרבוחא נמי כן דדמי
 לתרי וברי משא"כ לענין חיבור ויהי' כיון דריכא ספיקא בהאי
 גברא אי נפסל או לא מספיקא מוקמינן איתו בחוקת כשרות
 ולא שייך כאן לומר אוקי בהמה בחוקת שאינה זכוחה ו"ל דהא
 איט נחמד על נבילה דהא באמת איט נפסל מלד עלמא ועיקר
 הפסול שלו הוא משום דנעשה חמד לאיתו דבר והיינו שקיבל

על ענמו שלא להוביל בשר כשר ונעשה חסוד לזה דשמח סדרמן
 לו בשר עריפה ומכר ג"כ אבל צודאי איט חסוד לקנות נבילות
 ולמכור אותן דהא חסוד דלכר קל איט חסוד לדכר חסוד וכיון
 שכן הא ודאי שייך כאן לומר חוקי נבדח אחזקתו דהא ליכא
 כאן חוקה להיפוך דהא ק"ל רוב בהמות כשירות הם הלכך אין
 לפוסלן ועיי' בתשובת רע"א סי' קל"ז :

אמנם בזה לא עב עברי במה שמהירו כ"כ בהגדר ולכל
 הפחות היה להם להמתין מעט אולי היו משלמים
 אותן בלתי שבושתן ועיי' בת"ח עירובין ד' כ"א בעובדא דר"ע
 דר"ה למכור נפשו בשביל גמ"ט שהקשה להרמב"ם רכובדא בפ"ה
 מיה"ט דער חזן מהג' עבירות אם מוסר נפשו הרי הוא
 מהחייב בנפשו וא"כ הליך החמיר ר"ע וסירך דשאי הכא
 דהא ספיקא הוא שחא יביאו אותו מים ולא יבא כלל לכונה
 ובאמת אם היה יודע כבוד שהוא כונה היה לובל כך ע"ש
 והכא היה להם להמתין אולי יתפייבו הכל בגוף הדן אין
 לפוסלן כלל"ז :

סימן נא

שאלה : בס"ה שביריעה אחת נכתב השם הק' שלא
 כסדרן ועדיין לא הפרו אותה בס"ה אי נכון
 יותר לכתוב יריעה אחת או די בזה כדי שלא יבא לידי
 נגיזה לדבר שבקדושה :

תשובה : המתמיד בזה הוא בעל נינה ורדים והבאים
 אחריו חולקים עליו בזה ויש מהם שכתבו שהק'
 אם יודע זאת ביריעה אחת והוא הולך להתמיד על ענמו
 ולהתקף יריעה זו באחרת ג"כ אינו ראוי משום שיתעורר נגיזה
 לדבר שבקדושה עיי' בזה בתשובת באר יצחק סי' כ"א וב"י סי'
 י"ד וב"ל הח' הלכות ס"ה ואחרי שהמחברים הללו לא הביאו
 וזה רק מספר גינה ורדים לחוד ועל מה שהביאו מספר
 תפארה למכה שהוא סובר ג"כ שהוא פסול כהנו האחרונים
 דלא מלאו בו כן עיי' פ"ת רע"ו אבל באמת מבוחר הוא כי
 מדבריו שכתב בהלכות ס"ה שאם נפק ה' הראשון של שם
 הוי' לזיה לחתוך כל השיטה ולהניח עם מעלית ע"ש אף שהוא
 דבר שיש בזה פליגאחא אם רשאי לעשות כן וגם הא אין זאת
 דרך כבוד ואמאי לא חסיד להקן הנפסק וע"כ משום דכיון
 דהיתה זאת בלוח הראשונה הוי שלא כסדרן וגם מדברי הוהר
 פ' אחרי מות ד' ווארש' דף ס"ה ודף ס"ו משמע ג"כ דשם
 הוי"ה לריך לכתוב כסדרן כמו שנבאר לקמן לכן אמרתי לברר
 הדברים כפי מה שנראה לי בדן זה והוא כי המחברים הקשו
 על עיקר הדין דק"ל דתפילין ובמחזות צעין כסדרן ובס"ה
 לא צעין שיהא הכתיבה כסדרן ואמאי לא ילפינן ס"ה מתפילין
 ומחזה בגו"ש דהתיבה כתיבה ובמסכת מכות דף י"א ילפינן
 התם ס"ה שפפרה כפסקן מתפילין ע"ש :

ולבאורה היא קשיא רבתה דהא בכמה דברים באמת
 ילפינן גו"ש זו של כתיבה כתיבה כמו לענין
 מוקף גויל ובאר דברים : ובספר בא"י תירך בזה דכיון דאמרין
 במגילה דף ס' דתפילין ומחזות אין נכתבין רק כתב אשורית
 משום דכתיב בזה ויהי' דרשין בהיותן יהי' כמו שניאנה מסיני
 משא"כ ס"ה נכתבת בכל לשון והעצם הוא ע"כ משום דאמרין
 בסנהדרין דף כ"א דמתחלה נתנה התורה לשראל כתיבה עברי
 ואח"כ נשנה כמו דרשין התם כתב הנשחכה ע"ש הרי מוכח
 מזה דהא דרשה דדרשין מיהי' בהיותן יהי' לא נתקבלה ע"כ
 לדורשה על ס"ה הליך כתיבת כסדרן נמי דילפינן זאת ג"כ מהאי
 והי' גופה לא באמרה זאת רק לענין תפילין ומחזה אבל לא
 בס"ה וכן בהלמי המלך שהעתיקו לו הס"ה נבאר לשון כדאיתא
 במגילה ד' ט' ע"כ העתיקו לו השמיה הקדושים ג"כ בלשון
 אחר או בלשון יוגיה ומגילת מוכתה הוא דהאי והי' דילפינן

מיניה בהיותן יהא לא קאי על האזכרה ג"כ דאל"כ הו"ל החינו
 לכותבן בלשון אחר ע"ש :

הנה מה שכתב לדבר פשוט דבהא דספרים נכתבין בכל לשון
 היינו אפילו השמות הקדושים נמי ובאמת אין זה פשוט
 כי אף אם נאמר דלתמי המלך העתיקו הש"ה"ק ג"כ בלשון
 יוגי מ"מ ע"כ לא כל מה שהעתיקו להלמי הוהר לכתוב בספרים
 תרע דהא העתיקו לו ותחלק שרה בקרוביה שהיא היפך האמת
 וכן כה"ג מובא שם ולפי המקובל אל"ט צודאי אם היו טהבין
 קן כס"ת הוי בכלל ספר שאיט מונה שאביר להשחוט כדאיתא
 בשבת ד' ק"ד ברש"י שם ועיין כתובות י"ח ועיי' בקרבן
 העדה ירושלמי מגילה ה' ט' באם כתב במקום ירושלים
 ירושלמימה פסול דנשחנה הענין והף נבאר כחבי קודש ומש"כ
 התום שם ד"ה ולא זאטוטי דהא דלא כתבו ולא אל"ט לפי
 שלא ראו לשקר ע"ש לא דבכה"ג הוי כשר אלא לפי שלא ראו
 לשקר כתבו לישנא דמשמע לתרי אפי' אבל באמת אם כתבו
 קן הוי פסול צודאי [ול"פ קלת בד' התום לפי מאי דאיתא
 במס' טפסרים הובא בשו"ת הריב"ש סי' רפ"ד דבאמת יש
 פלוגתא בזה אי כותבין נערי או זאטוטי הא י"ל דלכך כתבו
 הכי מטעם דבאמת הא היכא מד"א דטהבין זאטוטי דוקא]
 ומכ"כ להרשב"א בס"י תרי"א דמפרש הגמרא דמגילה דמירי
 לענין כתיבת ס"ת לקרות בה צודאי אם כתבו כמו שכתבו
 להלמי הוא פסול וכל עיקר היתיר לא קאי התם רק לענין
 שינוי הכתיבה והלשון בזה התיירו אל"ס משום מעשה דהלמי אבל
 גוף ההעתיקה וסוכונה של הכתובים צודאי לריכה להיות כמו
 שנכתב אל"ט בהתורה ואם שינה פסול וא"כ אפשר לענין שם
 הק' כמו כיון שהכוונה האמיתית של שם הוי' אין לו ביאור דהא
 לא כמו שכתבו הוהר נקרא צאל"ק נקרא דל"ת ונכתב צ"ה
 וכו' כדאיתא בגמרא ואפילו בהקדושות של שם הוי' נמי צ"ו
 שינוי ועיי' בשו"ת מהר"ם מליבנין סי' פ"ג מה שכתב בזה
 והוא בכלל זה שמי לעולם לעולם כתיב ע"ש ומהמהה כן כל
 המעתיקים כמו חרנים חונקלום וירושלמי ויונתן צ"ע כולם
 מעתיקים האזכרות ככתבן מה"ט שאין לזה ביאור אחר לפי"
 אף דהתיירו לכתוב ס"ת בכל לשון אבל שם הק' יכול להיות
 שטהבין אותו דוקא כמו בס"ת דאל"כ איכא שינוי הביאור וכן
 מלאחי בשו"ת בית יצחק סי' ט' שכתב ג"כ דאף דספרים נכתבין
 בכל לשון מ"מ שם הק' לריבין לכתוב ככתבי והביא ראי' דלפי
 מה דכתבו הראשונים דשם הק' הנכתב בלשון לע"ז אין דינו
 רק ככתיבי כמו שכתב השור ח"מ סי' פ"ו וא"כ אחרי דק"ל
 דניקב השם איט חייב רק בשם המפורש דוקא כדאיתא בשבועות
 ד' ל"ה וא"כ הליך יכתוב ויקב שם בשם הלע"ז הא ע"ז אינו
 חייב והליך יכתב שקר וגם לפי מה שכתב האבן עזרא דבפקדמהו
 למגילה אסרה בטעם דליכא שמות הק' במגילה משום דמרדכי
 שלח המגילה להפרסיים כדכתיב פתשגן וכו' והעתיקו אותה
 הפרסיים ונכתבה בדברי הימים שלהם והם היו עובדי אלילים
 והיו כותבים תחת השם הנכבד והטורא שם הוהנחם כמו שהיו
 עושים הטהים שתחת השם כותבין אשימא שם אליל שלהם
 ומשום כבוד השם לא הזכיר מרדכי שם הק' במגילה ע"ש .
 לפי"ז בהלמי שהיה מלך מלרים וגם עובד אלילים אם היו
 מעתיקין לו השם הק' ג"כ על לשונם היו לריבין לכתוב לו ח"ו
 כמו שהם מכבין וזה הא איסור נמור הוא ונדאי השם הנכבד
 העתיקו לו כהיותו רק שאמרו לו שזה הוא הביאור של שם הק'
 שלט ועיי' במ"ע מפ' וא"ו עד פ' ט' שהארץ שם כהעתיקה
 זו לפי"ז מה שהביאו נמי מהאר"י סי' ל"ג דאין קפידא לכתוב
 השם שלא כסדרן אין זה ראי' כ"כ לדין דידן דהתם נבאר
 במות מיירי דאותן באמת נשתנה ע"י תלמי אבל אין ראי' מזה
 לשם הוי' וכן מתלק ג"כ בהגהות ר"ע בס"י רע"ז בין שם הוי'
 לשאר שמות עפ"י הוהר ע"ש :

וקצת יש להביא ראייה דגם בכתבי הקדש שכתבים בכל
 לשון מ"מ השמות כתבו כחיקוקן דהתום במגילה ד'
 ט' וכן בשבת קט"ו ד"ה מגילה כתבו דלמאן דאמר אין קורין
 כ"ס

דב"ה או י' חילוק בין מגילת אסתר דה"ל מלילך לואה מפני הדליקה משום דה"ל בה שמוח הקדושים משא"כ שאר ספרים אף שאין קורין בהם מ"מ מלילין לוחן משום השמחה שבהם ע"ש ויהי דעת הפוסקים וכן הובא בש"ך יו"ד סי' קפ"ט דהם הקודש הנקבה בלשון ע"ז אינו שם כלל ומותר אף למחוקו ע"ש וא"כ מחמת שמוח אף למחוקו שהוא בכלל מחבדו ביד כמו שכתב הרמב"ם פ"ו מהלכות יסוה"ה וא"כ הא"ך החירו גם לחלל שנה בשביל להגילן ועיי' בירושלמי פ' כ"כ דלר"ם מותר אף לכתוב הדליקה בשביל הללחן ואמאי הא בשביל נוח הכתוב קודם עתה אסור לכתוב כיון דלא ניתנו לקרות בהם ולל היסור הוא רק בשביל השמחה והא הם עצמם מותרים אף למחוקם ולא דמי לש"ס שאין בה רק פ"ה אחרות בלא שמוח הקדושים אף דה"ל דמי אסור מחיבה מ"מ מותר להגילם התם הא ניתנו לקרות בו וגם דאחי' מש"ס שלימה משא"כ כהן הלא ע"כ מוכח דאף למחן דאמר דניתנו לכתוב בכל לשון משום הנשחנה או מיפת וכו' ליפת מ"מ השמחה הקדושים לא נשחנה לעולם קריאתן :

ג עיקר הירוצו הראשון מכתב הנשחנה אינו מספיק כלל חדא דמה נעשה בר' בשטון בר' אליעזר ושאר תנאי ההם ובירושלמי פ"ק דמגילה דתיח' להו דהתורה לא נשחנה משולם ולא דרשינן כלל את משנה התורה הו"ל לכתב הנשחנה רק דרשי' וזה למך שרדך לכתוב לו שני תורות ובודאי כוונתו ק"ל דהא מלך כותב לו שני תורות כדתיח' ברמב"ם הלכות מגלים וליפין וזה מהאי קרא דנשחנה התורה הי"ט שני תורות וא"כ ע"כ לא דרשינן לכתב נשחנה וכן כתב להדיא הרדב"ז ח"ב סי' תמ"ב דמהאי טעמא נופח ק"ל כר"ם בן אלפאר ע"ש ולפי הנחה של המחבר הזה קשה ממנפ"ש הא"ך שכרי הני תנאי בירושלמי שם או שכרי דמותר לכתוב ס"ת וספרים בשאר לשונות כמו הנ"ל דההני דמגילה דה"ל בין דמותר לכתוב ס"ת בשאר לשון א"כ מנ"ל להו וזה להפקיעו מהלמוד דה"ל דמוכח מזה דלריבין לכתוב ס"ת בלשון הקודש דוקא וואן לומר דשכרי כרשב"ג דליק' וזה מיפת אלקים ליפת זה אינו דכל דתיח' דהאי ויהי' דרשה גמורה הוא דאף בס"ת צנינן כסדרן או בודאי טוב ה"ן להפקיעו מדרשה זו דיתח' אלקים ליפת דה"ל אלה הכתובה בשלמה מדי' דאורייתא ובשלמה רשב"ג בעצמו יכול להיות שהיה סובר ג"כ כהנ' הנשחנה ויחמתה ק' היה בלחמה מותר לכתוב אף בשאר לשון רק שקרא חשבה ודרש שלא הותרו לכתוב אלא בלשון יונית דוקא אבל לעבור דין דאורייתא מהאי קרא לחוד בודאי אי אפשר ואם נאמר דהני תנאי שכרי בזה כר' יהודה דפליג על מחמתן דה"ל בין וסיבד שגם ס"ת ושאר ספרים לא הותרו לכתוב בשאר לשון א"כ קשיא הלכתא על הלכתא דהא לפי הנחה זו כל דק"ל דהכתב של ס"ת לא נשחנה אף אסור לכתוב ס"ת וספרים בכל לשון וכל שאסור לכתוב בשאר לשון או ממילא אין לו הכרח צמה לסתור הגו"ם דכתיבה כתיבה ולפי זה כיון דק"ל דהכתב לא נשחנה היה לנו לאסור לכתוב ס"ת בלא כסדרן ואין הא ק"ל דרשי' ועוד קשה לר' יהודא דתיח' ליה במגילה דף ס' שם שאף ס"ת ושאר ספרים לא הותרו בשאר לשון ואף שכרי שכתב הרנוס נמי פסול ולא הותרו אלא יונית דוקא משום מפשה שהיה ע"ש הי"ט בש"ס ובי נאמר דהוא סובר דכפר תורה שנשחנה שלא כסדרן פסילה דבר שהוא פשוט להכשיר ואין לומר דהני תנאי שכרי דהכתב של ס"ת לא נשחנה משולם ור' יהודא לא יסברו כלל הא גו"ם דכתיבה כתיבה דלא נתקבלה להם הגו"ם וכמו דאמרינן כר"ג בשבת דף ג' ובשאר דוכתא זה אינו דא"כ מנ"ל ליה דמותר בשביל לכתוב על גבי קלף ואינו נכחנה על כותלי הבית נופח דכתיב על מזוזת ביתך דלא ידעינן וזה אלא מהגו"ם דכתיבה כתיבה כדתיח' במנחות דף ל"ד וגם מנ"ל להו דהכתב כתיבה פסולה דכ"ז הא לא ידעינן אלא מהאי גו"ם וגם אין לתרין אליבא דר' יהודא שהוא סובר דגם הפילין ומזוזת כשר שלא כסדרן זה אינו שפיר טפי דהא בלחמה בזה מינו פלוגתא עיי' כ"כ

בנקה"כ ביו"ד סי' ר"ג שבוחר מדבריו שזה תלי את מזוזת פרשיית פתוחות או סתומות דאם הלכה הוא כמחן דאמר פתוחות או מוכרת הוא דסוגיא דילן פליג על המכילתא ומכשיר שלא כסדרן אף בחפילין ובמזוזות ע"ש גם זה אינו דע"כ מוכרח מהגמרא דר"י סובר דתפילין ומזוזות פסול שהוא שלא כסדרן והוא דבבבב דף י"ג אמרינן ק"ש ככתיבה דברי רבי וכו' אבל בכל לשון ואמרינן מאי טעמא דרבי אמר קרא וכו' בדתין יהו ורבנן הא כתיב וכו' ומשני הריא שלא יקרא למפרע ורבי שלא יקרא למפרע מנ"ל מדברים הדברים וואמרינן חו הכתב למימרא דרב רבי כל התורה כולה בכל לשון נאמרה דאי ס"ד בלה"ק נאמרה והיה דכתיב רחמנא למ"ל אלעזר משום דכתיב שמש למימרא דסברי רבנן דכל התורה כולה בלה"ק נאמרה דאי ס"ד בכל לשון שמש דכתב רחמנא למ"ל ומשני אלעזר משום דכתיב והיה ע"כ בגמרא וכנה אף דחויין דבגמרא רולה לאוקמי דכל הני תנאי מי' שכרי דהתורה ניתנה בין בלה"ק ובין בשאר לשון מ"מ נראה דכל וזה רק אליבא דרבי ורבנן דוקא נאמר אבל מדברי רבי יהודא נראה מוכח שהוא סובר דכל התורה בלשון הקודש דוקא נאמר והוא כי המעיין בתוס' ברכות ד' י"ג ד"ה וכו' יראה כי רבי יהודא דהוא סובר לקמן דף ע"ו דהקורא את שמש ולא השמיע לאונו יא' ע"כ סובר הוא ככתבים דסברי ק"ש בכל לשון ע"ש ובמגילה דף ע' בפלוגתא דרבנן ורשב"ג או ס"ת נכתבים בכל לשון או בלשון יונית דוקא תיח' התם דר' יהודא סובר דתפילין שאר כתיב קודם נמי אין נכתבין אלא תיבוייה דוקא והא דס"ת נכתבה בלשון יונית הי"ט משום מפשה דתנאי המלך הוכרחו להקרי' כי עה לעשות לה' וכו' אבל מלך דה"ל אין כתיבין אלא דוקא בכתב אשורית ולשון הקדש דהא תפילו מקרא שכתבו הרנוס ננוי פסול אליבא דר"י ע"ש הי"ט בסוגיא ובהוס' בוטה ד' ג"ג ד"ה כל ולפי זה הא ע"כ מוכח דר"י סובר דהתורה בלה"ק ניתנה דאי בכל לשון נאמרה א"כ בלחמה תנאי אסור להעתיק ס"ת וספרים בשאר לשונה תיבוייה דר"י אלא ע"כ מיכ' דר"י סובר דהתורה בלה"ק נאמרה ולפי זה הא דתיח' ליה דק"ש נאמרה בכל לשון הי"ט ע"כ משום דכתיב שמש ודרשינן בכל לשון כתיבה שומע מלא ממילה מוכח תיבוייה דר"י דרשי' הא וכו' בהוייתן הי"ט לעינן שלא יקרא לנשחנה דוקא מפעם דבעינן כסדרן דהא בזה תליא דתיח' ההם בסוגיא תיבוייה דרבנן ופשוט הוא :

ד בסוגיא זו דברשות הקבו המפרשים מאי דפרך הגמרא ורבנן הא כתיב וכו' בהוייתן יהיו הא בעינן הא וכו' לעינן הא דדרשינן במכילתא שתפילין ומזוזות לריבין לכתבן כסדרן דוקא ועוד הקשו בלחמה לרבי דרשי' ויהי' שיקרא דוקא בלשון הקודש מנ"ל הא דרשה שרדך לכתוב כסדרן ואם כתבן שלא כסדרן פסול ופי"ן בספר משיב נפש שרולה להוכיח מזה שתפילין ובמזוזות נמי אינו פסול שלא כסדרן אבל בודאי אין לסמוך עליו מזה בדבר שהוא היפוך כל הפוסקים וגם הקושיא משיב נפש ליחא דהא יש להקשות עוד כי לפי הירוצו לט מסוגיא דמגילה דף ט' שם בפלוגתא דרבנן ורשב"ג אם ס"ת נכתב בכל לשון אי בלשון יונית דוקא מוצא שם דלא פליגי רק לענין ס"ת אבל בתפילין ובמזוזות כולי עלמא מודה דבעינן כתב אשורית דוקא והיינו משום דליפין וזה מוכי' כדתיח' התם בגמרא להדיא ולפי זה מאי פריך ורבנן הא כתיב וכו' הא בעינן הא וכו' דלריבין לכתוב תפילין ומזוזות בכתב אשורית דוקא אבל בלחמה לא קשה מידי דהא יש להבין דבמגילה דוקא תפילין וכו' בהוייתן יהיו שהכתיבה של הפילין ומזוזות יהיו בהוייתן שלא יבנה מפני שכתבה בשני יבן במכילתא ילפינן מזה שרדך לכתוב כסדרן דוקא אלמא דהאי וכו' קאי על מלת הכתיבה שהיא בהוייתן ואלו כבדש"ח ד' י"ג שם ילפינן מן הא ויהי' שרדך לקרות ק"ש בלה"ק אי שלא יקרא למפרע הרי דהאי וכו' דילפינן מזה שכתבתינן יהי' קאי על מלת קריאה של ק"ש ולא קאי כלל על תפילין ולא על מלת כתיבה וספרים והפוסקים ילפי' מהאי וכו' תרבי' מלת הכתיבה וגם מלת הקריאה דהא כ"כ

בפ"ב מהלכות ה"ט פסק הרמב"ם שם כרבנן דברשה דק"ט
 היא נאמרה בכל לשון ולמפרש לא ילא והיינו משום האי דרשה
 דהיא כדאיתא בגמרא שם ובהלכות הפליין פסק הרמב"ם
 דבהפליין בעינן כהב אשורית דוקא והיינו נמי משום והיה
 וכן הטור והש"ע בסי' ל"ב כתבו שלא יכתוב שלא כסדרן דכתיב
 והיה והש"ה ממז"פ אי האי והי' הנאמר בפ' ק"ט קאי על
 מלתא הכתיבה מ"ל דבעינן נמי בהוייתן במלתא הקריאה וכן קשה
 להיפוך וע"כ מוכרחין אט לומר או דשברי דהרואייהו נכללו
 בכלל האי והי' בין לענין הכתיבה ובין לענין הקריאה דהאי והיה
 הטובה פרשה קאי ובפרשה הא מבואר שם מלות הקריאה
 והכתיבה כדכתיב החם וכחכתם על מווחת הילכך כל היבא
 שיש שינוי בין בכתיבה ובין בקריאה לאו בהוייתן הוא וכן כהב
 להדיא ה"א"ל במגילה דף ט' או י"ל דהא באמת הרתי והי' כתיבה
 בפרשה ומדא קאי על הקריאה ואידך דכתיב והי' לאות על ידך
 קאי על הכתיבה שגריה להיות בהוייה וכן כתב רש"י להדיא
 במנחות ד' כ"ח על המשנה דמחוזה ובתפליין אפילו אות אחד
 מעצב ומפרש הגמרא דהכוונה היא שיהי' כל אות ואות נכתב
 כתיקונו מפרש הש"ע שם דילפינן זאת בתפליין מדכתיב והי'
 לאות על ידך וכו' ע"כ ור"ל דכתיב והי' בהוייתן יהיו כמו
 שניתנו בשינוי שיהי' כל אות לורה עליו הרי מבואר להדיא
 ברש"י דהאי והי' לאות על ידך ילפינן מיניה דכל דיני הכתיבה
 לריבין להיות בהוייתן שניתנו בשינוי והכל במשמע הן בכתיבת
 כסדרן והן בכתיב אשורית והן בתמונה של האותיות בכל
 שיש שינוי בזה הרי אינו בהוייתן ומהאי והי' הדברים האלה
 דמייירי בקריאה שמע ילפינן נמי שהקריאה לריבין להיות בהוייה
 ובכור הוא' והשחא עולה יפה הסוגיא דברכות ד' י"ג שם
 דשפיר פריך הגמרא ורבנן' ורבי האי והיה מאי דרשה ביה
 משום דלא מלי לתרובי דאילטרך לענין כתיבה כסדרן או לענין
 כתיב אשורית דהא הרי והי' כתיב וזהו ידפינן מוהי' לאות על
 ידך מש"כ כחן דמייירי לענין הקריאה דילפינן זאת מוהי'
 הדברים האלה שפיר פריך מאי דרשה ביה והשחא קשה כיון
 דכבר הוכחנו דר"י שבובר שהם קרא ולא הביט לאזינו ילא
 ט"כ סובר כרבנן דק"ט נאמרה בכל לשון וגוזה מוכרה הוא שהי'
 דורש האי והי' הנאמר לענין קריאה שלא יקרא למפרש אלמא
 דכל למפרש לאו בכלל והי' הוא דאין אהו בהוייתן ממילא לפי
 זה נמי ע"כ דגם האי והי' הנאמר לענין כתיבה נמי דרשינן
 ביה שלא יכתב למפרש דהא לר"י כל למפרש לאו בכלל והי'
 הוא ועוד דהא ק"ו הוא מבואר הנאי שם דלא דרשי האי והי'
 הנאמר לענין קריאה לענין שלא יקרא למפרש ואפילו הכי האי
 והי' הנאמר לענין כתיבה דרשי לו שלא יכתב למפרש ה"כ
 מהש"כ ר"י דדריש ליה ג"כ לענין שלא יקרא למפרש משום
 דלדידיה לאו בכלל והי' הוא בודאי האי והי' הנאמר לענין כתיבה
 נמי דריש ביה שלא יכתב למפרש דהיינו שלא כסדרן וה"כ הא
 לדידיה דהרא קושיא לדוכתיה דנאמח אמאי כבר בס"מ שלא
 כסדרן ולא ילפינן זאת מתפליין ומחוזה דפסול בהו שלא כסדרן
 מאי אמרת משום דבס"מ כתיב כהב הנכתבן דדרשינן מזה כתב
 הנשחנה שהחירה לנו התורה לכתוב ס"מ בכל לשון אף שבתפליין
 ובמחוזה אבויר אלף כתיב אשורית דוקא משום דכתיב והי'
 ובס"מ מותר אלמא דלא נהקבלה הג"ש של כתיבה כתיבה
 ס"מ מתפליין ומחוזה לענין דרשה של והי' הלכך לענין שלא
 כסדרן דילפינן נמי מן והי' ג"כ לא נהקבלה דרשה זו לענין
 ס"מ הא זה איש דהא אהן אליבא דר"י קיימינן ור"י הא סובר
 וכל התורה טולה בלש"ק נאמרה ולדידיה באמת גס ס"מ
 ובפרש נמי אינן נכתבות אלף אשורית דוקא כמו תפליין ומחוזה
 דכתיב בזה והיה ולמה לא ילפינן נמי ס"מ לענין כתיבה שלא
 כסדרן' אלף ע"כ יתחא לתירין זה :

יחד לגזיל משמע שם פהה כחוב לגיניו כן מ"מ פ"כ זה לא
 דוקא דהא ילפינן זאת מדכתיב אלה הדברים למשמע כמו שכן
 סודרין בפרשה וגם בתפליין הא ילפינן מדכתיב והי' שיהי'
 בהוייתן היינו ג"כ כמו שהם סודרים בפרשה וא"כ ממילא ע"כ
 כמו שמפרשינן למפרש דתפליין כמו כן מפרשינן האי למפרש
 דפרשת סוטה דהא תרווייהו מחד משמעותא ילפינן להו ששניהן
 לריבין להיות סודרים כמו שהם סודרים בפרשה לפי זה לכאורה
 לא קשה כלל אמאי לא ילפינן ס"מ מתפליין לענין פסול שלא
 כסדרן דהא הו תפליין ופרשת סוטה שני כתיבים ואין מלמדן
 ואין לומר דאולי יש איזה פירכא שאין יכולין ללמוד זה מזה
 הא פ"כ זה אינו דהא התוס' במנחות דף ל"ד דר"ה כתיבה
 איגרת כתבו שם דילפינן מחזה מפרשת סוטה לענין כתיבה
 כאיגרת וא"כ ה"ה דמלינן למילף מחזה מפרשת סוטה לענין
 כתיבה כסדרן הילכך שפיר הו מחזה ופרשת סוטה שני כתיבים
 ואף דהאי קרא הנאמר לענין תפליין לאו יתורא היא דהא
 אילטרך ליה לענין כתיב אשורית ואידך והי' לענין שלא יקרא
 למפרש מ"מ הא התוס' בקידושין דף נ"ח כתבו דגם כה"ג כיון
 דיכולין למילף לא אחד נמי הו שני כתיבים מיהו גס זה אינו
 חדא דהא גס האי אלה הנאמר לענין פרשת סוטה לא יתורא
 הוא דבעינן ליה לדרוש דהאלות כותב ואטו כותב לואות כדאיתא
 לעיל לפי זה הא לא הו שני כתיבים ועוד לר"י מאי איבא
 למימר דהא הוא סובר דשני כתיבים הבאין כאחד מלמדן
 כדאיתא בסנהדרין ד' ס"ו :

הילכך

נראה לי לתרין זאת עפ"י דברי רש"י מנחות
 דף כ"ח במשנה שם על הא דאמרין דבתפליין
 ובמחוזה אפילו כתב אחד מעכבן ומפרש רש"י במחוזה משום
 דכתיב וכחכתם כתיבה תמה משמע ובתפליין משום דכתיב
 והי' וכו' ויש להבין דהא מסקינן בגמרא דהאי כתב אחד מעכבן
 הכוונה הוא שיהי' מוקף גוויל כדי שיהי' כתיבה תמה דכלאו
 הכי לאו כתיבה תמה הוא כמו שכתב התוס' בגיטין ד' כ'
 ד"ה לא לריבין ובהשגחה הרא"ש כללג' ובטור יור"ד ס' רע"ד
 ופסול כל כתיבה תמה הוא פסול בין ב"ה ובין בתפליין ומחוזה
 כמו דאיתא בפ' הבונה וה"כ למה ליה לרש"י להביא על תפליין
 למוד חדש מוהי' שלא החזיר לימוד זה על דרשה זאת ולא דר'
 לו בזכחהם כתיבה תמה דקאי על הכל על ס"מ ותפליין ומחוזה
 כדאיתא בפ' הבונה ויותר מזה קשה על המדעי בפ' הקומץ
 שבפ"ג ג"כ להלכה שמוקף גוויל אינו פוסל אלא בהוי"מ דוקא
 ולא בס"מ והמאי לא ילפינן בזה ג"כ כתיבה כתיבה מוה"מ ולא
 מלאהי מי שהתסורר בזה ולדעתו היא קושיא רבנא ונראה לי
 לתרין זאת עפ"י דברי המדעי גופא שם כמה דאמרין החם
 ד' ל"ב דכהנה למחוזה כאגרת פסולה דילפינן כתיבה כתיבה
 נוספר ע"כ בגמרא' ומפרש ר"ח כאגרת שלא דקדק בחסרות
 ויתרות והקשה המדעי דאמאי קאמר הגמרא דילפינן מספר
 ולא קאמר בהם דגמרינן כתיבה מס"מ והירך דלאשוקי גטקאחי
 דלאו ספר הוא ואף דכתיב אללו ג"כ וכתיב לה ספר כריהות
 האי ספר לשפירח דברים אתיא ע"כ ויזהר מזה מבוואר הוא
 בחידושי הרשב"א שם בהקשה והא בס"מ לא נאמרה כתיבה כלל
 וסירן דהכוונה הוא דאלל ספר נאמר וכתיב דכתיב וכתיב בספר
 וס"מ אף דלא נאמרה אללה כתיבה מ"מ הא נקראת ספר
 כדכתיב לקח את ספר התורה הזה הילכך ילפינן מס"מ ע"כ
 מבוואר מזה דגם אף דאללו כתיב נמי כתיבה מ"מ לא ילפינן
 מיניה רק ילפינן מס"מ אף דלא כתיבה אללה כתיבה כיון דכתיבה
 אללה ספר הרי מבוואר דהאי גו"ש דכתיבה כתיבה לא נהקבלה
 למילף מהדדי לכל מילי אללא לענין דיני ספר דוקא דכל מה
 דכלא זה לא נקרא ספר ילפינן מהדדי אלל לענין שאר מילי
 דכלאו הכי נמי נקרא ספר לענין זה הא לא ילפינן כלל דהא
 לא נהקבלה הגו"ש אללא לענין ספר דוקא ולא סתם לענין כתיבה
 דהא גס דבו כתיב נמי כתיבה ואפילו הכי לא ילפינן לו כתיב
 גו"ש דכתיבה כתיבה והיינו מטעמא דלא כתיבה אללו ספר והילכך
 כוכר רש"י והמדעי דדוקא לענין חסרות ויתרות דכל דחסר
 לאו

דלכאורה היה אפשר לתרין אליבא דרבנן והוא דהא בסופה
 דף י"ז ילפינן נמי מקרא דפרשת סוטה שכתבה
 שלא כסדרן פסולה ואף שרש"י מפרש החם שכתב למפרש כגון

לאו הכר הוא לענין זה דוקא ילפינן מש"כ בדיבור האותיות
 סיכר המרדכי כיון שנוקף האות לא חסר בו מדי וכל אות ואות
 נודתו עליו הילכך בשביל דיבור כל שהוא לא חסר שם הכר
 ממנו ולא ילפינן ליה מנז"ש דכתיבה כתיבה משום דזה לא נחמר
 אלא דוקא היכא דבלאו הכי לא נקרא שפר ומשום הכי נמי
 מיכרח רש"י לפרש טעם חדש בהפליגן משיב דכתיב ויהי ולא
 בני ל' בנז"ש דכתיבה כתיבה היינו נמי מהאי טעמא משום
 דסיכר דע"י דיבור האותיות עדיין נקרא ספר ופ"ז הא לא
 נחקבלה הנז"ש ונראה לי צדור דזה הוא ממש כוננת המרדכי
 שכתב גם לענין שירשום דכיון שהוא אינו בנוקף הספר וזה לא
 ילפינן מכתיבה כתיבה כוננת נמי כן הוא כיון דבלאו הכי ספר
 הוא רש"י לא נחקבלה הנז"ש :

והשתא מהירן נמי קושית הראשונה אחזי לא ילפינן
 ס"ת ממוזיה לפסול בה שלא כסדרן דהא האי שלא
 כסדרן שירבו הראשונים דהכונה הוא דכפינו לאחר גמר
 הכתיבה הם מסודרים כתיקוט רק שצעת הכתיבה כסדר כתיבה
 האחרונה קודם לראשונה כגון ששייר תיבה או שישה והחמיל
 כתיבה או שביטה שאחריה ואח"כ כתב מה שהחמיר וכיון שפחה
 בנוקף הכתיבה כמו שהוא מבורר לפנינו הא אין בו שום שינוי
 ממשאר ספרים והלכך בכלל ספר הוא וגם צעת הכתיבה הדרך
 של הסופרים שחמת היה כיבה משיירים קלת וכותבים אחר
 השיור ואח"כ משלימין מה שהסרו וכיון שגמר הכתיבה הכי
 הוא כמו שאר ספרים צוה לא נחקבלה הנז"ש של כתיבה כתיבה
 ומשום הכי צפ"ת כשר כה"ג ובאמת אם גם עכשיו מסודרים
 לפנינו שלא כסדרן צוה לא לריך קרא למיפסל דהא ע"כ כן
 נשתנה הכונה והפסג ופזוט הוא שהוא פסול ומתורן
 קושים הפוסקים :

ולפי מה שביארתי דברי המרדכי יש קלת רחיה דבשם הקודם
 בעינן דוקא כסדרן והוא מהמרדכי בפ' הקומן שהבאתי
 שכתב שם דלא בעינן מוקף גוויל אלא דוקא בלאותיות השם
 משום שקדושהו תמורה דמי להפליגן בכל מילי וקשה דהא מוקף
 גוויל ילפינן מוכתבתם כתיבה תמה כמו שכתבו התוס' בניטין
 דף כ"א ד"ה לא לריכוכו' וכן הוא להדיא בפוסקים דילפינן
 זאת מוכתבתם כתיבה תמה ולי וכתבתם על כל התורה קאי
 א"כ בכל אלהות בעינן מוקף גוויל : אלא ע"כ לריכין אטו למר
 דסוכר המרדכי דכתפליגן ובמזוזה בהו דוקא בעינן בכל האותיות
 מוקף גוויל דבהו גופא כתיב וכתבתם מש"כ בס"ת בשאר
 אותיות לא בעינן מוקף גוויל רק בשם הקודש וקדושתו תמור
 לריכין להחמיר כמו בהפליגן אף וכתבתם דדרשינן מוקף גוויל
 לא קאי רק לענין הפליגן מ"מ שם הקודש ילפינן מהפליגן הכי
 מוכח וקדושה שם הקודש דין תפליגן יש לו ואין להקשות על
 המרדכי הלא הא דדרשינן מוכתבתם כתיבה תמה שלא יכתוב
 אלפי"ן עיני"ן בתי"ן כפי"ן כדאיחא בשבת ק"ג דרשינן זאת
 קף בשאר ספרים כדמוכח התם בהסוגיא וגם המרדכי אינו
 חולק על זאת ולענין מוקף גוויל מחלק בין תו"מ לס"ת דלפי
 מה שכתבתי בסמוך נחא משום דהמרדכי חיל לשיטתו שכתב
 שלא נחקבלה הגזירה שזה של כתיבה כתיבה דילפינן במנחות
 דף ל"ד ס"ת מתפליגן או תפליגן מס"ת אלא מדי דהוי בנוקף
 הספר כגון חפרות ויהרות משום דלא דמי לספר אבל מדי
 דהכשר כגון שירשום או כיוצא בו דגם בלא זה נקרא ספר וזה
 לא ילפינן הילכך לענין שינוי אותיות כגון אלף עי"ן דזה הוא
 מנוקף הכתיבה ילפינן זאת מתפליגן מש"כ מוקף גוויל שאין
 האות נבדלה והוא רק בכלל הכשר הכתיבה ובלא זה נקרא ג"כ
 ספר וזה לא ילפינן מתפליגן .

והנה המחברים מביאין רמ"י דגם בשם לא בעינן כסדרן
 מהא הדיחא בירושלמי פ"ק דמגילה טולק בספרים
 ואין טולק בתו"מ ומפרש הסה"ת דהטעם הוא משום דכיון
 דכבר דילג הכתיבה וכתב לפניו או אם יהלה הכתיבה שחבר
 היו ליה שלא כסדרן ע"ש : לפי זה לדעה שר"ך ושאר
 פוסקים דאפילו מקלת השם נמי הילין מבוחר הוא

דאף בשם נמי כשר שלא כסדרן דאל"כ האף טולק
 הא הוא שלא כסדרן : לדעתו אין לכתוב יסוד ע"ז דהא
 מיליט לומר דמיירי דוקא בלאות האחרון של השם בענין שאין
 בו משום שלא כסדרן רק הירושלמי עיקר הדין קמ"ל שחומר
 לתלות ואין צוה משום כיוון : ואין להקשות א"כ למה לו לתלות
 והרי יכול למחוק מה שכתב אח"כ דהא ק"ל דכותבין על המחק
 ועדיף זאת מתלוי' כדאיחא בש"ך סי' רע"ז אין זה קושית
 דמליק לומר דמיירי בשני שמות הסמוכין זה לזה שאי אפשר
 למחוקן וע"ש בירושלמי הילכך אין צוה רחיה להסיר ובאמת
 עיינתי בדבריהם ולא מלאתי רחיה בצורה צמה לדעת דברי
 האוסרים והילכך כיון שאין לנו רחיה בצורה להסיר ומדברי
 הגיטת ורדס מבוחר בהדיא שפסול וכן הוא דעת התשל"מ
 והשו"ט בנב"י סי' ע"ה ולפי מה שכתבתי מבוחר כן קלת
 במרדכי ג"כ וכן מוכח דעת התשב"ץ וכן מבוחר פ' אחרי מות
 איחא התם שרשב"י ליה לר' אליעזר בני שיכתב השם כסדרן
 הלכך בודאי כל שלא חפר עדיין היריעה להס"ה לדעתו יוסר
 טוב לכתוב אחרת ואולי כל כה"ג כיון שאין פוסה מעשה בדים
 בנוקף היריעה לא שייך כ"כ להחמיר משום גניזה לדבר שנקדשה
 ועי"י צפ"ח דתרוומת משנה ח' בחציות של תרומה שנחלה
 ואף שמדברי הח"מ והב"ש בסי' קכ"ה ס"ק ח' משמע שגם
 כה"ג יש חשש משום גניזה לדבר שנקדשה מ"מ כיון שיש הרבה
 פוסקים שסוברים שפסול אין לחוש ליה והגם שמדברי המחברים
 שהבאתי משמע שאף כה"ג שלא חפר עדיין נמי אין חשש מ"מ
 צוה לא נראה לי כוונתייהו וגם חולי הם לא מיירו אלא אם היה
 שלא כסדרן כן ה"א לוא"ז אבל בין יו"ד לה"א יכול להיות
 שגם הם מודים כי המציין בתשובת רדב"ז שאלה שני אלפים
 קמ"א מבוחר שם שהוהר בפ' אחרי מות שהבאתי קאי על הפסק
 בין יו"ד לה"א או בין ווא"ז לה"א ע"ש :

מידו לענין דינא נראה דגם בשם הקודש אין בו משום
 שלא כסדרן וכן הוא להדיא בדבד"ז שם ולגלא בעיני
 שגשגם זאת מעיני כל הגדולים הללו כי לא הביאו' אח"כ כ"כ ליד
 ספר מצות חינוך ומלאתי בפ' ראה סי' תל"ז שהחמיר מאד
 בכתיבת כסדרן בשם הוי' ומביא ראי' מנמרא שרביבן
 כסדרן דוקא :

סימן ס

שאלה מי"א אחד אם גם בכתיבה שלנו יש חשש שלא
 לכתוב מלה שלום באגרת מחשש שלא לטוא ליד
 כיון והוא מדברי התוס' פוסה יו"ד והובא ברמ"א יו"ד סי'
 רע"ז או דילמא דוקא בכתב אשורית אבל בכתיבה שלנו אין
 לחוש : הנה לענין איסור של מחיקה שה"ק מבוחר בצד"ס סי'
 רע"ז בשם א"ח דאיסור זה הוא אפילו בכתב כותיים כי בתחומת
 האותיות אין נפק"מ ע"ש מיהו אינו מבוחר אם הוא מן השירה
 או רק מדרבנן ובש"ג הובא במ"א סי' של"ד ס"ק י"ז מחתפק
 בזה ולבארה נראה יותר שהוא רק מדרבנן דהא אפילו בכתב
 אשורית מ"מ כל שלא נכתב כדון כגון אם כתב ע"י ח"ת דעת
 השב יעקב דאין בו משום מוחק דאורייתא ובת"ג ד' כ' ג"כ
 מסתפק בזה וטובה יותר שהוא רק מדרבנן והייט שחשפא כיון
 דלא נעשה התמורה של השם כפי הקבנה אין בו משום מחיקה
 מה"ת לפי"י כש"כ כתב משיפ"א ולא דמי לשם כתב על ידום
 הכלים דהתם התמונה עממה נעשה כתיקוט מש"כ הכא ובתשובת
 מ"ע מפטו סי' ל"ז כתב דח"ת יש בו משום מוחק דאורייתא
 מ"מ לדידה בלא הכי אין כאן דאורייתא דהסכים שם תמוחק
 אינו חייב אלא א"כ נכתב מתחלה לקדוש השם ובכונה ע"ש
 ולדידה ל"ל בהא דשם כתב על בשרו או על ידום הכלים הייב
 מיירי דנכתב לכוננת השם ורש"י בעירכ"ן ד' וא"ז בפירוש הש"ס
 בהא דשם שלא במקומו שכתב דבעינן שיכתב דוקא על קלף
 ומן המקרא כנתינתו ע"ש ולפי פירוש הש"ס פ"ד דטובות
 משמע דל' לאו הכי אינו חייב ופי"י כ"ג סי' רע"ז דפתה על
 סי' פ"ז

ובד"ה וכמו שכתב ג"כ הרמב"ם שם דדבר זה נוהג בין בחמץ
כהניס ובין בקדשי בדק הבית ע"ש :

וא"כ לפי"ז מחמת לכאורה דגם בהקדשות דיון נמי דניח הכי
לכתחילה אכור להקדיש כל מין שיש לו ולא מנציח אש
נאמר דקדשי דיון דין קדשי בדק הבית יש להם או לכאורה
בדאי הדיון כן אלא הפילו חס עימא דיון הדיוס יש להם עיי'
בח"מ סי' ר"ב ובמ"א סי' קנ"ג מ"מ הא ראב"ע דרש ק"ו
דגם בקדשי הדיוס נמי אכור להקדים הכל וכבר כתבנו דמה
דל"ה וראב"ע אינו חל בדיוסד אוו לדיון לכל הכתוב
לכתחילה אכור :

וראיתי בח"מ ח' יו"ד סי' ע"ז שתיקן שם הקושיא הידוע
על מה דאמרין בשבט ד' קל"א דלף שר' אליעזר
סיבר שמכשירי מזוה דוחה שבת מ"מ טודה הוא שאם עשה
ליניה לבגדו או קבע מזוה לפתחו בשבת שחייב חטאת ונא' **נציח**
טעונו משום דבידו להפקיר הטלית והבית ואו יא' פטור ממטוה
זו וכיון דבידו לפטור נפשיה ממטוה זו הלכך אינו בדין שמכשירי
יהי' דוחה את השבת ע"כ והקשו הא לפי שיטת החוס' דריש
פסחים דמי שאין לו דרקע פטור מקרבן פסח לפי"ז הא ג"כ
מקרבן פסח נמי יכול לפטור נפשיה ע"י שפיקר הקרקע שלו
ואו יא' פטור ואפילו הכי הא קו"ל דמכשירי פסח דוחה שבת
הליבא דר"א ואצ"ל לא ילפינן מזה ג"כ למכשירי מזוה וליניה
שיהי' ג"כ דוחין את השבת והדין הח"ס משום דר' אליעזר
אייל לשיטתו בעירכין שם שסיבר שאם החריס כל נכסיו אינם
מוחרמים וא"כ הא ממילא לא שייך לומר בקרבן פסח מינו דאי
כשי מפיקר כל קרקעותיו כיון דלדדיה הא כה"ג לא חל ההפקד
ואף דבכל דוכתא אמרין הליבא דר"א אי בני נופקיר נכסיה
והו עני בב"מ ובגיטין ד' י"ב היינו הכוונה ג"כ שפיקר עד
שישאר לו פחות מחמשים זוז ע"י"ז כן נקרא עני שאות יכול
לעשות הליבא דר"א אכל להפקיר כולו בלתי שישאר לו שריד
כזה הוה ההפקד חל והילכך ע"כ חייב הוא בפסח עכ"ל הכי
מבואר מזכריו דלף להפקיר כל נכסיו נמי אכור ע"ש :

אנחנו ליעמי נראה יותר דיון זה דר"א וראב"ע לא מירי
אלא דוקא לענין חרמי כהנים הכל לא בשאר הקדשות
דבשאר הקדשות אף לכתחלה מותר להקדים כולו מן הטורה
לכד מה"י דהל יבוצו יותר מחומם והלכך אם אינו מצוה יותר
מחומם אף אם הקדים כל מין שיש לו נמי שפיר דמי האיסור
הוא רק מדרבנן ומדע דאף הכס בחומסותא דשירכין פ"ד איסא
דר' אליעזר אומר מחדש ולא כל אדם נכמתה ולא כל בהמה
משדה אחוהו ולא כל שדה אחוה וכו' ומסיים שם לפיכך אם
הקדים כולם הכי הם מוקדשין ואם החריס כולם אינם מוחרמים
ע"כ והשתא אם נאמר דהאי דרשה נאמרה גם לענין שאר
הקדשות ולענין לכתחלה ח"כ האך חט חילקיס את סקתא
דמאדס וצד בהמה וכו' דאך כל חרס וכו' דילפינן מינה דלף
דיועבד נמי אינם מוחרמים אי מירי ג"כ בשאר הקדשות אמאי
לענין חרמי כהנים ילפינן מזה דלף דיועבד נמי אינם מוחרמים
ובקדשי בדק הבית דרבינן האי קרא גופא רק לענין לכתחילה
אלא ע"כ דגם לר' אליעזר הא דאכור אף בשאר הקדשים
להקדים כולו הוא רק מדרבנן :

ומזה תמתי הרבה על הנאון בעל ק"י במסכת שבת ד'
קכ"ז בעיבדא שהביא הגמרא שם בחדס אחד ששכר
הגל בעה"כ בדרוס שלם שמיס אמ"כ ביקש שכרו והשיב לו
שאין לו והלך הפועל בפני נפש ומסיק הגמרא שהתעשה היה
שהדיר כל נכסיו בשביל הורקטום בנו שלא עסק בתורה עד
שכא אלל חכריו בדרוס והתירו לו נדרו והקשה לפי מה דאמרין
במסכת עירכין הג"ל מחרים אדם מאלמו ולא כל לאס ואם החריס
את כולם אינם מוחרמין לפי"ז הא לא היה הבטח"כ לדין בלן
ההרה כלל דהא פסח חרמים הוא לבדק הבית א"כ פיון שהקדים
כל נכסיו הא אף ההקדש חל ע"ז כלל והורקטום היה חבו של
ד"א

ע"ד שהילת שלום או הוא דאכור אכל לא אם כותב סכס ואף
המדברי המ"א כסי' פ"ד שחמס דבכל ענין אכור אכפר דהתם
להזכיר במדקן איכא קפידא עמי אכל באגרת אין לחוס כ"כ
כן הפער לומר הגמ"ד :

סימן סח

שאלה אם גם בזמן הזה יש חשש איסור במי שרוצה
להקדיש בל קרקעותיו שיש לו בלתי שישאר לנפשו
כאוסה כחמה דברי הרמב"ם שכתב בפ"ו מהלכות עירכין
שאכור לאדם להקדיש כל צאנו או כל שדותיו או מכל דבר
שיש לו אם לא שיניח גם לעצמו מזה כאוסה ע"ש י שמיכה
בדבריו שדן זה נוהג בקדשי בדק הבית ג"כ ובדברי שאר
כפרשים שבאר שגם לנו אף להפקיר כל מין שיש לו נמי אכור
לכתחילה ע"כ :

תשובה לכאורה מוכח ג"כ מהגמרא שאכור להקדים כל
קרקעותיו או ממלטלו שיש לו אף אם משייר כל
מין אחד לעצמו והוא דאיסא במבנה בעירכין ד' כ"ח דר' אליעזר
סיבר שאם הקדים כל בהמה שיש לו אף ששאר כל שדותיו או
אם הקדים כל שדותיו אף ששייר לנפשו כל ממלטלו שיש לו
נ"מ אין ההקדש חל ואמר ע"ז ר' אלעזר בן עזריה
מה אם לנפשו אין אדם רשאי להחריס כל נכסיו על חמה כמה
ימה ביה' אדם חס על נכסיו ע"כ : ואמרין בגמרא מה איכא
בין ח"ק לר' אליעזר בן עזריה איכא בנייהו הא דאמר חילא
המוזב על יבוצו יותר מחומם ומפרש רש"י דר' אליעזר לית
לו דר' חילא אלא כל ששייר לנפשו מאותו המין אף שהוא פחות
ממה שהקדים מ"מ לא איכפה לן ולר' אליעזר בן עזריה לדין
להניח לעצמו ד' חלקים דוקא ע"ש בגמרא : והנה זה פסוק דלף
היינו מבואר בדברי ראב"ע האך הוא הליב' איכא דהקדים
כל מין שיש לו או ממלטלו והניח כל הקרקעות או להשיך
רק ככל המין שהקדים אין בו יותר מחומם אם חל ע"י ההקדש
אי לא מ"מ כבוד הוא דטודאי כזה אינו חילק על ר' אליעזר
עם הליבא דידיה נמי אינו חל ההקדש דלהל"ה ח"כ מה שדין
מה איכא בין ר"א לראב"ע הא טובא איכא בנייהו דלר"א חס
הקדוש מן אחד לגמרי מכל מה שיש לו מאותו המין אין ההקדש
חל עליהן אף אם שייר לנפשו משאר נכסיו יותר הרבה ממה
שהקדים כמו דילין זהות מקדא ולראב"ע הא כל שלא הקדים
רק חומם אחד הפילו חס זה החומם שהקדים היה מכל מין
אחד שיש לו ולא שייר לנפשו מאותו המין נאחמה נמי ההקדש
חל הלא ע"כ מוכרח הוא דכל כה"ג אף לראב"ע נמי אינו חל
ההקדש : היולא לני מזה דלשיטתא אכור להקדים לגמרי כל מין
שיש לו ואף דלענין דיעבד לא קו"ל לא כר"א ולה כראב"ע
אלא אם הקדים והחריס דיועבד חל ההקדש היינו משום כיון
דאיסא במבנה דברי ר"א שחמס דמכמים חולקיס ע"י מ"ז כ"ז
הוא רק לענין דיעבד שאם החריס הו מוחרם הכל לענין לכתחילה
גם חכמים מודים דאכור להחריס כל מין שיש לי משום דהס
דרשי הא דהויז מכל אשר יש לו ולא כל אשר יש לו מכל
בהמה ולא כל בהמה זה הוא רק לענין לכתחילה חקא כמו
שביארו זאת היינו הכ"ז והרד"כ" שם בפ"ו מהלכות עירכין
ע"ש : הרי לכתחילה הליבא דכולי עלמא אכור להקדים כולו
בלתי שישייר לנפשו ממהמה ואף דבמבנה ובגמרא שם בעירכין
לא הוכר בדברי ר"א וראב"ע אלא רק לענין חרמי כהנים
ולא בשאר הקדשות מ"מ הא בהיטתא שירכין פ"ז מביאר
להדיא דלף בשאר הקדשות נמי אכור הכל בלתי שיר לנפשיה
וכן הוא להדיא כר"ש גיטין ד' ל"ח ע"כ שהקשו שם על רב
דאמר המקדש עבדו אינו יולא לחרות ומפיק לה מהאי קרא
גופא דכתיב אך כל חרס מאדס ומבמה ומשדה אחוהו מהדס
חלו עבדו ושפחותיו ומפרש רש"י שאם הקדישן לבדק הבית הם
מוקדשין ע"ש הרי להדיא מבואר מרש"י דהאי קרא דילפינן
מיניה בעירכין שאכור להחריס כל נכסיו מירי אף בקדשי מוכח

ר"ה הנה הנשנה בכל מקום ומכתמה סוכר היא ג"כ בן והיא לר"ה אין הקדש חל כלל פ"ט :

עוד מהנהגה הזאת כי לפי דעתנו נשלים ממנו לפי שעה התוספתא בהנחמיה שבמזבח להדיח דבשאר הקדשות לכולי עלמא חל עליהם ההקדש אף אם הקדש הכל יותר מזה התמיה על הח"ט דמנ"ל וזהו הנס להפקיר כל נכסיו נמי אסור הא אפילו קדשי ב"ה דמיו לחרמי כהנים ששניהם נקראים הקדש כדאיתא בעירובין ד' כ"ח ואפילו הכי איתא בתוספתא דזה אינו בכלל הדרשה דמכל בהמה וכו' ומכ"כ הפקר בידאי אין בכלל זה :

ורדעתי יש להוכיח שה"ק לר' אליעזר נוסח מ"מ אם הפקיר כל נכסיו חל עליהם ההפקר והוא דבניסין ד' י"ב אמרינן אליבא דר"ה דהא דכתיב בקרא לא חלקט לפני הוא להזכיר לפני על שנו שאף שהוא עני מ"מ אם יש לו שדה חייב הוא בלקט שבה ושהא ובחולין ד' קל"א אמרינן ג"כ אליבא שאף אם קדים וזכה במעשר עני שלו מולין מידו משום שהוא חייב במעשר עני ג"כ ולפיכך זהו ג"כ מהאי לא חלקט ע"ש והנה בגמרא ד' פ"ד אמרינן דר"ה דאית לו בפאה פ"ד שאין אדם לריך לקרות שם למעשר עני של דמאי ומפרש הסם דטעמא הוא דר"ה סוכר שאין ע"ה חסוד ע"ז משום דאי בעי להפקיע מחיובא הא בידו להפקיר נכסיה והוי עני וחוי לו ולסברת הח"ט מה מחייב מנו זו הא קי"ל דבמעשר עני לא נחט חכמים שיעור כמה קרקע יהי' לו דאפילו קרקע כ"ש נמי חייב בכל דהתן קרקע כ"ש חייב בפאה וכו' וה"ה לכל מהטת כהונה וקשה האך קאמר ר"ה סתם דאין לריך לקרות שם לכל מעשר עני של דמאי משום דאית לו להכע"ב מנו דאי בעי משפיר נכסיה ואמאי נישום שמה המוכר הזה אין לו שאר נכסים כלל וגם קרקע אין לו רק כפי השיעור לרופע שם התבואה שמוכר נכסיו להחזיר ויותר מזה אין לו והשתא האך יעשה שיהא לא יפקיר רק עד שיבאר לו שיעור קרקע פחות ממאתיים זו ש"ז הוא עני הא זה לא מחייב מידו אליבא דר"ה דהא יליף מקרא דעני מזהיר הוא על שלו שאף אם הוא קדם וזכה בהם מפקיעין מידו וכו' הא"י ש בתבואה זו חייב של מעשר עני מה אמרה הא אי בעי הוי מפקיר כל השדה שלו ואז יכול לזכות בהמעשר עני הא לשיטתו כה"ג לא חל ההפקר אליבא דר"ה אלא ע"כ מוכח מזה דדוקא לענין חרמי כהנים נאמרו הכל לא לענין הפקר ולפיכך קוביא של הח"ט שהביא הח"ט לדעתו לאו קוביא היא כלל משום דכתיב הוא דמאי דקאמר הגמרא דהא דמכשירי זינית ומזוהי חין דוחין את השבת הוא מביא דאי בעי מפקיר להו אין הטובה שכל שיכול לפסוד נפשיה בלחיה אופן שיהי' או אין מכשירה דוחה שבת דא"כ גם מכשירי סוכה לא ידחה שבת ג"כ מהאי טעמא דהא אי בעי יכול לפסיד נפשיה ממנה זו דהא אם ירצה יכול להלך לדרבו קודם סיכות ויהי' אז מהולכי דרכים שפטורים הם מביטתה או כל כה"ג אלא הכונה הוא שבמזוהי ובזינית הדין הוא שאף אם כבר נתחייב בהמלה זו כגון שכבר לבש בגד של ד' כנפות והוא לבוש בו או שהוא דר כבר בהיות מ"מ יש בידו לבלק אח"כ המטה מעליו ע"י שיפקיר הבית שלו או הבגד שלי ודבר זה הא בידאי איט בקרבן פסח דהא יותר מזה מליט בפסחים ד' ס"ט בפ"ל שלא חל עלמו בערב פסח חייב כרס ומפרש רש"י דהיינו טעמא משום כיון דאז מוטל עליו חיוב של קרבן פסח ויש בידו להקט שיחייב בהפסח ואיט מקנן נפשו הלקי חייב כרת ולא דמי למי שהיה בדרך רחוקה שהוא פסוד דהתם הא בעת החיוב אין בידו לתקן נפשו ומקמי הכי הרי עדיין לא חל חיובא עליהו ע"ש ברש"י הרי מבואר להדיח דכל היכא דמטי ומן חיובא דפסח ויש בידו להכריע נפשו לחיובא ואיט מכריע חייב כרת א"כ כש"כ היכא שהוא חייב עכשיו בקרבן פסח והוא פורק החיוב ממנו מודאי חייב הלקי לא שייך כאן כלל לומר דאי בעי פטר נפשו ע"י הפקר וגם בסוכה נמי כל זמן שהוא יושב בה אין בידו לפסוד נפשו ודבר זה לא שייך רק בזינית ומזוהי לחוד ופסוח הוא

ולא ידעתי כמה נחלכמו הגדולים בקיבו' זו נחמא בלין לנו דאי' לדברי הגאונים הללו שר"ה מיירי אף בשאר הקדשות או אף בהפקר כי הוא לא מיירי רק בחרמי כהנים לחוד וכן הוא להדיח ברש"י פ' בחקתי פ' כ"ז על האי קרא דאך כל חרם דאף מהן דאית לי' בעירובין ד' כ"ט דהתם חרימים הם לבדק הבית מ"מ האי כל חרם כיון דכתיב בו לא ינאל דילפינן מזה דלא מהני פדיון ע"כ לא מיירי אלא בחרמי כהנים דוקא דלהם אין פדיון ע"ש ומה שכתב רש"י בניסין ד' ל"ט דהאי קרא מיירי בקדשי בדק הבית הוא ע"ד שכתב החוט' בעירובין ד' כ"ח ד"ה דתב דבגן וכו' פ"ט ולפי"ז ע"כ מוכרחין איט לומר דמה שכתב הרמב"ם בפ"י מהלכות עירובין אבל לא יחרים כל בהמתו ולא כל עבדיו וכו' ולא כל שיש לו משאר משלשין שנאמר מכל אשר יש לו ואם חריים הכל הם מותרים בין שהחריס לכהנים בין שהחריס לבדק הבית ע"כ הך דמשה קדשי ב"ה לחרמי כהנים לא קאי רק אפי"ה כמה דמסיים שבדעבד אפילו אם הקדש או החריס כל נכסיו נמי הם מוקדשין חה הוא רבוחא דאף דלכתחלה אסור להקדיש כל נכסיו היכא דאין משייר לנפשו מאימיה כדאיתא התם בגמרא מ"מ דיעבד ההקדש חל אבל לא קאי ארישא היכא דלא הקדש רק מין אחד ושייר לנפשו משאר המינין או אפילו אם זה המין הקדש הכל ולא שייך כלום לנפשו מאימיה המין כזה בלחמ' יש חילוק בין קדשי ב"ה דאי אפילו לכתחלה נמי רשאי להקדיש משא"כ בחרמי כהנים אסור :

ואין להקשות דמנ"ל להרמב"ם דין זה דבחרמי כהנים אסור לכתחלה להקדיש מין אחד שלם אף במקום דשייר לנפשו משאר המינים הא כל עיקר הדין של הרמב"ם הוא טבט מהתוספתא דעירובין פ"ד דאיתא ההכ אליבא דה"ק דר"ה דאין אדם רשאי להקדיש כל נכסיו וכן אין רשאי להחריס לכהנים אלא נכסיו ומסיים שם ע"ז שאם הקדש והחריס הרי הם מוקדשין ומותרין ולא כר"ה שם במחלק בין הקדש לחרמים וא"כ כיון דהא דאמר רה"ק דאין רשאי להקדיש ע"כ מיירי בכל נכסיו כמו דמוכח בפ"ט ומון שכתבנו וכו' מנ"ל להרמב"ם לומר אליבא דה"ק דבחרמי כהנים אפילו רק מין אחד נמי אסור להקדיש לכתחלה וי"ל דהרמב"ם סוכר דע"כ אי אפשר לומר דה"ק דהלכתא כותבי' כזה יפלוג על האי דרשה דר"ה דדריש מאדם מקלח אדם ומסרה מקלח שדה משום דרשה כו פשוטה היא בכל הש"ס דדרשינן בן כמו דאמרין בשבת ד' ק"ג יכול שאינו חייב עד שיכתב כל הבש או עד שיארג כל הבגד ח"ל מאחה אפילו מקלח מהדבר וקי"ל בן וכן בגמ' ד' כ"ג אמרינן כל הנוגע בהם יכול כבולן ה"ל מהם אי מהם יכול אפילו מקלחן ח"ל בהם וכן הוא בכמה דוכתא הלכך סוכר הרמב"ם דבדואי גם ה"ק מודה לדרשה זו רק בהא פליגי על ר"ה דר"ה דריב ג"כ מאך כל חרם רשינה עליו לעבד שאף דיעבד נמי אין ההקדש חל וה"ק דריש האי אף לדרשה אחרתא וסוגי' כו איתא ג"כ בצבורות ד' י"ב ע"ש בראש ד"ה קא משמע לן הלכך בהקדשות של בהכ"ג או שארי הקדשות ששיר יכול אדם להקדיש מין אחד שלם מכל מה שיש לו רק שאל יצוה יותר מחומש כדאיתא ברמב"ם סוף הלכות עירובין וכו' ע"ש הלכות לזקק כולל ע"ד :

סיבן סב

ע"ד מה שדרש ממש לענין קרובים של המת שלא ירשו כלום ממש וגם הם עניים אם מתחייבים לשלם דמי קבירה או לא וכו' התעורר להקשות מהא דמביא' ביז"ד ס' שמ"ח שאם לא ירשו כלום אינם חייבים בקבורה על הא דאיתא בזה"ע ס' קי"ח בב"ש ס"ק כ' בשם סה"מ מיק דמבואר שאף אם לא ירשו כלום נמי החיוב של הקבורה מוטל הוא על היורשים ע"ש יפה התעורר כזה וכן הקשה זאת בספר בל"ג ס' שמ"ח והביא כמה פירושים כזה בשם פחדים אשר אין מניס אלטי חמט

ההס תלוי הכל כמו שהתורה קראו רשע כדכתיב והיה אם בן
 זכות הרשע כמו שכתב הרמב"ם בפ"א מהלכות עדות ח"א לא
 מלינו רק כמו שצבור על ל"ה שיש בה מלקוח דוקא וע"כ
 בספר הג"ל שהורה לתרץ בזה ג"כ קושיא הלא"ה בריש בינה על
 פלוגתא דב"ש וכו' דשאר בכורות וכו' דמאי נפק"מ בפלוגתא
 זו לשיטת הפוסקים דבקה חזן בפסח אינו לוקה מטעם דהוי
 לאו גניבותא למה"ל הא קי"ל כר"י דאף חלי שיעור אסור מן התורה
 ואח"כ דוחה וזהו ע"ש י"ד דברי הרמב"ם שהבאתי אתי שפיר דהא
 נפק"מ בגון אם אי אפשר לבער לו החזן אלא דוקא ע"כ שיוצא
 ע"ז ממון הרבה מביטו שאם הוא שוכר בל"ה אף שהוא רק
 שכ"ל חשבה מ"מ מתייב הוא לפסוק מן כמו בכל ל"ה כה"ג
 משא"כ מהאי טעמא דחלי שיעור אף שהוא מן חסודה מ"מ
 כיון דלא ילפי זאת רק מכל וכו' דדאיחא כסוף יומא הלכך אף
 דיש רק כעשה בעלמא ואף קל מינה וכו' אינו מתייב לשד ע"ז
 ממוט וע"י נח"ד סי' קנ"ז באחרונים שם ואין להאריך ודאף
 לשיטה התי"ב דל"ה כזו אין דיש רק כעשה בעלמא מ"מ הא
 אף כעשה מחויב ליתן עד תומת מניכסיו והא דמצינו בכו'
 שמ"ח והוא מחשבות הרמ"ם שאם לא ירשו כלום אינם חייבים
 בקבורה יבולגא לתרץ דהכונה דאין ב"ד יורדים לנכסיו אבל
 מ"מ שוכר הוא על עשה וחל ל"ה והחיוז מוטל עליו לקוברו
 כדי שלא לעבור כמו בכל עשה ול"ה אבל פשוט דברי הרא"ש
 והש"ע לא משמע כן אלא דאף איסורא בעלמא נמי אינו מוטל
 עליהם כל שלא ירשו כלום הלכך נראה לעד"ל לתרץ בטוב
 משום דהא דעה כמה פוסקים הוא דכל ספק ממון דקי"ל דאף
 מוציאין מהממוק או אפילו אם הם להספק ממון ג"כ ספק
 איסור כגון בש"מ שהקדים כל נכסיו ועמד דמכניו לכו בכו'
 ד' קמ"ח אם עמד אי יוכל לחזור בו או לא או בהא דגדרים
 אי יש יד לדקה אף שיש בזה איסור של כל ימל מ"מ כיון דהוא
 ספק ג"כ בממון דבזה אוליגין לקולא הלכך אף שיש כאן ג"כ
 ספק איסורא דבעלמא אמרינן כה"ג ספק איסורא לחומרא מ"מ
 הכא אמרינן דספק איסורא כהאי התירה התורה עיי' בר"ן
 בגדרים כס ובש"ך י"ד סי' רנ"ח אמנם יש מן הראשונים
 דבדברי דכל כה"ג כיון שיש כאן ספק איסורא ג"כ בזה אף בספק
 ממון ג"כ לא אוליגין לקולא כמבואר שם ובאמת כי בדבר
 זה אין הכרע ברור להלכה אמנם כ"ז אם יש בזה ספק איסור
 ל"ה אבל כל שאין כאן רק ספק עשה או בזה לטלי עלמא
 אמרינן דהוי ספק ממוןא ואוליגין לקולא דדאיחא שם בחולין
 לענין ראשית הגז ופדיון בטו ואיך אף דאיכא בזה מטת עשה
 ליתנן להכהן מ"מ כיון דהוא ספק בממון אף מוציאין מהממוק
 עיי' בזה בח"ס י"ד סי' ר"ע :

והנה זה פשוט שאם ליוה ואמר לא בנינא דליקטריה לההוא
 גברא אז לים בו משום כל תלין כדמצינא בסנהדרין ד'
 מ"ו דאמרינן בהס דכי אמר רחמנא לא תלין דומי' דתלי ופירש
 רש"י היינו כי משנה ל' לדתיה ולא איכפס ל' כצונוא וכו'
 דומי' דתלי וכו' ע"ש . משמע דאם אינו מחסין לשם כיון רק
 לעשות רטון המה אין בו משום כל תלין וכוה מבוחרין לי היסב
 דברי הרמב"ם פ"א מהלכות אבל שכתב ח"ל אבל אם ליוה שלא
 יקבר אוחו אף שומעין לו שהקבורה מלוה שנאמר קבור הקברט
 עכ"ל . ומפרש הכ"ס דהכונה הוא כיון דהוא אבשי' דלא
 איפשטא היכא שזיח שלא לקוברו אם שומעין לו הלכך כיון
 דהקבורה מטה הוא מספיקא אוליגין לחומרא ובמל"מ מהלכות
 סנהדרין הקשה דיותר היה לו להרמב"ם לכתוב שאם לא יקברו
 אותו יעברו על ל"ה של לא תלין דל"ה הוא חמור מטעם אבל
 לפי מה שכתבתי ריחא משום דהרמב"ם סובר דכה"ג כיון שזיח
 שלא יקברו אוחו אינו שוכ אף שוכרין עליו משום כל תלין דהא
 לא הוי דומיא דתלי וכל עיקר של האיכשי הוא רק לענין
 העשה של קבור הקברט בזה קמבעי אם הוא משום כפרה או
 ביזוגא ונפק"מ היכא דאמר אל הקברט אי שומעין לו לא
 כמו דאיחא ההס צמחא אבל הל"ה של לא תלין בזה ה"י
 לא

אמנם בעיקר הדבר משמע שדברי מהר"ם מיוק לאו מדינא היא
 רק מתחת החקנה :

ובעיקר הדין נראה לי יותר דאף אם לא ירשו כלום מ"מ
 מוטל על הקרובים לקוברו ובלבד שיהי' משכמה
 הקרובים שבהן מסתא להם וכו' אף אם אינם עשירים מ"מ
 חייבים לשלם כל זרבי הקבורה ובלבד שה"ק לא העבירו עליהם
 הדרך לבקש גבהות יותר מכפי הקבלה דאז הוי אונס והטעם
 הוא דהא קי"ל המלין את מתו עובר בל"ה דלא תלין וגם
 כעשה של קבור הקברט כמו שפסק הרמב"ם בהלכות סנהדרין
 ובהלכות אבל פ"ד ואף שהרד"ב בביאוריו כתב שם שהוא רק
 מדרכין מ"מ הא עיקר ראייתו הוא מטעם דלא הביא הרמב"ם
 זאת במנין המזות וזה כבר תירץ השנ"א החדש בסי' וכו' צבוב
 טעם ומסיק שכן התורה עוברים בל"ה ועשה ע"ש . וגם אין
 חילוק בזה בין ארץ ישראל לחוץ לארץ אף דכתיב ולא תמאז
 את אדמתם וכו' כמו שכתב הרמב"ן והחוב זה אינו מוטל רק
 על הקרובים וכן כתב השנ"א שם ומדייק כן מהמשנה דסנהדרין
 ד' מ"ו דאמרינן המלין את מתו וכו' דמשמע מתו דוקא המוטל
 עליו ועיי' שבה ד' ק"ה ע"כ הקורע על מתו ואף דאמרינן
 ביבמות ד' ע"ג לענין כניו של שאלו המלך והא איכא כל תלין
 וכו' משמע דגם ב"ד עוברים על כל תלין היינו משום דהתם
 הוי כמו הריגה ב"ד שאז מוטל חיוב הקבורה על ב"ד כמו שכתב
 החו"י בסי' קל"ט והלכך כיון דאיכא על השכמה קרובים עשה
 ול"ה ובל"ה הא קי"ל דמחויב ליתן כל ממוט כדי שלא לעבור
 כמו שפסק הר"ן בפ' לולב ויחולק וירמ"א בהלכות לולב . הן
 אמת שהח"י שם פסק דכל ל"ה שהוא רק כשז ולא חשבה
 אף דיש רק כעשה לחוד ואינו חייב לשד ע"ז כל ממוט ע"ש
 מ"מ הא הרמב"ם בסי' שפ"ו חולק להדיח על סברא זו וכתב
 שאין חילוק שאם אמרו במזות עשה הקלה שהמוטב אל יבזבו
 יותר מחומתם יאמרו כן במלוה ל"ה החמורה אף שאין בה מעשה
 ע"ש הובאו דבריו ביו"ד סי' קנ"ז ונראה לי שכן הוא ג"כ דעת
 הד"ה"ה בספר החיטך סי' תקפ"ח שכתב לענין האיסור של
 לא תלין שעולת סכיד דרשב"ן ב"מ לא תלין אחר כל שיש אחר
 אבל כל שאין לו אינו עובר מסיים בזה הרא"ה ו"ל אבל אם
 אינו יכול לשורעו באותו יום אלא א"כ יאבד הרבה משלו לא
 מינו הכהוב בזה לפי הדוניה ע"כ משמע מזה דדוקא התם
 דאיכא קרא דכל דתין לו אינו עובר או אינו חייב להפסיד
 ממון הרבה אבל היכא דליכא קרא למישטא משמע דחייב אף
 דל"ה דלא תלין הוא לאו שאין בו מעשה ואולי לדברי הרא"ה
 הוה רמו ג"כ רפ"א שם ואף שיש לדקדק קלמ ע"ז מיומא ד'
 פ"ה דאמרינן שם תשובה מכפרת על עשה ול"ה ופריך השתא
 על ל"ה מכפר על עשה מכשי ואמר רב יהודה הכי קאמר על
 עשה ועל ל"ה שניתוק לעשה והיינו כיון שאין לוקין עליה תשובה
 מכפרת ומשמע כיון דאוקמא הכי שוב לא קשה השתא על ל"ה
 מכפר על עשה כל כש"כ והא לשיטת הרמב"ם דכל ל"ה אף
 שאין בה מלקוח מ"מ היא חמורה מטעם א"כ הדרת הקושי'
 לדוכחא השתא על ל"ה מכפרת על עשה לא כש"כ . ואולי כוונת
 רב יהודה הוא לומר דכיון דעכשו ע"כ ל"ל דהמשנה דולה לחלק
 בין ל"ה זו לל"ה גמור דאיחא בה מלקוח דאז תשובה שולה ויה"כ
 מכפר כדמסיים ההס בבבביתא לכך פסיר שייך למימר הכי היינו
 דעשה ול"ה קל דיק אחד דדי להו בתשובה לחוד ול"ה גמור
 וכריעות וכו' ג"כ דיק אחד דיה"כ מכפר אבל באמת אף ל"ה
 כזו נמי חמורה היא מטעם רק דהחנא לא מיירי מזה דל"כ
 הקשה להיפוך על בבביתא השתא כריעות ומיתות ב"ד יה"כ פ'
 מכפר ל"ה לשכ"כ אלא ע"כ דרולה לחלק בל"ה גופא בארזה
 דבר היא שזה בזה לעשה ובארזה לכריעות ומכ"ד אף שבודאי
 חמורים הם אף מל"ה גמור ועיי' באו"מ בסי' ל"ד לענין פטולי
 עדות היכא שעבר על ל"ה שניתוק לעשה ועיי' שם בספר נ"י
 שהתעורר מנמרא זו לענין ל"ה שיש בה קיים ולא קיים או
 ביטל ולא ביטלו ולפי מה שכתבתי לא קשיא מידי . ועיי' באגודה
 אבן ד' כ"ב גס בלתי הכי לא שייך דין פטולי עדות לזה דהא

לח קמחפתק דכל דליוה שלא הקברונוי שוב ליכא כלל הל"ת של לא תלין ותדע דאל"כ היכא קאמר שם קבורה מבוס כפרה או מבוס בזוגא ונפק"מ היכא קאמר שאל הקברו אוהו הא מה מכחפק בהני טעמא הלא העטם מפרש הוא בקרא משום ולא טעמא את אדמחק דמה ילפינן דהל"ת של לא תלין נאמרה ג"כ אף בשאר מחיס אף דכהיב לענין הלוי לחוד מ"מ כיון דהאי טעמא שייך נמי בשאר מחיס מרבינן מזה גם לשאר מחיס כדאיחא בפוסקים ואל"כ הא לטעם זה שוב אין נפק"מ אף אם אמר אל תקברני אלא ע"כ דהל"ת של כל תלין כיון דלא היו דומיא דתלוי בלאו הכי ליכא כאן הל"ת ושיקד השפס של האבטי' לא קאי רק לענין העשה של קבור תקברנוי ופשוט הוא נמלא כיון דמוכח מהנמרח ומהפוסקים דכל היכא דליכא רק הפק עשה לחוד וליכא נמי בזה ספיקא דממונא או לבולי עלמא אין מוליאן מהמוחזק ומכ"כ היכא דליכא חוקת מרא קמא כמו שהארית בזה המחברים והלכך בזה דהשוכח הר"ח"ש והמחבר בכו"מ ש"מ דמירי שליוה שלא לקברו דהתם ליכא רק העשה של קבור תקברנוי וכיון שהיה ג"כ ספק דשמא קבורה הוא העיס כפרה וכו' ליכא אפילו עשה והלכך כיון דהיורדים הם מוחזקין אמרינן כה"ג ספק ממונא לקולא ופטרין מליקן ממון שלהם משא"כ אם היח משות הא לאו כל כמיניה להטיל עמנו על הניבזר אבל היכא דלא ליוה שלא יקברו אותו כיון דלא ליכא על השכחה קרוניס העשה והל"ת של לא תלין בודחי החיוב טעול עליהם וכיפיינו להו כמו בכל עשה ול"ה ולא דמי להספד בכו"מ שד"מ דאף אם לא ליוה שלא יפדו אותו מ"מ אם לא ירבו כלום אינם חייבים היינו מבוס דהספד אין בו מלוא מדאורייתא משא"כ קבורה וכו' בבמ"ע סי' ק"ו ס"ק ב' שכתב ג"כ דהיכא דליכא בסיקא אם חייבים היורדים בעשה זו או לא אין כופין אותן ע"כ :

לא קמחפתק דכל דליוה שלא הקברונוי שוב ליכא כלל הל"ת של לא תלין ותדע דאל"כ היכא קאמר שם קבורה מבוס כפרה או מבוס בזוגא ונפק"מ היכא קאמר שאל הקברו אוהו הא מה מכחפק בהני טעמא הלא העטם מפרש הוא בקרא משום ולא טעמא את אדמחק דמה ילפינן דהל"ת של לא תלין נאמרה ג"כ אף בשאר מחיס אף דכהיב לענין הלוי לחוד מ"מ כיון דהאי טעמא שייך נמי בשאר מחיס מרבינן מזה גם לשאר מחיס כדאיחא בפוסקים ואל"כ הא לטעם זה שוב אין נפק"מ אף אם אמר אל תקברני אלא ע"כ דהל"ת של כל תלין כיון דלא היו דומיא דתלוי בלאו הכי ליכא כאן הל"ת ושיקד השפס של האבטי' לא קאי רק לענין העשה של קבור תקברנוי ופשוט הוא נמלא כיון דמוכח מהנמרח ומהפוסקים דכל היכא דליכא רק הפק עשה לחוד וליכא נמי בזה ספיקא דממונא או לבולי עלמא אין מוליאן מהמוחזק ומכ"כ היכא דליכא חוקת מרא קמא כמו שהארית בזה המחברים והלכך בזה דהשוכח הר"ח"ש והמחבר בכו"מ ש"מ דמירי שליוה שלא לקברו דהתם ליכא רק העשה של קבור תקברנוי וכיון שהיה ג"כ ספק דשמא קבורה הוא העיס כפרה וכו' ליכא אפילו עשה והלכך כיון דהיורדים הם מוחזקין אמרינן כה"ג ספק ממונא לקולא ופטרין מליקן ממון שלהם משא"כ אם היח משות הא לאו כל כמיניה להטיל עמנו על הניבזר אבל היכא דלא ליוה שלא יקברו אותו כיון דלא ליכא על השכחה קרוניס העשה והל"ת של לא תלין בודחי החיוב טעול עליהם וכיפיינו להו כמו בכל עשה ול"ה ולא דמי להספד בכו"מ שד"מ דאף אם לא ליוה שלא יפדו אותו מ"מ אם לא ירבו כלום אינם חייבים היינו מבוס דהספד אין בו מלוא מדאורייתא משא"כ קבורה וכו' בבמ"ע סי' ק"ו ס"ק ב' שכתב ג"כ דהיכא דליכא בסיקא אם חייבים היורדים בעשה זו או לא אין כופין אותן ע"כ :

מ"ד עדין יש לעיין בזה דהא לכאורה קשה מה קונבטי

לו התם קבורה משום כפרה וכו' ונפק"מ היכא קאמר לא בעינא בקבורה הא התום בניינן ד' מ"ט לפנין מה דאמרינן התם מה טעמא אמרו נוקן בעידית הקבו מה נפק"מ בזה הא חנן לא דרשינן טעמא דקרא וכן היא בסוטה ד' י"ד ותיקנו דכל היכא דליכא נפק"מ לריגא או גס חנן דרשינן טעמא דקרא' לפ"ז הכא כיון דיש נפק"מ לריגא הדין דרשינן חנן טעמא דקרא ונפק"מ להקל דהא חנן ק"ל דאף אלמנה עשירה נמי אין ממכבדין אותה כדליכא גמרא וכו"מ סי' ו' ומלאהי הכל מהאי טעמא דלא ק"ל כר"ש דרשינן טעמא דקרא' ומלאהי בכו"מ בכו"מ שיקשה זאת על הא דאמרינן לקמן שאם הליו לכבודו אינו עובר עליו הקשה ג"כ הא חנן לא דרשינן טד"ק ואמאי אינו עובר ותיקן דהתם היינו טעמא משום דהוי כבוד הכריות שדוחה אפילו ל"ת שבתורה ע"כ והאי תמה עליו בתרתי חדא כי התם לאו קושיא הוא כ"כ דהא ילפינן לה משום דומיא דתלוי בעינן דליכא בזוגא אבל כל דליכא בזוגא שפיר דמי כדאיחא התם בגמרא הרי ממשעוהא דקרא ידעינן זאת ומה שכתב ר' און בדרשה זו כדי לחזקו משפטא דקרא הא טובא מניט כה"ג בש"ס וחדא הא דאמרינן ביבמות ד' ע"ד מנין למע"ש שטעמא דמוחר בסיכה שנאמר ולא נטהי ממט לתח חמיא דלא אכלהי ממט ע"ש ודרשינן מזה קולא להחיר בסיכה ומכ"כ הכא דקטרת של רזוני ב"ד ושאר כל אדם ילפינן הכל מחד קרא בודחי דרשה גמורא הוא וגם הירואו נמי אינו מספיק דהא לא אשכחן רבזר הכריות דוחה ל"ת שבתורה אלא דוקא דומיא דלובב כלאיס דפושטו כבוק דליכא בזוגא אבל לא כשביל להוסיף לו כבוד כמו הכא להביא תליק או כיולאו בו יומח מזה קשה לי מה יעשה בזה שהקשיתי כמה דקאמר נפק"מ היכא דאמר אל הקברוהו דהכא הא לא שייך כלל הירואו ימיו בהסוגי' גופא לא קשה כלל מה שהקשית דהא מרא דהחטאה הוא רב"ז דהוא כתב ר"ש בשב"ס כידוע ולביטתו קבשי שפיר הגמרא מה טעמא דקבורה דהא ר"ש דריש טעמא דקרא אבל מה נעשה בהרמב"ן ובאר הפוסקים

לו התם קבורה משום כפרה וכו' ונפק"מ היכא קאמר לא בעינא בקבורה הא התום בניינן ד' מ"ט לפנין מה דאמרינן התם מה טעמא אמרו נוקן בעידית הקבו מה נפק"מ בזה הא חנן לא דרשינן טעמא דקרא וכן היא בסוטה ד' י"ד ותיקנו דכל היכא דליכא נפק"מ לריגא או גס חנן דרשינן טעמא דקרא' לפ"ז הכא כיון דיש נפק"מ לריגא הדין דרשינן חנן טעמא דקרא ונפק"מ להקל דהא חנן ק"ל דאף אלמנה עשירה נמי אין ממכבדין אותה כדליכא גמרא וכו"מ סי' ו' ומלאהי הכל מהאי טעמא דלא ק"ל כר"ש דרשינן טעמא דקרא' ומלאהי בכו"מ בכו"מ שיקשה זאת על הא דאמרינן לקמן שאם הליו לכבודו אינו עובר עליו הקשה ג"כ הא חנן לא דרשינן טד"ק ואמאי אינו עובר ותיקן דהתם היינו טעמא משום דהוי כבוד הכריות שדוחה אפילו ל"ת שבתורה ע"כ והאי תמה עליו בתרתי חדא כי התם לאו קושיא הוא כ"כ דהא ילפינן לה משום דומיא דתלוי בעינן דליכא בזוגא אבל כל דליכא בזוגא שפיר דמי כדאיחא התם בגמרא הרי ממשעוהא דקרא ידעינן זאת ומה שכתב ר' און בדרשה זו כדי לחזקו משפטא דקרא הא טובא מניט כה"ג בש"ס וחדא הא דאמרינן ביבמות ד' ע"ד מנין למע"ש שטעמא דמוחר בסיכה שנאמר ולא נטהי ממט לתח חמיא דלא אכלהי ממט ע"ש ודרשינן מזה קולא להחיר בסיכה ומכ"כ הכא דקטרת של רזוני ב"ד ושאר כל אדם ילפינן הכל מחד קרא בודחי דרשה גמורא הוא וגם הירואו נמי אינו מספיק דהא לא אשכחן רבזר הכריות דוחה ל"ת שבתורה אלא דוקא דומיא דלובב כלאיס דפושטו כבוק דליכא בזוגא אבל לא כשביל להוסיף לו כבוד כמו הכא להביא תליק או כיולאו בו יומח מזה קשה לי מה יעשה בזה שהקשיתי כמה דקאמר נפק"מ היכא דאמר אל הקברוהו דהכא הא לא שייך כלל הירואו ימיו בהסוגי' גופא לא קשה כלל מה שהקשית דהא מרא דהחטאה הוא רב"ז דהוא כתב ר"ש בשב"ס כידוע ולביטתו קבשי שפיר הגמרא מה טעמא דקבורה דהא ר"ש דריש טעמא דקרא אבל מה נעשה בהרמב"ן ובאר הפוסקים

ג הכא גופא הא אוסר קמא דרשינן אוהו באלעזר ולחורית ככהי הדיוט והכא נמי הא מני לדרוש אותה כהולאה ולא לחרות או לדרשה אמריהו בלכך כה"ג בעינן דוקא טעמא דקרא

לו התם קבורה משום כפרה וכו' ונפק"מ היכא קאמר לא בעינא בקבורה הא התום בניינן ד' מ"ט לפנין מה דאמרינן התם מה טעמא אמרו נוקן בעידית הקבו מה נפק"מ בזה הא חנן לא דרשינן טעמא דקרא וכן היא בסוטה ד' י"ד ותיקנו דכל היכא דליכא נפק"מ לריגא או גס חנן דרשינן טעמא דקרא' לפ"ז הכא כיון דיש נפק"מ לריגא הדין דרשינן חנן טעמא דקרא ונפק"מ להקל דהא חנן ק"ל דאף אלמנה עשירה נמי אין ממכבדין אותה כדליכא גמרא וכו"מ סי' ו' ומלאהי הכל מהאי טעמא דלא ק"ל כר"ש דרשינן טעמא דקרא' ומלאהי בכו"מ בכו"מ שיקשה זאת על הא דאמרינן לקמן שאם הליו לכבודו אינו עובר עליו הקשה ג"כ הא חנן לא דרשינן טד"ק ואמאי אינו עובר ותיקן דהתם היינו טעמא משום דהוי כבוד הכריות שדוחה אפילו ל"ת שבתורה ע"כ והאי תמה עליו בתרתי חדא כי התם לאו קושיא הוא כ"כ דהא ילפינן לה משום דומיא דתלוי בעינן דליכא בזוגא אבל כל דליכא בזוגא שפיר דמי כדאיחא התם בגמרא הרי ממשעוהא דקרא ידעינן זאת ומה שכתב ר' און בדרשה זו כדי לחזקו משפטא דקרא הא טובא מניט כה"ג בש"ס וחדא הא דאמרינן ביבמות ד' ע"ד מנין למע"ש שטעמא דמוחר בסיכה שנאמר ולא נטהי ממט לתח חמיא דלא אכלהי ממט ע"ש ודרשינן מזה קולא להחיר בסיכה ומכ"כ הכא דקטרת של רזוני ב"ד ושאר כל אדם ילפינן הכל מחד קרא בודחי דרשה גמורא הוא וגם הירואו נמי אינו מספיק דהא לא אשכחן רבזר הכריות דוחה ל"ת שבתורה אלא דוקא דומיא דלובב כלאיס דפושטו כבוק דליכא בזוגא אבל לא כשביל להוסיף לו כבוד כמו הכא להביא תליק או כיולאו בו יומח מזה קשה לי מה יעשה בזה שהקשיתי כמה דקאמר נפק"מ היכא דאמר אל הקברוהו דהכא הא לא שייך כלל הירואו ימיו בהסוגי' גופא לא קשה כלל מה שהקשית דהא מרא דהחטאה הוא רב"ז דהוא כתב ר"ש בשב"ס כידוע ולביטתו קבשי שפיר הגמרא מה טעמא דקבורה דהא ר"ש דריש טעמא דקרא אבל מה נעשה בהרמב"ן ובאר הפוסקים

סיבון סג

נשארתי טרב וחדר לכה הסגנה בשכ"ס שאין לו בניס
 ויש לו אחים שרבים משתדלים אצל השב"כ
 שיהן ג"פ וספרותיו הרבה בזה וע"י כן מצטער השב"כ כי
 בזכירין אהרן שהוא סביבן אף במקום שיש כאן יום גדול
 ושבתיה לחלוין בענין שאין כאן מקום עיגון כלל מה לני בזה
 לצערו הגם וגם פעמים ע"י יבכד עליו החולי ר"ל ע"כ ה"ד:

הנעוזה בשבת ד' ל"ב אמרין מי שטעף לנחה אומרים
 לו התורה בכל המומתין מתודין ע"כ וכהנז
 כמה פוסקים דהאי כל המומתין מתודין לא לשון הגמ' לחוד
 הוא בניהית טעם על למעלה אלא דזה הלשון ממש אומרים
 אט להחולה כדאי' ביו"ד סי' של"ח הרי לנאורה מבוחר מכהן
 כי אין אט מאשין שמה' ע"י שאט מוזכרין ומרמזין לו עניני
 מיחה וסתקן ח"ו מיהו מכהן אין ראיה כ"כ כיון דאין לדיק בהרן
 וכו' הילכך אין אט מוששין על לשונו ואף אם יבכד עליו החולי
 ח"מ אמרין מוסב שימות וכו' ועוד דהא לענין הוכרת
 וידוי שמוזכרין להשכ"מ בעינן דוקא שיחי' טפה למוח ממש
 כדאיהא ההם בש"ס ובפוסקים אבל קודם לכן אין מוזכרין
 אחרו וכו' מהאי טעמא נופא שלא ילפסין ויסתכן כדאית' התם
 בש"ס והילכך בעינן דוקא טפה למוח דלא אמרין כיון דגבר
 עליו החולי כ"כ מסתמא גם הוא יודע ומרגיש בענינו במוזכרין
 הוא ואין אט מוזכרין לו לעבר כמה שמוזכרין לו משה"כ בנ"ד
 דהיקף שעלה למשה ועלה קאת המנהג שמתחילין עבור הגע
 ומרמזין לו כי מסוכן הוא אפשר כיון דאין כהן מקום טעין
 אסור לשטות כן כמו דאסור אז לומר לו התורה:

נראה לי להביא ראיה שאין בזה שום חשש סכנה והוא
 כי כבר חקר הפר"ד בדרוש שלו במי שהולך בנודבר
 ואין לו מה לאכול עד שגניע ע"י וזה לסכנה ופגע במי שי
 לו מה לאכול לעצמו וגם יש לו מה למכור לאחרים רק זה הולך
 אהר נבדה עליו הרעבון אין לו במה לבלם וצבירו אין רוחה
 ליתן לו בחנם והוא בחובו כחאם יתח ממנו האוכל לא יבלם לו
 לעולם כי אינו יודע מי הוא או רשאי לזה ליקח ממנו האוכל
 בהוקה מטעם שאין לך דבר שנומד בפני פק"ג או באסור
 גזל ליה אמרין כן וע"ש מה שמפלג בזה ושיי' בש"ס ב"ק
 ד' פ' במעשה בחסיד אחד שהיה נוגח מלבו וגידל עו בשביל
 לשהות חלבה שהיה מנעטר אח"כ על מה שבער על דברי חביריו
 שהיו אומרים שאין מגדלין בהמה דקה באל"ו וכהנז ע"י המחירי
 אף שאין לך דבר שאינו עומד בפני פק"ג מ"מ כיון שהוא דבר
 שגורם חיוב לחבירו שהוא בכלל גזל לריבין להתמוד יותר ומבוס
 הכי חרה לאותו חסיד ע"י אף שהוא בשביל פק"ג ע"ש ושיי'
 עוד בש"מ כתובות ד' י"ח כבא דאמרין החס קא סבר ר"מ
 וכו' בשם המדרש דר"מ סוכר דכבזי שלא לעבור על גזל
 דאחרינא לריך למסור נפשו ע"י הובא בחכונים אמנם בעיקר
 הדין להלכה משמע שגם איבוד זה נדחה הוא מפני פק"ג ושיי'
 בח"ס סוף ח"מ המביא רא'י לזה מהא דיומא ד' פ"א בר' יהודה
 דאיל בלררחא ואחאי' בולחוס וקפחי' לרועה וסקלי' לי' לריפהא
 מיני' משמע דשרי' וכבר הקדימו ברה"א או ג"כ הגר"א בהלכות
 גזילה ואני הבאתי רא'י לזה ג"כ מהא דשבת ד' קכ"ט דאמרין
 מי שמקח דם ואין לו מה לאכול לשקול לחיי מכל ולחול לבני
 טוההא עד דטעים שיעור רביעיות והאריך שרי לעשות ק כה
 ק"ל דגם בגזל חיי שיעור אסור מן התורה כמו שהבא בח"מ
 והבאתי ע"כ ח"מ סי' ס"ה ה' אלא ע"כ דבמקום סכנה
 מותר' גם בעיקר הראיה שמיאין מהא דירושלמי פ"ב דע"י
 דאמרין ההם לא סוף דבר שאמרנו הרגו את עלוני אלא חפ'
 חמוס לפלוני לריך למסור נפשו הא כחש שם המראה פנים דה
 אחי אליבא דרב חסדא בכתובות שאמר אליבא דר' מאיר בסיב
 עדים שאמרנו להם חמוס שקר ולא תהרגו וכו' אבל אגן הא
 ק"ל כרבא דפליג בזה על רב חסדא ואין להאריך בזה כי פשיט
 הוא

כדי לחימה על דרשה זו דוקא וכוה יחא נמי בזה דהרא"ש
 בהלכות ס"ת פסק דההודנה מלוה לקטת ע"ס ופוסקים ופירשו
 הרבה מפרשים דשונת הרא"ש הוא דההודנה אין מלוה לל
 כתיבת ס"ת והקטת ג"כ דהא אגן לא דרשין מד"ק להקל
 וא"כ מל"ל לומר דשיקר המלוה של כתיבה ס"ה הוא רק
 בשביל לימוד ומשיס הכי יולאין בש"ס ופוסקים שמה הוא גזירת
 הכתוב דדוקא ס"ת ולא תלויה מלוה זו בלימוד כלל עיי' ח"ס יו"ד
 סי' רנ"ב אבל לפי מה שכתבתי יחא דהא החס ג"כ לא נהנה
 מלוה של כתיבת ס"ת בכירוש רק מדרשה כיון דתורה מחומה
 נהנה ע"כ הא דכתיב כהנו לכם את השיירה הואת קאי על
 כל התורה וכיון דאין דרשה זו פשוטה כ"כ הלכך בלא טעם
 לא היו דרשין כן ובהשגחה אחרת הבאתי רא'י ג"כ לכברא
 זו מהא דהקשה הש"מ בנ"ק ע"י במה דאמרין דגם בטוב
 ונתן נמי מיב בתשלומי דו"ה ואחאי' לענין כתי' חומה וגונב
 נפש קי"ל דמתנה לא היו כחכר וחזין הרשב"א בשם הראש"ד
 דכיון דאמר ר"פ ד' ס"ה חס דהייט עצמא דפנח ומכר חייב
 משום דאשתרש בחטא והא הכא במחנה נמי הא אשתרש בחטא
 דמיא נמי לטביחה ע"ש וקשה הא אגן לא דרשין מד"ק להקל
 וא"כ האך מולאין ממון ע"י כברא זו אלא ע"כ היינו הא
 דאמרין דהא החס בעינן דוקא מכירה שאיט חודרת מבוס
 דדרשין דמיא דטביחה שאינו חודרת אף מכירה נמי שאינו
 חודרת הלכך כל כו"כ דלא כתיבה בקרא להדיא רק אגן דרשין
 מדפשטה לא דרשין בלא טעמא על הקרא וכיון דאיכה טעמא
 שוב אין נפק"מ בין מכר למהנה ושיי' בנב"י ח' אה"ע סי'
 פ' אוח ח' שהביא בשם גדול אחד דחי ילפינן אן שליח לבר
 עבירה משחטי חון דכתיב האיש הואו דדרשין הוא ולא שלוחו
 או כהן שאמר לישראל קדש לי אשה גרושה אף דאין כאן הסברא
 של דברי הרב וכו' למי שומעין דהא אין הישראל מלוה ע"י
 מ"מ כיון דאגן לא דרשין טעמא דקרא אין נפק"מ ע"ש והנב"י
 מחלק שם בסברא אחרת ולפי הכלל שכתבתי הא גם ההם כיון
 דלא כתיבה בגופא דקרא או בעינן טעמא דוקא דחי לחו הכי
 לא היו דרשין כן:

נבונה לפי כברא זו שפיר קאמר הגמרא כאן דקבורה הוא
 משום כפרה או משום בזונה כיון דקבורה הא לא
 כתיבה בקרא להדיא רק לענין הרוני ב"ד ואך מהיורא דקרא
 ילפינן וזה הלכך כל דליכא כברא לא ילפינן ומהורן הכל ואף
 דביומא ד' מ"ב משמע דאף ככה"ג נמי פליגי חכמים על ר"ס
 ולא דרבי מד"ק מ"מ הרמב"ם והפוסקים הכריעו בזה כד"ב
 וגם אפשר לפרש שם דבזה לא פליג הה"ק על ר"ס רק דמר
 אמר חדא וכו' ע"ש לפי"ה הכא נמי אם אינם רולים לקברו
 שיפינן להו כדאיתא בכתובות פ"ו ובשאר דוכתא וגם קרוב
 לי לומר שאפשר שגם יורדין לנכסיו והוא ע"י דברי הראשונים
 דאמרי דהא דאיתא בש"ס דכייפינן לו לקיים מ"ע הוא דוקא
 במקום שאי אפשר לנו לירד לנכסיו אבל בלאו הכי מוסב לירד
 לנכסיו וכדאמרין בכתובות עד שכופין להוציא כופין לזון ושיי'
 שם בר"ן ולענין דקה היתה ביו"ד דירדין לנכסיו ולענין ריבית
 כפי' קס"א היתה דאין יורדין וכו' ומלקו הפוסקים מהים
 דבלדקה איכא נמי ל"ת דכתיב לא תקפון וכו' כמו שכתבו
 הפוס' בכתובות ד' מ"ט משא"כ לענין ריבית קאנזה ליכא רק
 טעה של וחי אחיך לתוד לפי"ה בנידון דיקן נמי כיון דאיכא ג"כ
 ל"ת של לא חלין דמי ללדקה וגם עדיף מלדקה בזה דהא אף
 להתקלן בלדקה הייט משום דהוי מטת טעה שמחן שכרה בלדרי
 משא"כ בזה מיהו בזה אין לי הכרע כיון שיש כמה גדולים דכבדי
 דאין יורדין וכו' ולדקה שאני משום שיש שם שיעבוד נכסים
 דמי לתוד עיי' יו"ד שמ"ח אבל חיובה בודאי מוסב עליהם ואין
 יכולין לקבועים לומר כי הם בעלמא רולים להעסק בהקבורה
 כבדי לפמור מהתשלומין דהא פסק הה"א בסי' קנ"ג דהיכא
 דליכא חבורה של ח"ק יש בידם לכבד על אמרים הבאים
 לקבורו בלתי רבואם עד שיחן להם הקלבה ושיי' ובח"ס ח'
 יו"ד שסמכים לדברים הללו בלע"ד:

היא וגם זאת ברור הוא דכש דהיכא דליכא ודחי סכנה מותר להרפאות אף בודחי ממין של חברו מצדד דלין לך דבר שצריך בפני פק"ג או מהאי טעמא גופא אף היכא דליכא רק ספק סכנה מ"מ היכא דהאסור על גול גמי אינו רק ספק בידחי ג"כ דוחה את הספק איסור מדא דהא קי"ל דאשילו ספק פק"ג דוחה כל האיסורים בנתיורה וטוד דהא כיון שהוא ספק אם טעם ממזון חברו או לא הרי ספק וספק הוא ובודחי דא ודא אחת היא ע"י ביותה ד' פ"ג ופ"ד לענין משקה הגל והנה אחת במסכת במוטות היכא ביד"ר סי' של"ה שמי שנחלה אומרים לו מן דעתך על ענין שמה לויית מעות מאחרים או שמה קבלת פקדון מאחרים תאמר לו וזה אין לריבין להמתין עד שיהי' טעה למה כמו בלומרים לו הסודה כדאיחא בפוסקים רק חייב שנחלה ועלה למטה אומרים לו כן והשתא אם תאמר שבמה שמזכירין אותו הדברים שמרמזין שהוא שומד למות מחמת חולי זה יש בזה אזהרה חשש שפ"י כן יכבד עליו החולי יותר האיד החירו זאת הא זה שמה לזה מאחרים או הפקידו אללו כיון דאין לא ידעין מזה כלל אין זאת רק תבשא בעלמא והאיד דחיק אן חשש של פק"ג מפני חשש של ממזון דהא כמו דאין קי"ל דפק"ג ממש דוחה ממזון ודחי ה"ג חששא של פק"ג לריב לדמות לתבשא של ממזון דדא ודא אחת היא אלא ע"כ אין בזה שום חשש הארבעי בזה להוליא מלכו של כח"ד שחושב שיש בזה חשש סכנה :

ג מה שכת"ר כתב לדבר פשוט שרין שהיבס הוא גדול וטומד לפניו ומרובה בחליה אין זאת בכלל מקום עיגון לדעתו אינו כן כי גם זה למקום עיגון נחשב ולכאורה עלה על דעתו להביא דמ"א לנכרת כח"ד מהא דנתיבות ד' ג' דאמרין התם דאין טענה ואונס בגיטין מ"פ משום לטעות ומשום פרוטות דדילמא לא איכא וכוונת דהאט ומיעגא ותישב והקשו החוס' שס"א"כ אם אמר ה"א ניטך לאחר שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש דקי"ל דאין זה גם ואמאי לא יתקנו החכמים ג"כ התם מהאי טעמא גופא דזמנין דלא מת וסברה דמיה ומיעגא ותישב והי' להו לרבנן ג"כ לאפקיע לקידושין ממנה כדי שלא תנטרך לבוא לידי יבום כמו דאמרין הכא והי' להו להקניי שויציל הגט אף לאחר מיתה מהאי טעמא גופא כן הוא כוונה דבריהם והקשה הפנ"י מה זה קושיא הא כאן לריבין הני להקין זה בשביל עגונות ממש מה"כ בהרי זה ניטך לאחר י"ג חודש ומת בתוך י"ג חודש הא כבר מת לפניו ואין כאן החשש של עגונה דילמא חי הוא רק מה שתלשך לחליה מה בכך ותלוק לה ולמה לן לאפקוי הקידושין מינה חסם פ"ש והמקנה חרין שטונת החוס' הוא הייט היכא דליכא יבם קטן או שהלך למדנה"י בענין שיש חשש עיגון אמאי לא חיקטו רבנן ההם לפקועי לקידושין מינה ואמאי פני סתם דמתה תוך י"ב חודש לא הוי גם הא ככה"ג יהי' לן לומר דהוי גם פ"ש הרי מוכח מהגדולים אללו דכל דהיבס הוא גדול וגם הוא שומד מוכן לחלוק בשליסרך לא הוי זאת מקום עיגון והייט כסברת כח"ד אמנם פירוטו של בעל המקנה לא יתחא לי כ"כ דמ"מ מה מקשה החוס' כ"כ בפשיטות דמתה בתוך י"ג חודש יתבטל הקידושין ובי דבר קל הוא אלא החכמים לבטל הקידושין משיקרא ולהעיר אשם איש לעלמא רק היכא דדלא דהדבר נתון הוא וחי אפשר בלי זהות בזה חיקטו מכה הכרח וא"כ מה זה קושיא הא מלין שפיר לומר דדוקא במקום שיש חשש השכיח והרגיל וגם איכא מקום עיגון ממש שתשאר עגונה לשלם בזה ישר בעיני חכמים לפקוד הקידושין משא"כ במת תוך י"ג חודש דהתם הא ליכא רק חששא שמה חזקתן יבם קטן בזה לא ראו לחקן לפקוד הקידושין משיקרא ומי יכול לירד לסוף דעת חז"ל אבל באמת דברי החוס' בלאו הכי נכונים מאד משום דמוכח מהגמ' דאף היכא דהיבס הוא גדול ושומד לפניו ורובה לחלק או ליבם מ"מ גם זאת מקום עיגון נקרא והוא דתנן בגיטין ד' כ"ח המביא גם והירחו זקן או חולה טתן לה בחוקת שהוא קיים ואמרין בגמ' ורמינהו אשם ליה ה"א ניטך שעה אחת קודם מיתתו והיא אשת כהן

אברהם לחובל בתרומה מיד דחיישין שמה מה אלא חיישין למיתה ומשני תרומה לציפין קרמית תרומה הא אפשר בחולין חבל גב הא חי אפשר ומפרש רש"י דגם חי אפשר לתוש למיתה דחי חייבת א"כ אין אדם שולח גב לחשבו וכן כאלו עגונות ע"כ והנה אם תאמר דהגמ' מיירי במי גיב לו בניס או אין לו אחים א"כ מה תקנת עגונות איכא כאן הא מה"כ היא מותרת לעלמא דחי בעתה הגט היה הבטל חי היה הוי גט וחי מת קודם שהגיע הגט לידה הא כבר מת ולחי אשת חיה היא ושפרת מה"כ אלא ע"כ דכוונת הגמ' ורש"י היא היכא דשולח גב לחשבו ויש כאן יבם שאו אם נישא שמה מת תלשך היא לבוא לידי חליה או יבום מה נקרא חי אפשר הרי מוכח מהגמ' דהא נקרא מקום עיגון וכן מלאתי ראי' זו בספר שם אריה סי' ל"ז רק שלא התעורר לדברי החוס' כנתיבות והתפרשים שהכחתי ואין לומר שטונת רש"י במה שכתב וכן כאלו עגונות טונות הוא כגון היכא שהיבס קטן או שהיבס אינו כאן אבל אם היבס הוא גדול וגם לפניו היא באמת בזה גם כגם אין חשש זה אינו דא"כ האיד קאמר הגמ' בפשיטות גט אחרונה קרמית גט הא לא אפשר ותרומה אפשר הא המסנה סתמא קמי המביא גט והגיטו זקן או שולח ומיירי בכל ענין דהא באמת להלכה ג"כ קי"ל כן דאשילו אם היבס לפניו ורובה ליבם מ"מ הוי גט כדאיחא בפוסקים וכדמוכח מהמשנה א"כ שפיר פריך מגם אחרונה דאמאי היכא דהיבס רובה ליבם ג"כ עתן לה בחוקת שהוא קיים הא התם אפשר הוא בחליה ואין לומר דכאן אם לא חיקטו שיתן לה הגט בחוקת שהוא קיים חיישין אט שמה בתוך כך ילך הבטל למדנה"י ולא יתברר לו אם חי הוא או לא ואי אפשר בגט שמה כבר הוא מת וגם בחליה חי אפשר שמה חי הוא עדיין והוי שפיר מקום עיגון זה אינו דמה בכך מ"מ יתן לה הגט ואשפ"כ לא תבשא לשוק עד שתחלוך לה דהשתא לא הוי מקום עיגון דהא כאן ליכא הטעם דאמרין בגמ' א"כ אחת מלריבית דכיון לכהונה דהא הכא בלאו הכי אסורה לכהן דהא גרושה היא וגם לא שייך כאן לומר דכל שאינו טילה ליבום אינו שולח לחליה דהיא ג"כ אינו שולח ממש דגרובה היא ו"א דהא כאן לא שייך זאת דממ"נ אם הגט אינו גט הרי היא שולח ג"כ ליבום ואם הוא גט מה איכפת לן בחליה ווא"כ שפיר מקשה כיון שהוא ספק ויש ג"כ תקנה בחליה אמאי כאן התיירו ובהרומה אחרו אלא ע"כ ל"ל דהגמ' שובר זאת לכברא חוקה דכיון דפעמים יש כאן מקום עיגון כגון אם שולח גט ממדנה"י ואין היבס כאן שאו הוא בכלל חי אפשר הילכך מהאי טעמא ראו חכמים ליתן לכל מטערי יבום אשילו היכא דהיבס כאן ג"כ דין מקום עיגון והקילו בהם כדי שלא יצטרכו לבוא לידי יבום והוא בנדר לא פלוג :

והשתא מתוך קושייה הפנ"י והמקנה דשפיר הקשו החוס' אמאי במת בתוך י"ג חודש לא הוי גם הא איכא למיחש ג"כ לטענות דילמא לא מת וסברי דמת ויש כאן מקום עיגון כגון היכא דהיבס אין כאן מה אמרת דהא לא הוי מלמא דשכיחא ולא חששו לזה ולא נקרא בשביל כן מקום עיגון זה אינו דהא חזקן בשולח גט ממדנה"י והגיטו זקן או שולח סובר הגמ' לדבר פשוט דבשביל חשש של יבם קטן או שאינו כאן נתנו חכמים לכל הגשים שריבין יבום דין מקום עיגון אף היכא שהיבס רובה לחלק לה הילכך ה"ג היה להם להקל וע"כ סרטי דמיתה קלא אינו ליה ור"ל וליכא כאן החשש של טענות ופרוטות הילכך לא לריבין כאן לתקנה זו הרי מוכח מדברי החוס' ג"כ דחי לאו האי סברה דקלא אינו לה הייט טעמים לכל מטערי חליה דין מקום עיגון וטקריס בשביל כן ג"כ הקידושין אף היכא דהיבס רובה לחלק והשתא כיון דמוכח מדברי הגמ' תישיין שהבאתי ומדברי החוס' כנתיבות שחז"ל הקילו היבס בזה משום חשש שמה פסם אחת יהיה מקום עיגון ותיירו בשביל כן כמה איסורים שנמורה הילכך כנ"ד נמי כיון שכבר הוכחנו שבמה שמזכירין לו עניני מיתה אין בזה כ"כ חשש בודאי נטן דהדבר בזה שמשדללים ממנו גט כיון דפעמים מתגרמי שהוא מקום עיגון

סימן סד

נישאלתי בעשבים הגדלין על חבית עלמין אי סוחר
 לטובין לצורך הקהל או לא ואף שבס' שס"ח
 כתב הרס"א שאין בעשבים שעל הקברות איסור רק משום
 כבוד המתים וסוחרים טעמא אם הוא לצורך רפואה שרי' אמנם
 הא ע"כ הרס"א לא איירי אלא דקא בעשבים הגדלין על קבר
 שהוא סוחר עדיין מעיקרו ולא נחלש מעולם אבל מה שגדל
 על העפר שנהלש ונתנו אח"כ על הקבר הא לרבינו ישעי'
 הגובר בס' שס"ד ואת דהי בבבלי חלש ולבסוף חיברו ונאסר
 כדאיחא חתם רק הח"ס בס' שס"ד וחדר גם בזה ועתה נפשו
 בשאלתו אם לסמוך ע"ו או לא :

תשובה אין חזי רואה בזה היסוד כי הא עיקר היתור שלי
 כיון דאיסור של קבר ילפינן מהא דכתיב ותמת
 שם וילפינן שם שם מעגלה ערופה דאסורה כגאליה וכן דק הא
 עיקר האיסור של מעגלה ערופה הוא משום דכתיב בזה כפרה
 כקדשים כדאיחא בגמ' והא קדשים גופא ק"ל דגדולי הקדש
 אין בהם מעלה כדאיחא בתם' מעילה ד' י"ג וה"נ הני פשטים
 לא עדיפי ניכחו מגדולי הקדש ע"כ ח"ד :

אבר תמה אתי הלל הקבר של מת לאו בכלל נוף של מת
 יחשב רק עיקר האיסור שלי הוא משום דהוי משמשין
 של מת כדאיחא בסנהדרין ד' מ"ח דהקדש שם על רבא דסובר
 דהזמנה לאו מילתא כמשמשין כיון דלאו נוף הקדשה הוא ופריך
 עליו מהא דחולב קבר לאביו דנאשך ע"ש אלמא דקבר לא הוי
 רק כמשמשין ודמי לאורג כגד למת ובאורג כגד למת מלימי
 דשלימי בזה אביו ורבא דאביו דסובר דהזמנה מילתא היא וליף
 מעגלה ערופה סובר דירידתה לגמל היתן אוסרתה משא"כ
 רבא סובר דהזמנה לאו מילתא הוא וליף האי שם הנאמר
 אלל מת משם הנאמר אלל משמש ע"ו משמשא דמשמשין עדיפא
 לו כדאיחא התם כסוגיא לפי' לדין דק"ל כרבא ע"כ משמשין
 מת מש"ו ילפינן וכע"ז הא ק"ל דגדולי ע"ו נאסרו כדא' בע"ז
 ד' מ"ו י"ע נרש"י דמדאורייתא אסור' ויהי מוכח גמי מתום'
 סנהדרין מ"ח שהקשו שור המת מ"ט שרי בהנאה מי גרע וזה
 מתכריכי המת דאסור ויתרלו דבאמת עור המת גמי אסור והא
 דהולרנו לגזור עליהם עומתה משום דסומאח חמירא להם
 מאיסורא ובגדה ד' כ"ה הקשו שם ההוס' ג"כ מ"ט שור המת
 שרי והא מת אסור הוא בהנאה ולא הביאו בקישייתם מי גרע
 מתכריכי ויתרלו דכיון דאיסור המת מכפרה דכתיב אלל מעגלה
 ילפינן דמחא לקדשים ועורות קדשים מותר בהנאה ע"ש וקשה
 דמ"מ כמה יתרלו קושיא זו וכי גרע שור המת מתכריכי אלל
 ע"כ דכאן כברי' התוס' דבאמת גרע משום דמת שארי דלפיטן
 אוסו מעגלה והילכך דינו בזה כקרבן שלא נאשר שורו משא"כ
 חכריכי הא מפ"ו ילפינן ומש"ה הם חמירי לפי' ה"ה גידולק
 אף דבקדשים שרי מ"מ בקבר דהוא משמשין אסור' וקלח היה
 לאשר ליישב דברי הגאון הזה שלא יהי' תמוה כ"כ והוא דאולי
 לשיטתו לקמן בס' של"ה שהקשה על שמשאל דלמר התם דקבר
 מחובר איט נאשר וליף לה משום דכתיב ושלך את עפרה על
 קבר בני העם דמיירי בע"ז ומקיש קבר בני העם לפי' מה
 ע"ז לא נאשר במחבר דכתיב על ההרים וגו' ולא ההרים אלסיסה
 אף קבר ממי לא נאשר במחבר ע"כ וקשה דלמה לו לשמשאל
 למיגמר מפסוק דכרי קבלה ואמאי לא יליף מקרא דדברי
 תורה דכאן כתיב ותקבר שם מרים וגמרינן שם שם מאשר
 עבדו שם הניס דמחבר לא נאשר ופריך דלאשר למת דמשאל
 לא יליף וקבר נאשר רק מגז"ש שם שם מעגלה ערופה והאי
 גז"ש דאשר עבדו שם לא נחקבל לו הילכך לריך קרא דאיחא
 דמחבר לא נאשר ואף חס נאמר דמשאל כרבא ס"ל דהזמנה
 לאו מילתא מ"מ יסל להיות דבזה כאביו סבורא ל' דלפיטן
 מעגלה ערופה רק סובר דע"ע וקשה ערופתה אוסרתה אבל
 לא ירידתה לגמל איסין משום דהזמנה לאו מילתא היא ע"כ
 לפי'

גון היכא דביבס איך כאלו וגם אשילו הוא כאלו אסור כיפיה תלי לו
 ואלו אח"כ יחזור בו הילכך בודאי יש מקום למחנה זה' גם
 בלאו הכי הא מוכח מהגמ' דהי גופא יחא לו להשכ"מ לגרש
 את אשתו כדי שלא תלמדך לבוא ליד חלינה דהא מהאי שמשא
 עד ניתקן גש של שכ"מ אשילו בשבת משמע דחוששין שלא
 תשפיק דפטו עליו מתחת פטר כשיופד שלא יתקיים רעום אף
 דלא חישינן ק' בשאר ימות שבת' אלא ע"כ דהא יחא ל' אי
 שיכא משום הכי בודאי שפיר עבדי בש"מ שאין לו בניס ויש
 לו אחים להשתדל להשיג מתנו גש :

ג"מ נראה לי כבוד דבזה איך לריבין להמתין עד שיהי' עטפה
 למוח כמו דלריבין להמתין בזה שאומרים לו התורה משום
 דהכא הא יש לחוש שאם ימתינו כ"כ אולי יתקלקל בנתיים ולא
 יסל לגרש ודמי בזה להא דאולי'ן אוסו חס ליה או הפקידו אללו
 דג"כ איך מתנינן מהאי שמשא וה"נ דעושה איך מה שאני
 דמסתפק בזה הוא משום דבא דאומרים לו חס הוא חייב לאחריים
 או לא איחא בתמכת שמוחה דכל זמן שלא קפץ עליו החילי
 איך לחמירין לו ואת מילי משום דמתינן שלשה ימים מיום שנתלה
 ויש להסתפק בהא מילי משום דאפשר לומר דכאן לא שצ"ן
 להמתין כ"כ משום דהתם שאני שאין אדם חושש כ"כ בשביל
 פסידא דאחרינא אשילו היכא שאזא שכ"מ דהא מהאי שמשא יש
 סכנה בגמ' דגם שכ"מ עושה קטניא ורמזית כדי לגזול מצית
 כבוד בניו כדאיחא בסוף כ"ב ומהאי שמשא גופא כתב הרא"ש
 בריש כ"ב דאף דק"ל דמיתמי גובין בתוך הזמן אף שלא
 כבטופה מ"מ מלקוחות איך גובין אלל כבטופה משמשא דאחרינן
 דבנינו חס איחא דפרע הוי פקוד קודם מותו כדי שלא יבנו
 מהם עוד משא"כ לגבי לקוחות כיון דאחרינא נינהו לא איכפת לו
 להשכ"מ אף חס הוא גורם להם היוק הרי מכל זאת מוכח
 דלפסידא דאחרינא אף שכ"מ פשעים שאינו חושש לזה משא"כ
 כנתינת גש כדי שח"כ לא תטעך אשתו לבוא ליד חלינה ויבוס
 בזה מוכח בגמ' דאתי יחא לו להשכ"מ דהא מהאי שמשא
 אמרינן דאף דכברי שאמר כהנו גש לאשתי כל שלא אמר תנו
 לאו כלום הוא והגם כפל הוא מן התורה ואלו בשכ"מ למאן
 דאולי בתר אומינא אמרינן ככ"ב קמ"ו ובשאר דוכתא דהוי גט
 כמו שכתב שם הרשב"ם ח"ל משום דאמרינן שדעתו הוא
 שיכתבו ויתנו משום דלפסור את אשתו מן היבוס עכ"ל' ואלו
 דאח"כ דחי וחת מ"מ מוכח דסברא זו נאשר לפולס ע"ש ברשב"ם
 והבין והילכך כיון דלגלוי הוא ספק אי חייב הוא לאחרינא או
 לא משום הכי לפסן ממון כיון דלא איכפת לו כ"כ אסור לו
 ללערו מספק עד אחר שקפץ עליו החילי משא"כ להזכיר לו
 נתינת הגט במילתא דיתחא לו אפשר שמזכירין לו תיקף שעלה
 לתמה גם הא יש כאן סכנה שאין אדם רולה שהתבזה אשתו
 ככ"ד דהא מהאי שמשא אמרינן כהובות ד' ל"ז וכן הוא בזה"ע
 ס' ק"ד דהלמנה מוכרה לכתובתה שלא ככ"ד הרי חזין דאף
 דאדם חושש לפסידא של בניו כמו שהוכח לפיל מ"מ כדי שלא
 שתכזה אשתו איטו חושש אף לפסידא של בניו וע"כ משום דאת
 היא חזקה הלימחא הילכך ה"ג אמרינן דודאי לא יחא לו לבוא
 את אשתו כבטול לב"ד לחלוץ לה ואלו שכתב הרא"ש בפ' המדין
 דכל היכא דלא לריבין רק לב"ד הדיוטות לא איכפת לו כהכדון
 וחלינה הא די ככ"ד הדיוטות מ"מ הא הרא"ש דקדק שם וכחכ
 השעם משום שהיא יכולה להביא הב"ד אללה ויטעם זה הא לא
 שיך בחלינה שהיא לריבה דוקא לבוא לב"ד כדאיחא בפ' מטה
 חלינה הילכך בודאי יחא לו בגמ' והנה בש"ע שם ס' ז' איחא
 סתם שאומרים לו שיתן דעתו על עניניו ולא הזכר שם שצריכין
 להמתין שלשה ימים מיהו ע"כ הכוונה לאחר שלשה ימים דהא
 דין זה טעם ממשכס שמוחה והתם הא הזכר שלשה ימים רק
 שהש"ע סוחר בזה על מה שהזכיר קודם שהקרוינס נכנסים
 לבקר לאחר שלשה ימים אבל להזכירו שיגדש את אשתו לזה
 האשר שאין לריבין שלשה ימים ול"ע' ועי' ככתובות ד' ס'
 ברשב"א כהא דהוצא למחמה כ"ד גט כריתות טוחב לאשתי
 ע"ש כגלע"ד בזה :

לפי"ה הא"י ליישב קול דבריו דמונתו הוא דאף דק"ל כרבא
 בזה דמונה לאו מילתא הוא מ"מ הא"י ליישב דבזה ק"ל
 בשמאל דבג"ש של שם לא נתקבלה רק לענין ע"פ והילכך
 דיש בל קבר נמי כע"פ דכפרה כתיב בה בקדשים שלא נאמר
 בהם בעידולין ק היה אפשר ליישב דבריו אבל אליבא דהלכתא
 איט משורן עדיין כ"כ משום דאם נאמר דאין ילפינן ג"כ קבר
 מע"פ ח"כ לדין רס"ל דקבר לא נאמר ע"פ הומונה לתוך ע"כ
 לפי"ה גם ע"פ נמי לא נאשרה ע"פ הומונה לתוך ואין הא"י ק"ל
 דירידתה למל איהן ואשרתה דהיינו הומונה כמו שפסק הרמב"ם
 בפ"י מהלכות רוחה הלכה ו' והיינו כרב המטנא בבכורות ד'
 כ"ל לפי"ה ע"כ נראה אי אפשר לומר דילפינן קבר מע"פ וע"כ
 מצ"ל ילפינן וא"כ הדרה הקושיא לחכתא דהא בע"פ
 נאשרו הגידולין :

ג בעיקר קושייתו דתמי לא ילפינן קבר מחובר דלא נאמר
 מע"פ גופא לרפשי לא קשה כלל לפי מה שהקשה החו"ם
 בפ"ו ד' כ"ט ד"ה אחיה וכו' על מה דאמרין החס דילפינן
 הקדושת ע"פ ממה ומח מע"פ שנאשרה בהנאה דלמה לן כולי
 האי כא יכלין ללמוד מה מע"פ גופא דהא במח כתיב והמתה כס
 וכפ"ל כתיב חת כל המקומות אשר עבדו שם ומירטו דהאי קרא
 דאבד את כל המקומות אשר עבדו שם מוקמינן לה בגמ' דמירי
 בתשמישן של ע"פ ולא בזה של ע"פ ח"כ לא מילי למילף מזה
 רק בתשמישן של מח והלכך כהן דריבא למילף גוף של המח לא
 מילי למילף מההם ע"פ ולכאורה קשה דמה בכך דהאי אבד
 את כל המקומות מירי בתשמישן הא כהאי קרא גופא כתיב
 אלהיהם על ההרים דה מירי בנזק הע"פ עלמה ולא בתשמישן
 דאחיה להדיא בע"פ ד' ג"ה ח"כ לפי"ה הא הדרה הקושיא
 לדוכא דהא מילי למילף גוף המח שנאמר בהנאה מנוק ע"פ
 מהאי קרא דאלהיהם על ההרים וכו' דהכרת החיים הוא מחבר
 דאמרין בפ"ו ד' ג"ה דריבא דקרא אבד את כל המקומות וכו'
 מירי בתשמישן דוקא וכוף הקרא את אלהיהם על ההרים מוקמינן
 לה דמירי בנזק של ע"פ ולא בתשמישן דהי חזין דשקיקין להאי
 קרא בתרתי פסוקי הלכך אמרין נמי דאף דלל אבד האבדון
 כתיב החס לבין וכו' מ"מ לא אמרין דהאי וכו' קאי נמי על
 אלהיהם על ההרים כיון דהאי טיף הקרא מירי בענין אחר
 לגמרי גופא דריבא והי"ט הא לא נאמר דהי וכו' הלכך שפיר
 דרש החו"ם דלא נקטו למילף גוף המח מנוק של ע"פ כיון דהתם
 לא נאמר חייבה וכו' ופשיטא הא :

והשתנה הא לא קשיא כלל קושייתו משום דשמאל מוכרח
 הוא דוקא ללמוד דקבר מחובר אינו נאמר מהאי
 קרא דקבר בני העם אבל לא שם כס מאלהיהם על ההרים
 דהא הכס הא לא כתיב כלל חייבה כל שם ומכ"כ דאחי שפיר
 נמי אליבא דר"ע דאית ל' בפ"ו ד' ג"כ דאבד תאבדון מירי
 בבליש של ע"פ והם אינם נאשרים עד שיעבדו ואלהיהם על
 ההרים מירי בע"פ של נכרי דנאשרה מיד משום דהא הפסוק
 השני ע"פ הרי להדיא מבוחר דלא מקשינן כהן ראש הפסוק
 לביטוי ולפי המבואר מדברי החו"ם דע"פ ה"ל דוהמתה כס מירי
 דהוא גוף המח ילפינן אליבא דכולי עלמא מע"פ ולפי"ה מה
 דפליגי אב"י ורבא בריהו כד למא או כקבר דאסורין ג"כ בהנאה
 אי ילפינן דהא מע"פ או מע"פ היינו משום דאית לא הוי רק
 משפשי דמת והילכך שדיפא לו למילף ג"כ משתמשין היינו
 מתשמיש דע"פ ואיכור זה משתמש מח לא ילפינן כלל מוחמת
 שם מירי רק זאת ילפינן מוקדבר שם משום דקבר אינו דיש
 רק בתשמישן כדאיתא בגמ' משא"כ והמת שם הא מירי בנזק
 המח כן הוא היננה מוכרי החו"ם דע"פ שם לפי"ה מילי ג"כ
 שפיר להרן קושיית החו"ם ח"ה ס' קמ"ד כמה שהעמוד שם
 פל בנייה לעינים הובא ד"ה ח"ה בס' חק"ו שכיבר דנפל אינו
 לדין רבנה וכו' בהנאה ה"ה ג"כ אסור כמו שאר מחס והא
 מח אסור בהנאה ילפינן דה מירי שם מירי והא החס כתיב
 נמי וקבר שם וכו' חו"ם אי נפל הוי ככלל וימת היה לו
 להית נמי ככלל והקבר שם אהל לפי דברי החו"ם נראה דהא

באמת שני למודים הוא חדא וחתה כס דמזה ילפינן גוף המח
 וחדא מוקדבר שם דמזה ילפינן בתשמי החס והלכך כמו
 דמחלקין לענין הומונה אי מילתא היא אי לא בין גוף המח
 להשמי החס או לענין שאר חילוקים שיש ביניהם ה"ג כיון
 דילפינן מקרא דכתיב לא חסין גבול רעך בגמלתך וכו' דכל
 שאין לו גמלה אין לו גבול ופסוק הוא מקבוצה כמו שהביא הח"ה
 שם אי משאר לימודים דילפינן מזה דנפל עיור הוא מן הקבוצה
 הלכך שפיר אמרין קבוצת נפל דאיתמעט מקרא דלא כתי
 קבוצה נחמעט משא"כ איכור היתה נכפל דליכא מיטעט ע"פ
 לא נחמעט וכשאר באיטירו כמו כל מח דעלמא דהא איכור
 הנאה של מח וקבוצה מירי ענינים הם ומה שכתב דדרשה של
 ומוקדבר אינעריך להא דדרשינן בטיף מ"ן שאין משהין משה של
 כתיב ע"פ אינו נראה לי כי לבד דהאי דרשה הוא רק לתמכתא
 בעלמא כדאיתא ההם בפ"ס גם מה יעשה הח"ה דלפי החס
 פל ר"א ואית ל' דשאר נשים מותר להשתות הלכך פה שכתבתי
 נראה לי עיקר ועי' היפך ברש"י ע"פ מ"ב ד"ה ורבי אביה
 וברישב"ה שם :

ג בעיקר הדבר שכתב לדבר פשוט דע"פ דין קדשי מזבח
 היא לגמרי אף לקולא לא הכנתי מג"ל זאת הא פרה
 ארוחה אמרין בכמה דוכתא דתשיבא קריא רחמנא ותיבא הוא
 מקדשי מזבח ומהאי טעמא פוסל בה נמי טריפות כדאמרין
 בפ"ק דחולין וכן פוסל בה מוס ודבר ערוה וע"פ משא"כ בפ"ע
 אף דעריפות פוסל בה מהאי טעמא דכפרה כתיב בה מ"מ מוס
 חין פוסל בה כדאיתא בסוטה ד' מ"ה ולכמה שיטות אף מחובר
 אבד נמי אינו פוסל בה ועי' בירושלמי בסוטה שם ובכ"מ
 פ"י מהלכות רוחה הלכה ב' ובין שאין מוס פוסל בה הא
 ממילא גם ע"פ נמי אינו פוסל בה כדאמרין בפ"ו ד' ס"ב
 משיב דכתיב משחתם כוס מוס כס ותאז דני רבי ישמעאל
 דכל מקום שנאמר משחתם כוס מוס כס אינו אלא דבר ערוה וע"פ
 והילכך בפ"ע דמוס אינו פוסל אורך נמי אינו פוסל הרי מבוחר
 להדיא דפרה קריבה היא יומר לקדשי מזבח מעגלה ערופה
 ואפילו הכי הא ק"ל דפרה דין קדשי בדיק הבית היא כמו שפסק
 הרמב"ם בפ"ה מהלכות פרה והיינו אף כי תחלת קרי' רתמנא
 דתעמא מקדשי מזבח היא מ"מ כיון דלא מחקבלת בפנים ע"פ
 הומונה דהא שורפין איתה חין להר הבית לא שייך לקרותה
 ק"מ דהא חין מקריבין אוהה ע"פ הומונה ובאמת גם קדשי בדיק
 הבית נמי חין שייך עליה רק הא דקרי לה הגמ' בלשון קדשי
 ב"ה הכונה הוא שאינו קדשי מזבח כמש"כ רש"י בסוטה ד' י"א
 ד"ה קדשי ב"ה ח"ל כלומר אינו מקדשי מזבח וכו' וכונתו מבוחר
 דהא באמת גם קדשי ב"ה לא שייך עליה אלא מה דקרי לה
 הלמודה לשון קדשי ב"ה הוא רק דרך שגילה מקדשי מזבח ח"כ
 לפי"ה בפ"ס ע"פ דגם מוס וע"פ חין פוסל בה וגם הא חין
 מקריבין אוהה ע"פ הומונה דהאי חין דיה כלל כקדשי מזבח
 ועי' ברש"י קדושין ד' ג"כ ע"ה ד"ה ח"ה ח"ל האיל ואין דמיה
 קדושין לא קדשי מזבח ולא קדשי ב"ה אלא היא עלמה לעריפה
 וכו' וא"כ בודאי לא שייך עליה דין קדשי מזבח וכפרס להקל
 ולכאורה יש להביא ראי' דעגלה ערופה דין קדשי בדיק הבית
 יש לה מהסופספא דפ"ק דפרה הובא ג"כ בר"ש שם ח"ל
 הסופספא חומר בפרה בממוקדשין וכו' וחומר בממוקדשין
 שהמוקדשין חין נפדין אלא על בעל מוס קבוע ואין יולחין
 לחולין לינו וליעבד והבטח והבטח טעם וכו' משא"כ בפרה חומר
 בעגלה בממוקדשין וכו' וחומר בממוקדשין שהמוקדשין חין נפדין
 אלא על מוס קבוע וכו' כמו בפרה ע"פ והכוונה הוא דבמוקדשין
 היינו וקדשי מזבח ק"ל דאין נפדין חומרין כדאמרין בקדושין
 ד' ג"ה אב"י שאלו מחיות וכמו שפסק הרמב"ם בפ"ה מהלכות
 עירובין וכן ק"ל בכל דוכתא דאף בעלי מומין שגדו מ"מ
 אסורים הם גביה ובעבודה כדדרשינן בתעורה ד' ל"ב ובש"ה
 מזבח ולא גיזה וכו' דכפסולי קדשים שגפדה הכתוב מדבר ע"פ
 קאמר כהן בתוספתא דדבר זה אינו טהב לא כפרה ולא בעגלה
 וע"כ היינו טעמא משום קדשי ב"ה הם וקדשי ב"ה נפדין
 תמימן

הימין ומתהוין ח"כ ג"כ בניה ובעבודה כמו שכתב הרמב"ם
 שם ב"ה ה' הרי מוכח מכאן דגם עגלה דין קדשי ב"ה היא
 ושור דהא כן בתוספתא מכוון דגולה בין שהיא תמימה ובין
 שהיא בעלת מום בכל ענין יש לה פדיון והא בעכושת ד' י"א
 על הא דאמרין התם שאם מתה הפרה הארומה יש לה ג"כ
 פדיון פריך ע"ה והא אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים
 ומשני שפודין אותה רק בשביל עורה ובתוס' שם ד"ה אי וכו'
 הקשו דאמאי הא פרה היא רק קדשי ב"ה ובקדשי ב"ה הא
 ק"ל דפודין אף להאכיל לכלבים ויתרנו דמ"מ מדרבנן אין פודין
 ובסמוך ב"ה עורה הקשו התוס' עוד דהיינו אמרינן הכא שמוח
 לפודה רק בשביל העור לחד והא בכבוד שנטרף ק"ל דקוברין
 אותו עם שורו אלמא דאין פודין בשביל העור והירטו דשני
 כבוד שהוא קדשי מוצה משא"כ קדשי ב"ה פודין ע"ש היולא
 לו מה דקדשי מוצה אין פודין הכא דנמסרה וקדשי ב"ה
 פודין והשתא אם נאמר דעגלה דין קדשי מוצה היא ח"כ הא
 מוכח בתוספתא שם דכל דני פדיון שיש בפרה ישנו נמי
 בעגלה כמו שמוכח מסיפא דתוספתא ע"ש והא פרה מן החורה
 כפדית היא בשביל עורה משא"כ עגלה אם היא קדשי מוצה
 הא אינו נפדית בשביל עורה אל"כ ע"כ מוכח דגם עגלה אין
 דינה כקדשי מוצה . הן אחת שראיתי נח"ס ח' שבו ה' ט'
 שכתב לדבר פשוט שעגלה כיון דכפרה כתיב בה בקדשים דינה
 כקדושת הנוף שאין להם פדיון ע"ש אבל מה אנשה כי לא
 הבנתי הלא תוספתא מפורשת הוא היפוך דבריו וכן המל"מ
 פ"י מהלכות רולח הניח תוספתא זו להלכה גם בלאו הכי
 דבריו שבתו חסונה מופלאים הם ממנו כי הם סוהרים
 לדבריו שכתב בעלתו בח' י"ד ס' ט"ה דהא כהב לדבר פשוט
 שחומת של הבית שולש דין משמשי מן יש להם ובס' ט"ה
 כהב שחומת הב"ע כיון שאין רק לשמירה בעלמא אינה
 נאכרת כלל ע"ש וי"ע :

אמנם מה שיש להבין בזה הוא מהא דהגן בקדושת ד'
 ג"ו המקדש בעגלה ובכלאי הכרם וכו' ובעגלה
 ערופה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן מקודשת ובגמ'
 אמרינן בכלאי הכרם מ"ל דכתיב פן יהיה קודש אי מה קודש
 תופש את דמיו ויולא לחולין אף כלאי הכרם כן וכו' ופי' הש"
 ואלמנה הגן במתניתין מכרן וקידש בדמיהן מקודשת אלמא אין
 תופסין את דמיהן ע"כ . והנה שם במשנה תני ג"כ בע"ע
 כן שאם נכרן וקודש בדמיהן מקודשת הכי לבאורי מצוה
 להדיא היפך התוספתא דעגלה אין לה פדיון ומאמתי בספר
 ב"ה הכתוב מחדש ס' ו' שהתעורר מתוספתא זו על הא
 דאמרין לקמן ד' ג"ו עגלה ערופה מ"ל אמרי דבי ר' יוחי
 כפרה כתיב בה בקדושת יתרה דש"י ולא פדיון כן אי מה
 קודש תופס את דמיו וכו' אף עגלה כן מוכיח דהין משיבין על
 הדיקון וע"ש במהרש"ל ובמהרש"א כמה שפירשי בזה דעגלה
 אינה תופסת את דמיו . והקשה זה המחבר ג"כ הא בתוספתא
 מצינו שעגלה יש לה פדיון ויארן דזה הלי אי ילפינן חיבור
 הגהה דעגלה מהאי דכפרה כתיב בה בקדושת אוי בלמתי יש
 לעגלה פדיון כמו קדשים אבל אי ילפינן מליפודי מדרש או אין
 לה פדיון כמו ליפודי מדרש והילכך התוספתא אולי אליבא
 מאן דליף מקדושת משא"כ הגירסא דהן בקדושת דמשמע מזה
 דעגלה אין לה פדיון אולי אליבא מאן דליף לה מליפודי
 מדרש פ"ש :

אבר חני חמה על הירון זה דמה ישנה על המטה שהבארי
 דמכוון ג"כ דעגלה אין לה פדיון וא"כ האך חילק
 התוספתא על סתם משנה וגם האך הביאו הר"ם לפתך
 הלכה וגם הא הא דרשה דהפדה כתיב בה היא דרשה פשוטה
 כש"ס בלי פלוגתא . אבל לדעתו יוחא משום דהא יש להבין
 הא אחא במשנה ג"כ דהמקדש כפסד ממור נמי אינה מקודשת
 ומוכח לקמן ד' כ"ח וכן בבבבבב ד' ס' דהמשנה מירי כפסד
 ממור קודש העריפה דדוקא לרי"ג משוקמן לה דמירי ללא
 העריפה משא"כ לרבנן הא מירי אף קודש העריפה והא פסד
 ממור טדאי יש לו פדיון וא"כ האך קאמר התוספתא גם עליו
 שאם מכרן וקידש בדמיהן מקודשת דמה מוכיח סמ' דכ"פ
 איש תופס דמיו והא גם כפסד ממור נמי אמרינן ק אף
 דהתם בודאי תופס דמיו דהא פסדי לו פדיון אף בכל דבר
 כדאיתא התם בבבבבב אבל בלמתי יוחא הכל דהא כתיב'
 קדושת

הימין ומתהוין ח"כ ג"כ בניה ובעבודה כמו שכתב הרמב"ם
 שם ב"ה ה' הרי מוכח מכאן דגם עגלה דין קדשי ב"ה היא
 ושור דהא כן בתוספתא מכוון דגולה בין שהיא תמימה ובין
 שהיא בעלת מום בכל ענין יש לה פדיון והא בעכושת ד' י"א
 על הא דאמרין התם שאם מתה הפרה הארומה יש לה ג"כ
 פדיון פריך ע"ה והא אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים
 ומשני שפודין אותה רק בשביל עורה ובתוס' שם ד"ה אי וכו'
 הקשו דאמאי הא פרה היא רק קדשי ב"ה ובקדשי ב"ה הא
 ק"ל דפודין אף להאכיל לכלבים ויתרנו דמ"מ מדרבנן אין פודין
 ובסמוך ב"ה עורה הקשו התוס' עוד דהיינו אמרינן הכא שמוח
 לפודה רק בשביל העור לחד והא בכבוד שנטרף ק"ל דקוברין
 אותו עם שורו אלמא דאין פודין בשביל העור והירטו דשני
 כבוד שהוא קדשי מוצה משא"כ קדשי ב"ה פודין ע"ש היולא
 לו מה דקדשי מוצה אין פודין הכא דנמסרה וקדשי ב"ה
 פודין והשתא אם נאמר דעגלה דין קדשי מוצה היא ח"כ הא
 מוכח בתוספתא שם דכל דני פדיון שיש בפרה ישנו נמי
 בעגלה כמו שמוכח מסיפא דתוספתא ע"ש והא פרה מן החורה
 כפדית היא בשביל עורה משא"כ עגלה אם היא קדשי מוצה
 הא אינו נפדית בשביל עורה אל"כ ע"כ מוכח דגם עגלה אין
 דינה כקדשי מוצה . הן אחת שראיתי נח"ס ח' שבו ה' ט'
 שכתב לדבר פשוט שעגלה כיון דכפרה כתיב בה בקדשים דינה
 כקדושת הנוף שאין להם פדיון ע"ש אבל מה אנשה כי לא
 הבנתי הלא תוספתא מפורשת הוא היפוך דבריו וכן המל"מ
 פ"י מהלכות רולח הניח תוספתא זו להלכה גם בלאו הכי
 דבריו שבתו חסונה מופלאים הם ממנו כי הם סוהרים
 לדבריו שכתב בעלתו בח' י"ד ס' ט"ה דהא כהב לדבר פשוט
 שחומת של הבית שולש דין משמשי מן יש להם ובס' ט"ה
 כהב שחומת הב"ע כיון שאין רק לשמירה בעלמא אינה
 נאכרת כלל ע"ש וי"ע :

וקצת היה אפשר לדחות הראי' מהתוספתא משום דהא
 יש להבין האך ק"ל דעגלה יש לה פדיון אף
 כשמתה והא בעכושת שם פדיון על הא דפרה שמתה יש לה
 פדיון ואמאי הא בענין העמדה והפסדה ומשני שאני פרה הוול
 ודמיה יקדים אמרינן דלכ ב"ד מתנה עליה דמהי לה פדיון
 לעולם כמו דאמרין לענין חמדין שלא הירטו לנימור דנפדון
 הימין מהאי עצמה . ושד חוקן שם דאיתא בר"ם כסופה
 דקדשי ב"ה לא בני כלל העמדה והפסדה והנה אמן לא ק"ל
 בר"ם בזה אלא דאפילו קדשי ב"ה נמי בני העמדה והפסדה
 כדאיתא שם בסוגיא ולפי"ז הא יש להבין האך פודין העגלה
 כשמתה הא כן לא שייך החיוב דהוול דדמיה וקרין דהא
 עגלה אין דמיה וקרין כלל וא"כ ע"כ ג"ל ג"כ דאיתא בר"ם
 דקדשי ב"ה לא בני העמדה והפסדה לפי"ז הא אפשר לומר
 דכל התוספתא איתא בר"ם משא"כ אמן בלמתי לא ק"ל כן
 וגם עגלה דין קדשי מוצה יש לה ואין לה פדיון אמנם לאו
 כלום הוא דהא מ"מ כיון דמזין דל"ש עגלה בודאי דין קדשי
 ב"ה יש לה ובהא הא לא מצינו בש"ס מי שחולק עליו וא"כ
 למא לן לשוי' פלוגתא בדבר שלא מצינו להדיא דחולקים ומוטב
 לומר דכתיב פלמא מודים ביה דקדשי ב"ה סיה :

ואין להקשות מאחר שעגלה יש לה ג"כ פדיון לפי"ז להבין
 דליף שם בסנהדרין דהאינו בנד למת נאחר מפגלה
 ערופה אמאי לא ימא ג"כ מאחר דק"ל דאין היקש למההין
 ח"כ נאחר נמי דכמו דמהי פדיון לעגלה הג' מהי פדיון
 להכריזי המת ובעיניו אמרינן ביבמות ד' ס"ז בהיה הילולא
 הפסוקו אחת דאמרין קדשי מיהא וכתבו פ"ז התוס' גביסין
 ד' מ' דהיינו שמתא דלא מהי לזה פדיון מכוס דדמי ואת
 לקדושת הגוף דלא מהי פדיון והילכך לה מפיקע ליה מיר
 שיבדיל אלמא דהכריזי המת אין להם פדיון הכל אין זה קוביא
 כי בעל המימרא בזה ביבמות היא רבא ורבא לשיטתו הא לא
 יליף כלל הכריזי המת מע"פ רק נמיר לה מע"ז ובע"ז הא בלמתי
 ק"ל דהמשנה לא מהי לזה פדיון ולאכ"י דמיר לה מע"פ

קדשי ד' ג' ר"ה אבל המסכת וכו' מבואר בקדושה המזבח
 אינו יוצא לחולין רק דוקא דרך חילול אבל לא דרך מקח
 ופ"ט בפ"י ובמקנה שאף רש"י מודה לזה אמנם בקדשי דר"ה
 מהני בין דרך חילול ובין ע"י מקח ככל שז"ל יוצא לחולין
 כחו שכתב רש"י בסוכה ד' מ' פ"ב ד"ה קודש והיינו טעמא
 הכוונה דהא קדשי ד' יוצא לחולין אף דרך מקח הוא משום
 דילפינן זבח מקרא דכתיב ופרה בערבך ויסק חמשייתו זה הוא
 דרך פדיון ואם לא עבאל וזמכר בערבך זה הוא דרך מקח
 וזמכר כמו שהביא שם רש"י הרי מבואר דכשיצא דוקא קרא
 לזה והילכך מהאי טעמא נמי פליגי התם בגמ' בשביעית אם
 היא מתחלה דרך מקח דוקא או דרך חילול דוקא והיינו משום
 כל דליכא קרא דמהני תרתייהו אכן מסבירא לא ידעינן זאת
 הילכך בקדשי מזבח נמי כיון דהא דמהני פדיון בקדשי מזבח
 שטל דבהו מוס ילפינן זאת במנחות ד' ק"א מהא דכתיב ואם
 כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן דורשינן דהאי
 טמאה הוא בעלת מוס והתם הא לא כתיב רק ואם גאל
 יגאלט ויסק חמשייתו דזה לא מייירי רק בחילול אבל דרך מכירה
 לא הוזכר שם כלל והילכך לא מהני לזאת לחולין רק דוקא
 דרך חילול וכן הדין בפטר חמור כיון דכתיב וכל פטר חמור
 חפדה בשה בעיני דוקא דרך פדיון ולא דרך חילול והנה הא
 דמהני פדיון בעגלה סובר התוספתא דלאו מהא דכפרה כתיב
 בה ילפינן חדא דהא ר' ישמעאל ושאר הגאון לא ילפי מוס כלל
 איסור העגלה רק דלפי מליצוריו מנורע כדאיתא בכריתות ד'
 כ"ה ועוד דהא י"ב סברא בתוס' קידושין ד' ג"ז דהאי כפרה
 דכתיב בעגלה לא נתקבלה רק לענין רפובל בה ערישת לחוד
 אלא הכוונתא סובר דלפינן זאת מג"ש דעריפה עריפה מפטר
 חמור כמו דילפינן ג"ש למילה אחריהא כדאמרינן בבבביות
 ד' יו"ד פ"ב והילכך כמו דהתם מהני פדיון בכל ענין אף
 בעגלה כן וכמו כן נמי בעיני בעגלה דוקא דרך פדיון ולא
 דרך מקח כמו בפטר חמור והנה שם במשנה הא נאמר שאם
 מכר וקדש בדמיהן מקדשת דזה הוא רק דרך מכירה וזאת
 לא מהני רק בקדשי דר"ה דאיכא קרא אבל בשאר הקדושות
 לא מהני רק דרך פדיון דוקא ג' גם כתבו המפרשים דהא
 דעסקה הגמ' כאן בגללי הכרה אי מה קודש טופס את דמיו
 דיש להבין בזה הא לקמן ד' ג"ז ע"ב אמרינן לענין שער נזיר
 כיון דלא כתיב קודש רק קדוש אמרינן דאיט הופס את דמיו
 זה בודאי לא עבף הלשון של תוקדש הנאמר אלל כלאיז
 מלשון קדוש הנאמר אלל שער נזיר וה"כ מה פריך אי
 מה קודש הופס את דמיו וכו' דילמא ילפינן האי תוקדש
 מקדוש דשער נזיר שאיט חופס את דמיו ויתרין המקנה שם
 דכוונה הקושיא היא כן כיון דבהו שחופס את דמיו איכא
 זו קלא דיוצא לחולין וחומרך דהופס את דמיו וה"כ פריך
 האי חיות דמקשינן לשער נזיר משום חומרך דאין לו פדיון
 נקיש לשאר קודש דהוי חומרך דתופס את דמיו פ"ט ג' גם
 ידוע הוא כי אלל קדשי דר"ה נמי כתיב לכפר כדאמרינן ביומא
 דף ס"ג מהא דכתיב במדבר ל"א ונקרב קרבן ה' וגו' לכפר
 על נפשיוט פ"ט :

וי"ט לי להבין עוד בזה דבירושלא פ"ט הקדושין הלכה ח'
 אמרינן דר' אחי בשם ר' לעזר אמר אליבא דר"ש
 דהמקדש בפטר חמור מקדשת מק"ו ומה בטר דלא מהני בו
 פדיון ואפילו הכי מקדשין בו פטר חמור דמהני בו פדיון לא
 כש"כ וישי' בזה בתלמודא דיון בטורות ד' יו"ד והשתא לשיטת
 התוספתא דמהני פדיון ג"כ בעגלה ערופה ר"ה אמאי לא פליגי
 ר"ש ג"כ בעגלה ערופה ולומר דהמקדש בה כמקדשת ג"כ
 מהאי טעמא שיש לה פדיון והילכך נראה לי דלשיטה זו פ"כ
 ז"ל דר"ש חילק בזה על התוספתא וסובר דבאמת עגלה אין לה
 פדיון ואף דגם הוא יליף עריפה עריפה אולי סובר דלענין זה
 לא נתקבלה הגו"ש ובהו אחי נמי שפיר מה דאמרינן בחולין
 ד' פ"א דהשוחט פרת חטאת ועגלה ערופה איתו וזאת כו'
 שהוא פטור אליבא דר"ש משום דהוי שחיטה שאיט ראוי ולא
 הוי שמה שחיטה ופריך הגמ' פרת חטאת אמאי לא הוי
 שחיטה שאינה ראוי אליבא דר"ש הא איסור סובר דפרת
 חטאת יש לה פדיון וכיון דאי כפי היה פדיון א"כ שחיטה
 ראוייה היא ומסיק דפרת חטאת לא נישנית במשנה כלל משום
 דכחמת חיוב הוא משום איתו וזאת כו' והדר פריך פ"ט
 אמאי היא שחיטה שאיט ראוי והא לא נאסר מחיים ומשני
 שסובר ר"ש דע"כ נאסרת מחיים ג"כ והשתא לר"ש מה זה
 חירון הא מ"מ כיון דיש לעגלה פדיון הרי שחיטה ראוי היא
 כמו דאמרינן לענין פרת חטאת וקושיא זו הובא ג"כ במפרשים
 עיי' בספר בית יצחק שם סי' ו' מה שחירן בזה אבל לפי מה
 שכתבתי שר"ש סובר דעגלה אין לה פדיון אחי שפיר משום
 דהא הסוגיא התם אליבא' הוא דאולי והיינו טעמא שר"ש סובר
 דע"כ כיון דלא נתקבלה כלל בפטים וגם אין בה שום קדושה
 ולא קביעות מקום ולעשייתה כמו דאיכא כפרה אזומה שיש
 קביעות מקום לעשייתה ולעריפתה וגם מסתרת טמאים משא"כ
 עגלה שאין בה רק איסור הנאה לחוד הילכך סובר ר"ש דלא
 עריפת בזה משער נזיר ושאר איסורי הנאה דלא ילמא
 למיחפש פדיון נמאלא לפי מה שביארט הא בין התכמים
 דתוספתא ובין ר"ש תרווייהו סברי דעגלה אין דינה כלל לקדשי
 מזבח וה"כ ממילא לא שייך זאת כלל לגבולי הקדש ועיי'
 בגדרים ד' מ"ז בסוגיא דמליפין גביראליס דמי :

ור"ה היום' בקידושין ד' ג"ז כתבו בחירון השני דהאי
 דאמרינן בעגלה ערופה דכפרה כתיב בה כקדשים
 לאו לכל מילי נאמרה וזאת אלא רק לענין ערישת דשכל בה
 כמו בקדשים ע"ש ויש להבין א"כ האף קאמת הגמ' בזבחים
 ד' ע' דעגלה עריפתה מפכהרה מדי מומחאה משום דכפרה
 כתיב בה ע"ש הרי מבואר הוא דאף לשאר זבחים נמי ילפינן
 מהו דדינא כקדשים ולאו לענין עריפה לחוד מיהו וזאת יש
 ליישב משום דפתס אף בלאו האי פעמא דכפרה כתיב בה
 כיט

ובירושלאמי דטופה פ"ט הלכה ה' איחא התם מחוסרי
 אבר מהו שיפסול בעגלה כמו דפוסל בקרבן
 בני גח אמר ר' יוסי תמן הא קריבין איטן בזמה שיש בהם
 למזבח משא"כ עגלה אין בה כלום למזבח ור"ל דלא דמי כלל
 לקרבן ר' ירמיה אמר כיון דכתיב בה כפרה כקדשי מזבח
 דמי ומסקי שם דזה דנקרא קדשים הוא לענין שפוסל בה
 מריפות וגראה שהוא פ"ד שכתב החיים' בחולין ד' יו"ד לענין
 פרה אזומה דאף למחן דלא סביר דבהו דקרי רחמנא חטאת
 יהי' דינה לכל מילי ככפלות מ"מ לענין פסול עריפה שהוא
 פסול הנוף מהני וזאת ע"ש וה"כ דכוותא והנה בודאי גם ר'
 ירמיה לא יחלוק על האי דרשא דכפרה כתיב בה דהא היא
 דרבה מפורסמת בש"ס בלא פלוגתא אלא דר' ירמיה סובר
 דאפשר דאף דכתיב בה כפרה מ"מ איט דינה רק כקדשי
 על נפשיוט פ"ט :

ובירושלאמי דטופה פ"ט הלכה ה' איחא התם מחוסרי
 אבר מהו שיפסול בעגלה כמו דפוסל בקרבן
 בני גח אמר ר' יוסי תמן הא קריבין איטן בזמה שיש בהם
 למזבח משא"כ עגלה אין בה כלום למזבח ור"ל דלא דמי כלל
 לקרבן ר' ירמיה אמר כיון דכתיב בה כפרה כקדשי מזבח
 דמי ומסקי שם דזה דנקרא קדשים הוא לענין שפוסל בה
 מריפות וגראה שהוא פ"ד שכתב החיים' בחולין ד' יו"ד לענין
 פרה אזומה דאף למחן דלא סביר דבהו דקרי רחמנא חטאת
 יהי' דינה לכל מילי ככפלות מ"מ לענין פסול עריפה שהוא
 פסול הנוף מהני וזאת ע"ש וה"כ דכוותא והנה בודאי גם ר'
 ירמיה לא יחלוק על האי דרשא דכפרה כתיב בה דהא היא
 דרבה מפורסמת בש"ס בלא פלוגתא אלא דר' ירמיה סובר
 דאפשר דאף דכתיב בה כפרה מ"מ איט דינה רק כקדשי

רק כיון דחזק שנקראת כפרה דהאי ליטא נאחר ג"כ בקדשים
 אף דלכא דברים לא יבליג למילף מזה בליטא מוס דהאי ליטא
 לא משמע כ"כ שדינה לנמרי קדשים מ"מ כיון דחזק לענין
 כרה אדומה דקרי רחמנא חפאת דאף דלא מהני זאת לענין
 שיהי' דינא כחפאת דהא פרה רק דין קדשי בד"ה היא מ"מ
 מהני האי דקרי לה חפאת לענין שטריות פיסלת בה והיינו
 מוס דכל כה"ג שהוא פסול הנוף מהכפרה הוא דילפינן זאת
 מהאי ליטא דנקראת קדשים הכא נמי לענין עגלה הא דקרי
 רחמנא קדשים אף דלא ילפינן מזה לשאר דברים מ"מ לענין
 פסול שטריות שהוא פסול הנוף ילפינן חזק ומה דאמר הגמ'
 בזבחים ובמגילה דכפרה כתיב בה כקדשים הוא שיגרא ליטא
 דחילין נקט כמו שכתבו החוס' כאן בקידושין והשתא מחזיקין
 הכל וברור הוא לדעתו נמלא לפי' לא שייך זאת כלל לגידול'
 הקדש דהא דקרי לה הגמ' הקדש לא נאמרה רק לענין שטריות
 לחי' מוס דהוא פסול אכל לא לענין שאר דברים :

והנה לחי' דהשון של החוס' שכתבו דהא דילפינן מהא
 דכפרה כתיב בה כקדשים קאי גם כן לענין איסור
 הגאה דידה רק דה קאי על קודם העריפה אבל על לאחר
 העריפה לא ידעינן מזה מוס דאין לך דבר שגשפה מטייה
 ויהיה חסירה ומוס הכי בעינן העריפה לאיסור אהיה אף
 לאחר העריפה ע"ש מל מקום גם זאת לא שייך כלל לדון
 גידולי הקדש דהא החוס' כתבו דהא דעגלה אסורה לאחר
 העריפה ילפינן זאת מוערפו שם נמלא דהאי וערפו שם
 מיירי לאחר העריפה והאי הינות שם הנכתב א"ל עגלה
 לא נמלא רק כאן והו' לא לפי זה ע"כ הא דילפינן דמה
 אסור בהגאה שם שם מעגלה היינו נמי מהאי שם דכתיב
 א"ל העריפה מיירי לאחר העריפה והאי לימוד דעגלה נקרא'
 קדשים זאת מיירי על קודם העריפה ומההא הא לא ילפינן כלל
 דמה אסור בהגאה דהא א"ל קודם העריפה שהוא מוס דדינה
 כקדשים לא הוכר החס' כלל ידעה שם ולאסור לאחר
 העריפה מוס דמיח' למת הא לא הוכר החס' כלל דאסור מוס
 דדינן כקדשים וא"כ יכול להיות דלאחר העריפה דילפינן מזה
 האיסור של מה ליה החס' כלל האיסור של קדשים רק דאסורה
 מוס גזירת הכתוב לחי' ואף שיש לדחות ולומר דכוונה החוס'
 היא דהאי וערפו שם ופי' מגלה לנו דהא דקרינן לה קדשים
 ק"ל אף לאחר העריפה מ"מ פשט דברי החוס' לא משמע כן רק
 דהאי דדינא כקדשים לא קאי כלל על אחר העריפה וכן משמע
 פשט החוס' בע"ז דכ"ס ד"ה כפרה וכו' וכן מטאור בש"ח ג"כ
 שפירש כן דברי החוס' שהקשה שם על הסברא שהביא החוס'
 בנדה ד' ג"ה דעור המת מותר בהגאה חספמא דכין דהא
 דמה אסור בהגאה ילפינן זאת מעגלה ועגלה הא דינה כקדשים
 הילכך כשם שערות קדשים מותרים הם בהגאה ה"ג עיר המת'
 והקשה ע"ז הא מה דאסור מיערפו שם ילפינן והיינו מגופא
 דקרא כדאמרינן בכריתות ד' ו' הרי חזין דלאו מקדשים ילפינן
 ע"ש הרי להדיא שפירש דברי החוס' כמו שכתבנו לפי' הא לא
 שייך כלל איסור קבר דילפינן זאת מוערפו שם לאיסור הקדש :

אלא שיש להבין דברי החוס' ענינן בנדה שם דהא כתבו
 להדיא דעור המת מותר מטעם כיון דילפי' זאת מעגלה
 ועגלה דינה כקדשים שטריות קדשים שרי בהגאה משמע דסביר
 דלנמרי מדמינן איסור מה ואיסור עגלה לקדשי מוכח דאם נאמר
 דלקדשי ב"ה מדמינן הא ק"ל דערות של קדשי בד"ה אסורות
 הם ופי' בזבחים ד' ק"ג מיהו גם זה ניחא מוס דהא פיקר
 השטם דערות של קדשי בד"ה אסורות הוא מוס דאמרינן
 דסתמא דמילתא דשרי היחה בצי' ההקדש להקדש ג"כ הא
 השרי אבל הם אמר ח"י מקדישה לבד"ה חזן מן השרי אז הא
 אין השרי קדוש ופי' במשילה ק"י ג' לפי' ניחא נמוס דהא
 יש להבין מה זה שכתבו החוס' כיון דילפינן מקדשים וקדשים
 לאחר זריקה מיהו השרי שאי עמדה כפרתן פ"ה הא לאחר
 זריקה

היינו נמי אמרינן דערופה מטהרתה ממימאחה מוס דלא
 גרע זאת מהא דאמרינן ביומא ד' ס"ד ששעיר המשתלח
 דחיימי לזין יז הוא שחיטתו ונחשב זאת לשחיטה לענין איסור
 איתו וזה בני כמו שהביא החוס' שם בחילין אף דהתם ליכא כלל
 לימוד ע"ז רק הסברא אמרינן זאת כיון דמליטו ע"ז חייבי לזון
 אמרינן דהי' היה שחיטתו ה"ג דהוהא ואין לומר דהתם נמי כיון
 דכתיב יעמוד חי לכפר נמי דרשינן דמיה לקדשים כמו בע"כ
 ז"ל דח"כ למה לן דערופה פוסלת בה מעפמא דחין הגרל
 קובץ לעזולא חלה דוקא בראי' לבס כדאמרינן בחילין ו"א חייבי
 ל' מלכפר חל"ע ע"כ דהאי לכפר כל על ידיו דברים ועי' ביומא
 ד' ט' נמלא דמאי דאמרינן דחייבו לזון זה הוא שחיטתו הוא
 רק מוס דמליטו בכך כמו שכתבו החוס' בהמירה שם הילכך
 בעגלה נמי דהוהא ו' ואף דבגמ' שם הביא הטעם מוס דכפרה
 כתיב בה הא לדעת החוס' מבוחר הוא דהוהא לאו דוקא כמו
 דאמרינן בקידושין ד' ג"ז כן נאמר שם נמי בזבחים רק מה
 שיימד בע"ז הוא הגמ' דמגילה סוף פ"ג דאמרינן החס' דעגלה
 עריפתה דוקא ביום מוס דכפרה כתיב בה הגמ' דלאו כשכיל
 עריפה לחוד נאמרה דרשה ו והיינו מי שהקשה זאת ויעור
 לריבין להבין דמג"ל לחול' לימד כן דהאי דהאמרה בה כפרה
 כקדשים לא קאי רק על זה דפוסל בה שטריות מג"ל זאת הא
 שטריות לא הוכר כלל בקרא רק דעיקר הלימוד הוא מוס
 דנקרא קדשים וא"כ מאן מפס' לחלק דיוקא לענין שטריות לחוד
 נקרא קדשים ולא למילתא אחריהא ויעור יש להבין דהא בהחילה
 הקשה החוס' דלמה לן דרי קראי דעגלה אסורה והידנו דהאי
 קרא דכפרה כתיב בה קאי על קודם עריפה והאי קרא דערופה
 קאי לאסורה אף לאחר העריפה וא"כ סירנו אי נמי דהאי
 כפרה דכתיב בה לא קאי רק לאיסור בה עריפות וא"כ לפי' שם
 בחמה מג"ל לאסורה אף קודם העריפה הא הוא ליטא של
 העריפה דילפינן מינה דעגלה אסורה היא בהגאה הא לא מיירי
 רק דוקא לאחר העריפה וכן נראה לי דכוונתם בחירון אי
 נמי היא ע"כ דברייך בחילין ד' ו"א ד"ה חפאת שהקשו לר"ב
 דליה ל' בפרה אדומה האי דרשא דחפאת קריא רחמנא רק
 דינה כקדשי בד"ה ח"כ מג"ל דפוסל בה שטריות וסירנו דלענין
 פסול כגופה כגון שטריות מידה ר"ם דלענין זה מהני מה
 דרשא קריא רחמנא ע"כ הרי חזקן דסברת החוס' הוא דאף
 אי לא דרשינן דהאי חפאת איתיה להורות לנו דדינה כחפאת
 מ"מ לענין פסול הנוף אמרינן דהיא לגי' דדינה כחפאת :

והנה הרשב"א בחידושו בהב דכ"ע סביר דרשא דמקשינן
 משעיר למכפר רק ר' יוחנן סובר דהאי בנין אב של
 מכשיר ומכפר לא קאי רק לענין איסור הגאה לחוד ע"ש וכן הוא
 להדיא בכריתות ד' כ"ה לענין דירודתה לנתל אסון אוסריתה
 דכלימוד הוא משעיר ממכפר ו' ונה רש"י פי' שם דילפינן משעיר
 היינו ליטרי מטרע ממכפר עגלה ערופה וא"כ ילפינן משעיר
 ממכפר היינו עגלה ערופה שהיא מכפרת ילפינן אותה משעיר
 המשתלח דהוא נמי מכפר דכשם ששעיר המשתלח נאסר מחיים
 אף עגלה כן ע"כ מיהו ע"כ מהאי בנין אב לא מינו למילף רק
 איסור הגאה לחוד והיינו כיון דמערופה ידעינן שעגלה אסורה
 בהגאה רק דלא ידעינן שגם מחיים אסורה ליה הוי האי בנין אב
 גילוי מילתא שהיא אסורה גם מחיים אבל למילף מזה שאר
 פסולים לא ילפינן דהא חזקן דמיס' פוסל ששעיר המשתלח ואיט'
 פוסל בעגלה כדאיתא בטומא ד' מ"ה הילכך מהאי טעמא נמי
 בעינן בעגלה קרא כפי עגלה שטריות פיסלת בה ולא ילפינן
 זאת מהאי בנין אב מוס דכל כה"ג לא ילפינן בעגלה כיון שאין
 דינה שוב לשעיר וככברא ו ממש סובר החוס' בחירון אי נמי
 שהינו דהא דכפרה כתיב בה לא קאי רק לענין שטריות כיונהא
 הוא כמו שכתב כאן הרשב"א דכ"ס סביר דעיקר הלימוד דעגלה
 אסורה בהגאה הוא מכפר ממכפר דשעיר המשתלח רק דמוה לא
 יסולן למילף כ"א לענין דעגלה נאמרה ג"כ מחיים אבל לחדש
 בה דין חדש שטריות פוסלת בה זאת לא ידעינן מהאי בנין אב

זריקה אף הכפר נמי מותר וכן הקפה המי נדה והחוק לומר דמיתתם ללמוד עגלה פרושה מעולה דמיתת מיתרים הם ח"כ שסבבה כולי כלל ולא ח"כ מ"ל לומר דהאי כפרה דכתיב בטעלה ילפין דוקא מעולה ולא מחטאת ואם יסוד הא מסקין בזבחם ד' ז' העולה חזין היא ופי' ח"כ מיתת היא ח"כ בזה לכפר כללי וכן דמיתת בה"כ מותר פ' ד' ופ"ה הכן את החטאת וכפר מה ח"כ מפני שחטאת והעלה הכן את העולה יכול יהי יטל מעבדים ח"ל החטאת וכפר שהכפרה הלי' בחטאת ופי' בזבחים פ"ט ע"ג ובטילה לה נאמר כלל וכפר ומה דכתיב אלל עילה לכפר עליו היא לדרשה י ע"י בתוי"מ פ' וקרה סי' ל"ג וא"כ ע"כ מוכפר הנאמר אלל חטאת ואם ילפין וההם הא לחזר זריקה גם הכפר נמי שרי אלא פ"כ עיקר טוונתם הוא לומר דכל היכא דהני בחין ליתן פ"י דין קדושה מנח דכתיב לכפר או חין על העור חל דין הקדושה של הכפר וע"ז הביאו ר"ח משניות קדשים וחק של חטאת ואבטית נמי דלחזר זריקה שאי נמנה הכפרה וחל על הכפר הקדושה טלה אפ"י הכי לה חל על העור ה"כ עגלה פרושה

חושן משפט

סימן סה

ע"ד ראובן ושבעון שהבטו מסון שניהם זס"ז באיוה עסק שהיה ביניהם ואחר נבין כל הטענות נרחיב ראובן לשלם סך כהנים ופרע לו סקצה לפני ב"ד וכתוך הרברים אמר לא רציתי לטעון עוד טענה שיש לי בעסק זה כי אמרו לי שאין זה טענה והב"ד הבירו שע"פ טענה זו יתחייב לו ששקון סעודה אם ב"ד צריכין להגיד לו וזה וגם אם יבא אח"כ להבטו ששקון סה שפרע לו אם נאמן ואם יכוד להחזיק סה שזה :

היה עושה בזה שכבר דמהני מכירה כה"כ ומסקין דלא הי מכירה משום דהי מחילה בטעות ח"ס לא היכא דשמיט והכיל דאו לא מפקין מיניה משום דנח"ה ליה דליקום בהימנותה כדאיתא ההם אלתא שנתן לומר בטעות בדין היה וכבוד שזה היו מכירה ע"כ :

אונס הקלות כפי' ע"ה ס"ק ז' מולק על הכ"י וכתב דשוכדא דרבא מיירי סתמא בפירוש בטענה במחזיר הדיכרא שהוא חינו חוזר אותם הלא דוקא בלאוץ שהוא חייב ע"פ דין ע"כ והנה לכאורה נראה דכדברי הקלות כי הר"ח שהביא הנה"ס מהא דב"מ ח"ט מוכרחת כ"כ והוא דלפי מה דמוכח מהפוסקים בדבר זה ח"ס הוא נאמן לומר אחר הנהיגה טעוה בדין היה במה שנתן או לא חלי זאת בפלוגתא דהראשונים בטען דבר לחבירו סתם אס יכול לומר במהנה נחתי לו או לא שדעת הרשב"ה הובא בר"ן נדרים ד' ל"ג שאינו נאמן משום דאמריק אולי פקדון נתן לו אמנם הכ"י כפי' שפ"ג הביט בשם הרשב"ך דאמריק סתמא במחנה קדיש ליה ע"כ והיינו כי לדעת הפוסקים דכהני נתינה לחבירו היכא דלא ידעינן למח נתן אמריק דלמחנה נתן הכא נמי אמריק שנתן לו בשביל מחנה ואף שהוא אחר דלא למחנה נתן לו רק טענה בדין היו אין שומעין לו כמו ההם שאומר ג"כ דלשם פקדון נתן ואפ"ה אין משניחין עליו ומה לו טענת פקדון או טענה פטיתי בדין אידי ואידי טענה הרגילה ופליגי היא ואפ"ה ח"ט נאמן והיינו משום דאמריק סתמא דמילתא דהדך הוא שאס נתן סתם דעתו שיהי' מחנה הכא נמי אמריק דלמחנה נתן לו ואף שיש לחלק קצת בבכרא שאין הדרך להפקיד פקדון סתם מה שאין כן טענות בדין הוא דבר המצוי יותר מכל מקום כודאי אין כ"כ מספיק להוציא ממנו כבכרא קלושה כו אמנם לדעת הפוסקים דכדברי דהסס נתינה ללא למחנה היא ויכול לטעין שלא

הנה כמי שרובע מחבירו ממון כב"ד יהוא תובט מעט והדן רוחה שפ"פ דדין מחייב לו יותר זאת מובחר הוא בח"מ סי' י"ז שהכיר הוא לדין לומר לו שהוא חייב יותר אמנם ח"ס הנהבט עמד וביטל כב"ד מהמת בסדר שהוא חייב לשלם סך כזה ואח"כ כבנתכרר לו ע"פ ב"ד שהוא פטור חוזר וחובט מה שנתן לו וחוזר טענה בזה כמה שנתן לו ואם היה יודע שהדין אחר לא היה נתן לו כמו בשכר דדין זה אינו מביאר ככ"כ גיפה רק מנינו כזה פלוגתא בדברי הפוסקים כמו שכתב יונה כב"מ ביה יפקד סי' ס' הובאו דבריו בקלות סי' ע"ה כמי שיש לו הבעה על חבירו בחיפן שפ"פ דין פטור חבירו ואינו חייב רק ללאת ידי שמים ועמד וביטל ואל"כ טוען בטענה בדין היה שכבר שפ"פ דין חייב הוא בהשלומין ואם היה יודע שאינו חייב רק ללאת ידי שמים לא היה משלם לו והביט טענתו טענה והביא ר"ח מסנהדרין ד' ע"ב ברבא דהיגוט ליה דכרא במחנהא ואדרינהו ניהליה ולא קבלינו משום דכדמיס קננהו והקשו שם התוס' דלמאי לא קבלינהו והא קי"ל דכלל מקום דאינו פטור רק משום דקילב"מ חייב הוא ללאת ידי שמים והירצו שהם לא החזירו אלא משום שהיו שוכרים שחייבין הם ע"פ הדין בהשלומים ולא משום ללאת ידי שמים לחוד כרי מוכח מה דכל כה"כ כשחומר טענה בדין נאמן ע"כ נחל לפי זה מהכ"כ היכא שפטור לגמרי אפילו ללאת י"ש ועמד וביטל ואחר כך אומר שטענה בדין היה כודאי נאמן לומר וחי"כ להחזיר לו ומכל שכן אם עדין לא הוציא המעוה מנ"י כלל רק שחבט פתוח ממה שמגיע לו כודאי נאמן לומר שמה שלא חבט יותר משום שטענה בדין היה וכן ראינו כנה"מ כפי' י"ז יכול לומר בטענה בדין היה במה שלא חבט לו יותר ולא מחל לו ועיקר ראינו מהא דב"מ ד' ס"ו כמוכר דבר שלכ"ל אי שמכר באסתמחא דקרי ליה הגמ' מחילה בטענה משום שהוא

בלא נהתי לך רק לשיקרון הכא נמי נחמן לומר שגיגה בדין היה ולאו לבס מחנה נחן לו :

והנה הקלוה בש' בס"ג הביא ר'יה דהתם נהנה הוא לבס שקדון מנישין ד' כי דאיתא הכס הם יתן לאכתי פה של והב שגיגה כחוב עליו וחמר לה התקבלי גיטך והשחר לכהינהיך קיבלה גיטה וכהנחה והאמר דהא קה"ל טעמא דחמר לה והשחר לכהינהיך אין אבל חי לא לא מ"ט דאירא דמלתא הוא עכ"ל הגמרא ומשמע מזה טעמא דחמרינן אירא דמילתא הוא והו בכלל הגליון של גמ' הא לאו הכי הוה חמרינן דהשחר הוא לכהנחה אלמא דסתמא לא חמרינן לבס מחנה נחן ע"ש ובאמת היא ראי' בדורה משיב דאי נחמן דהתם נהנה היה בהורח מחנה ח"כ להכמטינן זאת דבשחר דוהא היכא בטון לאחד חפן סתמא דחמרינן דהיא בודאי מחנה והוא ידענא דמש"כ אם נתן לה גמ' על גבי חפן שביה הרבה ולא חמר לה שהוא בהורה כתיבה שבודאי מחנה הוא ולמה לי למינקט דוקא כה"ג אלא ע"כ דדוקא הכא היא שלם משיב דחמרינן אירא דמילתא היא אבל בעלמא הוה שקדון ולא מחנה ואף שהוא דוחה ראי' זו מבוס שיש לומר דהתם שאני דמאחר דחייב לה הכתיבה חמרינן סתמא דמלתא אין אדם מניח החוב המוטל עליו וטען מהניט ע"ש :

אמנם

מדברי הרשב"א והר"ן בידאי מבואר הוא דלית ליה חילוק זה דהא הרשב"א הביא ראי' דהתם נהנה הוא לבס שקדון מהא דאיתא בירובלמי חד בר גש הלוח לחבירו דיגרין ואח"כ נתן לו הלוח סתם רשות לדור בתוך ביתו אחא עובדא לקמיה דר' אבה בר זבדי וחייבו לשלמו אלמא דמסתמא לבס שקדון הוא ע"ש והשתא מנא ליה להוכיח דכיל מיקום סתמא לא הוה מחנה דילמא שאני הכא דהא חייב לו משום להמלוה אלא ע"כ אין נפק"מ בזה וכמו שהוכיח הקלוה גופא שם כן מדברייהם נמלא לפי שיטתם עכ"פ מוכח שפיר מהא דנישין דרב נחמן דהוא בעל מימרא זו סובר דסתמא לבס שקדון הוא נותן ולא לבס מחנה וכן יש להוכיח דרב נחמן סיבר דסתמא הוא לבס שקדון ע"פ דברי הפלוגא דביתא דר' ל"ט דרב נחמן דהתם שם דהיינו טעמא דמפלה אינו משלים החלףלער נחמן דמחלה יתקבה דהא איתא התם דאינו דומה נבעלה בחונם לנבעלה ברין לפ"י מנ"ל לרב נחמן למימר טעמא דנפשיה משיב מחילה והירין מבוס דאזוה דשמיאל הא סובר דהתם ישראל שנאנסה אסורה לבעלה מבוס דחיישין שחא נהרליה ואפילו לרבא דפליג וסובר דמותרת היא לבעלה הא קאמר ההם העיטם משום דירא אלבשה והו אנוסה והא זה לא שייכי רק לענין שלא תהא על בעלה אבל מ"מ פסור הוא מלגלם הקנס דחמרינן דמחלה לכך לא רלה רב נחמן לומר משום דמפשה אין לה לער דח"כ קשה אחאי משלם באנוסה דמנא גס היא נתרנחה ולא היה לה לער ולא נחמיב מעולם בהקנס לכן קאמר דהשפס הוא במפשה משום מחילה ובאיהנסה אף שהוא ג"כ ספק מחילה מ"מ הא ספק מחילה חייב ע"ש הרי להדיא מוכח מדבריו דרב נחמן סובר דסתמא לאו מחילה והמנה הוא ובהא חמרינו להסביר ג"כ סברת רב נחמן בבילה ד' ל"ט בני שמיאל מים ונתן לחבירו ושין בכ"מ ד' א' ברש"י ד"ה ספא וכו' שכתב שם על הא דהמנביה מליאה לחבירו דחמרינן דאם משנתנה לו חמר אני זכיתי בה חחילה לא חמר כלום משום דגלי דעהי כשהנהה לו דאדעתא דהאי אנבאה ע"ש ויהקשה מהרשב"א והמהרמ"ש הא עכשיו אליבא דרב נחמן קיימין דאית ליה המנביה מליאה לחבירו לא קנה חבירו וה"ל מה זה בעל רש"י דאדעתא דחבירו הגביה מה צדק שהגביה לא קנה חבירו וה"ל דרב נחמן דהמנביה מליאה לחבירו לא קנה חבירו וחירו דשיקר השפס הוא משום דחמרינן דח"כ שנתנו לחבירו במחנה נחן לו אמנם כ"ו לא שייכי אלא דיקא חס חתלה הגביה היה בשביל חבירו אבל אם נחמן דהתחלה לא הגביהה אלא בשביל עצמו או מהסברא יובר

שכסותין לחבירו לא לבס מחנה אלא לבס שקדון נתן ע"ש :

ועדיין

יש להבין בזה דהא בבילה דף ל"ט בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת בבילא מים ביו"ט ונחמן לחבירו דמסקינן ההם בסוף הסוגי' לפי פירש רש"י דחרייכו כבני דהמנביה מליאה לחבירו לא קנה חבירו רק דשיקר הפלוגתא חלי בזה דרב נחמן סובר דגם המנביה עלמו נמי לא קנה ורב ששת סובר דמתחלה קנה המנביה לעלמו רק דכשחר ומהר לחבירו חמרינן דבמחנה נותן לו ע"ש ואחאי נחמן זאת הא כיון שמתחלה זכה לנפשו היה לו לימר שבתורה שקדון חסד לידו כמו שכתבו כאן אליבא דרב נחמן ואף שיש לחלק דהכא הא קאי חי חמרינן דהמנביה הגביהה ללורך עלמו הילכך שייך שפיר לומר דכיון דמתלה הגביהה היה בשביל עצמו אף שאח"כ חסר לחבירו חמרינן שהוא בתורת שקדון מבא"כ בבילה שם אליבא דרב ששת אף שמתחלה קודם שחבר לחבירו זכה בהמליאה מ"מ כיון דמתלה הגביהה ללורך חבירו הילכך חמרינן כשחסר לו בודאי במחנה נחן לו מ"מ הא ע"כ זה אינו דהא הוסי' הקבו בבילה על שיטת רש"י הלאך זכה המנביה בלי כונת זכיה ע"ש ובאמת הוא קופיא גדולה דהא היכא דליכא דעת אחרת מקנה אותו בודאי בציון כונת קנין ובפרס היבא דמכיון להדיא שלא לקניה כמו ההם בבילה או בודאי אינו קונה בלא כונת ע"כ ל"ל אליבא דרב ששת שסובר דכיון דהמנביה מליאה לחבירו לא קנה חבירו ח"כ ע"כ דעת המנביה היה שקודם שימסור לחבירו יזכה הוא חתלה לנפשו כדי שלא יהי' הפקר בידו רק אח"כ כשנתנו לחבירו חמרינן דסתמא למחנה נותן לו ופשוט הוא לפי זה הא לבנתת מהרשב"א יש להבין ג"כ דכיון דזכה מתחלה לנפשו אחאי לא חמרינן כשנתן לחבירו נותן לו בתורת שקדון ולא בהירח מחנה כמו דחמרינן אליבא דרב נחמן ועוד באמת באזה כברא פליגי התם רב נחמן ורב ששת שרב נחמן סובר דהמנביה לא זכה כלל משיקרא והו הפקר בידו ואף אם בא אחר וחסף ממנו זכה אותו האחר ומנ"ל זכה אולי אינו הפקר רק כדרך כל המנביהן שם דבר מליאה שמנביה ללורך עלמו רק כשנתן אח"כ חמרינן דבמחנה נחן לו כמו שסובר רב ששת אבל לפי דבריו נחמן משום דרב נחמן לשיטתו שסובר שסתם נותן משלו לחבירו הוא רק בתורת שקדון הילכך כל שנימא שמתחלה זכה לנפשו או היינו אומרינן שחבירו לא יזכה בזה משום דבודאי רק בתורת שקדון חסר לידו לכך מוכרח לומר שהמנביה עלמו ג"כ לא זכה בו מעולם נמלא דהספק טולד לנו משיקרא חס זכה בו המנביה כלל משום הכי חמרינן חס משנתנו לו חמר אני זכיתי בה חחילה לא חמר כלום משום דאף דהתם נותן לחבירו הוא רק בתורת שקדון מ"מ הכא שאני דגם המנביה עלמו לא זכה בו מעולם :

דיוצא

לנו מה שרב נחמן סובר דהפק מחנה וספק שקדון חמרינן דסתמא הוא שקדון משום שאין דרך של בני אדם ליתן מהניט משיב הכי לשיטתו שפיר אית לי' בכ"מ שם דחי לאו הכברא דנימא דליקום דהימטתא היה נחמן לומר שלא מחל לו רק טעם משום דלשיטתו סתמא דאיני לוי למחנה נותנין אבל לדעת הבוכרים דהפק מחנה וספק שקדון חמרינן דמחנה הוא משום דסתמא נותנין לבס מחנה יכול להיות ג"כ דהפק מחנה וספק משום חמרינן ג"כ דלמחנה נחן כמו דהפק מחנה וספק שקדון לפי זה עדין אין ראי' ברורה מרב נחמן שנתן לומר שטובה בדין היה והשתא יש לומר נמי שבהה"ה הוא עס הקצת בזה במה שדוחה ראי' הב"י מהא דמסנהדרין משום דלכאורה נראה דרבא הוא דסובר דלא כמו שכתבנו אליבא דרב נחמן אלא דהפק מחנה וספק שקדון הוא מחנה דהא אית לי' סוף פ' השולח הוי מוחן ומשאל מרה למירפק ביה פרידיבא סתמא רפי' ב' כל פרידיבא דאית לי' והקשו שם החוס' דהא חמרינן בפ' המוכר את הבית שאם מוכר לו הסס ארפתא ארתי משמע וחלקו דהתם שאני דכפל הקרקש נקרא תחוק מבא"כ הכא השולח היה המוחק ע"כ

והא דהא המהאל מנין ברי שלא באל לי' רק על שני פעמים ותי לא ואחרי רפיך בה לכולם חלה ע"כ שרבי סובר שספק מהני וספק פקדון או שיהרר פנימי אחריו דמתנה הוא וכן ראינו בבבלי"מ כס"י מ"ה שהביא כן מרבא ואף שדחה שם קלמ משום שפסה פירישה טובא מכונס מ"מ הא ע"כ זה הוה דיון דמשמע נמי שחיס הא הוה ליה ספק השקול ודמי לספק פקדון ספק מחנה חלה ע"כ מוכרח הוא דרבא סובר דהו מתנה גמלא לפי זה הא ע"כ מוכרחין לומר בהא דבנהדרין דמיירי שאלמך בדידי בשעה שהחזיר הדיכרא שהוא מחזיר איהם מחמת שחייב מלך הרין כמו בשכח הקלות דאל"כ הא קשיא מרבא כל רבא. דהוא סובר בב"מ דספק מחנה וספק פקדון איך מיליין מהחזיק ואחרי לא קיבל הדיכרא חלה ע"כ מוכח דמיירי כמש"כ הקלות שהם עשו בדון היוסכרו שחייבין להחזיר מחמת גוף הרין ואחרי כן קודם החזרה ותביא הכי לא קיבלן רבא ונולא שפדין איך לוי רח"י כדורה לניקן שלי :

ובעיקר

הדבר הזה לכאורה יש להביא דח"י שנאמן לומר שטעה בדון היה מהא דב"מ ד' ג"ח בבהוא גברא דקרי שיתין ושון חמבין וכו' שהוכיח מה המרדכי והובא ג"כ בח"מ ס' רכ"ז שהם הליקח יודע בטעה שקנה שהוא נהאנה רק שאומר שטעה בן בכדי שאלו יתי' הולואה שהיה ויכול לח"כ להצטע הולואה נאמן ובהכו כס הרבה מהפוסקים שאשילו הם לא גילה דעתו מקודם שהוא עושה כן כמה שטתן לו יותר בכדי שלא יתי' מחילה רק קנה פתח ויהן לא ידעין שהוא יודע שהוא משלם יותר מכפי המקח נאמן ח"כ לומר שהוא לא מחל כלל רק עשה כן כדי להצטע ח"כ חונאחי ובהכו העעם חף דכלל מקום קי"ל דברי ובמא לא חמרינן ברי עדיף ח"כ מי יאמר שטעה בן כדי להצטע ח"כ חונאחי אולי בלחמ מחל לו היינו משום דמאחר דודאוי בא ממין חבירו לידו אינו יכול להחזיק בהם מספיקא בלא טענה מצוריה ע"י בהר"ש כפ"ש דמשכירין הילכך הלא נמי בנדון דיון מההר דלשיטה הש"ך בח"מ ס' י"ו דלחמרינן דבמה שלא הבט יותר היה בכלל ספק הא הוא מחילה או מחמת טעות ע"ש הא לפי זה שייך ג"כ סברה זו מנוש בנין דיון דהא כיון שבודאוי בא ממון חבירו בידו ואין יודע האך הא הוא במחילה או בטעות בודאוי ג"כ הוה רבתי להחזיק בהם מספיקא כן היה נראה לכאורה :

אנשים

כד מעינין בזה שפיר נראה לי יותר שחוט נאמן ואינו יכול עוד לחבוט חדה דהא כמה פוסקים חפדשים דברי המרדכי מיירי דוקא דעלה דעתי מקודם לפני פדים שגוה שנתן מחללה יותר מכפי המקח הוא בשביל כדי להצטע ח"כ הולואה ע"ש ממשע דכלתו הכי הוה נאמן לומר שטעה וזה כשביל כדי להצטע ח"כ חונאחי רק חמרינן דסהמא מחל וכן מוכח מדברי הגאון שהביא העור בח"מ ס' קנ"ד בשני חמים שירשו קרקע והניח אחד לחבירו להעביר חמה חמים כהוך שדכו ועשה פועל שטעה בדון היה כמה שלא מיחה וגם מנדר שטעה מ"מ כיון דלא מוכח לו שטעה לא נקרא מחילה בטעות ע"ש והיינו כמו שכתב הג"ח בפ"ה ח"ה ס' ל"ו דהעעם הוא משום כיון דלא חשב לדקדק ולחקור אלל הלומדים האך הוא הרין והניח לו להשתמש בשלו חמרינן דטודאוי בבר וקיבל הרי להדיא שוכח מדבריהם שהף שטעמו רונה חבירו להחזיק בממון שלו מספיקא מ"מ הוה נאמן חף בטענת ברי להולואה מחזיק המחזיק והבא נמי להא דמי כי מה לי אם הניחו להשתמש בשלו ולא חבט לדון ומה לי אם הניח משתמו אלל חבירו וחבירו משתמש בהשהו ואינו חובט לנין דח' ודא חתם הוא וגם פשוט הוא דלא שייך ומה לאינו יודע אם פרעהוך משום דהתם היה עליו החזקה חיוב ברור ובסך הא שרע מח"כ כיון הא הספק הוא בשיקור החיוב כי הי חמרינן דבמה שלא הבט ממנו מחל לו ממילא הוא לא חל פלוו בוס חיוב וכילא ביה ראינו בשכח בבה"מ כס"י :

ע"ה וכן מלאהו ח"כ בח"מ ח' אה"ע ס' קי"ב שכתב ג"כ לדבר פשוט שזה הוה בכלל הוה יודע הא נחמיבתי לך והניט חבין דבה הנה"מ כס"י רכ"ז שכתב בשפוטות על דין זה שיה נקלה חוה יודע הא פרעהוך ע"ש יוד מראה לי בזה דכבר הקשתי בנהיבה אהה על דברי הגאון שהביא הפירי כהא דלחמ חמים מדברי החיים פרוכין ד' כ"ט וב"מ ד' ס"ו שכתבו "במוכר שדחו בשנת הייבל עלמו מודה שמואל דהמשיח חוזק משום דהתם לא שייך כלל לומר אדם יודע דאין המכירה חל כיוכל וגמר ינתן לשם מחנה דאין דין זה פשוט כ"כ משום דלפטר לומר שטעה ברוב דלמך דהוה מכירה ע"ש ולפי זה קשה מה ישנה הגאון על קושיות החיים' אמרי' במוכר שדחו כיוכל לא הוה המשוה מחנה מה אחרת שיכול לומר שטעה שסבר דהוה מכירה הא הגאון שהביא הפירי סובר דאין זה טענה וכן קשה וזהה על הג"ח דפ"ה ח"ה שהבאתי לעיל שהם סוברים דכלל מקום חמרינן מהנה קח' יהיב ליה עוד הקשיתי דבח"מ ס' קמ"ו הביא החס הרמ"א דברי תשובות הרשב"א והמעין שם ברבב"א בגיף ההשוכה יראה שהמטעה היחה שראובן קנה שדה אחת משמעון ויבילם לו וכוז קנה ממנו וזהה הבהה עלמה עוד הפעם ויבילם לו שנית יעשה טובע הלוקח במשיח השניים ויבילם לו שני פעמים כדך מקח אחד ופסק הרשב"א שהלמן הלוקח לומר שטעה ומוציא הממון השניים מיד המוכר הרי להדיא מוציא שנאמן לומר שטעה ולהולואה הממון והרמ"א שכתב ותובע המוכר המשוה השניים דמחמת דמיירי שפדין לא נתן הלוקח המשיח השניים וזהה הוסיף הרמ"א מדעתו להכותא דרישא לומר דברישא נאמן חף להולואה ע"ש בב"י ומראה שכן הוא הרי להדיא מוציא לשם הלכה שנאמן בטענה מוז שטוען שטעה חף להולואה ממון מיד המחזיק וחילו בבה דב"מ ד' ס"ג בטעה בחשבון המשוה בטעות שאין הדעה טועה דקי"ל דהיהרון הוה מחנה שאם ח"כ בא ואמר לפטע טענה בהחשבון שהביא הד"מ כס"י רל"ג וכן בהמ"ע שם ס"ק ח' פלוגתא הפוסקים בזה הא נאמן או לא ולא הכריע ואחרי כס"י קמ"ו הכריע שנאמן :

ונראה

לכאורה לתרן זאת עפ"י דברי המקנה בקדוסיין שם שפירש הפלוגתא דרב ובמואל במקדש החיובי הא המשוה מחנה או פקדון וכן בהכיר בה שהיט שלו ולקחה דלפי נמי הא המשוה מחנה או פקדון כבש שאין זאת בהכרח לומר דוקא פקדון ולמך דוקא מחנה דמה זה סברה ופי דברי גביחות הוא וזה חזיק כמה פעמים שאדם נתן לחבירו סהס והוא בחורח מחנה ופעמים בחורח פקדון ולא שייך כ"כ פלוגתא בזה ובכתב דכולי עלמא סברי דרוב דהיגים סהמא לשולא בשם פקדון רק שותים משום שאין דרך של בני אדם ליהן מתנות חנם רק שרוב חיל לשיטתו שסובר שכלמא דולתינן במחונא בחר רובא לכך סובר דהוה פקדון ושמואל ג"כ לשיטתו שסובר דבמחונא לא אולינן בחר רובא להולואה מיד המחזיק הילכך סובר שהמחזיק יכול לומר שמא מהנה נחה לי ע"ש והשתא ניחא הכל בהקדס דהא דקי"ל דאין הולבין במחונא בחר רובא היינו דוקא היכא שאין החובט פועל ברי אבל אם הוא פועל ברי והנחטע שחא או אפילו שמואל מודה ראולינן בחר רובא משום כיון דברי ובמא וחזקה המשייע בדי ברי מהני להולואה ממון כדאיחא בכתובות ד' י"ב ח"כ מכש"כ רובא בדי ברי בודאוי מהני דהא קי"ל רובא וחזקה רובא עדיף וב"כ הפנ"ג בפ"ק ובפ"ש דכתובות מ"ש והתום"כ ב"ב ד' ע"ח הקשו אמרי' חמרינן בב"מ ד' ס"ג שם שאם אבדח יומך דהמשוה מחנה לכולי עלמא מ"ש מחקדש אחישו דלרב המשוה פקדון ומירלו ח"ל י"ל דהתם ליכא למימר דהמשיח פקדון דאין יודע דיחזר וימנה הוהא ור"ל דלא שייך ביה שנתן לו בחורח פקדון דהאך חחה מפקדו משה חל חחה שאין חחה יכול להצטע מחמת ח"כ כי יחזיר אותך לבקרן בלא היחה שם קושיות ע"ש והנה התם במוכר שדחו בשנת היובל עלמו

ענינו יש שם שני סברות לומר שהשמות הם פקדון חזק דרוב
 העמונים לשם פקדון הם נוחים כמו שכתב המקנה והף אם
 היה רק ספק השקול מ"מ הא יש נמי עוד סברה לומר שמה
 פופה היה ויבדד בנס בשנת היוכל נמי חל המכירה וכבר כתבו
 הפוסקים דאף דאין קי"ל דבס"ס אין מוליאין זמזון מ"מ
 דנ"א היא כמו רובא עיי' בש"ך בס"י כ"ה ס"ק ק"כ ובה"מ
 צדיק חפיה ס"ק כ"ז שכתבו ע"כ להדיא נמלא כיון שקי"ל
 דבמקום דליכא רובא כרי ע"כ שמה ממילא היה במקום
 דליכא ס"ס נמי מהני והשחא נחא נמי הא דערוכין במזכר
 שדיה בשנת היוכל עמנו משום מאחר דהרוב מסייע לטענת
 החיוב נאמן בשעת כרי שזמזון שטעה וכבר שהמכירה חל
 ולא מחל לשולם ונאמן בזה אף להוליא מהוקת המזמזון שטמון
 שמה ולא דמי למקדש אחרון שאיט נאמן לומר שטעה וכבר
 קדושי'ן חופסין כהחיותו דהא אמרינן ארס יודע שאין קדושין
 תושבין כהחיותו משא"כ הכא אין הכל יודעין שאין המכירה
 חל כמה שכתבו התוס' שם לכך נאמן שטעה והשחא נחא
 נמי דברי הגאון שהבאחי משום דהתם הא מיירי שהניחו לעבור
 המים דרך שדהו והתם הא לא שייך כלל טענת של פקדון
 כי מה הפקדו אללו וגם הא לא שייך התם הסברה של הגמרא
 אי חמינא שהיא פקדון לא מקבל מנאי והין שם רק הסברה
 של מחנה אף שיכול לטעון שטעה וכבר שהדין הוא עם המחזיק
 הילכך כיון שאין הרוב מסייע להמוליא הא כל כה"ג קי"ל דלא
 אמרינן כרי עדיף וגם הוא טענה גרוב כמה שלא חקר הדין
 כמו שכתב הג"א שם משום הכי איט נאמן והשחא לא קשה
 נמי משי' קמ"ו דהא התם במשותב הנטיים שזולם בעד השדה
 נפל בהם נ"כ הוי ספקא אס במתנה הם אי פקדון וכמי
 שהניח הרשב"א נופא הדין דש"ך דכ"ה בהכרז בה שאיט
 שלו אס המעית מתנה או פקדון ע"כ היילכך מרי שהרוב
 הוא לשם המעית וכיון דהרוב מסייע לטענת שטעו שמה
 לאפיקי זמזון כטענת שמה שטעה נגד חבירו שטעו שמה
 נמחנה היתה דהא הרוב אין טמזון מחנה משא"כ כה"ג דב"מ
 בשעה בכדי שאין הענת פופה דהת' הא לא שייך כלל הסבר' של
 פקדון כמ"מ התוס' בב"ב שם ממילא הא אין חזון רוב המעט'
 להכריז וליכא כאן רק הסבר' שטעה ובה להוד בודאי איט נאמן
 משום דדין זה לא דמי לספק פרשן כמו שכתבו בסמוך :

ורפ"י מה שבארתי נחא מחד שיטת הפוסקים שפקדו כהא
 דהמרדכי שהבאחי לעיל דמיירי דזוקא שגילה דעתו
 מקודם שרובה לחביש האונאחו הוא דנאמן משא"כ בכהא
 המרינן דהיי מחילה ואיט נאמן על טענתו כמה שאמר שטעה
 קן בכדי לתשוב אח"כ אונאחו ע"כ והייט משום דהתוס' בב"ב
 ד' ע"ח כתבו דהא בלמד ובק' דקי"ל דהיי מתנה לא קשה
 מה על רב דכוכר במקדש אחרון דהיי המשח פקדון משום
 דהתם במקדש אחרון אין המעשה קיים כל עיקר משא"כ כאן
 שרתי' אין סברה שהשמות של הנמר לא יחזור והמוחר יחזר
 ע"כ והכא נמי הא עיקר דינו של המרדכי קאי על הגמרא
 בב"מ דף ס"ג בשיבדא דכרי דנתן לו יחזר מכפי המקח
 בשיבדא שהות כדדי שלא יהי' מחילה לפי זה לא שייכי התם
 הסברה שהיהררין נתן לו בכביל הפקדון דהכא נמי שייכי סברה
 התוס' דאין סברה שכוונתו הוא דעד מתנה וחמתין וזו יחי'
 שייך להזכור ומהשם חזים יחי' צדיק פקדון עד שיבא ויתבע
 אח"כ ממנו אונאחו ואמרינן דהוי פקדון לשם מתנה לפי זה
 הא ממילא לא שייכי הסברה שכתבו לעיל דהוא ס"ס אולי
 הוא פקדון והף אס נחא שאיט פקדון חולי עשה כן בשביל
 כדי לתשוב ח"כ ולא נשאר רק ספק אחד לחוד אס הוא
 מחילה או לא ובספק אחד הא אמרינן דאין מוליאין מהכפלים
 לכך נענין דזוקא שגילה דעתו מקודם :

ובדברי התוס' דב"מ בהבאחי הרנתי בסוב קושיית הב"ש
 בס"י כ"ח ס"ק נ"ה לשני' אס מחר איטרי הגאה
 יקידש בדמיהן שנתב רה"ש דזוקא שלא ידע הלוקח שהיא איטרי
 חלנה הא אס ידע הליקח שסוי איטרי הגאה וקנה אמרינן מתנה

הוא דיהב לו והקשה הב"ש דהא רה"ש נופח כחב נפ"ק
 דב"מ דלא אמרינן דמתנה הוא רק כהחיותו משום דהחיותו
 הוא משא"כ בטכראה לא הוי מחנה ואמאי הא הוי מחנה
 ובאחר בל"ע' ולפי דברי התוס' נחא דהא בלמה גם באיטרי
 הגאה יש בהם קלח שיזי למזכרם לחולה שאין בו סכנה כמו
 שכתבו התוס' שם וכמו שספק הב"ש נופח לעיל מה נמלא
 דמי זה ממש ללמד ובק' דהא קלח דמיס מחטב ליתן לו הייט
 כפי מה שטעה לחולל ולחלה דהא חייבי בידע הלוקח דהוא
 איטרי הגאה הלכך נמי אין סברה לומר של מקלח המחטב
 שיהי' של המזכר והמוחר יחזר דמיא דלמד ובק' הגמרא
 נמלא לפי מה שבארתי בדין דדין נמי דכמה שלא חשב מחבירו
 כפי החיוב ונתרלה בפחות כמו בעובדא דרנוליא דמחל לו
 מלשלם כפי מה שגדר ונתרלה באגר נסירה הדי לא שייך בזה
 לומר דכמה שמחל לו היחרון הוא בתורת פקדון כי מה פקדון
 שייכי בזה ולא נשאר אלא הספק אס כמה שלא חשב יחזר
 הוא משום מחילה או משום שטעה בדין ובספיא חזא אין
 מוליאין מהמוחזק אף עדיין פש לן להבין ראי' הגה"מ מחזכר
 דבר שלא בא לעולם דמשמע ההם דנאמן לומר שטעה בדין
 להוליא אף מן הכפלים כגון בשמים ואכל דאי לא דבא וצירא
 כמו שמילקו שם התוס' והרא"ש היה יכול לחזור ב' ע"כ :

וראיתי בספר נחל ימאן בס"י י"ז שדחה ראי' א ע"פ
 דברי התוס' ב"מ ע"ו שהבאחי דהיכא דליכא
 פליגא בדין נאמן לומר שטעה אף להוליא ע"כ ומחמת ק'
 פוסק ב"כ להלכה דכמה דליכא פלוגא קלח אף דלא קי"ל
 כן נאמן לומר שטעה וכבר היה שהדין הוא חותי' ומוליאין
 מהמוחזק ע"כ' אבל לפי מה שכתבתי הא אין ראי' מדברי
 התוס' משום דהתם איכא רובא להמוליא הייט אף אס לא
 טעה בדין שמה לא נתן רק לשם פקדון והף אס נאמר שלא
 נתן רק לחלופין חולי הוא נשום שטעה בדין ובמקום ס"ס
 מהני טענת כרי משא"כ היכא דהוא ספק השקול אין לנו
 ראי' שנאמן לומר שטעה בדין היה וגם הוא בכלל איט יודע
 אס נחייבתי וכן מלמחי בח"מ חלק ח"מ ס' קי"ט במי
 שטמן מוטות לחתט יוחר מכפי הקלוט והמתן השיב כי חולי
 הוא בתורת מתנה דהוי כמו אינו יודע אס נחייבתי לך משום
 דנמא בחחילה בהודת מתנה נתן לו ע"כ ולא כמו שכתב
 המחבר הג"ל שהוא בכלל איט יודע אס פרעתין וגם מדברי
 הגאון שהבאחי מוכח להדיא שאף במקום שידוע לט שטעה
 בדין היה ובספק לט בהמחילה מ"מ איט יכול להוליא מהמוחזק
 ע"כ לכן נראה לי לתקן לפי שיטה זו דהתם בדבר שלא בא
 לעולם או באשמתחא שאיט והוא ע"פ דברי המהרי"ט בחלק
 אה"ע ס' מ"ג שהקשה על הא דמשמע מהסובת הרשב"א
 דמאן דהייב סתמא לחבירו ואיט מפרש אס הוא פקדון אי
 מתנה אמרינן דהוא מתנה והביאו ראי' מהא דשבוטות העדות
 ד' ל"ג מנה נחתי לך כשי' פלוגי א"ל רב המנונא ובלה מה
 טעון וט' וחי דקאמר במתנה נהנס כי כי עדים רואים אינו
 מצי האי ע"כ משמע דסתמא הוי מתנה י עיי' בח"מ ס' רמ"ו
 ובס"י ש"ג והקשה מ"מ מהא דהמקדש אחרון דרב סבר
 דהיי פקדון וכן בכרי בה שאיט שלו דשוכר רבא דלא הוי
 משום מתנה י ומירך דהתם במקדש אחרון שאיט דמ"מ הוא
 לא נתן אלא בשביל קידושין ולא לשם מתנה דהא אמר הרי
 אס מקודשת לי והף שחרם יודע שאין קידושין לחיותו מ"מ
 חזי סמוך על שלשן קידושין איט לשון מתנה הילכך אמרינן
 מצי חזית דאליית בגד הכוונה דל כהר הדיטר והרי הדיטר
 שוחר להדיא הכוונה שאין רשע במתנה והף שאי אפשר להיות
 חל סקידושין משום אחרון ח"כ טוב אמרינן מוטב ליבטל כל
 החטעה מה שא"כ סיכא דטמן סתמא ואיט שוקר בדיבורו
 הכוונה אמרינן סתמא למתנה חיסון ק הוא סוגם דבריו רק
 שקילר ע"כ ממילא לפי זה לא קשה נמי ממוכר דבר שלא
 בא לעולם דהא בלמח התם לא שייך הסברה של מתנה דהא

בקול דמי מבינה ווארר ג"כ להדיח שבמכירה מופר ליהי ואם
 מאחר שהוא רוצה שיבוא ליד דוקא הפירות דקל ולא לאחר
 היה לו למוכרו בלאופן המופיעל הייט השדה לפירוטוהי דה מהני
 אף לדבר שלא בא לעולם כדאיתא בגמרא וגם באשמתא הא
 י"כ כמה דרבים שמבטל אשמתא נמלא דלא שייכי כלל כאן
 הסבירא של הגמרא דאמרינן במקדש אחותו ולקח לא אמר
 לבס מחנה משום כיסופא דהא באמת מוכר לו והיה לו למכור
 בלאופן המופיעל והגם שכאן לא שייכי ג"כ הסבירא של רב
 דאמר דגמר ונתן לבס פקדון מ"מ מה בכך אדרבא הא לפי
 זה ממילא ימא מאחר שאיט מזכיר בוונתו שוב אמרין ג"כ
 כמו סברת האמרי"ט דכפתך כפשי על מה בגילה דעתו מקודש
 שאיני נחית למתנת דהא אמר להדיח ופירש בדבורו שהוא
 ניתן לו לבס מכירה ולא לבס מחנה הילכך שוב אולין בהר
 דיבורו משא"כ בג"כ שלא גילה כוס דבר מקודש ויזכר מכוונתו
 שמוחל לחבירו דביעתו רק שטלד לני ספק ממקום אחר אולי
 טיפה בדין הוא בזה משפיקא חין מיליתין מהמוחזק חה
 חילוק בדר לדעתו :

ועוד יש לתרץ ברווחא ע"פ מה דמבואר דהא דהין מולין
 דברי ושמא מחזקת המוחזק היינו דוקא היכא דליכא
 להביטין ברי חזקת מרת קמא אבל אם היה לו חזקת מרא
 קמא ג"כ אז אמרינן ברי וכמא ברי עדיף ויעיין ברמב"ן
 בב"ב ד' ל"ד ובריביב"א ר"ט ב"מ ופ"י בסו' קפ"ה ס"ק ה'
 וגם זאת מבואר במ"מ פ' ס"ו מהלכות טוען דבכל מכירה
 ומהנה על תנאי יש בזה חזקת מרא קמא להמכור או הנותן
 ואף דבטיען ההם דוקא שיהי' ביד שליט היינו השוס דלי' לאו
 הכי הא חזקת המוחזק שכשי עדיף הוא מחזקת מרא קמא
 אבל מ"מ וזה ידעינן מדברי המל"מ דכל מכירה שהוא על
 הגוי אזי אף במחלטימ מ"מ כל שלא נגמרה לגארי המכירה
 לא נהבטלה עדיין החזקת מרא קמא ע"ש הי"ב לכך החס
 דמוכר דבר שלא בא לעולם או באשמתא שזה הוי כמו הגוי
 שאם יקיים סלן יחי' המכירה קיים ואם לאו לא יחי' מכירה
 משום הכי אזי לאו הסברא דקאמר ההם הכא זבינא וזכא
 הלואה כמו בפירשו שם התוס' והרא"ש היה יכול לטעין בטעיה
 בדין כיון דבעד הקרקע והתפסן איכא חזקת גורא קמא אמרי'
 ברי עדיף משא"כ היכא שיש לומר במחל לו ההציעה שהיה
 לי עליו מכר שלא על חפך ידוע בטעין שלא שייך כהן חמ"ק
 או חין מוליתין מהמוחזק :

ובזה אמרתי לדחות מה שזמתי לענין הפלוגתא כל
 הרשב"א הובא ברין גררים ד' ל"ג ע"ב ובפ' הנושא
 שהבאתי לפיל דמחן דייבי' לחבירו ההם לא אמרינן דבמהנה
 יחי' רק בתורת הלואה והב"י כתיב בשם הרשב"ן דאמרינן
 סתמא דהוי מהנה פ"י בזה בח"מ סי' רמ"ו ושם ג"כ והנה
 לכאורה ראי' מרש"י ב"מ ד' י"ד ע"א ד"ה כיפא וכו' שהבאתי
 לעיל דמפרש שם לערך שבבית מילאה לחבירו דהייט טעמא
 דלא יכול לומר אזי וכיחי' בה תחילה משום דגלי דעה' כהנהן
 לו דאדפתח לחבירו הנביח ומפרש שם המהרש"א והמ"ש
 דכוונת רש"י הוא דאם היה אמרינן במהחילה הנביח לנפכו
 אז לא הייט אמרינן שנתן להו במחנה רק לפקדון לכך הוכרח
 רש"י לפרש שמתחילה אבדה ע"ד חבירו ע"ש הרי מיכא
 שפחה כבאדם נתן לחבירו הוא צפקדון ועיין מה שכתבתי
 בזה לעיל ולפי הסברא של המל"מ שכתבתי נמי חין אמרי'
 תשוב דההם שאני מאחר בהמליאה הוה עדיין צעין וחי' אמרי'
 שזכה בה החילה לעלמו רק שטלד לנו הספק אולי נתן
 במהנה אז היה נאמן בטענת ברי שכוונתו היה לפקדון מבום
 חזקת מרא קמא דקמטיע להפסטה ברי משא"כ בהמפרנס
 לחבירו ההם או באמר לו חד בחלמי' ההם חין ההציעה בעין
 רק דמים הוא שחייב לו ולא שייך חזקת מרא קמא לכך אינו
 נאמן לומר שצפקדן נתן לו מבום דבמענה ברי לתוד חין
 מוליתין מהמוחזק נמלא צדיק דידן כן הוא כמי שהיה לו לתבוע
 הנע"ד יזכר ולא הנע' וזהו דבר דלא שייך בו חזקת מ"ק אז

אף אם יש לבט"ד קצת מקום להסתפק אם הדין אותו או לא
 אינו נאמן לומר שטעה להוליח מיד בט"ד אף דהדין הוא עמו
 מאחר דלא שייכי כהן הסבירא של פקדון דהא לא נתן כלום
 לחנוס אם השני חפס משל חבירו אפילו צעדים ואומר שטעה
 בדין היה במה שלא כתב ויזכר בזה נראה שיכול לומר קי"ל
 כהפוסקים דסבירי בזה דאשכח טופייא שיכול לטעון שטעה
 וכן בזה דורשני וכיפי בב"מ ד' ג"ה דחשמת התם מרוב
 הפוסקים דאף אם לא גילה דעתי מקודש שהוא עושה כן
 כשכיל כדי לתבוע אונאתו מ"מ יכול לתבוע אח"כ והייט משום
 דחלל הוזהר להראשון לא הוי אלא ספק מחילה מיהו בדין השני
 כעבר שילס לחבירו בזה לדקדו דברי הקולות בסו' י"ז שאין יכולין
 להוליח מן המוחזק ואפילו חפסיה אח"כ לא מהני דאדם מדריך
 קודם שיתן כדאיתא בפ"ק דניסין ואף כשה"מ כתב שם שטעיה
 בדין דומה לאונאה דאיתא בב"מ שם דלא ידע ומחיל מ"מ
 הא כהב הג"א בפ' חזקת הבהים דאמרינן דהיה לו לחקור
 מקודם דהין ושי' בסוף סו' פ"א כגלע"ד :

סימן סו

שאלה אחד שחבט את הבירו בשט" עיסקא הרהים
 במ"ק בלא עדים ונכהב בו ג"כ נאמנות מהם
 ומביא עדים שהתנה לפניהם שיהי' לו כל דין הורה נאמנות
 על הפירעון רק שמהלואה אינו ווברין ואולי לא הלחה לו
 והלוה סודה בהלואה רק שאיכר שפרע לו ובה שחרם
 במ"ק שבחישי כי לא צוה מעולם לחרום ולא מסר הקולטוס
 רק שביקש שיהן לו פעות בעיסקא והטלוח איכר שיהי' עוד
 אנשים אצלו בשעת ההלואה רק שבעה אינם כאן וקשה
 כעת דבר הדברים והמקבל הוא איש פשוט :

תשובה הנה הרשב"א כתב והוציא בב"י כפי' ע"ה ח"ל
 מה ששאלת בראובן שהנן נאמנות לשמעון לומר
 שלא החזיר לו אם נאמן הוא לומר החזרתי מני דלי' בזה אמר
 נאכבו דבר דבור הוא זה להאמינו כעני' עדים וחילוי כעני'
 עדים והעידו שלא החזיר אינו נאמן במינו דנאכבו להכחיש את
 העדים חה ככר הודה שלא נאכבו רק ענה רוצה להאמינו
 שהחזיר במינו כנאכבו והוא ככר נתן נאמנות לחבירו שלא יחי'
 הוה נאמן על החזרה ודמי כמו שכתבו עדים שלא החזיר עכ"ל
 כשינוי קצת והסמ"ע בסיומן פ"א ס"ק ה' מפרש דעד כאן לא
 נאכבו הרשב"א והנאמנות בהאמינו לחבירו דמי כחילוי בזה
 עדים שלא החזיר ולא מהני מינו הוא דוקא אם האמינו כעני'
 עדים משא"כ בנאמנות ההם נאמן הוא במינו להכחיש את
 חבירו ולומר שהחזיר או שפרע ע"ש נמלא בג"ד נמי לפי שיטה
 זו נאמן ג"כ במינו דהיה לומר דלא היה הלוואה כלל ולא הלוח
 לו כוס מעות כן ה' נראה לכאורה אבל כד מצינין בזה שפיר
 נראה דלא מהני כאן מינו אף לדברי הרשב"א גופא משום
 דנהסבות הרשב"א בת"א כפי' רנ"א הקשה שם אמתי דאמרי'
 ככעופיה ד' מ"א דהם אמר לו אל הפרעני אלא בעדים אינו
 נאמן לומר שפרע שלא בעדים ואם אמר לו פרעתך בפני
 פלוני ופלוני והלכו למדינת הים נאמן והקשו אח"כ למה לא
 נאמן לומר שפרע במינו דלי' בעי' הוה אמר פרעתך בפני
 פלוני ופלוני והלכו להם למדינה ויתרן משום דנגמרא לא
 הוזכר רק אם אמר כדאיתא פרעתך והלכו למדינת הים משום
 דהו' חושש שמא יבואו ויכחישו אותו ולא גמרי' שנאמן אף אם
 אמר פרעתך בפני פ"ו ומתו וכו' דלא אינו מהירא שמא
 יכחישו ואין זה מינו וא"כ לפי זה הכא נמי חין זה מינו משום
 דמהירא לומר שפרע בפני אנשים יודעים שהלכו למדינת
 הים דאפשר דתושב אולי יבואו ויכחישו אותו לפיכך חין זה
 מינו פ"ש לפי זה בג"ד נמי מאחר שהוא מודה ג"כ שהיה
 כמה אנשים צפת ההלואה חין זאת מינו שירא לומר לא ליטי
 אולי יבואו עדים ויכחישו אותו שגוה ואין זה מינו לשיטת
 הרשב"א

הרשב"ה יכן כתב הרשב"ם ב"ב ד' מ"ה והרא"ש שם הדיחה
דמחירא על טענת המינו שחא יבואו ויכתיבו און זה נחשב מינו :

הן חמת כדאיתיה בל"ה כסיון פ"ב בדמי מינו ס"ק ל"ח
כתב שאלה נחשב למינו והביי שם על הרא"ש מהא
דק"ל בשער שכתבו לריך לקיימו . משום הנאמן במינו דמוזיק
ומאי מינו היה זו הא מחירא לומר מוזיק אולי יבואו עדי השער
ויכתיבו איתו . ימותה הוביח דמאחר שכתב און המכחיסין לפניו
חביב שפיר מינו ע"כ והנה בל"ה חמת לא היה מלאה בל"ה לחוק
על הנאמן הא"ה רק מאחר שכתב שם שהרא"ש הוא יחיד בדבר
זה ויכתיב הדברים שה"א אז הבעל שמת דהרי הרשב"א בח"א
שכתב להדיא ג"כ כדברי הרא"ש לפי זה הרי שלשה עמודי
פילס העירו כאלו שאין זה מינו וגם הוא לא הביא מי שחולק
על זה רק בסברה בעלמא בידיחי און כדאי בזה לדמות
דברי הראשונים :

ולבאורה י"ס רל"ו בדורה לזה שכל כה"ג און זה מינו
מהא דהנן בכתובות ד' כ"ב האשה שאמרה
אשה איש הייתי וגרובה אני נאמנת משום הפה שאמר הוא
הפה שהחיר ואם יש עדים שהייתה אשה איש אינו נאמנת
וקשה אמאי אינה נאמנת במינו דמת בעלי דקיימא לן האשה
שהמרה מת בעלי נאמנת ואון לומר דחושב שחא יבוא בעלה
ויכתיבו זה אינו דהא און ק"ל כדכתיב דמודה בשער שכתבו
לריך לקיימו והעטס הוא הנאמן במינו דמוזיק כדליתא התם
בר"ש וכתים ואון אינו חומרים שאון זה מינו משום חשש שחא
יבוא אח"כ ויכתיבו אותו . וזה הקושיא רליתו בספר בית שמואל
דחתין סי' מ"ב ומחמת כן רולה לומר דבמשנה דכתובות אולי
דוקא אליבא דר"מ דהתם משנה ר"מ הוא דלית ל' מודה
בשער שכתבו און לריך לקיימו ובתו שם הסי' דלון נאמן
במינו דמוזיק משום הדין זה מינו פן יכתיבו איתו ע"כ אבל
זה הדין דמוזיק משום הדין זה מינו פן יכתיבו איתו ע"כ אבל
ההנחיתן כמו שפסקו כל הפוסקים בלי שום חילוק אף דק"ל
מודה בשער שכתבו לריך לקיים ופשוט הוא וגם זה המחבר
נישא ח"ו לא חסידנה בעיני שכתב זאת לאמת ובדולי רק
לפלפלה בעלמא כהבין :

הלכך נראה לי לתרן קושיא הא"ה וגם הקושי מהא דאשת
איש אני וגרובה הייתי משום דהא ליתא בשבטות
ד' מ"א דרש פ"ה משמ' דרבה אמר המלוה את חבירו בעדים
אינו לריך לפרעו בעדים . ואם אמר לו אל הפרעני הלה
בעדים לריך לפרעו בעדים ואם אמר לו פרעתוך בפני פו"ש
והלכו להם למדינת הים נאמן . כן היא גירסת הרמב"ם והרא"ש
והתוס' ועוד הרבה ראשונים . והר"ף והר"י בן מינש ועוד
ראשונים נרטי אינו נאמן והראב"ד מקיים השני גירסות שאם
אמר לו לפני עדים אל הפרעני הלה בעדים אינו נאמן לומר
שפרע בפני עדים והלכו למד"ה . אבל אם אמר לו זאת בלא
עדים רק שהנכנס מודה שה' תנאי צימיה שאל יפרע לו
הלא בעדים . אז נאמן לומר שפרע בפני עדים שהלכו למד"ה .
במינו דלי בעי אמר שלא היה תנאי כלל והקשה הגידולי
הדומה שער כ"ה על הראב"ד דלפ"ו למה להגמרא לומר ואם
אמר לו פרעתוך בפני פלוני ופלוני נאמן דכיון דמחורת מינו
חתיק עליה דלי בעי הוה אמר לא היה תנאי כלל הא לפי זה
אף אם היה לומר פרעתוך בתי לבין עמנו נמי יהיה נאמן
מהאי מצו גופא דלא היה תנאי כיון דליכא עדים על התנאי :

וראיתיה כנכנסת יחזקאל סי' ק' שחיתך דהו לא חביב
מינו כי כל מינו שכתב"ם הוא שאם חומרים שאם
היה רולה לשקר היה לומר שקר אחר הייתר טוב לו . אבל
בזה און אינו חומרים מינו שאם היה רולה היה משקר פעמים
דהו צודלתי לא הוה מינו משום דאמרין שחא שקר אחד רולה
לומר אבל לא שני שקרים הלכך הכא נמי יחזק לו לומר פרעתוך
בתי לבין עמנו דחד שקר הוא מלומר דלא היה תנאי כלל בזה .

וגם פרעתוך דהו שני שקרים זה לא הו מינו ע"ש . אבל
לדעתו זה אינו דהא להדיא מוכח בגמרא דאף כה"ג הו מינו
מעלייהא דהא ליתא בב"ב ד' ה' דהקייבצ זמן לחבירו לפרעו
ואמר פרעתוך ביוך הוון שאינו נאמן כחבי שם התוס' והרא"ש
והעור וכל הפוסקים דמיררי דווקא דהקייבצו הוון היתה לפני
עדים אבל אם לא היה עדים בעת קייבצו הוון אף שהיה
עדים בשעת הלואה מ"מ נאמן לומר שפרע ביוך הוון במינו
דלא קבעת לי זמן כלל ע"ש והא התם ג"כ בפענת המינו
מוכרח לומר שני שקרים חדא שפרע ועוד שלא קבע לו זמן
ודמי מתם לפרעתוך ולא היה תנאי כדבר רבי להדיא מוכח
מדברי כל הפוסקים דאף כה"ג נחשב למינו . ולדעתו זה היה
קושיא שאין עליה פירוקא וגם כ"ז הא הכנס' מוכרח לדמות
שהרשב"א ובהו הראשונים שהקשו אמאי בלאמר לו אל הפרעני
אלה בעדים שאינו נאמן לומר פרעתוך בתי לבין עמנו ואמאי
אינו נאמן במינו דפרעתוך בפני פו"ש ומחמת כן כתבו כמה
ראשונים דע"כ נרטיקן שם בשבטות בל"ה שחא אמר פרעתוך
בפני פו"ש אינו נאמן ע"ש בדבריהם ואם נאמר דהם סברי
כסברה נכנס' דהיכא דלריך לומר שני שקרים און זה מינו
מה מקשו וגם למה מחקו הגירסא של רוב הראשונים דגרסי
נאמן אע"כ סברי דהו מינו נמור הוא ועיין בניה"ט בס' פ"ט
ס"ק וה"ו מביאה ג"כ מדבריו בסובר דבמה שמזכרת לומר
שני שקרים מ"מ מחמת זה לא הפסיד המינו שלו ע"ש והשתא
יחזק הכל בהקדום דהנאמן הפללה כתב בכתובות דף י"ט
דעד כהן לא אמריקן בס' פ"ט וכס' פ"ב שאם הלוח פוטן
על השער שהוא מוזיק ואמר כך בלו עדים והכחישוהו ולאמרו
שהשער הוא מקיים דק"ל שהחוק כפרן לאותו ממין ואון
נאמן לומר שפרע דהו לא מיררי הלא דווקא שכשעה שפטן
מוזיק לא אמר שפרע ומכוס הדי אינו נאמן משום דהו דמי
להאומר לא לריות דכיון דהשער מוזיק מסתמי לא לוח מעולם
וכל האומר לא לריות כאלו אינו לא שפרע דמי כדליתא
בש"ס אבל אם מחתלה עטן שני העטמה בפירוש שאמר הן
חמת שלוחי מנך אבל פרעתוך וגם גוף השער הוא מוזיק או
אף אם נכתש בטענת מוזיק כיון שכלו עדים וקיימו השער
מ"מ לא הפסיד בטענתו שפטן שפרע דהא ע"ו לא הוכחש ע"ש
הלכך אף הן נאמר דעד כהן לא כהנו הראשונים דהאי מצו
דפרעתוך בפני פלוני ופלוני לא חביב מינו שמחירא פן יבואו
ויכתיבו הלא דוקא דימיה דהתם שאם יכתיבו אז יהי' החזק
כפרן ולא יהי' נאמן ע"ו לשילס ככל דיני כל מוחזק כפרן
הלכך כה"ג לא הו מינו אבל במקום שאף אם יכתיבו איהו
העדים לא יהי' מוחזק כפרן ולה' יגרע טענתו אף שיהי' נקרא
שקרן בזה אינו חושב כלל שחא יבואו ויכתיבו דון דמ"ס שכ"י
און העדים לפניו ואו אף לדעת הגדולים הללו נמי נחשב
שפיר למינו :

והשתא מתוך היסוד קושיא הא"ה ממודה בשער שכתבו
שנאמן במינו דמוזיק ואינו שחא יכתיבו אותו
דהא התם אם היה רולה לשקר יכול לטעון שני טענות פרעתוך
וגם השער הוא מוזיק ואלו אף העדים יכתיבו שהשער הוא
כשר מ"מ הא עדין יכול להיות עומד בטענתו שפטן שפרע
וכל כה"ג הו שפיר מצו כמו שכתבו ואף שאו יהי' מוכרח
לשקר שני שקרים הא כבר הוכחט דלא חזיפת לן בזה ואף
כה"ג הו מינו הלכך שפיר ק"ל דמודה בשער שכתבו נאמן
במינו דמוזיק מוכר ר"מ דלית ל' מודה בשער שכתבו און
לריך לקיימו סובר דה"ס נמי און זה מינו משום שאין
אדם רולה שיתברר עליו שהוליא שקר מפיו אף שלא יפסיד
ממון ע"ו זה חתם און להלכה ק"ל דכיון שאף אם יכתיבו אינו
לא יהי' החזק כפרן נחשב שפיר למינו והשתא יחזק נמי מהא
דאשת איש אינו שאלונה נאמנת במינו דמת בעלי דהא התם
נמי אם יבוא אח"כ בעלה חסבאל לגמרי דבריה ושלשה עשר
דרכים יהי' בה כדליתא במשנה הלכך לא הו ג"כ מינו ואון
לומר דהתם נמי הא י"ס לה מינו זו דלי בעי הוה אמרה גרובה
אני

אזי וגם מה בשלי אה"כ שזו אף אם יבוא בפלה אח"כ לא
 איכפת לה שחטונה בעטונה הראשונה שאחריה שנתגדשה ב"כ
 דמיא מתא למורה בשנה שכתב : זה אינו דהא כיון דאמרה
 שנתגדשה טוב הא הוא אף בפלה ולא האמינה חכמינו אלא
 דיקרא למר דמה בשלי אבל כל שאין בעלה אינה נאחזת ואין
 יכולה למעין אלא מה בשלי למד וכוה הא אין לה מינו שמה
 יבוא ויכחישה ואח"כ מלמתי שהא"ת עמנו חור בו מדבריו
 בסי' פ"ט ובס' ג"כ שאין זה מינו ולא הזכיר כלל מה שכתב
 בשלמו בסי' פ"ב והנה"מ השיי שם עליו ומורה בשנה שכתב
 ולא הזכיר ג"כ שהא"ת עמנו החטורר לזה בסי' פ"ג ושמהוי
 שנתני להלכה ומתוך קושיא זו כתיב ע"ס :

וראיתי ברא"ת בסי' פ"ט ס"ק ו' שהקשה ע"ד על סברת
 הראשונים שהוכח לעיל מהא דב"מ ד' ק"ב בשכיר
 יבנה"כ שהשכיר אומר שעדין חייב לו השכירות ובעה"כ
 אומר ששילם לו שהדן הוא שהשכיר נאמן בשבועה ומפרש
 הגמ' והשט"ח הוא משום דכיון דבעה"כ עמד בפועלו חייבין
 שבט הלך נאמן השכיר דכיון דאמרה אלא מטתה שיל
 דקמי בעה"כ אימר דער אמת קלתי לך וככיר אומר שנים
 הכע"כ נאמן ואח"כ לא אמרין ג"כ טרוד בפועלו : והבני
 קל"ה ודאי מוכרח דכירי בעה"כ ע"כ : והקשו שם התוס' ד"ה
 קל"ה מאי פריך דילמא מיירי דשכרו בלא עדים דאי בעדים
 משתמא' העדים ידעי מהקלילה ונחוי מאי קאמרי ותרלו דהכא
 והאי בשכרו בעדים מיירי דאי ספ"ה מיירי בשכרו שלא בעדים
 רישא נמי מיירי שלא בעדים ואי בלא עדים אח"כ נאמן השכיר
 בשבועה בלא שילם לו היה לט להאמינו להבעה"כ במינו
 דלא שכתדך מעולם אלא ע"כ דבעדים מיירי ע"ס : והקשה
 הא"ת מ"ל זאת דילמא בין הרשא ובין הסיפא מיירי הכל
 ששכרו בעדים ואו אמרין דמשתמא' עדים ידעי מהקלילה כמו
 דאמרין בשבועות שם דק דמיירי שאין העדים כאן הילכך
 צרישא שמתלקים הם בנזק הפירעון משום הכי אין הבעה"כ
 נאמן דהא אין לו מינו דאי בעי ה' אימר לא שכתדך דירא
 שמה יבואו העדים ויכחיבו כמ"ס מה"כ בקל"ה שהבעה"כ
 אומר שלא ק"ן דק אחא או כיון דאין העדים כאן שפיר נאמן
 במינו שה' אומר שלא שכרו כלל מאי אמרת דירא שמה יבואו
 העדים ויכחיבו ששכרו הא ק"ל דגם קל"ה נמי ידעי עדים
 כמה קל"ה עמיה נאמא דגם על פנינו שמוטן בלא ק"ן
 עמיה דק אחת כזה נמי אף ב"כ דהא הוא אומר או כי יבואו
 העדים יהי יכחיבו אותו ואפ"ה הוא אינו חושב לזה לפ"ו הא
 עמנו שמינו עכבו בלא ק"ן עמיה אלא אחת עם עמיה
 המינו עמיה יהודי כי הדין לבי השענות וכל כה"כ שאין עמיה
 המינו גרע מטעמיה שהיא אומר כעת נחשב לימינו וא"כ הא
 הדרת קושית התוס' להוכחא דמלין למימר דנאום הכי בקל"ה
 נאמן הבעה"כ משום מינו דלא שכתדך דהכא הא חזין שאיט
 ירא מהעדים שמה יבואו ויכחיבו ע"ס :

אך לפי מה שכתבתי דנמקום שאף אם יכחיבו אותו על טענה
 המינו לא יהי' מחזק כפרן על עיקר טענתו לא איכפת
 לו אם יכחיבו אותו והוי מינו מעליהא נחא זאם ג"כ משום
 דהא' לאחר הזמן ק"ל שהבע"כ נאמן למד שפרע כדאיתא
 בב"מ ד' ק"ו והשחא או עמא דמיירי כאן דאין העדים לפנינו
 הא שכי' י' לו מינו דאי בעי הוה אמר תרתי שבעת הא
 לאחר זמן וכרשוך השהיתו השכירות לא עברתי בכל חלין
 ויבשתין ג"כ עיין בהוס' ב"כ ק"ה מ"ה ד"ה נתנה לו וכו' שאז הוא
 מינו טוב ואמאי אינו נאמן למד שפרעתיך אפ"כ מוכרח הוא
 דמיירי שהעדים הם ג"כ לפנינו ומתוך ג"כ קושיא זו ופיין
 נאמנת בלמה בסומן ז' מה שתיקן כזה ולדעתיה מה שכתבתי
 נחא יומר :

אמנם מה שלכאורה פירש כעני דהא בעל המזרח בב"מ
 ע"ס לענין שער השט"ח היה משום דהבעה"כ טרוד
 במיניו וכן הוכיח שם : הא הכל אביבא דשמואל וכו' :

הא כבוד בב"כ ד' ק"ד כ"ה מאיר בבורה בשנה שכתב
 אין לרדך לקיימו ודאי נאמן במינו דמיוק לפי זה הא פ"כ
 לריבין לומר דכאמת טעמא מאי אינו נאמן במינו זו הוא פ"כ
 הש"ס שחשש אולי יבואו העדים ויכחיבו אותו ואף שיש לו
 מינו דאי בעי הוה אומר תרתי שפרעתיך וגם נזק השער הוא
 מווי"ק מ"מ אליבא דשמואל ג"כ זאת אינו נחשב למינו כמו
 דאמרין אליבא דר"מ משום שאין אדם רוצה שיכתוב עליו
 שהוליא שקר מפיו אף היכא דלא יהיה מחזק לכפרן ופיין
 בתוס' כחובות ד' י"ט שם ד"ה ל"ה הא הדרת קושית הא"ת
 לדוכחא משום דהא השחא או אפשי' לתמן דע"כ מיירי דהעדים
 הם לפנינו דאי לא הכי יהי' נאמן במינו דאי בעי הא טעין
 תרתי שהוה לאחר הזמן וגם פרענו שזו אף אם יבואו העדים
 ויכחיבו לא יהי' מחזק כפרן הא זה אינו דהא אליבא דשמואל
 קיימין ולדדיה כל היכא דירא שמה יכחיבו אותו או איש
 אם לא יהי' מחזק לכפרן נמי לא הוי מינו :

ונראה דגם זה נחא משום דהתוס' בורחא לא סברי חילוק
 זה אליבא דשמואל והוא דשבוש ד' מ"א ב"ה
 דאמר לו אל תפרעני אלא בעדים קאמר שם שמואל שיכול לומר
 לו שפרעתיך בפני ש"ס והלבו לזה למורה" ופירשו הראשונים
 דהאי שיכול לומר דקאמר שמואל הכונה הוא שנידך שיאמר
 בפירוש שפרעתיך בפני ש"ס וכו' דק דשמואל קמ"ל שזה מינו
 אמנם התוס' שם מפרשים שאינו נידך שיטעון כן אלא אשילי
 אם אומר שמה שפרעתיך נאמן ממה מינו דאי בעי הוי אומר
 שפרעתיך בפני ש"ס ע"ס : והשחא הא י' להקשית על התוס'
 דשבוש ג"כ דמאי מינו : הוא זאת אליבא דשמואל הא ירא
 שמה יבואו ויכחיבו אותו בלא פרע בפניהם ואי יהי' מחזק
 כפרן גם כן מזה לא הוי מינו אשילי אליבא דתכמים דר"מ
 דאית להו מורה בשער שכתבו לרדך לקיימו כמו שכתבנו לעיל
 אפ"כ ל"ל אליבא דהתוס' שהם סברי אליבא דשמואל דכל
 כה"כ שפיר נחשב למינו והא דמורה בשער שכתב אינו נאמן
 במינו דמיוק טעמא אחרונה איכא ב' כמו שכתבנו הם בעלמם
 בכחובות שם בשם רש"י דלענין לתפסל שפר לא מהני שיש
 מינו נושום דעדים החתומים על השער מדאורי' כמו שנתקרה
 עדותן בב"ד דמי והוי כמינו במקום עדים ע"ס והתוס' בב"מ
 ד' ק"ב שם ג"כ אולי בשיטה זו לכן תרלו שפיר דע"כ מיירי
 דהעדים הם לפנינו דאל"כ אליבא דשמואל ה' נאמן במינו
 דלא שכתדך ומתוך הכל ועוד י' לתמן קושיא זו בכמה
 גונו ואין להאריך :

והשתא כיון שדברי הראשונים נכונים ואין עליהם שום
 קושיא וגם אין מי שיתלוק עליהם ונפרט כי
 לכאורה יש ראי' לדבריהם מהמנהג שהביאתי הילכך וודאי
 יש לחוש לדבריהם וברור הוא : נמלא לפ"ו בב"ד נמי שאם
 יבואו עדים שגוה או יהי' מחזק כפרן בורחא פסוח הוא דאך
 זה מינו' ויוד נראה כזה דלקמן בסי' קל"ד טעין ב' א"ס
 שאף אם מסר החפץ להחזיק בעדים ואומר לו אל החזור לי
 אלא בעדים אשילי הכי אי ליכא עידי דאי' שרלו אלנו החפץ
 נאמן למד החזרת במינו דנאבשו והיא מדברי הרא"ש במקום
 הכתום פ"ט והש"ך שם הקשה הא לשיל ס' פ' אמרין דאם
 אחר לו אל תפרעני אלא בעדים אינו נאמן במינו משום כיון
 דהתורה כי שאל יחזיר לו בלא עדים אף סהדי שלא נתן לו
 בלא עדים כדי שלא ירא נחשב כעביר הכריות וא"כ הכא נמי
 דכיות' ע"ס :

אמנם פ"כ לריבין אט לתקן להרא"ש ולהתחבר כמו שכתב
 הא"ת שם כי בשלמא בלאוהא אמרין שחשי בתעד
 ההרה ט שלא יחזיר לו בלא עדים וא"כ טוב אמרין שאף
 הוא טרדאי יפסח כן כדי שלא יחשדו אותו משא"כ שפקדן
 דכל פעם יש לו המינו שיכול לומר נאבשו ואין אינו תכחיבו
 בשום פעם ממלא הא לא שיק' למד שחשי שאיט מחמיש
 התרה כי דהא פ"כ מוכרח להאמן לו והלכך סוכר הנשק
 דה

זה פניה עליו בלא להחזיר לו בלא עדים הוא רק דרך פנה פניה ע"ש :

אמנם הש"ך ע"כ אין מחלק בזה וא"כ לפי דברי הש"ך יש להבין דהא בסי' קמ"ו פסקי' ה' הנבוא המוכר דעת הרמב"ן דבמחאה לפני עד ה' לא היו מחאה אף אם המחזיק מודה שמיחה וכתב הרמב"ן שני טעמים בזה אחד מבוס דיכול לומר לא חשתי לשמור שטרי כשביל מחאהי מבוס הכירו להכחיש הפד ולומר בלא מיחה מעולם דהא עד אחד בהכחשה לאו כלום הוא ועוד שיכול לומר מאחר בלא מיחה הלא בפני עד אחד בוודאי לא כיון אלא להשמיח ומוכיח שם שדעת הש"ך שטיקא הוא טעם הראשון של הרמב"ן ע"ש כס"ק ד' ובשפ"מ שם שמוכרח הוא שכן הוא דעת הש"ך לפ"י לריבין אלו להבין דהא הרא"ש אף דס"ל בפסקיו דנאמן במינו דלאגבו אף שהתרה בו אמרינן הא דלא קיים ההתרה והחזיר ליה בלא כהדי מבוס דסמך נפשי' אמינו שיכול לטעון נאגבו ומחוי טעמא אף אם הפקד אלו ג"כ כפטר אמרינן דנאמן ג"כ לומר שהחזיר לו ולא מצי טעין שטרך בידי מיזי כפי מבוס דסמך נפשי' אמינו ואפ"ה פסק הרא"ש דמחאה לפני עד א' הוא מחאה וכתב הרא"ש הטעם מבוס דלא שייך כן מינו דמחאה דמיחה אמרינן חוקה כה' שומר שטרך לעולם ע"ש ומחוי לא אמרינן ולכן לא במר את הבטור מבוס דסמך נפשו אמינו כמו דאמרינן בפיקדון וע"כ לריבין הוי לומר דכפרת הרא"ש דהמינו דהכא גרע מהמינו של נאגבו לפ"י הא ממילא קשה על הש"ך מחאה דבאן בסי' קל"ג הבינו על הרא"ש דלא אמרינן דסמך נפשו על המינו הלמא דאמרינן חוקה דאין אדם כותב נפשו על מה שיכול לטעון אח"כ ואינו נאמן על טענתו ובסי' קמ"ו פסק בהרמב"ן דאמרינן ולכן לא חזירה בשטר מבוס דסמך נפשו אמינו שיכול להכחיש העד לומר בלא מיחה דהש"ך הוסיף זה הטעם לטיקא כמו כהכחו הפוסקים משאו ואל"כ הוא היך לגמרי מסכנת הרא"ש מהיפך להיפוך מיחו לדעת הש"ך לריבין הוי ע"כ לומר דהוא חולל לשיעוריה לשיל סי' ע"ה ס"ק ד' במחלק שם בשם הרשב"א שיש חילוק בין אם המינו הוא בטיקא הדבר הו מהני מינו בכל מקום ובין בליך לבוא להמינו ממקום אחד בלא הוי מינו במקום שנים ע"ש מש"כ י"ל דבסי' קמ"ו דהתם יכול הוא להכחיש טיקא הדבר בלא מיחה כלל לכן הוי מינו מחאה"כ בסי' קל"ג שריך לבוא ממקום אחד לומר כהכחו הלכך הוי כמינו במקום עדים ואף שהוא היפוך לגמרי מסכנת הרא"ש יש לומר דסמך נפשו על הרשב"א :

אמנם לדעת הסמ"ע בסי' ע"א שאין מחלק בן רק החילוק הוא בין אם ה' הנאמנת כפי עדים או לא מהני לו מינו ובין אם לא האמין לו אלא כפר אחד ע"ש והא דבסי' קל"ג פסק בהרא"ש היינו מבוס כיון דהמינו בידו לעולם לא הוי מינו במקום עדים מבוס דאמרינן דסמך נפשו אמינו וכמו שכתב הסמ"ע להדיא בסי' ק"ח ס"ק י"ו והוא מהרשב"א ב"ב ד' ע' שכתב וז"ל ונפקד לא תש לשעריה מבוס דמיני מיפטר בטענה הוגם פ"ש והם בן לפי דבריו פסקי הרא"ש סהדי אהדדי דאמאי מהני מחאה כפי עד א' לדעתו ולא אמרינן דסמך נפשו אמינו ואין לומר מבוס שאו היה לריך להכחיש את העד הא ק"ל דהא חשיב מינו אם לא שה' לריך שבוטה דאורייתא כנגד העד או דוקא לא הוי מינו כמו שכתב הרמב"ם ב"ב ד' ל"ד וכן כשכיר היכא כהשטרך כפר אחד קי"ל דנאמן לומר פרעתיך במינו דלא בכפרתיך אף שה' לריך להכחיש את העד ואין לומר מבוס דחוקה גדולה היא מאחר שמיחה ה' לו לומר שטרך לעולם בלא חרובה מלטי היפך מהו בסי' קמ"ד פסקי' כ"א דמחאה היה דאם יודע המחזיק שיש להמערער שטר שקנה הוא מן הנוכח אם טעין הקאה דובנה לך וכן לרידי חד יומא נאמן במינו דובנה מיך ע"ש יקשה בה אמרינן שם בגמרא ד' ללא דבמה שמוכר לאחר אין לך מחאה גדולה מזו ומחויב לשמור שטרך לעולם פ"ש

אלא ע"כ מבוס דאמרינן מה לו לחזר בשטרך הא ה' לו מינו לומר מיך וביניהם וא"כ קשה לפי דעת הרא"ש מ"ש משקדון דאף דהתם שייך ג"כ הסבירה דמחאה שהתרה בו בלא יחזיר לו בלא עדים ומחמה כן אמרינן בלחם כמות של הלואה שאינו נאמן לומר שהחזיר לו בלא עדים מבוס דהוי מינו במקום עדים דיון דהתרה בו אין דרך לבטל בלא עדים ואפ"ה בפיקדון מחאה דהמינו בידו לעולם חשיב שפיר מינו להרא"ש יחמאי במחאה אין זה מינו ואף אם נאמר לחלק בין חוקה לחוקה מ"מ מ"ל להרא"ש כן הלא אדרבה מהגמרא מוכח להיפוך דבפיקדון יש בגמרא דסבדי דהמפקיד כעדים מחויב לו להחזיר כעדים דוקא מבוס דאין כהדי שיערה להראות כפי אנשים שהחזיר לו אף אם לא אחר לו להחזיר כעדים דוקא ולפינן מחאה אדרבה פשטות הגמרא משמע דבפיקדון דוקא עדים כמו שפירש הרמב"ן ויש לחלק בדוחק אבל האמה יורה דרש דמאחר דטיקא הטעם הוא מבוס דאמרינן דמטיקאה סמך נפשו אמינו שיש בידו לטעון חמלא לא שייך כלל במחאה מבוס דאף שכעת לא מיחה אלא כפי עד אחד כענין שיכול להכחישו מ"מ היה לך לירח שכשם שמיחה לפניו הא יכול למחות כפי שאר אדם ממילא הא אין המינו בידך וזהו לך להוזהר כשפטרך לעולם משא"כ בסי' קמ"ד פסקי' כ"א דהמינו דאמן ובינה הוא בידו לעולם מבוס הוי דעת הרא"ש דאין זה מינו ולכן בלחם הסמ"ע כהעתיק בסי' קמ"ו דעת הרמב"ן דלא הוי מחאה לא כפר רק כפי הטעם הוי של הרמב"ן מבוס דאמרינן דאין כוונתו רק להבטיח מאחר בלא מיחה רק כפר אחד מבוס דלשיעור הסמ"ע הוי אף שומר לומר טעם הכ' דסמך נפשי' אמינו מבוס דאין זה מינו דהיה לך לחוש אולי ימחה עוד כפי הנטיס אחרים :

ובזה יחא נמי מה שהקשה הפער המשפט סי' ב' שם על כדעת הרא"ש מהא דחיהא בסי' ק"מ והוא גס בן מהרא"ש דהיכא שאינו יודע כעדים שהקרקע של המערער נאמן המחזיק לומר לקחתי במינו דלא ה' שך מסולם אף דלא חבל שלש שנים ולא אמרינן דמינו במקום עדים הוא דה' לו להוזהר עד תלת שנין מאחר דמיחה בך דה חשיב שפיר למינו וכן בסי' זה כהומר שטר מחויף הוא ונשפר כפר ה' לו ואבד דנאמן במינו אף בתוך שלש שנים ולא אמרינן מינו במקום עדים הוא דאין כהדי דעד תלת שנין מזהיר חייב בשטרה ומחמה כן מחלק שם דחוקה דעד תלת שנין מזהיר לא הוי חוקה חלימתא כ"כ כמו החוקה מאחר דמחיה ה' לך לחזר בשטרך ע"ש ומה י"א לידן כדבר חדש דע"כ לא קאמר הרא"ש דאיט נאמן אלא אם טעין שהכד שטרך אחר המחאה דלו הוי מינו במקום עדים מחאה"כ אם טעין דהכד שטרך מקיים נאמן במינו דלא מחיה ומחמה שם על הסוכקים בלא חילוק בזה ע"ש חבל לפי מה שכתבתי יחא הכל דע"כ לא קאמר הרא"ש אלא היכא שאין המינו בידו לעולם משא"כ הכא הרי המינו בידו לעולם לומר שטר כפר הוא או אין הכרה שכל הוי ופשוט הוה נחאל לפי מה שביארט חוי בנין דין אף אם נימא כדעת האו"ת ונה"מ דאם העדים חייבם לפנינו חשיב שפיר מינו ולא חיישינן חולי משני יראת העדים הוה מ"מ הא היינו דווקא היכא שפטן לשטר טענאו ויש לו המינו הסם דוקא נאמן אבל ככאן הא בלחם לכל הסוכקים מינו במקום עדים הוא שאין דרך להחזיר לו בלא עדים מאחר שהתרה בו או נתן לו נאמנות ולא מהדי אפילו להרא"ש אלא היכא דהמינו בידו לעולם לפ"י כפ"ד אין זה מינו בין לפי הסמ"ע והרשב"א ובין לפי הש"ך ולהש"ך אין זה מינו כיון שאין המינו בנפק הגמרא ובהבט"ע אף דלא כפי שיהי' המינו דוקא בנפק הגמרא מ"מ כפי שיהי' המינו מטיקאה בידו דמיחה דנאגבו והנא אף שכעת המינו בידו לומר לא ליחוי מ"מ מטיקאה לא היה המינו בידו כי חולי יבואו כעדים ויכחישו וממילא לא היה לו לשמור בלא עדים והוי ממש מינו במקום עדים ובחזר הוא :

עוד נראה לי לחייט משום אחר הדרכים א"כ כה"א שם ח"ק
 עוד על הקושיא שיה' נאמן במינו דפרשתיך בפ"ט פ"ט
 חשוב דאין כחן דין מינו שהרי מידה בלא קיים חנאו ולפיך
 לדין לקיימו דהא חיהו מחייב נפש' בקיום התנאי דאחר לא
 קיימתו וזמן שהתברר שלא פרע אמרינן ל' מחייב אתה לקיומא
 תניה פ"ט כי הכונה שהיא בכלל כל תנאים שבחמון שהיא
 קיים פ"ט מבואר כן להדיא וכן הוא משום כוונת המ"מ שהביא
 הש"ך בס' פ' ע"ק י"ח וכן תפרש הח"ל בהנהגת הש"ס ס'
 ס"פ ע"ג ולפי זה יש להבין דהא דנאמטת מהני הוא נמי
 משום שקיבל על נפשו' ולכמה שוסקים בעינן דוקא בשעת
 הליאה או בקנין או משום דהוי כמו קיבל קרוב לדין בחד
 דמהני כמבואר הכל בס' פ"ח נמלא פיקר השעם התם נמי
 מחייב שפ"ל נפש' ומכשיר להמליה ואין זולת אלא מחמת
 התנאי נאמטת שהנהגה על נפשו לפי דמי זה משום להנאי
 של חפריעני שכתבו נמי השעם משום שפאל נאמטת ואדרבה
 נוכחמרה מוכח דאפילו נאמטת שהם חמור יותר משל חפריעני
 הלא בעדים דהא מפיקרא הוי בעי הגוי ורבה לומר דאפילו
 שהם נאמטת לא מהני אף אם מביא עדים שפרע ולפ"ל ד'
 מ"א אחר דבאל הפרעני וכו' מהני עדים עיין שם וכן כתב
 להדי' המהרי"ט בס' פ"ט דנאמטת דיע משום כמו אל חפריעני
 אלא בפני פו"פ ע"ט :

וראיתי בקנינת סי' פ"א שחולק על מהרי"ט ובתנן רלא
 דמי נאמטת לאל הפרעני אלא בעדים משום
 דהאם ליכא תורה נאמטת דהא לא הימניה היא לנפשיה אלא
 דלא הימניה לתפקיד ולדין להחזיר לו בעדים ובי חי' ל' מי
 דמי הוי כמו מביא עדים על ההורה אבל נאמטת אפילו
 נאמטת שהם לא מהני מינו דהוי כמינו במקום עדים דהא
 התנה עמו שהיא יח' נאמן בדבריו והפילו אמר לו אל תחייב
 אלא בעדים היט נאמטת גמורה אלא התראה בעלמא ומכ"ה
 שפיר נאמן במינו וכו' ז"ל פ"ט' ולה הכנהי כלל כוונתו דהא
 המהרי"ט הוא חול חליבה סדרת הר"ש והרשב"א כמבואר
 בדבריו והם הם הכרי דהטעם דחייב נאמן באחר לו אל הפרעני
 אלא בעדים הוי משום דנאמטת מכה התנאי או משום דאין
 סהדי דמאחר דהתנה עליו או חין הדוך לפרוע בלא עדים
 ואליבא דשניהם בעינן דוקא קבלה דמקבל על נפשו' דברי
 המלוה או קנין כמו שכתב הטור משמו בס' פ' וכו' כ"כ
 והרשב"א בתשובה שם כתב ג"כ להדיא דבעינן דוקא שיקבל
 על נפשו בלא יפרע לו בלא עדים וא"כ מה זה שכתב שחייב
 הלא התראה דאם התראה בעלמא הוא למה לן הקבלה הלכך
 לשיטתם שפיר קאמר המהרי"ט שהדין של נאמטת שיהי משום
 להאמר אל חפריעני אלא בעדים דהא בשניהם השעם הוא
 דנאמטת מכה ההנאי משום הכי דינש טיה ובחמת הכנהת"ר
 בשער כ"ה שכובר באל חפריעני שהוא משום התראה סוכר
 נמי בנאמטת שהוא רק משום התראה והובא בש"ך בס' פ"ט ע"א
 נמלא שדברי המהרי"ט בזה מבוררין :

ב"ד יח' ח"ך שיה' בזה הן למהרי"ט והן להקטות מ"מ
 נאמטת שהם לא גרע מאל הפרעני ולהקטות הוא
 פריך יותר וא"כ קשה האין להבט"ע בהם נאמטת נאמן
 במינו אף היכא שהמינו הוא מחקום אחר הא ההחייב ח"ט
 בקיום התנאי להאמין להמלוה כי כן קיבל על נפשו וכל תנאי
 שבחמון קיים או היא קושיא גדולה למעיין בה נראה ברור
 כי בחמה הרשב"א שם מביא ג' תירוצים על הקושיא זו ובדדאי
 לפי שדוק בג' שהביא שם אין שום חילוק לענין מינו בין נאמטת
 שהם לבין נאמטת מפורש רק פיקר החילוק הוא בין אם המינו
 הוא בעיקר הנאמטת שאלו הוא בכלל הפה שאבר וכו' ופריך
 ממינו כמש"כ הקו"ב ב"ק ד' ע"ב וברור הוא נמלא לפי זה
 המ"מ נמי שחולק כפי הדין השלישי של הרשב"א ממילא
 נה לדיד' אין חילוק בין נאמטת בהם או מפורש וק"ל לכן
 בנ"ד דבר ששים הוא אללי שאינו נאמן :

ב"ד כל ואם בתלך הלוואה אמנם מאחר שלפי טענת המקבל

הפנה נכתב בלי ידעו רק שאמר לו בפ"ט שהיא
 רוצה ליקח משום בפיסקא הרי דיע משום בזה כמו מקבל משום
 סתם מחבירו להחשבק בו בלא שום תנאי דיעו שס"ד הא
 ביו"ד בסימן קצ"ו דמינו הוא מלוה ותנאי הוא פיקדון לפ"ט על
 חלק הפיקדון נאמן לומר החזרתי במינו דנאנסו כמו דאיהא
 ברי"ט סי' קל"ג ואף דבסימן ק"ח אמרינן דבשער כ"ס בנאמטת
 לא מהני שום מינו היינו משום דהתם מודה הוא בהשער משא"כ
 כאן שטוען מווייף הוא וחי' אפשר לקיימו בוודאי נאמן הוא'
 ואף דהש"ך שם השיג פ"ט מ"מ בזה בוודאי יוכל המוחזק לומר
 קי"ל בהסמ"ע כי קושיא הש"ך ח"ה כ"כ חוקה כהשער כתבתי
 לפ"ל וגם מה מאוד לדקו בזה דברי הקלוה שם שח"ך דלא
 דמי להלוואה שאינן נאמן לומר שפרע ביט לבין עלמו במינו
 דפרשתיך בפני פו"פ משום דכל זמן שלא נשבע שפרע נאמטת
 הוא בקיום התנאי אבל בפיקדון כל שהגיע גוף הפיקדון לבעלים
 אפילו ביט לבני טוב ליכא שיטתו בקיום התנאי דלא גרע
 מנאכד בלונס פ"כ והוא חילוק נפלא וראיתי בנכ"מ שם שהקשה
 עליו דמה נפק"מ בזה דהא כהלוואה נופח נמי אם הגיע לידו
 נשער אפילו ביט לבני טוב רק שנהחייב משום שחייב עלמו בקיום
 התנאי להחזיר בעדים דוקא ורבה נמי הרי החייב עלש
 כשיחזור בלא עדים וא"כ אף אם נאמר דכמה שהתפקיד מחייב
 אותו הוא חונס מ"מ הרי החייב נשאו בלונס זה עכ"ל אבל
 חין זשה אפילו ההחלת קושיא כי הוא הבין שטינה המ"מ כמה
 שכתב שהוא כמו תנאי היינו אף אם ה' ברור לו שפרע מ"מ
 חין הפירעון נחשב לבלום מאחר ששבעד נפשו שבלא עדים
 לא יהי' כלל נחשב לפירעון והוי המעיות מתנה לכך הקשה
 מה שהקשה אבל אי אפשר לומר כן חדא דהא הסכימו כל
 הפוסקים דאף שחייב לפרוע מחמת ההנאי מ"מ לאחרי הפירעון
 יכול להבטע בעד המעיות הבטענין ומחייב לישבע עיין שם
 בס' פ' וכן כתב להדיא המהרי"ט מינש שבטפות שם והכח
 אם נאמר שהחייב עלמו שאף אם יפרע אותו כל שלא יהי'
 עדים בדבר לה יח' פירעון והמעיות יהיו מהנהגה לפי זה שבטע
 זו ככל עיני מה טיבה הא אף אם פרע לו בחמת מ"מ המעיות
 הראשונים היו כמו מחנה ומחילה ועוד הם נאמר שהוא תנאי
 משום הא בעינן כל דיני תנאי ואם לאו הוא חסדא כדאיתא
 בב"ב ד' קס"ח ומבואר לפ"ל סי' ג"ה לפנין מי שפרע מקלס
 חובו דמחייב לפרע בהדיא שהמעיות שפרע יהי' מהנהגה כמו
 שכתב הר"ש בנדרים כ"ו ובאן בני בהתראה בעלמא כדאיתא
 בפיסקא אלא פ"כ כי גם בנאן כוונה הרשב"א והמ"מ שכתבו
 שהרי החייב עלמו בקיום התנאי הכונה הוא שבין דהתנה אל
 החזיר אלא בפני פו"פ אמרינן מהמת התנאי פאל כל העדים
 ודמי' להא דאמרינן בכתובות ד' מ"ד נפק"מ לארשי סהדי
 ופירש שם התוס' דהוא יכול לפסול כל השטרות שיש לו בח"י
 העדים הללו ולבני' נפשו נאמן פ"ט והכא הא עדיף טפי
 מהתם דפוסל להו בהדיא וכן כתב להדיא הרשב"א נופח היא
 טעמא בשער תה"א סי' קל"ה וכן מלחתי בידועי מהרי"ט מינש
 שם ח"ל דכין דאמרי ביה שלא יפרענו אלא בעדים פלוגי
 ופלוני וקיבל הלוה אנפשי' ההיא התראה הוי ל' שאר אינשי
 לבני' ההיא סהדוהא קקרבין או כפסולין דהוי ל' תנאי שבחמון
 דאמרינן קיים עכ"ל נמלא דחין זולת אלא עבד שפוסל אם
 העדים שיעידו שפרעו אבל להתוכנע נופח אם הוא בעלמו מודה
 שפרעו ביט לבני' זה מהני מאחר דלא ח' בתורת תנאי שנאמר
 דהמעיות שיתן לו בלא סהדי יח' מחנה לכך יכול להשביע אחר
 הפירעון משום דהם יודע יחייב להחזיר ופשוט הוא וישאל
 עינין יפה דברי הקטות דהא להתוכנע נופח אם יודע לדיד'
 הא לא חייבי סהדי כנפאי ואם יודע יח' החזרה נחשב לחזרה
 דהא לא חייבי סהדי אלא לשיקרא וגם לא יהיב ל' הפשוט
 במחנה רק שחייב גורם לו שהוא כופר בו חה הוא חונס
 גמור כי יוכל לומר סכור הייחי שלא יכפור כי ונאמן על טענתו
 שטוען שהחזיר שיקדון רק שנאנס בהכחשה שהשיקד מחייב
 דהא על טענת טאנצי הנפקד נאמן חס נופח כמה ששער בו

הי' אינם משא"כ בהלואה הא חייב בחובסס הוא ואין לו לפסוד נשבו חלל בעטנת פרעתי ועל זאת נתן לו גלגלת לך איש נאמן וכבוד הוא :

ולא דמי לרברי הש"ל בס"י ס"ט כמי שנתן עסקא לחבירו והתנה עמו ביט לביני שכל אמן שלא יבדר בעדים שהיה הפסד בשיקרא לא ישי' נאמן ופחה שאמר שהיה הפסד ורובה שיאמיט בתינו להדר"מ דפסק שם הח"ל בהנהות דלינו נאמן מדיס בין ההנהגה על נשבו תנאי זה אמרין כל תנאי שבמזמן קיים ע"כ דלא דמי משיס דיש לט להבין עוד דמ"ש כבשר שיש בו נאמנות דהס יש לו מינו בעיקר הנאמנות קי"ל דנאמן כמו דתיא"כ בס"י ע"א ומ"ש הכא דהיינו נאמן וכן הקשה הנה"מ בס"י ס"ט ס"ק ע"ג א' אבל בהתם הכל נוחא כי ההס שאני דהא נתן הנאמנות בשיקרא להרוס והנהגה עמו הנאי זה החילא אם היינו מקיים ההנאי או הנוספות בשילה והמשיט כשארם אללי בהלואה כמו כל דין נפקד השולח יד בפקידון כל חבירו כלל ברשות והנין נשטר מאחריות משום הכי הנותן אימה להמקבל חיי רובה שיקיים ההנאי היינו שהתבדר בעדים בס"י הפסד כמו שה' המדובר בינינו ואם לאו אינו מבטל הציקרא משיקרא וחי' ה' הלאה גבך ויהי' ההפסד על החריכות משא"כ בהלואה כל עיקר ההנאי של הנאמנות כי כבדי שיעיט המשיט לידו הילכך הומר הלוה איש יודע שהגיע המעות לידך ומשעם זה נראה שאם ה' ההנאי על הרווח שיבדר בעדים בזה ה' נאמן בתינו כי מה שאמר מאחר שאין הנהגה מדרר ההפסד בעדים א"כ בשל הציקרא משיקרא והי' הלוואה דמה בכך הלא או משא"כ שאין לך חביעה עלי על הרווח ובדידי היה נמלא להלכה על חלק המלוה מחייב לשלם ימל חלק הפיקדון נאמן כשביעה חמורה שהחזיר לו ככלפ"ד :

סימן סז

לענין בלגינה הפוסקים בטיעון חייב יודע אם פרעתיך היכא דלא הי' ליה למידע הנה להכריע בזה להלכה בודאי אי אפשר בדבר שזולקו בו הנות העולם ולא בחתי רק לעורר קלח המעיין ולמייקט למשהתאמאן דמלקט בחר לקוטי' הנה הגאון דפ"א בחיובי' המשיטות כשיטה פ"ו וכן הגאון בעל ב"י בזה"ש ס"י קפ"ח ואחרים גם השער ב"י ס"י ס"ט כולם התפוררו מהשנה דסוסי' ד' ל"א דאמרינן התם דעד אחר המשיד שנעמאה אחר הקיני והסתירה לא היה שונה ואינה נופלת כחיובתה אף דליכא בני עדים שנעמאה אבל בני חמש נשים נתן המנהיג יבט המנהיג וכו' הרי חלו נאמנות לפיכך ולא להפסידה בחיובה וכן הוא ברמב"ם ובש"ע ס"י והקשו המהברים הללו דמ"ש זאת מהא דמחו בעליהן עד שלא שמו דקי"ל כב"ה דאבזו בחובתן ע"י הקיני והסתירה לאחד משום דשטר השומד לנכות לאו כבני דמי והכא מה בכך שאין הנשים הללו מחמה עלמן נאמנות להפסיד כחובתה דל מהכא נאמנותן מ"מ מאחר כי נתט להן החכמים הנאמנות ש"ע שאומרות שינעמאה אינה שוחת ממילא כיון שאיש יכולה לברר ע"י המים שהיתה כי סבורה היא משפוחת החובתה כמו במחו בעליהן עד שלא שמו דהתם נמי הא איש רק ספק אם נעמלה או לא ומ"מ מפסדת מחמת שמהוסר הנידור של הסתירה הכא נמי דכוחה ונחוס' רפ"א שם הדין לקבוע דבידועלמי כשיטה שם בני על כל עד אחד בשימאה אחאי איש נופלת כחובתה הא עד אחד איש נאמן לענין ממון ומשי' דבאסוטה שאני דכאן האמינה תורה עד אחי' כני הרי ומדמה זאת לעד אחד במשיד שהוא חלב ואח"כ אכלו אחר שהוא חייב והשחא פאי גרד לזה הא ממילא כיון דלינו משקה אותה ואיש יוכל לבררקה שלא זינחה הפסידה בחובתה כמו במחו בעליהן עד שלא שמו והבית מאיר הוכיח מזה קיטיא זאת כשיטה השפוסקים דאיט יודע אם פרעתיך אף במקום דלא הי' למידע נמי חייב בלכך הכא נמי הא נחייב כנעל בחובתה ושק"ל

אם זינחה ויהי' כמו פירשון על בחובתה או לא זינחה וכו' לי' כמו היינו יודע אם פרעתיך ואף דלא הי' ליה למידע מ"מ חייב יהא דבמחו בעליהן עד שלא שמו חבובה כחובתה אף דהתם נמי רק ספק הוא הייט משום דשאי יודעים שלא הי' עליהם מעולם חזקה חיוב ע"ש :

וגם הקשו דברי השור אהרדי שבח"מ ס"י ע"ה מנואר שהוא כוונר דאף יודעים נמי חייבים בליט יודע אם פרעתיך ואפ"ה פוסק בזה"ש ס"י קפ"ח דבמחו בעליהן עד שלא שמו פטורין בן מרבזובה ע"ש שהאריך בזה :

ודרעתי נראה דלפסד דדין זה אינו שייך כלל לליט יודע אם פרעתיך משום כי כאן גרע מכל ספק פירשון היכא דלא הי' לי' למידע משום דהא כל חבב כל בחובה הוא כמו חייב על הנאי הייט שהחייב א"ע כשך הכלובה דווקא בהנאי אם יגרשנה כמו בכבד הר"ן בסוגיא דפסח פתוח והכא לא שייך חילוק של הר"ן שם עי"ו בר"ן בכתובות חילק בין שטר אמנה לתנאי וגם הי' תנאי שבחם חובה תחתיו או כשור הוא מחיוב זה והנה בכל תנאי שהנותן מחנה התנה על המקבל והוא בקום ועשה קי"ל שכל המקבל להביא רא' שקיים התנאי חמס בתנאי שהוא כשך ואל תעשה או על הנותן להביא רא' ששכר על התנאי וכו' שאיש מביא רא' מחייב ליתן לי כפי שהבטיחו כמנואר כ"ז בר"ן בס"י מי שאחז ובדיפ"א ובש"ע ח"מ ס"י רמ"א ופא"ה ס"י ל"ח הלכך הכא נמי כל שאין כאן קיטוי וכתידה איש נאמן לומר שזינחה תחתיו ועברה על התנאי דהא תנאי זה הוא כשך ואל תעשה והוא הומר שהיה עברה בקום ועשה כל כה"ג עליו הרחי' שפברה ולא דמי לכל טענות פירשון דעלמא שהוא נמי בקום ועשה ואפ"ה קי"ל דהגלוה את חבירו בעדים אין לריך לפרשו בעדים ונאמן הלוה לומר שקיים התנאי אף שהוא בקום ועשה התם שאני כמו שכתב בהנה"מ שער ל"ז משיס דהתם הלוואה לפירשון הוא עומדת ועיקר התנאי הי' בזה דתעמא דהני דווקא משא"כ היכא דהתנאי הוא במילתא אחריתי והכא נמי דכוחא ולא שייך זאת כלל לליט יודע אם פרעתיך :

ודרעתי נחמד נמי קיימת של המהברים שחש בזה עידי כהמב"ם בפ"ג מלגית סוסי' שחש בזה עידי כוונתה אחר ששהיה או ע"י כן חייב איכרו המים המאחרים את פשולתן ואין עידין עוד שום פשלה ואין בודקין אותה ודווקא שבאי שני עדים אבל כל שלא בא רק עד אחד אחר ששהיה וזמר שנטמחה או לא אבדו המים עדיין פעילתם ובודקין אותה והיא מהגמרא דסוסי' ד' ו' וילפינן לה מקראי דכתיב ונסתרה והיא נעמאה ועד אין בה דדרשונן מזה דליכא דידע בה לאפיקי הא דליכא דידעי בה ע"כ ופירש רש"י משום דאין מקרא יונא מירי פשוטו ודרשינן ועד אין בה היא דאמר רחמנא והביא האיש את אשה ומתקיים בה כל המנואר שם בהפ"ה הא יש בה עד אין המים בודקין אותה עכ"ל נמלא להרמב"ם שפרש המימרא דרב שטח שמירי דווקא בשני עדים הייט משום דפסקות המקרא דכתיב ועד אין בה הייט שני עדים דווקא אין בה או והביא את אשתו ויכול להקיים כל הפרשה והבדיקה משא"כ לענין עד אחד לא דיבר הכתוב כלל ממילא לפי זה אם אין כהן חלל עד אחד שוב אין נפק"מ אם העיד לאחר השחיה או קודם השחיה לפולם המים בודקין אותה דהא אין לו שום לימוד שלא יבדקו לה המים וכלא לימוד מקרא רק מסכרה בעלמא מוכח הוא בגמרא שם דאמרינן דהמים לא הפסידו פשולתן ובודקין אותה לפולם ע"ש בסוגיא והנה בדעת התוס' שם ד' וא"י יש בזה פלוגתא כי איש דאמרי דעתם הוסי' הוא דלא כהרמב"ם בזה אלא שאין חילוק בין עד אחד לשני עדים ולפולם כל שחא אפילו עד אחד ואמר שנעמאה שוב אין המים בודקין אותה ויש אומרים שגם שיטת הרוס' הוא ג"כ כהרמב"ם דע"י הגדה עד אחד עדין המים בודקין אותה עי' כ"ז בתל"מ שם עוד מל"ט פלוגתא בין השפוסקים על הא דקי"ל דפסלי עדות כגון נשים וקרוכוס כששירס

בעליהן עד שלא שמו כיון שאז אף הם תפחה מ"מ הרי נאבדה ככר פעולה המים דהא חו טוב אין המים עושין פעולתן וכיון שכן הא איש יכולה לטעון שהיא רוצה לזכר ע"מ המים וגם העבדה השמי' אינה מחלטה וכיון שכבר עברה על התנאי כמה שנסתרה דהא ע"מ קן איחזקו כמה שכתבו ההוס' גם ועכשיו אף בידה לתקן משום הכי הפסדה כתובתה :

ובמה עממא דכתבט בחמש נשים ניחא נמי כהא דירושלמי פ"ו דפוסה ליתא החס דר"ע סובר שאפי' עד כשר שאמר שכתבתי איש נאמן אלא רק לאושרה על בעלה ולא להפסידה כתובתה ע"מ וקשה ג"כ מ"מ וזה ממתו בעליהן דקיימא לן בבית הילל דכיון דאין שותא איין טעלות כתובתן ובוודאי ר"ע ג"כ סובר כן דהוא הי' מחלמדי בית הלל עיין ביבמות פ"ו וט"ז ע"ה אלא דג"כ הי"ט עממא דסובר שרין דעד אחד גם כן ספק הוא חי קושטא קאמר אי לא והיא רעיה לזכר ואף שהיא משוכנת לבטוח מלדט אמרינן דלוינס רחמנא חיבייה לא אמרינן מיהו אקן לא קייל כר"ע בזה אלא אמרינן כיון דעד כשר הוא והטורה האמיט לענין לאושרה על בעלה אמרינן דקושטא קאמר הלבך משפחה כותובה מבא"כ הני חמש נשים דמוחקות הן למשקרות גם לדין לא היו רק כפיקא ולא מפסדת כתובתה כמו שכתבט בסמוך נמלא דלא קשיא כלל דברי השור אהדי דאף דסובר דאיש יודע אם פרעתיך אף במקום דלא הו' לי' למידע נמי חייב מ"מ פוסק שפיר דכמתו בעליהן אין טעלת כתובתה ובחמש נשים טעלת משום דדין זה לא שייך כלל לאיש יודע אם פרעתיך כמו שכתבתי :

ורבה המפרשים הקשו על רב פליג דאית ליה בכחכות ד' ט"ו שאם האשה אימרת שאבדה כתובתה אינה גובה כתובתה אף שהיא רוצה לעמוד לו שכבר משום שהוא יכול לומר אין רעתי לשמור הסובר ולויה גובה עד שכתבי רחיה שגשפה כתובתה והקשו מ"מ ואת ממלוג על המשכן והמלוה אומר שנאבד המשכן בחלום בעיניו שהוא פסור לשלם אמרינן בהמלוה נשבע שנאבד המשכן וגובה מיטב מהלוה כדאיתא בבב' ע"ב ס' י"ד משום דכיון שאתה בוודאי הי' חייב לו המציא ושפק לך אם נאבד בחלום או בפשיעה הו' לי' כמו איש יודע אם פרעתיך ע"מ וה"ל כיון דהאשה טוענת כרי שאבדה כתובתה ואם הי' עדים שאבדה הרי היא נאמנת ופשעתי הבעל באומר שמא לא אבדה הכתובה והיא עדין תמי' זה הוא רק טענת שמא הרי זה דמי מתש למשכון דהו' איש יודע אם פרעתיך וחייב עיין בתמדת שלמה ס' א' וס' ב' מה שנדחקו בזה ובגמ' ס' י"ד תיך קושיא זו משום דכל משכון אין נחשב לפירשון רק שהוא בכלל שנייט טיב לכל אחד שפר על חבירו שהדין הוא שזה גובה וזה גובה והבא נמי כן הוא וכיון שכן הוא הא חביעת הלוה מהמלוה את המשכון שהוא חוב אחד זה הוא רק בטענה שמא והלבך חביעתו לאו כלים הוא וממילא לריך לשלם חביעת המלוה שהוא טוען כברי משא"כ בשער חוב או בשטר כתובה אין זה חוב כפטי עלמו על המלוה או על האשה להחזיר לו השטר שיהי' דין זה גובה וזה גובה רק דלא החייב עצמו לשלם אלא בחזרת השטר ע"מ ותמה אי על דבריו דהו' פוסק דברי עלמו שכתב לדתי כס' ע"ב ס' ק"ו אי שכתבתי אן ט כלל הדין של זה גובה וזה גובה ע"מ אמנם אם נאמר דכאיש יודע אם פרעתיך במקום דלא הו' ליה למידע יש סברא שהוא פסור היה אפשר לתרן זאת משום דהא יש דעה שטוברת דגם במשטן שטוען המלוה שנאבד בחלום גם כן איש נאמן לנכות חובו כמו דאיתא בכע"ה שער ל"ח ע"ה לפ"ה אף איש נאמן ג"כ דרב פפא גם הוא סובר כן ואף איש יודע אם פרעתיך מ"מ כל שהוא במקום דלא הו' למידע הוא פסור ומשום הכי אם היא טוענת שאבדה כתובתה כל זמן שאינה מביאה ראי' איש לריך לשלם לה ואף שהיא אמרת כרי שהוא חייב

שכשרים הם לעדות בעיה אם היא מן התורה או רק מדרבנן והיכתי מהתוס' בפי' ד' ל"א ד"ה הח חר וט' שדעה שאיני אלא מדרבנן עיין בפסד מראות הנזכרות בחידושי למס' בימה ד' ל"א חמס מדברי הרמב"ם פ"ה מביעה הלכה מ"ו משמע שהם נאמנים אפילו מן התורה וכן הוא פשוט המבנה בסויה ד' ל"א גם זאת פשוט הוא ומוכח מהגמרא ג"כ דאם מהו בעליהן עד שלא שמו אז ג"כ אבדו המים פעולתן וטוב אין נודקין ואיה דהא עיקר המעט דבשני עדים אין המים נודקין ממים דאי אפשר להקיים כל הפרשה דכתיב ועד אין כס וכל דאי אפשר לקיים כולה או אין המים נודקין אותה כמו שפירש רש"י גם לפי זה משא"כ היבא דמתו בעליהן דלא בוודאי הו' אפשר לקיים כל הפרשה דהוי חברה מהמטעה הוי והביא הח"מ את חטו וכו' לפ"ו בוודאי אבדו המים את פעולתן ופשוט הוא :

והשתא ניחא הכל דהא זה כדור דכל הקוסיות של המחברים דלפיל לא קאי כלל לשיפת ההוס' משום דהא שיפה החוס' הוא דפדים פבולים כטועה אין נאמרת רק מדרבנן וכיון שכן אמרינן דהס אמרו והס אמרו הס אמרו דהני חמש נשים נאמנת הן לפוסלה על בעלה והס אמרו ג"כ דלענין להפסידה עממן לא יהיו נאמנת ולא קשיא מדי ועוד דהא לשיפת החוס' בלאו הכי ניחא דהא כתבו כטועה ד' כ"ו ד"ה איש איש דהוי קרא דלפיקן מזה שב"ד מקינן לנשים שאין בעליהן עמוס דלא קאי וזה כלל על הכתובה וכל עיקר התקנה מזה שמפסדת כתובתה הוא הכל דרבנן ע"מ וא"כ לא קשה כלל כי יש לומר דדאי החכמים דכתבתי נשים דמתמן משקרות לא קיבו אותה ככותובה וע"מ דעיקר הקושיא לא אולי רק חליבא דהרמב"ם שסובר שפבולי עדות כשרים כטועה מן התורה וגם היבא דהכתבה לה ככותבה והשפיעדה לה מן האורה אבל לפי מה דהרמב"ם ניחא דהא דהא בתמה הי' ראי' לומר שאף לאחר הקיטו והסתירה נמי לא תפסיד הכתובה משום כיון דמחשבה קאי לן אי עברה על תנאי שהוא כשב ואל תעשה וי לא מוקמינן לה על חוקתה שלא עברה רק דהייט עממא שמפסדת כתובתה משום שרין שקינא לה והיא עברה ע"מ וכתבתי איכא רגלים לדבר שדעתה ועברה על התנאי כמו שכתבו החוס' כטועה ד' כ"ה ע"מ אמנם הא מליט בגמרא דכ"ז לא נאמר אלא דווקא היבא שאין רעונה לזכר שלא נעממה חבל אם אומרת שהיא הכרר שנקייה היא בזה לא הפסידה כתובתה ע"מ הסתירה משום שהיא יכולה לומר שהיא סמכה ע"מ שכתבתי יהי עליה איזו חסד הרי היא מוכנה לזכר ע"מ בדיקות המים ומתאי עממא איתא גם בתמנה שאם נסתרה אחר הקיטו והיא רוצה לשתות לזכר שהיא טעורה רק שאין הנבעל רוצה להשקוהו טעלת ככותבה והייט נמי משום שאז היגלתי מילהא למפרע שטעורה היא והשתא ניחא נמי מהא דחמש נשים דהא נשים אין דיקן אלא כעד אחד כדאיתא בגמרא וכבר הוכחט ששיפת הרמב"ם הוא דע"מ עד אחד כדיון לא אבדו המים פעולתן והלבך יכולה היא לומר אי יודע שאני לא נעממתי והנשים האומרות נינעממתי מחמת איבה אומרת כן והן משקרות בזה ואני עומדת מוכן לזכר זאת ע"מ שפית המים דהא עדין לא נאבד פעולת המים ע"מ עמדתן ואף שאחס אן מצינו לי לשהות מה לי בזה כי אחס מאלמנים חתון חבל אי יודע כי הן משקרות ואם לא תאמיט לי קן לי המים ואני אשתה דהא עדין לא נאבדה הפעולה מהם הלבך כיון דמה שאין אנו מניחם לה לשתות הוא ג"כ רק מחמת ספק דהא הני חמש נשים פבולים הם לזכר והוי אלליט ג"כ ספק הסקול אולי משקרות הן והרישומא כל הסתירה הרי נחנפלה כיון שהיא רוצה לזכר ע"מ הבדיקות של המים ועיקר ההפסדה הוא רק מאחט וגם רק מחמת הפיקא וכל כה"ל כיון דאיש אלא ספק אם עברה התנאי שהי' עליה כשב ואל תעשה או לא עברה או על הנבעל החוב לזכר שטעורה וכיון שאיש יכל לזכר טעלת כתובתה משא"כ כמתו

מסוהך או לשמואל דאית לי' ס' ד' פ"ב דאבד קחא דמצלא
 אבד אלפא וזו לדידהו הא אין ס'ס קושיא מהא דאין כותבין
 סוכר וע"כ אין המלוה נאמן וומר דאבד השטר משום דהא
 כתב הרשב"א בקידושין ד' מ"ח וש"פ דאבד השטר דמי משום דהא
 מבטין וכמו במבטון שכל זמן שאין מחזיר לו המבטון אין חל
 עליו הפירשין על החוב כן ה"ה בשטר ופיין בקלות ס' ס"ז
 ס"ק כ"ז שרואה בס לימר דבשר עדיף בזה ממבטון פ"ש הלך
 לדידהו כמו שאם הניח אגלו מבטון שאינו בזה רק זו והלאה
 עליו אלק' זו שאם אבד המבטון אבד כל החוב אפילו מאלף
 ה"ה אם השטר שהוא ג"כ דמי כמבטון ועדיף מיניה ואמר
 לו נמי גלוס הלויחני אלא על השטר אבד השטר אבד אלפא
 וזו משום דדינו כמו הנאי' בכ"ז שלא יחזיר לו השטר או המבטון
 אף דלה בזה מידי לא יחזיר לו החוב וכל הנאי' שבחמון קיים
 וע"כ עיקר הקושיא לא אלא אלא אפילו מאן דאית לי' שאם
 נאבד המבטון לא אבד משטיו :

והשתא

ניחא הכל על פי קושיא הרא"ה שם בכחכות
 והובא בש"מ ובאו"ת ס' ג"ד שהקשה מה מהני
 שוכר ניחוש דילמא מרד השטר שלו לאחר ואח"כ יבוא הלוקח
 ויגבה ממנו עוד הפעם בשטרי ויתרין כיון דאין קי"ל כשמואל
 והמוכר שט"ח לחבירו וזמר ומחלו מחול ממילא אין כאן חשב
 ונשום דהשיביר גופא שטוחה להלוה שאינו חייב לו עוד אין לר'
 ומחילה גדולה מזו ע"ש נגאל' לפ"ו אבד לומר דבהא גופא
 פליגי מבוס דהא מיני לרב כשיביר בסוף כ"ב דאין יוסבין
 שוכר ואיה לי' דהמוכר שט"ח לחבירו וזמר ומחלו מיני מחיל
 נניי שכתב הרשב"א בחיובין בכחכות ד' י"ט והי"ט סוף
 פרק בשושים הדיינין יבן מליטו לאבין קודם שקיבל מרבא הי'
 סיביר ג"כ שאין כותבין סיביר והוא סיביר כב"מ ד' ב' דהמוכר
 שט"ח לחבירו וזמר ומחלו מיני מחול נגאל' לפ"ו הא אין רסוק
 לימר בנס רב פפא בכחכות שם שאין יוסבין שוכר הוא נמי
 כלב ג"כ דרשמואל וסיביר דהמוכר שטר לחבירו וזמר ומחלו
 מיני מחול הלכך מהאי טעמא גופא סבר דלה שמכין אשוכר
 מחא מרד המלוה שטרו לחתרינא ויבוא הלוקח ויגבה נזנזו
 ולזה לא מהני השיביר כלל :

ובסברא

זו יש לתרן הקושיא שהקבו מ"ש בשטר שאינו
 נאמן שנאבד ומ"ש במבטון שנאבד ויבד בהנח
 טעמא נזרי' אינו נאמן לימר נאבד בשטר כיון דהלוה אינו יודע
 הם נאבד או לא הוא אינו יודע אם פרעתיך משום דהא עיקר
 השטר דהוה יודע אם פרעתיך חייב הוא משום דמוקמין איהו
 על חוקת חוב דמשיקרא ואמרין דכמו שהי' חייב מוקדם כן
 עתה יחא עדיין לא נפטר מהחוקת חוב המוטל עליו עד
 שחא יחא במקום דחיליד' לו ריעותא בחוקת החוב כיון
 במלוה על המשקן היבא שנאבד המבטון דחילא ריעותא בהמלוה
 הוה עדין המבטון ה"י וממילא הא אין הלוה חייב כלום מ"מ
 כשביל כן לא פקע עדיין חוקת החוב מהלוה כיון דאינו אלא
 כשיקא אולי אומר אמה אמנס כ"ז לא נאמר אלא דווקא היבא
 דהלוה רואה להפקיע לגמרי מן החוב כיון במבטון שכל חשב
 שלו מחא נאבד המבטון ונפטר לגמרי מן החוב בזה אמרי'
 דמסיקא אינו יכול להפקיע לגמרי חוקת החוב שלו משא"כ
 כיוען המלוה שנאבד שטרו שיש בזה חשב אמרינא שהלוה
 חושב אולי מרד המלוה השטר לאחר ונגאל' שהוא חייב כעת
 להאי' האחר שאז אין הלוה רואה להפקיע נפשו מהחוקת
 חוב שלו רק דרברא היא מחזיק נפשו עדיין בחוקת החוב
 דמשיקרא רק שמחירא אולי החוקת חוב שלו נפקע ממלוה
 זה הראשון ונחלף על מלוה אחר כל כה"ג כיון דהוא עומד
 עדיין בחוקת חוב שלו לא נקרא בזה מפקיע ענינו מחוקתי
 ודמי קלת למה שכתב הר"ן בפ' האומר בהיבא שאינו מפקיע
 ענינו מהחוקת רק שמעמיד החוקת מיה ליה לא הי' בכלל
 מויליא מחוקתו הראשונה ע"ש והכא נמי דטוחא :

והשתא

ניחא הכל משום דלשמואל אף שהיא סיביר
 דבמחירא

חייב לה מטעם דאבדה כתיבתה והוא אינו יודע אם פרע
 אם לאו מ"מ כיון דלא היו ליה למודע אם אבדה או לא סוכר
 רב פפא דכל כה"ג הוא פטור ובחילוף לדידהו נס במבטון
 נמי הלוה פטור לשלם מהאי טעמא גופא דלא היו ליה למודע
 כמו הפיעה שהביא הכנה"ח שם :

וראיתי

בשעה"מ ס' ע"ה ס' ז' שהקשה ג"כ קושיא
 המחברים שהנחתי והסוף עוד דלר' יודא דאית
 ליה בסוף כ"ב ג"כ כרב פפא שאין כותבין סיביר ואם המלוה
 אימר דאבד שטרו או האבדה כחכותה אף שהלוה או הבטל
 איתריס שחא מ"מ אינס חייבים לשלם וגם ר' יהודה גופא
 הא סוכר כב"מ ד' פ' דהמלוה על המבטון הוא סומר חנס
 יכין דאית ליה דלא הוא אלא ש"ח ע"כ כר' אליעזר סבר
 ליה דאית ליה כב"מ ד' פ"א דהמלוה על המבטון ואבד המבטון
 ישבע שנאבד ויטול מפיחיו כדנזכר בגמ' שם וא"כ קשה מדר'
 יהודה גופא מ"ש במבטון דסוכר שנאמן כשיביעה שנאבד ונוכה
 משטיו ומ"ש בשטר שאינו נאמן כשיביעה שנאבד ע"ש והשתא
 הא לכאורה הידוע אינו מספיק נמי חליבא דרב פפא דהא
 ר"י סבר לענין מבטון שהמלוה נאמן ימ"ש שהוא ענינו סוכר
 כב"מ דאין נאמן דכל זמנא אינו מבין כלל דבריו בזה
 דמ"ל דר' יהודה אימר דהמלוה נאמן ואף שהיא סוכר שהמלוה
 על המבטון הוא רק ש"ח הא מליטו ליתמר דמיירי דווקא כיון
 דחילא עדיס כנגדו מבטו או שיביר או דמי כב"מ הכל
 להניח מן הלוה כענינו כנגדו כל שאין עדיס כדבר דחילא
 אינו נאמן וזה דקדמיה הנמרה ל"ח ונזכרת דלה כר"א היינו
 חסוס דר"א אימר ישבע שנאבד ואילו הי' סומר סבר כ"ל
 ישבע שנאנס ע"ש בגמ' ומהא שכן הוא ודברי הכנה"ח
 בזה לר' עיין :

ואמנם

גם מה שחילקו עינין אינו מספיק בזה משום
 דהא זמא הסכימו כמעט כל הפוסקים שהשטורו
 דין זה כל אינו יודע אם פרעתיך במקום דלא היו ליה
 למודע אם חייב או לא דכל הספק היה לא נאמר להסתפק
 אלא רק לשיעור החוס' כדכתיב ד' י"ב דמפדסיס דרב הונא
 ורב יהושע דאמרין כמי יבמא כמי עדיף וחיוב אף בלתי יודע
 אם נתיחייבהו דלה מיירי אלא כדבריו טיב ובמח' נרוע כיון
 הובא דהי' לי' למודע הלכך אף לדין דלא קי"ל כרב הונא
 יבדע יהודה אלא קי"ל דבזמ' יודע אם נתיחייבהו לשלם
 שטר ולא אמרינן כמי עדיף מ"מ בלתי יודע אם פרעתיך
 דהתם קי"ל דברו עדיף כחילא כב"ק ד' ק"ח אמרינן
 לדין ספק פירשן דמי כמו לרב הונא ורב יהודה כספק
 חיוב שאינו חייב אלא דווקא כשהא נרוע כיון היבא דהוה לי'
 למודע כמו שהדריך בזה ה"ה"ב בס' ע"ה משא"כ לשיעור
 דהמכ"ס הסיביר דרב הונא ורב יהודה כדברי דה"י בשמח'
 מז כיון היבא דלא הוה לי' למודע נמי חייב אף היבא דהוה
 ספק כיון חייב מבט"כ לדידהו כספק פירשן כדלוי אף
 היבא דלא הוה ליה למודע דהוא שחא טוב נמי חייב עיין
 בדבריהם נגאל' לפי הנחה זו הי' אפשר לתרן כמו שהירארי
 חליבא דרב פפא חסוס דהא אבין נמי סוכר כ"ב ד' ע"א
 דאין כותבין סוכר ואם המלוה עושן שנאבד שטרו אינו נאמן
 כענינו לגבות החוב מהלוה אף שהוא שיען הונא כדמוכח
 התם בגמ' ואפ"ה הא סוכר אבין דשלימא חייב התה ליה והלאה
 אומר אינו יודע דאפילו היבא דלא הי' ליה למודע נמי חייב
 כדתיסתא בהי"ב כ"ב ד' קל"ה ע"ש ולפי זה בדיעודע אם
 פרעתיך שוודאי מבט"כ דחייב אף במקום דלא הוה לי' למודע
 ואמאי כיוען הלוה אינו יודע אם אבדה סברי או לא דזה
 נמי ספק פירשין במקום דלא היו ליה למודע אמאי פטור
 חליבא דה"י אלא ע"כ דלא הוה זה בזה כלל :

וקענין

קושיא המחברים דאיה דחשב לתרן חסוס דלר'
 עדינא דאית לי' כב"מ שם דאם אבד המבטון יכול
 הלוה לימר כלום הליחני אלא על המבטון אבד המבטון אבד

דמכירת שטרות יכול למחול וממילא הא חזן הלוה
 יכל לבטלן שחא מבר השטר לאחר כגון שהבאחי לשיל
 ב"ט הש"מ הא לדוד' בלח"ה יחא דהוא סובר למען משכנן
 שאף אם אינו שוה אלא זין ואבד המשכון אבד האלפא זון
 ובכר כהבט בשם הראשונים שגם שטר דיע בזה במשכון ואף
 להחלקים על זה וסברי דלא אבד אלפא זון רק שנכבט
 גאגס המשכון וגובה החוב מ"מ לא קשיא לדידהו ג"כ אחאי
 בכרי דאי טעין שאבד השטר אין גובה חובי משום דכברי
 דהמובר שטר לחבירו וחזר ומחל אינו מחול וא"כ הא יש חשש
 שחא מכרו לאחר וזוה הא לא שייך אינו יודע אם פרעתיך
 כיון דלא משקיף עלמו מחזקת חיוז שלו ומתוכן הכל ולטעין
 הלכה בודאי יחא חזן קיי"ל דמחבין סובר והלכך בלחו
 הכי לריך לשלם לו :

ובעיקר

הדיון לגבי דברי הפוסקים האחרונים הי' נראה
 דאינו יודע אם פרעתיך אף במקום דלא היו ליה
 למידע נמי חייב כפשוט המשנה בכ"ק ד' קי"ח ובאמת לא
 נמצא שום חילוק בזה בדברי הראשונים בין היו ליה למידע
 או לא רק בעיקר היסוד של בעל המל"מ ושאר האחרונים
 הוא מדברי הגמ"מ שטר ל"ח ובאמת נבאר לקמן אי"ה
 שאין ראוי' מדבריו ואחרים י' להוכיח להיפוך מדבריו
 שגם הוא סובר בספק פירשון חייב בכל ענין והוא כי השור
 והש"ע ב"ב ע"ב הי' י"ד כתבו שאם המלוה חומר שנאגס
 פשט המשכון נשבע שנאגס וגובה חובו מהלוה שהלוה היו
 אינו יודע אם פרעתיך עיין שם וזוה היכימו הנוחבים דאף
 במקום דלא היו ליה למידע נמי חייב משום דהא הכא נמי
 אין הלוה יודע כיצד נאבד וזה ראוי' ברורה מאוד והנה הבעה"ח
 שער מ"ט סי' ח' כתב ג"כ הדיון הוא שהביא הנוחבר ב"ב
 י"ד ע"ג לפי' הרי מבואר שגם הוא סובר בזה כהעיר והמחבר
 שאינו יודע אם פרעתיך חייב בכל אופן הן האמת שבע"ח שם
 אינו מכיים בזה כגון שסיים העיר והמחבר רק כתב פהם שהם
 סימן המלוה שנאגס נשבע שנאגס וגובה חובו לפי זה הא
 אפשר לכתורה לומר שהוא מחייב הלוה מטעם אחר ולא מטעם
 אינו יודע אם פרעתיך ועלה על דעתו לומר לחייבו לשלם
 המעט זה דהא קיי"ל שאם השומר שטר טוען שנאגס ממנו
 החזן הדיון הוא שנשבע וגובה נמי שכירוהו מהבעלים דמיכח
 בכ"מ ד' נ"ח וכן פסק המ"מ והובא ג"כ להלכה בש"ך בח"מ
 סי' ש"ג ע"ג י"ח להבין דאחאי גיבה השכירות הא על שכירות
 היו טענת הבעלים כמו אינו יודע אם נתחייבתי כי חלו לא
 שבו כראוי ועי' בן נבדד וממילא אינו חייב לו כלל השכירות
 וב"ב ל"ל דהיינו טענתו הוא משום כיון שהבעלים יודעים
 שהשומר נשטר בשבטתו אמרינן דבודאי ארעהא דהכי נכפשה
 להאמיט בשבטתו אף על שכירותו וע"ג כנה"מ לפ"א אפשר
 לומר דהכא נמי היינו טעמא דמאחר דהמלוה לא היו אלא
 שטר שטר על המשכון ופטור מאונסין ופטור נפשו על טענתו
 בשבטתו שנאגסו משא"כ הלוה הא דיע שחייב אף באונסין
 על דמי הלוואתו הלכך אמרינן ג"כ דארעחא דהכי נכפשה
 הלוה שאם נאבד המשכון יהי' זה כדעו וזה כדעו והלכך חייב
 הלוה לשלם מחמתו ודאי וכן נראה מתשובת הר"ן סי' י"ט
 ולא גרידן אנו לבוא כלל להכבירא של אינו יודע אם פרעתיך
 וממילא אין ראוי' מצעה"ח לספק פירשון :

אמנם

ע"כ אי אפשר לומר כן דאי הכי הא באמת קשה
 ג"כ על השור והמחבר וש"פ שכתבו הטעם משום
 דהו ספק פירשון דמבטע מזה דהו שבוטה שנכבט המלוה
 בגאגס המשכון אינו עושה זאת לודאי חיוב אלא ספק לפי זה
 אם הי' כה"ג בספק חיוב היה צבור משום דהו אינו יודע אם
 נתחייבתי הא מוכח מהגמרא ב"מ ד' נ"ח שכבחהי שהבטעה
 שכשיתר נשבע כל אחד כדעו ע"י בן נעשה חייב בודאי ואף
 אם הי' כה"ג בספק חיוב היה נמי חייב לשלם ואין לומר
 דהשור והמחבר חזר מחתי טעמי כהבו ולא דווקא מקמי האי
 טעמא זה אינו דהא איכא נפקא מיניה רבתי לדנא והוא

דכתב הבית יוסף ב"ב ש"ג ברעשה שהניח פדרו ובה לפיר
 דאמרינן כבא מלישא דף ל"ג דלומדן לוחו אם היה שם
 היה יכול להגיל חייב ואם לא פניו שפסק הרמב"ם שאם
 הוא באופן שאי אפשר לזכור אם הי' יכול להגיל או לא
 חייב וכתב הב"י שם דהרמב"ם חייבי דווקא בש"ס או חייב
 משום דהא קיי"ל דש"ס לריך לשכור מליין בשכר הלכך
 אמרינן דסתמא דמילתא דכשכר בודאי הי' מליין משא"כ בש"ח
 שאינו מחייב לשכור מליין פטור דאמרינן לא הי' יכול להגיל
 ומספיקא לא מחייבין להשומר ודלא כהש"ך ושאר פוסקים
 שחייב משום מחייב שבוטה ואינו יכול חייב לשלם ע"ש הרי דיע
 בזה נפק"מ רבתי אף למען דיעא כגון אם המלוה בעלמו
 מסתפק אם נאגס או לא והוא באופן שלא פשט בזה שמסתפק
 וגם הוא ספק השקול שראוי להסתפק עי' בב"מ ד' ק"ו ע"א
 דאז להטעם שכתבו הי' חייב לשלם להמלוה דהא ארעחא
 דהכי נכפשה עי' ב"ב ב"ב ע"ב ס"ק קי"ט אבל להטעם
 השור והמחבר הוא פטור דהא בספק פירשון קיי"ל היכא
 דשיניהם טוענים בספק הנכבט פטור ואם כן קשה למה לא
 כתבו הסור והמחבר הטעם שכתבתי וע"כ ל"ל במשכון שאני
 שהוא כמו פירשון ממש על המחוב לענין זה שכל זמן דלא מהדר
 לו המשכון אין עליו שום חיוב פירשון כמו שכתב הרמב"ן
 והר"ן פ' שבעים דרייטין וכן כתב הנה"מ ב"ב ע"ב ס"ק ל"ז
 שנמשכון לא שייך ג"כ הסכרה של זה גובה זה גובה ע"ש
 וגרידן לטוב עליה דעיקר החיוב הוא דווקא משום ספק פירשון
 ופשיטא הוא נמצא לפי זה הא יש להוכיח שגם הבעה"ח שכתב
 בשער מ"ט ג"כ שאם נאגס המשכון ישבע המלוה וגובה חובו
 מהלוה בודאי היינו ע"כ משום ספק פירשון כמו שכתב הסור
 והמחבר והא האם לא היו ליה למידע אלא ע"כ שהוא סובר
 שגם בכה"ג חייב מיהו לולי דברי הנה"מ י"ל דהסכרה סובר
 הטעם כמו שכתבתי לשלם בשם חבוב' הר"ן רק שדברי הנה"מ
 ל"ע מאד דכתב ב"ב ע"א דאינו יודע אם פרעתיך במקום
 דלא היו ליה למידע פטור והוא כדעת המל"מ והא עיקר
 היסוד של המל"מ משום דמאד נפשו על הסכרה"ח והא לדבריו
 דכמשכון לא שייך הסכרה של זה גיבה וכו' אז ע"כ מוכרחין
 לנו לומר דדעת בעה"ח שסובר דאף במקום דלא היו ליה
 למידע נמי חייב והוא קשיא חלימהא לפי דבריו :

מה שכתב שם שהמרדכי דסובר דאף במקום דלא היו
 למידע נמי חייב היינו משום דאולי לשיטתיה שסובר
 שאף אם שניהם טוענים שחא ג"כ חייב בספק פירשון משום
 דהמרדכי לא לריך לענין ספק פירשון כרי טוב ושחא ברע
 מחא"כ לדיון דפסרינן הלוה אף בספק פירשון כל שאין המלוה
 טוען כרי או אף אם הוא במקום דלא היו למידע נמי שטר
 משום דכיון דלא היו ליה למידע אי נעשה הכרי ברע והשחא
 טוב לכך פטור ע"ש תשובה לי מאוד דזה אינו נמצא במרדכי
 וגם הפוסקים סתמו וכתבו דאם המלוה טוען שחא אז אף
 ספק פירשון פטור ולא הביאו כלל דברי המרדכי ובדורו אללי
 כי טונתו להמרדכי שפסק בשחאל סוס לרכוב עליו שלמו ומח
 בדרך ואינו יודע אם באונס או בפשיטה שכתב המרדכי
 שפטור משום שהוא בכלל אינו יודע אם נתחייב והובא בש"ך
 בסיומן רל"א דמשמע מזה דאם היה בכלל ספק פירשון
 הי' חייב והיה קשה לו הא גם המשאל מסתפק אולי מח
 באונס אלא ע"כ שדעת המרדכי דאף אם הספק הוא לשיטת
 נמי חייב זה כוונתו אבל קשה חזר דהאריך אפשר לומר כן
 ח"כ מה הקשה שם הגמרא ב"ק ד' קי"ח מרשעא לסיפא ומספקא
 התשנה מפשעא דרישא מיירי בכא ללוח יד שמים היו להרדך
 כפשוטו דמיירי דהנכבט נמי מסתפק לכך כרישא פטור וכסיפא
 חייב והיא קשיא גדולה מאוד וזוה האופן מדויק נמי הש"ך
 ב"ב ע"ה ס"ק ל' ע"ש ושוד אם טריח זאת מדברי המרדכי הא
 ה"ג ב"ב הנחל כתב ג"כ כדברי המרדכי ע"ש וח"כ האריך
 פסקו כל הפוסקים סתם בסיומן ע"ה ס"ח דכשניהם בספק
 או

או חישב ספק פירשון נמי פסוק הא בלמה אין כ"כ הכחה לרין זה והלא חרבה הא למרדכי וה"ג חייב וגם לדעת הרשב"א והר"ן בניסין ד' ע"ח נמי חייב וא"כ לכה"ש היי לן למחרת שהוא ספקא דרינא אלא ע"כ ההם שאני כמו במחלק ההל"מ פ"ד משאלה יקדחן פ"ש ודו"ק :

גם ל"ע כי ללאורה דבריו סותרים זה את זה מהלן לסי' רכ"ו ס"ק ד' שהם הכריע בספק פירשון חייב בכל פנין פ"ש וז"ל נס כמה שכתב ליסוד נמיה שהין זה הלוי בשיטה התום' בפ' הפרה ובכמה דוכתי שרוב הגולה ורוב יהודא דלמרי ברי פדוף מיירי דווקא בברי טוב ע"ש א"כ כמו דלרב הוגא רוב יהודא דמחייבו אף בספק חייב לא מיירי אלא בברי טוב הבא נמי לדין בספק פירשון בעינן גס כן ברי טוב ע"ש בדבריהם ולדעתי אין זה הכרח כלל והדע דהא הרשב"א בחידושו בפרק הפרה הסכים לדעת התום' דרב הינה ורב יהודא לא מיירי אלא בברי טוב ע"ש ואש"ה דעת הרשב"ה והר"ן בניסין ד' ע"ח דספק פירשון חייב אף במקום דלא היי ל"י למידע ע"ש אבל בלמה לא הלי כלל בזה שמחלק הב"מ שם משום דבספק פירשון מוקמינן איהו על חוקהו קמיייהא שהוא חייב וואו אין נפק"מ אם הו"ל למידע או לא ומה שהביא ראי' במעשה"ח שער ל"ח הנה בלמה לא היי' הספק לפני כמה מחברים המדברים בזה כמו שהעיד הב"מ שם בלא ראה אהו ובאמת המעיין שם אין משם ראי' ואדרבא משמע שם קלח להיטור וז"ל דכיון שאין גובין מן הורסין אלא על פי שלשה דרשים ידועים וכו' יבטע הורס היסת שאינו יודע ונפטר וכו' אבל יורס כיון שאנו טופנין לו ודלמא היי הוה חבוהין קייס הוי טופן פרעתי ומהימן ליה יורס נמי נשבע היסת וכו' ונעמיד הלוואה בחוקה פירשון לפירשין קיימא עכ"ל הרי להדיא דעיקר פברתו היא מבוס דהגן גיענין בבבלי הורס ואין גובין ממנו אם לא בבלגה דרשים המביארים בב"י ק"ה שמה בתוך דומה וכו' והיינו ממש כמו שכתב הרמ"ם בפ"ש דכתובות דמה שאין טענין בבבלי הורס דמי ממש בפענת ברי ודמי לברי וברי דאל"כ לנוה להסד"ה להארין בזה הי' ל"י לכהוב בקיטור דיורס שאני מבוס דלא היי ליה למידע אלא ע"כ דבזה אין נפק"מ והש"כ והטו מילי בזה גופא דהוי ליה למידק ומדלא דק הא שרע הפסיד טינתו הוה מבוס דאלל ליה גופא בלמה בכל ענין שייך דהוי ל"י למידק והיינו שהי' לו לעיין שלא יציא ליד ספק כמו בזרוק לי חובי והפער או במסר לשלומו ומת החמור בדרך שהכניס נפשו מהחילה לספק ובוה פטור במכניס נפשו לספיקא והף במכסון נמי שטוען המליה שגאנס הכניס הלוה נפשו לספיקא כמה שבמדך עלמו על המלוה ולא ההנה בהחילה שלא יהי' נהמן על טענהו שגאנס אלא דוקא בעדים או כיוצא בו ויותר נראה שלא כהב זאת אלא לאלומי פעמא לפנין הפטור של הורסין והא ראי' דהטור בב"י ע"ה כשהעתיק דברי הכעשה"ח משער ל"ח לא כהב אלא הטעם לכך הורשים פטורים משום דאמרינן דילמא שרע אביהם ודילג מה שכתב הכעשה"ח הסברא דלא היי' ל"י למידק ולעיל לענין כמה דלא אמרינן ביורסין מחויב שכופה והיינו יכול ליבטע משלם כהב בשם כעשה"ח הטעם מבוס דלא היי' ליה למידע אלמא דאין זה עיקר הטעם ואח"כ מלאהי שגם הספר נ"י החעורר ליה רק שהקשה דברי כעשה"ח אהדדי ובל זאת גרס ל"י שלא ראה גוף הספר :

ועתה נביא הרבה פוסקים שאמורים שכל ענין חייב באינו יודע אם פרעהין הב"ח בב"י קכ"ס ספיק פ"ו על מה שכתב שם הטור וכו' שלא בא הלוה יטל הערוב לשנין לא אפרש לך עד שתביא ראי' אלא פרעהין ע"ש והא מלבן הרמב"ם פ' כ"ו ממלוה ודעת הת"מ שם שאף מן קבלן הוא נאדעין אלא בראי' שלא שרע ע"ש אבל הב"ח כתב ח"ל משמע ל"י שלא אמר הרמב"ם אלא דווקא בערב כיון שאין החוב על ערב אלא היבא דלא שרע הלוה והמא ככר שרע ואינו חייב

לך אבל בקבלן החיוב חל עליו מיד וא"כ כיון שאין יודע אם שרע הלוה ה"ל אינו יודע אם פרעהין וכו' עכ"ל והרי ההם לא היי ל"י למידע אם שרע הלוה או לא מ"מ חייב ואין למחר דבאני ההם דפל דעת כן נשבעד דאם כן מ"ע דערב אף החילקים על הב"ח היינו טעמא מבוס דאין ערב וקבלן חייבים אלא היבא דהלוה ודאי לא שרע עיין בדבריהם והכי מוכח מדברי הסמ"ע והש"ך והט"ו בסו"פ ע"ה סעיף י"ב כמה שהקבו שם על דעת הש"ע שכתב באם כחומר אינו יודע אם פרעהין ועד אחד מעיד שלא שרע היי מחויב שביעה וכו' ומשלים דלמה לן העד הא בלמ"ה כיון שאינו יודע אם שרע חייב ע"ש שהירע בדוחק ואם נאמר דבמקום דלא היי ל"י למידע פנייה לא קשה כלל דיכולין לומר דהש"ע מיירי במקום דלא היי ל"י למידע וכן מוכח עוד מדברי הב"י סוף סי' קכ"א על מה שכתב הטור בשם הרמב"ם שלא המלוה שלוחו להביא לו חובו מנה וטען הלוה שנתן לו כל המנה והמלוה טען שלא שלחו להביא אלא חמישים כהלוה מחויב לבלס והטור חולק עליו ע"ש וכתב הב"י יוסף שיטעם הטור הוא מבוס כיון שהמלוה עשה שליח הרי הלוה ירד ברשות ליתן להשליח ואם השליח הטענה איהו הוה דאפסיד אנפשיה לטעות שליח שאינו הגון יטעם הרמב"ם הוא דסוף סוף היי כאומר אינו יודע אם פרעהין עכ"ל ועיין בש"ך כס שחפרש שהב"י מפרש שמה שטוען לשליח ברשות גיהן נמצא שלא פשע כלל ולא היי ל"י למידק ואש"ה הייב וזה ראי' ברורה לדביטו :

ובן מלאהי ראי' זו להגאון בעל שו"מ יכן פסק להדיא הש"ך בב"י דל"א ס"ק מ"ד והנה"מ הקשה דברי הש"ך אהדדי דהגן ספק דחייב ובסי' ע"ה ס"ק כ"א הסכים הש"ך דאם החיוב גופא יודע שאין הנהבע יודע לא אמרינן בזה מחייב שבוטע ואין יכול ליבטע משלם ע"ש וא"כ הי"ג גס התובע יודע שאין הנהבע יודע האך נהגם אלל השליח ע"ש שגאנס בקושיא על הש"ך ובאמת לא קשה כלל כי הבא טעמא אחריני איבא מבוס דמוקמינן על חוקהא קמיימא שהוא חייב לו ומה לי אם הוה למידע או לא משל"ה ההם מה שבוטע שייך להשביע לחבירו בדבר שהוא עלמו יודע בדברי חבירו הם אמת כמו שכתב שם הש"ך גופא ופשוט הוא נמצא לפ"ה הא לשיטת הפוסקים דרב הוגא ורב יהודא מיירי אף בברי גרוע הא לדידהו אין שום נפק"מ בין הוי למידע או לא כמו שכתבו גס האו"ת והנה"מ שם לדעתם א"כ לפ"ה הא כמה וכמה פוסקי' שדעתם להדיא שהוא חייב ואלו הם הרמב"ם והרמב"ן ושאר גדולי הפוסקים דאזלי בשיטהייהו דרב הוגא ורב יהודא מיירי אף בברי גרוע והרשב"א והר"ן בניסין ד' ע"ח והטור והש"ע בב"י ע"ב סעיף י"ד והמרדכי והג"ה פ' הנחל בשאל חמור לרבוט עליו שליח וכן הוא במהר"ם שיק בכתובות ד' י"ב וכן הוא במהרש"ל פ' הגזל וכן הוא דעת הש"ך בב"י דל"א וכן מוכח דעת הפני יהובע בב"ק ד' י"ב רש"י ד"ה ובי משלם וכן הוא דעת הראש"ח הובא בקלות החושן סי' ע"ה וא"כ אף אם נאמר שדעת כעשה"ח כן מ"מ הא כבר הסכימו הפוסקים שאינו יכול לומר קיי"ל אם לא שניס מסכינין לדעת אחת ומכש"כ כחן שדעת הש"ע שאנו נמשכים אחרינו הוא להיטור וכפרש שמדברי כעשה"ח גופא אין ראי' בוודאי אין יכול המוחזק לומר קיי"ל כעל"ד :

ובן רב אחד כתבי זאת נדעם ספר נחל יחוק ח"ג ומלאהי בב"י ע"ה שגם הוא משפלת הרבה כדון זה ואף שבלש"ל של הלכה נשיתי הרבה מדבריו מ"מ שיק דהין כהב גס כן דברי והביא ג"כ הרבה פוסקים דהב"י קבומחתי כי טונתי להלכה רק מה שכתב שם הכעשה"ח לא נחת לשעמא דפענין לירש ע"ש עמק יו"ד וכו' גרס ל"י כי לא היה הסברא הוה או פ"י כי באמת עיקר אמונתו של הכעשה"ח שם הוא דוקא על טעם זה כמו שהבאחי לפני :

סימן סח

בהא דק"ל דאם יש ספק אם הוא חייב שבועה או לא
 אמרין דפטור משבועה כמו שפסק הר"ש בפ' כ"ג
 הטהור והוא כש"ך סי' פ"ו ס"ק י"ד האך הוא הדין אם
 הרוב טטה לחייבו שבועה אם מחייבין אותו או אפשר שבועה
 דמי לממן דק"ל דלא אולין בחר רובא כן הכא נמי בשבועה
 ודליתו בשפטים שהבילו מדברי ספר ברית אברהם והגבי לא
 ראיתו שדעתו הוא שרוב מחייבו שבועה וכברתו הוא דק"ל
 הוא מעד א' דמחייבו שבועה א"כ מכש"כ רוב דעדק מעד
 א' ועי' בספר ש"א סי' ז' שהשיב עליו ולדעתו יש ראיה
 לדבריו מניטין ד' ג"ח דליתא התם אמר ר' ילחך האומר
 לחבירו שני כיסים קבורים מלאה והם שלי והלה אומר לא
 מלאתי אלא אחד מהן כפיס' אף שהוכחב אינו יודע כלל אם
 מלא או לא ואין קי"ל דלא שייך שבועת של מודה במקלח
 אלא דוקא היכא דפטט בכרי מ"מ זה ע"י דבריו והודאות
 של הנהבב נעשה זהה לבענת כרי מכוס דכיון שהוא מודה
 שמלא זה הכיס והתובע יודע שזה הכיס ה' מקובר עם כיס
 אחר וכחמא דמילתא אין דרך כל הכיסים לנהיק מהדדי נחשב
 זהה להתובע לטענה כרי שבדתי מלא ג"כ הכיס השני וממילא
 מה שטען שלא מלא אלא אחד הוי מודה במקלח וחייב לבעת
 וכ"ז כפיס' שאין דרך לנהיק אכל אם אמר לי שני כורים
 קבורים מלאה והלה אומר לא מלאתי אלא אחד אין זה נחשב
 לטענה כרי מכוס דדרך כל כורים לנהיק ולא הוי רק טענת
 שמה' וכחבו כס הוסי' דלפילו לרבי דלית לי' בבילה דף
 י"ד לעמן מעשר שני שאם הניח כרי כיסים מקוברים של
 מ"ש ולא מלא הח"כ רק אחד דהמריק זמנין מהטבל קיעריו
 ויטעל כוס אחד של מ"ש ומה שכבר היה ג"כ של מ"ש ולא
 אמרין ג"כ דכיון דהין דרין לנהיק וכחמא נטעו כרי הכיסים
 משום דשני' התם דליתא רשעה דחא לא נמלא אלא ה' ע"ש :

והנה ע"כ הא דהייס רבי כמ"ס דלמא מהטבל קיעריו
 היינו משום דלדידי' נחשב זהה לחייביעה דשכחא
 דמנהקי דתי' לתי' הכי אלא דזה הוי מיעיפה דלא שכחא בודתי
 לא היה חייב שמה נתקו משום דע"כ תכס זה שמה זה הכיס
 שמלא הוא של מ"ש הוי אלא היסור דרבנן דחא מדמי לה
 הגמרא כס לזיון שחורים ונמלא לכניס דהיא אינו רק דרבנן
 משום נזקקה' וכן הרשב"א במידותיו כהנ' כס דמיידי הסוגי'
 כמ"ס דרבנן ע"ש לפי זה ע"כ הא החושב רבי שמה זה כמלא
 הוא של מ"ש ויתק הקבר הוא מכוס דמלי הוא מהטבל הקבר
 דתי' לאו הכי בודתי' לא היה מחמיר כ"כ באיסור דרבנן וא"כ
 האך כחבו הוסי' בניטין דהך לרבי מחייבין שבועה בשני
 כיסין קבורין מלאה לי והמתי' הא לרבי זמנין דמנהקי הקבר
 וזה מלי' הוא וא"כ הא אין הוהב עליו טענת כרי הלא"ע"כ
 כיון דמ"מ ע"פ רוב לא מחטבל הקבר לכך משבעין לו הרי
 להדיא טובח דמכח רוב משבעין ואף שבועה אחת לכלל
 ממון דשמה לא ירלה ליבעת ויכלס ומהאי טעמא פסק הר"ש
 בפ' כל הנשבעין דשבועה דאורייתא אמרין ג"כ מינו לפטורו
 משבועה כמו דהמריק מינו בממון ובממן הא לא אולין בחר
 רובא מ"מ לטעין זה כיון דעכבי' אין אנו מולין כלום
 מהממוק קל הוא שבועה ממון ואולין בה בחר רובא כלל"ע :

סימן סט

נסתפקתי בטוברא זה שבא לידי כ"ס יבפרט בשנה
 זו שהיא שנה זקרה כפי שביקש סחביו
 שיעמיד לי כדורה פלוני בכל עת שיצטרך בסקת קצוב ולא
 קצבי וכן וכמה עת שפכתי לו הסחירה צריך הבקבל לשלם
 לו חובי' כן ותי' הסחירי' יאוש"ם נשאר הייב לו בכל פעם
 כנס סעית כדרך הסחירי' קנינים וזה דמסדר נטיך בניניהם

זה שנה או שנתים והחוקק נתן דין נאמנות להסובר הן על
 יפוי הסחורה והן על המשקל גם היה הנאי מפורש בניניהם
 שלא יסביר ג"כ לשאר אנשים הסחירי' הדרים פסוק אצלו
 בכרו שיוכל להעלות על הסחורה כפי רצונו ולא יולד
 הספק על ריבוי הסוכרים ואם יתודע שבועה שהביא
 הסחירה אצלו מכר ג"כ לשאר הקרעצכעס או יזפתה מכל
 סחורה כך וכך' ועתה באשר בא להבוע סעותיו שנתקבצו
 על יד הייב הלוקח כי אני אוסר כי אולי אינו מניע יד
 בכל מבני כי מצאתי פעם א' זה מקרוב שגחמר מהמשקל
 כך וכך ואולי גם בשאר הפעמים עשית כן וגם עברת על
 הנאי זה מקרוב ואם נעשה חשבון על כל הפעמים אפשר
 שאהה חייב לי כי אולי בכל פעם עברת על התנאי וגם הו'
 חס' מהמשקל והסובר הייב כי לא עבר על התנאי פעולם
 וגם המשקל הו' מכיון רק זה הפעם לא הו' בביתו וב"כ
 הוא דעוהו אבל עד כה לא הורמן כזה כי בכל פעם הכל
 נעשה ע"י ובתיקונו :

השובה הנה בדבר זה נחשבנו הצעלי מרוסין חית דאמרי
 כי הדין היה עם הליקח נמוס שיכול לומר לו
 מחחר שכעת לא קיימת כפי המדובר וחסר מן המשקל הרבה
 חולי עשית כן ג"כ כמה פעמים ולא נתח לו המשקל כתיקונו
 ועתה אחרי שהתה בה' להוליח ממני כי אני מוחק במעיקי
 עליך להביא ראיה שגד עתה קיימת בדברך כי המט"ה ויש
 מהם אומרים שהלוקח חייב לשלם מוכים דמחחר שהקניות
 הראשונה כבר נממרו וגם הליקח נכרה לאחר ואם היה הסובר
 בזה אז והיה תובע ממנו המזנית היה הדין שהליקח היה חייב
 לשלם לו נמלא דעד' עתה מוטל על הליקח חייב ודתי רק
 שעתה כשנולד הספק בה' לפיכך נפטי אף למפרע בטענת
 ספק הוי בכלל אינו יודע אם פרעתיך כחייב ואח"כ מלאתי
 שאלה זו בש"מ ח"ה סי' ק"ל שיבדל' כזו וכנהב כפשיטות
 שהלוקח נאמן בטענתו ולה' הביא כלל ראיה לדבריו ע"ש ואני
 חומר לא דבריו זה ולא דבריו זה ולא שייך כלל דין זה לאינו
 יודע אם נתחייבתי הו' פרעתיך אלא מואחר דחא מה שהביא
 לי הסחורה והעמיד לו בכל פעם שביקש ממנו הו' הכל ע"י
 לייני הליקח ונעשה הכל כרצונו וגם נמלא דשתי' היתח' לי' בזה
 שקיבל הסחירה יח"כ דנו ממש כנוי כדה העשוי' ליטע חו נמי
 שגמד יקרה יגדל הדביעות חו כמו' מילוח הילוח כרשות חבירו
 כעשהכנד לכהחילה להחמין חבירו על דיבורו ודמי ממש לשומר
 שדך במתה הבהנה ומנחת לפנינו ואמר שמה' כחוגם שדנו
 נשבעט וטעל כדורו נזכר"כ והה' הה' חס לא שמר שתיקונו
 ח"כ לא מניע לו שכר ואף במקום שפסור ממשעה מ"מ הו'
 לי להסדיר שכרו משום שלא הסלים מלאכתי כמו שכנה רש"י
 בב"מ ד' כ"ח ו"ל וע"מ כן הוי טעלין שכרן וכתי' לא הסלימו
 מלאכתן עכ"ל :

והנה בפנה"ג סי' י"ט חיתא' כס לענין המולח הולאות על
 נכסי חבירו ברשות וגם נתן לו נאנוטת ואח"כ מלאתי
 חיוכו טעות כפנקבו שחשב הולאות יתה' מכפי מה שהולח
 כהנ' ששכר חיתרטי נאמנות דידה' ואינו נאמן כוב על הכל
 הפילו בשבועה והביא ראיה מהא דמבואר בס' ע"א בשם
 בעל הסה"ט דשכר שיש בו נאמנות לכמלוס ואח"כ נמלא
 המלוה כפין בדבר אחד אפילו שהיא שלא משנן השכר מ"מ
 בכל הנאמנות שלו ואינו נאמן עוד משום דהמריקן דאדעיה
 דהתי' לא הימיה ע"ש :

אבל לדעתי נראה שחם ראיה להיך משום דהא הנע"מ
 בשכר כ"ה הקשה כס נישא לנפשיה על דין זה דהא
 דק"ל הוחוק כפנין לממן זה לא הוחוק כפנין לממן אחר
 כדליתא בפ"ק דב"מ ועי' בח"מ סי' ע"ט וע"ש מה שחזרן
 בארכוס והיולא מחיילט ולפי מה שביארנו הופקוס עיי' בח"ל
 סי' ל"ח הוא כן שיש הילוק בין דברים שהפילו חס לא נתן לו
 נאמנות היה ג"כ נאמן כהס' מלד הדין או אפילו מלד הדיקה
 כן

דאמריין חוקה עליה עישה שליחוי ידבר זה מביאר הוא
 במג"א סי' ס"ק י"ז בשם רבינו בללאל דכל היכא דדעיין
 עשמה שליח שליחוי רק שפסק לט אם שינה בשליחותו חי
 לא בזה לכ"ס אמריין חוקה שליח עישה שליחוי ע"ש זה
 מדרייג ג"כ בדברי ר"ח שהביא הר"ן שכתב שכיון שירד ברשות
 והשכיח נאמן הייט כיון שהשכיח או בודאי עשה השליחות רק
 שפסק לט חלי מדקם יותר בזה לא חיישינן נמלא לפי זה
 אפשר לומר דבוודד ופוסק בנכחי הכירו ברשות בזה כולי עלמא
 מודה שמלד הדין טעל בלא שבעיה ומה שלא תירט המוס'
 בכחויות שם כמו שחידר ר"ח הייט משום שרולץ לאיקומו
 המענה דהמליא הולאית בכל ענין אפילו אם הוליא לגמרי
 שלא ברשות :

ובאמת לא מלאהו כהדרי' מי שחוקר על ר"ח בזה מיהי
 אף אם נאמר דלא כמי שכתבתי הלא שיש מי
 שחוקר ג"כ על ר"ח וסיכר שירד ברשות איני נאמן מלד
 הדין בלא שבעיה מ"מ זאת בודאי מדוך התקנה והדין שכתבתי
 נאמן בשבעיה כדאיתא בהדרי' בכחויות שם ולפי מה שכתבתי
 בשם הסה"ת והמפרשים הא מביאר הוא דכל היכא דלא נמלא לו
 נאמט יתירה רק בדבר שיא נאמן מלד הדין או אפילו
 רק מלד ההקנה או אפילו אי הוחוק כפרן בדבר אחד לא
 הוחוק כפרן בשאר הדברים לפי זה הא הדרשא חוכת איבכא
 מוסה"ת דהמליא הולאית ברשות כיון שאם נאמן מלד הדין חי
 אף אם חיתרע בדבר אחד מ"מ הדריין לכללא דהוחוק כפרן
 לדבר אחד לא הוחוק כפרן לר"ח נמלא גם מה שפסק שם
 העה"ג שכיון שגמלא פשוט בנתיקו בדבר אחד איני נאמן כלל
 על הכרח אפילו בשבעיה לא נראה לי כי לא מבעי אם נאמר
 כדעת ר"ח ורב פלגי נאון המליא הולאית ברשות נוטל מן
 התורה בלא שבעיה משום כרי ובמא לפי זה הא אפילו אם
 היה חשוד תמוס כמו כל המסורים הפסילים לעדות ולשבעיה
 מ"מ מאחר דקי"ל בס' ל"ב כשיעט הראב"ד והוב הפוסקים
 דחשוד שהוליא שער על חבירו נוטל בלא שבעיה משום דכין
 דחי הפטר ל' ליבעט דחשוד הוא נזקקוין ליה אדין דאורייתא
 כיון התורה המוליא שער על חבירו נוטל בלא שבעיה משום
 כיון דחי אפשר ל' ליבעט נוטל ג"כ בלא שבעיה לפי זה
 ממילא ה"ה כאן כיון שחידן תורה כל שירד ברשות נוטל בלא
 שבעיה ועיקר השבעיה הוא רק מחקנה חכמים וכיון שאיני
 יכל ליבעט מוקמינן ליה אדין דאורייתא ויכול בלא שבעיה
 הלא אפילו אי נימא דלא כר"ח בזה הלא אף המליא הולאית
 על נכחי חבירו נמי איני נוטל בשבעיה רק מכת התקנה ולא
 מלד הדין ואם היה חסיד לבבעיה לא היה נוטל כמו כל
 הנכבשים ונוטלים שאם הם חסידים שריסם שנגדו נכבש ונפטר
 כדאיתא בס' ל"ב מ"מ הא זה דוקא בחשוד ממש הייט
 שהוא סבול לבבעיה כדאיתא התם בס' כל הנכבשים אבל לא
 היכא שלא הוחוק רק כפרן בדבר אחד לחוד שאו לענין שאר
 דברים דיש ככל אדם ונאמן לענין עדות ושבעיה ככל אדם
 כדאיתא בס' ע"ש הילכך אפילו אם הוא מהשכבשים ונוטלים
 נמי לא הפטר דיש ונכבש וטעל כדאיתא התם וא"כ במליא
 הולאית שהוא נמי מהשכבשים ונוטלים נמי דינא פרי וכן מוכח
 מקוביית הראשונים שהקשו כנחוטות ד' פ' דאמאי לא חשיב
 נמי בכל הנכבשים ונוטלים ג"כ המליא הולאית על נכחי חבירו
 פ"ש משמע שריט לגמרי ככל הנכבשים ונוטלים הילכך מאתה
 דקי"ל בכל הנכבשים ונוטלים שאם באמיקו כפרים בדבר אחד
 לא נעשו חסידים ולא הפסידו דניס בהא דין נמי במליא הולאית
 הילכך כהאי דינא וענה"ל גם כשנבדל אדם כיון שגילגל שראו
 כמה פעמים דמיא ל' בהסמרה וקיבל הסמרה כדאי לא
 גרע זאת מאם עמד ניקח וגדר הרביעית דאי' בריס ב"ב
 דהדין דמקדק נכבש וטעל ההולאית וכו"ש הא דאיתא תרי'
 דניס נתן לו רשות בתחלה רק שכתבתי אחרע בדבר שיט
 נעשה חשוד ופסול פ"ו זה דאי יש לו התגלות מוכ שהכל
 נעשה בלא ידיעתו וליה חמשה ל' קוב ובודאי זאת עדיף
 זיקר

כיון המליא הולאית על חבירו בשדה העשויה ליפע שהוא נאמן
 מחקנה חכמים בשבעיה כמה הוליא ויטול ומכש"כ היכא שהוא
 נאמן מן התורה כיון אמורה את חבירו בעדים שאין לרך
 לפורטו בעדים או אף היכא דאיתרע נאמטו בדבר אחד
 מ"מ אמריין כי עדיין לא אבד הנאמטות שנחנה לי התורה
 רק אמריין כמה דהיהרעי אחרעי וכמה דלא היהרע מוקמינן
 לו אדין תורה או על תקנה חכמים ולא אבד עדיין נאמטו
 וייטי מה דאמריין בכל דוכחא הוחוק כפרן למאון זה לא
 הוחוק כפרן למאון אחר משא"כ היכא שמלד הדין איני נאמן
 בזה רק שהבעל דין שלו נתן לו נאמטות יותר מכפי הדין כיון
 הלוה שנתן למלוה נאמטות כפי חרי שזה היה יותר מכפי הדין
 או אמריין דהסכרה הוא דבראי לא לננס האמט יותר מנאמטו
 שיש לכל ישראל הלא פ"כ בודאי חזא ביה נאמטות יהיריה
 משאר אנשים ולכך האמט הרבה הילכך השתא דחיתרעי אפילו
 בדבר אחר לא מענין זה מ"מ את זאת חויקן עכשו חסר
 דחיתרעי הולא לא עדיף כנאמטות יותר משא"כ אנשים הילכך
 יכול הלוה לומר חלי הייט יודע שן בודאי לא הייט טעל לו
 כ"כ נאמטת הלא רק כשאר ב"א ועיי' בדבריהם שזה חילוק
 כיון מלד :

היוצא לני מזה שנמקוס שהתורה או החכמים נהנו לו
 נאמטות אי אמריין דאף דאיתרע בדבר אחד מ"מ
 לא איתרע בשאר הדברים והנה הר"ן בריס פ' כל הנכבשים
 הקבה דאמאי בתי נכבשים ונוטלים דחשיב שם במשנה לא
 חשיב נמי המליא הולאית על נכחי חבירו ברשות שנכבש ונוטל
 ג"כ כפי מה שאומר שהוליא וחיתרן בשם ר"ח דלא קחשיב כאן
 אלא דוקא הני שמלד הדין חי לאו תקנה חכמים לא היו נוטלין
 אפילו בשבעיה משא"כ המליא הולאית וכו' מדינא נאמן ונוטל
 בלא שבעיה משום דכיון שהוא פוסק כרי וחבירו במא אמריין
 כרי עדיף ואף דבעלמא לא אמריין כרי עדיף מ"מ הכא כיון
 שהוליא ברשות והשכיח נאמן מלד הדין בדיבור בעלמא ע"ש
 והתוס' ככתובות ד' פ' הביאו ג"כ קושי' זו בשם ר"ח ותירטו
 דלא חשיב שם בשבעיה אלא דוקא הני דליכא הכחשה בין
 האשכנזי והש"ס ושא"כ מוליא הולאית כיון דליכא דקמחיה
 ל' לא חשיב ע"ש ולא הביאו כלל ההדין כל הר"ח שהביא
 הר"ן ומהו הוכיח המחברים שבדולי התוס' חולקים בזה על
 ר"ח וסברי שם במוליא הולאית נמי איני נוטל בלא שבעיה
 מלד הדין ולדעתיה זה איני דהא הפכה"ה בשער כ"ס הביא
 כסם רב פלגי נאון והובא ג"כ בש"ך בס' ל"ח בחטמי ופועלים
 שהחטמי חומר נהתי ופועלים חומרים לא נטלנו שהדין הוא
 שהחטמי נכבש ונוטל ככב שם רב פלגי נאון שמלד הדין החטמי
 נוטל אף בלא שבעיה משום דכיון שיש כאן ג"כ הסכרה של
 חוקה שליח עישה שליחוי מסהמא עשה החטמי שליחוי
 הילכך מטטרפין זאת ג"כ לטענת הכרי שטוען החטמי וכיון
 דאלל החטמי איכא הרתי נאמן החטמי מלד הדין אפילו בלא
 שבעיה ע"ש נמלא דסכרה זו ממש איכא בכל יורד ברשות
 ופוסק בשביל חבירו היכא שהוא פוסק כרי שכן הוליא וחבירו
 פוסק שמא הא איכא נמי הני תרתי כרי ושמא וחוקה שליח
 עישה שליחוי הילכך בודאי לרב פלגי נאון גם הוא נאמן
 מלד הדין בלא שבעיה ושטוב הוא הן אחת ששאר המחברים
 חולקין עליו וכחכו שם חטמי נמי אינו נוטל מלד הדין בלא
 שבעיה אמנם הא כל עיקר קושייהם הוא משום דאמריין בניטין
 ד' ס"ד דלא אמריין חוקה שליח עישה שליחוי אלא דוקא
 דחיתרע אבל לא לקולא וגם הקשו מהא דאמריין דהמקדש
 צבסך צבטי שוליא הלא היא קדושין מן התורה ולא אמריין
 דלבר קדושין משום הסכרה דחוקה שליח עישה שליחוי אלא
 פ"כ כל היכא שיש חשע עישה ללא אמריין היא חוקה ועיי'
 באו"מ בס' ל"א ס"ק ג' שהקנה שיהי על סכרה זו מ"מ
 נראה דכ"ז לא שייך הלא דוקא לענין חטמי על פקדומו משום
 שמא לא נתן להם כלום אבל ביחד ברשות ודעיין אן בודאי
 שהוליא הולאית רק דלא ידעינן כמה בזה חלי עלמא אורה

י"ה חמה דאמרינן בנ"מ במה ספק מלוה ישנה י"ט לו עליו
 ובכ"ל ספק זה כל מלוה ישנה חוקמין ל' בחוקת כשרות
 כמו שכתבו הראשונים דכ"ו שילין לתוך עניניהם של בני
 חכם אף בדרך חוקה לא מחוקקין להו פטולים מספקא
 הילכך ה"ג נהי חיתרון גלוטתה שנתן לו שיהי' גאמן אף בלא
 שטעם הפסד כעת דהא בזה שייך הסברה של כפל הסתה"ר
 דלא המניה רק משום גאמטת יתירה דהיה בו מה שאין קן
 מה שגאמן חזק הדין למה יפסיד בזה מאחר דהא לא נפסל
 מלך הדין :

ואין לומר שג"ד נקרא החוק כפרן בלוטו ממון חמש היינו
 משום שספק עליו על המשקל ופלי יפוי הסחורה בכל
 עת שיפסיד לי והשתא החוק כפרן בזה זה אינו משום דכל
 חול ומדא מוכרה מהסחורה נמשכת ממון בפ"ט הדש דהא
 טיקר הדין דק"ל החוק כפרן לממון זה לא החוק כפרן לממון
 החר ידעינן וזה מהא דאמרינן בכ"מ דתני ר' חייה מנה לי
 בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים שיש לו
 בידו ל' 14 משלם לו חמשים ויבצע על השאר ולה אמרינן
 דנעשה חסיד על השאר ו' ומה היכתי הראשונים דלא נעשה
 כפרן על ממון אחר עיי' במרדכי ריב ב"מ והא חסם בחדא
 חבישה קחבש לו כל המאה וגם בזה ההביעה נופא החוק
 כפרן ואפ"ה אמרינן במה דלא החוק לא החוק וא"כ משכ"כ
 כג"ד דכל מכירה ומכירה חשיב ממון בפ"ט בודאי אמרינן
 במה דלא איתרע לא איתרע ובידין זה אין שום חילוק בין
 כל להחוק או להוליה כדאי' בפוסקים ופשוט הוא ועיי'
 בהשבת הרשב"א סי' תתק"ה שהביא הש"ך בסי' ע"ט ס"ק
 פ"ו במי שהעידו על שמעון שנגז שטרות מבית ראיבן דעת
 האחרונים הוא שלא הפסיד שמעון אלא השטרות שיש עליהם
 עדים שנגז אבל על שאר שטרות שאין עליהם עדים אף
 שראובן טוען עליהם כרי שנגז וגם איתא בסברא של שטרין
 ביד מאי בני מ"מ גובה משום דלא החוק כפרן לממון אחר :

ואין לומר דמתי הלוקח לעטון אילו הייתי יודע כי הוא
 איש אשר אינו משגיח על מעשיו שלא יודמן לו עטוה
 ייהחוק ע"י וזה לכפרן אף אם הוא בדבר אחר מ"מ לא
 הייתי טען לו רשות להעמיד לי הסחורה על נאמטת ממילא
 לפי זה אין דיט כמוליא ברשות זה אינו מאחר דהוכחתי
 דהתביעה על עבר נקרא ממון אחר ה"כ לגבי שומר שזר
 נמי אם אירע אונס כה"ג בדבר שנתן לו לשמור והחוק כפרן
 בדבר אחר נ"מ נמי שהפסיד השכירות שלו ולא יהי' גאמן
 או בשטעם שנאכזה לנכות השכירות והלא להדיא מוכח להיפך
 דזוקא אם השומר חסוד ופסול אינו גאמן אבל לא היכא
 דהחוק כפרן בדבר אחר שאו דעו ככל אדם כדאיתא
 בסיון ל"ב :

ועוד רחוק הוא מן הדעת לומר כן דא"כ מי שיש לו משרת
 בכיחו ונמלא שנגז אלו דבר אחד האם נאמר שיפסיד
 השכירות של עבר משום שיכול הכנה"כ לו דאדעתא דהכי
 לא שכתתך חר דתוק הוא מן הדעה ו' ובש"מ ב"ק כ"ח לענין
 גדלש שכלו ימיו ורבו מסרב בו ללחם וכו' ומוקי לה הגמ'
 בעבדא גנבא ופריך הגמ' עד האידנא לא גנב והשתא גנב
 וכבש בש"מ קשה מנ"ל דעד האידנא לא גנב דילמא עד
 השתא נמי גניב רק עד השתא לא חבש רבי' מנייה ללחם
 מתי והשתא חבש ו' דקש לומר דאי גס משקרא גנב א"כ
 מאי אירא כלו ימיו ויש מהא דאיתא הא אפילו לא כלו ימיו נמי
 היבטי' ליה שיעבודי' מנייה ולאשוקי ביון דאית ליה מיניה
 פסידא ועוד קרא ל"ל אלא ש"מ דלא גניב ל' עד השתא
 והאידנא חסיד ל' בגניבותא דאו דוקא בשכלו ימיו או רשות
 בידו להוליא ע"כ ולהדקו אבל בחוק ימיו אינו יכול בע"כ
 להיקו והייט דקשיא ל' אי עד האידנא לא גנב השתא מאי
 טעמא חסיד ל' ומאי טעמא שרינן ל' לאשוקי ולאשוקי בע"כ
 יבטינן עד השתא הו' ל' איתמא דרבי' עלי' ואפ"ג דחסיד

לא שרינן ל' לאשוקי ולאשוקי אבל כלו ימיו שרינן ל' עכ"ל
 הרי משמע דבהודך הזמן אין יכול להפקיש שיעטוד בשביל
 חסד וזה ההס נמי בעה"כ מיוחזק הוא בהמוטת של הפסד
 אלא דמספקא אינו יכול לעכב מטויו של המשרת וה"ג
 על זמן שערב הא לא היה רק שפנת ספק ועיי' בח"מ
 סימן תכ"א :

ג י"ל דהא אן ק"ל דאפי' פסול ממש מה"מ אינו נפסל אלא
 משעה שנתפטר פסולו כגון שאם בואו עדים והעידו עליו
 שנגז רק שאין אלו יודעין אם עבר מקודם או אח"כ חוקמין
 גבולא על חוקהו והאמרינן השתא הוא שעבר כמו שפסק הר"י
 בפ' מרובה והובאו דבריו בס' ל"ד סי' ל"ט וכן כתב הרמ"א
 בס' כ"ג ע"ש ומפקיעין ממון בעדותו ועיין בדברי המפרשים
 שהקבו אמאי לא דמי וזהו למקוה שנמדד ונמלא חסר דמשום
 תרתי לרשימא דהרי חסר לפיכך והעמד שמה על חוקת איתרע
 חוקת המקוה וה"ג הא איכא תרתי דהרי העד פסול הוא
 לפיכך וגם נעמיד הממון על חקתו ואיתרע חוקת העד ועיי'
 מה שחילקו בזה דזוקא חוקה המבוררת מנשטרפין שני חוקות
 משא"כ חוקת ממון לא נקרא חוקה מבוררת משום דהא דלין
 מיליין מן המוחזק הוא רק מסברא או מן הקרא כדאיתא
 בריש פ' שור שגזא וכל כה"ג כיון שאין החוקה מדל עלמה
 לא מנשטרפין לשני חוקות עי' בדבריהם וסברא זו ממש שייך
 נמי בכ"ד לענין שלא יהי' גאמן בלא שטעוה :

והנה הש"ך ביו"ד סי' א' והוא ג"כ מהב"י סי' קי"ט כתב
 בשם התוס' דאף מי שהמיר אינו חסוד למפרע כגון
 שאם שחט ואח"כ המיר אפילו בלוטו היום הכל כשר דאמרינן
 השתא הוא דאיתרע ובהו ודאי קשה ממקוה דהא חסם ג"כ
 ביו"ד הא בהמה בחוקת איסור עומדת ואמאי מותר וכבר
 התעורר בקוש' זו התוס' סי' ב' :

אמנם יפה תירך בזה הקלה"ח דע"כ לא מחוקקין למפרע
 רק אם מאופקין אט אם נעשה המעשה כבר או
 עכשיו כמו מקוה שנמדד וכן בסיון שנמלא פטם ולא טרע
 חימת נעשה הכנס הזה אשר מלאט עכשיו בזה הלין שהמעשה
 הזה נעשה עכשיו דוקא משא"כ בשוחט שהמיר ועשה עבירה
 לפניו דלין אט מאופקין בהזמן מתי נעשה זאת דהא ידעינן
 אן הזמן שהמיר רק דהספק הוא אולי חסא עוד הפעם בזה
 בזה לא חיישינן משום דלין אט יכולין להוכיף עליו עוד הפעם
 רשעה אחרת מה שלא רא"ט. עד כה ע"ש שביא ראי' לדבריו
 ונטון מאוד בסברא נמלא הסברא זו שייך ג"כ בכ"ד דהא
 ידעינן אנו אימם נעשה הסיבה רק שאתה רואה לאחזוקי עוד
 כשיבא אחרת בזה אין אט מחזיקין ובכ"ד ד' ל"א לגבי שתי
 יתיי עדים המכחישים זא"ל דרב הוגא אית ל' זו בזה בעלמה
 ומעודה וזו בזה בעלמה ומעודה וכן הלכה ומפרש הרשב"ם
 התם דטעמא הוא משום דחוקת כשרות עדיף מחוקת ממון
 ע"ש ו' ואף לשיטת האלפס בכחובות פרק ב' בסוגי' דשלשה
 שישבו לקיים השטר דאית ל' דחוקת ממון עדיף והא דמכשרינן
 כל כת וכה בפ"ט הייט טעמא משום כיון דלין אט לריבין
 לדון על שני העדיות בנת אחת רק כשבא כל כת בפ"ט
 לריבין אט לדון רק עליה הילכך מכשרינן להו עיין שם ברי'ן
 מכל מקום בודאי חוקה אלימתא היא כמו שכתב בסו"מ
 כתובות ד' כ"ז ד"ה אן דמשיא החס חוקה זו לחוקת פסוי'
 וא"כ מנשטרפין חוקה זו לבדו במו דק"ל בכחובות דף י"ב
 דאמרינן התם כי קאמר ר"ג דאיכא חוקה ואלו אמרינן כרי
 ושמה כרי עדיף אף להוליא ממון וכן כתב להדיא ברי'ן בפ"ק
 דכתובות דלכך אם אמרה מוכח ען אינו נאמנת בכרי ושמה
 משום דמקמינן איתא בחוקת כשרות ע"ש נמלא בכ"ד נמי
 כיון שהא טוען כרי שער עשה לא פשע משלם בהסחורה
 ונתן כפי המדובר חוקמין ליה בחוקת כשרות ואמרינן כרי
 עדיף ואף כי בכאן איתרע במה שחבר כעת הא ההס נמי
 איתרע במה שנמלחא בעולה ואפ"ה מחמת טוקת כגוף שהיא
 בטולה

הבטחה למכור כחמשים כמו כל שלים שנאמן בזה שאומר
 כדאי' בסי' ג'ו' אלא ע"כ דמיידי באופן דאין דינו כשלים וכן
 כתב הגה"מ דמיידי באופן דאין דינו נאמן מחמת שלים ע"ש ס"ק
 א"א' ולפי זה הא י"ש להקשות טובא לפי מה דפסק הש"ך
 בסי' ג'ו' ס"ק ה' בשם השו" הרא"ש בדין שאומר נאמן לי כלי
 פלוני ליתן להמקבל והמקבל אינו יודע מזה והנותן ממחש
 ואומר שלה לזה ליתן אפי' יש לו מינו שהי' יכול ליתן בידו
 לבינו להמקבל אפי' מהאחר שהמקבל אינו יודע רק עפ"י
 השלים והבעלים אינו מודים שטעו ואינו לשלים מחייב המקבל
 להחזיר הכלי לבעלים ודינו ממש כמו דאמרינן ב"ב ל' אה
 לחו קמדותי דהאי ארעא לאו דידך זיל לאו בעל דברים ידד
 לחו וא"כ י"ש להבין דעת הראב"ד למה דאמח' ארע' חייב הלווקח
 להחזיר הכלי לבעל' הראב"ד מאלו שאינו יודע רק ע"פ הסרסור
 וע"כ ל"ל דעת הראב"ד הוא דלא ארע דאין דעת דהס' הוא
 כח לידו שלא ברשות בעלים ויודע הוא שאינו שלו הילכך הוא
 בח' להחזיק מספקיו כמס' של חבירו ומשום הכי אמרינן דאין
 ספק מוליא' מידי ודאי כמו בזה דאמרינן בסי' ר"ל' כ' כ' א"ש
 מופייגא בכדי שאין דעתו טועה דאמרינן מחנה הוא מ"מ א"ש
 בח' א"כ הנותן ואמר שטעה מחייב להחזיר לו כיון שאהה
 יודע שאין המעות שלך רק שאהה רולה להחזיק בשל חבירו
 כספק דלמח' מהנה הו' ואהה רולה להפקיע ממנו חבירך בלא
 טענה זה אינו יכול משא"כ ב'דני' של הראב"ד הרי נוף החפץ
 נמכר ברשות וגם עתה רשאי להחזיק בהפסד ושיקר החביעה
 הוא על המעות אשר הם מחסלה של הלווקח וברשותו שוב
 לענין המעות אשר הם של הלווקח אמרינן המע"ה כמו דאמרינ'
 בפ' לא יחפור ד' כ"ד דא"ש העיר קדש להאילין קולין ואינו
 נוכל דמים ספק קולין וטובל דמים משום כיון דלמיקן קאי
 הלכך מספיקא אמרינן קין ודי משום דמי אמרינן לו זיל אייתי
 ראי' דאילין קדים ושקיל וה"ג כ"ד להא דמי כיון דהסמורה
 הא למכור קאי ודי משום דמי אייתי ראי' ושקיל' וכן ראי' דמי
 כספר דה"מ סי' ג'ו' וחילוק נכון הוא :

בתולה נאמנת למד משא"הסתי נאמנת ויה"ג הא חזקת שרות
 דידה דינו ממש כמו חזקת פנוי' כמו שכתבו החוס' הג"ל
 ובסל הא ג"כ לא נעשה מזה שנתן לומר שטעה כיון דלית
 דמחש' לי' כמו שכתבתי לפיל וא"כ טענה ברי שלו טענה
 היא כמו ההס' בהתנות ואין שום חילוק ביניהם ויש לי בזה
 הריעות דברים הדבה רק קצרה :

זמרה שטען עוד מאחר שטבר כעה על התנאי א"כ הולי
 גם מקודם טבר נמי על ההנאים שהיה בינינו ובה
 הא לא שייך לומר חזקתי עד עכשיו על חזקת כשרות דהא
 בזה לא נפסל ולא מוליאין אותו מחזקתו הראשונה וכיון דבא
 להוליא עליו הרא' שלא טבר עד כה בזה אינו רואה כי אין
 טענתו טענה האק' כי הסדרה דק"ל בכל דוכהא שנתאי שהיא
 כשב' ואל תעשה או על האומר שטבר עליו הרא' כדאי"ח
 בח"מ סי' מ"ו ובה"ע סי' ל"ח לא שייך דאין משום דהא
 חזינן בהמה עכשיו שטבר ממילא הא איתרע אגלו חזקה זו
 וגם בלא"ה הא כתבו הפוסקים דהו' דוקא בתנאי דלהבא אבל
 לא בתנאי שטבר והאיהם הוא מהר"ן כטובה כמו שהביא
 הגה"מ בסי' מ"ו ס"ק כ"ג דהר"ן בהסוגיא דהאומר פ"פ
 מלמדי הנאמן משום דאין אדם טורח וכו' הקשה ל"ל זה
 הפסד חסדוק לי' הא הכתובה בכתב לה הוא שטר על תנאי
 א"ש תהי' בתולה דוקא ולריעה לכרד הקיים התנאי ע"ש
 ויש להבין מה זה קודיא הא הבעל טוען שבערה התנאי בקום
 ופשה ובה אינו נאמן אלא ע"כ דבתנאי דלעבר לא אמרינן
 כן והמטעם דבתנאי דלהבא כרד עתה הענין הילכך עליו הרא'
 שטבר משא"כ בתנאי דעבר א"ש עבר הא ממילא לא התחיל
 כלל עדין החיוב ע"ש בנה"מ וא"כ כ"ד נמי כתנאי שלעבר
 דמי משום דא"ש נאמר דנשאר לי חייב מפניס הראשון משום
 שטבר על תנאי ממילא הפסד הטני לא הו' חייב לו כ"כ
 מפות ולא התחיל עליו כלל החיוב מ"מ נראה דאין טענת
 הלווקח טענה משום דהא כרד כתב הרשב"א בהשוכה והובא
 ב"י בסי' מ"ו וכן הוא במ"ל פ' ג"ו מוטען בבני כתי עדים
 הממכרשים וא"י א"ש ה' תנאי או לא דאין מבעלין קני ברור
 משום ספק תנאי כיון דאין ספק בנוף הקנין ומכאור במל"מ
 שם שאף א"ש דבר הנקנה שומדס כעת בנכ"ס מ"מ לא מוקמינן
 בחזמ"ק ע"ש וכן כתב להדיא הש"מ בב"מ ד' ע"ח לענין
 האיבעי דבעי לזבני' במאה ולא אשכח ולי טרח הו' משכח
 ולא טרח חבין במאה וקא טייל וגפיק אזווי דמכני התם מאי
 כמכר שדהו מפני רעתה דמי וקני או לא וכתב הראב"ד דקני
 דהרי קנינו של זה ברור דהא קנה בכסף או בחליפין יחזרתו
 של זה ספק ואין ספק מוליא מידי ודאי ע"ש עוד והיינו כיון
 שאין הספק בנוף הקנין וכ"כ הש"מ סדרה זו בסי' ק"ל ע"ש
 הן אמח' בלא מליט זאת שספק תנאי אינו מבטל מכירה גמורה
 רק א"ש הט' כיון להוליא מחזקת מרא קמח' לחד' דלא אליס
 כ"כ חזקהו אבל להוליא ממוחזק ממש בזה לא מליט וכ"כ
 חילק הראב"ד הובא בש"מ בסוגי' דהמחליף פרה בחמור
 דהא דלא מהני ברי ושמה ע"ד המוחזק הייט דוקא ע"ד מוחזק
 ממש אבל לא כנגד חמ"ק דהס' ברי עדיף ע"ש וכן מליט
 בכמה מקומות דחזקה המוחזק עדיף מחזקת מ"ק מ"מ הכא
 מראה דמהני אף ע"ד מוחזק ממש משום דהא ק"ל דחמ"ק
 בלירוף ברי ושמה מוליא מהמוחזק וכן ראייתו בספר ג"ו ומביא
 ראי' דמי דהס' קפ"ה סי' ה' דא"ש ראייתו אמר במאה אמריה
 לך למוכרו והסרסור' אמר בחמשים וכו' דא"ש ידע הלווקח
 דהתפך הוא של ראייתו יחזר התפך לראוין ואף הלווקח מוחזק
 מ"מ כיון דהוא טוען שמה ומה שהוא טוען בשם הסרסור
 זה הוא ברי של אחר דלא מהני כדאי' ב"ב קל"ה ע"ש והי
 ראי' ברורה ואין להוכיח להיפך מד' הראב"ד שם שטובר דאין
 מוליאין מיד הלווקח אף שהוא טוען שמה אלמא דחזקה מרא
 קמח' לא מהני אף בלירוף ברי ובמה ע"ד חזקה המוחזק זה
 היט דהא ע"כ זה הסרסור אין דינו כמו שלים דא"ש דינו
 שלים א"כ בנאמנת ליהי' לא יו' הסרסור נאמן שאמר לו

זמרה עממא פסק הש"ך בסי' קפ"ג ס"ק י"ד בדבר
 שיש לו קלבה שחולקין השליח והמשלח מ"מ א"ש
 לא ידע בהטעות ונחתו להמשלח אמרינן דלא זוכה המשלח
 וא"ש א"כ בא השליח ואמר שידע מהטעות והמשלח טוען
 שמה לא ידע דהדין הוא עם המשלח עיין שם ואף דבאב"ד
 מופייגא הדין הוא א"ש א"כ בא הנותן ואמר שטעה מוליאין
 מהמקבל אלא ע"כ הייט טעמא משום דכאן ספק הוא בנוף
 הדבר כי א"ש לא ידע מהטעות הרי מעיקרא הא לא זכה כלל
 בהמעות ולא היתה שלו מטעם וברור הוא :

ולדעת הרמב"ם דסבר שהמשלח נאמן אף להקשות מהנה'
 הג"ל משום דהרמב"ם סבר כיון דלפי טענת המשלח
 לא נקנה המקח כלל א"כ עיקר טענתו על המקח נמלא שהוא
 בא להחזיק בשל חבירו בטענה שמה' ואפשר לומר דהראב"ד
 אצל לשיטתו הובא בסור בסי' קפ"ג בעובדא דהס' איתחא
 ששלחה לקנות קרקע וקנה שלא בחמריזח דאמרינן התם בסוגי'
 דאמרה לי' זיל זבין בחמריזח דעתה הראב"ד שאף שהדיע
 להמכר שהוא שליח מ"מ הכריתה ביד המשלח לקיים המקח
 ולרדך השליח לתקן השיחות ואף לרדין קנין חדש ממילא הא
 הספק הוא רק המעות משא"כ הרמב"ם סבר דלרדין קנין
 חדש א"כ הא לא חל כלל שם מכירה לפי זה הא הפסק הוא
 בנוף החפץ אבל מ"מ תדווייה סברי להו' דא"ש חזקה מרא
 קמח' מסייע להברי' או אמרינן דברי עדיף וא"כ בנ"ד נמי
 אמרינן ברי עדיף :

דיוצא לט מזה דבין להרמב"ם וכן להראב"ד א"ש להו'
 דחזקה מרא קמח' וכדי ושמה מוליאין מן המוחזק
 וכן הוא מכוונ' בכמה דוכהא לפי זה כיון דחזיק דלשיטת
 הרשב"ם ושאר הגדולים דכיכא דאין הטפק בנוף הקנין רק
 בהתנאי

בהתגא' או מיליין מחזקה מרא קמא אף במקום דליכא מחזקה
 כלל דהא אפילו עומדת בנפס נמי מולין מחזק' וקף אס
 שניכס טועים שמה כרמי' הכל בתשו' הרשב"א שם ובגול"מ
 הנ"ל לפי זה הא ממילא מוכח דכנראה זו שאין אט מבטלין
 קנין ברור בשביל ספק חנאי אלים יוהר מחזקה מרא קמא
 וח"כ ק"ו הוא דמה במקום שחוקה מ"ק מלטרף לטענת ברי
 ושמה מולין מן החזקה מהש"כ אס מלטרף לטענת ברי ושמה
 הסכרה שאין אט יכולים לבטל קנין ברור בשביל ספק חנאי
 בידאי מילין מהמחזק וה"כ כי היכף שהביא הסמורה נקנה
 במקום להלווק בעד סך שמכרו אוהו רק שאח"כ נפל לך ספק
 הילי לא קיים ההנאי כזה אמרין ברי עדיף ואין לחלק ולומר
 השום דהתם בדין של הרמב"ם והראש"ד ליכא אלא ח"מ בלא
 חזמ"ק משא"כ בנ"ד אלא הלווק איכא ג"כ חרתי הייט חוקה
 ממון וחוקה מרא קמא זה איט דזה נחשב הכל כחדא גבי
 ברי ושמה הייט שהכל נקרא חוקה ממון כי הוא הכל שס' א'
 הדע דאל"כ האך אמר הנמ' התם בכחונות דע"כ לא אמר
 ר"ג אלא דאיכא חוקה או דאיכא מינו מה בכך הא ק"ל דמינו
 וגם חוקה הנוק' לא מהני הן לפנין חוקה מ"ק לחד בלא חוקה
 ממון והן לפנין חוקה ממון בלא חוקה מ"ק כמבואר הכל
 בדברי הפוסקים והבא אלא הבטל איכא חרתי אע"כ דלפנין
 ברי ושמה נחשבת כחדא . ושיי' בדברי בעל הסה"ת שער
 כ"ט המבואר לטיל דמלקף ג"כ חוקה לברי ושמה ועוד דהא
 באמת חזמ"ק בודאי אלים יוהר מחזקה הנוק' דכחולה דזה
 הוא רק חוקה בעלתא דאמרין ב' חוקה ורובא רובא עדיף
 משא"כ חמ"ק דהוא חוקה ממון דלא מהני ב' אפי' רוב לרוב
 השופקים כמו בכל חוקה ממון כמו שכתב הרמב"ן בחידושי
 ז"כ ד' ל"ד ושאר הראשונים וא"כ נ"ד דהוא עדיף מחזקה
 מרא קמא בודאי בלירוף ברי ושמה מולין אף מן המחזק
 לגמרי כן נראה לכאורה ועדיין ל"ש :

סמכתי נשפי על שארית ישראל לא יעשו עולה וכו' ויקים
 כפי התנאי ואין להקשות ע"ז מדברי הגי' פ' בית סור וכו' וכן
 ברמ"א סי' רל"ג בתי שמכר טענת של פן ואמר לו של זהב
 הוא דאמרין הואיל והלווק חיי לי' מחוייב לשלם לי פ"ט .
 והלא לדברי התוס' במומים שבגלי דג"כ חיי להו ואש"ה
 מוכח מהתוס' מאחר שהתנה ע"מ שאין זה מומין יכול לומר
 שסמכתי על תנאי ולא מהני מאי דמזא לי' כי התם שאר שיכל
 לומר טוב כשל זהב אמרתי . וקף לשיטת הרשב"א שמהרם
 בפ' בית סור דף ק"ה בעובדא דרב פפא דזבן לי' ארעא אמר
 לי' הויא פשרין גריווא משחי' ולא אבכח אלא חמיס מפרש
 דמיירי דלא שוב יוחר משאר קרקע מ"מ התם נמי שיך ג"כ
 לומר לרדי יקר הוא כמו קרקע גדולה משא"כ במומין לא
 שיך לומר כי זה התפן יקר אללו במומין כמו בלא מומין דאס
 לאמר דחשיבית הסחן גורם היוקר הרי מהש"כ בלא מומין הרי
 שוב יוחר ויוחר ובאמת מוכח מהגמרא גופה כסדרת היום'
 כחובות הנ"ל דקאמר התם ה"מ היכא דלא קיים בגוה אגל
 סיכא דקיים בגוה סביר וקיבל ופרך עוד והא עשרין
 אמר לי' ומאי פריך הא כבר משני כיון דקיים בה סביר
 וקיבל אלא ע"כ כיון דהוסיך בפירוש עשרין או על דיבורו
 הראשון פמוך ולא מאני מה דחיי לי' אס לא מחמת הסכרה
 דעדיפא כעשרין :

אמנם ל"ע לי מדברי סאו' הרשב"א אף קפ"ו וסובאו דבריו
 בלש"ע בסי' ל"ח בח"מ ס"ק ל"ד בראיין שקידש
 אח בזה בסוס ואמר לה הרי אח מקודשת לי בטענת זו ובתב
 מסתברא שהיא מקודשת מאחר שראתה ושפחה ידה וקיבלה
 נתרנה ומביא ראי' גממרא דביט טר הנ"ל ע"ש והא בדין זה
 של הרשב"א הא לא שיך לומר על הטעם שהוא שוב כמו
 הטענת משמע שהוא מפרש הגמרא דעדיפא כעשרין דאמרין
 הוא לא דוקא רק כיון דראה נתשים כפי מה שהיא . וזה
 לכאורה שלא כדברי התוס' כחובות הנ"ל וחילוי יש לחלק בין
 היכא שהיא מין אחר לגמרי כמו בדין של הנמ"י שמכר לו עין
 ואמר לי שהוא זהב או אשילו כמו המבואר בפ' בית סור שהוא
 יודע ממש הקרקע או בזה שיך לומר סביר וקיבל משא"כ
 מומין אפילו בגלויין מ"מ מאחר דדעיין דלא קים לו בטוה
 או בזה כיון שהתנה אמרין אולי אשפי"כ איהרמי הפעם ולא
 חזא המוס וסמוך על תנאו מיהו פשיטת הנמ' משמע דבעיין
 דוקא טעם על אמירתו כמו דאמרין התם דעדיפא כעשרים
 וכן משמע מדברי הרמ"א בסי' רל"ג שם שמיים ג"כ משים
 דיכול לומר לו טוב הוא כשל זהב משמע דלריין אטו להאי
 טעמא וכמדומה לי בגם הרשב"א גופא מסתפק בזה אס הוא
 פיקר הטעם או לא לכך מסיים שם באותה תשובה שאין לט
 ראי' מפורשת שהיא מקודשת גשורה פ"ט :

מ"ד האך שיהי' בנ"ד כיון דאיכא חרתי דלא קים לי'
 בגוה ולא שיך שוב כמו עשרין כ"ט מודי כיון דהתנה
 יכול לומר דלכן לא שקלתי מבוט דסמכתי עליך וכן מוכח להדיא
 מדברי הרמב"ן בנפשי"ה שער נ"א סובא בס"ך . סי' קכ"ז
 ס"ק י"ג בהמחה בעממד שלשתן ומנאל הלוה פני אמרין התם
 דדוקא בעשה ערמה שמיד אמר המחאה הלך לו למדינת הים
 או אמרין דהממד שלשתן היתה בטעות אכל סבר שהוא עשיר
 והוא עני בין שהממחה יודע ובין שאיט יודע פסור דהי לשאל
 עליו ע"כ . וקף קשה של הא דמבואר בסי' קכ"ט בחומר
 לו בטוח הוא שהוא חייב ולא אמרין דהוי לו לחקור דהי אס
 כמות הוא רק דכמח"ס שאמר לו עלך קסמכנא חייב לכ"ט
 אלא ע"כ דחילוק יש בין אחר לו ביהדי שהוא סומך על
 ובין סתם וחילוק זה מוכח ג"כ בא"ח סי' קכ"ט פ"ט רש
 לי להאריך בזה הדנה וכ"כ יעין בזה כפי שכלל הדנה
 כי לאחד כל החזין האלה קשה להליא ממון בלי ראי' מוכרחת
 חש"ס ופוסקים ועלה דמר קסמכנא ידידו ד"ש מאהב' :

ולכאורה היה אפשר לחייבו להלווק על טענתו שטוען
 שכיון שסמך לו טענתו מן המשקל על כל שק
 ערך עשרה ליטרות ורובה לנכות אוחו באמרו כי אולי גם
 מתיקרא כמה דלא שקל וסמך ומכר על אמונתו ה' ג"כ חסר
 כמו זה משום כיון דאיתרע לנטב משקל כו' דזה איט טענה
 דהא כתב הנמ" פ' ט"ו ממונן דבדבר שיכול הלווק להבחינו
 לחלוק ולשפוט איט יכול לחזור והכא נמי היה לו לשקל כל
 שק ושק ומדלא שקל סבור וקיבל ואף שהמל"מ ושאר אמרונים
 הקשו עליו כמה קושיות מ"מ היכא שהשתמש בהמקד ומכ"כ
 כה"ג שמכר כל הסמורה ואיט בטולם לחזיר בודאי כ"ט מוח
 כי סבור וקיבל ושיי' בתוס' ז"כ ד' פ"ח ד"ה שכתבו דאף
 לרב דאמר במקדש אמינו דהמעות פקדון מ"מ היכא דאשכח
 טופיינא גם רב מודה דהי המעט מחנה דלא שיך דנתן לו
 לשם פקדון וחזור ויתבע אותם מאחר שאין יודע אס ימנה
 אותם נמר ונתן לשם 'ממנה ה"ג מאחר דמכר נתרנה שלא
 יתבע עוד . מ"מ זה לא שיך כאן משום דכבר הארכתי בזה
 במקום אחר דזה הדין לא שיך כלל במקום שאומר לו ביהדי
 שפסחורס מוכה . וכל דברי המ"מ אינם נאמרים אלא בחכר
 לו סתם אכל לא אס אמר להדיא שהוא טוב וסמוך עליו גריד'
 מפורשת לזה מדברי התוס' כחובות ד' פ"ה ד"ה אכל במומין
 שבגלי וכו' שכתבו בקידש על תנאי שאין זה מומין מה שיך
 כאן לחלק בין מומין שבגלי לאיט גלי הואיל והתנה ע"מ
 שאין בה מומין והואיל ויש בה מומין הוי קדושי טעות ומילט
 כיון דהמומין הם בגלי ע"כ מוכרחים אט לומר דכשהתנה ע"מ
 שאין בה מומין פ"כ כוונתו הי' על מומין שאינם גלויים דהא
 הנלוים ראה ונתפיים ע"כ התנאי היה על מומין שאינם גלויין
 פ"ט משמע דבמקום דליכא למימר הוי כגון שהתנה על דבר
 אחד כמו בנ"ד והתנאי לא הי' רק על המשקל דלא שיך או
 סדרם התוס' לא מהרי מה שיטולן לראות כי יכול למימר

תשובה

מהרב הגאון ר' ראובן זל מדינאבורג

סימן ע

אין מלמדק עמו כי הנכבד לחמת הא חסור י
 להצטרף פס האחר כיון שירע ברבע הוא כדליתא בכתובות
 ל' פ"ג וישיין כהמ"ע סי' ל"ד סעי"ק ח' וי"ג וי"ג ל"ו
 יאמר ככ"ה"ב להחמיר חני לא להחמיר אלא כל זמן שלא
 רחמיי בלחד ממש רבע אבל כשהוא רחמיי בלחד ממש רבע
 מי יאמר בנהחמירי לך חולי אהה הרבע וחוקה שלחן שוכה
 שלוחותו של הש"ך סי' ל"א סעי"ק י"ג לא שייך כלן בהחמיר
 בלחד מבקר בוודאי כמו בדון כתי רחמייה בלחד מהם בוודאי
 איכור בין דלחמיר חד דלחמיר לא חמירין בנפשיה דהיה
 אחת שאל על החוקה בלא נחמיר בהחמיר רק כיון דלחמיר
 כלן דלחמירא וכו' אבל אחת מהם היא מה"ס ספק השקול
 וחולה לה כל החוקות וישייין מה"ס חולי נחמיר בהחמיר וכל
 שיתודע לו חייב חכם חלוי להגן מן היסורים דזה הכלל
 כל בהחמיר חכם חלוי משהתחיל לכתוב חוקה עיין תוס' כתובות
 כ"ג ע"ב ד"ה הבא עליה הלכך כלן דלחמירא בלחד מבקר
 בוודאי אין להלכה ע"ז וזה מה"ס וחולה לה כלן כל החוקות
 שבטולס ואפ"ג דבתי כתי עדים הוכחיין קל"ן כה"ה דיו
 בלה כתי עלמה ומעירה ובהב הרב"ם כ"ב ל' ע"ב ד"ה
 זו בלה שבטולס הוא ממש דלוקי גברא לחוקתו דעד הנה
 היה כשר ועבדיו ספק הוא על כל כח חולי הוא נכסלה חייב
 מוליא הספק מידי חוקה היי"ג ממש דהנה במילתא חמירית
 דכתי לחמירי מיירי אבל על הכ מילתא גופא במכחיין וז"ל
 לא שייך שום חוקה כיון בלחד וודאי פסול הלכך חנויי ופסול
 וודאי אחד פסול והיה ספק השקול כתי חמירי ויין ספק
 השקול מוליא ממון מיד המוחיק כמו כתי רחלות אחת בברה
 ואחת לא בברה וילדו כתי ולדות ומת אחד מהם בכתובות
 ד' מ"ח פ"ג דלחמירין המע"ה ולסומכים דוקא לענין חוקה מ"ק
 מהני עשנת כתי אבל לה לענין חוקה גמורה וישיין כ"מ ק'
 כתי ד"ה הא ואלף שכתב הח"י שם היכא שהמוחק עינין מתי
 אמר כומכום אף במקום חוקה גמורה ההם עכ"ל יוכל להיות
 אחת כעשנת המוליא אבל כלן וודאי סקר הוא כחד :

דגה זה דבר ידוע דאדם אינו נשאל רק משה נמלא הפסול
 בו וכשהוא דלחמיר מעיקרה קודם שנמלא בו הפסול
 הגם שלא נעשה הדבר עדיין עפ"י עדותו שהעיד כבר מ"ח
 גומרין כשהוא המעשה עפ"י העדות דלחמיר מעיקרה הן להוליא
 ממון וכן לענין דיני נפשות כה"ס ז"ק פ"ב ע"ב מההיה
 שפתיא דלחמיר וכו' ולה שייך בזה חוקה ממון ולה חוקה
 הגוף דלחמיר גברא שאני דיני אהור כה"ס ע"י עדות זה מצטט
 דקודם ששעה עבירה ה"ז כבר גמור היה ואין כלן ספק ולא
 שייך בזה רחמיי לריעותה דלחמיר גברא אחרע ויכ"ה ג"כ כנגד
 חוקה ממון או חמ"ג כיון דעד הנה היה כבר גמור מה"ס
 בלא שום ספק וגם לר' גמלאל בחוקה הגוף דמוליאין
 ממון אף דלחמיר אחר הן לדי ריעותה אף בנכס לומר
 דהך ריעותה מעיקרה הוי כה ולא נחמיר לה ממון
 השפ"ג חמירין דהעמד הגוף בחוקה בריאות עד הבהא
 ומוליאין ממון ממש ולא חמירין רחמיי לריעותה לר"ג וישיין ח"ס'
 כתובות פ"ה ע"ב ד"ה אבל ופס כתבו חוס' לר' יושע וה"ה
 לר"ג בחוקה ממון והתם מיירי הכוונא קודם שחמירי הככרה
 כלן נמלא וכו' ואין נפ"מ לר"ג בין אייריין לנישואין רק לח"כ
 שחמיר כלן נמלא חוקה ממון עדיף היכא שנמלא הרעותה
 ברה"ה האב וישיין חוס' ד"ה רישא עכ"ל לענין כשריה האדם
 לא מהני שום חוקה בעולם לא חוקה ממון ולא חוקה הגוף
 דהגמלא והגמלא ובהתי כתי עדים המכחישים זה לזה דלחמיר
 או החוקה כשריה דהא חד מינייהו וודאי פסולין ואוליין
 או בקרקע בחד חוקה מ"ק ובמטלטלין בחד המוחיק בתי
 שעתה וישיין חוס' כתובות כ' ע"א ד"ה ואוקי הרעא עיי"ס
 ולענין אהור דבר עלמא חין נפ"מ בין כתי עדים המכחישים
 ובין כתי עדים שאחד הכחיש את חברו ואפילו שטעה חין לר"ך
 וישיין כה"ס פ' זה בורר סי' ל"ד ובכ"ה ע' סי' ל' סעי"ק
 ע' משמע דכלל גופא חין מוליאין מיד המוחיק אף בכרי והנהב
 לאמר שמה לא נחמירי לך משום דהרי והרי המכחישים
 זא"ל כמחן דלחמיר כלל דמי דאף בלחמיר דמדלחמירייה
 תרי והרי המכחישים כמחן דלחמיר ומוקמיין בחוקה עפ"י יבמות
 ל"ה ע"א וי"ג לר"ג גרע עפי תרי ותרי המכחישים זא"ל חו שני
 עדים שמכחיש אחד מהם אה חבירו דלחמירין בזה חוקה ממון
 או חוקה הגוף ולא משקיעין ממון ולא פסליין לגברא ע"י ספיקא
 דעדות כו' ואלו בעד שנפסל בעבירה לה אגורין על העדות
 שהעיד מקודם חוקה ממון וחוקה בגוף וכו' אף דלחמיר ג"כ
 ספיקא חולי גם מעיקרא פסול היה :

ועוד דאף לכומכום עמנו לא חמירין רק דחוקו אבל לז'
 להוליא כולה וגם כומכום לא חמיר דחוקו אלא במקום
 דהרא דמונא דוקא דכמשה עמנה נהווה הספק בלא
 שטעתיים אבל כלן בא נהווה הספק מחמת דבריהם ח"כ
 אחמי יוליא מיד כשה"ב בשלמא הפועלים יש להם חוקה אחרת
 כיון דוודאי הים חייב להם חין ספק השקול מוליא מיד וודאי
 חוב אבל חנויי אדרבא כתי יש לזה חוקה בלא היה חייב
 לו עד עכשי ולמה הספק שלנו יוליא מידי חוקתו אלא ע"כ
 מה שאמר בגמרא ריש כ"מ אלא שליטתא דידך קא פבינת'
 זאת הוי חוב גמור מלד הדין כיון דהוא האמין לחנויי ולא
 חמיר לו דינת דחוקא כשהדי הימיה כל שיאמר כהנן ונחמיר לו
 ולא מהני לח"כ כלל מה שנמלא אחד מהם שקדן וכשה"ב הוי
 ל' למיסק ארעא מעיקרא חולי ימלא אחד מהם שקר והוא
 פשע כמו שפירש"י והש"מ :

ובעת נחא חין גבי חטי על פקבא דהוא למר נחתי והם
 לחמירי לא נשאל וודאי אחד מהם שקדן ואם היה
 כה"ג בבורח עדות שאחד היה מכחיש לחבירו וודאי לא היה
 עוזקן כלום והוא למר לחמירי להחמירי לא נחמירי לך כי
 אחת הוא השקדן וכשה"ב נשבעין בוודאי מכש"כ שהם חיים
 מלמדקן לעדות אחרת כיון דלחד מהם נשבע לשקר אף למ"ד
 דשני עדים המכחישים אחד לחבירו מלמדקן לעדות אחרת
 וישיין כה"ס ריש סי' ל"א ובנתיבות שם הייט חוקא
 בהכחשה לחוד משמע דכל אחד לא נשאל משני עדים
 אבל כלן אחד מהם בוודאי רבע נכבד לשקר בוודאי

ואף לרפת הרמב"ן סוף שנועה שכתי אהור הש"ך סי'
 ל"א סעי"ק י"ב משמע שגברת הרמב"ן דמדלחמירייה
 חמירין שהחמירי ג"כ פשע זה שלא נתן לו כשהדי וקפוייה
 האוס' שם ד"ה ולא חמירי הלכך כהנן הרמב"ן שחינה רק הקנת
 מכחיש

החמים ע"ש מ"ח אף להרמב"ן שנתן במקום ולא פשט החמיר
 כלל כגון דאמר לי הכנה"ב משיש שיטל ליתן לו כלא סהדי
 דבאופן הזה היה הדין דמכר ערואריתא ולא דמי להבזוז
 ופקול שדרא כמשיבתי פ"ה דחייב השליח בכל ענין הכס שאר
 דהא לא אמר לי כפירוש הבזוז מוקדם :

הירבך כגד"ה נמי מה לי אם אמר כנה"ב תן לאחר אי
 תן לי והדבבה בתן כוונתי הכנה"ב פשט דהוס
 ליה לישל כמסקל גס מה שאמ"כ אהרש עדיף הוא מחמיר
 ופטלים וימין מהכ"ל והדן פשוט דדמי לתן לפטלים ומה לי
 לאחר ומה לי לשלמי וידיך ככ"ל :

ופיטמות הגמרא בראה דאף אם נטווע רישותא כחמיר
 דאם היה יודע הכנה"ב קודם הרישותא לא
 היה אמר לחמיר תן לפטלים רק היה אמר תן כסהדי אף
 נ"מ בזה לרניא שהחמיר לשלם שכר וטבל אף כלאשן מה אם
 לא שיהיה הרישותא כלאשן שפסל ג"כ ככ"ל לשבועה דכין
 דהגמרא קרא ללילס דפשיטא כנה"ב הוא מה שלא אמר
 כסהדי הכ לי והוא נרס לפגמו היזוק דהכנה"ב היה ליה
 ל"סוק אדעהא אולי חסד הוא אחר מהס כו"ל פשט כעלמו
 בזה ולא אמר הכ לשו כסהדי אה נטווע רישותא גדולה
 בהמירי נפסל ככ לשבועה זה תליא במ"ס הש"ך סי' ל"ג
 סמ"ק י"ד וע"ש כמשיבתי כמשה"א היה ד' וישין כמשיבתי
 סי' ל"א כמשה"א אית ב' ויש"א אית א' מה שהירך על
 קושיא הקושיא ולא הפסדי דברי הגהות כלל בכל המסקנות
 הכלל במ"ס שפסקתלם שני תשלומין או כ"ט מודים שהתשלומין
 של החמיר הוא רק שהאקנה יעו"ש אבל לעכ"ד מי שמסין
 כדברי הח"ה ובדברי הבתלומה סוף שבועות עיקר פגומותן
 על החמיר הוא בזה מסוס דהרמב"ן סובר דהחמיר פיות כמה
 שלא נתן כסהדי וא"כ ממלא לא נעשה שלוחי-בזה מן התורה
 דאדעתא דהכי לא שילט לי סילבך דמי למנה לי כידך והנה
 אימר חיי יודע אם נתייבתי לך כיון דלא נעשה שלוחי עש"י
 דן הילבך לפ"ו אף כ"ס אף אם מחו הפטלים והחמיר לבזוז
 חייבני ג"כ דינא הכי לשיטת הרמב"ן והייט דרמב"ן סובר
 בקושיא הנה"ב כ"מ ג' פ"א ד"ה ולא אמרת יעו"ש אבל הר"ה
 סובר כהדין החי' דכין דלא הוכיר לי סהדי נחמיר לו עש"י
 דן כדבריו אם אמר שמתן לפטל והיה שלוחי ונתייב לו ופ"ו
 ה' נישין ס"ד פ"א ד"ה שלם כס כסוף דבריהם כהירושלמי
 שהכיר לך נראה לפרש בו פ"ש ודבריהם הוא פ"מ דאיתא
 עתה"ה כס פ"ו פ"ב באתר נאמנה כו' פ"ש וס"ל להח"י
 כין דמכר לו והימניה עשה כחומר לי דהא מהיתן אם יאמר
 לירושלמי אף שלא יח"י ק יעו"ש פ"ש ד"ה דאחיהיב למחלה
 יאמן נמי כיון דהימני ולא אמר לו שיתן כסהדי נתייב כל
 שאמר שנתן ואפ"כ דלא דמי להס דהס מסר לו כגס אדעתא
 דהכי לא המתן והכיל לא נתן לו כלס עכ"ל כין דנעשה
 שלוחי עש"י דכורו גתעיר לו וכו' ואף אם אמר לו כפירוש שזבל
 ליתן כלא סהדי משמע דאף להרמב"ן נתייב לו עש"י דין אף
 שהשלים שני תשלומין ואלך לשיטת הרמב"ן אם היה חסד
 החמיר כיון דתקנתא היל לא פשו תקנה רק בשבועה ולא עש
 תקנה לחסד ופס"ס אבל לשיטת רז"ה והתוס' ריש כ"מ הכ"ל
 דלא אמרין דהחמיר פיוה רק כנה"ב פשט ולחמירי מחייב
 לכלס עש"י דין ח"כ פתור גס ק דגא כבי רק לפס"ס יס
 לימר כין דאין גליחוס לעכ"ל לא נתייב לו אבל אף סכרל
 לומר כן דהא אמר דעשה מטעם עש"י דיברו וכן משמע
 חפ"ה התוס' כהתוס' ס"ל דמדינא הכנה"ב תשלם לשיכסהס
 כשישחא וישין כ"מ ב' פ"א ח"ס ד"ה גבי חמיר מה שמסך
 דהס הי ליה למדכר וליה דאשדיר אפשיה גבי פקתן אמרו
 :כ"כ בגמרא לי"א פ"א דכ"ל למדוך וכן פסק באו"מ ח"ט
 סי' ע' דמתן מחמיר לכל אמר רק כמכירה לא פסק כן כ"מ
 פ"מ סי' רכ"ב סמ"ג יעו"ש כ"ך סמ"ק ד' וישין ח"ס'
 פ"ה ל' פ"א ד"כ הכס שם כה"ל וחי' מדינא חייב לרפ"ק

ע"ש וידיך כי כל האם דפשט סיב מדינא דאף שני תשלומין
 רק גבי חמיר ס"ד דהגמרא דלא פשט כלל לשבך הקט
 בגמרא דהא מוטת וא"כ כמשיבתי דפשט למה לא אמר הכ
 ליה כסהדי וסביר הנה"ב ד"ה ולא אמרת דמדינא אף לרדך ליתן
 לו כסהדי וא"כ פשט חייב מדינא לשלם שני תשלומין
 כמו בפקדון :

ד"ה דמשמע לכאורה מחוס' כחיות דף ס' פ"א ד"ה ידע
 שם כה"ל דקאמר יעראה ע"ש דמשמע לכאורה
 מדבריהם דהי דמי בשבועות דנשבעין ויטילן עיקר בא
 לאשמעין דתיקט להם חמיר שיטלו בשבועה דכלא סר
 הי אמרנא דלא יטלו כלל אפילו בשבועה וכן כ' הר"ן להדיא
 בר"ס כל הנשבעין כי קאשיב כל הי דמדינא לא הו"ל למסקל
 כלל אלא שחמירי חקט שיהיו טולין בשבועה כו' פ"ש והנה
 האמת דהר"ן ס"ל כדעת הרמב"ן דרק מן התקנה לומר טול
 החמיר בש"ס הר"ן בקידושין על פנ"מ ח"ג ע"כ ד"ה ומה ח"ל
 מקמי ע"ש כה"ל כתב דמירי מדינא אפילו בשבועה לא שקיל
 דהוא כמנה לי בידך וכו' ע"ש ופ"כ ל"ל דפשט הר"ן כמסס
 הרמב"ן שכתב הפשט דהכנה"ב יכל לומר לתקני אדרתך וכו'
 והייט שהחמיר הו"ל ליתן לפטל כסהדי חסד דהא הר"ן
 בשבועות על מחמתן דכתב האלפס חמירי על פקטו כתב
 עס הר"ן דנאמן בשבועה כיון שהוליא ברשות דין המוליא
 הוליא על גכס גכסו אשתי פ"ש וכן המוליא הוליא על גכס
 אשתי כתב הר"ן דהנשבעין כמחמתן דמדינא אף
 לישל כלא שבועה אלא דחמירי הקט שבועה וכין דמדינא
 חמירי המוליא הוליא על גכסו אשתי למה כתב בקידושין
 דמדינא אפילו בשבועה לא שקיל דמי למנה לי בידך ופ"ה
 אימר חיי יודע אם נתייבתי לך אלא ש"כ דעיקר חמיר
 מקרי יודע ברשות כמוליא הוליא על גכסו אשתי רק כין
 דפיות ולא נתן כסהדי חייב גליחוסיה דלתקני אדרתך ל"ל
 לפיות כמ"ס הרמב"ן רק כין דכנה"ב ג"כ פשט דלא אמר
 לו הכ לו כסהדי פשו דכין תקנה דס חמיר יקח בשבועה
 כמו מוליא ברשות כן יס לישב דברי הר"ן אף יותר משמע
 דהר"ן בשבועות חור מדבריו דבקידושין ואית לי כדברי הח"ס'
 דהחמיר לא היה לרדך ליתן כסהדי מסוס דכנה"ב לא אמר
 לי ליתן ליה כסהדי וכמו שמסקי עס בשבועות גבי מחמתן
 דחמיר על פקטו ומסקי עס ואשמעין מחמתן וכו' דא"ל
 ליתן כפרס ומכיר ראי' מרב אלפס כפרק הכותב ע"ס
 עכ"ל ח"ס' כוונתי ס"ל כן וכדקא האשה שפטי דף ס'
 שכתבט לפיל אף כוונת הח' דאף למסקנה נמי כאלר בן
 דחמיר חיי טול רק מחמת התקנה כמו שכתב הר"ן בר"ס
 ס' כל הנשבעין רק כוונתה דעיקר אשמעין מחמתן דטעלן
 דכלא מחמתן ה"א דאין טעלן כגון חמירי על פקטו ה"א
 בקשויה גמ' ריש כ"מ דכנה"ב יתן חד תשלומין והא שנת
 קמ"ל כדמסקין דכנה"ב פשט כמה שלא אמר ליה הכ לי
 כסהדי וכאמס או חייב ג"כ מדינא :

הילבך לשיטת האלפס כמשיבתי ס' הסתם ולשיטת הח"ס'
 ריש כ"מ ולשיטת הר"ה ולשיטת הר"ן בשבועות
 החמיר לא פשט מדי דאין לרדך ליתן כסהדי רק כנה"ב פשט
 דלא אמר ליתן כסהדי וכין דכנה"ב פשט מחייב לשלם ע"ס
 דן שני תשלומין בפקדון וכו' ח"כ אף כן נ"מ אף שנמולא חסד
 ופסול לשבועה טעל כלא בשבועה רק לשיטת הרמב"ן ולשיטת
 הר"ן כקידושין החמיר ג"כ פשט וע"ש דין כיון שפסק לא
 נעשה שלוחי בי לתקני אדרתך רק כין דכנה"ב פשט ג"כ
 חקט דכין דחמיר יקח בשבועה רק לשיטת הרמב"ן איט מחקק
 ג"כ קושיית גמ' ריש כ"מ כנה"ב דהר"ן פשט נפקא למחמיר
 מנשכ"כ והא ממה עד שיכא חליבו כין דהדין לא ידע
 בגמרא הדין דכנה"ב ג"כ פשט ח"כ הו"ל לפרוך החמיר
 גא יקח כלל דלא שלוחי הוא ואף מסוס תקנה גבי אף סכרל
 דכין יקט חקנה דהפסול יפסד דהא לרדך ליקח ע"ס דין
 דהא

שיך דרשתו' דהכי נחשבד מתיקרא וזכרו סו בקרא טו
 חיק בדברי הראשונים וא"כ ע"כ דברי הר"ם סוף שנוטח
 נמי כיוצא כמו בתשובתו שכתב אה"ה :

אבל בלחמ כי חשיינין שפיר נהו הדין הוא כמו שהביא
 בסכת"ר בשם הר"ב משום דיש להבין דהא אף
 דקיי"ל דשליח א"ל קנין וכל מעשיו קיימים בלחמה
 ביש לבין חבירו כדא"י בש"ס ובס"י קפ"ב מ"ז לא ככל מקום
 אמרינן כן דהא אמרינן סוף ב"ב לפנין ערב גזון פלוה וארי
 ערב או אפילו תן לו ואני נתת דאמרינן בש"ס היט סמחא
 דמחשבתו משום דבההיא הנאה דמיתתן ל' גמר ומשעבר
 נש"י משמע דלולי וזאת לא נשחטבד ואמאי לא אמרינן דשליח
 הוא ושליח ילפינן מהקרא דא"י בפ"ק דקדושין דהרי אפי'
 בדיבור בעלמא ואף דפשוט הגמרא ב"ב שם משמע דפי'
 דנשיקין בטעם משום דבההיא הנאה וכו' כישו הקא למ"ד
 אסמכתא לא קניא מ"מ הא הטעם של גמ' אולי אף אליב'
 דמ"ד אסמכתא קניא וגם בקבלת לא שייך כ"כ אסמכתא
 דמפרש רש"ב"ס שם דהאי אסמכתא הוא משום דאמר לו אם
 לא אפרע אני אשלם לך והכא בקבלתו הא יוכל להסרע מן
 הערב חלה א"כ לא דמי כל כך לאסמכתא . וכן מובאר
 בהר"ם ובפוסקים דאף בקבלן לריבין אט לנזח להסגרא
 דקאמר הגמ' בבהיה הנאה הן אחת שדעה הרא"ש ב"ב שם
 דאם לא דיבר הלוה עם המלוה כלל רק אם ראוין אמר
 לשמשון הלוה ללוי משום ואני אתן או אין לו דין ערב רק
 שליח בעלמא וכדא"י בש"ס שם ס' קכ"ט סעי' כ' מ"מ נס
 בהא כמה טובקים חולקים ע"ז וס"ל דאף בכה"ל רק דין
 ערב או קבלן יש ל' ולא אמרינן דנעשה שליח אבל בלחמ
 שני ענינים הם דמה דילפינן דשלוהו של אדם כמותו משלח
 או מקרבן פסח היינו לענין שם עמם במעשה שיה' קיים ואין
 הנעלים יכולים לבטל במעשה בשום אופן דמי מחמ כמו
 שעשו הם בעלמא כמו החם לענין קדושין דמי כמו שקרא
 בעלמא אבל לענין שיהי' החמלה חייב לשלם לשליח עבור שפסח
 בשבילו זה אינו מובאר מהלימוד של ושלח ושלחה רק הוא
 מענין אחר והייט מחמת דני ערבות חלה ילפינן מאמר
 אפרבני או משום בבהיה הנאה דקא הימני כדא"י בש"ס ואף
 בשל פיו הולא משחזי מ"מ מחמת זה הא אין לחייב דלא
 ב'י אלא גרמא ולא פדוק ממוכר או שאר דני גרמא וז'י לאו
 סכנא של ערב הייט אומרים אף אם אמר לו בשירות קנה
 בדבר הזה בעדי או חסר אף שהמעשה קיים כגדו סו
 שנשלחו לו מחמת שלוחו של אדם כמותו מ"מ לא יסיפ
 להשליח אום תביעה מן הפורה על המשלח :

דואו אומר דלא פשע מלימה כמה דלא פשע לו החניני ואר
 כפיה"ב נבי דידה אינו יודע אם פדעחך ואין יחקטו דבר
 שיפסיד וגם החניני לא יודע שיונה החסות ואין יחקטו דבר
 שרפה לפיכך ואינה מיבד לחנוני אבל לשיטת החו"ס שניה
 שייך פ"פ דין הפישל והחניני כיון שהוא שלוחו מחמ שלא
 פיה כלל ויבט"ב אינו יודע למי יתן פרוך שפיר שיונה כמו
 נבי רבנן יר"י ומהך דבעה"ב פשע הלכך הו כמו פקדון
 בעני כריכות מחוייב ע"פ דין לשלם שני השלומין רק עוכל
 לישב לשיטת הרמב"ן דה גושא פרוך הגמ' דאם היה ע"פ דין
 שריב לחיה מביניה היו שניהם בספק הוי הדין לרבנן ולר"י
 שיהא מניח יבט"ב החניני אינו נכנס בספק רק מפני תקנה
 איך יתכן שיילאו מבעה"ב שני השלומין וע"ז משני דבעה"ב
 פשע הלכך אם היה החניני שיה עם הפושל בספק הו
 תולאי"ס מבעה"ב שני השלומין כמו נבי פקדון דבני כריכות
 הלכך גם עכשיו שהחניני יקח מפני תקנה הכוון רבנן קאמח
 כמו דם היה ע"פ ע"פ דין הלכך לכל השיטות סמחא קאמר
 בגמרא דבעה"ב פשע מה שלא אמר ליה בפהי הב ל' ואין
 נ"מ אם אחרע מלחא בחנוני דבעה"ב יטעון אלו סיתי יודע
 לא הייתי אומר לחנוני שיתן בלא סהדי כיון דהשחא ג"כ
 פשע בעה"ב מה שאמר שיתן בלא סהדי רק לשיטת הרמב"ן
 אם נמלא חסוד מחמ שהיה נפסל בכך לשבועה ממילא ליכא
 שאף תקנה דהא לשיטתו לא היה ההקנה רק ליטול בשבועה
 וממילא כיון דלא יבצע מחוב דחסוד הוא ממילא לא יקח
 וכדדון דין הלווקח לא פשע מידי כיון דהוא נתן להמוכר
 בשלח ומדעתו נתן והמוכר פשע כמה שלא שקל אף לשיטת
 הרמב"ן מחייב לבלם לו כל מה שאמר ע"פ דין ולא על פי
 הקנה ואם יש לבע"ד לחלוק ולומר דקא החם דנחתיב
 הכפל הבית ודאי השלומין אחר או לפעלים או לחנוני רק
 אינו יודע לשיך כיון שפשע ולא אמר הב בפהדי דמי
 לשהדין בעני כריכות דהשלם לכל אחר כיון דודאי נחתיב
 יאמי יודע בפשיטתו למי הוא חייב אבל כאן קושן המוכר
 אולי לא נחתיבה לך כלל העוונות שאתה חובע אחי רק
 בלחמ איבא במהתייבן ג"כ כה"ג דקתני לפועלים או לכני
 רש"ש כה"ג ובסמ"ע רש"ס ל"ה ובס"ך שם ומשמע אף
 אם מה נטו ואינו יודע בעה"ב אם נחתיב משולם ופשוט
 דברי ירדני ח"ס דאבן הרד"י החונה פק"ק דינאבור

סימן עא

תשובתו הרמה קבלתי ומאוד שמחתי בדבריו הנאמרים
 לחמישי של הלכה בפלגול וסגרא ישרה להאחא
 השואקים הראשונים אשר באחרונים דחק מאד בדבריהם
 והטח אנוה להבין קאח דברי כה"ד . הנה פירון דברי כה"ד
 סיבג והלך כי השיקר מה שהבעה"ב חייב להחסי הוא הכל
 מזה הדין כי ארשתא דהכי נחשבד בעה שפסח איתו לשליח
 רק פיקר מחלוקת הגדולים מי פשע בזה כמה שנעשה הוא
 הכמשה ביניסם אם הבעה"ב פשע משום דלא אמר הב לוא
 כשהדי או החנוני פשע משום דנתן לכו בלא סהדי וממילא
 ס"ל לו דנחיקס דחטי לא פשע כגון בנין דין דלא שייך
 ליתן כסהדי או לכ"פ חייב הבעה"ב ומהו השיב על האכ"ה
 ס' ל"ה ס"ק ח' וב' פ"כ פ"ד אף כי דברי הכמה ריכר
 אמנם לא על הנה"מ השנאו הלא אף גם על סה"ס שער כ"ט
 שהביא שם בשם אר"ה הקוב"י מ"ש בעוליא סולואס דאיש נוכח
 כ"ל בשבועה ואף דליכא מאן דמכתיב לו ומ"ש דבשחשתי
 בא לבדו טפל בלא שבועה מהי טעמא דליכא דמכתיב לו
 ומביא בשם אר"ה גושא החילוק היכא דשיך הסברא של
 חוקה שליח ששכ שליחוהו או לא ומעסיק עם בלחיסת לכו
 אר"ה סיי להדיא דאין דעה הר"ם כמו שכתב כה"ד רח"כ לא
 קשה כלל ממשא' הולואס דהא מוליא סולואס האמורא בש"ס
 שירי דמוליא בעלמא דלא שייך שליח פשע שליחוהו כלל ולא

ועתה נחמ אכן במאי דקנין בלחמ לחנוני מן דינר לפועלים
 ונתן להם יש בזה תורה שליחות ששפועלים קו
 לענין זה שהנעלים אינם יכולים ליטול מידם ואפי' לא הניס
 עדין ומן הפרשן או כגון אם הוא יוסר משכרם שאילו נט"ו
 ממשלם ס' עליהם חיוב חררה פחה שהשליח נתן להם אף
 שנתן משלו דמי כאלו נתן להם כנפ"ה בעלמא וק"ש משום
 דשלוהו של אדם כמותו וזה הוא לענין השפועלים אבל לענין
 פשעמים של החנוני זה לא שייך כלל לשלוח דמאחר משום
 דשלוהו של אדם בשוה כי האין מרומז זה כפסוק ומשמע
 שדידי אף במקום דלא שייך דקא משפטי ל' שיה' חייב
 משום שרע חובו של חבירו מרמז דהא סמחא קאמר אף
 אם טה ליתן להם יוסר משכרן או שט"ס ליתן לבט דמיר
 שאיט חייב לבט כלום כמובאר בסמ"ע שם ס"ק ח' . ולא דמי
 נמי להא דתשובת אר"ה דלמד מהא דשאל שבעד נפשי'
 למי שיכה אם הפלטי להמשיכו עשיר גדול וקידש ט' אח נפ'
 כדא"י בסגהדין דהסם משום שכירות שפועלים עשו בזה אבל
 סכא שלא דבר כלום רק אמר מן לפועלים כמה נחתיב מן
 הסירה הוא רק חסרות ערב וכדור הוא . וע"י נגמ"י רש
 פרק

חלל מחמת התקנה ולא מדינת וכו' בהתקנתו בחמת מחמד
 דבינין דיון ליכא סברת ח"ל הנאמר חלל חטוי ופיטלים חלל
 בחופן כזה ליכא התקנה לכך באתי להביא ראוי מהמורה
 הולאות וגם גרע משם כאשר הכתוב במכתבי משום דעני
 מקח לא שייך לאומדנא ויכול לומר לא קייתי ממך רק שיבי
 עורח והשיטול של המכתב והמשקל עליך ומאחר כזה שיבי
 מיטול עלי איני רוצה ומה שלא שקלתי כי סמכתי על דבריך
 כמו שכתב הרא"ש בפ"א ח"ט ס' ל"ד משום כיון דהמוכר מכר
 בעמי בשור על זה הפך הלוקח שאם ה' בו מוס היה המוכר
 אומר לו משום שארית ישראל וגו' ומאחר כזה לא עשיתי
 עמך שאלמדך לשכור שומר או להסירח בעלמיוס"י ב"מ ל"ט
 ומכאן לו אנכי טרחתי וכו' נחלל מה שפטים ה' הכל מדעפה
 דנפשי ואין זה נקרא מולח ברשות ואם פשעה בעלמך משא"כ
 בחטאי לא שייך וזה כלל וגם לא נחלל הפשעה בו ויכול
 לומר הפועלים פשעו כדאי' בחמת בפ"ב :

עוד

זוה חמלה מכת"ר לבאר לי האריך יהי' הרין לענין
 השנוטה אם חייב המוכר לישבע שבועות הנכסין
 וטובלין או טעל בלא שבועה כי מדברי כת"ר כ"י למהתי שחין
 לריך לישבע אפילו לדעת הרמב"ן מאחר שדעתו הרמה היא
 שבין שלא פשע החטאי או חייב הכפ"כ מלך שהוא בלוחו
 ובשעבוד להטי וכו' מאחר דליכא דמכחיש לי' איני לריך
 לישבע וממחה שהוא שליח בזה אינו חייב שבועה כמו שכתב
 הש"ך בכו"י נ"ו ולדעתו חף הם כן הוא בחטאי לדעת מה
 דדמי לי' כמו שהי' אומר לו בפירוש קן לו בלא סהדי מ"מ
 בג"ד ל"ט בזה לפי מה שכתב הרמב"ן בפ' המפקיד לענין
 ההוא תורח דלח או לי כפי ושיני ח"ל ושהכפס ח"יה דלה
 ידענא ומשלים בקרא דמי בשר בזולי ומתמה למה יהא חייב
 והרי הוא כלאומר מנה לי צידך והלה אומר איני יודע שבטור
 שבין שליט יודע אם מתחייב בחומה שמרה אם לאו פשור
 וכו' . והתשובה שבין שהנקרא בשעה שמתה שומר שבר
 לפספסירח הוא על דרך החזור פרה לנפלים והרי לא שחר
 כראוי נחייב מטחה בהשומין וכו' ואין טענה פשיעה הנפלים
 פוטרה לו כלום בכמה חבל מחייבה את הנפלים שבועה כזה
 כלל גדול דרין כל בטעלין ממון ברבר שחין הלה יודע נכסין
 וטובלין עכ"ל וכאמרו כמו שכתב הנמ"י שם דהוי איני יודע
 אם פרעתוך פתין שם ולפי זה יא להבין הא בלויט יודע אם
 פרעתוך אין שם שבועה ואף כי שיטת כמה פוסקים דמקום
 דלח הוי למידע פשור אף בלויט יודע אם פרעתוך מ"מ מאן
 דמחייב מחייב בלא שבועה כדאי' בכו"י ע"ה הלל פ"כ משום
 דאחיליד רישוהא דהא לא הוי לו כפי ושיני חייב לישבע חף
 בלאמר איני יודע אם פרעתוך וכו' נמי הא אחיליד רישוהא
 ולומר דהכא עדיף משום דשעבר נפשו זה רחיק מן הדעה
 שהי' חייבו יותר מאיט יודע אם פרעתוך וגם לפוטרו מן
 הכבועה אין לו הוכחה לזה דכברת הגמ' ריש ב"מ אנא
 שליחא דידך עבדי די לט שיטול בשבועה אף במקום דלא
 פשע או נחא מאחר שקבל הסמורה ולא שקל סבר וקיבל
 עיי' ב"מ ס"ה פ"ב ועיי' שו"ת ח"ט ס' פ"א משמע דכ"ד
 ח"ל אפילו לישבע וע"ה בסוף ההבונה ול"ע :

פ' השולח וכיון דמותרת פרכ ה"א ממילא יש לו כל דין ערב
 דאם ה' בשעת מתן מעות או חן לריך קנין . הדוגמא לזה
 פגון כח דמניאר ברמ"ח ס' קפ"ה כשם חביבה הרשב"א
 בהאומר לחבירו קח בחורה זו והשתקה עמך והלך וקנה לה
 יוכל לחזור בו דהוי בשלותו . וכתב הרשב"א בחשוב' הטעם
 דלכך מחייב הוא להשתקה אותו משום דהוי כמו ערב בשעת
 מתן מעות פ"ט ושינוי כי הוא בחמת כשעת מתן מעות ושיך
 לומר כהי"א הנאה דהימני' גמר ומקני נפשי' משא"כ כ"ד
 לא שייך כמו שאמר כת"ר זה הסברא משום כיון דכע"כ
 פשע בזה לא אחר לו הכ כשהדי ח"כ נעשה שליחו לשלם לו
 חף אם יכחשו כשפועלים האך אפשר לומר קן דהא כמה
 כשעבד לזה הא עיקר שיטעוהו לשלם להחטאי הוא משיב
 ערב וח"כ אם נאחר דהמחמת עם הפועלים הוא שלא קיבלו
 המעות מהחטאי ממילא הוא ערב שלא בשעת מתן מעות
 ולריבין קנין דוקא ומה זה שכתב כפ"ר דדמי לנחמן עלי
 שלא נתייבסתי יהי' הגע גט התם שאני דלא בעינן קנין רק
 באמירה בעלמא פגי וכמו שכתבו הראשונים הטעם משום
 דתלי התנאי הכל באמירתה לומר אף אם יבואו פדים מ"מ
 כשהאמר שלא נא הרי זה גט או לבהר הטעמים שכתבו
 הראשונים מה שחין קן כהא דבעינן או קנין או בשעת מתן
 מעות הילכך אם נאמר דהחטאי לא נתן מלואה ממילא לא
 הוי בשעת מתן מעות ולומר דבעל הדין שהעבד נפשיה
 בכל ענין הא לזה לריבין קנין כמו שכתב הר"ן בפ' הטבה
 לענין חייב הוי לך מנה בשטר המצוה כס' מ' שהוא ג"כ
 מחמת תורת ערב שכתב שם הר"ן דכין דהוא שלא בשעת
 מתן מעות לריבין קנין ואף לדעת הרמב"ם שם דלא מלריך
 קנין מ"מ אחס עדים לריך וע"ה כד' אחרונים כי היתחוק יכול
 לומר ק"ל כהרשב"א והר"ן דבעינן קנין דוקא ופשוט הוא דמה
 דהתלה השליח לעבות כדברי הנפ"כ זה לא נקרא שעה מתן
 מעות עד שיפשה המעשה שיכלם עטורו דהא קידם שפשה
 המלוה אם שלו ולזה המעות יכול הערב לחזור בו וכל דיו של
 שעבוד הפרב הוא רק אחר שידעין כי נעשה המעשה משא"כ
 בחטאי לא ידעי' אם נעשה המעשה כלל והאך ישמעוד הכע"כ
 לכך הוכרחו הראשונים לומר כבאמת ע"י חוקה שליח עשה
 שליחוטו ובענה כרי אמרינן כי באמת בידאי נעשה המעשה
 ונתן המעות כפי ליווי הכע"כ וממילא כשעבד הכע"כ משום
 דהוי ערב בשעת מתן מעות מזה דהא מחמת חוקיה הנ"ל
 אמרינן דודאי שלם להפועלים ה' לבטו וממילא נחייב המעלה
 אמנם כל זמן הוא אם החטאי בל כדו משא"כ אם הפועלים
 מחייבים את החטאי או לא שייך לומר בהחטאי עשה ודאי
 שליחוטו הילכך הוי כמו ערב שלא בשעת מתן מעות דהא
 הפועלים עומדים כערו ומחייבין אותו ואם כן מדי כפיקא
 לא נפקא דלמא באמת לא נתן משום הכי אין על הכפ"כ
 דין ערב בשעת מתן מעות ובלא קנין הא לא כשעבד לכך
 לריבין חטו לבוא דמשום התקנה נחייב כע"כ כפי ההשלותין
 נוולא ולדקו דברי הגה"מ שכתב דמקום דמשלם שני השלותין
 או השלותין הוא רק מלך התקנה ולא מדינא או כמה שכתב
 הוא בעלמו משום דכעוד חוקת שליח עשה שליחוטו יא כעוד
 זה חוקת מתן של כע"כ :

ומערה

ממילא יש לי להבין נמי ולהתבונן על סברת מה
 כ"י שהוכיח מה לג"ד ח"ל וא"כ יאמר לחטאי אני
 לא האמנתוך חלל כל זמן שלא רחיתי א' מכם שקקן ואף
 שכתב הש"ך חוקה שליח עשה שליחוטו זה לא מהני באיתחוק
 א' מהם רשע כמו שני מדינות וכו' עכ"ד ולפי דבריט לא
 שייך זאה לפי הסכמת הש"ך דאפי' לדעת הרמב"ם איני נחמן
 החטאי חלל דוקא אם לא הכחישו פשע אחס ח"כ מ"מ' אם
 היכא דליכא פועלים הנוכחשים או לא מחמת חוקה למע
 מחייבין להכע"כ אלא העיקר ה' מחמת כרי ושמה ואם
 הפועלים מחייבים להחטאי או באמת אין החיוב על הכע"כ

סימן ע-

בכ"י ג"כ ס' וא"ו הכא שם שני רשות לענין בית אם
 דיע כהלות או כמחזור והקצות שם בס"ק ג' הכריע
 דבית דיש בקרקע ועיקר ראייתו הוא מדברי התוס' ריש פ'
 ח"י שכתב שם דריבית ליפא בקרקע משום דמתעשיין מכלל
 ופרט והקבו לפ"י האך אמרינן כדריבין דנים בבתי פרי חמה
 ריבית הוא והסורה הסורה והא לא הוי ריבית בקרקע ואי
 נחא דנים דש כמלפולין הא לא מקמי מדי פ"ט ולדעתו

אין זה ראי' ואגב נהרץ נמי הקושי' החמורה שהקשה השפעה"מ
 כפ"ח מהלכות מעילה והוא דקדושין ד' נ"ד המרי' דבגנדי
 כהונה אין מושלן בהם משום דלא נתנה תורה למלאכי השרת
 שהיו כהנים וריון להפסיקן חיבוק בגמר פנייה כהרף עין
 וכיון שאי' הפטר הילכך אמרין דפ"כ החירה התורה שלא יחי'
 בהם דין מעילה ופרך גמ' והלא חומת העיר משרי מטית
 הלכה הם בראש ואפילו הכי מושלן במטות שרי הלכה
 והמאי הא כיון דקוין מהם חומת העיר ובחומת העיר הא
 בידוי' אין בהם מעילה דהא חי הפטר למטות עלמו מליהנות
 מן החומה וחמאי מושלן בשירי לכהן אלא פ"כ דלה המרי'
 הוחיל והותר בהם קלמ הנהה הותר לגמרי וה"ה לענין בגדי
 כהונה חף כהותר אלא קלמ הנהה של לבישה הבחה להחר
 העבודה מ"מ לא הותרו לגמרי למטות והנהנה בהם מושל
 והקשה הריב"ז מה זה קושי' הא לפיכך הפטר לומר דבגנדי
 כהונה כיון דהשתרי לכהנים לאחר עבודה אישתרי לכו"ע כמו
 דלמדין בעלמא כבדא זו הוחיל ואשתרי אישתרי כמו בזבחים
 דף ל"ב ובבבלי דובבא משא"כ בחומת העיר הא לא אישתרי
 כלל והף שאין מושלן בהם הוא משפמא אחרינא דאין דין
 מעילה במחובר לקרקע וכיון דלא הותרו כבו מדי הא לא
 שייך כבו לומר הוחיל ואשתרי אישתרי ע"ש והקשה הבה"מ
 שם בלא במעילה דף כ' אמרין דהא דאין מעילה במחובר
 היינו דוקא במקדש בית בניו אבל אם הקדשו בעת שהיה
 תלם ואח"כ כנה מעל לכוילי עלמא וחומת העיר הא הקדשו
 ואח"כ כנאו ועוד קשה דאמרין ההם לימא משיי' לו לרב
 דאמר המטהחיה לבית חברה משום דתלם ולבסוף חבדו
 היו תלם מיהא דהניח הדב בבית של הקדש כיון שנהנה שיה
 פרושה מעל ויהי ע"כ משום דדיט בתלם אמר ר"ל הכא מיירי
 בהקדשו ולבסוף כנאו הכי מבואר דחף ר"ל לא קאמר אלא
 רק כדי לדמות הרמ"ה שבהיה לרב אבל רב עלמו כוכב שאפי'
 כנאו ולבסוף הקדשו נמי וטל משום דהלוט ולבסוף חבדו
 דיט בתלם והכה בקדושין הלא אליבא דרב קיימין ולפי זה
 הא חולי לה קושיית הריב"ז ע"ש :

ורדעתי נראה כי דברי הריב"ז נכונים הם בהקדש
 כי קושי' זו ממש כוכב והיך היא גם כן על
 הרמב"ן בפ"ד דף נ"ג דבעל המאור הקשה שם מ"ש בכלים
 דמלך חמו דלא נפקי לחולין ע"י הישראל שמעל או בהם
 חף דכלים בני מעילה הם ומ"ש מאבני מזבח דאמרין ההם
 שילאו לחילין משום דקרא אבנת ודרש דכתיב וכו' בה פריצים
 וחללוהו כיון דכאו הפריצי ישראל והשחמבו בהם ילאו לחילין
 וסירן דכלי כרה שאני דהא ק"ל אין מושל אחר מושל אלא
 בהמה וכלי כרה בלבד הילכך לא נפקי לחולין ע"י מעילה
 משא"כ אבני מזבח הא אין בהם מעילה אחר מעילה הילכך
 כיון שמעלו בהם הפריצים פטע אחת ילאו לחולין ע"י והרמב"ן
 שם הקשה על כבדא זו דהא בית המקדש עלמו דביה כתיב
 וכו' בה פריצים וחללוהו ילא מקדושתו על ידו ונעשה חול
 והא בהם אין כי מעילה דמחובר לקרקע הוא והין כי מעילה
 עיין שם והבבלי והא גם על הרמב"ן יש להקשות קושי'ת
 שה"ה דמה הקשה על הבעל המאור הא רב חים לו דבית
 דיט בתלם וכן ראייה בכפר ב"כ ס' כ"ד הנדפס מחדש
 שהקשה קן ועוד הקשה שם על הרמב"ן דהא החוס' בב"מ
 דף נ"ד כנאו דלפי מה דק"ל דאין הקדש מתחיל ע"ג קרקע
 והבית המקדש ק"ל דבנין כמל ואח"כ מקדשין לפ"ז קשה
 האין חלה קדושה על הביהמ"ק דהא חי הפטר להללו כיון
 שהוא עשבו מחובר דיט כקרקע וסירט דמאן דכובר דאין
 הקדש מתחיל ע"ג קרקע כוכב דהאם ולבסוף חבדו דיט
 בתלם וה"כ שפיר חיללו אח"כ המקדש על המטות של הקרב
 דהא ביהמ"ק דין תלם יש לו ע"ש לפי זה הא לא קושי' כלל
 קושיית הרמב"ן מביהמ"ק משום ממנ"פ דאי אמרין דתלם
 ולבסוף חבדו דיט בתלם הא ביהמ"ק נ"כ דין תלם יש בו

ומחילא חיה ביה ג"כ דין מעינה וכיון שמעלו בו ילא לחולק
 ואם נאמר דביהמ"ק אין דיט בתלם או ע"כ לריבין אט לומר
 דבנאו בקודש דאל"כ האין נהקדש הביהמ"ק אח"כ כקושי'ת
 החוס' ולפי זה הא בודאי שייך בו ג"כ מעילה אליבא דכוני
 עלמא דחייחא במעילה ד' כ' שהבבלי לעיל ואפילו למירון
 השני שכתבו שם הה"ס דשהני ביהמ"ק משום כיון דאי אמרת
 דלא קדוש הכי הוא עומד להליכה ובתלם דמי משום הכי
 נהקדש נמי ע"י החילול ג"כ הא לא קשיא קושיית הרמב"ן
 מביהמ"ק דהא דיט בתלם ע"ש אבל לדעתו יחיה הכל משום
 דבהוספתא סוף עוקלין לענין כלוגתא דרפנן ור"ל כבורה
 דבירים אס הוא כקרקע או לא חייחא הפס אמר ר' יהודה
 לא נחלקו ר"ל וחכמים על מלות דבש שאין מקבלת ממחה
 על מה נחלקו על השבת ועל השביעות שר' אליעזר לומר
 הכי הוא כקרקע וחכמים חומרים הכי הוא ככלי ואם היתה
 מחוברת בעיני הכל חומים שהוא כקרקע לכל דבר היתה
 נתונה על בני ידות הכל חומים שהוא ככלי לכל דבר ע"כ
 התוספתא ופירוש זה ממש הביא רבינו הנרצטורה בפירושו
 בסוף עוקלין (ועיין בהגהות רע"א במסכת שביעית פ' ז"ד
 שהקשה שם על הרע"ב מג"ל לפרש כן ובאמת הוא הוספתא
 ערוכה ול"ע) :

היוצא לט מהתוספתא בעיקר הפלוגתא של חכמים ור"ה
 לא מיירי אלא במחנה של בני קרקע והיט מחוברת
 כשיט וכמו שהביא הרע"ב שם והבה בגי'ין ד' ל"א אמרין
 אין כוחבין פרוצול אלא כל ענין נקיב בלבד וקאמר הנמרת
 נקיב אין שאיט נקיב לא אחאי והא חייבא מקומו שהוא תינת
 ב"ה הענין ומשני לא לריבא דמונח על בני ידות ואין הקרקע
 בלו ע"ש והבבלי לפי מה דאמר ר' יהודה שם ביהוספיה
 דהחכמים ור"ה מיירי דמונח הכבורה ע"ג קרקע הא הדר'ה
 קושיית הגמרא דניעין לדוכתא אחאי כפירות לרבן אין כוחבין
 עליו פרוצול היפוק ל' משום חייב הכבורה ולפי"ז ע"כ ל'
 יהודה מיבבלין אט לומר דמיירי שהיט הכבורה כקרקע של
 חבדו בלה כרשות דהשתא לית ליה לבעל הכבורה הקרקע
 שהחת כוורתו וע"ש בפירוש הרמ"ה וכשום הוא אלא דלפי"ז
 הא קשה כיון דמיירי דשומרת כקרקע שאיט בלו הא עומדת
 לתלם ודעה החוס' הוא בב"מ שם דהיבא דשומרת לתלם
 הו לכוילי עלמא אין דיט כמחובר וה"כ אחאי קאמר ההם ר'
 יהודה דהיבא דמחובר בעיני או לכוילי עלמא דיט כמחובר
 והמאי הא כיון דעשה כקרקע של חבדו שלא כרשות הכי
 עומד הוא לתלם והלימוד דלפינן שם מיצרות הדבש דמה
 יער החולש ממש בשבת חייב חף דבש הכורה ממש בשבת
 חייב הא לרבנן לית להו זה הלימוד וע"כ ממתת קושי'ת זו
 מיכרחין אט לומר אליבא דר"ל לית ליה כבדא זו אלא למאן
 דלית ל' דהלוט ולבסוף חבדו דיט כמחובר או אפילו
 היבא דשומרת לתלם נמי דיט כמחובר :

ורשתא מהוין קושיית השה"מ שהבבלי משום דאפי"ז
 דכוני' דקדושין ד' נ"ד חולא אליבא דרב דהיה
 ליה במעילה ד' כ' דתלם ולבסוף חבדו דיט בתלם מ"מ הא
 ההם בקדושין קאזיל גם אליבא דר' יהודה כדמסקינן הפס
 תרי תנאי נינאו אליבא דר' יהודה וכו' כדבש בתוספתא דתלם
 ולבסוף חבדו כשיט דומיא דחומת הכיר ומגדלוהיה או לכוילי
 עלמא דיט כמחובר כמו שמבואר שם לכך הקשה הריב"ז
 שפיר הא לר"י שכובר דדיט כמחובר לדדיה הא לית ביה
 מעילה ולא שייך כלל לומר הוחיל ואשתרי אישתרי והשתא
 יפא נמי דברי הרמב"ן בע"ז שם משום דעל כן קושייתו
 שהקשה שם על המאור והא ביהמ"ק היה מחובר ואמאי
 ילא לחילין כ"י הפריצים היינו ע"כ משום שהרמב"ן רואם
 לפרש דהבבלי דע"ז חולי אליבא דכלי עלמא חף חייבא דר'
 יהודה דתי למו הכי מה הקשה דלמא חולי הבבלי חייבא מיל'
 דההך תהליב ולבסוף חבדו דיט בתלם הפ"כ משום שרייה
 להשגחה

להעמידו אליה דכילי עלמא והילכך שפיר הקשה דהא לא
 הוה ככילי עלמא משום דלר' יהודה בהוספהא מביאר דאית
 ליה דהיכא דחברו בטיט או לסילי עלמא דית כמחבר אף
 היכא דעומד להלוש כמו הכא דמיירי דחוקמא בקרקע של
 חבירו שלא מדעתו דעומד לתלוש ואפילו הכי דית כמחבר
 וא"כ היכא נפקי לחולין אבני מזבח ע"י מעילה אליה דר"
 הא לדדיה לאו בר מעילה הם דהא דית כמחבר וההפא
 נמי מה שהביא הקלות הרא"י מהחוס' דפ' ה"ג שנית דית
 כמחבר דאל"כ לא הוי מקשי מיד' מצתי ערי חומה דהתם
 הלוש הוא אבל לפי מה שכתבתי אין זה רא"י כלל משום
 דהא התם בערכין הא אולי הסוגי' ג"כ אליה דר' יהודה
 דאית ליה לך אחד כריכיה אסור כדחיתת התם ולדידיה באתת
 כן הוא דהלוש ולבסוף חבירו דית כמחבר כדאית לי' בהוספהא
 ולכך מייתי הטוס' שפיר הרא"י לברייהם אבל באתת לדין
 אליה דהילכתא דלא קיימא לן כר"י או אין שום רא"י
 מהחוס' כנלע"ד :

סימן עג

נשאלתי ראונין ושמעון יש להם בתיים סמוכין לרחוב
 ובין הבתיים שלהם ספסיק פלאק בערך עשרה
 אמה ובפלגנים היה הפלאק הזה גרור דהיינו שהיה שער
 במגורו הסמוך לרחוב וכן היה שער במערבו וכבר נפלו
 השערים ורבים בוקעים בו והנה ראונין יש לו ברוך החצר הנ"ל
 פתח וגם שער להשטאראלע שדו וגם הלונות של ביתו
 פתוחים לאורך החצר הנ"ל . אכן שמעון לא היה לו פתח
 לתוך החצר רק חלונות וכעה רוצה שמעון לעשות פתח
 להשטאראלע שלו לתוך החצר נגד פתחו של ראונין .
 וראונין מעכב עליו שלא יעשה שום פתח לתוך החצר אף
 שלא כנגד פתחו כמו שלא היה מקודם ואף שעכשיו בלא
 הכי רבים בוקעים בו מכל מקום אינו רוצה ששם ירצה
 לנדר לאתרי ופן ויהיה לו פתחו החוק ראייה . והנה ראייה
 בשער מכירה של אחד מהם שנאמר שם אשר בהחצר הנ"ל
 ישמש כל אחד מהם בהנחת עצים וכדימה סמוך לכותל
 עד חצי החלל שבין הבתיים לכל אורך החצר סמוך למערב
 אבל אין אחד מהם רשאי לבנות שום בנין או לעשות נדר
 על החצר שלו :

השובה הגה כת"ר הביא רא"י לדין זה מהא דאיתתא
 בנמ' בפ' לא יחשר דאם יש לו חנות חתת
 עלייתו של חבירו יכול לעשות שם אף מעשה אופה ולבש
 והשת בקר ומחבר בנ"מ ע"י קנ"ה ש"ג דאפילו אם אח"כ
 רוצה בעל העליה לעשות בעלייתו שם אולר של פירות בענין
 שהרפת או הלבוש שתפתח יביא חוק לו מ"מ אינו יכול בעל
 העליה לעכב עליו וכמו ק מחבר שם בהגה ס' י"ט דמתא
 לעשות בכל טיקון אלו בשלו כל שעכשיו אין שם דבר הניק
 ואין חבירו יכול לעכב עליו שחא ילמדך הוא לעשות ג"כ
 אח"כ איזה דבר ויהיה חזק ממנו מ"מ לא איכפת לן בזה
 כיון שעכשיו עדיין אין שם דבר הניק והקשו המחברים הא
 מחבר לעיל בס' קנ"ד דהפלטותא של הרשב"א והרא"ש
 בשותא חלק על חרבתו של חבירו והוא בלשון שכעת אינו
 מזיקו אם יסל לעכב עליו כעפנה שחא למחר או לזמא
 אחרת ילמדך ג"כ לבטא ואו ילמדך לקים עמו בדינא דיינא
 שהכרעת המחבר שם כדעת הרשב"א שיכול לעכב עליו
 מהשם זה בדינא דיינא ולפ"י הכא נמי אחזי וכה הראשון
 לעבות בחטאו דבר שיכול להיות שאח"כ יהיה זאת מדיק
 לכעל העליה ודעת הפג"י שא"כ שלו ס' ח' שדברי המחבר
 הללו באתת סותרים זה את זה :

אמנם הנה"מ בס' קנ"ד ס"ק י"א וכן רפ"א בקוב' מיקון
 שלו חרעו מבוס דבס' קנ"ה דמיירי שפס כדחיה

לעשות בשלו משנה ורק ובה דברי טיקון הילכך כיון דמעכשיו
 כשעשה בשלו הוא עושה משום הכי אינו מחוייב להשיב שלא
 יזיק חבירו לאחר זמן כיון דעכשיו אין שם דבר הניק משא"כ
 בס' קנ"ד בשותא חלקתא למחבתו של חבירו התם הא הכי
 גם עכשיו נהנה הוא מאירי חדר של חבירו . ובאתת אי לאו
 הסברא דכופין על מדת סדום היה יכול לעכב עליו תמיד
 שלא לפתוח לתוך שלו אפי' היכא שאין דעתו לבנות שם משולם
 דמי' חמר לו אין רעוני ששהגה מאירי חלרי רק משום דה
 נהנה וזה לא חסר הוי בכלל מדת סדום משום הכי אינו יכול
 לעכב עליו ממילא כתי' כיון דילמדך למיקם עמו בדינא דיינא
 הרי אין לך חסר גדול מזה הילכך יכול למועט מלהטא מאירי
 תלירו ע"ש . ומזה הדין הנה"מ דאם רוצה לעשות חלקו נגד
 חירבה חבירו היכא שר"ה מפסיק ביניהם שאו אינו נהנה
 מאירי של חבירו דהא בלאו הכי יש לו מאירי של ר"ה הילכך
 כל שאין עכשיו מדיק לחבירו מותר לעשות שם חלקו כיון
 שעכשיו אינו מזיקו וגם אינו נהנה משל חבירו דהא יש לו
 המאירי של ר"ה רק כשיש שם חגר אסור משום הדיק ראייה
 משא"כ עכשיו שהוא חרבה וגם אינו נהנה משל חבירו הילכך
 שוב אין איסור בזה ע"ש . לפ"י בנ"ד נמי כיון שיש לו ד'
 חמות סמוך לפתחו שהוא שלו ממש ואינו משתמש בעת מאירי
 של חבירו כלל וגם אינו מדיק בעת בהיק ראייה דהא יש
 שם בלאו הכי משבר לרבים ולדין לאננועי נפשי מבני ר"ה
 שפיר יכול לפתוח בעת הפתח ואף אם ירצה חבירו אח"כ
 לשהות ולעשות שער בענין שלא יהיה עוד שוב משבר לרבים
 או ילמדך לקום עמו בדינא דיינא מ"מ בזה אין אנו מששין
 לשעת הראשונים שהכאת' מאחר שכעת אינו נהנה משל חבירו
 עד כאן מ"ד :

אמנם לדעתי זה אינו משום דע"כ אין מקום לדברים
 כללו אלא אם היינו אומרים דהרשב"א ודעימי'
 שאמרו דטענת דיינא דיינא היא טענה חזקה מלד עלמה אין
 להם רא"י ע"י מגמ' רק דאמרו: ק מלד הסברא לחד משום
 דמי' שרונה להליל נפשו שלא יבוא לידו כך אין זאת בכלל
 מדת סדום רק הוא מדת כל אדם כמו דמלטי בש"ס גם כן
 כה"ג לענין הא דאמרינן עבד אינש חזין דינא הלכך כיון
 דאין ראייה מפורשת ע"י מהש"ס אז היה אפשר לחלק ולומר
 דכיון שעכשיו עושה הכל בשלו יכול למחר לחבירו שאין בנתך
 למנוע מלעשות מה שאני עושה עכשיו ברשותי . אבל מאחר
 דהגדולים הנ"ל לא אמרו קן מסברא דנפשם רק הוכיחו כן
 מהסוגיא דפ' לא יחשר כמחבר שם בדברי הרשב"א חלק קמ"ד
 ומדברי רבינו יונה וכחטו שם דהיינו טעמא דרובא שסובר
 התם ב"ב דף י"ח שאסור למשך רפת ואיקר אלל קרקע של
 חבירו אפי' היכא דליכא עדיין היתול של חבירו משום דאורך
 יכול למור לו שחא היס או למחר אינמדך לבטא ואהיה לרך
 להרחיק ולקום עמך בדינא דיינא ואני אין רעמי להשתטט
 עמך בדינא דיינא ע"ש . וא"כ כיון דלאו מסברא אמרו קן
 רק מהוספה מהסוגיא כמחבר דבדריהם באריכות והסוגיא
 הא מיירי בהדיא אף אם עושה הכל בשלו דהא הסוגיא מיירי
 קן כמו שהקשה הגמרא שם ממערה וירק ואיקר שהוא
 עושה הכל בשלו ואפילו הכי סובר התם רבא שיכול לעכב
 שלא יעשה מהאי טעמא נוסא דדינא דיינא לפ"י אין מקום
 כלל לדברי הנה"מ . אך היה אפשר למר דהנה"מ ירש
 בדעת הרשב"א והגדולים הנ"ל כי פיקר ראייתו הוא קן דהא
 חזיק בדעת המקשה דנמ' שם דפריך מכל הכי דברים המזיקין
 שאסור לסמוך אלל רשות של חבירו אפילו היכא דליכא עדיין
 דבר הניק וע"כ היינו טעמא דנעכב עליו הא בשביל טענת
 של דינא דיינא ואף שהוא עושה הכל בשלו מ"מ אף
 כה"ג נמי יכול לעכב עליו מהאי טעמא דאית רוצה לעמוד
 עמו בדינא דיינא הילכך אף לפי המסקנא דנרסיק אלא לאחר
 רבינא קסבר על המזיק להרחיק ופי' ומפרשים דהנמ' הדרת
 בזה מהסברא של דינא דיינא מ"מ היינו חזקה אם עושה
 כלל

הכל בשלו חבל הם ירצה לעשות בשל חבירו או חף להמסקנה נמי אמרין דערין נשאר ג"כ הסברה כל משט דינא דיינא מסיס דהא חזין דרפית המקשה היה יותר מזה דככל מקום מני לעבד ואפי' ברשותא דנפשו מסיס הכי אפילו לפי המסקנה נמי מה דחייק דנחה נחה ומאי דלא חזין נשאר עדיין הסברה של המקשה דהא בזה לא נחמו דבריו . ונאמר כי הרשב"א ורבינו יונה אולי נמי בשיטת ר"ח בתוס' שם ד' י"ח דגרסינן אלא אמר רבינא על המייק להרחיק את עצמו ר"ל הייט כשיחא נקרא חזק ענון שיש שם היבך דבר הנזק כמו שפרשו שם התימ' להמסקנה כל שהוא עושה בחוק שלו מותר להמך אלל מיוצר של חבירו כל שאין שם דבר הנזק כן אפשר להרך דבריו :

אבל

הוא דוחק גדול כי המעיין בתשו' הרשב"א סי' אלף קמ"ד יראה כי הרשב"א מפרש שזה הוא ממש הפלגותא של אביו ורבה שם בפ' לא יחפור דאביו טובר כיון שעכשיו אין שם דבר הנזק מותר להמך ומה שחבירו מוטען שאם יטעך גם הוא לעשות שם אזה דבר ילפךך להתאמתן עמו דינא דיינא וזהו איתו טענה כלל . ורבה טובר דזה היו טענה וכן הוא המסקנה ג"כ כרצא שאף שאין שם עדיין דבר הנזק מ"מ ג"כ לריך להרחיק והיינו מסיס דהרשב"א איתו גורם לפי המסקנה אלא אמר רבינא וכו' דלגירסא זו עינין דוקא שיהיה שם דבר הנזק כמו שפירשו שם התוס' בהבאתי בסמוך אלא שבדי דלשולם לריך להרחיק עצמו ע"ש ברשב"א . לפי זה פשוט הוא שאף אם רולה עכשיו לעשות שם בשלו חרדל או משרה מ"מ ג"כ איתו רשאי חף שאין שם עדיין דבר הנזק ואף שטענה הכל בשלו וא"כ הא הדרא הקשיא כל פגדולים ה"ל לדוכתא דחמאי בסי' קנ"ה סתם המחבר דמותר לעשות רפת בקר בחבירו שתחת שלייתו של חבירו ואף דשם מירי שעכשיו אין שם בעלייתו חבואה מ"מ הא היכא למיתת שמה לאחר זמן ירצה לעשות שם אורז של פירות וילפךך לקום עמו דינא דיינא כמו דחייסין מהרי טעמא בפתיחת חלון ברשות שלו על אורז חרבתו של חבירו וכן מוכח מהנמ"פ' לא יחפור שהוא מפרש אליבא דהרשב"א דגם להמסקנה לא נדחה הסברה של דינא דיינא . וכן מוכח שם דרבינו יונה דאזיל נמי בשיטת הרשב"א לענין דאסור לעשות חלון על חרבת חבירו הוא ג"כ איתו גורם בהמסקנה אלא . וכן כתב רפ"א בקונט' מייקין שלו בהרשב"א כתבובא מבוחר דלא גרים אלא אמר רבינא וגם להמסקנה לא הדר בו מהסברה של טענה דינא דיינא . וגם כתב שם דלהר"א ש תריס אלא או להמסקנה נדחה לגמרי הטענה של דינא דיינא אפילו היכא שרובה להטות משל חבירו ע"ש לא כמו שריתתי לחלק ע"ש דברי הנמ"י לפ"ד דבריו אינם מובנים לי כלל :

המחבר שם דעת רוב הראשונים שטענה דינא דיינא היא טענה גדולה ומחמת כן יוכל לעבד עליו חף אם עדיין אין שם דבר הנזק ואפילו הכי לא מנע המחבר מלהביא שם דעת הרא"ש דזה איתו טענה חף שהוא יחיד דבר זה ובסי' קנ"ה סתם וכתב שכל הרחקות מייקין מותר לעשות אותן כשאין שם דבר הנזק ולא הביא שם חילוק ע"ז חף שרוב הראשונים חולקין ע"ז . ועוד לכל הפחות היה לו לומר ומכפיקא חינו יוכל למחות כדרכו בכל מקום כיון דזה איתו אלא מתחת ספיקא :

ועוד

דהא מההר"ט בסי' קל"ג כשב שרה"ש שפסק שצותר לפתוח חלון כנגד חרבתו של חבירו מטעם כיון שעכשיו אין מייקין ולא יעול בעל החרובה לעטון אולי ארצה אח"כ לבנות ולא יפךך לעמוד עמך דינא דיינא הוא יחיד דבר זה ואין המוחזק יכול לומר קי"ל בזה כהר"א ש פ"ש . והשתא אם נאמר דדון של הרא"ש בחורבה שזה ממש לבדן של משרה וירק או לשאר מייקין שרולה לעשות בשלו קודם שיבוא שם דבר הנזק א"כ האריך כתב שרה"א ש הוא יחיד דבר זה ואמאי הא גם ר"ח ור"ח בתוס' שם ד' י"ח דגרסינן אלא אמר רבינא וסברי דלפי המסקנה היין הוא דכל שאין שם דבר הנזק אין לרייך להרחיק . הלא גם הם סברי בהר"א ש ולא יחיד הוא דבר זה . אלא ע"כ דשם ענינים נפרדים לגמרי כאשר אנאך א"י"ה גם על החילוק שחלקו דבסי' קנ"ד סעיף ט"ו מירי דוקא היכא דרולה עכשיו להטות דבסי' חבירו זה אי אפשר לפרש בשום אופן דהא המחבר כתב ע"ז וכן הוא דעת הרשב"א והרמב"ן ורבינו יונה והר"י"ש והם טולם הא מיריו להדיא חף אם רולה עכשיו לעשות בשלו ואפילו הכי יוכל לעבד כמבואר בדבריהם להדיא וה"כ ע"כ המחבר מירי נמי בכה"ל וברור הוא למעיין במקור הדברים ע"ש :

אמנם

לדעתי אין כאן אפילו התחלת קושיא על המחבר והרמ"א ודבריהם ברורים ונטיים וכן הוא האמת בלי ספק כי בתשו' הרא"ש כלל ג"ח שהעתיק לשוט המור בסי' קנ"ד קילר המור בהעתיקה של התשובה כי בגוף התשובה מסיים שם הרא"ש ח"ל אמנם בג"ד חף לדבריו ר"ל בעל התוס' בעל החלון לריך להרחיק דדוקא החס שבא בעל הדבורים להמך דבורים שלו ובעל החלון קדם בהיתר חכה להעמיד שם חרדלו הלכך לאו כל כמיניה לבעל הדבורים להמך דבר חדש ולהחיקו לבעל החלון להרחיקו כמה שקדם וזהו בהיתר והייט כי הרא"ש טובר ע"פ שיטת ר"ח ור"ח שיש הבדל בין פתיחת חלון על חרבתו של חבירו לבין שאר מייקין המבוארים שם בפ' לא יחפור ענון משרה וירק או חרדל אלל דבורים וכיוצא בו והייט משום דביתן אלל חרבתו של חבירו אם היו שניהם באים לפניו לזון בעל החרובה היה מוטען שרולה לבנות כפת חרבתו ומתירא מייקין רחיה של בעל החלון . הרי דין זה פשוט הוא שבעל החרובה יכול למונשו כמו כל דיני חזק רחיה משא"כ במשרה וירק אם היו כאין שניהם כאחד לדון זה אמר אי לריך מקוטו לעשות בו משרה והשני אמר אי לריך לזרוע על הקרקע שלי ירק בזה סכר ר"ח ור"ח שאו לא היה הדין עם בעל חזק חזקא משום דבעל המשרה יוכל לומר לו מה לי שאתה רוצה לזרוע ירק בחוק שדך וכו' כשביל רטק תמצע אחי לעשות בקרקע שלי מה שאני רוצה הרי אתה יכול לעשות בקרקע שלך תשמעין אחרים שהמשרה שלי לא יזיק אותך הרי בהמשרה שלי שאני עושה בזה איני נוטל חלקך כי הקרקע שלך הרי היא לפניך לעשות בה כרצונך שאר דברים ומי יכריח אחי לבעל חזקא רטוי מפני רטוק ולא דמי לבא לפתוח חלון כנגד קרקע של חבירו שיכל למונשו הייט משום דבהזק רחיה שאני דהא לכל השמיטין שירצה לעשות בכל זיק לו ומשום הכי הדין הוא שאין לו רשות לעשות דבר מה להוליא חבירו מכל וכל מרשות שלו משא"כ במשרה וירק או חרדל ודבורים וכל שאר מייקין המבוארים

ובעיקר

הקושיא שלו בסתירת דברי המחבר והרמ"א לכאורה הייט יכולים לתרץ משום דבאמת גם המחבר והרמ"א ספקי מהפקא לזה דיון זה האריך לפסוק משום מאחר דדון זה פלוגתא גדולה היא בין הראשונים בלא הכרעה הלכך בסי' קנ"ד דבא להפקיע משל חבירו להיות נאה מחורבתו של חבירו דהא לענין חזק רחיה נקרא בעל החלון מוליא כמו שכתב הסמ"ע בסי' קנ"ג ס"ק ל"ב משום הכי אמרין דמספיקא אית יכול להפקיע וזוהו של אחר מה שאין כן בחטת לעשות רפת בקר כיון דהוא מוחזק ומשתמש בשלו אמרין אישכא דמספיקא אית יכול בעל העליה להכריחו ולהוליא וזוהו מח"י ולכן מותר לעשות רפת בקר או כל מילי כיון דעדיין ליחא שם דבר הנזק הלכך יוכל לומר קי"ל שאין אשה יוכל לעבד עלי . אמנם כמה רחוק הדבר לומר כן למעיין קמא במקור של הדברים כי המעיין בזה יראה כי כ"א הוא הכל מתחת עיקר הדין והמחבר והרמ"א בשני המקומות בסי' קנ"ד וקנ"ה לא מתחת ספיקא דינא פסקו כן אלא כי כן הוא עיקר הדין . ועוד כי בסי' קנ"ד סעי' ט"ז כשהביא

לר"ד להחזיק אה"כ משא"כ בסי' קנ"ד דינברך אה"כ לפ"ק
 או הדין עם הגדולים הי"ל ולא הביאם המחבר ומשם אומ"ם
 רק לעיני גוף הסברה של טענת דינא ודינא :
וזה אמת וברור לכל מעיין ומתפלל אחי על הגאון בעל
 הגמ"ו רפ"א ושאר חידושים ופירושים על המחברים
 שהעתיקו כמעט כל תשובת הרמ"ם השמימי העיקר אשר
 הוא קולרין לציני :

ונראה דהו"א ג"כ סברה הרמ"ם בפסקיו כי נקושייתו
 שם על ביטת רש"י העתיק ד' התוס' דמס' ואה"כ
 הוסף קושיא אחת מדעתו מה דלא מבוחר החס בתוס' ח"ל
 דלא מסתבר שירחיק ככל החדל מחבר שסמך בהיתר גמור
 פ"כ והי"ט מחס כמו שכתב בבה"ש כהן מדין וזה אחיך שדין
 שהקדים נפשו קדש חכה ושם הקשה על לוקח כי הסוגיא מירי
 בלוקח מ"מ עיקר טוונתו כיון שכבר זכה כ"ל משא"כ בחלון
 והשחא נוחל נמי שהב"י בפנים בסי' קנ"ד הביא שהר"ף
 ורש"י בוכרים הרהרש"א שכן הוא האמת משא"כ בסי' קנ"ה
 במחלוקת של משרה וידק לא הביא כלל דעת הרשב"א והראש"ד
 והי"ט כ"ל ומפורץ כל הקוביות שהקשו המחברים הללו וגם
 קוביות הפ"י שם בכתובות דברי הפור מתוך הכל :

ורפ"י מה שהוכחתי מתשו' הרמ"ם מבוחר הוא שהוא סובר
 דגם בגמ' ובא"ק נמי כל שסמך מחמלה בהיתר
 כיון שאין מבטל פ"י קן תשמישין של חבירו מכל וכל אחריו
 שקדם חכה ואי"ט לר"ד שזכר להתרחק לשלם חכה הוא דלא
 כמש"כ רע"א בתשו' בסי' קנ"א שהרא"ש סובר דגם בגמ' ובכל
 הדין מוקין אפילו היכא דסמך בהיתר מ"מ אה"כ בשחבירו
 רוצה לנשות שם איהו דבר שיהיה כיוק פ"י זה לר"ד ג"כ
 להרחיק והוכיח זאת דא"ס חת"ם דבגמ' ובמשרה וכוונתו כי
 אי"ט לר"ד להרחיק אה"כ א"כ חקקה מה שפסק הרמ"ם בשוחח
 חלון למורבה חבירו דאי"ט יכול למחות משום דליכא חשש שמה
 יחזיק עליו דהא במורבה ליכא טענת חוקה פ"ס וקשה דה"מ
 ימחה בעענת שאין רוצה להקפיד פתח דדינא ודינא ככברה
 התקפן ומח"ס לומר דהגמרא הדר מזה אה"כ דהא מנפח
 וכדומה אין ראיה דהתם אין לר"ד להרחיק לעולם אבל בחלון
 שלר"ד להרחיק אין ה"כ ביכול לעכב עליו משום דינא ודינא
 אלא פ"כ דגם בגמ' מתייב"ב אה"כ להרחיק ומחמת קן הקשה
 על הפור בסי' קנ"ה ספי' י"ז ועל הרמ"א שם בסי' י"ט
 שמתח מדכריהם שדעת הרמ"ם הוא דכל שסמך בהיתר שזכר
 אי"ט לר"ד להרחיק לעולם פ"ס :

אמנם לפי מה שכתבתי מבוחר קן להדיח שדעת הרמ"ם
 הוא מחס כמו שהבית הסוד והרמ"א ולענין הכתוב
 רע"א לדעתו אין שום ראיה משום דהא בחמת הרמ"ם בפסקיו
 אי"ט מפרש כ"ל דסברת המקפן הוא שלר"ד להרחיק משום
 דינא ודינא רק הטעם של דב"ח הוא מה דבוכר שאסור לחמוך
 דבר המזיק אפילו היכא דליכא עדין דבר הנזק הוא רק מחשבת
 שמה יחזיק עליו לכך כתב שפי' דבמורבה כיון דהו"א כה טענת
 חוקה משום הכי רשאי לסמוך ואחי שז"ר הכל : ומענה לפי
 מה שכתבתי אין אנו נרביץ לנזח להחלוק של הנה"מ בסי'
 קנ"ד שהבאחי שחלק בין אם הוא נכסה מהאחר של חבירו
 לבין אם הוא עושה הכל בשל אלא עיקר החלוק הוא אם
 הוא בלופן שבסוף יהיה מוכרח לסלק הדבר המזיק או חבירו
 יוכל לעכב עליו אפילו חזק משום טענה דינא ודינא או מחס
 חשש של טענת חוקה מה"א היכא דגם בסוף אין לר"ד להרחיק
 או אם קדם הוא ועשה אחרים חכה : לפי זה צ"ד נמי דין
 דהראשון שפחה חלוטיו נרשיית א"ס היה רוצה לעכב את
 הרבים שלא יל"ט שם עוד בחלוקה היה הרשות בידו דהא אין
 כאן משום מנר שהחזיקו כי רבים כיון שהחזיקו שלא מדעתו
 כמש"כ השער אפרים וכמו שהביא ג"כ בה"ל משום וק הוא
 מבוחר ג"כ בשו"מ מהראשונים פ"י רל"ס פ"ס הילקך כיון דכל
 עיקר טענתו של הפ"י הוא במה שרוצה לפתח ג"כ חלון הוא

המחזירים שם בגמרא שאינו מונע לו אלא רק מפרש אחר
 שאי"ט יכול לנשות בשבילי סכרי ר"ח ור"ח דבזה יכול לר"ד
 לומר לו מה חיות דבורים שלך קודמין הם לחדל עלי אחי
 עושה בשלך ואי עושה בשבילי הילקך אם היו בחון מחמלה
 לדון היה הדין ניקון שאין כל אחד מהם יכול לטף לחבירו
 אלא ב"ד היו אומרים להם שיטעו פשרה בזה בחזה ח"פן
 שירצו הילקך כיון דבעל התערה או בעל החדל לא נקרה
 חזיק לחבירו דהא אי"ט חזיקו מכל התשמישין רק במציני
 נזרטי אחד לנשות שם ירק או דבורים וגם הוא טובה זאה
 צרשותו משום הכי אמרו חז"ל שא"ס כל אחד מהם הקדים
 נפשו ופסה צרכותו החדל או המשרה או הירק והדבורים
 לענין זה אחרית דקדוש וזה ששוב אי"ט לר"ד ג"כ להשפיר
 עם חבירו : ואם ירצה חבירו אה"כ לנדות שם ירק או שאר
 דברים הוא ירחיק עליו וזה הוא מחס טוונת הגמרא לביטת
 ר"ח ור"ה אלא אחר רבינא על המזיק להרחיק עלומו ור"ל
 דוקא כשם שם דבר הנזק שדין שהניזק הקדים נפשו ופסה
 מה שעשה קדש וזה לענין זה שהחזיק לר"ד להרחיק נפשו
 אבל כל זמן שאין שם דבר הנזק או רשאי המזיק לנשות
 בו חדל חכה לא יעמיד שם דבורים דהא יכול להשקטם שם
 כל תשמיש שירצה שלא חזק לו החדל וכו' ע"כ ר"ל כי לא
 דמי לחלק דהתם פ"י חזק רח"י מפרשיו לגמרי מכל התשמישין :

והשתה מתוך היכב דברי הפוסקים : וגם דברי המחבר
 והרמ"א עליון יפה משום כי הרמ"ם בפסקיו בסי'
 לא יחפור וגם בשו"מ שלו שהביא שם הפליגתא לענין חס בא
 לפתח חלון על מורבתו של חבירו אי רשאי או לא : לא מירי
 התם כלל לענין חס אה"כ בנה בעל המורבה את חירבתו
 חכה פשוט הוא שאה"כ בידאי יכול לטפו לכהוס חלוטו וזה
 כ"פ מודה ולא פליגי הרמ"ם עם הראשונים אלא בזה חדא
 לענין שאר מיקין שאין משלקו מתשמישיו מכל וכל כגון במשרה
 וירק דחבירו יכול לנשות בשלו דבר שאין המשרה והירק מוקין
 דבזה לשיטת כמה דבאשכ"ח דלא גרסי אלא או חק א"ס קדם
 בעל המשרה או חזק והחזיקו בהעמדת המזיקים הללו מ"מ
 ג"כ לא עשו ולא כלום : ולהרא"ש דגרסי אלא או חס קדמו
 ועשו זכו כמו כל הקודם וזה הגמרא בסי' עיין חלון ד'
 כ"ג וזה הוא ג"כ שיעה ר"ח ור"ה ובאר גדולים :

ועוד יב פלוגתא בין הרא"ש לבאר פוסקים לענין חס בא
 לפתח חלון כגון חירבה של חבירו והתם לחו לענין
 חס קדם חכה מירי דהא בזה חק א"ס הקדים בעל החלון
 ועשה חלוט מ"מ כיון דהזק רחיה הוא בסי' קן משלקו
 לחבירו מחדירו מכל וכל דבזה לא שייך הסברה קדם חכה
 הלקך אה"כ כגזה בוגת חירבתו לר"ד זה לכהוס חלוטו דאינו
 יכול ליקח זכוהו של חבירו בסי' קן רק עיקר הפליגתא היא
 על התחלת הטעיה של החלון היכא שפכשו אינה מוקין רק
 שחבירו בא בטענה שהא מהירא שמה אה"כ בנס הוא ילמך
 לנטות ולו ילמך לנזח עמו בדינא ודינא כגזה דעה הרמ"ם
 הוא שטענה זו אי"ט נחשבת כלל לפענה מחמת שבעת אי"ט
 עושה לו שום חזק : אבל רוב המחברים והראשונים חולקין
 עליו בזה כמבאר בסי' קנ"ד והילקך ככברה זו כיון דרבו
 הפוסקים שטענת דינא ודינא טענה היא מביה הכי כתב
 המחבר והכי נקטיץ משום כי בחמה בנוף הסברה של מורח
 הסילוק ושאר החכמים של התפלותו צרינא ודינא בזה הא
 רוב הפוסקים חולקים על הרמ"ם ככברה זו וכבר חכה טענה
 חשלייתא היא : משה"כ בסי' קנ"ה הא לא מירי המחבר התם
 רק על טף הדין לענין משרה וירק או שאר מיקין פרשיים
 בפסה מקודם חס וזה בזה בחלוקה שבי"ט לא יהיה רשאי לחבירו
 לשלקו מציניו ממש דחבירו קדם חכה : בזה הכרים התחבר
 כטענה רוב הגדולים שא"ס קדם ונכה יכה ולא שייך כאן כלל
 טענה של דינא ודינא דהא אין שקדם וכה מולתא הא לא
 יחלו לשלם לדינא ודינא דהא קדם חכה פ"י חס פ"י חס

רק באחריו כיון שכתבו בלאו הכי הוא ר"ה והוצטרך לאלטנטי
 מבני ר"ה ח"ב אינו חזק לו כלום ובאמת זה לאי טענה היא
 מכוס דהראשון יבול לומר לו שמה אחר זמן ארלה למנוע את
 הדברים מליך שס ואז חזק לי בחלוקך ואלטרך להפריח שמך
 עוד בדינא ודינא ואין רטוי בזה : נמלא דדון זה הליא בשלגותה
 ובין דרוב השוסקים הסמימו דעטנה אלימחא היא ממילא
 דדון הוא פס הראשון :

עוד נראה לי דהאן אף לדעת הראש"ש דליה לו טענת דינא
 ודינא מ"מ נמי יכול לעכב עליו דהא המהרי"ט ב"ס'
 קל"ב הקשה על הראש"ש דבכור שיטל לפסוח החלון על חירבה
 הכריז מטעם כיון דמנהי אינו חזקו לא הכנה לו והא בעל
 החירבה יכול לומר לו מתיירא איני פן יתייבן הדבר וישעון
 בעל החלון דחלון שלו הוא קודם לחורבתו ולא חובל למנוח
 עדים בדבר וה"ל ח"ן זה מדת הדום אם מעכב על דיו ע"ש :
 ואן להרץ קושייה המהרי"ט בהראש"ש סיבר דהוא מילתא דלא
 שניחא שיבטח הדבר של מי הוא קודם הלכך לא חישינן
 לזה זה אינו דהא מלני כונה פעמים באנו חושבין לשכחה כמו
 בכתובות לפנין לחוליות שבטיר יטנה נשכח הדבר : ועיין
 ברשב"ס ד' קס"ט שבהרבע וחמש שנים יכול להבהיח מבירת
 קרקע יגס חזיו חקנו ח"ל כשכיל שכחה של מי הוא כדאיתא
 ריש ב"ב גס הא הראש"ש ב"פ לא יחפיר הא קחיו על הבוניה
 דשם של משרה וירק ומי לא עסקין בזה הקרקע שרולין לשבות
 בה המשרה או החלון מיירי שהחזיקו בה מן ההפקר או קט
 שניהם ב"פ דהא היקף איתא במשנה מי שהיה כוהלו סמוך
 לביהל חצירו וכו' ומוקו לה הראשונים דמיירי המבנה בקרקע
 הפקר דוקא ע"כ וה"ל מה התרעם הראש"ש על דביטו ונהי
 שאוכר לפסוח חלקו שהוא מדת הדום כיון שכתבו אינו
 מויקו והאמר והא מדת כל האדם הוא כהוא מתיירא פן יתייבן
 הדבר ויבהיח בשלו הוא קודם וכלא אף בעלילה כל דהוא
 מבטלין חן הסכרה של מדת הדום וכפרט הראש"ש נופיה
 סבר לגיל בפ"ק סי' מ"ו בחמים הבאים לחלוק דלא יביקו
 לאו אחד מיכרה אף משרות כוותן ואין בזה מכוס מדת הדום
 מכוס דכיון דעל נד רחוק אפשר שיהלגלג לו חוזה וכות חן
 זה מדת הדום ע"כ וה"ל מכ"כ היכה שיש טענה גדולה
 במתיירא מפני הפסדו והאמר חן יכול לעכב עליו :

ונראה לי טעמ' דברי הראש"ש עלמו שם ב"פ לא יחפיר
 מתירך קוביא זו כמה שכחה שם ואדם שיש לו
 חלון פסוח לרבות חצירו ונחמד עיב הדבר שיעמיד עדים
 שהחזיק קודם שנחמד ויכתבו פחותם להיות בידו לרא' ע"כ :
 והיינו כי הראש"ש לביטמו הוכיח מהנמורה דשם שמונה לפסוח
 חלון על חורבתו של חצירו בלא רשותו מאחר שכתבו חן
 לי פסידת בזה וממילא לביטמו ילא לו הדין ג"כ ששחלון כנגד
 חירבה חן זה טענת חזקה והיינו נמי מהאי טעמא גופא
 דהא טיקר דין חזקה הוא מחמת שכיון שלא מיחה בידאי מכר
 מי מחל לו מש"ל בחורבה כיון שבעל החורבה אינו יכול
 למחות של בעל החלון וממילא הא ק"ל דכל היכא דלא מלי
 מחי או חן זו דין חזקה כדאיתא בש"ס והשאה היה קשה לו
 להראש"ש החך אפשר דחכמים יתקו מילתא דתייה לדי חורבה
 דשחא בנאמח היה חלוט או פתחו קודם שנחמד רק בחן לו
 עידי חזקה לבעתה ופעה כנחמד חילי יתייבן הדבר וישעון
 בעל החורבה כי חלוג פשה אחר שנחמד והאי דלא מחית
 משום דכל זמן שהיה חורבה חן בידו לעכב : לכך תירך
 הראש"ש וזה כמה שכחה ואדם שיש לו חלון לרבות חצירו
 ונחמד יעמיד היקף עדים וכו' וכיון שיש לו הקנה זו הא לא
 איתא לדי חירבה לעולם וממילא מוכן שהם בנאמח היתה
 חלוגו קודם והוא לא טעה הקנה זו חיהו דהפסיד הנכס'
 כמו דאמרין לפנין חזיו דהא הקט לך הקנה ולה עיית חיהו
 אית נדמח : נשפך : לפ"ז הא לא קשה בוכ ג"כ קוביה
 המהרי"ט דאמר חן יכול בעל החירבה לעכב עליו מהחשב

כחא ישעון שחלון שלו היא קודם לחירבתו : זה אינו דא"כ
 היקף שנחמד היה לך להעמיד עדים שחלון שלך נעשה קודם
 כיון שתקנה קביע הוא לעינים כן ומללא עיניה כן מסתמא
 לאו קוביחא קאחרת ואינו נאמן בטענה זו הלכך כיון דחן
 בזה פסידא לעל החורבה מש"ל אינו יכול לעכב עליו :

וביורה יש לתרץ ג"כ קוביה הנ"ל בסי' קנ"ד ס"ק י"ח שהקשה
 שם על הרמ"ה שכתב שאם החזיקו קרקע מן ההפקר
 ומדלגטו ספק אם פתח חלונו בדיחור או לא חן עליו טעם
 לכתום עליו הרחיב שהחזיקו קודם הוא לחלוט של זה : והקשה
 שם הט"ז מס' פ"ז שמבאר שהם מנולח חלון פסוח לחירבה
 חן לו חזקה עד שיביא עדים שהחזיק בה קודם שנעשה
 חורבה ואינו נאמן לומר שחלוג היה קודם ע"ש : הכל לפי מה
 שכתבתי נחא דהתם בחורבה כיון שנתנו לו חכמים הקנה זו
 שהם לאחר שפסח חלוגו על חצירו של חצירו ונחמד נהיך
 להעמיד עדים ע"ז כדי שלא יפסיד חזקתו ובין דליה לי ע"ז
 עדים ממילא אחרת טעמיה דאמרין בידוי לא היה חלוג קודם
 ופיז אינו נאמן : מש"ל כהן הא חן כהן שיש רישותא :
 נמלא לפ"ז כנ"ד שהראשון מוחזק הוא שחלוגו ופתחו נעשו
 קודם שנעשה מעבר לרבים וה"ל הא הוא כבר זכה להיות לו
 חלון ופתח למולס אף ח"ל כשגדור ויהיה דה"י דהא זכה
 בה מקודם מש"ל השני הבא לפסוח עכשוו הא כשיהיה
 ח"ל רה"י לא יהי' לו שוב רבות לפסוח בספחה וחלון כיון
 שלא היה לו זהה מקודם שנעשה רה"י ממילא ה"י יכול הראשון
 לעשון כי אף שכתבו חן אהה מויק לי כפסוח הפתח הוי
 החלון מ"מ ה"ה יש חשב שה"ל כשיתייבן הדבר יתאמר שהחלון
 והפתח בלך נעשה קודם פתח וחלון שלי ולא יהיה לי כמה
 להבטיחך ואף אם הרלה ליתן לי כער ע"ז דכשיהיה רה"י
 אוי השכוס פתחך מ"מ חן דלוגי לשמור כשרי מן הפעברים
 כדאיתא בכר"א זו בגמורה וכל שיש כעס כל דכו לפענתי
 הא ק"ל דכזה חן בו מכוס מדת הדום כמו שכחה הראש"ש
 בפ"ק דב"ב ולא דמי לפסוח חלון על חורבתו של חצירו דהא
 התם הכל יודעין שהחורבה היה של חצירו הילכך אם יהיה
 לעשון ששחלון הייתה קודם שנעשה החורבה היה לרץ להציא
 בידור ע"ז : וכיון שהין לו בידור אינו נאמן כמו שכתבתי
 לעיל מש"ל כהן הא לא ניכר חוזהו חלון או פתח נעשה
 תחילה ויכול לומר שלו נעשה תחלה וכיון שיש לו בזה חשב
 של פסידא הילכך אף לדעת הראש"ש נמי יכול לעכב כנל"ד
 ואף אם לא נאמר כן בדעת הראש"ש מ"מ הסכרה מלך עליו
 נכון היה מחוד כי יש בזה חשב גדול חילי במשע הבנים
 יבהיח הדבר מי טעה החלון קודם וה"ל חן זהה נדח

ועוד כנ"ד כיון שגם כשה יש דבר הניזק לפניו אף
 שאינו חזיקו עכשוו מ"מ בזה גרע פשי ודמי
 קלח לתבוגת הראש"ש הנ"ל שהביא הסוד בסי' קנ"ה ולפי
 מה שכתבתי לעיל טעם הראש"ש דכיון שלא קדם המזיק וזה
 או על המזיק להרחיק נפשו והכא נמי דטוחא אף דעכשוו
 אינו מויקו עדיין : והנה ראיתי בדברי הב"ש שם ב"ב ג"כ ונס
 בדברי הבואל דשברא זו לא מהני לן לאסור עליו להסדך
 לכתחילה מאחר שכעת אינו מויקו והביא ראיה מדברי מרדכי
 ברשב"ץ ב"ב שם ד' י"ז על מה דקאמר הנמלה התם והי
 דמשפיק טנמח מאי כפי התם דהכי קאמר ולי לאו לנמח
 והיו ששים מליט יולאין להוך עדה של חצירו ומעכב המחזיקה
 מעמיק שלשה טפחים ע"כ : והקשה הרמב"ן ח"ל קשיא לן
 אמאי כיון שנעקר ואין מי שיפסיק נגד השלשין היה לו לפקוד
 את החילין ומה שתיך הראב"ד דה"ק ולי לאו לנמח הבהא
 שנעשה שמתך היה לנמח ואיחרמי מילתא שנמלה משם והשאה
 ליהא לא מחזור לן שהם לא סמוך אלא מכוס שהיתה לנמח
 כשנעקרה יסוקר את החילין ע"כ : ומה הודיעו שדעת הרמב"ן
 בהך שם כשה מויק דבר הניזק מ"מ מאחר שכעת אינו חזיקו
 רבתי

הוא למחך ע"ס ולדעתו אין מזה שום קישור על דברי ואדרבה
 מה מוכח להיפך דהא הרמב"ן הוא מהפסקים דגדרי במסקנה
 אלא וז"ל לפי מה שכתבתי לעיל ה"ל הוא כסוגיא לפי
 המסקנה דהכא דמחך נהיה נגזר או אין לרדך להרחיק
 כי קדם וזה רק הרמב"ן כמד דבריו לפי ה"ל דהקשה על
 רבא דאיכסר למחך ולא ידע עדין מהסברא שבין עקדם
 וזה וזה רק היה סוגר בחל"כ יכול לשלקו ובין שכן אסור
 להחליט למחך מכוס דכא דיינא או מכוס שמה יחזיק לכך
 פירש הרמב"ן כיון שנתקד הנומא מחייב לעקר האילן אבל
 כל זאת הוא לפי כס"ד ופשוט הוא :

ואין להקשות על דברי מדברי הרמב"ן כפי קב"ד סעף
 ע"ל ברובין שהיה לו חלטת בביתו נגד חזרו או
 גישו של חזרו וטובל בנייה ועל השתל וע"ל רואה ראובן
 ברשות בעל הגינה שדעת הר"ם שרדך לפתוח חלוטיו חף
 שפחה נהיה רש חלקין וזכירה להו מחזר דעשה בהיתר
 כל הניזק להרחיק עמו ע"ס ושיקר מחלקותם פלי הוא
 בשום רבא ואיני כב"כ דף י"ה בהסוגיא דהנא למחך
 דעם שם חלקין הוא מכוס דדמי לה לרפת וחטת סעסה
 קודם שפחה חזרו את האילן דחמירין דיון דכסירה סעף
 ליש לרדך להרחיק עוד ע"ס דב"אור אכ"ל וזה כבאן כיון
 דחלקן הוא הרי הוא מנסל כל השמימי של חזרו וגם ככר
 היי מכן דבר הניזק דהא חזרו של חזרו קטוע וקיימא הוא
 ולפי מה שכתבתי הא בזה ליבא מאן דשליג שזה לא נקרא
 סעף נהיה והרי חזקן כאן שנס כב"ג י' פוסקים דכברי
 דחמירין כיון דסעף סעף והיינו ע"כ משום דחף כה"ג נמי
 נקרא סעף כסירה :

אבנים לאחר העיון רחא משם דב"ב מיירי הר"ם כאן
 שהחלטת לא היו מחייבים לו כ"כ מחחלה כמו עכשו
 ע"ל חזיר של חזר או גינה של חזירו דל"כ בהמה למה מחייבו
 הר"ם לפתוח חלטו הא ככר קדם וזה בהחזיר הר"ה שלפניו
 כש דלי' בתשו' הרשב"א הוכח כאן ככ"ע ס"ק ל"ח דאם ר"ה
 מתקין או איש מחייב לפתוח חלוט כיון שהוא משתמש מהחזיר
 ד"כ חף שהוא רואה ג"כ ברשות חזירו ח"מ לא חכמה לן בזה
 כיון דחיש נהיה כלום מהחזיר של חזירו ולכל הפחות לא היה לו
 לכב"ל ח"ל לומר דדש"י הש"י נגזר חזירו ולפתוח חזירו והוא
 ח"ס יכול לכתוב עליו ח"ע כדמיירי שפסו הוא נהיה מהחזיר של
 חזר חזירו והשתא עפ"ר כתב הר"ם שהוא מחייב לפתוח
 חלטו כ"י שלא יסתמש מהחזיר של חזירו וכיון שכן ע"כ את
 מוכרחין לומר דהא דכתב הרמב"ן וכוון דעשה ברשות על
 הניזק להרחיק עמו בודאי אין בחוטו שמתעבה וזה גם כן
 בודאי של חזירו דהו בודאי איש כי כמה וזה בשל חזירו
 והכנה חוקה אין כהן כיון שלא היה רשות לחזירו למחול לו
 פתוח דמה איכסת לו כמה שפחה חזירו הטובל ובמקום
 שאין מחלה בא ק"ל דאין שם חוקה חל"כ ע"כ כוונת הרמב"ן
 הוא כמה שכתב שעל הניזק להרחיק את עמו ר"ל שאין
 על בעל החלק לפתוח חלטו אבל מכל מקום לרדך הוא לעשות
 מחילה כדי שלא יכנס מאירד של חזירו :

דעוד נראה כה לפי מה שמתקן רע"א בנזק שחפץ
 הוא אם הוא חזיק או לא כגון הא דמתקן המהריב"ל
 ח"כ כלל ע"ד נמי שהחזיק בלעז על חזירו וזה להגביה
 דאי ספקא דרשותא ח"ס היי כמותק על הכזק או לא אם
 יכל כמותק לומר כיון דיש סכנה דאין זה נקרא חזק ח"כ
 מהס שרזה להפקע וסעי עלך להביא דאיה שזה נקרא
 חזק ע"ס חתום כל זאת הוא אם הספק הוא בשיקר הסק
 ענה שהספק הוא אם זה נחשב חזק או לא אבל אם הוא
 בודאי חזק רק הספק הוא אם מחל לו הסק או לא בזה
 בודאי אין רשאי להדיק וכדומה ג"כ החס וז"ל ה"ג כיון
 דעשה נמי הוא משתמש בשל חזירו וז"ל חזק כמה שאיש
 יכול לעשות חתום לטע כי גם זה הוא בכלל הפסד יחשב
 נמי ככתב המרדכי בר"ב דכמה שפ"י הסתכלתי מתנג

אישו מהשתתב בחזרו זה ג"כ נחשב בכלל חזק ח"כ ע"ס
 כמה שכתב בשם רב נחמ וז"ל ה"ג הא בהמה רשאי היא
 להחזק לנזר חזירו ולחטע הרבים מלכטס לחזרו כמו
 שהבאתי לעיל בשם הספר חרשים רק שבעה הוא מחל להם
 מחמת שאיש מקפיד עליהם ועל שחטו אשר שהוא מקפיד
 וחלל ג"כ הקפידה מקום להקפיד ע"ס ד"ת לכמה שפסקים
 הסוגרים דאין רשאי למחך רק שפשי רוצה לטוב פלוג ע"י
 טענת מחילה מחמת כי אולי הדין הוא ורשאי למחך משום
 דחמירין דאין חזק מקפיד על טענת דכא דיינא לפי זה
 כל אי רק ספק במחילה ולא הוי הספק בשיקר הסק וזהו
 הא אין רשאי לטלי עלמה :

ב בשיקר הדין שהחלט רע"א רבכל מקום שהספק הוא
 בשיקר הסק אם הוא נקרא חזיק או לו לא רשאי הוא
 למחך ע"ס לדעתו זה הדין במסקנה שני' כי ח"ס כ"כ ר'
 י"ב על הירכבי בהרחקה דגפס וסד דבעין שלשה טעמים
 וסד כסד ומכני החס כיכא חק כמציאות או וסד כסד חק
 וכעני תדווייו או לו סד כסד חק וכחזר מרייה בני וככז
 כר"ם ז"ל וכוון דלא ח"ספחה חלקין לקולא ופני כחז או
 להרחיק שלשה טעמים או לפוד כסד וכרמב"ם ז"ל בכלכות
 שכריס פסק דבעין חרמי ע"ס וקשה פלוג קשייה הר"ם
 דיון דספק הוא הוי לן למחל לקולא חלל כחזת רחא כמו
 שכתב הגאון שם כפי קב"ד ס"ק ת' וכן הוא כספר בית
 שמואל יחרון דשולחתייהו הוא אם מתיקן כחלל הם בכלל ספק
 מחלה דאוליין לקולא או הם בכלל ספק ח"סרה ורמב"ם
 ככר דהוא בכלל ח"סרה ע"ס והחס נמי אם חמא דאי סד
 כן ח"כ ע"כ כמד מהס ד' להסיר חזק נמלא דהספק הוא
 בשיקר הסק ואפילו הכי לא הכריע הא"ע בשום מקום לפסוק
 כר"ם כזה ועוד כי ככר חרמי דכברי פ"ך שם ס"ק י"ט
 לענין פסן שאיש חזיר שכתב בפשיטות שאם חל להחזיק
 להחילה כהק ולעשות פסן שאיש חזיר פשיטא לו לה"ך
 דחזיר ע"ס וחמתי ככז זאת בפשיטות דהא הוא עמו הכריס
 כס"ק ת' דלכר"ם נפשא ח"כבי לקולא לענין סד כסד
 ולכריי ח"שלו להחילה נמי אין לרדך רק חזר מרייה ע"ס
 כקו"ט ס"ק ה' וז"ל למה כתב כהן בענין שאיש חזיר לכ"כ
 פשוט שאסיר חתום חילוק לה"ך הוא פשוט משום שיש
 חליק בין קום ועשה ובין שז ולא טענה דהסס את מכריחין
 איש לעשות שיהס להרחיק ולסוד כסד לכך פסוד לרעת
 הר"ם חש"כ לענין כיווד וריבון שהוא רוצה לכות בשל
 חזירו לכך חזיר להחילה חף לרעת הר"ם וכן לענין פסן
 שאיש חזיר שהוא רוצה ג"כ לעשות הסק כדים נמי דכחתי'
 וכפוס הוא וז"ל נמי הא לא דמי נמלא לרעת הר"ם
 וכר"ל והקשות ס"ק ה' ו' חזיר נמי גם באל לבחילה ח"כ'
 לרעת הר"ם ולכרמב"ם כודאי חזיר בכל מקום :

א"כ בשיקר הדבר שכת"ר חלטי בשל רוצה להחזק
 יכול לפק לזה לנזר חזרו ומכיל רח"י מדברי
 כה"מ ס' קפ"ח שכתב שכל שוקף יכול לכרייה לפכרו ח"ס
 הוא חמלה כחזקת ומכיל רח"י מהא דברי העיר ספין זה
 את זה ככרי העיר ולדעתו בבאן אין בעל החלק יכול לפק
 לזה לנזר חזרו משום דגם ככרי העיר אין חזר יכול לפק
 לא חזירו חל"כ ע"כ יהיה מזה חזק סוכה גם לפכרו רק
 שחזרו אין רוצה בזה ע"י חזקא בישק חש"כ אם הוא אין
 לרדך לנזר לזה או גם כרי העיר או שאר שפסן אין חזק
 זה לזה כדלי' כמשי' הר"ם סוכה כס" קפ"ז וחס החומרים
 ככביים חתום שריים כשפחות איש לרדך ליתן למחך לנכות
 החומרים משום דאין חטע זמא לכה וכה שכתב כמשי' חס"מ
 חלפך שאם כס"מ סוד כסד איש לרדך כלל לערוה סוכה
 אין לרדך ליתן לזה זמין כח"ס ח"מ ס' קל"ג ששולח סס
 כחזרי העיר ככדוים שם השוכרים ופכריס ע"ד לרמי חקולה
 אם מחייבים הם לעמוד בהשטרות העיר פגן מרתק וזכחה
 במצות

בהתחלה שהן להם הגולה כ"כ כמו חשבי העיר גופא ומסיק
 שם שהחילוק הוא בין אם ימכרו בתייה פעם או חף אם
 כמה חיי לרין להם מ"מ חייבים הם ג"כ ובאם לא ימכרו
 להם לשלם או חן לריון ליתן ע"פ ח"כ ה"ג כיון שזה הוא
 סיבות שיחיה החצר פרוץ ויהיה מעבר לרבים המללא חייט
 יוכל לכשתו לגדור :

ועוד נראה לי שאף אם בעל החטון ירצה לבטל המחילה
 שלו מ"מ השני יוכל לפעם ולמסור חלקו שהוא ד'
 אמונה שלו לרבים וליתן להם במתנה ומחילה יהיה רשאי
 לפתוח שם חטון דהא לא נשתעבר ליה שלא ליתן מחלקו מעבר
 לרבים ודמי קאם להא דמבואר בס' קד"ו שאין רשאי לשכור
 חזירו לאומן ורופא וגרדי מ"מ יוכל לשכרו לאחד מן החומקין
 הללו והטעם הוא כיון שבעת המכירה חייט ניכר כ"כ שהוא
 מוכר זאת בשביל החומטת דהא יוכל להיחם שבויה זאת חן
 לרירה וכיון שבעתה מטפס חן ההיסק ברור חייט יוכל לשכר
 עליו וח"כ אם ירצה למסוח החומטת מהשני דינא כדהיה
 ע"פ לפ"י הבא עמי רשאי ליתן להם במתנה או במכירה ואם
 ירצה לח"כ תשחשי דינא כדהי רבים דהא גם כאן שייך זה
 הטעם מהם עיין שם בפרישה ומדברי הש"ע דכאן ג"ע על
 דברי ה"ק בס' קד"ו סי' י"ב ע"פ :

ג ראיהי שכל כח"ר שאפשר למד דפסקא כנגד שמה שאסור
 לא נאמר אללא חוקא בבית ולא דמי זאת לשאר חזק
 שהוא בכל מקום משום דכאן הא כללוא הכי לרין למינע
 מיניה ומדייק זאת מלשון הש"ע שכל חוקא פתח בית אבל
 לרעה זה חייט דהא הגמרא התמא קאמר לא יפתח פתח
 כנגד פתח דמשמע כל פתח וחף פתח חצר במשמע והכי
 מוכח מדברי הראשונים שחילקין על הרשב"ם דלרירה בני
 כפתח כנגד פתח כהרחקת משה והם מביאין רחיה מהא
 דחיתא כחשבה דהחלוטת בין מלמפלן בין מהלד לריון להרחיק
 ד' חטות ואם נאמר שיש חילוק כאן בין בית לחצר ח"כ מאי
 ראי' היא דהתם כפתח של חצר מיירי ואין לו השמיטין הרבה
 כחצר ולא לרין למינע מיניה משא"כ כאן דבלג"ה לרין
 לחינעי מיניה אללא ע"כ חזן חילוק זההם מבואר בפשוטם
 ע"כ דאף דדיר של כפתח דרין כן וכן מהא דחטות המבואר
 בתוספתא שאסור לעשות שם פתח כנגד פתח והתם חטות
 המבואר בש"ס הוא מקום שאין דרין בו כדאיתא בהלכות
 מוזהב באתרוגים דהא דחטות פטור ממזוזה הוא דוקא כמו
 חטיות שבש"ס שאין דרין בהם וכן מבואר ברש"י ת"ה
 דהתם חטות חן דרין בו וכן דנקט הש"ע פתח בית הייט
 לאפיקי מסיפא פתח חטות ופשוט הוא גם מה שדולה לומר
 כיון דבדעתם שלא לגזור עוד ח"כ דמי ליה לשדה שאינה
 עשויה לטורות שרשאין לתפור בה בורות ח"כ ה"ג רשאין
 לפסוח בה חטון זה חייט דהא מדברי רש"י שכתב וכן הוא
 בשמ"ע בית הלחון ובית כנעל משמע שגוף הכדה עשו'
 לכך משא"כ הכא הא בידו חלי אף לגדור או לא דמי להא
 דחיהא בירושלמי ע' ח"כ סתם חרבה שומרת לבטת וגם
 כאן בסס חצר שומד לגדור ומה שמכיר ראי' דחטון לא נקרא
 גירי דליה מדברי המרדכי ריש כ"ג בורח היא רחיה אבל
 בב"י הביא הכ"י ד' המרדכי בס' קד"ו מח' י"ד והי"ט
 ודברי יעמא הוא ע"פ ובאמת חן לו בילד דפתוח מד' חף
 שלא כנגד פתח חסור :

ד ויצא לט מוציאי חן דהראשון וזה כפתוח של מדינה
 באופן שאין חזירו רשאי לפסוח עליו נמצא במה
 שהשני פתח כפת חסר ישרא קך תכנסל חסות של הראשון
 תמילא יוכל הראשון לפסוח למחילה משום חשש שריח
 חילוק או חשש חוקק דמי ממש לחרבה ומדין מיניה וכן
 י"ט להכיר זאת מדברי רש"י גופא כהפך קאמרתו שכל שם
 שנגפס יוכל לפסוח למחילה משום דיכול למד ק"ל כשיפתח
 ק"י מינע והרמב"ן ור"ם והר"ע דמיאק דמיאק לאסוד חזן
 חששין מבוה דינא דייטא וכ' ח"כ ומתנת חשש של כהשכ"ח

שכל חלי יעמוד בית דין אחר וידוע שאלו לפלג ח"כ בשביל
 זאת יעכב עליו זה חייט דיכול למד ק"ל דנפס לא נקרא
 גירי דליה ע"פ תמילא דפתח כנגד פתח דהא חוקק רחיה
 והכי גירי ממש עיין בב"י סי' קד"ו ותמילא כדברי ח"כ לפי
 דבריו הוא ככלל חיקק שמתחדש תמיד שאין רשאין לפסוח
 ופשוט הוא :

ו ודנה כח"ר נמכתבו מהחשק לענין חס סמך כבד וח"כ
 גדרו החצר אף לרין ח"כ לפסוח ובאמת חן זה
 ספק כלל דהא כ' הכ"י בס' קד"ו דלכך יבטולא דפאסי
 יונאס כ"כ כ"ו והוא כתיבת הרישות משום קבי לא מהני החס
 סמך כהיתר לשיטת הפוסקים דמהני פשוט דד' סייקין שאלי
 כיון דלא מהני בהו חוקק לא מהני סהו ממי סמך ברשות
 ע"פ ש' נמצא ג"ד נמי כיון דק"ל דפתח כנגד פתח לא מהני
 חוקק ממילא לא מהני כמוך כהיתר וכדור הוא הלכך לפ"י
 מה שכתבתי שיש כאן ג"כ חשש שכחה בודאי יוכל לפעם
 עליו מה"ט גם שייך כאן סכנת הרשכ"א דכיון דעכשו מתרבה
 מחלוקת הפוסקים כמעט בכל פרט יש חשש חלי יעשון ח"כ
 ק"ל כי באמת דעת הב"ח דלרשכ"ס מהני חוקק חף כפתוח
 כנגד פתח ע"פ חף דלא ק"ל קן מ"מ יש חשש כנלפ"ד

סימן עד

עוד להכיר הנ"ל ע"ד מה שהשיג כח"ר כמה שמבואר
 בדברי וו"ל וגראה לענ"ד להביא ראי' ברורה לדבריש
 מהא דאיתא בח"מ סי' קנ"ו סעי' ט' כוסין בני מבוי ח"כ
 שלא להשיב ביניהם לא חיים ולא בורסי ולא אחד מנסלי
 אומטת' היה גם כמבוי אחד מבוי אומן ולא מירח בו וכ'
 וחשילו היה מבני מבוי אחר חתם יוכלים למנעו שהרי יש
 ביניהם אוחה אומטת וכב"י שם כחכ דהרמב"ם מפרש הדין
 כ"כ ד' כ"א דבר מבואר אחר מבואר אחריתא מהו מי מלי
 למימר בכן מבוי דרין לא מחינן אבל כך דלא כן מצי דרין
 את מחינן מטפס דרין אנו יוכלים לישן מקול הכנסתן וסיוולאן
 או דלמא כיון דכללוא הכי יש כמבוי ז' אוחה אומטת וחיתם
 מוחין בו אמרינן דמתמחא לא חיתפת להו בקול הכנסתן
 והייולאן הלכך אשילו בכן מבוי אחר חיתם יסולין למחות ואספקתא
 כתיקו ומשום הכי לא מרי מעכבי ע"פ ש' ושם חר ופטי דבריו
 דאם אחד מבני המבוי יש לו חמות או מרחק לרפת הרמב"ם
 יוכל חזירו אשילו הוא כן מבוי אחר לעשות שם מרחק או
 טחן שכל און שאינם רואים למחות ביד הראשון חיתם יסולין
 לעכב ביד זה ע"כ הרי חזיק דאשילו היכא דהכא מוחין
 וכיד בני המבוי למחות גם על הראשון כמבואר בב"י ה"ל
 וגם ברמב"ם וש"ע שם סעי' ד' דיש להם לעכב בכל פת
 ולמדן חן אף חיתם יסולין מקול הכנסתן וסיוולאן משום דהיסק
 זה כמו טען ואכא הוא שאין להם חוקק וגם שייך כזה כהשגחות
 דרין שיחיה להם ח"כ סודת לפסוח וחף שאין לו חוקק מ"מ
 דמי ממש נפסם וכדומה שג"כ חן לו חוקק ומ"מ אמרינן
 דשייך שם כהשגחות דרין ח"כ ח"כ חיתם יסולין למחות ולעכב
 ביד השני כ"י שאינם רואים למחות ביד הראשון ויעד דרין
 גמי דבמות' בין דהיסק החצר פתוח ורבים טוקעין בו ואין
 לו היסק רחיה מחלוט של זה דס"ס בשי לאשטעטי מבוי רש"ד
 חייט יוכל לפעם עליו כ"כ שאיט רחיה לגדור תלירו ופאשילו
 לרעת הסוסקים החולקים על הרמב"ם וס"ל דיכולים לפעם
 על השני מבואר בב"י וברמ"א שם סתם שאי דיש שם
 היססת כנסתן ויולאן מחמת השני מבואר בר"מ שם פ"ק
 ג' וגם בשמ"ע שם ח"כ הוי לכו הוססת היסק אבל ענ"ד
 שאין כאן הוססת היסק רחיה ע"י חלוט לכ"כ חייט יוכל לפעם
 עליו וכו' היא רחיה נהולה שאין עליה תשובה כפי"ה ע"כ :

עוד כבד ח"ל ומה שהשיג מר על פשוטת רשק"א הנ"ל
 שהתלים דכ"מ שפסקא הוא בעיקר ספק אף הוא
 מיק

מוקד או דה לא נקרה היקו או מספיקה רשאי לסמוך וכו' מה המחלוקה בטיה היא זו בין הרמב"ם להר"ם במינה צבאייר הג"ה א"י ק"ה ס"ק ח' וגם בס"ק ל"ה בענין דהם לר"ך ג"כ לבדו כבוד כותל טורו דהוא היכני בגמרה ג"כ שם דלהרמב"ם צטין הרוויחו מביס דסובר דספק נזק הוא ספיקה דהויא רחל לזולתו כי לחומרא והר"ם סיכר דזה נמי הוי ככלל ספק משון דלזולתו כי לקולה להנכש וכו' לענ"ד מיחא מביס דמזין למימר דרע"ה יסבור כדעת המ"מ והכ"י דהרמב"ם ז"ל ס"ל דנפטיה הויכני דבאמת בהרוויחו צטין דרחקה בלביה וגם סד כבוד הכל לא מביס ספיקו דהכ כן פ"ג כנאור הג"ה א"ס ס"ק כ"ו והא דריכד וריכך בהי כמזוחר בחש' הנ"ל ובאמת יש להכין דעה הג"ה בס"ק ל' למח' לא כהז כמו בס"ק כ"ו דנפטיה הויכני דהרמב"ם :

מבני מבני שלהם מחילה דמי יומם לזו שחינו יסולים לעבד עליו מכה טענה של דינא ודימא לפ"ז אין רחיה מדברי הרמב"ם דבר מציאה לענ"ד וצבור הוא :

אך דברי השמ"ע והפ"י גופא לא הכנתי כי הקוביא ו כבר חייבן לדינא ודינא רק במקום שיש חשש חלי בין כך לא חייבין לדינא ודינא רק במקום שיש חשש חלי בין כך ובין כך עד שיצמדו בדיון יחזק כגון בחלון משא"ל במקום דליכא למחש' להכי לא כגון כדיו דליט מוקד לו בזה לא חייבין ובחילוק זה הא יש ליכב ג"כ קציות כה"ר . חלל חשילו חס נאמר דאין מושפין לשכחה וח"כ הא ליכא לחילק זה מ"מ נמי אין שוב רחיה מדברי הרמב"ם מדע דל"כ מה יפנה בטייה החלפטי שסובר דכל מקום יכול לעבד עליו אף במשרה וירק ואיך אף שהוא פשה וחס נרשעו מ"מ יכול לעבד עליו משום דינא ודינא או פטנת חוקה וח"כ לדידיה חמתי במבוי אינו יכול לעבד ארבעה הכא גרע ע"י דבכר מבוי אחרתא טובה הידוק בשל חבירו והכא במבוי הא ליכא נמי ג"כ כל הפעמים הנאמרים במשרה וירק ושאר מוקדים ואף חס נאמר דהאלפסי והאלי בשיפתייהו יפרשו כאלו בזה דבר מבוי אחר מבוי אחרתא או יכול לעבד או לא כפירוש רוב המפרשים דמצינן פיטוק חזותא מיירי דלא שייך זאת כלל להסבירא של דינא ודינא פ"ג כבוגיא . מ"מ הלא דעת הש"ך שם כי בזה הכל מודים לר"י של הרמב"ם רק שכה חילקם בפירות הגמרא . וצוד כי רחויי כבעל הפטור חות מודעה בק"ג שפוסק שם להדיא כאלפסי ור"ם במשרה וירק שיכול לעבד עליו ואפילו הכי שם גופא כהז ח"ל ומסקנא דוקא חזר שאין רופא וזמון חזר שיכול למחות מקול הנכנסין והיולאין אבל מבוי שיש בהן בעלי חומות אינו מעבד חס שכיט לפשות רופא או זמון כדנהיג טופין בני מבוי וכו' ולשכטו אינו כופה עכ"ל . ויחינו ממש כביטת הרמב"ם : אבל באמת אין שייכות זאת כלל לנ"ד משום דהוי היקו של קול הנכנסין הא לא דמי לשאר היקוים הגמתיים שם כגון גפה וכיוצא בו דליכא בהם הפסד משון מחש' משא"ל הכא הא אינו טובה לו שום היקו בממוט וקול אין בו ממש וחי לאו דאמרין לן ח"ל דאלת הוא קפידא חנן מסבירא דנפשי' לא הוי ידעינן זאת . והלכך כל כה"ג אמרינן בזה דהם אמרו והם אמרו הם אמרו שיש קול שואה קפידא ויש קול שאינו יכול להקסיד כגון היכא דכלאו הכי יש שם קול מהה המבוי עמלו שאלו אינם יכולים לעבד אף על מבוי אחרת ואין זו שייכות כלל לדינא ודינא כי כן הוא נזק הדיו דכל כה"ג אין כהן קפידא כלל מדע דבסוגיא שם דף י"ח שסובר דהם רבה שאבור לסמוך דבר המזיק אף שאין שם עדיין החק ופריך עליו מכמה משניות מדף כ"ה ומדף כ"ו ומרחיקין את הריחים מן הסבב פעמא דחייבא כותל הא ליכא כותל סמוך פ"ג וחמתי לא פריך מהמטנה הקודמת לזה מרחיקין את הסולס מן הסבב פעמא דחייבא סובב הא ליכא סובב סמוך . והגמ' דלג זאת ופריך מלקמן והיינו על כדקח מבוס דבוכך לא ארי רק גרמא למד והלכך די לט לאבור כשיבט השוכך מוזמן לפשיי אבל לא משיקרא ולא חייבין דהם לדינא ודינא כלל והיינו מטעם הנ"ל משום דלא מיירי אלא בדבר המזיק למעט של חבירו ממש :

עוד כהז כה"ר ומ"מ מה עוד דקף להר"ם הוכיח לכתחילה כבוד לחוד וצטין הרוויחו הרחקה וכד כבוד כהז"כ בקלה"ח ס"ק ז' חתי חתפלה מאד על הק"ה"ח שנגלס ממנו לפי שעה דברי הסור ס"ק י"ח כה' חבל ה"ה הר"ם ז"ל כהז דבחד סני חס דרחיק ח"ל פיח סיד וחס ירלה יסוח כבוד ולא יסחוק הכי מפורס דהדיא דלהר"ם שרי לכתחילה בחד מהני :

עוד הבינו עלי כה"ר וח"ל גם מ"מ מה כנ"ד כיון דליכא פלוגתא דרבוותא הוי רשאי לפחות החלון או לא פ"ב לכתחילה אבור לפחות לדעת הרמב"ם דספק נזק הוי כמו ספק חיבורא . לענ"ד לא פגע ולא נטע הא דהרמב"ם לנ"ד דההם כהני דהם הספק חס מוזיקו פ"י הבור וכוונת ומכ"כ בזה דריכוד וריכין דודתי זיקתי חמ"כ רק הספק חס לא חייבו לחוח חממים להרחיק כמותך מקודס חס כן מספיקה אין לו להיך לחבירו משא"ל כנ"ד דהשתא אינו מוזיקו כלל וכבעיה שיגזור חזירו ויהיה שייך בזה היקו רח' או הוא מחוייב לבהוס חלוטו וכל עיקר טענת המערער הוא בליט רונה לההעטש עמו דדיו ח"כ היך טכל לאבור עליו מהשתא הלא יאמר קיס לי ננפשי' דלא ההעטש עמו דדיו וחסלק החלון בעמלי בעת שיהיה היקו רחיה ומה שם מוזיק שייך בזה הלא אבור לחדס לזוח מחבירו כהז לא ירבה לפרשו חזר כך וכדכרית גיחא הא דספק הרמב"ם בהויכני דבר מצוהה חכר מצוהה אחרתא או מי לעבד לקולה דלא מלי מעבד וכנ"ל אף דהרמב"ם ס"ל ספק מקין אבור וח"כ היך הוא מוזיק לבני המבוי מספק חלא ודתי כדאמרינן כיון דהשתא אינו מוזיק וכשימחו כהרמב"ן יא גס הוא מהמבוי כעמלו עכ"ל :

הנה לפי שיטת כה"ר כי לשכחה לא חייבין חלי ישכחה דבכר וישפון שבלו קודם ח"כ בלאו הכי לק"מ לפי מה שחילק הסמ"ע בכו' ק"ג ס"ק י"ג לפנין זה הכולם מנג של רעשים שאין לו חוקה והיט יכול בעל החצר למחות עמו כהז להוציא חיו כיון שאינו משתמש בנגו דהא אינו עשוי רק בשביל קיום הסולס בהקשה כהמ"ע חמתי לא חייבין לדינא ודינא דלמח' יספך בשל החזר לבטוח שם כמו דאמרינן בכו' קנ"ד ופריך דכאן הכל יודעים שהך להיט לחבירו להאריך וזו עד שיצטרך עכ"ל . וע"כ כונתו הוא דלא דמי לפשות חלון על חוכתו של חבירו דחייבין דהם מבוס דינא ודינא היט משום דהם לא שייך לומר דרך קבוע הוא זאת להניח לפחות חלון על חרבה של חבירו דהא אין זאת אלא דרך הזדמנות כעל הצית כעת וגופסה חרבה ולא שייך פ"ל כלל לומר שהוא מנהג קבוע והכל יודעים משא"ל זו על גג הוא דבר המבוי ובכוח וכוין לומר ע"ל כהזל יודעים שהדרך הוא להניח לחבירו לעשות זו ולא יבטלו לדי דינא ודינא כן יחא כונת הסמ"ע . ופשוט הוא . לפי זה ה"ג כהז מבוי אחרתא כיון דלהרמב"ם אינו יכול לעבד עליו מלך הדיו והמבוי מחילה הכי כהזכרם זה לחק קבוע שחינו יכולים לעבד עד שיבטין החומות גם

מזיקין לו עוד ולא שייך כאן כלל היות רק שלא יחמיל לעשות עוד וא"כ כזה כדנח של עכשיו כך יהיה דיוט אח"כ לכך יכול להמון ע"ש. לפי זה הא דגרדי ורופא וחומן היו ממש דטווחא דהא אין הבית של האומן או הגרדי גירס להזיק ושיקר גרס של ההזק אינו נעשה אלא רק ע"י האומן עמו שטובה אומנתו והא זאת בידו בכל עת שלא לעשות עוד בהחזקתה היות ממילא הכא נמי כדיוט של עכשיו כך יהיה דיוט אח"כ וזה חירון נכון. (אמנם דברי הגה"מ נ"ע דהא שיבתו לשליל דכל שהוא עושה בחוק שלו ליכא כאן כלל הטענה של דיוט ודינה כמו שכתבתי משמו לשליל ולסברתו ע"כ נ"ל דכאן השעש הוא משום דהוי חזק ממש וא"כ הא לדבריו לק"מ ול"ט):

ג בע"כ יש חילוק בין דין המבי לבאר דברים דאל"כ תקשה על הרמב"ם גופא דהוא עמו שספק לשנין האבני סם כנ"כ כביד ויבין לאור קודם שטעה זה הרפה בקר מהו אם יכול לעכב פלוני או לא וספק שם שיכול לעכב. וכנה המ"מ דהשעש הוא משום כיון דלא איפשטא האבני מסיפקא אין לו להזיק וא"כ אח"י פסק כאן הרמב"ם דבר מבוי אבר מבוי אחרתה לקולא דאינו יכול לעכב עליו ולא אמרינן דאסור להזיק מסיפקא אלא ע"כ שיש חיות חילוק בין זה לזה ועשה מהורן קושיות כח"ר. מיהו כיון דפחה כנגד פחה לרוב הפוסקים הוא בכלל איסורא ולא ממנהג משום דלשנין זאת מקרא מהא דרחה פתחיה שאינם מכוונים זה כנגד זה כדאיתא ב"ב דף ס' הלך בתקום ספק אפטר כראוי להחמיר ומש"כ כח"ר דמני למימר ק"ל דלא אהעטס בדיון הני אומר ובי בדיו' תלוי מלתא והלא חיי האדם תלוי נמי שאמר והיה העולם ואלו יורשים הא ק"ל דטוענין לירש ששלו קדם. ועיין בב"מ ס"ח לענין לירוק הקרן עם הרבים שהבשין ג"כ כה"ג והף דההא מהני להניח השער ביד שליט כמו ש"כ שם הרע"ב"א היבא ביי"ד בסי' קע"ו שאני ההס דהא אין כאן חש אלוהי יאבד השער משום דהא איבד השער ממילא לא יבא לגבות הרביית משא"כ הלא הא איבד חסדי אלוהי יאבד השער מיהו נה זאת אין אגלי רק לזירוף בשלמא:

ד לענין ונה בכתבתי במכתבי הראשון יבאיתי דברי הגה"א ס"ק כ"ח ולענין בד כסיד דהרמב"ם פוסק לחומרא משום ספק איסורא האף דהספק הוא בעיקר הנוק ומה רנית להביא רחיה דהגאון חולק על רשק"א וכת"ר העתיק לטוב שאני תמה על רשק"א ולכן כתב שדעתו בדעת המ"מ בחמה גם חכמי ידעתי מזה ולכן דקדקתי בלשוני וכתבתי שדברי רשק"א אינו מוסכם. ועיין שם במכתבי ומלא שכן הוא. אמנם כעת נראה לי כי בחמת מר אמר חדא ולא פליגי. כי ידוע דברי הגה"צ דהקשה על כל ספק ממון למה אוליין לקולא ולא הוי ספק איסורא ודירן דהא יתן לחבירו א"כ יהיה אלא חבירו ספק גול ולכן ישאר כמקדם ע"ש. נחלא לפי זה לא שייך הסברה רק היבא שאם יתן לחבירו יהיה חבירו נהנה מממוט של זה משא"כ כאן אם נאמר דלא בעינין שיהא א"כ ע"כ כסד לבד בני ולא ייק שוב לחבירו ממילא או בהרחקה בני ובה ג"כ לא יזיק לחבירו. נחלא לפי זה אין חבירו נהנה משלו כלום ואינו איכל חסדו של חבירו כלל לכך הדיון נותן שהוא חייב בכלל ספק איסורא וכן רחיה סברא זו כהפך בש"א ח' ח"מ משא"כ בזה דרשק"א הא מייירי שחבירו נהנה בשלו והלכך הוא בכלל ספק איסורא:

ו ומה שכתב הרב הג"ל עוד ח"ל וע"ד מה שכתבתי שג"ל שאם ירצה המפרער יכול לבקו להשני לגדור החצר וזה יהיה השני מחייב להחוס השער שלו אמר מר שאינו יכול לספו ואינו דומה למש"כ הגה"מ סוף סי' קע"ח דכל שהוא סוכה כיהיה יכול כל אחד לבקו את חבירו דשאני ההם שהוא סוכה לשניהם וכו' הנה אחת נשן דהה"מ מייירי באיפן שהוא חופלת לבניהם מ"מ כנ"ד נראה דאף אם נמליט באין זה עובתו של השני מ"מ יכול לספו לגדור חלקו כהנה בין שהיא חוק על

ידו ע"י היות רחיה דרבים ורחיה לזה מהא דכ' הרמ"ה בבוק סי' קנ"ה שני שכנים הדרים ביחד וביחו של אחד מהם נפרך ועי' בלוי נגבים לבית השני ואמר השני גזור בימך כי חתה גורם לו היות י"א דהדיון עמו ולריך לתקן היותו עם חולקין דלא הוי גירי דיליה והב"ח הפכים לרעה הראשונה. ואף הה"ך דחילק עליו הא כהב דלא דמי למחילת הכרס שגפרנה דבאני ההס דהיות כלאים ברי אכל נגבים מתן לימא לן דאחור' ומערה כנ"ד דברי היותה היה דודתי יעצרו רבים דרך החצר כ"ז שהוא פרוץ במלואו כמו שהוא עתה בודאי אף להש"ך והיה חולקין יכול לכופו לגדור וזהו זה נומם למחילת הכרס שגפרנה שחייבי לגזור:

ז רחיה מהא דכ' הרמ"ה שם סעי' כ"ג דוכס ממדינה וכו' לרבים לקיים דברי הדוכס ולסלק היות הרבים וכו' ובד"מ אות ו' שבוחר דאפילו לא היה לבני הכפרים בכנה כלל מזה מ"מ כיון שאחרים מסוכנים שהם רבים לרבים לסלק ההיות ויחזרו לטובע אח"כ היותו והא דכ' שהם רבים לא בא להפוקי דביחוד אין הדיון כן דלא מליט חילוק בין רבים ליחיד בשום מקום וזאת לענין דברבים קולן ואח"כ נחניהם דמים מטעם קדירה דבי שופי ולענין הדין המבוחר בסי' ד' אכל לענין גוף הדין במאי פרישי רבים מיחד וכמש"כ בסמ"ע סי' ד' דמ"מ לריבין לעשות לו דין דבי מפני שהם רבים יגלו את היחיד רק הא דכ' שהם רבים הוא לענין דמחוייבים לסלק היותו חתלה ואח"כ יתבשו מהרבים ע"ש ומראה שכן הוא. עכ"ש שמינין מהא דכל זקוק שחבירו יהיה חזק על ידו אף בהיות דממילא מ"מ מחוייב הוא לסלק הדוק ובה"צ מבוחר בכמה דוכתי וה"ג כנ"ד. ומש"כ מר לדמות זה להא דרבי קב"ג דאם האומנים אינם סתוים בשטות אינם לריבין ליתן לשור גביות החיטות אין הגיון דומה לרחיה דהם אין האומנים גורמים היות לבעלי חטות משא"כ כנ"ד שהוא נפסד על ידו. עכ"ד:

ח אמנם לרעתי לא כן הוא כי כאן בודאי אין טעין דהא אכן ק"ל גרמא דגרמא שזור כמו שהפכים הש"ך סי' שפ"ז דלא בהרמב"ם וכ"כ הב"ש סי' נ' דגרמא לבשה פטור והאך כתב כח"ר וכאן ברי היותא דיעברו זו וזיקו בהזק ראי' דהא היות רחיה גופא אם היות לכמה פוסקים פטור לשלם משום דלא הוי אלא גרמא לחוד והף להמחייבים כדאיתא בסי' קנ"ה סעי' ל"ג מ"מ לא הוי אלא גרמי כידוע וא"כ כמה שאינו רואה לגזור לא הוי רק גורם דגורם שפאור אפילו בגרמי כידוע משא"כ מחילת הכרס שגפרנה או היבא דאיכא השעש של נגבים דההס הרי הגבג גופא חייב לשלם הוא מנד דיון ממש וכן מחינת הכרס מיוק ממש הוא מנד דיון ולא גרמי כלכד כמו שכתבו החוספות כנ"ב ד' ב' ד"ה חייב באחריותו ע"ש ממילא הגורם לזה הוי רק חד גורם ובדור הוא. ובה מהורן קושית הגה"מ שם אלא שריבין להבין דברי החוספות דשם דהיבא רע לומר דהא דמשלם במחילת הכרס הוא משום קנה ע"ש והא לא הוי רק גורם דגורם ואין להאריך. ומה שמביא כח"ר עוד רחיה מהרמ"ה סעי' כ"ב שכתב שדוכס שגור על היהודים שדרים תחתו שיטשו עם הכפרים לבפס שידורו תחתו ואם לאו יגרם אותם שבעלי הכפרים מחוייבים לדור תחתו ע"כ ח"ד. אין זאת שיטת לג"ד כי אף אם ימא שאין חילוק בין יחיד למרובים מ"מ זאת בודאי הוא שביחיד הדין שטות דמים ואח"כ קולן. ה"ג שיכול לומר לו ששיחוק ישלם. ועיין ח"י סי' רי"ג שמליין בפ"ה שראשון יכול להשתדל בעדו לגור במקום אחד וא"ל למוטע אולי ימא מה היות לאחה יחידים ומביא שם דברי הרמ"ה דדוכס ומחלק בין יחיד לרבים והייט כנ"ל שביחיד יכול לומר לו כשאשכח אשלים לך. וע"ש עוד בחילוק הג' דמחלק חוקא היבא דהיות כבוד בלי ספק כמעשה דהגמ"ר שכלי ספק שהוכס כשיגזור ואמר ויקום כדבר מלך שלפון וכו' ע"ש ולדין אין היות כבוד. ועוד כי יש להבין מזהה טעם מחייב הגמ"ר את בני הכפרים לדור

נמור ונתוך כך קיבל שמעון מראובן בעד המעשה שקצב
 עמו סודרה סתומותי ועכשיו כאשר נודע לו שהוא איסור
 דאורייתא רוצה שמעון להחזיר לו הסודרה באסור כי הגאי
 מפורש ה' שאם לא ה' צריך לקבל הדיח לא ה' לוקח
 הסודרה וגם שיחזיר לו הלוואתו ואף שהוא עדיין בתוך הסון
 ס"ם הא לא היה לו אלא ארעות' דריח וכן שאין לו
 ריח חובע להחזיר לו מעותיו :

תשובה גרסינן בב"מ דף ס"ה ה"ז מאן דמסיק חריסר
 וזו דריביתא וזמר לי' חגר דמחברי בטענה
 בתריסר כי מסקינן מיני' תריסר מסקינן ופריך בגמ' ולימא
 ליה כי אגרנא הכי דאי משתרא לי' דהא בריוח בא לידי
 השתא כדאגרנא כ"ע הוא דאגרנא משום דאמר ליה סברת
 וקיבלת ע"כ גמ' . והנה בגמ' איש מבורח האין מיירי או
 דאגר מיניה החגר מהאמא או דמיירי אפילו שאמר לו בפירוש
 שהוא אוסר סבר החגר כענין עבר משום שברוחא בל לידו ואפי'
 ט"ו אומר גמ' רבא דהא סברין וקיבלת או דוקא בסתמא
 מיירי רבא . והנה גמ' זו לכאורה איש מוכן דהא כלמא יס
 להבין טעמא דרבא בזה דאמר סברין וקיבלת ואמאי איש
 נאמן לומר דער כאן לא סבר וקיבלת אלא בשעה שה' לו
 ריח וגם איש גריך לשלם מריבו משא"כ לשלם מריבו יחד
 מהמקח בלא שום ריח לא נפגלה וכסברת רב אחא מדיפסחא
 ע"ש וכן מלאפי שהקשה ק האל"מ מפ"ה מהלכות מלוה ע"כ
 ואין לומר שסברת רבא הוא משום דאין אדם נאמן לומר
 שטעה היה בדין וסבר שלא יטורך להחזיר הריבית משום
 דבזה אין אדם נאמן שלא ידע הדין וכדבר זה הארכתי לעיל
 זה אינו דהא איחא ביו"ד סי' רל"ב סעי' י' והוא מר"ם דאם
 כשבע שלא יעשה דבר פלוגי מפני שה' סבר שהוא איסור
 גדול ואח"כ טודע לו שאין זה איסור כ"כ לא חלה השבועה
 עליו דאמרינן דהוי שבועה בפשטא וע"כ בס"ד דמשמע דאף
 הישר חכם נמי איש גריך משום דהוא פשוט נמור וגם בב"מ
 ד' ע"ו מבואר שם בפוס' לפנין מקדש אחשוו דבכל מקום
 דאיכא פלוגתא בגמ' או אף שהדין הוא כהיך מ"מ יטל
 לטעון שטעה היה בדין ע"כ בפוס' ר"ם ונתן לו לשם מתנה
 זט' וא"כ ה"ג הא איכא פלוגתא בגמ' דף ס"א חס ריבית
 קלוזה וזלא בריינים או לא ואמאי אינו נאמן הוא לומר שטועה
 ה' וסבר שאין יולא בריינין ואף שבעל המירא הוא רבא
 ורבא נופא סבר דריבית קלוזה וזלא בריינים מ"מ מה בכך
 הא כהבו הדין' ולכך לשמואל במוכר שדאי בשנת היובל
 עלמו סובר דהמשות חריסר אף שבמקדש אחשוו סובר שהוא
 מתנה משום דהחס אפשר לומר שטעה בדריב שאלמר מוכרה
 וזלא ע"ש . הרי להדיא שאף ששמואל נופא סובר כלמא דאיט
 מוכרה כלל מ"מ לא הוי המשות מתנה משום דאפשר דהמוכר
 טעה בדריב ה"ג לרבא אפשר לומר שטעה בדר' ויתגן דאמר
 דאין וזלא בריינין :

ורבנה דענה האלון הובא בסור ח"מ סוף סי' קכ"ד ח"ל
 זמה שטען שלא ידע שיה' לו למתת פסיגניק ליה
 ועוד אפילו לא ידע מחילה בטענה כי הוי דלא מוכח מילתא
 דבטענה הוא כי מחילה ע"כ . והנה הסוד והאמ"ע שם וגם
 ברמ"א ס"ק י' הביאו ג"כ דברי האלון להלכה ומשמע שדעתם
 ג"כ שאלון טיין שם לפי זה מוכח מדברי האלון והאוסקים
 דטענה בדין לא מהי דלהי מחילה בטענה אם לא דשוכח
 דטעה דהא כסב ח"ל ועוד אפילו אם טעה לא חסר ע"כ
 משמע דאף אם ידוע דטעה בדין עמי לא מוכי' . ולפי סברת
 האלון שרלוה נמי דברי מהר"ק בשורש קכ"ט והוא כה"פ
 סי' קע"א שפסק דמי שהכחיש למהו שבלחם טמא עמי יסא
 אותה אחר כך ללשה ועכשיו איש רוצה ששפור אף מהקדש
 וכתובת ומתב דאין זה מחילה בטענה דהא לא סברתה רק
 משום שהכחיש ליסא אותה וז"ל דכין שסברתה שסברתה שלא
 פ"י קדושין גלוי דשעה דלא איכנסת לך בטענת ואנא ואמרי'
 גלח .

החת הדוכס כי אין לומר ממשם גרס החק שזני הכפשים
 גורמים דהא בג"ל שאלה ל' בענין ישראל שקנה מנכרי כלי
 כסף ויכריס הם שהם של הכומרים ומכרם לישראל אחר
 ועשה נאלמים להתפטר עם הגומריה . ומחייב הג"ל
 את היהודי הראשון והשני לשלם א' מטעם שהוא החק
 דרבים ב' שכל פת יוכל לשלם החק . ג' כי בכאן הם
 פושעים כי התפלים היו נכרים שהם של הסמרים . ובה מחלק
 התשו' רלכ"ח סי' ה' . וא"כ בכאן שאין בזה כלל מה' ג'
 טעמים כי בכאן אינם פושעים וא"כ מדוע מחייב אותם הכהמ"ר
 אלא פ"כ לריבית או לחלק כי שם מפסידים ממון ממש דהא
 לריבית לשלם מריבית ולכן נריך כל הג' טעמים אבל בזה הא
 אין לבני הכפשים שום חק כי היושבים תחת החכם יסלקו
 להם הדיקס וע"כ דעיקר הפשע הוא רק משום דספין על
 מ"ס והלא בטען על מ"ס ק"ל דבעלילה כ"ד יוכל לבטל כמו
 דאמרינן בב"ב דף ז' לא נשיגא דאפריח . ואף כי שם הוא
 משתמש אף בתיבנה וליבא ומכש"כ כאן שהם שוקרים
 דירחם ושלמולא דגברא איכא בודאי אין בזה משום טען על
 מ"ס וע"כ נריך לחלק כי במקום שיש רק טענה לחבירו או
 אמרינן כי בעלילה כל דהו אין בו משום כופין על מ"ס אך
 במקום שימא חיק לחבירו לא יוכל בעלילה כ"ד לבטל טענה
 כופין על מ"ס . ולכן כ' ההגמ"ר שזני הכפשים מחייבים
 לחזר תחת הדוכס אף שיש להם טרחא :

ובזה מיושב קושיא השער משפט סי' קכ"ג שהקשה דברי
 הרא"ש אהרדי דכאן במרוב כ' הרא"ש דהא דאיט
 יכול לבטל את המרוב מרוב לרוב אחרת מיירי דוקא כשיש
 קפידא לבטל המרוב ובפ"ק דכ"ב כ' הרא"ש והביאו הסוד
 בסי' קע"ד דאין או שומעין שבאין לחלק את השדה ולקול
 כ"א חלקו דאם אחר אחר הו' לי חלקי מנר זה כדי שיהי'
 סמוך לשדה שלי ויהי' הכל כמו שדה אחת אין שומעין לו אלא
 נריך להפלותן בדמים שיחללה חבירו ואין זה מד"ם משום
 דמירי אחר שאם ישל הגורל דהה שדה הוא שלי או יהיה לי
 הוכוח שלא אחלוק עמך אלא בדמים יקרים הרי מבואר
 דכדכר שיש לו זכות ויכול ליקול דמים בעד זה אין בו משום
 מד"ם ע"כ אבל לדבריו יחאף כי שם בכאן הוא מתקש
 חיובתה ופיבת הנאה מחבירו משום הכי הדין הוא דכל שיש לו
 אזיה זכות לבקש משות בעד זמא אין בו משום מד"ם משא"כ
 במרוב כיון שע"י כן נפטר בעל החגר ע"י מרוב שלך הלכך
 כל שאין לבטל המרוב הפסד לבטת מקום המרוב יש בזה
 משום מד"ם :

במצא בג"ד שיש לחבירו חק ממון שרולה לטשו לטעות
 מחילה ובה שגריך לטעות מחילה מדוע יחייבו
 הלא הוא איש פושע (ויש להבין כי מדברי הג"ל משמע שיש
 חילוק בין יחיד לרבים) וע"ד מה שכתבתי במכתבי הראשון
 שיקן לרבים ד' אחשו קרקע קארתי שם כי כת"ד לא בדר
 אלא לשון שטר החלוקה וגם שיהא האקר כי לרעמי ק הוא
 שאם נשטר איש מפרד שנס אס יהי' החגר איש שטל לא
 יוכל לפסוח חלקן . טבל לדעת זמא להא דבבא בסרא
 דף ס"ג בזה דישאל שמוכר שדה על מנה שמעשר ראשון
 שלו אם מכר הלוקח לאחר בעל התנאי . ולהא דמדריס
 בזה קונס לביתי שאני כגמם שאם נפל הבית או מכר
 מיתר לכגמם וגם בכאן כאשר בלתי שח"ס מחייב לגדור או
 ב"אשר יהי' החגר של רבים יוכל לפסוח חלקן דנעשה חליו
 של אחר כגלפ"ד :

סימן עה

שאלה בראובן שסמחו בעיריות וכל זמן שהו' נשך
 מטת היה מקבל שמעון לזמן והי' נותן לו
 עכור וזה ריח קצוב סתמא שלא ידע כי יש בזה איסור

דלא נהגוהו גם היא רק להנאה בעילה לחד פ"ט . והקשה
 הבית מאיר בסי' קע"ז בדמחא אמאי לא היו מחילה בטעות
 הא יכולה לומר דלא נהרחה לבוא נפשה אלא בשביל הבטחה
 הנשואין וכדי לה ברוח זה כדי שיטא אותה אבל בלא הכי לא
 היטה מתרחה וחמאי תפסיד האתקן ולמה תנרע מכל זוגה
 דמלמא שמחייב ליתן לה האתקן פ"ט שהאריך בזה :

אבל

לפי דעת הנאמן יחא דהא זה פשוט והתחייבות
 הנשואין בזה להתחייב לישא אותה וזה נודאי לא
 חל עליו משום דהא אפילו באתקן גושא לא קתה האתקן
 אלא א"כ שומרה בחלירה כדאיתא במסכת ש"ז דף ס"ג ובפרט
 הבטחה הנשואין דהוא רק קנין דברים בעלמא כדאי' בטוסקים
 ושי"ט ב"מ . והנה התה"ז בסי' ש"ז פוסק בלומר לחבירו
 אטל עמי נריך לשלם לו ולא אמרינן מתנה יהיב לי' ושיקר
 ראייהו מהא דב"ק דף ל"ב בלומר לו שטר את כדי דחייב
 לשלם אלא א"כ אמר לו פ"מ לפטור וכחז שכן פסק הרשב"א
 ורבינו אפרים . וכן הובא בח"מ סי' רמ"ז וכן כתבו תלמידי
 הרשב"א פ"ט ובכטובות דף ל"ט דאחא אמר רב נתמן משל
 דמפוחה שהתפתה פטור לשלם את העטר למה הדבר דומה
 לאדם שאומר לחבירו קרע שראון שלי והיפטר וכחז שם
 החוס' דא"כ דבטיקן דוקא פ"מ לפטור איכא למימר דמתנת
 הנאה בעילה מחלה לגמרי פ"כ מגלח לפי"ז בזוגה אף שכתב
 הרא"ש בפי"ב דע"ז דהוא בכלל דבר שנתגין עליה שכתב
 אם היא התחילה או אפילו כל שנתקה קודם הכיאה ולא
 תכנה את האתקן הא אינו . חייב באתקן כמו שמוכח מדברי
 החוס' דכטובות שם משום דאמרינן דמחלה ונחלהה בנחם
 רק שכלא אנו רועין לחייבו משום דאמרינן מאחר שהתמיה
 על הנשואין פ"כ מתמחא דעתה שאם לא ישאנה ישלם לה
 הקנס פ"ז כתב המהרי"ק שפיר דח"א משום דאודרנא מאחר
 שפ"ט הדן אין התנאי כלום דהא יכול לחזור בו ממילא הא
 התנאי דנשואין הוא צבל מצי אמרה היא לא ידעה מזה
 וכברה שהתנאי של הנשואין תנאי הא שיטה הגאון היא דכל
 דליכא הוכחה גמורה אין אדם נאמן לומר שטעה בדון היה
 והכא הא אין כאן הוכחה כלל דהא רוב נשים אינם מתרעות
 לזנות בשביל שישאנה אח"כ או כדי לקבל הקנס רק הפרעות
 ביותר והן הא מתרעות בנחם ג"כ בשביל הנאות הכעילה
 הילכך מאחר שהוא ספק ממילא אינו מוכח הטעות וכל
 מחילה בטעות בעינן דוקא שיה' מוכח לכך פטור מקנס
 ומהאיתן וברור הוא ומתוך כל הקושי' של הב"מ שם ואין
 להקשות על הגאון מהא דבתי עמי חומה כשנה היוכל עלמו
 דאמרינן דהמעות חזרין משום דטען לו בטעות דהתם שארי
 דהא היכר לו להדיא הסיבה מקודם שהוא טען לו בשביל
 השדה וא"כ גילה דעתו שאין רטט ליתן לו מתנה דהא אמר
 בצירוש שאינו טען בשביל מתנה רק בשביל המכירה ומאחר
 שנטל הסיבה ככל המסובב ויתר טוב לט לתלות בטעות
 שטעה בדן מלפניו לגמרי דבריו שגילה דעתו שאין רטט
 ליתן מתנה . ולא דמי למקדש אחוה דאמרינן דהוא מתנה
 אף שגילה ג"כ דעמו שאין רטט במתנה האם שאני שאין לו
 להלות בטעות כמו שאומר הנ"מ אדם יודע שאין קידושין וסי'
 מהא"כ היכא דאפשר להלות בטעות לא עקרינן תנאי מפורש
 מהא"כ בנידון הגאון לא היה שם שום גילוי מילתא שאין
 רטט ליתן במתנה דהא הניח לו סתמא להשתמש בחלירו הילכך
 דאדברא אמרינן סתמא למתנה ואינן ולא אלין בטעות שאין
 הדריך לפשות . וכה"ג מתלק המהרי"ט בחלק אה"ט סי'
 ס"ג פ"י שם וידן דמהרי"ק להא דמצי דהא לא הוכרע לו
 הקנס כלל :

קנה או שבר אמרינן דסבר וקיבל כדאמרינן בה"ג בב"ב ד'
 פ"ח ועי' שם מהרי"ק שרש קי"ח ובש"ך סי' ע"ה סי"ק ג"כ
 ואף דאיכא דאין ג"כ סברא ליהודן דאמרינן בש"ס בנמה
 דוכחא דאי לא דקיבל הוי' כדאיתא במ"א ל"ה ויהיב לי' מתנה
 ובה"ג הא מצי למימר דאי הוי ידע שיטתך להחזיר רבינות
 ולא יהי' לו הנאה ממנו לא הוי יהיב לי' היתרון מ"מ כיון
 דאיכא למימר הכי וליכא למימר הכי ממילא אין כ"כ הוכחה
 שטעה וכל היכא דליכא הוכחה להדיא שטעה אינו נאמן
 לומר שטעה ובסברת הגאון מיהו עדיין לא אפי' שפיר חדא
 דהא הסוגי' מיירי דאמר לו בפירוש דבהני זוזא דרבייתא
 ממס הוא משכיר לו החגר וכמו שהבא' ברמב"ם וזה כפ"ח
 מהלכות מלוה לפי"ז הא דמי ממס למקדש אחוה או למוכר
 שדכו בשנת סיוכל דהתם מודה הגאון שנאמן לומר שטעה
 בדון היה . ועוד דהא לכמה פוסקים מיירי רבא אף אם
 המלוה לא נתן עדיין כבוד הסכירות ואז הא אינו לו מינו
 דפרשתי אפ"ה משקיפין ממנו שרש עשר . פי' במל"ח כפ"ח
 מהלכות מלוה ובה הא אפילו הגאון מודה דכל דאינו לי'
 מינו או אפילו במקום שאינו מוכח דטעה מ"מ נאמן לומר
 טעיתי במינו וכן כתב שם להדיא הכ"ח דבמנו גם הגאון
 מודה שנאמן . ועי' בש"ך ח"מ סי' מ"ב סי"ק ג"כ :

ואף שנתנו גושא אפשר לתרין אליבא דרבא לפי מה שכתב
 הא"ח בסי' י"ז שרבה סבר דמחילה בטעות הוי
 מחילה אפילו היכא שערין לא מוכר ליד חבירו והמעות עדיין
 בידו דהא רבה ב"מ ד' ס"ז מציא ראי' מאילנות דמשלם
 לה הכתובה אף שהמעות הם ס"ו וגם סתמא מיירי אף היכא
 דאית ליה מינו דפרעתי לפי"ז היה אפשר לומר דרבא לשיטתו
 שפיר קאמר סבריה וקיבלת ואף שהיתה בטעות פ"מ מה
 בכך דהא לשיטתו מחילה בטעות הוי מחילה אף בכפ"ג מ"מ
 בדברי הפוסקים סודאי אי אפשר לתרין ק דהם סברי דמחילה
 בטעות לא הוי מחילה אלא דוקא אם מוכר ממנו לידו של
 המקבל כדאיתא בח"מ סי' כ"ט וא"כ אמאי אמרינן ביו"ד
 סי' קע"ה דאף היכא דהמעות עדיין ביד המלוה מולין ממנו
 כל דמי השכירות משום האי סברא דסבריה וקיבלת :

ועוד קשה לי דהא הסוגיא בזה דרבא ורב אחא מדיפתא
 פ"כ מיירי שאימר לו בפירוש דבהני זוזא דרבייתא
 שהוא חייב לו הא תקנה לו החצן וכן הוא להדיא ברמב"ם
 ובש"ע בסי' קס"א ח"ל אם המלוה שכר מהלוה חצן בלוח
 דינר של רביית פ"ט . מטאור הוא דמיירי דהוכירו לו בפירוש
 שנאשו דינר של רביית מוכרו או משכרו ובאמת מוכר
 לומר כן דאל"כ לא הוי סבר רב אחא מדיפתא לומר ולימא
 לי' כי משפרשי לי' כדארי כ"ט קא' אצנתא פ"ט . ואם
 נאיר דמיירי שקנה ממנו חצן סתם בעד מקח זה ולא הוכירו
 כלום מרביית ח"כ מה טענה היא זו וכי אם בריות ממנו
 פ"א נאמר שבשביל זאת ישלם לו יותר מכפי המקום ואף אם
 תשב ק מ"מ הא קי"ל דדברים שכלב אינן דברים ועי'
 בח"מ סי' ג"ט ופשוט הוא וא"כ לפי"ז ית' להבין סתמא
 דרבא דהא מטאור בב"ק דף ל"ו בהסוגיא דהמטה על
 המטבע וסי' דאם התנה עם חבירו לטען לו מטבע ידועה בעד
 סחורשו או בעד כל דבר ונשאל פי' סגלך או ביזאל בזה
 שהדן הוא שטען לו מטבע שהתנה עמו פי' שם בחי'ס'
 וברא"ש ח"כ סי' רמחא מאחר שהקונה האבא בצירוש ואמר
 שהוא קונה החצן הזה בעד רביית אשר איני נריך לקבל ממך
 ואח"כ נשאלה שפסלוהו חכמים מחמת אומר רביית ח"כ
 ההפסד להמכר שהתנה על המטבע זו והגם כי בנאן לא
 שיך לומר דבשביל זאת ישיק סתמא כהחצן חכם משום
 דהו גושא הא אפשר הוא משום רביית אבל מ"מ לשלם משום
 מביא נודאי לא מהדיד רק יחידר לו החצן ודי בכך ולא לשלם
 בי"ב משום דהא לא גמרינן משולם יותר :

לפין ה' אפשר להסביר ג"כ קתא סברת רבא שסובר
 שאין דרך של בני אדם לקטח ביוקר משייה בשביל
 סכירות כל לידו וכו'ן שהוא יודע שיש בלן אונאה ואפילו הכי

יש ליישב דברי הרמב"ם לפי סברת הגול"מ לפי"ו בנד"מ נמי
 אם ה' אומר לו בפירוש אני קונה ואלו בשביל הריבית ומאחר
 שמתברר ש'י אין לני מקפיד על היוקר או טרדוי לדעת
 הרמב"ם לא ה' מקפידין ממנו אלא כפי שיווי המקח ופי'
 לא היה הומר רבא סברית וקיבלת כיון שהתנה בפירוש ורבא
 מיירי בפתחא . אמנם לשיטת הראשונים כפי המבואר שם
 דדעתם דאף אם אחר להדיא אס עכשו בפחות ואם לאחר
 זמן ביותר מ"מ אין המוכר יכול לבטל המקח ולפי סברת
 הגול"מ הטעם הוא משום דאמרינן דטרדוי לא ה' כוונתו
 על פסיקא דאיסורא הילכך לאו כל כמיניה בזה משום דלא
 מצי משוי' נפשי' רשע לפי"ו הבא נמי אף אם אחר בפירוש
 שבשביל שברוחא נא לידו לקב' הוא לוקח ביותר מ"מ נ"ב
 לא ה' יכול לבטל המקח וברור הוא . נמצא שבדין זה היא
 פלוגתא בין הרמב"ם והפוסקים אלא שלפי זאת לריבין אנו
 להבין לפי מה שהררישו הפוסקים בשיטת רבינו האי והרשב"א
 והסור וש"פ דמוכר ביותר משווי מחמת המחמת המעות
 שאף שאם בה בסקו הזמן שקבע וטרע לו שאסור לו לקבל
 יותר מהמקח מ"מ אינו יכול לבטל המקח לאפוקי מדעת
 הרמב"ם מ"מ בזה שוים כל הפוסקים שזה דוקא אם המדין
 עד סוף הזמן אבל אם טרע לו טיבה שאסור לו לקבל כפי
 היוקר יכול לטק' את הלוקח שיטלם לו המעות כמו בזה
 עכשו מוד או יחזיר לו המקח . פי' במתנה אפריס הלכות
 מלוה סי' ל"ו וקשה אמאי הא לשיטתם במלתא דאיסורא לאו
 כל כמיני' לומר שדעתו היתה לפסוק באיסור הילכך ע"כ
 לריבין אנו לומר כי עד כאן לא אמרינן סברא זו אלא במקום
 שחזירו רוצה ליתן לו כפי הסער של המקח והוא רוצה יותר
 מכפי השער מחמת התנאי של ריבית אבל אם הוא רוצה
 כפי המקח ענון אם נא בתחילת הזמן ומכרם המעות כפי
 השער או אם לזה לזמן על דעת הריבית ואז"כ כשטרע לו
 שאסור לו לקבל מבקש המעות ואינו רוצה להחזיק אליו משתיו
 בתגם בזה אמרינן מאחר שאינו מבקש יותר מכפי הדין או נאמן
 לומר עמה שמכר לו או הלוי לו היה דוקא בשביל הריבית אף
 שהוא מילתא דאיסורא ודוקא לבטל כל המקח ולומר אלו הייתי
 יודע שאסור לו לקבל הריבית לא הייתי מוכר בזה לאו כל כמיני'
 ואם הלוקח רוצה לטלם לו טיבה כפי המקח או הדין עם הלוקח
 אף אם התנה בפירו' שהוא מוכר לו דוקא ביוקר שיטלם לו מאכין
 עד שלשים יום מ"מ יוכל הלוקח לקיים המקח ואם רוצה שיטלם
 לו כדעתא משום דהא קי"ל דמקח שנעשה באיסור המקח
 קיים כדאיתא בפוסקים נמצא לפי זה בנד"ד אף אם מכר לו
 ביותר משווי מ"מ יש חילוק בזה שאם התנה בפירוש שהוא
 עשה כן בשביל הריבית משום דמתרשי ל' או יכול לבטל
 המקח אבל אם לא מכר לו רק כפי המקח שבשוק רק שרונה
 עכשו לבטל המקח בטענה שאם היה יודע שאסור לו לקבל
 הריבית לא היה קונה כלל בזה לאו כל כמיניה אף שהיה
 מפרש שהוא קונה זאת בשביל הריבית כנל"ד :

הילכך ע"כ לריבין אנו לומר כפי דברי הגול"מ שם ח"ל
 עוד נראה לחלק בין הוכיף בדמים שאמר לו אם
 משכשו בפחות ואם לאחר זמן ביותר כאלו הדין הוא שם
 הלוקח שהמקח קיים רק שטות לו בפחות ואין המוכר יכול
 לבטל המקח לבין מחיקה השער אחר הפסיקה דהלוקח יכול
 לבטל המקח והחילוק הוא דשאני הוכיף בדמי המקח בשביל
 המחמת המעות שהטענה שמוטק המוכר דהתנה עמו שאם ישלם
 לו לאחר זמן יתן לו יותר זה הא הוי לו איסור הילכך אמרינן
 דלאו כל כמיני' לומר שאני לא מכרתי רק באיסור ומשוי'ה
 אמרי' דהמקח קיים וטותן לו כשער של היתר . מאז"כ כשקב' עד
 שלא יאל השער והח"כ נתייקר השער דבטענה הפסיקה לא היה
 אסור משום דאפשר הוא שלא יתייקר השער והח"כ כשנתייקר
 השער אומר שאינו רוצה לקנות באיסור ומשוי'ה בשל המקח .
 והשתא ניחא נמי בהאי עובדא דשכרית שסיבך רבא דתריסר
 מפקדין מיני' מביס דסביר וקיבל ולא מצי למימר דמשום
 דמתרשי ל' רנה לקנות דכיון דפוטן דדעתא דאיסורא לא
 משגיחין ב' זה ח"ל' ולפי זה מחזיק קיימית משום דזה
 דומה להא דהון חדס מדיס ענזו רבש דקי"ל דאינו נאמן
 אפי' במינו כדאי' בפ"ט דהתובות הבא נמי אינו נאמן אפי'
 במינו לומר שכוונתו ה' דוקא באיסור :

ורענין הטענה השני' שטותן רצונן להחזיר לו המעות
 באחרו שלא הלוי לו אלא ע"ד שיטלם לו הדין
 וכיון שעכשו אין לו הדין חדשתא דהכי לא הלוי לו הנה
 בזה כל הנביאים התנבאו שבטען אחר שיכול טיבה לתבוע
 המעות . פי' במ"מ פ"ח ממלוה ובמ"א הלכות מלוה סי' ל"ו
 ובתו"ד סי' קס"א . ואף דבכל מקום קי"ל דמתנה ע"מ שתיב
 בפרה תנאי בטל והמתנה קיים וה"ג תנאי של נתינת הריבית
 הוא תנאי דאיסורא מ"מ כל זה אם התנאי נא תשגחא משח"כ
 אם ניתן לו זה בעד זה כל שאינו עותן לו ואינו הדבר אף
 שאינו ניתן לו תמורת שהוא אסור מ"מ המתנה בטל פי'
 בדבריהם . ואף כי לידוי ל"ע בזה משום דהא לכאורה יש
 לתמוה זאת להא דמוכר בב"מ ד' ע"ט בספינה זו וין זה
 וגטעו הספינה בחצי הדרך דקי"ל אם השוכר עתן כבר הסכר
 או אינו חייב להחזירו יתום עדין לא נחן' לא יתן אפילו על
 הדרך שהלך והיט' משום כיון דנתינת אינם יכולים לקיים התנאי
 לו

ומתנות הקצוות הללו בלמה היה מתבטל לפרש מומרא
 דרבא כמו במפרש בו המב"ס והפרישה ביו"ד
 בסי' קע"ה דכל הסוגיא מיירי שהתקן שקנה ממנו אינו בטולם
 וגם העובדא דשכרית ע"כ מיירי שכבר דר בו והילכך לא
 עדיף זאת מכל אונאה ומקח טעות שבטולם דקי"ל דלאחר
 שנתינתו בהמקח שוב אינו יכול לנטות טענה אונאה או במיירי
 שהוא אפילו עדין בעין ולא הבחמם בו רק שאינו רוצה לבטל
 המקח אלא שרונה בפחות בטענה דאדעסא דהכי לה קרתי
 בזה אמרינן דגם הלוקח יכול לבטל המקח באחרו כי גם הוא
 לא מכר לו או השכירו רק במקח זה דוקא ביוקר אבל לא
 אם המקח הוא עדין בעין והמוכר רוצה לחזור מהיוקר בזה
 הדין הוא עם המוכר מיהו רוב הפוסקים מולקיס ע"ו והכרי
 אף אם התקן שקנה הוא בעין וגם אינו מבקש ליהט בפחות
 נמי חייב לשלם כפי מה שקנו או שכרו ממנו . וכן כהב להדיא
 הריב"ם הובא בשערי דרשה שם ככתב להדיא דהיכא דלקח
 המלוה עבור הריבית חובו של הלוי ולא היה ענה כמו שלקחו
 והחזו הוא אפילו עדין בעין אפילו הכי מחוייב המלוה לקבל
 ע"כ וא"כ הדרא הקוביא לדוכחא יתרי טעמא דרבא בזה :

ונראה דאף להרמב"ם שכובר דאף במוכר ביוקר בשביל
 המחמת המעות יכול המוכר לבטל התכירה משום
 דאדעתא דהכי לא התנה אף שהלוקח רוצה לטלם כפי המקח
 ע"ש . וא"כ לכאורה חליבא דידו' ד' אפשר לתקן כפי סברת
 הגול"מ שבהנתי מ"מ נ"ל דאפשר לומר שאף הרמב"ם סוכר
 כן אלא שהוא מחלק דער כאלו לא אמרינן סברא זו אלא
 במקום דלא התנה בפירוש ענון בזה עובדא דשכר חזר בהריסר
 ואף בהלמ' בעד זו דריביתא מ"מ מפרשינן כוונתו בר"ל כפי
 שיווי של הריבית אחר ה' המדובר בניהם ומפרשינן זאת כדי
 דלא ליבוי נפשי' רשיבי מאז"כ כסס דאמר בפירוש אם
 משכשו בפחות ואם לאחר זמן ביותר או אף הוא מילתא
 דאיסורא מ"מ מה כדן הא חזין שאין מקפיד על זה הילכך
 לא שייך דלא טוי' נפשיה רשיביה משום הכי ככהן חזירו
 מקיים בשל המקח :

ובזה ניחא נמי מה ששקבו הפוסקים דהמלוה חזירו לזמן
 על ריבית ואז"כ טרע להמלוה שאסור לו לקבל
 הריבית שיכול להנכות מצינו הדין הזמן משום דאמרי' דאדעתא
 להלווהו בתגם לא תמרה . פי' בתו"ד סי' קס"א ע"ק ה'
 ולא אמרינן כיון דמילתא דאיסורא היא אינו ניתן לומר
 שהפסיקה היתה באיסור היט' נמי משום שהתנה בפירוש כן

או יביל המחוק לומר לשאני מחוק קיים חתה תנאך מקודם
 ולא גם אתי הקיים ג"כ אחרי כן וכיון שאינו יכול לקיים חכסיד
 לפ"ה ה"ג מצי המחוק לומר לשאני מחוק קיים חתה תנאך
 וקבל ממני הדיבות וכו' גם אתי מוכן לקיים הגוף שלי וחקף
 כי אין חתה ראוי ומן השונים ענבך מה לי בזה ומה לי אם
 השייכו היא מצניעה הספינה ומה לי אם השייכו הוא מהמת
 החכמים שכתבו וחקף שכתב הוא מחוק בספיקא בממין של
 שבידו ה"ה התם נמי מחוק בגלל הסכירות חקף שלא הלך רק
 ח"י הדך יגם לא עשה לו שום פעולה דהא מיירי ג"כ חקף
 אם הוא בלשון שגם מחוק לרדך לשלם כל הסכירות מבלש כמו
 הכותי ע"י כפיסקים שם ולא מלמתי חילוק נכון לתקן ביניהם :

וראיתי בחי"ד סי' קכ"א שכתב רמ"א מפ"ב דע"ד ר' כ"ב
 באומר לה הרי לך טלה זה באהנך ואח"כ חינו
 רוצה לבא עליה דמחייבה היא להחזיר לו הכלה חקף דעוף
 הדיחה הוא דבר איסור מ"מ לא היו בכלל מחנה ע"מ שכתב
 בהורה ע"ש וגם היא לא מנית לומר לו קיים תנאך ובעל
 הלא לריבה להחזיר לו הכלה ע"ש ולא ידעתי האך מנת דין
 זה בנתי' דע"ד הא לא מחזר שם מזה כלל רק החס מיירי שנתן
 לה הכלה יהיה מרובה גם כעת לבוא עליה דהא קח"י החס
 על הבריחה דמי נתן לה ואח"כ בא עליה אהנה מותר ח"כ
 מיירי דהוא מרובה בהתנאי ע"ש בסו"א ובהסבדא שכתבתי
 נדחה נמי הרמ"א שבידו כשפר בחר ילחק סי' י"ד מהסכת
 ד"ה כ"ב גבי בייחוסים דבקבו להנצות החכמים ושכרו שם
 בני אדם ב"ד מלוח ז"ו וחמרי לו מחברים ז"ו נהוגים לך במתנה
 ופי' רש"י שם דהא ראוי לעכנן אשפ"י שלא השלמה הלא
 שלך דם השיח לב"ד להפקיע עכ"ל תבטע דבלא הסכרה של
 הפקר ה' לרדך להחזיר חקף איסור להם לקיים התנאי והיו
 כמו מחנה על דבר איסור הרי מוכח חקף שלא יכול לקיים
 ההנאי מהמת האיסור מ"מ המעשה קיים ע"ש אבל לפי מה
 שכתבתי אין שום ראוי ממש דהא התם הבייחוסים עדיין
 רואים הם שייעשו השלוחים האיסור וכל השייכו הוא מהשלוחים
 הילכך דמי וחת לין זה ובפינה סתם דחקף אם לא נתן מחייב
 הוא ליתן מח"כ כג"ד כיון דשניהם אינם יכולים לקיים דמי
 לין זה ובפינה זו דהם נתן לא יחזיר ופבוט הוא :

ובאמת עיקר הדין מה שכתבתי רמ"א ה"ה"א שם
 מהרמב"ם וס"פ איש מוכרת כ"כ כי אפשר לפרש
 כוונה הרמב"ם כמה שכתב או יחזיר לו ממכרו מידו אם היא
 קיים ר"ל שחלו ברעון הלוך ע"ש ואם כה נאמר דדן זה
 דמי לין זה ובפינה זו דהמחוק יכול לומר לשאני מחוק קיים
 תנאך ולא הקיים גם אתי היה מותרן מה שהקפידו לעיל בסוגיא
 דכ"מ דמה עמאל דרבה דאמר סברית וקבלת משום דהתם
 מיירי דהמלוה דהוא הקונה או השוכר את האגד כפרסור וחי
 ח"י רוצה לבטל התקן רק שהוא רוצה בפסוק כי טענתו
 דמאחר דלא משתרי לי' לא נתלה בפרסור ואיש מחוק
 בהמטות או אשילי אם ה' תנאי מפירש והתנה ואמר מקודם
 שמה שהוא נתן פרסור הוא משום דבריחה ב"ה לידו ע"מ יכול
 הלה לומר קיים חתה תנאך ואלו הקיים אתי דמי לפינה זו
 דין זה וכו' אמנם בדברי הריב"ש בס' קמ"ז ה"ל לא משמע כן
 דהתם מיירי דמאחר החפן שקנה בעד הריב"ש וה"כ טדאי
 רוצה לבטל התקן וגם המטה מחוק במטותיו ואשילו הרי
 מחייב המטה ליתן החפן כע"כ וה"כ מוכרחים לתקן כחבר
 הכותי רבבונה וגם מי יחלוק על הגאונים המסכמים שהלוי
 מחייב לשלם בטוח הזמן :

אמנם טרחה ואשילו לרדכי הגאונים האמרים דהמלוה
 יכול לחטט מטותיו בתוך הזמן אחרי שנתכרר לו
 שלא יקבל הריב"ש ס"קם בנין דין איש יטל המלוה להנצות
 משיחו עד הזמן שכתב לו מהמטות השום דבאמת הוא קיים
 הלה ההנאי ונתן לו הריב"ש וחקף שהוא באיסור מ"מ מחזר
 דק"ל בהנצות חת חתו ואמר לה ע"מ שתתקל בשר הויה דהם

הכלה היו נתי דחויחא בניינין ד' פ"ד וה"כ ה"ג חקף שהוא
 באיסור מ"מ הא תנאי באיסור ה"י תנאי מצי למתן כיון
 דריבית קטנה יולאה בדיינין ח"כ לא נתן לו מדי דהא מחייב
 להחזיר מה שהלוה לו ז"א דהא חמרינן ב"ב ד' קל"ז סוד
 נתון לך ע"מ שחזרתה הקדישו והחזירו הרי זה מותר וחקף
 שלא נתן לו כלום דהא מחייב להחזירו להקדש מ"מ טעם
 בחזרה זו לקיים התנאי וחקף דהתם הי"ט משום דלא אמר לו
 לשון לי חמרינן דנחלה שיחזיר מכל מקום זה נופא נקרא קיים
 התנאי דהא עשה כמו שאמר לו כמו שכתב שם רשב"ם ע"ש
 הלכך הכא נמי מאחר שאמר בלשוננו שאתן לי הריבית הרי
 הוציא בלשוננו לשון ריבית דהיא האיסור ונחלה על האיסור
 ח"כ ממילא כל שנתן לו הרי ג"כ קיים התנאי :

ואין להקשות מדברי הרשב"א והר"ן כסוכה והובא צ"ב
 בס' תרי"ח בזה דחמרינן התם לא ליקני אינם לגבא
 לניוקא ביומא קמא דישקא מיקני ק"י ואקט"י לא חקני ויהקבו
 והא חיבו ע"מ להחזיר יהיב לו נמאל אם נמאל דחורת קבן
 לאו חורה הוא משום דלא מצי לחזר ולהקטת ממילא הא לא
 קיים הקטן התנאי ואלו בעל המעשה וחסר הלולב להטות ע"ש
 מה שפירטו ולכאורה קשה מה זה קט"י הא חיבו התנה ע"ש
 הקטן נופא ע"מ שיחזר לו הקטן וה"כ הרי הוא נתלה על
 חורה הקטן כפי מה שהוא ח"כ ממילא הקטן קנה הלולב דהא
 הקטן הוא קיים התנאי כפי המחזר ומ"מ הכשלים לא זכר
 משום דהקטן אינו יכול להקטת אבל מ"מ הוא קיים התנאי
 כמו דחמרינן בכא לענין ריבית ונראה דלא דמי דהא התם
 מאחר שהזכיר בלשוננו לשון חורה שיחזיר לו הלולב ממילא
 חמרינן דגם אם החזיר לו הקטן מ"מ בזה עדיין לא קיים
 התנאי כלל משום דהא לא נקרא חורה ודמי כמו שזרק הקטן
 דלאו חורה הוא מח"כ לענין ריבית באמת נקרא כתיבה
 דהא מאחי עטמא נקבה החפן בהריבית כמו מי שקונה בשטית
 ממש כמו שכתב הרמ"מ שם והובא באבמי מילוחים בס' כ"מ
 ס"ק כ"ב שהריבית באמת חיב הוא שנתחייב הלה ומייב לשלם
 דהא נחייב נפשו רק שהתורה גזרה שאף שנתחייב שלא יקח
 המלוה ומכש"כ לפי מה שהסכימו שאם אין הלה תובע איש
 מחייב לשלם וחקף אם מחזיר לו הי"ט שהוא מטה כפני עשה
 להחזירו משום ודי אחך עמד אבל מ"מ קנה המטה הריבית
 ממילא נתינה נקרא וקיים הלה התנאי לכך אין המלוה יכול
 לתבוע עד הזמן ומ"מ החפן איש לרדך להחזיר :

ורפ"י מה שכתבתי יש לפשוט הספיקא של הג"ת כשפר
 מ"י כנכרי שלוח משום משראל ואח"כ נתיייר שהדך
 הוא שאם זקף עליו במלוה הקרן עם הריבית או חקף אם
 זקפן עליו אחר שנתגייר מ"מ גובה סקן והריבית מה שנתחייב
 מקודם שנתגייר כדי שלא יאמרו שכתביל משתיו נתיייר
 כדחויחא כג"מ ד' ע"ה אבל מה שעלה אחר שנתגייר איש
 גובה ונשתקק שם הג"ת סי' כ"א האך הוא אם לא זקף
 במלוה רק הלה לו מנה על שנה בתנאי שיתן לו משה ריות
 לכל חודש ויולם הריחו בעד כל השנה ובהך הזמן נתיייר
 אי חייב להחזירו לו מה שעלה אחר שנתגייר אי רמא כיון
 שכבר גבה קודם שנתגייר יחזיר איש לרדך להחזיר או לא ע"ש
 אבל לפי מה שכתבתי שכל שכבר קיבל המלוה הריבית חקף
 שהוא באיסור וחייב להחזיר להלוה מ"מ איש יטל טוב לתבוע
 שיחזיר לו הלוואתו לפי"ו פשוט הוא שכתב כיון שכבר קיבל
 כל הריחו קודם שנתגייר אין לרדך טוב להחזיר משום דהא
 קשה על הרמב"ם וכתב שישקסס דמוכח להדיא מדברייהם
 שאם נשתנה החוב אחר שנתגייר גובה מה שעלה קודם שנתגייר
 ואיש גובה מה שעלה אחר שנתגייר וחמרי איש גובה חקף מה
 ששלה אח"כ כש שכתב שם הרא"ש דהא חתה איכא חתה
 שלא יאמרו שכתביל משתיו נתיייר זה וכן הקשה הג"ת שם
 הילכך ע"כ לרדך לומר דהשטת הוא כמ"כ הג"ת כ"כ
 קמ"א דכס"ה לא איך לומר דכתביל משתיו נתיייר זה דבידאי
 לא

דוקא ע"ש. וכדף כ"א חמריק שאם אשר חפץ של הקדש ליד חס"ו והם פשו שליחותו נמי כעס"ב מפל ישרך הגמ' יהא חס"ו לאו בני שליחות הם והירט דפשו זתא כמעטן של חס"ה וט' ור"ל דכיון דגילה דעתו להדיא שהוא רוצה בשליחות תא נחקייב דכריו משו"ה מפל ע"ש היפכ כהו"ס ד"ה נחט ע"ג קוף וט' הכי מוכח מהגמרא דשליחות דמעילה מהני כהו"ס גילוי דעתו לחוד דאף דבתרומה בודאי לא מהני כה"ג כדאי' בפ"ק דתרומות אלא דיותר קל נעשה שליח לענין מעילה מהדגשה שליח לענין תרומה וקף דעיקר דין שליחות של מעילה ילפינן מתרומה מ"מ כזה עדיף מעילה מתרומה כמו שהסביר לט' ההו"ס שם ע"ש ואפילו הכי לקמן ע"ב במשנה ח"תא דהמפקיד משום אכל שולחני אב מותרין ישתמש בהן מטעם דכיון שהמפקיד יודע דסתם שולחני לר"ך הוא למטות ולא לר"י איתא חמריק דבתפא דמילתא ניחא להו לבעלים שיסתמש בהמטות הילכך אם הולחן השולחני לא מפל ומפרש הרמב"ם בפ"ו מהלכות מעילה דמה דחמריק כחן לא מפל הייט דאף הכנה"ב המפקיד נמי לא מפל דלא כה"ס ודיינו משום דאף שיש כחן גילוי דעת שהוא תרומה שיסתמש בו בשולחני מ"מ כיון שלא ליוה לו בפירוש להסתמש בו אין כחן דין שליחות הכי להדיא מיוחד מהרמב"ם דאף דאיכא כחן גילוי דעת דניחא לו שיסתמש בו השולחני דהא מהאי טעמא אין כחן משום גזל ואפילו הכי לפרקי מעילה אינו חייב וע"כ הייט טעמא משום דכיון דשליחות דמעילה ילפינן זתא משליחות דתרומה כענין שיטה בפירוש ולא מהני גילוי דעת לחוד ולא כה"ס דכיון דשליחות דמעילה קל הוא משליחות דתרומה היינו משום דהתם איכא חס"ה דהמשול מעל מ"מ אבל מה דלא מהני במעילה בודאי לענין תרומה כה"ס דלא מהני דאף דין שליחות דמעילה מתרומה ילפינן ולתלמי ולומר דגילוי דעת דתפירתא עדיף מנ"ל זתא בלא ראי' ואלוהרנא לכאורה גרתי הסכרתי להיפוך דהא התם איכא נמי הסכרתי דניחא לאיגש למיעבר מזה בממוניה ולדעתו זה ראי' גדולה לשיטה זו :

ורפ"ז י' להבין האך קי"ל דהוצרך יכול להפריש תרומה ומעשר אף בלא דעת הבעלים כדאיחא בירושלמי פ"ק דתרומות דהא אין לומר משום גילוי דעת דניחא לוי' הא לשיטה זו לא מהני גילוי דעת דתפירתא תרומה ואף במשרתתא שדינה כפועל כה"ס המוש השני ס' ל"ח נמי לא מהני וא"כ ע"כ ל"ל דנזכר שאני משום דדעו ככעס"ב ממש ואין לומר דהפטעם הווי' משום הפקר ד"כ כהו"ס דהפיקרו החטואה לגבי אגזכר כה"ס הר"ן בגיטין דף נ"ב כהו"ס דאפטרופסין תורמין משל יתומים ח"כ מה מביא שם ירושלמי ראי' מהא דנגב תרומה של הקדש פ"ט הא התם שאני שתכמים הפיקרו לו החטואה אלא פ"כ דאין זה חילוק אלא עיקר הטעם הוא משום דנזכר דעו ככעלים מיהו לשיטה הרשב"א בגיטין דף נ"ב מדאר"י גס אפטרופסין תורמין שלא מדעת ואף להיט' והוא דרשנה דרשיק שם חתם ולא אפטרופסין הוא רק אסתכתא בעלמא ע"ש לפי"ה הא אין ראי' מנאן לנדן דין דהא מדאר"י גס אפטרופסין תורמין אלא דכזה יין כיד היטמיש דמי ואפי' הכי לפרקי אורחא אם נחלט אף כפחות משותם נמי יטלין לומר להו לאחיקוי שדרתך כדאיחא בגמ' ובח"מ ס' רכ"ז סעי' ל"א ע"ש לפי"ה ה"ס בגזבר ולכאורה יש לכבוי ראי' לזה מהא דבעלמא קי"ל שאם אשר חפץ לשליח תאכר מהשליח והשליח נתייחס מהחפץ מ"מ כל שלא נתייחסו הבעלים עצמם לא הי עדיין יאוש דיאוש השליח לא מהני נגד הבעלים ומח"ע פסקו הסוסיקס דבס"ח של כריתים שגזבריה לא מהני יאוש של בני העיר אף אם גזבריה מכבר משום כיון דכריתים הוא חייבין שמה י' אחד כסוף העולם שלא נתייחס מתנה עדיין ועי' בפ"ה א"ח ס' קנ"ג ס"ק מ"ו ושי' בג"ל ח"מ ס' רנ"ט

לא יאמרו מזהו דפשיטא דתיקף שנתמיד יכול המלוה לחטט המטות ממש דהא לא הלשם אלא כבביל הריבית וכיון שאיט יכול ליקח הריבית ממלוא יטול לחטט משותיו ע"ש. נמלא דלפי מה שכתבתי דאיכא דעתן לו מהחילה כל הירוח שוב אף שחייב להחזירו מ"מ איט יטול לחטט ממנו המטות בחוד הזמן. לפי"ה הכא נמי כיון שקיבל כל הירוח מהגר שוב איט יכול לחטט המטות בחוד הזמן. לפי"ה אם נימא שגריך להחזירו לו הירוח שגלה אחר שצריך הא איכא שלא יאמרו כבביל מעיניהו. מה אמרת שאו יסחייב להחזיר המטות שהלוה. זה איט דהא כיון שנתן הירוח שוב אף שהמלוה חייב להחזיר מ"מ איט יכול לחטט שוב משותיו. הילכך כה"ג אפטר שם הרמב"ם מודה שאין המטות צריך להחזיר כלל ע"ד :

סימן עו

נשאלתי בנובר של קהל שקנה דבר בעד הקהל ונתאנה בפחות משותה או גם ברידי' שיד לומר להקיני שדרתוך ובגל הסקה או דגובר עדיף בזה משליח דעמא :

תשובה הגה בכמה דברים מלני שהנבא עדיף מסתם שליח דעלמא דין בעלים י' לו כמו בכ"ק ר' ל"ו כהו"ס דהקט לחברו שחבר ליתס לעניים שכתב שם הרי"ף דהו בעניים פ"י מעמד שלשתן של הגבאי ואף דבעלמא לא מהני מעמד שלשתן פ"י שלח של המקבל מ"מ הכא הגבאי נחשב כזה כהבעלים ממש. כדאיחא בח"מ ס' קנ"ו סעי' כ' ובפ"ך שם ס"ק פ"ב ויותר מזה מוכח בירושלמי פ"ד דדמאי דהמריק התם דר' רדפה סובר דדוקא איכא דאי בעי ה' יכול לומר לגבוי או יכול לומר כ"כ כבביל חבירו אבל היכא דאיט יכול לומר לגבוי לא מ"מ הכי לאחייבא ופרקי עלה מהא דהקטן פ"טור שאני עמד למד נחון לעקיבא בן יוסף והא ר"פ עבד ה' והיטו יכול לומר לגבוי ומשני ר"ע עדין ה' עני בעת הדיא ואיבעית חילתא שאני ר"ע דפרנס של עניים ה' כה"ג גבאי ע"ש הכי מטואר דאף דבאחר לא מהני זתא משום דהוי תופס לגבוי במקום כתב לאחריה דלא מהני כל היכא דליכא מינו דייב לגבוי אף היכא דעשה שליח נמי לא מהני כדאיחא בס' ק"ה מ"מ בגבאי מהני. ומה קשה לי על הגמ' מהד"ס בח"מ ס' ט"ן ככתב שם בכל שהנתן לא פירש ליתן זתא לעניים מיוחדים או אף נפק"מ בין גבאי לאיש אחר משום דכל יתרון של הגבאי הוא משום דתתמא דמילתא אין מקפידין עליו ומחלק כפי רטט והלבך אף מו שהוא איט גבאי כל שמהרו לידו לחלק לעניים שהם אף כל מו שמכרו לידו דעו בגבאי ע"כ שהצריך כזה ולרשמי שירושלמי שהנבא מוכח להדיא להיפוך דהא כחן ר"ג נתן כה"ס לר"ע לחלקן לכל עניים והפילו הכי חזין שיש חילוק בין גבאי קבוי לבין איש פרסי ולא אמריקן שנתמסרה זו כשם שנתן לגבאי מה הוא ראי' בנזרה להאי"ת בס' קנ"ו ס"ק ח' שם ע"ש :

ורגנה לענין משרתתא אם היא יכולה להפריש חלה בלי רשות בעה"ב מל"ט כזה פלוגתא בין הסוסיקס כי דעת החת"ד והב"א צו"ל ס' שצ"ו שהיא יכולה להפריש אף בלא רשות וכן סברא בסוסיקס שאף היכא דאין העיסה מתקלקלת נמי יכולה להפריש משום דלמדיקן דבודאי ניחא להו לבעלים. אמנם הקל"ה בס' רמ"ג סכ"ה מהתוס' דומר ר' י"ב ומחזיקי הרב"ה בנדרים דסביר דל"ג מהני משום דבתרומה לא מהני גילוי דעת דניחא אלא כעיקר שליחות ממש דחמריק דגזרת הכה"ס היא דבעינן שיטעם שליח ממש ולא מהני כחן מה עשה היא וזוהי לי ע"ש שהאר"ך. ולדעתו י' ג"כ להביא ראי' לבריו מהמעילה ר' י"ח דחמריק התם דמעילה ילפינן חטא חטא מתרומה דמה בתרומה כעיקר דוקא שהשליח יטעם שליחותו דהא כה"ס חתם ודרשיקן מהאשם לדעתהם אף שהאשם לדעתהם אף במעילה נמי ין דבעינן שהשליח יטעם שליחותו של בעה"ב

הקונה ומוכר ע"י שליח לית בזה הדין של מי שפרע
 דהא עד כאן לא מילי זזה בנמרה אלא חוקא כמו שכתב
 דהאס בנ"מ דף ע"ב שהשליח עושה בזה שלא התנה כשפרע
 הזול וכמו שפירש רש"י שם ובדבר פיוה בזה שהיה עליו
 לתקן לא נעשה שלחו ע"כ משמע דוקא בזה שיהיה עליו
 שהיה בידו לתקן אבל אם עושה בדבר שלא היה בידו לתקן
 או דין השליח מתח כדן של בטה"כ וזה שפירש עשה כמו
 דקי"ל בכל דוכתא דשלוחו של אדם הוא כמותו ואם בטה"כ
 או השליח תחר בו או לריך בטה"כ לקבל מי שפרע וכן כתב
 להדיא הרמב"ן בנ"מ שם ועיי' בכ"מ הגר"א ביו"ד סוף
 סי' קע"ה לפי"ז ה"נ בקנה הגזבר במנה ואח"כ נפיקר ועמדו
 על מחסו או בסיפך הא בשעה שפשה השליח לא עושה
 כלום רק אח"כ נשהנה השער ותייקר בזה בודאי מה שפשה
 השליח קיים כמו בשעה הצעה"כ עגמו . וזה שכתב המור
 בסי' קפ"ג שלא תיקנו מי שפרע אלא בין מיחד ללוקח אבל
 לא בין שליח למשלח ע"ש הא הפס מירי דהמשלח לא חסר
 לידו משום שיקנה לו המקנה רק שהשליח קנה בזה משויו
 עבוד המשלח ופחה רובה להחזיק לנפשו בזה בודאי לא שייך
 מי שפרע כיון דהמשלח לא נתן לו משום הא אין לו בזה
 לקנות . וכן ביאר שם הפרישה ע"ש אבל בשלמא בודאי לריך
 המשלח לקבל עליו מי שפרע . וכן כתב להדיא הגר"א סי'
 קפ"ג ס"ק ה' הילכך אין לסמוך ע"ד בזה להלכה :

והנה הרמב"ם בפ"ט מהלכות מכירה כתב שאם הגזבר
 קנה שחורה בעד הקדש בעד משום לחוד בלא משיכה
 ואח"כ הזול שיכול לחזור בו משום דחף דאמריק דהקדש נקנה
 בכסף לחוד מ"מ כיון דבהדיוט יכול לחזור בו אמריק לא יהי'
 כח הדיוט חמור מהכח הקדש ע"ש והקשו עליו הרשב"א והר"ן
 בפ"ק דקידושין והכ"מ שם מהא דקידושין דף כ"ט
 דאמריק החס קנה חמון מן הגזבר בזה ולא הספיק למוטו
 עד שצמד בחמסו איש עותן אלא מנה ואין הקדש יכול לחזור
 בו משום דכיון דבהדיוט כה"ג איכא כאן מי שפרע אם חסר
 בו לא אמריק בזה לא יהי' כח הדיוט חמור ע"ש ואמאי
 כתב הרמב"ם שהגזבר יכול לחזור בו הא בהדיוט קאי במי
 שפרע ע"ש . ורחיטי במשכ"י סי' מ"ז שפירקן זזה על פי
 דברי הגמ' בנ"מ דף ע"ד דאמריק החס דבקינה או מוכר
 ע"י שליח במשום לחוד ואח"כ חסר בו המשלח ליכא כאן כלל
 הדין של מי שפרע משום דהשליח הא לא חסר בו והצעה"כ
 הא מ"ל לומר להקוני שדרתוך וכו' הילכך ליכא כאן מי שפרע
 וכן הוא בנ"מ סי' קפ"ג וקפ"ג יבשהא ינחא משום דהרמב"ם
 איש חסר הגמ' דקידושין כמו שפירשו המפרשים שמיירי
 הקנה הדבר מהגזבר דבזה בלחמס כיון דהגזבר איש רק
 כשליח כיון דה"ל בהדיוט אין כאן מי שפרע משום דהבעלים
 יכולין לעמד להקוני שדרתוך והשליח הא אין רובה לחזור הילכך
 בהקדש כה"ג היה ההקדש יכולין לחזור בו והיה לריך לשלם
 להם כיון דבהדיוט ליכא בזה מי שפרע אלא הרמב"ם מפרש
 דהגמ' דקידושין מירי בלא גזבר רק שהצעה"כ המקדש הוא
 בשלחו פדה הדבר שהקדישו מן ההקדש במנה וכיון דליכא
 כאן שליח הילכך שפיר קאמר הגמ' אשו הדיוט לאו במי שפרע
 קאי משא"כ הרמב"ם מירי דקנה הגזבר וכיון שהוא שליח הא
 כשליח ליכא מי שפרע משום דאמריק לו להקוני שדרתוך וכו'
 הילכך קאמר שפיר דהקדש יכול לחזור בו מהאי סברה דלא
 יהי' כח הדיוט חמור משום דהא כה"ג בהדיוט ליכא מי שפרע
 ע"ש הרי להדיא חמור משום דנכדיו דגם בגזבר שייך הא סברה
 דלהקוני שדרתוך וכו' . אמנם בפיקר הדברים שכתב לא
 נראה לי מזה דאין טונם הגמ' הוא דנעיקן דוקא שיהיה
 עכשיו עליו החיוב של מי שפרע אלא הטונה הוא דהא בלחמס
 הקדש בין מן החורה ובין מדרבנן נקנה הוא בכסף משום
 דהא בהקדש ליכא הסקנה שמה יאמר לו נפרשו חסך בעליה
 רק שאש גאון להסיר להגזבר לחזור בו משום דכיון דבהדיוט
 יכולין לחזור אמריק שלא יהי' כח הדיוט חמור מהקדש ע"ז
 אמריק כיון דמנפן הדין אין הגזבר יכול לחזור בו דהא
 דבהדיוט יכולין לחזור אמריק שלא יהי' כח הדיוט חמור מהקדש
 ע"ז אמריק כיון דמנפן הדין אין הגזבר יכול לחזור בו דהא
 קנה בכסף שהוא קרן גמור בהקדש רק שסענשו הוא שלא
 יהי' גרע מהדיוט ע"ז אמריק כיון דבהדיוט נופח החורה לאו
 משגת חסדיים הוא דהא חסור לו לחזור ובעלמא חייב ע"ז
 מי שפרע ואף דנכחן פסור הא טעמא אחרינא איכא כאן
 כדאמריק החס אבל מ"מ שיען אן דאיסור חסרה יש כאן
 וכיון דהקדש פוקמיק אחרינא שכתב קנה בו ואסור לחזור
 בו ופשוט הוא :

הקונה ומוכר ע"י שליח לית בזה הדין של מי שפרע
 דהא עד כאן לא מילי זזה בנמרה אלא חוקא כמו שכתב
 דהאס בנ"מ דף ע"ב שהשליח עושה בזה שלא התנה כשפרע
 הזול וכמו שפירש רש"י שם ובדבר פיוה בזה שהיה עליו
 לתקן לא נעשה שלחו ע"כ משמע דוקא בזה שיהיה עליו
 שהיה בידו לתקן אבל אם עושה בדבר שלא היה בידו לתקן
 או דין השליח מתח כדן של בטה"כ וזה שפירש עשה כמו
 דקי"ל בכל דוכתא דשלוחו של אדם הוא כמותו ואם בטה"כ
 או השליח תחר בו או לריך בטה"כ לקבל מי שפרע וכן כתב
 להדיא הרמב"ן בנ"מ שם ועיי' בכ"מ הגר"א ביו"ד סוף
 סי' קע"ה לפי"ז ה"נ בקנה הגזבר במנה ואח"כ נפיקר ועמדו
 על מחסו או בסיפך הא בשעה שפשה השליח לא עושה
 כלום רק אח"כ נשהנה השער ותייקר בזה בודאי מה שפשה
 השליח קיים כמו בשעה הצעה"כ עגמו . וזה שכתב המור
 בסי' קפ"ג שלא תיקנו מי שפרע אלא בין מיחד ללוקח אבל
 לא בין שליח למשלח ע"ש הא הפס מירי דהמשלח לא חסר
 לידו משום שיקנה לו המקנה רק שהשליח קנה בזה משויו
 עבוד המשלח ופחה רובה להחזיק לנפשו בזה בודאי לא שייך
 מי שפרע כיון דהמשלח לא נתן לו משום הא אין לו בזה
 לקנות . וכן ביאר שם הפרישה ע"ש אבל בשלמא בודאי לריך
 המשלח לקבל עליו מי שפרע . וכן כתב להדיא הגר"א סי'
 קפ"ג ס"ק ה' הילכך אין לסמוך ע"ד בזה להלכה :

והנה הרמב"ם בפ"ט מהלכות מכירה כתב שאם הגזבר
 קנה שחורה בעד הקדש בעד משום לחוד בלא משיכה
 ואח"כ הזול שיכול לחזור בו משום דחף דאמריק דהקדש נקנה
 בכסף לחוד מ"מ כיון דבהדיוט יכול לחזור בו אמריק לא יהי'
 כח הדיוט חמור מהכח הקדש ע"ש והקשו עליו הרשב"א והר"ן
 בפ"ק דקידושין והכ"מ שם מהא דקידושין דף כ"ט
 דאמריק החס קנה חמון מן הגזבר בזה ולא הספיק למוטו
 עד שצמד בחמסו איש עותן אלא מנה ואין הקדש יכול לחזור
 בו משום דכיון דבהדיוט כה"ג איכא כאן מי שפרע אם חסר
 בו לא אמריק בזה לא יהי' כח הדיוט חמור ע"ש ואמאי
 כתב הרמב"ם שהגזבר יכול לחזור בו הא בהדיוט קאי במי
 שפרע ע"ש . ורחיטי במשכ"י סי' מ"ז שפירקן זזה על פי
 דברי הגמ' בנ"מ דף ע"ד דאמריק החס דבקינה או מוכר
 ע"י שליח במשום לחוד ואח"כ חסר בו המשלח ליכא כאן כלל
 הדין של מי שפרע משום דהשליח הא לא חסר בו והצעה"כ
 הא מ"ל לומר להקוני שדרתוך וכו' הילכך ליכא כאן מי שפרע
 וכן הוא בנ"מ סי' קפ"ג וקפ"ג יבשהא ינחא משום דהרמב"ם
 איש חסר הגמ' דקידושין כמו שפירשו המפרשים שמיירי
 הקנה הדבר מהגזבר דבזה בלחמס כיון דהגזבר איש רק
 כשליח כיון דה"ל בהדיוט אין כאן מי שפרע משום דהבעלים
 יכולין לעמד להקוני שדרתוך והשליח הא אין רובה לחזור הילכך
 בהקדש כה"ג היה ההקדש יכולין לחזור בו והיה לריך לשלם
 להם כיון דבהדיוט ליכא בזה מי שפרע אלא הרמב"ם מפרש
 דהגמ' דקידושין מירי בלא גזבר רק שהצעה"כ המקדש הוא
 בשלחו פדה הדבר שהקדישו מן ההקדש במנה וכיון דליכא
 כאן שליח הילכך שפיר קאמר הגמ' אשו הדיוט לאו במי שפרע
 קאי משא"כ הרמב"ם מירי דקנה הגזבר וכיון שהוא שליח הא
 כשליח ליכא מי שפרע משום דאמריק לו להקוני שדרתוך וכו'
 הילכך קאמר שפיר דהקדש יכול לחזור בו מהאי סברה דלא
 יהי' כח הדיוט חמור משום דהא כה"ג בהדיוט ליכא מי שפרע
 ע"ש הרי להדיא חמור משום דנכדיו דגם בגזבר שייך הא סברה
 דלהקוני שדרתוך וכו' . אמנם בפיקר הדברים שכתב לא
 נראה לי מזה דאין טונם הגמ' הוא דנעיקן דוקא שיהיה
 עכשיו עליו החיוב של מי שפרע אלא הטונה הוא דהא בלחמס
 הקדש בין מן החורה ובין מדרבנן נקנה הוא בכסף משום
 דהא בהקדש ליכא הסקנה שמה יאמר לו נפרשו חסך בעליה
 רק שאש גאון להסיר להגזבר לחזור בו משום דכיון דבהדיוט
 יכולין לחזור אמריק שלא יהי' כח הדיוט חמור מהקדש ע"ז
 אמריק כיון דמנפן הדין אין הגזבר יכול לחזור בו דהא
 דבהדיוט יכולין לחזור אמריק שלא יהי' כח הדיוט חמור מהקדש
 ע"ז אמריק כיון דמנפן הדין אין הגזבר יכול לחזור בו דהא
 קנה בכסף שהוא קרן גמור בהקדש רק שסענשו הוא שלא
 יהי' גרע מהדיוט ע"ז אמריק כיון דבהדיוט נופח החורה לאו
 משגת חסדיים הוא דהא חסור לו לחזור ובעלמא חייב ע"ז
 מי שפרע ואף דנכחן פסור הא טעמא אחרינא איכא כאן
 כדאמריק החס אבל מ"מ שיען אן דאיסור חסרה יש כאן
 וכיון דהקדש פוקמיק אחרינא שכתב קנה בו ואסור לחזור
 בו ופשוט הוא :

וידן בר פן דין איי חמה על האמן היה אלא מלא זזה

וידן להבין דהא מהירושלמי הא ומפסקי הרמב"ם מביאר
 דגזבר דיע ממש כאיש אחד לגמרי דהא ליפק דמירוח
 של אחד מהני מהא דמאי מירוח הגזבר אלמא דיע לגמרי
 כאחד וקשה לי דהא אישא בירושלמי פ"ק דמירוח דבמי
 החס אם פרס מה שהוא איש שלו וגם הוא איש של חברו
 עגון של השקד אם תרומתו תרומה או לא ומקום הספק הוא
 אם הא דדרשיק בן תרומה אהם ולא תרומה מה שאש על
 דהבונה הוא דוקא כל שהוא שאש עלו אף אם גס הוא
 איש של חברו עגון של השקד פמי איש יכול לתרום ואם
 אח"כ זכה בו לריך לחזור ולתרום או דהקרא איש ממעט
 אלא מה שהוא של אחריס לגמרי אבל כל שהוא איש של
 אחריס אף שהוא ג"כ איש שלו יכול הוא לתרום ק פ"י שם
 הקרבן הפרה ובעי למסעט מהא דהקרא טונם תרומה של
 הקדש וחבלו משלם שמי שמתקן וקחן או ע"כ מי הוא המעשר
 אם התרומה כגזבר ושליו מוסל החיוב של הפרשה הוא גזבר
 לגבי הקדש בלמד דמי וכו' כמו תרום את שאש עלו ואמאי
 מל

חל פ"י שם הרומה אלה ע"כ כיון דאין כאן בעלים דהא
הבעלים כיון שהקדשו יאל כנר מרובהם היו כתפיש מה
שהוא איש שלו וגם איש של חברו וכה"ל חל הרומה אחר
רב ארזי בר אפיין שאני גזבר דהאין כבעלים דמי ודלא כד'
יוסי דאמר דגזבר כאחר הוא ע"כ בירושלמי והשחל לפי
המביאר בירושלמי דפ"ה דמעשרות אליבא דר"י ובהרמב"ם
פ"ג דמעשרות דאיש אחר דמי ממש לגזבר דכל היכא דההני
מירוח דהגזבר או מהני ג"כ המירוח דאיש אחר ה"ל תקנה
לר' יוחנן כדריחא דמי ר' הושיעיה על המשנה דהגזבר תרומה
של הקדש דמיירי בין בבית שהקדש תרומה ובין בהקדש
עצמו והגזבר הפרש תרומה ואשילו הכי חל פ"ו שם תרומה
והני לר"י דמשווה גזבר לאחר א"כ לפי"ו לרדך להיות שם
השם אחר מפרש תרומה של חברו שלא מדעתו נמי
יהי' תרומה וזה הא בודאי אי אפשר דהא משנה שלמה היא
בפ"ק דתרומות דהמפרש תרומה של חברו שלא מדעתו לא
הי' תרומה ואף אם נדחק דר"י חילק על הא דהני ר' הושיעיה
היטעיה וסובר דהמשנה בתרומה של הקדש לא משמחה לה
אלא חזקה ככהן שהקדש תרומתו אבל לא אם הקדש עבול
משום דאין הגזבר יכול לתרום מ"מ קשה האין מיימי ר"י
ראי' דהמחמת כיוון של חברו בלא מדעתו מהני מהא דגזבר
המחמת תבואה של הקדש הא יס לתקן כמו דמתפק כון
בירושלמי משום דהקדש שאני דהוי כמו המפרש מה שהוא
איש שלו וגם איש של חברו :

וגם קשה לי האין מחלפות כ"כ הסיניא של הירושלמי
דפ"ה דמעשרות דהתם מוכח דבין ר"י ובין ר"ל שניהם
אינם מתקיים בין תבואה של הקדש לבין תבואה של אחרים
והכא בפ"ק דתרומות נשאר הירושלמי בבני דלא איפסחא
אם האורס מה שאיש שלו ולא של חברו אם תרומתו שלו ולא
ומדמה הכא האורס של הקדש להאורס מה שאיש שלו ולא
להאורס את של חברו והיינו משום דכיון דהקדש היי כנר
יאל ג"כ מרשות הבעלים . ויותר מה קשה לי דהא מליט
לר' יוחנן גוסא שהוא סובר דגזבר עדיף מאלו אחר והוא
בפ"ק דמעשרות דריחא דהם שרנ חסדא סובר שאם הפקיד
שיבילים וחד חכה בזה או הקדש שבלים ופדה אוסא פטור
ממעשר ור' יוחנן סובר דבהפקד פטור ובהקדש חייב וטרך
התם מ"ס הפקר דפטור משום דחייב ובה הלוי כי אין לו חלק
וגמלה עמך יאל הפקר שידך יודו שוין הס א"ה הקדש נמי
כיון דהקדש היי אינן ברשות של הבעה"כ וידך יודו שוין זו
דלא לטלם אין להם חלק זו ומשני ר' יוחנן התם בהפקד
יאל מירי בעלים משא"כ בהקדש לא יאל מרשות גזבר דהא
כידו לדחות או למיבן הילכך כמו שיש להם בעלים דמי ע"כ
היי לדיחא דאף לר"י גזבר עדיף מאלו אחר וה"כ האין ליקף
ר"י כאן איש אחר לגמרי גזבר . וגם צעיק הדבר קשה
האין ילפיק איש אחר מגזבר דהא בכמה דברים מליט ריד
גזבר דמי ממש ליד בעלים . ועיי' בגמ"מ בפ"ו מהלכות תלוה
שכתב שיד הגזבר עדיף מיד האסמכוסים פ"ט ובהאסמכוסים
ק"ל דטרמיין בשביל היחוסים ויס סברא דאף מדאורייתא
טרמיין וממרחק אשילו להניע ע"כ בחדושי הרשב"א ובתוס'
במסכת שבת דף ג"ד וה"ל מה ראי' מיימי גזבר לאהרן ל'
והילכך נראה דסוגם הירושלמי בפ"ה דמעשרות הוא קן משום
דשם נהנין עוד מה טעמא הוא וד"ל שסובר דהמחמת כיון
של חברו שלא מדעתו לא מהני דהא לענין הפרשת תרומה
עלמה אי לא רכיב אהם למשם הירוש שלא מדעתו או היי
אמרין דהאורס אף שלא מדעתו נמי היי תרומה והכא לענין
מירוח הא ליכא קרא ע"כ למשם ואף דחייב דינוק הא בעינן
למשם דינון של גברי וגם מה טעם הטובש אי השלק שלא
חדשת חברו אמאי לא מהני הא מ"ס עמדה מלאכה למעשר
אלכך נראה דעמט של ר"ל הוא משום דהיי בעלים לתור
לא ניהא לי דהספדינה משום דקריה המירוח ה' יכול להאביל
לבעמט ופטור מן המעשר וכן קודם המירוח מותר היא באבילה
גזבר

הרשי ובעמט נאמר הילכך מלי בעמל הכרי לומר לא ניהא לי
בקביעותה של זה כי לאו כל כמיני' להפסיד אותי והוא פ"ד
דאמרין בעלמא אין אדם אוסר דבר שאיש שלו וקף דהשחל
קיימין שאם מירוח הגזבר מהני כש"כ דפטור הוא ממעשר
הא יוכל ג"כ לומר לא ניהא לי דלפקעי משנת תרומה ומעשר
ולא דמי להפריש תרומה שלא מדעתו דהתם הא לא אפשר'
מידי דכיון דגזבר נאמרת הרי היא עומדת להפריש הילכך אי
לאו הקדש הייט ואמרין דאף המפרש שלא מדעתו נמי היי
תרומה משא"כ במירוח הא המפסדי וסברא זו ממש אחר שם
בירושלמי בפ"ד דמעשרות אליבא דר' יוחנן שמחלק בין הטובש
אי השלק שלא מדעת חברו דלא מהני ואיש קובע למעשר
ובין הממחה ומפרש הטעם משום דכסבש או שילק חמן אפשר
לו שלא לכסבש ושלא לשלוק משום הכי לא מהני דהבעלים
ישלין לומר לו אין אש רולין במסוכסין משא"כ במירוח הא
כל תבואה עומדת להממחה אלמא עיקר הטעם הוא משום
כיחוסא דהבעלים רק דר"ל סיבר דתור מה דגם במירוח לא
ניהא לכו משום דמפסדי לכו כמו שכתבנו אמנם ר' יוחנן
סובר בזה כר' יוחנן דמירוח לא נקרא הפסד לבעלים דהא
עומדת לכו :

והשתא מביא ר"י שפיר דר"י מהא דמהני מירוח של
הגזבר משום דהשחל אי אפשר לתקן דגזבר
שאני משום דנחשב בשליח דהקדש ובעלים הא ז"ל רבין
דאמרם דהייט טעמא דלא מהני מירוח בלא רשות משום
פסידא דבעלים נגשו ביה הא כל כה"ג היכא דריבא בעניה
דפסידא אף גזבר נמי לא מהני משום דכיון דלא עשה לו
לזה שליח בפירוש מלי למימר לו לחקוי שדרתך וכו' כמו
בכל שליח דעלמא הילכך כיון דמהני מירוח של הגזבר ע"כ
הטעם הוא דאין הבעלים מקדישין ע"י א"כ לפי"ו ממילא
מוכח דאף מירוח של אחר נמי מהני דהא כיון דליח לן קרא
למישטא כמו בתרומה וגם קדושת הבעלים נמי אין כאן
הילכך בודאי מהני מירוח של אחר נמי ע"כ קאמר לו ר"ל
דלשול מירוח קפידא הוא לבעלים רק גזבר שאני הנחשב
כבעלים ממש האך לא שייך אללו כלל לומר לתקוי שדרתך
משא"כ באלו אחר לא מהני מהאי טעמא דעיות הוא והשחל
מחורן הכל . טמאל מבוואר לכאורה דהאי סברא אי גזבר יס
ג"כ הטענה דלתקוי שדרתך אי לא הלי כפלתחא דר"י
ור"ל וכיון דהרמב"ם שטק כר' ממילא מבוואר דגם גזבר
נמי יוכל לומר לו לתקוי שדרתך וכו' והשחל גס מחדושי
הרשב"א שהבאתי נמי אין ראי' לרין ריחן משום דהא באמת
היי יכול ארשב"א לתרן קדושתו בקיטור דהא מבוואר בגמ'
דף כ"ב דבואבו של יס אי כשולתיחא דנאר היכא דאבד ממט
לגמרי בזה לא שייך כלל הדין של יאוש שלא מדעת משום
דעשה כהפקד והאורס הירוש כדריחא דהם והכא נמי
כיון שמרדה ואבדה ממט ומכל אדם כרי היא כעשה הפקר
ואף אם הבעלים ואמרין שאינם מייאשי הא נמי לא מהני
כדריחא דהם והילכך ממילא אף בלא יאוש של גזבר נמי
כיון דמרדה פקפיה קדושתה משנה וסא דהלי ארשב"א הטעם
משום יאוש דהגזבר היי אשילי אש נאמר דהא לא דמי כ"כ
להשק דעמו של יס מ"מ הא ריבא כלא ג"כ יאוש של הגזבר
והנה בעל המיבול שם בחולין כהא כיון דמרדה פקפיה
קדושתה ממנה הוא ר"ל ור"ל לשיטתו כיון דסובר בירושלמי
דגזבר כבעלים דמי שפיר כהני הרשב"א אליבא דהטעם הוא
משום דע"י יאוש של גזבר יאל מרשות הקדש משא"כ לרב
אף שהוא סובר ג"כ הא סברא דכיון דמרדה פקפיה קדושתה
ממנה אי אף לדיחן דלא קי"ל כר"ל דגזבר דין כבעלים מ"מ
הא לדיחן נמי ניהא מסעמא דכתיבא דכיון דמרדה דין ממילא
כהפקד ואף בלא יאוש נמי פקע מדידתו רשות הקדש לפי"ו
הא גס מוכרי הבש"א נמי אין ראי' לדבריש הילכך נראה
עיקר דהקבל ישלין לומר לו לתקוי שדרתך . וגם מדברי
הגאון בעל הפלאה נקדוהיין דף כ"ט נמי מבוואר שסובר דגם
גזבר

בגזר ארץ ה' שפנה להקריב שדרתך וכו' ושי' במעילה
 דף י"ג בהקדים צור והמחלל מים דלחרינן דמישל צו ולא
 צמה שנתנו שהקנה שם החום' דליקט הקדש המים מחורח
 חזר וזרנו דכיון דחזר מותרת יד החרבתי ואין יד להקדש
 והקנה שם החום' דליקט מותרת שליחה דהא גם בהקדש
 יש דין שליח ודריק כיון דהגזר רק דין שליח יש לו חיל
 יסול לקנות להקדש פ"י חליו פ"ט ושי' כנה"מ כס' ר'
 מה שהירק צה מכל זאת מוצא דגם גזר אין דנו רק
 כגליה בעלמא דהא כגפלים מהיר אף כה"צ עיי' בה"ן
 בנדרים דף ג"ד פ"ב כגלע"ד :

סימן עז

נשאלתי מרב גדול אחד בשם צוואה שנכתב בוה"ל
 כל המסלילין והחפצים שריבים לפלוני אם
 גם במקומו ביה"ב בכלל זה משום כיון דדי היה לו לכתוב
 כד המסלילים אחד וכתב ג"כ חפצים אחרין לישא היורא
 לפשיי אחי א דילמא לא בא רק לרבות פגרים שאינם
 ג"כ בכלל המסלילים עכ"ד :

תשובה הנה כח"ר קיבל צוה דא מיירי שהמסלילין
 והחפצים הם פדיון כרשות כל היורשים הא ידוע
 הוא זה שכח הרשב"א כח"א כס' פ"ר והוא כב"י ס' ס"א
 לדורות לישא יתירא אין צו כח לזון צוה בדמיטת למנות
 מילתא למילתא אלא במקום שהמזו דרין לישא יתירא אמרו
 ובמקום שלא חזרו לא ידעין מה לזון צו והביא רש"י מהא
 דלחרינן כ"ב דף ס"ט ה"י חזן חזין ארעא לחבירו לרין
 למחזר ל' קני לך דיקלן חלילן והולין וחפ"צ דהי לא כח
 לו כרי קני אפילו הכי שפירי דשפירא הוא פ"ב הרי דלא
 לחרינן לישא יתירא לפשיי חיה דבר קחתי רק לחרינן
 דלשפירי דשפירא בעלמא הוא פ"ט . כן אמת שגדולי הראשונים
 חולקין צוה על הרשב"א לכתב יוצא א"ה לקמן מ"מ הא
 בהנכסים בחוקת היורשים קיימא ח"כ מי יוכל להוליא מהמוחזק
 נגד כפיקא ב"ה הרשב"א וכן פסק הדין בהנ"י ס' ק"א פ"ט
 ובודאי שאלה כח"ר הוא כחש החשם ההוא תשוב ועמד הוא
 בהנכסים וכוה בודאי לריבי פינא :

והנה הרבה מהמחברים הקשו דברי הרשב"א להדדי מכאן
 להשווה שהביא כב"י משום כס' שפ"ו דהס
 מוצא מדבריו שגם אק מדשפין נמי דייקן לישא יתירא
 פ"ט ועוד מהשווה אחרות כל הרשב"א דספרי אהדי .
 והאית כב"י מהד"ח חלק אה"פ ס' ק' שמלק בין אם הוא
 לרין לכתוב את התג' רק שהצו בלישא יתירא ככל מילת
 כיון שפ"ט מוכרח הוא לכתוב התג' רק שכתב שר פעמים
 צוה לא דרשין לישא יתירא אכל היכא שאין לרין לכתוב
 התג' כלל שהתג' ממילא מינן והוא סתם לחרינן לפשיי
 קחתי פ"ט שהארין צוה אכל מה אעשה כי לא הענתי כלל
 דבריו צוה כלא פיקר הוכחה הרשב"א הוא מהא דכ"ב פ"ט
 בכתב דיקלן והולין והסס הא כחז דבר שלא היה לרין לכתוב
 כלל דהא בלאו הכי קושה הכל ואפילו הכי מוצא הוא מוכח'
 דלא דייקן צוה לפשיי קחתי ומחזמה לי שזה גרס לו שלא
 פין או ברוך החשוב . והנ"י פירן דשק"מ הא בין להוליא
 או להחזיק דאם היור לטון הוא כבדיל מי שכל להוליא או
 מספיק לא מולין מן המוחזק אלא דוקא כב"י יסר לטון
 המחזר בנח' מוכה דלא בירדא לו ל"ה אם כל לפשיי או
 לא אכל את הלישא יתירא הוא כל לוקח להמוחזק או בכל
 מקום פחיתן אק על יתיר שלטון פ"ט שפירא כן בשם ברכ"ו
 ח"א ס' ע"ז בכתב שחירון זה הוא המונח ששילם :

מידו פדיון י' לוקח פ"י מוכרי השונות הרשב"א הוכח
 כב"י ח"מ ס' ע"ז גרואין שהבין בית לשפון

פל זמן בנייתא והנה שאם לא ילם לו בזמנו יש לו רשות
 לשפון לכתוב חובו או לזרז בו הוא וסיפשו או למכרה או
 להשכרה למי שירצה ועשה מח ראוין והנה יסמי' קאריס בשפין
 שאין לו רשות לכתוב חובו עד שיגדלו והאפדושים שזמן שאין
 לו רשות להשכיר רק לבעה"ז אחד שאין צ"כ יותר מצ"כ
 של שפון והשיב הרשב"א דכיון דה' די לו לכסוב שיש לו
 רשות להשכיר ביתו וכו' לא וכפנ ג"כ למי שירצה דרשין
 דלכנה יתירא לפשיי אחי ומותר להשכיר אף למו שב"כ
 מרובים פ"ט והא חתם ק"ל דמלה על הפשטן אין לו רק
 שטור וכל ספק שטפל בין הלה והמלוה מוצר המשפון ככל
 המשפון נקרא מוליא מחבירו כדלח"א כס' פ"ב ספיק י"ו
 ומכ"כ כמשכנתא של קרקע בודאי בפלים נקראים שמוחזקים
 כגד המלה משום דקרקע בחוקת בפליה שומרת כדלח"א
 להדיא כב"מ דף ק"י ובח"מ ס' ע"ז דאין כמלה נאמן
 בשפנתו נגד הלוה אף שהמספון ח"י משום דקרקע בחוקת
 בפלים קיימא כרי דאף להוליא נמי לחרינן דלישא יתירא
 לפשיי קחתי ופ"כ ל"ל אליבא דהנ"י דמ"מ כיון שהשפון
 הוא ח"י אף כה"צ נמי לחרינן לישא יתירא לפשיי קחתי אמנם
 לדפתי נראה יותר שהרשב"א שם בכתובה לא סמך על סברא
 זו לתר רק על עוד הטעמים שכח שם כדרך כל בעלי
 ספרי הכסובות הראשונים כדוע עיי' ש"ך ח"מ ס' פ"ב .
 וזה נראה שיקר למעין שם אמנם דעת הר"ן וסא' גדולי
 הראשונים הוכיח כב"י שם כס' רמ"מ וכן הוא בש"מ כב"מ
 דף מ"ט דמתלקים שם דעד כאן לא לחרינן דלפשיי אחי
 אלא דוקא היכא דלישא יתירא הוא שובם המוכר משום
 דאי מהפקא לן בלשון השטר בלח"ה ספק אז היה הדין שותן
 שהדין הוא כס המוכר משום דהוי שוקמין הכחן בחוקת מרא
 קמא ולא ק' למה הוסיף בלשון השטר דליכא למימר שהיה
 ששם אולי יתכווה לו חיה ספק וכחז כן בשביל שפירא
 דשפירא כמי שכח הרשב"א הא לפנין המוכר לא לריבין ליה
 דהא הם יחי' לו חיה ספק יחי' פדיון שם המוכר הילכך
 לחרינן בודאי לפשיי אחי דבר קחתי משא"כ אם התג' הוא
 למוחזק הילוקח לא לחרינן כלל דלפשיי קחתי רק לחרינן
 דכתבו כדי לברר היכא משום תבש כ"ד פושין ואיט רק
 שפירא דשטר והייט הא דכ"ב דף ס"ט לענין הולין דיקלן
 המוצא לשיל דהסס נמי הפסיכה לא בלח"ה רק בשביל
 הילוקח עיין שם :

אמנם לפ"ז יש להבין פדיון צוה יתירא קשיית הרשב"א
 כס' פ"ר שם שגם הוא הביא מחללה פירון של
 הר"ן ומדחה זאת מהא דכ"ב דף קל"ה בלומר שט מחס'ס
 וזו לפלוני בשל חובי כדל"ה לו נוטין וטול את חובו ומקשיין
 ודילמא כדל"ה בכותב קאמר ומשקיקא הא מני ר"ע הוא דדיק
 לישא יתירא וכל הסס להוליא מיד המוחזק הוא ואפילו הכי
 דרשין לפשיי פ"ט וגרסה למרן פ"ט מה שכתבתי במקום
 אחר שיש חילוק בין אם הוא שוסק בתג'י האו וכדבר הכהו
 והוא מייסס איתו ג"כ ענין הא דלח"א כב"ב שם שכתב לו
 המוכר שמוכר לו דיקלן הולין וכו' או ענין הא דמוצא כס'
 פ"א שכתב פלוה להחלוש שיה' מאמן עליו כלא שום שנוטה
 קלס ותמורה ונגלוג בשולש שכתבו הסופרים שם נמי דלא
 מהי צוה היור לטון מדי והייט נמי מהאי עמא משום
 דהסס קרקע הוא שם חילטת ג"כ כדלח"א שם בגמרא וכן
 ססס נאמטת הסוטה כלא שנוטה הילכך כיון שאה שוסק
 תומד עטור החילטת או עטור האמטת או כדוך לישא
 ליתר בירור וגם מוחזק הוא כמה פעמים שכתב ססס וזה
 מודעה עמו בשביל ישי המלילה כי כדבר שהא שוסק כי
 כדוך הא ללח"א צוה ולגבר בלא היטב בשביל להשיב
 הסופין שמו שכתב הרשב"א שם דף פ"ט משא"כ אם נכתב
 בדרך הגבר לשון מחדש שמשאלה לא דברת מה כלל או
 אם הוא בלח"ה דלא שייך כלל וזה לשיי בלשון כה בודאי
 דייקן לישא יתירא אף להוליא מן המוחזק והייט הא דכ"ב
 דף

דף קל"ח הג"ל שהוא אומר ליתן לבט"ח כראונו לו דזה הלשון
 הוא אך למוחר לגמרי משום דמה לי אם הוא ראונו לו או
 אינו ראונו לו דהא בין כך וכך לריק לשלם לו וגם מה יפוי
 לשון שייך בזה הילכך כל כה"ג דייקין אגן ליבגא יתירא
 דלעפוי קאתי :

וראיתי בספר נחל יצחק ס' ס"א במביא ראי' דלאו בכל
 דוכתא אמר ר"ע דייקין ליבגא יתירא מהירוש'

מיר דבגמרא דידן כס דף ז' איתא דאם אמר הריני מיר שלשים
 יום ויום ח' דאליבא דר"ע הוי מיר שהים משום ליבגא יתירא
 דהוי ליה לומר הריני מיר שלשים יום אחד והאוי יום דקאמר
 ליבגא יתירא הוא הילכך הוי מיר שהים ואילו בירושלמי כס אמרי'
 דלר"ע לא הוי אלא מיר אחת . וקשה על הירושלמי מהמסנה
 דכ"ב דר"ע הא דייק ליבגא יתירא וח"כ אמרי' אינו אלא
 מיר אחת אלא ע"כ דלאו בכל מקום דייק ליבגא יתירא והתם
 ראו חז"ל שאין ראוי לדרוש ע"כ ה"ד :

ודרעתי אן מזה ראי' משום דאי נמיא דכוונתו להוכיח

מהא דאמר הריני מיר שלשים יום ויום אחד דזה
 היא ליבגא יתירא ואפ"ה אינו אלא מיר אחת מזה בודאי אן כוס
 ראי' כי הירוש' סובר דזה לא הוי כלל ליבגא יתירא דהא אשכחן
 כה"ג כמה פעמים בקרא כמו ויהי בשלכום שנה וארבע מאות
 שנה ובמלכים כתיב ויהי בשמיטה שנה וארבע מאות שנה וכהנה
 רבות והילכך מאחר דק"ל ספק נזירות להקל ממילא כיון
 שהוא ספק לנו אם כיון לנזירות יתירא או דהפס בשבוע
 ליבגא דקרא בזה בודאי אזלין לקולא כמו בכל ספק נזירות
 דהולכין להקל ובודאי כוונתו להביא ראי' מהא דקאמר התם
 ועל מה נחלקו על האומר הריני מיר שלשים יום ועוד יום
 אחד שר' ישמעאל אומר מיר שהים ור"ע אומר מיר אחת
 עד כאן והתם באמת ליבגא יתירא הוא האי ועוד דקאמר
 ואפילו הכי לא הוי מיר שהים לר"ע ופשוט הוא : אמנם
 לדעתו גם מהא אן ראי' לדברי הרשב"א משום דזאת ידוע
 הוא מה שכתב הרשב"א בסו' ע"ר והריב"ש בסו' ר"י דכי
 היכא דאמרין ליבגא יתירא לעפוי קאתי היכא דאיכא מה
 לרבות מזה לרבות וכמו דמוכח בעירובין כס דף י"ט ב'אומר
 קומתי עלי נותן שרביט שאינו נכסף היינו שרביט גדול ואם
 אחר מלא קומתי עלי נותן שרביט הנכסף היינו שרביט
 קטן ופריך ע"ז מברייתא ומשני הא מני ר"ע דדריש
 ליבגא יתירא ופי' רש"י דדריש ליבגא יתירא והיינו
 דליבגא יתירא לעולם לזורך היא ב' ע"ש ואם אן מה
 לרבות או אמרי' דהוא ב'א לגרוע והכא נמי מגרע
 הוא ואו מועיל שרביט קטן . והנה בנייר דף ח'
 ע"ב אמרי' אמר הריני מיר אחת מונה שהים ואם
 אמר גם הלשון ועוד מונה שלש נזירות אמר גם כן
 ובזו מונה ארבע נזירות ע"ש הרי להדיא לשון
 ועוד הוא נזירות שלש נמלא חלו אמר הריני מיר
 שלשים יום ועוד נחתיב ע"ש דין בשתי נזירות משום
 האי דאמר ועוד רק שסיים בדבריו ג"כ ואמר יום אחד
 וזה באמת ממש ליבגא יתירא דאם כוונתו ה' לשתי נזירות
 ה' די לו בזה שאמר הריני מיר שלשים יום ועוד משום
 הכי אמרי' דר"ע דריש ליבגא יתירא גם לגרועי היכא
 דליכא מה לרבות והכא נמי כיון דלרבות שלשה נזירות בודאי
 לא אחי דאין זה בכלל הלשון של יום אחד כזן שיש לררפו עם
 השלשים יום ולומר שלשים וא' יום כדאיתא התם בגמ' וכיון דליכא
 מה לרבות והוא ליבגא יתירא אמרי' אליבא דר"ע דע"כ ב'א
 לגרועי הלשון של ועוד שהוא משמע שהים ולומר שלא יהיה
 מיר אלא אחת כמו דאמרין התם בעירובין שאם אמר הרי
 עלי זהב קומתי נותן חתיכה זהב עב כמו קומתי ואם אמר
 מלא קומתי אף שמשמע יותר מ"מ ב'א הליבגא יתירא לגרועי
 דכוונתו היתה על חתיכה זהב דקא וסבא נמי דכוונתא מש"כ

למתן דלא דריש ליבגא יתירא אמרי' התם דאף אם אמר
 מלא קומתי מ"מ לא ב'א לגרוע רק מתנין שלא דייק בליבגא
 סבור שאין דרך בני אדם לדייק בלבוש כ"כ ותלויין שאמרן
 דרך שטות שלא בדקדוק ה"ג לר' ישמעאל דלא דייק ליבגא
 יתירא אמרי' כיון שאמר ועוד נחתיב בשתי נזירות ומה
 שאמר יום אחד אמרי' דלא דייק בליבגא הוי ואין זה כלום
 ואמרין דהאי גברא קרי לנזירות שלש יום אחד כדאמרין
 התם בסוגי' דאם אמר יום אחד נחתיב נזירות שלש :

ובזה אפשר להקין ג"כ קושיית ההוס' בעירובין כס י"ט

ד"ה הוא דאמר כר"ע וכו' דהקשה כס האי ברייתא
 דמשמע מינה דלא דרשי' יתור לשון כמאן אחי' דהא לא אשכחן
 דפליגי רבנן בזה על ר"ע ע"ש . ולפי מה שכתבתי נמיא
 דיכול להיות דברייתא אחי' כר' ישמעאל דירושלמי דלא דריש
 יתור לשון . והנה מהב"י והרמ"א משמע שדעתם כדעת
 הר"ן והראשונים שגם אגן בקיאות בזה ודייקין בכל מקום
 יתור לבין אם לא היכא דהלוקח בעלמו כותב דאי שייך
 הסברה שעשה כן מחמת חשש ב"ד עושין כיון שהוא לריק
 להוציא ראי' לזה דהא הב"י והרמ"א ס' קמ"א כתבו והוכיח
 ג"כ בב"ש שס"ק ג"א דאם יש בידו הרשאה וכתוב בזה
 דיכול לעשות שליח אף על גב דלא כתוב בזה בלא אונס
 דרשי' ליבגא יתירא דהא לא היה לריק לכתוב כלל שיכול
 לעשות שליח אחר דאף בלא חתימה יכול לעשות שליח ודייקין
 דע"כ לעפוי קאתי שיכול לעשות שליח אף בלא אונס ע"ש
 וקשה הא לרשב"א לא דייקין לעפוי בזה שלא הוכר בגמ'
 ח"כ דדעת הב"י והרמ"א והב"ש הוא כשיטת הר"ן והגדולים :

ובזה תרתי נמי מה שפי' קשה לי מכבר על פי דברי

הסמ"ע בסו' ע"א ס"ק ה' שכתב כס בדברי
 הרשב"א דאף אם נתן לו נאמנות מ"מ אם יש לו מינו דלא
 לזה נאמן לומר פרעתי במינו אף שהוא כנגד הנאמנות מ"מ
 נאמן בהאי מינו דפרעתי' דלא כהש"ך כס ס"ק ד' דחושב
 זאת כמינו במקום עדים . אמנם דעת הסמ"ע שאין זאת
 כמינו במקום עדים משום דאמרין דכוונתו עלמו מעיקרא על
 המינו כמו שכתב בסו' ק"ח ס"ק י"ז . וכן מוכרחין לומר לדעתו
 לקמן בסו' קל"ג סע' ב' דאף אם אמר להפקד אל תחזיר
 לי בעדים דנאמן במינו דנאמן שהקשה כס הש"ך הא הוי
 מינו במקום עדים ומוכרחין אנו לומר ג"כ לדעתו דהיכא
 דהמינו בידו לעולם או אמרי' דהבטחתו והנאמנות שלו לא
 היה רק פטומו מילי בעלמא כמו שהאריך האו"ח כס בסו'
 ע"א וז"ל לפי דעתו קשה למה בסו' ק"ח סע' ד' אמרי' ד'
 דאם נתן לו נאמנות אפילו סהם אינו נאמן במינו דנאנסו הא
 להסמ"ע היכא דהמינו בידו לעולם או לא מהני נאמנות סהם
 ותירתי ע"ש דברי האו"ח בסו' ע"א ס"ק ב' שכתב כס
 דאם אן עדים בשעה שהבטיח לו הנאמנות רק שהלוי מודה
 בעלמו שהאמן לו עדיף יותר מאם היה עדים שהבטיח לו
 והטעם משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה . ואם נאמר
 דיהי' נאמן במינו א"כ לעולם יהי' לו מינו דהא מינו ז' יש
 לו לעולם וא"כ למה התנה בכדי הלא ע"כ ששיעור עלמו
 שלא יהי' נאמן לעולם ע"ש . והנה מה שכתב משום דאין אדם
 מוציא דבריו לבטלה זה לא נראה לי חרה דהא רוב הפוסקים
 לא פסקו בזה כר' מאיר שסובר בעירובין ד' ה' ובנייר שאין
 אדם מוציא דבריו לבטלה כמו שפסק הרמב"ם בהלכות עירובין
 ע"ש ועוד דהא דעת הריב"ש הובא בש"מ כתובות דף ע'
 דדוקא בהקדש או בנייר שנקרא ג"כ קדוש דמיא להקדש
 התם דוקא אמר ר' מאיר אן אדם מוציא דבריו לבטלה
 מש"כ בנדוכתא אחרייתא ע"ש . אמנם לפי מה שביארנו
 נראה ע"ש סברתו ומטעם אחר והיינו דהא לפי דברי הראשונים
 היכא דהוא מיותר לגמרי ולא פסקו עדיין בזה הדבר או לכ"ע
 דייקין ליבגא יתירא לפי זה נראה משום דהסמ"ע לשיטתו

שכתב בכמה דוכתי דבכל מקום דאמרין דנאמן למור החורתי
 צמינו דנאנסו לרדך שבוטה חמורה כמו אם היה עושה נאנסו
 ממש כמו שכתב בס"י ר"ל ע"י שם כ"ד ס"ק ג' ובכמה
 דוכתא ועיין באו"ת בס"י פ"ב ס"ק ק"ב שדינו כדאורייתא
 מהם הן לענין היפוך שבוטה והן לענין דנאמן לגבס' ולכא
 הדבר ציניסם כלל ע"ש לכך נראה נמי בשער דם היבא דטמן
 לו נאמנות אינו נאמן צמינו דנאנסו ממש דאמרין לישנא
 יתירא לטפוי אחי דהל"ב למאי נתן לו הנאמנות הליכא למומר
 לענין שאם יכפור יתחייב לו שבוטה דאורייתא ע"ז הא
 לשיטתו מהני השטר לחוד נסתן לו ואם כן למאי כתב לו
 נאמנות והוא ג"כ דבר בלא דברנו מזה עד כה אל"ה ע"כ
 לישנא יתירא לטפוי אחי בלא יס' נאמן בשום מינו כנל"ד :

עוד

הייתי בשפר ג"י שם מביא הפלוגתא דרבי יוחנן בן
 מתאי צ"מ ד' פ"ו דסובר דאם פוסק להפועלים מוונות
 ריבה להם מוונות ופי' רס"י כיון דלא לרדך להנתיב והתני
 מונוי יתירי קאמר נגזלא רב"ג דפליג התם ע"ז וסיבר דאף
 אם פסק להם מוונות לא אמרין דריבה להם ע"כ סובר דלא
 דרשינן לישנא יתירא הכי מביאר הוא שיש בזה פלוגתא דנתיב
 ולא דממשע מד' הרשב"ס והתוס' דלון בזה פלוגתא ע"ש
 ולדעתו ממש ה"א לא חריה דהא לפי מה שביארו הר"ן
 והראשונים שיש חילוק בזה שאם היסוד לבן הוא לשיבת מי
 שרדך להוליא או לא דייקין יתור לבן והאמרין שהתנה כן
 בשביל האנשים הטועין בכדי בלא יס' בים ערשור בדבר לפי
 זה ה"א דהא היתא צ"מ ד' ע"ז דבכל ספק שהוא בין
 הצעה"ב והפועלים אינו הצעה"ב נקרא מוחזק והאמרין הנוט"ה
 והיבא ג"כ בש"ט ס' ט"ג לכך לא אמרין התם נמי דלטפוי
 קאחי דאמרין דהא דהתנה הפועל אף בלא הו' לרדך ממש
 דחושב הוא להטועין כיון שרדך הוא להוליא וזוהי נראה נמי
 קיימית הט"ז שהקשה מלעיל ס' ט"ז דמבואר התם דדרשינן
 לישנא יתירא לטפוי הכל לפי מה שכתבתי נראה ע"כ מה
 שזכרתי מהכ"ז דממשנתא הוי המליס מוחזק כחבר נחבתי
 לשל לכך דרשינן שם לטפוי משה"כ בפועל דהוא צא להוליא
 לא אמרין לטפוי קאחי נגזלא לפי זה להלכה לדעת הרשב"א
 מלך הדין דייקין לעולם יתור לבן והין נפק"מ נוי הוא המותנה
 אם המוחזק או מי שבא להוליא רק חתן לא בקיחין בדבר
 הישב והין לנו לדון בדמיונות להוליא בזה מונח הכל אם הפס
 לא מליחין מידו הכל לדעת שאר הראשונים דאפילו על פי
 דינא דגמ' לא דייקין יתור לבן אל"ה אם הוא צא בשביל
 המוחזק נגזלא לפי זה אם היתור לבן הו' בשביל נוי שרדך
 להוליא או לא מהני לו אפילו תפיסה ממש כיון דעליו לא
 אמרו חז"ל מעולם דייקין יתור לבן כדו לטפוי ממילא הרי
 לא מולד לנו מעולם ספק שמא זכר ופיון שכן הרי לא שייך
 כהן תפיסה :

אם הוא צא לזכות רק מחמת יתור הלשון אבל לדעתו צדק
 הדבר לפי מה שכתב הסמ"ע בס"י רמ"א שלשון הפנים נופל
 על כל דבר ואפילו על משות ממש שהוא מלבן מה שלבו
 חתך ובדרישה כתב שגם על קרקע שייך לבן חתך כמו חתך
 חתך לפי זה אפשר שאף על ספרים שייך נמי לבן חתך והש"ך
 בס"י רמ"א מביא בשם המבי"ט שספרים אינם נכללים בלשון
 כל המטלטלים עיין שם מ"מ הרבד"ס בס"י ר"ג אינו מחליט
 זאת ובאחר בספק שאפשר שהוא בכלל מטלטלים אבל בלשון
 הפנים מאחר שהוא ע"ד חפצו של אדם לפ"ז לכאורה גם על
 ספרים שייך לבן חתך אמנם מהירושלמי פ"ק דפאה והמר"ר
 צראשית פ' ל"ה לא ממשע כן לפי מה שכתב הגימורין יוסף
 ושארי ראשונים על הא דלויצני צ"ב דף קנ"ה א"ה ס"ה
 הוא בכלל נכסי נחבוי דשיקר הספק הוא ממש עולם חשיבת
 של ס"ת מזהב ואבני גדולה הילכך ממש הכי אפשר שאינו
 בכלל הפנים והתם צירושלמי היתא חפצים אלו אבנים מופות
 ומרגליות חפצין אילו מלות ומע"ט אמצען שלח לרבינו מרגלית
 אצימטן שלח לו חדא מזוזה וכו' אמר לו חפצי וחפצך לא יביו
 בה ע"כ ממילא צדקין זה לכשרת הראשונים דהיינו טעמא
 דס"ת אינו בכלל מטלטלין הוא ממש חשיבות ולא הוי בכלל
 חפצין לפי"ז הא אפשר דספרים נמי אינם בכלל חפצים ממש
 דזה אינו שייך אל"ה על חפצי אדם הכל לא על כתבי קודש
 כמו דרשינן חפצין לא יביו בה וזהו שכלל נכסי היתא ג"כ
 שאר כתבי הקודש כמו שכתבו הראשונים שם היינו ממש
 דנכסי הוא כולל יותר ונ"ט כעת * אמנם צ"ד נראה ודאי
 שזכה בהספרים שכתב דמאחר דלבן חפצים הוא כולל יותר
 ממוטלטלים דכולל חפציו מעות וחתיים ושטרות לפי זה מזה
 שכתב ג"כ חפצים חין זה כפילות הלשון דהא לרבינן זאת
 בשביל לכלול גם מעות וחתיים וכיון שאינו בכלל כפילות הלשון
 ממילא מזה שכתב מטלטלין הכי הוא בכלל כל לישנא יתירא
 דהיכנתו לשל דמהני ביה תפיסה לשיבת הרשב"א :

ועוד

נראה לי בזה ע"כ מה שיש להבין החילוק בין הא
 דאמרין לישנא יתירא לטפוי קאחי וזוהי הא קו"ל
 להלכה דאמרין כן ואין חילוק בין אם הוא צ"מ או בכתב
 כדמוכח צ"ב דף ס"ד ובציר שם ויש סברה צראשית דגם
 חכמים מידו לר"ט בזה ומה בין זה להא דר"מ צירושין דף ה'
 ובציר ובאחר דוכתא שהוא כושר דלון אדם מוליא דבריו
 לבעלה וחכמים חולקין עליו ובצירי דאדם מוליא דבריו לבעלה
 ג"כ כדאיתא צירושין דף כ' ורוב הפוסקים פסקו דלא כר'
 מאיר ומ"ש זה מלישנא יתירא דק"ל דדרשינן אותו ובפרט
 לפי מה שכתבו התוס' בכתובות דף ע' ע"כ צ"ד"ה אל"ה דכל
 דרדך להוסיף דברים ולחדש מה שלא דברנו עליו כלל
 מתחילה בזה לא שייך כלל הסברה של חין אדם מוליא
 דבריו לבעלה ע"ש וא"כ קשה אמאי פסקין דייקין יתור
 לבן להוסיף אף ענין מחודש בזה שלא דברנו בו עד כעת
 וגם אמאי התם לענין לישנא יתירא חין נפק"מ בין אם הוא
 בכתב או בעל פה ובהא דלון אדם מר"ל מוכח דלון זה
 אל"ה דוקא צ"מ ע"כ והכרח הוא לחלק דעד כהן לא
 דייקין יתור לבן אל"ה אם עוסק עבור זה הדבר ובצירק
 הדבר התחייב נפשו במפורש רק שעל ידי היתור הלשון אנו
 רואין להוסיף בזה הדבר עלמנו עוד חיוצ שהוא מענינו
 הילכך כיון שאין זה מחודש כל כך אמרין דייקין יתור
 לבן שהוא צא לרבות איזה דבר מה שאין כן בזה דלון
 אדם מוליא דבריו לבעלה מיירי שבא להחייב ענין חדש
 לנמרי שלא עסקנו בדבר זה מעולם בזה כיון שהוא דבר
 מחודש לגמרי חולקין החכמים ובצירי דלא אמרין כלל בזה
 חין אדם מוליא דבריו לבעלה ופשוט הוא נגזלא לפי"ז יש
 להבין דהב"ב צ"מ ס' רנ"ג כתב לענין שצ"מ שזוהי בזה"ל
 הני מניא לפלוני וכו' חושב התם חולי הכוונה שזוהי לאחר
 להניס ומסיק כיון דלון אדם מוליא דבריו לבעלה אמרין שבודאי

נכסיו סתם והיו בהם מהדברים הרחוקים למונח ולנה"ג אם
 היו בהם דברים הרחוקים רק לנה"ג לאו דאמרין דאדם
 חולק הקדשו הרחוק למונח הוא למונח ולנה"ג לנה"ג או
 כיון דבשעת אחת הקדש אמרין דאדם חולק וסלח לנה"ג
 הקדש דפלוני בזה נחתי ולהלכה לא נחלח בזה הכרעה נכחה
 ולכאורה נראה מהכח"ס ע"פ מהלכות עירובין שסובר שאין
 אדם חולק את נדו וקלח משמע בירושלמי ע"ד דסקלים דאף
 הם נאמר דכתמח דמלחא אף אדם מניח קדשי מונח ומקדיש
 לנה"ג מ"מ כל דאמרין דאין אדם חולק את נדו אמרין
 דודאי לנה"ג הקדש חלמא אף דאיכא כאן אמרנה גדולה
 דכתמח דאינני למונח מקדיש מ"מ האי סברא דאין חולק את
 נדו משקיע מחומדנא . לפי"ה ה"ג כיון דכל הקדשות של
 הקופות נכתבו הכל בטרחה אחת ובמסות רמב"ן בודאי סוגפו
 היתה בשביל קהל אשכנזים לחוד שוב אמרין דודאי אף אדם
 חולק את נדו ונדב הכל בשעת אחד משא"כ למר דמסות
 רמב"ן יהיה חוקא לקהל א' ונמ"ח ובק"ח לשני הקבלות דהרי
 אפשר דהוא בכלל חולק את נדו אף לא מלמתי סברא זו
 דאין חולק את נדו לשני דקדש :

וקצת שוכח דלא אמרין קן בש"ד ועי' בר"ש ע"ד דתרושת
 מ"ב וכן הוא בפי' הרע"ב בדין פועל חכר ששופה
 אלל צפה"ב ע"ס וראה אף שצפה"ב נתן סאה חבואה ללו
 וסאה לעני אף דנתן להם סתמא מ"מ לא אמרין דודאי כל
 השאה שנתן להם היתה הכל לשם מעשר ויהיה משאר לאכול
 מהסתבואה עד שמנה שאין אלא אמרין דרק עד כדי סתודתן
 נתן לשם מעשר ותו לא והשאר לשם מתנה נתן להם ע"ש .
 והא מעשר עני בכלל דוקא הוא וגם תרומה ומעשר בהמו
 והוא כיבמות דף ל"ג דיש בהם משום אמירתו לגטו כמסירתו
 להדיוט הרי דאף דנתן להם הסתין בסתמא אמרין דבדעתו
 היתה לחלק מהם קלח למעשר עני וקלח למתנה או כה"ג
 אש"כ מוכח דדוקא לעני מונח וקדיש צה"כ אמרין קן גם
 בלאו הכי לא דמי להתם מכתה עפ"ה :

אך מה שאז מחשק עוד בזה הוא ע"ש מה דאמרין
 ביבמות דף ל"ט כיצט וספק נכסי סנה דהיבט ודאי
 והספק ספק ואין ספק מוליא מדי דדאי ולפי מה שביאר שם
 הרמב"ם דא"ל בריש' דכל היכא דהנד השני מודה ג"כ דהו
 יורש ודאי במקלח אף דביית הנכסים הי ספק השקול בשניהם
 אפי"ה אמרין דנקרא ודאי יורש בכל הנכסים ואמרין דאין
 ספק מוליא מדי דדאי והשטס הוא כמו שביארנו בספ"ש
 דכאן איכא לוב תרתי למסליותא חדא דלשעתו מציני לו הכל
 ואף לשעתו חבירו עכ"ל מודה הוא שהוא יורש ופסמיס שיכל
 לירש הכל . לפי"ה ה"ג הא לאשכנזים ודאי זכה להם חלק
 בהמהות ש"מ שנתן אף לפענה הספרדים והם לא נזר
 על חלקם רק בשעתה ספק א"כ שוב אמרין ג"כ דאין ספק
 מוליא מדי דדאי ועיין בששה"פ סי' קפ"ה במתן אחד דדאי
 והשני הוא ספק חלקן :

אך מה שיש לעיין עוד בזה הוא ע"ש מה שראיתי בזה בשבקי
 רקעני דדאי דהא דהוהספא וטעמן למקום שרגיל לא
 נאמר זה רק בשאר תורה דלשתייה עבירה משא"כ בלוקס
 המחלוקת כשיר לא נאמר זה דמסתמא סוגפו לכל בני
 העיר אף לעגי צה"כ שאיט מספלי שם וה"ג כיון דבשם
 הלוואה וכעת שמסר המעשה לד הכלים היה לו קופה אחת
 ללוקחות הללו והכל מתחין ומנדקין למקום אחד וא"כ ע"כ כהנה
 היתה או סתם לכל אשקי הקופה בכלל :

ודנה המנדב מעד או באגן לעביל על סך עני הלשם
 ר"כ ואמר שמהריות יתא בכל שש ללוקחת הללו
 יודע הוא פלוגתא הראשונים או מבני קצין כה"ג כיון דהריות
 עדין לא בא לעולם ואף טף לעדות נמי י"א דלא מהני
 בזה כיון דאין ספירות באין מעוף הקרקע. כמו שביאר בזה
 ברש"כ

כדאי לא הויה עבד ע"ש . וה"כ הרי חזיק דדעת הכ"י לפסוק
 כר"מ דאין אדמה"ל ודייקין לבוט להוליא אף מן המוחזק הוא
 הנכסים נחוקם יורשים קיימא לפי"ה משה"כ בלשנא יחידא
 שבוה הא ליכא פלוגתא צה"ס בפירוט ואפשר דלכ"ע אמרין
 ליכנא יחידא ולפי"ה הוא דדאי בודאי לריבין לדייק אף להוליא
 מן המוחזק והלא דעת הר"ן והראשונים הוא דלשני היכא צבא
 היתר לבון לטוס להמוליא או לא אמרין לפשו קאחי ומכש"כ
 לענין אדם מד"ל שהוא גרע יותר מהסברה של ליכנא יחידא
 וכו' ואמאי מהני כאן אף להוליא והיא קטיא גדולה לדעתו ואין
 לי למדן אס לא ע"ס הסברה שמלמתי בש"מ מ"ג סי' ק"פ
 שכתב שם דלא אמרין אף אדם מוליא ב"ל אלא חוקא היכא
 דריטרו עבד מעבה כמו הקדש ומיר . או בשכ"מ שדבריו
 ככתובים ומסורים דמי אבל בעלמא אדם מד"ל ולפי"ה היה יחא
 קשייתי ג"כ לפי"ה צה"כ נמי צה"כ דכתיב וכל החפלים שדלוי לא
 גרע ואם מהא דאין אדם מוליא דבריו לנטלה דמוסק הכ"י
 דאמרין קן הילכך בזה נמי מלמד דתפיס הכפרים אף מוליאין
 מידו אבל במקומות צה"כ ודאי לא זכה והיתור לבון די להוכיח
 ספרים בגלג"ד הח"כ מלמתי בנכס"י סוף מסכת עירובין
 שהבשר ג"כ מהירושלמי דמר שהביא הכ"י ומחלק דהרי מיר
 בלבים יום ויום אחד לא הוי יתור לבון ולה כהב טעם לזה ולפי
 מה שכתבתי ליכנא דקרא הוא ואורחיה לאתפשו קן :

סימן עח

נשאלתי ע"ד הגביר הגביר הרב הסופר יקרב לעוזין
 בלחין ששבק חיים והניח אחריו סך כספים
 לקרן קיימת ובהריו יהחלקו לגמ"ח ובק"ח ות"ח ולהרמב"ן
 והשליש ע"ז בילקס על סך שני אלפים רז"ב שהרמיון יהחלקו
 בכל שנה לקופה הללו וישנו מה קהל אשכנזים וקהל ספרדים
 ובניה העוואה היתה לה"ח ולרמב"ן לכל קהלה קופה בש"ע
 אך לגמ"ח ובק"ח היתה קופה אחת לשתיהן והמגרב עצמו
 היה טקהל אשכנזים וסעויה רמב"ן בודאי רעתו ה' לקהל
 אשכנזים ועתה קהל ספרדים עשו לבק"ח קופה בש"ע
 בער עניים שלהם והיבועים שיהנו להם גם כן סורריוח לפי
 ערך הבניע להם :

דנה היתה כחוספתא הונח צה"ק ובהש"ס צ"כ דף מ"ג
 ע"כ האומר הו מתחיל וזו לנה"ג יתנו למקום
 שרגיל וה"ג המנדב בחיו היה טמן נדנתו לכל המזכר הכל
 המיר לקהל אשכנזים וה"כ הכא נמי אין לקהל ספרדים חלק
 בזה אף כאן אף שיד צ"כ הדון על חוספתאה כיון דבשם
 הלוואה היתה קופה אחת לגמ"ח ולבק"ח לשני הקבלות יחד
 א"כ דמי לרגיל ליתן בשניהם דאיתא ההם כחוספתא דנתן
 לשניהם אף שעתה נהנה הקופה מ"מ הא כבר זכו בחלקם
 בשם הלוואה אף ים לעיין קנה בזה אי שייכא בכלל הסברה
 כיון דהו דמי לאם נתן דוקא בשם מיתתו לחלקם לעניים
 דעלמא וקודם בחלוקה נגדולט קרוביו וירדו מהכסיהם דספק
 בא"י הונח צה"כ סי' רנ"א דחולקין בזה גמר הלוואה וכן דאי
 היו קרוביו עשירים הרי כבר זכו בהם עניים דעלמא דשאי
 הכס כמו שכתב שם דמדי הוא סעמא דיהיז ללוקס כדי
 דלכו ליה כשרה בשם מיתתו וא"כ האך נאמר שימנע מהכפרה
 ולא יתן בלוקה . וימסן עד שירדו קרוביו מנכסיהם ויהיה
 דדון עד לישו זמן אצל כאן דלא מסרס ע"מ לחלקם מיר רק
 הרווח שיכלה פליהם לפי"ה אפשר דכ"י שמתקבל הרווח היה
 חלקם חרשה ואוליין הכל כבר זמן החלוקה :

עוד ים להכתש קלס בזה דהא כל עיקר השטס של
 החוספתא דעיקר למקום שרגיל הוא רק חשש דאמרין
 דעיהה דמסתמא למקום בהיה רגיל להשגל לשם נתן כמו
 שהיה הראשונים בזה ובמהרה דף ל"א אמרין בזה הקדש

הרשב"א גיטין מ"ב ועיי' בתשובת אלשיך סי' ז' שדעתו טעם דכתיבה לא שייך גוף לפירוח כיון שאין בזה מנוח המשותף עומן אבן מתשובת הרמח"ן הובא בש"ך י"ד סי' ר"ד משמע דמהי וכן מוכח מהו"ט הרשב"א ח"ג סי' ר"נ"ג הובא ביד"ס סי' רנ"ט ברובאון שהקדים מנה וטעם לבניו שיקחו מהו קרקע ולהלך הריח ככל שנה ועברו כמה שנים והבין לא קנה משמע האם שאם ה' מטעם זאת לאחריהם כענין שאין הבן יכול למר להם לא בפ"ד וידי אחי ה' הבן חייב לשלם ועיי' בתשובת רע"א סי' קמ"א אבל שכ"פ להלכה קי"ל דמהי כדחיתא בח"מ סי' ר"ג אבל שכ"פ טעם לפירוח כעיקר לכ"ע גם קי"ל דכתיבה ודאי עשה והקנה בלשון המועיל מטעם דכבדי לא עבד איש כדחיתא בח"מ סי' קל"ה סי' ה' וא"כ ה"ג ודאי הקנה כדן ובפרט שמסר הביטע להשלים חיבה פ"י לדברים הללו דלא זכו ח"ק כהנ"ל ג"כ כדחיתא כסוף פ"ק דגיטין וכיון דלא היתה קופה אחת לבלם וזכה לקופה זו הרי ממילא זכו או כל החבורה רק פחה כשנפרדו רוזן אט לנפל מטעם ספק אומדנא דהא כל זאת הוא רק בגדר אומדנא כמו שכת' בסמוך והא קי"ל דספק אומדנא אינו מחלט קצין ברור כמו שכתב הר"ש ב"ב פ"ט סי' כ"א וה"ג דכוחו וידי הרב הראון רמ"ש מדינתאורג הביא רמ"א מהא דב"ב ק"ה האומר תפול אשתי כאחד מן הבנים טעלה ובנים הבאים לאחר מכן ופליגי קדמאי אם נחמטעו הבנים מהו מי וכתה דבנים שהיו בשעת חיבה או כמו שהיו בשעת הוצאה אבל על מה שנעשה אחר חיבה לא משגיחין בני אף דכתיבה אח"כ לא יחזיקו לן בזה ואוליך בחר זמן חיבה והבא נמי דכוחו והאריך בזה מ"מ אין ראייה כ"כ מה ד"ל והתם הכל בלשון תליא כי קי"ל לחז"ל דכל האומר כהאי ליטנא כוונתי חזקה על הבנים שהיו לו או אבל לא יפסין מה לזכותא אחריתא דעו דהרשב"א שם ד"ה האומר וכו' כתב פ"ז דמיידי כהן דקיבלה אשתו עליה למחול כסותה אי נמי לכנה מתכונתה נתן לה עכ"ל והיינו דקשה לו להרשב"א דהאריך יטל להפסידה כסותה בלא דעתה ויחא ליה דמיידי שנתרלת כפירוש או דאמריק דאילו סתמא נמי כל דאומר לה בן דעתו דהוא לגר מתכונתה ולחירוק השני הסבירו ג"כ הר"י בשם הראש"ד ושד ראשונים וכן סתם בש"ע אה"ע סי' ק"ח :

י"ט לבניו לפי' דאמאי היכא דאמר סט מחדים זו לאשתי דעה הרשב"א החס בדק קל"א דאיט טעלה המחאים או יתר על כתיבתה רק רנה מחאים טעלה רנה כתיבתה טעלה וגם בש"ע ח"מ לא הכריע בזה אי דטעלה זאת יתר על כתיבתה או לא ואמאי ככהן הכריע דסתמא דמלתא אמר' דטעמו לגר מתכונתה ואף דכתבו הטעם משום דליטנא יסדרא לטעמי אחי ע"כ אין זה עיקר הטעם דהא לקמן בר' קל"ה כדאמר סט מחאים זו לאשתי כדאי לה פריך וטעמו דאמרה כדאי לה טעמן ומנהי הא מני ר"ע היא דר"ש ליטנא יסדרא פ"ט : והסתא הא טעיה א דאמר סטול אשתי אבתי אבתי מן הבנים היא קודמת ואי נחא דהתם נמי כר"ע אחי סי' להגמ' נמי לפרש כן ולקמי כר"ע אח"כ דסוגי' התם בר' קל"ה באמת אחי ככ"ע רק דתלי בלשון דכל האומר כהאי ליטנא כוונתי לגר מתכונה וגם כוונתי על הבנים שהיו לו או :

רגל כהם ומטעם כה מדברי הגמרא דמדיי מ"ח כסוד חכמי הפיר דאמר דכבר אל בני סוד ומצינה ל"ס ולרש"י לא שייך דברי המהר"ם כאן דהוא לא חייב רק לענין איסור ריבית וכוונתו הוא דכאן שהבטלים עומן סוף עומן מכל המשותף הוא מסרו ואתן לאחריהם בשביל פריים וגם להם לא הקנה מחמתו בעוף המשותף רק כהריוח שיה' אח"כ ממילא אין כהן בעלים מיוחדים והלך לענין ריבית דמי זאת טעם נמי שחלה משותפו אל נכרי מדעת הנכרי על ריבית כבדי ליתן הריבית לפניים שאין בזה שום איסור כלל כדאי' בגמ' ובש"ע סי' קס"ט וסי' ק"ט וה"ג כיון דאין המשותף לא של הנכרי ולא של הפניים וגם אין להם שום בעלים ואף אם יש בזה טובה הנאה לפניים הא הנותנת האם ממילא קא אדו וכן ביאר דבריו בפנ"מ בח"א סי' ק"א אבל מ"מ יטל להיות שבוכה הנאה א מחמת סוף נעמה הנאה וכתבם לכי דבכרי דהמורד להבירו אסר שיש בו ריבית חל המכירה אף על הריבית שיה' אח"כ אף דכריו עדין לא בא דהא מחמתו ככל יוס עיי' בתשו' הרמב"ן שהובא בכ"י ח"מ סי' ס"ז וכן בש"ע הרשב"א הובא בח"מ סי' ק"ד דהב"מ המוקדם טובה ג"כ הריבית ואין הב"מ מאומר יטל למשון הא לגבי הריבית שיעלה אח"כ הרי שפיר קודם ומבואר מהמבטרים שיש סבירא דאף היכא דבידו לחזור ולפרוע סוף האם מ"מ כיון דעבר החמך ולא פרע אמריק דאגלוי' מלתא דלמפרע נחייב לו הריח הכא נמי בדינא של המהר"ם אם הפניים המקבילים היו רזוים למכור הפרס שלהם מחמתל השנה קודם שעלה הריח ה' ג"כ חל פ"א המכירה מהשתא מטעם דהיכוח טובה הנאה של הספק מחמתל מד למקנה פ"י קצין בעוף רק שסוף בגדר תנאי שלא יקבלו רק בזמן ההוא אבל השעבוד מחמתל חיובך וכוה באמת מחמתה דין ריבית מדין מודר הנאה בסוכה הנאה כז באמת אסורה היא כמודר הנאה ומותרם היא לענין ריבית כיון דליכא כאן בעלים דהא בריבית לא נאסרה כ"א הסוכה הבא מיד לה למטה ולא כה"ג לפ"א הרי זכו הספרדים חיובך בחלקם ואמר פלפלו של הרב הראון הג"ל מסיק שנתן לעשות פשר בחלק של בק"ה ומ"מ ולוה גם דעמי סטע ועיי' במ"א סי' קנ"ג וכדברי הפוסקים שם כדן היכא שהמשיעו האנשין חלקם מהספרים שגדו יחידים בנכב"ל שיש סבירא לומר דע"ד שיחלקו לא נכדו וגם מי יטל לגר דעת המדבר הלכך כל כה"ג עברה עדיפא וכן ראוי להורות גם הראון ר"א מקאומא אמר לי שק דעתם טעם ונטן לפשר :

סימן עט

בשאלתי ראובן שכר לשבעון להביא לו משקה עד יום השוק והי' בחורו בהוצו בשלוק חמם בעל המלון המשקה במסור שבעל המשקה חייב לו מעות והוא בענין ששעו השלוח בטה שהגיה לו לחתום ע"ד הסבואר בח"מ סי' ג"ח ועתה תובע בעל המשקה פהשליח ש"ל המשקה וגם פסידא רשוקא שדפסיד ע"י ובעל המשקה חמם ושער טעשת של השליח ודו תודף השאלה :

תשובה לכאורה מראה לפי מה דנרטיין בב"מ דף ג"ב אמר רבא כתי שקלוי' דבכרי חבישא דהמורד לתמונא ביחא דשוקא מודכנא בתמסא כאל' יומא מודכנא בארבע סדו' ל' ביחא דשוקא מהדרא ל' חבישא דהמורד כאל' יומא מסוד' ל' תמסא וביחא דש"י אהוד' ל' ביחא דשוקא קודם שניעו יום השוק ויטל למכרו ביום השוק מסוד' ל' חבישא מסוד' מדכרי רש"י שם ודף והבב"ר סי' כאל' יומא מ"מ שאלם תמסא תמסא דהמורד אמר אל' לגבי דדי כתי ביחא דשוקא הייזי ליקח תמסא ועיי' בקט"ה שם שהקשה הא קי"ל דכל כגולים פלגים כשם כצילת וכן האומרים חסלים קשפת שקיעה וד"ל כיון דכמה כבב"ר ח"ט

איש שזה רק ד' אחי משלם חמשה ותיך דיון דיוס
 שיהיה על יום השוק והי"ל דבר הגורם למחן כמתן דמי
 כי פד כאן לא פליגי רבנן על ר"ש בגונב קדשים שחייב
 באחריותו רק לענין כפל אבל קרן חייב אף לרבנן ע"ש
 הלך גידן דיון נמי כיון שגנה על השוק והשליח בפשיטתו
 הפסד חייב לשלם וראיתי בנ"מ שהקשה דא"כ הא דאמרינן
 בב"ק ד"ח ביומא ניסן יקרי ארעא וביומי השני זל ארעא
 ה"ל אם יקלקל ויחפור טרות בתשרי יצטרך לשלם כיוקרא
 ולקמי' וכן בתבואה יצטרך לשלם קטעה הגורן ע"ש :

ודאורי' כב"ח ס' ד"ט שכתב בש"מ רש"י שלך לריך

ליהן לו קודם יום השוק חמשה משום דיכול לומר
 לרדי שזה חמשה ע"ש . ולכאורה אין לזה ביאור דהא לא
 מציט סברא זו רק לענין חמשה סלעים של פדיון הבן אי לענין
 קדושי אשה ע"ש שיטת הרמב"ם שסובר בא"ש באמת שזה
 פדויה במדי הוא קדושי תורה וכפי מה שביאר שם הר"ן
 שחא מטעם דמ"ל אחרה לרדי שזה והיינו רק משום דכל
 דמי לנפשי' יוכל אדם לומר דלרדי' זה סובא אבל לחייב
 פ"ל לאחרינא לא מציט סברא זו ואודנא היפוך מזה מציט
 לענין כ"ח טרוכה לגבות מלקוחות ואיש שזה כל החוב אי
 יוכל לומר לרדי שזה כל החוב והוא מירושלמי פ"ד דכמוניה
 הלכה י"ג הבא ברא"ש שם כדאיתא בח"מ ס' ק"ד ששיטה
 הרא"ש הוא שאיש יוכל לומר לרדי שזה והיינו כיון שע"י
 ק מפיסד לאחרינא לאו כל כמיני' לומר הכי וכן איתא
 בטובות הרא"ש הובא בח"מ ס' בע"ח וכו' ע"כ בעיקר ח'
 צד שהשחיל לחבירו סוף שהי' לו מנכרי וגאבד שאף שהנכרי
 מבקש בעדו ממון רב אין השואל חייב לשלם רק דמי סוף
 בעלמא והאף אם היוק בדיב נמי הדין כן כדאיתא בהס' ולאחרי
 הא כיון דע"י מה שהפסידו הסוף לריך המשחיל לשלם הרבה
 להנכרי וא"כ הא לרדי' בודאי שזה הסוף הרבה ויש מקום
 לדבריו ואפי"ה איט יוכל לומר לרדי שזה והיינו מבענינא
 דלפיסד לאחרינא איט יוכל לומר כן ובאמת הכ"ח איל
 לביטתו כפי' ע"כ בש"ך בע"ק קפ"ח אבל גם שם דבריו
 אינם מובנים כמו שהבינו פלוג הש"ך שם ובמקום אחר חילקו
 מה בין זה להא דב"ק ל"ח בגול חתן ועבר עליו הפסח ובה
 הא שרפו להחר הפסח חייב לשלם להרמב"ם דפסק זה
 כר"ג ילמנה שוכרים אף הם לא ידע שבחתן זה יוכל לפסוד
 פשו מהעגול נמי חייב ע"י ש"ך כפי' ולאחרי הא באמת איט
 שזה וזה כלוס רק שגורם כפי' כן יהבט ממש העגול נמנין
 אף שאין החתן שום תופלת להעגול ונחתמת חומר הקובי נראה
 לי לתרן דברי רש"י דהא מוכח בסוף ב"ק ובח"מ ס' ע"ד
 דהלאות מדבר ניתן ליהבט ובודאי ה"ה נמי אם גול ממש
 התן כמדובר במקום שאין שם אנשים בעכו"י אין החפץ שזה
 מאמה למטר מ"מ כיון שהוא לריך להסתן להביא אוהו לייבוב
 בודאי בריך לשלם לו כל שווי החפץ כיון דכלאו הכי לריך
 הוא לילך למקום הייבוב דמי להא בב"ק במסכת שנפסל דכל
 שש לו תרחא למישן יוכל לומר לו לך והוליא שם וכ"כ להדיא
 בבב"מ כפי' ד"ס ועי' בירושלמי מ' מ"ש בגל כיוס לצור
 דפגעה לו רק כולותם הכיס מהכור ופודה מעשר שני על
 הסהר עי' קדושין פ"ג וב"ש ס' ל"א ס"ק וא"ו וה"כ סובר
 רש"י ולא להנש נקט רבא דתבר תביחא לתמוי ולא נקט
 ססס דתביר לחבירו תסוס דמיירי כחטי שדרט תמיד להכין
 סין על יום השוק ומיירי בלשון שאו בודאי יקח בעדם חמשה
 כח שכתב הטובקים עי' במח"א ס' כ"מ ומיירי ג"כ שאי
 אפשר לו להשיג יין אחר ומה דקאמר הגמרא ובשאר יומא
 שזי ד' הייט משום שאין כשהו כהן הקובים הבאים מחרתא
 שסמיים תהבה והקובים שכתבן אין סתנין רק ד' ואם אין
 טענין להנש בעד ד' אין קונין כלל וממתין עד שיהי' בר'
 אבל מ"מ האי טענין אין יוכל להשיג כאן יין אם לא שישלם
 חבבה וכיון שקן דמי ממש למי שהוא עכשיו בדרך כמדובר

במקום שאין שם אנשים וסוף לעיר ואחר גול ממש חפץ
 שבודאי לריך לשלם לו כל שווי החפץ אף שכתב איש שזה
 כלוס ולא דמי להא דב"ק דף ח' דבימי ניסן יקרי ארעא
 וכו' דהתם הא בימי חשירי יטלון כולה פלמא לקטת בול
 משא"כ הכא מיירי דמי אפשר לקטת כשהי' כל אחד איש
 מכין רק כדי לרבו וכו' לא ומ"מ קוניס כחמשה ג"כ אין
 כאן מטעם שכתבנו לכן חייב לשלם לו חמשה ואפשר שזה
 ג"כ כוננת הב"ח כמה שכתב דמי אחר דלרדי' שזה חמשה
 ר"ל דהא באמת כן הוא דלרדי' שזה גם עכשיו חמשה לפ"ו
 כנ"ד נמי אם הי' אפשר לו או להשיג יין אחר ג"כ פטור
 מדמי הפסידו :

ועוד אפשר לתרן דברי רש"י דבאמת דהא דמזיק משלם

כשעת פשיטה אין לו ע"ל לומר מהקרא כי דוקא
 בגולן ילפינן משום דכתיב אשר גול דרשיק כפי' שגול אבל
 במזיק ליכא קרא ולא שייך כזה לומר דלפינן מזיק מגולן
 דלא ילפינן זה מזה כמו שכתבנו בתוספות להדיא בב"ק ד' י"א
 בשם הירושלמי לענין דאין שמין לגולן משום דכתיב כפי' שגול
 ולמזיק שמין ולא ילפינן אוהו מגולן רק מה שפסקו הפוסקים
 דבמזיק אולין בהר פשיטה הייט רק מסברא דהא עכשיו
 היוקו ומה שפסקו דא"כ וע"י זאת הפסד היוקר ואי רק
 ככלל גרמא כמקין שפסקו ובהו כל זאת הוא רק למאן
 דסובר דגרמא כמקין שפסקו ובהו כל זאת הוא רק למאן
 לריך לשלם לו כל הפסידו כיון שע"י פשיטתו הפסיד ורבא
 ס"ל דגרמא כמקין חייב כדמוכח מדבריו בב"ק דף ס' וכן
 הביאו האחרונים משמו שהוא סובר דגרמא חייב והנה הכא
 בעל המימרה הוא רבא לך לשיטתו כיון שהוא חסודא ואחמנא
 ככך וע"י כן הפסיד מחייב לשלם לפ"ו כנ"ד נמי איש חייב
 לשלם רק כמו שסוה בזה שהיה לרדי' לריך דיון :

ודנה לכאורה אפשר לחייב השליח פפי' דברי הב"מ בשם

הרא"ד והריטב"א והובא בנ"מ בכמה דוכחה
 להלכה בהא דאמרינן בב"מ דף ע"ב האי ה"י מאן דהיבן זוי
 לחברו למזיבין לי' חמרא ופשיט ולא זבין דמשלם לו כדאזיל
 אפרוחתא דולשפט ומסקנת הגמרא דפטור משום דהוי
 אסמכתא והקשו הראשונים למה לן משום אסמכתא היפוך
 לי' דלא הוי רק מרעית הריוח דנקרא רק מבטל כיסו שהוא
 פטור ופירט כיון שחנן על מיעוט ואיך עליו ואלמלא הוא הי'
 קונה ע"י אחרים שמתעבד מדין ערב אף בלא קנין וזה הוא
 מחש שכירות שפוליס שמשפערס עצמם בלא קנין וה"ל השליח
 חבוב כשעל לך לא פטרו שם הגמ' אלא משום דלא הוי
 בידו והוי אסמכתא אבל אי לאו אסמכתא הי' חייב לשלם לו
 כשער הול דולשפט ועי' במרדכי פ' א"ג בבבאית ס' תל"ט
 דלך השוק של זולשפט נקרא איש בידו לקטת משום דלא
 משך השוק הרבה ע"ש . נמאל לפי שיטה זו היכא דבידו
 לקטת וחבירו סמוך עליו וכנטיס לו ואלמלא הבטחתו הי'
 קונה ע"י אחר חייב מדין שכירות שפוליס וחייב אף על מיעוט
 ריוח אף בלא חנאי ונ"ד עדין פשי מהחס דהא באמת כבר
 קנה המשקה ולא שייך כאן כלל הכבדא מ' יאמר דמדוכין
 לי' דהא כבר קנה המשקה בשביל המשלח א"כ לשיטתם כיון
 שכבר נקנה המשקה להמשלח ממילא מחייב הוא להעמיד לוס
 המשקה כשער הול ואם לא הפסיד חייב לשלם כל הפסד
 ובכור הוא לדעתם :

אמנם סיקר דברי הב"מ אינם מובנים לי דהא השליח

מדעתם אם הי' אחר שלח שליח לעשות לו איזה
 דבר שהוא ביד השליח לעשות ומתן לו שבר ע"ל ולא פשה
 חייב השליח לשלם לו כל ההפסד משום דהוי כמו אם איכיר
 ולא תפידו דמשלם לו במימד כל מה שהיה להשדה לעשות
 אם ודע כדאיתא בב"מ ק"ד ואף אם לא התנה בהפגה
 דמי וכן כ' להדיא בבב"מ כשם כפי' קפ"ג ע"ש . ולא חילק
 כן קרקע למשלטין וקשה לי הלא מסירותלמי שוכח להדיא
 לביטור

להיפך והוכח ג"כ בנמ" שם בפ' המקבל ח"ל אמר רבי יוחנן
היה אמרת המכיל כמו של חבירו פטור המכיל שדה חבירו
חייב לשפוטו וכפי ההס חנינו וספיקתו מהו ומפרש הגמק"י
דמסקפא להו מאחד עתהו לכהוב בקבלתו שדה אם אויב
לא אעבד אשלים במיטבא ויף אם לא נכהב כחוב דמי אם
הדין כן בקבלתו דמטלטלין ע"ש הרי להדיא דבשליח להפמיד
לי מטלטלין פטור ואין דע כמו שדה והס נמי מיירי בשכר
דומיא שדה והיינו משום דבאמת גם בשדה פטור מזה הדין
ואף במקום דלא הוי אסמכתא מ"מ פטור דמניעת ריזח
לא נקרא שדה אלא שחנמיס הקייטו בשדה לחייבו משום
דחל"כ יקבל ארס שדה מחבירו ויניינה בורה כעו שכח
הנמ" בפ' זה בורר בשם הרמב"ן אכל מלד הדין פטור
ובמטלטלין לא הקייטו וכן כתב הב"י בס' שב"ח בשם תלמידי
הרשב"א דף ב"ח אויב גופא פטור מלד הדין משום דלא
הוי רק מכיל כמו ואיט חייב אלא מפני שקד כתיב לו וארס
יסול לחייב נפשו בשפר כמו שרונה וכן כתב החו"י בס' קע"ח
להדיא ובאמת כמעט כל הפוסקים חולקים על סברת הש"מ
הכ"ל דהא המרדכי בפ' א"כ כתב דהא דינא דחולטפטו מיירי
בגון שהקטו לו חפצו אם לא יקיים אמתו דמסתמא הכא לא
מיירי לענין מי שפרע ע"כ הרי להדיא דכלל הדין איטו חייב
וקן הרא"ש והנמו"י כתבו דמיירי בהמה שאם לא יעמוד לו
הדין שישלם לו משלו דחל"כ איטו חייב משום דלא הוי רק
מכיל כמו ע"ש הרי להדיא היפך דברי הש"מ הרי מוכח
דכתיב פטור ומה שמדמין זאת לשכירות פועלים חילוק גדול
יש כמו שמחלק הקטו"ח בפ' של"ג וכן הוה כתבו מהר"מ
סי' ע"א משום דבאדם ק"ל דחייבים עליו חף על שבת שלא
במקום נזק כמו דאית' בהחיבול ובח"מ סי' ת"כ סעי' י"א
דאם הכניסו בחדר ובגד הדלת עליו וביטלו ממלחכתו נזקו
לו שבת ונכ"כ בבבבא או שאל דברים אין צו רק נזק ולא
שבת וה"ג בפועלים שביטל ממלחכתם הוא בכלל שבת
לכך חייבים :

ודג"ה רב אחד גדול הקשה על הקטות דמי יאמר דהפסד
פועלים הוא בכלל הכניסו בידים לחדר שהוא חייב
אולי לא הוי רק בכלל שה' הפועל כבר בחדר ובגד עליו הדלת
שהוא פטור דהא ה"ג לא עשה שום מעשה בגוף הפועל והשכחי
לו כי נידן דידן להכניסו דמי כי לריבים להבין כי אכן ק"ל
הסתן סב המזה לפני בהמת חבירו ומזה פטור משום דהוי
לה שלא האכל כדאית' בריש הטעם וכן פסק הרמב"ם פ"ד
מש"מ ומוכח מכתב פוסקים וכן מוכח שם דף מ"ד דה"ה אם
נמנה דבר שדרכה לאטול והחוקה נמו פטור ויש להבין מ"ש
זה מהא דאיתא בת"מ סי' קכ"ט דאם שאל ראיבן מאחד על
שמעין אם הוא בטוח ליהן לו משות ואמר לו שהוא בטוח והלוה
לו ואח"כ נמלא שאיטו בטוח חייב לשלם משום מוזק וקשה
אמאי לא אמרינן נמי הכא דלא הוי לו ללוות ואף שכ' שם
הדמ"א דחייב משום שריב ע"כ ל"ל דערב לאו דוקא דהא
פירק הדין ילפינן וזה מהמררה דינר לשלמי ונמלא רפ דחייב
לשלם והתם משום מוזק חייב כדאית' בש"ס ב"ק ל"ט וכן
לשון הפוסקים כגון דחייב מביס מוזק ועי' בשב"ג פ' הגזל
ושוב דהא ק"ל דאיטו חייב רק אם בשעת מעשה לא ה' בטוח
אכל אם אכ"כ נהקלקל פטור כדאית' התם וחי משום שריב
ה' חייב לשלם חף אם אכ"כ נהקלקל מיהו לבייט הר"א
וזאל פוסקים דאיטו חייב רק במקום שמוכרח הוא לקבל דינר
או ללוח עפ"י מאמרן של זה יחא אכל לבייט כמה פוסקים
שחייב לשלם חף במקום שאין שוכרה להלוה עפ"י מאמרן קשה
והרא"ש פ' הגזל סי' י"ג והוא מהפוסקים מולק דהסתן סב
במתן לפני בהמת חבירו איטו כ"כ ברי הייך כתיב במראה דינר
אכל ח"ט מוזבן כ"כ החילוק :

ותראיה עפ"י המבואר במתק"י פ' הגזל על הא דאמרינן
הסב פריה במשיכה ובפועלים צנוניה וז"ל לא דבעלים
בשעבודים באמירה אלא הכי קאמר דבאמירה ככלתא תפוז

בכאל מכוב דכודאי יקיים דכתיב שארית ישראל לא ידברו כז
פכ"ל וכן איתא בפסחים דף ל"א דאם הכניסו לו ישראל
שוחטין עליו הפכה משום דלא הדרי ביה דשארית ישראל לא
יעשו עולה וכו' וכו"ז חלק הרא"ש בפ' א"ט סי' ל"ד דערישות
מחמת סירכה לא הוי מקח טעות ולא דמי למוכר שור ונמלא
גנחן משום דשאני התם מאחר דהמוכר מוכר בנומי השור
סמך עליו דשארית ישראל לא ידברו כז ע"ש ומבואר התם
דכברא זו עדיפא היא מרוב ועי' בחו"ת ק"כ ס"ק ג' ובני
סי' ע"ו היולה לט מזה דדרך העולם לסמוך אחד על חבירו
והין מעלה על הדעת כלל שחזירו יבקר בזה והנמחה של
חבירו מוכר אותו לפשות כפי דיבורו הלכך ה"ל הפגל כיון
שעמוד לכך להשכיר למו כדרך ולהמול סי' לו מקום להשכיר
כמו ככתבו החוכמות בפ' האומנין חוה ע"י הבטחתו משך אותו
למך שדהו ובגר אותו ולא נתן לו מלהכה הייט ממש משום
לחדר כי מה לי אם מנך אותו בידים וגמנך או משך אותו
בדיבור בניה בדרך העולם למשך עי"ג ולניית הלכך כיון דיש
דין שבת באדם מש"ה חייב והייט נמי הא דאמר לו כי בטוח
הוא דהתם נמי ה' לו לידע בבירור כי יעשה כן וסמוך
עליו מהאי סברא החוקה של שארית ישראל שאין דרך האשים
לשקר איש אה רשעו וזה הוא ממש הדין של מראה דינר ואמר
לו שהוא טוב שנקרא מוזק ממש משא"כ בטוח סב לפני בהמה
כיון דפעמים אינה חוללת והוא לא עשה מעשה בגוף דבר הנזק
מש"ה פטור אכל הכא חוקה ברורה הוא שדודאי ישמע לו
הלכך חייב והמעין בה"ד סי' ש"ו ושס"ו יראה כי דברי
בזורים הם :

בירדן כל זאת לא כהנתי דק עפ"י סברת הקטות אמנם כבר
הקשה לנפשי על סברת זו דמי יאמר דגרמי בשבת
נמי חייב דלמא איטו חייב בשבת אלא משום אמת אכל לא
גרמי ובאמת בפ' ש"ס הביא הסור דבשם הרמ"מ גבי מי
ששכר פועל והוסיף על משאו והחך דחייב בשב"כ במקום אכל
ד' דברים לא מחייב אלא היכא דחוקה בידים דוקא חף
וגרס לו בידים ממש להיות נזק ולבטלו ממלחכה מ"מ פטור
הוא מבבבא משעם דהא לא חוקי' בידים ועי' בשב"מ סי'
ס"א ע"ש אכל באמת לא ידעתי מה החדרה הזאת מפועלים
הלא זאת הקוביא ממש הקשה המרדכי פ' הגזל וסירן כתיב
וז"ל ומאן אהיה למד לכל הנרמות שאם יקבל עליו לשלם
אם יגרס הפסד שמוחייב לכלם וכן הוכרח את הפועלים וגרס
להם הפסד ממקום אחר הוה"ל וקיבל עליו חייב לשלם וזה
הוא הטעם דאמרינן בב"מ במאן דהיב זו למזבן ל' אמר
דמשלם בול משום דמיירי דקיבל עליו ע"ש שמביא הרבה
ראיות לדבריו ולפלא בעיני הדין נשלם מהקטות דברי
המרדכי הללו :

ואין להקשות על גוף חילוק של המרדכי ג"כ דמאי מהני
בזה הנאי הא כיון דגרמא כמקן פטור א"כ היאך יוכל
הנאי לחייב דהא הנאי לחד לא מהני לחייבו כמו דאמרינן
ב"מ ק"ד במהנה ש"ס להיות כשאל דפריך במאי ומשני בההיא
הנאה דמהני שיעבד נפשו משא"כ בגרמא כמקן ולא שייך
הוי סברא דמהימנא כמה נשפעת ונראה דהטעם הוא משום
דקי"ל דכל אדם כל זמן שלא ראיט בשב"ל מוקדמין אותו על
חוקתו שלא יעשה דבר שאין רשאי' לעשות ויש בזה מעמד
של גול או שאר חיסור וזאת היא חוקה אלימתא דמפקק ע"י
ממון כזו דאמרינן בס' קפ"ג בכתן לו משום לקטס סתורה
וקנה ונאמר שוקה משחוי במלה וקנה למעט שאיט נאמן חף
היכא ש"ס לו מינו והייט משעמא דאמרינן חוקה דכודאי נכבד
עשה ולא עשה עבירה ליטול ממון של חבירו שלא ברשות
הלכך ה"ג כיון דקי"ל דגרמא כמקן חסור כדאית' בש"ס דכ"ז
ועי' בש"ס ריש הטעם שכתב שהא חיסור דאורייתא ואף
שאיט זילא בדייקן מ"מ אם איט משלם לו הפסדו נפאל לעשות
ושוב ק"ל דאשר לפדוק ממון חבירו איטו ע"ד לשלם כל
שעשה זאת בלא רטן כבעלים כמו דאמרינן בב"ק ד' סי' ושי'

עם סיבוב בדברי הרמ"ם לפניו נדחק על ישראל דהו חסדמי
 ע פלגשים אם מותר לזנות ע"מ לשלם וכן הוא בח"מ סי'
 ש"ח והף במקום סנה נמי אסור דמי ואלו לגניבה וזולה
 ע"מ כפ"מ עקרוה רשע אמנם היכל דהתנה מעיקרה שלם
 יגרום היקן ישלם לו ותכירו נחמה טר"י רש"י לגבות ק'
 דהא כל סג"ל ממון קיים הלך זה הוא חמש הדן של
 הרמ"ם והריס"ב"א והמק"י כהא חולשטו שהם מיירי שהתנה
 שלם לא יקנה ישלם לו וכן כהא דאם איכרי ולא חשבוה הא
 איכא ג"כ תג"ל שישלם לו וכיון שאם לא ישלם יהי' רשע ואם
 ישלם לא יעשה שום עבירה כמה שהסידו אקן סהדי דגמר
 ומקמי שפירי נפשי' כיון שאם יספיד ישלם ועדוף יוצר מהא
 דמתנה ע"מ להיות כשאלו דהתם ליכא רק כדי דליקום
 כהמתנה והתשובה ומכ"כ כהא דלא להוי רשע וכן כהא דהרשע את
 הפועלים וכיון דאחר שישלם להם מה שהפסידם לא פגד
 משולם שום ויפסד אחרים ג"כ דיעטוד נפשיה מה"כ היכא
 דלא הסט מעיקרה ולא מאלו דבין כך וכן נקרא רשע כמה
 שהיקן את חבירו הלכך כיון דע"מ ההשלימות לא יתקן את אשר
 עבר עד אשר ימחה לו שוב לא אחרים כזה דיעטוד נפשי'
 לשלם ויחזר הדן לכל דין גרמא כנזקין שפסוד ומש"ה נמי
 פסק השור כפי' ע"מ כנפק שהוכישו על משאו והזקיק איש חיב
 רק נזק ולא כשנת משום דגרמי בשבת פסוד היינו משום
 דהתם נמי לא הוה לשלם לו כמד שכתב וכו' דעשה ע"מ
 גרמי או לא נקרא השבת רק כשם גרמא וגרמא כנזקין פסוד
 מה"כ שבת דשועלים כיון שהוא ע"מ תג"ל לשלם לכך חיב
 אף על שבת ואף שהרמ"ם כפי' האמתין כתב כי מחייב לשלם
 משום דהוי גרמי היינו קושטא דמלתא נקב דלדעת' הוא
 תשיב גרמי מתם כאשר כתבתי לשלם אבל באמת אף אם היה
 גרמא נמי הי' חיב מאלו שהתנו :

וראיתי כהנחה מרדכי דכ"מ פ' א"ל שכתב כהא
 חולשטו דמיירי שהקנה לו בקנין דוקא שבאם לא
 יקנה ישלם לו ע"מ ומבואר מדבריו שהוא פליג על המרדכי
 דפ' הגזל הכל' ולשיטתו ע"כ נר"ך לומר דהא דחייב בפועלים
 לשלם אף דלא הוי שם קנין היינו משום דהוי שבת דארס
 וסבר דגרמי דשבת נמי חיב וא"כ לא סבר נמי להא דהרמ"ה
 כנפק שהוכישו על משאו דלישטו חיב נמי בשבת היזא
 לט מדבריו דהינו חיב על גרמא דמרעם הריחו א"כ ההט
 דוקא ולשאר פוסקים דוקא שהתחייב נפשי' כנזקין ושועלים
 שאני משום שהוא שבת דארס וא"כ כנ"ד דמלוכו ליכא טר"י
 פסוד מהפסד של יום השוק והף שכתבן כבר קנה והתכוין
 להקטת למהמלח וא"כ כשפסד פשע כסחורה של המלח הא
 כבר הסביר לט המל"ט והגב"י חלקו ז"ד סי' ס"ט דאף דכהבו
 הסו"ם בכתובות ד' מ"ז דלא אמרינן אומדנא רק אם הדבר
 חלוי ב' לבד אבל אם חלוי באחריתא כגון הקונה כהמה וגמלאם
 מרעיה לא אמרינן דלדעת' דכפי לא קנה משום חלוי ג"כ
 באחריתא מ"מ כדבר שאין כן פירין קנין גמור אמרינן
 אומדנא ע"מ כדבריהם וא"כ ה"ג מאלו שכתבתי לא קנה
 קנין גמור כי מאלו שכפליה קנה כמשותף צעיק דוקא וז"י
 ע"י אחר כדא"פ בש"ס רק דלמרינן כדי דליקום כהמתנה
 דהתכוין להקטת שוב מאלו דאיכא אומדנא כו' יס"ל לומר
 כי' ולומר דלדעת' לשלם לך הריחו לא הקיפתי לך כנדי
 להפסד על ידך כנלפ"ד :

סיבוב פ

השובה שד לכתב הכל' כמה שמתפלל הי' אמרינן
 בשומרין ששבו שחיבין על היקן שאיש יכיר
 הי' מני' אמרי' כדי שגן לשגן היא מתלקת יונה בין היסודים
 הגדלים ופ"י בש"ך כפי' שה"ג דהתם המ"ל כפי' דלמרינן
 בשומרינן הרי שגן לפניך ופ"י כה"מ שם שהסכים חסברא
 דהיקן כעשה בניה שומר אפילו כשפועה לא עדיף ממזיק

אלא כשהנה דהא הוא שגג וכחוק שאיש יכיר מבואר בניסין
 דף ל"ג דבשוגג פסוד מה"ה פסוד נמי השומר דהוי חזק שאיש
 יכיר והנה מדבריו מבואר דאף במקום דלא עיך לומר הכל'
 כמו בשוגגא דידן דהתסקה הוא כפי' הכוונת ואיש יכיר לומר
 לו הרי"ל פסוד כחוק שאיש יכיר משום דכזה ששעט לחד
 לא נקרא עדיין חזיק חשש :

וראיתי כהנחה רע"א בח"מ סי' ס"ג שכתב רש"י
 לשיטת מג"א מהא דיתא כר"ד סי' קכ"א פ"ג
 כי' דאם ששה פס חבירו כיון ואלו לו שנתקן ייקן דאם שברו
 הרבה אמרינן מתוך שנאמן להפסיד שכרו נאמן לאסור כיון
 אבל אם שכרו דבר מועט אינו נאמן לתור אחר דאין כיון ע"מ
 וקשה אף אם שכרו דבר מועט מ"מ מאלו דעשה בשמירת
 כיון הרי חיב לשלם כפי' ה"ן שהוא הרבה וא"כ נראה נמי
 מתוך שנאמן להפסיד לנפשי' נאמן לאסור אלא ע"כ שאין שומר
 ששעט חייב לשלם אם פשע כחוק שאיש יכיר משום שאין
 דיט כחוק חשש שחיב כה"ל ע"מ :

והנה לכאורה י"ל לדמות רש"י דבאמת י"ל שומר ששעט
 חייב אף על היקן שאיש יכיר רק דהכא שאני דאפילו
 חזיק חשש כה"ל נמי פסוד מטעם דהתוספת כ"כ דף כ' ע"כ
 ובכ"ק דף ק' כתבו דהיכא דהוא כעלמו נמי מפסיד לא קנאו
 כחוק שאיש יכיר משום דשוב אין כאן השעט שלא יכ"ל
 הלך ומפסיד לחבירו מאלו שהוא נמי מפסיד ע"מ ופשיט
 הוא דהתם אין שום חיובין בין אם מפסיד רב או מעט והא
 הרמ"ם שכתבו ה"מ ממהמ"ט הכרס שפירא אין שום חיובין
 בגמרא כמה שיה הכרס שלו והיינו משעמא דדוקא התם בניסין
 ד' כ"ג מתלקינן כזה בין שכרו מרובה או מעט משום דהא
 לא מיירי כלל הגמרא לנזק התקנה שלא יפסיד אחר לחבירו
 רק דהתם מיירי בנזל להפסיד ולאסור את של חבירו לומר
 שילא מת"י כזה אמרו הגמ"ס שאין אדם נאמן כזה אלא דוקא
 היכא דמפסיד לנפשי' הרבה דלא אמרינן דקושטא קורא
 ונחמ' גבול כזה שאם הכפסד של שיה חשש להפסידו שרואה
 להפסיד לחבירו או על ידי כן דיש כזה כנעל דבר עלמו כיון
 שחלקו שיה להכפס"ב ומאמן כמו שכתב שם הראשונים ח"ל
 הריס"ב"א שם והפסד שכר של כתיבה הם"מ קרוב הוא לדמי
 כל הם"מ לכך נאמן אבל הכא שאיש מפסיד אלא דבר מועט
 אינו נאמן להפסיד לחבירו ע"מ וע"כ גם התם מוכרחים
 את לומר דהיט נפק"מ בין אם מפסיד מעט או הרבה רק
 דעיקר הכ"מ הוא בין אם הפסידו קרוב להפסד של הכפס"ב
 דלא דיש ג"כ ככפס"ב כמו שכ' הריס"ב"א ובין אם אינו כן
 דאחר התם כפס"ב שאם יפסיד כל שכר של הם"מ נאמן ואם
 אינו מפסיד רק שכר כתיבה באזכרות אינו נאמן ע"מ ואם
 כעשומא הוא תמיה דמה גבול נחט חז"ל כזה הא מניק כמה
 פטמים כפי' יקרה מאלו מקלף ולגלר נזה דהאזכרות של
 כל הם"מ שיה יוסר משאר ס"ת שלימה שאינה כ"כ מהדרית
 וגם כגוף הפגן מאלו מפיס כזה הא הכל כיה לפי מה שהוא
 אדם כי י"ש עני שיקר אליו אף הפסד של האזכרות ויש פסוד
 שאיש מקפיד אצ"ל על הפסד מרובה אלא דע"כ לא חלי כגוף
 השווי רק שיקר הדבר הוא דלא נחט לו הכתום נאמנות לאסור
 את של חבירו לתור שילא מס' אם לא מפסיד ג"כ לנפשי'
 קרוב להפסידו של חבירו או כרובין דכרבים שאומר אמת
 כפי' הריס"ב"א מה"כ כמה שדרכו לט הכוונת ומקום
 שפסיד לנפשי' לא חשבו שמה יפסיד לחברים דעיקר הפסד
 הוא משום דאין דרך האדם להזיק למנו ככדי שיגם ג"כ
 היקן לאחריתא מטעם דארס חם על משוט כזה כל היכא
 דאיכא לו ג"כ ססידא לא חשבו חז"ל ואין י"מ בין רב למעט
 ובכור הוא לסי' שוב אין רש"י מהא דיי"ג משום דאף אם
 נחמ' דעשיית שומר דיט כחוק פ"מ כזה הא אף חזיק חשש
 נמי פסוד כחוק שאיש יכיר :

אמנם עדיין יש לתקן דברי רש"י משום דער כן לא כתבו
 כהתוספת דכשיל שפסד ג"כ לנפשי' לא חשבו
 שחל

כמה יפסיד להחרינה הוא דוקא אם ההפסד הוא בדבר שכבר זכה בו והוא שלו מתחלה דומיה דמחילת הכנס שפוסק כדמו שה' שלו מבטל אבל בשביל מה שהפסיד רוחו הבא ממקום אחר לא מהני דלא לקנאו היכא דמזיק במזיד חף אם הוא חזק שליטי ניכר :

וראיה לדבר מדגרי' כג"מ ד' ל"ח על המשנה דהקדשות אין בזה דין שומרין ופריך הנמרח מזה דהנן השוכר את השובל לשמור את הפרה ואת החיטוק אחריותו עליו הלמ"ח ד"ח דין שומרין בהקדש ובהבו שם החובשות דהא דחנן שומר חנם אינו נשבע ה"ה דאינו משלם אם פשע והוכיחו זהה דפריך מהשוכר את השובל לשמור את הפרה וכו' י"א משי כשפסע אפי"כ דחף על פשיעה פטור ע"כ וזה ברור דע"כ כוננת התוס' במה שנסתפקו אם הן חייבים בפשיעה היינו שיתחייבו מדין מזיק וכאן לחפזי משיעה הרמב"ם והראשונים שכתבו שפשיעה בשומרים ד"ט כמזיק וא"כ קשה הדין הוכיחו זאת מהשוכר את השובל לשמור את הפרה והרפ"ס דהא בודאי חף אם לאמר דפושע מזיק הוא מ"מ בודאי לא גרע הוא משאר מזיק והכל בלשמו"ח את הפרה והרפ"ס פטור השמירה שלא יפלו במלהקה או צטומחה הוא חזק שליטי ניכר כי הוי מתנש כמו האמתא והחזקתו והמונח ואם כן לשיטה החובשות בצ"ק דף ק"י שם דהיכא דהמזיק ג"כ מפסיד לא קנאו בהזיק שליטי ניכר וה"כ הרי השוכר את השובל קמני שהוא בשכירותו ובודאי חף לא יבליט פשוטו לבטור כדאזי כפי המוסלח עליו יפסיד שכרו ממילא שוב אין לקנאו כדי שלא יפסיד לסנתת התוס' כיון שהוא חזק ש"כ אבל בהזיק ניכר יכול להיות שפושע דינו כמזיק וחייב ואין לומר שכוונת התוס' להוכיח חליבו' מאן דס"ל חזק שליטי ניכר שמי' חזק דאזי מדאורייתא חייב ולרד"י אין חילוק בין אם הוא מפסיד ג"כ או לא זה אינו דהא הסוגיא חלי' חליבי' דרבה ורבה הא כוונת דהזיק שליטי ניכר לא שמי' חזק כמו שכתבו התוס' בנייען שם וב"ק דף ל"ח ע"ב וזה מלן דפשיעה בהזיק ניכר יחי' פטור חלי' בלמא דינו כמזיק וחייב ח"כ דכמה דמפסיד השכירות כיון דהתי ריחו צא לו מעלמא חן זה נקרא פסידא שלא יקנוס איהו במזיד לכך הוכיחו התוס' שפי' נגזלה לפי' עולה יפה הרחי' של רע"א מהא דיי"ג ועיי' בפע"ה"ט שם סי' ט"ז :

מידון עדיין י"ח להצטן דבנייען שם דף כ"ד בההוא דתאן לקמי' דר' אבהו אמר לי' ס"ה שכחתי לפלוני גוילין בלא לא עיברתיים למה דלחריקן מהוך שנחמון אתה להפסיד שכרך נחמן להפסיד ס"ח וקבה דהלשון מהוך שנחמן להפסיד שכרך דנושע דאינו מפסיד חלף הכבר הא הסוכר חייב לשלם ג"כ בצד כל ס"ח ונס בצד הקלף שהפסיד עמוד דהא לפי לשון הגמרא משמע שאלו ס"ח כונן בתום לא ה' נחמן דהא אינו מפסיד מדין ובאמת ה' לו להיות ג"כ נחמן דהא צריך לשלם בעד הפסד הקלף והי' לו לומר מהוך שהפסיד לנפש' נחמן גס כן על כל חבירו ומחילא ה' הדין גס כן בכותב בתום על קלף של חבירו ועיי' בשו"ת מ"ע שהקשה כן ומזיק דבאמת פטור על הקלף ע"כ דברי התוס' בצ"ב הג"ל דבמקום דמפסיד לנפש' או לא קנאו בהזיק שליטי ניכר וה"כ חזק שליטי ניכר הוא אם שיבד הקלף לשמה או לא והלכך מאחר שהפסיד השכר ממילא פטור על הפסד הקלף דלא שייך לחייבו משום שלא יבא חלף הולך ומפסיד ס"ח של חבירו דאין חובשין לזה דנדודאי לא יפשה כן בלא להפסיד שכרו לכך אמר ר' אבהו מהוך שנחמן להפסיד שכרו נחמן להפסיד ס"ח דדוקא בשביל השכר משא"כ הפסד הקלף בחמת אינו משלם מאחר שהוא חזק שליטי ניכר ע"כ הרי להדיא הדין דבריי דחילו אינו דומה לנמתי למחילה הכנס ממפסיד מה שה' עלו כבר רק בתפסיד השכירותו נמי לא קנאו וא"כ חלו לי' הרחי' מהא דסי' קצ"ו והקדשות בהקפסי' על דברי החובשות דהא שיימי' רחי' מלשמו"ח את הפרה הא התם הרי חזק שליטי

יכולין לתוך כפי מה שראיתי בה' שעה"מ סי' ס"ז על הפאני' דב"מ הג"ל דהיכא דקיבל על נפשי' לשמור צטירוש חף מהזיק שח"ג או חייב מזיק או פושע חף בהזיק שליטי ניכר ע"כ וכן כתב גמי המ"א הלכות שומרים סי' ל"ה ע"כ :

ורבה יוחא לי נמי בהא דלחריקן ביבמות דף מ"ו דרז אפי' הוא לי' ההוא עבדא ובטי' לאטובלי' ומסרי' לרבינא ולרז אחא בר' רבא ואמר לכו חזו דמיניכו קבעינא אם יקדים הוא ויטבול א"ע לשם כן מורין וכן הוא בצ"ד סי' רס"ז בעי' ע' ויו"ד דהא עכל עלמא לשם כן מורין חייבים הם לבלם מחמת דיני דגרמי ועיי' במ"א בהלכות שומרים סי' ה' שהוכיח מכאן דהיכא דקיבל על עצמו צטירוש לשמור ולשלם או חייב לבלם חף בדברים שנחתעשו מדין שומרים דהא פנדים אין בהם דין שומרים ע"כ אבל קשה דהא הוי חזק שליטי ניכר אם אחר בשעת הטבילה לשם עבד או אחר לשם כן מורין וא"כ אמאי חייב ע"כ ועוד קשה יותר לפי מה שכתבנו דככל מקום דפטור במזיק שומר בשוגג או בשומר ע"כ שעה"מ סי' שס"ג וא"כ לפי שיטת הירושלמי דמזיק שעבודו אינו חלף מחוס קנסא ובשוגג פטור ועיי' בקטח סי' שפ"ז ס"ק ה' שפסק כן להדיא לפי' למה חייבים המטבילים לשלם הא הם לא עשו כלום רק שפשוו במה שלא הגיעו משא על ראשו במה הטבילה ועיי' זהה נהבסל השעבוד של בעה"ב שהי' לו על מטעה ידיו זה לא הוי חלף פשיעה בדבר שמוזק ממש בשוגג פטור ולמה חייבים המטבילים לשלם בשלמא בש"ע לא קשה דהתם חייבי' דבג"ד בעגמס הטבילו אומן שלא מדעת בעליים דמי למזיק מתם דמי בקש וזה מידם לטבול אומן כן משא"כ בגמרא הא ליה להם רב אפי' לטובלו רק מה שאמר מנייכו קבעינא צטירוש רשי' שלא יקדים העבד בעלמא וחלף לשם כן מורין וא"כ בשומרים לא הו' חלף כמו פושעים ולמה חייבים הם לשלם ובס קשה קמ"ח הא חזק שעבודו של חבירו לא חייבי' חלף דוקא באפותיקי מפורש משום דאין נובח משאר נכסים ואז הוי מזיק ממש משא"כ באפותיקי התם הא כתב ההש"ט דהר"ן דאינו חייב משום דלא כרי הדין והא יכול לגבוה משאר נכסים עיי' בש"ך ח"מ סי' שפ"ג ס"ק י"ב וה"כ דהא העבד מחוייב לשלם מה שבלם אחרון בשבורו כדאית' שם וא"כ לא כרי כ"כ ההי"ק דלמא ריחוי ושלם אבל לפי סברא הנהדרת יוחא דהא קיבלו עליהם לכתחילה לשמור מהזיק שהינו ניכר היינו כדו שלא חבה בעלמא לכן חורין לכך חייבים חף על חזק שליטי ניכר ואם נלמד כן או אפשר דבג"ד חייב חף על הריחו לשיטת הריטב"א והראש"ד ואינו יכול לומר הה"כ ולא פטריקו לו נמי משום חזק שליטי ניכר דהא בשבדא דב"מ דף ע"ב לקך חייבו הריטב"א על הריחו ולא נקרא מבטל כיכו כתב שם דהיינו פעמחא מחוס דפיךר סמכטור ה' עליו לקטת בול ולהריחו ח"כ ממילא נפשה שומר ופעל על הריחו ע"כ הרי להדיא דפטור כאלו נפשה שומר על חזק שליטי ניכר דהיינו הריחו ולפי דעת המחברים האלו היכא דנעבה וכשהעבד מהיזק שליטי ניכר חייב בכל אופן הרי נמי חייב חף אם הסחורה בשין ואינו יכול לומר דרש"ל ופשוט הוא לדעתם :

מידון לדעתי קשה להוליך ממך ע"כ סברא זו כי בלמא לא מלאתי עדיין רחי' ברורה לסברא זו כי הרחי' שהבאחי מיבמות דף מ"ו אינו חלף אם נלמד דהמזיק שעבודו של חבירו פטור בשוגג כמו שכתבתי אבל בלמא חן זה מוכבס כי חף להירושלמי שכתב בהא דתלקו רשב"ג ומכמים בנייען דף מ' במזיק שעבודו של חבירו אם הוא רק משום קנסא מ"מ הכל מודים דהבא קנסו חילוי בשוגג ולא דמי להמטעהא והמדות ובשוגג פטור מחוס דהתם יכול לומר לו הרי שלך לפניך שהרי עדיין שומרת ברשות הנעלים משא"כ שעבוד כיון שהכירו לא שייך לומר לו הרש"ל דהא כעת אינו שוהה מ"מ

ברשות הכנעלים והעבד סיפק כששיחררו וזה צנפשו ולקח מהכנעלים. ודמי כמו שנתקח וגו' חסן מחזירו ונתנו להם דהק שהיה בפין מ"מ ח"ט פסוק מתחמת דהו היוק שאיט ניכר וכן מנחמי להדיא צריפכ"א גיטין דף נ"ג ח"ל ועשה עבדו אשתיקו ושחררו רצו ראשון חייב ולא חשוב היוק שאיט ניכר מפטי שאיט יכול לומר הרש"ל שהרי אין שעבדו קיים אלא העבד עכ"ל :

בח"מ שם דלמ און לאחד לשלם אף שהיה בר תשלומין מ"מ אמרינן נמי דית דר"נ דאי ליכא לאשטלימי מהאי משטלם מהאי וגם האחרונים הוכיחו כן מתוספת גיטין דף מ"א ד"ה במזיק שעבדו דהק באשתיקו פסם נמי מחחיב עיי' גי"ט הלכות עבדים א"כ ממילא לפס' לא קשה כלל ולדעת הר"מ והרמ"א בסי' שפ"ה שלא פסקו בהרמ"ה הלא דעתם בסי' קי"ז דעשה שורו אשתיקו אשילי נחת במתנה נמי איט גובה ממילא ניחא אליבא דכ"ע לך אין לו ראי' ברורה להוליח ממנו ע"פ פברא ו' ואם הוא מחזיק יכול לומר קי"ל בהיזק שאיט ניכר יסולן לומר פרש"ל אף אם קיבל בפירוש השמירה אף מהיזק שאיט ניכר כגלע"ד :

והנה פ"כ טוונס הריסב"ל נקושיית הוא להקשות אמאי חייב חזיק שעבדו של חבירו גם בשוגג הא כי היוק שאיט ניכר דבמזיד בודאי לא ה' קשה כלל דהא לא גרע מהמממח והמנכך במזיד דחייבים אל"ג דעל שגג קאי אלמלא דשוגג נמי חייב במזיק שעבדו של חבירו וברור הוא ולא הבנתי דברי קאוב"מ שם בסי' שפ"ה שכתב בפשיטות שמזיק שעבדו פסוק בשוגג נמלא לסי' אין ראי' על מה שחייבו רב לסי' שם בגמרא וכן ממה דקי"ל המטביל עבד של חבירו דחייב ולא פסדין ל' משום היוק שאיט ניכר עיי' ביד שאול הלשם עבדים שם שכאר בחימה ובחמת לא קשה כלל הו' מיק ממע שעבדו של חבירו שחייב ולא מהני מה שהיה היוק שאיט ניכר מאלך שנשטנה מרשות הכנעלים הרי להדיא דהסם אף בשוגג חייב . וגם הקושיא השני' שהקשתי למה חייבין המטבילין הלא אין להכשיר"כ על העבד רק שעבדו יבמזיק שעבדו של חבירו קי"ל דדוקא באשתיקו מפורש נקרא חזיק אבל באשתיקו פסם אף שאין לו שאלך נכסיו מ"מ כיון דנשאל עדין השעבד על כמלוי ואין צרי' היקף פסוק דחיי' צושקס"ס וא"כ ה"נ מאלך העבד ברה' לשלם אל"כ אין צרי' דהקף נמי יחיה דהא י' להקשות ברה' דחיי' בב"ק ד' ג"ג לפנין שור ולרס שהדפי לגור דקי"ל בר' נתן דהאי כולי' דהיקף עבד והאי כולי' דהיקף עבד והוכח בש"ע ח"מ ס' פ"ו פסיף ל"ז דמיט שטשו ביחד היוק ושיניה בני חיובא הלא שאין לאחד לשלם מאלך שמרינח חבירו בר תשלומין הוא הלא שאין לו כמה לשלם אין חבירו מחייב לשלם עבדו ואין זה בכלל אי ליכא לאשטלמי מהאי משטלם מהאי פ"ט שיש בזה שני שיטות והלכך ה"נ מאלך דנאמת העבד חייב רק שאין לו לשלם כעת ושיניה עשו אם היקף דהא דאי לא שהי' העבד מטרנה בהשחרור לא ה' נשחרר וא"כ למה חייבים המטבילים לרד לשלם כולי' :

סימן פא

עוד להרב הג"ל מה שכתב' פירן דברי הריטב"ל דהא דנטיק בהמקבל שדה והוכירה לחייב משום שכן טהב לו ולא מדייס מטעם ערב או פועל כמו ברה' דהולשטט משה' דהאי לחייב אף אם הוכירה בחלום דבה כשאר פועלים פסוק בחלום וכן ברה' דהולשטט הריחא בגמרא ושטע ולא זכין אבל בחלום פסוק משא"כ הריחא מאלך דכבר נחחיב לו בשענה שכתבו או פשוט דרדיקין לשון הדיוס ושז' אמרי' אין חנפו שוירו מחיוב דאין חנפו של זה יכול לחייבו לאחרינח והמס"כ ה"ך בח"מ ס' כ"א ובהו מבטי שם בירושלמי חס' גם בחטטו ובכספיתו עשו סקנה ו' או לא פ"כ אמנם לרעתו ח"ט כן דלפי דבריו היקף יתכן ריש לקיש דחייב ל' בירושלמי פ' מי שאלחו דבאיס כמאן דעביד ולעישתו דרין הוא שמי שמחחיב לחבירו על חיה תגוי ואל"כ עבר חבירו על הפתאי בחלום לחריב דדמי כמו שקיים התגוי וכענד חייב לקי"ה כפי שהחחיב כדחייחא שם בירושלמי לענין כסינה וא"כ לרד' בהוכירה בחלום דמי ממע כמו שלא הוכירה מתי ליכא למימר ה' לרד' פסוק בחלום וע"כ לר"ל לרדיין לפרש המשנה דהמקבל שדה והוכירה מיירי בלח' חנפו וא"כ מה קמבטי שם חסותו ופסינפו מהו הא בודאי חייב מדין ערב ופועל ודוחק לומר האכפי בירושלמי ב"מ שם חטטו ובפסינפו מהו לא קאי אליבא דר"ל ח"כ מאלך לר"ל פ"כ הא דחייחא במשנה המקבל שדה והוכירה הוא לאו דוקא דה"ה כסינה א"כ לרבי יוחנן נמי יחיה כפי' ור"ל לפסוק שלגמח חדשה ביניהם מה שלא נמלא בש"ס :

אבל באמת יחיה הכל דכבר כ' הרמב"ן בחשו' ס' נ"ז והוכח בקגרים במל"מ פ' י"ח ממלוח דהמזיק שעבדו של חבירו עגון שמכרו לאחר אין חייב רק במזיק כראשון הייט המוכר האף שקי"ל גול ולא נחיישו הכנעלים רנה מהו גובה רנה מהו גובה כדחייחא בפי' הגול הייט דוקא בגול גמור אבל לא במזיק שעבדו של חבירו ומיחה אלם מהו דקי"ל ב"ב דף מ"ד עשה שורו אשתיקו ומכרו אין ב"מ גובה ממש ואשילו במקום שידע הלווק שהוא של פלוני והפסדו ב' שלא יקח נמי פסור ואמאי אין חייב הלווק משום מיק שעבדו של חבירו דהא עשה אשתיקו והוא דע מהו כמו גול וכן מזה המר ואכלו הלא פ"כ במזיק שעבדו איט חייב הלא הראשון וכן הכיח בשמו כספר גמל יחוק ס' ל"ט וא"כ ביתא דהא באמת כנ"ד לרד יסולן להכטביל לשם כן חורין אף אם העבד איט חומר כלום כל שאיט מוחה כדחיי' בכשוכות גר קמין מטבילין חוט על דעת כ"ד וא"כ דמי ממע למוכר שעבדו של חבירו במטבילין וליס ל' קלח דהסע נמי כלא הלווק לא ה' יסול המוכר להפסדו מ"מ עיקר הפניניה הוא אל המוכר ה"ג עיקר הפניניה הוא אל הכ"ד שמכרו לו לפגמו אה שעבדו הן אמנם שדעס הסיס' הוא דדוקא עשה שורו אשתיקו ומכרו הוא דחייב גובה אבל אם נחת במתנה גובה עיי' בכשוכות דף מ"ט ד"ה הוא ואשאו ע"ט וא"כ ה"נ כפי המטבילין נחת השעבד של העבד במתנה להסבר ולמה חייבים הס' לשלם הכל ה' לא קשיא משום דהחוטאיות חלי גשיסחס ככ"ק דף כ"ג ד"ה פשוט דפי פרה דסברי כהרמ"ה

ובזה אמרתי למיך דברי האגודה הוכח בת"א ס' ק"ח שהוכיח מהאי דניקין דף פ"ד שמתחלה היה נממן ויס שרים עשר חדרש כדי שיסי' בניה תלוס לו הפקן הלל האקו שיח' ורק המשותף ללאכה ושוכר הדלת של בניה ונכנס ומהו יליף האגודה נמי שהחחיב לפשוט דבר סוף ל' ויס ונאנס ביום לחרון לא קרי חונם מדהארך הלל למקן דהא הכ' חאנס ביום לחרון ולא חשוב חונם :

והקשו עליו דהא בית פרי חומה נמסב כמו מכירה כמו שכתב הרשב"א שם בגיטין רק שסמאי דברר שבאס יודה סוף שנה יחזור לו הבית וכיון שלא קיים הסמאי אף בחלום שז' אמרינן אין חנפו של זה יכול לחייבו לאחרינח ע"ש במ"א ועוד הקשו מתי מוכריה רבא בגיטין שם האמר מתקטשו של הלל ילפינן כפתורה אח' חטטו ואלך לה ע"מ שחבר מחמס' זו ונתנה לו מדפשו מנורש' וכפי"כ חנה מנורש' מדאגטרין הלל למקרי דחיהה בפ"כ סי' נעשה מעלל דמטלמח לא כפי נחיה ומתי ראי' הא הסע בגס מאלך שהוא איט רונה לקבל ממילא ה' החוטא ממאלה ועד סוף והסע גם כלל מודה דמהאי החתמה פיי' בקלות ס' נ"ה :

אבל באמת יחיה כי פ"כ הא דריבא האמר אם נמנה כפי"כ חנה מנורשח הוא דלא כר"ל ולרד' דסבר לוטם מחוק

מה שדורשין לשון הדין לחייב חף בלאס אם כן מה זה שהקשו החוס' שם והגמ"י וכל הרה"שונים דלמה לן לדורש לשון הדין הלא אדם יכול לחייב נפשו כפי רצונו וזוהי לחייב חף אם לא נכתב כנכתב דמי מכל' זאת דלמה הדין הוא שחייב חף בלאס שמר הדין פטור כמו שהוכח ונכתב חייב אט"כ שנאמה גם כן פטור והין להקשות כי למה נאמת לא חירטו כן לחייב חף בלאס משום דברושלמי מוכח להדיח שפטור בלאס דחיהא בפי' המכיל פי' המשקל הלא אמרה המכיל כיש של חבירו פטור והייט משום דאם לחיב ולא אחיבו נמי בכלל מכיל כיש של חבירו הוא חליטו הכי לא מתייבין הלא דיקא משום דורשין לשון הדין מכלל דבעלתא פטור פי"ט והשתא אם נאמר דהכא מתחמ דדורשין לשון הדין בחט לחייב חף בלאס ח"כ מכל' לפטור מכיל כיש חליטו במוחד ואין ק"ל דמכיל כיש חליטו במוחד נמי פטור כדאיתא בהר"א ש"פ כינו הרגל פי"ט אלא ע"כ מוכח דכאס לחיב וכו' נמי פטור בלאס :

ויעזר חירן דלא קאמר ה"ט ח"כ רב הובא דידוע הפסדו כמו בשבועה דה"ל הג"ל אבל הירושלמי לא קאמר כן דהמכיל כיש של חבירו פטור רק בשאין ההפסד ברור דמי יאמר שרי' מריית וכן החוספתא שכיבא שם בטוחן משום לחבירו לקטת לו סמורה ולא קנה חן לו עליו אלא תרעומת מיירי נמי שאין הפסד ברור דאולי לא ה' מריית עכ"ל וכן ראיתי בירושלמי שם ח"ל חטתו וספיחשו מזו אם לשה דמיא דמתי' בהן הריוח או למכיל כיש דמיא דמי יאמר דהי משתכר שהן קרובין ג"כ להשגד וכו' פי"ט וכן הוא דעת הח"ם בחלק ת"מ סי' י' דמכיל כיש הייט טעמא דפטור משום דמי יאמר דתשכר פי"ט אבל מאד חמוה לי דכריהס חדא דלשון החוספתא שם בירושלמי פי' ח"כ הוא קך הטוחן מפיה לחבירו לקטת לו ובתחריזה אחר לא לקחתי חן לו עליו אלא תרעומת ואם יש פדים שקנה ומכר מולחין ממנו כפי"ט ע"כ חוה פי"ט מיירי בדיח ברור דאם לא כן מאי מולחין שייך בזה מאחר שכבר זכר והין בידו הסמורה ונס לבוף להלווק להחיר המחר ג"כ חייב בידית כי כן הוא הדין בכני שותפים שמכר אחד מהם בלא דעת חבירו דמה ששעה עשה עיי' בב"ש סי' פ"ה בשם פ"ה ביה הלל וא"כ ע"כ הא דאיתא התם דמולחין כפי"ט הייט והשתא מאחר שיש כאן ריוח ח"כ למה לן שקנה ומכר דהתם יש עשמיס בלאו הכי מה שמוילחין ממנו כמה שכתבו השוסקים משום דאחרי' שכעת שקנה גמר והקנה לחבירו כדי דלא להאי רשע או כי היכא דליקא בהימטחי' הוא חף אם לא קנה מאחר שידועין אם הי' קנה הי' מריית חייב לשלם להאי שוסקים אלא פי"ט דאף כה"ג דאיתא ריוח ברור נמי פטור מטעם דכל מריעת ריוח לא נקרא הפסד לענין חזיק וע"ז אמרו בירושלמי דלא אמרה המכיל כיש פטור הרי משמע דאף בהשגד ברור פטור וזו קושית גדולה :

ויעזר קשה הדין אפטר לומר דמכיל כיש הגומר בירוש' מיירי בחין בריות ברור ח"כ למה אשא פלג משום מכיל כיש וכן השוסקים שכתבו הטעם משום דמריעת בריות לא נקרא הפסד הלא אם חן הפסד ברור כה"ג חף במק נופח פטור דלא כלל גדול ברין המפ"ה וחף אם רוב הנראה טענה לו חק מ"מ אם אפטר לומר שגם בלתי הכי הי' יוק פטור החזיק משום דבמחון לא חליק בזה רוב ומכ"כ היכא דלא הוי רק פסק הסקל משום דמי אמר לי' אייתי רח" דאוקף והשתא לך וחף במקום ששעה מעשה גומר במוחן חבירו וחף אם חבל ממון חבירו ממנו פי"ט כב"מ בסתן השוכר את השופלים לענין ששעה בגמון זה והכל נאמן אחר דפסק הרמב"ם שאם אכל חן מולחין מוח משום דמי אמר אייתי רח" דידיק אכלי מכ"כ היא דמי אמר אייתי רח" דעשייה לך היקן חלי' נס בלא"ה הי' לך הבק וחף לענין שומרים שמייעים חף על גמס היקן כדוע מ"מ אם ספק

כאן: דעבר הכי היא קיימה החגוי מאחר היא נאמרה כמה דאיט רונה לקבל כדאי' בירושלמי וברין פי' האומר ובשאר פוסקים וע"כ רבא חילי אליבא דר"י דהלכתא כותי' וה"כ קשה לר"ל לשיפתו ל"ל חקנת הלל דהא המוכר אוגם בקיום החגוי דמי כמו שקיים החגוי פי' חירן האגודה שפיר דמאחר דהי' בידו לעשות כל השנה לא הי' לו להניח על סוף השנה ולא חפז אוגם ומש"ה הולך הלל לחקן שאתפי"כ יחשב נתינה מזה הוביח האגודה הדין שלו וחף שנאמרם רק אליבא דר"ל מ"מ מאחר דלא מליט מחלקת בזה חשויי פלוגתא לא מפשיק נמלא דתיחא נמי המריית דרבא דהוא חילי אליבא דר"י ור"י אוגם כמתן דלא עבד ממילא לרדי' חן חילוק אם הי' לו אוגם בכל משך זמן או לא דהא לשיפתו חן אוגם פטרו רק דרבא נסתפק אם הנתינה כפי"ט יהיה נחשב בקיום החגוי או לא לכך מוכיח שפיר אליב' דר' יוחנן דדומה לר"ל בכלל לחקויי בבתי ערי חומה נתינה כפי"ט מכלל דבעלתא לא הוי נתינה ור"ש דברי האגודה והחולקים על האגודה קשה בחמת לפרש חקנת הלל אליב' דר"ל :

ג בלאו הכי באם לחיבו ולא אחיבו והוזכרה בלאס כודאי פטור דהא גמרא משרשה היא בגדריס דף כ"ו בבהוא גבירה דאתפיס וכוותי' בני דינא ואמר אי לא אחיבה מתאן ועד תלחין יומין ליבטל וכוותי' ולבסוף אחנים ולא אחי בטלין וכוותי' ופרכיטן פלג והתני מי שפרע מקלת חובו והשליט את השפר ואמר אם חן אני עתה לך מתאן עד שלשים יום הן לו שפרו והניע הזמן ולא נתן דק"ל דלא יתן ומסקינן דאסתחא קיח והוא דקנה מיני' כב"ד חטוב ולדעת כמה שוסקים והרע"ב אכללש עיי' שם ברע"ב א נדריס דבעין כל השלשה דברים ביחד להפקיע מדין הסמכתא הייט כ"ד חטוב ודלא ה"מ וקני מיני' ואם חסר חד מהני אנפין לא מפקיע מדין הסמכתא והשתא לסברת כח"ר הא כיון דקנה מיני' שאל לא יבא ליזם פלגי או לא יתן ליזם פלגי הי' המעשה מהנה או יתן השפר לפלגי ממילא נקנה חיוב השדה או השפר לפלגי ומתהה שאם יטול ליזם פלגי לא ינתן לו זה לא קיימ' כי בחמת לא כח' חף שיהי' בלאס מה כדך אוגם דחמתא פטרו לא אחרינן להפקיע וכוותי' סל זה אבל בחמת חילוק גדול יש בין אס נשכין לו הכדה ואחר לו כוה"ל השדה היא שך והקנה לו בקנין גמור וח"כ נתן לו השרי הזכות שבאם יהיו לו מעשות חיי הנשוח בידו לפדות לזמן פלגי וגאגם ולא פדה בזה בחמת שייך לומר חן אוגשו של זה יכול לחייבו לחתינה והייט ממע המעשה דמכחי ספרד המבוחר ביה"ע פי' ג' משום שאו עיקר כוונתו הוא על השדה ודמי ואם ממנו להדין דבתי ערי חומה לשיפת הרשב"א בניטין שם שהתורה זכתה חיוב הבית להלווק והוא שלו רק שתחילי היה בדבר שהשות בידו לפדותו פי"א אמרינן חן אוגשו של זה יכול לחייבו בדבר שכבר זכה בו וגם על המעשה של גממי ספירי מסתפק ג"כ הח"מ שם פי"א אבל במקום שפיקר חיוכו הוא על החגוי וגאגם כהחגוי או הדריק לכללל דלוגם דחמתא פסרי' לא אמרינן וחף שהמ"א כפי' ק"ח הביא בשם הכ"י בלש הגיה לו על שדו ואחר לו שאם לא חתן לך מתאן ועד שלש שנים יהי' שך שאו ג"כ אמרינן אוגם כמתן דלא עבד פי"ט אבל כבר כתבו האחרונים שדברי הח"מ חמוהיס עיין שם כהנהות רע"א דהא הישך הדין וגם לא נאמרינן דברים הללו ככ"י וע"כ לריבין לפרש דברי הח"מ שכתבו ג"כ שמתחילת החתיבו לו הכדה וח"כ התנה שבאם יתן לו לאחר שלש שנים או יחיר לו הכדה ור"ב אם הי' לומר לך אלא ווי והקנה לו כקנין רק שהתנה שאם אשעה לך פשוטה טובה כהשדה או חיי פטור וגאגם כהחגוי שייך נמי לומר אוגם כמתן דלא עבד מש"כ היכא דגאגם על עיקר החתיבוטו

ובדבר הוא לכל סבין :

ויעזר

לומר דאף שפטור מלך הדין אם נאמס מ"ט פי"א מהני

כשהתנה שאם לא יקנה ישלם מ"מ כתנאי חייב לשלם והיינו משום שקיבל על נפשו וא"כ למה התם בלשון זה הפרה וכו' אינו חייב אלא דוקא בקט מ"מ' לימא נמי מאחר שקיבל עליו לשמור והתנה שאם לא ישמור ישלם מתחייב נמי לשלם מחמת התנאי והסמכיה שסמכו עליו ע"כ ת"ד :

לדעתי אין כאן קושיא כלל משום דאם כדבריו תקשה לו בהא דפ' השואל ד' ק"ד דאמרין התם דאם אחר לו שלח לי ביד עבדך ושליחה ומתה חייב השואל והקבו הסופקים דהא אין שליחות לעבד ולמה חייב השואל ותירוט הראשונים הובאו דברייהם בנ"מ על משנה זו דלא מדין שליחות הוא אלא מדין ערב משום דכל מוליא ממון מרשותו ע"פ חבירו נתחייב לו מדין ערב והכי מוכח נמי בפ"ק דקידושין ותקשה נמי הא ערב חייב בכל אונסין ואף אם יארע אונס ללוה שאין יכול לשלם מ"מ חייב הערב ולמה בשומרים אינו חייב בקבלת שמירה רק כל אחד כדיו ואמאי לא נאמר ג"כ שיתחייב ג"כ בכל אונסין כיון שהבירו מדין עליו והבנא ממון על ידו וכן יש להקשות דתוואח על הרמב"ם הובא בח"מ כס"י רל"ה וכו' ות"מ דשומר אינו מתחייב אף אם קיבל על עצמו השמירה וגם הכעלים נסתלקו מהשמירה עד שימסוך וכן הוא דעת הריטב"א ג"כ הובא בש"מ ב"מ דף ג"ט ולשיטת הריטב"א אמאי אינו חייב חובת ערב עליו השמירה מדין פועל דהא פועל אינו נדון קצין ולא משיכה ולמה פזור השומר כשפגע קודם משיכה אף שפזור מדין שומר לתחייב מדין פועל :

אע"פ דהבא שאני משום דהתיים בכתובות דף ג"ז הקשו על הא דתנן מהנה שומר שכר להיות כשומר הגס והא מהנה על מה שכתוב בתורה הוא ותירוטו משום דתורה מחייב ש"ס על שלוקת שכר ושואל על שכל הגאחו שלו ומשעבדים עצמה לכל הכתוב בתורה הלכך במקום שאין משעבדים עצמם פטורים ע"כ נמלא דכ"א אינו משתעבד רק כפי שחייבנו התורה וכן ערב אף שהוא מן התורה מ"מ חלו נמי אופן חיובו דהא איכא ערב סתם וערב קבלן או ערב שליף דין וכו"א כפי מה שהתחייב נעשה חיובא מן התורה מ"מ ויתר ממה שקיבל אינו חייב וה"כ אף שאמר שלח לי ביד עבדך ונעשה ע"י ערב מ"מ לא נעשה ערב רק להיות שואל או ש"ס ועל חיובו של שואל או ש"ס באמה נתחייב מתורת ערב אבל לא נעשה ערב להיות דיו משום כלוה דהא על זאת לא קיבל וכן בהא דהסתלקו הכעלים מהשמירה והוא נעשה ערב לשומר מ"מ מאחר שערבותו שלו הוא בשביל חיוב שמירה לא נתעבד רק כפי דין תורה של שומרים ושומרים הא אינם חייבים בשמירה רק בקצין והלכך הוא נמי לא נתעבד רק אם יחי' קצין ובהו ניחא נמי מהא דפטורין על הקדשות ואינם חייבים מדין ערב או שיעל דהא באמת אי לא אשכחן דחיוב התורה לערב או פועל בהדיא מסבירא לא אי ידעין שהם חייבים רק שהתורה גילה לט שהם חייבים וחייבים ג"כ אף על שטרות וקרקעות ובשומרים גילה לנו הכהוב שפטורים על שטרות וכו' הכי חוקן רהתורה הפקיע את השומר שלא יתחייב מדין פועל וערב דאם הוא ערב יתחייב נמי על שטרות והקדשות הלכך שוב כשיקבל על נפשו להיות שומר אף שלשיטת הריטב"א שומר נמי ערב הוא מ"מ ערב זה התורה שטרותו והוא נמי מסתמא לא התחייב עצמו אלא כפי הדין של שורה דמי בזה כמו שהתנה בהדיא אני ערב כך על השתלפולן והא על הקרקעות משא"כ בדיו של הריטב"א אמרין שהשעבד להיות ערב כשאר ערבים והא לא נעשה התחייבות ערבותו שלו ע"י חיוב שומרים שואמר שלא משתעבד להיות ערב רק כפי חיוב של השומרים דהא נעשה ערב סתם לכך חייב בכל ענין כמו שאר ערבים ודברים נדרשים הם למכין :

ומה שהקשה עוד אליבא שאני הסופקים ומתריס דהמעשה דאלשטע חייבי כשהתנה אמאי לא חוקמי כנ"מ הא דשוכר לנתור הפרה חייבי כשהתנה הנה קושיא זו הקשה

המ"א בהלכות שומרים סי' ה' ועיין מה שפירש שם ובאמת לא קשה כלל משום דעד כאן לא חידשו לנו הראשונים שאף שגרמא בניזקין פטור מ"מ אם התנה חייב לשלם כמו שהבאתי לעיל בזה המדרבי היינו שהא לבל הפחות גרמא שיש בה איבור דארייתא וגרם היזק אבל כמה שאף גרמא נמי אינו כזה לא מלט בשפסקים שפ"י תנאי יחי' חייב והנה דעת רוב הפוסקים שאף דעשיטה בשמירה לא גרע מגרמא מ"מ גמיכה ואכידה בשומרים אף גרמא לא היא הלכך בזה אף תנאי נמי לא מהכי רק קצין חוקא וואלי גס המ"א התכוון כן בחידושו ובכלל דבריו דבריו ובפרט לפי מה שהסברתי הענין פתחתי הא' הטעם של הסופקים משום מאחר דגרמא בניזקין אסור ונעשה פסול לעדות משום הכי אמרין דמאחר שקיבל עליו לשלם אמרין אין אדם משים עצמו רשע ונחית אדעתיה' לשלם זה לא שייך בפסידא הגעשה ממילא כגימכה ואכידה דהא בזה לא נעשה רשע ופשוט הוא :

סימן פב

תשובה להרב הגל...

בה שרצה לומר דבמקבל שדה וכתב באם אובד וכו' אין דיו כמו פועל או קבלן שיכול לחזור בו אלא כיון שיש לו הגאה וריוח בהפירות של השדה א"כ דיו כמו שוכר בית או שדה שאינו יכול לחזור בו בשום אופן ובהו מתוך דבריו הראשונים שבהם אובד וכו' חייב אף בלאגם משום כיון דמיני לשוכר הכי נתחייב חובת ערב בשמירה וכן אמרין דאין אדם של זה יכול לחייבו וכו' הנה מלבד שבשוכר נמסר עמי היכל שאיננו אונס לשוכר היכל דשניהם לא היא למה למדע מ"מ היו פסידא דכע"כ היינו המסכיר משום דהמסכיר דיו כפועל והי' לו להתנה והוא דעת המדרבי הובא בח"מ סי' של"ג לפ"י הא בשוכר ממנו נמי פטור מיהו בזה י"ל דשיטת הריטב"א הוא כשיטת ה"ס חלקים שם דאין המסכיר דיו כפועל אבל בעיקר הדין צדדי מקבל שדה מחבירו אין דיו כמו שוכר רק דיו כמו פועל או קבלן כל אחד כדיו כמו שאבאר דהא כנ"מ דף ק"ט בהאא שחלה דאמר הב לי שבחאי דבעינא למיסק להרעא דירשאל דמסקנת הגמרא הוא דאם יש גבית ערך ו"ב מנה והתנאי הי' שיקבל הבטח"כ פלגא והשתלח פלגא יכול השתלח לחזור בתוך הזמן רק דחוקק דלא נמטייה פטירתא לבעה"כ מפלגא דלי' וזו יכול לחזור בע"כ דבעה"כ דלדלי' בפוסקים ופי' בש"ס סי' של"ב סעי' ב' ולענין קבלן כהוב הפור כס' של"ג ח"ל קבלן אינו יכול לחזור בו ואם חזר בו יוד על המחויבה ואם החלו פועלים הריחו לבעה"כ והיינו משום קגס דלא הי' לו לחזור ולענין שחלה דהא אריס וקבלן דהא אין חילוק בין אריס וקבלן וזקבל שדה אלא בזה דהמקבל הוא הנתן ההולאות ואי אינו נתן לבעה"כ אלא מתנה או שליח משא"כ אריס דבעל השדה נתן ההולאה והארע דא אינו מקבל האריס אלא שליח כמו של' החוס' שם דף ק"ג הובא בסמ"פ סי' ש"כ ס"ק ד' אבל ענין הדין אין חילוק ביניהם כדוב ואש"ס שפירש הסופקים שיכול לחזור בלא רשות בעה"כ ואם יכול השתלח להשיג אריס אחר במקומו כשחם הריחו לשהכין ע"ס בש"מ ד' ק"ט ואי אשכח אריס דמחה בבגדו מאלתא כל מאי דמנכי לי שקיל שטתא וכו' ע"כ ולא קגוסין לי' והיינו משום דבאמת רשאי הוא לחזור הכי להדיא דאין דיו כשוכר כנסף או כפירות דהא יכול לחזור בו משא"כ בשוכר ואף דחוקק דלא נמטייה לבעה"כ פסידא מה כבך הא בשוכר שדה קי"ל דאיעלו במקום שאין הפסד לבעלים אש"ס אין רשאי להשכיר לאחר פ"י בסמ"פ סי' שס"ז ות"ס סי' ה' הנהגה דאיש יוכל לבעול דעת אחרת והבא הא אש השתלח חזר בו לדין בעה"כ להשמיד אריס אחר במקומו דהא שירי ועדיין ליכא שבויה רק שהשכח יחי' אש"ס כדעבדו סתם בסמ"פ ואף לענין אריס איס' כ"כ ד' מ"ז דלא עבד אינו דעתיה אריס אחרת

ההריוח בארעה ושריק וזא"ה אין יכול כאל לעכב ופ"כ הוא משום דשאלו אין דית כשאר וטוד הוא לענין קבלן שקיבל על עצמו בקנין טודר לממור המלאכה ח"ה בש"ע סי' של"ג והוא מדברי המוס' והרא"ש פ' סוסי דאיט יכול לחזור בשום אופן והיינו אפילו אם ירצה שיה' ידו על ההתחונה ע"ש והכח בשתן יכול לחזור בו אפילו בקנין והשתא לפי שכירתו דאריס כיון שיש לו חלק בשנת הקרקע נושא אמרינן אללו דשכירות ליומא ממכר הוא וא"כ היקף יכול לחזור הוא שכירות קרקע נקנה בחוקה כדלית' בש"ע בשם שמתירה קרקע נקנה בכסף ובשטר ובחוקה כן נקנה שכירות קרקע לפי"ו הוא חיקף דרפיק בה שרתא וזה בה וי"ו כידעלמי פ' נהרא דשכונות ארבע שומרים אינם מתחייבים אלא דרך קנין אמר ריב"ז מהגיטין גמי אמר כן המקבל שדה מחכירו ומשוכה בה הוכירה פ"ט דמשמע דכמה שזכה בה זה הקנין וא"כ לא עדיף מקבלן בקנין דאיט יכול לחזור בו ולא דמי להשתלח מלאכה בשטר דיטל לחזור דהתם ליתא קנין :

ג הסכמה נופא פסדו לענין אריס משום דשכירות ליומא ממכר הוא זה לא נראה כלל דהא לענין דהא דבר מילרא דעא כמה פוסקים דבשר מילר איט דוחה אה בעובר פיי' בס' קפ"ה סעי' כ"ח והייט משום הא טעמא דשכירות ליומא מחכר הוא כמו שכתב שם בסמ"ע ואילו לענין אריס ח"ה התם בס' מ"ה שאלם בעל המילר לומר לו אריס אחא על שדה זו ואני קודם מתן ר"ש שם הכ"ף בס"ק מ"ח שנראה מהעיסוד וכן עסקו ההוס' והא"י דהא דאמרינן דמי שהוא אריס על שדה זו וקנה שדה הסמוכה דאין בעל השדה יכול לסלקו מעליו דוקא צ"חיים כתי' אצות או איט יכול לסלקו ועיי' בתוס' ב"ב דף כ' שם במשנה דדוניא דאקפי לרבינה וע"ש כ"ה הכי דמשמע להדיא דאריס דשלמא שאיט כתי' אצות מולחין מידו לכ"ע הכי דלא אמרינן בו שכירות ליומא ממכר הוא :

ועוד נראה כי המקבל שדה והחייב נשאו לעסוק בה בכל עת שזריחה וככל העבודות השייכים להשדה כל אחת ואחת בזמנה דין פועל יש לו ולא קבלן דהא משועבד הוא לזרוע בזמן זריעה ולקצור בזמן קצירה ח"כ שם עבר עליו הנס כי לא דמי תמם לפועל השוכר לעבודה יום א' שהוא מחייב לעשות עבודתו כל היום כדלית' בר"ש הפועלים שמתחייב לעשות מציחית השמש עד אהר הכוכבים ואין רשאי לבטל משא"כ זה אט הוא זרין במלאכה ודמי' כתי' היום מה שחכירו לדרך לזה יום שלם הוא פסוד לעשות מלאכתו עוד מ"ח כיון דעיקר טעם של פועל שיש עליו שם עבד הוא משום שאיט יכול לבטל ממלאכתו כשיצאה כמו שכתב הגמיו"י פ"ט מהלכות שכירות ח"ל ודין פועל יש לו כיון שאיט יכול לבטל כשירצה וכו' פ"ט וה"ל מאחר שקיבל עליו כל מלאכת השדה ויש כמה מלאכות באות פתאום פ"י גשמים או יומא דשמעא או מלאכה המיוחדת ליום בגריר כדע לעשורי הארמה וזו אין רשאי לבטל הלכך דין פועל ועבד עליו ודמי למקבל עיסקא למחית שדה שכתבו ההוס' והפוסקים נב"מ ד' ק"ה שדין פועל עליו ויטל לחזור אף דהתם עמי איט משועבד לעשות כל היום רק כשבאין אליו לקנות או למכור ויש לו מה לעשות אבל בלא"ה יוסב בעל הוא וזא"ה דין פועל עליו הי"נ דכוחא ואף דהתם חיתא דמספחא דהש"ס חכירו כחטת לא יתא לוקח ומכר דבריה אחרים כמאמר ממשוחז ויכיו עיניו תמיד על החטת הי"ג מחייב להצית פסוד על השדה מה היא לריבה מחלה הכל עבודת השדה מפיל עליו והייט גמי טעמא דשכלא סיכול לחזור כדוק התם שדחמלא גמי עליו כל עבודת השדה כי הוא ג"כ במחשך אריס כדלית' שם דף ק"ט :

ב מתואר להדיא בצ"ח באר"ה בס' ש"ס ס"ק י"ח בהלכות ח"ל משום המקבל אלסריך להאי עממא דהוא יכול לחזור בו וכונת הגאון מתוארת היא כי לשון הרמ"ה שם שריכ רלכך אין שכתבו שצרי קבלות אלא מדעה שניהם משום

דחיקף שכתב השטר אין יכולין לחזור בו וטוד דמי מלה בשטר פ"ט וקשה לו להגאון דלמה לו להטור שני הפסדים ולא די לו בלאחד וכן הקשה הפרישה לכך חיקן הגאון משום דהפסד דמי מלה בשטר לחוד איט מסייק כעוד בעל השדה דהא עליו אין שום חיוב בכתיבת השטר דכתיבין שטר ללה אף שאין מלה עמו לכך בעינן הפסד הראשון כי מוב עליו שאיט יטל טוב לחזור בו אהתם טעם זה לחוד ג"כ איט מסייק כעוד המקבל דהא אף אם נכתב השטר שהוא מקבל עליו לעשות השדה מ"ח מחלף שיהא פועל הא פועל אף שכתב שטר עליו אז קנין מ"ח יטל לחזור בו כדליתא בס' של"ג לרוב הפוסקים לכך בעינן גמי טעם השני משום דהא כחמה בשטר ור"ל כמו שכתב שם הסמ"ע דכמה שקיבל על עצמו אם חוביר ולא חבדיד אלסם במיטבה אם כן החייב נפשו בהמיטבה וזהו אף פועל חייב כמה שכתבו ההוס' פ' ח"ג דף ס"ז דפועל שקיבל על נפשו שאלם לא יעשה המלאכה יאלם ההפסד ולא גרס אף שיכול לחזור בו מנוף המלאכה משום דפועל יכול לחזור מ"ח חייב לשלם מה שקיבל על נפשו הדבר קטוב מחלה שהפסידו ע"ש לענין מלמד שקיבל קנס עליו הכי להדיא דעת הגאון שריט כפועל ויטל לחזור אף בשטר וכן נראה מדברי הפרישה שם ח"ה ח"ל ומשכחטו אין יכולין לחזור בו נס לקמן בס' של"ג כשב רביט כן בקבלן וה"ה כאל דאין לו דין פועל שחור כתי' היום ולא דמי להמקבל עיסקא מחכירו לזמן שכתב השטר בס' קפ"ו שחור אפילו כתי' היום וכו' דהכא מיירי דקבל עליו לעשות מלאכה פלגי או לחרות ולזרוע שדה פלגי דעושה מלאכה נראה יום או לשעה שירצה וישמר מהותן משא"כ במקבל עיסקא סהם דאיט כן מורין ממת לו זמן הפסק וכו' הכי להדיא דהא קבל עליו לעשות כל המלאכה בגורטת אחר הזמן גרמא לעשותה כפי טורף שעה היחוד לשוכרי הארמה או דין פועל עליו מיהו כזה מחולק הפרישה עם הגאון דהפרישה מפרש דנס הפסד הראשון שכתב השטר משום דאין יכולין לחזור בהם קאי אף המקבל לכך מפרש דמיירי בקבלן לזרוע או לזרוע שדה אחת והגאון מפרש דמיירי בקבלן בסם לכל מלאכות ואז בזאת דייט כפועל מיהו לריגה נס הגאון מודה להפרישה אלא שרובה להשמיד דברי השור דמיירי בכל מקבל אף לעבוד כל הגורך להשדה בכל עת הגורך והארכתי ק'ת להוליא מלבן של המצויאין ראו' מד' הפרישה שכל מקבל שדה דייט כמו קבלן ואין דייט כמו פועל :

ב מתואר להדיא בצ"ח בס' ש"ח מדברי תלמידי הרשב"א המקבל שדה יכול לחזור ח"ל שקר טיב לו אם חוביר ולא חבדיד וכו' פירש טעמא דכך טיב לו אבל מדיהא פסוד דמי מטבלי כיון של חבירו ומיחו לא אלסריך תגאח אלא לביטול קרקע הייט ריווח שצניע לו אלו ענדה אבל מה שהקרקע נפסדת כמה שהיא שומרת כזרה מדיהא חייב ואל מדין חזיק דלא עדיף מכשח שורו של חבירו ומה ברעב דפסוד אלא טעמא שקר טיב לו וקבלה עליו לתשלמה שכתב לו אלא תשלח וצדק וזרע וכו' וזא"ה סיטל לחזור בו דפועל הוא וז"ל קבלן הוא ובעס"כ שוכר עליו אריס מ"ח כל זמן שלא חזר בו חייב בכל חזק שניע לעדה בשביל כשיל המלאכה שנתחייב בה עכ"ל בתוס' ק"ה הכי להדיא דייט כמו פועל ויטל לחזור בו ואין דייט כשאר כדעת הרב המכר ומה שהרבה להקשות ע"ז ח"ל דברי הרשב"א תחומים וסתומים ולא כ"ח לט ההגרש בין ביטול הקרקע להפסד מה שראוי לעשות אם זרע וגם הפסד שהסביר לו לחייבו כהפסד הקרקע ג"כ לא נחבדר לו כ"כ דכיון שבהלויט לט הרשב"א כעמנו שאין לחייב מעשה מדיק דהיא רק גרמא בעלמא כמו טיבא שורו של חבירו דפסוד ח"כ אמת חייב כהפסד הקרקע שגה ע"י ביטול מלאכתו וגם יטר הדברים לרייטס צ"ח עכ"ל . ומזה יתא נחלק במחשבות דקים מאד ולדעה

ולדעתי הדברים ברורים בהקדם ידוע דעת הרמב"ם ושארי פוסקים דאף דממעטין קרקעות מחיוב שומרים מ"מ בפשיעה חייבים והובא דעתם בהו"ם ובהר"ם ב"מ דף נ"ח ובש"ע ח"מ סי' ס"ז ובכמה דוכתי והנה שומר שאינו עושה הפעולה המוטלת עליו ומחמת כן מפסיד כמו שומר תבואה שיהיה לו להקדם כרושים ומקלות להליל הבהמה ולא האל חייב כדא"ל בב"מ דף ל"ג וכן אם לא יעשה כראוי ונרקב הבגד או אכל ע"ש דאף שומר תבואה חייב מפעם דנקרא ששע פ"י בח"מ סי' ע"ב ע"ז וכו' ולפי זה נראה דתלמודי הרשב"א סברי ג"כ בהא כשיטת הרמב"ם דכפשיעה חייבים השומרים אף בקרקעות והבטחתי נחל הכל בהקדם מה שהקבו הראשונים דאמאי שפיל יכול לחזור אף בחצי היום ושומר אינו יכול לחזור כדאיתא בסו' ר"ל' ואלמאי הו"א הוא גמי שומר פ"י חידושי הרשב"א קדושין דף י"ב ובאו"ת סי' ע"ד ס"ק ואל"ו ובקטנת שם ויפה חידן בזה הג"י סי' ע"ד משום דק"ל ב"מ דף ל"ג דשומרי גיפות וערימות וכל שומרי בתלום אינם אזכריה מן התורה משום דמשמר לכו כעושה מעשה דמי אף שארץ להיות יושב ומשמר כל היום מ"מ לאו כעושה מעשה דמי מש"ה נתי און שם עבד עליו כיון שאינו עושה בידים מעשה עבדות ואף שפעמים תריך להטריח בגופו כגון נשאר ושיטת מ"מ כן דעיקרו של חיוב אינו רק להיות יושב ומשמר לכו מקרי שם עבד עליו פ"ע :

ולדעתי

חידן מספיק תירוק עבד מנאל לפ"ו אם שוכר את חבירו לנחור הקרקע היט לעבוד ואם לתורשה בכדי שלא תחלקלל או שומר כזה בודאי דין פועל יש לו יכול לחזור דהא שם עבד עליו גם אפשר לומר כמו שהכח לי הרב ג"י דיכול להיות דתלמודי הרשב"א הולכים בשיטת רבם הרשב"א בקידושין דף י"ב שדעתו טעה הכל שומר יכול לחזור כמו פועל פ"ע :

ודנה

דעת המרדכי פרק הגזל וכן הוא דעת הר"ם ב"מ דף ע"ג ובאר פוסקים דאף במבטל כינו של חבירו שהיה פסוק מ"מ אם הנהג בפירות לשלם חייב פ"ע מהו צמה במקבל עליו בהם לעשות או לשמור בזה לחוד אינו חייב על הפסד הריח פ"ד שיקבל עליו צמי' לשלם והבטחתי מתכרבים ד' תלמודי הרשב"א כחין שומר דמה שכתב דמה שהקרקע נפסדת בעמידה ברה חייב מפני שקבל עליו למפלה ר"ל צמה שקיבל נעשה שומר בכל שומר בקבלה לחוד אף שלא התחייב נפשו לשלם אם נאכד והס סוברים בשיטת הרמב"ם דפשיעה בקרקעות חייב ומאחר שע"י שלא תרשה נתקלקל דמי לשומר תבואה שלא יעשה הבגד שהיו פשיעה גמורה ומה שכתב עוד דלענין הריח צמין הפגמי שאם אוכיר ולא אפגיד אלשל במחצת היינו משום דהוי בכלל ביטול כינו של חבירו ע"פ"ל לא מהני פתס הקבלה של שומרה עד שיקבל עליו בפירות לשלם כש נהגו הפוסקים שם בב"מ ע"ג שם ומה שכתב ואף שיכול לחזור בו דפועל הוא ואל"ו קבלן ובטל הבית שוכר עליו ארסי ר"ל כמו שתקתי לעיל בשם הפירשה דיש חילוק בין אם מקבל על נפשו רק למרוש שדה אחת שאו דיש קבלן ובין אם מחייב נפשו לכל מה שהשדה נלכח שאו דיש כפועל לכך כתב אם קבלן ר"ל אם קבל סתם למרוש ולגורש שדה אחת ויכול למרושה אימתי שרעה צמה"ב שוכר עליו ארסי כדאיתא בפ' השפלים ולקמן בס' של"ג פ"ע מ"מ חוק דהמקבל שדה פעמים דיש קבלן או שפיל אבל אין דיש כשוכר וכן כתב להרי"ם הור"י בס' קס"ח דהם הקבלן רוצה לחזור מכל ההתקשרות אף אם כתב שער על עשר שנים מ"מ יכול לחזור כדן פועל פ"ע : וצמה שתכנתי יש לי מקום פיון על דברי הג"י בס' פ"ד לעמן הלבושות שבשמן בעלי החטיות הפגמתי כסמ"פ שם ס"ק ו' שאיט יכול לחזור תוך הזמן מבוא דהזמן נקבצו ג"כ לנכות התלוה והאחרונים הקבאו דכח פועל הוא ואלמאי אינו יכול לחזור בו ידעתי כפי"ב כפי"ב ע"ד שאף שיכול לחזור מ"מ

וקשה

מהא דב"מ דף ק"ט הג"ל בשתלף רוצה להסתלק בחוק הזמן דיהיבין לו הפנחא ולא אמריקן אמרנה דארענתא דהכי לא כשהפסד ליתן לו פשיעה להסתלק בחוק הזמן ואף שחידן דלא נמטייה פסידא להנבעה"ב מ"מ מה נכח הא הכתלה הוא ג"כ ארסי כדאיתא שם בש"ע ועל"ז מוטל לעבוד את השדה עד גמר הפירות כדאיתא בחוססתא שם וז"ל יכול הבעה"ב לומר אולי לא יללח על להבא ויהיה ההפסד על שרטי משה"ב עתה אם יהיה הפסד יהיה על בעה"ב ואפ"ה לא מגי למימר לו כן והיית משום דפועל יכול לחזור בו : ויותר מזה קשה לי על בעל הגזל יתחב כי היה אפשר לחלק קנה בין שתלן ובין שאר פועל דתלי במגנה ויהי המגנה כן אבל הוא בעלמו הביא שם ראי' לדבריו מחצתא דלעיל דג"כ יוסף שהי' לו שתלן פ"ע ועוד כי דוחק לחלק כן ראי' החידן הביאו זאת הר"ם ובהר"ם ושארי פוסקים להלכה מאחר שהלוי במגנה ומה שהביאו ראי' מחדושי הר"ן והכ"י בב"מ דף ק"ה שכתבו ח"ל והא דמשמע מהכא משום דוקא דארענתא הו"ל לא הודיש לא אמריקן רוחא משחטב לקרנא ופילני רוחא ופסידא כל חד באגפי נעמי' היינו משום דאכתי ליכא רוחא ואלו אמר לא בעינא לאיפוקי בי' לא גרע מפועל דיכול לחזור אבל היכא דאיתא ריח ניה דמאי הדר בי' דלא לשיפוקי בי' אפ"ה לאו כל כמיניה ולפלוני רוחא מקמי' צמי' דלקרנא משחטב פכ"ל : לדעתו אין שום ראי' כי כיונה הנמ"י צמה שכתב אפ"ה לאו כל כמיניה דליפלוני ריח מקמי' צמי' דלקרנא משחטב ר"ל בלא חוזה עדיין לעבוק בהשיבקה ואיני רוצה להסתלק לגמרי ועדיין נשאר ציח משום להתעסק בו לנכות הטתן וכיון דאכתי פוסק בו לנכות הטתן שם עבד עליו בהמשוע שישוק ובין דעדיין נשאר עליו שם עבדותו בזה העסק גופא לאו כל כמיני' לקבל הריח קודם הזמן כיון שהוא רוצה עדיין להיות עבד בזה המזמן כמו שכתב הרמ"א בס' של"ג דפועל החוזר בשביל שדולה יותר אינו יכול מחמת ששדיין שם עבד עליו ואף לפי מה שחילקו האחרונים וכתבו דהו דוקא לשיטת הפוסקים הסוברים דהא דעבד יכול לחזור בו הוא בשביל עבדו הם ולא עבד לעבדים : פ"י בהר"ם בב"מ פ' ד' סי' ע"ז ועיי' בקדושתן דף י"ז חוססת ד"ה תלה של"ג פ"ע מה שאין כן להשוקים דסברי העסק דישעל יכול לחזור בו משום דאלא בגרסון כסף עבדו עברי וזה העסק אין נפק"ת אם תור בו אישיל מחמת שרונה יותר דהא עבד עברי יולא בגרשן כסף בכל ענין פ"י במחנה אגרים הלכות שכירות שעלים מ"מ הכא אין יכול לנכות הריח ולהיות עבד על האר' דהא ק"ל דעבדו עברי הנמכר לישראל אינו נוהל לחלוץ כדאית' בקדושין דף כ"א וכן פסק הרמב"ם פ"ב מהלכות עבדים הלכה ו' פ"ע מה נראה ברור דה"י פ"י מלחמן זה והכי נוכח לקמן מדבריו נהיר פרי דעבד שישקא דעד כחן לא שיך הסברא אל רוחא לקרנא נאפסד אלא אם רוצה עדין שיח' העסק בשותפות שכתב שם אי ח"ל הא פלגא רוחא או שיך העסק של רוחא לקרנא משחטב משה"ב אם רוצה לחלק הקרן ובריח או לא מהני ו הסברא של רוחא לקרנא משחטבד אלא שישקא לנדי משחטבד פ"ע אם כן מעילא ביחד המקבל מחברו דלא שיך הסברא על שישקא משחטבד להדרי מעילא יכל לחזור בו ותמה אינו עליו מי הכריע

הנכסיו הם שלו הלך לא נשאר כאלו רק הסברה משום דלא חליף איש לחוד וע"ל לבד אין אלו סומכין להוציא מן המחזיק כן נראה לישב דעת הר"ש והטור והמחבר והבטח יחא נמי דברי הרמ"א בלן משום דדיט של הרמ"א הא דמי ממש להא דהר"א והטור והמחבר כפי ר"פ דמחזיק שהוא מודה שמכר את השדה ח"כ השדה היא ע"כ אינה שלו ולא היו מחזיק וגם י' בלן הסברה דלא חליף איש ואין דליכא דמי או דברי עדיף ודמי ממש לעובדה דמי בר איסק דמחזיק עס דאם היו עדים שיש לו את היה נאמן והלך שפיר פסק רמ"א שמוציאין מהמוכר ואף שהרשב"א ושא"ש משמע שאינו נאמן מ"מ כיון שדעת הר"ש והטור והמחבר שנאמן וגם כפי גירסת הירוש' שלט משמע ג"כ שנאמן ומש"ה הכריע הרמ"א גם כן בדעתם שנאמן וכזה מחזיק נמי הקושית השניה מה שהקשה הש"ך עס על הרמ"א מסי' קמ"ו סעיף ט' משום דהקס נמי אף שהנכס ג"כ אינו נקרא מחזיק בהשדה מטעם דסיף טף אין השדה שלו מ"מ הא ליכא תסס הסברה אחרינא דלא חליף איש מחזיק דזה הנכס אינו מכיר אותו להכחישו ולימך שהוא לא לקחה דהא אינו אומר שהוא לקחה מאדם פריש רק אומר שמחזיק שלא חזר לו חרס דבר מעולם החזיק בה וה"כ ממילא לא סייך הסברה דלא חליף איש ולא נשאר לט רק חזק משום דטוף טף אין השדה שלו ובחזק לא משקטינן מיניה :

והיון נמי כמו הר"ש משום דכיון דטוף טוף אין הכמות הללו שלו לא היו המוציא מחזיק ע"ס :

ד"ה הפ"י והג"י ושאר המפרשים כולם הקשו דלמחזיק לא מהני במציאה טענת כרי הא סיקר הטעם של רב נאמן דלא מהני כרי הוא משום דמוקמינן מציאה בחוקת מלא והכא הא ליכא חוקה וא"כ כרי עדיף וכן פסק להדיא הרמב"ן ב"ב דף ל"ד והריטב"א בדים ב"ב דהיבא דליכא מחזיק או אמרינן כרי עדיף ועיין בזה בפנ"י בחובות דף י"ב ובגמלת יסקב להגאון בשל הנה"מ בחידושיו על יבמות וב"ע עס וסירטו משום דבמציאה הגס דליכא חוקה פגוד הטעם כרי מ"מ איכא כנגדו רובא היינו רובא דפלמא דאמרין מחזיק דלא ידעינן מאן הוא חליפין כתר רובא דפלמא שלא נאבד מהם רובא אמרינן גם פל"ז כל מאן דפריש מרובא פריש ואמרין דזה הטעם הוא ג"כ מהרוב שאין החברה שלהם ע"ס ובה מיושבים היטב דברי המרדכי פ' חוקת הנתיים דמחזיק עס במאן דליט ליה טוס עדיה של חוקתו כקרקע שהוא מחזיק בה רק שלא חזר לו חרס דבר משולם אם חזירו יכול להוציא ממש בטענת כרי שאמר שהוא שלו והיצי דכל ממון שבא לאדם ואיה ביה ספיקא דמ"מ אין מוציאין מיד המחזיק והביא רמ"א מההוא ארבע דהוה מינוט פלה כי כרי דאמרין דהי הפכו ב"ד אין מוציאין מידן והכא נמי מחזיק דזה מחזיק כהקרקע אף שבדלי חיט שלו מ"מ כשו הכוס שחס חפשו ב"ד אין מוציאין מידן וה"כ המחזיק כקרקע לגבי דנפשיה הוא כמו ב"ד שאין מוציאין מידו הם לא כראי' ברורה ע"ס :

ד"ה לכאורה דבריו אינם מובנים דהא ההם בהרבה איכא לפגיט שנים המעוררים בטענתם וכל חד אמר דדי הוא לכך שפיר אם תפסו ב"ד אין מוציאין משא"כ בלן הא על הפיטן שהשדה היא שלו ליכא פל"ז טוס מצטרב ועי' בסו' ק"מ בביאור הגר"א ס"ק כ' שהטח דברי המרדכי בלריך עיין ע"ס :

אבנ לפי חירוק של המפרשים יחא דהא ידוע דרובא ועטנת כרי בממון כהדי ריבא ובתקוס דמהני כרי או מהני רובא ועיין בפנ"י ר"פ שני דחובות שהאריך בכלל זה וכן הבאים אחריהם ג"כ הארינו בזה וע"ס במחזיק ובמלחמת בהסוגיא דרוב גנים בסולות נישאופו'ו' נמלא לפ"י היבחת המרדכי היא נכונה דהא חזין בני ארבע יבא שמיסה אומרים כרי אף הדן שאם כל לודי ב"ד אין רשאין להוציא מידן עד שיבטור של מי הוא הכא נמי מחזיק דלהטעם כרי שהשדה שלו יש כנגדו רובא והייו רובא דפלמא שהם אינם בעלי השדה ומחזיק דלא ידעינן ליה א"כ מדינא דארייטא לריך או לומר כל דפריש וכו' רובא הנשים אינם בעלי השדה ו ומה לי אם שמישו אחד בטענת כרי או ברובא דמיסה ממש למציאה דאמרין נמי מאחד שברובא מנגד להטעם כרי לא מהני טענת כרי והלך דמיא זה לההוא ארבע דלא משקטינן מהמחזיק ובה יח' נמי מחזיק הישב קושיה קוגטרה הספיקות של הקטות בסו' ו' שהקשה על הרמב"ן שאבד דהיבא דליכא מחזיק או כרי עדיף לכ"ע דא"כ היכי אמרי' לעיל דף ל"ג במשנה דקריביה דרב אידי דשכיב ושביק דקלא רב אידי אמר אמר אמר קריבא עסי וכאז עס ברמב"ן דמיא דגריס במקלה טפחו לוקמחא רב חסותא בידא דההוא גברא אינו יודע היך אפשר כיון שפריס איבא מודיס א"ל אי ממון הכושל כספק ויטלקן ואפילו האי גברא טען כרי רובא קריב טפי ורב אידי טען שמה טי"ש והקשה אתי הקטות ואמרו באתם אינו נאמן דהא טוס אחד מהם אינו שומע כהדיל א"כ לריכין ליטן להטעם כרי ע"כ ולפי מה שכתבתי לא קביא כלל דהא כן חיתת הכס בסוגיא קריביה דרב אידי שכיב ושביק דקלא רב אידי אמר אמר קריבא עסי והאי גברא אמר אמר קריבא עסי לטוף אתי סהדי דהיא קריב טע ע"ס ר"י

ובאמת לוי דברי הר"ש ה' אפשר לתרן הקושי' שהקשו הסוס' בנ"מ עס וכן הקשה ההפלאה בכחובות ד' כ"ז ועיין בש"א חלק ח"מ ט' ג"ד מה שכתב בזה דלמה לרב חסדה למימר שפיר קאמר רב מרי דלא דענא ליה דכתיב ויבר יוסף וכו' תלמד שילא בלא חתימת וכן דמה לי ביה הא אין זאה טגע להלכה ע"ס מה שחידטו בזה ולפי ניה שכתבתי יחא קנת מסיס דאפשר לומר דהסוגיא מיירי דיקה דרב מרי עלמא יודע ג"כ שיש לו את כרי חוזאי וכמו כפי' בזה הג"ה בשם הא"ו וכן משמע ג"כ הלשון שלא אמר לו רב מרי רק לא ידענא כך דמשמע דרק לו אינו יודע ולא הביט לו שחיתו יודע כלל אם יש לו את חו"כ לפי זה ע"כ מח"ג אין הנכסיו שלו יהיה מי שיבי' מחזיק שידוע שיש לו את והבתיא אם נאמר דבמה שהאמר האת לרב מרי אינא אחיך הא זאת הוי הפזה לפי"ו הי' או לאה של רב מרי ג"כ כרי סברות שוכרס חזק דכיון דלאן ידעינן וגם רב מרי עלמו יודע שיש לו את הכי רב מרי ממילא אינו מחזיק בהנכסיו דהא טוף לריכין להוציא מידן ליטן להאח שיש לו וגם להאח שלפניט יש ג"כ הסברה דלא חליף איש והלך רב מרי הנרי טלו עדיף מטענת רב מרי אמרס אם נאמר שאין הדרך להכירו ויכול אדם להתכר אזי חסר לט חזק היינו הסברה דלא חליף לך קאמר רב חסדה שפיר קאמר רב מרי דלא ידע לו דכתיב ויבר יוסף את וכו' תלמד וכו' הכי דחזק דע"י החתימת וכן אפשר להדס להתכר וממילא הכי חסר לוי הסברה דלא חליף ולא נשאר רק הסברה משום דחוקתו דרב מרי אינו חוקה ובחזק הא אין מוציאין מידו כן אפשר לומר מיהו הר"ש לא יחא לוי לפרש כן וגם כי בלא הכי הא כיון דהוא יודע שיש לו את ח"כ ע"כ איכא נמי עדים ומחזיק דליכא עדים טוב סייך נמי הסברה דלא חליף כלאר כהנסי' לעיל :

דדישתא בנידן דין נמי לפי שיטה הרמ"א שודאי מינו הנפקה להחזיר להטעם כרי דהא בנידן דין נמי איכא הכי תרתי כמו ההס חלף חף להרשב"א בקידושין דמשמע מדבריו שסובר דבשדה מכרתי ואף יודע למי אין לריך להחזיר להטעם כרי שלקח מ"מ כנ"ד נראה דגם הרשב"א מודה שהכא דראון וואמר שהחזיקן שלו הוא נאמן דהרשב"א בחידושי' בסוף פ"ק דחובות הקשה נמי קושיה הירוש' הג"ל אחוי חליפין במציאה כתר רוב והא במחזיק לא חליפין כתר רובא ר"י

בחליפין והקפה לי רב גדול אחד דהא מצוהר בירושלמי גיטין סוף פרק השולח דמזכיר בדרו בזמן היוכל ג"כ אין רשאי הליקח לחפור בזה בורות (ובדאי לא גרע הקונה בזמן היוכל לקונה לזמן דהא שניהם לא הוה רק קנין לזמן) והלא כהנה"מ ולבחיורה קושיא חליפתה היא זו והשניה היא מדברי הרמב"ם מוכח דמזכיר שדרו בזמן היוכל רשאי לקלקל גוף הקרקע כי קן מצוהר הוא ברמב"ם פרק כ"ג מהל' מרידה וכן הוא בב"ט ח"מ ס' ר"ג שהקונה קרקע לזמן קלוז רשאי הליקח לחפור בו בורות ובודאי לא גרע הקונה בזמן היוכל לקונה לזמן דהא שניהם לא הוה רק קנין לזמן והיינו כשכרת הנה"מ שס מיהו דברי הרמב"ם גופא אפשר להרן דבאמת אינו חולק על הירושלמי וסובר ג"כ דמזכיר שדרו בזמן היוכל אינו רשאי לחפור בורות והא דמזכיר לזמן קלוז כהנ דרשאי לחפור אפשר דהו למד מהירושלמי דהו והיינו מדחליפין דלענין יוכל הכי קרא וכו' לאחוחו דלפיכך מזה שאין רשאי לחפור מכלל דנפלתא דמיתא דיוכל היינו שמוכר לזמן קלוז כיון דהתם ליכא גזירה הכתוב בודאי רשאי לחפור לחנם מדברי המ"מ והכ"מ מצוהר הרמב"ם סובר דגם ביוכל רשאי לחפור ע"פ זה הוא היסוד הירושלמי :

והלבך

נראה לי דאפשר לומר שדעתם דהרמב"ם סובר שאין הלכה כהירושלמי בזה משום דהא מהירושל' דפ' השולח משמע דדוקא אם קנין פירות בקנין הגוף או יש לו רשות לחפור אבל בלא"ה לא דהא אמר לו על דעתך דקנה קרקע והיינו דמשום דקנין פירות הוא בקנין הגוף יחסיף בו בורות וכו' ובמז שכתבו שם המפרשים וזילו בש"ס דלין בב"ב דף ג' ב"ה דאין להם חוקה בנכסי אשתו דפרך פשיטא כיון דהאכל פירא היכא הוה חוקה ואיקו רבא דמירי בחפר ביה הנפל בורות דה"ל כיון דאין הנפל רשאי לחפור בזה בורות לכו חוקה קמ"ל דלא משום דרש"ה אשתו אינה מוקדשת ורב יוסף מוקיפתם כדוקמתא אחריתא ופסק הרמב"ם והר"ם וכו"פ דלא כרצא כמו שביאר המ"מ דברייה בהל' מיטן פרק י"ד והיינו משום דבאמת גם הנפל רשאי לחפור בורות בנכסי אשתו כמו שבפס' להדיא הב"ט ע"כ ר"ב ס"ק י"ג והא דהא קנין הנפל בנכסי מלוג הוא רק קנין פירות לחוד כדחייבא בגיטין דף מ"ז וגם הני קי"ל דקנין פירות לאו קנין הגוף דמי כדחייבא ביבמות דף ל"ז הרי מצוהר מש"ס דלין דאף היכא דליט ליה רק קנין פירות לחוד נמי רשאי לחפור והלבך לפי"ז ע"כ לריבין לומר דהירושלמי איל אליבא דרבא אכל אן קי"ל כרז יוסף ומב"ה שפיר פסקו השוסקיס דגם מצוהר בזמן היוכל רשאי לחפור ואף דירושלמי שם ממשע חפירות בורות מושב אל אחוחו י"ל ג"כ דהרמב"ם והשוסקיס סומכין על גמרא דיון בשירובין דף י"ד דדרשין ושב אל אחוחו פירס לזילוט או למה דדרשין בח"ל לרבות אשה בגם היא יכנה בדין יוכל או לאורך דרשה דחייבא התם :

בזה או פחות שאו רשאי לחפור בו ומחילא מביא ג"כ ביסורים כדתי' בירושל' אכל לפי מה שביארתי ביחא משום דהתם בעל המזרח בגיטין שם דרש' מביא רק חד בר חד הוא רב יוסף והוא איל לביטוי בב"ב שם בסובר דאין זה מלי בזה ואף בעל בנכסי מלוג של אשתו שהוא אינו רק קנין פירות לענין ביסורים כדחייבא בב"ס ואפ"ה סובר שרש"חן לחפור לפי פירש הרמב"ם פרק י"ד מביטין :

ובזה יש לתרן מה שהקפה הפ"י גיטין דף מ"ז על הא דאמר ר"ל מביא וזו קורא מ"ל קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי דה"כ אמאי מביא כלל דכ"ג מקשה הפ"ס בפי' הספיקה לר"מ בחילין אחד ולריבין כשרי אילנה דאין לו קרקע דמביא וזו קורא ופרך אמאי מביא ומסיק שם דמספקא להו אם יש ליה קרקע או לא והכא אליבא דר"ל אי אפשר לומר דמספקא ליה אי קנין פירות בקנין הגוף דמי או לא דפרך י"ל משמע להדיא דר"ל פשיטא ליה ועוד וכו' ע"פ ולפי שיטת הרמב"ם ביחא דהא לענין משת הבאה עלמה כתיב אשר תביא מהרקד והכא הארץ היא של לפנות בה כרלוט כדחמרינן בגיטין דף מ"ח דבשכ"ל כנראה זו למד ג"כ נקראת הארץ שלו ע"פ ומ"מ אינו קורא לענין קריאה הא כתיב עוד קרתי פרי האדמה אשר נתת לי וריבין מזה דלענין קריאה בענין דוקא שיהי' שלו משם ועיי' בב"ב ד' כ"ל חוב' ד"ה לא בחיריק אי"ז ע"פ עכ"ל היכא דלא קנה רק חילוט שפיר קשה אמאי מביא הו' בזה לא שידך לקרות אפי' מהרקד כיון דאין לו כלום דהקרקע ואין להאריך :

והשתא

מחירן נמי הקושיא מצוהר ומחילא מה דהתי' התם קנין חליפין מסיס דיוכל שיהי' כיון שיש לו רשות ג"כ לקלקל הכדה הו' לענין זה כמו קנין הגוף בנקבה בחליפין :

דיוצא

לעו מזה שמכירה או מתנה לזמן פדוף ממכירה או מתנה ע"מ להחזיר בנכסי דברים חתא דבמכירה לזמן רשאי לקלקל הקרקע וקונה ג"כ בחליפין וקרינן ביה שפיר חותא לענין שישראל על החילוק ועל ההחזרה וכו' מה שאין כן בע"מ להחזיר הא הן רשאי לקלקל הדבר הניקן לו וגם אינה רק עו"ה לחוד שאינה נקנה בחליפין לפי"ז הא אין רחי' כלל מהא דב"ק שהבאתי משום דיל"ל דהא דבעינן קרתי למשפטי מכירה לזמן מחבלומי דו"ה היינו דוקא במכירה לזמן שהיא בלא תנאי דנחשב כמכירה לענין שרשאי לקלקל לבטא ולהנזם כפוך חמתן הלבך אי לאו משיבטא דמקשיבן לפיכחה מה עבינה שתינה חזרת חף מכירה נמי שתינה חזרת הו' חמינא דנחשב למכירה אכל בע"מ להחזיר לא בעינן כלל קרתי משום דבלא"ה כיון שאין רשאי לעשות בה שום דבר וגם לא הו' רק עו"ה לא נקרא מכירה ומסנה כלל ומחילא לא הו' נמי בכלל שיטת רשות :

בדין

דבר זה יש לדחות דיל' כי לעולם מכירה לזמן דמי ממש בזה לפי"מ להחזיר והוא כי י"ל דקושיא בקט"ס על ה"סו' דערבין איש מתירן עדין בהחילוק שבבב"ב כי קשה בעיני לומר שפגלם מקט"ס דברי הרמב"ם שמכירה לזמן עדיף בזה מש"מ להחזיר ונפרש כי הוא בעלמא הכי' דברי הרמב"ם הללו ב"ס' עמ"ו והלבך נראה דהוא איל לביטוי דב"ס' עמ"ו בלוקח בהמה לשלמים זס דפסקי ה"ס' בב"מ דף ל"ז שחייב הוא בפשיעה והקפה מדברי הרמב"ם שבבב"ה סובר דמזכיר לזמן קלוז רשאי לקלקל הקרקע וא"כ מב"ב שפיר על הפשיעה ומשם זה הכריע דהפוס' חלקם על הרמב"ם וסוברים דגם מצוהר לזמן קלוז נמי אינו יכול לקלקל גוף הקרקע והלבך לשיטת ה"סו' גיפא שפיר הקשה פקד"ת מצוהר וכו' דמהי התם קנין סודר והבב"ה אן לענין משום דהתם שאי שרשאי לקלקל הקרקע זה אינו דהא אליבא דרש"י קיימין ולשיטתם כדמש' אן רשאי לקלקל :
וסתא

נתייחסו הצעלים מהחפץ וא"כ הא עדין לא קנתה האשה דהו שינוי רשות ואח"כ יאוש דלא קני להר"ש ולא הוה רק יאוש למד משום דהשינוי רשות דמסקרלא לאו כלום הוא כיון דהיתה קודם היאוש ואח"כ כשהגיע הזמן להחזיר לו המתנה אמר לה אני מקדשך בזה ומתנה יהי' שלך לגמרי דלא לא הו' אלא יאוש לחוד דחף שעבשיו ונתנה לגמרי מ"מ לא נקרא נתינה חדשה וע"ז כתב הר"ש דמקודשת מדרבנן משום יאוש לחוד והוא ע"ז שכתב הי"ש שם לענין פיקדון גם לענין מה שרצתי לחלק שאף מכירה לזמן לא יהי' נקרא שינוי רשות מלאהי בחיובי הרשב"א בעינין דף ג"ה שכתב להדיא דוקא לענין השלומי דו"ה אמרין דמכירה לזמן לא הו' מכירה משום דבעינין דמרא דמביחה אכל לענין שינוי רשות גם מכירה כזו הו' שינוי רשות ע"ש וזה היה בהעלם מצד שעה"מ דאינו מביא אותו שם הלכך מכל הני טעמא נראה לי דגם ע"מ להחזיר נמי הו' שינוי רשות דהא דעת הב"ח הוא כפי' שח"ו דמתנה ע"מ להחזיר דמי מתנה למכירה לזמן וכ"ז דלא כמו שראיתי בשו"מ מהד"ק ח"ש סי' כ"ח וזה לא הו' שינוי רשות ועיקר טעמו מהא דסי' ס"א והוא מהנמוקי" בפי' חזקת הבתים שאם מכר הגולן באחריות לא נקרא שינוי רשות ומזה הוכיח דכ"כ במהנה ע"מ להחזיר ע"ש אבל אין בזה כדאי לרחות הרא"י שכתבתי כי לבד שכל הבאים אחריו חולקים עליו בזה וגם הם מפרשים דברי הנמוקי" לטובה אחרת כדאיתא באו"ת סי' ל"ז ס"ק י"ג גם בלאו הכי לא דמי דהתם שאני כמו שכתבו הפוסקים משום דכח המוכר משורב בהמקח מהחילה המכירה דהא אם יהי' אחיזה אונס חוזרת לרשותו א"כ לא הו' אפילו טעה אחת שיואל מרשותו לגמרי מה שאין כן במתנה על מנת להחזיר הא לשעתו יאל מרשותו לגמרי כמו שכתבו לעיל בשם הר"ש הלכך הו' שינוי רשות כנלפ"ד :

סימן פו

ע"ד טביו השוק שכר אחד סחבירו רפה להעמיד שם טיבו ובעל הסוס קשר סוסו בבסירה חלושה וע"י זאת ניהק החבל והסוס דרך הילוכו שכר כר יי"ש המונה שם ועתה הובע בעל הסוס דבי' הויקי ובעל הרפה תפוס ועומד בסעיה בעל הסוס :

תישובה אמרין בב"ק דף י"ד בארבע כללות שהיה אומר ר"ש בן אלעזר בניקין ואחת מהם הוא חצר השהתין לזה יש רשות להניח בו פירות ולזה יש רשות להכניס שם שורים דהא הכא נמי כיון דבעל הדפת נתן לו רשות להכניס שם סוסו ממילא הא נעשה רשותו שלו לענין שורים כמו שכתבו הראשונים והנמוקי" שם דהא דאמרין שהוא רשות של זה וזה לא יתקמא דיהי' דוקא קטיו לו קנין פולס אלא אפילו אם הוא רק בידו בזה"ל לא לפי שעה נמי הו' רשותו ובגמרא שם יש בזה תלושי גירסאות כי לפי גירסא דין איתא דבבב"א המיוחדת לזה לשורים ולזה לפירות חייב טו על השן ועל הרגל אמנם התוס' הקשו שם על גירסא זו דכיון דמיירי בבב"א המיוחדת לזה ולזה לשורים ולפירות לחד א"כ אמאי חייב טו על השן ורגל הא כיון שיש לו רשות להכניס שם שורים שלו הדי לא הו' בכלל וביער בשדה אחר דהא הדי שדה דדייה הוא והלכך גרסי לא לזה ולא לזה לשורים אלא לפירות הוא וחד ולכך שפיר חייב טו על השן והרגל אמנם הנמוקי" בב"ק שם מיישב גירסא הסינה וכתב דמיירי שהתנו ציטתם דכל זמן שיש שם הפירות אין לזה רשות להכניס שם לשורים והי"ש שם כתב דלא נריבין לזה אלא אפילו סתמא נמי אמרין דכיון דהחלד הוא לזה לשורים ולזה לפירות אחריו דהו' כמו שהקטו בפירוש שכל זמן שזה יכניס שם הפירות אין רשות לזה להעמיד שם השורים רק

כל אחד מהם ישמחם בו בזמן מיוחד והלכך הו' שפיר בכלל וביער בשדה אחר נמלא לפי שיטת הנמוקי" כל דלא היה ציטתם תנאי מפורש פטור בעל השור ואינו חייב אלא דוקא אם התנו בפירוש שכל זמן שיהיו פירותיו של חבירו שם אין לו רשות להכניס שם בביתו וזהו בודאי גם התוס' מודה דבעל השור חייב דהא קי"ל כל תנאי שבמזון קיים ומה דמחוק גירסא הישינה הינו משום שדוחק הוא לדעתם לפרש הגמרא דמיירי דוקא בכ"ג אבל לענין דינא אין חולקים על הנמ"י אבל לדעת הי"ש דסתמא נמי כמו שהקטו דמי לא בודאי ע"כ חולקים התוס' על סברא זו דל"כ אמאי מחוק לגירסא דין מכה ש"ס לו רשות לבעל השורים להעמיד שם שורו אלא לדעת הי"ש באמת כן הוא דבעת שזה מכניס פירותיו אין בעל השור רשאי להכניס שם שורו והנה בח"מ ס' שפ"ט איתא פתח דהאר המיוחדת לזה לשורים ולזה לפירות חייב טו על השן ורגל ואינו מבוטא שם אי מיירי בתנאי מפורש או אפילו בלא תנאי וכדעת הי"ש אמנם הט"ו מפרש דהש"ע מיירי שהיה תנאי מפורש דכ"ז שיש לזה הפירות אסור להכניס שם השורים וכדעת הנמוקי" ע"ש לפי"ז בכ"ד נמי כיון שלא היה ג"כ תנאי מפורש לזה רק שכן סתם להעמיד שם סוסו וע"י כן נעשה הדעת לזה לשורים ולזה לפירות ומאחר דהשקותפות נעשה בלא תנאי ממילא לדעת הנמוקי" והט"ו פטור הוא על השן ועל הרגל ואפילו לדעת הי"ש דמסתמא נמי הו' כמו שהקטו מ"מ בכ"ד מאחר שהפירות של הבעה"ב היו מונחים שם בעת הצומת הסוס והבעה"ב ידע מזה הרי ממילא נתרלה לזה שהיה יחדיו השורים והפירות הלכך פטור טו על השן ורגל כן היה נראה לכאורה :

אמנם

כד מטייגין בה שפיר נראה דהראשונים חולקים בזה על סברת התוס' והנמ"י ובכרי דהאר המיוחדת לזה לשורים ולזה לפירות חייב טו לעולם על השן והרגל ואף אם לא היה בזה שום תנאי בעולם משום דסברי דגם בכ"ג חזר הכזק הוא דהא הר"ש בב"ק פ"ק סי' י"ח כתב על הא דאמרין ההם דפרה שהזיקה עליה והטלית הזיקה ג"כ פרה זו דמטיין מי הזיק יותר כהו דיתל להיות שהי' הזיקה הזו בפעם אחת כגון בחצר המיוחדת לזה לשורים ולזה למטלית או דלוי לא מצי למימר לו הורק כרשותו מאי בעי דהא מיוחדת לשורים ג"כ ומ"מ לגבי רגל כיון דאין מיוחדת למטלית אלא לחזר הזיק קריין בו ע"כ והיינו שהרא"ש רוצה לתרץ בזה קושיא התוס' שם שהקשו דכאן משמע דנעשה ההזיק של הפרה והטלית בפעם אחת והיכי מצי איירי זאת וזה חייב של עליה שהוא משום בור ע"כ מיירי דוקא בר"ה ומיזב של פרה שהוא משום רגל הא בעינן דוקא שיהי' בחצר הזיק ואי אפשר להיות הכל בפעם אחת ויחא לו דבאמת מיירי בפעם אחת רק דמיירי בחצר המיוחדת לזה לשורים וכו' והשתא אי נימא כסברת התוס' והנמ"י או אפילו כסברת הי"ש הא הדרת קושיא התוס' לדוכתא דבאיה זמן נעשה הזיק זה אם בעת שמייוחד למטלית הרי אז פטור הוא משום בור ואם בעת שמייוחד לשורים הרי אז חייב בו החיוב של רגל אלא ע"כ דהרא"ש סובר דלא תלוי זה בזה כלל רק מאחר דאין לזה רשות להניח שם פירות שלו רק לחבירו ממילא לגבי דידיה קריין בו וביער בשדה אחר וחייב טו על השן והרגל אף שיש לו רשות להכניס שם שורו וסייט מטעם משום דלגבי דבר הזיק דוקא הפירות הא באמת שדה אחר הוא דהא אין לו רשות להניח שם פירותיו וגזירת הכתוב הוא דכ"ג שדה אחר קריין טו וכן מלאהי להדיא סברא זו בפ"מ בירושלמי שם ועי"ש במה"ש שהאריך בזה ובסברת הר"ש ממש מוכח ג"כ להדיא במדושי הרשב"א בב"ק ד' ו' בד"ה הוא דלמא וכו' שטרין שם קושיא התוס' בד"ה שור וזכח שכן ברשות אהקשו הא למאן דאית ליה דמי שור לרגל שט"ו אינו חייב אלא בחצר הזיק דוקא והתם הא אין לו רשות להכניס שם שורו וא"כ הרי גם שור הוא שלא ברשות ואיך הרשב"א דמיירי בחצר האוספין המיוחדת

ממש בזה אחר חליבא דהרי"ף כמו שכתב שם הר"ם ש ממו
 ע"ם ופשוט הוא ולפי"ז הא קשה דמאחר דשיטת הרי"ף הוא
 דכל מקום שיש לו רשות להלך שם וגם אורחיה לילך שם
 אז חף חס הביטור היה בשדה אחר מ"מ פטור משום דאחרתי
 לפי"ז ה"ג מאחר דהחלז מיוחד לשוורים הא וודאי יש לו
 רשות להלך שם וגם אורחיה לילך שם וא"כ אמאי חייב הא
 היינו ממש הדן של עין ארוך שכתב הר"ם או האי דינא
 של התורה ברה"ה והזיקה ברה"ל לדעת הש"ך שכל"ז פטור הוא
 לשיטת הרי"ף ומחמת קושיא זו מוכרח הנ"ל להטמיר האי דינא
 דחזר המיוחד לזה לשוורים ולהלכה לפירות חליבא דהרי"ף דפ"כ
 מיירי דהיה תנאי מפורש ביניהם דבעטו שיהיו שם הפירות
 חין לחבירו רשות להניח שם שוורים שלו הלכך היו ליה
 להשוורים שלא ברשות ומש"ה חייב מטעם וביער בשדה אחר
 משא"כ לדין דקיי"ל שאף במקום שהוא הולך ברשות עגון
 בעין ארוך המונח ברה"ה או בהתורה ברה"ה והזיקה ברה"ה נמי
 חייב וקרינן בו וביער בשדה אחר ולא משגיחין בזה שהוא
 הולך ברשות או דאורחיה הוא שלא חלקו בזה שוב לא קשיא
 כלל אמאי בזה לשוורים ולהלכה לפירות חייב בעל השור ע"ה
 ורגל הא הולך ברשות הוא דהא קיי"ל כפי שוחפין בחצר דהאי
 לגביה קא פיל ובשעה שזו משתמש בו אמרינן דנעשה או
 טלו שלו ואין חבירו יוכל לדווחו עיין בהר"ן ודברים פ'
 בשותפין ואפילו בחצר של שכירות כתב ברא"ש בפ"ק דפסחים
 ס' ד' דכין שהשאלו הנפקד ביתו לשמירת מחטו ביתו של
 השואל הוא וכן כתב הרשב"ם בב"ב דף פ"ה שרשות הנפקד
 שהתפן מונח בו היא רשות המפקד בשעה שהתפן מונח בו
 ומכל שכן בשותפין ממש ע"ם נמצא לפי"ז הוא חזר הדין
 ממש והוא בכלל וביער וכו' דהא בשעה שהתפן מונח שם
 מקום אחר הוא לגבי המזיק רק שאתה רוחה לפטורו משום
 דהוא הולך ברשות והא לדין זה חייב דלא גרע מעין ארוך
 והשתא אחי נמי שפיר מה שהטור והש"ע השמיטו ולא הוכירו
 כלל דמיירי שהתנו זה על זה כמו שפירש הגמ"ו היינו משום
 דחלו לשיטתם שהם מחייבים בעין ארוך הלכך הבא נמי חייב
 בכל ענין ודברי הגמ"ו הם אולי רק חליבא דהרי"ף ודלא
 כהפ"ז שפרשם גם דברי הש"ע כהנמו" כנ"ל בדור :

לפירות לחד מניה ולהלכה ולהלכה לשוורים וכתבן דנרסי הכי
 לקמן וכו' ע"ם והכחא אי נימא דמיירי דוקא בתנאי דבשעה
 שזה יבא שם בו לא יבא שם בו האחר א"כ מה זה חירץ דממנ"ז
 היבא מיירי אי מיירי דבשעה שיש לו רשות להטמיר שם שורו
 הרי אז חין לו רשות לבעל הפירות ופטור בעל השור עליהם
 ואי מיירי דהיתה בשם שיש לו רשות לבעל הפירות להניח שם
 פירותיו א"כ הרי הדר הוי לו שור שלא ברשות כקבוצת התוס'
 אלא ע"כ שסובר דלא כהנמו" אלא דחף כה"ג הוי לו חזר
 הדין (ודברי הרשב"א ל"ע דהא בזה האופן דהוי שור ברשות
 משכחה נמי בור ווא"כ מאי קאמר התם מה לבור שכן שלא
 ברשות הא בזה האופן ממש שנמצא שור ברשות עגון בחצר
 המיוחדת וכו' משכחה נמי בור ברשות וכו') וגם נראה דעד
 כאן לא כתב הגמ"ו דמיירי שהתנה בפירוש אלא דוקא לשיטת
 הרי"ף משום דלדעת הרי"ף מוכרח לומר כן כמו שאבאר
 משא"כ לשיטת רוב הפוסקים חין מוכרח לומר כן והיינו משום
 דהרי"ף כתב בריש ב"ק דהיינו טעמא דרגל דפטור ברה"ה
 הוא משום דאורחיה דבהמה להלך ברה"ה ואי אפשר לשומרה
 שלא חזק דרך הילוכה וכתיב ע"ה הר"ם הא דלדין הרי"ף
 לחטוט טעמא ע"ז ולא אמר כה"ה דפטור מטעם דהוי גזירות
 הכתוב דכתיב וביער בשדה וכו' ולא ברשות המזיק משום
 דנפק"מ עגון חס היה מונח עין ארוך ברה"ה ומקלטו ברה"ה
 ודרסה בהמה עליו ברה"ה והזיקה ברה"ה דפטורה ג"כ מטעמא
 דאורחיה וכתיב בשלש גזירות דמאי טעמא נמי השמיט הרי"ף
 הא דאמרינן בפ' ט"ז הרגל שאם התורה הכתובה ברה"ה והזיקה
 ברה"ה דחייב משום רגל היינו נמי מהאי טעמא דחיל לשיטתו
 שסובר דכ"מ שיש להבהמה רשות להלך אפילו חס נעשה גוף
 הזקק ברה"ה אפ"ה פטור ע"ם והי"ש כתב דבהתורה ברה"ה
 חייב חף להרי"ף וכן ראיתי בספר נחלת חוד שמחלק ביניהם
 בחילוקים דקים וחלשים ע"ם אבל מה אפשר כי מדברי הראשונים
 מוצא להדיא דעין ארוך והתורה ברה"ה שניהם שוים כי כן מוצא
 להדיא בריב"ט ירוחם נחייב ל"א ח"ל ובעין ארוך חייב דהא
 התורה ברה"ה והזיקה ברה"ה נמי חייב עכ"ל הרי משמע דחזר
 דינא היה ליה וכן בסמ"ג ח"ע ס' ס"ו לפי מה שביאר שם
 הגאון ר' העשיל מקראקא ג"כ סבר דהתורה ברה"ה שיה ממש
 לדין של עין ארוך ודעת הש"ך וכן הוא בפנ"מ בירושלמי ע"ם
 והינו טעמא משום דהרי"ף סובר דכל שהבהמה הולכת ברשות
 פטור והלכך שוב אין נפק"מ בין עין ארוך ובין התורה דהא
 שניהם ברשות הם :

ומה שמקשה הפלפול מריפתא על שיטת הרי"ף מאחר
 דלדידיה דתלי דלא חס יש לו רשות להלך שם או לא
 ח"כ היאך פסק בפ"ק שאם שור של ראובן אכל פירות של
 שמעון המונחים ברשות של יהודה פטור משום דחין זה נקרא
 וביער וכו' הא שם חין לו רשות להלך ע"ם לדעת לא קשה
 מידי להרי"ף משום דכזה גם הרי"ף מודה דזה לא נקרא וביער
 וכו' כיון שהוא אינה של רצק אלא של אחרים לגמרי בזה בודאי
 לא חייבו החוקה רק שהרי"ף מוסף שאף ברשות הדין לגמרי
 מ"מ חס יש לו רשות ואורחיה לילך שם נמי פטור אבל לחייבו
 מהאי טעמא חף ברשות שאינה כלל של רצק זה וודאי חין
 כדכ"ה וכה"ג חירץ הוא עלמו בפ"ס ס' כ"ג אבל מה שהירץ
 בפ"ק דלכך פטור דבהני הפירות ברשות שאינם לא של המזיק
 ולא של הרצק משום דהוי אבידה מדעת שמה יאכלם שורו
 של הנפקד זה לא נראה לי כלל משום דכל דנימא דרשות של
 אחרים נקרא נמי שיה אחר רק שפטור משום אבידה מדעת
 ח"כ גם לטעין קרן היה לו להיות פטור מהאי טעמא דהא חס
 חייב לו שור של בשה"כ נמי יהיה פטור מטעמא דמאי אמר
 ליה תורף ברבותי וכו' כדאיתא בפ"ם חה הא וודאי אינו דהא
 כתב שם הר"ם דלענין קרן חייב כה"ג ומשמע שם מדבריו דכן
 הוא ג"כ דעת הרי"ף ע"ם אלא ע"כ שיה לא נקרא שיה
 אחר משא"כ בזה לשוורים ולהלכה לפירות או לענין פירות הוי
 כס

אמנם זאת גופא יש להבין מנ"ל להרי"ף לדרוש טעמא
 דקרא מנשטיה דטעמא דרגל שפטור ברה"ה הוא
 משום דאורחיה לילך שם ומטעם זה פטור נמי בעין ארוך
 המונח ברה"ה מנ"ל דלמא חין זה רק גזירת הכתוב משום
 דבעינן דוקא וביער בשדה אחר ובעל אופן שיהי' הביטור
 אפילו ברשות עגון בעין ארוך המונח ברה"ה מ"מ כל שאין לו
 רשות לילך ברה"ה חייב וכן הקשה הש"ג שם ונראה לי כי
 הרי"ף הכריח זאת מהא דלקמן דף י"ט דאמרינן התם היתה
 לו קופטו מופשלת מאחוריו דאם הוא בלוען שהבהמה יכולה
 לאכול משם פאורה אבל חס מונח עליו בגובה במקום שאינה
 יכולה לאכול משם אלא דוקא ע"י קפילה חיצת ופירש רש"י
 דהטעם הוא שאז חייבם משום קרן ברה"ה דכין שאינה יכולה
 רק ע"י קפילה משונה הוא ע"ם אמנם הרי"ף לא נימא לו
 לפירש כן דא"כ בשאר בע"ה שדרכן לאכול דוקא ע"י קפילה
 מה איכא למימר הא לדידהו אורחיה הוא לכך מפרש הרי"ף
 שם דלשולם המיוז הוא משום שן ואף דאן ברה"ה פטור הוא
 מ"מ סובר הרי"ף דכל מה שמונח על כפשו של חס או ע"ג
 בהמה בענין שאינה יכולה לאכול אלא ע"י קפילה דוקא הוי בכלל
 רה"ה דהא כתבו של חס או גב הכפשה הוא רשות ממש
 שהניח שם מפניו דהוי בכלל וביער וכו' דה נקרא חזר הדין
 ממש רק חס הפח על כתפו או ע"ג בהמה בענין שיכולה
 לאכול דרך הילוכה חף בלא קפילה פטור משום דאורחיה
 לאכול שם עיין ברא"ש שם וקשה לו להרי"ף הא בשלמא
 קיי"ל דכל מה דמונח ע"ג בהמה שלו הוי בכלל חצירו בזה
 דאמרינן בפ"ק דכ"מ דממלשלים התעמיהם ע"ג כהמה קיימס
 כס

במה נהגו חייבת בשביל חזר הנזק מש"כ אם אינו כה"ג ר"ק שאפילו בלא קפילה נמי יכולה להניע שם ולאכול הנס שמה"ת חף כה"ג חזר הנזק הוא מ"מ הא אין לו רשות להביא שם חזרו לחייבו לאחרי"א כן לריבין לחלק לדעתם ואולי גם כוונת הגמ"י כן הוא רק שקולר' הוולא לן מה שדין זה ממש הדין של חזר המיוחד לזה לשוורים ולזה לפירות ולשוורים ולא היה תנאי ביניהם שבשעה שהם מפמיד שם השוורים לא יהי' רשאי תבירו להניח שם הפירות ודין שהינאט שדין זה הוא פלוגתא דרבנן ממילא כיון דכש"ל הרפת הוא מוחזק יכול לומר קי"ל דחייב אחת לשלם לי אהנת כ"י באופן שבעל הרפת לא קיבל עליו שמירוס ופשוט הוא כנלע"ד :

סימן פו

ע"ד בנאים שרצו להגביה קורה על הבית בחבליים כדרכם ובאמצע הגבהתם נפסק החבל והתחיל הקורה להתגלגל לכפיה ושם היו סתחים בליים של איש א' ורצה א' להצילם ובחסות שלקח חבליים בחפזון נפלו מידו ושברו ועשה חובע בעל החבליים הויקו באשרו כי אנשים אחרים רצו להציל בלעדו וגם אם הי' לוקחם בסתמין לא הי' נשבר :

השניה כב"ק דף י"ו מימרא דרבה הורק כלי מראש הגג ובה אחר ושברו במקל פסור מאי טעמא דאמרין מנא תבירא תבר ע"כ וכתב שם הפוס' נראה דאם זרק חץ או אבן על הכלי ובה אחר ושברה חייב דאל"כ לא משכחת בלרעות ח"ג ע"כ וכן כתב הרשב"א והגמ"י והיס"ט והש"ך בס' שפ"ו ורואיניו בקלה"ח סי' ט"ז שזוהי שם הוכחת הפוס' ח"ל ומה שהקשה הפוס' דאל"כ לא משכחת ח"ג בלרעות נראה דמ"מ אינו אלא כמו ואל"כ דמחא דנשבר דמי מ"מ כיון דרטי אלא ע"י כח הלקה למ"מ דמאי מק הוא דמשלם ע"כ ודבריו נפלאים ממני כי ברור הוא דהוכחת הפוס' אין עליה תשובה וכוונתם מבוזרת היא דרואיניו הם עוד בני רבא דרסה על כלי ולא שבתה ונתגלגל למקום אחר וכשבר מהו בחר מעיקרא חוליקן וגופו הוא ומשלם מק שלם או בחר בחר מנא חוליקן ולרעות נינהו תפשוט מדרבה דאמר רבה זרק כלי מראש הגג ובה אחר ושברו במקל פסור דאמרין מנא תבירא תבר אלמא בחר מעיקרא חוליקן ע"כ במראש והגה זה פשוט דהין כוונת הנמרא להביא הרא"י כפשוטא דכחו התם ברבה חייב הורק חף שלא נשברה חיקב רב הבבירה היחה במקום אחר א"כ ה"ה צבעיא דרבה נמי חייב בעל הבמה נ"ש על מה שדרסה על הכלי חף דשכירה היחה במקום אחר דהו בודאי אינו משום דהא עיקר בני' דרבא הוא או בחר תבר מנא חוליקן ולרעות נינהו והא ספק זה לא שייך רק בבמה דרית בה דין לרעות אבל לא בחדש דהא אין דין לרעות בחדש דהא אדם לשלם נאן שלם משלם רק דעיקר הרא"י הוא מרבה מהא דאמרין דחיקב שזרק הכלי מידו נחשב כאילו הוא שברה חיקב ואף דשכירה היחה א"כ ע"י אחר מ"מ חשיבן כאילו הוא בעלנו שברה ומהו רזה להוכיח דה"ה נמי בדרסה על הכלי ולא שבתה עד שנתגלגלה למקום אחר מ"מ חשיבן כאילו שברה חיקב וכיון שכן הרי ע"כ גופא היא ולא לרעות וקא שלם הוא דמשלם כדן גופא ממש ופשוט הוא והשאלה הוכיח הפוס' שפיר דאם זרק חץ על הכלי לא נחשב כאילו שברה חיקב משום דאי אמרת דהתם נמי כמו ששכרה חיקב דמי והייט דמי וזהו כמו אש היה ממה ממש בהתן על הכלי ויהיה נשברת תחת ידו וא"כ לשים שברא דהשאלה בבמה נמי מה שמזדקת הברכות דמי נמי כאילו היחה טופת ממש בהגדרו וכעת הנגישה גופא היחה שבתה א"כ לשי"א הא לא משכחת לרעות לחי' סק דהא בזה באופן אש טועה רגלה בתן ארוך וגעשה בלד א' ובלד השני שברה פליס או בודאי משלמת טק שלם

הם בקן חזר או לאו משום דהו חזר מהלכת וכן הא ק"ל דידו של אדם או כתפו חשיב רשימו ממש לכל דבר כמו שכתבו החו"ם כב"ק דף פ"ט דבירח לא צעיק הגבהת שלבה משום דקני לו בתורת חזר עין בנה"מ סי' קצ"ח ובחמת כן מצוואר הוא בירח"מ ר"ב ערק כ"ה אמר ר' אחי כשהיה הכלי נתקן בידי אדם וכו' ומפרש הפנ"מ שם משום דידו של אדם הי' חזר הנזק ע"ש ולפי"ז קשה דאם נאמר דהא דחייבה התורה בחזר הנזק הוא רק גזירת הכתוב לחזר מטעם דבעיקר וביער בשדה אחר א"כ למה פצורה היבא דיכולה לאכול בלא קפילה הא מ"מ ברשות הנזק אכלה אלא ע"כ דהיינו טעמא משום כיון דהבהמה יכולה להניע שם ולאכול בלא קפילה ממילא הרי אורחה הוא לילך שם ולאכול וכל כה"ג חף אש הביעור הוא בשדה הנזק נמי פצורה ומהו הוכיח החלפסי הדין שלו ג"כ לענין עין ארוך כן נראה לי בזה ברור :

וקצת מזה ראונו ג"כ בספר יש"ש שם והשתא לריבין להבין לדין דכחא דקופלת מפרשיקו כפירוש הרי"ף דהחייב הוא משום שן ולא כרש"י דהחייב הוא משום קרן כדאימא להדיא בס' של"א ואל"כ לפי"ז ע"כ גם אן מוכרחין אטו לומר שאף שהבהמה היקה בר"ה שפטור על הפן מ"מ כיון שמונחת ע"ג בהמה של חבירו חף שגם היא הולכת בר"ה מ"מ דמי וזהו לחזר הנזק וע"כ היינו מטעמא דכפשו של חבירו או ע"ג בהמה של חבירו חשוב הוא כחזר הנזק לפי"ז הא דפטורה אש אכלה ממה שמונח ע"ג במקום שהיא יכולה להניע שם בלא קפילה ע"כ הטעם הוא משום דאורחיה להלך שם כמו שכתב הרי"ף ואל"כ קשה מ"מ זאת היבא דיכולה להניע בלא קפילה שהיא פצורה חף בחזר הנזק משום אורחיה ודין חזר המיוחד לזה לשוורים ולזה לפירות שחייב על הפן חף בלא הסברא דתנאי כמו שהוכחנו לעיל הא חידו וחדו חזר הנזק הוא וכל שזה באמת הוא דעת הרמ"ה בטור סי' ש"א שפסק שם כל שאכלה מע"ג בהמתו של חבירו או מע"ג קופתו המופשלת לו מאחוריו אפילו אש הם בר"ה חייב חף היבא דאורח בלא קפילה אבל אש אכלה מה שמונח סהם כה"ר או יש חילוק שאם אין יכולין להניע שם רק דוקא ע"י קפילה משלם טק שלם ואם לאו אינה משלמת רק מה שנהניע ע"ש והיינו משום דפסק כאילפא שם דכל מה שמונח ע"ג בהמתו של חבירו כחזר הנזק ממש דמי והלכך ממילא טוב אין חילוק דבכ"מ שמונח אפילו אש מניע שם בלא קפילה מ"מ לא גרע זאת מלזה לפירות ולזה לשוורים דחייב על הפן ורגל חף שיש לו רשות להלך שם וגם אורחיה הוא ומה שכתב דבר"ה בעיקר דוקא קפילה הכוונה הוא שהניחו בר"ה במקום גבוה כמו אילפא וכו' והלכך אמרין שדין שאין הבהמה יכולה לאכול אלא ע"י קפילה או ע"י כן נעשה רשות ונקרא רה"י משא"כ היבא דיכולה לאכול משם חף בלא קפילה הא כה"ג כיון שאין לו רשות להניח שם נחשב הוא כר"ה משא"כ היבא שהניח ע"ג בהמתו כיון דהוה רשותו שלו לגמרי בזה בודאי אין חילוק וחייב בכ"מ שמונח כן הוא טעמו :

וראוני נמנו"י בפ' כ"ה שכתב ח"ל משום דבהמתו לאו רשות הנזק לגמרי הוא אבל ברשות הנזק נמנו חייב וברתקן מתוך התנת משלמת מה שהוקה ע"כ והיינו כי רזה להרן קפישו אבל אינו מוכן כ"כ דבמה אן זה רשות הנזק לגמרי דהא בהמתו דיט כחזרו לכל דבר ולריבין לחלק לדעתם דאע"ג דמה כהוא ביד האדם או ע"ג בהמה הוא חזרו של חבירו מ"מ הא הרשות הרבים פלגו הוא אינו שלו הלכך אמרין לו דלאו כל במיניה להעביר החזר שלו בר"ה שהוא רשות שאינו שלו לגמרי ע"ז היקף לחיובי לחייבם לשלם וטעמו החכמים חילקו בדבר שאם הוא באופן שאין הבהמה יכולה לאכול אש לא ע"י קפילה דוקא או נחת לו רשות להניחם שם ולהעבירם כה"ר וממילא אש אכלה

שלא כדאי להדיא שם בנמ' ובפסקים ובש"פ ה' ש"ך מה
 האמר דאפילו אם הוא כגופא מ"מ גזירה הכתוב הוא מאחד
 דלא נפס מחש רב ע"י ודיקה אפילו הוא כגופא מ"מ הלכה
 למ"מ הוא דאינו משלמת אלא ח"צ הא לפי"ז מה ראי' הוא
 לענין בהמה שדרכה על הכלי והתנגלג למקום אחד מורק
 כלי הא החם בלכא ליכא הלכה של גזירות משא"כ לענין
 בהמה אף שהוא כגופא מ"מ כך נאמרה הלכה דמאחר שלא
 נשברה על מקומה ממש דין גזירות יש לה אלא ע"כ שברת
 הגמרא הוא דמאחר ובאדם חשבינן כאילו נשברה חיקף או
 גם בבהמה חשבינן כאילו נעשה ההיזק מיד וא"כ אי נימא גם
 בתן כן הא לפי"ז לא משכחת כלל דין גזירות דדמי כמי אס
 שברה הכלי חיקף בעת גיעת הגזיר ופשוט הוא :

והקצות רנה לתרן ואת נמה שכתב דמ"מ אינו אלא
 כח דמי להיזקו ברוח שבכניסיהם ור"ל דלפולס
 חזינן גם בלרורות בחר מעיקרא רק דחזינן אן היזק וכתה
 ה' החק אם על ידו גופא כגון דרסה על הכלי או מחשב
 כאילו שברה חיקף בגופא ואס ע"י דיקת הגזיר הגב שאף
 שם חזינן בחר מעיקרא ובאדם בלמה חייב מ"מ בבהמה
 הוי כמו שאר גזירות אבל זה אינו כי ע"כ לפוס שברא דהשתא
 אמרינן דדמי כאילו נעשה חיקף ומיד ההיזק וא"כ מה גבול
 גבלה במיד הא חיקף נעשה החק וממילא הא דמי ממש כמו
 נעב בתן אל הכלי שאו אפילו בבהמה כה"ג נמי חייב חק
 שלם וכיונת הקטות שנבנה ממני בדין זה ולדעתו לא יחלוק שום
 אדם על התוס' כי שברחם מוכרחת היא למבין :

ומה שמביא ראי' מדברי הסור בסי' תי"ח שכתב שם עשה
 הא' האש ובה א' והוסף אס יש בהאש טעמה הראשון
 כדי שתיש למקום שהלכה ודלקה הראשון חייב ע"ש ומשמע
 דאינו חייב אלא הראשון ואי נימא דזרק חן ובה אחר
 ונברה השני חייב ח"כ דהוא נמי ממוס חילוי כדאי'
 צב"ק שם אמאי אינו חייב השני וכו' אלא ע"כ דאין חילוק
 בין זורק גוף הכלי או חן ע"ש :

ולדעתי אין זה ראי' מכמה טעמים חדא דהא יש להבין
 היזק כתב התוס' בתן דהמשבר חייב ולמה
 יתחייב המשבר הא חיקף כשהו זרק החן ועומדת ע"י להשבר
 הרי נעשה הכלי הפקר וכמו שביב' הרמב"ן בלמה דהשני
 פסור מהאי טעמא עיין במלחמות שם ולמה גרע וזה מהמחיל
 מן הדליקה או מן הגיים דק"ל וזה ממוס דהוא הפקר ועיין
 צב"ק קס"ו והמרדכי שם דגרסי שירא שהיתה מהלכת
 במדובר ועמד עליה גיים לפורסה ולא ערפה ואפילו הכי כל
 הקודם וזה ממוס דחיקף נעשה הפקר וכן ק"ל שם בזה בא
 בכחו של יין וזה כתיביו של דבש שאף אס עדיין לא נשפך
 הדבש רק ששומדת ליטפך נמי נעשה הפקר וכל הקודם וזה
 וא"כ אמאי חייב המשבר הא דבר של הפקר שיכר ויחזר
 מזה קשה לי על הראש"ם שכתב בסוף פ' כולל הרגל דליכא
 לפרט שזרק בעל הכלי כלי שלו דא"כ אמאי חייב המשבר
 הא הוי אבידה מדעת לכן מפרש דמיירי דזרק אחר ע"ש .
 ויש להבין דמה מרזיה בזה הא דרזא הקושיא לדוכתא דנעשה
 הפקר וכמו דאמרינן צב"ק קס"ו מה שבה בדרך ואגם בעוד
 אינו יכל לחלל מע"ש על המנפה שיש לו ממוס דנעשה המנפה
 הפקר ממוס יאוש בעלים ע"ש וע"כ לזיבין אנו למר דכחא
 מיירי בענין דאין כאן יאוש בעלים כגון דליכא מליצין והבעלים
 לא מיאשי נפשייהו ואף שכתב הרמב"ם בפ"י מהלכות חובל
 דהא דזרק כלי מלאש הגג ובה אחר ושברו מיירי שהיפה
 נשברה בודאי ע"י הריקה הכוונה הוא דמלא עלם השבירה
 עומדת להשתבר בודאי אי לא היו מליצין אבל מ"מ הבעלים
 לא מיאשו מאחר דמ"מ אפטר בגבלה ע"י אחרים והלכך לא
 נעשה הפקר וכן מלאחי אחר' להדיא בנב"מ סי' רכ"א
 דהא ע"כ מיירי גיש מליצין בענין דליכא כאן יאוש בעלים

פ"ט ואפי"ה חייב הזורק ואינו יכול לפסור נפשי' בטענה אולי
 אס לא שבר בשני ה' מליצין אותו ממוס כיון דה' בהריקה
 שישר שבירה בודאי והספק אינו אלא אס יספר אחר כך
 מחיובו הראשון מאחר דחזינן בחר מעיקרא שוב אין הספקא
 פופרו מחיובא כדאי' שברא זו ממש לקמן בס' שפ"ח סעי' ו'
 ועיין שם בקלות ס"ק י' ומיהו יאוש בעלים אין כאן ממוס
 דכל דאפשר בהלכה אפילו אס אינו אלא ע"י הדוחק מ"מ
 אין כאן הפקר כדאיחא צב"ק קט"ו שם :

אמנם כל זה אס הזורק היה אינש אחרינא אבל הרא"ש
 דמיירי שהבעלים טלמן זרקו הקסה שפיר דהרי
 או בודאי הוי אבידה מדעת דאסו בשופטני עסקינן שזרוק
 כלי שלו לכתמלה אולי יעלו אותה אחר כך אלא על כרחי'
 בודאי הפקירו וברור הוא והשתא אין ראי' גל כן מדברי
 הסור כי הסור משתס פתיס בזה ממוס דפעמים חייב
 בכליו והיינו במקום שאין מליצין לכך לא כתב והשני פסור
 ממוס דבלחמת פעמים ג"כ השני חייב מלאה כגון במקום
 שיש מליצין :

ומה שהקשה עוד מהש"ס צב"ק דף ה' דקפריך בני מרבה
 בחביטות אי דבלאו אינה נמי אולא מאי קעביד ואמאי
 חייב השני והתם הא בלש קמייירי ולשיטת האוס' הא אס של
 הראשון לא גרע מזרק חן וא"כ אמאי אינו חייב ג"כ השני
 כמו בזרק חן ובה אחר ושברו עי"ש זה בודאי למו קושיא
 היא כלל דהא לשיטת האוס' עסקינן והתוס' שם כתבו להדיא
 דהפירס מאי קעביד טפי מאחרינא והיינו בלחמת חייבים שניהם
 מהאי טעמא גופא ממוס דלענין חן חזינן בחר מעיקרא וכן
 ראייתי בספר נהלח דוד שמפרש דברי הסור בזה שכתב
 הראשון חייב ר"ל שהוא ג"כ חייב כמו שמפרשים התוס' צב"ק
 שם ולפי מה שביארתי מיחא יותר ממוס כי לשפעמים בלחמת
 חייב הראשון בכליו והיינו במקום שאין מליצין :

אלא שיש לדקדק לפי"ז דצב"ק דף מ"ה אמרינן חליבא
 דרבנן דהיינו טעמא שאס החזיר השור לאחר שנגמר
 דינו אינו מוחזר ממוס דאין גומרין דינו של שור אלא בפניו
 ומאי אמר לו הבע"כ אי אהדרתיה ניהלי הוה מעריקא ליה
 לאגמא השתא אחפסתי' תיראי ביד ב"ד דלא מלינא לאשהשני
 דינא בהדייהו דרש"י מפרש שם דחוט חייב השומר אלא ח"כ
 התפיסה בידים לב"ד אבל אס חפשו הב"ד מליניהן פסור
 והתוס' שם הקשו על רש"י דא"כ כשמתפיס אותו בידים נמי
 יהי' פסור דמני אמר לו דבוק בוק אפילו אס לא היה מתפיסו
 בידים הוי ב"ד תופסיס אותו ולא הפסידו לבעלים בתפיסתו
 ע"ש והיא קושיא חזקה על רש"י כי הוא ממש כמו דאמרינן
 כאן בזרק כלי ובה אחר ושבר שפסור ממוס דאמרינן מנא
 תבירא תכר מן התורה וה"ג דכותא ובודאי אי אפשר שיהי'
 זאת בהעלם מעיני רש"י :

וראייתי במ"ל פ"ג מהלכות גזילה ואבידה שפירן דברי
 רש"י דלא דמי לזרק כלי מלאש הגג ובה אחר
 ושברו דפסור ממוס דהכא עדיין היה בלחפירות שהשומר
 חליבנה לאנס וילינה מיד ב"ד ואף שאס חפשו ב"ד ממילא
 ק"ל דפסור השומר ולא יכול לשפון למה לא שמת' אותו
 מיד ב"ד מ"מ אינו ברי היקף כ"כ דהא אפשר הוא להבלי'
 מיד ב"ד משא"כ בזרק כלי מוכרח הוא לשבר ע"ש מלא
 לפי מה שביארתי וה"ג אינו ברור כ"כ ההיזק ח"כ יש להבין
 דאמאי שני המשבר בידים פסור והתם השומר השור ליד ב"ד
 חייב הא שור מת מסר לו דמיחא דהכא לכן נראה לתרן
 חליבא דרש"י כי ראייתי בספר דברי משפט שהקשה על התוס'
 דאמאי קושיא על רש"י הא התוס' סברי דבזרק חן ובה אחר
 ושברו המשבר חייב והיינו מטעמא כיון דלא נעשה המטעה
 בגוף הכלי וה"ג מה שב"ד רוצים לטופסו לא עדיין מתן של
 ב"ד שפירסה על השור הלכך ה"ג עיין שהוא לא המתק על
 תפיסות של ב"ד רק התפיסו בידים לכן חייב דמיחא דהתם
 ע"ש

ע"ש וזוהי הוכחה שבכרת החום' דע"כ לא מחייבין המשבר
 הלא הם שכרה בידים אבל אם אחר זרק חץ על גלי והשני
 קירב הכלי אל החץ מאחר שסוף סוף נשבר הכלי מחמת
 החץ של הראשון בזה גם הטעם' מודה שהראשון חייב ע"ש'
 וא"כ לפי' אפשר לומר שרש"י סובר שאף בזה האופן נמי
 דוקא המקרב הכלי הוא חייב ומחורן דברי רש"י משום
 הדיפת ב"ד דעו רק כוונת חץ לפי' יש ראי' לט' כגם
 רש"י סובר שהחום' דנחץ לא חלוקין בחר משיקרא :

אלה ט"ס להבין א"כ הא"ך יפרש רש"י הבוגיא לעיל
 דף ה' במרבה בחבילות דפרדך חי דבלחו חיבו
 קאזיל מחי קעביד וזוהי פריך הגמ' למאן דאמר דאבו משום
 תלוי מחי קעביד הא רש"י מפרש מחי קעביד ולא יחייב כלום
 ע"כ ה' א"כ בדרין דרש"י סובר נס כן דנחץ לא חלוקין בחר
 משיקרא א"כ בדרין הוא שחייב בטן גם כן ולומר שרש"י
 מפרש ג"כ כאן כדברי החו' דהטובה מחי קעביד עפי' מאחרינא
 וטעמם יחייבו זה דוחק דה' לו לרש"י לפרש בהדיא ומשמע
 שרש"י סוּך על מה שפירש לעיל בסוף שהטובה שהשני
 מפטר לגמרי לכן נראה דבכרת רש"י הוא דעו כחן לא חמרינן
 בזרק חץ על הכלי ובא אחר ובכרו דהשני חייב אלא דוקא
 אם שכרה בידים או חפילו אם קירב הכלי לדבר המזיק מ"מ
 מאחר שטעם מנעשה צנוף הכלי שזרק ע"י ועי' לקמן דף כ"ז
 בתום' ד"ה חילמא וכו' ע"ש משא"כ אם לא עשה מנעשה
 בדבר הנזק כלל רק שהחץ של הראשון שיבר אלא שהוא עושה
 וגרם שהחץ הלך במהרה יותר אבל מ"מ גם בלא זאת הי'
 החץ מזיק בזה האופן בזולתי פטור והייט החם במרבה חבילות
 דהא אם לא הי' מרבה הי' ג"כ האש של הראשון הולך וזולק
 ולסוף נמי דלקה האש של הראשון רק שהשני גרם שהאש
 תקרבה עיקרם הלכך בזה האופן פטור לטע' והשתא
 מחורן נמי דברי הטור שפירש השני משום דהחם נמי גם
 עשניו היק האש של הראשון ג"כ לכך חייב הראשון בטלו
 והשני פטור ונכון הוא :

עוד נראה לי להביא ראי' שגם הרמב"ם סובר שהחום' כי
 ז"ל הרמב"ם בפ"ח מחובל ומזיק ספיקה שחשבה להשבר
 מטובר הנשח' ועמד אחר מהם והקל ממשהא והשלך לים פטור
 שהמשה הנשח' כמו דוקא וכו' וכן כתב הסמ"ג בעשין ע"ד
 ע"ש' והרא"ב דם הקשה על הרמב"ם דהי' לו לנחך הדקין
 היח' דלריבין לחשוב על טעם לפי המשה משום דהא לא דמי
 זאת להכניס החומר בספיקה ורעה לטובעה דמבואר שם בגמרא
 דבעל החומר דעו כדוק דהחם שהי' לזיכא דחץ אחר רק
 בעל החומר משא"כ כאן הא כל אחד שהניח משאו בספיקה הוא
 ג"כ דחץ והלכך הדין דבולס משלמים ומבואר מחלוקתם ג"כ
 בש"ע סי' ע"ש ע"ש והרשב"ם בחלק ח"מ סי' שמ"ד מפרש
 דברי הרמב"ם דמירי כאן ביש אגשים בספיקה כאן להם משא
 ויש שמלובין משא ומירי שהשלך הסחורה לים מי שהיא אף
 מי שאין לו סחורה בספיקה ואשמעין שהמשלך פטור משום
 דהסחורה הוא כמו דוקא' והייט ממש עובדא דחמרא דהיה
 שם לקמן לכך על אגשים שעימדיהם בספיקה בלא סחורה אין
 עליהם שום פירעון כלל ועל בעלי הסחורה הא"ך יהי' הפירעון
 מזה לא דבר הרמב"ם כלל וכמדוך על מה שכתב וביאר בהלטה
 ג"כ ע"ש שכתב שק הוא טרדי טוגת הרמב"ם והוא נכון מהד' :

וגם הרא"ב מפרש נמי שזכו הדין של חמרא דבני למיטבע
 לטענתא המבואר שם' וגם הרא"ב בסי' ע"ש רמז לדברי
 הרמב"ם הללו ע"ש כי הוא דין אחת' וא"כ לפי' הא' יש להבין
 בדברי הרמב"ם למה נרדף לפטור המשלך משום דהמשה הי'
 כמו דוקא שישק לי' דהא כהב הרמב"ם בה"ל ספיקה שחשבה
 להשבר וכו' א"כ מבואר הוא דהספיקה הינה עומדת בספק
 שכנה ואם הינה שכרה הי' נאכד ונפטר גם הסחורה וא"כ
 ה' ישל המשלך לומר מה הפירושה ואף אם הוא רק הפק

שכנה מ"מ הא פטור ג"כ המשלך שיכול לומר הביא ראי'
 שלא הינה שכרה בשלמא על הנמרא שם במעשה דחמרא
 אפשר לומר דחץ אם הי' החומר טובע הספיקה מ"מ מירי
 דלא הי' שכנה לחומר גופא שהי' אפשר לו לטוט ליכסה לכך
 לריבין לטוט להסבירא משום דהחומר הוא כמו דחץ משא"כ
 בספיקה מסתמא אם הי' נשבר הספיקה הינה המשא ג"כ נפסדת
 וא"כ בלחו הכי פטור' אבל אם נאמר דהרמב"ם סובר ג"כ
 כחום' דבזרק חץ לא חלוקין בחר משיקרא' א"כ ניחא הכל
 דכבר נכתב המפרשים עי' בספר בש"ח בסוף חלק התשובות
 שכתב דגלי היס או כווד המשא עפי' זאת גורם הפגיעה
 להספיקה מ"מ כיון דלא נעשה המעשה צנוף הכלי והאחז רק
 שממילא ע"י גירה דגלי היס ותנועה הספיקה נפסדת הפגעים
 שבספיקה ע"י מי היס אמרינן דלא עדיף זאת מחץ המזיק כיון
 שאיט מזיק בידים ממש דומי לאש המזיק שחורזו נמי הוא שדיס
 חץ הלכך הבא נמי כיון שגא האחר ולקח הפגעים בידים
 והפסידים דמי ממש לזרק חץ ובא אחר ונכרס שהשני חייב
 ואף שכאן גרם שהחץ של היס כבר התחיל לנכרס הספיקה
 משא"כ בדין של החום' לא התחיל עדיין החץ כלל פעולתו בסכ"ל
 מ"מ סובר הרמב"ם מאחר דלא הגביה כאן ולא עשה מעשה
 צנוף הכלי דמי זאת לזרק חץ על הכלי ובא אחר ובכרו
 דהמשבר חייב לכך לריבין לפוטרו משום דהמשא דעו כדון
 דחוק' א"כ לפי' הכי ראי' נכונה ג"כ מדברי הרמב"ם והסמ"ג
 דסברי כדברי החום' :

וברדך אגב ראייתו בספר הג"ל שהקשה על הסוגיא דב"ק
 דף קט"ז בספיקה שהיתה מהלכת בים ושמד עליה
 נחשול לטובעה והקילו ממשהא דחייבין לשלם לפי משהא ואתאי
 חייבין לשלם כלל הא' בלא"ה הינה שכרה ע"ש ולדעתי זה לא
 קשה כלל משום דחץ קי"ל דכל דבר שהוא טרף השחפת
 ומזדחק לעשותו או אם חץ ה' מהם רולה לפשות יכול דמי
 לטוט כיון שאי אפשר בלאו הכי ואין שומעין לו כלל במה
 שאמר שהוא אינו חושש בהחזק ורולה להפסיד לנפשי' כדאיהא
 בסי' קס"ג ובסי' רכ"ד' ועי' בזה באריכות בנ"מ סי' קע"ח
 עפי' ג' הלכך הבא נמי בספיקה דהא גם מתחלה גופא הי'
 ברו לב"ד נשאל הייט אמרים להם שכל א' מהם יטל להכריח
 לחבירו להסיל לחוך היס כ"א כפי משהא מאחר שהגדרה הינה
 על גולס כמו דק"ל בריש ב"ב סופין בני הייך או בני חמור
 זה לזה בכל הדברים הנגזרים הלכך לא שייך בזה כלל לומר
 שיורה חן ההפקר כי אינו יכול לנשח' ומאחר דגם עליו מוטל
 להטיל חם הספיקה וגם להסיל לזיס הסחורה שלו כמו הדין
 של כל השופטים בענינים הללו ומחורן קושיותי' מיכו מדברי
 הרמב"ם והסמ"ג כפי מה שביאר הרשב"ם שם דבריו בזה
 לדעתי ראי' נכונה למה שכתבתי :

עוד הוכיח הקטח מד' הרא"ש שחלק על החום' שכתב
 גבי התחב' ברי"ם והזיקה ברי"ם ח"ל ואע"ג דגבי דרשה
 על הכלי והתנגלה למקום אחר ונשברה שם אסיקאא לעיל דבחר
 משיקרא חלוקין הבא לא חלוקין אלא אחר מקום שנעשה בו
 הצק דגלי קרא ובער בשדה אחר והבישור הי' כחבר הניח
 עכ"ל' ואי ניחא לחלק בין זורק חץ לזרק הכלי א"כ מיה
 קאי' הא החם הפזזה לחרות וה"ל חן' אלא וזוהי דהיה"ש
 אינו מחלק בין חן לכלי כ"כ' ועוד הוכיח ק מהגמ"ג שכתב
 ח"ל' שהרי חייבו מהעשה שלא החץ מפי' בנחשו טעם נעשה
 הכל וכו' וכמאן דחלוקין משיקרא וכו' ע"ש' הרי מוכח
 מדברי הגי' דגם כחן חלוקין בחר משיקרא ע"ש בקטח' אבל
 לפי דעתי בלי ספק אי אפשר לומר כן לדעתם דהא להדיא
 הביא הגי' בריש פ' ביצר כהנל בשם הרא"ש דנחץ לא חלוקין
 בחר משיקרא' ומשמע שם שהגמ"ג מורה לו בזה כרי להדיא
 מבואר מדברייהם לזיכך שגם הם מודים לדברי הט"ם דבחר
 לא חלוקין בחר משיקרא' ועי' בסי' ע"ש ובהמש"ס בירושלמי
 ריש פ' שני שם' ולפי מה שביאר חן דברי הרא"ש הן
 מהרא"ש שם ראי' לזיכך' וגם לי נראה שכלאי הכי הן
 מדכרייהם

מדבריהם שום ראי' נגד דעת התוס' בהקדמ' דהא"ש לדרקוק בגמרא שם דאמר ר' זירא לר' ירמ' כמה דבשי מיניה התויה בר"ה והיזקה ברה"י מהו אי אוליין בחד רה"ר ופסור או בחד רה"י ומי"ב' והשיב לו עקרה אין כאן הגנה יש כאן ע"ש ויש להבין הרי לכאורה הבטי' של ר' ירמ' בהתויה בר"ה היינו ממש הספק לטעם ר' י"ז במאי דבשי רבא אי בחד משקרא אוליין אי בחד בטוף . וכאן לא הזכיר הגמ' מזה כלום . ואמאי הו' לכאורה היינו ממש דרבא . ועוד יש לדרקוק אמאי לא מבטי' לעיל ד' י"ז נ"כ בדרכה על הכלי ברה"י ונתגלגלה בר"ה אי בחד משקרא אוליין ומי"ב' אי בחד בטוף אוליין ופסור לגמרי . כשד' דבבטי' לה הכא אבל באמה רחא הכל . משום דהא יש לדרקוק פה האך כהבו התוס' בפשיטתו דבחד לא אוליין בחד משקרא הו' בכחכות ד' ל"א אמרינן אס' זרק חז' נשכח ממחלה לריבוע לשוף לריבוע וקריע שיראין דרך הליכתו פסור משום דראיל ואי אפשר להדירה דמי כמו שנקרע חיבך ומל' עבד חיבך החיוב מיתה ופסור משום דקס' ל' בדרכה מיניה . וכן פסק הרמב"ם ע"ש . ואמאי הו' לשיטת התוס' בתוך לא חשיבין סיבך כאלו עשה כל המעשה ואף דהגמרא קאמר נמי השפס' משום דעקרה לירך הגנה הו' מ"מ מה בכך הרי בשביל ק' לא נתחייב עדין מיתה . אלא ע"כ דחילוק גדול יש סוף . משום כי עד כאן לא כתבו התוס' דבתוך לא אוליין בחד משקרא היינו דווקא היכא דבאמת לבטוף לא עשה החז' פעולתו כלל דהו' לא נשברה הכלי רק ע"י אחר דאם הו' זורק גוף הכלי אי היינו אומרים דאף אס' לא נשברה ע"י הזריקה רק ע"י אחר מ"מ חייב הזורק משום דאף אס' לבטוף איהגלי' לן דהזריקה לא שברה מ"מ אמרינן דתיבך שזרקה דמיא כאלו נשברה וע"י הוכיחו התוס' דבתוך לא אמרי' כן . אבל במקום דבאמת נשברה לבטוף ע"י זה החז' ענמו בזה אף בתוך אוליין בחד משקרא כמו שהוכיח הגמ"י מזורק בשנה והעביר ד"א דחייבה התורה אף שאח"כ אונס הוא דהו' אין בידו להחזיר טוב והא"פ חייב אלא דע"כ דהתורה חייבתו על ההתחלה מיהו היינו דחוקא אס' החז' עשה פעולתו או ששבר זה הכלי או העביר הד' אשמו דאז אמרינן איגלוי' מלתא למפרע דעומדת היהיה להשבר ומשבינן כשבור משקרא . והיינו הדין של הגמ' והגמרא דבבטות שם דההם מיירי שהחז' נופח שבר או עבר הד' אמתה לך חייב . משא"כ התוס' מיירי היכא דהחז' לא עשה כלום בזה כתבו דלא נחשב כאלו שבר מאחר דבאמת איגלוי' מלתא למפרע דלא עבד כלום וברור הוא . א"כ אין מדברי הגמ"י שם ראי' שהוא חולק על התוס' .

והשתתף גם מד' הרא"ש אין ראי' משום דכאן לא שייכי למיבטי' אי אוליין בחד משקרא או בחד בטוף . כי כאן בהתויה הלארצות והיזקה בהלכות עומת א"כ ממילא עשה החז' דהיינו הלארצות הפעולה שלהם הלכך ככאן בוודאי

אוליין בחד משקרא . ולא דמי לרשמי' בדרבנא על הכלי ונתגלגלה דאף דהתוס' נמי נשברה ע"י הדריסה דמשקרא מ"מ התוס' הספק הוא אולי הוא בכלל גזירת הכתוב של הלארצות מאחר דלא נשברה תחת רגלה ממש כמו הדין של כל הלארצות . משא"כ כאן דבא"צ הוא הלארצות מחילה ועד טוף רק דשיקר הבטי' הוא כמה חייבה התורה למיזא אס' בשינן גם ההתחלה בחיוב או עיקר קפדה התורה על הטוף שיה' בחיוב אף שהתחלה היתה בפסור . ובאמת בירושלמי שם איתא הבטי' של ר' ירמ' גם לשינן אס' זרק כלי מר"ה לרה"י כמו דמבטי' לן בש"ס דילן בהתויה בר"ה והיזקה ברה"י ע"ש . ואחר לו ר' זירא עקרה אין כאן הגנה יש כאן . וכיון שהתחלה היתה בפסור בזה לא חייבתו תורה כמו שפי' שם רש"י ולבטוף אחר הדרי בי ר"ל דבכל חזקין לא משבינן כלל על ההתחלה . לכך הקשה הרא"ש הו' אמרינן לעיל דבחד משקרא אוליין אמתא דהתחלה חלטי' הוא העיקר בזקין . וא"כ הכא דהתחלה הלארצות היתה בפסור ואמאי חייב הא לא עשהה אלא חז' זריקה ולא מליט שחייבה התורה על חז' זריקה . ואף חזיה לא עשהה דהו' התחלה הוא העיקר ועד כאן לא כתבו התוס' דבבטות לא אוליין בחד משקרא אלא דווקא שכל הלארצות היו בחיוב רק לשינן שיה' כנופא לחייבו חיבך אף אס' שברה ע"י אחר בזה לא אוליין בלארצות בחד משקרא אבל היכא דהתחלה היתה בפסור א"כ לא עשה מעשה שלם בזה בוודאי פסור . וגם מהפשיטות של ר' זירא דאמר הדרי בי היינו שבכל מקום הטוף הוא העיקר אף בזרק כלי מר"ה לרה"י כדאי' באמת בירושלמי לכך הקשה הרא"ש שפיר ומכ"כ דאי' שפיר טפי לפי ר"ח שם בכחכות דר' ירמ' נופח אס' דאף במקום שהלארצות נופח עשו פעולתם לא אוליין בחד משקרא ע"ש בשום . וא"כ ר' ירמ' לשיטתו ע"כ אין מחשפק אי אוליין בחד משקרא דהו' הוא בעלמו סובר דלא אוליין בחד משקרא . רק עיקר הספק שלו הוא אס' בשינן גם ההתחלה בחיוב או לא וע"י השיב לו ר' זירא דלא בשינן . לכך הקשה הרא"ש באמת אמאי לא בשינן ההתחלה הוא חזקין לעיל דהתחלה הוא העיקר והיא קושיא גדולה . לכך תירך דכאן גילה התורה ובישר בזה אחר דאף דבכל מקום בשינן ההתחלה ג"כ בחיוב מ"מ לשינן חילוק רשיות לא משבינן בהעקרה רק בהתחלה שיה' בחיוב משום גזירת הכתוב ונפק"מ בזרקה כלי מר"ה לרה"י נמי חייבת משא"כ אס' הו' הכל בדרשות אמת או אוליין בחד משקרא . וע"י לעיל בפ"ק בדברי הרא"ש טוף סי' י"ז . והשתתף מתוך הכל והדברים ברורים למבין . וגם לפי דברי הט"ז בס' ש"ן ג"כ אין ראי' . ושי"י כמה"ש בירושלמי שם ותרצה שגם אין ראי' מדברי הרא"ש . הו'נא לט' דמיא שאס' לא היו מליין בשינן שיה' יאוש בעלים או לכ"ע פסור . ואם היו מליין או חייב המשבר ולא יוכל לטעון אולי בלא הכי נשבר משום דבתוך לא אוליין בחד משקרא כנלפ"י :

שאלות ותשובות

אבן העזר

סימן פח

נשאתי ע"ד א"א שילדה והבעל אומר שחולד אינו בסנו כי זה יותר משנה שלא היה בביתו ודיא אומרת שברחוק זה הזמן היה כאן ובא עליה או בנדהה כי לא הגידה לו שהיא נדה אם נאמן הוא לאומרה עליו וגם מה דין הולד :

המכין על סכרה דאינה מצינה לתוך ע"ש. והנה בהסקנה של רגמ"ה מבוחר דאם עבר וגירשה בע"כ אז היא מנודשת ואינו עומד בחיבור של התקנה כל ימיו רק איסורא דעבד עבר עליו פעם אחת כי כן היה התקנה של עשרה מישראל הם בלומים של ר"ג להחיר לו כדאיחא ביו"ד סי' של"ד ובין שכן לא נשאר לו רק הסכרה דאינו מצוי לתוך וע"ל לבד לא המכין כן יש ללמד להעמיד ד' הפוסקים הסוברים שכל ענין אין הבעל נאמן. אמנם חליבא דהלכתא אין חילוק זה נכון וגם נראה שהרא"ש גופא הכיר לגיז'י' כהא דהא כתבו החוס' כיצמות דף ס"ה ש"ס. היא טוענת שאינו יכול להקק לה אז היא נאמנת כנגד הבעל שמכחישה ותייב לרשה משום דדוקא בטוענת שאיט' יכ"ח חיישין שמה משקרת ועיניה נאנה בלאחר כי בזה אין הבעל יכול להכחישה מש"כ בזה שהבעל יכול להכחישה לא חיישין לזה משום דאינה משייה וכן כתב הרא"ש בהשוכה כלל מ"ג ע"ש וכן הוא בזה"ע סי' קל"ד והא דתס' אינה עומדת בחיבור כל ימיה ואפי"ה נאמנת משום הסכרה דאינה מצינה לתוך א"כ לפי"ו כהוא חומר שראש שזינתה כיון דהוא מצוי כנגדה יכול להיות שהוא ג"כ נאמן ולא חיישין לנהינת עין וכו' מיהו עדין קשה לסמוך על סכרה זו דהא מליט שיש חילוק בין העוה דאשה להעוה דבעל דהא בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן כדאיחא בכ"ב דף קל"ד ובזה"ע סי' נ"ג והיא שאמרה גרשתי נאמנת וכן מחלק בזה הח"מ בס' י"א ומדמה לה להא דתמירין שאין הולד מצוי פניו כנגד הבעל"ה והמלוה מצוי כנגד הלוה :

תשובה ידוע הוא בפוסקים כי יש בענין זה בלש שיטות הובלו כהוא' סוף נדרים ובמרדכי פרק החולץ וכשאל דוכתא שיש אומרים שאחר תקנת רגמ"ה שהיו לגרש אשה בע"כ אין הבעל נאמן לומר שמאמין לדברי אשתו שאמרה לו שזינתה דאמרינן עיניו נתן באתרת ויש מוסיפין שבזמן הזה הבא לומר כן כופין אותו להקנה בזה מנהג אישות אמנם יש דעה שלי"ית שאף בזמן הזה הבעל נאמן דאין מאכילין לאדם דבר האסור לו כי שיה' על נפשו' ח"ד וכו' הובא בזה"ע סי' קע"ח אמנם כל זאת אינו מיידי אלא בזה אינו חומר שהוא בעלמו ראה שזינתה רק שבמע ממנה ורולה להאמין לה אבל אם הוא חומר שידע ברור שזינתה אם הוא נאמן או לא בזה רבו הדעות כי יש אומרים כה"ל בודאי רשאי לגרשה ולית בזה משום תקנת רגמ"ה משום דאמרינן שהיא נעשית עליו ח"ד מיהו יש מחמירין גם כה"ל ומוספין שלא יפלו במתדת רגמ"ה כמבואר הכל בתשובת הפוסקים ועכ"ל לא העלו דבר ברור. ודאישי בתשובת רע"א סי' ק"א שהקשה על הפוסקים הסוברים שבעליל ההקנה של ר"ג אינו נאמן אשילו היכא שאומר שהוא ראה שזינתה דמנ"ל להו כן דהא עיקר הסכרה של הסוברין שבזמן הזה אין הבעל נאמן לומר שמאמין שזינתה הוא משום דמדמינן לה לאשה שאמרה טמאה אני לך למשנה אחרונה סוף נדרים דאינה נאמנת משום דאמרינן עיניה נחנה באתר ומהי עפמאל לא משייה נמי עליו' ח"ד ומזה ילפינן גסם הבעל לאחר התקנה כיון שאין יכול לישא אשה אחרת דמי לאשה בזה וגם הוא אינו נאמן והא בגמ' בסוף נדרים מחלק שבאמרת שגירשה היא נאמנת ולא חיישין משום עיניה נחנה באתר משום דכיון שהוא דבר שהבעל יכול להכחישה אמרינן דאינה משייה מש"כ ממאה אף לך הא אין הבעל יודע מהו חיישין משום נהינת עין א"כ ה"ג באתר הוא שראש שזינתה כיון שהיא יכולה להכחישו שוב לא חיישין לפיכך נאמן באתרת ע"כ ח"ד :

עוד הביא שם הי"ד אחר ע"פ סברת הר"ן סוף נדרים דמש"ה לא אמרינן דשייא אנפשה ח"ד דכיון דהיא משועבדת לבעלה לאו כל כמינה להפקיע השיעבוד ע"ש. וסברא זו לא שייך אלא באשה ששיעבדה חוק שאינה יכולה להפקיע מבעלה בשום אופן אבל הבעל אף לאחר הסקסה מ"מ כיון שאם עבר וגירשה היא מנודשת הילכך הוא לא נקרא קנין שלם ויכול להפקיע השיעבוד ושוב אמרינן נב' דשייא אנפשה' ח"ד ומדינא נאמר בזה ע"כ ולרשמי גסם על סכרה זו קשה לסמוך משום דחילוק זה לא שייך אלא אם נאמר דהאיסור של ח"ד הוא משום כוללת בע"כ אבל אם נאמר דשייא ח"ד הוא משום איסור מדר כמבואר בהגה"מ וכבר האריך בזה הפוסקים ע"ש מהלכות אישות ע"ש לפי"ו אף פירש דבריו כששטח בודאי קשה עליו מהבטול נדרים דף ע"א ובשאר דוכתא דמבואר שאם איסור הגאווה על אשתי גסם כן לא חל בגדר משום דמשועבד לה ולא אמרינן דאין זה שיעבוד דהא יוכל

והנה אף שזיה סכרה אלימחא לחלק מ"מ כיון שדבר זה הזכר בפוסקים יש להמליץ בעד"ס דברי הרא"ש כסוף נדרים שם שכתב לחוק סכרה רב המטנה באשה שאמרה לבעלה גרשתי שאמנת משום ולא דמי למתאה אף לך כי הוסיף אחר הגסם שוב לא עבדיה שוב איסור כי היא חזרתה לכל אדם וכיון דנשקף שלה לא תפשה שום איסור חיישין לפיכך נאנה באתרת שאין כן לומר לבעלה גרשתי בשקף שתי' בחיבור אשתי א"כ כל ימיה בעליל נהינת עין באתר לזה לא חיישין ע"ש שמשמע דאי לאו סכרה הוהא לא הייט

יכול להפקיע אותו ע"י גירוסין וע"כ טוענת הגאון הזה הוא ע"פ קשיית המפרשים על הר"ן סוף גדרים בטמאה אתי לך שהקשה כיון דמדינת כל שאלמה טמאה אתי לך נאשרה לבעלה משום חתיכה דאישורא ומשום שלה חאה טמנת עיניה בחזר היתריות איסור שבה להיכן הלך ותידין דמדינת און חשה נאמנת לומר טמאה אתי לך משום דמשועבדת נבעלה והקבו המפרשים א"כ הלך כבעל נאמן לומר ע"פ מלאתי הא גם הוא משועבד לה כדפרקינן ריש המדר וביין המשועבד לה הלך מני מדיר לה הרי שגם הוא משועבד לה וסירטו דבהמדר שחי דהא הכח בלמח און רעוט לגרסה רק הוא רוצה להיות עמה ולהפקיע משעבודה וזה בלמח איתו יסל משא"כ בטענת פ"פ כיון שהוצה לגרסה ולא להיות משועבד לה לפיכך יסל להפקיע משעבודה וזה הוא ג"כ טוענת הגאון הזה משום דהא חף לחזר התקנה שאיתו יכול לגרסה מ"מ אם עבר וגירס מגורשת הילכך חשי' אם עדיין לא גרסה מ"מ כיון שרעוט לגרסה ואם ה"י מגרסה בע"כ בחיבור היתה מגורשת הילכך יכול גמי להפקיע משעבדה ממנו במה דבויח עליו ח"ד כן הוא כוונתו :

אבל

עדיין יש קלה להוכיח דלה כוונתו בזה חלל כיון שא"ח לו לנאח מהשעבוד רק ע"י איסור עבירה נקרה עדיין משועבד דחל"כ הא דמכתי' לן בשופט דף כ"ה בעוברת על דה ובעלה רוצה לקיימה אם הוא רשאי או שסופין אותו להוליא ולשיעט כמה ראשונים ומכללם גם הר"ן כמבואר מהדבריו ע"י המדר הוא איבעיא דלא אישיעיה ואמאי לא נשפחה הא אם ינאח שכל שיכול להוליא ענמו מן המשועבד אשילו בחיבור כל עובר חרס והקנה מניו קרה איתו משועבד והא בכלל עוברת על דה ה"א ג"כ הטורח והינה מקיימת כדחיהא בנח' ואי חמרה עוברת על דה סופין אותו לגרסה בע"כ ואין רשאי לקיימה ה"כ אמאי חמרו במכנה האחרונה האם חמרה טמאה אתי לך אינה נאמנת ומוסרת לבעלה וליבא הבוד דבויח ח"ד מבני שהיא משועבדה לבעלה לסברתו הרי היא יכולה גם להפקיע מהשעבוד שהיא טורח חזיה גר והטבור בצניעו וכו' יחי' הבבל מוכרח לגרסה ומלה אמרינן הני ע"מ שטובת על דה אין סופין חוהו להוליא ומלה הוכחו כן ע"כ כיון שעכשו בתיארה אינה יכולה להפקיע מבעלה נקרה משועבדת ולא מני לחבור נכסה על בעלה כ"כ הבעל חמר התקנה שאיתו יכול לגרסה בע"כ הוא גמי משועבד לה כי מה לי איסור גר ומרס של רנח"ה שהיא לנאח פוסקים ג"כ מן הטורה ומה לי איסור גר ומרס שהיא מקבלת על נפשה ומה שמחלק הרשב"ה שהבעל לא נקרה קנין של חבה והיא נקרהא קניט זה הוא רק לפי דין הגמרא שהוא יכול לגרסה לכתחילה בע"כ אבל עכשו שהוא ג"כ משויכב מחמת התקנה שלא לגרסה בע"כ או אפשר שהוא משועבד לה ג"כ כמו שכתבו הראשונים בזה ובאמח"י יל שעכשו שביאר ההקנה יחי' השיעבוד של הבעל ג"כ מדלארייתא כמו שביאר בזה הח"ס בס' ק"ח שח"ס ה' משעבד נוטו בקנין כדה שלא לגרסה בע"כ ושלא ליבא חשה על חשקו ה"י השיעבוד חל מן הטורה כמו שדרכו פועל וכיון שעכשו התקנה והמנהג שלא לגרס בע"כ חיי כל הטעם חשה אדעתא דמנהגא הוא נושא ע"ס שהאר"י בזה ואף שיש קלה לחלק מ"מ עדיין קשה לסמוך על סברא זו לחוד :

אמנם

מה שגורא לי בזה הוא כי בנ"ד הכל מודים שהבעל יכול לגרסה ולא חל עליו התקנה והוא כי אפשר לומר שהשפוקים לא מיידי אלא בלומר שיהיה שיענה לחוד אבל הכא שאלמה שאלר שלדה אית מהט שאני משום דה פשוט שאף לאחר תקנת רנח"ה מ"מ אם הוא חומר על כן הטלר לו מהשאו שהוא אית מהט והוא ממזר בודחי נעשה ממזר כי בזה הא האמתי הטורה להב כדחיהא בנח' וכש"פ ע"י ד' ובידאי לא שייך בזה לומר שעכשו מהקטרת ר"ג לא יחי' נאמן מחשבו שחומר כן שרוצה לגרס את חשתי זה

אית חדה דהא כתבו השפוקים שבמקום מנוה לה גר ה"ג ובמקום שיש חשב עבירה טוראי לא חייקן כמו שכתב הרשב"א הובח בנ"י סי' ה' וח"כ הא"ך אפשר יתקן לשקור הדין של חורה של הכרת האב וגם הא ע"י זאת יתקן ממזרים בישראל ח"י כי פסק ממזר חומר בנח ישראל וזה מן הטורה היו ממזר דחיי ואסור בנח ישראל וע"י התקנה לשקרי וגם המעין בחה"ע סי' ד' וסי' ו' ובח"מ סי' רע"ט ובשאר חוכמא שהוכר שם הדין שאם האב חומר על בנו שאינו ממנו שהוא ממזר גמור לא חשהמט חד מהשפוקים לומר שעכשו בזמן הזה אית נאמן אלא פשוט שטוראי נאמן והייט משום כי עצמא רבה יש לחלק בזה כי בכה"ג לא שייך הסברא של עיניו נתן בלמח והוא כי הראשונים הקשו בשוק גדרים על המשנה האחרונה שאינה נאמנת לומר טמ"ל ומוסרת לבעלה ואמאי הא שייח עלה ח"ד ורבים חירטו בזה משום דאפקעינהו רבנן לקדושין מיניה או משום דבמקום לורך גדול יש כח להכחיש לשקור דבר מן הטורה אשילו בקום ועשה ע"כ . והנה זה פשוט כי כל אלו הטעמים לא שייכי לומר אלא על ח"ל אשר יש להם כח בזה אבל לא על הגאונים שאחר התלמוד כמש"כ השפוקים בזה עיי' בנ"י מהד"ה סי' י"ב ופ"כ לריבין אט לומר שהשפוקים הסבורים שאחר התקנה גם הבעל אית נאמן לחבור חשאו עליו חף דבויח עליו ח"ד ע"כ הם הוברים כשאר המיידיים המבוארים בדברי הראשונים והוא כי היום' ביבמות דף כ"ד הירט שראו שנחלקלו הדורות ליתן עיניהם בלחזר ורוב האומרת כן משקרת נראה להם להחזיק ע"כ . ועיין במפרשים ב"יאר ד' היום' ורע"א בנשובה סי' פ"ח כתב כי הכונה הוא שזהו נמי אמחלה המבוררת בפניו שאק טוענין אותה ולא לריבה היא לטעון ע"כ וביאר דבריו כי הגם בכל דוכחה לריבין להוליא אמחלה מפיו כמו שכתב הש"ך ביד"ד סי' קס"ה ס"ק ז' ע"כ זה היה דוקא אם אין אט יודעין בלתי תמירו כמו החס ש'מרה שהיא נדה ואין אמרינן שסחמחא קושטא קאמרה כי אין לנו כמה לתסרה במשקרת הילכך לריבה להוליא אמחלה מפיה דהא כבר נאסרת ע"י דיבורה משה"כ במקום שאט בעלמט רואין את האנוהלא או לא נאסרה משום ע"י דיבורה כי עיקר דין האמחלה מבוחר במהרי"ם שהיא משום שאלו אין פיו ולבו שוין ודמי להוליא פה שפורין ומבב על פה חישון שלה נאסר לא בזה ולא בזה דחוי' בנח' וה"כ כיון שרוב האומרת שהיא אסורה לבעלה הוא משום נחיה עין וכו' ח"כ ממילה אין פיה ולבה שוין ולא נאסרה מעילס וכן הובח בשם הראנ"ח דכל היכא דחיהא רגלים לדבר שאינו חומר אמח לא אמרינן דבויח עליו ח"ד הובח בבח"ס ח"ע סי' ד' ס"ק ל"א והייט מהאי טעמא דאין פיו ולבו שוין :

וראיתי

כי מקשים על הראנ"ח מלקמן סי' מ"ח דאמרינן החס דבמקום דמשיא ח"ד כגון פנה שאמר על הכבש שלא שחטו אשילו אם עדים מנחשים אותו ואמריס ששחטו כהונן או כה"ג נמי שראי עליו ח"ד וח"כ למה מהרי רגלים לדבר בא זה ודחי לא עדיפי מעדים ע"כ אבל לפי מה שביארתי נחא כי החס בעת שאמר שלא שחט הכבש לא ניכר לו שום שקר והי' אגלטי פיו ולבו שוין ונאסר ט ואף שאח"כ הוכחש מעדים לא חכפת לן בזה דהא הודאת פיו עדיפי מעדים משא"כ היבא שבנפס האמירה ניכר שאינו חומר אמח כרי ממילא לא נאסר משום דהא חישון בעפס הכר ש'אין פיו ולבו שוין ועיי' בח"ס ח"ע סי' ע"ו שהאר"י בפרט זה וע"פ סברא זו של החוס' כתבו הראשונים שאחר התקנה של ר"ג או גם הבעל אם חומר שאשאו אסורה עליו אית נאמן וגם לא שויה עליו ח"ד משום דאמרינן שרוצה לגרסה והיו כמו אמחלה מטרנסה כמבואר זאת בשפוקים הן אמח כי אנכי הקשיה על פ' זה כי ע"כ אין טוענת האוס' משום אמחלה דהא החוס' לא סברי סברא זו כדמוכה מדבריהם כי בנמות דף ק"ח ד"ס מד"א שכתבו שם על הא דאמר ין

אח

זה בלא זה לא נכנס כלל כבוג של פ"ד ונסתים זאת חסום
 כתובות דף י"ח פ"ט ופי' בתבוא' הרשב"א שהביא הבמ"ע
 בסו' ל"ד ס"ק ס"ד ואף שהגב"ב במהד"ק חלק אה"פ ס' פ"ב
 חולק על הרשב"א והרבה להקשות עליו מ"מ כבר חרט
 הבאים לחזרו כל הקושיות עיי' בנפח ד"ח ח"מ ס' ט' ועיקר
 סמיכותו גם על פי' המשיית להרמב"ם סוף נדרים שכתב
 שאם היא מודה שיצאה ברצון אבדה כתובתה והבדירה ביח
 אם רלה מנרסה ואם רלה סה' תחתיו אחד שאין עם עדים
 ולא נאמר לו אם היית מוכרש אותה ומפני כך היית בא עליה
 מחילה כרי' אחת מחוייב בכתובתה לפי שהעיקר אלוים שפליגין
 דיבורה פ"ט והא' התם איכא ממ"ל שאם יצאה ברצון כרי'
 אסורה עליו ואם לא יצאה חייב לה הכתובה פ"ט אין זה
 ראוי' דהא' התם יש מלואות שאין לה כתובה בלא"ה בנין
 שמחלה לו הכתובה או כה"ג ואף שהיא אינה מועטת בן מ"מ
 בזה חזקין הידחת בע"ד כמאה עדים דמי שאין מגיע לה
 הכתובה יחי' הא"ך שהיא' כי זה הוא הגדר של כל פליגין
 דיבורא שמאמינין מקאת הדבר לענין זה אבל לא לענין אחר
 כמול שכתב הרמב"ם שם בלשון והייט לכה"פ שזוף הענין
 יכול להיות זה בלא זה שיטל להיות אופן שאיט חייב לה
 הכתובה ואפי"ה מותרת היא לבעלה אבל במקום שאי אפשר
 להקיים אפילו מקאת הדבר זה בלא זה בזה לא פליגין הלכך
 בג"ד כיון שאומר על בט שאיט ממט ובהא' הא' האמיט הסורה
 א"כ פ"ב וינתה אשהו ונאסרה עליו דהא' בזה כיון דלא אפשר
 להקיים וכו' לא פליגין הגדול :

ואי"ג דמאיט בכתובות פ"ק בפלוגתא דר"ג וד' יהושע
 בראיה מעוברת ואמרה מאיט פלטי וכו' הוא
 שר"ג אומר שהיא נאמנת ואמרינן שם בגמרא שר' הלשור
 סובר שדוקא היא כשרה ולא נעשה חללה אבל בתה פסולה
 וכן לענין אלמנת עיסה שם דף י"ד יש מהגדולים דסברי
 שדוקא היא כשרה אבל לא בתה בדאיחא התם נתיב' זה
 הוא דוקא בליאור דרבנן שהוא רק מכוס פסולי יוסק וגם
 איכא טעמא לחלק כדאמרינן התם בדאיחא יש חוקת כשרות
 מתה"כ הכה' אין לה חוקת כשרות ומת"ע יש ליפן שבתה כשרה
 לכהונה והיא פסולה עיי' בתבוא' הרמ"א ס' כ"ד ובתשובת
 רע"א ס' ז"א :

וא"ה שנג"ד גמי יש הכרח לחלק שאף שהבן ממזר מ"מ
 היא כשרה דהא' הם אשה יבדלה היא י"ל שגובה
 ואז אף שהולד ממזר מ"מ היא מותרת זה איט דמ"מ מה
 שהוא אומר שהולד איט ממזר זה ממזר לוי שהיא נעשית
 מחמת וכו' אמרינן לה אכן בלא הגדולה מכוס הפיקח דארי"ה
 שחא ינתה ברצון חרע שכן הוא דלג"כ הא' דפסק הרמב"ם
 והובא בכה"ע ונח"מ ס' רפ"ט שאם יש להבן בניס חוי
 איט נאמן לומר על בט שהוא ממזר ומותר בנת ישראל מביס
 דחי הוב' ממזר ע"כ מוכרח גם בני בניו הם ממזרים וכו'ן
 דעל בני בניו לא נעשה לו התורה מאמנת הלכך איט נאמן
 אפי' על בט ע"ש ואמאי הא' אף קי"ל כר' ערשין שממזרים
 יטלים ליטטר וכדאיחא ברמב"ם וכו' ע"ש ס' ד' כמ"כ'
 וא"כ הא' יש אופן שנת יחי' ממזר ובני בניו יחי' שרתליס
 גמורים כגון שגשא שפחה וכו' וממנה הבן וגשחחרד וא"כ
 אחוי קאמר ר' יהודה ביבמות שם סמך שכל שיש להבן כרס
 איט נאמן ומשמע שם אפילו היכא דלא ידעיק אא"ך גלזו
 הכניס אלא פ"כ כיון שהגדול של האב על בט גורס אפילו
 רק ספק פסול על הכני בניס ממי אמרינן לא פליגין דיטרו
 וכיון שאיט נאמן פ"כ איט נאמן ג"כ פ"כ הלכך כתיב בידן
 דין אמרינן גמי להישך כיון שנאמן הוא על בט או שחילא
 אכן מאמינין לו גמי על האם ומאמנת עליו מאשיקא מנא
 לפי סברה זו יכול להיות שהאב בראשו לכ"ט ממי דה"ן ח"ך
 מהשברא דשיח עליו ח"ד :

ועוד נראה לי כי כתיב בלאו הכי ליכא מכוס פניו כן
 באחרת והוא ע"ש גמ' דמורים שהבא"י לפי דהא'
 נה

שאם אשה יצאה מותרת מת בעלה ונתנה אומרת לה מה שהיא
 מותרת ונתנה אסורה וקאמר גמ' דקמ"ל דה"א דכחמה
 מת והא' דקאמרה לא מת לקולא לרה קמיטתא והיא גמי
 שריא קמ"ל : והקשו התיב' היסוק לי' דהא' שריא עלה ח"ד
 פ"ט מה שפירש' ואיט נאמר שכל שהמחלה מבידחת לפיט
 לא אמרינן דריא ח"ד ח"כ הא' לפוס סברת גמ' דהא'רה
 אמרת בן משום קלקולא דמכרהה הא' אין לך המחלה
 מצוררת יתד מזה ומוכח מדפת התיב' בענין דוקא שהיניח
 המחלה משהו ואפי' פרשתי טונת התיב' ברופן אחר מיהו ח"ך
 שהיא' הא' ודחי בסברא זו לא כיון בג"ד שאם הי' הלה
 לאסור עליו אשהו לחוד הי' די' לו לומר שינתה ולהא' לו
 להוליא לפי על בניו וכו' כתיב בה"ב ס' ז"ח הפי'
 בלשה שהמרה טמאה הני לך שמחורה גמ' דחייבין לשינה
 נעשה ביהרר מ"מ אם אומרת שינתה עם שלשה אבאים לחמת
 משום דאמרינן שאם אומרת בן מכוס ברהונה להמזנס הי'
 די' לה לומר שינתה עם אחת ע"ש ומכ"כ בעל וכו' וכו'
 שמוליא לפי על בניו בזה חוקה גמורה על הרס בריט אומר
 על בני שריטו בט כמו שכתב גמ' פ' יש טחלין על התוספת
 זה בני ע"ש שכתב בזה חוקה אלימחא יכ"ל אחת גמי
 בפוסקים בלכשה גנדי נדה לה מהני לה המחלה שכתבתי
 קשה לה דהא' די' לה לומר התם שהיא' בזה עיי' ביר"ד ס'
 קפ"ה ויחי' הכא' וכו' כיון דלא מהני לו בזה המחלה בדיחי'
 נאמן על בט ונעשה ממזר על פי' ובכ"כ הוא יגב לכשרת
 הר"ן בסוף נדרים וכו' שכתב הטעם שמהא' הני לך דלפיך
 אינה נאמנת ומותרת לבעלה מכוס דלאו כל כמינה להפקיע
 שיעבודו של בעל וזה הוא עיקר טעם הפוסקים האומרים
 שאחר ההקנה של ר"ג גם בעל איט נאמן על אשהו מכוס
 דמשועבד הוא לה ג"כ וכמחורה כד' הפוסקים זה גמי לא
 שייך אלא דוקא אם אינו דונה אלא לאסור אשהו עליו לחוד
 זאת איט יטל מחמת דמשועבד לה אבל כאן שהוא אומר שהולד
 איט ממזר זה דמי ממזר לחובה הנאה המחייבה עליו וכמו
 שביאר הר"ן בנדרים דף ע"ו דדוקא היכא דבא' להכור נפשי'
 עלוה היא דמיט יכול דחי כליאור נכסי מביטו על חבירו
 אבל כל כפה לאסור על עלוה אפי"ה דחילא פקע שיפודה
 הכשות בידו והכא' גמי דחי עכ"כ איט ב' דף לאסור בט
 שבה נתנה לו התורה נאמנת ואף שח"כ נפקע השיעבוד
 שיש לאשהו עליו לא חייבתי לן בזה יחמשיין גם בשאר הטעמים
 שכתבו הפוסקים על מה שהפסל איט נאמן על אשהו שינתה
 כל הטעמים ההם לא שייכי כלל היכא שהאב אומר שהבן
 איט ממזר :

נמצא לפי זה כיון שהבן נאמן לומר על בני הגולד לו
 מהשבו שהיא איט ממזר והיא ממזר וכו' נאמן מן
 התורה מדן יכיר הכי' מו' ע"כ גם אשהו נאמנת עליו כי
 בכה"ג לא שייך כלל פליגין דיבורא כיון דלא אפשר זה בלא
 זה ודמי חמש להא' דהכח התיב' והר"ל' ביבמות ד' מ"ו דזה
 לא אפשר שהאב יהי' פסול ובניו יהי' כשר ולה פליגין דיבורא
 שהיא' נאמן לפסול נשבו והבן יבאר בכשרותו וכן פסק הרמב"ם
 והס"ע ח"מ ס' רפ"ט שאף שכל הרס נאמן על בט לומר
 שהוא עבדו מ"מ כל שיש להאס חוקת כשרות אס' נימא שבבן
 הטלו ממנה הוא עבד ע"כ היא שפחה וכו' לא האמינתו
 התורה הילכך גם על הבן איט נאמן ולא אמרינן פליגין דיבורא
 זה וכן כתב הר"ש במסות ס' י"ד בל"פ וסוכיה דקריביה
 דערבה הי' ויחוק מן כלה והלה עומן שפרע והמלוה
 כריא עדים הללו שלא פרע לו עדין ואלו מחייב הלה ואם
 אין לו ללוה חייב הערב ואמרינן דחילא והעדים פסולים
 לערב שהם קרובים פסולים גמי לליה ופקיה הר"ש אחאי
 לא פליגין דיבורא ולהמינה לגבי ליה שלא פרע ולא נהימני'
 לגבי ערב וידין הר"ש דכיון דהי' הי' אפשר שהלה יהי'
 חייב והערב יהי' פסול בזה לא פליגין דיבורא וכן כתב אה'
 בפשיטות החקקה במסכת קדושין דף פ"ו דכל דלא אפשר

ק"א וק"ב ותמולות דבריו משמע הם שאף כה"ג חושש לתקנת
 רגמ"ה ולא נחת לחילוק שלי והלפ"ד כתבתי ;
עוד יש לבחור בברא כג"ר שאין עליו האיסור של הקנה
 ר"ג וכו' כיון שהיא הודית ששימשו בנדבה מרלוטה
 וא"כ לפי הודאתה הרי ממילא היא בכלל עוברת על דת משה
 שיסל לגרשה בע"כ וכו' אין שייך עיניה נמנה בלאר כמו שכתב
 הפ"מ הובא בפ"מ סי' קפ"ו כ"כ משום דכיון שאם הכשל רואה
 לקיימה אין טופן ואפו להוציאה כדליתא בס"ד ד' ח"כ מה
 הדינית לה להוציאו לפי על עמיה דילמא לא יראה הכשל לגרשה
 ולא תרויח באמירתה כלום ומכתמא קושטא קאמרה ומתה
 לגרשה פ"ט הלך בג"ד נמי שוב גם לפעם פענח שפוטן
 שישתה נמי נאמן ונאסרת עליו מנד דהן דהא כאן ג"כ לא
 שייך עיניו נתן באמרת דמאן מעכב פ"י הא אם היה רואה
 היה מגרשה מפ"י דיתורה האמרה שמשחו נדה דכזה לא תיקן
 רגמ"ה ואף שבש"ב טענהה אם היה רואה לא היה מאמין
 לדבריה מ"מ עיניו נתן באמרת בודאי לא שייך כאן כיון הדבריה
 בינה לגרשה ואף שהיא אומרת שהוא ידע מהו ונצלה מ"מ
 הא פסקו הדברי' והפס"ח והפ"ח מהד"ת סי' כ"ז שבוה היא
 תורה נאמנת :

ואין לומר שזין שהוא אף לשבט שלא ידע מהו כדי לפסוד
 מכתובתה לך משקר ולומר שזינתה זה אינו דהא גם
 בלאמר שזינתה אם היא מכחישו או היא נשבעת וטולת כותבה
 וא"כ אם היה רואה לשקר הא עדיף לו טפי לשבט ולפסוד וגם
 אם היה רואה היה יכול להפק השטעה . מיהו אין ר"כ לסמוך
 על סברא זו דכיון דעכשיו הכשל מכחישה ולאמר שלא בא עליה
 כלל ממילא לפי דבריו לא הכשילתו כלל באיסור נדה ועוברת
 פ"ד הא קי"ל דעשיין חזקא הכשילתו אבל כל קלף הכשילתו
 אינה נקראת עוברת פ"ד בשביל שרמיה להכשילו . וכן הוא
 פיקר מחלקתם הוא על זמן שהיה כבאן אחר תג השבועות
 שהוא אומר שלא בא עליה או כלל והיא אומרת שכעת היתה
 בא עליה רק שהיה נדה . וא"כ אם היה המעשה בלשון
 שכבול לא היה פוטן שזינתה רק היא היתה אומרת שמשחו
 נדה בעת שהיא והוא אומר ששקר אומרת והיו שניהם באים
 לב"ד או הרי זה הדין מבוחר בפ"מ פמ"א ובנאומה דהא בשנים
 שנתגלוש בדין ולפי טענה כל אחד מהם בזה שהוא רואה לתבוע
 מחבירו מתוך טענה זוהי חבירו וכן מבעני חבירו וזהו זה
 כענין שרפת הסופקים הללו שטענת כל אחד מהם נתגלת
 להודאה לחבירו אף שהוא רואה לושת מ"מ הו' הודאה ויראה
 מטעם תמים והודה בשעריה שבה הר"ח כוף המינה שטענת
 המוצנע שחונק החמים אף שהא הוצנע מ"מ הוה הודאה
 שאינו מייר לו שעורים ויילך כיון ששניהם מודים להדדי או
 הדין הוא שאין מוליחין מן המחזיק לפי"כ כ"כ כיון שבבביל הודה
 שהיא לא עברה פ"ד משה אף שפסוד הוא מהכתיבה משום
 הודאתה שהיא עברה על דת משה זה הוא רק משום שאלוים
 הוא ספק האמת עם מי ואין מוליחין עמו מהמחזיק אבל לגרשה
 בע"כ היה איסור משום ספיקא דהתקנה של רגמ"ה שיש אומרים
 שהיא מן הבורה וגם הא כיון שהוא יודע האמת שלא עברה
 או הו' כ"ד אומרים עליו לגרשה בע"כ מתחת הספקה ויילך
 יכול להיות שבאמת מה שאמר שזינתה הוא משום שנקט עינו
 באמרת דהא משום טענהה ששברה פ"ד אינו יכול לגרשה
 ואין לומר שאם היה רואה לשקר היה לו להודות לדבריה והי'
 נאמן ג"כ לומר שזינתה בנינו שהיה מודה לדבריה זה אינו דהו'
 היה משוי נשפיה רשע ואין זה מינו כדליתא בת"מ סי' פ"ב
 בדעי מינו ואף שהיה יכול לומר שלא ידע מהו וכשנגזר על עליה
 גם זה אינו רואה לטעון כי גם זה טענה גרופה היא כמו
 שכתב רי"ט בסוגי' דפ"ט ול"ג בזה . מיהו כיון שיש הרבה
 שפיקס דסברי דכל שאמר שרואה שזינתה בזה לכ"ס לא חל
 עליו הספקה יכולין לנרץ ג"כ הסברה שכתבתי לעיל שאין
 התקנה תל עליו כלל :

ורענין הולד אם הוא כשר לבא בקהל או לא הא יודע הוא

מביאר היבא שהיא אומרה נרשתי לא חיישין לעיניה נמנה
 בלאר והייט משום דחול רחא וזהו לחוקה אלימתא מאחר
 שאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה והיא מעיזה פ"ב קושטא
 קאמרה היולא לט מהו שאף שכלל דוכתא חיישין לזה מ"מ
 היבא דליבא עוד סברא כגון חזקה אינו מצוי וכו' ג' או לא
 הלין בעיניה נמנה בלאר והנה הנמ"כ בפ"י טחלין על
 המשנה האומר זה בני נאמן כתב שם שאינו נאמן האב אלא
 על נכסים שיש לו עכשיו חזקה משום מינו שבידו ליתן לו
 אבל אינו נאמן על הנכסים שיפלו לו אח"כ דהא לית ליה
 מינו ואף שקי"ל שנאמן על היטוב בין הכנסה לומר שהוא
 הבטיר אף היבא דליבא סברי שבט הגדול טגד מאששו בראב"ה
 ומתמת כן מחזיקין לבט הגדול לומר אלא שהתורה נמנה
 לו נאמנות בזה אפילו עגד חזקה וסברי וא"כ לפוס סברא זו
 מכש"כ סברי' לו להיות נאמן על אחד לומר שהוא בט אף על
 נכסים שהיו לו אח"כ והא הכס אין מכחיש כלל לחזקה ומחלק
 הנמ"כ שם ולא דמי משום דאית חזקה אלימתא היא שאין דרך של
 בני אדם להכחיש ולומר על בט שאינו בט ואלא היא חזקה
 אלימתא שמהי אפי' במקום דליבא סברי שזה טלר ראשון
 ואמרין שהוא ממזר משא"כ לומר על אחר שהוא בט זה הוא
 דבר המצוי כי פעמים דרמיס לו ורואה להטות מגבשו פ"ב
 אינו נאמן על הנכסים שיפלו לו אח"כ כל דלית ליה מינו פ"ט :

הדיוטא לט מדברי הנמ"י הללו שזה ג"כ חזקה גדולה שאין
 תרם אומר על בט שאינו בט והשתא נחוי אכן איזה
 חזקה עדיפה אם החזקה דאינו מעיז או חזקה זו דהנמ"י .
 והנה לא נדבר בשיטות הראב"הים אשר בעלי הטור והש"ע
 לא הפתיקו אותן כי רבה היא רק עפי' פסקי הרמב"ם והסוד
 והש"ע וזה הוא כי בהסברא זו שאשה אינה מעיזה בפני בעלה
 והמנואר בגמ' בזה הוא דעת הראב"ד פ"ד מהלכות אישות
 ובפ"ב מהלכות גירושין שאינה נאמנת רק לתומרה הייט משאם
 נשאת לריבה גם אבל האברה להיות עם השטי כי לפעם זה לא
 סמדין על הכרח דאינה מעיז וכן הביא דיעה זו הר"ן בפ"ב
 דכתובות וכן כתב הג"ח שם וכן כתב הרי"ב"א בסוף נדרים
 בבב רבו הרא"ה וכתב ח"ל אין הדעת שובלת להחיר עריה
 החמורה בדבור הקל משום חזקה דאינה מעיזה וכו' ולדחיקי
 נפשין ולעיליניהו בקושא דמתתא וכו' אלא הא דרב המטנא ליתא
 אלא לאפוקא נפשה מכעלה פ"ט וכן סוכא דעה זו בש"ע אה"ע
 סי' י"ז הרי חזקה זו אינה גדולה כ"כ ואילו לאחזקי בט בממזר
 היבא אומר שבט הקטן הוא הבטור והגדול אינו ממת בזה
 פתס הש"ע בלי שום פלגתא וכן הוא דעת הרמב"ם שהוא נאמן
 ועשה עי"ז ממזר ודאי אומרת במתרת אלא דחזקה זו שאין
 דרך האב לומר על בט שאינו בט אלימתא טפי מחזקה דאין
 אשה מעיזה בפני בעלה וכיון ואמרין בש"ס וכל היבא דליבא
 חזקה דאינה מעיזה פניה בפני בעלה דמסייע לדבריה שוב לא
 חיישין לעיניה נמנה בלאר דחזקה זו דומה משו זה א"כ מכש"כ
 היבא דמסייע לנו החזקה זו שאין דרך האב לומר על בט שאינו
 בט בודאי לא חיישין משום נתינת עין וכו' ואף שדעת הסוד
 ובש"ע בזה ולא בהרשב"ם והנמ"י אלא אף היבא דלא סוחק
 שהוא בט נאמן עליו לומר שהוא בט אף על הנכסים שהיו לו
 אח"כ כדליתא בס"ד רפ"ט מ"מ הא פ"ב דגם הס לריבין לבט
 לטברת הנמ"י לפי שסם השפוקים שחזקה היבא דליבא חזקה
 שאינו בט או הוא נאמן אף על הנכסים שיפלו לו אח"כ אבל
 כל היבא דמחזיק לט שאינו בט כגון אם הוא דר כאן ולא
 נמנע משולס שהוא בט או אינו נאמן על הנכסים שיפלו לו
 אח"כ . ואינו נאמן עליו לומר שהוא בט אלא מחמת מינו כמו
 שכתב שם הסריטה והפמ"ס וכן הפכינו ליה שאר מחברים
 וזילו לומר שהבן הקטן הוא בטור אף שהגדול ממת נפשה
 ממזר בזה נאמן אפילו עגד סברי וחזקה ופ"ב לריבין אט לחילוק
 של הנמ"י הנ"ל .

הארבתי בזה קולת לפי שראשי בת"ס חלק אה"ע סי'

כי יש כחן כמה לרדים להיתר היט שעת כה"ג דזקא ע"י הכרת צטרה נאמן לומר איט צט עמן שזמר שהקטן כבוד וזו ממילא נעשה הגדול ממזר אבל לולי זאת איט נאמן ובכ"ד אין כחן הכרת צטרה גם שעת רי"ף הובא כה"ג סי' ו' דבמקום הכתשה האם אז אין האב נאמן וגם שמה מנכרי הוא כמנואר הכל בפסקי ראשונים וחסדושים ולפסוק הלכה למעשה לא בזהו עדין וחולי ע"י הזמן יסביר הדבר יותר אכן אחר ששינוי בזה חמירי להתעורר קצת על דבר הפלגתה בין הפוסקים אי תלין בנכרי או לא שדעת הכ"ס כפי' ד' סעי' כ"ז שכל שהיא לפניו ואינה זמרת שהוא מנכרי אכן ממלגט לא תלין בנכרי והוא ממזר ודאי חתום רבים החולקים עליו ואחרי תלין בכל ענין ע"י נחשו' רפ"א סי' ק"ז :

ורבאורה נראה להוכיח דלא תלין כי הנוס' בקידושין ד' ע"ד ובשאר דוכתא הקשו על ר' יודא שאמר כסס שנאמן לומר בני זה צטור כך נאמן לומר שהוא בן גרושה וכן תלויה והקשו מג"ל זאת דילמא להבכיר הוא דנאמן אבל איט נאמן לפסול ויפירו דבכל לופן האמיט הקורה אפילו אם אימר על צט הקטן שהוא הנכור אף שאו הגדול נעשה ממזר ממילא ואפ"ה נאמן ע"ס' ויש להבין דמה ראייה היא זו הא מליט לאשמושי שהבן הקטן יהי' כבוד ואפילו הכי הבן הגדול לא יהי' ממזר דהא אכן קי"ל דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב ואפילו בקורבא דמשנה והא רובא דעלמא נכרים הם ותלין בנכרי והלך ככר' ומלחתי כספר המקנה קידושין ד' ע"ד שהקנה ג"כ דלמא אמר ר' יודא בלשון כסס שנאמן לומר בני צטור כך נאמן לומר בן גרושה הוא וכו' הא כיון שבכור ר"י דנאמן לומר בני ממזר הוא אחי' או קהני צוה"ל כסס שנאמן לומר בני צטור כך נאמן לומר ממזר ויודין דהא עיקר הוכחת ר' יודא הוא משום דקין שנאמן על צט קטן שהוא כבוד ממילא או בן הגדול הטלד מאששו איט ממזר והוא ממזר כמ"ס' החוס' הם ובאמת אין זה הוכחה לפי מה דקי"ל דנכרי הבא על צ"י הולך כשר הא יכול להיות שמנכרי הוא ואיני ממזר הלא כיון דקי"ל ביבמות בנכרי וצדד הבא על בת ישראל הולך פגום לכ"ס והייט דנקט ר"י כסס שנאמן לומר וכו' ה"ל כסס שנאמן לומר שהוא איט ממזר וזו אף אם הוא מנכרי מ"מ הוא פגום בן נאמן נמי לומר שהוא בן גרושה ונעשה ג"כ פגום ע"כ ולה הבנתי לא קושיטו ולא פירוקו דהא אכן חליצה דר' יודא קיימין והוא טובר ביבמות ד' מ"ה דנכרי וצדד הבא על צ"י הוי הולך ממזר וא"כ ר"י לביטשו שפיר הוכיח מזה דקין דנאמן על הקטן שהוא כבוד או ע"כ הגדול נעשה ממזר דאפילו אם הוא נחשברה מנכרי נמי הוי ממזר לדיריה' וגם מה שפירק שפירק הוכחת ר"י מזה שהבן נעשה פגום ומזה הוכיח שנאמן לומר שהוא בן גרושה גם זאת לא הבנתי דמה יעשה כשיטת הרי"ף והרמב"ם וחסר' רש"י ופשוטו הב"ש כפי' ו' דהאי פגום הוא רק מדרבנן ועיי' בשו"ת רע"א סי' ל"א שהי"ח שמנכרי ליבא פלוגתא בזה שאיט פגום הלא מדרבנן ע"כ וא"כ הא ליבא הוכחה כלל לפען בן גרושה וכו' :

יכיר שהוא מזכר שזה הבן הוא מאששו הפסולה דהא לשיטה זו הרי לא ידעינן הלא שנאמן לומר בני זה הוא פסול דומיא דהוא בן הפטורה והייט כזן שהוא לומר שהוא בנו בזה נחנה לו התורה נחמנו אבל לומר שהוא איט צט והוא פסול זאת הא לא יטלין ללמוד מקרא ובאמת מהאי טעמא דעה הש"ג צ"ל דקידושין דכנה"ג איט נאמן הלאך אכן דקי"ל דכל ענין נאמן ע"כ קי"ל כתיבין הרשון של הנוס' וכן כתב רפ"א בשו"ת סי' ק"י שדעת הרמב"ם והש"ע כתיבין הרשון של הנוס' וה"כ אם נחשו' כשיטת השו"ס דנכרי אפילו אם היא חונה זמרת שמנכרי נחשברה אכן תלין מנכרי הא לפי זה אין לט רד' שאין קי"ל כר' יודא' בזה שנאמן על צט שהוא ממזר דהא לר' יודא נמי אין לו הוכחה ע"י הלא מבוס דכתיב יכיר ונאמן לומר על צט הקטן שהוא הכבוד וזו ממילא צט הגדול הטלד מאששו הוא ממזר חה שפיר לר"י דחית ליה שמנכרי ועבד הולך ממזר אבל לרדן שהולך ככר מג"ל שהאב נאמן אפילו כה"ג לומר על צט שהוא ממזר וגם בקי"ר יש להקשה על הנוס' גופא כי מוכח מדבריהם ביבמות דף מ"ז דקי"ל כר' יודא שנאמן על צט לפסול ומג"ל הא והאבני מלואים שם כתב דכיון דכתיב יכיר ומזה ילפינן שנאמן על צט הקטן שהוא כבוד ומסתמא מיירי שקרא בכל ענין אפילו אם הוא כעיד שכולן ישראל שאו לא תלין בנכרי כלל וע"כ צט הגדול הוא ממזר ע"ס וגם אכני טרס שמלחתי כספר הוי עלה על דעתו לתרן קן :

ובן מדוקדק לטון הנוס' עלמו צב"ב דף קנ"ז שכתב ח"ל וי"ל כיון שנאמן לבכר בכל ענין האמיטו השורה וכו' והייט מבוס דמסתמא קרא חייבי בכל ענין חתום מה ששמה כנודי ה"א זאת דלפי מה דמבואר ברמב"ם ובש"ס סי' רפ"ט שם שהי"ח דלשון מה מחוקקת צבת ישראל או איט נאמן לומר על צט עבדי הוא חתום שצ"י זה מוציא אותה מחוקקת וכוה לא תהימן נחמא לפי"ה צב"ב ששאל כהני נמי איט נאמן על צטו הטלדים ממנה לומר שהם ממזרים דהא ע"כ קן פוסל את אששו ממזומה דני נשא בודאי ג"כ איט נאמן צבלמא כל נשים דעלמא הא לא נפסלו ע"כ הגדה שלו דהא יש לומר בלויים ויורה כמ"ס' הנמוקי יוסף פ' יש שחלין שהאם נשאתה לאחר קן בחוקת כשרות משא"כ כהניס אשת כהן הא נפסלה אפילו צלואנם וכן פסק להדיא הח"ס ח' אה"פ סי' ס"ז שכנה"ג אין האב נאמן רק שלא הביא שם הדין' שהבאתי ע"כ וא"כ לפי מה שהובאתי לפיל שכל שהאב נאמן על צט הקטן שהוא כבוד או כזן שהבן הגדול הטלד מאששו זו נעשה ממזר ממילא חטור הוא בלשון כי ע"כ דנתה וכוה לא שייכ' פלגינן דיתרא כלל שזה בלא זה אי אפשר ח"כ לפי זה כהננה חתום כהן איט נאמן על צט הקטן שהוא כבוד דהא ע"כ זה פוסל לאששו שאו ע"כ דנתה וכוין שאיט נאמן על אששו ממילא ע"כ איט נאמן ג"כ על צט הדי לפי זה הא ע"כ הקרא לא מיירי בכל לופן וא"כ הדין הקאיסא לחכתא מג"ל דע"י הכרת הבן קטן נעשה גדול ממזר הא יש לומר שמנכרי נחשברה ולא מיירי שהוא כעיד שכולן ישראל כיון דקרא לא מיירי בכל ענין וא"כ לכאורה יהי' רד' מזה להשקטם דלא תלין בנכרי ויש ליבש זאת קצת ע"כ דברי הרמב"ם פ' ס"ז מהלכות ח"כ והמ"מ שם שיש לופן שאף שהאב איט נאמן לענין יוסף כ"ז שם להבין כהני מ"מ נאמן לפען ירושה ע"כ הי"ח החולקן והוא אדם צמ"מ סי' רע"ט שפי' ב' ועדין ל"פ בזה :

סימן פמ

שאלה טעשה שדחה הגה ביזם דעיה בשבת העבר יצא קול בעיד שיעקב בן אשהיה הנדקח לתנו לאב"ה קידש את הבתולה בת ר' זאב ראמישקאנער ושאלו

ושלחנו אחד הקדים והם השומרים אותו והעירו לפני ב"ר
 פשר בפני הקדוש והתקדשה ב"ר"ה ואחר הו"ח העיר
 אחד שהעדים שמו יצחק בן סאור ב"ן איך שביום עשרה
 כשבת נכנס הוא יחברו ר' יהודא עם ההפוס הנ"ל לביה
 ר' זאב הנ"ל וראינו שלקח ההפוס שני קאפיקעס יאמר
 להביטלה בת ר' זאב הנ"ל שת"ך לקניה בערו איזה רבר
 ולא היתה ללכת ולקח ידה בחוקה שלא בריצונה חזק
 את ידה והיא היתה כהאמנה לשטום ידה ובעת שחיבק
 את ידה אמר רבי את מקדשת כי' והוכף הלך ההפוס
 משם ואח"כ שאל להתקדשה מה נתן לה והראיה לו
 שנתן לה גרוינע כסף והחוקה השפכע בידה עד שני
 מיטפון אח"כ אמר לה הדעת שקדשך והריכונה בראשה
 (בפעם השני טיוגבה הקדוה לא אמר שהריכונה בראשה
 רק כשהראת בעין צדוק ספי') ואח"כ הלך משם ושאלנו להעד
 הנ"ל האם ראה נתינת הסכע סידו לידה והשיב שלא
 ראה הנתינה כספי רק וזה הוא יודע שביד הבוילה לא
 ה' כליים מקדש כי' היא היתה עסקה מקדש כשלאמנה
 וגם יודע שהמקדש ה' מחזיר להשיג גרוינע כסף כרי לקדש
 בתולה אחת אננים וזה אינו יודע אולי אחר שהגזיר ידה
 לקחה הסכע כמקום אחר (כמרכזה שכבע ראשן אמר
 שגראה לו שלא לקחה הסכע במק"א). והער השני העיר
 איך שבעת שלקח ידה היה נכסף לחלון וה' סבום החוצה
 רק כשהמקדש אמר לפון הקידושין הסיב פני וראה שהוא
 חובק את ידה והיא היתה כהאמנה לשטום ידה סכנו
 וגם הוא לא ראה הנתינה תם אינו יודע אם ה' ביר
 הבחולה הסכע מקדש או שלקחה הסכע אח"כ כמקום
 אחר ובפניו שאל אותה העד הראשון מה נתן לך והראיה
 להם הנתינות והחוקה הסכע בידה זמן מה ואח"כ ה"ך
 משם ובענין הרכנת הראש אינו יודע מזה והאשה הנ"ל
 אמרה איך שבעשה שחיבק את ידה לא הרגישה כלום
 שטפון בידו רבר מה וגם לא שמעה סכנו דבר בענין
 קידושין כי היתה סבוילה נחמה כהתאבקה ע"י וס
 מהם שאינה טבינה לפון הקדושין ע"כ לא נכנסו דבריו
 באוניה ואח"כ כשהלכו העדים השליבה הסכע על החלון
 ובעת ששאל אותה העד הנ"ל אם נתן בידה דבר מה
 הרכינה בראשה וכוננה היתה שנתן לה הגרוינע כאמר
 הראיה להם אחר כך :

תשובה זאת פשוט הוא כי יודן דרין לא שייך דרין

המיקה בשעת מהן משום דכשעת דכשעת מהן משום
 דהכל שחי דהא שייך הכפס דכשעת דכשעת מהן משום
 אט חשבון לקדושין חף שהיה לא אמרה כלום היינו מביס
 דהלו קבלה גופא כיון דכשעת אגודה כל התקדושי עסקה
 מעשה וקבלה זאת היה גילוי דעת על ריטוי שלה מה"כ
 כחן חף כנ"כ כשעת הנתינה אמר לה התקדשי לי מ"מ כיון
 שהחוק ידה בחוקה כענין שלא ה' יכולת בידה להשליך הכסף
 מידה ממלה ה' אן כחן גילוי דעת על ריטוי שלה ודבר זה
 מנזאר הרבה בשפוקים ע"י נח"מ ס' מ"ז וכמס' רע"ה
 ס' ל"ז ושמוט הוא חף בעיקר מה שאלו לריכין לפיין כזה
 הוא רק בזין שתיקה ולחזק מהן מעוה המנזאר בקידושין
 דף י"ג ולדעתו נראה כי כנ"ל אן כזה חשם אליבא דכ"ע
 כאשר נכאר דאמרין בקידושין דף י"ב הוא נכרח קודש
 בלישחא דאסא אמרו לי' וה' לית כה שום פרושה אמר להו
 תקדש כד' וזי דליח כה שקלחא ולישתיקא אמר רבא הוה
 שתיקה ללחא מ"מ ולא חישבין לה אמר רבא מנא אחינא
 לה דתניא אמר לה כנסי סלפי ו בפקדון וחזר ואמר לה
 התקדשי לי ו שתיקה אינה מקודשת ועל כרחך משום דאי
 שתיקה ללחא מ"מ דלאו כלום הוא ופרין ע"ז מי דמי
 החס בתורה פקדון כל לידה סברה אי שרינא ומיכבדא
 משיבנא כהו הכל בתורה קדושין כ"ל ליה וזי ד"ה דל'

יחא לה לישדעו וזמריק כה צנמ' דליכא דחשט לה
 לקדושין ולקמן כטוביה וי' ג"כ חילוק בין היכא דשודך
 קודש שאל חשקין אט לשתיקה ובין היכא דלא היו שידוין
 ביהס' ע"ס ולכאורה ל' המנזאר כהנ' שס שאם אמר
 לחסה קח חפץ זה בפקדון ותיקף כשכאמנה לקחתו ולחוסה
 כהחפץ אמר לה הכי את מקודשת לי לא אמריק דכזה נכבטלי
 לגמרי דבריו הראשונים רק דאמרין דטוביה הוא שאם לא
 פרלה להתקדש חזרה להיות פקדון ותכח עוד דחף אט נימא
 דמהדן לא הוה פקדון כס' מ"מ י"ל שהיה אומה כזה מאמר
 שהוכר בתחילה שהוא פקדון הילכך אט אינה מתרלת לקדושין
 ע"כ נכאר בידה כתיבת פקדון מנח דבריו הראשונים ע"ס
 ולכאורה י' הוכחה לכבדא ו מדברי הראב"ד הנהא כחן
 כריטב"ה על הא דאמר רב הונא מי דמי הכא כתיבת פקדון
 כל לידה סברה אי שרינא מחיבנא כהו ויקדשה הראב"ד דמה
 זה סברה הא לי לא נימא לה בקדושין לימא לו שקיל פקדוקך
 ומלחא אמרה כן מהתמחא נימא לה בקידושין וסירן דמיירי
 כחן בפקדון שהוא לזמן ועדיין לא הגיע הזמן ע"ס וכשהיא
 אי נימא דכמה שאמר לה התקדשי לי בפקדון זה הוא חזרה
 לגמרי מזה שנתן לה לפקדון חף אט לא מתרלת להתקדש לו
 ח"כ הדרא קושיא הראב"ד להוכחא אט אין רלויה בקדושין
 לימא לו שקיל פקדוקך מתי אמרת דמיירי כהפקדו אללה לזמן
 מה בכך ה' המפקדו ממל לה הזמן בשלמא צמרח קאמר
 שפיר אי שדתינאו מחייבנא כהו הייט משום דהדין הוא דחף
 היכא דהמפקדו ציקס פקדוט מ"מ כ"ו שלא מסר הנפקד לידו
 עדיין חייב הוא כהמפרטו כדליחא כס' ר"ג אבל לסברה
 הראב"ד קשה הא מלי למימר שקיל פקדוקך אע"כ דטונת הלשון
 הוא שאם לא פרלה בקדושין חזרה להיות פקדון כבתחילה :

לפ"ז כנ"ד נמי חף כי מתחילה היתה מתאמנת ידה מאנו

מ"מ הכי לבסוף קבלה המטבע מנמי ואלו כחין
 לדון טונתה על מה שלא השליכתה היקף ואל"כ כיון דכל
 האומר לחסה הכי תני לוכא ה' לך וזה לקדון ואח"כ תיקף
 בעת הנתינה אמר לה הכי את מקודשת לי כו אמריק דטוביה
 הלשון הוא שאם לא יח' בתורת קידושין חזי יח' בתורת
 פקדון ח"כ כיון שמתחילה רלה לשבות אותה לשליח לקדוה
 כערו איזה דבר הילכך חף בח"כ אמר לה הכי את מקודשת
 לי כו מ"מ אמריק כנס דעתה כן הוא שרטיני הוא בתורת
 קידושין ואם לא תחשון לקדושין חזי תח' שליח לקטט כערו
 כפי רעטו ושפיר מליט למימר דהא דלא השליכתו לאו משום
 דלנונה בקידושין חלל משום דהיא נמרתתה לבריו הראשונים
 ומה שקבלה המטבע הוא בשביל השליחות ומתחם כן לא
 השליכותו דלא סתמיז בחמירות ולא משום ריטוי דקידושין דהא
 טונח צמרח דכל דיטולק להלות שתיקוזה בשום דבר שאיט
 משעני קדושין תלין :

ב"ד בעיקר הדבר מה שחדש רע"ה בפשיטות דחף בחזור

ט טרן כרי דיבר מהא דאמר בתחילה שנתן לה
 לשם פקדון ואמר שטפון לשם קדושין דאמרין דלא חזי כו
 רק אט יח' זאת לקדושין אבל אט לא מתרלת לקדושין יח'
 בידה לקדון ואמרין שהיא ג"כ מקבלה זאת לקדון ע"ס
 חזי מסתפק בזה כי כל כה"ג שהיא יכלה לחזור כו טדחי
 אינה מקבלה לשם פקדון וכפי מוכח לדעת שס צנמ' דל"כ
 לפה לי לריב הנה לזמב חסס כתיבת פקדון כל לידה חזי
 שדיסאי ופחבד מחייבנא כהו אמאי לא תקדשה כשמוטו דתסס
 בפקדון אמריק דהא דלא שרינאו משום דכאמח רלויה עדין
 לשמור את הפקדון וחף אט לא הי'ה חייבת לשלם סיכא
 דנאכד מ"מ היא כשגמרה רטינה עדין להיות שומר על הפקדון
 עד אשר יבקשו ממנה מה"כ כהו דשחחא סא לא קבלה
 כתיבת שדדס ואי לא נימא לה כשרינאו וריטו עדיין כזה
 דלא לא היה קשה שלזו קושיית רב אחאי אטו כפי דמא נמרי
 דהא ל' מנח הדין אמריק יח' ואל"כ אמאי לא אמר כן אל'
 ע"כ

ע"כ מוכח מזה דכל היכא שהיא יודעת שהיא חסדך את הפקדון חז"ל פשוטה אלוהים לרעתן של נשים שכל שחידע לה דבר מה שהמפקד רצה לקדם חתמה בהפקדון אז כל דלא חייל לה בהקדושתן ארקת חיבת הפקדון כדי לנלות דעתה שהיא רעונה בקדושתן אם לא היכא דהיא מחירה שלא הנזכר לשלם מא"כ היכא דמלה לחזור שלא לקבל הפקדון בודאי עשה קן לפי"ד לזקן דברי האול"ל שם בזה ע"כ גם הד"ה מהר"ש"ד שהבאתי יש ג"כ לדעת כי באתת בין שהמ"מ המפקד הרי את מקודשת בפקדון שביד יוכל להיות שעתה הוא שבו חף אם יתבטל הקדושתן מ"מ לא יהי עוד חלבה בחרת פקדון ואף דמיירי בפקדון שהוא לזמן מ"מ הא חלל לה הזמן והא דלא חמירין מילא חמרה לו שקול פקדון חשבר לומר שהוא ע"פ מה שכתב המרדכי בסוף פ' החובל והובא בח"מ סי' קע"ו סיני' ח' בראובן שהיה לו מלה ביד שמעון ואח"כ אמר לו יהי' בידך לחמית שבר וגאונם בירו חייב עליה כמו מתיקרה משים דשומרין אינן מהתקין מחוב שמירתן דביבור בעלמא ע"כ וסי' בזה בסי' ה"ג ובחמוריים שם הילכך ה"ג אף שאמר לה שהפקדון יהי' לקדושתך אף שהוא מוחל לה שיטבור של השמירה מ"מ כל שלא יזכה בו ע"י קצין הקדושתן או קצין אחר ח"ו עדיין השיטבור של שמירה עליה וסי' בנה"מ סי' שר"מ חבל מ"מ ח"ו רח"ו מכאן שלשון זה כולל שאם לא יהי' לקדושתן יהי' פקדון גם על להבא ונפרט כי כאן נרע דהא התם נהרחה המחילה לקבל בחזרת פקדון ובג"ד הא לא רתה להיות שלוחו הילכך אין לנרף כבדא זו כאן :

בז"ה בעיקר הדן נכחה כלן להפיר חזק דהא בשתיקה לאחר מתן המטה נדחה דעת רוב הראשונים הוא דהלכה דאין חובשין הלא התם הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א והר"ן והריב"ש בכתובה הובא בב"י סי' כ"ח וייתר מזה כתב בס' הריב"ש בסי' י"א ובס' הרמב"ן דחבילו היכא דשדך מתיקרה מ"מ שתיקה דלאחר מ"מ לח מהני דהא שוברא דלעשה אחר דאמר לה התקדשי לי זו ונתרנה דמי לשדך והפילו הכי לא מהני מידי ונראה לי להוכיח גם מדברי הרשב"א והריב"ש"א דהא דחש לה רביעא הוא ג"כ דוקא משים דשדך שהקשו בס' על הא דשלח ליה רב אחא בר רב ואמר לו רביעא חושב לה דמשמע דשיקר החשש הוא רק בביביל שתיקה דלאחר מ"מ חיפוק לכו דכלאו הכי יש לחוש לקדושתן מפני הליפתא גופא שחא היא שזה פרוטה בנמי ויתרתי דהא דשלחו לרביעא לחו אהאי שוברא דלעשה גופא שלחו לו רק עיקר מה דשלחו לו הוא לעתק גוף הדן דשתיקה לאחר מ"מ ובגן חזק לה משום שדך חיקה ואח"כ אמר לה התקדשי לי זו ושתיקה דהכא ליכא משחא דשמואל וקבעי מיני' כיון דלאו בחזרת פקדון בלא לידע ח"י חוששין ח"ו לשהיקה דלאחר מ"מ ח"ו לא ע"כ והקשה לי רב גזול אחד דהא בסי' ל' ובסי' כ"ח ססי' ד' פסק בס"פ להלכה והוא בשם הרמ"ה שאם זרק לה הקדושתן ולא נתן בידה ממנו כל שלא היה רצו מקודם ח"ו כלום ולא הביאו הפוסקים מי שחולק ע"ז וכן בכל האחרונים ח"ו מנואר פלגתהא בדין זה והא מדברי הרשב"א והריב"ש"א מנואר להרי"א דדן זה דמי ממנו לשהיקה דלאחר מ"מ כמו שוברא דלעשה וח"ו ואלו דמושט החס חושש נמי הכא והיא קושיא גדולה לכאורה אמנם המעין בחדשי הרשב"א גופא יראה דלא קשה מידי דדקדק שם בגלשו וב' בזה"ל דשדך ח"ו ולכסוף אמר לה התקדשי לי ע"כ והאי בסוף הוא לכאורה ליפלא יתרא ממנו אמנם באתת בדקדוק גדול כהני כן משום דהם מפרשים ג"כ דהאי שוברא דלעשה דמי לשדך כמו שכתב ג"כ הרמב"ן ובהא דוקא אמר רביעא חושב לה משח"כ היכא דלא שדך לא חיישי' כלל לשהיקה דאחר מתן המטה וכיון שם חליט לפרש דהא דשלחו לרביעא ח"ו נמי חושש דלעשה דלעשה שמהלכה מחילה להיקדש לו והשתא אם הי' אמר לה ג"כ בשם הריב"ש שגמרה פרי חס מקודשת לי ח"ו בזה לא הי' ממשק הנב' הדלף הי

קדושתן כיון דאחרתא' מתיקר' לקדושי לו לכך דייקו כלשונם וכחתי וחז"ל אמר לה הרי את מקודשת היט זמן מה אחר התיקרה ובהא באתת פסק הוא ח"ו מהני וכן כתב ג"כ המקנה בסי' כ"ח ע"כ הרי מוכח שגם הם מפרשים דדוקא בשדך חשש רביעא :

ואף שהריב"ש"א הביא בשם התוס' דאף במקדש בפקדון ושתיקה מ"מ היכא דשדך מהני לפי"ד הא ע"כ לדעתו שוברא דלעשה לא דמי לשדך והא שוברא דלעשה עדיפא משקדון מ"מ הא הריב"ש"א עצמו חולק ע"ז כמו שכתב לקמן דף מ"ו וכן נדחה סברא זו מדברי הרמב"ן והריב"ש כמו שכתב הכ"ס בסי' כ"ח סי' י"ג נמצא ולפי"ד ה"ל יש לומר דאפי' הרי"ף והרא"ש שפסקו בדין שתיקה לאחר מ"מ כמאלו דאמר חושב לה ומסיים בדבריו והילכך לאשקיף מיידי גם ע"כ ע"מ הא י"ל דדוקא היכא דשדך חזיית דהתם אבל היכא דלא שדך חשבר דאף הם מורים דאין חוששין כלל לקדושתן וכן מפרש דבריהם המהר"ם פדווא בכתובה הובא בט"ו סי' כ"ח ואף שהמהר"ם בכתובה סי' מ"ג הקשה על סברא זו מהא דהוכיח רבא כהאי שוברא דלעשה דשתיקה לאחר מ"מ לא כלום הוא מהא דהניחא כנסו סלע זו לפקדון ואח"כ אמר לה ההקדשי לי זו שאם הוא לאחר מ"מ נרביה דוקא לומר הן ולה מהני שתיקה משום דלאחר מ"מ לאו כלום הוא ולסברת מהר"ם"פ מה ראי' היא זו והתם הא לא מיירי בשדך ובשיבדא דלעשה הא הי' שדך ע"כ ולדעתו אין לדמות ע"כ כן דברי הגדולים הללו חזק כמו שתיקן רע"א שם בכתובה קושיא זו :

ועוד כ"ל לתרץ קושיא זו בטוב דבסמוך אמרין בזה א' גברא דקידש בתמן שחטף מידה דאמר רב נתמן עליה דיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי ולאומני' שם רבא לרב נתמן וזהו דמיא דמיא קדשה בגול וכו' ומשני רב נתמן הא דשדך ואחר ג"כ ע"ז ומנא תימרא דשני לן בין שדך ללא שדך וכו' ע"כ הרי חזיין דרבא ח"ו ממלך בין שדך ללא שדך וגם הא מוכח מדב נתמן גופא דלאו סברא פשוטה היא לחלק בזה דהא קאמר מנא תימרא משמע דכלא ראי' לא הי' חומר זית מסברא למד הילכך רבא לשיטתו ח"ו אפשר דקודם שקיבלה מרב נתמן היה שיצר דבאתת אין חילוק בין שדך ללא שדך משום הכי מיישי שפיר ראי' לדבריו מהא דנבשי פקדון זה משח"כ ה"ן דקיי"ל כרב נתמן שיש חילוק בין שדך או לא יכול להיות דהא דשלח רביעא לחוס לה היט דוקא דומיא דשוברא דלעשה דמי לשדך וכן כתב"י ב"י סי' פ' כתב כי הרי"ף והרא"ש מיירי דוקא דאחרתא' מתיקרה לאתקדושי לו והייט כסברת המהר"ם והמהר"ש"ד וכן הוא בכתובה מהרי"ט סי' י"ח וגם המהר"ט בסי' קל"ח אף שהקשה על המהר"ש"ד מ"מ קלמי' לסברא דידו' וגם נכדין בדברים שלא ראה דברי המהר"ם"פ דהא לא הביא ח"ו ובאתת המהר"ם"פ עצמו הוא מתקן שם כל הקושיות של המהר"ט ע"כ ואובא ג"כ בשו"ת המהר"ט שם ואפשר שאם ראה ח"ו היה מורה לדבריו והנה ראי' ב"י סי' כ"ח שהקשה על המהר"ם"פ דהאך אפשר למד כשוברא דלעשה דמשח"כ קדושתן הראשונים לשדך ח"כ אמאי לא אי ריק קדושתן ספק הא קיי"ל חס היה מדבר עמה כשספק קדושתן ונתן לה קדושה ולא פירש אי ודאי קדושתן ע"כ אבל מה נעשה כי דבריו ח"ו מוכרים לט' כלל דאמאי לא הקשה זאת על הרמב"ן והר"ן ושאר הגדולים ומפרשים ג"כ לאו דלעשה דמי לשדך אבל באתת לא קשה מידי דהתם במדבר עמה על פסק קדושתן כיון דעכשיו היא יודעת שהיא רוצה לקדשה והיא פסחה ג"כ המעשה בידים וקיבלה הקדושתן מיזו כרי גלסה דעתה דניחא לה בהך קדושתן והילכך אי קדושתן נשדך משח"כ היא כרי בשת שקיבלה הליפתא ונליתה דעתה דניחא לה כרי ח"ו עדיין לא עמרה הכרעה והקדושתן והא לא הי' בה שיה פרוטה ומתאבדשה וזים ראי' בה סא לא ידעה מהו ומשילא כרי מנכסלו הקדושתן הלל' לגמרי ואף חס היא היפה רולה בהקדושתן

הקדושין יוכל הוא לבטל ולא היו זאת רק כמו שדרך לחוד
 זה שאמר לה אח"כ המקדש בד' וזוים להיות בזה הא בזה
 צדין לא עשתה שום מעשה ואין כאן רק גילוי דעת דמיאח
 לה בזה דלא אחת דלא ינחא לה השדונה וסבירא זו אף
 צדיק דדרך מעיקרא איט עשה זאת רק ספק קדושין לחוד
 צדיק הוא וכו' לא הנגתי ג"כ דברי המחנה אפרים הלכות
 שדרן סי' י"ג וכן הוא בספר בא"י אה"פ סי' ו' שהקטו
 בה קאמר הנג' הכא בטורת קדושין בא לידה אי לא ינחא
 לה שדונה הא ק"ל דלא נמלא מוס במקח מ"מ הלוקח הוי
 שמר על המקח דליתא בעו"מ ג"כ ובח"מ סוף סי' ס'
 דל"ג ח"כ קשה מה בכך דנתבטלו הקדושין משום מקח שפית
 דלא ה' בו שיה פרוסה מ"מ הא היא נתרנית מתחלה על
 מקדושין ולא עדיק זאת ממקח טענה דהוי שומר על הכי וזו
 ע"פ מה שדריך בזה כנאון בעל בא"י ורזזה ע"י ק להוליא
 פה דין חדש ולדעתו אין כאן קשיא כלל דהא ק"ל כלל
 דתתא דהיכא דלא יוכל לחזור בו מהמקח עגון היכא דלא
 צדיק דעת הלוקח או המוכר יוכל ג"כ לחזור בו אף אם
 בלקח אינו רוצה לחזור מטעם דכל דלא עמר המקח לגמרי
 אלא אחד אמרין דאף השני אינו גומר ומקנה וה"ה להיפוך
 סי' כנ"ל בסו' ק"ל סעי' ו' ובסו' קנ"ה לכר בזוגא או
 ע"פ דהחס המהנה יוכל לחזור בו ולא המנה מטעם דליתא
 צמ' או לאו וכו' והיינו שלא יתי' חסא נשכר ע"י בקלות
 סי' ר"ה ס"ק ו' :

והנה עיקר הטעם דלא נמלא מוס במקח הוי הלוקח שומר

על המקח כס' הגה"מ בסוף סי' רל"ג וכן הוא העיקר
 בשם כיון דהנבירה הוא ביד הלוקח לקיים המקח או לבטל דמי
 דהלאה דב"מ ד' פ"א וטעם כלים ע"מ לבקן דחייב בשמירתן
 מוס דבדיר' תלי אס לקיים המקח או לבטל ואף דהתם חייב
 אצלו בלונכיס היינו משום דלא נמלא ביה מוס הילכך כ"ו שאינו
 חזר בו ושומר על מקדש הוי שומר עליו משא"כ היכא דלא נקנה
 על המקח כלל עגון היכא דלא עשה קנין המוביל אי קנה
 בצעה משום פרוסה שגניהם שורין בו החס הא לא הוי
 שגב עליהם כמבואר ברמב"א וכן כתבו רמב"מ דף
 מצ' דל"ג דמעות אינן קוטעין אין המוכר שומר על המעות
 אף דהייב ל' הלוקח מדעתו וא"כ ה"י כיון דלא היה הציפח
 בא פרישה והילכך לא מצני דעת הרמ"ם שם בקדושין
 דצדיקן שגם דעתו מתחילה לא הייה רק על הציפח ומהאי
 בשמא לרך לומר לה עוד הרי את מקדשת לי בד' וזוים
 טהו קדושין הראשונים לאו כלום הוא אלא הפילו להמשרשים
 דעו דעו מתחלה הייה לקדשה בדה' וזו' רק היא לא
 בדה' ומהאי עמאח בלחמ אינו לרך לקדשה מחדש כמבואר
 כל באה"פ סי' כ"ח ובב"ש סי' ק"י וי"ד מ"מ נמי כל היכא דלא
 רז' לה כי דעתו הייה על הד' וזוים אף אם היא מעלמה
 כיה למרת אח"כ אינו מרונה להתקדש לך אם התן לי הד'
 חיה לא היה מהני מיד כ"ו דליכא גילוי דעת מתט שגם
 דעו הייה בן משום כיון דהעדים לא שמעו זאת ממנו ולא
 דעו מה כלל הוי במקדש בלא עדים ושניהם יטלים לחזור בהם
 הילכך אין עליה דין שומר כלל . עוד הקשה הס"א על המהרמ"פ
 בה שהביא ראוי' דבעיק חוקא שדך מדברי הסוד שכתב ח"ל
 צו"ל שגא לידה בטורת פקדון אבל אם בא לידה בטורת קדושין
 הו ספק וכי"ס השבדא דליפחא ולבאורה היה להסוד לומר
 דב' והיטוט מהיריח ולפי"ס אבל אם לא בא לידה בטורת
 פקדון שאינה חייבת בשמירתו אינו אלא ספק קדושין אלא
 ג"כ אם לא שדך לא חיישין כלל לך דייק וכמב' אבל אם
 בא לידה בטורת קדושין חיה הוא שדך וע"י הקשה הס"א
 דא הסוד אינו יוכל לבטול אבל שלא בטורת פקדון ולשון
 זה היה משמע דבא לידה דרך חציפח ואו הא לא הוי קדושין
 כלל ע"פ אבל גם זאת לא הנגתי דהא הרמ"ם כתב בלחמ
 סב"ל מחס אבל אם לא לידה שלא בטורת פקדון וכו' ע"פ
 זה ניפח הוא הוכחה המהרמ"פ דליתא טינה הסוד מלשון

אזינו הרמ"ם וגם הא מלט כמה לזכרים אף שלא בדרך
 חסיפה ואף שלא בדרך קדושין כגון ע"י שכתב הרמ"א
 בסו' מ"ב שלקח ידה בחוקה או בפקדון שלא בזמירות הילכך
 אין בזה ליתות ראוי' המהרמ"פ :

נמצא כיון דמדברי הב"י בתשובה משמע ג"כ דאף המחמירין

בשבדא דליפחא וכן מביט דגם מהחלה בא לידה
 בטורת קדושין דדמי לשרך . וכן הוא דעת כמה גדולים לפי"
 אפשר נמי אף דהב"י בש"פ סי' כ"ח מיי' אלא חוקא חומיא דהסם
 לאחר מ"מ לדיקן גס מ"מ לא מיי' אלא חוקא חומיא דהסם
 דהוי כמו שדך אבל היכא דלא שדך ליכא למיחש . וגם לבאורה
 מוכרח לומר כן בדעת הש"ע והרמ"ה דהא הביאו בעלי הש"ע
 בסו' כ"ח סעי' ד' ובסו' ל' סעי' ו' דעת הרמ"ה בסוד שאם
 זרק הקדושין לתוך חיקה ולא נתרנית מעיקרא לאתקדשי לו לאו
 כלום הוא והסכמתו השוסקים דמיי' אף אם לא נצרה הקדושין
 מחיקה נמי אינה מקודשת ע"פ בח"מ ובב"ש וגם ידוע הוא
 כי דין דהסם חמור הוא מהדין דליפחא דהא הסם או אחרלית
 מעיקרא לקדושי לו עגון אם היו שדוכין ציריהם מהני זאת
 לב"ע כיון דבעת היריקה מחס אמר לה הרי את מקודשת
 ואילו בשתיקה דלחר מ"מ הא הסכמתו כמה שוסקים דלא מהני
 אף היכא שדך ואף למאן דמתחר מ"מ אינו אלא חסם
 קדושין וכן כתב להדיא רע"א בסו' ל"ז דהא חרק לה לתוך
 חיקה חמור יותר משבדא דליפחא . וכן יש להוכיח זאת מדברי
 חדושי הרשב"א כפי מה שביארנו לפיל שדויק וכתב ולבסוף
 אמר לה הרי את מקודשת דהיינו אחר היריקה משום דבעת
 היריקה גושא כיון שדך חתלה הוי קדושין גמורין לכ"ע . וכן
 הב"ח בסו' כ"ח כתב דהוי חרק לה לתוך חיקה ישיב
 לה משבדא דליפחא ע"פ הרי חרק חדווי זרק לה לתוך חיקה
 כיון דבעת היריקה גושא אחר לה הרי את מקודשת בודאי לא
 גרע משתיקה דלאחר מ"מ ואפילו הוי פקדו שם בעלי הש"ע
 שאם לא שדך אין חוששין כלל לקדושין א"כ מכש"כ בהסם
 שתיקה לאחר מ"מ בודאי כל דלא שדך לתו כלום הוא . וכן
 יש להוכיח זאת מהא דס' מ"ב בלקח ידה בחוקה וזוהי מהנהבות
 מדרי' שהסכמתו שם הב"ש וכן הח"ס בסו' ג"א והישועות יעקב
 דמיי' שהי' רישו מקודם משום דהו דמי לזרק לתוך חיקה
 ע"פ ואפילו הכי בלא שדך חתלה לא מהני וא"כ ה"ה הכא .
 לפי"ו הא רוב השוסקים מסכימים דאין לחוש כלל לשתיקה דלחר
 מ"מ ואף להמבאשים הא יש לפריש דמיי' חוקא דשדך משילא
 אללטי דלא היה שדך אין לחוש . והנה רב אחד גדול השג'
 פליט על מה שכתבו שרוב הפוסקי' הקילו בשתיקה אחר מ"מ
 והוא כתב דהפוך הוא והשגה זו נדפשה היא בספרו וכן השג'
 עליוט על מה שכתבו שגם הרשב"א הוא מהמקילין אבל מה
 עשה כי בן כתב הרשב"א להדיא בסו' ק"ע ח"ל והסכמתו כל
 האחרונים ז"ל דק"ל כרצא ואין חילוק בין פקדון לזולתו וס'
 ואע"פ דשלא לבס ואין דשמיע לבו חשו לו משום כבוד רבם
 סביר כהרמב"ם ע"כ . וכן הב"י בש"פ סי' ב' הביא להדיא שהרשב"א
 קושית המהר"ם בסו' מ"ג שהבאחי לשיל וכבר כסבתי שלא
 ראיה דברי המהרמ"פ שהוא מתיר שם קושית זו וע"י במהר"פ
 ח"ה סי' קל"ח שהקשה עוד קושית שם והכל מתיר שם בדברי
 המהרמ"פ . חידך אגב דאחי שם במהר"ם בסו' קל"ח שכתב
 בהא דרב הונא צרי' דרב יהושע דעיקר הטעם בפקדון הוא
 דאם ליתא דלא ינחא לה אין לה לעכב פקדון של אחרים שלא
 מדעתו דהוי מעביר ע"ד בעלים והי' לה להחזיר לו ע"פ ואין
 זה הבקת כ"כ דהא בלאן מיי' לאחד שנתן לה בטורת פקדון
 וא"כ לפי דברי המהר"ם בסוף החבל שהבאחי לשיל שכל שנתן
 לה בטורת שמייה שוב אינו מתלקח כאלמנה בעלמא אם לא
 היכא שביקש שירוש להחזיר אשכר האו כיון שמתחילה בחרה
 פקדון בא לידה אף שאח"כ אמר לה יתי' לקדושין יוכל להיות
 דלא גרע זאת מהלכה לו מניה ואמר לו אח"כ שיהי' למלחית
 שבר דלא פקע מהו עדין דין של הלואה . גם הוא הוי שדך
 מדברי

מדברי רמ"א שהבאתי למיל שהבנה הוא שאם לא תתלה
 לקדישין או תזרח לפקדון כנתחילה אבל באמת אין לריבין
 לכל זה כי יש לפרש שהטעם הוא דכל דאניה מהירא מאחריות
 היא בעמיה רינה להחזיר לו שלא יאמר עליה שהיא מקודשת
 כמו שכתבתי למיל :

מיהו עדין יש לעיין קולת כיון שהנשרה הורח שאחר שהלכו
 הפדים המחה המטבע על החלקו הכי חזק כי היא
 אינה יושבת לשמא האבד לפי"ו מאחר דהאין אלו חוששין
 לביקורא דאחר מ"מ הוא רק מטעם דאמרינן בס' אש"ו כולו
 כפי דיני גמירי ומחירא להשליך שלא האבד ומתקדק לשלם
 משא"כ כאן דחזין דאינה מקדשת על חיוב תשלומין וא"כ מאחר
 דק"ל בכל דוכחא דאמרינן הוכיח סופו על תחילתו ה"ג הי'
 לן לומר כן דהוכיח על תחילתו דמה שלא השליכטו לאו משום
 דחששה לאחריות דהא חזין עכשיו דלא חששה אלא משום
 דבאמת קיבלה זאת לשם קידושין וכה"ג חשב שם בשהו מהרי"מ
 מטעמא כיון דהא דהוכיח סופו על תחילתו היא ספיקא בחולין
 ד' ל"ט ובגמירי וא"כ ה"ג הי' לן למיחש חשפיקא ע"ש ואף
 שכבר הכריעו המחברים דעו כאן לא אמרינן הוכיח סופו וכו'
 אלא דוקא אם מתחילה ניכר ג"כ על מה שפשה בכוונה כמו
 באמר כתבו גט ועלה לנג ונפל ומח דהתם י"ב הוכחה מהחילה
 על הסוף ומכוחו על החילה אבל כל היכא דליכא תרווייהו לא
 אמרינן הוכיח סופו על תחילתו אלא דוקא אם הוא הוד כ"ד
 עיי' בת"ס אה"ע ס' פ"ד לפי"ו כאן דליכא הוכחה מההתחלה
 דהא יכול להיות שפשוו בשתנה דעתה כה"ג לא אמרינן הוכיח
 סופו על תחילתו מיהו עדין יש כאן חשש אחר דהא יש להבין
 הא דאמרינן בקידושין ד' ג"ב ובב"מ דכל היכא דתגלה דעתו
 דניחא לו שהתא אמרינן דגם מעיקרא היה ניחא לו ועיי'
 באה"ע ס' כ"ח ובשפסקיה בס' שאם הוא ניכר דבמה שאמר
 לי הכשה"כ אמתי לא יהיבית לה מהגי פירי דשפירא אם הוא
 לא מחמת כבודא או חל הקידושין אף להמרפ מטעמי שקודש
 אותה ע"ש ברט"ב"א קידושין ומש"כ לרצא דהיא לו דילוג
 שלא מדעת הוי יאוש או בודאי חל הקידושין למפרע ועיי'
 בב"ד ח"מ ס' ג"ח ויש להבין דאמתי בהוכיח סופו על תחילתו
 כשאר זאת גמ' חולין בכפיקא או אמרינן זאת או לא ואילו כה"ל
 סברה דאמרינן מדשהתא ניחא לו מעיקרא גמ' ניחא לו הוא
 סברה עכופה גמ' דאמרינן זאת וע"כ ל"ל דחילוק יש בדבר
 השבס דכל העיקר של הוכיח סופו על תחילתו היינו אם לריבין
 הני לומר שפשה כאן עיני מורש אשר הוא זילא משבס הרגילות
 כגון בשוחט בהמה כהם ואח"כ חשב עליה לפ"ו דהתם גמ'
 כהם בני אדם אינן שוחטין לפ"ו כמו שכתב הר"ן שם סברה
 זו פ"ט או באמר כתבו גט לאשתי ונפל מן הגג ומח שפחה
 בני אדם אין עושין דבר זר כזה והטו רוצין להוכיח מסוף המעשה
 שגם בתחילה היחה דעתו לפשות היפוך מדרך העולם הילכך
 כיון שזה יאל מחבט העולם משו"ה מסתפק גמ' או אמרינן
 שגם מעיקרא היה דעתו כן או עכשיו בשתנה בשעתי זה ע"ד
 דאמרינן בשאר דוכחא שהתא הוא דאחרתי וכן מיכא מלשון
 הגמ' דאמרינן הוכיח סופו וכו' ולשון זה טפל על כל דבר
 דבשי הוכחה דוקא וכן כגומן מהנה ושקא ואח"כ את דהתם
 גמ' סתמא דהינשי אחרי דשתקי אמרינן דודאי ניחא ליה ועכשיו
 פ"י מה שראו לוח את רוצין להוליא משתמא הילכך שאל
 זאת גמ' בספיקא משא"כ כל היכא דאמרינן גמ' בלשון
 מודהתא ניחא לו מעיקרא גמ' ניחא לו התם לא מיירי כפנין
 שהיא היפוך הרגילות רק שאלו משופקין כשבס אינשי הפדשו
 הוה או ניחא לו בדבר הוה או לא הילכך כיון שהוה אינשי היפוך
 בהוה משום הכי שפישא ליה לגמ' דכל כה"ג בודאי אמרינן
 דהסוף הוא המוכיח על התחלה ושפשו הוא היולא לט מהה
 דבמלתא דניחאטא או לכ"ע אמרינן אנלתי מלתא למפרע
 וכבר כתבו השישק"ס שם בשו"ג דהתמא דתילתא אמרינן
 דאיתתא ניחא ליה לקדישו נפשה כל היכא דליכא הוכחה להפוך
 גמ' דלא אגריה אין או שאלו הוכחות לפ"ו ה"ג הא לשבס לומר

כיון דפ"ו שובדא דהשתא חתברירא לט דהא איתתא אינה
 מקדשת היא על חיוב כל אחריות ואילו חתברירא לט זאת בעת
 הקדושין או בודאי היינו חומרינן דהא איתתא ניחא לה כהא
 קדושין רק דמעיקרא מסופקין היינו דנשמה והשתא פ"ו שובדא
 דא חתברירא לט דהיא אינה מקדשת על הששא דאחריות
 וממילא לריבין אט לומר דגם מעיקרא כי קבלה לשם קידושין
 קבלה דהא במילי דניחאטא בודאי אמרינן הוכיח סופו וכו'
 ובדברי' הללו אין נפק"מ בין תב"ד או אשילו לאחר זמן מרובה
 כמציאר שם גמ' :

ובן הא דאמרינן סוף פ' מי שהי' נשוי ונשכר כנגל שדה
 התשוטבת לכתובה דאף דככל דוכחא מניח למימר
 נחת רוח עשייה לבעלי מ"מ נמכר לראשון ולא חתמה לו
 ולגי ומתמה איבדה כתיבתה מטעם דאם איתא דששה
 בשביל ג"ד לקמא איבדי לך למיחש ומזה הוכיח הח"ל בס'
 קפ"ו דאף מהתלה על הסוף גמ' אמרינן הוכיח וכו' והתם
 הא מיירי גמ' אף לזמן מרובה ואמתי לא אמרינן דמעיקרא
 לא היה בעלה חריב עליה כ"כ לפשות לו ג"ד ועכשיו רטונה
 לפשות לו ג"ד והייט ע"כ משום דסתמא דמילתא אמרינן
 דאין רצון האדם שמתנה כ"כ מהר וה"ג כיון דחזין השתא
 שהיא אינה חוששה על היות שלה מהשתא מעיקרא גמ' לא
 חששה ועיי' בכחוות דף ס"ח כענין פעמים שעשיר בדעם
 ונשעה עמי ויש לחלק גם בעיקר הדין שחידש לט הח"ס דכל
 הוכיח סופו על תחילתו כענין דוקא שגם ההתמלה יסיד גמ'
 על הסוף כמו כהא דאמר כתבו גט ונפל מן הגג משום דסתמא
 דאינשי אין מגרשין נשותיהן ויכריחן הדברים מתחילה שפשה
 כן בשביל שרולה להמית פלחו אבל בשאר דוכחא כגון בשוחט
 ואח"כ חשב לפ"ו או בזיכה לו מתנה ובתק ואח"כ לוח כיון
 דליכא הוכחה מהתחלה או כענין שלא יהי' זמן רב ביניהם
 ובשוחט ואח"כ זרק כל שיטל לזרוק ולא זרק אמרינן שהתא
 הוא דאיתרע ע"ג לא הבנתי דבריו כי מה ראה על כה
 לחלק בין השוים דהא כהא דנפל מן הגג גמ' כפי המצואר
 ברמב"ם פ"ב מהלכות גירושין כפיין גמ' דוקא דנפל מיד
 וכן הכריעו כמה פוסקים לזה עיי' בב"ש ס' קמ"א סע' י"ח
 וע"ש בירושלמי במה"פ שדעתו ג"כ דכעין נפל מיד דאל"כ
 וכי נאמר אם נפל לאחר שנה יהי' גמ' גט וא"כ מה זה שכתב
 שכאן מהני אשילו לזמן מרובה גם מה שכתב דבשחט ואח"כ
 חשב לרדך שלא יהי' גמתיים פנאי לזרוק גמ' ידעתי מנ"ל זאת
 ועיי' בבב"ש ס' ז' ס"ק ה' שכתב להדיא להיפוך ומציא
 ראי' חזקות לזה פ"ט הישב ומה שהכריעו לזה מהא דאמרי'
 בקידושין דף ח' הקדמי לי במנה גמ' וזקקו לאור אינה
 מקודשת דמיירי דוקא חכ"ד אבל לאחר כד"ד אמרינן שהתא
 הוא דהדרא כה ואמתי לא אמרינן כאן ג"כ הוכיח סופו על
 תחילתו דגם מעיקרא לא נתלחה וכלל הוכיח סופו וכו' לא
 מחליקין בין אם הוא הוד כרי דיבור או אח"כ ומזה יאל
 לחלק כפי מה שנתבאר אבל באמת אין כאן קושיא כלל דהא
 כל היכא שיש וכו' דאמרינן בש"ס הוא דוקא היכא שיש
 מקוב להסתפק בהתחלה המעשה אם עמרה או לא כגון
 בזיכה לו פ"ו אחר ובתק שהספק הוא מאחר דלא הניע עדין
 לידי למה אלוה או ככספו גם לאשתי ולא אמר חט שיש לש
 ספק אם הא דלא סיים סט מתמם פדחה מישה הוא או לא
 וכן כל כה"ג כה אמרינן שהסוף הוא הוכחה על התחלה
 משא"כ בהקדמי לי במנה וקול לה דיגר או אשילו זרק לתוך
 חיקה כה במה שהיא מחתקת הכסף קידושין בידה זמן עה
 כה הדבר בעלמא עמור לט ההכרה שבתולי לשם קידושין
 קיבלה ממילא דמי זאת כמו שאל עכשיו שפשוה ליד כעשוי
 דלא מהני התם לוח כלל ולא שייך זאת כלל להוכיח סופו
 וכו' וע"ש בת"ס דדוקא בשחט סתם ואח"כ זרק לפ"ו כה
 שייך לומר הוכיח סופו וכו' אשילו לזמן מרובה אבל בשחט
 סתם ואח"כ אמר ששחט לשם ע"כ כה אינן נאמן כל שהיא
 אחר ג"ד והיינו גמ' מהאי בעמא דקין דכבר עמור כל
 המעשה

המעשה נבדחה וז' שוב לא שיך כלל הוכיח שופו אבל במקום דלמריק הוכיח שופו חין נפק"מ בין אם יש הוכחה מהחלה או לא לפי"ו ה"ג הא שפיר מניט לומר כי חילוף מילתה לנוסע שהיא אינה מושבת על אחריות וע"כ הא דלא שדרי מפיקרא משום דנחא לה בקדושין :

מידו

גרהה דכחן און למיזם בזה הדא דהא גם עכשו לא דקה אורו למקום חיבוד רק הניחאו על החלון ועמדו הללו והמריק דה גושא שמירה הוא דהא חלון נמי מקום המסתמר הוא וכי לעולם לריכח להחויק המשות בידה ואין כאן גילוי דעה כלל ועוד מאחר דהקדים לא ידעו מחילתה כונתה אם לקדושין החוקה המשות או לשמירה הרי זה במקום בלא עדים כמ"כ הסג"א אהא דסריך התם רב אחאי אפ"ו טלבו נמי דיני גמירי ומספיקא לא הו קדושין והקשה הפ"ג ד'הדרבא הא כיון דמפיקא הוא נשי דינא גמירי אי לא נריקין למיל למורא ותיקן רבינן דמספיקא לן כמה דלא דקה או משום דלא חיבשה לה או משום משם שלא חזבר עמילא הא זה הספק משם הוא ג"כ להעדים וכיון שקן דמי למקדש בלא עדים דלאו כלום הוא וה"ג דכונתה גם בלאו הכי כיון דהעדים לא ראו האך שהניחה על החלון רק מה היא אוריה בעלמה שוב אמריקן הנה שאביר וכו' ונחמנה כמנו לימר שלא הייה כוונתה להקדש לו גם יש כאן עוד לריק היתר כי היא אומרת שהיתה מבוהלת נעה שנתן לה המפגע מחמת כי הייתה מתחבבת עמו ולא שמעה כלל לבין הקדושין וכה כחב הכנה"ג סי' כ"ח ב"ק י"ד ח"ל כל היכא שיש לתלות בהחיקה כמשמאל תליק ולא הו אודאה חפ"ג דלא השליכה הקדושין מידה ע"כ ויש ראי' לדבריו מהסוגיא לפ"ג ב"ד אפטר ג"כ דכ"ע מידו דלא חיישיק כחן לשפיקה דאחר מ"מ דהא גם כחן איכא טעמא דהא דלא השליכה משום דמבוהלת היחה ואף ועד אחר אחר שאחר ששאלה יודעה בקדושין אומן הריכנה את ראשה לומר שיועט מהו הא זה ג"כ חש כיון משם און כחן רק עד אחר ע"ו ובה מבחשת אורו הא קי"ל דעד אחר אף בהכחשת בעל דבר עמיה נמי לאו כלום הוא והף שהיא אינה מכתשת רק בזה בלא הריכנה בראשה אבל זאת היא מורה שהעד אמר לה שקדשה וא"כ אמאי לא דקה תיקף הקדושין י"ל ג"כ לפי בלא הייה דעתה סומכת כ"כ על העד שקדשה וגם אולי במחנה ביקש ליתן לה כיון דלא שמעה לבין הקדושין ולהלן נאריך קלה בזה אם נחמנה היא לומר שלא הבינה ולא שמעה מה בראו אומר לה גם עדין לריקין אט למודעי כי בחולה וי היה כבר משהכסת לאיש ולכן אין לט לחוש דילמא הו"ג שיהיוקן בנייהם עם זה האיש דכל כה"ג אין אט חושבין כמ"כ הח"ס בס"י ק"ח משום דסתמא דמילתא אמר' שארית יבדאל לא יעשו עולה הילכך אין לשם דילמא מורה נה :

עם הנשים אחרים רק המקדש והמתקדשת והעדים אך עד אחד לא ראה כ"כ הנתינה מחמת שהמקדש הספיק ביט להתמקדשת הילכך הו אומדנא גזילה דה מהי אף בקדושין כמו שהביא שם ראי' מהא דלמריק הן עדי יתור והן עדי ביאה דהוא ג"כ רק מכח אומדנא משא"כ ביהיא דהרשב"א התם לא הו אומדנא וידיעה ברורה רק ידיעה אחרת למד דמזיח דגמל הוואר בין הגמלים ומלא גמל הריז בלד דאי' בטעות דף ל"ד דאומדנא כו לאו כלום הוא ע"כ בדבריהם :

אמנם

המעין ברשב"א בס"י אף ק"ג יראה בעליל דהרשב"א ס"ל דאשילו אומדנא גמורה מתם דמהי ג"כ בדרי ממוטת מ"מ בקדושין לא מהי שכתב שם ח"ל ולא שיד אלא חפ"ו ראינו אחריו יולא מחמת ידה עכשו והיא מורה שקבלתה לשם קדושין אינו רואה בזה שום משם קדושין שאין כאן ראי' אלא ידיעה ולבני קדושין ראי' וידיעה בעינין ודע לך שאשילו נבי משן שהעדות מתקיימת זו בראי' בלא ידיעה או בידיעה בלא ראי' וכו' ונבי קדושין עדות מתם בעינין והודאות שניהם כמי שאיש וא"כ לעולם אינה מקודשת אלא במקום שיש עם עדים בגזרים שאינם יכולים להכחישם ע"כ הרי לכאורה דלא סומייה וכן כתב האלמנים בס"י ל' דהמרדכי ס"ל כדעת התוס' בטעות דף ל"ד דכל אומדנא דלמריקן בדרי ממוטת אמריקן נמי בדרי נפשות וכו' הילכך אף אם ימאל דדיני קדושין לירי נשפות מדמיק מ"מ הא בדרי נפשות נמי מהי אומדנא ברורה והרשב"א דחולק לא ס"ל כהתוס' בזה אלא בדרי נפשות לא מהי שום אומדנא והילכך קדושין נמי לא מהי כהו אומדנא אף דמהי בדרי ממוטת :

אמנם

דבריו שגט מחמת דהאך אפטר לומר קן בדעת הרשב"א דהא הרשב"א בטעות שם כתב להדיא כדברי התוס' והם ימאל דעת התוס' דמהי אומדנא או ע"כ שוכרחין לומר דגם הרשב"א סובר קן ולפי"ו ה"ה וכמ"כ דמהי בקדושין לכן נראה דכא בודאי העיקר הוא בדעת הפוסקים דמשוין דעת הרשב"א בזה לדעת המרדכי דמהי אומדנא בקדושין רק דלהרשב"א יש חילוק בין אומדנא לאומדנא כאשר נבאר בסמוך ובה חולק על המרדכי שאח אינו ממלק בזה וראייתו בח"ס סי' ק"ח כתב דלכן באומדנא דגמל האחר וכו' פטור הוא מהחשלוטין משום דהתם לפנין משן קמירי ואומדנא ו לא עדיף היא מרובה הילכך כהמין דלא חליקין בחר רובא לא מהי אומדנא כו אבל דבריו אינם מובנים לי כ"כ תגד דאף בירושלמי ריש פ"ה דכשנות רואה עם לתד קן מ"מ למספקא שם אמריקן דבאומדנא טיבה אף שמואל דלא אול' בחר רובא מ"מ מורה דה מהי ועד דלפי טעמת הסוגי' דסנהדרין דף ס"ח בדרי נפשות חליקין בחר רובא וכן הוא בחוס' ריש פ' המניח שאף אם בדרי ממוטת לא חליקין בחר רובא מ"מ בדרי נפשות חליקין וכן הוא שיטת הראב"ד פט"ו מהלכות א"כ ואשיל הכי קאמר סתמא דס"ס בטעות שם דאומדנא דגמל האחר וכן אשיל אומדנא דר"ם בן ששא נמי לא מהי בדרי נפשות דהא אף קי"ל כו' אמאי אף בלא הסברה דקאמר התם הא נפי למידע אי שלם בדר או טרישה ברג ע"כ הרי מבואר הוא דאומדנא לא שיך כלל לרובא דאף חליקין בחר רובא מ"מ בחר אומדנא ו לא חליקין :

ועוד

דף ג"כ משמע ולפי הספקה לירין דקי"ל כשמואל דבמשנא לא חליקין בחר רובא הא דינא ואומדנא דר' אחא דגמל האחר וכו' לא לרובא מדסיק לה אלא לחוקר ע"כ לפי"ו מע"כ אם אה פקדוה חוקה אלימחא אי אף לשנין משון נפי מהי דהא קי"ל בעל דוכתא דבמחיקה טובה מוליקין אף מהמחוק כמו דקי"ל בס"י רע"ג דסורסיה יודים לנחלה ע"כ חוקק וכן מהי נפי לשנין נפשה ע"כ דלמריק

דאמרינן סוף קידושין מעשה באשה והגדילתו וכו' נחל דלעטין חזקה אין חילוק בין ממון לשאר איסורין ומה דלא מהני האי חזקה דר' אחא הוא רק משום דהאי חזקה לאו אלימהא היא וא"כ מנ"ל לחלק בזה בין ממון לקידושין ואדרבה הא חזקא אט מדברי הרשב"א בתשובה מטאיר דנקדושין כשינן ראי' יחירתא מדברי ממוטת דהא טובר דאף אומדנא דמהני בממון מ"מ בנקדושין לא מהני דהא בממון כל שה"ד יודעין דבר ברור שיה חייב ליה אף שלא ראו גוף ההלואה חייב ובנקדושין הא לא מהני זאת משום דגזירה המלך היא דבטיען עדים חזקא ולכל הפטות קידושין דומה לדרי ממוטת דהא לעגן זה ילפינן דבר דבר ממון ומנ"ל להחמיר בנקדושין יותר מדברי ממוטת :

קלא ולפי"ה ה"ה בכל אופן שיחברר להם ברור שהיא קן אחי אף בדרי נפשות וע"כ מוכרחים אט לחילוק זה עפ"י סברה הא"ת שם בסוף סי' ל' שכתב שדעת האוס' בשטות ד' ל"ו ד"ה דהיא לו שאם הרואה והגרלה היו לבן בחזר אחד והעדים ראו מבטחן ותיכף נמלא בשיכה על ראשו ותיקב קרום של חת במקום דאי אפשר לחבל בעלמא נרגע על ידן פ"ש וקשה דהא בסנהדרין ד' ל"ה אמרינן כינו מאמד אומר לית שמה ראייתם סרן אחר חבירו לחזרה וריתם אחריו ומלאהם חרוב כינו ודמו מפטמף והרגו מפרפר דהא אט בלש וכתב שם החוס' ד"ה שאין וכו' דהיינו שממא דכה"ג לאף פחה הוא אף דאיכא כאן אומדנא שיה הרגו משום דכתיב עפ"י שנים עדים משמע שראו גוף המעשה וכאן לא ראו פ"ש הרי מטאיר מדברי החוס' נופא דבטיען דוקא שיראו ממע את ההיגה ואם לאו לא כלום הוא משום דבטיען ראי' ודיעה חזקא אלא פ"כ דהא דשבוטות שאני דכל שאין כאן שום שבוטאי פסק שיה סרנו דהא ליכא מיליות בשום אופן שנאמר דלא זה הרגו הלכך הו' זאת בכלל ידיעה וראי' משא"כ בזה דסנהדרין כיון שאפשר שהרג את עלמא בטיען אף שהוא דבר דר וחזק מ"מ כיון דאפשר בשום אופן אחר הרי חסר לט דראי' ולא כלום הוא בדרי נפשות כן ל"ל לשיטת הרשב"א והשאלה היא דאף דכדושויו בשטות משמע שם שדעתו כדעת החוס' דאומדנא גדולה מהני אפילו בדרי נפשות מ"מ פסק בתשובה דאומדנא לא מהני בקידושין משמע דבטיען ראי' וידיעה חזקא היינו משום דבתשובה מיירי בלומדנא שאפשר לומר דלא קן ה' ואף שהוא דבר רחוק חר מ"מ כל שאפשר הרי חסר לט דראי' משא"כ היכא דאי אפשר באופן אחר זה נופא ראי' נקרא' ובה שלק המרדכי וכובר דכל אומדנא מהני בקידושין קן מוכרחין אט לומר לפי הכנת הא"ת ושאר מחברים בטוס' שבוטות שם ולהלן נפרש דברי החוס' והרשב"א בשטות שם דלא כותייהו יותר דברי הרשב"א שכתב שבדרי ממוטת די בראי' או בדיעה וכו' נבאר בסמוך :

העיקר

נראה בדעת הרשב"א שטובר דכל אומדנא לא מהני בקידושין והיינו מטעמא דהא ים סברה בגמ' דעדי קידושין לעדי דרי נפשות מודינן : אמנם בלומדנא ברורה לגמרי בזה גם הרשב"א מודה דמהני הדע דהא הביא שם מהא דאמרינן בגמ' הן עדי יתוד וכן עידי ביאה ואשה מתקדשת ע"י כן אף שאין זאת רק אומדנא משמע דלא מוקי ח"נש אפשי' כדאמרינן בגמ' ותחילה הכניסה היתה על דעת כדי לקדשה ואין זאת רק בגדר אומדנא : ומה נקרא אומדנא ברורה היינו ע"ד דינא הנחבל המבוחר בגמ' דלא חסר לט בזה רק הראי' אבל ידיעה היא ברורה לט בלי שום פסק כי זה האיש חבלו אחרי כי ידעין אן ברור שלא הו' שם אדם אחר כי זאת ראינו בעינינו שבבית שטעמו יחד לא הו' אדם אחר וזלקן וגם זאת ראינו כי הנחבל נכנס בבית שלם בלי חבלה וגם החבלה היא במקום שיה אפשר בשום אופן לחבל בעלמא כדמוקי לה שם בגמ' נמלא ידיעה כו' אי אפשר להכניסה בשום אופן ואיני חסר לט רק הראי' אבל הדבר מלד עלמא ברור הוא ידיעה כו' בלמה אף בדרי נפשות נמי מהני כגון אם נקבו שם קרום של מוח והיה התראה דבריה היה נמי חייב אף דמחוסר הראי' בזה ולומדנא כו' מהני בודאי אף בקידושין לכ"ע : ומה שכתב הרשב"א בהם דנקדושין ראי' וידיעה בעיני הסוגה הוא היכא דליכא ידיעה ברורה : וכן בשאר חבני מיליות כתב ג"כ דלהרשב"א מהני ידיעה בלא ראי' כל שהיא ידיעה ברורה והיינו משום דכל ידיעה כה"ג שאין בה שום ספק זה נופא ידיעה וראי' נקראת דלא בעינן דוקא ראי' חוביית הדע דהא איכא כמה פוסקים דסברי דע"י עניניות עינא דקלא דנין נמי דרי נפשות ומפאת מוכח בירושלמי קן פ"כ דיבמות וס"פ ז' דסנהדרין שפירש השעם דבמית מיליקין הגרות צפנים כדי שיראו לערו כדאמרינן בסנהדרין ד' ס"ו ולא סמכין אטעיות עינא דקלא ומכני בירושלמי שמה ע"י כן יודע לו ויכרח משמע דכלאו הכי היינו דנין אף דרי נפשות ע"י ס"ע דקלא לחוד אף כי אין שם ראיות עין כלל : והובא זאת בשטת"מ סי' ל"ה ס"ק ד' ועיי' בקלות סי' פ"א אלא פ"כ כיון דנחאמה להם בעת המעשה נופא דיה הוא הרואה די בכך :

איברה דערין ים להבין בזה דכתב הרשב"א והובא ברמ"א שם בני שקידש דרך חור שבשחל והיא אומרת שלא שעתה שקידשה נאמנת במינו דלא היתה ידה רק יד של אחרת ע"ש דמשמע מה שחא אומרת בשמעה הוי קידושין ואמאי הא העדים לא ראו אותה והוי כמקדש בלא עדים וסרית הח"מ והג"ש שם דהשעם הוא משום אף דהעדים לא ראו אותה מ"מ ראו עינן הכסף קדושין ליד שהיתה פשוטה דרך החור ועכ"ז נמלא בידה זה הכסף אמרינן דהיא עלמה קיבלה וכו' כמו עדי יתוד דהם כרי ביאה עיי' בדבריהם : אבל לכאורה דבריהם הללו אין להם שום ביאה דמה דוגמא היא זאת לעדי יתוד דהם בעדי יתוד אם היתה לחמיר שלא בא עליה לא היתה נאמנת מכה האי חזקה נופא דאמרינן דודאי בא עליה ואיני הכא אם אומרת שלא קיבלה הקידושין הרי היא נאמנת וה"כ הרי כל הקידושין אין עמר אלא על פיה ואף דאיכא כאן קלא אומדנא שיה בעלמה קיבלה קידושין מ"מ בודאי אומדנא כו' לא עדיפה היתה מאומדנא דרב אחא דלא מהני מדי' ובפרס לשיטת הב"ש לעיל ס"ק י"ג שכתב דלהרשב"א לא מהני שום אומדנא אף מה דמהני בממון מ"מ בקידושין לא מהני והאך מהני כאן אומדנא כואת שאף כיוצא בו לא מהני אף בממון : ומלאה בכנה"ג סי' פ"ג ס"ק מ"ה שכתב בשם מהר"מ שבלמה טעויות הרשב"א חולקות זו על זו אבל באו פלא דא"כ האך הביא ארע"א שני הפטות חסדים זה לזה ולא רגיש בהסדרה שם בזה :

אמנם המעיין בנדק יראה שאין כאן סתירה בין החובות כי הרשב"א לא משום אומדנא אחא עלם כי בלמה אומדנא נרוע הוא רק סברתו הוא דהא אמרינן במהמנת קידושין כיון קדושין שאין מוכרח לביאה עגן קדוש אחת מספי לחיות סתם ולא בירר למי הוא מקדש וגם סברתו נופא אף שרצי אפיה ליד אשה אחת מ"מ גם הם לא ראי' אותה באשה אפילו

רנע אחת להכירה להשיג עליה אח"כ רלוה האשה נתן הכסף קידושין כי כן מוכרה שם בגמ' דף ג"א דדוקא לרבא מיירי באכרו אבל לאביי מיירי והעדים לא ידעי למי נתן הקידושין ואפילו הכי הוי קידושין ואמאי הא העדים לא ידעי מלומה רק על פי הגדוה שאומרת שהיא קיבלה הקידושין ודמי למקדש בלא עדים הלכך י"ל דמה הוכיח הרשב"א דיש דהא דאריכה התורה עדים לקידושין עיקר הקפידה הוא שהעדים לריכין לראות האך שאיש אחד קידש לאשה אחת קידושין גמורים או היכף ממילא תלו הקידושין ולא הגריכה התורה להעדים שידעו בעת הקידושין מי המקדש והמתקדשת רק מאחר שראו גוף הנתונה לשם קידושין די בכך וכל שנחברר לט אח"כ אפילו בצירור כל דהא שאלת היא האשה אשר קיבלה או הקידושין בפניו הרי ע"י כן היא נעשית אשת איש גמורה מן התורה והא דאמרין בעלמא אין דבר שנערוה פחות משנים זה קאי דוקא על עיקר הנתינה של הקידושין וכמו שכתב הרמ"ם בפ"ג דקידושין סי' ז' ולא נענין עדים בשליחות הולכה של קידושין משום דדוקא בגוף הנתינה שבוה היא נאכרת על כל השלם בזה דוקא לא מהני הודאה מהאי טעמא דאין דבר שנערוה פחות משנים וכן הוא שיטת הרמב"ם והרשב"א ולשליחות הולכה של קידושין מהני הודאה לחד הך דכלא השליחות הא לא תל הקידושין כלל והעדים הרי הם לא ידעי כלל מהשליחות אלא ע"כ דהם אינם לריכין לראות רק גוף הנתינה ולא כיון שנחברר לט גוף השליחות אף ע"י צירור כל דהו תלו ממילא הקידושין וה"ג דכונתא כיון שראו הנתינה ליד אשה די בכך לענין זה שאם אח"כ הודית אשה אחת שהיא קיבלה הקידושין הללו נעשית ע"י כן אשת איש גמורה וכן כתב הרמ"ם בס' מ"ב חה הוא גמי בברת המהר"ם פאהוה ובה שם ברמ"א שאם ראו אותן שנים מחלון הארץ שקידשה וגם שמש בשון הקידושין מ"מ אם המתקדשת לא ראה את העדים יכולה לאתר דטוונתה היתה רק לשחוק בעלמא וכמו שם המהרמ"ם שאם אינה אומרת דטוונתה היתה לשחוק רק שאומרת שלא קיבלה הקידושין כלל אינה נאמנת שוב לומר לבחוק כוונתי ע"ש הטעם והא התם ליכא עדים על כוונתה דהא אם אומרת לשחוק כוונתי נאמנת ומשמע דאף בהמא גמי כל דאינה מפרשת שהוא לשחוק בעלמא הוי קידושין ולא אמרינן הלא כל הקידושין אינן גמורים רק על פיהם וכן הו דכתב הרמ"א בס' כ"ז וז"ל ואפילו נתן לה בזהיקה ולא דיבר כלום והוא והיא מודים שבוט לשם קידושין מהני ואף דהעדים לא ידעי כלום אם כיווט או לא ואם הוא לשחוק בעלמא או לא ואפילו הכי הוי קידושין והייט הכל מטעם באמרת דכל דהוי עדים בעיקר הנתינה די בכך וכן הוא במחברים :

וראיתי נח"ס בס' ק"א שכח שנים בקידושין בעינן דוקא שידעו העדים בעת הקידושין למי הוא מקדש משום דלריכין העדים לידע אם לבט ישראל הוא מקדש או למי שאין טעם בה קידושין הוא מקדש ולא מהני מה שנחברר להם אח"כ דבת קידושין קידוש דזה הוי בכלל ידיעה בלא ראי' והוא היטק ממה שביארתי בתשו' הרשב"א ולא ידעתי מנין לו ידווח דין מה הוא לטעין דרי נפשות עלמו שיה צירור לו שריכין העדים לידע דוקא בעת מעשה גופא למי הרג ולא מהני כמה שהכירו אותו טיכף אחר ההירגה אף שראו גוף המעשה מ"מ הוי רק התראות טעק דלא הוי התראה דשמא למי שאיט בר חיובא ומיעוט דלאו בר חיובא פשוט שאם ה' בלא רוב בר חיובא ומיעוט דלאו בר חיובא וקבל אחד מהם אף שלא ה' קצוט מ"מ איט נהרג עליו פל זמן ולא טרע צירור דלבר חיובא קבל וכל כה"ג דהמישוע נקבע הוא בתוך הרוב בזה לא אלוטן בגפשות בתר רוב וכתב שערות נפלאות על תפוזות הרשב"א הובא ב"י סי' שפ"ד על תלל שמתא וליט ידע מי הוא שכח הרשב"א דכיון דביארין הלכין אחר הרוב שמא אף בדרי נפשות כן ומכיל

רא' משוף פ"ק דתוספות דמטאח התם שאם היו נפשות ישראלים ולא ה' קצוט חייב תלמא דאף בדרי נפשות אלוטין בתר רובא וכתב שהוא טמוה דהסוגיא מיירי בנאמנת שמתא שישראל בר חיובא הרג ומ"מ פסור משום דקצוט משוי לו התראות טעק ע"כ והנה כל דבריו הללו נפלאים ממד כי מה שמחמיה על הרשב"א וכתב לדבר פשוט שאף אם היו כאן רוב ישראל גמי פסור כל שאיט יודע צירור למי הרג הרי מחלוקת ישינה היא זו בין הרמב"ם והראב"ד פ' סי' מהלכות א"כ דלראב"ד אף כה"ג היכא דהמישוע נקבע בתוך הרוב מ"מ ג"כ אלוטין בדרי נפשות בתר רוב וע"ש במ"מ כמה פליגי ותלי גמי בצירור הירושלמי ריש פ' הוי בורקין דאיתא התם דמר ר' יוחנן נהרג בין עבדיא לנפרי חזקה דבר חיובא הוא ומפרש הראב"ד משום דהתם רוב ישראל נינהו כמו שביאר בלא הרשב"א והרמב"ם מפרש כמו שפירש שם הר"ם דקאי ע"י שאם אמרו העדים פלוגי הרג לאיש אחר אינן לריכין לשלול אותן את מי הרג דסתמא כיון שבאין להשיג מסתמא לבר חיובא קבל ע"ש ובהו גופא מסתפק הרשב"א האך לפרש הירושלמי וגם כהא שכחב ולריכין העדים לידע בעת מעשה גופא למי הרג דאל"כ הוי התראות טעק לדעיה איט מוכרה לומר כן דהא י' פלוגתא בזה בין השוכים בדמוכה ביבמות דף פ' באכל חלב מכן י"ג שנה ועד י"ח שנה ונעשה סרים אמרינן דרב סובר דחייב בקרבן משום דנעשה סרים למפרש וכתב התוס' שם בר"ה נעשה דמ"מ לא הוי התראות טעק אף דלא ידעי אי בר חיובא הוא או לא ואולי לא יכא לו סימני סרים לעולם משום כיון דלח"כ נחברר הדבר דבר חיובא הוא אחריו אינלאו מילתא דגם למפרש בר חיובא הוי אלמא דחלת לא הוי בכלל הת"ם וה"ג כיון דטיקב נחברר דבר חיובא קבל גמי חייב ועי' ברמב"ם פ"ז מהלכות ממרים שפסק בשומעו שנקרע וגמלא זכר איט נעשה בן סורר ומורה שנאמר כי יהי' לאיש בן עד שיהי' בן בעטת התראה והקשה השע"מ בהלכות אישות למ"ד התראות טעק לאו שמי' התראה קרא למה לן למשופי הא התראות טעק הוא אולי לא ימלא זכר והוכיח מהו ג"כ כיון דלח"כ נחברר דבר חיובא הוא אף דהעדים לא ידעו בעת התראה מ"מ בכלל התראות ודאי הוא לפי"ז חכמ"כ הלא כיון דטיקב בעת מעשה יהי' בצירור ודאי לאו בכלל התראות טעק הוא :

וימה שמזכיר חידוש דין זה מהא דאמרין בשבועות ד' ל"ד אלא ראי' בלא ידיעה האך משכחת לה הא בעי לידע אי בר חיובא הרג או לא לתו ראי' היא דהא התם בעי הנמרא לתשפתי ראי' בלא ידיעה כלל וא"כ ע"כ מיירי שלא ראו אותו כלל טיכף דאם ראו אותו טיכף הא הוי ידיעה וראי' ג"כ אלא ע"כ מיירי שלא ראו אותו טוד מי הוא ופשוט הוא ויותר מה תמה אי על מה שחידש דגם בקידושין לריכין העדים לידע בעת הקידושין למי הוא מקדש מתשע שמא למי שאין טעם בה קידושין הוא מקדש ולא מהני מה שנתבררה הדבר טיכף לאתר הקידושין לדעתי הא אישכא מוכח מהא דכתב הרמב"ם וכן הוא בנח"ס סי' מ"א שאם עשה שליח לקדש לו אשה פתח והוי שם בנייהס שפחה או אשת איש ואחר השליח אחת מהם מקדשת לו אף ששעדים לא ידעו ג"כ בעת המעשה למי הוא מקדש אפילו הכי תל הקידושין כל שיחברר אח"כ שקדש למי שראוי לו וכן מוכח בקידושין דף ג"א כמו שכתבתי לפיל וכן יש להוכיח וזאת מהא דק"ל דאם כתבו גם בלא הכרה שהיא אשתו כשר בדיעבד אף דעדי התעמיה והנתינה לא ידעו כלל שהיא אשתו מ"מ כל שהנע יואל אח"כ מידה מותרת להנשא עיי' ג"כ קס"ז ובה"ש סי' ק"כ ס"ג ולשיטת הח"ם דבקדושין לריכין דוקא שבעת הקידושין עצמן ידעו שהיא ראי' להתקדש ולי' לזה הכי אף שטיכב נחברר הדבר שהיא בם קידושין מ"מ דיש מקדש בלא עדים א"כ אמאי ככלא הוי גם הא גירס' בלא עדים ואף שיש כאן

כאן חזקה אין אדם מנרש אשת חבירו בשביל קטומה ה"ג
 בודאי גם כן איכא חזקה וז' שאין אדם מקדש אלא אשה
 דתפסי בה קדושין חלום חזקה חלומתא היא יוהר דהתם הא
 י"ג משם שפשה כן בשביל קטומה אע"כ עיקר הקשדה הוא
 רק על גוף הנתינה ולזה למדו כפינן חזקה עדים כמ"כ לעיל :

וימה שהכריחו לכ"ז משום קשייתו שהקשה בשבועות ד' ל"ד
 דאמרין התם דקרא דשבועות הפדות לא מיירי אלא
 בעדות ממון דוקא ולא בעדות איכור ויהיח משום דבעינן
 עדות המתקיים בדיעה בלא ראי' וראי' בלא ידיעה חלה לא
 משכחם לה אלא בעדות ממון למדו והשתא הא משכחה נמי
 בעידי קדושין כי ראי' בלא ידיעה הוה הא דמבואר בשם
 מהרמ"פ הובא ברמ"א סי' מ"ב באם ראו אונן שנים מחלין
 והם רואים ואינם נראים לו אז לה לא כלום הוא וכתב ע"ז
 המהרמ"פ דדוקא באומרים לשחוק בעלמא כיוונו אבל אם
 מבחיטין ואומרים שלא קיבלו כלום אינם נאמרים שוב לומר
 לשחוק היה ודמי לאומר לא לוייתו דהוי כאומר לא פרעתי
 חה הא הי דק ראי' בלא ידיעה דהא כה"ג לענין ממון
 אמרינן התם דזה הוא ראי' בלא ידיעה ע"כ אבל באמת
 לפי מה שהוכחו דבקדושין לא לריבין העדים לידע כלל למי
 הוא מקדש ואין לריבין רק לראות הנתינה למדו ניחא הכל
 השום דלא דמי כזה דיני ממונות לדיני קדושין דדיני ממונות
 הא עיקר הגדת העדים אינם באים לחייבו אלא דוקא היכה
 דכפר אבל גוף החיוב מלד עלמו הא מונח על קרקפתו אף
 בלא העדים דהא לא איברי סהדי אלא לשקרי והלכך כיון
 העדים אינן יכולים לגמור פעולתן שאמרו שזה נתן לזה משום
 ע"י הגדתו למדו משום דהא ארך מל למיחר דרך מתנה
 או פרעין נתן לי ולא נעמד עדותן לחייבו אלא דוקא ע"י
 טענתו שאומר להד"מ וזו מלשטרפין דכתי העדים שראו
 הנתינה עם דבריו שאומר לא לקחתי ואמרין כל היוהר לא
 לקחתי כאלו אומר בטורת הלואה בל לידו אטו הנתינה
 דאמרי העדים הילכך כיון דעל עיקר הפעולה שבאו לחייבו
 היכה דהוא מכחיש לא חשבר להו אם לא ע"י אירוף טענת
 הנפ"ד נמלא דהבידור שטדע על ידי העדים מה שלא ידעט
 עד כה לא נעשה רק ע"י ראייה למדו דהא הידיעה לריבין
 לבוא לזה להמהחייב ולולא דבריו הא לא נעשה ע"י הגדתו
 כלום משא"כ לענין קדושין הא אף לגבי נפשם כל קדושין
 בלא עדים לאו כלום הוא ועיקר עדותן לא בלא רק לגבי
 נפשם דבלא העדים נתינת הכסף קדושין לידה לאו כלום הוא
 וכיון שהוכחו דכמה שראו הכפניה ליד אשה אחת אף דלא
 דעי מי היא האשה הזאת מ"מ הוי קדושין מן ההורה הרי
 ממילא ע"י ראייתו למדו אף בלא כוס סיוע מאמרנה עמרה
 כל הקדושין לגבי נפשיהו דהיא נעשים אשה איש נמורה מה
 דלא היטה עד כה וכיון שקי הרי זה בכלל ראי' וידיעה דהא
 לגוף הקדושין שסבי' מקדשה לו באמת הא לזה אין לריבין
 יוהר וא"כ הרי ראו וידעו שאיש אחד קדש לאשה אחת והיא
 אסורה להנשא לאחר והוא נאסר ג"כ בקדושתו' והילכך לא
 משכחה כן ראי' למדו אף שהיא יכולה למד לשחוק טוונתי
 לא איכפת לן כזה דהא לא הולרינה סבירה עדים לקדושין
 בשביל שמה י"ג אזה הכתשה והיא האומר שהיא עמי' יבואו
 אלו ושידו היא עיקר מה שהורה הולרינה עדים הוא לגבי
 נפשו משום דאין דבר שבטורה פחות משנים וכדי לגבי
 ידוהו הא עמרו כל הדבר בעדותן משא"כ לענין ממון דלא
 בוא רק בשביל אמירתו וא"כ הא ע"י ריבון לא נעשה שום
 דבר אם לא ע"י הגדה של הנפ"ד ולכך קרי לה התם שפיר
 דק ראי' למדו וכבר הוא למכין :

וראייתו בספר בא"ה ע"כ ו' שמיכה ראי' דמאי
 אומנתו בקדושין משה ושלחן דף ל"ט בבבלי
 שאמר נסבו גט לחשמי רשע לשחק בה ולא היכה שופו על

חילתו מהני כנון אם חיקף עליה לגג ונפל ומת והשתא הא
 התם כשה שכתבו הנט לא ידעי העדים משום דבר ולא היה
 להם שום הוכחה שדעתו היה להפיל ענמו רק אח"כ שנפל
 מהגג וא"כ אין זה רק בגדר ידיעה בלא ראי' ואפילו הכי
 מהני ממילא ה"ה בקדושין נמי מהני דהא ילפינן קדושין
 מניטין אבל לדעתו אין מהם כוס ראי' דהא לגוף כתיבת הנט
 דבעינן שליחות וטווי הכפל כזה הא מהני כמה דאמר נסבו
 למדו אף בלא אמירה של מי וממילא הא גוף הכתיבה
 והחתימה הא נעשית כדן בהכשר ולא נשאלו לו פתח רק
 הנתינה של הנט שזה נעשה ע"י אומנתו של הכותב שופו על
 חילתו ובה הא אין חשש דהא פסק הרמב"ם ופ"פ דשליח
 הולכה מהכפל אין לריבין לפשוטו בעדים דוקא משום דזה
 דמי לשליח למרום תרומה או כיוצא בזה שאין לריבין לזה
 עדים דוקא וכן הוא בש"פ סי' קמ"א ע"כ הילכך די בדיעה
 למדו דהא עיקר הכשעם דבעינן ראי' וידיעה משום דכתיב
 ע"פ שנים עדים דמשמע דהם יודעים וראו את הדבר כפ"כ
 ההוא' בסנהדרין דף ל"ג משא"כ הא כיון דלא בעינן עדים
 כלל הילכך בודאי מהני אף אומנתו וידיעה בלא ראי' משא"כ
 היכה לריבין עדים דוקא כגון בגוף הקדושין או אם נאמר
 דכזה אינו דומה לדיני ממונות בודאי בעי' ראי' וידיעה ולא
 מהני ג"כ אומנתו ופשוט הוא :

היוצא לו כשוכרל דיון דאם נאמר ככראה מדעת
 הרשע"ה דבעינן דוקא ידיעה וראי' או אומנתו
 שלא יהי' בה שום ספק כלל או בודאי כאן אין שום חשש אלא
 אפילו לדעת המרדכי דמהני אומנתו בקדושין מ"מ הא הא
 לפי דברי הסד הראשון אין כאן בית מחשם כלל דהא ליכא
 כאן שום אומדן דעת שהמקדש נתן המטבע לדה ודילמא היה
 בידה מקודם ואף שהעדים חומרים שהמקדש הי' מחזיר להשיג
 מטבע כדי לקדש בו בהולה מ"מ הא אומנתו או לא עדיפא
 היא ממעשה דשמעון בן שטח באחד שהי' רודף אחר חבירו
 להרגו ומלאו אחרי כן שנהרג ג"כ ואפילו הכי דעת הסו"ס
 בשבועות הוא דאומנתו או אף בדיני ממונות נמי אינו מהני
 וכן אומנתו דר' אחא נמי לא מהני לדין ועי' בעיקר"י בב"ק
 דל"ד כזה דשור שהי' רודף אחר שור אחר שכתב דקמ"ל דאף
 דחזין אף הרדיפה מ"מ לא אמרינן דהוי אומנתו דהא הרנו
 ע"כ וכו' כהא רדיפה שדרך לקדש לאו כלום הוא וגם לפי
 הגדת הסד השני מ"מ אין כאן אומנתו נגמרה דשמה הי'
 מקודם המטבע חתה בית יד שלה ככתוב לפיל ובודאי כה"ג
 בדיני ממונות כגון כנגול לא מהני אומנתו כו' כמבואר שם
 וגם מה שהיא הודית מעלמה שהוא נתן לה המטבע זה אינו
 כלום כמו שהבאתי לפיל בשם חשו' הרשע"ה ואף אי נעמא
 דהגדת הסד השני הוי אומנתו נמורה אף שרשוק לומר כן
 מ"מ נמי אין חשש דהא כבר כתבו דלא מהני אומנתו כמד
 דק דוקא בשני עדים עי' בח"ס שם :

עוד יש לזרף כאן קצת היסור כמה שהבטולה טענה לפיט
 אשר לא שמעה היסור שום דיבור משני קדושין כי
 ההסתאבקי' לשמוט ידה ממנו גרם לה כלבול הדעת ולא שמעה
 מה קאמר עוד אומרת שהיא אינה מבינה כלל בלשון של
 קדושין ועי' בגב"י מהד"ק סי' ג"ט שהספורט שם על הא
 דהכריש הפוסקים כי בלשונות דברירא לו שהוא לשון קדושין
 כגון הרי את מקודשת או כזו"ל כי אינה נאמנת למדו שלא
 הבינה מה קאמר וכי לפחות ספק קדושין כדאיסא באה"ע
 סי' כ"ז ואמאי אינה נאמנת הא ק"ל דעד אחד נאמן באיסורין
 לגבי נפשי' וכו' תה' נאמנת דלא הבינה ולא יחי' קדושין
 כלל דהא ליכא דמכחש לה וסורין כיון דהאי ליסמא ביריא
 לכ"ע דהא לשון קדושין ריעא טעמיה לומר דלא הבינה דמי
 לענין זה כסופין עד החזקה דק"ל דאיט גאמן ומסוק שם
 דמה"ס היכה דלומדן דבר שהוא שלא כגוד החזקה מאמנים
 אף שהוא דבר שפעורה ע"כ הילכך כאן נמי כיון דלא ברירא
 לו ששמעה ואשכח שלא שמעה כלל הא כל כה"ג שאין טעמיה
 פותרם

בטורה להחזיק נחמנה היא לכבדא זו ואף שיש חולקין וסבירי דכל שהוא בדבר ערוה אין עד אחד נאמן אשילו לגבי נשבי' מ"מ הא פלוגתא דרבנן הוא ולשיפת הפוסקים דנחמנה הא גם כן נחמנה היא ועיי' בתבא' רע"א סי' ל"א ותף דמבואר בחכונות הרשב"א הובא ברמ"א סי' מ"ב בקיבלה קדושין דרך חור שבטותל דמבטע שס דלינה נחמנה לומר שלא שמעה לבן הקידושין אלא דוקא במינו דלא היתה שם ידה אלא יד אחר דמבטע דבלא מינו אינה נחמנה לומר שלא שמעה מ"מ המעיין בתבא' הרשב"א יראה דאין זה סמירה לדבריט שמודיק שס וכחז ואף אם העדים אמרו שאפשר לכתוב ולא כהנ שאפשר שבמעה מבטע דהכונה הוא דכל העדים ידעי רע"י קול כזה אפשר לכתוב אמרין דמסתמא גם היא שמעה והייט כיון דלא הי' שם דבר המעכב שלא תשמע משא"כ הכא כיון שיש כהן סבירא שמתם הסדרת לא שמעה אף שהוא רק ספק מ"מ כיון שהוא אינו עד החוקה היא נחמנה לומר דלא שמעה ומה גם כי החוש מעיד ע"ז רע"י סידרא דלינה אין שומעין מה כמדברים :

ובזה פרשתי ששי' הרשב"א בדרי קריאת מגילה הובא במ"א סי' תר"ס ס"ג ע"ז שנבאל אם לדרך השומע לטין בכל חיבה לו לא משום שמע שחכם אחד הי' חופם מגילה כשירה בידו והשיב דלית לדין וראי' מנשים ומפ"ה לו משוכר אחריו כה"כ דיואל אף דסתמא דמילתא נשים חייבן יכולת לקרות אשורית וכן מי שפיגר אחריו בהכ"ל מסתמא אין בידו מגילה כשירה ותמה ה"ל"מ מה מסתפק בזה הרשב"א אשו אף לא ידעיין דאף אם ח"ט ידע פי' המלות נמי ולא הלא גמ' מפורשת היא במגילה אשו אסתרינן וכו' מי ידעיין ולטון לשם מזהה ה' בודאי די כל שמשין החמילת הקריאה כמו בכסיה למה דדי כל שמוגר בחמלת הכסיה כהוא כיהב למה ע"ש שכבר דכתיבה אכל לדעתי בונה הרשב"א הוא ע"ד שחמרטו דהא חזקן פעמים הרבה שהף שהדיוט יולא מפי המדבר בקול רס מ"מ מהרמי שהף מי שמוגר הללו הם הוא סרוד במחשבתו לוי אם תבאל איהו אף תכ"ה מה אמר זה דעת ח"ט ידע אף שפ"ס הקול נכנס לאוזו הלא מבוס דמיוד הוא במחשבתו אף שאיני בוטות מ"מ אין עושה רובם נמימו ובוה מסתפק הרשב"א בזה שכחז אם לדרך לטון בכל חיבה חן רלוט פירוש החיבית לו סיונה המטה אלא הכונה שישיג על כל חיבה ולא יסח דעתו ומחשבתו בענין אחר כי או הדרך הוא שהף שהקול מלך עליו חוק הוא מ"מ ח"ט שימע ענה שקורין ופ"ז הביא שחכם אחד הי' חופם מגילה כשירה בידו כי הדרך הוא כשסתכלין על כל חיבה שזולא מפי הקורא או אפשר להבית דשתי וכ"כ ועי' השיב הרשב"א כי במדרש המחשבה לא איכפת לן בזה כל שהקורא קורה בקול בענין שטוראי שפע אף שהוא בענינו ח"ט אש שמו ע"מ מאחר דהעיין שקול הקורה נכנס בחייו יא :

ומלבר זאת אף אם נחלים בדבר ערוה אין עד אחד נאמן אף היכא דלא איתחוק איסורא מ"מ בנידן דין הא איה לה מני שיטלה לומר דמסתעב הויה אלו בפקדון ושתה החזיר לה ואין שקלי ודידי שקלי דהא לא אמרה מעולם שהמטעב על היתה דדוקא היכא דהעדים ראו מחמלה המטעב בידו או אינה נחמנה לומר דכידה היתה משום חוקה מה שבדי האדם הוא שלו משא"כ כאן דלא ראו העדים אלא מעיקרא כלום ואשילו נחליט שהוא נתן לה משכנע זו מ"מ כיון דלא ידעט וזה עד אחר שכבר יאל חידו בלו אין לו חוקה זו ממילא נחמנה היא שבפקדון הי' בידו ושתה החזיר לה דהא אף בדרי חמוטת אמרין כן דחיתא בנ"מ סי' ע"ס סב"ד ויהלך נחמנה נמי במינו זו לומר שלא שמעה או שלא הבינה וואין לומר מאחר שהף לאחר שהמרה לה המד כי היא קודסה מ"מ החוקה המטעב צדיה זמן עה לפ"ז אם צלט לחוב משום שתיקה ולאחר מ"מ הא ממילא אין לה החללות לומר שלא שמעה ולא הבינה דהא אף לאחר שהמרו לה שקידה וזה ידעה מהקידושין ואשפ"כ

לא הכלכה הרי נכדין הדברים שהעלה בהקידושין ו"א כהנ"כ לציל דכיון דלא שמעה וזה מהמקדש עצמו טבל לומר שאין דעה סומכת כלל על דברי העד ואולי משעה בזה ודאי לא מדברי המ"מ בסי' כ"א שכחז דהא דקי"ל אם מדברים בעסקי קדושין ונתן לה בשתיקה ולא אמר לה הרי את מקודשת מהני הייט דוקא אם הכעל עצמו מדבר לפניה אבל אם אמרים מדברים לפניו לא מהני משום דאינה סומכת על אחרים ע"ש ומה גם הא היא אומרת שבחמת היכף שבשמעה הכלינה המטעב מידה ואף שער אחד מכחישה מ"מ הא לא הוי רק עד א' בהכחשה הילכך מכל הלין פעמא דאמרין אין כאן חשש קידושין ומטורף ליה סבירא רע"א בסי' ל"א דהאי ספק אם ורקע סיכף חו לא הוה רק ספק דרבנן דמדאורייתא שוקמין אומה על חוקתה והילכך כיון דלא הוי רק ספקא דרבנן וגם כהאי דינא דליפתא דהוא משום חשש דשתיקה לאחר מ"מ יש פוסקים וסבירי דבעיין דוקא שדיך אבל בלא שדיך לא חיישי' לפ"ז אי כאן ס"ס ספק אחד במאיתות דאלי בלאת ורקע תכ"ד וספק השני אולי הלכה בהפוסקים דבעיין דוקא שדיך וברבנן בא מקלין וגם אולי לא שמעה ולא הבינה וכנחבאר לעיל ושוד הא בלאו הכי איכא כאן ס"ס כמות שכחז המהר"מ ע"י כ"ד פ"ש מכל הלין יראה מלאה כהיאר נגמור ופ"י ח"ס אה"ע מ"ג ובש"א סי' ע"ז :

סימן צ

בפנים הבאתי דברי הא"ת סי' ל' שהוכיח שדעת הט"ם בשבועות ד' ל"ד דכל אומדנא דמהי כדנ"מ ה"ה דמהי נמי כד"ג ומה"ס ספק להלכה שאם נכנס לרשות חבירו שלם ולא חבול במקום שנעשה פריפה והוא בענין שאי אפשר ליה לחבל בעצמו בשום אופן וגם לא הי' שם שום אדם זולתן או כל שראו אותו ק נהרג ג"כ ע"י ובחמה שכן מוכח ג"כ במהרי"ק סי' קכ"ט ובנ"ל סי' ע"ט וכבר כתבתי דלפי"ו הרשב"א נמי שכחז ממש כלשון הא"ת ע"כ דהוא סיבר נמי כן ויהא זה פשוט הוא דלא דמי וזהו חשש דקי"ל בכתוב ד' ו' דעדות מיוחדת כבר כד"מ ופסול כד"ג והייט אף שראו אפילו אלה האנשים וגם כ"ד הגדול עמהם החך שפלוט עכר על מיסת כ"ד אף שראו וזה נפסע אחת מ"מ כל שלא ראו זאת בחלק אחת פסוד הוא ממיסת אף שאין לך אומדנא גדולה מזו וכד"מ בלאת חייב כה"ג ואף שהא"ת בסי' ל' מסתפק דאפשר דגם כד"מ נמי פסול הוא מן האורה ע"ש אבל ע"כ הוא לא מיירי רק שלא ראו נפסע א' דל"כ הא גמ' מפרשת היא במטות דעדות מיוחדת כבר כד"מ משום דהתם שאר דרך גריה האורה שבר"ג לריכה להיות נוף הראי' של העדות ממקום אחד דוקא אבל כל שראו השני עדים נפסע אחת וממקום אחד או אף שלא ראו רק באומדנא מ"מ אם הוא אומדנא דמהי כד"מ מהי נמי כד"ג שער דהא גם כד"מ אמרין בעירובין דף י"ח בעדים שחילקן פסול ואסין בכשרות פסולין למדות ואף שכתבו כשרים הם ונאמרים לכל דבר מ"מ פסולין האורה אף ידיעי כ"ד שהם למעשה אחת ועדיף וזהו אומדנא דאלין בפרה כד"מ אלא ע"כ דנזק העדות מה שמעידין בשני כ"ד לריכה להיות דוקא טול בכשרות והייט טעמא דהא עיקר מה דשהי אומדנא ילביק וזהו מראה או ידע דשהי ידיעי בלא ראי' והי לא אמר רק על ידיעה העדים כעת משעה שאף אם לא ידעו הדבר רק ע"י אומדנא נמי מהי אבל לא לענין שאר דברים :

ודגה הפוסקים ילפי דמהי אומדנא מהא דמכות ד' כ"א כשבודא דשלמה שכבר דהילד היי מניע לו דמתיקרא רצה הנמ' לומר דאלת היתה עפ"י ריה"ק ואח"כ מסקיין דאלת היתה עפ"י ארין משום דכיון דהאי מרחמא והאי לא קתרוטא ש"מ דקוטשא קאמרה והייט רק אומדנא למד ואף דאומדנא פו לענין ד"ג שראי לא מהני דאף לענין סיכר פגונה היא אמרין כיצמות ד' קי"ח דפעמים אדם מקלוקל לנשאי כד' להסוד

להפסיד להחריגה משום תמות נפשי עם פלגשתי. וע"ש
 בירושלמי י"ל דהיכא דנחמק או הדבר בלב הדין ונחממה
 חבלו המעשה כי הוא כן חף שאין דבר זה במקום אחר מ"מ
 כל שצדקה זה נתחמם חללו שהוא כן יכול לפסוק בזה ע"פ
 דעתו חס הוא ג"כ עובדא דר' בנאה ג"כ ד' נ"ט דאמר לכו
 זילי חטבי אקביי דבי אבוב והפקיע ע"י כן הירושא מכל
 הירושא חף דבדולחי כל כה"ג אין זה כלל ללמוד מה בדוכתא
 אחריהא דהא כמה חליפי איכא בעלמא דלא זרידי בכבוד
 אר"ה מ"מ כיון דפגשיו נחממה לר' בגאזה דכל בני דחביבי
 לא בני דהויא גברא הס רשאי הוא לפסוק כפי לאומדנא שלו
 וכן הוא מציאר מלשון הרמב"ם פ' כ"ד מסנהדרין פ"ט וכ"ז
 נכלל בכלל דין הדן דין אמת לאמיתו שנתחמם לו כמה חס
 דלא כהנה"מ כפי ט"ו שכתב דלא מהני לאומדנא אלא דוקא
 אם האומדנא הוא לכל השולם כולו משום דכל דבר הידוע
 לכל אין זה כלל בגדר פדות כמ"כ הסו"כ ריש האשה רבה
 ד"ה אחי גברא וכו' משא"כ היכא דהאומדנא אינה ידועה רק
 לדיינים לחד לא מהני :

ולכאורה

משמע איפכא בטעושת דף ל"ד דאמר לימא
 ריה"ג דאמר דעדות ד"ר איט מתקיים בידיעה
 בלא ראי' לית לי' הא דר' אחא דגמל האומר בין הגמלים ונמלא
 גמל הרוב בלדו דאמרין דהוא הרוב דאי לית לי' הא משכח
 לאומדנא נמי בד"ג כר"ש בן עטת שמאל שהרוב מפרפר ולסברת
 הנה"מ מה דומא הוא זו התם בגמל הכל יודעים שבסוף
 ההוא דרטי לזיק משא"כ צבועא דר"ש בן עטת הא לאומדנא
 א לא יתנה ידוע רק לו לבדו וגם דבריו הם סיפוך כפי
 הכראה מכל הפוסקים ועיי' ברמב"ם שם שאמר שכתב שהדין
 יכול לפסוק ע"פ לאומדנא שלו בקשה א"כ למה ליה הסורה
 לדון פ"ט שני עדים דוקא וסירן דהסורה מיירי היכא דאין
 הדין עלמו ידוע אם הוא אמת או שקר ולהנה"מ למה לו
 לומר כן הא שפיר מדי מיירי חף אם הדין יודע הדבר רק
 דכל השולם אינו יודעין וגם מדבריו עלמו נראה שכל לחלוק
 על הרמב"ם ומה שהכריחו ליה מהא דאמרין שאם הב"ד
 ראו בלילה שאו אינו נעשים דיינין אינו יכולין לתאר לדון
 ע"פ ראייהו ואמאי הא אין לך לאומדנא גדולה מוז כיון דהם
 עלמן ראו אח הנועשה אבל לא קשה מידי דהתם כיון שנעשו
 פ"ח עדים בדבר הזה הרי פסלתה הסורה בפירוש מלהיות
 שזו דייניס בדבר הזה מה מנה"כ וכיון שכן הרי הסקיפ לט
 הסורה דבדבר הזה לא חליקין בתי לאומדנא כמו דלא מהני
 משה ואהרן להיות עדים יחד חף דבדולחי ידעין דקושטא
 קאמרי וכל עיקר טונת הרמב"ם והפוסקים שכתבו דלאומדנא
 דדיינים מהני הטונה הוא דלאומדנא דמי ממס כמו ראי' וכל
 היכא דראי' הדיינים מהני כגון ביום או מהני נמי האומדנא
 הנעשה אללם ביום אבל בלילה דלא מהני ראי' להיות דיינים לא
 מהני נמי האומדנא הנעשה אז כמו דלא מהני לדון ע"פ קבלת
 הסודת הנעשה בלילה חף דזה נמי לאומדנא גדולה היא ופסום
 הוא וכעין זה פירן נמי הנה"ג כפי ט"ו שם ולפי"ו יוכל להיות
 שכה"ג מהני נמי לענין ד"ג :

ואין

לנקמות לפי הנחה זו דכל היכא דהב"ד הביט על
 טוריה ונחמק אללם שהוא כן חף דלאחרינא הוא רק
 הסערה בעלמא מ"מ כיון דלזה הב"ד נחממה היטב יכולין לדון
 ע"פ דעתו דהא בעובדא דשמעון בן עטת משמע שם דלדידי'
 נחממה הדבר היטב שזה הרגו דהא אומר לו רשע מי הרגו
 לזה אפי' לא יתנה ואפילו הכי קאמר שאין דמן מסור בידי י"ל
 דהא חלי משום דהא קי"ל בנחמ"ד י"ב רבננהדרין שראו
 בנחמ"ד הרגו את הנפש אינו נארג עד שיצמדו בכ"ד אחר
 דכשיב עד עמדו לפני הפדיו לתפסתו וכיון שכן הא לגבי כ"ד
 אחר בנחמ"ד אין זאת רק לאומדנא דאפשר שהוא הרג את עלמו
 דלאמרין בטעושת דף מ"ו לענין נחמ"ד לכן קאמר שפיר שאין
 דמי מסור בידי וכתובתה בגמ' דמדתה לאחרינא א לאומדנא
 דר' אחא חף דהרמב"ם לחד דין זה דמהני לאומדנא כד"מ

מהא דכתובת דף ע"ה דמפקין חפ"ים מימני בלאומדנא
 והמשיין שם יראה דעיקר הדבר דמחוקין דנחמק הוא של
 הנובע הוא משום כיון דאיט רגיל לבא לביהס א"כ מנין הוא
 יודע בהסימן והא לאומדנא כוז טודאי לא חסבי כד"ל דהא לענין
 ד"ג חייסין אולי ע"י קפילת או שם איל ומכש"כ האא דאפשר
 לומר דדחיק ונגנס וראה הסימן וחף דכאן איכא נמי הסברא
 דהנפקד איט אומר הא זה טודאי לא כלום הוא כדאמרין
 בעלמא יש מתרושש וכו' אלמא לאומדנא דמהני כד"מ מ"מ
 כד"ג לא מהני י"ל דההם שאפי' דכיון דהוא"ל טוען כרי והס
 שחא הא כהכ רביט אכן פאלס כסוגי' חקטי על פקאבו
 והובא כש"ך ס' ל"א דחף דאין קי"ל דכרי. וממא לא אחרי'
 כרי עדיף מ"מ כל היכא דאיכא ליה עוד סברא כגון חוקה
 שליח עשה שליחותו או כה"ג או אמרין כרי עדיף וה"ל הא
 איכא כאן הני טעמא דמכח דהפקדון הוא שלו וחף דבעלמא
 לא סמכינ ע"י לחד מ"מ הכא כיון דאיכא נמי כרי ונחמ
 סמכינ ופסום הוא :

אמנם

מדברי הרמב"ם משמע להדיא דמחלק בזה דחף
 כד"מ מהני לאומדנא מ"מ כד"ל לא מהני שכתב
 בפ' כ"ד מהלכות סנהדרין ח"ל יס לדין לדון כד"מ ע"פ
 הדברים שדעתו טפה להם שהוא אמת חפ"ים שאין שם ראי'
 ברורה לפי שאין הדבר מסור אלל לטעו של דין א"כ למה
 הלריכה הסורה שני עדים וכו' הרי להדיא דד"מ דין ע"פ
 לאומדנא ולענין ד"ג כהכ להדיא להיפוך בפ' כ"ז ח"ל אין כ"ד
 עונשין בלאמר הדעת אלל ע"פ עדים כרא' ברורה וכסה"מ
 שלו ס' ר"ל כתב עוד יותר מזה שגריכין העדים לראות ההרגה
 מחש הרי מצואר שיש בה חילוק כד"מ דר"ל וכן מלאחי בנלה"מ
 חלק אה"פ שמציא ג"כ ראי' לזה מד' הרמב"ם הללו וחף
 שדברי הרמב"ם עלמס יש לדחות קלח משום דהא כפי"ח
 מהלכות סקי ממון כתב נמי כן ח"ל אין חוקין משתלמין
 אלל כרא' ברורה וכו' עד שראוהו עדים כשרים וכו' וע"כ
 כונתו היכא דאיכא לאומדנא ברורה וא"כ גם כאן אפשר לפרש
 כן מ"מ יש להוכיח זאת מספר המלות שלו שם שכתב זאת
 בכלל הל"מ שלא לדון ד"ג ע"פ לאומדנא וליף זאת מקרה
 דכתיב וקיי ולדיק אל סהרנו והוא מהמחללתא פ' משפטים
 והרמב"ם חשיב זאת לדרשה נמורה כמצואר בהרמב"ן שם
 וכיון שכן הרי ע"כ מוכח שיש חילוק בזה בין דין ד"מ לר"ג דהא
 הא קרא כד"ג דוקא כתיב וכמו שאר הדברים דילפינן מהאי
 קרא דהם חוקא כד"ג ולא כד"מ ולדעתו הוא ראי' ברורה
 ובוה יש לתקן ג"כ ד' הרמ"ה כבור ס' ל' על הא דאמרין
 בטעושת ד' מ"ו שהם החבלה הוא במקום שאי אפשר לו בשום
 אופן לחבל בעלמו ולא היה שם אדם אחר וזלקן טעל דמי
 חבלהו בלא שבעה וכתב ע"י הרמ"ה דה"ל אי איכא שם
 איש אחר רק דברור לט דהוא לא חבל טעל ג"כ בלא שבעה
 ופשוטה הדברים כמה דכתב אי ברירא לט הייט שהוא מוחק
 לט בכשרות שבראי לא יראה להטות למכירו כדי לחייב לאחרינא
 וכן מוכח מדברי הפרישה שם רק שהקשה עליו מהא דמטהדרין
 דף פ' דגרים שהיו פומחים ואלא חן מכייהס והרגו שניהם
 שהוא אדם כשר ונחמן אפילו הכי לא מחייבים לחדך מכה הא
 חוקה עיי' בשס" ח"ה ס' קכ"ג שהקשה כן וחף שיש לתקן
 משום דהתם בטעושת הא החבל ד' ומסת כרי מי משניהם חבלו
 הילכן כיון שהשמי שחוק ג"כ בכשרות נאמן משא"כ הכא הא
 כשר נהרג וליכא כאן מי שטוען כרי מ"מ ע"כ חילוק זה איט
 דכיון דאין חשדין שהחבל שכתו לחדך לחבלו כדי להעליל
 על השני כמו שכתבו שם הפוסקים ממילא אין קטגרי כלום
 כמו שכתב שם השב"י אלל אם ימלא שיש חילוק בלאומדנא
 בין ד"מ לר"ג אחי שפיר דנחממה כל שחכירו הוא אדם כשר או
 לאומדנא גדולה היא שזה לא עשה כלום ולכן נכתב משפטינן
 ממונה פ"י סברא א משא"כ בסנהדרין כיון דהוא ד"ג הילכן
 לא חליקין התם בתי לאחרינא. ולא דמי סא דרש"ה לבי
 דאמר'

הא שובדא על המשנה דכ"ד מואמד משמע דרריס מהאי דע"י
 שנים עדים דמואמד לא מיקטל וידיט משום דמשמע לו ע"י
 שנים עדים שרוא אח המעשה וכו' ויש להבין דהא נס נפדות
 ד"מ נמי דכתיב ע"י שנים עדים וכמו שביארת הקשה בן הרמב"ם
 כפ' כ"ד מהלכות סנהדרין ומתוך דקרא דתריס היכא ליכא
 אומדנא לדידיה וכו' היכא מיידי ר"ש בן ספח רח"י מהאי קרא:

ועוד קשה דהא אומדנא שאי אפשר להכחשה דומיא דנחבל
 שהביאנו היום' בשבועות הא זה מהי לטלי עלמא
 לפ"י ע"כ לריבין לפרש דהו גופא בכלל רח"י העדים הוא
 וא"כ מגיל לר"ם לחבושי מהאי קרא אומדנא דידה הא מלני
 למימד דנס שובדא דידה הו בכלל רח"י משום הלכך מדלכ
 דר"ם סובר דשפט הכתוב דע"י שנים עדים משמע רח"י ממש
 וקרא אלא שפיר סובר דכ"ד כיון דכתיב נמי או ראה או
 ידע דלפיכך מהו דר"מ מתקיימת בדיעה לחד דהא לטלי
 עלמא האי קרא לא מיידי בד"ג הלכך אמר האי קרא ומסקי
 משמעותו ולייבין לזקמי דהאי ע"י שנים עדים הוא לאו
 דוקא רח"י אלא ה"ה ידיעה דהייט אומדנא או כמי שתיבין
 הרמב"ם דמיידי היכא דחיש יודע לכ"ד משא"כ לענין ר"י הא
 סירין הרמב"ם כדורא לא סייך כאן דהא ליכא למימד והקרא
 מיידי היכא ליכא אומדנא דכ"ד דהא בד"ג אומדנא דכ"ד
 בשלמא כדורא לא מהי דהא אפילו אם רוא בשלמא כיום נמי
 לא מהי או משום דכתיב ועמדו לפני הבה או משום כיון
 דחו דקטל נפשא טוב לא חו לו וזכור דלאמרינן גמטת ד'
 י"ב מנין כהנהדרין שרוא באחד שהרג וכו' וגם לומר דהאי ע"י
 שנים עדים הוא לאו דוקא רח"י משום ז"א דלמא לן לאפקי
 הקרא מפשטא ואף דכ"ד מפרשינן בן היט משום דליכא קרא
 אחרינא ומסקי משמעותו משא"כ בד"ג כיון דליכא קרא ע"י
 מפרשינן כפשוטא:

ואין לומר דהילך כהו דר"מ מד"ג מוכח משפט אחד נמו
 דלפיכך לענין שאר דברים הא זה אינו דהוא לענין
 דיני אומדנא לא נתקבל האי יפותא דהא בד"מ מהי אומדנא
 דכ"ד עומן כל שרוא האומדנא כיום ובד"ג לא מהי וכיון שכן
 מפרשינן לקרא כפשוטא נמלא מוכח לשיטת היום' דר"ש בן
 ספח סובר דלא מהי אומדנא בד"ג והנה הרמב"ם ע"פ
 מהלכות עדות כתב ששואל אף שהוא יודע כדור מ"מ פסול
 לעדות מן הסורה דכתיב וראו' עד או ראה מי שרוא לראות
 וכתיב הכנה"ג בס' ל"ה דדרשינן כל מי שיש ברא' י' בדיעה
 ומי שאיט ברא' איט בדיעה והוא ע"ד דלאמרינן כל שאינו
 בקשייה איט וכו' וכו' וכו' לפ"י אפשר לומר דאף מריב"ג
 נמי איט מוכח דאילי בד"ג כתיב אומדנא וכאן ליכא נמי הקרא
 א דלא אוליין הכא כתיב אומדנא ואף דמכרי היום' שם מביאר
 להדיא דאי אוליין כתיב אומדנא בד"מ ה"ה דאוליין בד"ג היט
 דוקא קודם דמסקין דכ"ד ליכא רח"י בלא ידיעה אבל למסקנא
 יכולין לומר דריב"ג נמי סובר כהאי דרשה שהביא הכנה"ג
 ע"י הרמב"ם דכל שאיט ברא' ליכא נמי בדיעה וכיון שכן
 דמריב"ג וכן רח"י האף הוא סובר ומר"ש בן ספח ע"י שיטת
 הרמב"ם מביאר שסובר דכ"ד לא מהי שם אומדנא כדורא
 הכי הלכתא ונראה דמשום הכי ליכא דין זה בפסקי תוס'
 בשבועות שם משום דהוא"ל ג"כ לא כפשוטא וזאת להלכה ולפי"י
 נס מהרשב"א נמי אין רח"י וזה שכתב דבדקדושין בעיקר רח"י
 ידיעה היט לאפקי האי רח"י וידיעה שמיא במעלה שם
 בשבועות ד' ל"ג דאין זה לא סייך כלל כדקדושין :

ובתוספות יבטוס ד' קפ"א על מה דאמרינן היום
 דחיישינן דלמא נפגול פרחא וליי סקו דהא
 במסות ד' ה' אמרינן דלא חיישינן לנפול פרחא וסרינו בשם רבינו
 מנחם דהקס במוט שאי דכין דהעדים הם לגביש אם אפוא
 דנגמלא פרחא וליי הו להם למשני בן ומגלא ספט שונה
 דלא וליי בגמלי פרחי ע"פ . ויש להבין דבשמיטה ד' ל"ד
 למרינן

דלאמרינן דטור שה' רופה ונפלא שר הרוב כלדו דלא מהי מה
 דהאי שור מוחק הוא לענין יוצר משאר שורים שהיו שם דשור
 שהוא לזו בר דעת חקתו לזו חוקה אלימחא היא דיטל להיות
 שנתמרמר כעת וגמל משא"כ חוקת דקוית דחוש שהוא בר דעת
 חוקתו חוקה נעדרה ונמירי טבא לא הו בישא ומה"ס דלאמרינן
 ככתובות ד' פ"ה דע"י אדם תשוב שמכירין בו שאיט משקר
 מרעינן לשטרע על פיו וכו' והנה"ג דהתם לא מהי סברא א רק
 לענין דמרעינן לשטרע הייס משום דלפטול לגברא בעיקר תרי
 סהדי חוקא משא"כ כהא דרבינ' הא האו אדם כשר לא
 מסהדי על אידך כלום ואם לא ה' שם האדם הכשר הו אידך
 ממילא חייב בהשלמות רק דהא רואה לשטרע כשיל השי שמה
 זה חבלו ע"י אמרינן כיון דהשגי אדם' כשר הוא ונאמן לא
 חשדינן לו ואידך מההי"ב ממילא מכה האומדנא :

מידו בלא הכי י' לענין דברי הרמ"ה מהא דאבא חלפא
 והוא ע"י דברי הראב"ד פ"ה מהלכות חובל שכתב
 דהא דנחבל נשבע וטפל הוא לא משום קנטא כמו שכתב
 הרמב"ם רק הוא מדיעא משום דאין דרך של אנשים לחבל
 בטמאם או לבקש מחנידו לחבלו כדי לפצוע ממון מאידך לפ"י
 הא לא דמי רינא דרבינ' לזא דסנהדרין דכאן כיון דליכא
 טרי חוקות חדא הא דאין דרך לחבל בפגמו וגם חוקה כשרות
 דאידך משום הכי תולדין פתון ע"י זה משא"כ התם הא ליכא
 רק חוקה כשרות לחד וזמנה אי על הבט"ה שם שכתב שגרעה
 הרמב"ם יחא' ודעיה ספדן הוא דלרמב"ם שחבל הוא
 רק משום קנטא א"כ מ"ל לרבינ' להוסיף עוד קנטא מה
 שאיט מביאר בנמרא כלל ולעשה כדור הוא והמהרי"ק בשורש
 קכ"ס אחר שהוכיח מהתם דשבוטת ד' ל"ד שכל אומדנא
 כיון דלא מהי בד"ג ה"ה דלא מהי בד"מ הקשה מהא דק"ל
 בטלה תלמודא דבדיני משטות אוליין כתיב אומדנא כגון כהא
 דכתיבות ד' נ"ה שלא כתב לה אלא פ"מ לכוונה וכן כהא
 דכין ולא דלמריט ליה חי שם דף ל"ו ואף לענין פרוה
 החמודה ק"ל דאוליין כתיב אומדנא כמו במסותן שאמר כתיב
 נט לאשפי יש לתקן וכדורא היכא דהמעשה מבורר הוא אלא
 הדיירס אלא שאיט משופקס באומדן דעה היתה או המגרש
 התם אוליין כתיב אומדנא אבל היכא דגוף המעשה לא נתברר
 אלא הדיירס כגון בגמל האחד בין הגמלים דגוף העיניה נמי
 אין ידוע לט אם נגח או לא כהו כיון דאחיה רואה לחיבו מכה
 האומדנא ולומר שנגח סבירי רבגן דפלגי' על רבי אחא דכה"ג
 לא אוליין כתיב אומדנא פ"ב . ויש לי להבין דהא בב"ק ד'
 מ"א אמרינן וכו' מאחר דהתם קמלין לו מוסד היכא משכחה לה
 ואמר רבה דמיידי שאפיהו לשלשה בני אדם ופירש רש"י שכן
 אמרינן ואחרו שאם לא כתיב הוה הורגן ע"ש ודין זה הא
 דמי ממש לגמל האחד וכו' דהא גם כאן איט באין לחיבו
 בחיוב חדש לשלם טפר דהא תם פטור הוא מן הטפר וא"כ
 האף מחייבין ע"י אומדנא בחיוב חדש לעשות ע"י אומדנא
 שלט לעמוד וע"כ דהו כתיב כר' אחא ואף דכתיב אפי' ולאמר
 דאומדנא לא כתיב הוא פ"מ מה טעמא דדבא ועוד דהא
 בירושלמי כאן ליכא סברא א בשם ר' יוסי בר' ארינא וכו'
 מרינן היום עליו מירי וקשה דהא לענין ד"ל ק"ל דאפילו אם
 אחד אוטו למיתה מ"מ כל שלא מה איט חייב עליו כדאיתא
 בסנהדרין ד' ע"ח וע"י קמין ד' ח"כ סוף ע"ב ומכ"כ
 אומדנא כי האי שרין בעד דף אחיו לפ"י למאדא מכה
 כמו שגריה מרמב"ם שם חילוק באומדנא בין ד"מ לד"ג
 ובעיקר רח"י שהביאו סה"ש דבשבוטת ד' ל"ד ד"ה דהו וכו'
 נראה דלא להלכה כתיב בן רק לפירושי שמעתינו לחד חדע
 דבסנהדרין ד' ל"א אמרינן כ"ד מואמד דלא מיידין בד"ג ומיידי
 ע"י שובדא דר"ש בן ספח שאמר שראה אחד שרין אחד מנינו
 לחורבא ורן אחיו ומלא כהו מאמר זה סייף כידו ודמו
 חטטקף אחד לו מה אפוא אפן דתך מסור כיד שגרי אחריה
 טורה ע"י שנים עדים יקום דבר . וכתיב סה"ס דמדייטי

הדיו לקבל המקח מ"מ כיון דמתוסר עדיין קנין גמור יכול לחזור בו מכח האומדנא דאדעתא דהכי לא קנה פ"ט לפ"ז בנזק דדון נמי כיון דהוא רק קשה"מ כל היכא דלרא לאומדנא יסלין לבטל אף שאיט דומה לאומדנא דהרא"ש ה"ל :

פ"ד עדיין יש לחלק כי ההם בעובדא דכ"מ אם יתקן ע"ד יש חשש שלא ישאד המקח לגמרי וכן בעובדא דחשבוט דהרא"ש הא התם הו מוס דלא הו"ד משא"כ בנזק דדון אף עם יעלה גורלו לנצח מ"מ אף בלא רק איתור וזן למד לפ"ז הא תלי אם איתור וזן האשאלן היא מעיקר תנאי היוזג או לא כמסאר בש"ך ח"מ סי' כ"א פ"ט :

ג בעיקר הו"ד של הנכ"י מהא דכ"מ יש לעקב עליה פ"ט דברי הרמב"ם פ"ו מאלכות מעילה שפסק בא"ס קנה חפץ ממעות של הקדש ולא משך אם הוא מישראל לא מעל ואם מנכרי מעל והקשה עליו רב"מ דהוא הישך בגמרא דכ"מ דף מ"ח ובטורות דף י"ב דזה הוא חקא לר"ל שסובר שמעות אינן קוטת מן השורה אבל לר"י דעיקר הקב"ן מה"ט בשראל הוא בכסף או נהפך הוא דבישראל מעל ובנכרי לא מעל אמתס יפה חזק בזה הלח"מ פ"ג מהלכות מדרה וכן הוא בבבאר הגר"א סי' קל"ד ומזן דבריהם הוא דהרמב"ם סובר

כי אחרי שיקרו חכמים קנין המעות לגמרי פקדו שאפי' במלי דאיסורא כגון במעילה או כה"ג מעות לאו כלום הוא והוא ג"כ שיצא התוס' בפ"ז דף ס"ג ר"ה הא וכו' וגראה שנס דעת הש"ס כן הוא שפסק בס' קל"ח שזכרות מעלסלין נקנה בכסף למד מטעם דהא לא שייך התם נשרפ חטין בעליה והקשו עליו הבית אפרים ובעל מראות האובלות ושאר מחזרים דמנ"ל וזהו הא הגמוי"י בפ' השואל כתב דאף שפירות מעלסלין נמי אינן נקטות בכסף למד פ"י"ו בזה בשעה"מ סי' קל"ח אבל לדברי הלח"מ נטון מחר משום שהיה קשה לו ג"כ למה בנתן דמיו הקדש לישראל בעד חזה מעלסלין לא מעל משום דמעות אינן קוטת כמו שפסק הרמב"ם בפ"ו מהל' מעילה ותיקף בסמוך כתב שאם נתן פדושה לבנן או לכל בעלי אומנות מעל ומוכח שם דאף בישראל הדיו כן ואמ"ט הא מעות אינן קוטת אלא ע"כ דהתם שאפי' כיון שהוא ארט בא רק לשכור את האומן וכלי אומנתו כגון התפארות כדלמרי' התם בב"מ הלכך כיון דאינו רק שפירות מעלסלין וזה נקנה בכסף למד ומשום הכי שפיר מעל וכן מלמדי אה"כ בנה"מ סי' של"ג ותמה אימי שלא הכיר דברי הלח"מ הנ"ל לפ"ז אף כ"כ ראי' מהא דכ"מ משום כיון דעיקר חכמים הקב"ן של הכסף נחבטל לגמרי ולא נשאר רק התקנה של מי שצרט למד וזוה בעלילה כ"ד מעלסלין איתה משא"כ בשדוכין כיון דנעשה קנין גמור כדון און ראי' לומר דפ"י אומדנא כו יפבטל הקב"ן וכה"ג כתב בש"ך בב"י קל"ח פ"ק י"ד דאף דבשאר הקב"ן היכא דלא סמכא דעתא ק"ל או פריש וסמכא דעתא מהי כדלמרי' בפ"ק וקדושין פ"ט לענין קב"ן כסף לא מהי תנאי זה משום כיון דעיקר חכמים קב"ן של כסף דמי כמו שמתנה שרובא הוא שיקנה לו באפירע לטד חזאה ודאי לא מהי פ"י"ט ואף לדעת הרמ"א שם שפסק דמהי תנאי אף בקב"ן של משום מ"מ אינו חולק ג"כ על ה"י דלמרי' שיקרו לגמרי קב"ן המעות רק הפס שאפי' משום דגמי למד דכיון דהא דעיקר קב"ן המעות הוא רק בשביל טובתו של הלוקח הלכך מלי לומר אי אפשר בהקנת חכמים שתיקמו למוכרי ופי"י בשעה"מ שם שכתב ג"כ בגר"א ו הלכך און כ"כ ראי' משם :

אבנ"ם לדעת יש ראי' ברורה לה מהא דכ"ב דף ג"ד דלמרי' התם דישאל שיקה קרקע מנכרי ומזן הכסף ולא כתב עדיין השטר וזה אחר והחזיק בה וזה מטעם דנכרי כיון שהגיעו המעות לידי הישראל לא קנה עד דמטי שטר לידו הלכך די לאו כהפקד וכתב שם הרא"ש דאין רשות להלוקח הראשון לטובת המעות מהנכרי ולומר לו

אחריק הקרא דטובות הסודות לא מיירי אלא בעדות ממין דוקא ולא בעדות נפשות ומפיק לה ריה"ג מדכתיב והוא ראה לא ידע ומיירי בעדות המסקיימת בראי' בלא ידיעה ובדיעה בלא ראי' ובדימי נפשות ידיעה בלא ראי' אשכחן כעובדא דר"ט בש"ס שרדף אחרי ומלא הרוב מפרפר אלא ראי' בלא ידיעה לא אשכחן דהא צמי מידע אי בר חיובא הרג או לא והנה ראי' בלא ידיעה דמזון אמריק לעיל דף ל"ג דמשכחת לה כגון דלמד ליה מנה מניתי לך צמי שו"פ והוא אומר להר"מ ואה"כ בלו ארטו פו"ט שאם היה אומר שאותו מנה היה מתנה או פקדון היה נלמן כיון דאין העדים מכחישים ארטו בזה ועיקר החיוב שלו הוא רק משום דמלטרסין הכחשתו עם הערת העדים וידיד משום דכל האומר לא ליידי כאלו אומר לא פרעתי דמי לפי זה בזה דרביט מתחם נמי הא בזה שאמר העדים דכח בשכחא בפניא עמנו הייחס כסורא זה לא כלום הוא דהא אשכר דבגמלא פרחא אולי וא"כ ממילא הא חסר כאן ידועה מהעדים ולא נחייבו רק מחמת שסתקו ולא אמרו דבגמלא פרחא אולי והו בכלל שתיקה דהוא כבודא וכיון דעיקר החיוב בבב"ד תלי הא וזה לא הו רק ראי' בלא ידיעה מהו כיון דכאמת לא קי"ל כן רק לאומדנא בר"ג בלאו הכי לא כלום הוא רחא כנגש"ד :

סימן צ"א

נשאלתי באחד שהיה לו זכות הנחה לנאמע סמרינה השני ועל סמך זה נשתדך באיפן שהחזינה הדי' קודם ופן הסקרא פריחו ותיקף לאחר קה"ח יצא הדק החדש שבקר יהודים שאינם ראים לעבורת הצבא לא ישלימו המסגר של המחויבים רק סהיהודים עצמם שע"פ וזה הודע לבצ"י וזוה הנחה יען כי רבים בעצרי עמינו עלולים להשאר מחסת העדר בריאתם בידוע לא כן עכשו שהשלמה המספר משי' על היהודים עצמם מהסקרא קרוב הרבר שיגיע החיוב ג"כ לבעלי ההנחה וענה סתירא הצד השני לעשות החתונה קודם הסקרא אולי יגיע חיוב ההשלמה גם להמשודך ולהמתין עד אחר הפרחיוו קשה עליו ומחמת כן רוצה לבטל השידוך אם הדיו עמו או לא :

תשובה הנה ידוע דעת המלמ"ל פ"ו מהלכות זכיה וכן הוא דעת הנכ"י י"ד סי' ס"ט לחלק בין הא דכתבו התוס' בכחוטות דף מ"ו ר"ה שלא כתב לה אלא פ"מ לכונסה ולא אמריק אומדנא דאדעתא דהכי לא נחייב אלא דוקא היכא דליכא כאן ג"ד השני כגון במתנה או דהאומדנא אינה טעם לכשרי כלל אבל בלאו הכי לא אמריק כן דל"כ ארט המוכר דבר לחבירו ואה"כ ארט בזה חזה קלקול לימא לי דאדעתא דהכי לא קניתי אלא ע"כ כיון דאיכא כאן ג"כ דעת אחרת מלי חידך לומר לו מה חזית למייל בחר דעתא דידך זיל בחר דעתא דידי ואפי' סתמא מכרתי לן פיין שם והתסוררו טלס ע"ז מדברי חכמות הרא"ש היכא בזה"ע סי' ל בהמרה אחת המשויכס שיכל הוד השני לבטל השדוך מה"ס דאדעתא דהכי לא נשתעבדו אף דאיכא התם ג"כ דעת אחרת ואפ"ל הכי אמריק אומדנא וחילוקי המחזרים הללו דער כאן לא כטבו האוס' דכל היכא דאיכא דעת אחרת לא אמריק אומדנא כו אלא דוקא היכא דנמך הדבר לגמרי כגון שקנה התקן בקב"ן גמור ורט מחוסר עוד דבר ליה אבל במקום דליכא רק חוב ושיעבוד לעשות דבר האו אף דהיכא ושיעבוד נעשה כדון מ"מ כל שם אומדנא למד דע"כ לא נשתעבד אמריק אף דאיכא ג"כ דעת אחרת ועיקר ראי' הנכ"י הוא מהא דאיכא בנה"מ סי' ר"י והוא צמרת דכ"מ ד"מ בעובדא דמי לנעשבה ליהוא חזרה לפי פרוק רופילא דמבואר מהי דאף דעדיין לא בא האוס"מ כיון דלא קנה עדיין המקח בקב"ן בעד רק במעות למד אף שפ"י כן מטעמד הוא מצד

אב"ל ז"ל משום שאם היינו דנין האומדנא לומר חילוי היה הליקח יודע שהגברי חייב בשניני המשות ליה ימלק נפשי' מהשדה בודאי לא היה קונה מהאי' משם שחל' ויכה בו אחר נגמיי' או היה שפיר אפשר לחלק כי האומדנא כו' הא לא חלי' היא בדעת הגברי המוכר כלל כי למה לו לעכב בדבר שאין טעם לו ויהי זה דומה למש"כ השום' בכ"ק ד' ק"י ובכתובות לענין יבמה שנפלה לפני מוכה שחן שבה לא חלי' כלל בהמקדש משום שאיך מושג מה יהיה אחר מוטו פ"ט' חבל בזה הא לא מסתפק הקונה כלל כי זאת יודע ברור שדרך הגברי המוכר שכל שניני המשות ליהו הוא מסתלק נפשו מהמכירה וכו' אין אדם מסתפק כלל כדמזכיר מלשון בנמ' וגם אם היה בזה חזיה ספק בודאי לא היה יסול אחר לוטות בו מהשקפה כיון דאיכא ספק בגוף הקנין שלו או ספק חזקה מרא' קמא עדיפא כדופ' אלף פ"כ אה ברור לכל שהגברי מסתלק מהשדה ולא שייך כלל בזה האומדנא רק שפיר האומדנא שריכרו בו הראשונים שם הוא דלמדין שאם היה יודע שאחר זכה בהשדה לא היה קונה ומתחת כן רוצה לתבוע המשות מהגברי וכו' הא שפיר יכול הגברי לומר אי לא מכרתי לך על דעתך רק על דעתי' וגם הא ק"ל שאם נרדס להתטת חזיה דבר בהמקח שלא יתקלקל פ"י חזיה סיבה או הפגאי מוטל על הלוקח להתטת ולא על המוכר כמו שכתב הרשב"ם בריש פ' המוכר את הבית' וק' מוכה בתום' כהויות ד' מ"ז שם וא"כ יסול הגברי לומר לו אם אמרת לי שלא אסתלק מהמכירה עד אשר אכתוב את השטר הייתי עושה כן ועכשיו הרי אחס בשתיקוודך גרמת לך היקח הילכך אין בחילוק זה ממש' ומה שהביא כן ג"כ מספר דברי חיים ח"א לא מלאהי שם רק בחלק אה"ע סי' ל"ז ולא מוכח שם מידי ואורכר' קמא משמע לסיפוד פ"ט' :

ומזה תמה אי מאד על האיכא דלמרי במל"מ פ"ו חזיה שם שכתב דהרא"ש בתשו' בנהקלקלה אחות המכורכה שטיבד שפ"י בן יטולן לבטל השידוך אולי הוא בשיטת רבו מהר"מ ממוטנונוג הוכח במרדכי פ' החולן ביבמה שנפלה לפני טוב' דת' שנפשה אחר הנשואין דפטורה היא מן המלילה והביא ראה מהא דב"ק ד' ק"י דלמדין אלף מעשה יבמה שנפלה לפני מוכה שחין טאל בלא חיליה דחופתה דהכי לא נהקדשה ומשני טב למיחב טן דו וכו' משא"כ כהן בודאי חק סהדי דלא ניחא לה הילכך למדין דנפלטו הקידושין מעיקרה פ"ט הרי מבוחר מדבריהם דהך היכא דכבר נעשה ונגמר המטעה סובר הרה"ב ג"כ דלמדין אומדנא וכהני דהרא"ש חולק בזה על הכתם הטום' בכתובות ד' מ"ז שהבאתי אלף סובר דהפ"י היכא דאיכא דעת אחרת בזה מ"מ מהני אומדנא פ"ט והא מדברי הרה"ב דב"ב מובטא לדבריהם דהא הכח נתי' אין לך אומדנא גדולה כמו שבודאי לא נתן המשות אלף ע"ד שיקבל השדה והשילטו הני שפק הרה"ש דלא מהני האומדנא וע"כ ל"ל דהוא מטעם דכיון דאיכא כהן ג"כ דעת אחרת לא חוליקן בחד אומדנא' וכשידוכים שאני דהתם כל שיקר הטיעבוד היפה רק בשביל הנשואין שיהי' אח"כ ובגוף הנשואין הא עדיין לא נעשה שום מטעה הילכך ההם חוליקן בחד אומדנא חק כה"ג' ורב גדול אחד השיב לי כי אין רחי' מדברי החיים' דב"ב שהבאתי משום דעד כהן לא כהני הטום' בכתובות דלא חוליקן בחד אומדנא דלוקח מטעם כיון דאיכא כהן נמי דעת המהנה שלא היה מקנה לו על דעתו אלף דוקא התם דהא בודאי אק סהדי שאין המוכר רוצה לקבל עליו לטבט של המקח ואם היה הלוקח אומר לו שהוא קונה ע"ד שאנשו של המקח יהי' עליו בודאי לא היה נתלצה ליה הילכך מתי' אחר לו מה לו באומדנא דידך הוה לך לברוד לי והייתי מוכר חויה לחמרינה משה"כ כהני שפיר דלא חוליקן בה בחד אומדנא משא"כ בזה דנכסי גברי מה אומדן דעת איכא כהן על הגברי המוכר הא בודאי' הוה היה הלוקח מהנה עם הגברי שלא ימלק הגברי וכו' מהשדה עד שיכתוב את השטר משום שחל' יבא אחר ויכה בו בודאי לא היה הגברי מקשיד בזה דמתי' הפסד יגיע לו מזה הילכך כיון שאין כהן קפידא מהרד שבעודו חוליקן שפיר בחד אומדנא ולכך פסקו החוש' דהישראל הראשון יסול לתבוע נשואיו מהגברי מטעם דאין סהדי דלדעתה דהכי לא נתן לו המשות כי אין אומדן דעת הגברי המוכר סותר ליה ע"כ :

עוד השיב לי דכלוא הכי אין רחיה מהרא"ש דב"ב משום ד"ל דהרא"ש חיל לשיטתו בפ"ב דשמיים בגברי שהלוח לישראל של חמא אם הגיע הזמן קודם שחל' חק לא אחר לו מעכשיו הגיע לו החמץ משום דאין דין אסתמחא בגברי דלמדין גמיר' וזוקנה והוכח זאת ג"כ בש"ע ח"א סי' תמ"א וידוע הוא דדין אסתמחא דלא קמי' הוא מטעם אומדנא כיון בלמך אם לא חששה לך דבר זה תשלם לך אלפא וזו דלא מהני הוא ג"כ מטעם אומדנא דלמדין דעוה שאם היה יודע שנכסף לא יעשה זאת לא היה מתחייב נפשו והילכך כיון שסובר הרה"ש שאין דין אסתמחא בגברי משום הכי סובר נמי בכ"ב שאין דין אומדנא בגברי ג"כ מהאי טעמא דלמדין דגמיר' ומקנה' אבל גם זה איש דהא חזקן בכ"ב דק' קמ"ז כהתב' כל נכסיו ללחיים ולא שייך קרקע כ"ש דאין נפשו מתנה ודלמדין בנמ' דהאי חנא סובר דחוליקן בחד אומדנא' וע"כ בנמ' דהאי אומדנא חיינה שכתם כ"כ' ור' יוחנן חיה לו בכ"ב דק' קס"ח כד' וזה דאסתמחא קמיא והשאה אי' למדין דאסתמחא ואומדנא חנא מילתא היא והא ר' יוחנן סובר דהלכה כסתם משנה וא"כ ע"כ סובר נמי דחוליקן בחד אומדנא' והאך פסק דאסתמחא קמיא' ועיי' במתנות ד' ל' דגירסא דידן הוא דר' יוחנן הוא דלמך דהלכה כר"ש אורי' וכאן למדין דר"ש אורי' סובר דחוליקן בחד אומדנא' ושד דהא דעת רש"י בשטות ד' מ"ו וכן דעת המרדכי בשור' שנה ד' וי' וכן הוא דעת ש"ס דהא דאסתמחא לא קמיא הוא רק מדרבנן אבל דמלמדין קמיא משום דלא גרע מדין ערב שהוא ג"כ בלשון דאי' כמו אסתמחא שהוא בלשון אם יהיה או לא יהי' ועיי' בדברי אחרונים כס' ר"א שייחוסין סברה זו ג"כ להרשב"ם ודיני אומדנא היכא דחוליקן בחדה הוא מן התורה דהא מהני חק להסיר חשה לעלמא כמו במסובין או חשילי בדיני נפשות לר' אחא בשבטות ד' ל"ד' וכן חוליקן בסברא' ח חשילי מן השחוק כיון במתנתא סמירא' ח חשילי אם החייקו המקבלן נמי חוליקן מידן או בשכ"ח נתן כל נכסא ועמד דחשילי אם תתנו נמי חוליקן מידן מתא"כ בלמדין :

וידו דאי ניחא דהבמכתא הוא ג"כ מטעם אומדנא וסברה הרא"ש זכ"צ כסובר שאין הלוקח הראשון יכול להכניס המעות מהכבדי הק רחיקא אומדנא דלדעתא דהכי לא נתן לו מחוס דאין דין המכירה בכבדי א"כ למה נח"מ ס' קל"ד דחו כל הפוסקים והש"ע דעת הרא"ש מהלכה זו ובתו"מ בס' המ"א הכריעו רוב המחברים כדעת הש"ע והוא כדעת הרא"ש ועוד דהא כהב הגמ"ר פ"ק דב"מ ביה דאמר מה שארשים מאבא אני מוכר לך דלא אמר כלום שרש"י מפרש שהוא משום דאין אדם מקנה דב"מ ובהקשה מ"ש זאת מהא דאשה יכולה למכור כחובתה בנזונה הנאף ק"י שזה ג"כ אינה בידה שמה חמות היא קודם הילכך מפרש הוא דהא דלא חל ע"ו מכירה הוא משום דכל דלא אי עבדי שבו היו בכלל אסמכתא דלא קני ע"ש והתם מה אומדנא שייך לומר התם אילו היה יודע לך היה מוכר הא לא מכר אלא אחר שירש והוא כבר ירש ואפילו הכי היו זה אסמכתא חלף ע"כ בי דברים נפרדים הם לגמרי והוא כי כבר כתבו החוס' והר"ן והא"פ בקידושין דף ג' ובש"ד דהא דמהני אומדנא ולא אמרינן דהיו דברים שנלכז שאין דברים משום כל דהוי אומדנא דמכר דמי כמו שפירש בפירוש ולא הוי דברים שנלכו לאחר אלא הוא מפורסם בלב כל אדם ע"ש מהו ק"י לדבריהם דאומדנא דמכר דמי כמו שפירש בפירוש מ"מ כל שפירש בפיו בודאי עדיף דהא באומדנא איכא פלונתא בנמ' אי מהני או לא והיכא פירש בפירוש הא ודאי מהני ממילא לפי"ז היכא דהאומדנא הוא כהורה להדיבור שאמר בפירוש או בודאי אזלינן בחר מה שפירש להדיא שזה מהני אליבא דכ"ע ולא אזלינן בחר המחשבה אף היכא דאיכא אומדנא וע"י במחברים שכתבו שזה הוא הכעס דגילוי דעת בניסיון דלא מהני אף שאין לך אומדנא גדולה מזו כבבואר בניסיון דף ל"ג אלא ע"כ היינו שפירש משום דלא התי האומדנא ומכיל להדיבור שזוהי מקודם ואין להאריך בזה :

ודישתא מבואר הוא החילוק דבשלמא בכל אומדנא כגון בשמע שמח בנו וכחז נכסיו לאחרים ואח"כ ב"א בנז דאמרין דהמנהג בפילה מנה האומדנא היינו משום דהתם הא אין האומדנא סתירה למה שאמר בפירוש בטעם המנהג לפלגי דהכינה היתה שבאמת אם מה בני יהיה המנהג משא"כ כדמי אסמכתא כגון באמר אם אויבך ולא אעביד אשלים חלפא וזו או כל כה"ג מדיי אסמכתא דהתנאי של התשלומין של אלפא וזו הוא התנה בפירוש רק שאנו רוצין לבטל מכה אומדנא דמכר שחם היה יודע שבסוף לא יהיה באפשרו להשלים התנאי בודאי לא היה מתחייב כ"כ והוי אומדנא גדולה מ"מ מה בנז ק"י דהפילו הכי דיבור בפירוש הוא עדיף ואם נאמר שבאמת לא יעמד לפלש ח"כ למה התנה הילכך לא שייך התם כלל לדמי אומדנא רק עיקר הספק הוא אם מתחייב אדם כה"ג מכה אסמכתא או לא ופשוט הוא לפי"ז הרא"י מהתוס' נטונה היא אלא שלפי"ז ל"ע קלת דברי המרדכי פ' הובז שכתב על ההוא פוכר דיהיב וזי אחמרא ואח"כ בעי למנכסבי ל"ז פרוק רופילא והוא בעיני שיוסדר הכל דאמרין ע"ז שיטל לחזור משום דמחייב עדיין משיכס וכחב ע"י המרדכי דמ"מ מקבל מי שפרע וחולק על דעת החוס' והרא"ש שכתב דה"ל אינו מקבל מי שפרע ומבואר בז"י ס' ר"ד שאפילו אם כבר לקחו המוכסין התמור מהמוכר אפ"ה לדעה המרדכי אם הלוקח תור בו מקבל הוא מי שפרע ולא אמרינן דאומדנא דמכר הוא ע"כ דן לא נתן לו המעות ואפילו הכי בז"י ב"היראל שקנה השדה מכבדי שהבאחי כשנשך שפך שם שההיראל הראשון יוכל לתבוע מעותיו מהכבדי וידיע ג"כ מטעם אומדנא ולכאורה הכבדא הוא להיפך כמו שכתב מרדכי הרא"ש וז"ע :

ובנ"ד נראה שחם זמן החטונה היה תלוי בעיקר התנאים ע"י שנת' הס"ך נח"מ ס' כ"א שאיחד זמן החטונה היה קשורא או בזה אין ספק כלל כי הגד שבעד יוכל לבטל

השידוך כיון שעבדיו נהנה הענין חקדמותו וקרוב הוא כעת יותר שישל גורלו לנכח ממה שיהיה בעת קשירת התנאים א"כ יכול לומר כיון שפ"י כן יעמד לדמות זמן הבשואף ע"י לא נחרימי ואין הלה יכול לומר כיון שחזיק יוכל גורל א"כ מה נפק"מ לך בין רב למעט אלא הכל במול חלי ז"א וע"י בח"י ס' ס"א לענין גורל שאם היה המחבר שיחתו בהקלפא עשירים פיתקאות וממלא אח"כ השעה עשר או עשרים ואחד בטל הגורל ואין יכול אידך לומר אם מולך היה טוב מה לך בהפתקאות אם הם רב או מעט ע"ש א"כ מכ"כ כאן שיש נפק"מ רבתי כדוד ואף שצנבורא דין צנחא התנאים נמי היה פגול ליפול לנכח והמתנות נתרנו לזו ש"מ כיון שעבדיו עלול יותר דמי זאת לכה דתשוב' הרשב"א הובא בז"י אה"ע ס' ג' שאם בעת קשירת התנאים היה ג"כ המשוך מעשיו מקולקלים והשני ידע מזה רק שאח"כ נתקלקל יותר ג"כ פטור הוא מהחייבות של מטעם דאמר' שסבר כי לא יתקלקל יותר לפי"ז ממילא כיון דהסבדמו כמעט כל המחברים ולענין שידוכים אף מה שטלד אחר התנאים מ"מ לא אמרינן כאן נשחשפה שדך דמי ממש בזה להיה בו מומין בעת התנאים והשני לא ידע מזה דאז בודאי בטל הקשר הלכך ה"ג יוכל הגד השני לבטל הקשר ולומר ע"י נחפסינו וע"י לא נחפסינו :

ודנה תסבו' הרשב"א הוה לכאורה מבואר ממש כהרא"ש דבשידוכין אזלינן בחר אומדנא לבטל השידוך דהא בשביל שנתקלקל יותר יכול השני לבטל השידוך ולכאורה עלה בדעתו לחלק קנה' משום דשאזי התם צנבורא דחשו' הרשב"א דהדד השני הוא צנחמו היה סגורם להשיטי במה שקלקל את מעשיו ולא בזה הסיבה ממקום אחר והיינו מטעם דהא עיקר סברה החוס' שכתבו דהיכא דאיכא גם הגד השני לא אזלינן בחר אומדנא דחד היינו משום דמי יאמר דמיל בחר אומדנא דדידי נזיל בחר אומדנא דאחריעא ואידך השני מז"ל לו אם אמרם לי לא הייתי מרזנה לזה ומה"ט כהבו שם החוס' ביבמה שגפלה לפני מוכה שחין כיון שאין הבטל חושש מה שיהיה אחרי מותו אזלינן בחר אומדנא דחד אף היכא דאיכא ג"כ דעת אחרת הילכך ה"ג כיון דקיי"ל שאם שחש ועיקר חלב והמיר דמי אמרינן בשתא הוא דאיתרע כדאי' ביו"ד ס' א' וז' הילכך ה"ג אף שאח"כ קילקל מעשיו ר"ל מ"מ כיון דבעת קשירת התנאים עדיין לא נתקלקל אמרינן דאז בודאי לא היה איכפת לו אם המתנות השני היה מתנה ע"ד שלא יתקלקל מעשיו אח"כ דהא או היה בחוקת כשרות כיון שכן ב"א כל כה"ג כחם החוס' דאזלינן בחר אומדנא אפילו היכא דאיכא דעת אחרת ג"כ ובה היה יחא נמי מה שיהיה קשה לי על הרא"ש דרב"ש שם שפסק שאין היראל הראשון יוכל לתבוע מעותיו מן הכבדי אף שהשדה שלו נאבדה ויש להבין מ"ש זאת מהא דב"מ ע"מ בנקה שדה בקנין גמור רק שפריך לעיל ועפיק אחי זמן מה אף שבודאי ישלם לי למחר או ליומא אחרת אפ"י הכי במקח בטל משום דאמרין דארעפא דהכי שלם שלם לי בזמני לא מכר לו ומ"ש הכא שהמקח לא יבא לפולס לידו ואפ"י הכי אינו יכול לבטל המקח כי מה לי אי עייל ועפיק אחי שעה או שנים או עייל אחר במקח לפולס אבל לפי החילוק שכתבנו ניחא משום דהתם כיון דמיידי שהלוקח קבץ לו המון לפרשון כח שכתב שם הכ"מ"ה הובא בח"מ ס' ק"א אמרינן כי בודאי לא הייתה דעתו או לנטות משום דשארי' ישראל וכו' ולא ידברו כזב כמ"כ הרא"ש שברא ז' צ"י ח"ט ס' ל"ד רק שאח"כ ע"י סיבה נשמנה דעתו וכיון שכן אין האומדנא של הלוקח פתירה להאומדנא של המוכר וכל כה"ג הא אזלינן בחר אומדנא ממלא לפי"ז אין ראי' מדברי הרשב"א להדיבוי אבל באמת ע"כ אי אפשר לומר חילוק זה דא"כ אשה שזינתה תחת צנחלה נאז בלא נפ' משום דארעפא דהכי לא קודמה והתם הא ליכא דעתה דידה כי בודאי ג"כ בעת הבשואף לא פלגה ע"ד

שחזה אלא ע"כ גם כה"ג נקרא דעת אחרת ולא אוליגן בחר
 לאומדנא וכן ראיתי בשו"מ ח"ט סי' ע"א שגם התם שייך לקרות
 לאומדנא דתלי בטריוויא :

גידהו בלאו הכי יש לחלק מהא דעייל ונפיק אחוי לכה
 דב"ב משום דהא שיקר הסכרה שכתבו הפוסקים
 לחלק בין היכא דעמר הדבר לגמרי דלא לא מהכי לאומדנא
 דתלי בטריוויא ובין היכא דלא עמר משום דכיון דכבר עמר
 הקצין או שייך לומר נסתחפה שדך משא"כ היכא דלא עמר
 עדין לגמרי לא שייך כ"כ לומר נסתחפה שדך כיון דעדין אין
 השדה לגמרי שלו והנה זה פשוט כ"ל שייך לומר נסתחפה
 וכו' אלא דוקא היכא דהסיכה בא מעלמא אבל לא היכא
 דחזירו הוא הגורם להסיכה כדאמרינן בר"ש כהנא ע"ג
 הנ"ע זמן ולא בשל דדוקא היכא דהלכה או שפירסה נרה
 מליא אחרת נסתחפה שדך אבל לא היכא דהיכא עכבה ממנה
 ופשוט הוא וא"כ התם נמי בעייל ונפיק אחוי כיון דהעטוב הוא
 ממנו אוליגן בחר לאומדנא בכל לופן משא"כ כהא דב"ב כיון
 דהסיכה היא ממקום אחר משום הכי שפיר כתב הרא"ש שכיון
 שקנה השדה ע"פ ד"ם טוב אינו יכול לטבוע המעות מהאכרי
 משום דמני אחר לו נסתחפה שדך גמלא לפי"ז גם מדברי
 הרשב"א אין רא' שהוא סובר כהרא"ש משום דהתם הא הוא
 בעלמא קלקל את מעשיו אבל בעלמא מני סובר הרשב"א דאף
 בשיחכים נמי לא אוליגן בחר לאומדנא :

גידהו עדין ל"ע מהא דב"ב דף ק"א כהוא גברא דקידש
 אשה בשביל שחטן לו מקום להניח פתרתו ואח"כ
 שלח לה גם דאמרינן דרשאי האשה לשכור פועלים מהמאורה
 עממה ולהיליא לרצוב וכבז ע"ז הגמ"ו דדוקא כה"ג כהאי
 איתתא דלא היה דעתה לאצורי להאי אלא דוקא משום דקדשה
 אבל אם השכירה סתם אף שאח"כ נעשה מצריכה גדולה בר"ש
 מ"מ אינה יכולה להיליא ע"פ והנה הא התם מיירי דהסובר
 הוא שהתחיל הקטטה וגם שלא כדן דומיא דשדר לה גיטא
 וגם לאומדנא היא גדולה מאד דאדעתא דהכי לא השכירה
 לו כמו שכתב להדיא הרמ"א בתשו' סי' י"ט ומהו אכ"ח
 דשכירות דתו כמו מצריכה ממנו לענין זה דמלי אחר לו נסתחפה
 שדך ע"פ אף כי התם נמי לאו הכי רק לאומדנא דתו ודמי
 ממש בזה להא דקלקל המשוך אלא ע"כ והכא שאני כיון
 דעדין לא עמר הענין ולא הכי על הכד השני רק כמו חוב
 ושיעבוד אוליגן בזה בחר לאומדנא וכו' :

עוד נראה לי כי בנידן דידן בודאי יכול אידן לבטל השידוך
 משום דידוע הוא בכל חוקי הקד"ה שחודשים הדוך
 הוא שקודם שמודיעין אותן ומפרסמין לופן בעיירות כבר זמן
 רב הוקבע קן אלא שרי המדינה הממונין ע"ז וא"כ הא כבר
 כתב הרשב"א בתשו' סי' תרנ"ז על הא דשכ"מ שהקדים כל
 נכסיו דמנשי בגמ' אם עמד חוזר או לא וכתב שם דאף מאן
 דסובר שזוכה הקדש משום דאין ספק לאומדנא מוליא מירי
 הקדש היינו משום דהתם הא בעת ההקדש היה ודאי הקדש
 רק לאומדנא בזה א"כ ויכלך ממשיקא לא מבטלינן ההקדש
 אבל אם היה ספק כה"ג בעיקר ההקדש או חסדיקא לא מדיע
 לה הקדש וכה"ג מחלק הרשב"א והרי"ב"א בוכא כה"מ
 סי' מ"ז שמהלקין בין שנים אומרים שיהיה תנאי במצריכה
 ושנים אומרים לא היה תנאי ולאו כלום הוא כיון דהש"ס
 מודים על המצריכה ובין הא דנכסי דבר שפיר דברי אמרי
 כשהוא תלים זבין ודרי אמרי כשהוא שומע זבין דלא מהכי
 משום דהתם טלו הספק בנזק המצריכה וכן הוא בתשו' מהרי"י
 סי' קפ"ה שכתב שם להדיא דמהאם ש"מ מהתלם מדיים זה
 הוא כמצריכה הטור בנ"מ סי' ר"ג וכן כתב המהרי"ם סי' ח' ח"מ
 סי' ע"ד ומהאם שכתב מקנה הנוף מהחיים זה הוא מתם כחנם
 כה"מ כה"ג דף קמ"ח שכתב וממשיקא אין מבטלינן המאנה
 והקדש היינו נמי מה"ע משום דכבר הל ההקדש מהחיים
 דשכ"מ הלך לא אחי הספק לאומדנא בזה אחר כך ומבטל
 המאנה ולמפרע :

גידהו דהטעם הוא משום כיון דהא נושא אי אוליגן בחר
 לאומדנא הוא פלוגתא דתנאי דאמרינן התם ר' קמ"ח
 כי תנאי אחרתא לא אולי כלל בחר לאומדנא ואפ"ל הכי דאולי
 בחר לאומדנא מ"מ כל לאומדנא הוא רק בגדר רוב פי" ח"ט
 אה"ע סי' ק"א כדאיתא בשוסקס גם היא לאומדנא דשכ"מ
 שנתן מתנה בטוב דאמרינן שאלו עמד חזר מהא"ס דאומדנא
 דלא שדיק נפשו ויהיב לאחרתא מוכח שם בגמ' דהא הוא לאו
 מאומדנת הגדולות הילכך לאשתי בפלוגתא לא מפשיק כיון
 דלאוידך תנאי לא מהכי כלל משום הכי די לט למאוך בלאומדנא
 ודאי אבל לא בספק וגם כיון שיש ספק בלאומדנא נושא או
 מעליא הא אפילו רוב נמי ליכא הילכך כיון שהמתנה הוא
 בודאי אין ספק מה מוליא מירי ודאי ולדעתו ברור הוא ומטרין
 ג"כ מני שרשיתו בספר בחר יתחן סי' י' שהאריך לטפל מ"מ
 דהרא"ש שכתב שכתביל ספק לאומדנא לא מבטלינן המתנה
 דמשיקרא אף שהיא הייתה על תנאי ומסופקין אטו בהתנאי
 אם נתיקיים או לא אף דבעלמא מבטלינן מתנה ע"פ ספק של
 קיום התנאי מ"מ ע"פ ספק לאומדנא לא מבטלינן וכתב דהטעם
 הרא"ש הוא משום דספק לאומדנא הוי בכלל דברים שבלב
 דלא מהכי ומתחתן כן הרבה להקשות מהא דב"ב ד' פ"ח במכר
 שיה מנה במאחיס ועייל ונפיק אחוי דמנשי בגמ' אי יכול
 לבטל המקח בשביל כן או לא ואפילו הכי קי"ל דיכול לבטל
 המקח אף דהוי ספק לאומדנא וכן הקשה תכמה דוכתא כה"ג
 אבל לדעתו אין זה מטעם דמתחתן בספק נעשה זאת כמו
 דברים שבלב דהא גם בשכ"מ שנתן כל נכסיו הירודים לו
 בקצין ואח"כ עמד קי"ל נמי דאית חזר משום דהיישין שמה
 יש לו עוד נכסים והוי מתנה במקחא שאית יכול לחזור בו
 ואף דהוי ספק שמה אין לו עוד נכסים והוי מתנה בטלו
 מ"מ כיון דהוי ספק לאומדנא לא מבטלינן המתנה כמו שכתב
 הרא"ש וכן בש"ע סי' ר"ג קי"ל ג"כ מהאי עממא ובהתא
 אי יומא דהטעם הוא משום דפ"י הספק נעשה רק דברים
 שבלב הא דרמ"א לעיל בס' ר"ז סי' ס"ה כהא דבמתנה אמרי'
 דברים שבלב והי דברים וסי' מתנה הוא ודאיתא אית מתני
 ספק לאומדנא ואף שכלאן אי קלת יותר סבירא לחיוב מהא
 דשכ"מ שהקדים כל נכסיו כה"ג בשוסקס שם מ"מ הא
 מהספק לאומדנא אית יולא וא"כ תנאי הוי מתנה לשיטה זו
 הא במתנה מהי דברים שבלב אלא ע"כ שיקר הטעם הא
 כמו שכתבתי משום דלאומדנא נושא הוא רק בגדר רוב וכיון
 דאיכא ג"כ ספק איסור לה רובא וגם הא יש בזה פלוגתא
 אי מהכי כלל משא"כ כהא דעייל ונפיק אחוי ואידך דמביא
 שם הא בזה ליכא פלוגתא דל"ט"ס אינו מהכי וגם הוא בגדר
 טוב ולא רוב הילכך אף בספק נמי מבטל הקצין דמשיקרא
 לפי"י כהא נמי כיון דלפי הנראה דגם בעת כתיבת הסמ"ח
 נמי כבר נאסנה החוק מהקד"ה רק שחס לא ידע מהו וגי'
 בכפונות דף ל"א ארבי בעקלי הוי קיימא הילכך בזה ודאי
 יוכל לבטל השידוך משום דאף אי תמא דהאי לאומדנא לאו
 לאומדנא תמה היא מ"מ מבטל ספיקא לא יולא ומבטלם הקצין
 הא קי"ל דאף ספק לאומדנא נמי מבטל הקצין דמתנה מדברי
 הרא"ש שם וגם כיון דכאן לא נעשה הקד"ה כפונתה וכתבתי
 הקהלות רק נעשה ע"י קצין לחוד זמן השותק למד שהא
 יודע בעלמא שהוא מקפיד ע"י ואם היה יודע מה בודאי לא
 היה ששה שידוך זה :

עירי כה"מ בקונ' הספיקות סי' כ' ובס' קי"ל סי' ס' פ'
 שכתב קמ"ח המ"מ ע"ח מהלכות מצריכה שהקדש
 שם על הרמ"מ לענין מכר שדה שהיא זוט מנה במאחיס
 ועייל ונפיק אחוי דמסתפק בב"מ דף ע"ח א"א כה"ג יולא ג"כ
 לבטל המקח או דאמרינן דהא דעייל ונפיק הוא כדי שהלוקח
 לא יחזור בו שפסק בזה שאלו התם השופר יוכל לבטל המקח
 אבל להלוקח לא מהכי לו תשיבה והקדש המ"מ מה זה סבירא
 ומירי כה"מ ע"פ דברי הר"ן שכתב שהשותק זמן לגבר
 כוננו הילכך כהא נמי כיון שהשופר מוחזק יוכל למד יודע
 אף

א"י בעניני כי הא דלגי טייל אחי לא משום שלא תחזור בו
 אחת אלא הוא רק בשביל בלתי דחוק למשום ע"ש והייט משום
 דהבבא ק"ן או קביעה הזמן של הפרעון היה דוקא וא"כ
 א"כא אומדנא דלי לוח הכי לא היה מוכר ובתל המוקח או
 הוא לא דוקא הילכך כיון דא"כא ספק בהאומדנא נאמן המוחזק
 לומר שהיה מקפיד הילכך ה"ג אם הכד השני אומר ברי לי
 שאם היה יודע או לא היה נפרעה נמי נאמן ועיי' במל"מ פ"ז
 מוכיח שהביא שם בשם מהר"ש יונה שהוא מחלק ג"כ כוח
 והמל"מ הקשה עליו מהא דתקובות דף ע"ד דאמרין התם
 דאף אם הכבד לא נתן עדיין הדמים וגמלא פריעה נמי
 מפיקין מרייה ואמאי הא הכבד יטל לומר לא נתרדתי ע"ש
 אמנם כ"ו ט"ף להקשות דוקא התם דכא נאמן כבד נמרה
 המזירה כרת והמסו הא טלד אח"כ רק שהטבח רוצה
 לפסוד נפשו בטענה דאדעתא דהכי לא קנה ע"ד אמרין
 כיון דהוא דבר דהלי בהריויהו לא מהגי אומדנא ותייב לשלם
 אף שהוא מוחזק משא"כ בידן רדן כיון דהאומדנא הוא חייב
 בעת הקנין כיון שאם מסתפקין אי הי אומדנא או לא כזה
 ודאי אמרין כיון שהוא מוחזק נאמן לומר שהוא מקפיד והא
 דלא מהגי טענה כזו בכל שידוים אף דלפניה המל"מ והכ"ו
 שהבאלי לעיל גם התם הא אוליין כתר אומדנא ואפ"י הכי
 מביאר בבה"ע סי' נ' דנשאר דברים שאין מביארין התם
 לאו כל כמיני' לחזור בו ואיט נאמן על עגמו לומר שהוא
 מקפיד אף שהוא מוחזק כ"ל דוקא חסיה השבוטה איט נאמן
 ואף דק"ל ביו"ד סי' רל"ג שאף בשבוטה נאמן הוא לומר
 אטם הייתי מ"מ הייט דוקא היכא שלא נשבע כעד חבירו
 משא"כ כאן כיון דמירי דנעשה בלא שבוטה ודאי נאמן המוחזק
 לומר ע"ד לא מחלתי וכדור אלני :

סימן צב

בענין זה לא הבנתי דברי הרמב"ם פ"ו מהלכות מעיל
 שפסק שאם קנה חפץ מירחאל במשום הקדש לא מעיל
 דאמאי לא . ואף לסברה הגאונים שהבאלי לעיל שיקרו קנין
 משום לבמרי אף במילי דאסורה מ"מ מה בכך הא מביאר
 צ"מ דף מ"ג דחזיב אונסין לכ"ט מביא לירי מעילה והא
 הרמב"ם שובר דמי שקנה חפץ בדמים אף שלא משך מ"מ
 המוכר מותר להשתמש במשום ותייב באונס המשום כדן לזה
 כדליתא בסי' קל"ח וא"כ אמאי איט מעיל ואף שהרמב"ם סיבר
 דאף בהפקדו אלל שולחתי אף שהולחתי נמי איט מעיל
 אף דהתם בודאי חייב באונסין מ"מ הא כתב שם הכ"מ הטעם
 מחוס כיון דקודם שנשתמש בהם איט חייב באונסין דהא הלכתא
 כר"ג שם ואמר שהולחתי נמי אי אפשר לחייבו דהא המפקד לא
 עשה שליח בפירוש להולחתי ע"ש משא"כ כאן הא המוכר חייב
 חייב באונס המשום אף קודם שהולחתי והיה לו למשל דמי
 יחלקו על בניה מפורשת שם דמביאר דחזיב אונסין מביא לירי
 מעילה אליבא דכ"ע . מיהו זאת אפשר ליישב דהא עיקר הטעם
 הוא מה דהמוכר חייב באונס המשום הוא משום דאם חזר בו
 יהיה חייב לקבל מי שפרע וכל זמן שאיט מקבל מ"מ אמרין
 דהמקח הוא של לגמרי והילכך אמרין מי יאמר שיקבל מי שפרע
 ע"ד דאמרין כש"י מי יאמר דנשבעת מביאר זאת בפוסקים
 הילכך כאן כיון שהוא מנחן הקדש ומה שקנה במשום בלוי היתה
 הכל בטעות והמקח הוא בטל מחילתו ואין כאן מי שפרע כלל
 משום הכי שובר הרמב"ם דכאן אין המוכר חייב כלל באונסין
 ומשום הכי פסוד נמי ממעילה או לפי מה שחירן הא"י צ"ב
 שם ד' מ"ג עפ"י הא"י לעיל ד' כ"ט שם חזיב אונסין נמי
 איט מביא לירי מעילה רק דוקא היכא שאם רטו הכעוטה
 לחזור ולפסוע אינם יכולים או אמרין כיון שקנה כ"כ
 חייב במעילה אבל בלאו הכי איט חייב וה"ג אם כא הלווקח
 ומתקבץ המשום מהמוכר לנ"ך להפסיד לו דוקא אונסין
 במשום עלמן ע"ש :

אבר עדיין קשה לי לפי"ו למה פסק הרמב"ם בפ"ו מהלכות
 מעילה שאם הפקדו משום אלל שליחי אפ"י אם הם
 מותרין וגם השתמש בהם אין בהם דין מעילה אמאי הא ברייתא
 משרשה היא צ"מ שם דכל שהולחתי בודאי מפל הגובר וליכא
 מאן דפליג בזה כמו שהקשה הב"מ שם . והשתא ליכא לתרזי
 כפי מה שהביא שם בשם מהר"י קורקס דהרמב"ם שובר
 בהכרייתא דאמרין בר' מ"ח שאם נחטו לספר לא מעיל משום
 דלא קנה דתחוסר משיכה התספורת וקשה דת"מ הא כיון דנתן
 לו להספר המשום הכי הותר ליה להשתמש בהמשום ואמאי
 איט מעיל אלא ע"כ דמוכח דהישר השמים לאמייחי לירי מעילה
 ע"ש . אבל לשיטת הלח"מ וש"א"פ שהבאלי דכברי שהרמב"ם
 ע"כ מוכרח לומר דל"י יוחק לשלום מעיל בין נתן לבלן או לספר
 משום כיון דליכא התם טעמא על נפרש חסדן או כסף קניה
 קנין גמור לפי"ו הא אין הכחה מזה דהישר פשיטא אף היכא
 שחייב חייב באונסין לא יתחייב בקרבן מעילה דהא אף ק"ל
 דבספר ובללן באמת מעיל . ואין לומר דהוכחה הרמב"ם הוא
 דלמה נקט הברייתא נחטו לבלן מעיל דמשמע מזה דדוקא בלן
 דקני קנין גמור משום דלא מחוסר משיכה אבל אם נתן פרוטה
 של הקדש על המקח כיון שלא קנה קנין גמור איט מעיל דל"כ
 למה נקט דוקא בלן דז"א דמליט לומר דנקט בלן לאשמושיין
 דמעיל חייב כיון שנקטה לו קנין גמור משא"כ היכא דקנה חפץ
 במשום של הקדש כיון דלא חייב במי שפרע א"כ איט חייב
 באונסין והילכך לא מעיל דוקא עד שישתמש בהמשום וה"ה
 בשולחתי נמי כל שהולחתי כיון שאו חייב באונסין אין סבי נמי
 דמעיל ומ"ל דאף כה"ג נמי איט מעיל :

וגם אין לומר דהוכחה הרמב"ם הוא מר"ל דפירשו
 הברייתא דדוקא בבלן מעיל משום דלא מחוסר משיכה
 אבל בספר לא מעיל ומדנקיט סתמא דלא מעיל משמע לו
 להרמב"ם דלעולם לא מעיל ואף אחר שנשתמש בו . ומזה הוכיח
 דגם בשלחתי אף שרשאי להשתמש בהמשום מ"מ נמי איט מעיל
 ואף דלא ק"ל כר"ל בזה מ"מ הוכיח זאת מסברה ר"ל הא
 בודאי גם ע"י כן אין ראוי לדחות מזה ברייתא מפורשת דיש
 מעילה בשלחתי . והא דלא מעיל אליבא דר"ל בספר הא מליט
 למימר שפיר דהייט עצמא כמש"כ התוס' שם ד' מ"ג דכיון
 דל"ל משיח אין קוטה כלל מן האוירה רק משיכה הילכך אין
 הכי נמי דהספר אשור להשתמש בהמשום לכן לא מעיל משא"כ
 בשלחתי . וצפרט לסברה הפ"י הא בודאי יש חילוק דבנתן
 לספר כיון דחייב להחזיר אונסין משום עלמן מחוס הכי לא מעיל
 משא"כ בשולחתי הא אין לנ"ך להחזיר אונסין המשום עלמן כמש"כ
 הפ"י בסי' רל"ג . וגם צמיקר הסברה שכתב הרמב"ם הטעם
 שם בכ"ו דהגובר לא מעיל דהא לא חזר לו להולחתי המשום
 והחטוי פסוד כיון דלא קשר אונסין קשר משונה דמי כאלי
 השתמש בנשות והב"מ בסוף ע"ד כיון דמעילה חרות הוא אין
 לך בו אלא חידושו דוקא שיהיה לו בפירוש להשתמש בהם אבל
 כל שלא ליה בפירוש איט חייב במעילה ע"ש . אבל לדעת ג"מ
 מסברה כזו נמי קשה לחלוק על ברייתא מפורשת הא"ל דהא
 לכאורה הישך מזה אשכחן במעילה י"ה דאמרין בסם מנ"ל
 דמעילה בעיקר דוקא שהשליח יעשה שליחותו או בעה"כ מעיל
 אבל אי לא עשה שליחותו אין בעה"כ מעיל פ"ל תשא תשא
 ג"מ מתרומה מה נפרומה בעיקר דעם בעה"כ דכתיב אטם גם
 אטם לרבות שלחתי מה אטם לרשימתי אף שלחתי לרשימתי
 אף במעילה נמי בעיקר דוקא לדעה בהשגלח וע"ש שכל דין שליחות
 שיש בהרומה ישט בודאי במעילה ג"כ ואף שגמלא במעיל
 ג"כ כמה דרי שליחות וליתקו בהרומה היט משום דכפי
 תמנול מעיל ריבה כדאמרין התם או משום דמעילה כל
 שיואל המשום מרשות הקדש ע"י חייב כזו שילק בזה התוס'
 במעילה ד"ה נתן אבל זאת ברור דכל אופרי שליחות שיש
 בהרומה ישט ג"כ במעילה דהא ילפינן תשא תשא מפורומה
 וא"כ כיון דבהרומה ק"ל כל שגילה דעשו דניחא לו נשארם
 אף שלא עשה איט שליח בפירוש נמי כוי שליח עיי' בתולין
 7

י"ג וכו' ד' כ"י כ"ח לפי"ו ה"ה הכ"ה נמי כיון דמותר להשתמש בהנאות ממילא נעשה אח"כ ליה עליהם להחייב בהנאות א"כ הא ח"ן לך גילוי דעת יותר מזה דניחא ליה וכו' דבמרו"ה כה"ג ה"ו שלי"ה נמי לענין משילה מעל - (וצמק"ס) אחר כמבנה שמה אפשר להניח רח"י לדעת הקט"ה"ח בס' רמ"ג שכתב דנס בהרומה בעינן שליחה דוקא ולא מהני גילוי דעת דניחא ליה) בעלמא אי נימא דנס ר' יוחנן טובר בזה כר"ב כ"מ ר' מ"ח דדוקא ח"ב נהן לבגן מעל משום דלא מיחסרא משיבה אבל נתן לשפר לא משל או היה אפשר ליישב קל"ה דעת הרמב"ם משום דמפרש אבל נתן לשפר לא מעל דלא מעל לשלם חף ללחמי או להשתי בהם וא"כ בפיר ים רח"י מזה דקף ח"ב נתן להחמי או להשתי נמי לא מעל דהא לר"י כיון דמנשת קנינות מן ההורה ה"ה בשתי מלי להשתמש בהנאות והשלו הכי לא מעל - אבל לפי השיטה שכתבתי לשלם לא ידעתי מנין לו להרמב"ם לדמות צריחה מפורשת מהלכה וכו' :

סיבן צ"ג

עוד בענין המזכר לעיל - מה שהקשה כה"ר על חילוק המל"מ והנב"י מהם דכהונות ד' מ"ו דחיחה חסם כתב לה פירות כסות וכלים שיבואו פניה מבית אביה לבית בעלה ומהה לא וכה הבעל בדברים הללו משום ר' נתן אמרו וכה ואמרין לימא בפלוגתא דרשב"ע ורבנן קמישני דפליגי בכתב לה כתיבה מן האירוסין ומת ה"י גובה הוספת כהונה או לא דדמי נמי לה' - והנה הלשון של וכה הבעל בדברים הללו ממשע שהוא וכה בגוף התפלה וחקרו הם המפרשים דכמה וכה הבעל בגוף התפלה הא ק"ל דמפלגין ח"ן נקנין כבשר ימחקי שם דקדה אוחתן בזה גופא מה שהבעל מחייב נפשו ליתן לבנה הוספת כתיבה ושאר החייבות דמי כמו שאומר הא"ב להבעל חן הוספת לבנה ובה חקנה הכסית והכלים דקנה מדון כסף משום דהשטר הוא במקום כסף וכהן עדיף מדון שאר קנין כסף דאינו קונה רק למי שפרע משום דח"ן לא ש"ך כשרטו חייבין וכו' - ומצאנו לסברת המל"מ והנב"י ה"ך מדמה פלוגתא דרבנן ור"ע לפלוגתא דרשב"ע ורבנן ואילמדיך לחלק בשי"ט דחיקף כתב"ס החוס' שם הא"י על חילוק ברור בפנינו עפ"י הדון דשתי חסם ככתב לה פירוה כמות וכלים דס"ל לר"ג וכה הבעל בדברים הללו הייט שפוחא משום דהא כבר נעמד המקור והם שימדים ברשות הבעל דה"ה הם מסורתיים והם שלו משא"כ כה"ה דכתב להש"ה חוספה כתיבה שהוא רק ההחייבות לחיד על הבעל בזה טובר ר' נתן ג"כ דלא גבינן מהבעל מהאירוסין משום דדבדר דלא וכה עדיין או לכ"ע אוליגין בתר אומדנא דרדעתא דרבי לא כתב לה הבעל - ויותר מזה קשה עפ"י דברי החוס' לפי שיטת ר"מ וכו' ע"כ - לדעת ח"ן בזה שום קושטא דהא ע"כ סברא זו אולא רק הליבא דשיטת הרמב"ן הובא בח"מ בסוף ס' ל"ט וכן הוא במחנה הפרים הלכות קנין משות ס' ה' דמי שיקנה חסן מחבירו ונתן לו שטר על דמי המקח נקנה לו כמי שנתינת משות פתח - אבל לדעתו לא נראה כלל סברתם הכא דהסבר שטתן לו על המשות הוא בלא שום הנאי והילכך אמרין שהוא בגדר חליפין שילמף לו השיעבוד של קרקע שמשעבד לו בשטר זה בעד המשלשין כמו שביאר שם המחנה הפרים אבל הכא הוספת שהחן שטתן הוא רק על סמך נשימות או כשיצטרפה אבל חס תמוה היא לא הנבנה לשלם וכנה"ג היא חף כהכף ממש ואף בקרקע שתיקנת היא כהכף מ"מ חס חסר לו הקונה כשיב"ו ק יתן לו הכסף בעד הקרקע ואם לא לת יתן לו ואף אם לא יתן לו הכסף מ"מ הקרקע יהי נקיה לו ככל דאפ"ן חף חס לא יתן לו מאותה קנין כסף כזה טודחי לא מתי דהא לא דמי למה שפרק - ע"י רש"י ריש דרדוקן וא"כ גם כשיעבוד על השטר הבא מכסף כזו טודחי נמי אינו קונה ואף שהיא יכולה למטר כהתובה היקף בטובה הנאה ואו יהיה לה היקף הכסף הא חס

הכסף הוא מידה ולא מיד בעלה הקונה הפירות והכסות וכו' ומדאי טעמא באתא דנס הגמ' כב"ק ד' פ"ט לומר דחת לא הוי רק טובה הנאה לומר ולא משפטבד חשילו לבע"ה משום דמילי ניהו ואף דמסקיק חסם דמילי דמורבי כדירבי הוא מ"מ הא אפשר לומר דיה דוקא הוא לענין שיטתו שהוא קל אבל לא לענין מידה וקניה כמו שכתב הר"ש בשמו' הובא בש"ך ח"מ כ"י ס"ו דיותר נקל חסם משעבד מזה שהוא קונה ומקנה דהא דלקי וקנה משעבד ובמכירה אינה נקנית ואף חס נימא דאף בשטר כזו שהוא בשפק נמי יכולין לקנות מפלגין מ"מ הא כבר הסכימו המחברים מחמת קושיית הרשב"א שאר הפסיקים שהקשו על הרמב"ן וממה שגזירות ע"י ש"ך ס' ל"ט ס"ק מ"ט דטובה הרמב"ן ע"כ שכתבו שמי שנתינת השטר חוב נקנה לו דבר הנחמד לח' נקנה לו כקנין נמור רק שפ"י ק תל החיוב פל הנכרה וכו' יכולין לקנות לגבות ממנו אותו החסן שנחייב לו ולהקנותו לו ע"י משיכה ואם חסם החסן וקידש בו אשה קודם שגבו אותו כ"ד לאו כלום הוא וכן חס המוכר מוכר זה החסן לאחר קודם גביית כ"ד מה שטעה עשה כי ח"ן לו על המוכר רק חיוב הגוף להעמיד לו זה החסן ע"י כנה"מ ס' ל"ט ס"ק י"ז ע"כ נחמא לפי"ו גם בכתב לו פירות כסות וכלים נמי אינו רק חוב ושיעבוד בעלמא דהא מחייב עדיין משיבה וגיבה כ"ו שלא חסר להבעל הילכך שפיר מדמה לה הגמ' להדדי גם בלאו הכי ים לחסן ואת כתיבה אחי :

עוד הביא רח"י לדברי המל"מ והנב"י מהם דאמרין כב"מ ע"י השוכר את הפועל ולמ"י ה"ס שמשע שפת לו חס או שחזתו חמה חס שפיר הוא נוסב שכירתו ואם קבלן הוא טעל קבלתו והנה הא דקבלן אינו יכול לחזור בו בלא אונס הוא מדינא לא מיבעיא חס משך בעה"כ כלי אומנתו אלא אחי אי לא משך רק שהחידל במלמא ס"ל לכמה פוסקים נמי דאינו יכול לחזור בו וע"י בש"ך ס' הל"ג ס"ק ד' ואף למאן דסבירא לו דיוכל לחזור בו מ"מ ידו על התחובה וה"ל חמה למי שנחייב לחבירו להעמיד לו מקח בחופן המועיל דח' ע"י קנין ומחייב גופו בזה ומ"מ הא חויקן דמתחת אונס יכול לחזור בו ויח' על הצלחה וע"כ דמשעם אומדנא חסין עלה דאמרין שהם הבעל היה יודע שיאמר אונס כזה לא היה מחייב נפשו בזה הכי מוכח דבדבר שאינו רק חוב ושיעבוד אמרין אומדנא חף היכל דלויכא ג"כ דעת אחרת הנכ רח"י זו נמלחה היא גם במחברים אמנם לדעתו ח"ן רח"י כ"כ מזה לסברת המל"מ והנב"י והוא ע"פ מה שהקשו המחברים על מה שכתב הנב"י ב"פ הובא על הא דאמרין שם דף מ"ו דהובא מחייב את הכסף שאם משך ממנו משלשין ע"מ ליתן לו חסין או מחייב ליתן לו דוקא חסין ממש ואינו יכול לספור נפשו במשום שיזוי דמי החסין והקשו ע"י מהא דכתב הר"ש ע"כ והובא בח"מ ס' הל"ג שאם הכסית להפועל חסן כשכרו יכול ליתן לו אח"כ דמי החסן וע"י כנה"מ ס' ר"ג ס"ק ו' שמחלק דהכל כשמשך המשלשין הא ים לו קנין בגוף המשלשין וכו' שכן סיקף כשמשך המשלשין נחייב גם כן הוא בגוף הדבר שהכסית לו משא"כ נשעל הא ח"ן לו וכזה בגוף הפועל וכל הקנין שמועיל נשעל הוא רק על ההחייבה שהחייב טעמי לצאת מלאכה אבל ח"ן לו קנין בגוף הפועל הילכך גם על הכנה"כ אינו תל רק החייבות של תשלומן אבל לא קנין בגוף הדבר שהכסית לו ע"כ :

ק"ל חף ולענין שיחובין באתה נמי ליהא דמי דהא גם כשיחובין ח"ן מלך רק ההחייבות לישא ח"א אמנם הא המחברים הללו חזון לומר דכל מקום חסין ק כמו כדנתינת חסין אליבא דר"ה דאמרין כזה ג"כ אומדנא והנה הא לא דמי לשעלים דנתינת חסין הא ים לו אמת הוא כהחייב שהכסית לו מדיחא בעה"ה ח"כ הא אי אפשר ללמד זאת משעלים דהכסם שאינו ח"ן לו וגיבה כהחסן גם כהא דכ"כ שהבאחי לשלם נמי מה"ט הא לא דמי לשעלים וסוד

דאף דין שידוכים נמי חי אפשר ללמוד זאת מדין פועלים והוא עפ"י שיבת ריב"ש סי' שפ"ו שמתקן שלשה חילוקים בדיני אונסין כי במקום שחי אפשר לו לעשות כלל הדבר שנתחייב עליו כגון שחלה או כיוצא בו או בלאו הכי פסור משום דהוי בכלל אונס דחמנה פסרי' דילפיין וזאת מולגתה לא תעשה דבר ולא שייכי וזאת כלל לאומדנה . עוד יש אונס כגון שחלה בט שאף שהוא בשלמו יכול לקיים התנאי מ"מ כיון שיש חשש סכנה דשמא אם לא יהי' חביו אצלו יסתכן הבן כמש"ל הריב"ש דתשו' שם הובא בב"י יו"ד סי' רל"ב וזוה פסור נמי משום וחי בהם וכו' וגם זאת לא שייך כלל לאומדנה . ולא שייך לדין אומדנה רק היכא לדיכא כל בני תעשה וגם הוא יכול לקיים התנאי אך הוא רואה לבטל זאת מפני הפסד ממון או כבוד וכיוצא בזה שיש לומר דאדעתא דהכי לא שיעבד נפשי' וזאת נקרא אומדנה . לפי"ז הא אין ראוי מפועלים דהתם הא בגמ' לא חזר רק חלה הוא שהיא בכלל אונס דרחמנה פסריה והפוסקים הוסיפו גם חלה בנו ואונסין כאלו הא לא שייכי כלל לאומדנה . ואף דבגמ' איתא נמי או שמת שמת לו מה וזוה הא הוא בשלמו יכול לעשות מלאכתו מ"מ גם זאת לא שייך כלל לאומדנה משום דהתם שאני דמטוב הוא בתקנת חכמים כיון דקי"ל דמי שמת לו מה אם מוטל עליו לקבדו אסור הוא בפשיית מלאכה וכו' וידוי הוא כדאמרין במ"ק ד' כ"ז א"כ דמי וזאת מחש' להא דאיתא דהשפלים חייבים בק"ש ובהפלה וחייבין לירד מן האילן בשביל להשפלים או כמו שחייבין לעמוד לפני מבואי בטרם אף שיש שם ביטול מלאכה כדאיתא בגמ' ולא חילקו חכמים בזה בין אם הוא דבר האבד או לא האף שבנתיים מפסיד לו ח"מ לריך לירד ולהפיל והייט משום דבשכיחות פועלים קי"ל דבעל עיני מלאכה שלהם הולכין אחר מנהג המדינה כדאיתא בריש פ' השוכר את הפועלים ואמרין כי בכרו אדעתא דמנהגא שכרו הילכך ה"ז דווחא . ואף שכתב רש"י במ"ק ד' י"א ע"ל הא דאמרין התם שאם האבד מושכר לאחרים חייב הוא בא בילוח וכתב רש"י דהשעם הוא כיון דקי"ל דשולל יכול לחזור בו אף בתי היום א"כ אינו משועבד למלאכה בפס"ז משו"ה חייב הוא להחזיר משתת מה דאם הוא קבלן או בדבר האבד שאסור לחזור בו לא חייבו חכמים לבטל ממלאכתו מ"מ וז"ל דהתם מיידי לאתה הקבורה . אבל הגא' מיידי בשעה שגריך להעסק בקבורתו שבה כל בפלי אומניות חייבים לבטל ממלאכתן כדאיתא בגמ' הילכך גם הוא חייב לבטל ואמרין כי שכרו על דעת מנהג חכמים שכרו והוי כמו תנאי מפורש' ועי' בריש תבובות כי כל מי שמוכר בתקנת חכמים עדין משאר אונסין הילכך לא שייך וזאת כלל לדיני אומדנה וזכור הוא לדעת :

ובמה שהקשה על תשו' הרא"ש דאיתא בלחמה בעובד דת לחמה המאודתה יכול לחדך לבטל השידוך מכה האומדנה דאדעתא דהכי לא נתרלה ואמאי הא זאת הוא בכלל אונס דלא שכיח כלל דלא מבעטן אומדנה כמו דאמרין בנדוניא חתום דהיכא שמה בתו דאמרין ג"כ שגריך החתן להחזיר הנדוניה אף דהוא מוחזק מכה אומדנה דאדעתא דהכי לא נתחייב ואפילו הכי בעובד דה כיון דהוא אונס דלא שכיח לריך האב אפילו לשלם הנדוניה להחזיק משעם דעל אונס דלא שכיח כלל לא סליק על דעתו ולא אמרין אומדנה זו . כמבואר בזה"ע סוף סי' קי"ח והוא ג"כ מחשיבת הרא"ש . ומ"מ לא אררין הכי בשדוכין ג"כ כיון דעובדת דה מילתא דלא שכיחא דלא סליק על דעתא כלל . והשפ"ה"ט בסי' כ"ח החשורר נמי מהא דסי' קי"ח על הא דח"מ סי' כ"ח ומתחת כן רואה שם לומר דגם בשדוכין על שהוא אונס דלא שכיח כלל איך יכולין לבטל השידוך ע"ש . אבל מהא דמאובת הרא"ש בהחידה לחמה המאודתה דפסק שם שיכול לבטל השדוך להאריה הו' חזיבחה לדבדו דהתם נמי אונס דלא שכיח הו' . אבל לדעתו נראה הכל משום דהא מילי נמי שמתחייב בשעושה לפרע לשלמי בזמן פלוגי ואז"ל אירעו אונס קי"ל דבעל אונסין שאירעו לו פסור

הוא מהשעושה כדאיתא כיו"ד סי' רל"ב ואף שכתב ג"כ ע"ד חזירו . וכן אמרין במדדים ד' כ"ו כהדירו חזירו שיאכל עמו דאף להשיטה שחפרשים שם שיהא הוא ג"כ מהדננים שהודי מקפיד עליהם והוי כמו נדר לחזירו ולא כהד"ן שם והריב"ש בסי' שפ"ו . עי' במל"מ פ"ג מהלכות שבטות . ואפילו הכי אמרין התם דאם אירע לו כל אונס פסור משעושה ואמרין דעל דפסק לא נדר ואף דאיתא כאן ג"כ דעת אחרת האקדמה בעון שחזירו עשה לו מוכה בשביל כן אפילו הכי אמרין אומדנה זו וע"ז דשאני הכא כיון דהמלכה בהקדמות הוא אמרין דירדו חכמים לטוב דעתן של כל המתחייבין שאין דעתן להחזיר רק בלי אונס אבל על אונס לא היה דעתם ודמי בזה לפסין זה כמו תנאי מפורש' ועי' במק"מ סי' סמ"ח החלטק שבין אומדנה גדולה לתנאי מפורש' . ואף דאמרין בעלמא דעל אונס דלא שכיח לא מסיק אינשי אדעתא לתיחסיי הכא שאני דאדרכא אמרין דמטיקרא לא היה דעמו ורעו להחזיר נפשו רק כשיהיה הדבר כמו שהוא עכשיו כיון שהוא חיוב חרש אבל לא כשישנה מקדמותו אם לא בענין שהוא אונס דמתגליא דאין סבדי דודאי נתרלה ליה כמו דאיתא שם בגמ' . ועי' בפרישה בת"מ סוף סי' רכ"ה שכתב כעין סברא זו והילכך אמרין ג"כ דגם הכי השני בודאי מטיקרא נמי נתרלה ליה שעל אונס לא יהי' החיוב משום דדמי ליה תנאי מפורש' בזה ביניהם הא חדא . ועוד יש אופן שרי כגון בזה דניטין ד' ע"ג ששכר פסדים להביא לו שחורה וקיבלו עליהם אונס חייבים בכל אונסים ואמרין דמ"מ אם אירע להם שכיח פסורים מטעם דאמרין דפי"ז לא קיבלו עליהם והתם לא מטעם אומדנה אפי' ענה דאדעתא דהכי לא קיבלו עליהם דהא איתא התם ג"כ דעת המשכיר והיכא דאיתא דעת אחרת הא לא אמרין אומדנה כמש"כ ה"סו' ה"ל . ואף דהתם הא אלא הסמיכים הוא רק שעבוד וחיוב בעלמא דבזה בכל אופן אמרין אומדנה הא כאן בודאי חי אפשר לומר זאת משום דהא כמו שאלל השפנים אינו רק חיוב ושעבוד בעלמא להביא הסחורה למקום פלוגי הא כמו כן אלא האוכר נמי אינו רק חוב בעלמא לשלם להם והבחה חי ימא דכאן פסורים הסמיכים מטעם אומדנה א"כ למה קי"ל דאף אם לא שלם להם האוכר חייב הוא לשלם הא גם אצלו איכא אומדנה להישך דעל דעת כן לא החזיר . אלא דהתם הייט טעמא משום דהא אם לא קיבלו עליהם להחזיר באונסין הדין הוא דאף אם אירע אונס מ"מ בכל ענין הם פסורים והשוכר חייב לשלם להם רק מי גרם להם להפסיד ע"י אונס זה הוא דוקא ע"י התנאי שלהם שהתחייבו באונסים ג"כ ומשום הכי כיון דלנפין זה דמי נמי להחלם ההתחייבות הלכך נמי באונס דלא שכיח כיון שהוא אינו בכלל הלשון של התנאי אמרין דפי"ז לא הכתו ודמי כמו שלא היה תנאי בדבר זה משולם וכל דאין כאן תנאי הכי החזיר האוכר לשלם להם אף אם אירע אונס הלכך ממילא אמרין נמי דגם הוא ששעבד ליה ודמי כמו שאמר לאחד תשמ"ר לי חסן זש בשכר דאף שלא התנה עמו שיהי' פסור מאונסין מ"מ אם אח"כ נאנס קי"ל דהשומר פסור והשכיר חייב לשלם לו שכרו ה"ז דכוחא ופסוט הוא :

ובמה הא נדוניה חתום סוכר הרא"ש והפוסקים דה נמי לכה דמית משום דהא כיון דנתחייב האב כדמ' וכו' שחיקה כשיכנים אה בתו מתחייב ליתן לו המעשר הללו וקט מיר' כל אחד ואחד כדרך קניית וזה עשה כן וגשת אם בשר הרי ממילא חויבך וזה התקן בהגזרתי עפ"י דין והס' שלו דהא בלחמה אם החתן רואה הרי חייב האב ליתן לו חיקם הנדוניה כדאיתא בש"ע שם הילכך סברי הרא"ש והפוסקים דהא דאמרין שאם פדין לא מסר האב הנדוניה ומחה הבת שאין האב לריך ליתן הוא לא מטעמא דאומדנה דהאב לתד דהא כה"ג כיון דאיתא דעת אחרת לא חזי אומדנה על לומר ובערעט לוי מה שכתב הנה"מ בסי' ר"ל דכל גבא זמן לחמה שראוי השני להיטה מהדבר שקנה וזה ושוב לאי מבטלין ואז"ל ע"י אומדנה זו ע"ש . אלא

משם מרים וגם קצת שאין בקיאין בעיקר שמה קרין לה לפעמים ג"כ בשם מרים ועתה מעה המסדר וכתב בנב שם מרים ושם וקנינתה היה מירל והבגדש שבק חיים כלא ורע קיימא ויש לו אח ששמה פסח אשר להשיג מסגו ה"ציה א"א בשום אופן ונשאלתי אם אשה זו בותרת להנשא לעלמא :

תשובה הגה אם לא כתב כלל שם האיש והאשה בנב בזה הא דעת כמה ראשונים ומכללם גם הש"ע בסי' קכ"ט סי' א' והגבט ככל וגם בניה מן השני ממזרים וכתבו הרמב"ן והר"ן בפ"ט דגיטין וכן הוא ביש"ש פ' כל הגט סי' ז' דעיקר הפסול בזה הוא משום דכתיב פסר כריתות שהוא לשון פסירה דברים כמו שמדברים אגשים עבור אחרים וע"ז וזה הא חי אפשר כלא שם האיש והאשה דזולתן לא יכיר מי הוא המגרש והמגורשת והייט משום דלי אפשר לפרש כששטותא דהפטס של שמו ושמה הוא משום דכתיב הכתיבה לשמה ואם איט כותב שמש לא היו כתיבה לשמה דהא בפרשת פטוה חף לתאן דכתיב בזה נמי כתיבה לשמה מ"מ לא כתיב כתיבה שם האשה בהפרשה וכן לענין פסח ותפלת דכתיב דוקא לשמה מ"מ אם משנה שמו לפני הכהן לית לן בזה משום הכי והכרתו לומר דהפטס הוא משום פסירה דברים :

וראיתי בספר ב"מ שם שהאריך לסתור הפטס של הראשונים שהוא משום דכתיב פסר דא"כ למה לא כתבו השוסקים נמי כן לענין שטר קידושין דלריבין נמי מה"ט שמו ושמה ודבריה הא הראש"ל מהסתפק בזה בדאיתא בב"י אה"ע סי' ל"ב ואמאי לא ילפינן שטר קדושין מגט בגו"ש דילמא ויתיה דגם בשטר קדושין כתיב שמו ושמה אלא ע"כ דגם טעם זה אינו עיקר והוכיח מזה דכל כתיבה השמות בנב הוא רק מדרבנן משום הכי בשטר קדושין הקילו ע"ש אבל לא ידעתי מה חיקן בזה הא עיקר קשייתו הוא אליבא דהראש"ל דאמאי מהסתפק הוא בשפיר קדושין ולהראש"ל לא עירץ כלום דהא דעתו בפ' אורק דשמות בגיטין הוא מן התורה דכתב שם דהא דאיתא במשנה שינה שמו ושמה חלא וכו' הוא לאו דוקא שינה לפדיא שמו לשם אחרים אלא ה"ה אם לא כתב כלל שמן נמי הדין כן ומביא ג"כ בפ"ק דקדושין דף ט' האי דרשה של פסר דאיתא לספירת דברים ע"ש וא"כ לשיטתו שהוא מן התורה מה מהסתפק בשטר קדושין ויותר מזה תקשה לפי דברי הרשב"א שם דף ט' ד"ה ולפינן שמו ושמה ח"ל ואפילו אם ידעה בנב מדאורייתא כל השמות של האיש והאשה הם משום ויתיה פסר כריתות אבל בשטר קדושין לא כפי וכו' ע"כ והפסח הלא כיון דכתיבין הוא מן הסורה ממילא הא גם בקדושין הוא מן הסורה מהאי הקפשא דילמא ויתיה ונראה לפרץ זאת ע"פ מה שיש לדקוק עוד בדברי הב"י שמביא הפסק פזה של הרשב"א אי כתיב בשטר קדושין כתיבה שמו ושמה הא ע"כ לענין הלכה בודאי דפטס הראש"ל עלתו דגם בשטר קדושין כתיב שמו ושמה דהא בסי' ת"ר מהסתפק שם הראש"ל אי שטר קדושין כשר במחבר אי לא משום דילפינן מג"ש דילמא ויתיה או דילמא שאני גט משום דכתיב ונתן לו בשטר דמתעט מחובר ע"ש ואפילו הכי בסי' אלף רכ"ז מהיק הראש"ל ששטר קדושין פסול הוא במחבר מהאי דרשה גופא דילמא ויתיה חף דכתיב לפני מחבר דפסול בנב הוא משום דכתיב בשטר מ"מ כיון דכתיב וילמא דכו' ילפין מזה נמי שטר קדושין לפי"ל לענין כתיבה שמו ושמה חף דבנב ידעין וזה נמי מדכתיב פסר מ"מ כיון דלשיטתו כתיבה השמות בנב הוא מן הסורה א"כ ממילא כוונתו ילפינן שטר קדושין מהאי הקפשא דילמא וכו' ואמאי לענין כתיבה השמות נראה הב"י בספיקא הא חייק דלפינן מחבר חור בו הראש"ל ופסיק לנפשי דילפינן בזה קדושין מצינן א"כ ממילא ה"ה בודאי לענין כתיבה שמו ושמה נמי ילפינן קדושין מצינן דהא מד סברא א"כ בפרוסייה :

ועד מה שכתבתי במכתבי הראשון שכיון שהוא בלא שבעה יכול לומר שהוא מקפיד על מוס זה מלאמי בעת סברא זו בהרדב"ז ח"ד סי' קכ"ג שאם מלא בזה מוס שרוב בני אדם אין מקפידין ע"ז ומיעוט מקפידין יכול לומר שהוא מן המיעוט המקפידין ומספיקא לא מפיקין ממונא מיניה ע"ש לפי"כ כ"ס בזה ד"ה בזה קפידא טובא וגם מה שהבאר ארשו המחוסן לעשות השדוך והאד השני מטכב הוא ג"כ טענה גדולה כי חף להש"ך בסי' כ"ח כי הזמן של החתונה הוא לוי מהדברים שפיקר היוונ עלי-בכס מ"מ כל זאת הוא רק על שטר אבל על להבא בודאי טענה גדולה היא כמש"כ הב"י מהד"ס סי' י"ח וכו' לפולס יעכב וכו' הילכך טענה השני טענה חזקה היא כנלע"ד :

הטענה הוא דמתחת האיתמרת דהאב שהיא גדולה כ"כ אמרינן דגם החתן הגדולה שבאם תמות הבת לא יתכע הגדולה חף שהוא בלא עפ"י דין דהא זכה חיקף בהמשות מ"מ מחמת האיתמרת דמיא כמו שהי' תנאי מפורש בדבר נמלא דדמי וזה משם להחייבות החדש והספיקים דהא הכא נמי בלמח זכה החתן חיקף בהמשות וחיי הלוואה הוא דהוי אלל האב שהוא חייב בכל אונסין רק דלמרינן דתנאי היה מהחתן שאם יזדמן לזה אונס היינו שהתחת ברו או יחזרו המשות אלל האב הילכך כיון דעיקר החיוב דחייב החתן בלונס הזה הוא רק מחמת הפצול והא כהנאי כוז אמרינן שם בגיטין דעל תנאי דלא שכיח לא מסקי חייבי ארעתא דדמי לענין אונס כוז כמו דלא התו כלל וכיון שכן חוקמינן על עיקר הדין וזו ממילא זוכה בהס החתן מהא"כ בזה דשידוכין הא עדיין לא זכה שום אחד בשום דבר רק ששניהם התחייבו לישא וז"ל ואם לאו יתקנס וכיון שכן הא דמי וזה משם למי שנשבע לפרוע לפלוני לזמן פלונית וארדש אונס שהוא פטור משום דלמרינן דכל המתחייב עלמו לבטלה לעשות איזה דבר הרטון הוא שדוקא אם לא ישמנה הדבר מכוונת שהוא עכשיו אבל כל שילד איזה אונס או סיבה ע"ז לא התחייב הילכך כשיו דמתרמי איזה אונס כיו כמו שלא נסחייב מעולם על דבר זה ומב"ה בשידוכין פטור הוא חף על אונס דלא שכיח כמו החס והפשה ממילא לא קשה נמי קשייתא השטר המספיק שם שהקשה על הא דבוק סי' קי"ח מהא דאיתא בירושלמי פ' מי שאתא דחד בר נש נתן פריטי לבטל ספינה להעבירו על פנינתו ואח"כ נתייבש הגהר שבובר ר"י הנהגה הספין חייב להחזיר המעות והייט ע"ש סברת הר"ן בפ' האומר משים כיון דתלי נמי בדעת השובר אמרינן דהא לא נתן לו המעות רק כהנאי שיעבירו דוקא וזה לו להשובר בלונסו של הספין וע"ז הקשה דאמאי בזה דבוק סי' קי"ח באצירה ברו דהאב חייב לבטל הגדולה משום דהוי אונס דלא שכיח דמה בכך דהא מ"מ האב לא נתן הגדולה רק על תנאי שהגנה ברו מהס וא"כ מה בכך דהירעו אונס דלא שכיח הא האב יכול לומר מה לי בלונסו של זה איני לא מתחייבתי רק שתהנה בתי ואף שהוא אונס דלא שכיח הא סבה בירושלמי נמי אונס דלא שכיח הוא ואפילו הכי אמרינן ק ע"ש אבל לדברי ר' חן כאן אפילו התלת קושית דהא הכא חתן כבר עשה המוטל עליו דהא בנכסו וגם כבר זכה בהמשות ועל פלוג' להחזיר כשמתה הוא רק משום דהוא חייב קיבל בשבו להחזיר והילכך בלונס דלא שכיח אמרינן דלא קיבל להחזיר משא"כ החס הא הספין לא עשה פעולתו עדיין ולא זכה כלל בהמשות משו"ה מזי חידך לומר לו מה לי בלונסך ונשבו הוא ואח"כ מלאמי בשו"מ ח"ד סי' קל"א שמתקן קושי' הס"מ בלונס אחר ואמרי כי ראייתו לקת מחברים דאולי בזה בטר איפכא הארכתי קת בזה :

ועד מה שכתבתי במכתבי הראשון שכיון שהוא בלא שבעה יכול לומר שהוא מקפיד על מוס זה מלאמי בעת סברא זו בהרדב"ז ח"ד סי' קכ"ג שאם מלא בזה מוס שרוב בני אדם אין מקפידין ע"ז ומיעוט מקפידין יכול לומר שהוא מן המיעוט המקפידין ומספיקא לא מפיקין ממונא מיניה ע"ש לפי"כ כ"ס בזה ד"ה בזה קפידא טובא וגם מה שהבאר ארשו המחוסן לעשות השדוך והאד השני מטכב הוא ג"כ טענה גדולה כי חף להש"ך בסי' כ"ח כי הזמן של החתונה הוא לוי מהדברים שפיקר היוונ עלי-בכס מ"מ כל זאת הוא רק על שטר אבל על להבא בודאי טענה גדולה היא כמש"כ הב"י מהד"ס סי' י"ח וכו' לפולס יעכב וכו' הילכך טענה השני טענה חזקה היא כנלע"ד :

סימן צד

שאלה ע"ד הגם שישם האשה מעריכה מעדא וכן קרין לה בפי כל רק סוכת שהוא מהשבות והמתחלפות

אזל גט דגם בנט גופא לא ידעינן זאת רק מדרשה בזה הא
 חין לט ההכרח לומר דמסתברא יותר הדיקא של וילאה יותר
 מהיקא של או' להדדי ואף דכתיבי בחד קרא מ"מ לא איכפת
 לן בזה וחדע דהא לריב"ז דרביש החס ספר לומר מה ספר
 חין בו רוח חיים אף כל דבר שאין בו רוח חיים וא"כ ע"כ
 לדידה הא הקיפא דהויות להדדי אף דרשינן לו למילתא
 אמריה בדחיהא בגמרא מ"מ על הא חיה של ספר הגמרא
 בקרא עליו בודחי לא קאי הא הקיפא דח"כ וכי נאמר
 דלריב"ז חין מקדושין בדבר שיש בו רוח חיים אשילו ביה
 כסף הלא משנה שלמה שריט בקדושין אמוקאם בחלקו בין
 קדשי קדשים וכו' וכן במסכת מ"ש המקדש בנטור סס חי
 הלך בש"ס דילן דילפינן פסול מחובר מוכתב ונתן לכן קאמרי
 בפשיעות בניסין דף ט' דשטר קדושין פסול במחבר משום
 דכיון דכל עיקר הדין ששטר כשר הוא לקדושין מגופא דקרא
 וכתב ונתן ילפינן בהקפא דוילאה והיתה הלך מסתברא
 דדומיא דדיה לגמרי בעינן מה החס פסול במחבר אף בעד
 נמי כן הוא משא"כ להירושלמי דילפינן פסול מחובר מספר
 או ממילא חין לו הכרח למי נדמה או דילפינן מהקפא דניסין
 או קדושין להדדי דמדינן והרדבא ע"פ סברא הקיפא דנוסח
 עדיפא ולפום כן חין לט לימוד ששטר קדושין פסול הוא
 במחבר ולפי"ו ניחא נמי מה שמסתפק הרשב"א והריטב"א
 אי בשטר קדושין בעינן כתיבת שמו ושמה או לא אף דנגט
 כתיבת הכמות הוא מן התורה ולא ילפינן בזה קדושין שילאה
 והיתה היינו נמי מהאי טעמא מאחר דעיקר מה דבעינן נגט
 כתיבת שמו ושמה ילפינן זאת מהא דכתיב ספר הלך שוב
 אמרינן דלענין זה הא הקיפא דהויות להדדי עדיפא יותר
 מהקיפא דוילאה והיתה משא"כ לענין פסול מחובר חד בו
 הרשב"א ומסיק דמחבר פסול הוא בשטר קדושין היינו משום
 כיון דלש"ס דילן ילפינן פסול מחובר נגט מוכתב ונתן וכל
 זאת נתקבל כל ההיקא דאשה מהקדמה היא בשטר הלך
 שוב איכא כאן סברת ר"ל דאמר מההנהגה טפי הדיקא של
 קדושין לגיטין מהיקא דקדושין להדדי וכפאה ניחא נמי היס
 מנשיטין שהביא הרמ"א דשטר קדושין כשר הוא במחבר ואין
 זה היפך בגמרא משום דלשיטת הירושלמי דפסול מחובר נגט
 ידעינן ז"ל מספר שוב חין לט לימוד לפסול שטר קדושין
 במחבר מגט משום דמקשינן יותר הויות להדדי ומסורין
 קושית הב"מ :

ע"י צוסיקס שמסתפקים בדעת הרמ"א האך הוא דעמו
 חס לא כתב שמו ושמה נגט חס הוא פסול מן
 התורה או רק מדרבנן פסול ולפי מה שכתבתי יש לפשוט
 זאת מדברי הרמ"א בפאובה כלל מ"ה סי' ב"ז דלפי הנחה
 הריטב"א בקדושין דף ט' דאם נאמר דשמו ושמה נגט הוא
 מן התורה או גם בשטר קדושין בעינן נמי שמו ושמה דהא
 ילפינן זאת מוילאה והיתה וחס נגט גופא הוא רק מדרבנן
 ממילא הא לא שייכי זאת אלא נגט אכל לא בקדושין וכן
 מוכח ג"כ מדברי חידושי הרשב"א שם לפי"ו כיון דהרמ"א
 כתובה שם מלריך גם בשטר קדושין שמו ושמה חזקא ומשמע
 שם דאף דביעבר נמי פסול חס לא כתב שמו ושמה א"כ מוכח
 דבניסין שמו ושמה הוא מן התורה :

עוד הקשה המחבר הא"ל על סברא זו מקשיית רביש יואל
 כוכב במרדכי וכו' ריש פ' כל הגט על הא דאמרינן
 החס דמי שיש לו שתי נשים ושמוסיהן שוות וככתב לגרש אפ
 הגדולה לא יגרש ט את הקטנה דהא לא נכתב לגמרי הא
 גדולה מלי לגרש בעט זה ואמאי הא חין כאן שום היכר וסימן
 דהאי ניסח נכתב לשם הגדולה ועמילא הא מחוסר כאן ג"כ
 הספירה דברים דהא חייט מובאר על איזה מהבשים הוא מספר
 לט שגרשה וכו' שכן הא לא פושלם כאן הסיפור אלא ע"כ
 דהאי דרשה אינה עיקרית פ"כ ת"ד' ולדעת חין זה קשיא
 כי אין סוגת בראשונים בזה שאמרו דבעינן פסירה דברים
 היינו שכל אחד הרוחה חס הגט יבין דאיש זה הידוע מגרש
 הוא

וגם יש להנין דעת הרמ"א בסי' ל"ב שכתב שיש משכירין
 שטר קדושין במחבר האך יסרט דברי הגמרא בניסין
 דף י"ד ומבאר שם להדיא דשטר קדושין במחבר פסול
 משום דילפינן מניסין וע"ש ברש"י וכמו שהקטו כל החפשיים
 מאוני' זו על הרשב"א והרמ"א ורד"מ במקנה סי' ל"ב שכתב
 שדן זה תלי בפלוגתא אי אמרינן דון מינה ומינה או דון
 מינה ואוקי בהתרא דלמאן דאית לו אוקי בהתרא או עדיפא
 לן לומר דמקשינן הויות להדדי וילפינן קדושי שטר מקדושי
 כסף כמו דכסף מהני במחבר ה"ס בשטר אכל לדעתו ע"כ
 זה חייט דבקדושין דף ט' אמר החס ר"ל דשטר אירוסין שכתבו
 שלא לבמה פסול משעמא דמקשינן וילאה והיתה וכן פסקו כל
 הפוסקים בזה בר"ל בני שום חולק והשאה אי ניחא דדון זה
 תלי בדון מינה וכו' הא מלינו לומר דר"ל חזיל לשיטתו דחיה
 לו ביצמות דף ע"ח דאמרינן דון מינה ומינה ומשום הכי ליק
 זאת מגט דפסול משא"כ לדין דק"ל דון מינה ואוקי בהתרא
 מכל דשטר אירוסין פסול הא יותר טוב לומר מקשינן הויות
 להדדי וכשר אכל בהתרא לא שייך כאן כלל להזכיר הדון של
 מינה ומינה וכו' דכל זאת לא נאמר אלא דוקא היכא דכל
 שיקרי דנין נכתבין בנפשא רב אט לריבין ללמוד איזה פרט
 ממקום אחר בהיקא או בג"ש בגון בזה דבמות דף ע"ח
 דבעינן למיחך דמחוסים האורים לשלם מעמוני ומואבי מה
 החס האורים לשלם אף כאן האורים לשלם ואח"כ באט
 לומר אי מה החס נקבות מותרות אף בממזר כן בזה תלי אי
 אמרינן דון מינה וכו' או לא משום דכיון דכל הדברים מוצאים
 הם בנפשא רק פרט אחד בגון נקבות לאחר עשרה דורות
 זאת חייט מובהר כ"כ בזה יש פלוגתא בגמרא אי ילפינן אופה
 ממקום אחר או דוקא בנפשא והיינו דלאו בגדר ילפוחא הוא
 בהיקא או בג"ש אלא משיקרא ומגופא דקרא דכיון דכתיב
 ממזר דרשינן מוס זה דבין זכרים ובין נקבות משמע כמו
 שפירש רש"י להדיא הלך בזה יש סברא בגמרא דאף דאיכור
 עולם ילפינן מעמוני מ"מ היתר נקבות לא ילפינן משום דנפשא
 דקרא עדיפא וכן חולין דף ק"ב נמי בכה"ל מיירי דעיקר
 הדון חס אמרינן אוקי בהתרא לא לריבין אט לבוא לשום
 ילפוחא אמריה משא"כ בקדושי שטר דילפינן מוילאה והיתה
 מה שייך התם לכוכרי מינה או בהתרא חטו האי לימוד דהויות
 להדדי בהתרא הוא הא לאו בנפשא נאמר ואידי ולידי ילפוחא
 הוא וכל כה"ג לא נמצא בגמרא דהיקא זה הוא יותר עינה
 מהיקא אמרינא :

אבר לדעתו ניחא הכל ע"פ מה דמליט שיש כאן חילוק
 בין ש"ס דילן להירושלמי דבגמרא דילן ניסין ד' כ"א
 אמרינן ורבנן ספר למה לן לפסירה דברים הוא דקאסי אמנם
 בירושלמי אמרינן דחכמים סברי דהאי ספר אחי' לומר מה
 ספר בתלוש אף כל בתלוש וע"ש דילן ליקף מוכתב ונתן
 עיי' רש"י בניסין ד' כ"א והירושלמי ליקף מהאי וכתב ונתן
 לענין הא דאמר רב תהא לקמן דף ע"ח שאם היה משימה
 ביזו וגט בידה חס יוכל לנתקו ולהביאו אללו אינה מצורפת
 ואין ידעינן זאת מצריכות חס חייט כריכות בדחיתא הכל לקמן
 בגמרא והנה בקדושין דף ט' בבני דר"ל אי ילפינן הויות
 מהדדי או ילאה מהאי ילפינן ומסיק הגמרא מסתברא ילאה
 להאי מקשינן ולא קאמר בגמרא השעם בזה במאי היקא זה
 מסתברא טפי כי לכאורה איכפת מסתברא דהאי היקא
 דהויות להדדי הוא בנפשא וכמו שכתב המקנה שהבאתי
 בסמוך הלך כראה דסברת הגמרא הוא מאחר דכל עיקר
 דיע שטר שהוא כשר לקדושין מגט ידעינן ל' וכיון שכן
 מסתברא להגמרא נמי דגם שארי פריי דריים של שטר
 קדושין נמי מגט ילפינן לה מהאי הקיפא נפשא ופשוט הוא ממילא
 לפי"ו לא שייכי לומר סברא זו אלא דוקא לענין מה דילפינן מהאי
 וכתב ונתן זה מיירי לענין עיקר ונתן הכתיבה ומסיבה זאת
 ילפינן מהאי היקא דוילאה והיתה ששטר קדושין לריך להיות
 שיה לשטר של ניסין משא"כ מה דילפינן מהתרא התיבות הנאמר

הוא לאשה זו הידועה לו דו"א דא"כ תקפה על דבריהם לר' אליעזר דסובר ע"מ כרתי וקיי"ל כותיה ומה"ס לא בעינן לדידיה ג"כ שיהי' מוכח מחוך הגט מי הוא המגרש משעם דעיידי מסירה יברתי לו מי הוא המגרש לפי"ו לדין דקיי"ל כר"א הוא ספירת דברים שכתבו הראשונים שהוא מן התורה למאי אתי אי לברר הדבר מי הוא המגרש הא לזה מהי ע"מ הלא שאין זה כוונת הראשונים רק הא דלפינן מהאי ספירת דברים הניזון הוא דהקפידה התורה שיהי' הגט נכתב ע"ד כמו איב אחד במספר לתבירו מליה דבר שאירע לו שהדרך הוא לספר האריך שא"ס פלוני עשה זאת לפלוני ה"ל גזירה הכתוב הוא שהגט לריבין לכתבו דרך סיפור כמו אנשים החספרים זה עם זה ולא די כמה שכתב הכי את מתרת לחוד ולשון זה אינו רק דרך הודאה ולא ע"ד סיפור וכל זאת לפינן אהן מספר דרשוין שהקפידה התורה שכתובה הגט לדרך להיות דרך סיפור ואחר ככתב הגט כן אזו חו לא יכתוב לן אהן ה"ס אינו מבוחר לו מי זה הוא האיש המגרש כי דבר זה יתברר לו ע"י עידי מכירה לר"א והלכך הגדולה מלי מגרש דהא גוף הגט נכתב דרך ספירת דברים ומוכח מחוטב הא לא בעינן דלפנין זה מהי עדי מסירה כן הוא טוהג דבריהם ופשוט הוא :

ואין להקשות לר' מליר שדרך גבישין ובשטרות שיהי' דוקא מוכח מחוטב מי הוא המגרש כדאיתא בר"פ כל הגט א"כ לדידיה למאי אינמדך האי ספר לספירת דברים הא בלאו הכי לריבין לכתוב שם האיש והאשה בגט דחי' לאו הכי לא היו מוכח מחוטב ופסול הוא אליב"י מן התורה לשיטת הפוס' וכמה ראשונים ואף בשאר שטרות דלא כתיב בספר הא נמי פסול ואין לתור בדאמת ר"מ לא דריש כלל האי ספר לספירת דברים דכה"ל מילט נמי לר' יוסי הגלילי דלא דריש ג"כ לספירת דברים כדאיתא גבישין דף כ"א דע"כ ז"ל דהא מוכח שם בגמרא דמאן דדרש ספר לספירת דברים ע"כ סברי לכו שא"ס כתב הגט על דבר שיש בו רוח חיים הגט כשר ע"ש ור' מליר סובר בעירובין דף ע"א שטחבין על דבר שיש בו רוח חיים ממילא ע"כ דריש ספר לספירת דברים וא"כ לשיטת הראשונים קשה לדידיה בספר למה לן אבל באמת נראה ע"פ דברי התו"ם סי' קכ"ט ס"ק ע"א שכתב שאפשר לתור דאף אם כתיבת שם האיש בגט הוא מן התורה מ"מ כתיבת שמה אפשר שהוא רק מדרבנן משום דהא חזינן דאף בשטר הלוואה בעינן נמי מוכח מחוטב כדאיתא בח"מ סי' מ"ט כשני יוסף ב"ש הדרינן בעיר אחת דלו אין דין של השטר רק המלוה ע"פ משעם דאינו מוכח מחוטב מ"מ אם לא נכתב רק שם הלוה בכתב אף שלא נכתב שם המלוה השטר כשר כדאית' ב"ב דף קפ"ג בשטר ככתב בו לוינו ממך מנה אף דלא כתב שם המלוה מ"מ השטר כשר משעם דתפיסתו של המלוה במה שחופס השטר מוכח דהשטר בל לידו הלוה החתום בו וע"י כן נקרא מוכח מחוטב כדאיתא ההם בגמרא דממך מהבא דנפיק מחותרי ידו משעם משא"כ שם הלוה כיון דאלנו לא שייך תפיסה בעינן דוקא שיהי' מוכח מחוטב מי הוא הלוה ושם האשה נמי כיון שהיא תופסת הגט נמי ע"י כן היא מוכח מחוטב שהיא האשה הממגרשת הלכך משום מוכח מחוטב לחד לא היינו לריבין לכתב שם האשה משום הכי בעינן הדרכה דספירת דברים לומר דגם שם האשה נמי מכתב הוא בגט רק כזה ממחר ר"מ יורה מר"א דאלו לר"א כל שנכתב בדרך ספירת דברים שגני אדם מספרים וע"י אף שאינו מבוחר מי ומי הם אוקן האנשים מ"מ כשר משום דבירור זה יהיה ע"י ע"מ משא"כ לר"מ דבעי' בכל שטרות מוכח מחוטב הלכך הנה נמי בעינן שהספירת דברים עלמך יהי' מוכחים מהובן ע"י עידי החסומה עלמן שיהי' יכיר בגט נושא מי הוא המגרש והממגרשת :

ובזה מתירן היטב ג"כ קשיית הנאמן בעל ת"ש הובא בח"ס אה"פ סי' י"ב שהקשה כיון דקיי"ל שני יוסף

ב"ש הדריש בעיר אחת אין מיליין שטר חוב וע"י א"כ האך מיליין הם על אחרים הא בעינן מוכח מחוטב ואלן אינו יכיר מי הוא המלוה וכי חומא דתפיסתו במה שחופס בהשטר זה נקרא מוכח מחוטב כמו שכתבנו בסמוך א"כ אמאי לא מלי לגרש הגדולה אליבא דר"מ כדאמרין בריש פ' כל הגט משום דאינו מוכח מחוטב הא תפיסתה מוכחת דלה נתן הגט וסיים ע"י דשלוני גט ולא ביאר מה זה השיעו בין גט לשטר ועיי' בח"ס מה שמתקן בזה אבל לפי דבריו החילוק פשוט הוא דגט שאני כי לבר דבעינן בו שיהי' מוכח מחוטב וזה הוא ג"כ בכל שטרות לריבין כאלן ג"כ שיהי' ספירת דברים הנכרים שיהי' יכיר בהגט נושא מי הם הממגרשים ומה הא לא מהי תפיסה ומשום הכי לר"מ אף לגדולה נמי לא מלי מגרש עכ"פ מביאר הוא מהראשונים הללו שכתובה השמות בגט הוא מה"ס :

אמנם דעת רבינו יואל הובא במדרי' ובגמ"א ר"פ כל הגט דכתיבת השמות הוא רק מדרבנן ולכאורה נראה שכן הוא ג"כ דעת ר"מ בספר הישר שלו סי' רע"א כ"ל דכל פסול של שינוי השם בגט הוא רק משום שלא יגרש אשת חבירו ע"כ ופשוטם לשון זה משמע שהוא רק גזירה חכמים לחד והוא ע"ד שאתרו בב"ב דף קס"ד דילמא כתיב לגימא ומאי לאיתחא דהאך והתם הא לא היו רק פסול דרבנן לחוד ואף דכאן היו הולך ממזר והתם לא היינו משום דהתם הא לא שית בגוף כתיבת הגט דהא כתבו כתיבת פשא"כ הלא דיש שינוי בגוף הגט משום הכי היו הולך ממזר אבל מ"מ הכל הוא רק מדרבנן כן הי' נראה לכאורה אבל באמת אין הדבר כן דהכ"ז מהד"ת סי' קי"ג הקשה דברי ר"מ אהדי דברים כל הגט הביא הרשב"א בשם ר"מ דלא גרים התם בעידי מסירה ור"א והיינו משום דר"מ סובר כשיטת הראשונים דגם לר"מ נמי לא בעי' מוכח מחוטב הרי מבוחר דר"מ סובר דלא בעינן כלל מוכח מחוטב ואילו הב"י בס' ק"מ הביא תשובות הרשב"א שאלת קיי"ל בגט לך לכתוב בו שם האיש והאשה ואם לא כתבו שחם בפירוש רק כתבו בו פלוני ובה פלוני מהו תשובה אינו כשר דשמו ושמה דוקא בעינן ואי לא הא לא מיכרי מי הוא המגרש דעת ר"מ שכתב דבעינן שיהי' מוכח מחוך הגט אבל כן פלוני לחד אינו מוכח מחוך הגט מיהו המגרש ע"כ הרי להדיא מבוחר הישך דאף ר"מ סובר דבעינן מוכח מחוטב דוקא ע"כ וע"ש שגשאר בחימה :

ואני תמה עור דלפי הכנתו בדבריו הרי קשה יותר מהו דהאך כתב הרשב"א בעובדא דידה לפסול משום דאינו מוכח מחוטב והיינו משום דר"מ סובר דבעינן מוכח מחוטב דוקא דמה בכך דהא אף אם יהי' כן מ"מ אין הא לא קיי"ל בזה רק כר"א שסובר ע"מ כרתי ולדידיה הא לא בעינן כלל מוכח מחוטב אליבא דטלי' שלמא ואף שא"ס ממזרינן ג"כ בכל החמורות שהם אליבא דר"מ כדאיתא בשפ"ק מ"מ טדודי רשות הדבר לומר שיטתו הרשב"א בתשובה לחומרא זו דהא הוא פסול שם מדינא ולא משום חומרא לחד כמבואר שם ושוד הא כתב הב"י בס' ק"ל וק"א וכן הסכימו כל הפוסקים דהא פסול על אינו מוכח מחוטב לדין דקיי"ל כר"א כדשכר אינו פסול והתם הרשב"א פסול אף דשכר ושו"ד למה לו להרשב"א לביאור על דין זה דעת ר"מ דבעינן מוכח מחוטב הא הוא עלמך סובר בעינן ובקדושין שם והשמות בעינן הא מן התורה וליקף לה מספירת דברים כמו שכתבנו לפיל ולמה לו לטוב כאלן משום מוכח מחוטב דהוא פלוגא דר"מ ור"א ולין לומר דהכא שאני דכיון דכתב שם האב אחרים שיש כאלן ספירת דברים ופשוט הכי לריבין לטוב ע"י משום דלא היו מוכח מחוטב דר"א דהא מבוחר הוא בשפ"ק דין זה שלא כתב רק כן פלוני אלי' בזה אי אחרין דכתיבת השמות הוא מן התורה אז לא מהני כבן פלוני לחד ואי הוא דרבנן מהני סי' כד"מ סי' קכ"ט ס"ק ד' ומהאי פשוטא להמדרי' שסובר שהוא רק

נקראת על שם א' ואף לזו נודעו איש מבורח מהגט מי הוא מהמשפחה שנגרש ומה ש' מ"מ לא ידעם לן מה וכן הריש"א בדמיושו שם אף שהוא ג"כ מן הפוסקים דמכרי דשמו ושמה הוא מן הסורה מ"מ בזה דמכרין תיכנס וכו' מפרש נמי ברי"א דהייט המניכה של כל המשפחה בכלל וגם הרא"ש והר"ן הביאו שני הפירושים בהלכותיהן והייט טעמא דאף דהייט מכר מהמניכה מי הוא המגרש דהא המניכה אחת היא לכל המשפחה מ"מ מהני משום דבזה לא הקפידה הסורה ועיקר סוגת הסורה הוא שיהי' נכתב הגט כדרך שבני אדם מדברים וף עם זה כמו שכתבתי לעיל והנהגה הוא כשמדברים על איש פ"סי פטמים מזכירים אותו רק על שם המניכה של המשפחה כמו שנהגו ג"כ עכ"ז וכן בטרם והלכך כה"ג נקרא זאת סמית דברים אחרי שבני אדם מדברים בזה האופן ולא דמי לכתב בן פלוני או בן פלוני שהוא פטול כמו שכתב הרשב"א שהנחיתו לעיל ובודאי אף לרש"י שמכביר בחניכה של כל המשפחה מ"מ בכן פלוגי דהיי אף לרעת רש"י פטול דהא עיקר הטעם של רבינו יואל שמכביר אש לא כתב רק בן פלוני הוא משום דהוכיח זאת מהא דאמרין שאם הפד חסם פלוני בן פלוני עד כשר ומוס למד דה"ה בהתגרש עלמו נמי כשר כה"ג לר"י ממילא לרעת רש"י ויארר הפוסקים דסברי דאפילו אש לא ידע רק שם הפיר אף שכתב שמו ושמה מ"מ פטול הרי דמזין דעת רש"י והפוסקים הוא דאפילו לענין דיטבד נמי לא ילפינן שמו ושמה משם העדים א"כ ה"ה וכש"כ בכן פלוגי לחד דדאי אף בדיעבד פטול הוא לרעתם מ"מ לא דמי לתשובה הכללית דהתם הא פכ"ס הכיר שמו ג"כ דהא ג"כ הוא נקרא בחניכה או משא"כ בכן פלוגי הא לא הוכר שמו בנהג כלל דהא מטולם לא נקרא בן ומה"ס כתבו הפוסקים שאם בלחמת נקרא קן על שם אביו כמו דמליט בנמרה בן שו"י בן וזמא אי כה"ג בכן פלוגי נמי כשר עיי' מה"ג שם והייט מהאי טעמא דמזין דבני אדם קורין ליהו כן זה הוא הספירת דברים שלו ואף לר"ם שהוא ג"כ מהפוסקים שאם חסר שמו ושמה פטול מן הסורה מ"מ גם הוא מודה שאם כתב חניכה אף שרק המישיב קורין אותו בחניכה או רובא דדאנשי קורין אותו בשם המזכה מ"מ כשר כמו שכתב שם להדיא ח"ל חבל אש לא כתב רק חניכה אפילו רובא קוראים לו בהמזכה כשר ע"כ היוצא לנו מה שחף לסתמזכרים בשמו ובמה שהוא מן הסורה מ"מ כל שכתב שמו אף אש איש ניכר רק לקחת ב"א ג"כ כשר משום דהא נפקים בספירת דברים בסקפידה הבורה בזה :

ור"ן נדון דין מראה ג"כ דהייט רק חשש ודבך בעלמא ואפשר שאף איסור ודבך ג"כ אין בו רק חשש לנזל לחד דהא הי"ש פ' השולח סי' כ"ה הביא בשם רבינו חננאל והוא עשם המהיר"כ ח"ל אשה ששמה שערבין ונקראת בן אחי וקינתה ששמה בן דעתי לכבוד בנש שרה אש"י שמואלם לא נקראת שרה ואפילו שרתא אין קוראין לה שרה גם וקינתה לא היי קורין אפילו שרתא שרה עכ"ל וכן הביא שם המהיר"כ בשם מהיר"ן על שמות נשים כגון רעכלין ושערבין וכיוצא בו יש לכבוד שרה רמל ע"ש והה משם כדן דין ששמה מרים וכתבו מערבא הרי חוק דהגאונים והגדולים סללו הגאונים אפילו לכפחלה לכבוד עיקר השם שמתח אומאט שמוס סללו ואף שמואלם לא נקראו בשם זה הן אשם שמהיר"כ פגשו בגין על הגאונים הללו מ"מ אש מאמר סבל כה"ג שייט השם נקרא אש האך עלה על דעת הגאונים הללו לכבוד אפילו לכפחלה שם סללו נקראו בו שמואלם ופי עולם מהם הפשטה דשינה שמו ושמה תאל ויאלד מחור וגם המהיר"כ פגשו שהוא מלודן של ישראל מה זה תלמל שם בזה עם מהיר"כ וההיר"ן דברר פשום כה' וגם המהיר"כ גוסא אף שחילק שם ע"י מ"מ טעמין בדבריו יראה שגם הוא סובר שאין אמת בכלל שייט שמו ושמה הנאמר במשנה כי ז"ל שם על הא דהגאונים סללו שהנחיתו דע אחריי טאין דעמי שכתבם טעם כלל כלל וכו' ואפילו בדיעבד פטול כן ולא היו ולא וקינתה נקראת שרה אפילו שרתא והמהיר

דבכך מסיק בשם האב לחד וכן דהרשב"א סובר שהוא מן הסורה הא לרדיה כלוא הכי לא מהני בשם האב לחד משום ספירת דברים הלכך מראה דבלחמת גם כונת הרשב"א קן משום שיש שני עניני ליהו מוכח מחוט והייט אש לא חכר שמו ושמה בנש דגם לזה קורין הפוסקים בשם איש מוכח מחוט וכן הרשב"א בעלמו קורא לזה איש מוכח מחוט כי זה לשון הרשב"א נקדושין ד' ס' הא בעינן שיכתבו שמתיהן בנש ומדאורייתא הוא משום דתדב פטר ברישות ובאין שמתיהן משורשין בנש אין מוכח מחוט הגם שיהי' גם זה טרע בין ראוין זה ללוא אשמו או ע"כ הרי דהרשב"א קורא גם לזה בלשון איש מוכח מחוט והאי איש מוכח הא י' בו פטול דאורייתא משום גירח הכתוב דבעינן שבהגט עלמו יהי' מבורח בו שם האיש הפרטי ושם אשמו ואף ללא דיעבד מאן נינהו בזה לא ידעם לן כל ששמן משורשין הם בנש דהא יתברר לנו אח"כ ע"י ע"מ כמו שכתבתי לעיל ויש עוד אופן שני הנקרא ג"כ איש מוכח מחוט שאין בו רק פטול ודבך לחד והייט שהאנשים המתגרשים בלחמת מבורחים שמתיהם בנהג רק שהגט איש מבורח לנו על איזה איש פרטי קאי כגון שיש כאן עוד אחד בשמו ושם אשמו ג"כ כמו שכתב בנהגט וכו' לר"א כשר הוא בע"מ ויש כמה פוסקים ומכללם גם ר"ם שזה אף לר"ם נמי כשר רק דעת התוס' הוא בר"ם כל הגם דאליבא דר"ם כה"ג הוא פטול והרשב"א כתובה שהביא ה"ה הא מיירי בליט מוכח מחוט עפ"י אופן הראשון שכתבתי דהא מיירי החס שלא כתב שמו ושמה דגם לזה קורא הרשב"א איש מוכח מחוט כמו שכתבתי הלכך אפשר שפטול שם אפילו מן הסורה לשיטתו דשמו ושמה הוא מן הסורה ומטורן לגמרי קושיים כג"כ :

בביצה אף דעת ר"ם נמי קן הוא דשמו ושמה הוא מן הסורה וע"כ נרביץ אש לומר בן אליבא דר"ם דהא מוכח מהמדברי בפ' השולח דעת ר"ם הוא דאף שייט מקום הדירה הוא ג"כ פטול מן הסורה כי אחר שהביא שם כמה ראשונים דכבדי שנינו מקום הדירה איש שכל כתב אח"כ וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה דהא ר"ם פטול הלכך משום ספיקא אש מה חוללת ואינה מתייבמת ע"כ משמע דלר"ם עלמו מתייבמת ג"כ וע"כ משום דשינוי מקום הדירה לדעתו הוא מן הסורה וה"כ משכ"כ שינוי שמו ושמה שהוא תמור יתר וייתר כדאיתא בראשונים בודאי לדעתו הוא מן הסורה והאך כתב שהוא משום שלא יגרש אשם חגיגתי והלכך ע"כ נרביץ לומר דטובתו נמי קן הוא דמזין דבעינן בנש ספירת דברים של כריחות וכוין שיש כאן שינוי בשם הרי ממילא חסר כאן הספירת דברים של איש זה המגרש ואשה או המתגרשת כן דלשון הגם מורה הוא על אשה אחרת והלכך פטול הוא מן הסורה :

ואתר שבידע קלה דעת הראשונים בזה נבוא לנדון דין כי נראה מוכח דאף לדעת הפוסקים דשמו ושמה מעכב אף בדיעבד ואף למחן דהייט ליה שהוא מן הסורה מ"מ אש לא כתב רק המניכה של כל המשפחה טילה אף דאיתו יודע לו ע"י המניכה האיש הפרטי מי הוא אפילו הכי ג"כ הגם כשר דהא דעת רש"י בניטין ד' פ' שאם שינה שם ערו ועירה הילך מחור הוא מן הסורה וכמו שהביא ה"ה שם משמו בסי' קב"ח ס"ק ו' והבייש הפוסקים ללוא דוקא לר"ם כתב רש"י קן אלא אף לחכמים נמי הילך מחור לפי' שכתב הוא דאף אם לא שינה שם הפיר רק שלא כתבו נמי פטול הוא לרש"י דהא שינה רש"י בזה הוא כדעת הראשונים שהוצא במדרי' פ' השולח דעת דבר בנש שאש מעכב דייעבד אי אין שייט פטול בו כמו שכתב רש"י להדיא בניטין ד' כ' ד"ה והא בעינן ע"ש לפי' בודאי כש"כ הוא שאם לא כתב שמו ושמה נמי פטול דהא שמו ושמה תמור יתר משם הפיר ואש"ה לקמן ד' פ"א בכתב חרסכו ותיבחה וכשר מפרש שם רש"י דהייט מהני המניכה של כל המשפחה טילה וסורה המתגרשים דר"כ כמו שקורין מטעמם דהמטורן או רענעטורן או כיוצא בזה דכל המשפחה

דבריו אינם מובנים לי כי לצד מה שהקשה על המחבר הוא
 בת"ג בש"ג ח"ב ל' בללו הכי קשה הוא מוכח מכל השפטים
 דעם ברה ובערלין או כל הבמות ביולא בזה לא דמי כלל
 לפני שמה נמרות וכן מלאהי צ"ה מהר"מ מליבנין ס'
 ל"ט בלכה שמה מערישה מיל או מירס וככה בנהג מדין
 כהן ח"ל וגם לא הרגל במדינתו שיהי' קורן למדין מירוס
 ולא למירוס וכו' ה"כ גם זה פסול הוא ע"כ מבטע דוקא
 מדין דמדינתו אין ההרגל בשהנה מבטע מדין לשם מירוס
 לכן פסול מכה"כ במדינתו שההרגל הוא בשנים שבמן
 מערישה מדין קורן ח"כ מערה כידוע שדלו כבר וגם
 מבטע שהוא איש טובל אלא מרדכן עיי"ש וכן מלאהי צ"ה
 מהרד"א ס' ל"ה בלכה שמה מלה וכתב גם מילא
 וכבר נהגת וכהן מחיר בכבר נהגת אין חשב ולא דמי
 לגרפינ ודברים דעם הם בני שמה המפוררים בה"ל וחס
 שמה נמרות אבל כהן מלה הוא גם כפי עלמו והוא גם
 קורב ומיכלה גנוח מבטע מלה ע"כ רק כחקר חילי גם
 גם מיכלה יולא מבטע מיל בל שאל והוי ג"כ גם כפי שנמו
 חבל בללו הכי היה מתיר :

נמצא

בדרך דרך כשתם הדחק גדול כיו מלאהי טובכתו
 דלפניו להמתניוים בשמות הללו מ"מ איש רק
 פסול מדרבנן הלך לא מבטי לרעה דבינו הדיבור בנורדטי
 פ' מו טוחו שכתב דכל פסולי דרבנן דקיי"ל דהם נשאת
 לא תלא דתן דלפילו הם לא נשאת רק שהוא שעה הדחק
 מהדין להנשא לפילו לכחלה ח"כ ה"ג הא' אין לך שעה
 הדחק גדול מזה הלא לפילו לה"מ במדעי שם בחולק ע"ו אפשר
 לומר כי עד כהן לא פליג הלא דוקא במקום ששעלה מי שם
 צוה חשב כל איבור סקילה ההם דוקא החמירו חכמים מדין
 הוי חשבא דלנו או איש טובח מהווב מש"כ כהן הכח
 דהמנהג מה דתון כהן רק איבור למו כל יבמה לבוק אפשר
 שבוה לא החמירו חכמים כמו דמליו חילוק זה בנתי' ככה
 דוכחא עיי' ביבמות דק"ט ברה"י ד"ה מה לי איבור למו
 וכו' שכונתו הוא לתרן מדק קי"ד והיינו דבגויריה למוד י"ש
 חילוק בין איבור לאו לאיבור כהן וכן כהן הבריה הכרהס
 צ"ה ל"ט לפני כל איבורי דרבנן שהחמירו בנישין דהדין בן
 חק במקום שהן צו פלוגתא ומש"כ הכה' הלכמה גרמיים
 רשתינ אפילו להחיליה לכחוב רק גם רחל הו' גם טרה כהדי
 חק כמפוש לא עקרתה רק רשבלק או בערלין בודו כדו
 הם לכמוך עליהם בבעת הדחק גדול מה ועיי' בשבו' רע"ה
 ס' כ"ו שכהן שאלו הכיח דהפלוגתא הוא ג"כ בבעת הדחק
 דלו הא' אין ש"ך לומר כדו הוא פלוג' לכמוך עליו בבעת
 הדחק דהא' המחמיר איש טובח מה שהוא שעה הדחק מ"מ
 חס טבל לימד דדחק גדול כוה אפשר דלא פליגי או ג"כ
 חמירין כדווי הוא ס' לכמוך עליו וכו' :

עוד

כתב גם הכ"ס חמירין דידן גם כל אלחמן חקן שאם
 לא כהן רק גם הערישה של אלחמן למוד שכבר
 נשקט כתב על זה ח"ל לבתורה י' לפסול משום דתין מוכח
 מהוי מי הוא המגדש כיון כהן נקרא כפי כל רק חקן אכן
 כהן הכ"ס צ"ה ק"ל דבדיעבד כבר אין מוכח מהווב עכ"ל
 וכוונתו דבדיעבד כמבטע על ר"א דפליגי על ר"מ וכובר דלא
 כפיק גם כלל שיהי' מוכח מהווב משום דכין דקיי"ל דעידו
 מעריה כתיי' והם הא' ראו בעת הנהייה למי הוא מגדש
 והנה בזה כבר הקשה עליו הכ"ס ס"ג ח"ה וחי' דא"כ הרי
 במלה כל דיני לשו' שהשבו הסוסקים בנישין דהא' בכל פוטס
 איכא גם עידי מעריה ואיני תמה עוד על דבריו ולכשישו
 שבוה דהי' כדווי שמוה כמו אלחמן ונקרא חקן או כמו
 ידן דידן או מטחה וטחה ש"ק שפ"י הקריחה כפי כל ניכר
 ג"כ קלא טוס הערישה מ"מ כל ששם הערישה תמה כשקטע
 הוי בכלל איש טובח מהווב ופסול אליבא דר"מ לכו"ס חס
 מהטי עידי מעריה הא' חמירין בנישין דמודה ר"א במחוק
 מהווב שהוא פסול ופירש רש"י והסוסקים מדין דמיכיין כתב

ואין לימד דעד כהן פסול ר' אלטור משום מחוק מחיבו
 הלא דוקא איכא דהפסול הוא בצדקם עלמן כנון חס
 מהטי שלה לבמה או בעידי כווסס שתיב' לגיטין שס מש"כ
 שאיש מוכח מהווב כיון דהין הפסול רק צנוק הגט והעדים
 עומן כדדין הם צוה לא נזר ר' אלישיר מבטע מחוק מהווב
 ו"ה דהא' כתב הר"ן בחיוביו בנישין דה' ל' בשבועה דהוא
 גברה דפקול ס"ה ויהי' לביבתינן וואמר לה הא ניפק דלמרי'
 עלה מה ניחוס לכו וכו' הא בנישין שמו וטמה וגם עירו
 ועירה וליכא וכתיב ע"ו הר"ן אשילו חיוב דהם לא כתב גם
 עירו ועירה פסול איש פסול רק מדרבנן רבנ' יוסף שס בנתי'
 לא חס לה כלל הלא דלו' שם עירו ועירה הוא לא דוקא
 ולפירוש דלמ"ד עידי חמיריה כתיי' כיון דלדירה בנישין מוכח
 מהווב חס לא כתב שם הפיר' בנתי' ח"ה מנושפת כלל כיון
 שאיש מוכח מהווב מי הוא המגדש ומי המתגרסת ואשילו למ"ד
 עידי מעריה כתיי' מ"מ כל היכא דליכא עידי חמיריה גרע
 ולפיכך ג"כ לכתוב שם עידי דחי' למו הכי מיכיין דלמא' חתי
 למיסמך עליהם ומודה ר"ה במחוק מהווב שהוא פסול וכו' ע"ש
 הרי להדיא מנולר מהר"ן דלענין פסול של מחוק מהווב אין
 נפק"מ בין הם הורף הוא צנוק העדים כנון כחתמו שלה
 לשמה וכה"ג ובין אם הפסול הוא בעצם הגט בכל אופן פסול
 הוא לדין מבטע מחוק מהווב :

וביבמה ככתבתי תמה אי ג"כ על הכ"ס מהד"ס ס' ק"ג
 שכתב לענין חס לא כתב שם האבוב גם דה
 לה"מ פסול משום שאיש טובח מהווב מש"כ לר' אלטור
 דשיב' עידי גסירה כתיי' הלך כיון דליכא כהן עידי מעריה
 לא בנישין מוכח מהווב וכבר בלח שם האבוב ע"ש יקבה
 ג"כ מדברי הר"ן הללו דמנולר להדיא ליהיך דכין דפסול
 לה"מ חמית שאיש מוכח כ"כ או פסול נמי לה"מ חמית
 מחוק מחיבו וכן כתב להדיא הכנה"ג צ"ה ק"ט וטביר' זאת
 גם כמה גרמיים ע"ק' חס אין הפסול בבעדים עלמח רק
 בנהג עומי מוי איכא הנהגה דלמא' חתי לייבכתן על העדים
 ההקדמים ופסול משום מחוק מהווב דלא דמי זאת לכבד
 על דבר טיבל להדייק או היכא שהדמיקו שם עידין מן
 הכתב דפסול לה"מ ולר' אלטור כבר דהתם טכר הוא הדוק
 לכל ולה' חתי למסמך על הפ"מ מש"כ היכא דלא ככר
 הפסול להדיא חק' לר' אלטור נמי פסול ולכאורה היה אפשר
 לימד דידן זה חס אין הפסול בבעדים עלמן רק בנהג או
 גם כה"ג חמירין דמודה ר"ה שהוא פסול משום מחוק מהווב
 וו לא חלי' זאה כפלוגתא של הראשונים דליכא כר"ן צ"ה
 המגדש דחיה דלמריי' חס דר' אלטור טיבר עידי מעריה
 דוקא כתיי' גם ועידי חמיריה לא מהטי בלוס ודוית דפכדי
 דר' אלטור טיבר דמחוייה מהטי עידי מעריה וגם עידי
 חמיריה דלשישה וו דפכדי דר' אלטור טיבר גם עידי חמיריה
 נמי מהטי ומה דלמרי' הנגי' דמודה ר"ה במחוק מהווב כסונה
 הוא ככסופיה דכיון דגם עידי חמיריה נמי ככר לדירה מיכיין
 דלמא' חתי למסמך עליהם ובזאתם הא' הם שאלים או לשיטה
 ו טרלוו אין גשק"מ דלפילו חס הפסול הוא רק בנהג ולא
 בבעדים ע"מ הא' גם כה"ג איכא לתייב' דלמא' לא ויהיה
 בנהג ע"מ כלל רק ע"מ למוד וכיון שהין מוכח מהווב למי
 הוא מגדש הרי הוא פסול דכיון שהין כהן עידי מעריה כלל
 רק ע"מ ממילא פסול הוא לה"מ כמו לה"מ חמית לשיטת
 כרשב"ה בנישין דק' ר' לשיטת שאר הראשונים דמגדשו ר"ה
 טיבר דע"מ לא מהטי עידי וכה' דקתמה במחיל דמודה ר"ה
 במחוק מהווב שהוא פסול משום דלמא' חתי למסמך על
 ע"מ

ע"ה חף לדידיה לא שייך וזהו דהא ע"ה לא כלום הוא
 הכונה הוא משום דהא קי"ל דחף אס' אין עירי המסירה
 בערש מ"מ כל שנתקיים הגש בנתימיו כבר הוא לר"ה כדמכח
 בגמרא מיעש דאמרין כיון שנתקיים נתימיו צודאי מסתמא
 הכל כדון נעשה ונמסר לה בפני ע"ה והלכך כיון דבכה"ג
 הא ע"ה משוי' לה לגש כשר מביס דג"ה חתימתו אמרין
 דנעשה הכל בהכשר ובע"ה ומשום הכי סיבר ר"ה דגם הע"ה
 הם מעיקרי הגש והלכך אס' הם פסולים או דחתימי שלא לבמה
 מוסיף מחוט קריקו לה ע"ה כדכ"ה"ל לשי"ז לנעין שארי פסולי
 הגש כגון אס' אינו מוכח מחוטו לא שייך בזה החשש של מוסיף
 מחוט דהא אליבא דר"ה דמגריך דוקא ע"ה לנעין ממילא
 אין כגון שום יו"ף דע"ה ידעי' למי מסר כדחיתא בתיב' ריש פ'
 כל הגש ובשאר דוכתא ולא שייך חשש זה רק אס' העדים הם
 פסולים או שחתמו שלא לבמה וכה"ג דהו' שייך הטעם של
 הרשכ"ה דכיון דפעמים כותמין ג"כ עליהם שהגש נעשה בהכשר
 נחשבים הם כמו מטיקרי הגש כן היה אפשר לחלק בזה :

אמנם בעיקר הדבר צודאי' אין לחלק בזה דהא מוכח בהר"ן

בפ' התגרש דגם הוא חז"ל בזה בשיטת הרשב"ה דלר'
 אלישור ע"ה לומר כרתי ולא ע"ה ואפילו הכי פסק בפ"ה דניסין
 דחף בפסול של אינו מוכח מחוטו נמי פסול לר"ה משום מוסיף
 מחוטו חף שאין הפסול בהעדים עלמין יסוד הא להלכה צודאי
 קי"ל דחף אס' הפסול הוא בהגש לומר מ"ה נמי הוי בכלל מוסיף
 מחוט דהא כפי' קל"ה מביא המחבר בגש שחתמו העדים שלא
 לבמה שי"ה שהגש כפל והוא דעת הגאון שהביא הר"ף בפ'
 התגרש ונרמז"ם פ"ג מהלכות גירושין והריט עממא דהס סוכרים
 דלר"ה מהי ע"ה וגם ע"ה ומשום הכי לדעשה זו פסול כל פנימי
 יו"ף וא"כ דברי הגב"ה והבש"ה לע"ג וחף שהב"ה כחז ג"כ
 כפי' קל"ה ח"ל כיון דקי"ל לדין אס' נתן הגש בלא ע"ה כשר
 א"כ אס' אינו מוכח מחוטו נמי כשר עכ"ל וכפי' ק"ל כחז ג"כ
 סגרא זו לנעין שני יוסף ב"ה דהריס בעיר חתה ע"ה ולשי"ז
 הא לכאורה הוא ג"כ דעת הגב"ה והבש"ה שהבאחי ו"ה משום
 דדברי הגב"ה יש לתרנן עפ"י מה שהשעיר הח"ה אה"ע סי'
 י"ב שדברי הרשב"ה סותרים זה"ל בפ"ה כל הגש שולק החס'
 על הקוט' וסיבר דגם לר"ה לא בעינן מוכח מחוטו וכן ד'
 קפ"ה מכתב מהרמב"ן דלר"ה בעינן מוכח מחוטו דוקא ושי"ה
 שחסיק לבימה מהרמב"ן דבאמת בעינן מוכח מחוטו דוקא רק
 שגשג ובכשר לבימה דתפסו אמרין דתפסו מוכחת עליו שזה
 הגש והבשר שייך לזה שחפס בו וע"ה כן נקרא מוכח מחוטו
 ומשום הכי גזולה מ"ה מרגש חף אליבא דר"ה מבעממא דתפסו
 גדולה בהגש שזכית דלה גירש ע"ה וסגרא זו מצארת היא
 ג"כ כראשונים ולפי"ז נחמ' דברי הב"ה הוא מירי לנעין שני
 יוסף ב"ה דהריס בעיר אחת וכה"ג דהתם שייך לומר דתפסו
 מיכחת עליו אבל דברי הגב"ה אי אפשר לתרנן בזה ושד קשה
 לי כי הא תירוק זה עדין אינו מספק בדברי הר"ן כי הוא
 ג"כ כחז בריש כל הגש דחף לר"ה נמי לא בעינן מוכח מחוטו
 ושולק ג"כ על ההושעות בזה והוא בעצמו כתב בפ"ה דניסין
 ד' כ' דלר"ה דסיבר ע"ה כרתי בעינן דוקא מוכח מחוטו ולא
 מהי תפסה שלה מה שהיא תפסמה להיות ע"ה כן מוכח מחוטו :

דכיון שאין מוכח מחתיבתו שהוא מסרו לו לא מ"ה לאשפזיר
 בו ולא מהי עירי מסירה ע"ה ואף שהוא חפסו בהשטר מ"ה
 לא מהי אלאמ' דלאו בכל דוכתא אמרין דתפסו השטר משוי'
 למוכח דהאי שלו הוא הלכך הכא נמי נחמ' אליבא דר"ה דחף
 דתפסו מהי שפ"ה כן הוי מוכח מחוטו מ"ה יש ג"כ חילוק
 בדבר דדוקא החס' לנעין שני יוסף ב"ה פסק הר"ן דלא בעינן
 מוכח מחוטו מוכח דתפסו מהי משום דהתם הרי גוף כגש
 נכתב הכל כתיקונו בלי שום גרשון דהא נכתב שמו ושם עירו
 ושם אביו כמו בכל ניסין וכל עיקר החשש הוא רק כיון שיש כאן
 עוד יוסף ב"ה אחר אינו יוכר בגוף הכתיבה של הגש מי מהם
 הוא המגדש הלכך לנעין לברר זאת לומר אמרין דתפסו של
 זה מוכיח עליו שהוא שלו ודי בזה להוציא מסתיקא של יוסף ב"ה
 האחר כיון דגוף הכתיבה והחתימה היחה כתיקונו משא"כ אס'
 אינו מוכח בתוך הגש מוכח חסרין שיש בהגש עלמין כגון אס'
 חסרו שם האבות או שם העיר ומש"כ אס' חסרו שמו ולא
 כתבו רק בן פלוני כמו בהשאלה שנשאל עליה הרשב"ה דהתם
 הא לא חתמו העדים כלל על דבר צדור דהא גם בגוף הגש
 אינו ניכר מתוך הכתיבה שזה הוא המגדש דהא חסרו סימניו
 דכחה יוסף א"ה כבשוקא הלכך כה"ג לא שייך לומר דתפסו
 מוכחת עליו שהוא שלו דהאי תפסה כיון דלאו מטרדת היא דהא
 חסר סימניה לאו תפסה היא משום הכי לא נקרא ע"ה כן מוכח
 מחוטו נמלא בנין דהבש"ה ונכידן דיון לסברתו דחף בשמות
 כאלו שאין כ"כ שיעי' בין עיקר השם ובין השם הנקרא כפי' כל
 מ"ה נקרא ג"כ אין מוכח מחוטו רק שהחירו משום דמכרין
 על עירי מסירה ממילא כיון שהוכחתי דכאן כיון שחסר הסימנים
 בגוף הגש לא סמכין על ע"ה א"כ בנין דיון נמי היה לנו
 לפסול לשיטת הר"ן ושי"ה שהבאחי כן ל"ל לסגרת המחברים
 הללו שהבאחי :

אמנם בעיקר הדבר נראה דכאן חף להר"ן ושאר הפוסקים

נמי אין חשש פשטם דהא חזקן דלחילוף מחשש לנו
 בעיקר הוכחה גדולה יותר מהסוכחה דבעינן בשביל מוכח מחוטו
 חרש דהא בהתקנה שהתקין ר"ה כגני חרש הכאים מזדנית
 היס' ששמו יוחנן וקורין לו יוסף אי איפכא שתיבין איש פלוני
 וכל שום דליה כדחיתא בניסין ד' ל"י כתבו שם הרא"ש וכל
 הראשונים דעיקר התקנה היחה בשביל הלפי שח"י בואו בני מקום
 הכתיבה לתקום הנתינה ויאמרו שאין זה המגדש או להישך לכן
 תיקון שיהנו שני השמות של מקום הכתיבה וגם של מקום
 הנתינה ואס' לוא הגש כפל מתחת החשש של לשו וכרי קודם
 חקנת ר"ה היה די לנו בכתיבה השמות של מקום הנתינה לומר
 אפילו לר' מאיר דש"ה שכתב מחוטו והיה נקרא ע"ה כן מוכח
 מחוטו ולא ששמו שכתב מחוטו לעיר אחרת אלאמ' דכשכיל
 חשש לשו לריבין דהכחה יתירה להוציא מהלבו ואפילו הכי כתבו
 הפוסקים ומתם היס"ה שאם שם העיריחה שרה ונקראת כפי' כל
 שערלין אפילו הכי שתיבין לכתתלה שרה ואין כאן חשש של לשו
 שח"י יאמרו שאין זו המתגרשם משום דהכל יודעין דהא דקורין
 אחת שערלין משום דנשתקע שם שרה וכן הסכימו כל הפוסקים
 וא"כ מאחר דשם כזה משקיע מחשש לנו החשור כדאי כש"ה
 דמשקיע מחשש של מוכח מחוטו ושד דהא בלאו הכי דעת
 ההר"ד כפי' רכ"ה דלהמסקנא בניסין ד' שם שוב לא
 אמרין כלל דשדה ר"ה כמחוף מחוטו ע"ה ושד דהא השופקס'
 הביא בשם מהר"ם מין דדוקא כשכיל עדות שייך מוסיף
 מחוטו ולא בשאר פסולי הגש וגם כאן אין זאת אלא רק פסול
 דרגנן ובדרבנן קי"ל דאמרין כדאי הוא פלוני לפסוד עליו
 כשעת הדחק ואין לך שעת הדחק גדולה מה שח' אפשר כשכיל
 כדחיתא בתיב' שח"ה דשדה אינו שולק רק מיכחם וכאן סא אי
 אפשר ביבוס דהא מדאורייתא גשג כשר ולריכה להחזקן
 לשלם וכדאי אין לך שעת הדחק גדולה מה שח' ונחמת
 כל הוי טעמים מתגרש חסה זו להשאל לכל צדור וכן
 הסכימו על היס' זה האין בעל ע"ה ושאר רבנים
 ולא כפי' :

המשיין היטב בזה יראה שהא מן התורה ודרשות כלל מליט לחול' בדוכתא אחרתא נ"כ כמו בשבת ד' ס"א מין לכלי מתכת שהיא משמיס קול דהקול משוי' לה למנח' ומקבלת סומאה ת"ל וכל דבר אשר יבא בלא דאשילי ויטר מקבל ג"כ סומאה וכן הוא הלכה וכה"ל מוכח ופי' בגלגלת הרמז"ס למחן המלח :

לפ"י ים מקום לחילוק של המהרי"ל מאחר שאין דמיון שיה' לו שם וזה לקביעות רק שעכשיו משקר שמעריכותו קבשו לו שם זה אז שייך שפר לומר דפי' כן ח"ט מחקיים הספירת דברים של התורה משה"ל היבא דקבע לנפשו זה השם שיה' לו לעולם בזה לא איירי המהרי"ל כלל הוא באמת לא מליט שום רמז כמורה דמשי"ב השמות בניסין יה' תלי דוקא בזה שהחזן קורא לו צפת הכנסתו לזרית והלא האצות קראו שם קודם שנגנשו לזרית ומה שהספרים מביאין ראיות לזה מלא יקרא שמך יעקב וטוד הרא' שהביאו אין זה רק אסתמחא בעלמא ואין להאריך בזה כי עיקר החילוק הוא כמו שכתבתי ומחמת כן נמי בשם מחמת תלי כיון שג"כ השם הוא חביב עליו הוא שניה שמו בכזונה להיות לו זה לרשעה וזונה ג"כ שיה' לו שם זה לעולם הלכך ג"כ נעשה זה שמו מחמת ומקיים בזה ג"כ הספירת דברי כריתות וכשם זה לא ירשע לן שאשילו אם רק מקלה אנשים קורין לו בשם זה ורוב קורין אותו בשם הראשון דכל כה"ל לענין ללא הנזה"כ בזה הכל כתר ידיה ורטט חילוק :

ובזה ינחא נמי הקושיא שהקשו המחברים על הרש"א בחידושי נישין ד' ל"ד שכתב דמאוס הכי פסול לר"ח ביה' לו שם עיקר ושם פסול וכחך דמתקריא על שם העיקר אף דפי' השמות כחדין כפי' צדו שנגמ' דהשם הוא משום דהין דרך של כ"ל לכתוב בשם שהוא עיקר בלשון דמתקריא ולשון זה נופל על שם שהוא פסול והייט כיון שהוא כותב אהא רש"א דמתקריא וכו' ולכן אהא משמע דהוה עיקר שמו ובאמת אין זה עיקר שמו ואפי' לומר דהוה אחר הוא והיבא כאן לשו' ע"כ והקשו עליה דהוה בשם מחמת חילי ק"ל שאשילו אם רק מקלה אנשים קורין אותו בשם זה מ"מ מקדמין אותו לשם העריסה והוא השם איבא נמי חשש לשו' ולפי מה שבארתי ינחא והוא עפ"י דברי הפוסקים דהיבא דאחר התקריה יתברר הדבר שפעם בהשגח ליה כי משום לשו' עיי' מ"ה רמ"ז ובלב"ג שם ובג"ל ח"א ס' י"ב והוא נמי מזה הרש"א הוא מטעם כיון דרק מקלה אנשים קורין אותו בשם זה ואם לא היה מוכח רק שם זה לחוד היה פסול ואפשר ג"כ מן התורה נמי משום דכיון דהרוב קורין אותו בשם אחר איש נקרא ספירת דברים הלכך עכשיו נמי אף שכתב שם השמות כפי' צדו שנגמ' שאלו כבר הוא מן החירה מ"מ כיון שכתב על השם שהיישוס קורין אותו בלשון אהא פליגי דמתקרי על שם העיקר כיון שאם לא היה כותב רק שם המיישוס לחוד היה פסול מן סטורה משום דעל שם המיישוס איש נופל בלשון של אהא פליגי דהוה לאו פליגי הוא הלכך הכא נמי אף דמן סטורה כבר משום דהוה איבא כחך הספירה דברים ע"י שכתב אח"כ שם העיקר בלשון דמתקרי מ"מ כיון שפעם מהעיקר פסול ומסתל העיקר איבא עכ"פ משם לשו' להבקיין והיושין דברי גישין דהוה לא כתב כש שרדי"ב ויאמר כי אחר הוא דהוה לא נכתב כדל"ה ואיבא לשו' משא"כ בשם מחמת חילי כיון שגם מן התורה הוא העיקר ודי בשם זה לחוד ובין שכן הוא שייך שפר לומר על שם זה אהא פליגי ומחילה כיון שלא עשה מהעיקר פסול וכסוד כפי' הדין והשיקוף אח"י יודע להם האמת שנספחה שש' מזהם חילי הלכך אין כאן לשו' משא"כ היבא דלא בשתה שמו ועוד מסתל עיקר רלא שייך הוה כדיר' כדל"ה יאמר שהנ"ל כדן פשו וזה אחר הוא וה"ה אם אדם קבע לעצמו איזה שם לקבע נגד מחמת שחביב עליו זה השם נעשה עני' זהו שמו מחמת :

ובה הוא הקפס נמי חילוק כתר מחמת משום דכיון דמתח

בה דבריק לי ארזי אמו"ר בעבורא שבא לפניו נידן גם אחד ששמה בעריסה יזכר צירלא וסחמה חולי הוסיפו לה עוד שם ברבה לצידוף עם השני שמהו הג"ל וכך היתה תורהמה ג"כ עם השלשה שמות וכן כרוכב בכתובתה אמנם כפי כל היתה נקראת יאכה וקרוביה ומשפתה קורין אותה יאכבר וזה בשלשה שנים שחונמת עצמה בסבתים יזכר צירלא בלי שום כחין וכמה פעמים כשבקשה מהצדיקים שיהפילו עליה היתה כדוקת לתהום בכל השלשה שמות ומעת ששםעה המכוסך ע"ד בחיכת שמה בנט דתחילה לתתם בכל הג' שמות וכן כתבה מברבים לכאן וזההה ג"כ בכל הג' שמה וכו' ע"כ :

השובה הגני לחוות דעתי לפיך הדיוי חבי אם ישר בעיניך כי לדעתי נראה שחם החזיקה נפסה כעת שלשים יום ונחוך השלשים יום מחמת עלמה שלשה פעמים בהשלשה במיה ולא הפסיקה בניחים לחוס בשם אחר או אין דין נריך צוכש שהשלשה שמות ים להם דין קדימה לטתנן ראשונה נכפ בלא המכונה ובלא דמתקריא וקרוכ לומר אשילו אם הייט אומרין דמה דלא חתמה בהשלשה שנים רק בשם השמות חביב זהו לנשחקט שם החילי מ"מ עכשיו כיון שחורה והחזיקה ענמה לחוס עוד בשם שהוסיפו לה מחמת חולי ולקבוע זהו להיות לה שם לעולם יש לו דין קדימה מכמה פעמים מרא דהוה דעת הכ"ס ש"ג חות א' דשם החתימה הוא העיקר אף כנגד שם העריסה ושם הנקרא כפי כל ואף אם שם החתימה הוא שם אחר מחמת ע"כ והנה זה דבר ברור דהוה לא שייך כלל דברי הכ"ס להפלותא שכן המהרי"ל ושאר הפוסקים שדעת המהרי"ל שפית רש"י הוא דהוה דלמדין דמי שהחזק שמו שלשים יום כתיבין על פיו הפעם הוא משום דלמדין דמתחמת קובטא קאמר דכן הוא שמו ולפי"ז אם נכתבר אח"כ שקר אחר או אין חוקתו כלום ודלת כדעת הרא"ש בפי' הבולט שהיכחו מדבריו שזכר דכל בהחזיק נפשו שלשים יום בשם זה אף אם הוא שקר מ"מ כל שהחזיק נעשה זהו שמו ודעה שאר פוסקים שאף רש"י מודה בזה לדעת הרא"ש כמחזיק הכל בג"פ ס' ק"כ הרי לדעת המהרי"ל יש בזה פלגותא אם יש יכולה בידו לנשות שמו החתימה שניתן לו בעריסה ומדברי הכ"ס הא מנאר שיכול לעשיה כן ומשמע דלית בזה שום פלגותא היינו משום דהמהרי"ל מיידי שלא החזיק את השם החדש להיות לו זהו לשם שולש רק עבה כן לפי שעה דהוה קאי על דברי הרא"ש כפי' השילח וההם מיידי כנפי חוס הבורחין מחמת מרדין או כה"ל דמשנין שמן כרי שלה יכירו אותן ואם ימירו אותן אף ע"כ שם זה או מבנה נפשו לשם אחר או כפי' בטל הגזירה שלו חזר לשמו הראשון משא"כ הכ"ס מיידי שקבע לשלמו שם זה להיות לו לעולם והייט משום דהוה דעת הרמב"ן והרש"א והר"ן כפי"ש דניסין דהוה דבעינן שמו ושמה נגמ' הוא לאו משום דבעינן לשמה דהוה לענין זה בני כמה שהסופר כתב לשמה כמו כפרתה סוטה דבעינן נמי לשמה ואשילו הכי בני' בזה כדליתא כפי"ש דניסין רק עיקר הטעם הוא דבעינן שמו ושמה הוא מרכיב ספר כריתות וחי אפשר דברים של כריתות שיה' ע"י ספירה אם לא ע"י שמו ושמה וכן הביא דבריהם ס"ה פ' כל הנט ס' ג' והארכתי בזה לעיל דהוה הוא בכלל גזרת הכתוב דנגמ' לריבין לכתוב חוקא כמו אנשים המספרים ז"ל מזה אחר שמזכרין שמו ובין שכן אמרין כדל"ה דעיקר הקפידה הוא שיכתבו שמו האמיתי ואין חוששין מה שהשולש קורין אותו בשם אחר כי השגח ו הוא רק מרכיב ומשום לשו' בעלמא וזהו מהו ג"כ ע"מ להוליח מהלכו משא"כ אם מחובר הספירת דברים פסול מן התורה וגם לא מהו ע"מ ואף שהוא בלא טעם ע"מ כי גזרה התורה דלא כמו שכתבו שאר החזונים שהוא רק דרך אסתמחא בעלמא מטעם כי כאך הוליו חילי חסות כסוד שהוא לשון שפר לספירת דברים אין זה נמשע חלל

ק בצטורות ודפנה לחתום כן לעולם הרי חזק דשם זה חזי עזי לך יפה פסק הכ"ט דשם החתימה שהחזיק נעשו לחתום בו נעשה לו לעיקר אף שנלחמה לא היה זה שמו לעולם מ"מ לא איכפת לן כזה משפחה דכתיבנא ולא שידן וזהו כלל הפלוגמא של רש"י וברא"ט שהביא המהריב"ל :

רפ"ז בנידן דידן נמי פית שהחזקה שלשים יום בשם השני כל שדפנה לקבצתם בודאי מהני ולהם דין קדימה ח"ל הכנה"ג בסי' קכ"ט וזה ע"ג בשם המבי"ט אמר רב כל שהחזק שלשים יום שחזקן על פיו שכל הקורא קורא אחרו בשם זה או שכלק לתורה שלשה פעמים או שכתב בשם זה שלשה פעמים בחוק שלשים יום הרי החזק דבתלמוד וימנא הוי חזקה ע"כ ממילא הכא נמי אכ החזקה לחתום א"ע בשלשה השמות שלשה פעמים בחוק שלשים בודאי ג"כ הוי חזקה ואין לחלק דהכ"ט והפוסקים מירי דוקא היכא דבחילת חתימתן החילו לחתום בשם זה ולא חתמו משלם בשם אחר או שפיר אוליין בטר החתימה משא"כ היכא דמחילת חתם עלתו בשם אחר אף שאח"כ קובע עלתו לחתום בשם השני מ"מ כה"ג כיון דכבר נתפרסם חתימתו בראשונה לא מהני חתימה דבתרא לאשקוי מקמא כי לא דעי בזה לשם הנקרא בפי כל והתם השם הראשון כבר תלף והלך לו ע"כ שטי"ר לשם אחר משא"כ בחתימה כיון דעדיין חתימתו הראשונה קיימת היא בכתיבם אולי אם לא יכתוב רק שם השני ארכא חתם לנו מ"מ נראה דאין לחלק בזה דהא חזק דבך סתמא חתם רק סתם או רב כושמי' דחתם ע' בניסין דף ל"ו וכי נמא דהני רבנן לא חתמו משולם בשם השני בן שלם והא אדרבא מוכח שם שהיו לריבין לפרסם שחם השני ע"י דיסקי וזירושלמי פ' המגדש מחתם דגם לענין כתיבת שמו ושמה בניסין מהני נמי סימנא בהאי דמביא שם זה על המשנה דכסב חזיכו כשר ואף דאמרינן שהני רבנן דבקיאות בסימנייהו היינו מחוס לענין לבחוק על האי סימנא לחד ליה בעינן חזקא בקיאותן בסימנייהו אבל עכ"פ חזקן דפירסום חתימתו האחרונה מהני לאשקוי מקמא וכן מהא דאמרינן בכל בורשף ומדן נפק"מ לניטי נשים דאוליין בטר בתרא ובהו חתם נמי שפיקרא בודאי נתפרסם שם העיר בכל בניסין ובשטרות ואש"ל הכי לא משגיחין ע"ז ואוליין בטר בתרא אלא ע"כ דאין לחלק בזה הלכך פשוט הוא לדעת הכ"ט והפוסקים דאולי בשישם מקדימין שם החתימה סתילה :

אמנם דעם הג"ע בסי' קכ"ט דלא כהכ"ט בזה אלא דהשם הנקרא בפי כל לו מקדימין ע"ש מ"מ בנידן דין נראה דאף רב"פ נמי מודה דהשלשה שמות שהחזילה עכשיו לחתום בזה מקדימין לשם העריסם משמע דהא כאן גם מתחילה היה לה שמות בלגו שנכתבו מחמת חולי דבזה טולי עלמא טודה שחם חותמתם בזה ג"כ בודאי להם מקדימין מיהו אי לאו שהחזילה גם עכשיו לחתום בשמות הללו ולהחזיק נפשה בהם או לדעת לא סבא מהני מדי מה שמלפניו היה לה זאת לשם חתמת חולי דמזרח שבנתיים נשתקע שם זה הן בקריאה והן בחתימה אף שאח"כ נתפורר שוד הפסם זה השם ע"י עלתו בזה שהחזילה לחתום בו מ"מ קרוב לי לומר כי עכשיו אינו נקרא שוב שם חתמת חולי כי יתווא אבד ע"י מה ששחקת ממנה ומכל אדם והלכך לדעה הפוסקים דבזרי דדוקא השם כהשגחה מחמת חולי לו חזקא יש דין קדימה לשם העריסם ולשם החתימה משא"כ השם שנכתבה מחמת שאר סיבות אף שהזכיר לו זה השם ג"כ מ"מ אין לו דין קדימה לשם הנקרא בפי"כ ולשם העריסם כמזוחר פלוגמא זו בכ"ט שם ס"ק ל"ג בודאי הכא בדי און לו דין שם חתמת חולי :

מ"ח ככאן גם רב"ע מודה דהא דעבד הכ"ט הוא בודאי דוקא שם מחמת חולי יש לו דין קדימה לשאר השמות אלא כי"ב כל שנכתבה מחמת אדם הריהו חזקת נמי דעו כמו שם

מחמת חולי מחמת שם וכן הביאו האחרונים משמו והלכך הכא נמי כיון שזה שלשה שנים שהחזורה לחתום דוקא בזרי שלשה שמות מחמת שששם חתם נכתבה ע"י שטי"ר שמה לבדי שמות לש"י אפילו נמא דלא נקרא שם מחמת חולי מ"מ נכתבה מחמת סיבה חזקה בודאי נקרא דמהני זאת להג"ט וא"כ מנא"פ יש להם דין קדימה דלשיטת הכ"ט דנעיק דוקא שם מחמת חולי הא לדידהי שם החתימה הוא העיקר ולהג"ט דבזרי דלא מקדימין שם החתימה הא הוא בזרי דכל שם הנשגחה אף שלא מחמת חולי נמי דין קדימה יש לו והלכך הכא כיון דהוא שם החתימה וגם שם הנשגחה מחמת חזיה סיבה או יש להם דין קדימה לבדיל עלמא וגם בלאו הכי מאחר שבכל פעם שהיה טיהנת להנדיקים להפלה עליה חתמה בשלשה שמות לא נקרא זאת נשתקע וכן הוא בחזשי א"ש ס"ו ס' קי"ד קפ"ז מטעם כיון שכן קורין זאת לא חזיב נשתקע ע"ש ומילתא דמכתבא הוא :

ג נראה לי שאפילו אם לא הייתה זאת בשביל להפלה רק שפעם אחת הייתה חותמת כן ופעם הייתה חותמת בשם הנשגחה גם כזה לא נקרא נשתקע משום דהא לענין שם מחמת חולי קי"ל דעני אפילו אם רק מקלף אנשים קורין בשם הנשגחה כדאיתא בש"ע ובפוסקים וא"כ הכא נמי בזה שחתימתם לפעמים בשם הנשגחה לא גרע ממקלף דהא דעת מהרש"ל ב"פ הכולא בסי' כ"ד בשם הנשגחה מחמת חולי דאו אפילו אם הכל קורין אותו בשם הראשון וגם הוא חותם ג"כ בשם הראשון רק שטולה לתורה בשם השני או להשיך מ"מ שם שהוא מחמת חולי הוא קודם ולא חילקו בזה שאף בלשון שחתימתן הוא משם ועליותו לתורה מכתם להחתימה או להשיך מ"מ הכל השם שנכתבה הוא קודם ולפי"ז בודאי דה"ל שחם יש סתירה בהחתימה טפא כמו בנידן דידן בלשה דלא שייכי בה עליה לתורה רק שיש סתירה בהחתימה גופא מ"מ לדעת המהרש"ל בודאי שם הנשגחה הוא קודם ובפרט האנו רואין ששם זה תשוב הוא אלא :

ורע"ז שם הנשגחה בדידה ובחתימה תליא מילתא וכן כתב להדיא הכנס"י ס' ס"ד דמותו הניסין בהגדרש והמהגרסה תלי הדבר וע"ש מביא רמ"א לזה וכתב עוד שם על תשובות הרמ"א בשם ישעיה שנכתבה לשם העדי' דהדין הוא שאף אם הוהם לפעמים ישע' ופעמים העדי' וחתימתו מתחלפת מ"מ בזה שפעמים חותם בשם אחד מהם דעו ע"י זאת כמו עלייה לס"ח ע"ש וממילא ה"ל שם אחד מהם היא שם הנשגחה הוא קודם (הן חתם ש"ל קלח עיין על הכנס"י שכתב שקביעות השמות בדידה תלי אף שהשולם קורין בשם אחר כי לכאורה כיון דכאן שידן נמי חתם של לנו שלא יאמרו שאחר גרס הא כל כה"ג תלי יותר בקריאת השולם דבנין רמ"א לזה הוא מעורבין דף ו' אבא בזו"ד ס' קל"ט שאם הסגוד אדם דבר לביה"ג או הדין הוא שאם הוא קודם שנשתקע שם בעליו ממנו אומר לשטתה ולאחר שנשתקע שם בעליו מותר לשטתה וכתב המהרי"ק והובא ברמ"א שם שאם נשתקע שם הבעלים מתחשן או אפילו אם המתנדב מודה שלא לשטת מ"מ אין משגיחין בו ע"ש אלתא אש"י דרע"ז לא נשתקע מחמת דהא הוא מודה מ"מ מאחר דנשתקע מכל השולם אמרינן דשג ליכא לנו ומותר לשטת דהא חתם עיקר הקשידה הוא רק משום לנו הרי לכאורה מוזחר חתם לנו בקריאת השולם תלי וז"ע) :

ג כיון שכתבנו נמי נכתב השלשה שמות ודעת כמה אחרונים דמכתב ע"י ועיין בחומ"ש ס' ז"ה ובבראשית הוא דכיון דהשגחה קיימת וכתב שם שחם הלכך כל שמה ושמה נכתב כאלו שמה נכתב מחדש ולא שידן ע"י לומר נשתקע ע"ש שכתב רמ"א לדבריו ואף דלי ל"ג קלח דהא משמע בירושלמי ב"ב כפי העיר דהא דאמרינן שאם נכתב שם הבעלים לא נכתב נשתקע ואומר לשטתה בלי רשותה דהיינו דוקא שכתב שם הבעלים על הבעל גופא ע"ש הלכה כ' והיינו משום

מסוב דכל מאן דחזי הכלי חזי נמי כמו אבל הלו היה כתב במקום אחר למזכרת דומי דכתובה היה נחשב נשתקף חתום מלאהי שנס הרדב"ן ח"ד סי' קל"ט כתב נמי דכתבין על הכתובה הלכך מכל הלין עממא נראה שהשלכה שמתן טוחנין מקודם וכתבין בריה יוכבד לירלאל דמהקריא יוכבד לירלאל והמטעה יתבדד והמטעה יתבא והעת א"ח דח"ל לכתוב כלל יוכבד לירלאל וגם לכתוב על כל השמות דמהקריא ולפניו דכבר כזה :

סימן צו

ע"ד מה שכתבה בשם רב גדול אחד שקיבל מרבותי דהא דכתב הרמ"ח בסי' י"ט שאין לכתוב שני גיטין ב"ח מדוחק דהטובה הוא דוקא ברוסן שאם לא יכתבו רק נס אחד או יכ כזה חשב פסול בדיעבד אבל אם יכ לבחור לכתוב בשם שהוא כבר בדיעבד הליכה דבלי פלמא או אף לדעתן ללאה ידי המילה לכתחילה יכ כזה פלוגתא הפוסקים האריך לכתוב מ"מ לא מכתבין כזה וכתבין לכתחילה גם אחד בשם שהוא כבר בדיעבד לטובי עלמא ומהא פסק דהיבא שיש אזהר הפק בקריאה עיקר שמו חין וכתבין אוחיו כלל וחין וכתבין רק חתיבתו למוד דהא מן כתב חתיבתו כבר פ"כ ה"ד ולדעתו בודאי ו"א כי ה"ל למיך לכתחילה על חתיבת חתיבה למוד כי רבו כזה הטיעות ולכמה ראשונים פסול כזה אף בדיעבד דהא ה"ס"ג ב"פ השולח הביא בשם שיטה אחת דמפרשים דהא דהגן כתב חתיבתו כבר לא מיירי כלל בשמו וכמה רק דקחי לפניו כש הכתב בלא כתב רק חתיבה של אביו ולא כתב שמו המוכרח אבל שמו ומהה כתב חתיבתו והבא וזה ג"כ בללאה ב"ס ר"ל לשי"ח ה"ל יכול להיות שאם לא כתב רק החתיבה של הנוגרי למוד או אף בדיעבד נמי פסול ודלחי במביא בשם הספר מכת"ה ותשמע כההפסק שם כזה :

ובאמת

שיטה זו ידועה היא בראשונים ועיי' בספר ד"ח להגהון יצחק כבר שכתב בשם דעה הראב"ד הוא קן על הא דלמריקן כתב חתיבתו כבר ו"ל בחידושיו שם לפי סדרך ליחס שמו ובשם הבינו כזה כדי לברר הדבר ואם לא כתב שם הבינו הלא שם חזי המשפחה וכו' הוי כלהו כתבו שם חתיבה דכבר והרשב"ח סובר דדוקא עד שלשה זרות כזה והו לא כי או כבר נתיישן זה השם וחין מתייחסין עוד עליו ע"ל הראב"ד (וע"כ הוא ראב"ד אחר דח"כ יתברו דברי הראב"ד הללו לדברי הראב"ד פ"ג מהלכות גירושין דמשמע הדין דמפרש הא דכתב חתיבתו כבר מיירי אף בשמו של המגרש עלתו מיהו ע"כ הוא קדמון כדמוכח ס"ס) עוד הביא בשם שיטה אחרת בשם רבינו יעקב ו"ל על המשנה שם דף פ"ו כך היו נקיי הדעת שגירובליה עושין קן טוחנין בלשון קגרה כהנ חתיבתו פירש שכתב אהא ראוין קן פלוגי ואוחיו פלוגי חזי אביו ופי' הלא אחר גדול שכתבשפתו שהיו כל המשפחה מתייחסים עליו וכו' עכ"ל נמנא לפירושם של הני גדולים חין לנו שום רא' מה"ש חתיבתו שמו ושמה הוא כבר ואדרבה היבא מוכח דח"ל"ל למח להמטהר לאשמועינן דחתיבה מהני בשם האב דלכמה פוסקים כבר בדיעבד אף אם לא כתב שמו כלל יזכר היה לן לאשמועינן בשמו ושמה עלמא אלא ע"כ מוכח דכ"ל בלמח לא מהני חתיבה למוד ואף שיש לדמות קתנ דהם מפרשים פתח חתיבתו היינו שם של המשפחה שגון ראשעפארט או כ"ל"ל דהא בלמח פסול בהמגרש נושא לבך הוכרח לפרש דמיירי בלחי המגרש עכ"ל זאת בודאי מנואר דלשי"ח זו חן למי רחי' להסיר בחתיבה למוד :

עוד

הביא שם בשם שי"ח פני מש"ח מ' שדפרש להמשנה דכתב חתיבתו וחתיבתו דמיירי דכתב נמי וכל שום שיש לו חיה הוא לבבית ה"ש מפרשים שהביא הר"ן פ' השולח ח"ל היבא דלוחוק בשני השמות אחד במקום חתיבה ואחד במקום

החתיבה וכתב שם מקום חתיבה וכל שום דמהני דלא גרע מכתב חתיבתו דכבר פכ"ל ופכ"ל לשון הר"ן טעה דה"ל הללו מפרשים דהא דכתב חתיבתו כבר מיירי דכתב נמי וכל שום וע"כ שרולה לתמן ג"כ כזה דברי הרמב"ם שהביא הב"י בריש סי' קכ"ט הרי דשיטה זו לא מכתבי כלל בחתיבה בלא חתיבת וכל שום קן אחת שמדברי רוב הראשונים מנואר דמפרשי דכתב חתיבתו דכבר מיירי בחתיבת חתיבה אחד מ"מ כל מינין יבטש בנדק דבודאי שיפה זו של הראשונים הללו לא גרע זאת מהא דפסק המהר"ח בסי' ו' שאם לא כתבו בשם שהוא כזה שהגם פסול ובאמת גם רחישו שכתב הוא חלושה מאד דעיקר רחישו הוא מהא דלמריקן בחתיבות דמפלין משטרות ליוחסין ומוקי לה בנמרא דמיירי שכתב פלוגי הכהן לזה מנה מפלוגי אלמא דדרכן היה לכתוב כהן ובאמת הא יכ לדחות רחי' זו דמלין לומר דמיירי דליתרמי וכתב כהן אבל חין רחי' מהא דליריין לכתוב כהן וכמו שהקטו פלוגי כל הבאים אחריו ומה"ש בלמח המחבר בסי' קכ"ט ס"ג י"ט פסק דחין לרייך לכתוב כהן ואפילו הכי הרמ"ח שם בסי' ו' ואלו הביא לדברי מהר"ח בשם יש פוסלין ובמקום פסק הרד"ק שני גיטין אף דבודאי בדיעבד אם לא כתבו כהן כלל כבר כמו שהובא שם בשם כמה פוסקים ואפילו הכי הרד"ק הרמ"ח לכתחילה לכתוב שני גיטין בשביל חומרא זו ודלא בקבלתו של הרב הנ"ל דכל היבא דבדיעבד כבר לא בחתיבתו שני גיטין וגם בודאי לא חמור יותר חומרא של המהר"ח לענין חתיבתו כהן משיטת הגדולים הללו ואף שהרמ"ח מדייק שם דהא דפסול אם לא כתבו כהן הוא משום דבכר נהני לכתוב קן ויחייב הכונה דאם לא יכתבו יחי' לנו לומר שהוא חזי כהן מ"מ הא גם כהן המונה הוא לכתוב ג"כ עיקר שמו וכן כתב להדרי בשושות יעקב הובא ב"פ ס"ק ט"ו שאם לא כתב כהן פדק יותר מהאם לא בתיקם החתיבה למוד :

קפ"ו הא כ"כ הוא דכל שם פסק בעיקר שמו דליריין שני גיטין ולה במריקן על החתיבה למוד ובאמת חין סתירה בש"ס לשיטה זו של הגדולים וכפרט שהוא לחומרא בודאי יש לחוש היבא דלמפר ורחמי כנה"ל סי' קכ"ט ח"פ קט"ז ו"ל דימי שנסתקע לגמרי לרומח דמילחא יכתבו שני גיטין בלחד יכתבו שם העיקרי ובשני יכתבו שם העיקרי המכונה פלוגי מהר"מ חין כשמונה פכ"ל הרי שפילו בשביל חתיבה שנסתקע מלרין שני גיטין ומכ"כ בעיקר שמו ואף להתולקים על הב"י בריש סי' קכ"ט ובדברי דחתיבה שקורין אותה זו כל העולם והוא שמו הניכר בין הצדדים פדק משם העיקרי דכשם העיקרי אם לא כתב וכל שום פסול משא"כ בחתיבה כבר אף בלא כל שום שי"ס כפרישה מ"מ הא כתב טעמא בלוד מפני ששמו זה מפורסם הוא אבל כל שנסתקע בודאי שמו העיקרי פדק עיי' וכדעבד בודאי כבר בשם העיקרי למוד והפילו הכי מלרין שני גיטין :

קפ"ז לומר כיון דלא הובא שיטה זו בש"ס וגם הרמ"ח לא הביא חין אלו חוששין לה בלא כמו שכתב הט"ו פ' בקת"כ שלו וכמה שק מקובל לו מרבותיו ו"א מדי דהא מ"מ כמו דברים לענין גיטין שאט מחזירין אף שהשמיטו אחי צעלי הש"ס גם לרעהו נראה כי דעה זו הובא ג"כ בש"ס דכבר הקטו המחברים למח קי"ל דכתבין שני גיטין בשביל שם השתקע ברא' בסי' קכ"ט וחמאי לא למריקן דכשם שיקרא בני כל יחי' כחתיבה שהלא קורין אחי שטתבן אחי למוד ואפילו לכתחילה לרעם סרמב"ם וע"פ דרא"פ בריש סי' קכ"ט ורחי' ככ"ז ד"א שם סתירן קישיא זו ע"פ סגריה הפרי משה הובא בסמוך דמפרש דהא דכתב חתיבתו כבר מיירי שכתב נמי וכל שום שמהו דוקא כבר ויחי' מתייבא דהקן בעין שיכתוב דוקא כל הפחות שיש לו ולא בני כמה שגבר לגברות דכזה המגרש רק דכתיבן שיהיו כל השמות שלו משוייטין בשם ואם לא חפילו בדיעבד נמי פסול וכן דחין אלו בקי"ל ב"ב בשתקע דלחי לוח שסתקע וזהו לא בשתקע פלוגי

הלך מאחד לשיטה זו דכל שיש לו שני שמות ומקלה קורין אותו בשם אחד ורוב השלם קורין אותו בשם אחד אף אם הגם הוא במקום הכתיבה והנתינה לרצון לכבוד דוקא שיהיה ואם לאו אפילו בדעבד נמי פסול משום הכי מששין את שם א"י כן עדין מקרא אנשים שלא נשתקע מהם שם זה ואז יהי' הגם פסול הלך לרצון שני ניסין ע"ש :

וזה הוא נמי שימת הקודרסין שהביא הב"י שם בזה שיהיה שמו מחמת עלי' ואין כאלו אפילו מקלה שקורין אותו בשם הבני דעשה הקודרסין הוא שלרצון שני ניסין ע"ש : ולכאורה הוא חתמה דלמה לן להכריע פלמיטו בחשש כריעה שתשבו לזה הפוסקים ולא סמכין על שמו העיקרי דעדיף מחניכה שהכל קורין אותו אלא ע"כ דיעשה זו נמי סיבת דחניכה למוד אף שהכל קורין אותו לא מהרי אפילו בדעבד וכיון שדעת הראשונים הוא ששם הנשבעה מחמת חולי נעשה עיקר שמו ע"י בהג"א פ"ד דניסין ממילא שמו הראשון אין דיע רק ככתיבי ואף שהוא חניכה שהכל קורין אותו מ"מ לשיטה זו הא לא מהני זאת משום דהכל לרצון שני ניסין :

נמצא לפי"ה הא שיטה של הראשונים הובא ג"כ בש"ע דהא המחבר הביאו שם בש"י י"ח בשם י"א לפי"ו כדחיי אן לסמוך על חניכה למוד ואפשר דזה הוא נמי סברת מהר"ם מיון הובא לעיל שחלדך אף בחניכה שנשתקע ג"כ שני ניסין ולכאורה אין לזה פסעם כלל דבכתיבת עיקר שמו הא די לסלי' פלמא אכל לשי שיטה שהכחתי גיחא משום דהם מפרשים ג"כ דהא דחמדין בניסין דף ל"ד יהיא דליהחוק כתיבי שמי דלרצון לכבוד שיהיה דזה הוא לאו דוקא אם הכתיבה היא במקום אחד והנתינה במקום אחד אלא דה"ה מי שהיא במקום אחד ויש לו שני שמות שזה ה"ל דמקרא אנשים קורין לו בשם זה ואין קורין לו בשם אחר כלל כגון הני דקורין לו ראוין אין קורין לו לשלם משמעון והקורין לו שמועין אין קורין לו לשולם ראוין דומי' להי בני אדם הבלין תמורה"י שקורין לו כאלו יתכן וכו' שהביא הנמרה שם הוי אף שהיא בחקוקים כתיבה גיחתי מ"מ לרצון לכבוד שיהיה ואם לא נכתב רק אחד מהם אף בדעבד נמי פסול והובא שיטה זו שם בשם כתיבה יד להרמב"ן והלכך כיון דהחוק משקרא בהחניכה הרי נעשה יאה ג"כ שמו ואם לא היה נשתקע ולא היה שיטה או לשיטה זו פסול אפילו בדעבד הלכך לכתחילה ג"כ חייבין את שם א"י נשתקע מכל אדם וכו"י בלק"ם נכתב שיהי' אף אם יב רק מקלה אנשים שזכרין ג"כ לא נקרא נשתקע והלכך לדעת הגדולים שהכחתי היה כאלו ס"ס להחיר לכתיב שם העיקר למוד משום שמה נשתקע לגמרי מכל אדם והף אם לא נשתקע מ"מ הא לא נרע שם העיקרי מחניכה שהכל קורין אותו נכתב למה ראשונים אפילו לכתיבה בשם זה למוד משא"כ לשיטה זו אפילו בדעבד לא סמכין על חניכה למוד ואף בדעבד מעבד אם לא נכתב כל השמות משום הכי חלדך שני ניסין ובסמוך אכתוב ג"כ דאף לדין לאו כל החניכות כשזכו הן הלכך טרדא אן למוד לגרם ע"י חניכה שהכל קורין אותו עד שידעו ויחזקו אחר עיקר שמו ובמקום שיקרא לרצון לכבוד שני ניסין ואף שכתובת רמ"א ס' פ"ד החמיר מאד בנתינה שני ניסין וכתב דמועב לכתוב נסאו בזהו ספק שהוא כשר בדעבד ככל לופן ולא יתן שני ניסין ע"ש זה דומה קנה לקבלו של הרב הישיב זה קאי על שמו העיקרי אבל לענין לסמוך על חניכה למוד כדודא עדיף פני לכבוד שני ניסין מהטעמים שכתבתי והכי מוכח נמי מדברי מההר"ב האחרונים ע"י כהנאלות ותשיטה שיבה לין ובה"ם ח"כ כנלפ"ד :

שהגם פסול אפילו בדעבד כדחייא כב"ש ש"א לוח מ' והיינו היבא דידוע כבוד ששמו העריסה היה מלא כול"י כדחייא ההם ומסיים בזה ולא דמי לשם חניכה בש"ש דלחיי ג"כ שהיו חיתומן את עמלון בשם המוצרין ומ"מ אם לא כתבו רק החניכה למוד ג"כ כשר אף שידוע לט חתימתו שהוא שם אחר ולא חמדין דהוי שיטי הבס מחתימתו הכס הייט שפמא דהכל יודעים שרוב השמות יש להם חניכה והלכך מהסתמא יאמרו דמה שהוא חתום זה שם העיקרי שלו ומה שנכתב בנס הוא שם החניכה הנקרא בפי כל ואין כאלו לפי משא"כ בשם חוקי' דכתיבת שני שמות נפרדות הם בכתובים וא"כ לא שייך למוד דהאד הוי חניכה לחניכו והלכך הוואה חתימתו שהיא כול"י ובנס נכתב בלא וכו' יאמרו שזה אחר ע"ש ומהו הכתוב שמי נקרא בעריסה בשני שמות כגון ראובן שמעון וכן הוא חתום שהדין הוא דהוי שני שמות אחד הם חסידי ואם לא נכתב רק שם אחד למוד מהשני שמה או אף בדעבד נמי הגם פסול ואפשר שנס כול דחייא נשתקע לפי"ה אף אם נקרא בפי כל רק בשם אחד למוד רק חתימתו הוא בבני שמות ובתב בנס זה הגם לא ידוע מהרי"ט אפילו בדעבד נמי פסול כיון דנס כאלו לא שייך למוד דעם ראובן הנכתב בנס הוי חניכה של ראובן ושמשין כיון דהוא חתום שם בפני פנאו והלכך כיון שהוא חתום בשם ראובן שמעון ובהגם לא נכתב רק ראובן למוד יאמרו שזה הוא אחר ע"כ פ"ד :

ואפשר שאף להלכות דפליג על דברי מהר"ם ומכשר בשם חוקיה כמו שהביא שם הב"ם מ"מ כאלו אפשר שנס הוא מודה שהוא פסול משום דבשם חוקיה אפשר למוד דהיא שם אחד רק מחמת רהיטא דלישנא מדלגין הוא"י משא"כ כאלו לדג שם שלם אפשר שאין כן הדרך הלכך לסלי' פלמא הוי שיטי משם החתימה ואף שבלק"ם פ"ק ב' נכתב להחיר להיפוך דמי ששמו חבירם יתכן ופני כל לא נקרא רק בשם אחד למוד שאם לא נכתב רק שם זה למוד כשר י"ל משום דהוא חיל לשיטתי כהא דחוקי' שמשרש דברי המהרי"ם אליבא דה"ב דמיירי שחתימתו וגם הקריאה בפי כל הוא חוקי' כול"י וכתב בלא וכו' מה דוקא כתב מהרי"ט שאם ידוע הוא שנס מחתמה היה שמי כול"י פסול משא"כ היבא דהקריאה כב"ש הוא בלא וכו' אף גם לתהרי"ט כשר ע"ש חות ח' פ"ק ח' שהחריך שם בזה :

אבל בזה בודאי דקאי דכרך דמשמתי הב"ם חייב קן מהא דכתב שם בשם חוקי' דהרמ"א והלכות פליגי על התהרי"ט ומכשירים בדעבד אם כתב חוקי' בלא וכו' אף אם שמו כול"י והמעטין בלבוש הא כתב חול"י כ' חוקי' כשר דלא נרע מחניכה שהכל קורין לו כן שתקורין בלשון ע"כ הרי להחיר מטובא דחיידי דכל השלם קורין אותו בלא וכו' ושד דלסברת הפ"ג מכל להב"ש דהרמ"א והלבוש פליגי על המהרי"ט דלמח חייבו מיירי דהקריאה כפ"ב הוא בלא וכו' והמהרי"ט הא מיירי דהקריאה הוא כול"י אלא ע"כ דלסברת הפ"ג מיירי הכל דהקריאה הוא בלא וכו' וכ"י כבוד הוא נמלא לפי"ה לדברי מהרי"ט אין הלכה כמו שפסק סם בלק"ם דמי שיש לו שני שמות שחתימה כהם וכפ"ב לא נקרא רק בלאחד מהם שנדעבד די בשם הנקרא למוד אלא דל"ד המהרי"ט כה"ג אף בדעבד נמי פסול ואף שיש לחלק קנה דהסם בשם חוקי' הא אכתיב שיטי כשש העיקרי עמנו מכשי מה שהוא רגיל לחתום משא"כ כהא הא בשם ראובן נכתב לא שיט כלום ויאמר שקיבדו נקריאתי מ"מ כ"י הוא דחוק וכו' מהא דהקשה הש"ח להחשיבן לכתיב שני ניסין משום שם הנשתקע ואמרו כיון שנקרא כפ"ב בשם אחד לאי וזהו חניכה דמהי וסידך דשאי חניכה שהכל יודעים מהחניכה שיש לו שם המוכתב משא"כ בשמות חקוקים הוי דכל כה"ג לא הוי ככלל חניכה וע"י לעיל מה שכתבתי בשם הדרך האמת הלכך ליעשו קנה לנקל בזה ודלא בלק"ם כנה כנלפ"ד :

סימן צ"ז

מה שכתבתי דלשיטת מהרי"ט לענין שם חוקי' היבא דחתימה עמנו כול"י וכפי כל נקרא בלא ו' וכתב בשם בלא ו'

באשה שבה נחמה בלא וכן היא חותמת וכפי כל נקראת נעכה דשפתך לכתוב דמחקריא נעכא ולא המכונה אף שהוא בס' לעו ומה שהמרת ששם מכונה לא מניע כלל בס"ס אמת שכן הוא הדברים וכן כתב להדיא הב"ח בהשגחה ל"ה חמס מה שכתבתי שזמן המשכ' לא היו סתבין רק העיקר שמו שנתנו לו מעריפה אבל החניכה מה שקורין לו אח"כ לא היה דרכן לכתוב כלל והוכחה זאת מלבן המשנה ד' פ"ו דהמריק כתב חניכתו כשר והשתא אם היה דרכן לכתוב ג"כ החניכה כמו שהטו סתבין כגון יהודה המטונה ליב או כל כה"ג ח"כ היה להמטנה לומר בזה"ל כתב חניכתו לחוד כשר כיון דגם מעיקרא מיירי שכתבו החניכה ג"כ רק שכתבו עם עיקר השם והיה לו לסיים שאף אם לא כתב רק החניכה לחוד בלא עיקר השם נמי כשר ונראה לי להפטר לומר דמסוס זה בהמת מפרש רש"י שם כתב חניכתו היינו חניכות משפחות עיי"ש וקשה דהמאי לא מפרש כפשוטא חניכתו היינו מה שמכנין להמגרש עלמו ואין לומר דרש"י סיכר דזה לא נקרא חניכה מטעם דכיון דהכל קורין לו בשם זה ממילא גם זאת נעשה כמו ממש דמה לי שם הראשון או שם השני דז"ל דהא לעיל דף ל"ה לענין אחא בר היריה דמחקרי היה מרי כתב רש"י שכן היתה חניכתו וכן הוא לקמן דף מ"ח לגבי אחי וורדנא דהוא אחי שפיר נאה ומפרש רש"י שכן הוא כינוי אלמא דאף זה נקרא חניכה והיינו משום דכל שם שלל ניתן לו מעריפה רק שקורין לו אח"כ נקרא זאת בשם חניכה :

אבר לפי זה ניחא משום דהא משמע מלבן המשנה דלא היה כותבין חניכות בשם כמו שהוכחה ואמאי כיון דהוא חניכה שקורין אותו זו הא חיבה לעו אם לא יכתבו בגם לך מפרש דמיירי בחניכות משפחה וזוהי בהמה לא היה המנהג לכתוב בגם מיהו דברי רש"י בלתי הכי ניחא משום דלקמן דף ע"ח אמר חניכות אבות עד עברה דורות וכו' ומשמע דקאי על המשנה וכה"ג דייק החוט' בסנהדרין ד' ל"ז פ"ג נמלה אם נפרש כרש"י וכמו שגילה מהגמרא בודאי אין ראי' שלא היו כותבין חניכות בלתי בזמן המשנה אלא חשילו אם נפרש נמי שאר הפוסקים דכתב חניכתו דמחזיקין מיירי בכתב חניכתו של המגרש עלמו מ"מ ג"כ אין לדקדק מזה דלא היו כותבין חניכות דלפטר לומר דכיונה המשנה הוא ע"פ דברי הרי"ף בש"פ פ' השילח שכתב שאם קורין אותו בפיר' זו בשם זה ובעיר אחרת בשם אחר וכתב בגם השם שקורין אותו בעירו לחוד אף שהגם היה כאן מ"מ פסול אף בדעבד דלא כמו שכתב בש"פ פ' קב"ט בע"י י"ב ע"ש ולכא"ו קשה דאמאי פסול אף בדעבד הא איהא במשנה דבדעבד אף אם לא כתב רק חניכתו נמי כשר ומכש"כ בשם המוכחה וראיתי בפסד ד"ל הובא לעיל בהקפה כן והירק בשם פ"מ שהש"ג מפרש להמשנה דכתב חניכתו כשר מיירי דוקא דכתב נמי וכל שום וכו' וקמ"ל דאף דלא כתב שמו העיקרי קודם רק כלל בכל שום וממילא שמה העיקר לטפל וטפל לעיקר חשילו הכי נמי כשר ע"ש לפי"ה אף לידן נמי דמפרשינן דמיירי דלא כתב רק חניכתו לחוד מ"מ איחא במשנה שהם כתב חניכתו כשר משום דהגב גררא קמ"ל דאף אם לא כתב רק החניכה וכלל עיקר שמו בלבן וכל טוב דחיבה תתתי לרישאה חשילו הכי נמי כשר אבל אין ראי' מזה דבזמן המשנה לא היו כותבין חניכות :

ובמה שכתב רש"י בלתי שפיר נאה דהו דינו והיינו משום דעיקר שמו היה וורדנא דהוא לשון וורד בלא ואח"כ קראו לו שפיר נאה דהוא הלטיני של וורדנא בלשונם וכן כתב הב"ח שם על דברי רש"י דף ל"ה בהלכה בר היריה דמחקרי היה מרי שום היה בלבן הראשי הלשון של אחא בר היריה ע"כ מוכח מזה אף מה שהוא דרך ביאור על עיקר המשנה לא היו כותבין חניכות :

השם וגם הביאור הוא משמות הנכתבים בתורה כמו איש או בנה דהוא לשון הקודש מ"מ כל שהוא דרך ביאור נקרא כינוי או חניכה כמו שכתב רש"י לפ"ו מתוך נמי מה שכתבו על הג"ש בס"י קב"ט שכתב שכל שם לעו שהוא שם כפי עולמו ואין לו שם הקודש כלל כותבין עליו דמחקרי והקשו עליו מדברי הרמ"ח בס"י קב"ט שכתב לכלל דעל שם הקודש כותבין דמחקרי ועל שם לעו כותבין המטנה הא שם עברי בודאי אינו חניכה לשם אחר וא"כ הא דומי' דהכא בשם לעו נמי כל שאינו חניכה לשם אחר כותבין עליו ג"ל דמחקרי עיי' בח"ש ס' ע"ה אבל לדברי רש"י הללו נישאלהו הא בלתי מנינו שמה עברים שהם בדרך ביאור על לשון לעו ונקראין ג"כ בשם חניכה כיון שקראו לו זאת אח"כ וע"ז מלק הרמ"ח שאם הוא בלבן הקודש כותבין דמחקרי ואם הוא בלבן לעו כותבין המטנה :

ובמה שכתבתי דלריבין הני לחוב לדעת הב"ש בס"י קב"ט ס"ק כ"ד נמי שנקרא מעריפה משה יהודה ובפ"ב נקרא משה ליב שכותבין משה יהודה המכונה ליב וכתיב ע"ז ואין לחוב שחא יאמרי דליב הוא הכינוי של שני השמות משה יהודה דמשהחא קאי דרשמוך ולא קאי רק חשם יהודה ע"כ והיינו משום דהוא סוכר דהמכונה קאי על השם שהשם זה היה מטונה כן ולא קאי על ההוד שההוד הזה הוא מטונה כך לפ"ו הכא נמי כיון דהכינוי נעכה לא קאי על השם הסמוך רק על השם שלפניו וא"כ יש לחוש שיאמרו דהמכונה נעכה קאי על שני השמות משא"כ אם כותבין דמחקרי' טוב אין חשש ללבן מחקרי' בודאי לא קאי רק על ההוד שהוא נקרא כן ולא קאי כלל על השמות כדאיתא בפוסקים ועוד כיון דקיי"ל דחיבה דשם העיקרי שלו וגם הכינוי הם שניהם של לעו כותבין על הכינוי גם כן דמחקרי רק היכא דשם העיקרי היה של עברי או אם הכינוי הוא של לעו כותבין המטנה והלכך הכא כיון דבשם העיקרי איחא תרתי שם הפערי' וס' לעו והנין לא ידעין האו כינוי אמאי תרתי דמי זאת לשפך מחקרי' או המכונה דקיי"ל דכה"ג לריבין לכתיב דוקא מחקרי' כמו שכתב הרמ"ח בהשגחה פ' פ"ד הובא בש"פ ס' קב"ט כ"ק ל' ע"כ ח"ד ופירש"י זו נמלאת : כ"כ בפסד שם ארי ס' ס"ה יבספר ק"י כלל ל"ח :

אונם לדעתי אף כה"ג יורה טוב לכתוב המטנה משום דהא דעת המהרי"ק בבורש קס"ג וכן הוא דעת המחבר בס"י קב"ט פט"ו י"ו דאם השם השני יולא משם העברי כגון יאב ואלף או דוב בער כותבין דמחקרי' אבל כל היכא דלא דמי קבה לשם העברי כותבין המטנה אמת דעת שאר גדולי הפוסקים הוא דלא תלי כלל בזה רק ההחלוק הוא בשם בני השמות הם של עברי כותבין על השני דמחקרי' ואם הכינוי הוא של לעו כותבין המכונה ועיקר מתקוותו תלי בביאור שם כינוי עיי' במפרשים שם ובביאור הגר"ח כי דעת המחבר הוא ללבן כינוי הוא לשון שוכר על העיקר ע"ד דלמריק בס"י דף מ"ו ואזדהא אה שמש לכתוב להם שם בית כריא בית גליא שהוא היטוך כפי המבטות וכן כי הא דלמריק בב"מ בכתבה שם לחזירו דפריך התם בפשוטות היינו מכנה היינו מלבין משמע מזה ג"כ דשם כינוי טפל על מה שהוא הסתר על העיקר ומשום הכי בשם ארי' ליב או דוב בער דכ"ל הוא ביאור על העיקר וכיון שכן לא שייך ע"ז לכתוב המטנה שהוא לבן השוכר את העיקר כי אדרבה הא כ"ל הוא דרך ביאור ומשום הכי לריבין לכתוב דוקא דמחקרי' אמאי שיפת שאר הפוסקים ומכללם ג"כ הרמ"ח ללבן המטנה הוא ע"ד כינוי נדרים דמפרש הגמרא דהוא לשון נכדים ואישי לשון הקודש ומשום הכי בשמות לעו הנעשים ע"י גישות מלבן הקודש כותבין עליהם המטנה לפי"ה הוה שם נעכה כיון דאין זה ביאור על שם נחמה שהוא שמה העיקרי רק שכתבנו ע"י לפני שפה ונקראה זאת בהראשונים בשם לשון הגויים כמו שכתב ר"ה כספר הישר לענין לעזרה פרה או מגליות מרגליות שקורא

יבן לו לייבם הראשונה כדי לקיים מצות יטום לכל הפחות בחלום
 מהם והשניה הרי הוא מותרת לפלמא ולא חנידא צו כלל וזאת
 עדיפה לו מהשחא שהוא שוקר לגמרי מטה יטום מתרוויייהו
 אלא ע"כ מוכח דגם תלמיה מטה בפ"ט היא הלכך חושבין אטו
 בלא יבטל המטה הרי מוכח מהגמרא אליבא מאן דאמר הין
 זקה בתלמיה מטה בפ"ט היא כמו כל פרי"ג מטה ולא היו
 כמו גירושין וחפילו למאן דאמר יש זקה מ"מ ה"ל לא מלט
 בגמרא מי שחולק על סברא זו ולדעתו מכאן רח"י בדירה דלא
 כדעת הפוסקים הללו וכן מוכח מהפ"ג דעמייה שהלמיה מטה
 בפ"ט היא דכחכותב ד' מ' הקשה לשיטת רש"י ביבמות ד' ל"ט
 דמי אמרה לא בעינא ביטום לא כייפינן לה לפי"ז דמי זאת
 למאנא הכחולה שאין עשה של ולו פהיה לאשה דוחה לל"ט של
 מחזרות מעטס בין דמי צמי אמרה לא בעינא ליבא לעשה של
 כלל לפי"ז הכ"ה נמי דכוותה ויאמרו בעיקן קרא דחין עשה של
 יבום דוחה לטו ומתקין דמ"מ לקיים של יבום פלמא מוטל נמי
 עליה דהא גם היא מותרת לקיים העשה פ"ט וזאת היפוך
 הוא מהם מדברי הח"י ופ"ט שבבבאמי :

וראיתי בספר באר יצחק שמביא סמוכין לדין זה מהגהדות
 ד' י"ט דאמרינן דמלך חין חולצין לאשתו ופירש
 רש"י משפט שאברהם להנשא דהא חין נובחין את חלמנתו פ"ט
 והשתא מי נטמא שתלמיה היא מטה בפ"ט ח"כ מה כנך שהיא
 האברה להנשא מ"מ מתקין כדי לקיים המטה אלא ע"כ שאין בזה
 שום מטה פ"ט מיהו אפשר לומר דגם מזה חין רח"י כ"כ דהא
 לכחורה יש להקשות על נוק דהא דבאמת אמאי אינה חוללת
 הא שיקר מה שהיא האברה להביטום הוא רק משום כבוד התלך
 כדאיתא ההם וכבוד מלכות יליפינן אן מדכתיב שום השים עליך
 תלך שהיא איתמו עליך הרי זאת איט חלה איטור עשה לחוד
 והא כתיב עשה ק"ל דחוללת כדאיתא ויבמות ד' י"ט ויאמרו
 פעירה הכה אפילו שתלמיה וכן רחמייה שהתפררו בזה בהגהות
 הדורות שם ויותר מזה קשה על הרמב"ם בהלכות מלכים שם
 שכתב העטם דחין חולצין לאשת מלך משום שאינה עולה ליבום
 וכל דחיה עולה ליבום אינו עולה ג"כ לתלמיה והרי הוא עלמנו
 פסק בפ"י מהלכות יבום דחייבי עשה מדאורייתא כד יבום הוא
 וגמרא לתרץ הכל עפ"י מה דאמרינן ביבמות ד' מ"ד כמו שנשלו
 לו שתי יבמות מביט אחד שאינו מייבם מי חולק רק לאחת מהם
 או שרץ לייבם לאחד ולחולק דביט ומשני בין דאם רצה ליבם
 להשניט אינו יכול מעטס דביט אחד הוא בונה ואינו בונה שני
 ביטום מחילא אינה עולה ליבום וכל שאינו עולה ליבום אינו
 עולה ג"כ לתלמיה פ"ט בסוגי' וקשה הלא הא דאביר ליבם
 הכריה הוא רק מחמת איטור עשה נ"י יוחק דחיה לו לשיל ד' י'
 דביט אחד הוא בונה יכו' הוי רק איטור עשה והא ק"ל דאיטור
 עשה לחוד רמיא לתלמיה או משום דביטן מקרא ועלמה יבמתי
 השפירה או משום דחייבי עשה מדאורייתא כד יבום הוא רק
 משום גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה אינו מהיבמת וכ"ז
 לא שייכי בתלמיה ויאמרו אינו חולק לשניה ורחמייה בפ"ג קרן
 אורה שהקשה בן וסולא מדבריו הוא כלל מקום שבאמת היא
 זקוקה ליבום והפורה לא פטרה אותה מנוק המטה של יבום רק
 איטור ממקום אחר איבא כאן דמינא אותה מלהחייבם בעון אלמנה
 לב"ה"ג וכה"ג או חייבי עשה בעון מלרי ואדומי דכ"ז לא שייכי
 לנוק המטה כי רק אריס הוא דרביע עלה הלכך אמרינן בין
 דבאמת בת תלמיה יטום היא רק הללו או העשה אינה עניה
 להחייבם פ"י יליפינן מקרא דכל דחיה שומדת כנגד המטה
 של יבום רק איטור עשה או חפילו לטו דעולה היא ליבום
 אבל כל היבא דהפורה אחרת לטו דבאופן כזה אינו מוטל
 עליה כלל המטה של יבום ויחין עליה שום זקה או אמרינן
 חף ללא פטרה לה הפורה חלה בלבן עשה לחוד כמו הכה
 דאמרינן בית אחד הוא בונה וכו' דחיה חלה עשה מ"מ בין
 דחיה לטו הפורה ובאשה כו לא ליבום כה הפורה דין יבום
 ובאשה ועלמא דלאו יבמה נבטנת או כה"ג חף דכ"ז לא
 גילה לטו הפורה רק לענין יבום מ"ג עשילא אמרינן דחיה

חוללת ג"כ בין דליבא כה מטה יבמין כלל דהא מותרת היא
 ולאו דחיה :
ור"ה ממש הוא כיונה רש"י בשנהדרין שם כמש"כ עמין שריף
 אינה רחוי' ליבא חין כה דין יבום טונוט ג"כ דחין
 הכפוייה התורה מטה או כל יבמין מטיס דכל מטה יבמין
 לא נאמרה אלא דוקא היבא דרחוי' היא להנשא לחתך דליפינן
 זאת מלה הריה אשה המת החולה וכו' יבמה יבא עליה ויאמרו'
 כל מי שרחוי' אח"כ להיות החולה יש עליה מטה יבמין אבל
 מי שאינה רחוי' חין עליה מטה זו כלל ולא חנידה צו כלל כמו
 שכתבו המפרשים בזה והוא ע"ד דרשב"ן שכתב ימים תחילת
 מטה וכו' כל שיבט כחול מטה קת"י משום חמין יהלכך
 פעורה נמי מחלינה חף דלא הלא הלא רק בלבן עשה מ"מ
 לא שרץ כאן חלינה בין דלא חנידה צו לא נאמרה בהמטה
 זו משא"כ בבאר איטור עשה דההס גוף המטה רמיא עליהם
 רק איטור דבר אחר גורם והלכך חס חין כאן רק איטור
 עשה הכה ממקום אחר יליפינן מקרא דחיה דחיה למטה יבמין
 אבל הכה הפורה פטרה דהוי כמו אשה שיש לה בניס דלה
 רמיא קמיה כלל :

ור"ה הוא נמי טונט הרמב"ם בהלכות מלכים שכתב העטם
 דאשה תלך אינה חוללת משום שאינה עולה ליבום
 כחנתו ג"כ הוא בין דחיה עולה ליבום מעטס דהתורה פטרה
 חזר עמה והפקיע מכאן מטה זו לפי"ז חין רחוי' נמי מכאן
 דחלינה חין כה מטה דבאמת בעלמא מטה היא וזה דחיה
 חוללת כאן דהתורה פטרה ממטה זו ולא דמי בזה לגירושין
 כלל דההס הרי בדירה תלי רחמנא דכתיב חס לא העונה
 חן בעיניו וחק חס מלא כה ערות דבר דאברה לו מ"מ ג"כ
 אינו חייב לגרשה דהא יביל לקיימה כמש"כ הסו' בריש ובחיה
 משא"כ כאן חף דכתיב נמי חס לא יחפוץ האיש וכו' היט
 שנהנה לו התורה רשות לעשות איה משנייה שדלה אבל
 לפטור נפשו מכל וכל זה לא שמשני ודמי זאת כהא דכתיב
 והס לא פטרה וערפתי חף דגם ההס כדריה תלי מ"מ לכמה
 ראשונים תרווייהו מטה נינוט שיי' ברשב"ם פ' י"ג מהלכות
 כתיבס ה"א וחי אפשר לו לפטור מכליהו והכל נמי דכוותה
 וש"י שבבבאמי אה"ע פ' ק"י"ב כבס הראש"ש שהקשה החד
 משתדלין בשב"מ על ג"פ הא מפקיע ממטת תלמיה ויתק
 דגירושין נמי מטה הוא פ"ט אבל כ"ז ההס דוקא בין דפריין
 לא חל עליו המטה דהא מי פריין אבל בעלמא כודאי תסוי
 ולא דמי לגירושין :

ג בנוף הדבר שהוכיחו מהרשב"א שאביר דחין מטה יבום
 מוטל כלל על האשה אינו מוכרח כ"כ כי חידוש דין
 כזה לא היה הרשב"א טופס בן דרך אגב בלא שום רחיה
 ומס גם כי קשה עליו מה שהקשו דל"כ האין מדאורייתא
 דוחה העשה של יבום לחייבי לאיין בעון גרובה לבתי ואמרו
 הא המטה אינו רק עליו לחוד והל"ה שיען מטוין וכל כה"ג
 חין עשה דוחה לל"ט שיי' פ"י כתובות פ' וכל מה שפירש
 בזה הוא דחוק למעין אבל האמת יותר דרבו כי רק לענין
 ברכת המטת לחוד כתב הרשב"א זאת והוא ע"ד שכתב שם
 עוד טעם על מה דחין פכדין על שילוח הקן משפט דהרי
 מטה הנאה כעבירה דהא לרדך ליטול האם תמלה ועובר על
 לא תקח וכו' פ"ט ולכאורה טעם זה תפשו דמה נעשה כר"י
 דחיה לו הפס דשלא מיקראת משפט קודם שנמלה להאם
 לפי"ז הא לא עבר עדיין בשום דבר ויאמרו נס לר"י נמי חין
 מכדין ופיר מה כנך שהיא פ"י עבירה הרי הפורה ליה
 עליה לפטום עבירה זו כשכל מטת שילוח דאמרינן בריש
 פ' שה"ק יביל יקדור כהדים אחר מטה זו ת"ל כי יקרה מוכח
 דחי ללא הוי קרא הוי לרדך ג"כ לחפש אחר מטה זו ולא
 איכפת לן צמה שטובר על הל"ה ולא דמי למטת עריש שמה
 תחוד דלא מברכינן ג"כ מהאי טעמא דההס שאינו עובר כמה
 שלא פירש וגם הוא שיק וזשכר משיט של סוף ומה"ס לא
 משכו

חשבו דהא"כ דכלל משה כדל"ה כדמב"ס שי"ב מהלכות
 נסושים משא"כ שלה הן הא משה הוא :

אמנם כוונת הרשב"א הוא פי"ד שכתב הר"ה ב"רם
 כתובות והואל מדבריו הוא והאחר דכל רין ברב
 גלדין לברך על כל משה ולוט וט' הוא רק הכל מדרבנן
 למד וכן עין לא חקט מ"ל אלא חקט א"ה הוא כדאשן
 שנקרא גופה גלמרה דק' לוי ואוברס לפשות כך וכן מטעמה
 דתקנת מ"ל בברכות היתה פי"ד קריאת הכתוב אף שאין זאת
 כוונת הכתוב ממש ומב"ט ע"ו מברכין על מלת שמייה אף
 שאין משה כלל לשחט כהמת חלין בשביל אגילת הדיוט
 מ"מ כיון דנקרא גלמרה גלמרה שחטמה בן כדכתיב
 וזכחה וט' הלכך גם מ"ל חקט גרסה פי"ד מכש"כ ה"ח
 דהוא משה ממש משא"כ כשואין אף דזאת משה הוא בשביל
 פי"ד מ"מ כיון דנפ' אמת הבשוואין לא גלמרה כדמיה גלמרה
 משה דהוא לא כתיב רק כי יקח איש אשה והכתוב ת"י הכל
 ברנטו משום הכי גם מ"ל לא חקט גרסה פי"ד פי"ד הי"ט
 ברא"ש ע"י והי"ט הכל משיר שיעקרו הוא רק מדרבנן והו
 הוא ממש ג"כ כוונת הרשב"א רק שהה"ב עוד דאף וזלמה
 בקרא בלבן משה מ"מ כל דלא נכתבה רק אחר פשי"ת עבירה
 אף דזלמה משה הוא דהא בן הוא רטון הברכה מ"מ כל
 כה"ג לא רט מ"ל לתקן פי"ד ברבך כיון ולא גלמרה כדמיה
 כמו שאר ממש ע"ן ל"ה וסלין דתקנת בברכות לא היתה
 אלא ה"ח שפי"ט ששם הכתוב למד אף בלי דרשת מ"ל
 מביאר כי המטעם וגם בלא עבירה הסודמת והלכך לא מברכין
 על שיטת הן אף דל"ה האמת הוא משה מ"מ כיון דלפי
 פשי"ת הקרא מוטאר דעשה פי"ד עבירה שקדמה וכן כשואין
 אף דל"ה כיון רק גלמרה פי"ד כיון דשיקרה בשביל תכלית
 הכרת ועוף המטה של כשואין לא הווכחו בקרא ג"כ לא חקט
 ברבך פי"ד וה"כ נמי לשבן משה יטוס אף דלפי הדרש והאמת
 הוא משה כפי עממה אף ה"ח דליכא הקמת ע"י מ"מ כיון
 דל"ה הוכחו בקרא דהוא לא כתיב רק כי יטע אחיס יחרו
 וט' וכן אף לו להקים לזמיו ע"י וט' וכיון דנקרא מוטאר
 דשיקר משה ו' הוא רק בשביל תכלית אחר דמי ממש לשואין
 דלא חקט מ"ל ברבך פי"ד וברור הוא שכן הוא כוונת
 הרשב"א אבל מ"מ עודה הוא שהיא משה והרונה לפטור
 משנה הרי הוא בכלל שריק ממש המטה ולא כתיב שהוכיחו
 מדבריו דכל ה"ח דליכא משה הקמת ע"י לא משה הוא
 כלל דאיט בן ומש"ל הרשב"א כמ"ס דל"ה מברכין על יטוס
 הנסוב דשיקרה איט רק בשביל פי"ד כוונתו כיון דתקנת
 הברכות היתה ה"ח דכתב גוף המטה בקרא אבל כיון לא
 הוכר בשירוש רק הפשלות ופי"ד לא מברכין :

ולפי"ן יחא נמי מה שכתב שם הרשב"א עוד סתם על
 הא דלא מברכין על מטעם כבוד אב ואם ומר"א
 ר"ט או שמידה כפי רבו ומירן ממש דלמירן ככתובה דף
 מ' דכל עשה דאי כפי היא אחר לא כפינה ליכא שוב לפשה
 או עשה כהאי לא דמי לל"ה אף ה"ח ולא אחר הלכך הכא
 נמי כיון דכיד הכא או רטו למחול להעשה לא נקרא עשה
 לברך עליה והקפדה פי"ד בקפדה ע"י ל"ה דהוא מוטאר ככ"ח
 דף ל"ב דעשה דכמד אז חוזה לל"ה ואמאי הא כעשה
 דח' כפי אחר לא כפינה לא דמי לל"ה וע"ס מה שמירן כדזקק
 גדול וגם חירוף איט משפיק כ"כ כהא דשטעו דף למד
 דלמירן דעשה דכמד תורה חוזה אפילו לעשה של ושמחז הרי
 ה"ה"ס וה"כ גלמרה כדבנת הקמת בדרבי הרשב"א דכ"ה הרי
 בכלל עשה דלא כפינה הא עשה כ' הוא איט חוזה אפילו לל"ה
 והכש"כ לעשה אבל בזאת כל כה"ג לא נקרא כלל עשה דלא
 כפינה כמו כהכחו הממברכים והי"ט ממש דכל גדר דעשה
 דלא כפינה הוא דוקא דמי' דמזלמז החס ככתובות דרשאין
 חט לכמהה ללמדה למד אף רטו ט אבל במקווס דלמירן

ללמדו ולקח לו ענה לכסל ממש מל"ה ו' כמו בכבוד אב ואם
 או קימה וידור דלמירן ללמירן ל"ה ענה לאכ וללמדו למד
 לנט שאיט רונה ככבודו דהא חוזה חכירו מלמשה מל"ה
 הלכך אף ה"ח דהאב מוחל מדעשו מ"מ ג"כ לא נקרא עשה
 דלא כפינה וכה"ג ע"כ ע"כ דמי' הכ"ה פי"ד מ"מ פי"ד פי"
 ק"כ מש"כ דגם כיון אף כוונתו שזאת ממש הוא עשה דלא כפינה
 אלא דוקא לענין דמי ברבכות ככב כן והי"ט כיון שבפרט אחד איט
 דומה זאת לשאר משה דה"ח אף לשאר לכלל המטה ע"י מ"הלה
 והכא לשאר לא היקט כיה ברבכה ווא דהי"ט מכתובות הוא רק
 בלבן המושאל וברור הוא ועי' בממברכים מה שחליק בן זה להא
 דמברכין על פשי"ת עגלה אף שזאת ג"כ פי"ד עבירה וכן מה
 שמברכין על קרבן חטאת ומש"י ועי' בניסין פי"ד פי"א משמה
 פי"ד אף מדברי רשב"א שום ראי' שאובר שיטתו וחלינה מ"ד
 עזח"ס ה"ח דליכא הקמת ע"י אף כה"ס משה גם כדכחה
 מהטור אה"ע ע"י ק"ש"ל וק"ס"ה אף מזה הכרע :

ולענין מה שהאריך ח"ס י"ו בזה חזיה מש"ס סבכה הא ככר
 האריטו בזה הממברכים שוכח שאין בזה שום מש"ס
 אף מלאחי ברדכ"י ח"ד פי"ד ק"ח שכתב ש"ס קל"ה מש"ס בזה
 יהי"ב ג"כ סימנ"א לשון חלן מכאן אכן לא מלאחי בלמיר"ס
 שיצילו דבריו ואל"י משום דכרי דהוא ח"ל לשיטתו דטובר
 דמל"ה יטוס קודם למל"ה תל"ה וגם כמו דלמירן בגמרא
 דתל"ה במקווס יטוס לא משה הוא כ"כ הלכך לא ש"י כיון
 כ"כ שומר משה וט' משא"כ לירד דמל"ה תל"ה קודם אף
 בזה שום מש"ס מוטאר שומר משה וט' כמו שכתב הממברכים
 וק"ס י"ו דקדקן בזה שכתב"ה ע"י לענין חלן חל"ה
 לאשמו ד' יהודא טובר ש"ח ד"ה לחלן או לי"ב אור לטוב
 ופירן בגמרא והוא חלן שחמ"ל על כבודו איט מחול ומש"י משה
 שא"י ולפי חילוק של הממברכים דא"ס מל"ה יטוס קודם אף
 מל"ה בתל"ה ולא הרי בכלל שומר משה וט' לפי"א חל"ה טובר
 כיון ד' יהודא חס תל"ה קודמה ממיל"א יטוס לא משה הוא
 כיון ואמאי דחה היא להמלה של שום תשים ע"ד חלן ח"ה
 יטוס קודם הא לסברתם תל"ה לא משה היא והיאך אמר
 ר"י דכתיב ח"ה מל"ה ו' ח"כ לכתורה מוכח דלא כדמ"י
 רק דלכ"ס מ"ה"י נקראין מל"ה דהא מ"מ עכשו משה
 עושה ולא משבחוק מה שחמד קודם הוא לחכירו כעפ"ה והא
 דלמירן כיכמות דף כ' דתל"ה במקווס יטוס לא משה הוא
 הי"ט דוקא לענין דמייה שחמה מל"ה עשה דיו"ס לל"ה דלמ"ה
 לכה"ג דק"י"ל דה"ח דלמירן לל"ה שיהיה לא דמי בזה חמירן
 דמי דלמירן לל"ה ע"י תל"ה לא נקרא אש"ר מ"ה"ס דיו"ס
 ע"י"א דמ"ה"י זאת לכל דין עשה דדיד לל"ה דאף ה"ה"י של
 המניה נמי דחה ע"י כנה קל"ג ומכש"כ יטוס לגבי תל"ה כיון
 דהוא משה ע"י אבל מ"מ משה טרדיי הרי אף כה"ס מל"ה כ"מ
 ב"ה דף ל"י דפירן ע"ס על הא דל"ה חל"ה וז"ל מ"מ ח"ה
 ואמאי יהא מ"ה"י ה"ה ומש"י דמירן דל"ה כיון גדול האחרן והק"ס
 דמ"מ ל"ה דל"ה לו כיכמות דף ל"ה דדוקא כ"כ"ס הרי המניה
 גדול האחרן אבל לא בתל"ה ח"כ מה שש"י דליכא כיון גדול
 האחרן הא הכא תל"ה קפ"י וכ"כ אף עק"מ בגדול האחרן
 ומירן דבזאת גם מפיקר"ה שיקר הק"ס"ה ה"ה"ה רק מהא דל"ה
 שייבנתו כ"ה"ס ואמאי והא משה היא אבל מהא דל"ה חל"ה
 לא ק"ה"י מ"י דבזאת לא משה היא במקווס יטוס ע"ס משחב
 מדבריו דל"ה משה היא כלל כסברת הממברכים ומחל"ה לא
 ש"י"ס ב' נמי שומר משה וט' וברורי ר' יהודא כסברתו
 פי"ד ל"ה דלגודין קנתי תל"ה ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה
 יוחר ע"ן נה"י דש"ח אוחן לחלן או כילנה חק"ן ע"י כה"ע
 פי"ד ק"ס"ה וז' מ"ה"י"ט ח"ה"י במקווס דמ"ס קודמה ולק"ו
 דברי האחרים דלירד דמ"ס תל"ה קודם ליכא בזה שום
 מש"ס ועי' עכ"ה"ח פי"ד ר"ע :

הם ונישלם שבת לאל בורא עולם .

מפתח הענינים

אורח חיים

זימון א לרב אחד על קושיה מ"ש בלילה אחרון אף
דיכול לפטור נפשו ממטה זו מ"מ בעידן ריהמא
מעשק לו ומ"ש מהא דמילט בכמה תנאים שהיו מכניסין
פירוהיקן דרך גניית כדי לשפרן ממעשרות ובירושלמי איתא
דגם רביט הקדוש ור"י היו עשין כן וב"מ דיש להטעורר
מהא דאסור לבטל מטה יבמין ועוד מכמה טעיות בש"ס .
ביאור בירושלמי מ"ש פ"ב דמערימין משום שנאמר בו ברכה
לא כהח"ס . ב"מ הירושלמי שב דמקדשין במעשר בהמה
בגידה ועלמיות . תירוק על קושיה הג"ל בדין אימתי אחרין
לחומרא מקשינן . ל"ע בתים' זכאים ט' ד"ה למאי :

זימון ב בדברי המ"ח ברכב"ס הלכות יסוה"ה שמתח
שילח הקן דמי נמי בזה ללילה דבעידן ריהמא
מעשקין . קושיא ע"ז מהים' מנחות מ"א דיש חילוק בין
מטה שעל גופו או לא טעם למה לא הביאו בעלי הב"ע
חילוק של הוסי' . ביאור בשיטת רש"י ופוס' מנחות שם .
ומביאר דכל אחד אויל לשיטתו בדין בדין בלילה אם הוא
פטור מהכלה אחד או אף מלבן . תירוק על קושיה המהרש"ה
שב והשנה על המחברים בדין זה . נפק"מ בין גירסה אלא
או לא בחקירת המחברים היכא דאיט רולה ליקח לא האם
ולא הכנים אי חייב ג"כ בשילוח ראי' מחולין קל"ע . קושיא
מגדלים ל"ד בדין חפך הפקר המונח בתוך ד' חמוקין ומתוך
ט"ג סברת הראשונים דבמקום ביטול מטה עשה לא חיקט
קנין של ד' אמות . תירוק על קושיה הב"מ בפנה דמזרע
דלון דומה שילוח הקן . ביאור יפה ברש"י שם בבני סודרי
בליש ומתוך מה שהקבו שם עליו :

זימון ג במלכות עשה שאין מתן שכרו כלל היכא בכבר עבר
חם ב"ד מזהרין ע"ז . תירוק על קושיה המל"מ
פ"ג מהלכות עבדים ע"פ הש"ך ח"מ ק"ז בחולין קמ"א
בהדיא דגזיה לגדשה . השנה על ספר ל"א אי ב"ד רולין
להדקק אי רבאין יש בזה פלוגתא בראשונים . קושיא על
הרשב"ה מירושלמי פ' המוכר את הספינה . חילוק בין מטה
עבה מדמות ומשקלות דעובר עליהן בקום ועבה ובין היכא
דיחא שול"ס . היכא דמתן שכרן בלדן ואיכא בזה ל"ת ג"כ
אי מזהרין ע"ז פלגי בזה תלמודא דין עם הירושלמי .
במדות ומשקלות יש בהם עבה ול"ת יש מהם שאין בהם רק
עשה לאחד :

זימון ד עוד להרב הג"ל . מה שהטעורר על רש"י חולין
ק"י ע"ב מירושלמי ג"כ . תירוק ע"ז :

זימון ה עוד להג"ל . מה שמחמה בסוכה מ"ז בבב
גדולי הדור ולא יסבו כל ימי הסיכות בסוכה
האך גדולים הללו ביטלו מטה כח בשביל דבר ממון . שוכחה
על המצדקים החדשים בענינים כללי . השנה על ש"ח מ"ע
שרנה לומר דאף למאי דלית ליה בסוכה כיון שבידך לילה
כרובה טוב חינו מברך מ"מ אם השטיק בענינים בדברים
השטרים חוץ מחוכה חייב לברך ובאמת פלגי בזה הלמודא
דין עם הירושלמי . וב"מ חילוק נטין בין הפסקת לילה
להפסקת דבר השטרי . ביאור בגמרא ברשת מ"ו . ל"ג
על הפ"מ גבי' תנ"ח . תירוק מהשיק על הרמב"ם הלכות

זימון ו מובאר דדיו לאו שם פרטי הוא להרמב"ם
רק דכל מראה שחור אף אם נחפרצ בו שאר
מיני לנשים וגם הוכחה מראיותו מ"מ כל דבאר שחור כשר
וראי' מהשלת . כמה שחקרו בדין ע"ג לבטל ששול מבוט
חליצה יש להקשות ע"ז מובחם ק"ז . מה שיש ר"ל דמין
במיט לענין חליצה שיה למכ"מ לענין ביטול לא מכתב כן
מהרמב"ם . גם נסחר וזאת מר"ה ג"ז :

זימון ז באחרים ס"ה שנשחט לאהרמס . מה שיש ר"ל
דכיון

הר"ן מר"ה ל"ב המשמע דאף לתקום בשנה יש בו משום חינוך
אף דעבד איסורא ויש לחלק בין היכא דעובר על דאורייתא
או על דרבנן לחוד . בדרך אש שיש נקי בזה הוא מן
ההורה או לא . והיולא מזה דכאן לכל השיטות יוכל לצדק .
וב"מ הטעם דהחמירו בחינוך של הפליין יותר מבשאר חינוך .

סימן טו במקומות שיש מהנה דלכל אחד מהכ"ב יש זמן
קצוב לקרא בש"מ שלו ועשו והולאו ס"ה של
אחד או רשאין להחליף או דיש בזה משום חן מעבדין על
המלות . ב"מ חן מעבדין וכו' אש הוא מדאורייתא או לא .
קוש' על הפ"א בזה מהו' מנחות ל"ו . ביאור ברש"י ותיב'
יומא ל"ג ד"ה חן וכו' . דין זה הלי אי צעין במנה שמירה
משעת קרינה או לא . תירון על קושי' הרדב"ו ח"א תקכ"ג
ובזה מתירין ג"כ קושי' הפ"א שם . הוכחה דהוסי' והגמוק'
כדרי דאין מעבדין הוא מן התורה . הוכחה דאין מעבדין
חמור יותר מהא דכל פטות לרף להיות לימין דוקא דלא כה"ס .
ראי' דאף למאן דאש ליה שהוא רק מדרכבן זה הוא דוקא
בחדא מלוא אבל בשני מלות אפשר ללכ"ע הוא מן התורה .
בדין דין חן בזה משום חן מעבדין עפ"י דברי המ"א בסו'
כ"ה בשם הר"י מלכו . ובסדרה זו הרמב"ם דברי הנמו' בסויעה
כ"ב בההיא ארמלתא דהוה ביהכ"ס שבסויעהא דמשכחה ר"י
אף דאיכא כאן משום חן מעבדין ומכ"כ דקשה לר"י דהיינו
סוכר דקדושת ביהכ"ס ערוך מביה"ד . תירון משני מה אי
איכא פיקחא אחריו . מותר לעבור אחריו ביהכ"ס והא איכא
משום זריון וכו' . תירון על מה שהקשו על הרשב"ם ב"ב
קכ"ב דמפרש לקרובה ולחוקה מירובלים ואמאי והא סבר
פסיעות יש דלא כה"ס בזה . עיין ילקוט מלכים רמז קפ"ה
ועיי' ירושלמי יומא פ"ג הלכה ח' ועיי' סו"מ הלכות מקוילות) :

סימן טז בשבת צעת קה"ת נמלא געיה או דיבוק מילת
לחוא . רתי' מסיבה ל"ח ומהו' חולין פ"ג דאף
היכא דמנד עלמו רתי' הוא לרבר דלא רק איסור אחר גורם
גמי אינו רתי' לבילה קרא ויהי' דלא כה"ס . גמי ואלו כד
שלא להיולא ס"ה אחרת אחריו דגם כה"ס . גמי ואלו כד
היו . סברא דכל הראוי לבילה לא . אחר רק בלשון דרבנן .
עוד חילוקים בזה . מיקף גייל לדעה הורדתי ח"ט פוסל כס"ה .
ומסיק דכאן חן להיולא אחרת דלא כהגהון מליכא כסידור
שלו . ביאור שיפת הפוסקים בזה . קוש' במנחות כ"ע :

סימן יז אחד תיקן חמך עם דעל וקורק בכביל עכברים
ומכר בפסח שלא ציער ויש שם בית חמך .
ורלה אחד לדמות וזה לרברי דרמב"ם בצירוב מי ראש ברושן
שאיט רתי' לאליה דע"י . כן נחפסל שם האיסור מחני אבל
לא דמי דכחא מזה הטעם מושעם הוא רק דאסור לאכול
רתי' מחולן ג"ח דע"י . כן לא פקע שם האיסור . הוכחה לזה
משפטים כ"ד ובדברי הל"ח שם תירון על קושי' המ"א בסו'
הס"ז בדין השועה מלגמא מחמך . תירון על קושי' המנייה
במל"מ פ"ג מהלכות שגנות . אך הכל יש להקל בלאו הכי
דהו כפופה שאור שיחדו לשינה דבישול בידים פסחים מ"ה :

סימן יח נכים ברחיים של משי משנה שגברה שמקון
אוסה ע"י מסרק שלה ומוסין אותה נקי אי חמור
למחן עלי' סקמחא דפיסחא צעת כדחוק . ב"מ דהא דכתיב
הפוסקים דפה בעי כפולה מיירי דוקא היכא דמשפסין בה פס
ממה הוכחה לזה מדברי פס"ג ופליגי אי חוששין ג"כ למישיע
המירסין וחלי' לשיבתן כמבואר בפנים . השגה על ליתן דכתיב
דטעם דבעין כפושל אחר רחצה הוא משום דהו כחליפה
ז"ל דהא כפשו דמשכין אוסוה סרבה כגון וכו' כבר נשתמשה .
אפשר דאף נכים ברחיים דאיכא בש"ס מ"ה אש מסלקין כל
העדים שנקפחו כפארונו לא לכ"ע מהני רק לנקום היטב ע"י
כניסה ומחירן בזה מ"ה כים משקים . לפי כהעם שהחמירו
נכים משום שהקמח חלקן בין השם לטעמו יש להקל נכים

דכיון דהישיבה שמורות נאמרה הלכה שיהיו שמורות הלך
משמע לעולם מה"כ הכא נאמרה הלכה דבעין דיו הלך
הלי הכל צעת הכתיבה . יש לדמות וזהו צעת חנפי . ב"מ
אי צעין ממשות הדיו או די במראה בעלמא . רשעות
שמורות אף אש השמורות היא רק לבשה גמי כשר מה"כ
כדיו אף דמיקף גייל הלי צעת הכתיבה מ"מ לפעין כתיבה
דיו אינו כן . והשגה על החמורום בזה . ביאור בדברי
מהר"מ . חילוק בין הנקלקל הרביעי של הפליין דפסול ובלגיות
אש הנקלקל הנקף חמ"כ כשר . אף דדייקין בקרא היכא
כהיובא בהלל"מ לא דייקין כ"כ היכא נאמרה . ועיי' בפנים
על מה שכתבו הרמב"ם בשם דהנקלקל הנקף דכשר משום
כיון דכתיב ועשו על הפסיה קפדין יש להחשורר ע"ז מוכחים
בדין גברי כהונה שנקדשו . שיעור קבר אגודל כהנף של
עליה אשכר שהיה ג"כ ככלל שישידין ששם הלל"מ . ב"מ
בשם גברי הנכחה על המזויה שפסיה מהם קנה מהדיו אש
כיון להטביר עליהן קולמים או אשכר דאסור :

סימן יא בש"ה או הפליין שישל הקף בין אות לחות .
ביאור בירושלמי פ"ק דמגילה ה' ט' . תירון
על הדין האחר שם מה' ע"ו לכו' י"ז וי"ח ודלא כהנכ"י
בס"י ע"ה . מה שכתבו כיון דכתיב וכתבתם כתיבה תמה א"כ
שיקר הקפידה הוא רק בהמלה הכתיבה יש להחשורר ע"ז
משבת ק"ג . ביאור בירושלמי שם ע"פ שיטה הטור ובחדושי
הרשב"א מתיבה ל"ב בדין תירב חוק הליה (דף י"ד ע"ד
סו"מ נכחש חמ"כ מלאתי צב"ה מל"ט ט' ל"ו שהשיג על
הרשב"א ימפרש פירוש אחר בירושלמי מ"מ מדברי הש"ע
מוכח כמי שכתבתי) :

סימן יב למה ק"ל ביאורין התפליין חיד למקומן אפילו
מקורן גמי אינו יולא בהנחתן ואמאי לא חמירין
כיון דרוב התפליין מיניין כד"ה שיש חמירין בזה רובא כדל"א .
ועל כל מה שחילוי המחברים בזה יש להקשות מוכחים ד' כ"ו
מישיבת אותו על ירך המוצא דאש רוב מינח על המוצא כשר .
מתירין ויהי' עכ"י הנמרה הנדית מ"ג ועפ"י חדושי הרשב"א
מתיבה כ"ט ומתמה כן אף הים תקנה מהחמורה וולא לחון
גמי אינו יולא ידי הפליין . ב"מ חילוק בין היכא דהרוב לרף
לכא להחמיטע ובין היכא דדי לשמוך על הרוב לחוד . השגה
על מי שח"ל שאש נכסל ליה אחר כס"ה יקודש שתיקנו אותו
לאחד ואין יודע מקומו איך בעל ברוב הס"ה . ביאור בדברי
המהר"ם בזה סדרה הלאה מחבורי ויהי' מקבל לדקה מהקבל
ומעורב בהמשות מנדבה החודר אי רשאי להטע מלוחו המחמין .
ובסדרה שלו מתירין הקפידה שיקפו מהמורה ד' ל' . תירון על
קושי' רפ"א שם . תירון על קושי' הכ"ה בתמורה ד' ט"ו
בנחמא שמתו בשליה . תירון על קושי' המל"מ פ"ו מהלכות
מצילה מהא דפירושין דאין כהנים עומדים נדבה כפרומט
הלכה . ביאור ברש"י שם :

סימן יג סמיה ברש"י גיר מ"ג . אף דנאמר כחורה לשון
דמשמע דבעין שלו דוקא מ"מ אף כה"ג גמי
חמירין דרובא הוא ככילו אש לא קרא לגלות דקרא . ועפ"י לא נראה
דבעין רובא או בא קרא לגלות דכילה דוקא . ועפ"י לא נראה
דברי האורח מישור שם . דברי רש"י יש לתקן פש"י גמרה
דאוסה ט"ו . ב"מ פלוגתא דר"י ותיב' קידושין ל"ה כמה
דלמירין דשני כחובין ככ"ה חן מלמדן אי רק דאין מלמדן או
דשם מגלוח דכלל מקום אינו כן :

סימן יד בדין חינוך גער בתפליין אי מברך עליהם או
ג"כ . בפסחים פ"ח כחליה שלא למנוי מבואר
שם בתום דכל דאנו שיבין בכביל חינוך לא איכפת לן אף אש
ע"י חינוך גורם שחמיטק שוכה איסור ג"כ כיון דע"ז אינו
מזוה . ויש לחלק דהתם גוף המזוה שוכה כחיקונו מה"כ
ככא דיש חשש משום גוף שאינו נקי דפסח האטם אינו שוכה
כחיקו . מסרין נדדים ל"י ממשע דל"ג על הסו' . ל"ט על

מן הדבר ושמה אומי נקרא הדין ואומי רשאי להחמיר
 כדבריו ממש מצויר ברביב'א קדושין ל"א אמנם מהרש"ם
 פ"ט דברכות לא משמע כן . חילוק נכון בדברי הרא"ש שספק
 בפלוגא שאלה דהמבצר לה הפסד והאמי צמח לו מח פסק
 שהחמיר וקורא נקרא הדין . השנה של הש"מ ח"ד סי'
 י"א מה שכתב הגר"א דאכלה מזה יש בה מזה כל שכתב
 והש"מ הטע עליו נפלא ממנו לפי שעה דברי החוקים שכתב
 ג"כ הרי . חילוקי דין ציה מצויר בפנים :

סימן בג דין שניו הסס ושינוי מעשה דמהני לענין
 טומאה הי מהני נמי לענין קטן . ב"ח מה
 שהקשה לי אחד דאמאי בגול עניס וסיך בהס ואלו ציה אף
 לה"א והאמי ואל ר"ח הוא מהלמודי פ"ט דלית ליה הקטת
 מרש גיטין ג"ה . סידוק ע"י ע"פ ירושלמי גיטין ס"ג מה
 כר"ל דלפי מש"ב הדין שכתב נ"ח דחייב הנהה של ס"ה
 דאסורה להדין משני ליה שינוי מעשה לפי"ו ה"ה נמי טובה
 דאסורה ג"כ כל שכתב ז"ח . ומצויר בפנים דחייב הנהה
 דאין בו קטן הוא מטעם דאי עביד לא מהני ובמיהל סינר
 דשינוי קונה ובהמורה מוכח דמאן דאית לו דשינוי קונה אית
 לו דעביד מהני לפי"ו לענין קטן להפסיק בהמרות מהני אף
 דחייבוי הנהה ודברי הדין שס דק לענין טומאה נאמרו .
 התוס' שס לת אלו חליבא דר"א :

סימן בד אחריו האסור בהעדרו דבריו כשרים הפ"ט
 מלמד ציה להחמיר ונראה דהטעם הוא כיון
 דבר חילוק הוא הי בכלל מטעם חייב אסור כמו שנתנה מדבריו
 הכל יש להבין דהא שרי לחמירינא . ואלו חייבם לשיטת
 הרשב"א דחייבוי הנהה לא מהני מה דברי לחמירינא .
 הוכחה משירובין דף ל' דגם רש"י סובר חילוק זה . סידוק
 על קיימת הכמות חמירינא לן ולקחתם דענין לקחה
 לכל אחד חייבין לו דהא מליה דעל גיטוי ה"ח . יש להבין
 מתי שנה ה"י לכס דאחריו מלכס דכתבי גבי יום טוב .
 ומחויבין הכל כשינוי ואלו מהו דבאחריו כל תרומה ש"ח
 אסור רק דבבילה א"ל כשינוי דבריו יולאין בו מיהו י"ל
 דהרומה ש"ח דנפ"ב לרדף ליתיה לבין מש"ב כגדל חייבוי
 חילוק דאי כפי לא יחייב כמביאה ברשב"א פ' משנין . היכחה
 דאחריו כל תרומה מיידי ע"כ שנתן לבין ואלו ח"כ חזר הכהן
 ונתן לישראל . לשיטת הרשב"א אין מיוחדתין לפרש כן .
 ב"ח הטעם של הרשב"א דחייבוי הנהה נחשב כשלו . מסקנא
 דאם אין לו אחריו אחר מהדר ציה עטלי ומבדק עליו (דף
 ל' ע"א ש' כ"ח ל"ל וסידוק זה מנואר ה"ח בירושלמי פ"ק
 דערלה ה' א' . ושי' הוס' טובה דף ב"ו ד"ה כל) :

סימן בה כההם של מטה בנקטת רשאי בשוה מצויר
 ואח"כ נתגדל קלח וליה ניכר ב"ב א"ס נחכסה
 הישב מקום הקיימה . אף דפסול חסר אינו פוסל בחיבור
 מ"מ פסול נקטת פוסל אף במחובר ור"א מרש"י טובה ל"ב
 אף הכא כיון דנתגדל קלח לא נרע עני הדם מעלהה בו תמדה .
 הא דאחריו צמח בשער הראש והניח דמתחיל רבו הוא
 דוקא בשער אבל חלטה שוכח דמלמלה הס רבו :

סימן בו דין הידור מזהה א"ס הוא מן התורה מההרש"א
 שבת ק"ד מוכח שהוא רק מדרבנן ולבאורה
 גם מחוס' מנחות ל"ב מוכח כן . סידוק על קיימת ה"ה
 למה צלילין אין חזרין עליהם בשבת ובשבת בשאר חזרין .
 י"ל דהחוס' א"ל לשיטת דפסול של וחנייה אינו מטעם
 דיעבד ונדחה הרא"י מחוס' מנחות הג"ל וגם לפי"ו אין רש"י
 ג"כ מההרש"א כהא דהמגל שגד פדוש . ויתר נראה
 כדעת מהרש"א דלפתחלה הידור מזהה הוא מן התורה .
 שיטת הרשב"א מוכח שהוא רק מדרבנן . יש להיטיב שגם
 רש"י סובר ציה כהחוס' . סידוק על קיימת הת"ס בחיבור
 בטובה

של חיי . צד' שכתב צו חייב אשילי ע"י רוחין מ"מ ואלו
 ע"י כיבוס ולא דמי ציה לכלי . סריקה במסדק יש לומר דדמי
 לכיבוס . מההר"ל דהחמיר מחד כניס של הרחיים י"ל מניס
 דאיל לביטו שטובר שאשילי לח צלה נמי חזר ויעור מש"ב
 לדין . כ"ס של רחיים פסק א"ס הוא דומה לפסקן שטובה ניה
 אי לתרין של צו זכחים פ"ט . דין פידור חזק ש"ס לו הכרה
 מ"מ א"ס הוא קטן מחד י"א דאינו תויר ויעור :

סימן יט צולה שניו עליו לשתות מי אורז שנקלה
 כהמיר ומתקם שרעלו האורז נמלחו שס
 נדגריה הדנה מחמשה חזרין ומתחת שנקלה ונמחו הי אפשר
 להטיר הי מותר לשתות מזה בפסח . ב"ח רחיים צדורות
 מהירושלמי פ"ה דתרומות וזהר"ש שס להביר המרדכי הארוך
 הובא מ"א סי' ה"א ס"ק ד' דאשילו בדבר קטן כמו חטין נמי
 הלין שאישרא הוא שחכל ומחודק כל הקוביות שהקשה ע"ו
 המק"ח שס . ביאור כפי' המשניות להרמב"ם דין דהנבלין
 לפי חשבון ודין הי יש בילה בדבר יבש ולא . וב"ח דברי
 הרמ"א בח"מ סי' רל"ב צניס שהפיקדו אלל אחד ונגנובו הי
 אוליך ציה כתר רובא . יש חילוק לענין בילה בין תרומה
 לשאר חייבין . מה דהחמירו בחרבו קודם זמנו הכל הוא
 מאוס דראוי לחמט ציה עיפה אחרת מש"ב הכא אינו ראוי
 ומטיק להקל . (ר' כ"ג ע"ג נמח' עיין לקמן ד' כ"ה
 ד"ה עיר) :

סימן כ הי מותר להקטין צו"ט האור של הלאהפנין
 ככה"כ ככדי שיפיק האור על מחד ג"כ . לפי
 מה דמשמע מזהכ"ס דכ"ח כינוי במקלח שמו כינוי לבד
 כמובח הכא נמי היבא כינוי במקלח . לבאורה דברי הפ"א
 בבי' ק"ד ס"ק ו' והמ"א שס ס"ק כ' הם היפוך הנמחא .
 ומחויבן כשינוי ע"פ הרמב"ם פ"ד מהלכות יו"ט ה"ג . והיולא
 מהו דלא חייבוי כינוי אשילו לטורח הדלקה רק חייבוי דהסרת
 פחם דמעשה דמי להטות מן האור חייבין וגם אין כיוני
 ממש . ובנין דין אפסר דלשיטת הרמב"ם היבא ג"כ חייב
 מביט . מה שהיה צדכ"ל חמור יותר והוא ע"פ דברי הרא"ש
 בילה פ"ט סימן י"ט כהנה שכל שפיקר הייחד הוא רק
 מחוס' מתוך וכו' אסור בו כיבוד לפי"ו נר של כהכ"כ של
 החיבו ג"כ רק מביט מתוך אסור בו נמי כינוי בכל אופן .
 חילוק בין זה לבשרא אנומחא ודין שיבון הפירות . חידוק
 על קיימת העבר המק"ח פ"א מהלכות יו"ט מחכמות ו' .
 היפסקים אלו ציה ב"ח לשיטתו במצויר בארוכה . הוכחה
 דהרמ"א בבי' תק"ב סינר כשיטת החוס' צבילה כ"ה ד"ה
 מהמתקן ולא כהר"ש שס . כמה חילוקי דינין ציה :

סימן כא נמי שהניח עירובי חירות חובה זאת פ"ה
 אחר כשביל כל המצר ואח"כ רובה לעשות
 ציה העירוב עלמו עירובי כשבילין . לבאורה י"ל דלא נראה
 מהא דבינה י"ט כהואו נכרה דאמר הכו ד' מחות זח לשלמי
 ולגטיב ברסי ע"פ פירש רש"י שס . מ"מ להלכה נראה
 דמהני ור"א משירובין דף ס"ח :

סימן כב כהולכי דרטים כטוסס או בכל אופן שפסור
 ע"פ דין מסורה והוא רובה להחמיר על עלמו
 לצדק הי רשאי . ב"ח הפלוגתא של החוס' והר"ש והגמון"
 צולין ק"י ובהלכות לית דין פלית שאלה . ביאור ופה
 דברי המ"א בו י"ד ס"ק ה' דלא כהאחרים ציה וסידוק
 על קיימת רש"י שס . יש לחלק דהסס בשל הפלוגא עלמו
 יש עליו חייב מש"ב הכא . סידוק על קיימת המנ"ח דאמאי
 אין המשיל חייב צליות אליבא דהרמב"ם . ביאור בירושלמי
 פ"ק דשבת כהא דקם רב שחאל להחפיל באמצע הסעודה
 וע"פ ביאור של פסד חרדים שס . דין זה עלי כפלוגתא
 דר"א ורמב"ם והר"ש כמתן שרלה להחמיר ולקרות ק"ס
 הי רשאי . מה שחילק בגלון בשטות אליה דין כל הסבור

בטובה שם הוכחה דלא דבריו פלוגתא האחרונים באם התחיל
באזה מלוא והא"כ הביאו לו היותר מהדרת אם נכד להגח
הראשונה או לא תלי נמי בזה אי סידור מלוא הוא מה"מ ב"מ
בדן בזה מלוא אם הוא אסור מה"מ סמירה על רא' של השבו"י
מימחא וא"ו (בפנים ד' ל"ב ע"א ש' כ' ז"ל שהקשה רב ששה) :

יורה דעה

סימן כז עגל שנכחש ע"י סומים שהוא בן שמונה רק
שעד אחד מכחש ואומר שהוא יודע שעגל זה
עדיין הוא בנותך שנכחש ימים רח"ל ברורה דהר"ן סובר
דהגדח עד אחד דט משם כש סימן טובהק דמהני מן הערה
משא"כ סימני העגלים דיק רק כסימן גרוע ואף לשיטת
הרי"ב"א וש"פ דאין מחזירין אבידה ע"י עד אחד וזה לא
משום דסימני עדיפי רק מטעם גזה"כ דהכיב לא יקום עד
אחד וכו' חטע דהא לזרבה מרבנן מהדרין אבידה ע"י
דיבורו שהוא שלי ואפילו הכי על אחרים אינו נאמן לשיטה
זו לומר דהאי אבידה דידיה הוא הוכחה לזו מדברי הרמב"ם
והמ"מ והב"ש תירוק על השנות הת"ג והב"מ על הב"ש
בס' קל"ג אף דניסין ילפינן דבר דבר ממון דבשינוי חיי
כהי זהו לענין הנתיבה ליד האשה אבל לחשש שמא נחלף
גט זה באחר דמי לשאר איסורין דעד אחד נאמן קוביא על
הנאמן בעל בא"י ס' פ"ו פירוש בגמרא בטרוח ז' הא
דזיה הילה במים המאחרים הוא רק מיעושה ומה מוכח דעד
אחד נאמן כנגד הרוב קוביא על הפ"מ בכללים שלו לכאורה
סופה ד"ש חז"ד ס' פ"ג בדין זה יש לגדה להקל :

סימן כח בטרוח שהמנהג כעבדי מודיע כעלר אללו
עגל בהמונה זו ממתיקין שמונה ימים ואם
מולדן בו סומים הללו כמתיקין ע"ו בביבדא להגלוי אפי'
נכדי נאמן אף הם יש לו התנגלות אף באופן רחוק מאד לא
נקרא עבידה להגלוי בדן שלח ואחיו קדושין ס"ה ביאור
דבבדי המ"ו והב"ך יו"ד ס' קכ"ו שלח ואחיו הוא בגדר אן
שהי דקובעא קהמך ולא משום עב"ג וכו' מתירין כל מה
שהקבו עליהם תירוק על קוביא הב"ש אחימי נשים איק
נאמטה בבדיקת טרוח הא הוי עב"ג מדברי ש"פ משמע
אף אם יש לו אח"כ התנגלות נמי הוי דעב"ג בעד
מפי עד כענוה ועד הראשון כבר מה דהי אשפר להכחיבו
אפי"ה בכלל עב"ג הוא כמו שנכחש רע"א יש המוכיח
לזה מנהג ס"ח דר"ע סובר דגדה חוקה טומאה היא אפי"ה
ההנהגה וטובה אשה צדקה אותה משום עב"ג אף דיש לה
התנגלות שמא בסילוק ידיה רחמה בדלורייא או היכא דהעד
העגד להחוקה לא סמכינן על סברא דין דלא אשפר לא
ילפינן מאשפר קוביא על הפנים ימים פ' מליצה לשיטת
הרי"ב"א אן רח"ל מנהג דהתם מה דמחליין אותה מזה
ע"פ בדיקת נשים משום דקמן אוכל נבילות הפרשתו הוא רק
מדרבנן רח"ל דין זה מהא דמלא כתיב סך כחם כמתיק
אף דלא ידפינן מי הכהו :

סימן כט עוד בזה מה שחשב כיון דחורא ובחוקא לאו
סימן הוא הא יש לחוש שמא עגל הראשון מכר
וזה אחר הוא אבל ז"ח דכל דמימחא דטלר עגל כזה להחלפה
לא חייבין רח"ל מהבטוח הרא"ש באמרו שההלוח עמו יהודי
אחר ומה לא חייבין שמא הראשון הלך מה שהקשה ע"ו
הב"י מימין שחירש לא קבה דההם חיבא ריעותא לפי זה
בדין דדין נמי הא ליכא ריעותא נכ אי חולינן כהר רובא
דפולחא הא אינן נופלין רח"ל מבטוחות כ"ד בגאבד בעל
משם לא דמי למלא כלי וכחכ פליה הרומה דחייבין לאחרינא
כ"מ דחיבא בעל כחדה הרבה לשניה מקדושתה לא מהני
התם לא רובא ולא חוקה כמו שהביאו מהא דפריך דילמא
לזה היא אף דלא הוי רק מישיבא חיב בעל לא חייבין

להחלפה כפסול עצות המעדין קודם מעשה דברי השו"מ
בזה אינם מוכרחים :

סימן ל מה שהקשה רבב"מ דף כ"ח משמע דאי לאו
הסברא דבבדי דנקיש חזאי היב חורא ובחוקא
סימן ולפיל דף כ"ז מבוחר דלא הוי סימן כלל מתירין ע"פ
הוכחה שאף הרי"ף דסובר היכא דהגט מסייעה מזהה מ"מ
כ"ז לא הוי רק איסור דרבנן לכך אי לאו החשש דבבדי דנקיש
וכו' היחה נאמנה משא"כ לפיל כיון דמיירי בדלורייא פריך
שפיר דחוי"ם לא הוי סימן כלל עוד תירוק ע"פ דברי הש"מ
דף כ"ח שם באיסור דרבנן שיש לו עיקר כהורה אי מהני
סימן אלמנשי בדין פלוט דהאי סימנא קטיל נכרא מחוק דבדי
הנכ"י בזה אף דכזה הרא"ש בטובה בזה דחיה נאמנה על
הנכר ילפינן וזהו ג"כ מוכר מ"מ איטו אלא מדרבנן :

סימן לא עוד בדין עב"ג דשעמיס מהני אף להוליא
ממון מילין אם הוא ג"כ בכלל דבר שבטרוח
ובדין טגע שפסול אם יש חילוק בין דלורייא לדרבנן אף
שהבבדי גביד בשביל טובתו מ"מ כל שבה שפסול ואחר נקרא
מס' ל"ת ורח"ל לזה מרש"י מנחום מ"ג חילוק דפעמים אף
היכא דיש לו התנגלות נמי הוי מרעב"ג והוא ע"פ חידושי
הרשב"א בדין פרעתיך בפני ש"פ להרמב"ן מהני בבדיקת
נשים אף היכא דליכא חוקה דרבא הסברא דלא מרע לזמנא
לא שייכי רק לענין להחליף חזירה טובה בגרועה אבל לא
מהיתר לאיסור כל שהדבר שיה הוא בעלם אף אותן נמו
חשוד תירוק על סתירה הרמ"ח מח"י פ"ו לשי' ק"ק"ט בבבדי
הר"ן דלא חולינן כהר רוב עושות הטורחים מטעם דליכא
נמי מקל"ט שם אם הוא דלורייא או לא בבבדי הרשב"א
דלא אמרינן סמוך מישיבא וכו' הלא היכא דהמישיב טעל
חלק מרוב :

סימן לב משל"ח במקום דלא מהני גזון בחוקת איסור
אי מהני בלירוף לזמנא תלי וזהו בפירוש
הנמרא ב"ק ק"ד נחיל של דבורים דנפיס שהעגלים מרדפים
הג"ס זה הוי כמו אומנא בלירוף משל"ח דאי לאו הכי
שמא דהפקר וממילא וזה בה"ס הגהה על הח"ס היכחה
כהדמו"י בס' ל"ו קושי' על הנכ"י דמציא דרגלים לדבר ליד
נמי מהני מהא דאם רופא אומר שגורפא שיה לא הוי רואה
מח"ס הא התם איכא נמי דלא מרע לזמנא לכאורה נחלפו
עושות המחבר והרמ"ח מח"י ס"ט לשי' ק"כ"ג תירוק ע"ו
באם עושין ספקא דרבנן לכשתלה :

סימן לג אם לסמוך בעגלים על סימן גדלות לתור
להרמב"ם דפסק דלאן בן שלש פסול משום זקן
לפי"ו ע"כ הא דאמרינן דנמלא בן שתי שנים הוא חוקא והאיך
מקריבנה שלמים שמא חשאת היא מוכח דלא קי"ל דיש בן
שנה הנראה כשנים אלא דאשפר להכיר סוכחה מרסוגיא
לפירוש הרמב"ם דאף בחילוק של שלשים יום נמי אשפר
להכיר חילוק כסתירה כהני' חזכים ומנחות וקדושין ע"פ
הסברא של הפ"י דנקדושתן אין שם רק חשש דרבנן שמא
יתכרר שיקריבו פסול על המנחה לפ"י כוננים סוכה הנמרה
על חטירותו חד כחד לפ"י מוכח דבדרבנן סמכינן על הכהה
טעם למה לא משני סוגי דין נמי כמו תירוק הירובלחי
שקלים דשופ"ס לא חייבין שמא חשאת הוא דחולינן כהר רובא
משום דתלמודא דין רואה לפסן אף לחאן דלא חיל בזה
רובא לפ"י אשפר לתור דגם התם' מודה להרמב"ם דאשפר
להכיר כמבואר שם בלרובא וסורין על קשים ששה"מ ה'
בהמ"ק רח"ל משום קדושת ס"ג דאף דלא נאמן לתור בני
זה בן י"ב שנה הוא מ"מ אם נראה גדול נאמנה נאמן
ומסקנא דאם הנכרי מביא העגל לשיק דפריך נמי כל דהייב
וכו' כהר כהר"ן פ"ק דעילה בזה רובו תרעולא בימחא
ילדה כמתיק ע"ו :

סימן דד דין לפ"ע ואם בעת המכירה לכ"ג אין חיבור רק באתר כך יהי חיבור אם גם כה"ג איכא משום לפ"ע משכמים כ"ג מוכח דגם כה"ג איכא משום לפ"ע מן המורה • בדברי הפ"י דאמר דלא קיבלו השבט חטת החרף מחילת שוב אין בהם משום לפ"ע ור' נתן דאומר היינו משום דאיש סיכר דרשה זו לפ"י היה אפשר לתת קושים המראה פנים בירושלמי דדמאי דלמה השמיע הרמב"ם דין זה דשוכר בל"ח ומה שחירף משום דפשוט הוא חסוד דהא אקן בעינין קרא ע"ז סברא כיון דאין אהה מלמה עליו במטה של הוכח מוכיח הוי אמינא דאין בו ג"כ משום לפ"ע • חירוף על קושים הפ"ח על הפוסקים דאיכא דיכול ליטול בעלמנו לית בו חפילו מדרבנן משום לפ"ע • ל"ע כסוגי דפ"י ע"י • י"ט סברא דאף אש מכשילו רק בחיבור דרבנן מ"מ שוכר על לפ"ע מה"ט דלא גרע מנתן עלה שאינה הוגנת דשוכר מן המורה משום לפ"ע חירוף על קושים המצטרפים סוף פ"ק דע"י דשירך חסוק לו משום לפ"ע והא נפק"מ דאיה לטתי שדה שלו • חירוף על קושים המוכ' בקדושין כ"ז ד"ה אבל מה שהקשו על רש"י • ביאור הישג בדברי הרמב"ם אף פ"ק דע"י • מטיק היבא דעכשיו לית ביה חיבור רק אח"כ יתחדש החיבור אין בו משום לפ"ע • דין מי שירדעין בו שאינו נטל דיו אם רשארן ליתן לו לאכול וחיירוף דברי הב"ח מקושים האחרונים • כמה שכתבו דנזקה כיון דאיכא בה פשה ול"ה דוחה לחיבור דלפ"ע אינו כן דגם כהן איכא צבה של הוכח מוכיח • טעם לדברי הרמ"ם פ' השותפין דחייביק טפי למכשיל חכירו בחיבור מטובה בעלמנו החיבור • הפוסקים כהן אולי כ"ח לשיטתן ביה לחבור להלכות בלא שדים הוי מטיב לפ"ע או דגורם קללה לעלמו • ב"מ דאף אם החיבור יבא בודאי מ"מ כל דלא הגיע הזמן כל החיבור ימי אין בו משום לפ"ע • חירוף על דברי בעה"ט כמה שהחיד אמר דגן שנשבע לנכרי מ"מ מכילה נכילה • חירוף על קושים הבנוי' האין מותר לטלוח אגרת הדכות בעיש לחניו • שבת הא שוכר משום לפ"ע כי היא מתה שיטה בעה"ט :

סימן דה בשיכור כחומר • הוכחה מרש"י חילין ג' ד"ה בלוחו חילא ונדף מ"ה בנזקה כשה ויהיאל מזה שהא קרוב לשיכור משכח גרימיק שלט :

סימן לו כשיכור ששפק הוא להשו"כ אם יהיה בחוד או בחיורף במתחת כן יהיה כשיכור רק שבעה בדיקה היה אם שו"כ השכי וכעת חוט כהן ומסתפק אי ידעין להמתין עליו אולי פ"י יתבאר שהיה בחוד • כשאלא זה האירעו כבר המחברים וכתבו בדבר שאפשר שיבחר מילא דעבד חיבור לא המדין בזה לא על כ"ס ולא על זקה וקנה סמוכין לזה מנ"מ ל"ח דחיישין שמה עשין מסקד תרומה על מקום אחר וקשה אמאי לא טוקמין טבל על חוקתן וע"כ דהייט טעמא דחיישין שמה יתבאר מילא ע"י הכתלים דעבדי חיבורא • ר"י בירושלמי בקב"ט ובר דאיכא דאיכא רובא להיתרא לא חיישין שמה יתבאר היפוך וקשה האין יתכן בנזמים ע"ד בשפק טריפה שנפטרב אסריק טלן מה"ט שמה יתבאר כה"כ הפוסקים • חילוק בין יבא ולאחר הכיור לא יהי ג"כ חיבור ודאי ודאי' מהא דתורת הוא עליה בין ערה או יטה • מה שהביאו רש"י מקדושין "ה דחיישין שמה יבא אביה וימחה אף דלא ג"כ תפדת זטל בתרומה מן התורה דהא חרובה היא י"ל דהתם אין אן חוקה דשמה בלמה ויטה דשמו אח"כ אבל היבא דאיכא חוקה לא חיישין :

סימן לו כשיכור שג"כ בסומן אלה מהם נחמיה גריאה ע"י כהן והשורבא עברה בקל רק שפק הוא שמה יהיה על חוקים החוק ג"כ • לדין דלא ישיק לחיישין מ"מ היבא דאיכא רישותא מחמתן עפי

הפילו מר"מ לפ"י לר"מ דחובש בעלמא שמה במקום נקב שחם כש"כ לדין היבא דאיכא רישותא • עוד רש"י משיטת הרא"ש דשוכר דסימנים קשים הם אלל דרוסה כמטואר בעלים • עוד רש"י מבטרוח כ"ה • קושי' אמאי בספק דרוסה מושבין שמה במקום נקב שחם ומ"ש דמתיב בדיקה לעוד הפגמי של ושב לחוד ולא חיישין לחילוף דאין לו בדיקה • חירוף ע"י דין חרי קלי דלא מקילין במקום הפסד"מ • חילוק בין סליא שלא הפסיקו לבדקה אם הגיע לחיך דשריפה אף כהפ"מ ומ"ש במתב בביה"כ בלא נבדקה אי פקדה מעל"ע דכבר במקום השפ"מ • חילוק בין היבא דעגמרה הרישותא היא בודאי שריפה ובין שאשילו אש עגמרה יסל ג"כ להיות שריפה כשרה • ביאור בדברי הרמ"ם והפוסקים דאולי בזה לביטחם ומבטא להקל :

סימן לח בירכא מלימוק מקנה שעברה ע"י מישר קל וע"י המשמוש של הבהדיקס חרה למראה ריאה רק שנקרע הקרום • רש"י מגמרא דכל דחורה למראה ריאה ע"י שריית פשרין אף שפ"י כן נעשו ביה נקבים כשרה • לא שייך כהן מחוקקן מחיבור לחיבור דה הוא חוקא לענין שחיטה מטעם כיון דלא בריר לן המחיר יש כהן משום אבר מן התי כמש"כ הרשב"א יבמות ל"ז משא"כ בסריפית • מה שהביאו רש"י מבטרוח מ"כ דחיישין שמה ניהפך זכרותו אין רש"י דהתם אדילר הרישותא מנתן כה"כ המחברים • הממנ"ט כל הש"ך והפוסקים בריש כ"י ל"ז לא נאמר אלא חוקא דקודם הנפילה גראה רישותא המתירף מה עלמו בלי הנטרפות כל חר"ל • פלא על ספר ספוד"י סי' ק"ה • אף דכתבו דאיכא דהסידרא היא על רישותא לא שייך שם סברת הרא"ש דבירכא נמרה ע"י מימוש היא מחזוקת מ"מ אם אח"כ חיל הרישותא מהי • הגבה של ש"ח כ"ע בזה :

סימן לט נגלד פורחא ועליו קרום פרום וגראה חתם הפרום כי הקרום הבטי הוא שלם ואחר כך נקרע גריאה ויא אפשר לבדוק עוד ובתפיקו אי נקרא זלח מרואיה העין כיון דהקרום חכה • ג"מ דין בדיקת חתן כנגד חתן כל זכובים • בראיה הרוק של יבמה בבתי עניים • רש"י מהנמרה דאשילו כנגלד כילו לא חיישין לנקב דקיס לח"ל דע"י נגלד אין הכרך לנקוב קרום השני • טעם דכבר מרנא במקום נגלד אף דמחובה בדיקת מ"ע :

סימן מ אחר אחר על כשר שכבר נהבבל שהוא יודע שלא נמלחה ואח"כ בא ואמר שמה החתיכה שלא נמלחה ופשה כמה שאמר • היבא דאמר דפשה דין היה אי צטיק אמללא או זה גופא הוי אמללא • מה שהביאו הפוסקים מהרא"ה והרמב"ם והמקו"ם דבחיבור דרבנן לא חמירין שוי עליה ח"ד יש לרשות • גם מה שהביאו מהא דבמה שאמרה אחר שלשים יום לא נבטלתי ג"כ יש לדחות ומכאן בשנים • מקדושין דף ס"ה בסוגי' דקדושין מיכה דאף בדרבנן נמי חמירין ח"ד • חירוף על דברי הר"ן סוף נדרים נפתחה אי לך מס שהקשו עליו המחברים • אף במקום דלא צטיק אמללא מ"מ חרה צטיק • מה שהביאו מנדרים ע"י מהא דהתם שמישר דאף בדרבנן נמי חמירין ח"ד אין רש"י דהתם משום נדר הוא • מוכח ביבמות קי"ב דאפילו אם ע"י ריבירו לחוד בלא הודאתה אין כהן חיבור מ"מ לדין ג"כ אמללא • אחר גראה בה דבר מספר לא שייך בזה חר"ל • ביאור בדברי הרמב"ם והרשב"א והרמב"ם בזה דהם שאמר שאין מכירו קלא להחיד ר"ל דיון דהתם נעשה בע"ד דריה הוי נמי כנגל דה"א ומה שהקשו אם כן מה שייך מזה על כהה הא היא משועבדת לכפלה ולא שייך חר"ל דבעת שהיא נדה אינה משועבדת ומוכח מדבריהם דאף בדרבנן נמי שייך חר"ל דאל"כ מה מקשו על סוגי' ז

דחכם שאמר מע"ז מ' הא החם חסר דרבנן הוא וכדון
דון כמה שאמר בטענה דמי כמו שהולח האמתלה משו
ובציון אמתלה דלחוק כנגד אביהולך :

סימן מא יאבדעם האדומים מזוקמן סוריקו אותן לתוך
מי שריות כבר וספק אם יש הם ששים י"ל
דכל דם שנחברד במים כל דלא חי להקדשה איט עובר עליו
אף דליכא ששים עבד הכס וכן מלאחי ברא"ה כ' ל' ח"כ
כח"ה יפרש הא דבגן במנחות אם יש ט מראית דם כחית'
ממשותף דם מיוכו רח"ה הא"ה י' לדמות דמיירי וקמ"ל דמותר
כזה לא פסול ובה מתורן קיבית רע"ה סופס ט"ו דמה מדמה
דס דבס לרס במים הא טעם כעיקר מן הבורס דהא כאן
כיון דליכא ששים ליכא טעם ורח"ה דהא מיימי מקורסוב יין
שנפל לשלשה לצ"ן וההם הא היו יוסר ממאחיס כמט"כ הרשב"ס
ב"כ ל' י' לחלק מרס שמתלו דחי אשפר להחזיר לקדמותו
משא"כ הכא אם יוסף עוד דם הרי נאשר מיו למאן דליח
לו אף דחיי אול מטום אין לחלק כזה ומסויק דבמקום הפסד"מ
יש לגרד להקל (נשמש עיי' בגב"ה מה"ה כ"ו מ"ל ועיי' בשו"מ
מהר"ג ס' ק"ג מה שהקבו מהה דורידן לגמל קדורן ויש לישב) :

סימן מב חתיכת כבר מלוח שנפל לגר כבר היולא בעת
מליחה וסילק היקף יש לגרד להקל דלא גרע
מנגע חסור חס להיתר חס דחם סילק חיקף איט נאשר רח"ה
מתולין קי"ה מיהו כ"ו בחוס כ"ד שהסירו מן האור או יבש
ביבש אפילו רוסח מתס אכל לא כבישל דנאשר חיקף ורח"ה
מהא דכית כבר שנפל לתוך יורה של חלב וכדי קליפה
לרצון גס כאן :

סימן מג חתיכת סוף שנמלחה עם הלב ואין בה ששים
והנשלה קן יעם ליתוף מה שבקדירה יש ששים
המחברים הקבו מ"ס בורידין לא צעיון ס' כנגד כל הורידין
וחירט דהחס אין בהם דם של ענמן משא"כ בלב לפי"ו אם
נחלח הלב מקודם דט ג"כ בורידין אמנם מדברי המהר"ל
לא משמע כן אשפר דהס"ך יפרס דהמהר"ל אול בשעת
מהר"ו דסובר דיון דהלב סגור הטבע הוא שאף מלד כחיולן
ג"כ איט מוטא דרס לפי"ו לירדן דלא קי"ל קן יש להקל אף
ח"כ יספרו דכרי סל"ה סהר"י כמנאר בפנים אלא עיקר
הטעם במילי כבר הוא דכל דליכא חלב בפנים וגם איט
מחולדמו מעכב הפליטה כמט"כ השופקים הלך דס הלב נמי
כיון דלא מתולדה סיא משכנת נמי הפליטה מה שהחלים הש"ך
דורידין מפסיקין יוסר מקדום של סליח לכחורה הוא היסוף
דכרי הר"ן פנ"ה :

סימן מד פרס שנמלחה ע"י סירבא מצב למיסוך ובסוף
שלשה ימים ציטו מחלבה להרמב"ם דהלב
של עמחה אין ליקון עליו ודאי ס"ה של עריפה מתילא לסברה
המחברים דכל דלא דמי למשרה וברגיס לא אמרין בו טעם
כעיקר ה"ה הכא ובה מסורן הקוביא אמאי לא הניעלו ג"כ
כלי פיתון ועוד לשיטת הרמב"ם וסיט כיון דבמלחמה מותר
אם אי אשפר לו כן למטא היחר מתילא לא דמי למשרס
וסרלים מה שהקבו אמאי לא יפיק דולגין כבר רוסח מסא
דחלגין חלב י"ל עפ"י דכרי סל"מ דבעשה גס ר"מ מודה דלא
חייסין לשימחא ובל עיקר הרא"ה לאפיק מר"מ והכא בחלב גס
ר"מ מודה דחלגין כבר רובא סירון פל קשים הנאון בעל
כא"ה ס' י"ד מובאס ל"ו יוסר יש לדמוס חסור ללא לכרס
מחיסור עכס ללא סירון מפסיק על מה שהקבו על שיטת
מהר"י מחללינם כמה שכתב דבעס כעיקר אין בו רק עשה
למוד חירון על מה שהקבו מובחים ע"ח מסיק דחף אם אף
סירכא בל"ג מ"מ גמח שופקים נחלב עריפה לא אמרין בו
כל טעם כעיקר ואף דלשיפת הסוס' אף כה"ג אמרין סב"ט
כא סכרי דס סירכא בלא נקב ולא גאשר כלל למשרס ולשיטת
רב"ה הא כה"ג הוא בסודין הלך הכלים שלי אשפר

בהנעלה ויש ג"כ ספק שמא לא השתמשו רק בבל"ש יש
לגרד להקל :

סימן מה צלר של כבר כחש שילא משלמו אחר מליחה
והדחה ונפל לתבטיל של חלב וספק אם יש הם
ששים סה"ד הוכיח מטום' תולין ל"ס שהוא רק יעס כנמלח
הסה"כ הארוך סובר דרדשה דהשמים לאסור רוספן של תיט
הוא דרסה גמורה ויש להבין דלמה מהשמים הנאמר בערלים
מדבין אף לירד וכדנים לרן מותר וע"כ ל"ל כמט"כ השופקים
דכ"ז קי"ל לכו לחמ"ל וכדנים אין טעם צלרן לפ"ו צב"ח דליכא
האי קבלה דינו כמו רוספן ואסור וכדרי כסוב' ג"כ יש לסין
קן וגם י"ל דסוכתם הוא עפ"י דכרי סה"כ פ' שמיי דלר דנים
ליסין מזה האכלו דמותר לפי"ו אין רח"ה לגרד צב"ח וע"כ הוא
רק גזה"כ דהא חיון דלר דנים ע"י ביטול טעמו משובח אמח
כי הוא איל לשיטתו צב"י ק"ה דחף מדומה היולא מטעו מותר
כיון דליכא כהר"א לאסור אכל לא הבנתי דהא גמרא משרשת
בזבחים ל"ו דבחרומה אמרין ג"כ טכ"ע עיי' מה שסידך
הרמב"ם לחמ"י לולל פט"ו ממ"ח אכל הסנ"י עיי' עדין ח"כ
מותרה ולכחורה י"ל דהא חלי צדון מינה ומינה או דלוקי כלהר"א
ור"ס סובר דון מומ"ס הסנ"י הא אזלי אליבא דר"ש והרמב"ם
פ"ט מהלכות שביעית סובר דלוקי כלהר"א לפיכך איט שפק
כסנ"י ו' יוסר נראה דר"ש כיון דסובר טכ"ע הוא מן הסורה
וגם קדירה בת יומא לא צמחה כלל והלך לדיוס פ"כ הדרשה
דאותה קחי על השפיפה כמבאר בסנ"י משא"כ הרמב"ם
סובר שהוא רק מדרבנן מוקי להא דקדירה שביטול זה מדומה
לענין הכעין ואחיה דריש שלא נאמר דגס מדומה נקרא קודם
לפי"ו להראש"י וס"פ דאסרי בחרומה טכ"ע אף דליכא קרא
ע"ה ה"ה ברופס של דנים ולא כמו ברורה להסיר מסברא אף
רוספן של דנים פמחים כהפ"מ יש לגרף דעת המרדכי דחף
לר של נבילה ועריפה הוא ג"כ מדרבנן הסנה פל הס"א
שר"ל דמי חלב דמותר הוא מבוס דדיט צלר היולא מדבר כבר
אכל ו"ל דהא מוהל היולא מן השמן איט מכביד לר"ש ומי חלב
מכביד קושיא על הס"ס דקן לילולחא דדמא ולפי מה שכתבו
דחלי כקבלת חמ"ל נמחא קושיתו גס בללו הכי שלי' החס משעס
דס צעיון סיה' ארוס דוקא הוכחה מדכרי הרא"ה והשופקים
דמי חלב איט בכלל לר הכרח דהרא"ה לשיטתו לרין לפרס
הטעם כמי חלב דמותר משום דלאו חלב אם נקרא סהירה
מדכרי הרמב"ם פ"ז מהלכות מ"ח לפ' ס"ו קושיא על הכ"ח
שכתב דנחלב ליכא קרא על לירן מתולין ק"כ (ר' ג' ע"א ש'
ב' נכמט עיי' בתו"ט פ"ג דמנחות ר"ה שמן מה שהקשה
בספרים דכרי הרמב"ם אהרוד ועיי' בדכרי האחרונים שיש
סילוק בין שני עררים לענין אחד דכזה דוקא אמרין דון מיטע
ומינה ע"ד ש' מ"ח נשמש עיי' בשמוך טפוסה מ"ו) :

סימן מו כמי חלב שלט שחחר שנחתמן פעמדיו אחיה
בפטר חס קלת ועיי"כ נקפס ונעשה נבינה וכמי
חלב נפדר צפ"ט אם גס זאת נקרא מי חלב לענין פסולות
כשר וכה"ג סירון על קושים ספר"מ בס"י פ"א חילוק בין
ככשר ודשים ומדבין כשר מלודוס ומי חלב מלודוס חלבו נקרא
משא"כ לענין צב"ח הא לא מדבין מלודוס אין נפק"מ בין
אם מכשלין הנכחזא והאכל אף למעלה וכן המי חלב שלט
רק עיקר החילוק הוא דכל שלא נאשר כהם מהחלב מותר
י"ל דהרא"ה דמלודין חקא שיטבטלו הנאיכחא מיירי כבני נביטס
הנעשים פ"י קיבנה שכהם נאשר חלב ממש בידע מהאמנים
משא"כ מי חלב שלט לא נאשר כהם בלום :

סימן מז כחוסט של כבר רוסח שנשפך פתוך לפח נחמד
ולא נעס כהסם רק כהכל של סויסה וכדח"ה סיס"ל
סס לכחורה אמרי דכסבו שאין יעסו כחלגין והכא הא כהסם
עלמן של כרוסס אף איסור רק מהמס טעם ככשר שקיבלו
ובכשר הא אין לומר יעסין אף מברמב"ם נראה שאין רח"ה

מפתח

הענינים

קלב

שם חליק בין דעה חלוקה למקורן ובלשונה יב להבין מהלך
 להראות כלל ללמוד חיסור דעה משמחה הא ק"ל דחיסור
 השמחה לא לשיק ופירש רש"י דשומחה חידוש הוא הלך
 נראה והראש"ל מוכרח הוא לשיטתו כתבאר בפנים אבל
 להחליק על הראש"ל אין ראוי כלל דעיה חיסור הלך יב כאן
 פ"ס דמחא זעיה חנה חיסור ומחא חוקא זעין מקבל דעה
 אבל לא חס וגם הא יב סברא דכל לבנה נחשבה ככלי בפ"ט
 וחזי משפט מקדירה לקדירה וגם יב סברא דאף בקדירה
 נמי לא חמיק דהוא מקובר עם המחבל ומחא חזי על הגוף
 ככל בא"י סי' פ' שמוחא מהמנ"ס דה"ג לא הו' נכנס"ג
 ובחמה ברמב"ם מנאר להיפך :

כשולו פכ"ס : בירושלמי פ"ט דע"ז מנאר דעל תולדות אש
 לא נזרו והיינו פ"ט דנזרי ר"ה בשנת מ"ב דשריזי ככ"ר
 מבטל מחא וקשה האך הכרישו לפסוק כרביט יונה דחידלה
 הוא ופ"ט דביטול פכ"ס שאני ואף לשיטה ר"י דגם מליחה
 נאשר ג"כ כנס"ג הכא מודה דהא לאו דרך פשיטתן הוא
 ויב לשיין דלשחורה סברה חוק' ור"י ככנלי הפוכות מירושלמי
 פ' כלל גדול : כ"מ חירון על הסתירה מירושלמי דפ' המור
 דהכא נאשר כפסק דין משוכן ובשבת חיהל בשבטות דדע
 כחובל : קתא עיין באו"ה כלל מ"ג דף ע"ג יתה הדברים
 מנארים בפנים :

סימן נה נחיתות כשר בהמה גסה שנחטרה בה החיות
 כל כשר בהמה דקה מכה"מ ומחמה לחיות
 דקה וקודם הכיול טרע שבהמה דקה אחת נכרפה וחי אשכר
 להסירה וכבר לקחו קלת מהחיות ואכלו תימס קודם שטרע
 ההסריות : מה שזכרנו השוקים מדברי הרשב"א דטובר
 דהא דחמיקין דאם נפל אחד מהם לים דהותרו כולם לא
 מיירי כמין כשאינו מינו אף אם הוא יבש ציבש המשיין ברשב"א
 יראה דלמסקנא חיט טובר כן : הרשב"א לשיטתו בתשובה הוכרח
 לדמות שירוב הראשונים אף היבא דליבא החשב של טעם
 כשיקר וגם הסברא דליטורא כרובא חיטא מ"מ חמיקין נמי
 דהוי דנפל דליטורא הוא : דברי רש"א בסי' פ"ג דריב"ס חוקין
 והמשותקים לה הפחיקי יפה : חירון על קשיית האוס' פ"ו
 ס"ז : הוכחה דלרשב"א הכרת טעם לא דמי להכרת
 ניקי החיסור :

סימן נז ע"ד הכלי גדול המופיע בהחיותו כשר ללא
 מהני הגפלה אם נבלע רופע מנתחן : הוכחה
 מחשבת כלים דהיינו עם גוף הכלי נחשבה כשמי כלים אף
 אם הוא דק מהוד וא"ל דמי לבתי קדירות : רמ"י לזה מחוס'
 פ"ו ד' ל"ג : ביאור במהרש"ה ס"ס ד"ה קונית ואף הדבק היבב
 פ"ו חיתן מ"מ כל שאינו כך בתולדות דעו כשמי קדירות וכן
 מוכח מסה"מ : היבא דהיינו יכול לפמוד בפ"ט אף רש"י מודה
 דדעו כשמי כלים : חידקן על קשיית הפ"ט בסי' ס"א מ"ט
 לשיי גדול מתנור ששמו כשיי ומה שחידקן שהצלו נכנס ע"י
 השיי לא נראה ומנאר בפנים : והכא יב להסיר פ"ה הגפלה
 לכ"ט דאף דרשב"י נחשבת לכלי אחד הא הוא טובר דגם לפי
 המחשבה נאשר הסברא דשיי ולה בלג ולרעה ר"י דאיט טובר
 כן הא לדירה דעו כשמי כלים :

סימן נח אחר מלח כשר לגורך יו"ט ומחמה שירד יו"ט
 לא נכרפה במלחו רק שיטור מיל ונאשר לו
 מכה"מ ו' לחחר יו"ט : בפ"ט ס' ל"ד כשר דבר"ג חמיקין הוחיל
 ולישטרו וכו' חזרו י"ל דכ"י היבא דחי אשכר לתקן משפ"ט
 הכא : יב להבין דהא כהן ציב"ה לא חמיקין הוחיל ולישטרו
 וחזי טובר הפ"מ כיון דליבא שם עור ליבא דחמיקין הלך
 כדדקין כמיקין להקל : ובהו מתירין מה שמקשין על הת"א
 בסי' פ"ח כחב דגדה כיון שמתרת בריים טורחים ליכנס
 לביה"ט מותרת נמי להפגל והקשו דהתם כזותר לרשתו
 הא כניסה חדא היא מכה"ט כניסה ותפלה תרי מילי גיטו
 ולרבינו נחא דהא כהן כיון דחיט לוקה משום זונה על
 נכרות חל"ה ח"כ נכילה תחלה וא"כ האך מודה דהאף ביאה
 כניסה הא נעשה חיסור חדש של זונה יבס הוא כזמן אחר
 דהראשונה היתה כמלחמה לחלח דאף כה"ג נמי יב סברא
 דחמיקין הוחיל ולישטרו : ויתר דבר"ס וגם שיטת השוקים
 בזה מנאר בפנים : יב להבין מדברי הרשב"א כפה פלטר
 דלא חמיקין הוחיל ולישטרו וכן מהמבטל לחולה בבבת ו"ל
 דהרשב"א חיל לשיטתו מבוס דהוי סברא דהוחיל ולישטרו
 תלי חי דחויס או חותרה והרשב"א בהשוכה סי' תרפ"ט טובר
 דחשייה ומחוקן נמי בזה קשיית הפ"ט מחסרת הפ"ט מח'
 ק"ג לסי' קכ"ג : כפלגתא של הראשונים חי ק"ל לפולס
 כאשכר דחמרי כש"ס אף כדדקין ואף אם הוא לחמרה :
 חילוק חימתי חששו שלא יהיו דברי חול' כשוכה ולישטרו לא
 חששו לזה : פ"ט כל הסגנות דברי פס"מ ג"ט : יב חילוק
 דין הוחיל ולישטרו אם הסירו זאת משום השפד או משום
 מטה והוא ע"פ חילוק של הרשב"א בין אשת אח במקום יבס
 דמותר אשילו ביאה שכיב וכן יפ"ת דאשר : דין עומת
 פ"ט שהחירו כדנל ע"כ אחר הרצל נאשר : חילוק בין דבר
 שהותר ובין דבר שלא נאשר משגלם : יב לעיין ע"ז מירושלמי
 דבבבא זוכל על פ"ו ולמל"ה חייב לעשר :

סימן נב ע"ד הדבק מכה"מ שחיטין כחוק משקה
 ופ"י כן נעשה לל"ג כי הפסילה יודעת למשה וגוף
 הדבק נחם הך המשקה : השוקים לא חמיקין היבא דהחיסור
 נאשר שם מ"מ נראה דכאן לכ"ט מנאר דכ"ט ל"ח וירושלמי
 פ"ה דהרשות מנאר דכל דעשה רק לעצמו והוא אף אם
 הוא מדברים האשורים כהגהה מ"מ מותר ח"כ אף באשילה :
 ביאור דהלמודה דיון חולק בזה עם הירושלמי גם מנאר בליחה
 סברא פלגי חוקיה ור"י ס"ס ד' ל"ח וב"א חיל לשיטתו כשחבר
 בפנים : ומסיק דכיון דאומנים חמירי דהשכח של הדבק שנימס
 ונפרד לגמרי מהשקה הלך אשילו אם נמא' דלא סמיקין
 כ"כ על הגדת האוטטס מ"מ כיון דגם כנחרא מליט כולא
 בו כלחנה חליבא דר"י או כמוריס הכי דים דברים האשורים
 שסם כפסדים כחוק האוכל ואין נותנין טעם הלך מכלל שפיקא
 לא נפקא וכיון דאין בו רק משום אין כמכלין חיסור וכמקום
 שפיקא הא לא נזרו : מהרמב"ם משמע דאף אם הוא רק לעצמו
 והמחא מ"מ טקן טעם ג"כ : הרמב"ם טובר דעכל שנתערב
 כרוב חולין חייב להפריש מן הסורה מבוס דאף דהחיסור
 נכבטל מ"מ ניקי המטה של הפרשה לא נכבטלה ומלקו של
 כהן יבטי ככל מקום שהוא : עור יב להקל פ"ה דברי היתום'
 חולין ק"כ ד"ה הכי קושי' על הר"ם והרע"ב פ"ו דתפוחות
 שכתבו דככל כלחנה מיירי בלא רשות וירושלמי בשני מקומות
 מנאר דמיירי אשילו בגימות :

סימן נג כשכח שמכר כשר ששה ג' ימים בלא מליחה
 ומחלל כי בט חלה או זמחמת שרדחהו כשה
 גם אומרים עליו עכ"פ נכשל בזה : עור כפרו עליו שפ"א
 מלא החברים נקב כפרס וסוגר פי המכה וברחה לו גפד
 עליו ויכיר הוא שרנה למכר כשכר ליראל רק שלא הגישו
 לו : הטובר על הישרן כהמשורשים חי די קבד"ם פ"ג
 בזה הראש"ל וסרשב"א : היבא דליבא חיסור משן אף פ"ס לא
 עבר רק פ"א אין לו סגולות דשוגג היה : ככ"ל אן חילוק
 בין עבר על חיסור דאורייתא או דרבני : חילוק בין מנאר
 לשובר מחס' קשיית על הסברה מה שכתב רמ"י מנאל
 אחריו חוקין ודי בקבד"ח וקשה דהא כהן הכ"ל דלא מהני
 אבל כלמתי יב חילוק בין חבר לנאל אחריו קודם שכתב וכה"כ
 מחלק"ג פ"ה הראש"ל היבא כדברי הפ"ט ב' ל"ד דכל היבא דיש
 ח"מ וה"ע מפל חד ולא כפיין כזה חיסור שיש בו מלקות
 ולא מחס' בזה ק"מ ואלו ישרם כה"מ עם דיון דמכר
 מסתמא

סימן ג ע"ד דנים קמיס באעמקם במניין און וחס
 כלים פ"ט ע"כ וזעין לייקן הוא יב לזה פטריס
 גדולים ואור הססקה טעמים עם חול ונחוקן מליכט מלה
 וכו' רמיהו חול והמלס רחוקי סס לאחלה אף יב בהמבוס

הפא גרע ממחנה מולא דס מעטע דלא שייך א"כ לא תהיה
לפולס דהא יוכלה להמליך תלוכה . תירוק על מה שהקשה
על הדג"מ בס' ק"כ :

סימן נ ו' אי כהני ג' ימים אמריק ומקלח יום השלישי
ד' ולא תליק שוב בכל דבר פשוט דלא אמריק .
ראו' מחשבת זכיוס פ"א מ"ב . בדין מקלח יום כטלו לא
נחלא בזה כלל דבר ברור ואף וכעירובין משמע דכל היכל
דלא אמריק מהי"כ לריבין ליה קרא בש"ע וכמו שמדייק מזה
הרשב"א בגדרים ס"ג מ"מ כג"ד מל"ט ג"כ הישך מזה . מה
דר"ל דכל דכתיב כל בעיק כל היום נספר מדברי הרמב"ם
ומנה מ"ב . קשה דרבי במ"ק פ"ו א"ס לו דלא אמריק מקלחו
כטלו ור"מ מ"ה פ"ד בעירובין דרבי מעל"ט מנ"ל . היה אפשר
לומר דהאי כללא הוא חזקא בלאח טורה אכל לא בלאח חכמים
אך מהיר פ"ו לא משמע כן בענין זה קשה על הא"ס מבטוח
ל' ומנה ל"ח . היכא דהאמן הוא ענין פשוט בזה ליכא כלל
בידור רק לפי הענין של הנקיות כ' פעמים אמריק בזה
מקלחו כטלו ופעמים לא אמריק ובה נדחו כל הראיות
שהביאו המחברים בזה ומתוך כמה ענינים . ביאור יפה
במנחת מ"ק י"ט בפלוגתא דאבא שאיל ורבנן ובידושלמי פ"ג
דמ"ק ובהו ים לדחות דברי הגב"י אה"ע ס' מ"א ביאור
דברי הסה"ד כמה שחדש דבאבולוה כל י"ב חדש לא אמריק
מקלח כטלו . מה דקשה עליו מעירובין ל"א . ביאור ברש"י
פ' משפטים בדין יום או יומים יוקם . תירוק על קשיית ה"מ
ס' ל"ה . וקלה ים להבין מדש"י שנת פ"ו בשריפה דמ"ת :

סימן נז ע"ד השוחטים שה' כשכוסים ביניהם וקובלו
בכבועה לקיים כפי אשר יגידו להם ב"ד פלוני
וכ"ד הגידו להם הכל ובתוך הסקופה היחה ג"כ שיהו דוקא
שנים בכל שמיטה הן גבסות והן בדקות ושניה רטנס לבטל
ההקנה בלי רשות ב"ד . ע"פ דין יבוליס לבטל אף אם ב"ד
מוחין בידם אף הגדו על דעתה ורואי' לזה מהד"א"ש שכן
הסולח ס' י"א ומגדרים ס"ט לפירוש הר"א מנחן עם והמדרכי
פ' טרה ס' חס"ו . ואין לומר כיון דאמר על דעתן והם
היו הלהא דמי לגדו על ד"ר ז"ל דבעינן דוקא שיתפס דברים
ומשפס דלשפוי קלתי . בדין דאשכנש שלא להלכות בלא רשות
רתיבין ובמשנן שישל להלות פ"ו רשות אחד מל"ה . גגד
מההיכה וענבים או כה"ג נתי אמריק אומר מקלחו אומר
טלו . ביאור בסוגיא דהתלפז גדרים כ"ה ובהר"א"ש עם ולי
בהרת חכם לריבין ג"כ התלפז . תירוק על קשיית הקב"ל
שם . לכאורה דברי הס"ך בס' רכ"ח ס"ק ז' עם הישך
דברי הרמב"ן והר"ן והר"ס א"ח וס"ט . ביאור בידושלמי גדרים
פ"ו הלכה ב' . מזה משנה דאין נפק"ת בן הישר חכם או פ"ו
פחה . נפק"ת בן בני מרי בעמא או משום דליטין מכל
היולא מצי דבעינן שיתקיים טלו ומי"ס בטל מקלחו בטל
טלו או משום דמי כמו נדר בשבת ומבואר דסודושלמי אולי
לבישתם ולדידה לא בעינן התלפז . תקנה האין שיתקיים
השטופה על גופה וסתבול מדקות . תירוק על קשיית הפ"ד
דירושלמי פ"ה דכרסת באלוה דגדר מחלחל חס י"ה' על
ומדר ולא הוה רק גגדו של מטר אף דלא היה כאן התלפז
ולדבריו מוח דסודושלמי לבישתו לא בעינן כלל התלפז :

סימן נח נכנס לאחד שלא להוביל בשר בשר לעיר
ועתה שובר ע"ו באמרו שאנו לא נכח שאמר
לו שאם לא יעשה ק' יעשה לו הוצי' שצני' לו ממנו אם
נאמן הוא שיד למטר בשר בשר . היה אברהם דעביד איגס
גדוים ולא עביד לא נאמר כאן דמ"ת הו' אהם . חילוק בין
היכא דלא נקרא אהם לאלו חזקא הקשר תמון רב וכן דלש"י
הפד"מ כפי הו' אהם כיון דהיקף שצנפ מתט ולא טהן לו
כיון שיש לו שובר על ל"ט דלא שאמר לרשך ק' ושוב וס'
נקרא החוק לא ולא שייך עליו גזים ולא עביד . ביטול כל
דכניין

השוחט אולי ג"כ והו' לאו שיש בו מלקוח אכל כשר דחו פ"ו
בבבביות במזבז מריפה בחוקה כשירה דמחזיר לו הבשר
והקפו הא עבר משום לפ"ע ויתרלו דאף דמחזיר לו הבשר
איש מחזר לאכול מה דלא כהב"מ . ידן דידן ים להקל ע"פ
דברי הגמור"י כמו שלא התפלל בפת שהיה לו זמן שסבר
שפדין ים לו שהום דנחשב לאונס ובר"ן פ' כה"ל הקבה
בשרים וזממן דבטי התרהה אי מהרין בכו מעיקרא אחרי
אישלן הלקך ה"ג יכול לומר דהיה סבור שיש לו עוד שעות
וזל"ט שח' גם חלה בט אונס הוא גדליחא בהאומנין . ועל
השאלה השניה הא עדיין לא מחר ואף שרלה לא נפשל דבשבת
על ד"מ מבואר דברנה לומר לא נפסלה וכן מהא דב"ק רנה
ליכנס ולא הגיוו לו וכן בכטובות לדידהו תבעהינהו לאישורא
ובדאח דאף הסמ"ע איט שוסל אוהו רק מספק וכיון דהוא רק
מד אחד בהכחה אף לפוסלו ויחד הדברים מבוארים בפנים :

סימן נד נכנס במזבז בשר עגל באמרו שהוא לאחר
שכנסת ימים וידע שהוא בקר . חקירה אם
חבד לזכר אחד נעשה משוד גם להסותא היכה דהוא עם
אחד גם אם הוא משוד מן התורה או רק דרבנן . מחולין
ס' משמע שהוא רק דרבנן דהל"כ הא לא הו' שב מידיעתו .
ים להבין ברמב"ם שפסק דאף להכשים כ"ס בדבר אחד מביא
קרבן ובהלכות תעלין כחז דאפילו לזכר אחד מומר הוא
וכסב הר"ן שהוא מן התורה ונראה דהרמב"ם ל"ף הכל מקרא
במבואר בפנים ולפ"י אין ראוי' מחולין . קשיית על הק"א
בהריות שכתב הישך דברי הר"ן . תירוק על קשיית המ"א
בס' ל"ט ס"ק ג' . הוכחה דאף בלישורא דכוותא נמי איט
חביב . ראוי' מהנהגרא דאף לאמן דאית לו דחבור מ"מ כל
היכא דליכא ספיקא שחא האיסור הכי מחזר איט מחזר
עליו . עוד ראוי' דאף אם הוא מחזר מ"מ כל דחומר דמחזר
אף דלא עשה עדיין התשובה המוטלת עליו מ"מ איט פסול
שב רק מדרבנן . ראוי' מחוס' ג"כ ק"ח ד"ה מרי כפילא .
חילוק בין המקדש ע"מ שיש לו מנה שאם איט מראה המנה
לא הו' אפילו ס"ק ובע"מ שאני לדיק והגולה עדיין ידו הו'
ספק שחא עשה השובה והיטק משום כיון דבידו הוא נאמן
להייה עמאו מחוקת רבט . ומסיק לכלל השיטות איט מחזר
כל שאר בשר רק על עגלים לומר . תמייה על המשכנות
ייקב ס' ו' (נכנס ועי' בש"א במגילה ד"ב ד"ה וחומא
ובשער הפרים ס' מ"א) :

סימן נה נכנס לבנים ובתוך שפירחה מלאה כחם
על הפד ובערב בדקה עממה ומלאה שיהיה
והתלוך לא בדקה ובתוך ג' ימים נחלא על התלוך כחם
הם יוכלו לתלות ולומר דבש"ל נכחם הפד והחלוק . לכאורה
י"ל דדמי וזה למעלה מן התגיד דמלגן דש"א נכחם גם
לכאורה נכחם מרש"י ל"ט דשומרת יום הו' בחוקה שומאה
ולבינה וזאת חומר ענ' ימים הראשונים ואפילו הכי מוכח
בסוגי' דהנמים אם ים בהם משום וזו דאם טרה שר ראיות
הנופה ומלא כחם ג"כ בחלוקה שלכסה או אמריק דבש"א
נכחם ג"כ החלוק ואין בזה משום וזו מיהא מדברי הרמב"ם
משמע הישך גם בלמעלה מן התגיד שאני דלא נכנסה כלל
גודרת כחמים דהא ע"כ עברה ולאו אדעתה לא כהגות רע"א
שם . בדין חוקה שאינה מבדרת גם היכא דליטרע והרששהה
ים לכ קלח זמן דע"כ יולא מחוקקה ובדין חוקה העומדת
להסתכל בקושיה הנד"ס אחזי' כל הנשים דין בעתן הא אף נאן
חוקה מבדרת . ביאור בסמ"ט מ"ה ס"ו דלא כהש"ד . הוכחה
דמחן דאית לו ובסוד דלדרייתא אית לו דעד אחד נאמן עגד
חוקה רבא אית לו ובסוד דלדרייתא . בדין אי ילפיק אשד
מבואר אפשר . תירוק על כל הקושייה שהקבו על הגב"י ס'
כ"ט . בדין דידן כיון שיהא עממה מסודקת גרע . כל שאם
מחזק יתבטל הימן שער לא נקרא אפשר לבדוי . חוקת
הגוף אף היכא דלדברש דחה היא חוקה אמרת אף דלא איטרע .

דכעין הוא רק מדרבנן חף כמה דזיקבו שלא להוביל הכשר
 הוא רק מיעוט ריוח לחוד דלא נקרא אונס מ"מ כיון דבגוים
 היה בכפירה הממון בזה השטח חולין ורמי' לזה הגמרא
 חזיקין על קוביא החוס' בזה דכפו עליהם הר כניגיה מה
 שכתב המהר"ק דכשיל מוכר לא נקרא אונס מדברי החוס'
 לא הממש כן' אם חוזה להפסידו בצירוחא שפירח כבר גם
 זאת בכלל הפסד ממון הוא' בדין פלוגתא דרבינוהא דלא מוקמינן
 על החוקה ובחילוק בין שבועה להבטח לשפיר בזה דר"ע
 ר"ה למסור נפשו בשביל נפשו' דרבנן' חזק דכשר (ד' ס"ד
 ע"ד ש' ל"ב נשמע והף דכתבו הפוסקים דלענין חיבור אין
 חילוק בין שבועה להבטח לעבר כמש"כ בס"ך י"ד ה' ק"ט
 ס"ק ג"א אין הכוונה משום דחיבורא חמיר בזה עני ככ"מ ו"א
 דהא לנפיק ממון ק"ל דעובר בדבר שיש בו מלקוח נפסל לעדות
 ולשבועה וכו' ק"ל דחזק לומר אחד אינו חבוי לר"ה אלא
 ר"ל דהכא כיון דהוא חיבור אחד היינו שבועה החמירו בו
 שהינו נאמן ע"ז שהוא כבר חף בשבועה כיון דהוא חיבור
 אחד אבל לענין פסול נכרא דיהי' נפסל מאמונתו בכל מקום
 למאן דחמיר בזה בודאי לא הוי רק ספק פסול וגם הכא
 נוסף הוא רק חומרא בשלמא כמבואר בס' :

סימן נ"ט בשם הק' שכתב שלא כסדרן מה שנהגה
 מדברי מחברים לומר בשבוע דבהלמי המלך
 כששטו חללו היתרה בלבן יק שטי ג"כ שמה הק' ומה
 הוכיחו דכשם הק' לא דרבנן בהוייתן יסו לא נראה
 דהא התיקו לו עוד כמה דברים שהם כתבו בן כס"ס בודאי
 פסול ובשפירם נראה שהתקף של הלמי מוכח דלא שיהו השמות
 וכן מוכח מה"ט בהקדמתו על מגילת אסתר' רח"י משבועות
 ל"ה הבנת קט"ו דכשם הק' לא נכתבה ל"ע בחוס' מילה
 ד' ע' צטען וצטען מחשבה סיפדים' כתב הנשמה דלא
 כספר בל"י בזה' ביאור בפלוגתא דרבי וחכמים הי כל היתרה
 בל"ה"ק נאמרה וביניה הפוסקים בזה והוכחה דר"י וכוך
 דבל"ה"ק אמרה' והוכחה מהו לנדר דיוק' חזיקין על קוביא
 המ"ג' ביאור דבב"י סיפה ו"ז' והפילו סיכה דלוק וטעין
 ללמוד רק זה אחד נמי הוי בכלל שרי כמובן דלוק חלמדין'
 חזיקין חזקו לא ילפינן ס"מ מהפליין לענין פסול שלא כסדרן'
 ההנה דקדוקים במשנה ובגמרא מחמת כ"מ בזה דכתב אחד
 מטעם וברב"י בס' חזיקין מה דקשה על המרדכי דמסביר
 כס"ה אינו מוקף גול ואמתי לא ילפינן מהפליין דפסול' קלה
 היכחה מהמרדכי דכשם הק' יש להחמיר בו כמו בהפליין לריות
 האחרונים להתיר בזה יש להחיה' ל"ע על המחברים המדברים
 בזה אמתי לא הביאו דברי הרדב"ו כ"ה קכ"ה מה שכתב בזה :

סימן ס חס גם ככתב שלטו יש בו השום מוחק שה"ק
 מן היתרה ולענין מילת שלום נאמרה או יש
 להתמיר ככתב שלטו ג"כ' ה"ל"מ היבה ב"י יו"ד ככתב דאף
 בכל כתב יש בו דין מחיקה מ"מ ו"ל בזה רק מדרבנן'
 חס ככתב כח"מ או יש בו השום שחוק מן היתרה בדברי רב"י
 שירושן בשם שלא במקומו בזה דביטלו דוכתחה משפירתישו
 האף היו ניתנין או בל"ה"ק או בשאר לשון וחי ככתב חסרות'
 כששם דליכא שם הק' כמגילת אסתר' חזיקין על קוביא
 ככנ"י בזה דכתיב קודם ככלו שמוין אותן ככלי חרס' חזיקין
 על קוביא ככ"י בדין גרם מחיקה בשמות לע"ז :

סימן סא אי גם בזמן הזה יש תשם חיבור לתקדיש כל
 קרקעוהו שיש לו בלתי שיחיד חלומה לעשור
 ג"כ כמו שנהגה מהרמב"ם פ"ו מהלכות שירושן וי"א דאף
 להפקיד נמי חיבור והקפ"מ מחמת דלכתולה לנ"ע אסור והף
 דבגמרא לא הוכחו רק לענין חמתי כהנים וכו' מה שכתב
 מביאר חף בשאר הקדשות כן' וכד"ם חזקין הקפ"מ דהחך
 אחר כמסדרי ליהי' דלא דמי שנית דלדעו להפקידן לעי

ככרת החוס' דמי שאין לו קרקע פטור משפח ח"כ אמתי
 מבשרי פסח דומה הא יוכל להפקיד ויתירן דר"א לשיטתו
 שם דלמסור להפקיד נכסיו' מבוחר דאף הפקר נמי אסור
 מיכו' באמת אינו כן דדוקא בחרמי כהנים אסור כמבואר
 בפנים' המיה על בעל קה"י במשכת שכת בשבועה ששכר
 שלם שנים חול בעה"כ בדרום ולא שילם לו שהחרים כל נכסיו
 בשביל הורקטוס במו והקשה והא הורקטוס הוא אצוי של ר"א
 ולדידיה הא אסור להחרים כל נכסיו ותמוה דאף תוספתא
 משורבת היא דלר"ה חל ההקדש' רח"י ממקף נחמח בש"ס
 דר"א מוכר דיכול להפקיד כל נכסיו חף בלי שיעור כלל ועל
 הקוביא' כמסדרי פסח לא קשה מידי והכוונה הוא דמי
 מפקיד נכסיו וזה אסור בשפח דלמ יעשה ק אחר שטיע חמון
 יתמינ כרת הרע דל"ל"כ הא סוכה נמי יוכל לילך לרדכו
 קודם כוכית ויהי' מהולכי דרכים דפטור ויתר הדברים
 מבוחרים בפנים' (דף ס"ח ע"ג ש' יוד נשמע ולדעתי יש
 לכוין קלה וכו' דהא ר"ה סתמא קאמר שאין לריבין לקרות
 שם למשכר עני חפי' היכא דאין להמכור סוה רק שדה אחת
 ומוכר לו כל הנזירה שורע בהשדה דהא סתמא קאמר וכיון
 דר"ה היה לו לא הלוקע לעני להחזיר עני על שלו וס"ס בכל'
 מהניט עניים כדתיחא בחילין דף קל"ח וגם קרקע כ"ש חייב
 במשכר והף דלענין פיהה היה ליה לר"א דדוקא קרקע בית
 רובע כעין היינו משום דליף שדך שדך מכלאים אבל לענין
 משכר מודה והבתיחא חס יפקיד השאר ויעח לענינו קרקע כ"ש
 הלא חוהי מטעם חייב במשכר והוא משורב בכל כיון דמכר
 הכל והף שיש תקנה להפקיד חלק אחד ולהניח לענינו פחות
 מחמתים זו וזו וכו' חכה בהדפקר ופקיד הנשאר ויזכה אח"כ
 בזה כ"ז אינו כממע אלא ע"כ וכו' ועי' בהצעות רע"ה) :

סימן סב בקריבו הנות שלא ידעו כלום וגם חוס עשירים
 חס חייבין הם בהשטמו דמי הקבוצה בהפסדים
 מיו"ד ה' שו"מ לה"ע ה' ק"מ' והם הוא משבעת המהים
 כיון דהיוזב הקבוצה מוטל על הקבוצים ועבדו ג"כ בל"ה הא
 בל"מ מחייב לפיר מחמתו' המנס כ"ז אסיח"ק חוס מבקשים
 רק הקבוצה כדון דל"ל"כ חוס הוא ואינו שוכר' בדין ל"מ
 דכב' והל' תעשה הי דינה בל"מ או רק כעשה דמי' לזה
 מהה"ה בדין ל"ה דלא תלין פשילת שיהי' בשוג' דוה"כ
 משכר כל עשה ול"ה' חזיקין על קוביא האמון בעל כ"י'
 חילוק בין פסולי עדות לדין חשוכה' ב"מ בדין ספק ממון
 וגם ספק חיבור או לחומרא או לקולה בדין ספק ממון נפק"מ
 בזה בין חיבור עשה לל"מ' חזיקין על קוביא הכ"מ כפ"א
 מהלכות אבל' חזיקין על הסתירה הג"ל דכיו"ד מיירי באמר
 אל תקברני דליכא רק העשה ובשפיקא חולין בזה ממוטא
 לקולא מש"כ בזה"ע מיירי דאיכא ספק ל"מ ג"כ' שטי
 קוביא על ההו"י ס"י קל"ט' כבוד הכריות דדומה ל"מ היינו
 דוקא בשביל ציונה אבל לא בשביל תוספת כבוד' ביאור
 בסנהדרין כסוג' דקבוצה משום כפרה וכו' חזיקין על
 הרמב"ם מקוביא הל"מ' אמתי השמיט השעם של הגמרא'
 ככרת הרדב"ו דחס קבוצה משום כפרה חס אין מקבירן
 חוסו אין המיתה משכרם לו' בדברי הבב"י בדין שאמר קדש
 לי חסה גרובה' כניח דין חפשי שירדן לנכסיו ג"כ רח"י
 לזה הגמרא בזה דדרשין טעמא דקרא חילוקים בזה :

סימן סג למה טענין ככ"מ שאין לו נשים שמתהולין
 הרבה בזה שיתן ג"ל ומלצרין אינו חף במקום
 שיש לפניו יבם גדול ורואה ג"כ לחלוץ ופסמים פ"ו קן מבשרין
 עליו החולי' בזה דאיכא בגמרא בשולח דלואמין לו היתרה
 כי כל החימתין מותרין זה הלשון בעלמא לחמין להשכ"מ חף
 איש מבוחר בגמרא ובפוסקים או דוקא טעה לחוס או לחמין
 לו או חשלו סיכך כשחלה ולא חייבין שלא יאשכר ושהתן'
 בזה דלואמין לו' טעמא שיהי' אשה לאמריה וטעמא דפקידו חלף
 חומרים

בש מהלך דרכו ג"כ אין ראי' דהתם בעל המזרח הוא רבא והוא סוכר דסתמא הוא מהנה לבי' ע"כ הא דלא קיבל דדברא מבוט דתמן לו בפירוש אם הוא חייב ע"פ דין כמ"כ הקטני' לכאורה יש להביא ראי' מ"מ ג"ל בהוא גברא דקרי שחין וכו' אך דש לדמות ע"פ דברי המדברי' עם דמירי דגילה דפתו מקודם שרובה אח"כ להבטע אונאחו' עוד מדברי הגאון סבירא הטור בסו' קל"ד : מהשנות הרב"ה מוכח שגאון לומר בטעם וכן מהו"ס ז"ב ע"מ ומתג"ל פ' ח"ה : בדברי התקנה בפלוגתא דרב ובגאון אי מהנה או פקדון בחמת רוב טהנין רק בפקדון ומיעוט במהנה וכך הו"ל לסיפתו דלא חולטין בחמיניה בתר רובא ולסתמא חולטין : ביחוד בדברי השבקים : חרזין כל קדיה הכ"ס בסו' כ"ח ס"ק ג"ה : מה שהקשה על הר"ה בדין מדר וקודם בדמיון : קנה הבנה על הספר כ"י בשבירה מהר"ט דמחלק דמקדש חתומו שהי דהא מ"מ אמר בלבוט לשון קדושין והלכך ח"ף דאונתו לא הויה לשם קדושין מ"מ הדיוור סותר הכוונה וחולטין בהר דיוור לבי' דבדר כלב"ל זכ"מ עם הא נמי אמר לו לשון מדרה : ממחרש"ל ז"מ ח"ד ד"ה סיפא דסתמא הוא לשם מהנה חין ראי' כמבואר בפנים :

חמרים לו אחר ג' ימים : והנה הפה"ד חקר צה"ק במדבר והסתכן ברצפ' חי רשאי' לגזול מחבירו והמחברים הביאו ראי' משבדא דחביר דנחמ מלבו וכן מש"מ כתובות י"ח בשם המדרש וכן יש להוכיח משנת קכ"ט שמונה והר"ה שהביאו לאיסור מירובלמי פ"ט דפ"א יש לדמות וכפוס כמותה : והג"כ בדרה דכ"ס דק"ל דודאי סבנה דוחה ודאי ממון כמו כן עסק סבנה דוחה עסק ממון ויב ראי' לזה ולשילו הכי תיקף כשתלה אומרין לו שמה חייב אמה לתחרינא אף הוהא רק עסק גזל ולא חיישין לנערו ראי' מכתובות דאף היכא דהיבס לפניו ורובה לחלון נמי נקרא מקום טינין : ביחוד בחי"ס בס"ד ג' דלא דהמקנה בס' ראי' מהמזרח דגם להשכ"מ יחיא יוהר בנ"ס מבחלילה ויש להסתפק דבהא אי חייב לתחרינא לומרין לו אחר שלשה ימים דוקא הכא מתי דהתם חייב חייב ג"ל לפסידא דתחרינא כדחרינא בגמרא משה"כ הכא :

סימן סד עבדים גדולין על הכיה עלמין אי רשאיין לומרין לטרך מזה : המ"ס כהב סין דחיבור זה ילפינן מפגלה ערוסה דקדשים כתיב בה וגדילי הקדש הא מותר יל"ג דהא קבר הוא משמעי מס ומע"ל גמור והתם גדולין הסור : ויש ליבן קנה ע"פ דבריו בסו' של"ב : חרזין למה לן קרא כפ"ט דקבר מחיבר אינו נאסר ולא לילפינן אהה ע"כ מע"ל דנ"ג היט נאסר במחזור : חרזין על דברי המ"א דנפ"ל ה"ל קטורה ומ"מ אסור הוא כהנאה וקשה סין דחיבור הנאה ילפינן מותמה בשם הא מזה גופא ידפינן ג"כ קטורה כדכתיב ומקבר עם :

סימן סו בטעמא דהמחה ע"י מה"ק ויש פדים שיהיה לפעמים הלך שנתן לו כל דין נאמנות רק שאין יודעין מגוף הלוואה והלוואה אמר בלא לזה מביטם עוד אחר המלוה שכעת הלוואה היו עוד חנשים ועבדו אינם כאן : לפי שבירה הרב"ה דדוקא פרעתיך בפני פו"פ והלבו למדנה"י הוא דהוי מינו דמחירא במא יבאו ויחזירו הכל פרעתיך בפני פו"פ ומתו לא הוי גזו הכא נמי מחירא במא יבאו ויחזירו אותו ומנו הפרעתיך חין כאן דהא יש כאן נאמנות : מה שכח הא"ה דהאי סברא דמחירא הוא רק דעה כה"ש חייב כן דגן נמי דעה הרב"ה ודרכ"ה ולכאורה ראי' מכתובות בחמדה חבת איש הייתי כמו שהביאו המחברים ומחרין זאת ע"פ בני הגירסאות שנופות מ"א בהא דפרעתיך וכו' והלבו למדנה"י אי גרסי נאמן או אינו נאמן : הוכחה דאף אם בטענת חמתי ית' מוכרח לומר בני שקדים נחשב ג"כ לתגור כשבירה הדגלה בהומר הבער מוויף ונהקיים ההומוק כפרן ואינו נאמן לא חייבי בטען מחמלה שתי טענות מוויף הוא ונס פרעתי דאף דאתחייב על מוויף מ"מ על פרוס לא אתחייב ובהו חירגתי מה שהקפין מהו"ס ז"מ ק"כ ד"ה קדינה : שחאל סיבר דאף אם מחמלה אמר תרתי פרעתיך וגם הוא מוויף מ"מ ג"כ אינו נאמן : בדין אי חמרינן מנו לפסול הבער : חילוק בין מחמלה לפני פד אחר חפילו מודה דמחה לא מהני מטעם דלא חס כיון דש לו מנו להכחיש העד ואמתי בפקדון היכא דליבא פירי ראי' מ"מ אם ההרה אותו שלא להחזיר לו בלא פדים חייב נאמן ואמתי לא חמרינן דסמך על הגזו : בדברי המחיר"ה דהאמט דית כאל תפריעני אלא בפדים דלא כהקטנה בסו' ע"א : הוכחה ממה שוסקיס דאין נפק"ל לטען מנו בין נאמנות סתם למשרש : חרזין על קשיית הגה"מ ז"מ קל"ד וכו' ס"ס ס"ק פ' מה שהקשה על הקטנה :

סימן סז בפלוגתא השוכסין בחיט יודע אם פשעתי כמקום דלא כיו ליה למדע : ז"ל דכל חיוב דכתובה דמי למחיריבי כפשו על תנאי הייט אם יגרשנה ומחילא דיתו כמו בל סגול בקום ועשה שחרינן לכדר שקיים תנאו : בפלוגתא השוסקיס בעד אחד החומר נשמחה אם המיס טרדקין אוהה נס ביה דפסולי עדות כפרים לפדות סוסיה אם הוא מן המורה : פירזין על קושים הב"מ בסו' קפ"ת : חרזין על כ"ט דאמר כדבש"מ דעך אחד אינו נאמן רק למצירה ולא להשכירה יחויבנה ומ"מ ממשו בפליהן וכו' ר"ע ממלמדי ז"כ הוא וגם מחורין מה שקבוט על רב ספא דבטענות שחברה כשוכסיה אינה טובה בשבירה ומ"מ כשימן אמר המוסקין טובה חייב : ספירה בב"מ מהי ע"מ לכו' פ"ג פ"ק ח"א : חרזין על קשיית הסב"מ

חדשן משפט

סימן סח בני שאומר דמה שלא עשן כבר טענה זו היה מחמת כי טענה בדין היה ופחה סדע לו כי טענה היא אם נאמן לומר כן : הכא דחייב ללאח י"ש הוא סבר שחייב מדר הדן ויבילם ואח"כ טרע לו טענה אי נאמן האריט כהכרבר המחברים והביאו מהלך דרבא דחגיגה לו דברא במחמירא : והנה"מ בסו' י"ל כהב דיכול לשטן שטפה ודאיטו מ"מ ע"ל ולכאורה כיון דזה חלי בדין טוקן סתם אי הוא מתנה או פקדון וכבטוט"ל ל"ס כהא דמפתיה אינו מסב"ל הלכך מוכח דרב נאמן סוכר דסתמא הוא לפקדון וכן מוכח בגימין'ל' לשיטת הרש"ה"ס עם ובהו מבואר היכא חסיגי' דבינה ל"ס בפלוגתא דר"י ור"ס במילת חיס ומתן לחבירו ברש"י ובמחרש"ל עם ג"כ אין ראי' מהל דב"מ דהתם בעל המזרח הוא ר"ל לבי' :

עבדים גדולין על הכיה עלמין אי רשאיין לומרין לטרך מזה : המ"ס כהב סין דחיבור זה ילפינן מפגלה ערוסה דקדשים כתיב בה וגדילי הקדש הא מותר יל"ג דהא קבר הוא משמעי מס ומע"ל גמור והתם גדולין הסור : ויש ליבן קנה ע"פ דבריו בסו' של"ב : חרזין למה לן קרא כפ"ט דקבר מחיבר אינו נאסר ולא לילפינן אהה ע"כ מע"ל דנ"ג היט נאסר במחזור : חרזין על דברי המ"א דנפ"ל ה"ל קטורה ומ"מ אסור הוא כהנאה וקשה סין דחיבור הנאה ילפינן מותמה בשם הא מזה גופא ידפינן ג"כ קטורה כדכתיב ומקבר עם :

מפתח

הענינים

קלד

כפי ע"ה ס"ק ח' בדברי הרמ"ה דהגיבור פשוט הוא נופו מחלה הוא ועפ"י סברה זו מתורגם שיפת השופקים כוח :

קאמר דלך אחד כריכות מיתב ויהא חליבה דר"י ולדידיה בלחמי דיש כמחבר מהל"כ לריון :

סימן סח כספק בטענה דק"ל שפטר הארץ הוא אם הרוב מדרוש בחיוב ליבצע אם הוא בכלל דלא חליץ במתן ב"ד והמתכנסים הביטו ספק זה כפש"ל ר"י להצ"ח ר"י מהו"ג גימין ל"א ככתיב קב"ש מלמתי דמוכח דתבב של התקופה הוא רק דרבנן ועפ"י רוב איתו מתק ומש"כ חייב בטענה חליבה דרבי ומטוהר בעיני :

סימן עג בדין הדין רח"י ובדין ענינה דר"י חייב ב"מ חילוק גימין על מה שהקטבו דחמי' מותר לפסוק רפה בקר חתת עליושו של חבירו ואינו יכול לפסוק חמת הטענה של דיעה ודיעה שמה יורה ח"כ לפסוק חו"כ ובסתתה חלק על חובתו של חבירו יכול לטכס עליו מה"פ קיבו"ש על הנכ"מ כפי' קי"ד ס"ק י"ז ביחוד שיפת הרחבונים כב"ג י"ח ובדין משה וירק שס' תירוק על פתירת הדי' מ"מ קי"ד ס"ג פ"ו לסי' קי"ה ס"ג וביחוד מפיק בהוכחת הר"י כלל ל"ה כי המתכנסים הכריזו להקטוב עליו וכ"ל גרס להם שלא ראו רק מה שמעתיק הטור מדכריו ולא פייט כמסוכת הר"י שפלו' גם בגמ' כל שמחך כדיתר אין לרדף לסלק ח"כ ולא כרע"א בקו"ג שו' תירוק על קיבו"ש המה"י חמ"י לא חייבין בפתיחת חלקן על חובתה שמה יתייבן הדבר וישקן שחלוטתו קודמין להחובתה הס' ב"מ עד כמה חייבין לשתיה תירוק על קיבו"ש הס"ג קי"ד בחלון של הפקר חילוק בין אם ספק הוא אי יש כחן טק כלל אי אש מחל לו המוק תירוק על הרמב"ם בדין פד כסוד חילוק שלא יסתרו דברי הדי' בדין עשן שאינו הדי' ב"מ בדין טפיון על מות סודס הילכ דוה"ה ספק אם זה טק חי יכול המוק לומר קי"ד דה לא היה סק או לא בדין סוקסין או בני העיר במתירוס זל"ז בדבר שדור טובה טיה"ס ב"מ כה"ל דהאד לפתוח פכ"ש אם הוא דוקא פתחה בית או ה"ה כה"ל פתחים :

סימן סט כפי מטוס שלוקחים פירושן מהבשרים הגדולים בהקפה וח"כ מדרשם במלוא כמה פעמים חסרון כהנה או במסלול ואיתים חלי לא פטו דחוקין היה ושיד היה עטמה צינים שחיתרע בהלמתי של הסומר כמה טבבר על הנ"ל שהיה צינים בדין היחוק כפרין ים הילוק בין דברים שהם נחמן עליהם מ"ד עלמן ודין שכלו ע"ה נחטות ככפ"ל שנהן לו נחמתי ויורה קיבו"ש על זי"ח שכת"ג כפי' י"ט חילוק בדין חוקה בליח טיבה שלימותו עפ"י דברי המ"א כפי' ח"ט ובדין הירוד ברכות ובכסף מלה ויורה והכל הוא מטעם דמעמידן את האדם בחוקה כשרות בהשכחה הרש"א כמו שהשווה עליו טבכס כדמות סו"מ לא הפסיד פ"י קו שאר שדרות שיש לו רח"י לריון זה המ"ק כ"מ ככתוב שכלו ימיו ורבי מסרב בו ללח"ה וכפ"מ סס חילוק בין מקוה שנחלה חסד דפסלתי' למפרע ובין גברת הנכשל שאינו פסול רק מחלק ולהצ"ח בדין קיין בחור שאין מבטלן אותו בשביל הפק הנתי' וכ"מ אי כפסדה זו חול'תין גם מחוקה נמוכה או רק מחוקה מ"ק בדין אם שמתן חומר שכלו זו נתי' לו אחד ליתט לרחובן מ"מ אם רחובן אינו יודע אי קיבו"ש קאמר חסור לו ליקח הכלי מהני בה"ה ב"ן דלמיקק קחי ובדין מכו"י עטמת של פון וחמה לו שהוא כל רב וחיילוק מהא דתשובה הכב"ל בקידשה בטענה ואמר לה התקדשי כפי' זה בדין מומין הגליון וחוקה הניק וביחוד שיפת השופקים :

סימן עד עוד בדין הטבכר ב"מ דעטנה דר"ד לא סיי א"ל דוקא היכא דיש חמש בבין קד יוק לו גרס להיק רח"י דיש כמו גרס לפסוק דתוי ככלל גרמ"א דגרמ"א חילוק בדין כיפין על מדס פדוס בין היכא דלא בניע רק פועלה לחבירו ובין היכא דיטל להניב לו ג"כ היק :

סימן ע מהגליון ר' רחוב ז"ל מדעטבורה בעיני זה לענין כשרות האדם לא מהני בזה לא חוקה הניק ולא שיש חוקה להוליתו מח"כ שו' כתיבי על פוקטו ים מקוים עיין בזה דהא אחד מהם צדח"י רכש הוא דהא אחד מהם צדח"י ככנע כשקד וא"כ דמי לחכותה בין החתונות בחי"ב אםס הלי' ורחמי חייב יכול ככתב"ג לומר דרעמ"ח דהי לא בהמתים הבנה על הה"מ דר"ל דיישא דמבלם שי תשלתין הוא רק מתה התקנה לחוד ביחוד כהר"ג שלא יסתרו דברין מקדיון מ"ג לריש פ' כל הנשבעין ביחוד סו"ב ככ"מ ד' ג' עפ"י שיפת הרמב"ן :

סימן עה רחובן שהיה מקבל מפות ממחמן והיה עומן לו ריוח קיבו"ש מפרנסתו ככתבו שאין בזה איסור וח"כ קיבל שמעון סוורה מחליטין ועיה כעטרת לו מה אסור רוצה להחזיר הסוורה מטעם כי חדשהיה לבלס כחומרט ל"א קנה בדברי מהר"ק כפי שהצטיח לגונה שיבאנה וח"כ חייב רוצה שפטר מבלבל לה הפילו הרותק וסירוק על מה שהקבו עליו המתכנסים וביחוד סו"ג דכ"מ כה"ל דתמר רב"ה ח"י מאן דמביק מתיסר ויד דייצח"ה בדין בהכחו הסופקים דהמליה של ריכות ויורה לו בהסור יכול להטעם היקף המשות' קיבו"ש על המל"מ בדין ספינה זו ויין סתם ב"מ פ"ג ומה דקנה בזה בדבריו הרשב"א כה"ל דלא ליקני לוליכל ליעקא ביומ"ה קמ"א בסיק"א של הנה"ה ככתי' בלוח מפות כריכות ונתגייר במקום שפותר ולא זקק עליו במלוח אם נובה הכריכות שאלה קודם כותייר :

סימן עא תשובה להרב הט"ל מה שהביע על הנה"מ ה"ל כל דבריו מתבסס דברי הר"ה חילוק בין שליח דליפסן דמהני מספק או מספר דוכח"ה ובין לאומר לחבירו הלוה לטבור וא"ל השלם דליפסן מחב"י אסרבו וחמ"י ה"ה הוא ג"כ שליח פועלים עם חטוי לא דמי לנחתן עלי שלא נהפייסתי כתיקן בלט ל"פ אם הסובר חייב ליכעט שטפות הטטלין היכ"ה דחלת"ד דיטוח"ה חייב לפולס ליכעט דלא כהת"י ורח"י מוכרי' כהמ"ן כהס"ה פור"ה דלא סיי לו בני ושרי :

סימן עב בעצור הקבל חי גם הוא דיש כפליח שאם עיוה שיך לומר לו לתקוני שדרה"ן יבי' לו דעדיף מיניה בירושלמי פ"ד דדמ"י מביאה דזוכר קבו"ש דר"ה ודין כמו בכה"כ ב' רח"י מסירושלמי לסיק"ת דכהנשחה הרומה לא מהני גילוי דעת דמתח לו למד רק דכעינן שליחות מתב' אף דיוחש של שליח לא מהני ע"ה הנכפלים מ"מ יחוס של צובר מהני קיבו"ש על הנכ"מ מהד"ח ח"מ ס"ו מ"ן כהנכ"ה על המכנ"י שהכב בהקנה ה"ה מוסר מ"י שליח ליכא לפולס דין מי שפרע ובלתא ים חילוק בדבר כמבואר בפס"ס ביחוד בירושלמי מ"ק דבצרות וב"מ אי צובר עדיף מלית פליגי בזה ר"י ור"ל :

סימן עג בדין הטלם ולבסוף הכרו תירוק על קויסה השנה"מ בפ"א מהלכות משילה על כריס"א שאם הקדים כעמ שהיא ה"ש מחל ח"כ מאי עריך מחומס העיר ובלתא גם כהמ"ן סובר ק ומחורן הכל עפ"י התיב' כ"מ ר"ד שהקבו הארץ חל הקדושה על הבהמ"ק ה' טמין כחל ועכשיו אי אסור לקדושה דהא מחובר הוא ר"י סובר דשומר לתבוס כמו דיש כמחבר וסו"ג וקדושת חלי חליבה דר"י ובה כה"ה ע"ה הר"י על קטות נביח דיש כמסובר משום דהתם

סימן עד כשאר לוח"ה מוכר ב"ה עומן לו כל התשלומים והחפלים אי אחרית לישנה יורה לטפ"י ג"ד מקומות כה"כ מבו"ה במה חילוק דיניס בדין לישנה יורה ארמי

אחרת הוא לטפוי . כמו דאמריקן לישנא יהודא לטפוי קן
אמריקן נמי דלתי לגרושי היכא דליכא מה לטפוי . ביאור
בסוגי' דמיר דף ו' וברין דאין ארס מוליא דבריו לבטלה דוקא
בהקדש ובטור גאמרו :

סימן עח

איש נכבד שבק חיים והגיה סך משנת לקרן
קיימת ומהירות יתחלק לגמ"ח ובק"ח ות"ח
וישנו כהן קהל אשכנזים וקהל ספרדים ובעת האוזה היה
לגמ"ח ובק"ח קופה אחת לכלם ולת"ח לכל קהלה קופה בפ"ע
ועתה קהל ספרדים עשו לבק"ח קופה בפ"ע וטובעים הלוקס
והמנדב היה מקהל אשכנזים . בתוספתא באתר הנו מאתם
וזו לבטלה"ל טעון לכה"ל שהיא היול וכו' והיינו מטעם
הומנה"ל לפ"ו כיון דאמריקן בתמורה דאין ארס חולק את
הקדשו והיה הומנה"ל גדולה לפ"ו הכא נמי אפטר דהקדוש
הכל למקום אחד . בדברי הר"ם והר"ב פ"ד דהרמות בשמן
סאה לרי ולעני . בהרומה נמי אמריקן אמרתו לגמ"ח וכו' .
בחילוק של היול"ה בפסק יובט בנכסי כהא . בפסקי
רקנטי" . ב"ב באתר הטול אהתי לאחד מן הכנים וכו'
ובכנים של פסקיו . ומסיק בשמן לפטר בזה :

סימן עט

כמי שגרס היזק לחבירו ע"י שלא הביא לו
הבטחה צומט . ב"מ בדין לדידי שוה לא
נלמרו לחיובו להחרימה ע"י זה . מזה קשה על הגמ"ח בסי'
ד"ם ביורה דברי"ם ב"מ בזה שקולאוי אפטר לומר דרבה ההס
הויל לביטתו דגרמא חייב וגם בתיק מה דמשלם דק כבעת
ההזק מכוס דנה שנתיקר הה"כ הוא רק גרמא . חילוק
בין הטמן סס המוח לפני באתה חבירו דעמוד מטעם דלא
היה לה לומר אף בזה שהוא מולד עולה טוב ומ"ם בזה אמרו
לו שהיה בטוח ונלוה לו חייב ולא אמריקן היה לך שלא תלוה
לו . ב"מ הכשתו של ארס כל שמוקן עליו ואינו מקיים דיו
כמוקן טומ' . נגלס לפי שעה מהקדשות דברי המרדכי פ' הגזל
בדין כל דמוקן עליו חייב מוקן פועל וערב :

סימן פ

בדין שומרים שפסדו דהזק בלתי ניכר . תירוק
משפיק מה שהקפו לביטתו זו דלתי ויכל לומר
לי הרב"ל מהא דבשומר את ריין ובה ואמר לו נמנך יקן
דלס אין כשרו הרבה ה"ל ואמאי כיון דפסד בשומרו הרי
חייב בכל ריין והיה לנו לומר מתוך שזכרנו לעלמו נאמן .
יש להבין מה נפק"מ בין שדכו מרובה לחיוב הא יכ פשוטים
שהמרובה נחשב להם כחופס וכן להיפך וגם מה גבול יש
בזה . והשיקף כמ"ל הריש"ה דדרך לזיוע שיווי השכר
קרוב לטפוי של החפץ ולאמן מטעם דלוי דיו כפ"ד טלמו .
רמ"י מ"ד דהא דאמריקן מתוך שלאמן להפסיד בכרך וכו'
חיידי אס מפסד מה שכבר זכה הנל לא בשביל מה שיטול
לוטת . ביאור גביעין ג"ד בהוא דהאר ב"מ גרילק בלה
לא פנדקוס למה ומתוך כל הקושי' של בעל מ"ט בזה
הבנה על דבריו ביבמות ענדה דרב השי לתיק כשבעל
קדס וכה לפני דחייבים לשלם ואמאי הא הוא היזק שה"ל
וגם מוקן שיפסדו ביוג דפסוד לא שיקן בזה הרב"ל דהשיעבוד
כבר חקף והלך לו דלתי בשין . בדין כל היכא דליכא לאשתלמי
מהתי היכא דבר חיוב הוא רק דלתי לו . ומה שיש להקשות
ע"י וביאור דברי הטוב' והשוכים בזה :

סימן פא

שוד בעיני זה . ב"מ פלוגתא דר"י ור"ל
באגס אי כתיבן דעביד והירוק של דברי
הגדה בנאגס בזה אחרון והתנן אבדקס והקלות הרכו
להקטיה עליו ומתוך הכל . הוכחה דרבה דטובד דנתניה
בפ"ל לא היו נתניה לא אולי זהה אליביה דר"ל . כהא דאין
הוגבו של זה ויכל לחייט לזה יב חילוק בין אס ההתחייבות
הוא על טעה של דבר וכן אס הוא על התנאי . תירוק על
כה"ה בסי' ק"ח מקושים רצ"א ס' . הוכחה מכתה דהתהא

דמבעל כישו דפסוד מיירי אף בריוח כבוד דלא כה"ס בזה .
חילוק במבעל כישו בין אס הריוח הוא חיקף וכן שטדע לו
אח"כ שאס היה כן ה' ריוח חלוקי דייס בין שיפסד קל ערב
לשיעבוד של פועל ושל שומר . אף למאן דלית לו דאס כהנה
בפירוש חייב אף על גרמא מ"מ בדברים שנתמעטו מדין
שומרים דפסוד מהס אף משעשה למה שוכים בזה לא
מכתי תנאי דגרע זאס מגרמא . תירוק על קושים כה"ל הלכות
שומרים דין ה' :

סימן פב

במקבל שדה למחלה אס דיו כשעל שיכול
לחזור בו או לא . מה שר"ל שדיט כמו שובר
איש כן ורמ"י משרשט מנ"מ ק"ט בהוא שחלה דמשמע
דכתיב ארס לא אמריקן דיוט בשובר . חילוקי דייס במקבל
שדה דשפטים דיוט כשעל וחזור בו ושפטים דיוט כקבלן דדק יוד
על התחובה ביאור נטון בדברי מה"ר הובא ב"י ח"מסי' שצ"ח
הוכחה דמה"ר סברי דפשיעה בקרקעות חייב . בדין הלואות
שעושין בעלי החטיות אס חייב ליתן הריוח עד זמן שקנב .
מה שקנב לו בזה בדברי האחרונים בדין המתחייב ליתן חפץ
לחבירו אס יכול ליתן לו דמי החפץ . בשפירות בשטר אס
דיו כמלה בשטר . ב"מ דאף אס כתב לו אס לחביר מ"מ
יכול להעמיד לו ארס אחר דלא כרב אחד בזה :

סימן פג

בשנים שאחד מהס הפקדו חפץ חלל בעה"כ ובכזה
לקבל הפקדון משתפק בעה"כ מי משניהם
הפקדו חללו והבטי אלו כהן . רמ"י לשיטת הרמ"ל בתי"ס סי'
רנ"ב באומר מכרתי ואינו יודע למי ובה אחד ואחר איז הוא .
תירוק על כל הקדשות שהקפו עליו המתגרים . תירוק על
קושים הפרשיה בסי' ר"פ מקושים המפרשים . בסוגי' דמרי
בר חייב דהא לא אחא . תירוק על קושים קטנה"ס של
אחי הקלות סי' וכו' . ב"מ דמוקן דלא חלק אינש אלים
יותר מחוקה דשליט טעה שליחיה :

סימן פד

במי שהפקדו חלל חבירו פאס שלו ואחבר .
חילוקים בזה ביורה אופן חייב או לא . ב"מ
ביאור על ירושלמי פ"ה דגדרים באתר שקדש אשה בסי"מ :

סימן פה

בזמן הגזלן החפץ שגול לאחר כמתנה ע"מ
להחזיר אס נחשב זאת לשיטת רשות . וב"מ
במורה בזמן היזבל אי דשולן לחפור בו טרות וגם תירוק על
מה שהקפה לו רב אחד על הנה"מ מירושלמי דגישין סוף
פ"ד . תירוק על קושים הקלות אמאי מהני קיין בגולא כישו
הא היה בזמן היזבל . ב"מ שיש פלוגתא בזה בין תלמודא
דידן לירושלמי :

סימן פו

במי ששכר רפת מחבירו להעמיד סס טובו
והסוס דרך הליוט שכר כלים של בעה"כ .
ביאור על הרי"ף בריס ב"ק בדין עין ארוך המנחם ראש
אחד ברה"ר וראש בשני ברה"י ודרבה ברה"ר והוקפה
ברה"י ופלוגתא השוכים בדין חגר המיוחדת לזה לשורים
ולזה לשירות :

סימן פז

באחד שרצה להליל כליו של חבירו שלא ישכרו
ופ"י שחפץ בעלי בשפון נגלה מידו ושכרס
והיה בס ג"כ מוליך אחרים שרצו להליל . רמ"י לדברי הסוס'
דבזרק חן על הכלי ובה אחד ושכרו המפטר חייב ומיושב כל
הקושים שהקפה הקלות על הסוס' . וביאור בדברי הרמב"ם
פ"ח מה' ח"מ בדין כפינה שחבבה להשכר ופסד אחד והקיל
ממחאה . ותירוק על קושים הסוס' ב"ק מ"ה כהא דאחפסתה
לסורתי בידיה דלא מליגא לאשתמי דהא כהדיה מה שהקפו
סס על רש"י :

אבן העזר

סימן פח בדין היכא שהבעל אומר בדי שיהא יודע שכן
זו

אף דאיכא ג"כ דעה אחרת בזה : חילוק בין אומדנא לאסמכתא דלא כרב אחד דמשו' להדרי' ל"ע במדרי' פ' והבז שפסק דאפילו היכא דירא להפסיד כל המוקח עמי מקבל מי שפרע : חילוק בין הא דעיל ונסיק אחו' דאמרינן אומדנא דארעא דרבי לא מנר ומ"ש בישראל שקנה מנגרי וכו' אחר והחוקק בה דלא אמרינן אומדנא כמבואר בפנים : יט לומר דהרשב"א שהביא הב"ב כס' ג' איט סינר בהר"א"ש דבשחזקן חליק כתר אומדנא : בענין דברי המהרי"ם שמתחם שכ"מ מפסיל מחיים : טעם דספק אומדנא לא מהכי ודלא כמו שמתקיים בזה מטעם אחר אף דכתיב הר"ן דהמחוקק נאמן לכבד בוטחו מ"מ היכא דאיכא שבוטה שא"י :

סימן צב קושיא ברמב"ם פ"ו מהלכות מעילה שפסק שאם קנה חפץ במשום הקדש לא משל וכן בפ"ו כחב שאם הפקיד אגל שלמי אפי' מותרין דמוטר להשתמש בהם נמי לא משל והא זאת לכאורה היפוך מב"מ ד' מ"ח : עוד מה שיש להתעורר פ"א ממעילה ד' י"ח ויתר הדברים מבוארים בפנים :

סימן צג עוד בדין המכר : כ"מ דאף לשיטת הרמב"ן שאם נתן לו שטר על דמי המוקח נקנה לו כמו אם נתן משום ממש מ"מ לא דמי להא דכתובות מ"א דכתב לה פירות כסות וכלים דכתבו המפרשים דהוא נמי מדין קנין שטר דכיון דהוא על תנאי שא"י : כהא דשמע שמה לו מה שפועל אחר בו הוא לאו משום דהי' אונס רק כיון שהיא חייב באבילות כשכיל כבוד המה שכן הוא הדין אמרינן דארעא דרבי אגרי ודמי זאת להא דמבשלין ממלאכתן כשכיל ק"ש ותפילה דכל שכירות פועל הכל הוא כהמנהג חילוק נטין בהחליפה דת אמות המסודרת דאמרינן ארעא דרבי לא נשהדך ומ"ש לפניך נדוית חתנים ככה"ל אמרינן להיפוך דכיון דהוא אונס דלא שכיחא אמרינן דלא סליק ארעא : וב"מ דאף דרוב כ"א אין מקדיחין על מוס זה מ"מ המוחזק יכול לומר שהוא מקדיח :

סימן צד באשה ששמה מצריחה מערל וכסבו בגט מרים : יש להכין דלמה מסתפק הרשב"א אי בניין כתיבת שיחיה בפני קדושין הא לשיטתו דשטר קדושין במחומר פסול מהיקשא דהילתה והיתה ממילא ה"ה כתיבה שמות נתי מן התורה הוא מהאי טעמא גופא וגם קשיא על הרמ"א אה"ע סי' ל"ב מרש"י גיטין ט' פלוגתא של דון מינה וכו' לא שייכי אלא דוקא היכא דכתיבה בפירוש אבל לא היכא דכתיבה גופא לרבי'ן ללמוד זאה בדיקשא ודלא כהמקנה דקדושין : כתיבת שמות בהשטר קדושין וכן מחומר תלי זאת כפלוגתא מתלמודא דין להירושלמי : רח"י דרשב"א הר"א"ש הוא דבשו ומה בניסין הוא מן התורה : תירוצן על קושיית הב"מ בענין ספירת דברים בניסין : תירוצן על מה שמקשיין ה"חך שני יוסף כ"ש מוליצן שטר על אחרים הא לא רבי מוכח מחשו' : שני פנימי מוכח מחשו' הם חדא הוא מן התורה ואידך דרנגן וכזה מתורין סייע קושיית הגב"י מהד"ח סי' ק"נ : דעת ר"ח מוכח הוא דאף ששני שם הדירה נתי מן התורה הוא : שיטת רש"י שאם דילג שם הפיר נמי פסול הוא מן התורה : אם ניכר הדבר אף רק למקצת כ"א נקרא ג"כ ספירת דברים : קשיא על שו"ת בש"א בדין אלמנן חנן שכתב דהי' דבשקט שם הפריסה רבי זאת ככלל איט שוכח מחשו' ופסול לר"מ וכפר לר"א וכן כחב הגב"י לענין דילג שם האבונה אבל ז"א דכל היכא דלא ניכר הפסול אף לר"א פסול משום חזק מחיים : אי מויף מחשו' פסול אף ככל דיני ניסין או רק כשכילי : שדות לחד תלי זאת כפלוגתא דהרשב"א לר"א אי פירי מדירה חזקא כרתי או דע"ח נמי כרטי : אף לשיטת השוסקס דתפיסת השטר משוי' לו למוכח משום מטעם חזקה מה שניד הארס הוא של מ"מ לא מהכי זאת לטעות מוכח מחשו' לשני יוסף כ"ש הדריס בציר אחת : לדין משע כל לשם חמוד יוסף מחשע מוכח מחיים :

סימן צה בדין חזקה שמו וברין שם השפחה מחמת חולי : אי סיבה אחרת : תירוצן על מה שהקשו על הרשב"א

או שילדה אשתו איט חמט י' לא היכ כבידו יותר משנה והיא מכחשתו בזה רק שאם אודיה שפסח אחת שחששו נדה ואחרת שהוא יום מזה : כ"מ דלהלכה לא קי"ל בהר"א"ש סוף נדרים שמהלך כהא דענייה נגמה באתר בין אם שומרה באיסור כל ימיה או לא : רח"י דכל הדבשל איט יכול להפסיק שיפסודו ממנה אם לא שיטעה איסור נקרא משועבד לה דלא כהר"ה מהשוכח רע"א : חילוק בין אומר אשתו ונתת שאיט נאמן לאתר תקנה ר"ז ובין אומר שהולך שילדה הוא ממזר והיא ממילא נאסרת עליו : הוכחה מתוס' דאף היכא דאין מדפשין ידעינן האמתלא מ"מ לדין הוא ג"כ להוליא האמתלא מפיו חזקא : כ"מ דכל היכא דלא אפשר זה בלא זה לא נכנס זה ככלל בדין פלגינן דיבורא : עוד מבואר דהי' חזקה דאמרינן דאין אדם אומר על בט שאיט בט אלימא יותר מחזקה דאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה : הוכחה מהגמרא דרפת השוסקס דאף אם הוא ברוב נדרים לא תלינן כולד כנכרי : קשיא על המקנה קדושין פ"ד ויתר הדברים מבוארים בפנים :

סימן פא בחדו שנתן מפניו לכהול ליקח עטרו דבר מה וכשנתן לידה אחר לה הרי את מקודשת לי : רח"ה דהיכא דאמר לה כותרת פקדון ואח"כ אחר לה הרי את מקודשת אין כוונתו שאם לא יהי' כותרת קידושין יהי' פקדון כמתיקרא בח"מ סי' קפ"ז כתי שיהי' לו מלה ביד אחר ואח"כ אחר יהי' למתנת שטר : תירוצן פ"מ שהקשה לי גדול אחר על סוגי' דליפתא מדברי הרמ"ה בס' כ"ח סעי' ד' וגם תירוצן על המהרי"פ שם מקושיית המהרי"ט בס' ס"ג ומקושיית הפ"ו בס' כ"ח : השנה על המח"א בהלכות שומרינן סי' י"ב ועל הב"א"י באה"ע סי' ו"א שהקשו מה קאמר אי לא ניהא לה תשדינהו מ"ש זאת ממלחא מוס במחק דמ"מ כיו שומר על המשום : חילוק בין הא דאמרינן מדבשחא ניהא לי מעיקרא נמי ניהא לו לבין הוכיח ששו על תחילתו : כ"מ דבזכות טרפו על החילתו לא בנינן שהטוף יהי' מוכח מההתחלה ודלא כהח"ס בזה : בדין אומדנא בקדושין וקושיא על הא"ח בס' ז' ועל הח"ס אה"ע סי' ק"א : אומדנא לא שייכי לדין רובא דלא כה"ח חוננים בזה : בדין אם הכנת והרנשת שאר חושים נמי תירוצן כהרנשת רח"י : הוכחה להרשב"א בדין קידושין דרך דבר מהא דקדושין שאין מסורין לביאה : רח"י דכל דנהכר הח"כ דלכר חובבא הרב אף דנפת מעשה לא היה ידועה בדורה רק ע"י רוב נמי חייב ולא היה זאת ג"כ ככלל התראות ספק : בקדושין אין לדיכין הפדים לידע חזקא כשה קידושין נמי הוא מקדש דלא כהח"ס : ביאור בתשובת הרשב"א הובא במ"ה בס' תר"ל ס"ק פ"ז : בדין קריאת התגילה אם השומע לדין כלין ככל חובה :

סימן צ כ"מ חילוק בין אם הפדים לא ידעי הפדות רק פ"א אומדנ' מ"מ כל היכ' דהי' אומדנא פוכה מהכי לבין ראו הטינו אלא אשכיס כל אחד מחלטן תיחד דלא מהכי אף דג"כ יש כאן אומדנא. ברור לגב"ד : אומדנא דכ"ד דמהי הפיקר הוא כל הנחלמת היפס בדבר אלל ב"ד זה הדינן על הדבר אף דלא נחלמת כ"כ אלל ב"ד אחר דלא כה"מ בזה : תירוצן על הרמ"ה בח"מ סי' ז' מה שכתב דאף אם הי' אלל החבלה עוד אדם אחר מ"מ כל שיחש לו שהוא אדם כשר ובודאי לא חבלו חייב זה והא כשהדין אמרינן דאפילו אבא חלשחא כיריבס נמי חייב : בקושיית התוס' יבמות קט"ז בזה דשחא נגמלא פרחא חיל וביאור בזה בשיבת הרמב"ם והפוסקים :

סימן צא נאחר שראה לנכס קשה"ת והטו"ס מבואר בפנים : תירוצן על המחבר שפסק ששכירות המלפלין נקנה בכסף לתוך מה שהקשו עליו מדברי המחוקק פ' כהול שחבז לסיפוך : רח"י מב"ב ד' ג"ד לטענת הגב"י דבשחזקן בין דלא גמר עדיין הקנין לנכרי אילק כתר אומדנא

שם • בזכות דלדעת הרא"ש יוכל אדם לשנות שמו כפי מה שרואה ח"ן לריבין לזה חזקה של שלשים יום • משפחות רש"י שהביא הרמ"א בס' קב"ט ס' יו"ד מוכח דגם כה"ג לריבין תלמי' יומין דוקא וגם ל"ט מדברי רש"י הללו על השפסקים שהוכיחו מרש"י גימין דף ל"ד דסובר דבשקרא ח"ט יוכל להחזיק שמו כלל והבא מבוחר להיפוך • כ"מ דאף לשיטת השפסקים דיכול אדם לשנות גם שם אביו מ"מ בזה כיון דכל אנשים קוראין בשמו הראשון צעין לכ"ט דוקא שלשים יום :

סימן קא באשה ששמה פיגול והיא מוחמת בשני יודין • מדברי הכנה"ג משמע לכבוד בשני יודין • אמנם ח"ן בחר בס"ג גירסין דכל שקורין צל"ר סתבין בחד יו"ד :

סימן קב ע"ד כתיבת שם האשה בש"פ אשפר דתלמודא דידן מגילה י"ג סיגר דשם בתיא נשחנה לשם יהודיה משא"כ המדרש סובר יהודיה זו יוכבד א"כ לא נשחנה שמה מעולם לפי"ו אשפר דאין לכבוד בתיא :

סימן קג בדין החוקק שלשים יום דכותבין שמו לא מליט מפורש אי דבעין דוקא שיהי' השלשים יום רטפין או דדי אשילו במסחרים כי כל כהאי לישאל מליט בגמרא דוקא דברטופים ופעמים אשילו מסחרים כמבואר בפנים • בתשובת הרמב"ן שהביא הכ"י כו"ד ס' ר"ח מסנהדרין לענין פיר הנדחת ומסיק דיותר משתבחה ולא בעין רטפין • רא"י מהטור מהעיר ובהן יש בו מומים אם דש בעירו :

סימן קד כמה שקרו אש חלילה מזה בש"פ היא או דינה רק כנידושין ואש רגום להשחר כך ולא להנשא לא איכפת לן בזה • בדברי החוס' מבואר שיש חילוק דהיכא דהוא מטה או אמריקן דסתמא לשמה משא"כ בנידושין כיון דלאו מטה היא לא אמריקן בו דסתמא לשמה לפי"ו כיון דחליצה סתמא פטולה ויבוס סתמא כשר וע"כ משום דהאי מטה והאי לאו מטה וזוהי הטעם קי"ל דמברכין על יבוס ולא על חליצה • ראיה מגמרא דחליצה מזה היא • רא"י דהפ"י סובר ג"כ דהוא מטה • ביאור ברש"י סנהדרין י"ט וברמב"ם הלכות מלקים ומתוך בזה כמה קושית דלא כאחרונים בזה • ביאור בדברי תשובת הרשב"א ס' י"ח כמה שכתב שכל מטה שהיא בזה ע"י פנייה כמו שלח הקן ח"ן מברכין עליה • כ"מ בדין דשיקר תקנות חז"ל בברכות הוא דוקא אם בקרא נאמר דרך לויי אבל בלאו הכי אף דהוא מטה ח"ן מברכין • אף שהרדב"ז כתב שיש לזהר מחליצה ח"ן רא"י מדבריו לדין יותר הדברים מבוחרים בפנים :

הרשב"א כתב שם הטעם וכתב שם העיקרי בלבן דמהקרי דפסול משום לשון ומ"ש משם חולי' דלא חיישין ללבו להי' דלא ידעי דהוא שם מ"מ • אם פעמים חוהם בשם זה ופעמים בשם אחר דיש כמו אם יש שטיי בין עליהו לפורה לחסומתו • מה שכתב הכנ"י דקריאת השמות עיקר קפידוקן הלי' רק הכל בהמגרש והמתגרשת ולא בקריאת העולם יש להעיר ע"ז קלח מצידוקן ד' וא"ו • מה שחידשו דשם הנכתב בכתיבה לא נחשב לעולם לנשקק ל"ט קלח מירושלמי פ' בני העיר :

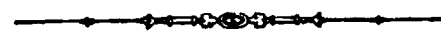
סימן צו בדין חתימה שהכל קורין אותו בו • כ"מ כמה שימות כהא דכתב חתימתו דכשר ולפי פירושם מבוחר האש לא כתב רק החתימה לחוד פסול אף דיעבד לפי"ו היכא דאיכא קלח ספק בשמו העיקרי לריבין לכבוד דוקא שני גימין ח"ה טיב יותר מלבחמד על כתיבת חתימה לחוד • רא"י ג"כ המחבר סובר כשיטה זו • ביאור בדעת הקונטרסין דמברך שני גימין בשם מחמת חולי' אף אם לא קראו לו לעולם בשם זה :

סימן צז כמה שכתב הל"ק"ש דמי ששמו אברהם ילחק או כה"ג וקראו כפי כל בשם אחד מהם די אשילו לכתחילה לכבוד שם הנקרא כפי כל לחוד יש לפקפק ע"ז מדברי הכ"ס בשם חזקיה בשם חזקיה ומדברי הפת"א כמבואר בפנים בהרובה :

סימן צח באשה ששמה נחמה ביל"א ובפ"ב נקראת נעמא • כ"מ מה שהכריחו לרש"י לפרש כתב חתימתו היינו כיוי של התחפפה ולא מפרש כפשוטא • עוד כמה שהוא ביאור על שם העיקרי וגם הביאור של השם הוא ג"כ משם הקודם מ"מ נקרא ג"כ בשם כיוי ובה מתירן מה שהקטו על הג"פ בדין שם לשון שהוא שם בפ"פ כ"מ בפלוגתא המחברים אש המטנה קתי על האדם או על השם • בדין דידן יותר טוב לכבוד המטנה נעמא :

סימן צט במי שהכל קוראין לו בפניו בשם קטנית לחוד והוא בוש בדבר וכתבו שם זה לחוד • אשפר דאף בדועבד נמי פסול ורא"י לזה מדברי הרא"ש ותשובת הכ"י :

סימן ק במי שהלך למדינה אחרת ובינה שמו העשם הידוע לו • צעין שאין בזה רמאות אי צעין גם בזה שלשים יום או דדיוו בשם מ"מ ודי בשעה אחת או דלא מהי' כלל • כ"מ דבשם העיקרי טדלוי די ביום אחד ורא"י מקטנה בת יום אחד שאינה מקבלת את גיטה כמבואר בפנים • מפירוש המהניחות להרמב"ם פ' השולח מבוחר דאין אדם יכול לשנות שמו • כ"מ דרכ בב"ב קס"ז חולק על הירושלמי דפ' השולח כהא דאמריקן השם איה בר גש דחכמין לחבריסון באפיין ולא ידעי שמההון ועפי"ו מסורן ג"כ קושיות השירי קרבן

לוח התיקונים

דף	עמוד	שורה	מעות	הקן	דף	עמוד	שורה	מעות	הקן
א	"	ג	א	ואין	ב	ב	ב	א	ואין
ב	"	לד	מפריב	מפריב	ג	ג	ג	ב	מפריב
ג	"	לח	וזהו	חלת היא	ד	ד	ד	ב	חלת היא
ה	"	ט	המלאך	להמלאך	ה	ה	ה	ג	המלאך
ו	"	יט	לקו	מיותר	ו	ו	ו	א	לקו
ז	"	כ	הפסוק	הפסוק	ז	ז	ז	ב	הפסוק
ח	"	כ"ב	ובשמים	בשמים	ח	ח	ח	ג	ובשמים
ט	"	ל	רק	רק	ט	ט	ט	ד	רק
י	"	נא	אמרו	אמרו	י	י	י	ד	אמרו
יא	"	ג	ה"ב	ה"ב	יא	יא	יא	ד	ה"ב
יב	"	ט	בו	ה	יב	יב	יב	ד	ה
יג	"	טז	ה"ב	ה"ב	יג	יג	יג	ד	ה"ב
יד	"	סא	ואין	ואין	יד	יד	יד	ד	ואין
יז	"	בג	לפי ביאור	לפי מה שהבארנו לעיל	יז	יז	יז	ד	לפי מה שהבארנו לעיל
יח	"	א	המפרשים	וכפי שביארו המפרשים	יח	יח	יח	ד	וכפי שביארו המפרשים
יט	"	ד	דמילתא	דמילתא	יט	יט	יט	ד	דמילתא
כ	"	כט	או דמילת דשכור	כ"ז מיותר	כ	כ	כ	ד	כ"ז מיותר
כא	"	י	החיות	זאת	כא	כא	כא	ד	זאת
כב	"	ט	חבל	חבלה	כב	כב	כב	ד	חבלה
כג	"	טז	לאו	לא	כג	כג	כג	ד	לא
כד	"	יא	שבאסור	שבאסור	כד	כד	כד	ד	שבאסור
כה	"	לד	הרי	מיותר	כה	כה	כה	ד	מיותר
כו	"	הח	חוי	מיותר	כו	כו	כו	ד	מיותר
כז	"	לה	וחלק	וחלק	כז	כז	כז	ד	וחלק
כח	"	יא	מיתר	מיתר ומקומו בש'	כח	כח	כח	ד	מיתר ומקומו בש'
כט	"	א	מונה	מונה	כט	כט	כט	ד	מונה
ל	"	גא	ט"פ	ט"פ	ל	ל	ל	ד	ט"פ
לא	"	ד	רנ נתמן	חוקיה	לא	לא	לא	ד	חוקיה
לב	"	יט	שאהר	שאהר	לב	לב	לב	ד	שאהר
לג	"	א	להוכיח	להוכיח	לג	לג	לג	ד	להוכיח
לד	"	לח	רעא	רעא	לד	לד	לד	ד	רעא
לה	"	כט	גולל	גולל	לה	לה	לה	ד	גולל
לו	"	יד	הוי	הוי	לו	לו	לו	ד	הוי
לז	"	א	ט"ו	ט"ו	לז	לז	לז	ד	ט"ו
לח	"	הח	הש"ש	הש"ש	לח	לח	לח	ד	הש"ש
לט	"	נה	דבריו	דבריו	לט	לט	לט	ד	דבריו
מ	"	כט	חבל שיטת	מיהו מהר"ש לכאורה	מ	מ	מ	ד	מיהו מהר"ש לכאורה
מא	"	כט	הרא"ש	לא משמע כן דהוא	מא	מא	מא	ד	לא משמע כן דהוא
מב	"	א	פסול	פסול	מב	מב	מב	ד	פסול
מג	"	יא	והא דאמרינן	הא אמרינן	מג	מג	מג	ד	הא אמרינן
מד	"	כט	שמדרכנן	מדרכנן	מד	מד	מד	ד	מדרכנן
מה	"	א	שהלך בעלה	שיש לו פדים במדנכ"א	מה	מה	מה	ד	שיש לו פדים במדנכ"א
מז	"	כו	למדנה"א	למדנה"א	מז	מז	מז	ד	למדנה"א
מח	"	ג	ילוח	ילוח	מח	מח	מח	ד	ילוח
מט	"	טו	כן	כן	מט	מט	מט	ד	כן
נ	"	א	הח"מ	הח"מ	נ	נ	נ	ד	הח"מ
נא	"	כט	להשמיט	להשמיט	נא	נא	נא	ד	להשמיט
נב	"	נה	כנגד המישום	כנגד מישום זה	נב	נב	נב	ד	כנגד מישום זה
נג	"	טו	הרגלים	הרגלים	נג	נג	נג	ד	הרגלים
נד	"	א	שקושטא	שקושטא	נד	נד	נד	ד	שקושטא
נה	"	כט	אשם	פסח	נה	נה	נה	ד	פסח
נו	"	ט	חזרי כתבי	כ"ז שייך לשיל מ"א	נו	נו	נו	ד	כ"ז שייך לשיל מ"א
נז	"	א	ואת מלאחי	קודם ד"ס הוואל לט	נז	נז	נז	ד	קודם ד"ס הוואל לט
נח	"	סח	בכו"ס	בכו"ס	נח	נח	נח	ד	בכו"ס
נח	"	סח	האדמו"ר וכו'	האדמו"ר וכו'	נח	נח	נח	ד	האדמו"ר וכו'

לוח התיקונים

דף	עמוד	שורה	שעה	הקן	דף	עמוד	שורה	שעה	הקן
ע	א	ב	א	א	א	א	א	א	א
קא	א	לה		היטס	היטס	לה			היטס מחטין
"	ב	לד		כ"א	כ"א	לד			כ"א
עה	ד	לז		דנאטו	דנאטו	לז			דנאטו
"	"	"		קאמ	קאמ	לז			קאמ
ע	א	כח		ממט	ממט	כח			ממט
"	"	"		כסבן	כסבן	לז			כסבן
"	"	"		ממדה	ממדה	ש			ממדה
"	ד	כו		וה	וה	כו			וה
עה	א	לג		כ"ט	כ"ט	לג			כ"ט
עפ	א	יז		פירוש	פירוש	יז			פירוש
"	"	"		כח	כח	ש			כח
"	ד	ל		פ"ח	פ"ח	ל			פ"ח
"	"	"		ה"א כ"ג	ה"א כ"ג	נו			ה"א כ"ג
"	א	יז		כה כמו שמחלק	כה כמו שמחלק	יז			כה כמו שמחלק
פג	ג	יט		ואם	ואם	יט			ואם
פה	ב	נד		דכל	דכל	נד			דכל
פה	ד	ל		דינא ודינא	דינא ודינא	ל			דינא ודינא
"	"	"		דמעכ	דמעכ	נה			דמעכ
פז	ד	ה		הנה"מ	הנה"מ	ה			הנה"מ
"	"	"		והשמחו	והשמחו	ו			והשמחו
פו	א	יח		תלויות	תלויות	יח			תלויות
"	ד	ג		א"כ	א"כ	ג			א"כ
צ	ג	ט		המוכר	המוכר	ט			המוכר
"	"	"		המוכר	המוכר	יא			המוכר
"	"	"		המוכר	המוכר	יב			המוכר
צב	ב	לא		ומתקן	ומתקן	לא			ומתקן
צה	ב	לג		וראלי גס כה"מ	וראלי גס כה"מ	לג			וראלי גס כה"מ
"	ג	לו		ס' שפ"ו	ס' שפ"ו	לו			ס' שפ"ו
צז	ב	נו		ש"ס	ש"ס	נו			ש"ס
"	ג	סא		המל"ט	המל"ט	סא			המל"ט
צח	ב	כג		כפ"ט בירושלמי	כפ"ט בירושלמי	כג			כפ"ט בירושלמי
"	ד	לו		חיה	חיה	לו			חיה

